

อริยวินัย

รวมศีลและสิกขาบททั้งหมดของภิกษุ
อันตภาคบัญญัติแล้ว

อานนท์ ! ความคิดอาจมีแก่พวกเธออย่างนี้ว่า
ธรรมวินัยของพวกเรา มีพระศาสดาล่วงลับไปแล้ว
พวกเราไม่มีพระศาสดา ดังนี้.

อานนท์ ! พวกเธออย่าคิดอย่างนั้น
อานนท์ ! ธรรมก็ดี วินัยก็ดี
ที่เราแสดงแล้ว บัญญัติแล้ว
แก่พวกเธอทั้งหลาย

ธรรมวินัยนั้น
จักเป็นศาสดาของพวกเธอทั้งหลาย

โดยกาลล่วงไปแห่งเรา.

ประมวลพระพุทธบัญญัติ

อริยวินัย

วิถีชีวิต ที่นำสู่ความเป็นอริยะ

รวบรวมจากพระไตรปิฎก

คำนำ

(ปรารภเหตุที่มาแห่งหนังสือพุทธวจน-อริยวินัยโดยย่อ)

ตถาคตภาสิตอันเป็นเหตุแห่งการเกิดขึ้นของหนังสือ พุทธวจน-อริยวินัย

- พระองค์ทรงสามารถกำหนดสมาธิ เมื่อจะพูด ทุกถ้อยคำจึงไม่ผิดพลาด -บาลี ม. ม. ๑๒/๔๕๘/๔๓๐.
- แต่ละคำพูดของพระองค์เป็นอกาลิโก คือ ถูกต้องตรงจริงไม่จำกัดกาลเวลา -บาลี ม. ม. ๑๒/๔๘๕/๔๕๑.
- คำพูดที่พูดมาทั้งหมดนับแต่วันตรัสรู้ขึ้น สอดรับไม่ขัดแย้งกัน -บาลี อิติฎ. พุ. ๒๕/๓๒๑/๒๙๓.
- ทรงบอกเหตุแห่งความอันตรายของคำสอนเปรียบด้วยตะโพนชื่ออานกะ -บาลี นิทาน. ส. ๑๖/๓๑๑/๖๗๒-๓.
- ทรงกำชับให้ศึกษาปฏิบัติเฉพาะจากคำของพระองค์เท่านั้น อย่าฟังคนอื่น -บาลี พุก. อ. ๒๐/๙๑-๙๒/๒๙๒.
- ทรงห้ามบัญญัติเพิ่มหรือเพิกถอนสิ่งที่บัญญัติไว้ -บาลี มหา. ที. ๑๐/๙๑/๗๐.
- สำนึกเสมอว่าตนเองเป็นเพียงผู้เดินตามพระองค์เท่านั้น ถึงแม้จะเป็นอรหันต์ผู้เลิศทางปัญญาก็ตาม -บาลี ขนฺธ. ส. ๑๗/๘๒/๑๒๖.
- ตรัสไว้ว่าให้ทรงจำบทพหุชนะและคำอธิบายอย่างถูกต้อง พร้อมขยันถ่ายทอด บอกสอนกันต่อไป -บาลี จตุกก. อ. ๒๑/๑๕๗/๑๖๐.
- ทรงบอกวิธีแก้ไขความผิดเพี้ยนในคำสอน -บาลี มหา. ที. ๑๐/๑๔๔/๑๑๓-๑๑๖.
- ทรงตรัสแก่พระอานนท ให้ใช้ธรรมวินัยที่ตรัสไว้ เป็นศาสดาแทนต่อไป -บาลี มหา. ที. ๑๐/๑๗๘/๑๔๑., มหาวาร. ส. ๑๕/๒๑๗/๗๔๐., ม. ม. ๑๓/๔๒๗/๔๖๓.

๑๐ พระสูตรข้างต้น ประหนึ่งดังแผนที่บอกทางไปสู่ขุมทรัพย์
ให้ผู้เดินตามมรรคทั้งหลาย ก้าวเดินตามองค์พระศาสดาได้อย่าง
ถูกต้องตรงตามพุทธประสงค์ พุทธบัญญัติเหล่านี้เองเป็นเหตุที่มา
แห่งหนังสือ พุทธวจน-อริยวินัย เล่มนี้

คณะผู้ร่วมจัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่าทุกท่านที่ได้ศึกษา และประพฤติ
ปฏิบัติตามคำสอนจากการแสดงธรรมะของสัพพัญญู จะได้มีดวงตา
เห็นธรรม สำเร็จมรรคผลนิพพานโดยถ้วนหน้ากันทุกท่านทุกคนเทอญ

ขอนอบน้อมแด่

ตถาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธะ

พระองค์นั้นด้วยเศียรเกล้า

ตถาคตสาวโก

คำชี้แจงก่อนอ่าน

หนังสือเล่มนี้ ได้ประมวลพุทธบัญญัติอริยวินัยจากพระไตรปิฎก อันเป็นเรื่องเกี่ยวกับ วิธีชีวิต ระเบียบปฏิบัติ และวิธีดำเนินกิจการต่าง ๆ ของภิกษุสงฆ์ ที่เรียกว่า **ศีล** และ **สิกขาบท** (แปลว่า ข้อควรศึกษา) ซึ่งการรวบรวมและเรียบเรียงเรียงข้อมูลของหนังสืออริยวินัยนี้ ได้อิงมาจากพุทธวจนในหลาย ๆ พระสูตร ดังตัวอย่างในอากังขะยสูตร (-บาลี ม. ม. ๑๒/๕๘/๗๓)

“ดูกรภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงเป็นผู้มีศีลอันสมบูรณ์ มีปาติโมกข์อันสมบูรณ์อยู่เกิด จงเป็นผู้สำรวมด้วยความสำรวม ในปาติโมกข์ ถึงพร้อมด้วยอาจารย์และโคจรอยู่เกิด จงเป็นผู้มีปกติ เห็นภัยในโทษทั้งหลายมีประมาณน้อย สมทานศึกษาในสิกขาบททั้งหลายเกิด.”

“สมฺปนฺนสีลา ภิกฺขเว วิหฺรต สมฺปนฺนปาติโมกฺขา ปาติโมกฺขสํวรํสูตา วิหฺรต อาจารย์โคจรสมฺปนฺนา อณุมตเตสุ วุชเชสุ ภัยทสฺสาวิ สมาทาย สิกฺขต สิกฺขาปเทสุ.”

จากตัวอย่างพระสูตรดังกล่าว จึงได้แบ่งเนื้อหาของหนังสือออกเป็นสามส่วน คือ

๑. **สมฺปนฺนสีลา หรือ สีสฺมฺปนฺโน** หมายถึง หลักการศึกษาอบรมเกี่ยวกับ ลักษณะของความเป็นผู้มีศีลสมบูรณ์เป็นอย่างไร โดยทุกข้อจะทรงระบุว่า “**แม้** นี้ ก็**เป็น**ศีลของเธอประการหนึ่ง” โดยมีข้อบัญญัติห้ามภิกษุทำมิจฉาอาชีวะซึ่งมีเดรัจฉานวิชาและอื่น ๆ ก็จัดอยู่ในศีลกลุ่มนี้เช่นกัน ถึงแม้พระองค์ไม่ได้มีการปรับอาบัติเอาไว้ แต่ได้มีการชี้โทษในส่วนของธรรมะว่า ขวางกั้นความเป็นอริยบุคคล โดยดูจากพระสูตรมิจฉาทิฎฐิเรื่องกรรม (-บาลี ฌก. อ. ๒๒/๔๙๐/๓๖๖) และมหาจัตตารีสกสูตร (-บาลี อุปริ. ม. ๑๔/๑๘๐/๒๕๒)

**๒. สมปนฺนปาติโมกฺขา ปาติโมกฺขสํวรสูวตา หรือ อาทิพรหม-
จริยกาสิกขา** (อาทิพรหมจริยกา สิกขา ; จตุกก. อ. ๒๑/๓๓๐/๒๔๕) หมายถึง
หลักการศึกษอบรมในฝ่ายบพัญญูติ หรือข้อปฏิบัติอันเป็นเบื้องต้นแห่ง
พรหมจรรย์ ที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ เพื่อป้องกันความประพฤติ
เสียหายและวางโทษแก่ภิกษุผู้ล่วงละเมิดโดยปรับอาบัติหนักบ้าง เบาบ้าง
สงฆ์ยกขึ้นแสดงทุกกึ่งเดือน เรียกว่า **ปาติโมกข์**

๓. อาจารย์โคจรสมปนฺนา หรือ อภิสมจาริกาสิกขา (อภิสมจาริกา
สิกขา ; จตุกก. อ. ๒๑/๓๒๙/๒๔๕) หมายถึง หลักการศึกษอบรมในฝ่าย
ขนบธรรมเนียม, มรรยาท เพื่อความอยู่ร่วมกันอย่างผาสุกในหมู่สงฆ์ และ
เป็นไปเพื่อความน่าเลื่อมใสแก่ผู้พบเห็น

อนึ่ง ในช่วงแรกหลังการตรัสรู้ พระพุทธเจ้ายังไม่ได้ทรงบัญญัติ
สิกขาบทไว้แน่นอน เพราะภิกษุสงฆ์ทั้งหลายล้วนมีวัตรปฏิบัติดีงาม
เป็นหนึ่งเดียวกันตามแบบอย่างทีพระพุทธเจ้าทรงประพฤติปฏิบัติมา

ภายหลัง เมื่อเกิดเรื่องพิพาท, ข้อสงสัย หรือเหตุวิวาทขึ้นภายใน
คณะสงฆ์ พระพุทธเจ้าตรัสสั่งให้ประชุมสงฆ์ สอบถามภิกษุผู้เกี่ยวข้อง
ในเหตุนั้น หากเป็นการประพฤติที่สมควร จะทรงมีพระบัญญัติ**อนุญาต**
ให้ภิกษุทั้งหลายกระทำสิ่งนั้น ๆ ได้ แต่ถ้าเป็นการประพฤติที่ไม่เหมาะสม
พระพุทธองค์จะทรงชี้โทษแห่งการประพฤติเช่นนั้น พร้อมตรัสอาณัติ
แห่งความสำรวมระวัง และ ทรงแถลงวัตถุประสงค์ ก่อนบัญญัติสิกขาบท
แต่ละข้อ ซึ่งมีอยู่ ๑๐ ประการ คือ

๑. เพื่อความรับว่าดีแห่งสงฆ์
๒. เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์
๓. เพื่อข่มบุคคลผู้เก้อยาก
๔. เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก
๕. เพื่อป้องกันอาสวะอันจะบังเกิดในปัจจุบัน
๖. เพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต
๗. เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส

๘. เพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว

๙. เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัตถธรรม

๑๐. เพื่อถือตามพระวินัย

ครั้นแล้วจึงทรงตั้งพระบัญญัติห้ามมิให้ภิกษุกระทำอย่างนั้นอีกต่อไป ทั้งนี้พระพุทธเจ้าทรงกำหนดโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนหรือล่วงละเมิด เรียกว่า **ปรับอาบัติ**

คำว่า อาบัติ แปลว่า การต้อง (ความผิด) การล่วงละเมิด คำนี้เป็นชื่อเรียกภิกษุที่ล่วงละเมิดสิกขาบทนั้น ๆ และเป็นชื่อเรียกโทษหรือความผิดที่เกิดจากการล่วงละเมิดสิกขาบท เช่น ภิกษุกล่าวอวดอุตตริมนุสสรธรรมที่ไม่มีในตน ต้องอาบัติปาราชิก เป็นต้น

อาบัติมี ๗ กอง คือ

๑. **ปาราชิก** (แปลว่า ผู้ฟ่ายแพ้)

๒. **สังฆาทิเสส** (แปลว่า อาบัติอันจำปรารถนาสงฆ์ ในกรรมเบื้องต้นและกรรมที่เหลือ)

๓. **กุลลัจจัย** (แปลว่า ความล่วงละเมิดที่หยาบ)

๔. **ปาจิตตีย์** (แปลว่า การละเมิดที่ยังกุศลให้ตก)

๕. **ปาฏิเทสนียะ** (แปลว่า จะพึงแสดงคืน)

๖. **หุกกฏ** (แปลว่า ทำไม่ได้)

๗. **หุพภาสิต** (แปลว่า พูดไม่ดี)

อาบัติปาราชิกมีโทษหนัก ทำให้ผู้ล่วงละเมิดขาดจากความเป็นภิกษุ อาบัติสังฆาทิเสสมิโทษหนักน้อยลงมา ผู้ล่วงละเมิดต้องอยู่กรรม คือ ประพฤติวัตรตามที่ทรงบัญญัติ จึงจะพ้นจากอาบัตินี้

ส่วนอาบัติ ๕ กองที่เหลือมีโทษเบา ผู้ล่วงละเมิดต้องประกาศสารภาพผิดต่อหน้าภิกษุด้วยกัน ดังที่เรียกว่า **ปลงอาบัติ** (มีรายละเอียดวิธีในภาคผนวก หน้า ๑๐๕๐) จึงจะพ้นอาบัติเหล่านี้

• อริยวินัย ซึ่งรวบรวมจากพระไตรปิฎกทั้งหมด สามารถแบ่งออกเป็น ๕ คัมภีร์ ๘ เล่ม ดังนี้

๑. คัมภีร์ที่ฆนิกาย สีลขันธวรรค (สูตรตันตปิฎก เล่มที่ ๑) เนื้อหาว่าด้วยศีลในกลุ่มของสัมปันนสีลา อันเป็นศีลในส่วนของความเป็นผู้มีศีลสมบูรณ์ แบ่งเป็นสามส่วน คือ จุลศีล : ว่าด้วยผู้มีศีลไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักทรัพย์ ไม่พูดคำหยาบ, มัชฌิมศีล : ว่าด้วยผู้มีศีลไม่ละเมิดของบริโภค ไม่ดูการละเล่น ไม่เล่นการพนัน ไม่ตกแต่งร่างกาย ไม่คุยเตร็จจวนกถา, มหาศีล : ผู้มีศีลไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่ทำนายนายเรื่องต่างๆ ไม่ปลุกเสกทำน้ำมนต์ และกล่าวถึงอานิสงส์ของความเป็นผู้มีศีลสมบูรณ์.

๒. คัมภีร์มหาวิภังค์ หรือ ภิกขุวิภังค์ ว่าด้วยบทบัญญัติสิกขาบทที่มาในปาติโมกข์ เป็นประธานแม่บท สงฆ์ยกขึ้นทบทวนทุกกึ่งเดือน แบ่งเป็นกลุ่มได้ดังนี้

มหาวิภังค์ ภาค ๑ (วินัยปิฎก เล่มที่ ๑) ว่าด้วยปาราชิก ๔
สังฆาทิเสส ๑๓ อนิยต ๒

มหาวิภังค์ ภาค ๒ (วินัยปิฎก เล่มที่ ๒) ว่าด้วยนิสสัคคีย-
ปาจิตตีย์ (ปาจิตตีย์ที่ต้องสงฆ์ของก่อนจึงปลงอาบัติได้) ๓๐ ปาจิตตีย์ ๙๒
ปาฏิเทสนียะ ๔ อธิกรณสมณะ (วิธีระงับเรื่องที่เกิดขึ้นแล้วสงฆ์ต้องจัด
ต้องทำ) ๗

หมายเหตุ : ในพระไตรปิฎกบาลี สยามรัฐ ตี. อ. ๒๐/๒๙๗/๕๒๖
มีพระพุทธดำรัสตรัสว่า “ดูกรภิกษุทั้งหลาย สิกขาบท ๑๕๐ ถ้วนนี้
มาสู่อุเทศ (การยกขึ้นแสดงในท่ามกลางสงฆ์) ทุกกึ่งเดือน ซึ่งกุลบุตร
ทั้งหลายผู้ปรารถนาประโยชน์ศึกษากันอยู่...” และในหนังสือวินัยมุข เล่ม ๑
หน้า ๒๕ พ.ศ. ๒๔๕๙ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส
ได้ให้ความเห็นว่า “บาลีพระสูตรซึ่งแปลมาไว้ในที่นี้แสดงว่า สิกขาบท
มาในพระปาฏิโมกข์มี ๑๕๐ ถ้วน ... แต่ในพระปาฏิโมกข์ที่สวดกันอยู่ และ
ในคัมภีร์วิภังค์แห่งสิกขาบท แสดงว่ามี ๒๒๗ สิกขาบท คือ เต็มอนิยต ๒
เสขियวัตร ๗๕...” ดังนั้น อนิยต และ เสขियวัตร ควรจะจัดอยู่ในภาค

อภิธมาจาริกสิกขาบท แต่เนื่องจากพระไตรปิฎกได้จัดोनียตและเสขियวัตรไว้ในคัมภีร์ ภิกขุวิภังค์ ภาค ๑ และภาค ๒ ตามลำดับ การจัดของหนังสือเล่มนี้โอนุวัตรตามพระไตรปิฎก จึงได้จัดไว้ตามนั้น และในภาคพิเศษ หน้า ๑๑๑๑ ของหนังสือเล่มนี้ได้รวบรวมข้อมูล ภิกขุปาติโมกข์ของพุทธศาสนาแต่ละนิกาย เพื่อเป็นข้อสังเกตเปรียบเทียบไว้ด้วย

๓. คัมภีร์ภิกขุวิภังค์ (วินัยปิฎก เล่มที่ ๓) ว่าด้วยบทบัญญัติสำหรับภิกขุณี ที่มาในภิกขุณีปาติโมกข์ส่วนที่ไม่ซ้ำกับของภิกษุ (หนังสืออริยวินัยได้นำมาประมวลไว้บางส่วน เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับภิกษุ)

สิกขาบทที่มาในปาติโมกข์นั้น ปรับอาบัติแก่ภิกษุผู้ล่วงละเมิดไว้ครบทุกอาบัติ คือ ระบุอาบัติโดยตรง ๔ กอง ได้แก่ อาบัติปาราชิก, สังฆาทิเสส, ปาจิตตีย์ (ทั้งนิสสัคคียปาจิตตีย์ ที่ต้องสละของเสียก่อนจึงปลงอาบัติ และ ปาจิตตีย์) และปาฏิเทสนียะ มีอาบัติที่ไม่ได้ระบุไว้โดยตรงอีก ๓ กอง ซึ่งเป็นความผิดของสิกขาบทในปาติโมกข์บางข้อที่ทรงปรับโทษแบบลดระดับ ในกรณีที่มีการกระทำผิด ในลักษณะที่แตกต่างออกไปจากสิกขาบทที่บัญญัติไว้ เพียงเล็กน้อย ได้แก่ อาบัติอุลลัจจัย, อาบัติทุกกฏ, อาบัติทุพภาสิต

สิกขาบทที่มาในปาติโมกข์เหล่านี้ ยกเว้น อนียตและเสขियะจัดเป็นอาทิพรหมจริยกาสิกขา ส่วนอนียต เสขियะ และสิกขาบทจำนวนมากที่มานอกปาติโมกข์ ล้วนเป็น อภิธมาจาริกาสิกขา มีทั้งที่ทรงบัญญัติเป็นข้อห้าม ข้ออนุญาต หรือระเบียบปฏิบัติต่างๆ ซึ่งมีการแบ่งน้ำหนักน้อยมากไปเป็นลำดับ เช่น ทรงวางข้อปฏิบัติต่างๆ ว่าควรทำ, ทรงห้ามว่าไม่ควร แต่ไม่ได้ปรับอาบัติ หรือห้ามว่าไม่ควรแล้วปรับอาบัติทุกกฏ, ปรับอาบัติอุลลัจจัย หรือ ปรับอาบัติตามธรรม (ซึ่งเมื่อเทียบเคียงกลับไป ก็ตรงกับอาบัติในกลุ่มปาติโมกข์)

๔. คัมภีร์มหาวรรค แปลว่า วรรคใหญ่ คือว่าด้วยเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสงฆ์ที่เป็นเรื่องสำคัญๆ และต้องทำเสมอ แบ่งเป็น ๒ ภาค คือ

มหาวรรค ภาค ๑ (วินัยปิฎก เล่มที่ ๔) มี ๔ ชั้นคือ มหาชั้นธกะ : หมวดว่าด้วยเรื่องสำคัญ เหตุการณ์ตั้งแต่ตรัสรู้,

อุโบสถชั้นณะ : หมวดว่าด้วย อุโบสถ, วัสสุปนายิกาชั้นณะ : ว่าด้วยการเข้าพรรษา, ปวารณาชั้นณะ : ว่าด้วยการให้ภิกษุอื่นตักเตือนได้.

มหาวรรค ภาค ๒ (วินัยปิฎก เล่มที่ ๕) มี ๖ ชั้นธ์ คือ จัมมชั้นณะ : ว่าด้วยหนังสือรองเท้า ยานพาหนะ, เกสัชชชั้นณะ : ว่าด้วยเรื่องเกสัช ปานะ การเก็บอาหาร, กฐินชั้นณะ : ว่าด้วยเรื่องกฐิน, จีวรชั้นณะ : ว่าด้วยเรื่องจีวรการใช้ผ้า, จัมเปยยชั้นณะ : ว่าด้วยเหตุการณ์ในกรุงจัมปา ว่าด้วยการลงโทษของสงฆ์ต่างๆ, โกสัมพิชั้นณะ : ว่าด้วยเรื่องเหตุการณ์ในกรุงโกสัมพี ส่วนใหญ่กล่าวถึงเรื่องสงฆ์ แตกสามัคคีกัน แล้วทรงแสดงวิธีปรองดองของสงฆ์ในทางวินัย

๕. คัมภีร์จุลวรรค แปลว่า วรรคเล็ก หมายถึงวรรคที่ว่าด้วยเรื่องเบ็ดเตล็ด นอกจากบทบัญญัติที่มากในปาติโมกข์ แบ่งเป็น ๒ ภาค คือ

จุลวรรค ภาค ๑ (วินัยปิฎก เล่มที่ ๖) เนื้อหาเกือบทั้งหมดไม่ได้ว่าด้วยบทบัญญัติที่เป็นข้อห้าม แต่ว่าด้วยระเบียบปฏิบัติต่างๆ ทางกระบวนการสงฆ์ ที่จะจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นในสงฆ์ มี ๔ ชั้นธ์ คือ กัมมชั้นณะ : ว่าด้วยระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการลงโทษ เพื่อแก้ไขปฏิญญิพฤติกรรมของภิกษุ อันเกิดในสงฆ์ ที่เกิดเพราะเหตุมรรคหรือปฏิบัติ, ปารีวาสิกชั้นณะ : ว่าด้วยระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับปริวาสกรรม, สมุจจยชั้นณะ : ประมวลวิธีเพื่อออกจากอาบัติสังฆาติเสส, สมถชั้นณะ : ขยายความวิธีระงับอธิกรณ์

เรื่องไม่ดิงามซึ่งเกิดขึ้นในสงฆ์ ถ้าเป็นการละเมิดบทบัญญัติภิกษุ ผู้ละเมิดย่อมต้องอาบัติตามสมควรแก่กรณีแน่นอน โดยไม่ต้องมีใครมากล่าวโทษ แต่ในบางกรณีหลังจากที่ปรับโทษแล้ว ยังต้องมีกระบวนการที่คณะสงฆ์เข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น การอยู่ปริวาสกรรม - การประพฤติมิานต เพื่อออกจากอาบัติสังฆาติเสส (ดูแผนผังที่ ๒ หน้า ๑๐๐๘), หรือกรณีที่อาจจะมิเหตุก่อผลกระทบต่อมหาชนเป็นอันมาก จึงต้องมีวิธีการลงโทษเพื่อแก้ไขปฏิญญิพฤติกรรมของภิกษุ ที่เกิดเพราะเหตุมรรคหรือปฏิบัติ (ดูแผนผังที่ ๓ หน้า ๑๐๐๘), หรือกรณีมีอธิกรณ์เกิดขึ้น จึงมีวิธีระงับอธิกรณ์

(อธิกรณสมณะ, คูตารางหน้า ๑๑๑๐) เหล่านี้ล้วนเป็นมาตรการที่จะจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นในสงฆ์ ทั้งนี้เพื่อแก้ปัญหาของสงฆ์ อย่างเด็ดขาด และเพื่อประคับประคองศรัทธาของชาวบ้านผู้ถวายความอุปถัมภ์

จุลวรรค ภาค ๒ (วินัยปิฎก เล่มที่ ๗) นี้ เป็นเรื่องข้อห้าม และ ข้ออนุญาตเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อร่างกายและอื่น ๆ แบ่งเป็น ๘ ชั้น คือ ขุททกวัตตุขันธกะ : ว่าด้วยเรื่องเบ็ดเตล็ด เช่น ข้อปฏิบัติในการอาบน้ำ การดมหรสพ บาตร เครื่องใช้โลหะ, เสนาสนขันธกะ : ว่าด้วยเรื่องที่อยู่ เครื่องใช้ ตลอดจนงานการก่อสร้าง, สังฆเภทขันธกะ : ว่าด้วยการทำสงฆ์ให้แตกกัน, วัตตขันธกะ : ว่าด้วยวัตร ข้อปฏิบัติ ๑๔ เรื่อง เช่น การปฏิบัติต่ออาคันตุกะ อุปัชฌาย์ ศิษย์ เป็นต้น, ปาฏิโมกข์ฐปนขันธกะ : การงดสวดปาฏิโมกข์ พร้อมเงื่อนไข, ภิกขุณีขันธกะ : กล่าวถึงความจำเป็นมา ข้อปฏิบัติ ข้อห้าม ข้ออนุญาตต่างๆ เกี่ยวกับนางภิกษุณี.

อนึ่ง การประมวลพระพุทธบัญญัติจริยวินัยจากพระไตรปิฎก เล่มนี้ เป็นการรวบรวมศีลและสิกขาบทอย่างละเอียดที่ตถาคตได้ทรงบัญญัติไว้ด้วยพระองค์เองเท่านั้น

ด้วยการยกเนื้อความตามลำดับที่ปรากฏในคัมภีร์แต่ละเล่ม โดยระบุเป็น “ตัวเลขอ้างอิง” และ “ตัวเลขนับจำนวนสิกขาบท” ทั้งหมดที่ได้เคยตรัสไว้

เพื่อความสะดวกในการศึกษาศีลและสิกขาบทได้อย่างครบถ้วน และทำความเข้าใจนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้องในคำสอนของพระศาสดา อีกทั้งยังประโยชน์ในการสืบค้นเพื่อความถูกต้องสมบูรณ์ต่อไปในอนาคต

สำหรับตัวเลขนับจำนวนสิกขาบท ปัจจุบันสามารถนับเป็นจำนวนได้เท่ากับ ๓,๓๒๙ สิกขาบท

คณะผู้ร่วมจัดทำ
เป็นพรราชาที่ ๒๕๕๙ หลังพุทธปรินิพพาน

ความหมายโครงสร้างของหน้าหนังสือ

ตัวเลขใน []

คือ เลขข้ออ้างอิง (บรรพ) ที่ปรากฏในพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับหลวง

ตัวเลขที่บ

คือ เลขจำนวนของสิกขาบทในส่วนที่เป็นพุทธบัญญัติ มีทั้งที่ปรับอาบัติ และไม่ปรับอาบัติ มีส่วนทั้งที่เป็นข้อห้าม และข้ออนุญาต

ความสำคัญของอักษรระดับที่ ๑

คือ พุทธวจน หรือคำกล่าวของบุคคลอื่น ที่พระพุทธเจ้ารับรอง หรือคำกล่าวของบุคคลอื่น ที่ยกพุทธวจนขึ้นกล่าว

ความสำคัญของอักษรระดับที่ ๒

คือ คำบรรยาย, คำประกอบอื่น ๆ หรือคำกล่าวของสาวก ที่ไม่ใช่พุทธวจน

เชิงอรรถ

คือ ข้อสังเกตที่คณะทำงานได้พบประเด็นที่น่าสนใจ หรือแง่มุมที่เป็นประโยชน์

ชื่อคัมภีร์

คือ ชื่อคัมภีร์จากพระไตรปิฎกฉบับหลวง ซึ่งนำมาใช้เป็นข้อมูลในการรวบรวม

ตัวอย่างเนื้อหาภายในเล่ม

ทรงห้ามยกพุทธวจนะขึ้นโดยฉันทะ

[๑๘๐]

๒๗๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงยกพุทธวจนะขึ้นโดยภาษาสันสกฤต^๑ รูปโดยกขึ้น **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

● ๒๗๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้เล่าเรียนพุทธวจนะตามภาษาเดิม.

ทรงห้ามเรียนคัมภีร์โลกายตะ

[๑๘๑]

● ดูกรภิกษุทั้งหลาย ผู้ที่เห็นคัมภีร์โลกายตะว่ามีสาระ จะพึงถึงความเจริญงอกงามไพบูลย์ในธรรมวินัยนี้หรือ

อันผู้ที่เห็นธรรมวินัยนี้ว่ามีสาระ จะพึงเล่าเรียนคัมภีร์โลกายตะหรือ

● *ไม่อย่างนั้น พระพุทธเจ้าข้า.*

๒๗๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงเรียนคัมภีร์โลกายตะ รูปใดเรียน **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

[๑๘๒]

๒๗๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงสอนคัมภีร์โลกายตะ รูปใดสอน **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

ทรงห้ามเรียนดิรัจฉานวิชา

[๑๘๓]

๒๗๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงเรียนดิรัจฉานวิชา รูปใดเรียน **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

[๑๘๔]

๒๗๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงสอนดิรัจฉานวิชา รูปใดสอน **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

● ๑. บาลีใช้ว่า “น ภิกษเว พุทธวจนํ ฉนฺทโส อาโรเปตพฺพํ” สารานุกรมพระพุทธศาสนา ประมวลจากพระนิพนธ์สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, พ.ศ. ๒๕๓๘ แปลว่า “ภิกษุทั้งหลาย ท่านทั้งหลายไม่พึงยกพุทธวจนะขึ้นตามฉันทะ” –*ผู้รวบรวม*

สารบัญ

คำนำ	๓
สมปnunสีลา	๑
คัมภีร์ ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค (สูตรตันตปิฎก เล่มที่ ๑)	๓
สามัญญผลสูตร	๔
จุลศีล	๕
มัชฌิมศีล	๗
มหาศีล	๑๑
สมปnunปาติโมกฺขา ปาติโมกฺขสัวรสัวตา	๑๗
คัมภีร์ มหาวีรยัถ์ ภาค ๑ (วินัยปิฎก เล่มที่ ๑)	๑๙
กัณห์ที่ ๑ : เวยัญจกัณห์	๒๐
เหตุให้พระศาสนาดำรงอยู่ไม่นานและนาน	๒๐
ปรารภเหตุให้ทรงบัญญัติสิกขาบท	๒๒
กัณห์ที่ ๒ : ปาราชิกกัณห์	๒๔
อำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ ในการบัญญัติสิกขาบท	๒๔
ปาราชิก สิกขาบทที่ ๑ เกี่ยวกับการขาดจากความเป็นภิกษุเพราะเสพเมถุน	๒๕
ปาราชิก สิกขาบทที่ ๒ เกี่ยวกับการขาดจากความเป็นภิกษุเพราะลักขโมย	๒๕
ปาราชิก สิกขาบทที่ ๓ เกี่ยวกับการขาดจากความเป็นภิกษุเพราะฆ่ามนุษย์	๒๕
ปาราชิก สิกขาบทที่ ๔ เกี่ยวกับการขาดจากความเป็นภิกษุเพราะอวดคุณวิเศษที่ไม่มีในตน	๒๖
กัณห์ที่ ๓ : เทรสกัณห์	๒๗
สังฆาภิเสส สิกขาบทที่ ๑ เกี่ยวกับการต้องอาบัติหนักเพราะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน	๒๗
สังฆาภิเสส สิกขาบทที่ ๒ เกี่ยวกับการต้องอาบัติหนักเพราะมีจิตกำหนดจำต้องกายหญิง	๒๗
สังฆาภิเสส สิกขาบทที่ ๓ เกี่ยวกับการต้องอาบัติหนักเพราะมีจิตกำหนดพูดเกี่ยวกับหญิง	๒๗
สังฆาภิเสส สิกขาบทที่ ๔ เกี่ยวกับการต้องอาบัติหนักเพราะมีจิตกำหนดพูดให้หญิงบำเรอตนด้วยกาม	๒๘
สังฆาภิเสส สิกขาบทที่ ๕ เกี่ยวกับการต้องอาบัติหนักเพราะชักสื้อชายหญิง	๒๘
สังฆาภิเสส สิกขาบทที่ ๖ เกี่ยวกับการต้องอาบัติหนักเพราะสร้างกุฎีด้วยการขอใหญ่เกิน	๒๘
สังฆาภิเสส สิกขาบทที่ ๗ เกี่ยวกับการต้องอาบัติหนักเพราะสร้างวิหาร ไม่ได้ให้สงฆ์แสดงที่	๓๑
สังฆาภิเสส สิกขาบทที่ ๘ เกี่ยวกับการต้องอาบัติหนักเพราะใจทอปฏิบัติปาราชิกไม่มีมูล	๓๔
สังฆาภิเสส สิกขาบทที่ ๙ เกี่ยวกับการต้องอาบัติหนักเพราะอ้างเลศจิตทอปฏิบัติปาราชิก	๓๔
สังฆาภิเสส สิกขาบทที่ ๑๐ เกี่ยวกับการต้องอาบัติหนักเพราะทำสงฆ์ให้แตกกัน	๓๕

สังฆาภิเสส ลิกขาบทที่ ๑๑	เกี่ยวกับต้องอาบัติหนักเพราะเป็นพวกของผู้ทำสงฆ์ให้แตก	๓๖
สังฆาภิเสส ลิกขาบทที่ ๑๒	เกี่ยวกับต้องอาบัติหนักเพราะเป็นผู้ว่ายากสอนยาก	๓๗
สังฆาภิเสส ลิกขาบทที่ ๑๓	เกี่ยวกับต้องอาบัติหนักเพราะประทุษร้ายสกุล (ประจบคฤหัสถ์)	๔๓

กัณฑ์ที่ ๔ : อนิยตกัณฑ์ ๔๖

อนิยต ลิกขาบทที่ ๑	เกี่ยวกับภิกษุรูปเดียวหนึ่งในที่ลับคืออาสนะกำบังกับหญิงคนเดียว	๔๖
อนิยต ลิกขาบทที่ ๒	เกี่ยวกับภิกษุรูปเดียวหนึ่งในอาสนะกึ่งกำบังกับหญิงคนเดียว	๔๖

คัมภีร์ มหาวิภังค์ ภาค ๒ (วินัยปิฎก เล่มที่ ๒) ๔๗

กัณฑ์ที่ ๑ : นิสสัคคิยกัณฑ์ ๕๐

จิรวรรค ลิกขาบทที่ ๑	เกี่ยวกับภจฺจินเดาะแล้วเก็บอดิเรกจิรวัวเกิน ๑๐ วัน	๕๐
จิรวรรค ลิกขาบทที่ ๒	เกี่ยวกับภจฺจินเดาะแล้วอยู่ปราศจากไตรจีวรแม้คืนหนึ่ง	๕๑
จิรวรรค ลิกขาบทที่ ๓	เกี่ยวกับภจฺจินเดาะแล้วเก็บอากาลจิรวัวเกิน ๑ เดือน	๕๔
จิรวรรค ลิกขาบทที่ ๔	เกี่ยวกับการใช้ภิกษุณีให้ซัก, ย้อม, ทูบจีวรเก่า	๕๖
จิรวรรค ลิกขาบทที่ ๕	เกี่ยวกับการรับจีวรจากมือของภิกษุณีที่ไม่ใช่ญาติ	๕๗
จิรวรรค ลิกขาบทที่ ๖	เกี่ยวกับการขอจีวรต่อคฤหัสถ์ ที่ไม่ใช่ญาติ	๕๙
จิรวรรค ลิกขาบทที่ ๗	เกี่ยวกับผู้มีผู้ปวารณาจีวรไว้มากภิกษุรับไว้เกินจำนวน	๖๑
จิรวรรค ลิกขาบทที่ ๘	เกี่ยวกับการเข้าไปหากำหนดชนิดจีวร ต่อผู้ที่จะถวายจีวร	๖๓
จิรวรรค ลิกขาบทที่ ๙	เกี่ยวกับการเข้าไปหาผู้ถวายจีวร ๒ ราย ให้รวมกันหาจีวรที่ดี	๖๕
จิรวรรค ลิกขาบทที่ ๑๐	เกี่ยวกับการทวงจีวรจากไวภวจักรเกินประมาณ	๖๗
โกสิยวรรค ลิกขาบทที่ ๑	เกี่ยวกับหลอสนัด (เครื่องปั้น) เจือด้วยไหม	๖๙
โกสิยวรรค ลิกขาบทที่ ๒	เกี่ยวกับการหลอสนัดด้วยขนเจียมดำล้วน	๗๑
โกสิยวรรค ลิกขาบทที่ ๓	เกี่ยวกับการหลอสนัดด้วยขนเจียมดำเกิน ๒ ใน ๔ ส่วน	๗๒
โกสิยวรรค ลิกขาบทที่ ๔	เกี่ยวกับการที่สนัดเก่าใช้ยังไม่ถึง ๖ ปี แล้วหลอของใหม่	๗๕
โกสิยวรรค ลิกขาบทที่ ๕	เกี่ยวกับการหลอสนัดไม่นำของเก่าปนลงในของใหม่	๗๗
โกสิยวรรค ลิกขาบทที่ ๖	เกี่ยวกับเดินทางไกลนำขนเจียมไปเองเกิน ๓ โยชน์	๗๘
โกสิยวรรค ลิกขาบทที่ ๗	เกี่ยวกับการใช้ภิกษุณีผู้ไม่ใช่ญาติให้ซัก, ย้อม, สางขนเจียม	๘๐
โกสิยวรรค ลิกขาบทที่ ๘	เกี่ยวกับการรับ ให้รับเงินทอง หรือยินดีที่เขาเก็บไว้ให้	๘๒
โกสิยวรรค ลิกขาบทที่ ๙	เกี่ยวกับการซื้อขายด้วยรูปยະ	๘๓
โกสิยวรรค ลิกขาบทที่ ๑๐	เกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนมีประการต่าง ๆ	๘๕
ปัตตวรรค ลิกขาบทที่ ๑	เกี่ยวกับการเก็บอดิเรกบาตรไว้เกิน ๑๐ วัน	๘๗
ปัตตวรรค ลิกขาบทที่ ๒	เกี่ยวกับบาตรมีแผลไม่เกิน ๕ แห่ง ให้จ่ายบาตรใหม่	๘๙
ปัตตวรรค ลิกขาบทที่ ๓	เกี่ยวกับการเก็บผาสัข ๕ ไร่เกิน ๗ วัน	๙๑
ปัตตวรรค ลิกขาบทที่ ๔	เกี่ยวกับการหา, ทำผ้าอาบน้ำฝนนอกเวลาที่กำหนด	๙๒
ปัตตวรรค ลิกขาบทที่ ๕	เกี่ยวกับการให้จีวรแก่ภิกษุอื่นแล้ว โกรธน้อยใจ ชิงคืน	๙๔

ปิดตวรรค สิกขาบทที่ ๖	เกี่ยวกับการขอถ่ายมาเองแล้วให้ช่างทูกทอเป็นจิวร	๙๖
ปิดตวรรค สิกขาบทที่ ๗	เกี่ยวกับการสั่งให้ช่างทูกทอจิวรตามความต้องการ	๙๗
ปิดตวรรค สิกขาบทที่ ๘	เกี่ยวกับการเก็บอัจเจจิวร (จิวรเร่งด่วน) ไว้เกินสมัยทำจิวร	๙๙
ปิดตวรรค สิกขาบทที่ ๙	เกี่ยวกับการอยู่ป่ามีภยเก็บจิวรในบ้านเกิน ๖ คิน	๑๐๑
ปิดตวรรค สิกขาบทที่ ๑๐	เกี่ยวกับการน้อมลามที่ระวางยสงฆ์มาเพื่อตน	๑๐๓

กัณฑ์ที่ ๒ : ปาจิตตยิกัณฑ์

มุสาวาทวรรค สิกขาบทที่ ๑	เกี่ยวกับการพูดให้คลาดเคลื่อนจากความจริง	๑๐๕
มุสาวาทวรรค สิกขาบทที่ ๒	เกี่ยวกับการพูดเสียดแทงให้เจ็บใจ	๑๐๕
มุสาวาทวรรค สิกขาบทที่ ๓	เกี่ยวกับการพูดส่อเสียดให้ทะเลาะกัน	๑๐๕
มุสาวาทวรรค สิกขาบทที่ ๔	เกี่ยวกับการใช้ให้ผู้อื่นได้อุปสมบทสาวธรรมาโดยบท	๑๐๕
มุสาวาทวรรค สิกขาบทที่ ๕	เกี่ยวกับการนอนร่วมกับผู้อื่นได้อุปสมบทเกิน ๓ คิน	๑๐๕
มุสาวาทวรรค สิกขาบทที่ ๖	เกี่ยวกับการนอนร่วมกับผู้หญิง	๑๐๖
มุสาวาทวรรค สิกขาบทที่ ๗	เกี่ยวกับแสดงธรรมเกิน ๖ คำ แก่ผู้หญิงโดยไม่มีผู้ชายอยู่	๑๐๖
มุสาวาทวรรค สิกขาบทที่ ๘	เกี่ยวกับการบอกคุณวิเศษที่มีจริงแก่ผู้ไม่ได้อุปสมบท	๑๐๖
มุสาวาทวรรค สิกขาบทที่ ๙	เกี่ยวกับการบอกอาบัติชั่วหยาบของภิกษุแก่ผู้ไม่ได้อุปสมบท	๑๐๖
มุสาวาทวรรค สิกขาบทที่ ๑๐	เกี่ยวกับการขุด หรือทำให้ผู้อื่นขุดดิน	๑๐๖
ภูตคามวรรค สิกขาบทที่ ๑	เกี่ยวกับการพรวนของเขียว	๑๐๗
ภูตคามวรรค สิกขาบทที่ ๒	เกี่ยวกับการพูดเฉไปเมื่อถูกสอบสวน	๑๐๗
ภูตคามวรรค สิกขาบทที่ ๓	เกี่ยวกับการติเตียนภิกษุผู้ทำการสงฆ์โดยชอบ	๑๐๗
ภูตคามวรรค สิกขาบทที่ ๔	เกี่ยวกับการวางเตียงตั้งสงฆ์ในที่แจ้ง หลีกไปไม่เก็บ	๑๐๗
ภูตคามวรรค สิกขาบทที่ ๕	เกี่ยวกับการปูที่นอนในวิหารสงฆ์ หลีกไปไม่เก็บ	๑๐๘
ภูตคามวรรค สิกขาบทที่ ๖	เกี่ยวกับการนอนแทรกภิกษุผู้เข้าไปอยู่ก่อนในวิหารสงฆ์	๑๐๘
ภูตคามวรรค สิกขาบทที่ ๗	เกี่ยวกับการจุดคร่าภิกษุออกจากวิหารของสงฆ์	๑๐๘
ภูตคามวรรค สิกขาบทที่ ๘	เกี่ยวกับการนั่งทับ นอนทับเตียงตั้งที่อยู่บนร้านในวิหารสงฆ์	๑๐๙
ภูตคามวรรค สิกขาบทที่ ๙	เกี่ยวกับการพอกหลังคววิหารเกิน ๓ ชั้น	๑๐๙
ภูตคามวรรค สิกขาบทที่ ๑๐	เกี่ยวกับการรดน้ำที่มีตัวสัตว์ลงบนหญ้าหรือดิน	๑๐๙
โอวาทวรรค สิกขาบทที่ ๑	เกี่ยวกับการสอนภิกษุณีโดยมิได้รับมอบหมาย	๑๑๐
โอวาทวรรค สิกขาบทที่ ๒	เกี่ยวกับการสอนภิกษุณีหลังอาทิตย์ตกดินแล้ว	๑๑๑
โอวาทวรรค สิกขาบทที่ ๓	เกี่ยวกับการไปสอนภิกษุณีถึงที่อยู่	๑๑๒
โอวาทวรรค สิกขาบทที่ ๔	เกี่ยวกับการติเตียนภิกษุว่าสอนภิกษุณีเพราะเห็นแก่ลาภ	๑๑๒
โอวาทวรรค สิกขาบทที่ ๕	เกี่ยวกับการให้จิวรแก่ภิกษุณีที่ไม่ใช่ญาติ	๑๑๒
โอวาทวรรค สิกขาบทที่ ๖	เกี่ยวกับการเย็บ หรือให้เย็บจิวรแก่ภิกษุณีที่ไม่ใช่ญาติ	๑๑๒
โอวาทวรรค สิกขาบทที่ ๗	เกี่ยวกับการชักชวนภิกษุณีเดินทางไกลร่วมกัน	๑๑๓
โอวาทวรรค สิกขาบทที่ ๘	เกี่ยวกับการชักชวนภิกษุณีโดยสารเรือลำเดียวกัน	๑๑๓
โอวาทวรรค สิกขาบทที่ ๙	เกี่ยวกับการฉันอาหารที่ภิกษุณีแนะนำให้ขาดววย	๑๑๓

โอวาทวรรค สิกขาบทที่ ๑๐	เกี่ยวกับภิกษุรูปเดียวนั่งในที่ลับกับภิกษุณีผู้เดียว	๑๑๔
โกชนวรรค สิกขาบทที่ ๑	เกี่ยวกับการฉันอาหารในโรงทานเกิน ๑ ครั้ง	๑๑๔
โกชนวรรค สิกขาบทที่ ๒	เกี่ยวกับการฉันเป็นหมู่ ยกเว้นในสมัยที่ทรงอนุญาต	๑๑๕
โกชนวรรค สิกขาบทที่ ๓	เกี่ยวกับการรับนิมนต์แล้วไปฉันอาหารที่อื่น	๑๑๖
โกชนวรรค สิกขาบทที่ ๔	เกี่ยวกับการรับนิมนต์เกิน ๓ ภาต	๑๑๖
โกชนวรรค สิกขาบทที่ ๕	เกี่ยวกับการฉันเสร็จแล้ว ห้ามกัดแล้ว ฉันของที่ไม่เป็นเดน	๑๑๗
โกชนวรรค สิกขาบทที่ ๖	เกี่ยวกับการพูดให้ภิกษุที่ฉันเสร็จแล้ว ห้ามกัดแล้วฉันอีก	๑๑๗
โกชนวรรค สิกขาบทที่ ๗	เกี่ยวกับการฉันอาหารในเวลาวิกาล	๑๑๗
โกชนวรรค สิกขาบทที่ ๘	เกี่ยวกับการฉันอาหารที่ทำการสั่งสม	๑๑๗
โกชนวรรค สิกขาบทที่ ๙	เกี่ยวกับการขออาหารปราณีตมาเพื่อตนฉัน	๑๑๘
โกชนวรรค สิกขาบทที่ ๑๐	เกี่ยวกับการฉันอาหารที่เขียงไม่ได้ให้	๑๑๘
อเจลกวรรค สิกขาบทที่ ๑	เกี่ยวกับการมอบอาหารให้ภกษุอื่นด้วยมือตน	๑๑๘
อเจลกวรรค สิกขาบทที่ ๒	เกี่ยวกับการชวนภิกษุไปบิณฑบาตด้วยแล้วไล่กลับ	๑๑๙
อเจลกวรรค สิกขาบทที่ ๓	เกี่ยวกับการนั่งแทรกแซงในที่มีเฉพาะหญิงกับชาย	๑๑๙
อเจลกวรรค สิกขาบทที่ ๔	เกี่ยวกับภิกษุผู้เดียวนั่งในที่ลับ คือในที่กำบังกับผู้หญิง	๑๑๙
อเจลกวรรค สิกขาบทที่ ๕	เกี่ยวกับภิกษุผู้เดียวนั่งในที่ลับกับผู้หญิงผู้เดียว	๑๑๙
อเจลกวรรค สิกขาบทที่ ๖	เกี่ยวกับการรับนิมนต์แล้วไปผู้ที่อื่นไม่บอกลาภิกษุ	๑๒๐
อเจลกวรรค สิกขาบทที่ ๗	เกี่ยวกับยินดีปวารณาเกิน ๔ เดือน เว้นแต่หากกำหนด	๑๒๑
อเจลกวรรค สิกขาบทที่ ๘	เกี่ยวกับการไปเพื่อดูกองทัพที่ยกไป	๑๒๑
อเจลกวรรค สิกขาบทที่ ๙	เกี่ยวกับเมื่อมีเหตุที่จะพักอยู่ในกองทัพเกิน ๓ คืน	๑๒๑
อเจลกวรรค สิกขาบทที่ ๑๐	เกี่ยวกับการไปสู่สนามรบ ที่ทัพพล ที่จัดขบวนทัพ	๑๒๑
สุราปานวรรค สิกขาบทที่ ๑	เกี่ยวกับการดื่มสุราและเมรัย	๑๒๒
สุราปานวรรค สิกขาบทที่ ๒	เกี่ยวกับการจี้ด้วยนิ้ว	๑๒๒
สุราปานวรรค สิกขาบทที่ ๓	เกี่ยวกับการหัวเราะในน้ำ	๑๒๒
สุราปานวรรค สิกขาบทที่ ๔	เกี่ยวกับอาบัติปาจิตติยเพราะความไม่เอื้อเฟื้อ	๑๒๒
สุราปานวรรค สิกขาบทที่ ๕	เกี่ยวกับการทำภิกษุอื่นกลัว	๑๒๒
สุราปานวรรค สิกขาบทที่ ๖	เกี่ยวกับการก่อไฟเพื่อฝัง	๑๒๓
สุราปานวรรค สิกขาบทที่ ๗	เกี่ยวกับการอาบน้ำก่อน ๑๕ วัน (ในมัชฌิมประเทศ)	๑๒๔
สุราปานวรรค สิกขาบทที่ ๘	เกี่ยวกับการไม่ทำเครื่องหมายให้เสียสีก่อนใช้จีวรใหม่	๑๒๔
สุราปานวรรค สิกขาบทที่ ๙	เกี่ยวกับการไม่ได้ให้เขากอนจีวรที่วิกัปไว้ก่อนใช้	๑๒๔
สุราปานวรรค สิกขาบทที่ ๑๐	เกี่ยวกับการชอนบริขารของภิกษุอื่น	๑๒๕
สัปปาณกวรรค สิกขาบทที่ ๑	เกี่ยวกับการฆ่าสัตว์	๑๒๕
สัปปาณกวรรค สิกขาบทที่ ๒	เกี่ยวกับการบริโภคน้ำมีตัวสัตว์	๑๒๕
สัปปาณกวรรค สิกขาบทที่ ๓	เกี่ยวกับการรื้อพื้นอธิกรณ์ที่ชำระเป็นธรรมแล้ว	๑๒๕

สัปดาณกวรรค	สิกขาบทที่ ๔	เกี่ยวกับการปกปิดอาบัติชั่วหยาบของภิกษุอื่น	๑๒๕
สัปดาณกวรรค	สิกขาบทที่ ๕	เกี่ยวกับการอุปสมบทให้ผู้มีอายุต่ำกว่า ๒๐ ปี	๑๒๖
สัปดาณกวรรค	สิกขาบทที่ ๖	เกี่ยวกับร้อยผู้ชักชวนพวกโจรเดินทางไกลร่วมกัน	๑๒๖
สัปดาณกวรรค	สิกขาบทที่ ๗	เกี่ยวกับการชวนผู้หญิงเดินทางไกลร่วมกัน	๑๒๖
สัปดาณกวรรค	สิกขาบทที่ ๘	เกี่ยวกับการกล่าวต่อพระธรรมวินัย	๑๒๗
สัปดาณกวรรค	สิกขาบทที่ ๙	เกี่ยวกับการคบภิกษุผู้กล่าวต่อพระธรรมวินัย	๑๒๙
สัปดาณกวรรค	สิกขาบทที่ ๑๐	เกี่ยวกับการคบสามเณรผู้กล่าวต่อพระธรรมวินัย	๑๓๐
สหธรรมิกวรรค	สิกขาบทที่ ๑	เกี่ยวกับการพูดไกลเมื่อทำผิดแล้ว	๑๓๑
สหธรรมิกวรรค	สิกขาบทที่ ๒	เกี่ยวกับการติเตียนสิกขาบท	๑๓๒
สหธรรมิกวรรค	สิกขาบทที่ ๓	เกี่ยวกับการพูดแก้ตัวว่าเพิ่งรู้ว่ามีมาในปาติโมกข์	๑๓๒
สหธรรมิกวรรค	สิกขาบทที่ ๔	เกี่ยวกับการทำร้ายร่างกายภิกษุ	๑๓๓
สหธรรมิกวรรค	สิกขาบทที่ ๕	เกี่ยวกับการเงื้อมือจะทำร้ายภิกษุ	๑๓๓
สหธรรมิกวรรค	สิกขาบทที่ ๖	เกี่ยวกับการใจภิกษุด้วยอาบัติสังฆาทิเสสไม่มีมูล	๑๓๓
สหธรรมิกวรรค	สิกขาบทที่ ๗	เกี่ยวกับการก่อความรำคาญแก่ภิกษุอื่น	๑๓๔
สหธรรมิกวรรค	สิกขาบทที่ ๘	เกี่ยวกับการแอบฟังความของภิกษุผู้ทะเลาะกัน	๑๓๔
สหธรรมิกวรรค	สิกขาบทที่ ๙	เกี่ยวกับการมอบฉันทะแล้ว พูดติเตียนในภายหลัง	๑๓๔
สหธรรมิกวรรค	สิกขาบทที่ ๑๐	เกี่ยวกับการลู่ไปขณะประชุม โดยไม่มอบฉันทะ	๑๓๔
สหธรรมิกวรรค	สิกขาบทที่ ๑๑	เกี่ยวกับการร่วมกับสงฆ์ให้จิวรแก่ภิกษุแล้ว ติเตียน	๑๓๕
สหธรรมิกวรรค	สิกขาบทที่ ๑๒	เกี่ยวกับการน้อมลาภที่จะถวายสงฆ์มาเพื่อบุคคล	๑๓๕
รตนวรรค	สิกขาบทที่ ๑	เกี่ยวกับการไม่ได้รับแจ้งก่อนเข้าไปตำหนักพระราชา	๑๓๗
รตนวรรค	สิกขาบทที่ ๒	เกี่ยวกับการเก็บของมีค่าที่ตกอยู่ เว้นแต่คืนในวัดหรือในที่อยู่	๑๓๘
รตนวรรค	สิกขาบทที่ ๓	เกี่ยวกับการเข้าบ้านในเวลาวิกาลไม่บอกลาภิกษุ	๑๓๙
รตนวรรค	สิกขาบทที่ ๔	เกี่ยวกับการให้ทำกล่องเข็มที่ทำด้วยกระดูก งา เขาสัตว์	๑๓๙
รตนวรรค	สิกขาบทที่ ๕	เกี่ยวกับการให้ทำเตียงตั้งที่มีเท้าสูงเกิน	๑๓๙
รตนวรรค	สิกขาบทที่ ๖	เกี่ยวกับการให้ทำเตียงตั้งเป็นของหุ้มนุ่น	๑๓๙
รตนวรรค	สิกขาบทที่ ๗	เกี่ยวกับการให้ทำผ้าปูนั่งที่มีขนาดเกินประมาณ	๑๔๐
รตนวรรค	สิกขาบทที่ ๘	เกี่ยวกับการให้ทำผ้าปิดฝี่ที่มีขนาดเกินประมาณ	๑๔๐
รตนวรรค	สิกขาบทที่ ๙	เกี่ยวกับการให้ทำผ้าอาบน้ำฝ่นที่มีขนาดเกินประมาณ	๑๔๐
รตนวรรค	สิกขาบทที่ ๑๐	เกี่ยวกับการให้ทำจิวรที่มีขนาดเกินประมาณ	๑๔๐

กัณฑ์ที่ ๓ : ปาฏิเทศนียกัณฑ์ ๑๔๑

ปาฏิเทศนียะ	สิกขาบทที่ ๑	เกี่ยวกับการรับของจันจากมือนางภิกษุณีมาจัน	๑๔๑
ปาฏิเทศนียะ	สิกขาบทที่ ๒	เกี่ยวกับการไม่ให้นางภิกษุณีที่ตั้งใจหาถวายอาหาร	๑๔๑
ปาฏิเทศนียะ	สิกขาบทที่ ๓	เกี่ยวกับการรับอาหารในสกุลที่เป็นเลขสมมติ	๑๔๓
ปาฏิเทศนียะ	สิกขาบทที่ ๔	เกี่ยวกับการอยู่อาศัยที่มีภัยรับอาหารที่ไม่ได้แจ้งไว้ก่อน	๑๔๓

กัณฑ์ที่ ๔ : เสด็จกัณฑ์	๑๔๕
สารูป หมวดว่าด้วยความเหมาะสมแก่สมณเพศ	๑๔๕
โภชนปฏิบัติสังยุต หมวดว่าด้วยการฉันอาหาร	๑๔๘
ธัมมเทศนาปฏิบัติสังยุต หมวดว่าด้วยการแสดงธรรม	๑๕๑
ปกิณณกะ หมวดเบ็ดเตล็ด	๑๕๔
อภิกรณสมณะ ว่าด้วยวิธีระงับอภิกรณ์ด้วยธรรม ๗ ประการ	๑๕๕

คัมภีร์ ภิกขุณีวิภังค์ (วินัยปิฎก เล่มที่ ๓)	๑๕๗
สิกขาบทภิกขุณี เฉพาะที่เนื่องด้วยภิกขุ	๑๕๗

อาจารย์โคจรสมปยุตนา ๑๖๕

คัมภีร์ มหาวรรค ภาค ๑ (วินัยปิฎก เล่มที่ ๔)	๑๖๗

ชั้นที่ ๑ : มหาขันธกะ	๑๖๘
ทรงอนุญาตบรรพชาและอุปสมบทด้วยไตรสรณคมน์	๑๖๘
ทรงรับพระเวฬุวันเป็นสังฆิกาวาส	๑๖๙
ต้นเหตุอุปัชฌายวัตร	๑๗๐
ทรงอนุญาตอุปัชฌายะ	๑๗๑
วิธีถืออุปัชฌายะ	๑๗๑
อุปัชฌายวัตร	๑๗๑
สัททวิหาริกวัตร	๑๗๖
การประณามและการให้ขมา	๑๘๑
การอุปสมบทด้วยญัตติจตุตถกรรม	๑๘๔
การบอกนิสสัย	๑๘๘
ทรงอนุญาตอาจารย์	๑๘๙
วิธีถือนิสสัย	๑๙๐
อาจารย์วัตร	๑๙๐
อันเตวาสสิกวัตร	๑๙๕
ว่าด้วยการประณาม	๑๙๙
องค์ ๕ แห่งภิกษุผู้ให้อุปสมบท ๑๖ หมวด	๒๐๔
องค์ ๖ แห่งภิกษุผู้ให้อุปสมบท ๑๔ หมวด	๒๑๑
ติดถียปริวาส	๒๑๘
ข้อปฏิบัติที่มีให้สงฆ์ยินดี	๒๒๐
ข้อปฏิบัติที่ให้สงฆ์ยินดี	๒๒๒

อันตรายิกธรรม	๒๒๓
ทรงห้ามบวชคนเป็นโรคติดต่อก	๒๒๔
ทรงห้ามบวชราชภัฏ	๒๒๔
ทรงห้ามบวชโจรที่ขึ้นชื่อโด่งดัง	๒๒๔
ทรงห้ามบวชโจรหนีเรือนจำ	๒๒๔
ทรงห้ามบวชโจรผู้ถูกออกหมายสั่งจับ	๒๒๔
ทรงห้ามบวชบุรุษผู้ถูกเขียนด้วยหวาย	๒๒๕
ทรงห้ามบวชบุรุษผู้ถูกสักหมายโทษ	๒๒๕
ห้ามบวชคนมีหนี้	๒๒๕
ห้ามบวชทาส	๒๒๕
ทรงอนุญาตการปลงศพ	๒๒๕
ทรงกำหนดอายุผู้อุปสมบท	๒๒๖
กำหนดอายุผู้บวชเป็นสามเณร	๒๒๖
พระพุทธทานุญาตให้ถือนิสสัย	๒๒๗
องค์ ๕ แห่งภิกษุผู้ไม่ต้องถือนิสสัย	๒๒๘
องค์ ๕ แห่งภิกษุผู้ต้องถือนิสสัย	๒๒๘
องค์ ๕ แห่งภิกษุผู้ไม่ต้องถือนิสสัย	๒๒๘
องค์ ๕ แห่งภิกษุผู้ต้องถือนิสสัย	๒๒๙
องค์ ๕ แห่งภิกษุผู้ไม่ต้องถือนิสสัย	๒๒๙
องค์ ๕ แห่งภิกษุผู้ต้องถือนิสสัย	๒๓๐
องค์ ๕ แห่งภิกษุผู้ไม่ต้องถือนิสสัย	๒๓๐
องค์ ๕ แห่งภิกษุผู้ต้องถือนิสสัย	๒๓๑
องค์ ๕ แห่งภิกษุผู้ไม่ต้องถือนิสสัย	๒๓๑
องค์ ๖ แห่งภิกษุผู้ต้องถือนิสสัย	๒๓๑
องค์ ๖ แห่งภิกษุผู้ไม่ต้องถือนิสสัย	๒๓๒
องค์ ๖ แห่งภิกษุผู้ต้องถือนิสสัย	๒๓๒
องค์ ๖ แห่งภิกษุผู้ไม่ต้องถือนิสสัย	๒๓๓
องค์ ๖ แห่งภิกษุผู้ต้องถือนิสสัย	๒๓๓
องค์ ๖ แห่งภิกษุผู้ไม่ต้องถือนิสสัย	๒๓๔
องค์ ๖ แห่งภิกษุผู้ต้องถือนิสสัย	๒๓๔
องค์ ๖ แห่งภิกษุผู้ไม่ต้องถือนิสสัย	๒๓๕
ทรงอนุญาตการบวชสามเณร	๒๓๕
ทรงห้ามบวชบุคคลที่มารดาบิดา ไม่อนุญาต	๒๓๖

ทรงอนุญาตให้ภิกษุผู้ฉลาดมีสามเณรมากรูปได้	๒๓๗
สิกขาบทของสามเณร	๒๓๗
ทรงอนุญาตลงทัณฑ์กรรมแก่สามเณร	๒๓๘
การกักกันสามเณรต้องขออนุญาตก่อน	๒๓๘
ทรงห้ามเกลี้ยกล่อมสามเณรของภิกษุอื่น	๒๓๙
องค์แห่งนาสนะ ๑๐ ของสามเณร	๒๓๙
ทรงห้ามบ้นตะเข้ก็มีให้อุปสมบท	๒๔๐
ทรงห้ามคนลักเพศและคนเข้ารีตมีให้อุปสมบท	๒๔๐
ทรงห้ามสัตว์ดิรัจฉานมีให้อุปสมบท	๒๔๑
ทรงห้ามคนฆ่ามารดา มีให้อุปสมบท	๒๔๑
ทรงห้ามคนฆ่าบิดามีให้อุปสมบท	๒๔๒
ทรงห้ามคนฆ่าพระอรหันต์มีให้อุปสมบท	๒๔๒
ทรงห้ามคนประทุษร้ายภิกษุณีมีให้อุปสมบท	๒๔๒
ทรงห้ามคนทำสังฆเภทมีให้อุปสมบท	๒๔๒
ทรงห้ามคนทำร้ายพระพุทธรูปเจ้ามีให้อุปสมบท	๒๔๒
ทรงห้ามอุปสมบทอุกโตพยัญชนก	๒๔๓
บุคคลไม่ควรให้อุปสมบท ๒๐ จำพวก	๒๔๓
บุคคลไม่ควรให้บรรพชา ๓๒ จำพวก	๒๔๕
ทรงห้ามให้นิสสัยแก่อลัชชี	๒๔๖
ลักษณะภิกษุผู้ไม่ต้องถือนิสสัย	๒๔๖
อุปสมบทกรรม	๒๔๗
ทรงอนุญาตให้บอกนิสสัย ๔	๒๕๓
ทรงอนุญาตให้บอกอภินิหารกิจ ๔	๒๕๔
เรื่องภิกษุผู้ถูกสงฆ์ยกเสียเป็นต้น	๒๕๕
ขั้นที่ ๒ : อุโบสถขันธกะ	๒๕๘
ทรงอนุญาตวันประชุม	๒๕๙
ทรงอนุญาตให้กล่าวธรรม	๒๕๙
ทรงอนุญาตปาติโมกข์เทศ	๒๕๙
ทรงอนุญาตให้สวดปาติโมกข์ในวันอุโบสถ	๒๖๐
ทรงให้สวดปาติโมกข์แก่บริษัทที่พร้อมเพียง	๒๖๑
พระมหากัปปีนเถระดำริจะไม่ทำอุโบสถ	๒๖๑
สมมติสีมาและนิมิตแห่งสีมา	๒๖๒
ทรงห้ามสมมติสีมาใหญ่เกินขนาด	๒๖๓

ทรงห้ามสมมติสีมาคร่อมแม่น้ำ	๒๖๓
การสมมติโรงอุโบสถ	๒๖๓
ทรงห้ามสมมติโรงอุโบสถ ๒ แห่งในอ่าวาสเดียวกัน	๒๖๔
ทรงห้ามสมมติโรงอุโบสถเล็กเกินขนาด	๒๖๕
ทรงอนุญาตให้พระเถระลงประชุมก่อน	๒๖๖
ภิกษุหลายวัดทำอุโบสถร่วมกัน	๒๖๖
วันอุโบสถ ๒	๒๗๒
การทำอุโบสถ ๔ อย่าง	๒๗๒
ปาติโมกข์เทศ ๕	๒๗๓
ทรงอนุญาตให้สวดปาติโมกข์ย่อเมื่อมีอันตราย	๒๗๓
จะแสดงธรรมท่ามกลางสงฆ์ต้องได้รับอาราธนาก่อน	๒๗๔
ถามวินัยท่ามกลางสงฆ์ต้องได้รับสมมติก่อน	๒๗๕
ถามวินัยต้องตรวจดูบริษัทก่อน	๒๗๖
วิสัยนาวินัยต้องตรวจดูบริษัทก่อน	๒๗๗
โจทก์ต้องขอโอกาสต่อจำเลย	๒๗๗
ก่อนโจทก์ต้องพิจารณาดูบุคคล	๒๗๗
ก่อนขอโอกาสต้องพิจารณาดูบุคคล	๒๗๘
ทรงห้ามทำกรรมไม่เป็นธรรม	๒๗๘
ทรงห้ามแก่งสวดปาติโมกข์ไม่ได้ยี่สิบ	๒๗๙
ต้องได้รับอาราธนาจึงสวดปาติโมกข์ได้	๒๗๙
หน้าที่สวดปาติโมกข์	๒๗๙
ทรงอนุญาตให้เรียนปักขคณนา	๒๘๑
ทรงอนุญาตให้บอกวันอุโบสถ	๒๘๒
บุพพกรรมและบุพพกิจในโรงอุโบสถ	๒๘๒
จะไปไหนต้องขออนุญาตก่อน	๒๘๓
ทรงอนุญาตให้จำพรรษาในอ่าวาสที่มีผู้สวดปาติโมกข์ได้	๒๘๕
ทรงอนุญาตให้มอบปาริสุทธิ	๒๘๕
ทรงอนุญาตให้มอบฉันทะ	๒๘๗
การลงทำอุโบสถเมื่อภิกษุถูกจับไว้	๒๙๐
ภิกษุวิกุลจวิต	๒๙๑
วิธีทำอุโบสถ ๓ อย่าง	๒๙๓
๑. สวดปาติโมกข์	๒๙๓
๒. ทำปาริสุทธิอุโบสถ	๒๙๓
๓. อธิษฐานอุโบสถ	๒๙๕

ทรงให้แสดงอาบัติก่อนทำอุโบสถ	๒๙๕
สงฆ์ต้องสภาคาบตี	๒๙๗
ทำอุโบสถไม่ต้องอาบัติ ๑๕ ข้อ	๒๙๙
ทำอุโบสถเป็นหมู่สำคัญว่าพร้อมกัน ๑๕ ข้อ	๓๐๓
มีความสงสัยทำอุโบสถ ๑๕ ข้อ	๓๐๕
ฝืนใจทำอุโบสถ ๑๕ ข้อ	๓๐๖
มุ่งความแตกร้างทำอุโบสถ ๑๕ ข้อ	๓๐๗
เปยยามมุข ๗๐๐ ดิกะ	๓๐๘
วันอุโบสถต่างกัน	๓๑๐
การเห็นอาการว่ามีภิกษุ ๑๕ ข้อ	๓๑๑
ภิกษุนานาสังวาสและสมานสังวาส	๓๑๓
ไม่ควรไปไหนในวันอุโบสถ	๓๑๕
บุคคลที่อยู่ในบริษัท ที่ทรงห้ามสวดปาติโมกข์	๓๑๗
ชั้นที่ ๓ : วัสสุปนายิกขันธกะ	๓๒๐
ทรงอนุญาตการจำพรรษา	๓๒๐
การจำพรรษา ๒ อย่าง	๓๒๐
เลื่อนกาลฝน	๓๒๒
เรื่องทรงอนุญาตสัตตาทกธณียะ	๓๒๒
ทรงอนุญาตสัตตาทกธณียะเพราะสหธรรมิก &	๓๓๔
ทรงอนุญาตสัตตาทกธณียะเพราะกิจของสงฆ์	๓๔๕
อันตรายของภิกษุผู้จำพรรษา	๓๔๕
ทรงอนุญาตสถานที่ในการจำพรรษา	๓๕๒
ทรงห้ามจำพรรษาในสถานที่ที่ไม่สมควร	๓๕๓
ตั้งกติกาไม่เป็นธรรมในระหว่างพรรษา	๓๕๓
จำพรรษาในอาวาส ๒ แห่ง	๓๕๔
ปฏิญาณจำพรรษาด้าน	๓๕๔
ปฏิญาณจำพรรษาหลัง	๓๕๗
ชั้นที่ ๔ : ปวารณาขันธกะ	๓๖๐
ทรงห้ามมุกฉัตต ดิตถียสมาทาน	๓๖๐
ทรงอนุญาตปวารณา	๓๖๐
ทรงอนุญาตให้นั่งกระโห้่งปวารณา	๓๖๒
วันปวารณามี ๒	๓๖๒
อาการที่ทำปวารณามี ๔	๓๖๒

ทรงอนุญาตให้มอบปวารณา	๓๖๓
การปวารณาเมื่อภิกษุถูกจับไว้	๓๖๗
ปวารณาเป็นการสงฆ์	๓๖๘
ปวารณาเป็นการคณะ	๓๖๙
คณะปวารณา (พระ ๓ รูป)	๓๗๐
คณะปวารณา (พระ ๒ รูป)	๓๗๑
อธิษฐานปวารณา	๓๗๒
แสดงอาบัติก่อนปวารณา	๓๗๓
สงฆ์ต้องสภาคาบัติ	๓๗๕
ปวารณาไม่ต้องอาบัติ ๑๕ ข้อ	๓๗๖
ปวารณาเป็นหมู่สำคัญว่าพร้อมกัน ๑๕ ข้อ	๓๗๙
มีความสงสัยทำปวารณา ๑๕ ข้อ	๓๘๐
ฝืนใจทำปวารณา ๑๕ ข้อ	๓๘๒
มุ่งความแตกร้างทำปวารณา ๑๕ ข้อ	๓๘๓
เป่ยยาลมุข ๗๐๐ ดิกะ	๓๘๕
ภิกษุเจ้าถิ่นกับภิกษุอาคันตุกะนับวันปวารณาต่างกัน	๓๘๖
ปวารณาของภิกษุที่สงสัยเป็นต้น	๓๘๗
ภิกษุสมานสังวาสเป็นต้นปวารณา	๓๙๐
ไม่ควรไปไหนในวันปวารณา	๓๙๑
พระพุทธานุญาตเตววจิกापวารณา	๓๙๖
การปวารณาเมื่อฝนกำลังตั้งเค้า	๓๙๘
อันตรราย ๑๐ ประการ	๓๙๘
ภิกษุมีอาบัติห้ามปวารณา	๓๙๙
ลักษณะปวารณาที่ไม่เป็นอันงด	๔๐๐
ลักษณะปวารณาเป็นอันงด	๔๐๑
ภิกษุผู้งดปวารณา	๔๐๑
ทรงอนุญาตให้เลื่อนปวารณา	๔๑๒

คัมภีร์ มหาวรรค ภาค ๒ (วินัยปิฎก เล่มที่ ๕) ๔๑๕

ขั้นที่ ๑ : จัมมขันธกะ	๔๑๖
ทรงอนุญาตรองเท้า	๔๑๖
ทรงห้ามสวมรองเท้าสีต่าง ๆ	๔๑๖
ทรงห้ามสวมรองเท้ามีหูไม่สมควร	๔๑๖
ทรงห้ามสวมรองเท้าบางชนิด	๔๑๗

ทรงห้ามสวมรองเท้าขลิบหนัง	๔๑๗
ทรงอนุญาตรองเท้าหลายชั้นที่ใช้แล้ว	๔๑๘
ทรงห้ามสวมรองเท้าในที่บางแห่ง	๔๑๘
ทรงอนุญาตให้สวมรองเท้าเป็นพิเศษ	๔๑๙
ทรงห้ามสวมเชียงเท้าไม้	๔๑๙
ทรงห้ามสวมเชียงเท้าใบตาล	๔๑๙
ทรงห้ามสวมเชียงเท้าไม้ไผ่	๔๒๐
ทรงห้ามสวมเชียงเท้าต่างชนิด	๔๒๐
ทรงห้ามจับโค	๔๒๑
ข้ออนุญาตเกี่ยวกับเรื่องยาน	๔๒๑
ทรงห้ามใช้ที่นั่งและที่นอนสูงใหญ่	๔๒๒
ทรงห้ามใช้หนังผืนใหญ่	๔๒๓
ทรงห้ามใช้หนังโค	๔๒๓
ทรงห้ามสวมรองเท้าเข้าบ้าน	๔๒๓
ทรงอนุญาตให้ภิกษุอาพาธสวมรองเท้าเข้าบ้าน	๔๒๔
ข้ออนุญาตพิเศษ	๔๒๔
ชั้นที่ ๒ : เกสัชขันธ์	๔๒๖
ข้ออนุญาตเกี่ยวกับเกสัช ๕	๔๒๖
ทรงอนุญาตน้ำมันเปลว	๔๒๖
ทรงอนุญาตมูลเกสัช	๔๒๗
ทรงอนุญาตเครื่องบดยา	๔๒๗
ทรงอนุญาตกสวเกสัช	๔๒๘
ทรงอนุญาตป้อนเกสัช	๔๒๘
ทรงอนุญาตผลเกสัช	๔๒๘
ทรงอนุญาตขตุเกสัช	๔๒๙
ทรงอนุญาตโลณเกสัช	๔๒๙
ทรงอนุญาตจุนเกสัช เป็นต้น	๔๒๙
ทรงอนุญาตเครื่องกรอง	๔๓๐
ทรงอนุญาตเนื้อดิบและเลือดสด	๔๓๐
ทรงอนุญาตยาตา เป็นต้น	๔๓๐
ทรงอนุญาตน้ำมัน เป็นต้น	๔๓๒
ข้ออนุญาตเกี่ยวกับอาพาธโรคลม	๔๓๓
ข้ออนุญาตเกี่ยวกับอาพาธโรคลมเสียดยกตามข้อ	๔๓๔

ข้ออนุญาตเกี่ยวกับอาหารห้าแฉก	๔๓๔
ข้ออนุญาตเกี่ยวกับอาหารเป็นโรคผี	๔๓๔
ทรงอนุญาตยามหาภิภฏ ๔ อย่าง	๔๓๕
ข้ออนุญาตเกี่ยวกับอาหารด้วยโรคต่าง ๆ	๔๓๕
ทรงอนุญาตอารามิก	๔๓๖
ทรงอนุญาตเภสัช ๕ เพิ่มเติม	๔๓๖
ทรงอนุญาตตบนำอ้อย	๔๓๗
ทรงอนุญาตถั่วเขียวต้ม	๔๓๗
ทรงอนุญาตยาตองโลณไสจิริกะ	๔๓๗
ทรงห้ามเก็บอาหารไว้ในที่อยู่ เป็นต้น	๔๓๗
ทรงอนุญาตให้อุ่นโภชนาหาร	๔๓๘
ทรงอนุญาตเก็บอาหารไว้ในที่อยู่ เป็นต้น	๔๓๘
ทรงอนุญาตผลไม้ที่ใช้เพาะพันธุ์ไม่ได้	๔๔๐
ทรงห้ามทำสัตตกรรมและวัตติกรรม	๔๔๐
ทรงห้ามฉนเนื้อ ๑๐ อย่าง	๔๔๐
ข้าวยาคุมีคุณ ๑๐ อย่าง	๔๔๑
ทรงอนุญาตข้าวยาคุและขนมปรุงด้วยน้ำหวาน	๔๔๑
ทรงอนุญาตตบนำอ้อย	๔๔๒
ทรงห้ามฉนเนื้อที่ทำเฉพาะ	๔๔๒
ทรงห้ามภัตตาคารบางชนิด	๔๔๒
ทรงอนุญาตกับปียภูมิ	๔๔๓
ทรงอนุญาตกับปียภูมิ ๓ ชนิด	๔๔๔
ทรงอนุญาตกับปียภูมิ ๔ ชนิด	๔๔๔
เมณฑกานุญาต	๔๔๔
ทรงอนุญาตน้ำอัฐฐบ้าน	๔๔๕
ทรงอนุญาตผักและแป้ง	๔๔๕
ทรงห้ามมิขุผู้เคยเป็นช่างกลบเก็บรักษามีดโกน	๔๔๖
ทรงอนุญาตผลไม้	๔๔๖
มหาประเทศ ๔	๔๔๖
ทรงอนุญาตกาลิกระคน	๔๔๗
ชั้นที่ ๓ : กฐินชั้นธกะ	๔๔๘
ทรงอนุญาตให้กรานกฐิน	๔๔๘

ชั้นปีที่ ๔ : จีวรชั้นธกะ	๔๗๔
ทรงอนุญาตคหบดีจีวร	๔๗๔
ทรงอนุญาตผ้าปาวารและผ้าโกเชาว์	๔๗๔
ทรงอนุญาตผ้ากัมพล	๔๗๔
ทรงอนุญาตคหบดีจีวร ๖ ชนิด	๔๗๔
การให้ส่วนแบ่งจีวร	๔๗๕
ทรงอนุญาตเจ้าหน้าที่ผู้รับจีวร	๔๗๖
ทรงอนุญาตเจ้าหน้าที่ผู้เก็บจีวร	๔๗๗
ทรงอนุญาตเรือนคณฺถ์	๔๗๘
ทรงอนุญาตเจ้าหน้าที่ผู้รักษาเรือนคณฺถ์	๔๗๙
ทรงห้ามย้ายเจ้าหน้าที่ผู้รักษาเรือนคณฺถ์	๔๘๐
ทรงอนุญาตเจ้าหน้าที่ผู้แจกจีวร	๔๘๐
ข้ออนุญาตเกี่ยวกับการย้อมผ้า	๔๘๒
ทรงห้ามใช้จีวรที่ไม่ตัด	๔๘๓
ทรงให้แต่งจีวร	๔๘๓
ทรงอนุญาตไตรจีวร	๔๘๔
ข้อบัญญัติเกี่ยวกับอดิเรกจีวร	๔๘๕
ทรงอนุญาตผ้าปะ เป็นต้น	๔๘๕
ทรงอนุญาตผ้าวัสสิกสาฎก เป็นต้น	๔๘๖
ทรงอนุญาตผ้านีสีทนะ (ผ้าปูนั่ง)	๔๘๗
ทรงอนุญาตผ้าปัจฉัตถरणะ (ผ้าปูนอน)	๔๘๗
ทรงอนุญาตผ้าปิดผี	๔๘๗
ทรงอนุญาตผ้าเช็ดหน้า ผ้าเช็ดปาก	๔๘๗
องค์ของการถือวิสาสะ ๕ ประการ	๔๘๗
ทรงอนุญาตผ้าบริขาร	๔๘๘
ทรงอนุญาตผ้าที่ต้องอธิษฐานและวิกัป	๔๘๘
ทรงอนุญาตผ้าที่ตัดและไม่ตัด	๔๘๙
ข้ออนุญาตเกี่ยวกับจีวร	๔๙๘
ข้ออนุญาตในการแบ่งจีวร (เพิ่มเติม)	๔๙๙
ข้ออนุญาตในการฝากจีวร และการถือวิสาสะ	๕๐๑
มาติกาเพื่อจีวรที่เกิดขึ้น ๘	๕๐๓
ชั้นปีที่ ๕ : จัมเปยยชั้นธกะ	๕๐๔
อุกเขปเนียรกรรม	๕๐๔

ชั้นที่ ๖ : โกสัมพิชฌณะ	๕๖๔
ทรงอนุญาตให้ทำสังฆสามัคคี	๕๗๗
คัมภีร์ จุลวรรค ภาค ๑ (วินัยปิฎก เล่มที่ ๖)	๕๘๑
ชั้นที่ ๑ : กัมมชฌณะ	๕๘๒
ตัชชเนียรกรรมที่ ๑	๕๘๒
ลักษณะกรรมไม่เป็นธรรม ๑๒ หมวด	๕๘๔
ลักษณะกรรมเป็นธรรม ๑๒ หมวด	๕๘๗
ข้อที่สงฆ์จำนง ๖ หมวด	๕๙๑
วัตร ๑๘ ข้อ ในตัชชเนียรกรรม	๕๙๓
วัตรที่ไม่ควรระงับ ๑๘ ข้อ ๓ หมวด	๕๙๔
วัตรที่ควรระงับ ๑๘ ข้อ ๓ หมวด	๕๙๕
วิธีระงับตัชชเนียรกรรม	๕๙๖
นียสกรรม ที่ ๒	๕๙๘
ลักษณะกรรมไม่เป็นธรรม ๑๒ หมวด	๕๙๙
ลักษณะกรรมเป็นธรรม ๑๒ หมวด	๖๐๒
ข้อที่สงฆ์จำนง ๖ หมวด	๖๐๖
วัตร ๑๘ ข้อ ในนียสกรรม	๖๐๘
วัตรที่ไม่ควรระงับ ๑๘ ข้อ ๓ หมวด	๖๐๙
วัตรที่ควรระงับ ๑๘ ข้อ ๓ หมวด	๖๑๐
ปัพพาทนียกรรม ที่ ๓	๖๑๓
วิธีทำปัพพาทนียกรรม	๖๑๔
ลักษณะกรรมไม่เป็นธรรม ๑๒ หมวด	๖๑๖
ลักษณะกรรมเป็นธรรม ๑๒ หมวด	๖๑๙
ข้อที่สงฆ์จำนง ๑๔ หมวด	๖๒๓
วัตร ๑๘ ข้อ ในปัพพาทนียกรรม	๖๒๗
ภิกษุสงฆ์เดินทางไปลงโทษ	๖๒๘
วัตรที่ไม่ควรระงับ ๑๘ ข้อ ๓ หมวด	๖๒๘
วัตรที่ควรระงับ ๑๘ ข้อ ๓ หมวด	๖๒๙
วิธีระงับปัพพาทนียกรรม	๖๓๐
ปฏิสารถนียกรรม ที่ ๔	๖๓๒
ลักษณะกรรมไม่เป็นธรรม ๑๒ หมวด	๖๓๕
ลักษณะกรรมเป็นธรรม ๑๒ หมวด	๖๓๘

ข้อที่สงฆ์จำนง ๔ หมวด	๖๔๒
วัตร ๑๘ ข้อ ในปฏิสารณียกรรม	๖๔๓
ถูกสงฆ์ลงปฏิสารณียกรรม	๖๔๔
วัตรที่ไม่ควรระงับ ๑๘ ข้อ ๓ หมวด	๖๔๖
วัตรที่ควรระงับ ๑๘ ข้อ	๖๔๗
วิธีระงับปฏิสารณียกรรม	๖๔๘
อุกเขปนียกรรมที่ ๕	๖๕๐
ลักษณะกรรมไม่เป็นธรรม ๑๒ หมวด	๖๕๑
ลักษณะกรรมเป็นธรรม ๑๒ หมวด	๖๕๔
ข้อที่สงฆ์จำนง ๖ หมวด	๖๕๗
วัตร ๔๓ ข้อ ในอุกเขปนียกรรม สุสานไม่เห็นอาบัติ	๖๕๙
สงฆ์ลงโทษและระงับกรรม	๖๖๑
วัตรที่ไม่ควรระงับ ๔๓ ข้อ ๘ หมวด	๖๖๒
วัตรที่ควรระงับ ๔๓ ข้อ ๘ หมวด	๖๖๕
วิธีระงับอุกเขปนียกรรม สุสานไม่เห็นอาบัติ	๖๖๘
อุกเขปนียกรรม สุสานไม่ทำคินอาบัติ	๖๖๙
วิธีทำอุกเขปนียกรรม สุสานไม่ทำคินอาบัติ	๖๖๙
ลักษณะกรรมไม่เป็นธรรม ๑๒ หมวด	๖๗๐
ลักษณะกรรมเป็นธรรม ๑๒ หมวด	๖๗๔
ข้อที่สงฆ์จำนง ๖ หมวด	๖๗๗
วัตร ๔๓ ข้อ ในอุกเขปนียกรรม สุสานไม่ทำคินอาบัติ	๖๗๙
สงฆ์ลงโทษและระงับ	๖๘๑
วัตรที่ไม่ควรระงับ ๔๓ ข้อ ๘ หมวด	๖๘๑
วัตรที่ควรระงับ ๔๓ ข้อ ๘ หมวด	๖๘๔
วิธีระงับอุกเขปนียกรรม สุสานไม่ทำคินอาบัติ	๖๘๗
อุกเขปนียกรรม สุสานไม่สละทิวฐิอันเป็นบาป	๖๘๙
ลักษณะกรรมไม่เป็นธรรม ๑๒ หมวด	๖๙๑
ลักษณะกรรมเป็นธรรม ๑๒ หมวด	๖๙๕
ข้อที่สงฆ์จำนง ๖ หมวด	๖๙๘
วัตร ๑๘ ข้อ ในอุกเขปนียกรรม สุสานไม่สละทิวฐิอันเป็นบาป	๗๐๐
วัตรที่ไม่ควรระงับ ๑๘ ข้อ ๓ หมวด	๗๐๑
วัตรที่ควรระงับ ๑๘ ข้อ ๓ หมวด	๗๐๓
วิธีระงับอุกเขปนียกรรม สุสานไม่สละทิวฐิอันเป็นบาป	๗๐๔

ชั้นที่ ๒ : ปาฏิภาสสิกชั้นถกะ	๗๐๖
รัตติเขต ๓ อย่าง	๗๑๒
พุทธานุญาตให้เก็บปริวาส	๗๑๓
พุทธานุญาตให้สมทานปริวาส	๗๑๓
เรื่องมุลายปฏิกัสนนารทิกษุ	๗๑๓
เรื่องมานัตตารทิกษุ	๗๒๐
เรื่องมานัตตจวริกษุ	๗๒๖
รัตติเขต ๔ อย่าง	๗๓๒
พุทธานุญาตให้เก็บมานัต	๗๓๓
พุทธานุญาตให้สมทานมานัต	๗๓๓
เรื่องอัพภานนารทิกษุ	๗๓๓
ชั้นที่ ๓ สมุจจชั้นถกะ	๗๔๐
หัวข้อประจำชั้นถกะ	๗๔๐
ชั้นที่ ๔ : สมถชั้นถกะ	๗๔๑
ทรงห้ามทำกรรมลับหลัง	๗๔๑
ทรงอนุญาตภิกษุผู้แต่งตั้งเสนาสนะ	๗๔๑
การให้สติวินัย	๗๔๒
การให้สติวินัยที่เป็นธรรมมี ๕ อย่าง	๗๔๔
การให้อุมุพหวินัย	๗๔๕
ให้อุมุพหวินัยไม่เป็นธรรม ๓ หมวด	๗๔๗
ให้อุมุพหวินัยเป็นธรรม ๓ หมวด	๗๔๘
ทำกรรมไม่ตามปฏิญาณ	๗๔๙
ทำตามปฏิญาณไม่เป็นธรรม	๗๕๐
ทำตามปฏิญาณเป็นธรรม	๗๕๒
ระงับอธิกรณ์ด้วยเยภุยยสิกขา	๗๕๒
การจับฉลากไม่เป็นธรรม ๑๐ อย่าง	๗๕๓
การจับฉลากเป็นธรรม ๑๐ อย่าง	๗๕๔
สงฆ์ทำตัสสปापียสิกากรรม	๗๕๔
ตัสสปापียสิกากรรมเป็นธรรม ๕ อย่าง	๗๕๕
ลักษณะกรรมไม่เป็นธรรม ๑๒ หมวด	๗๕๖
ลักษณะกรรมเป็นธรรม ๑๒ หมวด	๗๕๙
ข้อที่สงฆ์จำนง ๖ หมวด	๗๖๒

วัตร ๑๘ ข้อ	๗๖๓
พุทธานุญาตให้ระงับอธิกรณ์ด้วยติณวัตถการกะ	๗๖๔
วิธีระงับ	๗๖๕
อธิกรณ์	๗๖๘
มูลแห่งวิวาทาธิกรณ์	๗๗๐
มูลแห่งอนุวาทาธิกรณ์	๗๗๒
มูลแห่งอาปตตาทิกรณ์	๗๗๔
มูลแห่งกิจจาธิกรณ์	๗๗๕
วิวาทาธิกรณ์	๗๗๘
อนุวาทาธิกรณ์	๗๗๙
อาปตตาทิกรณ์	๗๘๐
กิจจาธิกรณ์	๗๘๐
วิวาทาธิกรณ์ระงับด้วยสมณะ ๒ อย่าง	๗๘๑
อุพพาหิกวิธี	๗๘๔
วิธีจับสลาก ๓ วิธี	๗๘๙
อนุวาทาธิกรณ์ระงับด้วยสมณะ ๔ อย่าง	๗๙๑
วิธีทำตัสสปาปิยติกากรรม	๗๙๖
อาปตตาทิกรณ์ระงับด้วยสมณะ ๓ อย่าง	๗๙๗
วิธีระงับ	๘๐๐
กิจจาธิกรณ์ระงับด้วยสมณะอย่างเดียว	๘๐๓

คัมภีร์ จุลวรรค ภาค ๒ (วินัยปิฎก เล่มที่ ๗) ๘๐๕

ชั้นที่ ๑ : ขุททกวัตถุขันธกะ	๘๐๖
วัตรในการอาบนํ้า	๘๐๖
ทรงห้ามไว้ผมยาว เสยผม และหวีผม	๘๐๗
ทรงห้ามส่องดูเงาหน้า	๘๐๗
ทรงห้ามทาหน้า เป็นต้น	๘๐๘
ทรงห้ามสวดพระธรรมด้วยทำนองยาว	๘๐๘
ทรงอนุญาตการสวดสรภัญญะ	๘๐๙
ทรงห้ามผ้าขนสัตว์ มีขนข้างนอก	๘๐๙
ทรงห้ามฉันทะมวง	๘๐๙
สมณกับปะ ๕ อย่าง	๘๐๙
ทรงอนุญาตการเจริญเมตตา	๘๑๐

ทรงห้ามตัดองค์กำเนิด	๘๑๑
ทรงห้ามใช้บาตรไม้	๘๑๑
ข้อห้ามและอนุญาตเกี่ยวกับบาตร	๘๑๑
ข้อห้ามและอนุญาตเกี่ยวกับจีวร	๘๑๕
ข้ออนุญาตเกี่ยวกับไม้ตะติง	๘๑๖
ข้ออนุญาตเกี่ยวกับโรงสะติง เป็นต้น	๘๑๘
ข้ออนุญาตเกี่ยวกับผ้ากรองน้ำ	๘๒๐
ข้ออนุญาตเกี่ยวกับที่จักรมและเรือนไฟ	๘๒๑
ทรงห้ามการเปลือยกาย	๘๒๕
ข้ออนุญาตเกี่ยวกับศาลาเรือนไฟและบ่อน้ำ	๘๒๕
ข้ออนุญาตเกี่ยวกับสรงน้ำ	๘๒๘
ทรงห้ามนอนบนที่นอนดอกไม้	๘๒๙
ทรงอนุญาตรับของหอม	๘๒๙
ทรงห้ามฉันในภาชนะเดียวกัน เป็นต้น	๘๓๐
ทรงอนุญาตการคว่ำบาตร	๘๓๐
องค์แห่งการคว่ำบาตร	๘๓๑
องค์แห่งการหยายบาตร	๘๓๒
ทรงห้ามเหยียบแผ่นผ้า	๘๓๔
ข้ออนุญาตเกี่ยวกับพัด	๘๓๔
ข้ออนุญาตเกี่ยวกับร่ม	๘๓๕
ข้ออนุญาตเกี่ยวกับไม้เท้า	๘๓๕
ข้ออนุญาตเกี่ยวกับการอ้วกและการเก็บอาหาร	๘๓๘
ข้ออนุญาตเกี่ยวกับการไว้เล็บและตัดเล็บ	๘๓๙
ข้ออนุญาตเกี่ยวกับการขีดเล็บ	๘๓๙
ข้ออนุญาตเกี่ยวกับมีดโกน	๘๓๙
ข้ออนุญาตเกี่ยวกับแต่งหนวด	๘๓๙
ทรงอนุญาตการโกนขนในที่แคบ	๘๔๐
ทรงห้ามไว้ขนจุกกาย	๘๔๐
ทรงห้ามสังสมเครื่องโลหะเครื่องสัมฤทธิ์	๘๔๑
ข้ออนุญาตเกี่ยวกับประคดเอาจ	๘๔๑
ข้ออนุญาตเกี่ยวกับลูกถวิล	๘๔๒
ทรงอนุญาตลูกตุ้มและรังตุ้ม	๘๔๒
ทรงห้ามนุ่งผ้าอย่างคฤหัสถ์	๘๔๓

ทรงอนุญาตไม้ชำระฟัน	๘๔๓
ทรงห้ามผูกกองหญ้า	๘๔๔
ทรงห้ามขึ้นต้นไม้	๘๔๔
ทรงห้ามยกพุทธวงจนะขึ้นโดยฉันทะ	๘๔๕
ทรงห้ามเรียนคัมภีร์โลกายตะ	๘๔๕
ทรงห้ามเรียนตรีจ্ঞานวิชา	๘๔๕
การให้พรเมื่อมีผู้จาม	๘๔๖
ทรงห้ามฉนกระเทียม	๘๔๖
ทรงอนุญาตหม้อปัสสาวะ	๘๔๗
ทรงอนุญาตหลุมถ่ายอุจจาระ	๘๔๗
ทรงอนุญาตวัจจกฏี	๘๔๘
ประพัตติอนาคารต่าง ๆ	๘๕๐
ทรงอนุญาตเครื่องโลหะ เป็นต้น	๘๕๑
ชั้นที่ ๒ : เสนาสนะชั้นธกะ	๘๕๒
ราชคหเศรษฐีถวยาวิหาร	๘๕๒
ทรงอนุญาตเสนาสนะ ๕ ชนิด	๘๕๒
ทรงอนุญาตบานประตู	๘๕๒
ทรงอนุญาตลูกดาด	๘๕๓
ทรงอนุญาตบานหน้าต่าง	๘๕๓
ทรงอนุญาตเครื่องลาด	๘๕๔
ทรงอนุญาตเตียงและตั้งชนิดต่าง ๆ	๘๕๔
ทรงอนุญาตม้าชนิดต่าง ๆ	๘๕๕
ทรงห้ามนอนบนเตียงสูง	๘๕๖
ทรงอนุญาตเขี้ยวรองเท้าเตียง	๘๕๖
ทรงอนุญาตด้าย	๘๕๖
ทรงอนุญาตหมอน	๘๕๗
ทรงอนุญาตฟูก ๕ ชนิด	๘๕๗
ทรงอนุญาตเตียงหุ้มฟูก	๘๕๗
ทรงอนุญาตดินปนแกลบ	๘๕๘
ทรงอนุญาตภาพดอกไม้ เป็นต้น	๘๕๙
เรื่องวิหารมีพื้นที่ต่ำ	๘๕๙
เรื่องวิหารมีพื้นโล่งโถง	๘๖๐

ทรงอนุญาตทำห้องในวิหารเล็ก	๘๖๐
ทรงอนุญาตไม้สำหรับแขวน	๘๖๑
ทรงอนุญาตราวไม้เก็บจีวร	๘๖๑
ทรงอนุญาตหอนั้น	๘๖๑
ทรงอนุญาตท่อระบายน้ำ	๘๖๓
ทรงอนุญาตโรงไฟ	๘๖๔
ทรงอนุญาตรั้วล้อมอาราม	๘๖๕
เรื่องช่างชุนเขี้ยวใจ	๘๖๕
ทรงอนุญาตการกราบไว้ตามลำดับ	๘๖๗
บุคคลที่ไม่ควรไหว้ ๑๐ จำพวก	๘๖๗
บุคคลที่ควรไหว้ ๓ จำพวก	๘๖๘
ทรงห้ามเกียดกันเสนาสนะของสงฆ์	๘๖๘
ทรงห้ามไม่ให้ภิกษุกำล้างฉันทิ้งค้างอยู่ลุกขึ้น	๘๖๙
ทรงห้ามไล่ภิกษุอาพาธให้ลุกขึ้น	๘๖๙
ทรงอนุญาตภิกษุผู้ควรได้รับสมมติเป็นผู้ให้ถือเสนาสนะ	๘๗๐
การให้ถือเสนาสนะ ๓ อย่าง	๘๗๒
ทรงห้ามหวงกันเสนาสนะไว้ ๒ แห่ง	๘๗๒
ทรงอนุญาตการสอนวินัย	๘๗๒
ของที่ไม่ควรแจก ๕ หมวด	๘๗๔
ของที่ไม่ควรแบ่ง ๕ หมวด	๘๗๕
ข้ออนุญาตเกี่ยวกับการให้นวกรรม	๘๗๖
ให้นวกรรมวิหารทั้งหลาย	๘๗๗
ข้ออนุญาตเกี่ยวกับนวกรรม	๘๗๘
ทรงห้ามเครื่องใช้ในวิหารร่วมกัน	๘๗๙
ทรงอนุญาตให้ขออิมเสนาสนะ	๘๘๐
ทรงอนุญาตให้เก็บเสนาสนะไปรักษา	๘๘๐
ทรงอนุญาตให้แลกเปลี่ยน	๘๘๐
ทรงอนุญาตผ้าเช็ดเท้า	๘๘๐
มีเท้าเปื้อนห้ามเหยียบเสนาสนะ	๘๘๑
มีเท้าเปื้อนห้ามเหยียบเสนาสนะ	๘๘๑
สวมรองเท้าห้ามเหยียบเสนาสนะ	๘๘๑
ทรงห้ามถ่มเขฬะบนพื้นที่ขุดถุ	๘๘๑
ทรงอนุญาตผ้าพันเท้าเตี้ยดัง	๘๘๒

ทรงอนุญาตให้ปลาดอน	๘๘๒
ทรงอนุญาตภัต	๘๘๒
ทรงอนุญาตให้สมมติภัตทุเทศก์	๘๘๒
วิธีแจกภัต	๘๘๓
ทรงอนุญาตสมมติภิกษุเป็นผู้แต่งตั้งเสนาสนะเป็นต้น	๘๘๔
สมมติภิกษุเป็นผู้แจกของเล็กน้อย	๘๘๕
ทรงอนุญาตให้สมมติภิกษุเป็นผู้แจกผ้าเป็นต้น	๘๘๖
ชั้นที่ ๓ : สังฆเภทชั้นภิกษุ	๘๘๘
พระเวทที่ตบทุลขอปกครองสงฆ์	๘๘๘
เรื่องวัตถุ ๕ ประการ	๘๙๑
พระเวทที่ตบโทษณวัตถุ ๕ ประการ	๘๙๒
พระเวทที่ตบหาพรรคพวก	๘๙๓
พระอัครสาวกพาภิกษุ ๕๐๐ กลับ	๘๙๕
องค์แห่งทูต	๘๙๕
พระเวทที่ตบจักเกิดในอบาย	๘๙๖
สังฆราชา	๘๙๘
สังฆเภท	๙๐๐
สังฆสามัคคี	๙๐๑
ผู้ทำลายสงฆ์ต้องเกิดในอบาย	๙๐๓
ผู้ทำลายสงฆ์ไม่ต้องเกิดในอบาย	๙๐๕
ชั้นที่ ๔ : วัตตชั้นภิกษุ	๙๐๖
อาคันตุกวัด	๙๐๖
อวาสิกวัด	๙๐๘
คิมิกวัด	๙๐๙
ภัตตานูไมทนา	๙๑๐
ภัตตัคควัด	๙๑๑
ปิณฑจาริกวัด	๙๑๓
อารัญญิกวัด	๙๑๔
เสนาสนวัด	๙๑๖
ขันตาสรวัด	๙๑๘
วัจจุฎฐิวัด	๙๑๙
อุปัชฌายวัด	๙๒๐

สัททวิหารีกัณฑ์	๙๒๕
อาจริยวัตร	๙๒๘
อันเตวาสิกัณฑ์	๙๓๓
ขั้นที่ ๕ : ปาติโมกขรูปณะชั้นธกะ	๙๓๖
เรื่องพระอานนทเถระ	๙๓๖
ความอัครจริยไม่เคยมีในธรรมวินัย ๘ ประการ	๙๓๗
การงดปาติโมกข์ไม่เป็นธรรมและเป็นธรรม	๙๔๑
พระอุบาลีทูลถามอธิกรณ์	๙๕๓
ทูลถามการโจท	๙๕๔
ผู้โจทที่ไม่เป็นธรรมต้องเดือดร้อน	๙๕๖
ผู้ถูกโจทที่ไม่เป็นธรรมไม่ต้องเดือดร้อน	๙๕๗
ผู้โจทที่เป็นธรรมไม่ต้องเดือดร้อน	๙๕๘
ผู้ถูกโจทโดยธรรมต้องเดือดร้อน	๙๕๘
ธรรมสำหรับผู้โจทก์ ๕ ประการ	๙๕๙
ผู้ถูกโจทก์พึงตั้งอยู่ในธรรม ๒ ประการ	๙๕๙
ขั้นที่ ๖ : ภิกขุณีชั้นธกะ	๙๖๐
เรื่องพระนางมหาปชาบดีโคตมี	๙๖๐
ครุธรรม ๘ ประการ	๙๖๒
เหตุให้พรหมจรรย์ไม่ตั้งอยู่นาน	๙๖๓
ทรงอนุญาตให้อุปสมบทภิกษุณี	๙๖๔
ทรงห้ามภิกษุทำอัญชลี สามิจิกรรม แก่มาตุคาม	๙๖๔
สิกขาบทของภิกษุณี	๙๖๕
ลักษณะวินัยจรรย์พระธรรมวินัย	๙๖๕
ทรงอนุญาตให้ภิกษุณีแสดงปาติโมกข์	๙๖๖
ทรงอนุญาตให้รับอาบัติ	๙๖๗
ทรงอนุญาตให้บอกวิธีรับอาบัติ	๙๖๗
ทรงอนุญาตให้ทำกรรม	๙๖๘
ทรงห้ามภิกษุแสดงอวัยวะอวดภิกษุณี	๙๖๙
ทรงห้ามภิกษุณีแสดงอวัยวะอวดภิกษุ	๙๗๐
การให้อิโวาทและงดอิโวาทภิกษุณี	๙๗๑
ทรงห้ามภิกษุณีรดสีข้าง	๙๗๕
ทรงห้ามภิกษุณีนวดอวัยวะด้วยไม้	๙๗๕
ทรงห้ามภิกษุณีแต่งทาหน้า	๙๗๕

สี่จิวรต์องห้าม	๙๗๖
หลักพิจารณา เพื่อแบ่งบริวารของผู้มรณภาพ	๙๗๗
ทรงห้ามภิกษุณีประหารภิกษุ	๙๗๗
ทรงห้ามภิกษุณีนำทารกไปด้วยบาตร	๙๗๘
ทรงให้ภิกษุณีแสดงก้นบาตรเมื่อพบภิกษุ	๙๗๘
ทรงห้ามภิกษุณีเฟ่งดูนิมิตบุรุษ	๙๗๘
เรื่องการให้อามิส	๙๗๘
ทรงอนุญาตเสนาสนะอาศัยชั่วคราว	๙๗๙
ทรงอนุญาตผ้าสำหรับนุ่งในที่พักของภิกษุณี	๙๘๐
อันตรายกรรมของภิกษุณี	๙๘๐
ทรงอนุญาตการปวารณาของภิกษุณี	๙๘๘
ทรงอนุญาตการงดอุโบสถ เป็นต้น	๙๙๐
ข้ออนุญาตการไปด้วยยาน	๙๙๑
ทรงอนุญาตการอุปสมบทด้วยทูต	๙๙๒
ข้ออนุญาตในการอยู่ป่า	๙๙๔
ทรงอนุญาตสมมติภิกษุณีเป็นเพื่อน	๙๙๕
เรื่องภิกษุณีไม่บอกลาสิกขา	๙๙๖
เรื่องภิกษุณีเข้ารีตเดียรถีย์	๙๙๗
ทรงห้ามภิกษุณีนั่งขัดสมาธิ	๙๙๗
ข้ออนุญาตในการถ่ายอุจจาระ	๙๙๗
ข้ออนุญาตในการอาบน้ำ	๙๙๘
คัมภีร์ ปวิวาร (วินัยปิฎก เล่มที่ ๘)	๙๙๙
คาถาส่งท้าย	๑๐๐๐
อริยวินัย ที่มาในพระไตรปิฎกเล่มอื่นๆ	๑๐๐๑
ภาคผนวก	๑๐๔๓
วิธีถือนิสสัย	๑๐๔๔
คำเสียสละของเป็นนิสสัยคิย	๑๐๔๔
วิธีแสดงอาบัติ	๑๐๕๐
กรรมวาจาสมมติเจ้าหน้าที่ทำการสงฆ์	๑๐๕๑
ประเภทของอุโบสถ	๑๐๕๗
ปาติโมกข์ทเทศ ๕	๑๐๕๙
วิธีมอบปาริสุทธิ และมอบฉันทะ	๑๐๖๐

วิธีกระทำเมื่อสงฆ์ต้องสภาคาบตี	๑๐๖๒
ภิกขุปาติโมกข์	๑๐๖๔
ปวารณา	๑๐๙๒
กรรมวาจาจากฐีน	๑๐๙๔
ส่วนปิดท้ายภาคผนวก	๑๐๙๗
วิธีพินทุและอธิษฐานบิรขาร	๑๐๙๘
คำอธิษฐานเข้าพรรษา	๑๑๐๐
คำขอขมาโทษ	๑๑๐๐

ภาคพิเศษ

ส่วนสรุปหลักเกณฑ์วิธีการระงับอธิกรณ์	๑๑๐๓
แผนผังที่ ๑ สรุปวิธีการทางสงฆ์เพื่อจัดการอธิกรณ์	๑๑๐๗
แผนผังที่ ๒ วิธีการลงโทษ ที่เกิดเพราะเหตุอาชีวะหรือปาติโมกข์	๑๑๐๘
แผนผังที่ ๓ วิธีการลงโทษ ที่เกิดเพราะเหตุมรรคหรือปฏิบัติ	๑๑๐๙
ตารางที่ ๑ อธิบายอธิกรณ์ ๔ และอธิกรณ์สมณะ ๗	๑๑๑๐
ตารางที่ ๒ การนับจำนวนสิกขาบทปาติโมกข์ในแต่ละนิกาย จากพระไตรปิฎก	๑๑๑๑
ตารางที่ ๓ เปรียบเทียบอายุนรก จากพระไตรปิฎก ของประเทศต่างๆ	๑๑๑๕
ตารางที่ ๔.๑ - ๔.๓ เปรียบเทียบลำดับชื่อนรก จากพระไตรปิฎกของประเทศต่างๆ	๑๑๑๖-๑๑๑๘

สมุปนุสนสีลา

(ผู้มีศีลอันสมบูรณ์)

เนื้อแท้ที่ไม่อันตราย

- บาลี ทุก. อ. ๒๐/๙๒/๒๙๒.

ภิกษุทั้งหลาย พวกภิกษุบริษัทในกรณีนี้ สุตตันตะเหล่าใด ที่กวีแต่งขึ้นใหม่ เป็นคำร้อยกรองประเภทกาพย์กลอน มีอักษรสละสลวย มีพยัญชนะอันวิจิตร เป็นเรื่องนอกแนว เป็นคำกล่าวของสาวก

เมื่อมีผู้นำสุตตันตะเหล่านั้นมากล่าวอยู่ เธอจักไม่ฟังด้วยดี ไม่เงี่ยหูฟัง ไม่ตั้งจิตเพื่อจะรู้ทั่วถึง และจักไม่สำคัญว่าเป็นสิ่งที่ตนควรศึกษาเล่าเรียน.

ส่วนสุตตันตะเหล่าใดที่เป็นคำของตถาคต เป็นข้อความลึก มีความหมายซึ่ง เป็นชั้นโลกุตตระว่าเฉพาะเรื่องสุญญตา

เมื่อมีผู้นำสุตตันตะเหล่านั้นมากล่าวอยู่ เธอย่อมฟังด้วยดี ย่อมเงี่ยหูฟัง ย่อมตั้งจิตเพื่อจะรู้ทั่วถึง และย่อมสำคัญว่าเป็นสิ่งที่ตนควรศึกษาเล่าเรียน.

จึงพากันเล่าเรียน ได้ตาม ทวนถามแก่กันและกันอยู่ว่า “ข้อนี้เป็นอย่างไร มีความหมายกัณฑ์” ดังนี้.

ด้วยการทำดังนี้ เธอย่อมเปิดธรรมที่ถูกปิดไว้ได้ ธรรมที่ยังไม่ปรากฏ เธอก็จะทำให้ปรากฏได้ ความสงสัยในธรรมหลายประการที่นำสงสัยเธอก็บรรเทาลงได้.

คัมภีร์ ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค
(สุตตันตปิฎก เล่มที่ ๑)

สามัญญผลสูตร
มี ๔๓ สิกขาบท

สามัญญผลสูตร^๑

[๑๐๒]

...ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ พระองค์อาจบัญญัติสามัญญผลที่เห็นประจักษ์ในปัจจุบัน แม้ข้ออื่น ทั้งดียิ่งกว่า ทั้งประณีตกว่าสามัญญผลที่เห็นประจักษ์เหล่านี้ได้หรือไม่.

อาจอยู่ มหาบพิตร ถ้าอย่างนั้น มหาบพิตรจงคอยสดับ จงตั้งพระทัย ให้ดี อาตมภาพจักแสดง.

ดูกรมหาบพิตร พระตถาคตเสด็จอุบัติในโลกนี้ เป็นพระอรหันต์ตรัสรู้เอง โดยชอบ ถึงพร้อมด้วยวิชาและจรณะ เสด็จไปดีแล้ว ทรงรู้แจ้งโลก เป็นสารถีฝึกบุรุษที่ควรฝึกไม่มีผู้อื่นยิ่งกว่า เป็นศาสดาของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย เป็นผู้เบิกบานแล้ว เป็นผู้จำแนกพระธรรม พระตถาคต พระองค์นั้น ทรงทำโลกนี้ พร้อมทั้งเทวโลก มารโลก พรหมโลก ให้แจ้งชัด ด้วยพระปัญญาอันยิ่งของพระองค์เองแล้ว ทรงสอนหมู่สัตว์ พร้อมทั้งสมณพราหมณ์เทวดาและมนุษย์ให้รู้ตาม ทรงแสดงธรรม งามในเบื้องต้น งามในท่ามกลาง งามในที่สุด ทรงประกาศพรหมจรรย์พร้อมทั้งอรรถ ทั้งพยัญชนะ บริสุทธิบริบูรณ์สิ้นเชิง

คฤหบดี บุตรคฤหบดี หรือผู้เกิดเฉพาะในตระกูลใดตระกูลหนึ่งย่อมพึง ธรรมนั้น ครั้นฟังแล้ว ได้ศรัทธาในพระตถาคต เมื่อได้ศรัทธาแล้ว ย่อม เห็นตระหนักรว่า ฆราวาสคับแคบเป็นทางมาแห่งธุลี บรรพชาเป็นทาง ปลอดภัย การที่บุคคลผู้ครองเรือนจะประพตติพรหมจรรย์ให้บริบูรณ์ ให้บริสุทธิ์โดยส่วนเดียวดุจสังข์ขัด ไม่ใช่ทำได้ง่าย ถ้ากระไร เราพึงปลงผม และหนวด นุ่งห่มผ้ากาสาวพัสตร์ ออกบวชเป็นบรรพชิต สมัยต่อมา เขา ละกองโภคสมบัติน้อยใหญ่ ละเครื่องญาติน้อยใหญ่ ปลงผมและหนวด นุ่งห่มผ้ากาสาวพัสตร์ ออกบวชเป็นบรรพชิต เมื่อบวชแล้ว **สำรวจมระวัง ในพระปาติโมกข์อยู่ (ปาติโมกข์สวรรค์) ถึงพร้อมด้วยมรยาท และโคจร (อาจารย์โคจรสมฺปนฺโน)** มีปรกติเห็นภัยในโทษเพียงเล็กน้อย สมทานศึกษาอยู่ในสิกขาบททั้งหลาย ประกอบด้วยกายกรรม วาจกรรม ที่เป็นกุศล มีอาชีพรบริสุทธิ์ **ถึงพร้อมด้วยศีล (ศีลสมฺปนฺโน)** ค้มครอง ทวารในอินทริยทั้งหลาย ประกอบด้วยสติสัมปชัญญะ เป็นผู้สันโดษ.

๑. นอกจากสูตรที่นำมาแสดงแล้ว ในสุดตันตะปิฎก เล่มที่ ๑ ศาสดาได้ตรัสถึงเรื่องนี้ไว้ในสูตรอื่น อีกถึง ๑๒ พระสูตร -ผู้รวบรวม

จุลศีล

[๑๐๓]

ดูกรมหาบพิตร อย่างไร ภิกษุจึงชื่อว่าเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยศีล.

๑. ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ละการฆ่าสัตว์ เว้นขาดจากการฆ่าสัตว์ วาง
ทันทะ วางศาตรา มีความละอาย มีความเอ็นดู มีความกรุณา
หวังประโยชน์แก่สัตว์ทั้งปวงอยู่ ข้อนี้เป็นศีลของเธอประการหนึ่ง.
๒. เธอละการลักทรัพย์ เว้นขาดจากการลักทรัพย์ รับแต่ของที่เขาให้
ต้องการแต่ของที่เขาให้ไม่ประพฤติดนเป็นขโมย เป็นผู้สะอาดอยู่
แม้ข้อนี้ก็เป็นที่ศีลของเธอประการหนึ่ง.
๓. เธอละกรรมเป็นข้าศึกแก่พรหมจรรย์ ประพฤติพรหมจรรย์
ประพฤติด่างไกล เว้นขาดจากเมถุนอันเป็นกิจของชาวบ้าน
แม้ข้อนี้ก็เป็นที่ศีลของเธอประการหนึ่ง.
๔. เธอละการพูดเท็จ เว้นขาดจากการพูดเท็จ พูดแต่คำจริง ดำรง
คำสัตย์ มีถ้อยคำเป็นหลักฐาน ควรเชื่อได้ ไม่พูดลวงโลก แม้ข้อนี้
ก็เป็นศีลของเธอประการหนึ่ง.
๕. เธอละคำส่อเสียด เว้นขาดจากคำส่อเสียด ฟังจากข้างนี้แล้วไม่ไป
บอกข้างโน้น เพื่อให้คนหมู่นี้แตกร้างกัน หรือฟังจากข้างโน้นแล้ว
ไม่มาบอกข้างนี้ เพื่อให้คนหมู่นี้แตกร้างกัน สมานคนที่แตกร้าง
กันแล้วบ้าง ส่งเสริมคนที่พร้อมเพรียงกันแล้วบ้าง ชอบคน
ผู้พร้อมเพรียงกัน เพลิดเพลินในคนผู้พร้อมเพรียงกัน กล่าวแต่คำ
ที่ทำให้คนพร้อมเพรียงกัน แม้ข้อนี้ก็เป็นที่ศีลของเธอประการหนึ่ง.
๖. เธอละคำหยาบ เว้นขาดจากคำหยาบ กล่าวแต่คำที่ไม่มีโทษ
เพราะหู ชวนให้รัก จับใจ เป็นของชาวเมือง คนส่วนมากรักใคร่
พอใจ แม้ข้อนี้ก็เป็นที่ศีลของเธอประการหนึ่ง.

๗. เธอละคำเพื่อเจ้อ เว้นขาดจากคำเพื่อเจ้อ พุดญูกกาล พุดแต่คำที่เป็นจริง พุดอิงอรรถ พุดอิงธรรม พุดอิงวินัย พุดแต่คำมีหลักฐาน มีที่อ้าง มีที่กำหนด ประกอบด้วยประโยชน์ โดยกาลอันควร แม้ข้อนี้เป็นศีลของเธอประการหนึ่ง.
๘. เธอเว้นจากการพราภพิชคามและภุตคาม.
๙. เธอฉันหนเดียว เว้นการฉันในราตรี งดจากการฉันในเวลาวิกาล.
๑๐. เธอเว้นจากการฟ้อนรำ ขับร้อง ประโคมดนตรี และดูการเล่น อันเป็นข้าศึกแก่กุศล
๑๑. เธอเว้นขาดจากการตัดทรงประดับ และตกแต่งร่างกายด้วยดอกไม้ของหอมและเครื่องประเทืองผิว อันเป็นฐานแห่งการแต่งตัว.
๑๒. เธอเว้นขาดจากการนั่งนอนบนที่นั่งที่นอนอันสูงใหญ่.
๑๓. เธอเว้นขาดจากการรับทองและเงิน.
๑๔. เธอเว้นขาดจากการรับธัญญาหารดิบ.
๑๕. เธอเว้นขาดจากการรับเนื้อดิบ.
๑๖. เธอเว้นขาดจากการรับสตรีและกุมารี.
๑๗. เธอเว้นขาดจากการรับทาสีและทาส.
๑๘. เธอเว้นขาดจากการรับแพะและแกะ.
๑๙. เธอเว้นขาดจากการรับไก่และสุกร.
๒๐. เธอเว้นขาดจากการรับช้าง โค ม้า และลา.
๒๑. เธอเว้นขาดจากการรับไร่นาและที่ดิน.
๒๒. เธอเว้นขาดจากการประกอบทูตกรรมและการรับใช้.
๒๓. เธอเว้นขาดจากการซื้อการขาย.

๒๔. เหว่นขาดจากการโก่งด้วยตราขั่ง การโก่งด้วยของปลอม และการโก่งด้วยเครื่องตวงวัด.

๒๕. เหว่นขาดจากการรับสินบน การล่อลวง และการตลบตะแลง.

๒๖. เหว่นขาดจากการตัด การฆ่า การจงจำ การตีชิง การปล้น และกรรโชก.

แม้ข้อนี้ก็เป็นศีลของเธอประการหนึ่ง.

จบจุลศีล.

มัชฌิมศีล

[๑๐๔]

๒๗. ภิกษุเว้นขาดจากการพรากพีชคามและภุตคาม เช่นอย่างทีสมณพราหมณ์ผู้เจริญบางจำพวก ฉันทโกชนะที่เขาให้ด้วยศรัทธาแล้ว ยังประกอบกรพรากพีชคามและภุตคามเห็นปานนี้ คือ พืชเกิดแต่เง่า พืชเกิดแต่ลำต้น พืชเกิดแต่ผล พืชเกิดแต่ยอด พืชเกิดแต่เมล็ด เป็นที่ครบห้า แม้ข้อนี้ก็เป็นศีลของเธอประการหนึ่ง.

[๑๐๕]

๒๘. ภิกษุเว้นขาดจากการบริโภคของทีทำการสะสมไว้ เช่นอย่างทีสมณพราหมณ์ผู้เจริญบางจำพวก ฉันทโกชนะที่เขาให้ด้วยศรัทธาแล้ว ยังประกอบกรบริโภคของทีทำการสะสมไว้เห็นปานนี้ คือ สะสมข้าว สะสมน้ำ สะสมผ้า สะสมยาน สะสมที่นอน สะสมเครื่องประเทืองผิว สะสมของหอม สะสมอามิส แม้ข้อนี้ก็เป็นศีลของเธอประการหนึ่ง.

[๑๐๖]

๒๙. ภิกษุเว้นขาดจากการดูการเล่นอันเป็นข้าศึกแก่กุศล เช่นอย่างทีสมณพราหมณ์ผู้เจริญบางจำพวก ฉันทโกชนะที่เขาให้ด้วยศรัทธา

แล้ว ยังชวนขวายเป็นอันเป็นข้าศึกแก่กุศล เห็นปานนี้คือ การพ้อ การขบร้อ การประโคมมหรสพ มีการรำเป็นต้น การเล่านิยาย การเล่นเกม การเล่นปลุกผี การเล่นตีกลอง จากภาพบ้านเมืองที่สวองาม การเล่นของคนจัณฑาล การเล่นไม้สูง การเล่นหน้าศพ ชนช้าง ชนม้า ชนกระบือ ชนโค ชนแพะ ชนแกะ ชนไก่ รมนกระทา รำกระบี่กระบอง มวยชก มวยปล้ำ การรบ การตรวจพล การจัดกระบวนทัพ กองทัพ แม้ข้อนี้ก็เป็นที่ลือชื่อของเอกราชประการหนึ่ง.

[๑๐๗]

๓๐. ภิขุวันชาติจากการชวนขวายเป็นอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท เช่นอย่างที่สมณพราหมณ์ผู้เจริญบางจำพวก ฉันทโกชนะที่เขาให้ด้วยศรัทธาแล้ว ยังชวนขวายเป็นอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาทเห็นปานนี้ คือ เล่นหมากรุกแถวละแปดตา แถวละสิบตา เล่นหมากเก็บ เล่นดวด เล่นหมากไหว เล่นโยนบ่วง เล่นไม้หึ่ง เล่นกำทาย เล่นสะกา เล่นเป่าไปไม้ เล่นไถน้อยๆ เล่นหกคะเมน เล่นกั้งหัน เล่นดวงทราย เล่นรอน้อยๆ เล่นธนูน้อยๆ เล่นเขียนทายกัน เล่นทายใจ เล่นเลียนคนพิการ แม้ข้อนี้ก็เป็นที่ลือชื่อของเอกราชประการหนึ่ง.

[๑๐๘]

๓๑. ภิขุวันชาติจากการนั่งนอนบนที่นั่งที่นอนอันสูงใหญ่ เช่นอย่างที่สมณพราหมณ์ผู้เจริญบางจำพวก ฉันทโกชนะที่เขาให้ด้วยศรัทธาแล้ว ยังนั่งนอนบนที่นั่งที่นอนอันสูงใหญ่เห็นปานนี้ คือ เตียมิเท้าเกินประมาณ เตียมิเท้าทำเป็นรูปสัตว์ร้าย ผ้าโกเชาวิขณยาว เครื่องลาดที่ทำด้วยขนแกะวิจิตรด้วยลวดลาย เครื่องลาดที่ทำด้วยขนแกะสีขาว เครื่องลาดที่มีต้นฐานเป็นช่อดอกไม้ เครื่องลาดที่ยัดนุ่น เครื่องลาดขนแกะวิจิตรด้วยรูปสัตว์ร้ายมีสีหะและเสื่อ เป็นต้น เครื่องลาดขนแกะมีขนตั้ง เครื่องลาดขนแกะมีขนข้างเดียว เครื่อง

ลาดทองและเงินแกมใหม่ เครื่องลาดใหม่ขลิบทองและเงิน เครื่องลาดขนแกะจุนางพ่อน ๑๖ คน เครื่องลาดหลังช้าง เครื่องลาดหลังม้า เครื่องลาดในรถ เครื่องลาดที่ทำด้วยหนังสัตว์ชื่ออินนิอะอันมีขนอ่อนนุ่ม เครื่องลาดอย่างดีทำด้วยหนังชะมด เครื่องลาดมีเพดาน เครื่องลาดมีหมอนข้าง แม้ข้อนี้ก็เป็นที่ลืมนึกของเธอประการหนึ่ง.

[๑๐๙]

๓๒. ภิกษุเว้นขาดจากการประกอบกรประดับตกแต่งร่างกายอันเป็นฐานแห่งการแต่งตัว เช่นอย่างทีสมณพราหมณ์ผู้เจริญบางจำพวก ฉันทโกชนะที่เขาให้ด้วยศรัทธาแล้ว ยังชวนชวายุประกอบกรประดับตกแต่งร่างกายอันเป็นฐานแห่งการแต่งตัว เห็นปานนี้ คือ อบตัว ไคลอวัยวะ อาบน้ำหอม นวด ส่องกระจก แด้มตา ทัดดอกไม้ ประเทืองผิว ผัดหน้า ทาปาก ประดับข้อมือ สวมเกี้ยว ใช้ไม้เท้า ใช้กล้วยา ใช้ดาบ ใช้ขรรค์ ใช้ร่ม สวมรองเท้าประดับวิจิตร ติดกรอบหน้า ปักปิ่น ใช้พัดวาลวิชนี นุ่งห่มผ้าขาว นุ่งห่มผ้ามีชาย แม้ข้อนี้ก็เป็นที่ลืมนึกของเธอประการหนึ่ง.

[๑๑๐]

๓๓. ภิกษุเว้นขาดจากติรัจฉานกถา เช่นอย่างทีสมณพราหมณ์ผู้เจริญบางจำพวกฉันทโกชนะที่เขาให้ด้วยศรัทธาแล้ว ยังประกอบติรัจฉานกถา เห็นปานนี้ คือ พุดเรื่องพระราชา เรื่องโจร เรื่องมหาอำมาตย์ เรื่องกองทัพ เรื่องภัย เรื่องรบ เรื่องข้าว เรื่องน้ำ เรื่องผ้า เรื่องที่นอน เรื่องดอกไม้ เรื่องของหอม เรื่องญาติ เรื่องยาน เรื่องบ้าน เรื่องนิคม เรื่องนคร เรื่องชนบท เรื่องสตรี เรื่องบุรุษ เรื่องคนกล้าหาญ เรื่องตลก เรื่องทำน้ำ เรื่องคนที่ล่องลับไปแล้ว เรื่องเบ็ดเตล็ด เรื่องโลก เรื่องทะเล เรื่องความเจริญและความเสื่อมด้วยประการนั้น ๆ แม้ข้อนี้ก็เป็นที่ลืมนึกของเธอประการหนึ่ง.

[๑๑๑]

๓๔. ภิกษุเว้นขาดจากการกล่าวถ้อยคำแก่งแย่งกัน เช่นอย่างที่สมณพราหมณ์ผู้เจริญบางจำพวก ฉันทโกชนะที่เขาให้ด้วยศรัทธาแล้วยังชวนขวยกล่าวถ้อยคำแก่งแย่งกันเห็นปานนี้ เช่น ว่าท่านไม่รู้ทั่วถึงธรรมวินัยนี้ ข้าพเจ้ารู้ทั่วถึง ท่านรู้จักทั่วถึงธรรมวินัยนี้ได้อย่างไร ท่านปฏิบัติผิด ข้าพเจ้าปฏิบัติถูกต้องของข้าพเจ้าเป็นประโยชน์ ของท่านไม่เป็นประโยชน์ คำที่ควรจะกล่าวก่อน ท่านกลับกล่าวภายหลัง คำที่ควรจะกล่าวภายหลัง ท่านกลับกล่าวก่อน ข้อที่ท่านเคยช้ำของมาผั้นแปรไปแล้ว ข้าพเจ้าจับผิดวาตะของท่านได้แล้ว ข้าพเจ้าข่มท่านได้แล้ว ท่านจงถอนวาตะเสีย มิฉะนั้นจงแก้ไขเสีย ถ้าสามารถ แม้ข้อนี้ก็ป็นศีลของเธอประการหนึ่ง.

[๑๑๒]

๓๕. ภิกษุเว้นขาดจากการประกอบทุตกรรมและการรับใช้ เช่นอย่างที่สมณพราหมณ์ผู้เจริญบางจำพวก ฉันทโกชนะที่เขาให้ด้วยศรัทธาแล้วยังชวนขวยประกอบทุตกรรมและการรับใช้เห็นปานนี้ คือรับเป็นทูตของพระราชาราชมหาอำมาตย์ กษัตริย์ พราหมณ์คฤหบดีและกุมารว่า ท่านจงไปในที่นี้ ท่านจงไปในที่โน้น ท่านจงนำเอาสิ่งนี้ไป ท่านจงนำเอาสิ่งนี้ในที่โน้นมา ดังนี้ แม้ข้อนี้ก็ป็นศีลของเธอประการหนึ่ง.

[๑๑๓]

๓๖. ภิกษุเว้นขาดจากการพูดหลอกลวง และการพูดเลียบเคียง เช่นอย่างที่สมณพราหมณ์ผู้เจริญบางจำพวก ฉันทโกชนะที่เขาให้ด้วยศรัทธาแล้วยังพูดหลอกลวง พูดเลียบเคียง พูดหวานล้อม พูดและเล็มแสวงหาลาภด้วยลามก แม้ข้อนี้ก็ป็นศีลของเธอประการหนึ่ง.

จบมัชฌิมศีล.

มหาศาล

[๑๑๔]

๓๗. ภิภษุเว็นชาตจากกรการเลียงซีฟ โดยทางผิดด้วยติรัจฉานวิชา เช่น
 อย่างสมณพราหมณ์ผู้เจริญบางจำพวก ฉันโกษณะที่เขาให้ด้วย
 ศรัทธาแล้ว ยังเลียงซีฟโดยทางผิดด้วยติรัจฉานวิชา เห็นปานนี้
 คือ ทายอวัยวะ ทายนิमित ทายอุปบาท ทำนายฝัน ทำนายลักษณะ
 ทำนายหนูกัดผ้า ทำพิธีบูชาไฟ ทำพิธีเบิกแวงเวียนเทียน ทำพิธี
 ชัดแกลบบูชาไฟ ทำพิธีชัตรีบูชาไฟ ทำพิธีชัตรีข้าวสารบูชาไฟ
 ทำพิธีเติมเนยบูชาไฟ ทำพิธีเติมน้ำมันบูชาไฟ ทำพิธีเสกเป่าบูชาไฟ
 ทำพิธีกรรมด้วยโลหิต เป็นหมอดูอวัยวะ ดูลักษณะที่บ้าน
 ดูลักษณะที่นา เป็นหมอปลูกละ เป็นหมอผี เป็นหมอลงเลขยันต์
 คู้มกันบ้านเรือน เป็นหมองู เป็นหมอยาพิษเป็นหมอแมลงป่อง
 เป็นหมอรักษาแผลหนูกัด เป็นหมอทายเสียงนก เป็นหมอทาย
 เสียงกา เป็นหมอทายอายุ เป็นหมอเสกกันลูกศร เป็นหมอทาย
 เสียงสัตว์ แม้ข้อนี้ก็เป็นศีลของเธอประการหนึ่ง.

[๑๑๕]

๓๘. ภิภษุเว็นชาตจากกรการเลียงซีฟ โดยทางผิดด้วยติรัจฉานวิชา เช่น
 อย่างที่สมณพราหมณ์ผู้เจริญบางจำพวก ฉันโกษณะที่เขาให้ด้วย
 ศรัทธาแล้ว เลียงซีฟโดยทางผิดด้วยติรัจฉานวิชา เห็นปานนี้ คือ
 ทายลักษณะแก้วมณี ทายลักษณะผ้า ทายลักษณะไม้พลอง ทาย
 ลักษณะศัตร่า ทายลักษณะดาบ ทายลักษณะศร ทายลักษณะ
 ธนู ทายลักษณะอาวุธ ทายลักษณะสตรี ทายลักษณะบุรุษ ทาย
 ลักษณะกุมาร ทายลักษณะกุมารี ทายลักษณะทาส ทายลักษณะ
 ทาสี ทายลักษณะช้าง ทายลักษณะม้า ทายลักษณะกระบือ ทาย
 ลักษณะโคอุสุภะ ทายลักษณะโค ทายลักษณะแพะ ทายลักษณะ
 แกะ ทายลักษณะไก่ ทายลักษณะนกกระทา ทายลักษณะเหี้ย ทาย
 ลักษณะตุ่น ทายลักษณะเต่า ทายลักษณะมฤค แม้ข้อนี้ก็เป็นศีล
 ของเธอประการหนึ่ง.

[๑๑๖]

๓๙. ภิกษุเว้นขาดจากการเลี้ยวซีก โดยทางผิดด้วยติรัจฉานวิชา เช่น
อย่างทีสมณพราหมณ์ผู้เจริญบางจำพวกฉันโภชนะที่เขาให้ด้วย
ศรัทธาแล้ว ยังเลี้ยวซีกโดยทางผิดด้วยติรัจฉานวิชา เห็นปานนี้
คือ ดูฤกษ์ยามตราทัพว่า พระราชาจักยกออก พระราชาจักไม่ยก
ออก พระราชาภายในจักยกเข้าประชิด พระราชาภายนอกจัก
ถอย พระราชาภายนอกจักยกเข้าประชิด พระราชาภายในจักถอย
พระราชาภายในจักมีชัย พระราชาภายนอกจักปราชัย พระราชา
ภายนอกจักมีชัย พระราชาภายในจักปราชัย พระราชาองค์นี้จัก
มีชัย พระราชาองค์นี้จักปราชัย เพราะเหตุนี้ๆ แม้ข้อนี้ก็เป็นการ
ของเธอประการหนึ่ง.

[๑๑๗]

๔๐. ภิกษุเว้นขาดจากการเลี้ยวซีก โดยทางผิดด้วยติรัจฉานวิชา เช่น
อย่างทีสมณพราหมณ์ผู้เจริญบางจำพวกฉันโภชนะที่เขาให้ด้วย
ศรัทธาแล้ว ยังเลี้ยวซีกโดยทางผิดด้วยติรัจฉานวิชา เห็นปานนี้
คือ พยากรณ์ว่า จักมีจันทร์คราส จักมีสุริยคราส จักมีนักษัตรคราส
ดวงจันทร์ดวงอาทิตย์จักเดินถูกทาง ดวงจันทร์ดวงอาทิตย์จักเดิน
ผิดทาง ดาวนักษัตรจักเดินถูกทาง ดาวนักษัตรจักเดินผิดทาง จักมี
อุกกาบาต จักมีดาวหาง จักมีแผ่นดินไหว จักมีฟ้าร้อง ดวงจันทร์
ดวงอาทิตย์และดาวนักษัตรจักขึ้น ดวงจันทร์ดวงอาทิตย์และดาว
นักษัตรจักตก ดวงจันทร์ดวงอาทิตย์ และดาวนักษัตรจักมัวหมอง
ดวงจันทร์ดวงอาทิตย์ และดาวนักษัตรจักระจ่าง จันทร์คราสจักมี
ผลเป็นอย่างนี้ สุริยคราสจักมีผลเป็นอย่างนี้ นักษัตรคราสจักมีผล
เป็นอย่างนี้ ดวงจันทร์ดวงอาทิตย์เดินถูกทางจักมีผลเป็นอย่างนี้
ดวงจันทร์ดวงอาทิตย์เดินผิดทางจักมีผลเป็นอย่างนี้ ดาวนักษัตร
เดินถูกทางจักมีผลเป็นอย่างนี้ ดาวนักษัตรเดินผิดทางจักมีผลเป็น
อย่างนี้ มีอุกกาบาตจักมีผลเป็นอย่างนี้ มีดาวหางจักมีผลเป็น

อย่างนี้ แผ่นดินไหวจักมีผลเป็นอย่างนี้ พายุร่องจักมีผลเป็นอย่างนี้ ดวงจันทร์ดวงอาทิตย์และดาวนักษัตรขึ้นจักมีผลเป็นอย่างนี้ ดวงจันทร์ดวงอาทิตย์และดาวนักษัตรตกจักมีผลเป็นอย่างนี้ ดวงจันทร์ดวงอาทิตย์และดาวนักษัตรมัวหมองจักมีผลเป็นอย่างนี้ ดวงจันทร์ดวงอาทิตย์และดาวนักษัตรกระจ่างจักมีผลเป็นอย่างนี้ แม้ข้อนี้ก็เป็ศิลปะของเธอประการหนึ่ง.

[๑๑๘]

๔๑. ศึกษ่วันขาดจากการเลี้ยงชีพ โดยทางผิดด้วยติรัจฉานวิชา เช่น อย่างที่สมณพราหมณ์ผู้เจริญบางจำพวกฉันโภชนาที่เขาให้ด้วย ศรัทธาแล้ว ยังเลี้ยงชีพโดยทางผิดด้วยติรัจฉานวิชา เห็นปานนี้ คือ พยากรณ์ว่า จักมีฝนดี จักมีฝนแล้ง จักมีภิกษาหาได้ง่าย จักมีภิกษาหาได้ยาก จักมีความเกษม จักมีภัย จักเกิดโรค จักมีความลำบากหาโรคมิได้ หรือนับคะแนนคำนวณ นับประมวลแต่งกายป์ โลกาศาสตร์ แม้ข้อนี้ก็เป็ศิลปะของเธอประการหนึ่ง.

[๑๑๙]

๔๒. ศึกษ่วันขาดจากการเลี้ยงชีพ โดยทางผิดด้วยติรัจฉานวิชา เช่น อย่างที่สมณพราหมณ์ผู้เจริญบางจำพวกฉันโภชนาที่เขาให้ด้วย ศรัทธาแล้ว ยังเลี้ยงชีพโดยทางผิดด้วยติรัจฉานวิชา เห็นปานนี้ คือ ให้ฤกษ์อวามงคล ให้ฤกษ์วิวาหมงคล ดูฤกษ์เรียงหมอน ดูฤกษ์หย่าร้าง ดูฤกษ์เก็บทรัพย์ ดูฤกษ์จ่ายทรัพย์ ดูโชคดี ดูเคราะห์ร้าย ให้ยามดูครรรภ์ ร่ายมนต์ให้ล้นกระด้าง ร่ายมนต์ให้คงแข็ง ร่ายมนต์ให้มีอสน์ ร่ายมนต์ไม่ให้หูได้ยินเสียง เป็นหมอทรงกระเจก เป็นหมอทรงหญิงสาว เป็นหมอทรงเจ้า บวงสรวงพระอาทิตย์ บวงสรวงท้าวมหาพรหม ร่ายมนต์พ่นไฟ ทำพิธีเชิญขวัญ แม้ข้อนี้ก็เป็ศิลปะของเธอประการหนึ่ง.

[๑๒๐]

๔๓. ภิกษุเว้นขาดจากการเลี้ยงชีพ โดยทางผิดด้วยติรัจฉานวิชา เช่น
อย่างทีสมณพราหมณ์ผู้เจริญบางจำพวกฉันโภชนะที่เขาให้ด้วย
ศรัทธาแล้ว ยังเลี้ยงชีพโดยทางผิดด้วยติรัจฉานวิชา เห็นปานนี้ คือ
ทำพิธีบนบาน ทำพิธีแก้บน ร่ายมนต์ขับผี สอนมนต์ป้องกันบ้าน
เรือน ทำกะเทยให้กลับเป็นชาย ทำชายให้กลายเป็นกะเทย ทำพิธี
ปลุกเรื้อน ทำพิธีบวงสรวงพื้นที่ พ่นน้ำมนต์ รดน้ำมนต์ ทำพิธีบูชา
ไฟ ปรงยาสำรอก ปรงยาถ่าย ปรงยาถ่ายโทษเบ็องบน ปรงยาถ่าย
โทษเบ็องล่าง ปรงยาแก้ปวดศีรษะ หุงน้ำมันหยอดหู ปรงยาตา
ปรงยานัตถุ์ ปรงยาทากัด ปรงยาทาสมาน ป้ายยาตา ทำการผ่าตัด
รักษาเด็ก ใส่ยา ชะแผล แม้ข้อนี้ก็เป็นศีลของเธอประการหนึ่ง.

[๑๒๑]

ดูกรมหาบพิตร ภิกษุสมบุรณ์ด้วยศีลอย่างนี้ ย่อมไม่ประสพภัยแต่
ไหนๆ เลย เพราะศีลสังวรนั้น เปรียบเหมือนนักษัตรียผู้ได้มูรธาภิเษก กำจัด
ราชศัตรูได้แล้ว ย่อมไม่ประสพภัยแต่ไหนๆ เพราะราชศัตรูนั้น ดูกรมหาบพิตร
ภิกษุก็ฉันนั้น สมบุรณ์ด้วยศีลอย่างนี้แล้วย่อมไม่ประสพภัยแต่ไหนๆ เพราะ
ศีลสังวรนั้น ภิกษุสมบุรณ์ด้วยอริยศีลชั้นนี้ ย่อมได้เสวยสุขอันปราศจากโทษ
ในภายใน ดูกรมหาบพิตร ด้วยประการดังกล่าวมานี้แล ภิกษุชื่อว่า
เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยศีล.

จบมหาศีล.

อินทรียสังวร

[๑๒๒]

ดูกรรมหาบพิตร อย่างไร ภิกษุที่ถือว่าเป็นผู้คุ้มครองทวารในอินทรียทั้งหลาย ดูกรรมหาบพิตร ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เห็นรูปด้วยจักขุแล้ว ไม่ถืออนิมิต ไม่ถืออนุพยัญชนะ เธอย่อมปฏิบัติเพื่อสำรวมจักขุทรีย ที่เมื่อไม่สำรวมแล้ว จะเป็นเหตุให้อกุศลธรรมอันลามก คืออภิชฌาและโทมนัสครอบงำนั้น ชื่อว่ารักษาจักขุทรีย ชื่อว่าถึงความสำรวมในจักขุทรีย

ภิกษุฟังเสียงด้วยโสต ... ดมกลิ่นด้วยฆานะ ... ลิ้มรสด้วยชีวหา ... ถูกต้องโผฏฐัพพะด้วยกาย ... รู้แจ้งธรรมารมณด้วยใจแล้ว ไม่ถืออนิมิต ไม่ถืออนุพยัญชนะ เธอย่อมปฏิบัติเพื่อสำรวมมโนทรีย ที่เมื่อไม่สำรวมแล้ว จะเป็นเหตุให้อกุศลธรรมอันลามกคืออภิชฌาและโทมนัสครอบงำนั้น ชื่อว่ารักษามโนทรีย ชื่อว่าถึงความสำรวมในมโนทรีย ภิกษุประกอบด้วยอินทรียสังวรอันเป็นอริยะเช่นนี้ ย่อมได้เสวยสุขอันไม่ระคนด้วยกิเลสในภายใน ดูกรรมหาบพิตร ด้วยประการดังกล่าวมานี้แล ภิกษุที่ถือว่าเป็นผู้คุ้มครองทวารในอินทรียทั้งหลาย.

สติสัมปชัญญะ

[๑๒๓]

ดูกรรมหาบพิตร อย่างไร ภิกษุที่ถือว่าเป็นผู้ประกอบด้วยสติสัมปชัญญะ ดูกรรมหาบพิตร ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อมทำความรู้สึกตัวในการก้าว ในการถอย ในการแล ในการเหลียว ในการคู้เข้า ในการเหยียดออก ในการทรงสังฆาฏี บาตรและจีวร ในการฉัน การดื่ม การเคี้ยว การลิ้ม ในการถ่ายอุจจาระปัสสาวะ ย่อมทำความรู้สึกตัวในการเดิน การยืน การนั่ง การหลับ การตื่น การพูด การนิ่ง ดูกรรมหาบพิตร ด้วยประการดังกล่าวมานี้แล ภิกษุที่ถือว่าเป็นผู้ประกอบด้วยสติสัมปชัญญะ.

สันโดษ

[๑๒๔]

ดูกรมหาบพิตร อย่างไร ภิกษุชื่อว่าเป็นผู้สันโดษ ดูกรมหาบพิตร ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้สันโดษด้วยจีวรเป็นเครื่องบริหารกาย ด้วยบิณฑบาตเป็นเครื่องบริหารท้อง เธอจะไปทางทิศภาคใด ๆ ก็ถือไปได้เอง ดูกรมหาบพิตร นกมีปีกจะบินไปทางทิศภาคใด ๆ ก็มีแต่ปีกของตัวเอง เป็นภาระบินไปฉันใด ภิกษุก็ฉันนั้นแล เป็นผู้สันโดษด้วยจีวรเป็นเครื่องบริหารกาย ด้วยบิณฑบาตเป็นเครื่องบริหารท้อง เธอจะไปทางทิศภาคใด ๆ ก็ถือไปได้เอง ดูกรมหาบพิตร ด้วยประการดังกล่าวมานี้แล ภิกษุชื่อว่าเป็นผู้สันโดษ.

[๑๒๕]

ภิกษุนั้นประกอบด้วยศีลขันธ์ อินทริยสังวร สติสัมปชัญญะและสันโดษ อันเป็นอริยะเช่นนี้แล้ว ย่อมเสพเสนาสนะ อันสงัด คือ ป่า โคนไม้ ภูเขา ซอกเขา ถ้ำ ป่าช้า ป่าชุก ที่แจ้ง ลอมฟาง ในกาลภายหลังภัต เธอกลับจากบิณฑบาตแล้ว นั่งคู้บัลลังก์ ตั้งกายตรง ดำรงสติเฉพาะหน้า เธอละความเพ่งเล็งในโลก มีใจปราศจากความเพ่งเล็งอยู่ ย่อมชำระจิตให้บริสุทธิ์ จากความเพ่งเล็งได้ ละความประทุษร้ายคือพยาบาท ไม่คิดพยาบาท มีความกรุณาหวังประโยชน์แก่สัตว์ทั้งปวงอยู่ ย่อมชำระจิตให้บริสุทธิ์ จากความประทุษร้ายคือ พยาบาทได้ ละถิ่นมัทธะแล้ว เป็นผู้ปราศจาก ถีนมัทธะ มีความกำหนดหมายอยู่ที่แสงสว่าง มีสติสัมปชัญญะอยู่ ย่อมชำระจิตให้บริสุทธิ์จากถีนมัทธะได้ละอุทธัจจะกุกกุจจะแล้ว เป็นผู้ไม่ฟุ้งซ่าน มีจิตสงบ ณ ภายในอยู่ ย่อมชำระจิตให้บริสุทธิ์จากอุทธัจจะกุกกุจจะได้ ละวิจิกิจฉาแล้ว เป็นผู้ข้ามวิจิกิจฉา ไม่มีความคลางแคลงในกุศลธรรมทั้งหลายอยู่ ย่อมชำระจิตให้บริสุทธิ์จากวิจิกิจฉาได้....

สมุปนุชปาติโมกฺษา ปาติโมกฺขสํวรสํวตา

(ผู้มีปาติโมกข์อันสมบูรณ์
สํรวมแล้วด้วยความสํรวมในปาติโมกข์)

อาทิพรหมจริยกาศึกษา : บทศึกษาอันเป็นเบื้องต้น แห่งพรหมจรรย์

ศึกษาบทที่เป็นประธานเป็นแม่บท
หรือศึกษาบทที่มาในปาติโมกข์
สงฆ์ยกขึ้นแสดง ทุกกึ่งเดือน

คัมภีร์ มหาวิงค์

มหาวิงค์ ภาค ๑ (วินัยปิฎก เล่มที่ ๑)

มหาวิงค์ ภาค ๒ (วินัยปิฎก เล่มที่ ๒)

คัมภีร์ มหาวิทยาลัย ภาค ๑

(วินัยปิฎก เล่มที่ ๑)

มหาวิทยาลัย ภาค ๑ : แบ่งเป็น ๔ กัณฑ์
มี ๒๕ สิกขาบท

กัณฑ์ที่ ๑ : เวยัญชกัณฑ์

เหตุให้พระศาสดาดำรงอยู่ไม่นานและนาน

[๗]

ครั้งนั้น ท่านพระสารีบุตรไปในที่สังคตลัทธิเร้นอยู่ ได้มีความปริวิตกแห่งจิตเกิดขึ้น อย่างนี้ว่า พระศาสนาของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทั้งหลาย พระองค์ไหนไม่ดำรงอยู่นาน ของพระองค์ไหนดำรงอยู่นาน ดังนี้ ครั้นเวลาสายัณห์ท่านออกจากที่เร้นแล้ว เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาค ถวายบังคม นั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่งแล้วกราบทูลว่า พระพุทธเจ้าข้า ข้าพระพุทธเจ้าไปในที่สังคตลัทธิเร้นอยู่ ณ ตำบลนี้ ได้มีความปริวิตกแห่งจิตเกิดขึ้นอย่างนี้ว่า พระศาสนาของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทั้งหลาย พระองค์ไหนไม่ดำรงอยู่นาน ของพระองค์ไหนดำรงอยู่นาน.

ดูกรสารีบุตรพระศาสนาของพระผู้มีพระภาคพระนามวิปัสสี พระนามสิขี และพระนามเวสสภู ไม่ดำรงอยู่นาน ของพระผู้มีพระภาคพระนามกกุสันธะ พระนามโกนาคมนะ และพระนามกัสสปะ ดำรงอยู่นาน.

อะไรเป็นเหตุ อะไรเป็นปัจจัย ให้พระศาสนาของพระผู้มีพระภาคพระนามวิปัสสี พระนามสิขี และพระนามเวสสภู ไม่ดำรงอยู่นาน พระพุทธเจ้าข้า.

ดูกรสารีบุตร พระผู้มีพระภาคพระนามวิปัสสี พระนามสิขี และพระนามเวสสภู ทรงท้อพระหฤทัยเพื่อจะทรงแสดงธรรมโดยพิสดาร แก่สาวกทั้งหลาย อนึ่ง สุตตะ เคยยะ เวชยาภรณ์ะ คาถา อุทาน อิติวุตตกะ ชาดก อัปภูตธรรม เวทัลละ ของพระผู้มีพระภาคทั้งสามพระองค์นั้นมีน้อย สิกขาบทก็มีได้ทรงบัญญัติ ปาติโมกข์ก็มีได้ทรงแสดงแก่สาวก เพราะอันตรธานแห่งพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าเหล่านั้น เพราะอันตรธานแห่งสาวกผู้ตรัสรู้ตามพระพุทธเจ้าเหล่านั้น สาวกชั้นหลังที่ต่างชื่อกัน ต่างโคตรกัน ต่างชาติกัน ออกบวชจากตระกูลต่างกัน จึงยังพระศาสนานั้นให้อันตรธานโดยฉับพลัน.

ดูกรสารีบุตร ดอกไม้ต่างพรรณที่เขากองไว้บนพื้นกระดาน ยังไม่ได้ ร้อยด้วยด้าย ลมย่อมกระจาย ขจัด กำจัด ซึ่งดอกไม้เหล่านั้นได้ ชื่อนั้นเพราะเหตุอะไร เพราะเขาไม่ได้ร้อยด้วยด้าย ฉนฺใด เพราะ อันตรธานแห่งพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าเหล่านั้น เพราะอันตรธานแห่ง สาวกผู้ตรัสรู้ตามพระพุทธรเจ้าเหล่านั้น สาวกชั้นหลังที่ต่างชื่อกันต่าง โคตรกัน ต่างชาติกัน ออกบวชจากตระกูลต่างกัน จึงยังพระศาสนานั้น ให้อันตรธานโดยฉับพลัน ฉนฺนั้นเหมือนกัน เพราะพระผู้มีพระภาค พุทธรเจ้าเหล่านั้น ทรงท้อพระหฤทัยเพื่อจะทรง กำหนดจิตของสาวก ด้วยพระหฤทัย แล้วทรงสั่งสอนสาวก.

ดูกรสารีบุตร เรื่องเคยมีมาแล้ว พระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พระนามเวสสภู ทรงกำหนดจิตภิกษุสงฆ์ด้วยพระหฤทัยแล้วทรงสั่งสอน พร่ำสอน ภิกษุสงฆ์ประมาณพันรูป ในไพรสณฑ์อันน่าพึงกลัวแห่งหนึ่งว่า พวกเธอจงตริกร้อยอย่างนี้ อย่าได้ตริกร้อยอย่างนั้น จงทำในใจอย่างนี้ อย่าได้ ทำในใจอย่างนั้น จงละส่วนนี้ จงเข้าถึงส่วนนี้อยู่เถิด ดังนี้ ลำดับนั้นแลจิต ของภิกษุประมาณพันรูปนั้น อันพระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พระนามเวสสภูทรงสั่งสอนอยู่อย่างนั้น ทรงพร่ำสอนอยู่อย่างนั้น ได้หลุดพ้นแล้วจากอาสวะทั้งหลาย เพราะไม่ถือมั่นในเพราะความที่ ไพรสณฑ์อันน่าพึงกลัวนั้นซี เป็นถิ่นที่น่าสยดสยอง จึงมีคำนี้ว่า ผู้ใดผู้หนึ่ง ซึ่งยังไม่ปราศจากราคะเข้าไปสู่ไพรสณฑ์นั้น โดยมากโลมชาติย่อมชู้ชุน.

ดูกรสารีบุตร อันนี้แลเป็นเหตุ อันนี้แลเป็นปัจจัย ให้พระศาสนาของ พระผู้มีพระภาคพระนามวิปัสสี พระนามสิขี และพระนามเวสสภู ไม่ดำรง อยู่ยาวนาน.

อะไรเป็นเหตุ อะไรเป็นปัจจัย ให้พระศาสนาของพระผู้มีพระภาค พระนามกกุสันธะ พระนามโกนาคมนะ และพระนามกัสสปะ ดำรงอยู่ยาวนาน พระพุทธรเจ้าข้า.

ดูกรสารีบุตร พระผู้มีพระภาคพระนามกกุสันธะ พระนามโกนาคมะ และพระนามกัสสปะ มิได้ทรงท้อพระหฤทัยเพื่อจะทรงแสดงธรรม โดยพิสดารแก่สาวกทั้งหลาย อนึ่ง สุตตะเคยยะ เวชยาภรณ์ะ คาถา อูทาน อิติวุตตกะ ชาดก อัมภุตธรรม เวทัลละ ของพระผู้มีพระภาค ทั้งสามพระองค์นั้นมีมาก ลิกขาบทก็ทรงบัญญัติ ปาติโมกข์ก็ทรงแสดงแก่สาวก เพราะอันตรธานแห่งพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าเหล่านั้น เพราะอันตรธานแห่งสาวกผู้ตรัสรู้ตามพระพุทธเจ้าเหล่านั้น สาวกชั้นหลังที่ต่างชื่อกัน ต่างโคตรกัน ต่างชาติกัน ออกบวชจากตระกูลต่างกัน จึงดำรงพระศาสนานั้นไว้ได้ตลอดระยะเวลาที่ยืนนาน.

ดูกรสารีบุตร ดอกไม้ต่างพรรณที่เขากองไว้บนพื้นกระดาน ร้อยดีแล้วด้วยด้าย ลมย่อมกระจายไม่ได้ ขจัดไม่ได้ กำจัดไม่ได้ซึ่งดอกไม้เหล่านั้นชอนันเพราะเหตุไร เพราะเขาร้อยดีแล้วด้วยด้าย ฉนฺได เพราะอันตรธานแห่งพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าเหล่านั้น เพราะอันตรธานแห่งสาวกผู้ตรัสรู้ตามพระพุทธเจ้าเหล่านั้น สาวกชั้นหลังที่ต่างชื่อกัน ต่างโคตรกัน ต่างชาติกัน ออกบวชจากตระกูลต่างกัน จึงดำรงพระศาสนานั้นไว้ได้ตลอดระยะเวลาที่ยืนนาน ฉนฺนํเหมือนกัน.

ดูกรสารีบุตร อันนี้แลเป็นเหตุ อันนี้แลเป็นปัจจัย ให้พระศาสนาของพระผู้มีพระภาคพระนามกกุสันธะ พระนามโกนาคมะ และพระนามกัสสปะ ดำรงอยู่นาน.

ปรารภเหตุให้ทรงบัญญัติสิกขาบท

[๘]

ลำดับนั้นแล ท่านพระสารีบุตรลุกจากอาสนะ ทำผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่าข้างหนึ่ง ประณมอัญชลีไปทางพระผู้มีพระภาคแล้วกราบทูลว่า ถึงเวลาแล้ว พระพุทธเจ้าข้า ข้าแต่พระสุคต ถึงเวลาแล้ว ที่จะทรงบัญญัติสิกขาบท ที่จะทรงแสดงปาติโมกข์แก่สาวก อันจะเป็นเหตุให้พระศาสนานี้ยังยืนดำรงอยู่ได้นาน.

จรวอก่อน สารีบุตร จงยับยั้งก่อนสารีบุตร **ตถาคตผู้เดียวจักรู้กาล** ในกรณีนี้ **พระศาสดายังไม่บัญญัติสิกขาบท** ยังไม่แสดงปาติโมกข์ แก่สาวก ตลอดเวลาที่ธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งอาสวะบางเหล่า ยัง **ไม่ปรากฏในสงฆ์ในศาสนา** ต่อเมื่อใดอาสวะฐานิยธรรมบางเหล่า ปรากฏในสงฆ์ในศาสนา **เมื่อนั้นพระศาสดาจึงจะบัญญัติสิกขาบท** แสดงปาติโมกข์แก่สาวก เพื่อกำจัดอาสวะฐานิยธรรมเหล่านั้นแหละ

อาสวะฐานิยธรรมบางเหล่า ยังไม่ปรากฏในสงฆ์ในศาสนา ตลอดเวลาที่สงฆ์ยังไม่ถึงความเป็นหมู่ใหญ่โดยภิกษุผู้บวชนาน ต่อเมื่อใด **สงฆ์ถึงความเป็นหมู่ใหญ่โดยภิกษุผู้บวชนานแล้ว** และอาสวะฐานิยธรรมบางเหล่า ย่อมปรากฏในสงฆ์ในศาสนา **เมื่อนั้นพระศาสดาจึงจะบัญญัติสิกขาบท** แสดงปาติโมกข์แก่สาวก เพื่อกำจัดอาสวะฐานิยธรรมเหล่านั้นแหละ.

อาสวะฐานิยธรรมบางเหล่า ยังไม่ปรากฏในสงฆ์ในศาสนา ตลอดเวลาที่สงฆ์ยังไม่ถึงความเป็นหมู่ใหญ่โดยแพร่หลาย ต่อเมื่อใด **สงฆ์ถึงความเป็นหมู่ใหญ่โดยแพร่หลายแล้ว** และอาสวะฐานิยธรรมบางเหล่า ย่อมปรากฏในสงฆ์ในศาสนา **เมื่อนั้นพระศาสดาจึงจะบัญญัติสิกขาบท** แสดงปาติโมกข์แก่สาวก เพื่อกำจัดอาสวะฐานิยธรรมเหล่านั้นแหละ

อาสวะฐานิยธรรมบางเหล่า ยังไม่ปรากฏในสงฆ์ในศาสนา ตลอดเวลาที่สงฆ์ยังไม่ถึงความเป็นหมู่ใหญ่เลิศโดยลาภ ต่อเมื่อใด **สงฆ์ถึงความเป็นหมู่ใหญ่เลิศโดยลาภแล้ว** และอาสวะฐานิยธรรมบางเหล่า ย่อมปรากฏในสงฆ์ในศาสนา **เมื่อนั้นพระศาสดาจึงจะบัญญัติสิกขาบท** แสดงปาติโมกข์แก่สาวก เพื่อกำจัดอาสวะฐานิยธรรมเหล่านั้นแหละ.

ดูกรสารีบุตร ก็ภิกษุสงฆ์ไม่มีเสนียด ไม่มีโทษ ปราศจากมัวหมอง บริสุทธิผุดผ่องตั้งอยู่ในสารคุณ เพราะบรรดาภิกษุ ๕๐๐ รูปนี้ ภิกษุที่ทรงคุณธรรมอย่างต่ำ ก็เป็นโสดาบัน มีความไม่ตกต่ำเป็นธรรมดา เป็นผู้เที่ยง เป็นผู้ที่จะตรัสรู้ในเบื้องหน้า....

กัณฑ์ที่ ๒ : ปาราชิกกัณฑ์

อำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ ในการบัญญัติสิกขาบท [๒๐]

...ดูกรภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติสิกขาบทแก่ภิกษุ
ทั้งหลาย อาศัยอำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ คือ

๑. เพื่อความรับว่าดีแห่งสงฆ์
๒. เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์
๓. เพื่อข่มบุคคลผู้เก้อยาก
๔. เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก
๕. เพื่อป้องกันอาสวะอันจะบังเกิดในปัจจุบัน
๖. เพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต
๗. เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส
๘. เพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว
๙. เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสังฆธรรม
๑๐. เพื่อถือตามพระวินัย

ปาราชิก สิกขาบทที่ ๑

[๒๓]

โย ปะนะ ภิกขุ ภิกขุณฺโง ลิกขาสาชีวะสะมาปันโน...

๑. อนึ่ง ภิกษุใด ถึงพร้อมซึ่งสิกขาบทและสาชีวะของภิกษุทั้งหลายแล้ว ไม่บอกคืนสิกขา ไม่ทำความเป็นผู้ทุรพลให้แจ้ง เสพเมถุนธรรม โดยที่สุดแม้ในสัตว์ดิรัจฉานตัวเมีย เป็นปาราชิก **หาสังวาสมิได้**.

ปาราชิก สิกขาบทที่ ๑ จบ.

ปาราชิก สิกขาบทที่ ๒

[๔๔]

โย ปะนะ ภิกขุ คามา วา อะรัญญา วา อะทินนัง....

๒. อนึ่ง ภิกษุใด ถือเอาทรัพย์อันเจ้าของไม่ได้ให้ด้วย ส่วนแห่งความเป็นขโมย จากบ้านก็ดี จากป่าก็ดี พระราชาทั้งหลาย จับโจรได้แล้ว ประหารเสียบ้าง จองจำไว้บ้าง เนรเทศเสียบ้าง ด้วยปริภาษาว่า เจ้าเป็นโจร เจ้าเป็นคนพาล เจ้าเป็นคนหลง เจ้าเป็นขโมย ดังนี้ ในเพราะถือเอาทรัพย์อันเจ้าของไม่ได้ให้เห็นปานใด ภิกษุถือเอาทรัพย์อันเจ้าของไม่ได้ให้เห็นปานนั้น แม้ภิกษุนี้ก็เป็นปาราชิก **หาสังวาสมิได้**.

ปาราชิก สิกขาบทที่ ๒ จบ.

ปาราชิก สิกขาบทที่ ๓

[๑๔๐]

โย ปะนะ ภิกขุ สัจจิจจะ มะนุสสะวิคคะหัง ชีวิตา...

๓. อนึ่ง ภิกษุใดจงใจพรากกายมนุษย์จากชีวิต หรือแสวงหาศัสตราอันจะปลิดชีวิตให้แก่กายมนุษย์นั้น หรือพรรณนาคุณแห่งความตาย หรือชักชวนเพื่ออันตาย ด้วยคำว่า เนะนายผู้เป็นชาย จะประโยชน์อะไรแก่ท่าน ด้วยชีวิตอันแสนลำบากยากแค้นนี้ ท่านตายเสียดีกว่า

เป็นอยู่ดังนี้ เธอมีจิตอย่างนี้ มีใจอย่างนี้ มีความหมายหลายอย่าง
อย่างนี้ พรรณนาคุณในความตายก็ดี ชักชวนเพื่ออันตายก็ดี
โดยหลายนัย แม้ภิกษุนี้ก็เป็นปาราชิก หาสังวาสมิได้.

ปาราชิก สิกขาบทที่ ๓ จบ.

ปาราชิก สิกขาบทที่ ๔

[๒๓๒]

โย ปะนะ ภิกขุ อะนะภิกขานัง อุตตะริมะนุสสะธัมมัง...

๔. อนึ่ง ภิกษุใด ไม่รู้เฉพาะ กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม อันเป็น
ความรู้ความเห็น อย่างประเสริฐ อย่างสามารถ น้อมเข้ามาใน
ตนว่า ข้าพเจ้ารู้อย่างนี้ ข้าพเจ้าเห็นอย่างนี้ ครั้นสมัยอื่นแต่นั้น
อันผู้ใดผู้หนึ่ง ถือเอาตามก็ตาม ไม่ถือเอาตามก็ตาม เป็นอัน
ต้องอาบัติแล้ว มุ่งความหมดจด จะพึงกล่าวอย่างนี้ว่า แนะท่าน
ข้าพเจ้าไม่รู้อย่างนั้น ได้กล่าวว่ารู้ ไม่เห็นอย่างนั้น ได้กล่าวว่าเป็น
ได้พูดพล่อยๆ เป็นเท็จเปล่าๆ เว้นไว้แต่สำคัญว่าได้บรรลุ แม้ภิกษุนี้
ก็เป็นปาราชิก หาสังวาสมิได้.

ปาราชิก สิกขาบทที่ ๔ จบ.

ปาราชิกกัณฑ์ จบ

กัณฑ์ที่ ๓ : เตรศกัณฑ์

สังฆาติเสส สิกขาบทที่ ๑

[๓๐๒]

สัจจะตนะนิกา สุกกะวิสัฏฐิ, อัญญัตตระ สุปินันตา สังฆาติเสโส.

๕. ปล่อยสุกกะเป็นไปด้วยความจงใจ เว้นไว้แต่ฝัน เป็นสังฆาติเสส.

สังฆาติเสส สิกขาบทที่ ๑ จบ.

สังฆาติเสส สิกขาบทที่ ๒

[๓๗๕]

โย ปะนะ ภิกขุ โอตินโน วิปะริณะเตนะ จิตเตนะ มาตุคาเมนะ...

๖. อนึ่ง ภิกษุใดกำหนดแล้ว มีจิตแปรปรวนแล้ว ถึงความเคล้าคลึง ด้วยกายกับมาตุคาม คือจับมือก็ตาม จับข้อมผมก็ตาม ลูบคลำ อวัยวะอันใดอันหนึ่งก็ตาม เป็นสังฆาติเสส.

สังฆาติเสส สิกขาบทที่ ๒ จบ.

สังฆาติเสส สิกขาบทที่ ๓

[๓๙๗]

โย ปะนะ ภิกขุ โอตินโน วิปะริณะเตนะ จิตเตนะ มาตุคามัง...

๗. อนึ่ง ภิกษุใด กำหนดแล้ว มีจิตแปรปรวนแล้ว พุดเคาะมาตุคาม ด้วยวาจาชั่วหยาบ เหมือนชายหนุ่มพุดเคาะหญิงสาว ด้วยวาจา พาดพิงเมถุน เป็นสังฆาติเสส.

สังฆาติเสส สิกขาบทที่ ๓ จบ.

สังฆาทิเสส สิกขาบทที่ ๔

[๔๑๔]

โย ปะนะ ภิกขุ โอตินโณ วิปะริณะเตนะ จิตเตนะ มาตุคามัสสะ...

๘. หนึ่ง ภิกษุใด กำหนดแล้ว มีจิตแปรปรวนแล้ว กล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนักมาตุคาม ด้วยถ้อยคำพาดพิงเมถุนว่า น้องหญิง สตรีใด บำเรอผู้ประพতিพรหมจรรย์ มีศีล มีกัลยาณธรรม เช่นเรา ด้วยธรรมนั้น นั่นเป็นยอดแห่งความบำเรอทั้งหลาย เป็นสังฆาทิเสส.

สังฆาทิเสส สิกขาบทที่ ๔ จบ.

สังฆาทิเสส สิกขาบทที่ ๕

[๔๒๖]

โย ปะนะ ภิกขุ สัตถุจะริตตัง สะมาปัสสะเยยะ อิตถิยา...

๙. หนึ่ง ภิกษุใดถึงความเป็นผู้ชักสื่อ บอกความประสงค์ของบุรุษแก่ สตรีก็ดี บอกความประสงค์ของสตรีแก่บุรุษก็ดี ในความเป็นเมีย ก็ตาม ในความเป็นชู้ก็ตาม โดยที่สุด บอกแม่แก่หญิงแพศยาอัน จะพึงอยู่ร่วมชั่วขณะ เป็นสังฆาทิเสส.

สังฆาทิเสส สิกขาบทที่ ๕ จบ.

สังฆาทิเสส สิกขาบทที่ ๖

[๕๐๐]

สัตถุญาจิกายะ ปะนะ ภิกขุณา กุฏิง การะยะมานะ...

๑๐. หนึ่ง ภิกษุผู้จะสร้างกุฏิอันหาเจ้าของมิได้ เจาะตนเอง ด้วยอาการขอเอาเอง ฟังสร้างให้ได้ประมาณ ประมาณในการสร้างกุฏินั้นดังนี้ โดยยาว ๑๒ คืบ โดยกว้างในร่วมใน ๗ คืบ ด้วยคืบสุดท้าย ฟังนำภิกษุทั้งหลายไปเพื่อแสดงที่ ภิกษุเหล่านั้นฟังแสดงที่อันไม่มีผู้จองไว้ อันมีชานรอบ หากภิกษุสร้างกุฏิด้วยอาการขอเอาเอง ในที่อันมี

ผู้จองไว้ อันหาขานรอบมิได้ หรือไม่นำภิกษุทั้งหลายไปเพื่อแสดงที่ หรือสร้างให้ล่วงประมาณ **เป็นสังฆาทิเสส.**

[๕๐๒]

ภิกษุผู้จะสร้างกฎนั้น พึงให้แผ้วถางพื้นที่ที่จะสร้างกฎนั้นเสียก่อน แล้วเข้าไปหาสงฆ์หม่าอุตราสงค์เจวียงป่า กราบทำภิกษุทั้งหลาย ผู้แก่พรรษากว่า แล้วน้นกระหย่งประนมมือกล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้าใครจะสร้างกฎอันหาเจ้าของมิได้ เฉพาะตนเอง ด้วยอาการขอเอาเอง ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้านั้นขอสงฆ์ให้ ตรวจดูพื้นที่ที่จะสร้างกฎ พึงขอแม่ครั้งที่สอง พึงขอแม่ครั้งที่สาม ถ้าสงฆ์ทั้งหมดจะอุตสาหะไปตรวจดูพื้นที่ที่จะสร้างกฎได้ ก็พึงไป ตรวจดูด้วยกันทั้งหมด ถ้าไม่อุตสาหะ ในหมู่สงฆ์นั้น ภิกษุเหล่าใด ฉลาดสามารถจะรู้ได้ว่า เป็นสถานมีผู้จองไว้หรือไม่ เป็นสถานมี ขานเดินได้รอบหรือไม่ สงฆ์พึงขอสมมติภิกษุเหล่านั้นไปแทนสงฆ์

วิธีสมมติ

๑๑. ก็แลสงฆ์พึงสมมติอย่างนี้ คือ ภิกษุผู้ฉลาดผู้สามารถพึงประกาศ ให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติทุติยกรรมวาจา ว่าดังนี้

- **กรรมวาจาขอสมมติให้ภิกษุตรวจดูพื้นที่**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุมีชื่อนี้ผู้นั้น เป็นผู้ใครจะ สร้างกฎอันหาเจ้าของมิได้เฉพาะตนเอง ด้วยอาการขอเอาเอง เธอ ขอสงฆ์ให้ตรวจดูพื้นที่ที่จะสร้างกฎ ถ้าความพร้อมพรังของสงฆ์ ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงสมมติภิกษุทั้งหลายมีชื่อนี้และมีชื่อนี้ เพื่อตรวจ ดูพื้นที่ที่จะสร้างกฎของภิกษุมีชื่อนี้ **นี่เป็นญัตติ.**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุมีชื่อนี้ผู้นั้น เป็นผู้ใครจะ สร้างกฎอันหาเจ้าของมิได้ เฉพาะตนเอง ด้วยอาการขอเอาเอง เธอขอสงฆ์ให้ตรวจดูพื้นที่ที่จะสร้างกฎ สงฆ์สมมติภิกษุทั้งหลาย มีชื่อนี้และมีชื่อนี้ เพื่อตรวจดูพื้นที่ที่จะสร้างกฎของภิกษุมีชื่อนี้การ สมมติภิกษุทั้งหลายมีชื่อนี้และมีชื่อนี้ เพื่อตรวจดูพื้นที่ที่จะสร้างกฎ

ของภิกษุมีชื่อนี้ ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ภิกษุทั้งหลายมีชื่อนี้และมีชื่อนี้ อันสงฆ์สมมติแล้ว เพื่อตรวจดูพื้นที่ที่จะสร้างกุฏิของภิกษุมีชื่อนี้ ชอบแก่สงฆ์ เหตุฉะนั้นจึงนั่งข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ ด้วยอย่างนี้

วิธีแสดงพื้นที่

[๕๐๓]

ภิกษุทั้งหลายผู้อันสงฆ์สมมติแล้วเหล่านั้น พึงไป ณ ที่นั้นตรวจดูพื้นที่ที่จะสร้างกุฏิ พึงทราบว่าเป็นสถานมีผู้จงไว้ หรือเป็นสถานไม่มีผู้จงไว้ เป็นสถานมีชานเดินได้รอบหรือเป็นสถานไม่มีชานเดินได้รอบ ถ้าเป็นสถานมีผู้จงไว้ ทั้งไม่มีชานเดินได้รอบ พึงบอก ว่า อย่าสร้างลงในที่นี้ ถ้าเป็นสถานไม่มีผู้จงไว้ทั้งมีชานเดินได้รอบ พึงแจ้งแก่สงฆ์ว่า เป็นสถานไม่มีผู้จงไว้ ทั้งมีชานเดินได้รอบ

ภิกษุผู้จะสร้างกุฏินั้น พึงเข้าไปหาสงฆ์หม่าอูตราสงฆ์เฉวียงบ่า กราบเท้าภิกษุทั้งหลายผู้แก่พรรษากว่า แล้วนั่งกระหย่งประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้าใคร่จะสร้างกุฏิอันหาเจ้าของมิได้ เฉพาะตนเองด้วยอาการขอเอาเอง ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้านั้นขอสงฆ์ให้แสดงพื้นที่ที่จะสร้างกุฏิ พึงขอแม่ครั้งที่สอง พึงขอแม่ครั้งที่สาม ภิกษุผู้ฉลาดผู้สามารถพึงประกาศให้สงฆ์ทราบ ด้วยญัตติทุติยกรรมวาจา ว่าดังนี้

• กรรมวาจาขอสงฆ์ให้แสดงพื้นที่

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุมีชื่อนี้ผู้นี้ใคร่จะสร้างกุฏิอันหาเจ้าของมิได้ เฉพาะตนเอง ด้วยอาการขอเอาเอง เรายขอสงฆ์ให้แสดงพื้นที่ที่จะสร้างกุฏิ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงแสดงพื้นที่ที่จะสร้างกุฏิแก่ภิกษุมีชื่อนี้ นี้เป็นญัตติ.

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุผู้มีชื่อนี้ผู้ใดจะสร้าง
กุฏิอันหาเจ้าของมิได้ เฉพาะตนเอง ด้วยอาการขอเอาเอง เธอ
ขอสงฆ์ให้แสดงพื้นที่ที่จะสร้างกุฏิ สงฆ์แสดงพื้นที่ที่จะสร้างกุฏิ
แก่ภิกษุผู้มีชื่อนี้.

การแสดงพื้นที่ที่จะสร้างกุฏิของภิกษุผู้มีชื่อนี้ ชอบแก่ท่านผู้ใด
ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด พื้นที่ที่
จะสร้างกุฏิของภิกษุผู้มีชื่อนี้ อันสงฆ์แสดงแล้ว ชอบแก่สงฆ์เหตุานั้น
จึงนั่งข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ ด้วยอย่างนี้.

สังฆาทิเสส สิกขาบทที่ ๖ จบ.

สังฆาทิเสส สิกขาบทที่ ๗

[๕๒๑]

มะหัลละกัมปะนะ ภิกขุณา วิหารัง การะยะมาเนนะ...

๑๒. อนึ่ง ภิกษุจะให้สร้างวิหารใหญ่ อันมีเจ้าของเฉพาะตนเอง พึงนำ
ภิกษุทั้งหลายไปเพื่อแสดงที่ ภิกษุเหล่านั้นพึงแสดงที่อันไม่มีผู้จอง
ไว้ อันมีขานรอบ หากภิกษุให้สร้างวิหารใหญ่ ในที่อันมีผู้จองไว้
อันหาขานรอบมิได้ หรือไม่นำภิกษุทั้งหลายไป เพื่อแสดงที่ **เป็น
สังฆาทิเสส.**

[๕๒๓]

ภิกษุจะสร้างวิหารนั้นต้องให้แผ้วถางสถานที่ที่จะสร้างวิหารเสีย
ก่อน แล้วเข้าไปหาสงฆ์หม่าอูตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้าภิกษุ
ผู้แก่พรรษากว่า แล้วนั่งกระโหย่งประนมมือกล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้าใคร่จะสร้างวิหารใหญ่ อันมีเจ้าของ เฉพาะ
ตนเอง ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้านั้น ขอสงฆ์ให้ตรวจดูสถานที่ที่จะสร้าง
วิหาร ดังนี้ พึงขอแม่ครั้งที่สอง พึงขอแม่ครั้งที่สาม

ถ้าสงฆ์ทั้งปวงสามารถจะตรวจดูสถานที่ที่จะสร้างวิหารได้ สงฆ์ทั้งหมดพึงตรวจดู ถ้าสงฆ์ทั้งปวงไม่สามารถจะตรวจดูสถานที่ที่จะสร้างวิหารได้ ภิกษุเหล่าใดในสงฆ์หมู่นั้น เป็นผู้ฉลาด สามารถจะรู้ได้ว่าเป็นสถานมีผู้จองไว้ หรือเป็นสถานไม่มีผู้จองไว้ เป็นสถานมีชานรอบ หรือเป็นสถานไม่มีชานรอบ สงฆ์พึงขอภิกษุเหล่านั้น แล้วสมมติ.

วิธีสมมติ

๑๓. ก็แลสงฆ์พึงสมมติอย่างนี้ คือ ภิกษุรูปหนึ่ง ผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติทุติยกรรมวาจา ว่าดังนี้

• กรรมวาจาสมมติภิกษุผู้ตรวจดูสถานที่ที่จะสร้างวิหาร

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุมีชื่อนี้ผู้นี้เป็นผู้ใคร่จะสร้างวิหารใหญ่ อันมีเจ้าของ เฉพาะตนเอง เธอขอสงฆ์ให้ตรวจดูสถานที่ที่จะสร้างวิหาร ถ้าความพร้อมพรังของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงสมมติภิกษุทั้งหลายมีชื่อนี้ และมีชื่อนี้ เพื่อตรวจดูสถานที่ที่จะสร้างวิหารของภิกษุมีชื่อนี้ **นี่เป็นญัตติ.**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุมีชื่อนี้ผู้นี้เป็นผู้ใคร่จะสร้างวิหารใหญ่ อันมีเจ้าของเฉพาะตนเอง เธอขอสงฆ์ให้ตรวจดูสถานที่ที่จะสร้างวิหาร สงฆ์สมมติภิกษุทั้งหลายมีชื่อนี้ และมีชื่อนี้ เพื่อตรวจดูสถานที่ที่จะสร้างวิหารของภิกษุมีชื่อนี้ การสมมติภิกษุทั้งหลายมีชื่อนี้ และมีชื่อนี้ เพื่อตรวจดูสถานที่ที่จะสร้างวิหารของภิกษุมีชื่อนี้ ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด ภิกษุทั้งหลายมีชื่อนี้ และมีชื่อนี้อันสงฆ์สมมติแล้ว เพื่อตรวจดูสถานที่ที่จะสร้างวิหาร ของภิกษุมีชื่อนี้ ชอบแก่สงฆ์ เหตุนี้จึงนิ่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

วิธีขอสงฆ์แสดงสถานที่สร้างวิหาร

[๕๒๔]

ภิกษุทั้งหลายผู้อันสงฆ์สมมติแล้วเหล่านั้น ฟังไป ณ ที่นั้น ตรวจดูสถานที่ที่จะสร้างวิหาร ฟังทราบว่าเป็นสถานมีผู้จองไว้ หรือเป็นสถานไม่มีผู้จองไว้ เป็นสถานมีฆานรอบ หรือเป็นสถานไม่มีฆานรอบ ถ้าเป็นสถานมีผู้จองไว้ ทั้งเป็นสถานไม่มีฆานรอบ ฟังบอกว่าย่าสร้างลงในที่นี้ ถ้าเป็นสถานไม่มีผู้จองไว้ ทั้งมีฆานรอบ ฟังแจ้งแก่สงฆ์ว่า เป็นสถานไม่มีผู้จองไว้ ทั้งมีฆานรอบภิกษุผู้จะสร้างวิหารนั้น ฟังเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้าภิกษุทั้งหลายผู้แก่พรรษา แล้วนั่งกระโห่ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้าใคร่จะสร้างวิหารใหญ่ อันมีเจ้าของ เฉพาะตนเอง ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้านั้นขอสงฆ์ให้แสดงสถานที่ที่จะสร้างวิหาร ฟังขอแม้ครั้งที่สอง ฟังขอแม้ครั้งที่สาม ภิกษุรูปหนึ่งผู้ฉลาด ผู้สามารถ ฟังประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติทุติยกรรมวาจาว่าดังนี้

- **กรรมวาจาแสดงสถานที่ที่จะสร้างวิหาร**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุมิชื่อนี้ผู้นี้ เป็นผู้ใคร่จะสร้างวิหารใหญ่ อันมีเจ้าของ เฉพาะตนเอง เธอขอสงฆ์ให้แสดงสถานที่ที่จะสร้างวิหาร ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงแสดงสถานที่ที่จะสร้างวิหารแก่ภิกษุมิชื่อนี้ **นี่เป็นญัตติ.**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุมิชื่อนี้ผู้นี้ เป็นผู้ใคร่จะสร้างวิหารใหญ่ อันมีเจ้าของ เฉพาะตนเอง เธอขอสงฆ์ให้แสดงสถานที่ที่จะสร้างวิหาร สงฆ์แสดงสถานที่ที่จะสร้างวิหารของภิกษุมิชื่อนี้ การแสดงสถานที่ที่จะสร้างวิหารของภิกษุมิชื่อนี้ ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด สถานที่

จะสร้างวิหารของภิกษุผู้มีชื่อนี้ อันสงฆ์แสดงแล้ว ชอบแก่สงฆ์
เหตุหนึ่งจึงนิ่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

สังฆาทิเสส ลิกขาบทที่ ๗ จบ.

สังฆาทิเสส ลิกขาบทที่ ๘

[๕๔๕]

โย ปะนะ ภิกขุ ภิกขุง ทฎฐโฐ โทโส อัมปะตีโต อะมุละเกนะ...

๑๔. หนึ่ง ภิกษุใด ขัดใจ มีโทษะ ไม่แช่มชื่น ตามกัจจัต ซึ่งภิกษุ ด้วยธรรม
มีโทษถึงปาราชิก อันหามูลมิได้ ด้วยหมายว่า แม้ไหนเราจะยังเธอ
ให้เคลื่อนจากพรหมจรรย์นี้ได้ ครั้นสมัยอื่นแต่นั้นอันผู้ใดผู้หนึ่ง
ถือเอาตามก็ตาม ไม่ถือเอาตามก็ตาม แต่อธิกรณ์นั้น เป็นเรื่อง
หามูลมิได้ แลภิกษุยังอิงโทษะอยู่ เป็นสังฆาทิเสส.

สังฆาทิเสส ลิกขาบทที่ ๘ จบ.

สังฆาทิเสส ลิกขาบทที่ ๙

[๕๖๔]

โย ปะนะ ภิกขุ ภิกขุง ทฎฐโฐ โทโส อัมปะตีโต อัญญะภาคิยัสสะ...

๑๕. หนึ่ง ภิกษุใด ขัดใจ มีโทษะ ไม่แช่มชื่น ถือเอาเอกเทศบางแห่งแห่ง
อธิกรณ์อันเป็นเรื่องอื่น ให้เป็นเพียงเลศ ตามกัจจัตซึ่งภิกษุ ด้วย
ธรรมอันมีโทษถึงปาราชิก ด้วยหมายว่า แม้ไหนเราจักยังเธอให้
เคลื่อนจากพรหมจรรย์นี้ได้ ครั้นสมัยอื่นแต่นั้น อันผู้ใดผู้หนึ่งถือ
เอาตามก็ตาม ไม่ถือเอาตามก็ตาม แต่อธิกรณ์นั้นเป็นเรื่องอื่นแท้
เอกเทศบางแห่ง เธอถือเอาพอเป็นเลศ แลภิกษุยังอิงโทษะอยู่
เป็นสังฆาทิเสส.

สังฆาทิเสส ลิกขาบทที่ ๙ จบ.

สังฆาภิเสส ลิกขาบทที่ ๑๐

[๕๙๓]

โย ปะนะ ภิกขุ สะมัคคัสสะ สังฆัสสะ เกทายะ...

๑๖. อนึ่ง ภิกษุใด ตะเกียกตะกายเพื่อทำลายสงฆ์ผู้พร้อมเพรียง หรือ ถือเอาอิทธิฤทธิ์อันเป็นเหตุแตกกัน ยกย่องย่นอยู่ ภิกษุนั้น อันภิกษุทั้งหลายพึงว่ากล่าวอย่างนี้ว่า ท่านอย่าได้ตะเกียกตะกายเพื่อทำลายสงฆ์ผู้พร้อมเพรียง หรืออย่าได้ถือเอาอิทธิฤทธิ์อันเป็นเหตุแตกกันยกย่องย่นอยู่ ขอท่านจงพร้อมเพรียงด้วยสงฆ์ เพราะว่า สงฆ์ผู้พร้อมเพรียงกัน ประองคองกัน ไม่วิวาทกัน มีอุเทศเดียวกัน ย่อมอยู่ผาสุก แลภิกษุนั้น อันภิกษุทั้งหลายว่ากล่าวอยู่อย่างนี้ ยังยกย่องอยู่อย่างนั้นเทียว ภิกษุนั้น อันภิกษุทั้งหลาย พึงสวดสมณูภาสณักรว่าจะครบสามจบ เพื่อให้สละกรรมนั้นเสีย หากเธอ ถูกสวดสมณูภาสณักรว่าจะครบสามจบอยู่ สละกรรมนั้นเสีย สละได้ อย่างนี้ นั่นเป็นการดี หากเธอไม่สละเสีย เป็นสังฆาภิเสส.

วิธีสวดสมณูภาสณั

[๕๙๖]

๑๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลสงฆ์พึงสวดสมณูภาสณัอย่างนี้ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจา ว่าดังนี้

• กรรมวาจาสวดสมณูภาสณั

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุผู้มีชื่อนี้ผู้นี้ ตะเกียกตะกายเพื่อทำลายสงฆ์ผู้พร้อมเพรียง เธอไม่สละเรื่องนั้น ถ้าความพร้อมพรังของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงสวดสมณูภาสณัภิกษุผู้มีชื่อนี้ เพื่อให้สละเรื่องนั้นเสีย **นี้เป็นญัตติ.**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุผู้มีชื่อนี้ผู้นี้ ตะเกียกตะกายเพื่อทำลายสงฆ์ผู้พร้อมเพรียง เธอไม่สละเรื่องนั้น สงฆ์สวด

สมณภูมิกษุผู้มีชื่อนี้ เพื่อให้สละเรื่องนั้น การสวดสมณภูมิกษุผู้มีชื่อนี้ เพื่อให้สละเรื่องนั้นเสีย ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด.

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้แม้ครั้งที่สอง ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุผู้มีชื่อนี้ผู้หนึ่ง ตะเกียกตะกายเพื่อทำลายสงฆ์ผู้พร้อมเพรียง เธอไม่สละเรื่องนั้น สงฆ์สวดสมณภูมิกษุผู้มีชื่อนี้ เพื่อให้สละเรื่องนั้น การสวดสมณภูมิกษุผู้มีชื่อนี้ เพื่อให้สละเรื่องนั้นเสีย ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด.

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้แม้ครั้งที่สาม ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุผู้มีชื่อนี้ผู้หนึ่ง ตะเกียกตะกายเพื่อทำลายสงฆ์ผู้พร้อมเพรียง เธอไม่สละเรื่องนั้น สงฆ์สวดสมณภูมิกษุผู้มีชื่อนี้ เพื่อให้สละเรื่องนั้น การสวดสมณภูมิกษุผู้มีชื่อนี้ เพื่อให้สละเรื่องนั้นเสีย ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด.

ภิกษุผู้มีชื่อนี้ สงฆ์สวดสมณภูมิกษุแล้ว เพื่อให้สละเรื่องนั้น ชอบแก่สงฆ์เหตุนี้ จึ่งนี้ ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.
[๕๙๓]

สังฆาทิเสส สิกขาบทที่ ๑๐ จบ.

สังฆาทิเสส สิกขาบทที่ ๑๑

[๖๐๐]

ตัสสเวว โข ปะนะ ภิกขุสสะ ภิกขุ โหนติ อะนุวัตตะกา...

๑๘. อนึ่ง มีภิกษุผู้ประพฤติตาม ผู้พูดเข้ากันของภิกษุนั้นแล ๑ รูปบ้าง ๒ รูปบ้าง ๓ รูปบ้าง เธอทั้งหลายกล่าวอย่างนี้ว่า ขอท่านทั้งหลายอย่าได้กล่าวคำอะไร ๆ ต่อภิกษุนั้น ภิกษุนั้นกล่าวถูกธรรมด้วย ภิกษุนั้นกล่าวถูกวินัยด้วย ภิกษุนั้นถือเอาความพอใจและความ

ชอบใจของพวกข้าพเจ้ากล่าวด้วย เธอทราบความพอใจและความ
 ชอบใจของพวกข้าพเจ้าจึงกล่าว คำที่เธอกล่าวนั้น ย่อมควรแม้แก่
 พวกข้าพเจ้า ภิกษุเหล่านั้น อันภิกษุทั้งหลายพึงว่ากล่าว อย่างนี้ว่า
 ท่านทั้งหลาย อย่าได้กล่าวอย่างนั้น ภิกษุนั้นหาใช้ผู้กล่าวถูกรรรม
 ไม่ได้ ภิกษุนั้นหาใช้ผู้กล่าวถูกวินัยไม่ได้ ความทำลายสงฆ์อย่า
 ได้ชอบแม้แก่พวกท่าน ขอพวกท่านจงพร้อมเพรียงด้วยสงฆ์เพราะ
 ว่าสงฆ์ผู้พร้อมเพรียงกัน ประองคองกัน ไม่วิวาทกัน มีอุเทศเดียวกัน
 ย่อมอยู่ผาสุก แลภิกษุเหล่านั้น อันภิกษุทั้งหลายว่ากล่าวอยู่อย่างนี้
 ยังยกย่องอยู่อย่างนั้นเทียวภิกษุเหล่านั้น อันภิกษุทั้งหลายพึง
 สวดสมณูภาสน์กว่าจะครบสามจบ เพื่อให้สละกรรมนั้นเสีย หาก
 เธอทั้งหลายถูกสวดสมณูภาสน์กว่าจะครบสามจบอยู่ สละกรรม
 นั้นเสีย สละได้อย่างนั้นเป็นการดี หากเธอทั้งหลายไม่สละเสีย
 เป็นสังฆาติเสส.

วิธีสวดสมณูภาสน์

[๖๐๓]

๑๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลสงฆ์พึงสวดสมณูภาสน์อย่างนี้ ภิกษุผู้ฉลาด
 ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจา
 ว่าดังนี้

• กรรมวาจาสวดสมณูภาสน์

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุทั้งหลายผู้มีชื่อนี้ด้วย
 ผู้มีชื่อนี้ด้วยเป็นผู้ประพฤติตาม เป็นผู้พูดเข้ากัน ของภิกษุผู้มีชื่อนี้
 ซึ่งเป็นผู้ตะเกียกตะกายเพื่อทำลายสงฆ์ ภิกษุเหล่านั้นยังไม่สละ
 เรื่องนั้น ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงสวดสมณูภาสน์
 ภิกษุทั้งหลายผู้มีชื่อนี้ด้วย ผู้มีชื่อนี้ด้วย เพื่อให้สละเรื่องนั้นเสีย
 นี้เป็นญัตติ.

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุทั้งหลายผู้มีชื่อนี้ด้วย ผู้มีชื่อนี้ด้วย เป็นผู้ประพฤติตาม เป็นผู้พูดเข้ากัน ของภิกษุผู้มีชื่อนี้ ซึ่งเป็นผู้ตะเกียกตะกายเพื่อทำลายสงฆ์ ภิกษุเหล่านั้นยังไม่สละเรื่องนั้น สงฆ์สวดสมณูภาสน์ภิกษุทั้งหลายผู้มีชื่อนี้ด้วย ผู้มีชื่อนี้ด้วย เพื่อให้สละเรื่องนั้นเสียการสวดสมณูภาสน์ภิกษุทั้งหลายผู้มีชื่อนี้ด้วย ผู้มีชื่อนี้ด้วย เพื่อให้สละเรื่องนั้นเสีย ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด.

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้แม้ครั้งที่สอง ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุทั้งหลายผู้มีชื่อนี้ด้วย ผู้มีชื่อนี้ด้วย เป็นผู้ประพฤติตาม เป็นผู้พูดเข้ากัน ของภิกษุผู้มีชื่อนี้ ซึ่งเป็นผู้ตะเกียกตะกายเพื่อทำลายสงฆ์ ภิกษุเหล่านั้นยังไม่สละเรื่องนั้นสงฆ์สวดสมณูภาสน์ภิกษุทั้งหลายผู้มีชื่อนี้ด้วย ผู้มีชื่อนี้ด้วย เพื่อให้สละเรื่องนั้นเสียการสวดสมณูภาสน์ภิกษุทั้งหลายผู้มีชื่อนี้ด้วย ผู้มีชื่อนี้ด้วย เพื่อให้สละเรื่องนั้นเสีย ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด.

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้แม้ครั้งที่สาม ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุทั้งหลายผู้มีชื่อนี้ด้วย ผู้มีชื่อนี้ด้วย เป็นผู้ประพฤติตาม เป็นผู้พูดเข้ากัน ของภิกษุผู้มีชื่อนี้ ซึ่งเป็นผู้ตะเกียกตะกายเพื่อทำลายสงฆ์ ภิกษุเหล่านั้นยังไม่สละเรื่องนั้น สงฆ์สวดสมณูภาสน์ภิกษุทั้งหลายผู้มีชื่อนี้ด้วย ผู้มีชื่อนี้ด้วย เพื่อให้สละเรื่องนั้นเสียการสวดสมณูภาสน์ภิกษุทั้งหลายผู้มีชื่อนี้ด้วย ผู้มีชื่อนี้ด้วย เพื่อให้สละเรื่องนั้นเสีย ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด.

ภิกษุทั้งหลายผู้มีชื่อนี้ด้วย ผู้มีชื่อนี้ด้วย สงฆ์สวดสมณูภาสน์แล้ว เพื่อให้สละเรื่องนั้นชอบแก่สงฆ์ เหตุนั้นจึงมี ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

สังฆาทิเสส สิกขาบทที่ ๑๑ จบ.

สังฆาภิเสส ลิกขาบทที่ ๑๒

[๖๐๗]

พระบัญญัติ

ภิกษุ ปะเนวะ ทุพพะจะชาติโก โหติ, อุทเทสสะปะริยาปันเนสุ...

๒๐. อนึ่ง ภิกษุเป็นผู้มีสัตถุชาติแห่งคนว่ายาก อันภิกษุทั้งหลายว่ากล่าว อยู่ถูกทางธรรม ในสิกขาบททั้งหลายอันเนื่องในอุเทศ ทำตนให้ เป็นผู้อันใคร ๆ ว่ากล่าวไม่ได้ ด้วยกล่าวได้ว่า พวกท่านอย่าได้ กล่าวอะไรต่อเรา เป็นคำดีก็ตาม เป็นคำชั่วก็ตาม แม้เราก็จักไม่ กล่าวอะไร ๆ ต่อพวกท่านเหมือนกัน เป็นคำดีก็ตาม เป็นคำชั่ว ก็ตาม ขอพวกท่านจงเว้นจากการว่ากล่าวเราเสีย ภิกษุเหล่านั้นอันภิกษุ ทั้งหลายพึงว่ากล่าวอย่างนี้ว่า ท่านอย่าได้ทำตนให้เป็นผู้อันใคร ๆ ว่ากล่าวไม่ได้ ขอท่านจงทำตนให้เขาว่ากล่าวได้แล แม้ท่านก็จงว่า กล่าวภิกษุทั้งหลายโดยชอบธรรม แม้ภิกษุทั้งหลายก็จักว่ากล่าว ท่านโดยชอบธรรม เพราะว่าบริษัทของพระผู้มีพระภาคนั้น เจริญ แล้วด้วยอาการอย่างนี้ คือด้วยว่ากล่าวซึ่งกันและกัน ด้วยเตือนกัน และกันให้ออกจากอาบัติ แลภิกษุเหล่านั้น อันภิกษุทั้งหลายว่ากล่าวอยู่ อย่างนี้ ยังยกย่องอยู่อย่างนั้นเทียว ภิกษุเหล่านั้น อันภิกษุทั้งหลายพึง สวดสมณูภาสน์กว่าจะครบสามจบ เพื่อให้สละกรรมนั้นเสีย หาก เธอถูกสวดสมณูภาสน์กว่าจะครบสามจบอยู่ สละกรรมนั้นเสีย สละได้อย่างนี้ นั่นเป็นการดี หากเธอไม่สละเสีย เป็นสังฆาภิเสส.

วิธีสวดสมณูภาสน์

[๖๑๐]

๒๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลสงฆ์พึงสวดสมณูภาสน์อย่างนี้ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยถ้อยตัจจุตถกรรมวาจา ว่า ดังนี้

• **กรรมวาจาสดสมนุภาสน์**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุผู้มีชื่อนี้ผู้นี้ อื่นภิกษุทั้งหลาย ว่ากล่าวอยู่ถูกทางธรรม ย่อมทำตนให้เป็นผู้อันใคร ๆ ว่ากล่าวไม่ได้ ภิกษุนั้นไม่สละเรื่องนั้น ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงสดสมนุภาสน์ภิกษุผู้มีชื่อนี้ เพื่อให้สละเรื่องนั้น **นี่เป็นญัตติ.**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุผู้มีชื่อนี้ผู้นี้ อื่นภิกษุทั้งหลาย ว่ากล่าวอยู่ถูกทางธรรม ย่อมทำตนให้เป็นผู้อันใคร ๆ ว่ากล่าวไม่ได้ ภิกษุนั้นไม่สละเรื่องนั้นสงฆ์สดสมนุภาสน์ภิกษุผู้มีชื่อนี้ เพื่อให้สละเรื่องนั้นเสีย การสดสมนุภาสน์ภิกษุผู้มีชื่อนี้ เพื่อให้สละเรื่องนั้นเสีย ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด.

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้แม้ครั้งที่สอง ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟัง ข้าพเจ้า ภิกษุผู้มีชื่อนี้ผู้นี้ อื่นภิกษุทั้งหลาย ว่ากล่าวอยู่ถูกทางธรรม ย่อมทำตนให้เป็นผู้อันใคร ๆ ว่ากล่าวไม่ได้ ภิกษุนั้นไม่สละเรื่องนั้น สงฆ์สดสมนุภาสน์ภิกษุผู้มีชื่อนี้ เพื่อให้สละเรื่องนั้น การสดสมนุภาสน์ภิกษุผู้มีชื่อนี้ เพื่อให้สละเรื่องนั้นเสีย ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด.

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้แม้ครั้งที่สาม ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟัง ข้าพเจ้า ภิกษุผู้มีชื่อนี้ผู้นี้ อื่นภิกษุทั้งหลาย ว่ากล่าวอยู่ถูกทางธรรม ย่อมทำตนให้เป็นผู้อันใคร ๆ ว่ากล่าวไม่ได้ ภิกษุนั้นไม่สละเรื่องนั้น สงฆ์สดสมนุภาสน์ภิกษุผู้มีชื่อนี้ เพื่อให้สละเรื่องนั้น การสดสมนุภาสน์ภิกษุผู้มีชื่อนี้ เพื่อให้สละเรื่องนั้นเสีย ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด ภิกษุผู้มีชื่อนี้อันสงฆ์สดสมนุภาสน์แล้ว เพื่อให้สละเรื่องนั้นเสีย ชอบแก่สงฆ์เหตุนี้จึงมี ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

สังฆาทิเสส สิกขาบทที่ ๑๒ จป.

วิธีทำปีพพานิยกรรม

[๖๑๙]

คุณภิกษุทั้งหลาย ก็แลวิธีปีพพานิยกรรมพึงทำอย่างนี้ พึง
โจทภิกษุพวกพระอัสสชิและพระปุนัพพสุกะก่อน ครั้นแล้วพึงให้
พวกเธอให้การ ครั้นแล้วพึงยกอาบัติขึ้น ครั้นแล้วภิกษุผู้ฉลาด ผู้
สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจาว่า
ดังนี้

• กรรมวาจาทำปีพพานิยกรรม

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุพวกพระอัสสชิและพระ
ปุนัพพสุกะเหล่านี้ เป็นผู้ประทุษร้ายสกุล มีความประพฤติเลวทราม
ความประพฤติเลวทรามของภิกษุเหล่านี้ เขาได้เห็นอยู่ด้วย เขา
ได้ยินอยู่ด้วย และสกุลทั้งหลายอันภิกษุเหล่านี้ประทุษร้ายแล้ว
เขาได้เห็นอยู่ด้วย เขาได้ยินอยู่ด้วย ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์
ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงทำปีพพานิยกรรมแก่ภิกษุพวกพระอัสสชิและ
พระปุนัพพสุกะจากชนบทกัฎฐาคีรีว่า ภิกษุพวกพระอัสสชิและพระ
ปุนัพพสุกะไม่พึงอยู่ในชนบทกัฎฐาคีรี **นี้เป็นญัตติ.**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุพวกพระอัสสชิและพระ
ปุนัพพสุกะเหล่านี้เป็นผู้ประทุษร้ายสกุล มีความประพฤติเลวทราม
ความประพฤติเลวทรามของภิกษุเหล่านี้ เขาได้เห็นอยู่ด้วย เขา
ได้ยินอยู่ด้วย และสกุลทั้งหลายอันภิกษุเหล่านี้ประทุษร้ายแล้ว
เขาได้เห็นอยู่ด้วย เขาได้ยินอยู่ด้วย สงฆ์ทำปีพพานิยกรรมแก่
ภิกษุพวกพระอัสสชิและพระปุนัพพสุกะจากชนบทกัฎฐาคีรีว่า ภิกษุ
พวกพระอัสสชิและพระปุนัพพสุกะ ไม่พึงอยู่ในชนบทกัฎฐาคีรี การ
ทำปีพพานิยกรรมแก่ภิกษุพวกพระอัสสชิและพระปุนัพพสุกะ
จากชนบทกัฎฐาคีรีว่า ภิกษุพวกพระอัสสชิและพระปุนัพพสุกะ
ไม่พึงอยู่ในชนบทกัฎฐาคีรี ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง
ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด.

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้แม้ครั้งที่สอง ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟัง
ข้าพเจ้า ภิกษุพวกพระอัสสชิและพระปุนัพพสุกะเหล่านี้ เป็นผู้
ประทุษร้ายสกุล มีความประพฤติเลวทราม ความประพฤติเลวทราม
ของภิกษุเหล่านี้ เขาได้เห็นอยู่ด้วย เขาได้ยินอยู่ด้วย และสกุลทั้งหลาย
อันภิกษุเหล่านี้ประทุษร้ายแล้ว เขาได้เห็นอยู่ด้วย เขาได้ยินอยู่ด้วย
สงฆ์ทำปัพพชาชนิยกรรรมแก่ภิกษุพวกพระอัสสชิและพระปุนัพพสุกะ
จากชนบทกัฏฐาคีรีว่า ภิกษุพวกพระอัสสชิและพระปุนัพพสุกะไม่พึง
อยู่ในชนบทกัฏฐาคีรี การทำปัพพชาชนิยกรรรมแก่ภิกษุพวกพระอัสสชิ
และพระปุนัพพสุกะจากชนบทกัฏฐาคีรีว่า ภิกษุพวกพระอัสสชิและ
พระปุนัพพสุกะ ไม่พึงอยู่ในชนบทกัฏฐาคีรี ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่าน
ผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด.

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้แม้ครั้งที่สาม ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟัง
ข้าพเจ้า ภิกษุพวกพระอัสสชิและพระปุนัพพสุกะเหล่านี้ เป็นผู้
ประทุษร้ายสกุล มีความประพฤติเลวทราม ความประพฤติเลวทราม
ของภิกษุเหล่านี้ เขาได้เห็นอยู่ด้วย เขาได้ยินอยู่ด้วย และสกุลทั้งหลาย
อันภิกษุเหล่านี้ประทุษร้ายแล้ว เขาได้เห็นอยู่ด้วย เขาได้ยินอยู่ด้วย
สงฆ์ทำปัพพชาชนิยกรรรมแก่ภิกษุพวกพระอัสสชิและพระปุนัพพสุกะ
จากชนบทกัฏฐาคีรีว่า ภิกษุพวกพระอัสสชิและพระปุนัพพสุกะไม่พึง
อยู่ในชนบทกัฏฐาคีรี การทำปัพพชาชนิยกรรรมแก่ภิกษุพวกพระอัสสชิ
และพระปุนัพพสุกะจากชนบทกัฏฐาคีรีว่า ภิกษุพวกพระอัสสชิและ
พระปุนัพพสุกะ ไม่พึงอยู่ในชนบทกัฏฐาคีรี ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่าน
ผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด.

ปัพพชาชนิยกรรรม สงฆ์ทำแล้วแก่ภิกษุพวกพระอัสสชิและ
พระปุนัพพสุกะจากชนบทกัฏฐาคีรีว่า ภิกษุพวกพระอัสสชิและ
พระปุนัพพสุกะ ไม่พึงอยู่ในชนบทกัฏฐาคีรี ชอบแก่สงฆ์ เหตุนี้
จึงมี ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

สังฆาภิเสส สิกขาบทที่ ๑๓

[๖๒๑]

ภิกษุ ปะเนวะ อัญญะตะรัง คามัง วา นิคะมัง วา...

๒๒. อนึ่ง ภิกษุเข้าไปอาศัยบ้านก็ดี นิคมก็ดี แห่งใดแห่งหนึ่งอยู่ เป็นผู้ประทุษร้ายสกุล มีความประพฤติเลวทราม ความประพฤติเลวทรามของเธอ เขาได้เห็นอยู่ด้วย เขาได้ยินอยู่ด้วย และสกุลทั้งหลายอันเธอประทุษร้ายแล้ว เขาได้เห็นอยู่ด้วย เขาได้ยินอยู่ด้วย ภิกษุนั้นอันภิกษุทั้งหลาย พึงว่ากล่าวอย่างนี้ว่า ท่านเป็นผู้ประทุษร้ายสกุล มีความประพฤติเลวทราม ความประพฤติเลวทรามของท่านเขาได้เห็นอยู่ด้วย เขาได้ยินอยู่ด้วย และสกุลทั้งหลายอันท่านประทุษร้ายแล้ว เขาได้เห็นอยู่ด้วย เขาได้ยินอยู่ด้วย ท่านจงหลีกเลี่ยงจากอาวาสนี้ ท่านอย่าอยู่ในที่นี้และภิกษุนั้นอันภิกษุทั้งหลายว่ากล่าวอยู่อย่างนี้ พึงว่ากล่าวภิกษุเหล่านั้นอย่างนี้ว่า พวกภิกษุถึงความพอใจด้วย ถึงความขัดเคืองด้วย ถึงความหลงด้วย ถึงความมกัด้วย ย่อมขับภิกษุบางรูป ย่อมไม่ขับภิกษุบางรูป เพราะอาบัติ เช่นเดียวกัน ภิกษุนั้น อันภิกษุทั้งหลาย พึงว่ากล่าวอย่างนี้ว่า ท่านอย่าได้กล่าวอย่างนั้น ภิกษุทั้งหลาย หาได้ถึงความพอใจไม่ หาได้ถึงความขัดเคืองไม่ หาได้ถึงความหลงไม่ หาได้ถึงความมกัไม่ ท่านเองแต่เป็นผู้ประทุษร้ายสกุล มีความประพฤติเลวทราม ความประพฤติเลวทรามของท่าน เขาได้เห็นอยู่ด้วย เขาได้ยินอยู่ด้วย และสกุลทั้งหลายอันท่านประทุษร้ายแล้ว เขาได้เห็นอยู่ด้วย เขาได้ยินอยู่ด้วย ท่านจงหลีกเลี่ยงจากอาวาสนี้ ท่านอย่าอยู่ในที่นี้ และภิกษุนั้นอันภิกษุทั้งหลายว่ากล่าวอยู่อย่างนี้ ยังยกย่องอยู่อย่างนั้นเทียว ภิกษุนั้นอันภิกษุทั้งหลาย พึงสวดสมณูภาสกว่าจะครบสามจบ เพื่อให้สละกรรมนั้นเสีย หากเธอถูกสวดสมณูภาสกว่าจะครบสามจบอยู่ สละกรรมนั้นเสีย สละได้อย่างนี้ นั่นเป็นกาโรติ หากเธอไม่สละเสีย เป็นสังฆาภิเสส.

วิธีสวดสมณภาสน์

[๖๒๖]

๒๓. คุณรภิกษุทั้งหลาย ก็แลสงฆ์พึงสวดสมณภาสน์อย่างนี้ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วย ญัตติจตุตถกรรมวาจาว่าดังนี้

• กรรมวาจาสวดสมณภาสน์

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุมิชื่อนี้ผู้นี้ ถูกสงฆ์ทำปัพพาทนียกรรมแล้ว ใส่ความภิกษุทั้งหลายว่า ลำเอียงด้วยความพอใจ ลำเอียงด้วยความขัดเคือง ลำเอียงด้วยความหลง ลำเอียงด้วยความกลัว เธอยังไม่สละเรื่องนั้น ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงสวดสมณภาสน์ ภิกษุผู้มีชื่อนี้ เพื่อให้สละเรื่องนั้นเสีย **นี่เป็นญัตติ.**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุมิชื่อนี้ผู้นี้ ถูกสงฆ์ทำปัพพาทนียกรรมแล้ว ใส่ความภิกษุทั้งหลายว่า ลำเอียงด้วยความพอใจ ลำเอียงด้วยความขัดเคือง ลำเอียงด้วยความหลง ลำเอียงด้วยความกลัว เธอยังไม่สละเรื่องนั้น สงฆ์สวดสมณภาสน์ภิกษุผู้มีชื่อนี้ เพื่อให้สละเรื่องนั้นเสีย การสวดสมณภาสน์ภิกษุผู้มีชื่อนี้ เพื่อให้สละเรื่องนั้นเสีย ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด.

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้แม้ครั้งที่สอง ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุมิชื่อนี้ผู้นี้ ถูกสงฆ์ทำปัพพาทนียกรรมแล้ว ใส่ความภิกษุทั้งหลายว่า ลำเอียงด้วยความพอใจ ลำเอียงด้วยความขัดเคือง ลำเอียงด้วยความหลง ลำเอียงด้วยความกลัว เธอยังไม่สละเรื่องนั้น สงฆ์สวดสมณภาสน์ภิกษุผู้มีชื่อนี้ เพื่อให้สละเรื่องนั้นเสีย การสวดสมณภาสน์ภิกษุผู้มีชื่อนี้ เพื่อให้สละเรื่องนั้นเสีย ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด.

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้แม่ครั้งที่สาม ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟัง
 ข้าพเจ้า ภิกษุผู้มีชื่อนี้ผู้นี้ ถูกสงฆ์ทำปัพพาทนียกรรมแล้ว ใส่ความ
 ภิกษุทั้งหลายว่า ลำเอียงด้วยความพอใจ ลำเอียงด้วยความขัดเคือง
 ลำเอียงด้วยความหลง ลำเอียงด้วยความกลัว เธอยังไม่สละเรื่องนั้น
 สงฆ์สวดสมณูปาสภิกษุผู้มีชื่อนี้ เพื่อให้สละเรื่องนั้นเสีย การสวด
 สมณูปาสภิกษุผู้มีชื่อนี้ เพื่อให้สละเรื่องนั้นเสีย ชอบแก่ท่านผู้ใด
 ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด.

ภิกษุผู้มีชื่อนี้ อันสงฆ์สวดสมณูปาสแล้ว เพื่อให้สละเรื่องนั้นเสีย
 ชอบแก่สงฆ์เหตุหนึ่งจึงนี้ ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

สังฆาทิเสส สิกขาบทที่ ๑๓ จป.

เตรสภักณท์ จป.

กัณฑ์ที่ ๔ : อนิยตกัณฑ์

อนิยต สิกขาบทที่ ๑

[๖๓๒]

โย ปะนะ ภิกขุ มาตุคามะนะ สัทธัง เอโก เอกายะ...

๒๔. อนึ่ง ภิกษุใดรูปเดียว สำเร็จการนั่งในที่ลับ คือในอาสนะกำบัง พอจะทำการได้กับมาตุคามผู้เดียว อุบาสิกามีวาจาที่เชื่อได้ เห็นภิกษุกับมาตุคามนั้นนั้นแล้ว พุดขึ้นด้วยกรรม ๓ ประการ อย่างใด อย่างหนึ่ง คือด้วยปาราชิกก็ดี ด้วยสังฆาติเสสก็ดี ด้วยปาจิตติยก็ดี ภิกษุปฏิญาณซึ่งการนั่ง ฟังถูกปรับด้วยกรรม ๓ ประการ อย่างใด อย่างหนึ่ง คือ ด้วยปาราชิกบ้าง ด้วยสังฆาติเสสบ้าง ด้วยปาจิตติยบ้าง อีกอย่างหนึ่ง อุบาสิกามีวาจาที่เชื่อได้นั้น กล่าวด้วยกรรมใด ภิกษุนั้นฟังถูกปรับด้วยกรรมนั้น กรรมนี้ชื่อ **อนิยต**.

อนิยต สิกขาบทที่ ๑ จบ.

อนิยต สิกขาบทที่ ๒

[๖๔๔]

นะ เหวะ โข ปะนะ ปะฏิจันนัง อาสะนัง โหติ...

๒๕. อนึ่ง สถานหาเป็นอาสนะกำบังไม่เลยทีเดียวนั้น หาเป็นที่พอจะทำการได้ไม่ แต่เป็นที่พอจะพูดเคาะมาตุคามด้วยวาจาชั่วหยาบได้อยู่ แลภิกษุใดรูปเดียวสำเร็จการนั่งในที่ลับกับด้วยมาตุคามผู้เดียว ในอาสนะมีรูปอย่างนั้น อุบาสิกามีวาจาที่เชื่อได้เห็นภิกษุกับมาตุคามนั้นนั้นแล้ว พุดขึ้นด้วยกรรม ๒ ประการ อย่างใด อย่างหนึ่ง คือด้วยสังฆาติเสสก็ดี ด้วยปาจิตติยก็ดี ภิกษุปฏิญาณซึ่งการนั่ง ฟังถูกปรับด้วยกรรม ๒ ประการ อย่างใดอย่างหนึ่ง คือ

ด้วยสัมมาทิเสสบ้าง ด้วยปาจิตติยบ้าง อีกอย่างหนึ่ง อุบาสิกา
มีวาจาที่เชื่อได้นั้นกล่าวด้วยกรรมใด ภิกษุ นั้นพึงถูกปรับด้วยกรรมนั้น
แม้กรรมนี้คือ **อนิยต**.

อนิยต สิกขาบทที่ ๒ จบ.

อนิยต กัณฑ์ จบ

ผู้ประพาศิธรรมสมควรแก่ธรรม

-บาลี มหา. ที. ๑๐/๑๖๐/๑๒๙.

อานนทฺ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกาใด ประพาศิธรรม
สมควรแก่ธรรม ปฏิบัติชอบยิ่ง ปฏิบัติตามธรรมอยู่ ผู้นั้นชื่อว่ายอม
สักการะ เคารพ นับถือ บูชา ตถาคต ด้วยการบูชาอันสูงสุด.

อานนทฺ เพราะฉะนั้น ในเรื่องนี้ พวกเขาทั้งหลาย พึงสำเหนียกใจ
ไว้ว่า “เราทั้งหลาย จักประพาศิธรรมสมควรแก่ธรรม ปฏิบัติชอบยิ่ง
ปฏิบัติตามธรรมอยู่” ดังนี้.

อานนทฺ พวกเขาทั้งหลายพึงสำเหนียกใจไว้ อย่างนี้แล.

คัมภีร์ มหาวิทยาลัย ภาค ๒

(วินัยปิฎก เล่มที่ ๒)

มหาวิทยาลัย ภาค ๒ : แบ่งเป็น ๔ กัณฑ์
มี ๓๑๒ สิกขาบท

กัณฑ์ที่ ๑ : นิสสัยคคิยกัณฑ์

จิรวรรค สิกขาบทที่ ๑

[๑]

นิสสัยคคิยวรรคัมมิง กิกขุณา อุพพะตัสสัมมิงกะฐิเน, ทะสาหะปะระมัง...

๑. จิรวสำเร็จแล้ว กฐินอันภิกษุตะาะเสียแล้ว ฟังทรงอดิเรกจิรวได้ ๑๐ วัน เป็นอย่างยิ่ง ภิกษุให้ล่องกำหนดนั้นไป เป็นนิสสัยคคิยปาจิตตีย์.

วิธีเสียสละ

[๓]

๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุฟังเสียสละจิรวนั้น อย่างนี้

• เสียสละแก่สงฆ์

[๔]

ภิกษุรูปนั้นฟังเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้า ภิกษุผู้แก้พรรชากว่า นั่งกระโหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า จิรวผืนนี้ของข้าพเจ้า ล่อง ๑๐ วัน เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจิรวผืนนี้แก่สงฆ์.

ครั้นสละแล้วฟังแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ ฟังรับ อาบัติ ฟังคินจิรวที่เสียสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า จิรวผืนนี้ของภิกษุมิชื่อนี้เป็นของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่สงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงให้จิรวผืนนี้แก่ภิกษุมิชื่อนี้.

• เสียสละแก่คณะ

[๕]

ภิกษุรูปนั้นฟังเข้าไปหาภิกษุหลายรูป ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้าภิกษุผู้แก้พรรชากว่า นั่งกระโหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า จีวรผืนนี้ของข้าพเจ้า ล่วง ๑๐ วัน เป็นของจำจะสละ
 ข้าพเจ้าสละจีวรผืนนี้แก่ท่านทั้งหลาย.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับ
 อาบัติ พึงคืนจีวรที่เสียสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

ท่านทั้งหลาย ขอจงฟังข้าพเจ้า จีวรผืนนี้ของภิกษุมิชื่อนี้ เป็นของ
 จำจะสละ เอสละแล้วแก่ท่านทั้งหลาย ถ้าความพร้อมพรั่งของ
 ท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว ท่านทั้งหลายพึงให้จีวรผืนนี้แก่ภิกษุมิชื่อนี้.

• **เสียดสละแก่บุคคล**

[๖]

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอูตราสงค์เฉวียงบ่า
 นั่งกระโหียงประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่าน จีวรผืนนี้ของข้าพเจ้าล่วง ๑๐ วัน เป็นของจำจะสละ
 ข้าพเจ้าสละจีวรผืนนี้แก่ท่าน.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้รับเสียดสละนั้น พึงรับอาบัติ
 พึงคืนจีวรที่เสียสละให้ด้วยคำว่า ข้าพเจ้าให้จีวรผืนนี้แก่ท่าน ดังนี้.

ทรงอนุญาตให้คืนจีวรที่เสียสละ

[๙]

๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย จีวรที่ภิกษุเสียดสละแล้ว สงฆ์ คณะ หรือ บุคคล
 จะไม่คืนให้ไม่ได้ ภิกษุใดไม่คืนให้ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

จีวรวรรค สิกขาบทที่ ๑ จบ.

จีวรวรรค สิกขาบทที่ ๒

[๑๑]

นิกฺขิตฺเตจิวะรฺสํมิํ ภิกฺขุณา อุกฺภะตฺสํมิํกะฐฺเณ, เอกะรัตตมปี เจ...

๔. จีวรของภิกษุสำเร็จแล้ว กฐินเดาะเสียแล้ว ถ้าภิกษุอยู่ปราศจากไตรจีวร
 แม้สิ้นราตรีหนึ่ง เว้นแต่ภิกษุได้รับสมมติ เป็นนิสสัคคิยปาจิตตีย์.

ทรงอนุญาตให้สมมติไตรจีวรวิปวส

๕. ครุภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้สมมติเพื่อไม่เป็นการอยู่ปราศจากไตรจีวรแก่ภิกษุผู้อาพาธ ก็แลสงฆ์พึงให้สมมติอย่างนี้

• วิธีสมมติไตรจีวรวิปวส

ภิกษุผู้อาพาธนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้าอาพาธ ไม่สามารถจะนำไตรจีวรไปด้วยได้ ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้านั้นขอสมมติเพื่อไม่เป็นการอยู่ปราศจากไตรจีวรต่อสงฆ์ ดังนี้ พึงขอแม้ครั้งที่สอง พึงขอแม้ครั้งที่สาม.

ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติทุกขกรรมวาจา ว่าดังนี้

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุมีชื่อนี้ผู้นี้อาพาธ ไม่สามารถจะนำไตรจีวรไปด้วยได้ เธอขอสมมติเพื่อไม่เป็นการอยู่ปราศจากไตรจีวรต่อสงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงให้สมมติเพื่อไม่เป็นการอยู่ปราศจากไตรจีวร แก่ภิกษุมีชื่อนี้ นี่เป็นวาจาประกาศให้สงฆ์ทราบ.

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุมีชื่อนี้ผู้นี้อาพาธ ไม่สามารถจะนำไตรจีวรไปด้วยได้ เธอขอสมมติเพื่อไม่เป็นการอยู่ปราศจากไตรจีวรต่อสงฆ์ สงฆ์ให้สมมติเพื่อไม่เป็นการอยู่ปราศจากไตรจีวร แก่ภิกษุมีชื่อนี้ การให้สมมติเพื่อไม่เป็นการอยู่ปราศจากไตรจีวรแก่ภิกษุมีชื่อนี้ ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด.

การสมมติเพื่อไม่เป็นการอยู่ปราศจากไตรจีวร อันสงฆ์ให้แล้ว แก่ภิกษุมีชื่อนี้ชอบแก่สงฆ์ เหตุฉะนั้นจึงนั่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

วิธีเสียสละ

[๑๒]

๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุพึงเสียสละจีวรนั้น อย่างนี้

• เสียสละแก่สงฆ์

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโหียง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า จีวรผืนนี้ของข้าพเจ้า อยู่ปราศแล้วล่วงราตรี เป็นของจำจะสละ เว้นแต่ภิกษุได้รับสมมติ ข้าพเจ้าสละจีวรผืนนี้แก่สงฆ์.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ พึงคืนจีวรที่เสียสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า จีวรผืนนี้ของภิกษุมีชื่อนี้ เป็นของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่สงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงให้จีวรผืนนี้แก่ภิกษุมีชื่อนี้.

• เสียสละแก่คณะ

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุหลายรูป ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโหียง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า จีวรผืนนี้ของข้าพเจ้า อยู่ปราศแล้วล่วงราตรี เป็นของจำจะสละ เว้นแต่ภิกษุได้รับสมมติ ข้าพเจ้าสละจีวรผืนนี้แก่ท่านทั้งหลาย.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ พึงคืนจีวรที่เสียสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

ท่านทั้งหลาย ขอจงฟังข้าพเจ้า จีวรผืนนี้ของภิกษุมีชื่อนี้เป็นของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่ท่านทั้งหลาย ถ้าความพร้อมพรั่งของท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว ท่านทั้งหลายพึงให้จีวรผืนนี้แก่ภิกษุมีชื่อนี้.

• เสียสละแก่บุคคล

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า นั่งกระโหียง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่าน จีวรผืนนี้ของข้าพเจ้า อยู่ปราศแล้วล่วงราตรี เป็นของ จำจะสละเว้นแต่ภิกษุได้รับสมมติ ข้าพเจ้าสละจีวรผืนนี้แก่ท่าน.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้รับเสียสละนั้น พึงรับอาบัติ พึงคืนจีวรที่เสียสละให้ด้วยคำว่า ข้าพเจ้าให้จีวรผืนนี้แก่ท่าน ดังนี้.

จิวรรวรรค สิกขาบทที่ ๒ จบ.

จิวรรวรรค สิกขาบทที่ ๓

[๓๓]

นิฏฐิตะจีวรส์มิง ภิกขุณา อุภะตัสสมิงกะฐิเณ, ภิกขุโน ปะเนวะ...

๗. จีวรของภิกษุสำเร็จแล้ว กฐินเดาะเสียแล้ว ออกกาลจีวรเกิดขึ้นแก่ภิกษุ ภิกษุหวังอยู่ก็พึงรับ ครั้นรับแล้ว พึงรับให้ทำ ถ้าผ้านั้นมีไม่พอ เมื่อความหวังว่าจะได้มีอยู่ ภิกษุนั้นพึงเก็บจีวรนั้นไว้ได้เดือนหนึ่ง เป็นอย่างยิ่ง เพื่อจีวรที่ยังบกพร่องจะได้พอกัน ถ้าเก็บไว้ยิ่งกว่า กำหนดนั้น แม้ความหวังว่าจะได้มีอยู่ เป็นนิสสัคคิยาปาจิตตีย์.

วิธีเสียสละ

[๓๗]

๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุพึงเสียสละจีวรนั้น อย่างนี้

• เสียสละแก่สงฆ์

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้า ภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโหียง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า ออกกาลจีวรผืนนี้ของข้าพเจ้า ล่วงเดือนหนึ่ง เป็นของ จำจะสละข้าพเจ้าสละออกกาลจีวรผืนนี้แก่สงฆ์.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ พึงคืนจิรวรที่เสียสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า อกาลจิรวรผีนี้นี้ของภิกษุมีชื่อนี้ เป็นของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่สงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่งของ สงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงให้อกาลจิรวรผีนี้นี้แก่ภิกษุมีชื่อนี้.

• **เสียสละแก่คณะ**

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุหลายรูป ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโหียง ประนมมือ กล่าว อย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า อกาลจิรวรผีนี้นี้ของข้าพเจ้า ล่วงเดือนหนึ่ง เป็นของ จำจะสละ ข้าพเจ้าสละอกาลจิรวรผีนี้นี้แก่ท่านทั้งหลาย.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ พึงคืนจิรวรที่เสียสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

ท่านทั้งหลาย ขอจงฟังข้าพเจ้า อกาลจิรวรผีนี้นี้ของภิกษุมีชื่อนี้ เป็นของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่ท่านทั้งหลาย ถ้าความพร้อมพรั่ง ของท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว ท่านทั้งหลายพึงให้อกาลจิรวรผีนี้นี้แก่ ภิกษุมีชื่อนี้.

• **เสียสละแก่บุคคล**

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า นั่งกระโหียง ประนมมือกล่าวอย่างนี้ว่า

ท่าน อกาลจิรวรผีนี้นี้ของข้าพเจ้า ล่วงเดือนหนึ่ง เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละอกาลจิรวรผีนี้นี้แก่ท่าน.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้รับเสียสละนั้น พึงรับอาบัติ พึงคืนจิรวรที่เสียสละให้ด้วยคำว่า ข้าพเจ้าให้อกาลจิรวรผีนี้นี้แก่ท่าน ดังนี้.

เมื่อจิ๋วเริ่มเกิดขึ้นแล้ว จิ๋วที่หวังจึงเกิดขึ้น เนื้อผ้าไม่เหมือนกัน และราตรียังเหลืออยู่ ภิกษุไม่ต้องการ ก็ไม่พึงให้ทำ.

จิ๋ววรรค สิกขาบทที่ ๓ จบ.

จิ๋ววรรค สิกขาบทที่ ๔

[๔๒]

โย ปะนะ ภิกษุ อัญญาติกายะ ภิกษุณียา ปุระณะจิ๋วระง...

๙. อนึ่ง ภิกษุใด ยังภิกษุณีผู้มีโชฎะกัฏฐิให้ชกัฏฐิ ให้ย้อมกัฐิ ให้ทุบกัฐิ ซึ่งจิ๋วเก่า เป็นนิสสัคคิยปาจิตตีย์.

วิธีเสียดละ

[๔๓]

๑๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุพึงเสียดละจิ๋วระงนั้น อย่างนี้

• เสียดละแก่สงฆ์

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้า ภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโหรง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า จิ๋วเก่าผืนนี้ของข้าพเจ้า ให้ภิกษุณีผู้มีโชฎะกัฏฐิแล้ว เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจิ๋วผืนนี้แก่สงฆ์.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ พึงคืนจิ๋วที่เสียดละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า จิ๋วผืนนี้ของภิกษุณีชื่อนี้ เป็นของจำจะสละ เสดสละแล้วแก่สงฆ์ ถ้าความพร้อมพรังของสงฆ์ ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงให้จิ๋วผืนนี้แก่ภิกษุณีชื่อนี้.

• เสียดละแก่คณะ

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุหลายรูป ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโหรง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า จีวรเก่าผืนนี้ของข้าพเจ้า ให้ภิกษุณีผู้มีโชฎะติชัคแล้ว เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจีวรผืนนี้แก่ท่านทั้งหลาย.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ พึงคืนจีวรที่เสียสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

ท่านทั้งหลาย ขอจงฟังข้าพเจ้า จีวรผืนนี้ของภิกษุณีชื่อนี้ เป็นของ จำจะสละ เธอสละแล้วแก่ท่านทั้งหลาย ถ้าความพร้อมพรังของ ท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว ท่านทั้งหลายพึงให้จีวรผืนนี้แก่ภิกษุณีชื่อนี้.

• **เสียสละแก่บุคคล**

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า นั่งกระโหยง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่าน จีวรเก่าผืนนี้ของข้าพเจ้า ให้ภิกษุณีผู้มีโชฎะติชัคแล้ว เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจีวรผืนนี้แก่ท่าน.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้รับเสียสละนั้น พึงรับอาบัติ พึงคืนจีวรที่เสียสละให้ด้วยคำว่า ข้าพเจ้าให้จีวรผืนนี้แก่ท่าน ดังนี้.

จีวรวรรค สิกขาบทที่ ๔ จบ.

ทรงอนุญาตให้รับจีวรแลกเปลี่ยน

[๔๘]

๑๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้รับจีวรแลกเปลี่ยนกันของ สหธรรมิกทั้ง ๕ คือ ภิกษุ ภิกษุณี สิกขมานา สามเณร สามเณรี เราอนุญาตให้รับจีวรแลกเปลี่ยนกันของสหธรรมิกทั้ง ๕ นี้.

จีวรวรรค สิกขาบทที่ ๕

โย ปะนะ ภิกขุ อัญญาติกายะ ภิกขุณิยา หัตถะโต...

๑๒. อนึ่ง ภิกษุได้รับจีวรจากมือภิกษุณีผู้มีโชฎะติ เว้นไว้แต่ของแลกเปลี่ยน เป็นนิสัคคิยปาจิตตีย์.

วิธีเสียดสละ

[๔๙]

๑๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุพึงเสียดสละจีวรนั้นอย่างนี้

• เสียดสละแก่สงฆ์

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโหรง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า จีวรผืนนี้ของข้าพเจ้า รับมาแล้วจากมือภิกษุณีผู้มีโชติญาติ เว้นแต่แลกเปลี่ยนกัน เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจีวรผืนนี้แก่สงฆ์.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติพึงคืนจีวรที่เสียดสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า จีวรผืนนี้ของภิกษุณีชื่อนี้เป็นของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่สงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงให้จีวรผืนนี้แก่ภิกษุณีชื่อนี้.

• เสียดสละแก่คณะ

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุหลายรูป ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโหรง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า จีวรผืนนี้ของข้าพเจ้า รับมาแล้วจากมือภิกษุณีผู้มีโชติญาติ เว้นแต่แลกเปลี่ยนกัน เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจีวรผืนนี้แก่ท่านทั้งหลาย.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติพึงคืนจีวรที่เสียดสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

ท่านทั้งหลาย ขอจงฟังข้าพเจ้า จีวรผืนนี้ของภิกษุณีชื่อนี้ เป็นของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่ท่านทั้งหลาย ถ้าความพร้อมพรั่งของท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว ท่านทั้งหลายพึงให้จีวรผืนนี้แก่ภิกษุณีชื่อนี้.

• **เสียสละแก่บุคคล**

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า
นั่งกระโหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่าน จีวรผืนนี้ของข้าพเจ้า รับมาแล้วจากมือภิกษุณีผู้มีโชฎะชาติ
เว้นแต่แลกเปลี่ยนกัน เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจีวรผืนนี้แก่ท่าน.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้รับเสียสละนั้น พึงรับอาบัติ
พึงคืนจีวรที่เสียสละให้ด้วยคำว่า ข้าพเจ้าให้จีวรผืนนี้แก่ท่าน ดังนี้.

จีวรวรรค สิกขาบทที่ ๕ จบ.

ทรงอนุญาตให้ขอจีวรได้

[๕๔]

๑๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้ภิกษุผู้ถูกโจรแย่งชิงจีวรไป หรือ
มีจีวรหาย ขอจีวรต่อพ่อเจ้าเรือน หรือแม่เจ้าเรือน ผู้มีโชฎะชาติได้**
เธอเดินไปถึงวัดใดก่อน ถ้าจีวรสำหรับวิหารก็ดี ผ้าลาดเตียงก็ดี
ผ้าลาดพื้นก็ดี ผ้าปูที่นอนก็ดี ของสงฆ์ในวัดนั้นมีอยู่ จะถือเอาผ้า
ของสงฆ์นั้นไปห่มด้วยคิดว่า ได้จีวรนั้นมาแล้ว จักคืนไว้ดังกล่าว
ดังนี้ก็ควร. ถ้าจีวรสำหรับวิหารก็ดี ผ้าลาดเตียงก็ดี ผ้าลาดพื้น
ก็ดี ผ้าปูที่นอนก็ดี ของสงฆ์ไม่มี ต้องปกปิดด้วยหญ้าหรือใบไม้
เดินมา ไม่พึงเปลือยกายเดินมา ภิกษุใดเปลือยกายเดินมา **ต้อง
อาบัติทุกกฏ.**

จีวรวรรค สิกขาบทที่ ๖

โย ปะนะ ภิกขุ อัญญาตะกัง คะหะปะตัง วา คะหะปะตานิ วา...

๑๕. อนึ่ง ภิกษุใด ขอจีวรต่อพ่อเจ้าเรือนก็ดี ต่อแม่เจ้าเรือนก็ดี ผู้มีโช
ฎะชาติ นอกจากสมัย **เป็นนิสสัคคียปาจิตตีย์.**

สมัยในค่านั้นดังนี้ ภิกษุเป็นผู้มีจีวรถูกชิงเอาไปก็ดี มีจีวรฉิบหาย
ก็ดี นี่สมัยในค่านั้น.

วิธีเสียสละ

[๕๕]

๑๖. คุณกริกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุพึงเสียสละจีวรนั้นอย่างนี้

• เสียสละแก่สงฆ์

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้า ภิกษุผู้แก่พรรษากว่านั่งกระโหียง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า จีวรผืนนี้ของข้าพเจ้า ขอแล้วต่อพ่อเจ้าเรือนผู้มีโชติญาติ นอกจากสมัย เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจีวรผืนนี้แก่สงฆ์.

ครั้นสละแล้ว พึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ พึงคืนจีวรที่เสียสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า จีวรผืนนี้ของภิกษุมีชื่อนี้ เป็นของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่สงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงให้จีวรผืนนี้แก่ภิกษุมีชื่อนี้.

• เสียสละแก่คณะ

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุหลายรูป ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษาว่า นั่งกระโหียง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า จีวรผืนนี้ของข้าพเจ้า ขอแล้วต่อพ่อเจ้าเรือนผู้มีโชติญาติ นอกจากสมัย เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจีวรผืนนี้แก่ท่านทั้งหลาย.

ครั้นสละแล้ว พึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ พึงคืนจีวรที่เสียสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

ท่านทั้งหลาย ขอจงฟังข้าพเจ้า จีวรผืนนี้ของภิกษุมีชื่อนี้ เป็นของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่ท่านทั้งหลาย ถ้าความพร้อมพรั่งของท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว ท่านทั้งหลายพึงให้จีวรผืนนี้แก่ภิกษุมีชื่อนี้.

• **เสียดละแก่บุคคล**

ภิกษุรูปนั้น พึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า นั่งกระโหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่าน จีวรผืนนี้ของข้าพเจ้า ขอแล้วต่อพ่อเจ้าเรือนผู้มีโชฎฐาติ นอกจากสมัย เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจีวรผืนนี้แก่ท่าน.

ครั้นสละแล้ว พึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้รับเสียดละนั้น พึงรับอาบัติ พึงคืนจีวรที่เสียดละให้ด้วยคำว่า ข้าพเจ้าให้จีวรผืนนี้แก่ท่าน ดังนี้.

จิวรรรค สิกขาบทที่ ๖ จบ.

จิวรรรค สิกขาบทที่ ๗

[๕๘]

ตัญเญ อัญญาตะโก คะหะปะติ วา คะหะปะตานิ วา พะหุหิ...

๑๗. ถ้าพ่อเจ้าเรือนก็ดี แม่เจ้าเรือนก็ดี ผู้มีโชฎฐาติ ปวารณาต่อภิกษุนั้น ด้วยจีวรเป็นอันมาก เพื่อนำไปได้ตามใจ ภิกษุนั้นพึงยินดีจีวรมีอุตราสงค์ อันตรวาสก เป็นอย่างมาก จากจีวรเหล่านั้น ถ้ายินดี ยิ่งกว่านั้น **เป็นนิสสัคคิยปาจิตตีย์.**

วิธีเสียดละ

[๕๙]

๑๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุพึงเสียดละจีวรนั้น อย่างนี้

• **เสียดละแก่สงฆ์**

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้า ภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า จีวรผืนนี้ของข้าพเจ้า ขอแล้วเกินกำหนด ต่อเจ้าเรือนผู้มีโชฎฐาติ เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจีวรผืนนี้แก่สงฆ์.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ
พึงคืนจิวรที่เสียสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า จิวรผืนนี้ของภิกษุมีชื่อนี้ เป็น
ของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่สงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์
ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงให้จิวรผืนนี้แก่ภิกษุมีชื่อนี้.

• เสียสละแก่คณะ

ภิกษุรูปนั้น พึงเข้าไปหาภิกษุหลายรูป ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า
กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโหียง ประนมมือ กล่าว
อย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า จิวรผืนนี้ของข้าพเจ้า ขอแล้วเกินกำหนดต่อเจ้าเรือน
ผู้มีไช้ญาติเป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจิวรผืนนี้แก่ท่านทั้งหลาย.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ
พึงคืนจิวรที่เสียสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

ท่านทั้งหลาย ขอจงฟังข้าพเจ้า จิวรผืนนี้ของภิกษุมีชื่อนี้ เป็น
ของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่ท่านทั้งหลาย ถ้าความพร้อมพรั่ง
ของท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว ท่านทั้งหลายพึงให้จิวรผืนนี้ แก่ภิกษุ
มีชื่อนี้.

• เสียสละแก่บุคคล

ภิกษุรูปนั้น พึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า
นั่งกระโหียง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่าน จิวรผืนนี้ของข้าพเจ้า ขอแล้วเกินกำหนด ต่อเจ้าเรือนผู้
มีไช้ญาติ เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจิวรผืนนี้แก่ท่าน.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้รับเสียสละนั้น พึงรับอาบัติ
พึงคืนจิวรที่เสียสละให้ด้วยคำว่า ข้าพเจ้าให้จิวรผืนนี้แก่ท่าน ดังนี้.

จิวรรวรรค สิกขาบทที่ ๗ จบ.

จิรวรรค สิกขาบทที่ ๘

[๖๒]

ภิกขุ ปะเนาะ อุตทิสสะ อัญญาตะกัสะสะ คะหะปะติสสะ วา...

๑๙. อนึ่ง มีพ่อเจ้าเรือนก็ดี แม่เจ้าเรือนก็ดี ผู้มีโชฎาติ ตระเตรียมทรัพย์สำหรับจ่ายจิรวณะภิกษุไว้ว่า เราจักจ่ายจิรวด้วยทรัพย์สำหรับจ่ายจิรวนี้ แล้วยังภิกษุชื่อนี้ให้ครองจิรว ถ้าภิกษุนั้นเขาไม่ได้ปวารณาไว้ก่อน เข้าไปหา แล้วยังการกำหนดในจิรวในสำนักของเขาว่า ดีละ ท่านจงจ่ายจิรวเช่นนั้น หรือเช่นนั้น ด้วยทรัพย์สำหรับจ่ายจิรวนี้ แล้วยังรูปให้ครองเกิด เป็นนิสัคคิยปาจิตตีย์ เพราะอาศัยความเป็นผู้ใคร่ในจิรวดี.

วิธีเสียสละ

[๖๓]

๒๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุพึงเสียสละจิรวนั้น อย่างนี้

• เสียสละแก่สงฆ์

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบทำภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโหยง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า
ท่านเจ้าข้า จิรวผืนนี้ของข้าพเจ้า เขาไม่ได้ปวารณาไว้ก่อน ข้าพเจ้าเข้าไปหาเจ้าเรือนผู้มีโชฎาติ ถึงการกำหนดในจิรว เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจิรวผืนนี้แก่สงฆ์.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ พึงคืนจิรวที่เสียสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า จิรวผืนนี้ของภิกษุชื่อนี้ เป็นของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่สงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงให้จิรวผืนนี้แก่ภิกษุชื่อนี้.

• **เสียสละแก่คณะ**

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุหลายรูป ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโหียง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า จีวรผืนนี้ของข้าพเจ้า เขาไม่ได้พิจารณาไว้ก่อน ข้าพเจ้าเข้าไปหาเจ้าเรือนผู้มีโชติคุณ ถึงการกำหนดในจีวร เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจีวรผืนนี้แก่ท่านทั้งหลาย.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ พึงคืนจีวรที่เสียสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

ท่านทั้งหลาย ขอจงฟังข้าพเจ้า จีวรผืนนี้ของภิกษุผู้มีชื่อนี้ เป็นของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่ท่านทั้งหลาย ถ้าความพร้อมพรั่งของท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว ท่านทั้งหลายพึงให้จีวรผืนนี้แก่ภิกษุผู้มีชื่อนี้.

• **เสียสละแก่บุคคล**

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า นั่งกระโหียง ประนมมือกล่าวอย่างนี้ว่า

ท่าน จีวรผืนนี้ของข้าพเจ้า เขาไม่ได้พิจารณาไว้ก่อน ข้าพเจ้าเข้าไปหา

เจ้าเรือนผู้มีโชติคุณ ถึงการกำหนดในจีวร เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจีวรผืนนี้แก่ท่าน.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้รับเสียสละนั้น พึงรับอาบัติ พึงคืนจีวรที่เสียสละให้ด้วยคำว่า ข้าพเจ้าให้จีวรผืนนี้แก่ท่าน ดังนี้.

จีวรวรรค สิกขาบทที่ ๘ จบ.

จิวรรค สิกขาบทที่ ๙

[๖๖]

ภิกษุ ปะเนวะ อุทิสสะ อุภินันัง อัญญาตะกานัง คะหะปะตัง วา...

๒๑. อนึ่ง มีพ่อเจ้าเรือนก็ดี แม่เจ้าเรือนก็ดี ผู้มีโชฎฐาติสองคน ตระเตรียมทรัพย์สำหรับจ่ายจิวรเฉพาะผืน ๆ ไว้เฉพาะภิกษุว่า เราทั้งหลายจักจ่ายจิวรเฉพาะผืน ๆ ด้วยทรัพย์สำหรับจ่ายจิวรเฉพาะผืน ๆ เหล่านี้แล้ว ยังภิกษุชื่อนี้ให้ครองจิวรหลายผืนด้วยกัน ถ้าภิกษุนั้นเขาไม่ได้ไปวาระมาไว้ก่อน เข้าไปหาแล้วถึงการกำหนดในจิวรในสำนักของเขาว่า ดิละ ขอท่านทั้งหลายจงจ่ายจิวรเช่นนั้น หรือเช่นนั้น ด้วยทรัพย์สำหรับจ่ายจิวรเฉพาะผืน ๆ เหล่านี้แล้ว ทั้งสองคนรวมกัน ยังรูปให้ครองจิวรผืนเดียวเกิด **เป็นนิสัคคิยปาจิตตีย์** ถือเอาความเป็นผู้ใคร่ในจิวรดี.

วิธีเสียสละ

[๖๗]

๒๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แล ภิกษุพึงเสียสละจิวรนั้น อย่างนี้

• เสียสละแก่สงฆ์

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้า ภิกษุผู้แก้พรหมากว่า นั่งกระหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า จิวรผืนนี้ของข้าพเจ้า เขาไม่ได้ไปวาระมาไว้ก่อน ข้าพเจ้าเข้าไปหาเจ้าเรือนผู้มีโชฎฐาติทั้งหลาย ถึงการกำหนดในจิวร เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจิวรผืนนี้แก่สงฆ์.

ครั้นสละแล้ว พึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ พึงคืนจิวรที่เสียสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า จีวรผืนนี้ของภิกษุมิชื่อนี้เป็นของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่สงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงให้จีวรผืนนี้แก่ภิกษุมิชื่อนี้.

• เสียดสละแก่คณะ

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุหลายรูป ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า จีวรผืนนี้ของข้าพเจ้า เขาไม่ได้ปวารณาไว้ก่อน ข้าพเจ้าเข้าไปหาเจ้าเรือนผู้มีโชฎุภัตติทั้งหลาย ถึงการกำหนดในจีวร เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจีวรผืนนี้แก่ท่านทั้งหลาย.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ พึงคืนจีวรที่เสียดสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

ท่านทั้งหลาย ขอจงฟังข้าพเจ้า จีวรผืนนี้ของภิกษุมิชื่อนี้เป็นของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่ท่านทั้งหลาย ถ้าความพร้อมพรั่งของท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว ท่านทั้งหลายพึงให้จีวรผืนนี้ แก่ภิกษุมิชื่อนี้.

• เสียดสละแก่บุคคล

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า นั่งกระหย่ง ประนม มือกล่าวอย่างนี้ว่า

ท่าน จีวรผืนนี้ของข้าพเจ้า เขาไม่ได้ปวารณาไว้ก่อน ข้าพเจ้าเข้าไปหาเจ้าเรือนผู้มีโชฎุภัตติทั้งหลาย ถึงการกำหนดในจีวร เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจีวรผืนนี้แก่ท่าน.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้รับเสียดสละนั้น พึงรับอาบัติ พึงคืนจีวรที่เสียดสละแล้วให้ด้วยคำว่า ข้าพเจ้าให้จีวรผืนนี้แก่ท่าน ดังนี้.

จิวรรวรรค สิกขาบทที่ ๙ จบ.

จิรวรรค สิกขาบทที่ ๑๐

[๗๐]

ภิกขุ ปะนะเว อุตฺทิสสะ ราชชา วา ราชะโกคโค วา...

๒๓. อนึ่ง พระราชาก็ดี ราชอำมาตย์ก็ดี พรหมณ์ก็ดี คหบดีก็ดี ส่งทรัพย์สินสำหรับจ่ายจีวรไปด้วยเหตุเฉพาะภิกษุว่า เจ้าจงจ่ายจีวรด้วยทรัพย์สินสำหรับจ่ายจีวรนี้ แล้วยังภิกษุอื่นนี้ให้ครองจีวร

ถ้าทูตนั้นเข้าไปหาภิกษุนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า ทรัพย์สินสำหรับจ่ายจีวรนี้นำมาเฉพาะท่าน ขอท่านจงรับทรัพย์สินสำหรับจ่ายจีวร.

ภิกษุนั้นฟังกล่าวต่อทูตนั้นอย่างนี้ว่า พวกเราหาได้รับทรัพย์สินสำหรับจ่ายจีวรไม่ พวกเรารับแต่จีวรอันเป็นของควรโดยกาล.

ถ้าทูตนั้นกล่าวต่อภิกษุนั้นอย่างนี้ว่า ก็ใคร ๆ ผู้เป็นไวยาวัจกรของท่านมีหรือ.

ภิกษุผู้ต้องการจีวรพึงแสดงชนผู้ทำการในอารามหรืออุบาสกให้เป็นไวยาวัจกร ด้วยคำว่า คนนั้นแลเป็นไวยาวัจกรของภิกษุทั้งหลาย.

ถ้าทูตนั้นสั่งไวยาวัจกรนั้นให้เข้าใจแล้ว เข้าไปหาภิกษุนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า คนที่ท่านแสดงเป็นไวยาวัจกรนั้น ข้าพเจ้าสั่งให้เข้าใจแล้ว ท่านจงเข้าไปหา เขาจักให้ท่านครองจีวรตามกาล.

ภิกษุผู้ต้องการจีวรเข้าไปหาไวยาวัจกรแล้ว พึงทวงพึงเตือนสองสามครั้งว่า รูปต้องการจีวร ภิกษุทวงอยู่ เตือนอยู่ สองสามครั้งยังไวยาวัจกรนั้น ให้จัดจีวรสำเร็จได้ การให้สำเร็จได้ด้วยอย่างนี้นั้นเป็นการดี.

ถ้าให้สำเร็จไม่ได้ พึงยืนนิ่งต่อหน้า ๔ ครั้ง ๕ ครั้ง ๖ ครั้ง เป็นอย่างมาก เธอยืนนิ่งต่อหน้า ๔ ครั้ง ๕ ครั้ง ๖ ครั้ง เป็นอย่างมากยังไวยาวัจกรนั้น ให้จัดจีวรสำเร็จได้ การให้สำเร็จได้ด้วยอย่างนี้นั้นเป็นการดี.

ถ้าให้สำเร็จไม่ได้ ถ้าเธอพยายามให้ยิ่งกว่านั้น ยังจีวรนั้นให้สำเร็จ เป็นนิสสัคคิยปาจิตตีย์ ถ้าให้สำเร็จไม่ได้พึงไปเองก็ได้ ส่งทูตไปก็ได้ในสำนักที่ส่งทรัพย์สินสำหรับจ่ายจีวรมาเพื่อเธอ บอกว่า

ท่านส่งทรัพย์สำหรับจ่ายจิวรไปเฉพาะภิกษุใด ทรัพย์นั้นหาสำเร็จ ประโยชน์น้อยหนึ่งแก่ภิกษุนั้นไม่ ท่านจงทวงเอาทรัพย์ของท่านคืน ทรัพย์ของท่านอย่าได้ฉิบหายเสียเลย นี่เป็นสามิจักรมในเรื่อนั้น.

วิธีเสียสละ

[๗๑]

๒๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุพึงเสียสละจิวรนั้น อย่างนี้

• เสียสละแก่สงฆ์

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้า ภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า จิวรผืนนี้ของข้าพเจ้า ให้สำเร็จด้วยทวงเกิน ๓ ครั้ง ด้วยเงินเกิน ๖ ครั้ง เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจิวรผืนนี้แก่สงฆ์.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ พึงคืนจิวรที่เสียสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า จิวรผืนนี้ของภิกษุมีชื่อนี้ เป็นของ จำจะสละ เธอสละแล้วแก่สงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงให้จิวรผืนนี้แก่ภิกษุมีชื่อนี้.

• เสียสละแก่คณะ

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุหลายรูป ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระหย่ง ประนมมือ กล่าว อย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า จิวรผืนนี้ของข้าพเจ้า ให้สำเร็จด้วยทวงเกิน ๓ ครั้ง ด้วยเงินเกิน ๖ ครั้ง เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจิวรผืนนี้แก่ ท่านทั้งหลาย.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ พึงคืนจิวรที่เสียสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

ท่านทั้งหลาย ขอจงฟังข้าพเจ้า จีวรผืนนี้ของภิกษุมีชื่อนี้ เป็นของ
 จำจะสละ เรอสละแล้วแก่ท่านทั้งหลาย ถ้าความพร้อมพรั่งของท่าน
 ท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว ท่านทั้งหลายพึงให้จีวรผืนนี้แก่ภิกษุมีชื่อนี้.

• **เสียดสละแก่บุคคล**

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า
 นั่งกระหย่งประนมมือกล่าวอย่างนี้ว่า

ท่าน จีวรผืนนี้ ของข้าพเจ้า ให้สำเร็จด้วยทวงเกิน ๓ ครั้ง ด้วย
 ยืนเกิน ๖ ครั้ง เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจีวรผืนนี้แก่ท่าน.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้รับเสียดสละนั้น พึงรับอาบัติ
 พึงคืนจีวรที่เสียดสละแล้วให้ด้วยคำว่า ข้าพเจ้าให้จีวรผืนนี้แก่ท่าน ดังนี้.

จีวรวรรค สิกขาบทที่ ๑๐ จบ.

นิสสัคคียปาจิตติย วรรคที่ ๑ จบ.

โกสิยวรรค สิกขาบทที่ ๑

[๗๔] โย ปะนะ ภิกขุ โกสิยะมิสสะกัง สันถะตัง การาเปยยะ...

๒๕. อนึ่ง ภิกษุใด ให้ทำสันถัดเจือด้วยไหม เป็นนิสสัคคียปาจิตติย.

วิธีเสียดสละ

[๗๕]

๒๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุพึงเสียดสละสันถัดนั้น อย่างนี้

• **เสียดสละแก่สงฆ์**

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้า
 ภิกษุผู้แก้พรหมากว่า นั่งกระหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า สันถัดเจือด้วยไหมผืนนี้ ของข้าพเจ้าได้ทำแล้ว เป็น
 ของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละสันถัดผืนนี้แก่สงฆ์.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ
พึงคืนสันถัตที่เสียสละให้ ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สันถัตผืนนี้ของภิกษุมิชื่อนี้
เป็นของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่สงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่งของ
สงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงให้สันถัตผืนนี้แก่ภิกษุมิชื่อนี้.

• เสียสละแก่คณะ

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุหลายรูป ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า
กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระหย่ง ประนมมือ กล่าว
อย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า สันถัตเจ็ดด้วยไหมผืนนี้ของข้าพเจ้า ให้ทำแล้วเป็น
ของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละสันถัตผืนนี้แก่ท่านทั้งหลาย.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ
พึงคืนสันถัตที่เสียสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

ท่านทั้งหลาย ขอจงฟังข้าพเจ้า สันถัตผืนนี้ของภิกษุมิชื่อนี้ เป็น
ของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่ท่านทั้งหลาย ถ้าความพร้อมพรั่ง
ของท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว ท่านทั้งหลายพึงให้สันถัตผืนนี้แก่ภิกษุ
มิชื่อนี้.

• เสียสละแก่บุคคล

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า
นั่งกระหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่าน สันถัตเจ็ดด้วยไหมผืนนี้ ของข้าพเจ้าให้ทำแล้ว เป็นของ
จำจะสละ ข้าพเจ้าสละสันถัตผืนนี้แก่ท่าน.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้รับเสียสละนั้น พึงรับอาบัติ
พึงคืนสันถัตที่เสียสละให้ด้วยคำว่า ข้าพเจ้าให้สันถัตผืนนี้แก่ท่าน ดังนี้.

โกสิยวรรค สิกขาบทที่ ๑ จบ.

โกสียวรรค สิกขาบทที่ ๒

[๗๘]

โย ปะนะ ภิกขุ สุทธะกาพะกานัง เอพะกะโลมานัง...

๒๗. อนึ่ง ภิกษุใด ให้ทำสันถัตแห่งขนเจียมดำล้วน เป็นนิสัคคิย-
ปาจิตติยฺ.

วิธีเสียสละ

[๗๙]

๒๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุพึงเสียสละสันถัตนั้น อย่างนี้

• เสียสละแก่สงฆ์

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้า
ภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า
ท่านเจ้าข้า สันถัตแห่งขนเจียมดำล้วนผืนนี้ ของข้าพเจ้าให้ทำแล้ว
เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละสันถัตผืนนี้แก่สงฆ์.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ
พึงคืนสันถัตที่เสียสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สันถัตผืนนี้ของภิกษุมิชื่อนี้
เป็นของจำจะสละ เเชอสละแล้วแก่สงฆ์ ถ้าความพร้อมพรุ่งของ
สงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงให้สันถัตผืนนี้แก่ภิกษุมิชื่อนี้.

• เสียสละแก่คณะ

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุหลายรูป ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า
กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระหย่ง ประนมมือ กล่าว
อย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า สันถัตแห่งขนเจียมดำล้วนผืนนี้ ของข้าพเจ้าให้ทำแล้ว
เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละสันถัตผืนนี้แก่ท่านทั้งหลาย.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ
พึงคืนสันถัตที่เสียสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

ท่านทั้งหลาย ขอจงฟังข้าพเจ้า สันถัตผืนนี้ของภิกษุมีชื่อนี้ เป็น
ของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่ท่านทั้งหลาย ถ้าความพร้อมพรั่งของ
ท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว ท่านทั้งหลายพึงให้สันถัตผืนนี้แก่ภิกษุมีชื่อนี้

• เสียสละแก่บุคคล

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า
นั่งกระหย่งประนมมือกล่าวอย่างนี้ว่า

ท่าน สันถัตแห่งชนเจียมด้าล้วนผืนนี้ ของข้าพเจ้าให้ทำแล้ว
เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละสันถัตผืนนี้แก่ท่าน.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้รับเสียสละนั้น พึงรับอาบัติ
พึงคืนสันถัตที่เสียสละให้ด้วยคำว่า ข้าพเจ้าให้สันถัตผืนนี้แก่ท่าน
ดังนี้.

โกสियวรรค สิกขาบทที่ ๒ จบ.

โกสियวรรค สิกขาบทที่ ๓

[๘๒]

นะวัมปะนะ ภิกขุณา สันถะตัง การะยะมาเนนะ เทวี ภาค...

๒๙. อนึ่ง ภิกษุผู้ให้ทำสันถัตใหม่ พึงถือเอาชนเจียมด้าล้วน ๒ ส่วน
ชนเจียมขาวเป็นส่วนที่ ๓ ชนเจียมแดงเป็นส่วนที่ ๔ ถ้าภิกษุ
ไม่ถือเอาชนเจียมด้าล้วน ๒ ส่วน ชนเจียมขาวเป็นส่วนที่ ๓
ชนเจียมแดงเป็นส่วนที่ ๔ ให้ทำสันถัตใหม่ เป็นนิสัคคิยปาจิตตีย์.

วิธีเสียสละ

[๘๓]

๓๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุพึงเสียสละสันถัตนั้นอย่างนี้

• **เสียสละแก่สงฆ์**

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้า ภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า สันถัตถ์ผืนนี้ของข้าพเจ้า ไม่ได้ถือเอาขณเจียมขาว ๑ ชั่ง ขนเจียมแดง ๑ ชั่งให้ทำแล้ว เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละ สันถัตถ์ผืนนี้แก่สงฆ์.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ พึงคืนสันถัตถ์ที่เสียสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า. สันถัตถ์ผืนนี้ของภิกษุมิชื่อนี้เป็นของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่สงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงให้สันถัตถ์ผืนนี้แก่ภิกษุมิชื่อนี้.

• **เสียสละแก่คณะ**

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุหลายรูป ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า สันถัตถ์ผืนนี้ของข้าพเจ้า ไม่ได้ถือเอาขณเจียมขาว ๑ ชั่ง ขนเจียมแดง ๑ ชั่งให้ทำแล้ว เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละสันถัตถ์ผืนนี้แก่ท่านทั้งหลาย.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ พึงคืนสันถัตถ์ที่เสียสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

ท่านทั้งหลาย ขอจงฟังข้าพเจ้า สันถัตถ์ผืนนี้ของภิกษุมิชื่อนี้เป็นของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่ท่านทั้งหลาย ถ้าความพร้อมพรั่งของท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว ท่านทั้งหลายพึงให้สันถัตถ์ผืนนี้แก่ภิกษุมิชื่อนี้.

- **เสียสละแก่บุคคล**

ภิกษุรูปนั้น พึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า นั่งกระหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่าน สันถัตถ์ผืนนี้ของข้าพเจ้า ไม่ได้ถือเอาชนเจียมขาว ๑ ชั่ง ชนเจียมแดง ๑ ชั่ง ให้ทำแล้ว เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละ สันถัตถ์ผืนนี้แก่ท่าน.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้รับเสียสละนั้น พึงรับอาบัติ พึงคืนสันถัตถ์ที่เสียสละให้ด้วยคำว่า ข้าพเจ้าให้สันถัตถ์ผืนนี้แก่ท่าน ดังนี้.

โกสิยวรรค สิกขาบทที่ ๓ จป.

ทรงอนุญาตให้สมมติสันถัตถ์

[๘๗]

- ๓๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้สมมติสันถัตถ์แก่ภิกษุผู้อาพาธ.
- ๓๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงให้สมมติสันถัตถ์นั้น อย่างนี้

- **วิธีสมมติสันถัตถ์**

ภิกษุผู้อาพาธรูปนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้าอาพาธ ไม่สามารถจะนำสันถัตถ์ไปด้วยได้ ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้านั้นขอสมมติสันถัตถ์ต่อสงฆ์

พึงขอแม่ครั้งที่ ๒ พึงขอแม่ครั้งที่ ๓ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติทุติยกรรมวาจา ว่าดังนี้

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุมีชื่อนี้ผู้นี้อาพาธ ไม่สามารถจะนำสันถัตถ์ไปด้วยได้ เธอขอสมมติสันถัตถ์ต่อสงฆ์ ถ้า

ความพร้อมพร้งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงให้สมมติสันถัตแก่ภิกษุ
มีชื่อนี้ **นี่เป็นญัตติ.**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุมีชื่อนี้ผู้นี้อาพาธ ไม่
สามารถจะนำสันถัตไปด้วยได้ เธอขอสมมติสันถัตต่อสงฆ์ สงฆ์
ให้สมมติสันถัตแก่ภิกษุมีชื่อนี้ การให้สมมติสันถัตแก่ภิกษุมีชื่อนี้
ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้น
พึงพูด.

การสมมติสันถัตอันสงฆ์ให้แล้วแก่ภิกษุมีชื่อนี้ ชอบแก่สงฆ์
เหตุนี้จึงนี้ ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

โกสิยวรรค สิกขาบทที่ ๔

นะวัมปะนะ ภิกขุณา สันถะตัง การาเปตวา ฉัพพัชธานี ธาเรตัพพัง...

๓๓. อนึ่ง ภิกษุให้ทำสันถัตใหม่แล้ว พึงทรงไว้ให้ได้ ๖ ฝน ถ้ายังหย่อน
กว่า ๖ ฝน เธอสละเสียแล้วก็ดี ยังไม่สละแล้วก็ดี ซึ่งสันถัตนั้น ให้
ทำสันถัตอื่นใหม่ เว้นไว้แต่ภิกษุได้สมมติ **เป็นนิสัคคิยปาจิตตีย์.**

วิธีเสียสละ

[๘๘]

๓๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุพึงเสียสละสันถัตนั้น อย่างนี้

- **เสียสละแก่สงฆ์**

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบทำ
ภิกษุผู้แก้พระซากว่า นั่งกระหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า สันถัตผืนนี้ของข้าพเจ้า ให้ทำหย่อนกว่า ๖ ฝน
เว้นไว้แต่ภิกษุได้สมมติ เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละสันถัต
ผืนนี้แก่สงฆ์.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ
พึงคืนสันถัตที่เสียสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สันถัตตผีนนี้ของภิกษุมิชื่อนี้เป็นของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่สงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงให้สันถัตตผีนนี้แก่ภิกษุมิชื่อนี้.

• **เสียดสละแก่คณะ**

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุหลายรูป ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า สันถัตตผีนนี้ของข้าพเจ้า ให้ทำหย่อนกว่า ๖ ฝน เว้นไว้แต่ภิกษุได้สมมติเป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละสันถัตตผีนนี้แก่ท่านทั้งหลาย.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ พึงคืนสันถัตตที่เสียดสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

ท่านทั้งหลาย ขอจงฟังข้าพเจ้า สันถัตตผีนนี้ของภิกษุมิชื่อนี้เป็นของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่ท่านทั้งหลาย ถ้าความพร้อมพรั่งของท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว ท่านทั้งหลายพึงให้สันถัตตผีนนี้แก่ภิกษุมิชื่อนี้.

• **เสียดสละแก่บุคคล**

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า นั่งกระหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่าน สันถัตตผีนนี้ของข้าพเจ้า ให้ทำหย่อนกว่า ๖ ฝน เว้นไว้แต่ภิกษุได้สมมติ เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละสันถัตตผีนนี้แก่ท่าน.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้รับเสียดสละนั้น พึงรับอาบัติ พึงคืนสันถัตตที่เสียดสละให้ด้วยคำว่า ข้าพเจ้าให้สันถัตตผีนนี้แก่ท่าน ดังนี้.

โกสิยวรรค สิกขาบทที่ ๔ จบ.

โกสียวรรค สิกขาบทที่ ๕

[๙๓]

นีสัทนะสันถะตัมปะนะ ภิกขุณา การะยะมาเนนะ...

๓๕. อนึ่ง ภิกษุผู้ให้ทำสันถัตสำหรับนั่ง ฟังถือเอาคิบสุดโดยรอบแห่งสันถัตเก่า เพื่อทำให้เสียสั ถ้าภิกษุไม่ถือเอาคิบสุดโดยรอบแห่งสันถัตเก่า ให้ทำสันถัตสำหรับนั่งใหม่ เป็นนิสัคคิยปาจิตตีย์.

วิธีเสียสละ

[๙๔]

๓๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุพึงเสียสละสันถัตสำหรับนั่งนั้น อย่างนี้

• เสียสละแก่สงฆ์

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เจี๋ยงป่า กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษาว่านั่งกระหย่งประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า สันถัตสำหรับนั่งผืนนี้ของข้าพเจ้า ไม่ได้ถือเอาคิบสุดโดยรอบแห่งสันถัตเก่าให้ทำแล้ว เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละสันถัตสำหรับนั่งผืนนี้แก่สงฆ์.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ พึงคืนสันถัตสำหรับนั่งที่เสียสละให้ ด้วยญัตติกรรมวาจาว่าดังนี้

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า. สันถัตสำหรับนั่งผืนนี้ของภิกษุมีชื่อนี้ เป็นของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่สงฆ์. ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว. สงฆ์พึงให้สันถัตสำหรับนั่งผืนนี้แก่ภิกษุมีชื่อนี้

• เสียสละแก่คณะ

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุหลายรูป ห่มผ้าอุตราสงค์เจี๋ยงป่า กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษาว่า นั่งกระหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า สันถิตสำหรับนั่งผืนนี้ของข้าพเจ้า ไม่ได้ถือเอาคิบบสุด
โดยรอบแห่งสันถิตเก่าให้ทำแล้ว เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละ
สันถิตสำหรับนั่งผืนนี้แก่ท่านทั้งหลาย.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ
พึงคืนสันถิตสำหรับนั่งที่เสียสละให้ ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

ท่านทั้งหลาย ขอจงฟังข้าพเจ้า สันถิตสำหรับนั่งผืนนี้ของภิกษุ
มีชื่อนี้ เป็นของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่ท่านทั้งหลาย ถ้าความ
พร้อมพรุ่งของท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว ท่านทั้งหลาย พึงให้สันถิต
สำหรับนั่งผืนนี้แก่ภิกษุมี่ชื่อนี้.

• เสียสละแก่บุคคล

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า
นั่งกระหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่าน สันถิตสำหรับนั่งผืนนี้ของข้าพเจ้า ไม่ได้ถือเอาคิบบสุด
โดยรอบแห่งสันถิตเก่าให้ทำแล้ว เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละ
สันถิตสำหรับนั่งผืนนี้แก่ท่าน.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้รับเสียสละนั้น พึงรับอาบัติ
พึงคืนสันถิตสำหรับนั่งที่เสียสละให้ด้วยคำว่า ข้าพเจ้าให้สันถิต
สำหรับนั่งผืนนี้แก่ท่าน ดังนี้.

โกสิยวรรค สิกขาบทที่ ๕ จบ.

โกสิยวรรค สิกขาบทที่ ๖

[๑๘๗]

ภิกษุโน ปะเนวะ อัทธานะมัคคะ ปะฏิปันนัสสะ...

๓๗. อนึ่ง ขนเจียมเกิดขึ้นแก่ภิกษุผู้เดินทางไกล ภิกษุต้องการ พึง
รับได้ ครั้นรับแล้ว เมื่อคนถือไม่มี พึงถือไปด้วยมือของตนเอง
ตลอดระยะทาง ๓ โยชน์เป็นอย่างมาก ถ้าเธอถือเอาไปยิ่งกว่านั้น
แม้คนถือไม่มี เป็นนิสัคคิยปาจิตตีย์.

วิธีเสียสละ

[๑๙๘]

๓๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุพึงเสียสละขนเจียมนั้นอย่างนี้

• เสียสละแก่สงฆ์

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เจวียงป่า กราบทำภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า ขนเจียมเหล่านี้ของข้าพเจ้าให้ล่วงเลย ๓ โยชน์ เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละขนเจียมเหล่านี้แก่สงฆ์.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ พึงคืนขนเจียมที่เสียสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ขนเจียมเหล่านี้ของภิกษุมีชื่อนี้ เป็นของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่สงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ที่ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงให้ขนเจียมเหล่านี้แก่ภิกษุมีชื่อนี้.

• เสียสละแก่คณะ

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุหลายรูป ห่มผ้าอุตราสงค์เจวียงป่า กราบทำภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระหย่งประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า ขนเจียมเหล่านี้ของข้าพเจ้าให้ล่วง ๓ โยชน์ เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละขนเจียมเหล่านี้แก่ท่านทั้งหลาย.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ พึงคืนขนเจียมที่เสียสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

ท่านทั้งหลาย ขอจงฟังข้าพเจ้า ขนเจียมเหล่านี้ของภิกษุมีชื่อนี้ เป็นของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่ท่านทั้งหลาย ถ้าความพร้อมพรั่งของท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว ท่านทั้งหลายพึงให้ขนเจียมเหล่านี้แก่ภิกษุมีชื่อนี้.

• **เสียสละแก่บุคคล**

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า นั่งกระหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่าน ขนเจียมเหล่านี้ของข้าพเจ้าให้ล่วงเลย ๓ โยชน์ เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละขนเจียมเหล่านี้แก่ท่าน.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้รับเสียสละนั้นพึงรับอาบัติ พึงคืนขนเจียมที่เสียสละให้ด้วยคำว่า ข้าพเจ้าให้ขนเจียมเหล่านี้แก่ท่าน ดังนี้.

โกสิยวรรค สิกขาบทที่ ๖ จบ.

โกสิยวรรค สิกขาบทที่ ๗

[๑๐๑]

โย ประนะ ภิกขุ อัญญาติกายะ ภิกขุनिया เอพะกะโลมานิ...

๓๙. อนึ่ง ภิกษุใด ยังภิกษุณีผู้มีไช่ญาติ ให้ชั๊กกัถิ ให้ย้อมกัถิ ให้สาังกัถิ ซึ่งขนเจียม เป็นนิสัคคิยปาจิตตีย์.

วิธีเสียสละ

[๑๐๒]

๔๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุพึงเสียสละขนเจียมนั้น อย่างนี้.

• **เสียสละแก่สงฆ์**

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้า ภิกษุผู้แก่พรรชากว่านั่งกระหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า ขนเจียมเหล่านี้ของข้าพเจ้า ใช้ภิกษุณีผู้มีไช่ญาติ ชั๊กแล้ว เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละขนเจียมเหล่านี้แก่สงฆ์.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ พึงคืนขนเจียมที่เสียสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ขนเจียมเหล่านี้ของภิกษุมิชื่อนี้เป็นของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่สงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงให้ขนเจียมเหล่านี้แก่ภิกษุมิชื่อนี้.

• **เสียดสละแก่คณะ**

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุหลายรูป ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า ขนเจียมเหล่านี้ของข้าพเจ้า ใช้ภิกษุณีผู้มีโชฎฐาติชกแล้ว เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละขนเจียมเหล่านี้แก่ท่านทั้งหลาย.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ พึงคืนขนเจียมที่เสียดสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

ท่านทั้งหลาย ขอจงฟังข้าพเจ้า. ขนเจียมเหล่านี้ของภิกษุมิชื่อนี้เป็นของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่ท่านทั้งหลาย ถ้าความพร้อมพรั่งของท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว ท่านทั้งหลายพึงให้ขนเจียมเหล่านี้แก่ภิกษุมิชื่อนี้.

• **เสียดสละแก่บุคคล**

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า นั่งกระหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่าน ขนเจียมเหล่านี้ของข้าพเจ้า ใช้ภิกษุณีผู้มีโชฎฐาติชกแล้ว เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละขนเจียมเหล่านี้แก่ท่าน.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้รับเสียดสละนั้น พึงรับอาบัติ พึงคืนขนเจียมที่เสียดสละให้ด้วยคำว่า ข้าพเจ้าให้ขนเจียมเหล่านี้แก่ท่าน ดังนี้.

โกสิยวรรค สิกขาบทที่ ๗ จบ.

โกศิยวรรค สิกขาบทที่ ๘

[๑๐๕]

โย ปะนะ ภิกขุ ชาตะรุปะระชะตัง อุดคัณเหยะ วา...

๔๑. อนึ่ง ภิกษุใด รับกัตี ให้รับกัตี ซึ่งทอง เงิน หรือยินดีทอง เงิน อันเขาเก็บไว้ให้ เป็นนิสัสัคคิยปาจิตตีย์.

วิธีเสียสละรูปิยะ

[๑๐๖]

๔๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุพึงเสียสละรูปิยะนั้น อย่างนี้

ภิกษุรูปิยะนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้า ภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้ารับรูปิยะไว้แล้ว ของนี้ของข้าพเจ้า เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละรูปิยะนี้แก่สงฆ์.

ครันสละแล้ว พึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ ถ้าคนผู้ทำการวัดหรืออุบาสก เดินมาในสถานที่เสียสละนั้น พึงบอกเขาว่า ท่านจงรู้ของสิ่งนี้

ถ้าเขาถามว่าจะให้ผมนำของสิ่งนี้ไปหาอะไรมา ออย่าบอกว่าจะนำของสิ่งนี้หรือของสิ่งนี้มา ควรบอกแต่ของที่เป็นกับปิยะ เช่น เนยใส น้ำมัน น้ำผึ้ง หรือน้ำอ้อย

ถ้าเขานำรูปิยะนั้นไปแลกของที่เป็นกับปิยะมาถวาย เว้นภิกษุผู้รับรูปิยะ ภิกษุนอกนั้นฉันได้ทุกรูป ถ้าได้อย่างนี้ นั่นเป็นการดี ถ้าไม่ได้ พึงบอกเขาว่า โปรดช่วยทิ้งของนี้ ถ้าเขาทิ้งให้ นั่นเป็นการดี ถ้าเขาไม่ทิ้งให้ พึงสมมติภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ ให้เป็นผู้ทิ้งรูปิยะ. องค์ ๕ นั้น คือ ๑. ไม่ถึงความลำเอียงเพราะความชอบพอ ๒. ไม่ถึงความลำเอียงเพราะเกลียดชัง ๓. ไม่ถึงความลำเอียงเพราะงมงาย ๔. ไม่ถึงความลำเอียงเพราะกลัว และ ๕. รู้จักว่าทำอย่างไรเป็นอันทิ้งหรือไม่เป็นอันทิ้ง.

วิธีสมมติภิกษุผู้ทิ้งรูปิยะ

๔๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลสงฆ์พึงสมมติภิกษุนั้น อย่างนี้
 พึงขอภิกษุให้รับตกลงก่อน ครั้นแล้วภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ
 พึงประกาศ ให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติทุติยกรรมวาจา ว่าดังนี้

• คำสมมติ

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า. ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์
 ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงสมมติภิกษุมีชื่อนี้ให้เป็นผู้ทิ้งรูปิยะ **นี่เป็นญัตติ.**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า. สงฆ์สมมติภิกษุมีชื่อนี้ให้เป็นผู้
 ทิ้งรูปิยะ การสมมติภิกษุมีชื่อนี้ให้เป็นผู้ทิ้งรูปิยะ ชอบแก่ท่านผู้ใด
 ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด.

ภิกษุมีชื่อนี้ สงฆ์สมมติให้เป็นผู้ทิ้งรูปิยะแล้ว ชอบแก่สงฆ์
 เหตุนั้นจึงนี้ ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

๔๔. ภิกษุผู้รับสมมติแล้วนั้น พึงทิ้งอย่าหมายที่ตก ถ้าทิ้งหมายที่ตก
 ต้องอาบัติทุกกฏ.

โกสิยวรรค สิกขาบทที่ ๘ จบ.

โกสิยวรรค สิกขาบทที่ ๙

[๑๐๙]

โย ปะนะ ภิกขุ นานูปะการะกัง รูปิยะสังโฆหารัง...

๔๕. อนึ่ง ภิกษุใดถึงความชื้อขายด้วยรูปิยะมีประการต่าง ๆ
 เป็นนิสสัคคิยปาจิตตีย์.

วิธีเสียดสละของที่ชื้อขายด้วยรูปิยะ

[๑๑๐]

๔๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุพึงเสียดสละของนั้น อย่างนี้

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้า
ภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้าถึงความซื่อซายด้วยรูปียะมีประการต่าง ๆ
ของสิ่งนี้ของข้าพเจ้าเป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละสิ่งของนี้แก่สงฆ์.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ
ถ้าคนทำการวัดหรืออุบาสกเดินมาในสถานที่เสียสละนั้น พึงบอก
เขาว่า ท่านจงรู้ของสิ่งนี้

ถ้าเขาถามว่า จะให้ผมนำสิ่งนี้ไปหาอะไรมานะ ออย่าบอกว่า จงนำ
ของสิ่งนี้หรือของสิ่งนี้มา ควรบอกแต่ของที่เป็นกัมปิยะ เช่น เนยใส
น้ำมัน น้ำผึ้ง หรือน้ำอ้อย.

ถ้าเขานำของสิ่งนั้นไปแลกของที่เป็นกัมปิยะมาถวาย เว้นภิกษุ
ผู้ซื่อซายด้วยรูปียะ ภิกษุนอกนั้นจนได้ทุกรูป ถ้าได้อย่างนี้ นั่น
เป็นการดี ถ้าไม่ได้ พึงบอกเขาว่า โปรดช่วยทิ้งของสิ่งนี้ ถ้าเขา
ทิ้งให้ นั่นเป็นการดี ถ้าเขาไม่ทิ้งให้ พึงสมมติภิกษุผู้ประกอบด้วย
องค์ ๕ ให้เป็นผู้ทิ้งรูปียะ. องค์ ๕ นั้น คือ ๑. ไม่ถึงความลำเอียง
เพราะความชอบพอ ๒. ไม่ถึงความลำเอียงเพราะความเกลียด
ชัง ๓. ไม่ถึงความลำเอียงเพราะงมงาย ๔. ไม่ถึงความลำเอียง
เพราะกลัว และ ๕. รู้จักว่าทำอย่างไรเป็นอันทิ้ง หรือไม่เป็นอันทิ้ง.

วิธีสมมติภิกษุผู้ทิ้งรูปียะ

๔๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลสงฆ์พึงสมมติภิกษุนั้น อย่างนี้

พึงขอภิกษุให้รับตกลงก่อน ครั้นแล้วภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ
พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติทุติยกรรมวาจา ว่าดังนี้

• คำสมมติ

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์
ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงสมมติภิกษุมีชื่อนี้ให้เป็นผู้ทิ้งรูปียะ นี้เป็นญัตติ.

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า. สงฆ์สมมติภิกษุมีชื่อนี้ให้เป็นผู้ตั้งรูปะ การสมมติภิกษุมีชื่อนี้ให้เป็นผู้ตั้งรูปะ ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด.

ภิกษุมีชื่อนี้ สงฆ์สมมติให้เป็นผู้ตั้งรูปะแล้ว ชอบแก่สงฆ์ เหตุฉะนั้นจึงมี ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

๔๘. ภิกษุผู้รับสมมติแล้วนั้น พึงตั้งอย่าหมายที่ตก ถ้าตั้งหมายที่ตก ต้องอาบัติทุกกฏ.

โกสิยวรรค สิกขาบทที่ ๙ จบ.

โกสิยวรรค สิกขาบทที่ ๑๐

[๑๑๓]

โย ปะนะ ภิกขุ นานัปะปะการะกัง กะยะวิกกะยัง...

๔๙. อนึ่ง ภิกษุใด ถึงการแลกเปลี่ยนมีประการต่าง ๆ เป็นนิสัคคิย-ปาจิตตีย์.

วิธีเสียดสละ

[๑๑๔]

๕๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุพึงเสียดสละของสิ่งนั้น อย่างนี้

• เสียดสละแก่สงฆ์

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้า ภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้าได้ถึงการแลกเปลี่ยนมีประการต่าง ๆ ของสิ่งนี้ของข้าพเจ้าเป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละของสิ่งนี้แก่สงฆ์.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ พึงคืนของที่เสียดสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ของสิ่งนี้ของภิกษุมีชื่อนี้ เป็นของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่สงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงให้ของสิ่งนี้แก่ภิกษุมีชื่อนี้.

• เสียสละแก่คณะ

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุหลายรูป ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้าได้ถึงการแลกเปลี่ยนมีประการต่าง ๆ ของสิ่งนี้ของข้าพเจ้าเป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละของสิ่งนี้แก่ท่านทั้งหลาย.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ พึงคืนของที่เสียสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

ท่านทั้งหลาย ขอจงฟังข้าพเจ้า ของสิ่งนี้ของภิกษุมีชื่อนี้เป็นของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่ท่านทั้งหลาย ถ้าความพร้อมพรั่งของท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว ท่านทั้งหลายพึงให้ของสิ่งนี้แก่ภิกษุมีชื่อนี้.

• เสียสละแก่บุคคล

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า นั่งกระหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่าน ข้าพเจ้าได้ถึงการแลกเปลี่ยนมีประการต่าง ๆ ของสิ่งนี้ของข้าพเจ้าเป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละของสิ่งนี้แก่ท่าน.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้รับเสียสละนั้น พึงรับอาบัติ พึงคืนของที่เสียสละให้ด้วยคำว่า ข้าพเจ้าให้ของสิ่งนี้แก่ท่าน ดังนี้.

โกสิยวรรค สิกขาบทที่ ๑๐ จบ.

นิสัคคิยปาจิตตีย์ วรรคที่ ๒ จบ.

ปิดตวรรค ลิกขาบทที่ ๑

[๑๑๘]

ทสะหาปะระมัง อะติเรกะปัตโต ธาเรตัพโพ, ตัง...

๕๑. พึ่งทรงอดิเรกบาตรไว้ได้ ๑๐ วัน เป็นอย่างยิ่ง ภิกษุให้ลวงกำหนดนั้นไป เป็นนิสัสัคคิยปาจิตตีย์.

วิธีเสียสละ

[๑๒๐]

๕๒. คูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุพึงเสียสละบาตรนั้น อย่างนี้ [๑๒๑]

• เสียสละแก่สงฆ์

ภิกษุรูปนั้น พึ่งเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า
ท่านเจ้าข้า บาตรใบนี้ของข้าพเจ้าลวง ๑๐ วัน เป็นของจำจะสละ
ข้าพเจ้าสละบาตรใบนี้แก่สงฆ์.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึ่งรับอาบัติ
พึงคืนบาตรที่เสียสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า บาตรใบนี้ของภิกษุมิชื่อนี้
เป็นของจำจะสละ เรายสละแล้วแก่สงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่งของ
สงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงให้บาตรใบนี้แก่ภิกษุมิชื่อนี้.

• เสียสละแก่คณะ

ภิกษุรูปนั้นพึ่งเข้าไปหาภิกษุหลายรูป ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า
กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระหย่ง ประนมมือ กล่าว
อย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า บาตรใบนี้ของข้าพเจ้า ลวง ๑๐ วัน เป็นของจำจะสละ
ข้าพเจ้าสละบาตรใบนี้แก่ท่านทั้งหลาย.

ครั้นสละแล้ว พึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึ่งรับอาบัติ
พึงคืนบาตรที่เสียสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

ท่านทั้งหลาย ขอจงฟังข้าพเจ้า บาตรใบนี้ของภิกษุมีชื่อนี้ เป็นของจำจะสละ เรอสละแล้วแก่ท่านทั้งหลาย ถ้าความพร้อมพรั่งของท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว ท่านทั้งหลายพึงให้บาตรใบนี้แก่ภิกษุมีชื่อนี้.

• **เสียสละแก่บุคคล**

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า นั่งกระหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่าน บาตรใบนี้ของข้าพเจ้า ล่วง ๑๐ วัน เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละบาตรใบนี้แก่ท่าน.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้รับเสียสละนั้น พึงรับอาบัติ พึงคืนบาตรที่เสียสละให้ด้วยคำว่า ข้าพเจ้าให้บาตรใบนี้แก่ท่าน ดังนี้.

[๑๒๗]

๕๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย บาตรที่ภิกษุเสียสละแล้ว สงฆ์ คณะ หรือบุคคล จะไม่คืนให้ไม่ได้ ภิกษุรูปใดไม่คืนให้ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

ปัตตวรรค ลิกขาบทที่ ๑ จบ.

ทรงห้ามขอบาตร

[๑๒๘]

๕๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่ควรขอบาตร ภิกษุใดขอ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

ทรงอนุญาตให้ขอบาตร

[๑๒๙]

๕๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้ภิกษุผู้มีบาตรหาย หรือมีบาตรแตก ขอบาตรเขาได้.**

ปิดตวรรค ศึกษาบทที่ ๒

โย ปะนะ ภิกขุ อุนะปัญจะพันระเนนะ ปัตเตนะ...

[๑๓๐]

๕๖. อนึ่ง ภิกษุใด มีบาตรมีแผลหย่อนห้า ให้จ่ายบาตรใหม่อื่น เป็น **นิสัสัคคิยปาจิตตีย์**. ภิกษุนั้นพึงสละบาตรใบนั้นในภิกษุบริษัท บาตรใบสุดแห่งภิกษุบริษัทนั้น พึงมอบให้แก่ภิกษุนั้นสั่งว่า ภิกษุนี้บาตรของท่าน พึงทรงไว้กว่าจะแตก นี่เป็นสามัจฉิกรรมในเรื่องนั้น.

วิธีเสียสละบาตร

[๑๓๑]

๕๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุพึงเสียสละบาตรนั้น อย่างนี้

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เจวียงป่า กราบทำ ภิกษุผู้แก้พรหมากว่า นั่งกระหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า บาตรใบนี้ ข้าพเจ้ามีบาตรมีแผลหย่อนห้า ให้จ่าย มาแล้วเป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละบาตรใบนี้แก่สงฆ์.

ครั้นสละแล้ว พึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับ อาบัติ สงฆ์พึงสมมติภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ ให้เป็นผู้เปลี่ยน บาตร. องค์ ๕ นั้น คือ ๑. ไม่ถึงความลำเอียงเพราะความ ชอบพอ ๒. ไม่ถึงความลำเอียงเพราะเกลียดชัง ๓. ไม่ถึงความ ลำเอียงเพราะงมงาย ๔. ไม่ถึงความลำเอียงเพราะกลัว และ ๕. รู้จักว่าทำอย่างไร เป็นอันเปลี่ยนหรือไม่เป็นอันเปลี่ยน.

วิธีสมมติภิกษุผู้เปลี่ยนบาตร

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลสงฆ์พึงสมมติภิกษุผู้เปลี่ยนบาตรนั้น อย่างนี้

พึงขอภิกษุให้รับตกลงก่อน ครั้นแล้ว ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติทุติยกรรมวาจา ว่าดังนี้

• คำสมมติ

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงสมมติภิกษุมีชื่อนี้ให้เป็นผู้เปลี่ยนบาตร **นี่เป็นญัตติ.**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สงฆ์สมมติภิกษุมีชื่อนี้ให้เป็นผู้เปลี่ยนบาตร การสมมติภิกษุมีชื่อนี้ให้เป็นผู้เปลี่ยนบาตร ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด.

ภิกษุมีชื่อนี้สงฆ์สมมติให้เป็นผู้เปลี่ยนบาตรแล้ว ชอบแก่สงฆ์ เหตุอันหนึ่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

๕๘. ภิกษุผู้รับสมมติแล้วนั้น พึงให้เปลี่ยนบาตร พึงกราบเรียนพระเถระว่า ท่านเจ้าข้า ขอพระเถระจงเปลี่ยนบาตร ถ้าพระเถระเปลี่ยน พึงถวายบาตรพระเถระให้พระทุติยเถระเปลี่ยน อันภิกษุจะไม่เปลี่ยน เพราะความสงสารภิกษุนั้นไม่ได้ ภิกษุใดไม่ยอมเปลี่ยน **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

ไม่พึงให้ภิกษุผู้ไม่มีบาตรเปลี่ยน พึงให้เปลี่ยนเล็กลงมาโดยอุบายนี้แลตลอดถึงพระสังฆนวกะ ก็แลบาตรใดเป็นใบสุดท้ายแห่งภิกษุบริษัชนั้น พึงมอบบาตรนั้น แก่ภิกษุผู้ต้องอาบัตินิสัคคิยปาจิตตีย์นั้นด้วยสังกัษบว่า ดูกรภิกษุ นี้บาตรของเธอ พึงใช้ไปกว่าจะแตก ดังนี้.

๕๙. ภิกษุนั้นอย่าเก็บบาตรใบนั้นไว้ในที่อันไม่ควร อย่าใช้โดยอาการอันไม่ควร อย่าทอดธุระว่าบาตรใบนี้จะเป็นอย่างไรก็ตาม คือ จะหายก็ช่าง จะฉิบหายก็ช่าง จะแตกก็ช่าง ถ้าเก็บไว้ในที่ๆ ไม่ควรก็ดี ใช้อย่างที่เขาไม่ใช้กันก็ดี ปล่อยทิ้งเสียก็ดี **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

ปัดตวรรค ลิกขาบทที่ ๒ จบ.

ทรงอนุญาตให้มีคนทำการวัด

[๑๓๘]

๖๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้มีคนทำการวัด.

ปัดตวรรค สิกขาบทที่ ๓

[๑๔๐]

ยานิ โข ปะนะ ตานิ คิลานานัง ภิกขุณัง ปะฏิสาสะเนยานิ...

๖๑. อนึ่ง มีเกสขอันควรลิมของภิกษุผู้อาพาธ คือ เนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย ภิกษุรับประเคนของนั้นแล้ว ฟังเก็บไว้ฉันได้เจ็ดวัน เป็นอย่างยิ่ง ภิกษุให้ลวงกำหนดนั้นไป เป็นนิสัคคิยปาจิตตีย์.

วิธีเสียสละ

[๑๔๑]

๖๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุฟังเสียสละเกสขนั้นอย่างนี้

• เสียสละแก่สงฆ์

ภิกษุรูปนั้น ฟังเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า ท่านเจ้าข้า เกสขนี้ของข้าพเจ้าลวงเจ็ดวัน เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละเกสขนี้แก่สงฆ์.

ครั้นสละแล้วฟังแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ ฟังรับอาบัติ ฟังคืนเกสขที่เสียสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจาว่าดังนี้

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า. เกสขนี้ของภิกษุมีชื่อนี้ เป็นของจำจะสละ. เรอสละแล้วแก่สงฆ์. ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงให้เกสขนี้แก่ภิกษุมีชื่อนี้.

- **เสียสละแก่คณะ**

ภิกษุรูปนั้น พึงเข้าไปหาภิกษุหลายรูป ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโหียง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า เกสขนี้ของข้าพเจ้าล่วงเจ็ดวัน เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละเกสขนี้แก่ท่านทั้งหลาย.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ พึงคืนเกสขที่เสียสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจาว่าดังนี้

ท่านทั้งหลาย ขอจงฟังข้าพเจ้า. เกสขนี้ของภิกษุมีชื่อนี้ เป็นของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่ท่านทั้งหลาย ถ้าความพร้อมพรั่งของท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว ท่านทั้งหลายพึงให้เกสขนี้แก่ภิกษุมีชื่อนี้.

- **เสียสละแก่บุคคล**

ภิกษุรูปนั้น พึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า นั่งกระโหียง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่าน เกสขนี้ของข้าพเจ้า ล่วงเจ็ดวันเป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละเกสขนี้แก่ท่าน.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้รับเสียสละนั้น พึงรับอาบัติ พึงคืนเกสขที่เสียสละให้ด้วยคำว่า ข้าพเจ้าให้เกสขนี้แก่ท่านดังนี้.

ปัตตวรรค สิกขาบทที่ ๓ จบ.

ปัตตวรรค สิกขาบทที่ ๔

[๑๔๕]

มาโส เสโส คิมหันทิ ภิกขุณา วสลิกะสาฎิกะจิวรัง...

๖๓. ภิกษุรู้ว่า ฤดูร้อนยังเหลืออีก ๑ เดือน พึงแสวงหาจีวรคือผ้าอาบน้ำฝนได้ รู้ว่า ฤดูร้อนยังเหลืออีกกึ่งเดือน พึงทำนุ่งได้ ถ้าเธอรู้อว่า ฤดูร้อนเหลือต่ำกว่า ๑ เดือน แสวงหาจีวร คือผ้าอาบน้ำฝน รู้ว่า ฤดูร้อนเหลือต่ำกว่ากึ่งเดือนทำนุ่ง **เป็นนิสัสัคคิยาปาจิตตีย์.**

วิธีเสียสละ

[๑๔๖]

๖๔. คุณกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุพึงเสียสละจีวรคือผ้าอาบน้ำฝนนั้น
อย่างนี้

• เสียสละแก่สงฆ์

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เจวียงบ่า กราบทำ
ภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า จีวรคือผ้าอาบน้ำฝนผืนนี้ของข้าพเจ้า แสวงหาได้
มาในฤดูร้อนซึ่งยังเหลือเกินกว่า ๑ เดือน ทำนุ่งในฤดูร้อนซึ่งยัง
เหลืออยู่เกินกว่ากึ่งเดือน เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจีวรคือ
ผ้าอาบน้ำฝนผืนนี้แก่สงฆ์.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับ
อาบัติ พึงคืนจีวรคือผ้าอาบน้ำฝนที่เสียสละให้ด้วยญัตติกรรม
วาจา ว่าดังนี้

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า. จีวรคือผ้าอาบน้ำฝนผืนนี้
ของภิกษุมีชื่อนี้เป็นของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่สงฆ์. ถ้าความ
พร้อมพรุ่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว. สงฆ์พึงให้จีวรคือผ้าอาบน้ำฝนผืนนี้
แก่ภิกษุมีชื่อนี้.

• เสียสละแก่คณะ

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุหลายรูป ห่มผ้าอุตราสงค์เจวียงบ่า
กราบทำภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระหย่ง ประนมมือ กล่าว
อย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า จีวรคือผ้าอาบน้ำฝนผืนนี้ของข้าพเจ้า แสวงหาได้
มาในฤดูร้อน ซึ่งยังเหลืออยู่เกินกว่า ๑ เดือน ทำนุ่งในฤดูร้อนซึ่ง
ยังเหลืออยู่เกินกว่ากึ่งเดือน เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจีวร
คือผ้าอาบน้ำฝนผืนนี้แก่ท่านทั้งหลาย.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ พึงคืนจิวรคือผ้าอาบน้ำฝนที่เสียสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

ท่านทั้งหลาย ขอจงพึงข้าพเจ้า จิวรคือผ้าอาบน้ำฝนผืนนี้ของ ภิกษุมิชื่อนี้เป็นของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่ท่านทั้งหลาย ถ้า ความพร้อมพรียงของท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว ท่านทั้งหลายพึงให้จิวร คือผ้าอาบน้ำฝนนี้แก่ภิกษุมิชื่อนี้.

• เสียสละแก่บุคคล

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์เนวียงปานึงกระหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่าน จิวรคือผ้าอาบน้ำฝนผืนนี้ของข้าพเจ้า แสวงหาได้มาใน ฤดูร้อนซึ่งยังเหลืออยู่เกินกว่าหนึ่งเดือน ทำนองในฤดูร้อนซึ่งยัง เหลืออยู่เกินกว่ากึ่งเดือน เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจิวรคือ ผ้าอาบน้ำฝนผืนนี้แก่ท่าน.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้รับเสียสละนั้น พึงรับอาบัติ พึงคืนจิวรคือผ้าอาบน้ำฝนที่เสียสละให้ด้วยคำว่า ข้าพเจ้าให้จิวร คือผ้าอาบน้ำฝนผืนนี้แก่ท่าน ดังนี้.

ปัตตวรรค สิกขาบทที่ ๔ จบ.

ปัตตวรรค สิกขาบทที่ ๕

[๑๔๙]

โย ปะนะ ภิกขุ ภิกขุสละ สามัง จิระรัง ทัตถวา กุปีโต...

๖๕. อนึ่งภิกษุใดให้จิวรแก่ภิกษุเองแล้ว โกรธ น้อยใจ ซึ่งเอามาก็ดี ให้ซึ่งเอามาก็ดี เป็นนิสัคคิยปาจิตตีย์.

วิธีเสียสละ

[๑๕๐]

๖๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุพึงเสียสละจิวรนั้นอย่างนี้

• **เสียสละแก่สงฆ์**

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้า ภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า
 ท่านเจ้าข้า จีวรผืนนี้ของข้าพเจ้า ให้แก่ภิกษุเอง แล้วชิงเอามาเป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจีวรผืนนี้แก่สงฆ์.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ พึงคืนจีวรที่เสียสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า. จีวรผืนนี้ของภิกษุมีชื่อนี้ เป็นของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่สงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงให้จีวรผืนนี้แก่ภิกษุมีชื่อนี้.

• **เสียสละแก่คณะ**

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุหลายรูป ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า
 ท่านเจ้าข้า จีวรผืนนี้ของข้าพเจ้า ให้แก่ภิกษุเองแล้วชิงเอามาเป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจีวรผืนนี้แก่ท่านทั้งหลาย.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ พึงคืนจีวรที่เสียสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

ท่านทั้งหลาย ขอจงฟังข้าพเจ้า. จีวรผืนนี้ของภิกษุมีชื่อนี้ เป็นของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่ท่านทั้งหลาย ถ้าความพร้อมพรั่งของท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว ท่านทั้งหลายพึงให้จีวรผืนนี้แก่ภิกษุมีชื่อนี้.

• **เสียสละแก่บุคคล**

ภิกษุรูปนั้น พึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า นั่งกระหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่าน จีวรผืนนี้ของข้าพเจ้า ให้แก่ภิกษุเองแล้วชิงเอามา เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจีวรผืนนี้แก่ท่าน.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้รับเสียสละนั้น พึงรับอาบัติ
พึงคืนจิวรที่เสียสละให้ด้วยคำว่า ข้าพเจ้าให้จิวรผืนนี้แก่ท่าน ดังนี้.

ปัตตวรรค สิกขาบทที่ ๕ จบ.

ปัตตวรรค สิกขาบทที่ ๖

[๑๕๓]

โย ปะนะ ภิกขุ สามัง สุตตัง วิญญาเปตฺวา ตันตะวาเยหิ...

๖๗. อนึ่ง ภิกษุใด ขอตัดายมาเองแล้วยังช่างหูกให้ทอจิวรเป็นนิสัคคีย-
ปาจิตตีย์.

วิธีเสียสละ

[๑๕๔]

๖๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุพึงเสียสละจิวรนั้นอย่างนี้

• เสียสละแก่สงฆ์

ภิกษุรูปนั้น พึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้า
ภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า จิวรผืนนี้ของข้าพเจ้า ขอตัดายมาเองแล้วยังช่างหูก
ให้ทอ เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจิวรผืนนี้แก่สงฆ์.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ
พึงคืนจิวรที่เสียสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า จิวรผืนนี้ของภิกษุมีชื่อนี้ เป็น
ของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่สงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์
ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงให้จิวรผืนนี้แก่ภิกษุมีชื่อนี้.

• เสียสละแก่คณะ

ภิกษุรูปนั้น พึงเข้าไปหาภิกษุหลายรูป ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า
กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระหย่งประนมมือ กล่าว
อย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า จีวรผืนนี้ของข้าพเจ้า ขอถ่ายมาเองแล้วยังช่างหูกให้ทอ เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจีวรผืนนี้แก่ท่านทั้งหลาย.

ครั้นสละแล้ว พึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ พึงคืนจีวรที่เสียสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

ท่านทั้งหลาย ขอจงพึงข้าพเจ้า จีวรผืนนี้ของภิกษุมิชื่อนี้ เป็นของจำจะสละเธอสละแล้วแก่ท่านทั้งหลาย ถ้าความพร้อมพรั่งของท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว ท่านทั้งหลายพึงให้จีวรผืนนี้แก่ภิกษุมิชื่อนี้.

• **เสียสละแก่บุคคล**

ภิกษุรูปนั้น พึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงป่านั่งกระหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่าน จีวรผืนนี้ของข้าพเจ้า ขอถ่ายมาเองแล้วยังช่างหูกให้ทอ เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจีวรผืนนี้แก่ท่าน.

ครั้นสละแล้ว พึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้รับเสียสละนั้น พึงรับอาบัติ พึงคืนจีวรที่เสียสละให้ด้วยคำว่า ข้าพเจ้าให้จีวรผืนนี้แก่ท่าน ดังนี้.

ปิตตวรรค สิกขาบทที่ ๖ จบ.

ปิตตวรรค สิกขาบทที่ ๗

[๑๕๗]

ภิกขุขุ ประเนวะ อุททิสสะ อัญญาตะโก คหะปะติ วา...

๖๙. อนึ่ง เจ้าพ่อเรือนกัถิ เจ้าแม่เรือนกัถิ ผู้มิใช่ญาติ สั่งช่างหูกให้ทอจีวรเฉพาะภิกษุ ถ้าภิกษุนั้น เขาไม่ได้ปวารณาไว้ก่อน เข้าไปหาช่างหูกแล้ว ถึงความกำหนดในจีวรในสำนักของเขานั้นว่า จีวรผืนนี้ทอเฉพาะรูป ขอท่านจงทำให้ยาว ให้กว้าง ให้แน่น ให้เป็นของที่ซึ่งดี ให้เป็นของที่ทอดี ให้เป็นของที่สางดี ให้เป็นของที่กรีดดี แม้โฉนรูปจะให้ของเล็กน้อยเป็นรางวัลแก่ท่าน ครั้นกล่าวอย่างนี้แล้ว ภิกษุนั้นให้ของเล็กน้อยเป็นรางวัล โดยที่สุดแม้สักว่าปิณฑบาท เป็นนิสัคคิยาจิตตีย์.

วิธีเสียสละ

[๑๕๘]

๗๐. คุณกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุพึงเสียสละจีวรนั้น อย่างนี้

• เสียสละแก่สงฆ์

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้า ภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า จีวรผืนนี้ของข้าพเจ้า. เขาไม่ได้ปวารณาไว้ก่อน ข้าพเจ้าเข้าไปหาช่างหูกของเจ้าเรือนผู้มีโชติญาณ ถึงความกำหนดในจีวร เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจีวรผืนนี้แก่สงฆ์.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ พึงคืนจีวรที่เสียสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า จีวรผืนนี้ของภิกษุมีชื่อนี้ เป็นของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่สงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงให้จีวรผืนนี้แก่ภิกษุมีชื่อนี้.

• เสียสละแก่คณะ

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุหลายรูป ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า จีวรผืนนี้ของข้าพเจ้า เขาไม่ได้ปวารณาไว้ก่อน ข้าพเจ้าไปหาช่างหูกของเจ้าเรือนผู้มีโชติญาณ ถึงความกำหนดในจีวรเป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจีวรผืนนี้แก่ท่านทั้งหลาย.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ พึงคืนจีวรที่เสียสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

ท่านทั้งหลาย ขอจงฟังข้าพเจ้า จีวรผืนนี้ของภิกษุมีชื่อนี้ เป็นของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่ท่านทั้งหลาย ถ้าความพร้อมพรั่งของท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว ท่านทั้งหลายพึงให้จีวรผืนนี้แก่ภิกษุมีชื่อนี้.

• **เสียดละแก่บุคคล**

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า นั่งกระโหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่าน จีวรผืนนี้ของข้าพเจ้า เขาไม่ได้ปวารณาไว้ก่อน ข้าพเจ้าเข้าไปหาช่างหูกของเจ้าเรือนผู้มีโชฎกชาติ ถึงความกำหนดในจีวรเป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจีวรผืนนี้แก่ท่าน.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้รับเสียดละนั้น พึงรับอาบัติ พึงคืนจีวรที่เสียดละให้ด้วยคำว่า ข้าพเจ้าให้จีวรผืนนี้แก่ท่าน ดังนี้.

ปัตตวรรค สิกขาบทที่ ๗ จบ.

ทรงอนุญาตอัจเจกจีวร

[๑๖๑]

๗๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตเพื่อรับอัจเจกจีวรแล้วเก็บไว้ได้.

ปัตตวรรค สิกขาบทที่ ๘

ทะสาหानาคะตัง กัตติกะเตมาสิปฺปนณะมัง, ภิกฺขุโน ปะเนวะ...

๗๒. วันปฐมมีที่ครบ ๓ เดือน แห่งเดือนกัตติกา ยังไม่มาอีก ๑๐ วัน อัจเจกจีวรเกิดขึ้นแก่ภิกษุ ภิกษุรู้ว่าเป็นอัจเจกจีวร พึงรับไว้ได้ ครั้นรับไว้แล้วพึงเก็บไว้ได้จนตลอดสมัยที่เป็นจีวรกาล ถ้าเธอเก็บไว้ยิ่งกว่านั้น เป็นนิสสัคคิยปาจิตตีย์.

วิธีเสียดละ

[๑๖๒]

๗๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุพึงเสียดละอัจเจกจีวรนั้นอย่างนี้

• **เสียดละแก่สงฆ์**

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้า ภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า ผ้าอัจเจกจีวรผืนนี้ของข้าพเจ้า เก็บไว้ล่องเลยสมัย
จีวรกาลเป็นของจำจะสละ. ข้าพเจ้าสละผ้าอัจเจกจีวรผืนนี้แก่สงฆ์.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ
พึงคืนจีวรที่เสียสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า. อัจเจกจีวรผืนนี้ของภิกษุมีชื่อนี้
เป็นของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่สงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่งของ
สงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงให้ผ้าอัจเจกจีวรผืนนี้แก่ภิกษุมีชื่อนี้.

• เสียสละแก่คณะ

ภิกษุรูปนั้น พึงเข้าไปหาภิกษุหลายรูป ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า
กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโหียง ประนมมือ กล่าว
อย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า ผ้าอัจเจกจีวรผืนนี้ของข้าพเจ้า เก็บไว้ล่องเลยสมัย
จีวรกาลเป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละผ้าอัจเจกจีวรผืนนี้แก่ท่าน
ทั้งหลาย.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ
พึงคืนจีวรที่เสียสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

ท่านทั้งหลาย ขอจงฟังข้าพเจ้า ผ้าอัจเจกจีวรผืนนี้ของภิกษุมีชื่อนี้
เป็นของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่ท่านทั้งหลาย ถ้าความพร้อมพรั่ง
ของท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว ท่านทั้งหลายพึงให้ผ้าอัจเจกจีวร
ผืนนี้แก่ภิกษุมีชื่อนี้.

• เสียสละแก่บุคคล

ภิกษุรูปนั้น พึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า
นั่งกระโหียง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่าน ผ้าอัจเจกจีวรผืนนี้ของข้าพเจ้า เก็บไว้ล่องเลยสมัยจีวรกาล
เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละผ้าอัจเจกจีวรผืนนี้แก่ท่าน.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้รับเสียสละนั้น พึงรับอาบัติ พึงคืนจีวรที่เสียสละให้ด้วยคำว่า ข้าพเจ้าให้ผ้าอัจเจกจีวรผืนนี้แก่ท่าน ดังนี้.

ปัตตวรรค สิกขาบทที่ ๘ จบ.

ทรงอนุญาตให้เก็บจีวรไว้ในละแวกบ้าน

[๑๖๕]

๗๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุผู้อยู่ในเสนาสนะป่า เก็บไตรจีวรผืนใดผืนหนึ่งไว้ในละแวกบ้านได้.

ปัตตวรรค สิกขาบทที่ ๙

อุปะวัสสัง โข ปะนะ กัตติกะปฺนณมะมัง, ยานิ โข ปะนะ...

๗๕. อนึ่ง ภิกษุจำพรรษาแล้ว จะอยู่ในเสนาสนะป่า ที่รู้กันว่าเป็นที่มีรังเกียจ มีภัยจำเพาะหน้า ตลอดถึงวันเพ็ญเดือน ๑๒ ปวารณาอยู่ พึงเก็บจีวร ๓ ผืน ๆ ไตผืนหนึ่งไว้ในละแวกบ้านได้ และปัจจัยอะไร ๆ เพื่อจะอยู่ปราศจากจีวรนั้นจะพึงมีแก่ภิกษุนั้น ภิกษุนั้นพึงอยู่ปราศจากจีวรนั้นได้ ๖ คืนเป็นอย่างยิ่ง ถ้าเธออยู่ปราศยิ่งกว่านั้น เว้นไว้แต่ภิกษุได้สมมติ เป็นนิสัคคิยปาจิตตีย์.

วิธีเสียสละ

[๑๖๖]

๗๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุพึงเสียสละจีวรนั้นอย่างนี้

- **เสียสละแก่สงฆ์**

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบทำ ภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า จีวรผืนนี้ของข้าพเจ้า อยู่ปราศแล้วเกิน ๖ คืนเป็นของจำจะสละ เว้นไว้แต่ภิกษุได้สมมติ ข้าพเจ้าสละจีวรนี้แก่สงฆ์.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ
พึงคืนจิวรที่เสียดสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า จิวรผืนนี้ของภิกษุผู้มีชื่อนี้เป็น
ของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่สงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์
ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงให้จิวรผืนนี้แก่ภิกษุผู้มีชื่อนี้.

• เสียดสละแก่คณะ

ภิกษุรูปนั้น พึงเข้าไปหาภิกษุหลายรูป ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า
กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระหย่ง ประนมมือ กล่าว
อย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า จิวรผืนนี้ของข้าพเจ้า อยู่ปราศแล้วเกิน ๖ คิน เป็น
ของจำจะสละเว้นไว้แต่ภิกษุได้สมมติ ข้าพเจ้าสละจิวรผืนนี้แก่ท่าน
ทั้งหลาย.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ
พึงคืนจิวรที่เสียดสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

ท่านทั้งหลาย ขอจงฟังข้าพเจ้า จิวรผืนนี้ของภิกษุผู้มีชื่อนี้ เป็น
ของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่ท่านทั้งหลาย ถ้าความพร้อมพรั่ง
ของท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว ท่านทั้งหลายพึงให้จิวรผืนนี้แก่ภิกษุ
ผู้มีชื่อนี้.

• เสียดสละแก่บุคคล

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า
นั่งกระหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่าน จิวรผืนนี้ของข้าพเจ้า อยู่ปราศแล้วเกิน ๖ คิน เป็นของ
จำจะสละ เว้นไว้แต่ภิกษุได้สมมติ ข้าพเจ้าสละจิวรผืนนี้แก่ท่าน.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้รับเสียดสละนั้น พึงรับอาบัติ
พึงคืนจิวรที่เสียดสละให้ด้วยคำว่า ข้าพเจ้าให้จิวรผืนนี้แก่ท่าน ดังนี้.

ปัตตวรรค สิกขาบทที่ ๙ จป.

ปิตตวรรค สิกขาบทที่ ๑๐

[๑๖๙]

โย ปะนะ ภิกขุ ชานัง สังฆิกัง ลากัง ประริณะตัง...

๗๗. อนึ่ง ภิกษุใด รู้อยู่ น้อมลามที่เขา น้อมไว้เป็นของจะถวายสงฆ์มา เพื่อตน เป็นนิสสัคคียปาจิตตีย์.

วิธีเสียสละ

[๑๗๐]

๗๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุพึงเสียสละลามนั้น อย่างนี้

• เสียสละแก่สงฆ์

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้า ภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า ลามนี้เขาน้อมไปเป็นของจะถวายสงฆ์ ข้าพเจ้ารู้อยู่น้อมมาเพื่อตน เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละลามนี้แก่สงฆ์.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ พึงคืนลามที่เสียสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ลามนี้ของภิกษุมีชื่อนี้เป็นของจำจะสละ เเขอสละแล้วแก่สงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงให้ลามนี้แก่ภิกษุมีชื่อนี้.

• เสียสละแก่คณะ

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุหลายรูป ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า ลามนี้เขาน้อมไปเป็นของจะถวายสงฆ์ ข้าพเจ้ารู้อยู่ น้อมมาเพื่อตน เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละลามนี้แก่ท่านทั้งหลาย.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ
พึงคืนลาภที่เสียสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

ท่านทั้งหลาย ขอจงฟังข้าพเจ้า ลาภนี้ของภิกษุมีชื่อนี้ เป็นของ
จำจะสละ เธอสละแล้วแก่ท่านทั้งหลาย ถ้าความพร้อมพรั่งของ
ท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว ท่านทั้งหลายพึงให้ลาภนี้แก่ภิกษุมีชื่อนี้.

• **เสียสละแก่บุคคล**

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า
นั่งกระหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่าน ลาภนี้เขาน้อมไปเป็นของจะถวายสงฆ์ ข้าพเจ้ารู้
น้อมมาเพื่อตน เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละลาภนี้แก่ท่าน.

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้รับเสียสละนั้น พึงรับอาบัติ
พึงคืนลาภที่เสียสละให้ด้วยคำว่า ข้าพเจ้าให้ลาภนี้แก่ท่าน ดังนี้.

ปัตตวรรค สิกขาบทที่ ๑๐ จบ.

นิสัคคิยปาจิตตีย์ วรรคที่ ๓ จบ.

นิสัคคิยกัณฑ์ จบ.

กัณฑ์ที่ ๒ : ปาจิตตियกัณฑ์

มุสาวาทวรรค สิกขาบทที่ ๑

[๑๗๓]

สัมปะชานะมุสาวาทะ ปาจิตตियัง.

๗๙. เป็นปาจิตตियัง ในเพราะสัมปะชามุสาวาท.

มุสาวาทวรรค สิกขาบทที่ ๒

[๑๗๔]

โอมะสะวาเท ปาจิตตियัง.

๘๐. เป็นปาจิตตियัง ในเพราะโอมสะวาท.

มุสาวาทวรรค สิกขาบทที่ ๓

[๒๕๕]

ภิกขุเปตฺตญฺเฐ ปาจิตตियัง.

๘๑. เป็นปาจิตตियัง ในเพราะส่อเสียดภิกขุ.

มุสาวาทวรรค สิกขาบทที่ ๔

[๒๗๔]

โย ปะนะ ภิกขุ อะนุปะสัมปັນนัง ปะทะโสธัมมัง...

๘๒. อนึ่ง ภิกษุใด ยังอนุปะสัมปັນให้กล่าวธรรมโดยบท เป็นปาจิตตियัง.

มุสาวาทวรรค สิกขาบทที่ ๕

[๒๙๐]

โย ปะนะ ภิกขุ อะนุปะสัมปันเนนะ อุตตะริทฺวิรัตตะติรัตตัง...

๘๓. อนึ่ง ภิกษุใด สำเร็จการนอนร่วมกับอนุปะสัมปັນ ยิ่งกว่า ๒-๓ คืน เป็นปาจิตตियัง.

มุสวาทวรรค สิกขาบทที่ ๖

[๒๙๔]

โย ปะนะ ภิกขุ มาตุคามะนะ สะหะเสยยัง กัปปะเยยะ...

๘๔. หนึ่ง ภิกษุใดสำเร็จการนอนร่วมกับมาตุคาม เป็นปาจิตตีย์.

[๒๙๕]

๘๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้แสดงธรรมแก่มาตุคามได้เพียง ๕-๖ คำ.

มุสวาทวรรค สิกขาบทที่ ๗

โย ปะนะ ภิกขุ มาตุคามัสสะ อุตตะริจัปปัญจะวาจาหิ...

๘๖. หนึ่ง ภิกษุใด แสดงธรรมแก่มาตุคามยิ่งกว่า ๕-๖ คำ เว้นไว้แต่มี บุรุษผู้รู้เพียงสาอยู่ เป็นปาจิตตีย์.

มุสวาทวรรค สิกขาบทที่ ๘

[๓๐๔]

โย ปะนะ ภิกขุ อะนุปะสัมบันนัสสะ อุตตะริมะนุสสะธัมมัง...

๘๗. หนึ่ง ภิกษุใดบอกอุตตริมนุสสธรรมแก่อนุปัสมบัน เป็นปาจิตตีย์ เพราะมีจริง.

มุสวาทวรรค สิกขาบทที่ ๙

[๓๑๒]

โย ปะนะ ภิกขุ ภิกขุสสะ ทุฏฐุลลัง อาปัตติง อะนุปะสัมบันนัสสะ...

๘๘. หนึ่ง ภิกษุใด บอกอาบัติชั่วหยาบของภิกษุ แก่อนุปัสมบัน เว้นไว้แต่ภิกษุได้รับสมมติ เป็นปาจิตตีย์.

มุสวาทวรรค สิกขาบทที่ ๑๐

[๓๑๙]

โย ปะนะ ภิกขุ ปะฐะเวง ขะเณยยะ วา ขะณาเปยยะ วา...

๘๙. หนึ่ง ภิกษุใด ชุตก็ดี ให้ชุตก็ดี ซึ่งปรูฬี เป็นปาจิตตีย์.

ปาจิตตีย์ วรรคที่ ๑ จบ.

ภุตคามวรรค สิกขาบทที่ ๑

[๓๕๔]

ภุตคามะปาตัพพะยะตายะ ปาจิตตियัง.

๙๐. เป็นปาจิตตีย์ ในเพราะพราภุตคาม.

ภุตคามวรรค สิกขาบทที่ ๒

[๓๖๑]

อัญญะวาทะเก วิหะสะเก ปาจิตตियัง.

๙๑. เป็นปาจิตตีย์ ในเพราะความเป็นผู้กล่าวคำอื่น ในเพราะความเป็นผู้ให้ลำบาก.

ภุตคามวรรค สิกขาบทที่ ๓

[๓๖๙]

อุชฌาปะนะเก ชียยะนะเก ปาจิตตियัง.

๙๒. เป็นปาจิตตีย์ ในเพราะความเป็นผู้ให้พินทะนา ในเพราะความเป็นผู้บ่นว่า.

ภุตคามวรรค สิกขาบทที่ ๔

[๓๗๔]

โย ปะนะ ภิกขุ สังฆิกัง มัญจัน วา ปิจฺจัน วา ภิสฺสิง วา...

๙๓. อนึ่ง ภิกษุใดวางไว้แล้วก็ดี ให้วางไว้แล้วก็ดี ซึ่งเตียงก็ดี ตั่งก็ดี พุกก็ดี เก้าอี้ก็ดี อันเป็นของสงฆ์ในที่แจ้ง เมื่อหลีกเลี่ยงไปไม่เก็บเองก็ดี ไม่ให้เก็บก็ดีซึ่งเสนาสนะที่วางไว้นั้น หรือไม่ออกมอบหมาย ไปเสีย เป็นปาจิตตีย์.

• พระพุทธบัญญัติให้เก็บเสนาสนะ

[๓๗๕]

๙๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้เก็บเสนาสนะไว้ในปะรำหรือที่โคนไม้ หรือในที่ซึ่งนกกาหรือนกเหยี่ยวจะไม่ถ่ายมูลรดได้ตลอด ๘ เดือน ซึ่งกำหนดว่ามีใช้ฤดูฝน.

กุตคามวรรค สิกขาบทที่ ๕

[๓๗๙]

โย ปะนะ ภิกขุ สังฆิกะ วิหาระ เสยยัง สันณะริตฺวา วา...

๙๕. หนึ่ง ภิกษุใด ปูแล้วกัฏฐิ์ ให้ปูแล้วกัฏฐิ์ ซึ่งที่นอนในวิหารเป็นของสงฆ์ เมื่อหลีกไป ไม่เก็บเองกัฏฐิ์ ไม่ให้เก็บกัฏฐิ์ ซึ่งที่นอนอันปูไว้ นั้น หรือ ไม่บอกมอบหมาย ไปเสีย เป็นปาจิตติยฺ.

กุตคามวรรค สิกขาบทที่ ๖

[๓๘๓]

โย ปะนะ ภิกขุ สังฆิกะ วิหาระ ชานัง ปุพฺพปะคะตัง...

๙๖. หนึ่ง ภิกษุใด รู้้อยู่ สำเร็จการนอนแทรกแซงภิกษุผู้เข้าไปก่อนในวิหารของสงฆ์ ด้วยหมายว่า ผู้ใดมีความคับใจ ผู้นั้นจักหลีกไปเอง ทำความหมายอย่างนี้เท่านั้นให้เป็นปัจจัย หาใช่อย่างอื่นไม่ เป็นปาจิตติยฺ.

กุตคามวรรค สิกขาบทที่ ๗

[๓๘๗]

โย ปะนะ ภิกขุ ภิกขุง กุบีโต อะนัตตะมะโน สังฆิกา...

๙๗. หนึ่ง ภิกษุใด โกรธ ขัดใจ จุดคร่ากัฏฐิ์ ให้จุดคร่ากัฏฐิ์ ซึ่งภิกษุจากวิหารของสงฆ์ เป็นปาจิตติยฺ.

กฎคಾಮวรรค สิกขาบทที่ ๘

[๓๙๒]

โย ปะนะ ภิกขุ สังฆิกะ วิหาระ อูปะริ เวหาสะกุกุฎฐา...

๙๘. อนึ่ง ภิกษุใด นั่งทับกัฏฐิ นอนทับกัฏฐิ ซึ่งเตียงกัฏฐิ ซึ่งตั้งกัฏฐิ อันมิเท่าเสียบ บนรั้วในวิหารเป็นของสงฆ์ เป็นปาจิตติย.

กฎคಾಮวรรค สิกขาบทที่ ๙

[๓๙๗]

มะหัลละกัมปะนะ ภิกขุณา วิหารัง การะยะมาเนนะ ยาวะ...

๙๙. อนึ่ง ภิกษุผู้ให้ทำซึ่งวิหารใหญ่ จะวางเข็ดหน้าเพียงไรแต่กรอบแห่ง ประตู จะบริกรรมช่องหน้าต่าง พึงยืนในที่ปราศจากของสดเขียว อำนวนยให้พอกได้ ๒-๓ ชั้น ถ้าเธออำนวนยยิ่งกว่านั้น แม้ยืนในที่ ปราศจากของสดเขียว ก็ เป็นปาจิตติย.

กฎคಾಮวรรค สิกขาบทที่ ๑๐

[๔๐๒]

โย ปะนะ ภิกขุ ชานัง สัปปาณะกัง อูทะกัง ตินัง วา...

๑๐๐. อนึ่ง ภิกษุใด รู้อยู่ว่า น้ำมีตัวสัตว์ รดกัฏฐิ ให้รดกัฏฐิ ซึ่งหญ้ากัฏฐิ ดิน กัฏฐิ เป็นปาจิตติย.

ปาจิตติย วรรคที่ ๒ จบ.

[๔๐๖]

๑๐๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้สมมติภิกษุเป็นผู้กล่าวสอน ภิกษุณี.

วิธีสมมติภิกษุผู้สั่งสอนภิกษุณี

๑๐๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลสงฆ์พึงสมมติอย่างนี้.

พึงขอรับรองภิกษุก่อน ครั้นแล้วภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศ ให้สงฆ์ทราบ ด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจา ว่าดังนี้

• **กรรมวาจาสมมติ**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงสมมติภิกษุมีชื่อนี้ ให้เป็นผู้กล่าวสอนภิกษุณีนี้เป็นญัตติ.

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า. สงฆ์สมมติภิกษุมีชื่อนี้ให้เป็นผู้กล่าวสอนภิกษุณี การสมมติภิกษุมีชื่อนี้ให้เป็นผู้กล่าวสอนภิกษุณีชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด.

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้เป็นครั้งที่สอง ...

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้เป็นครั้งที่สาม ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สงฆ์สมมติภิกษุมีชื่อนี้ให้เป็นผู้กล่าวสอนภิกษุณี การสมมติภิกษุมีชื่อนี้ ให้เป็นผู้กล่าวสอนภิกษุณีชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด.

ภิกษุมีชื่อนี้ สงฆ์สมมติให้เป็นผู้กล่าวสอนภิกษุณีแล้ว ชอบแก่สงฆ์ เหตุนี้จึงนั่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

โอวาทวรรค สิกขาบทที่ ๑

โย ปะนะ ภิกขุ อะสัมมะโต ภิกขุณियो โอวะเทยยะ...

๑๐๓. อนึ่ง ภิกษุใดไม่ได้รับสมมติ กล่าวสอนพวกภิกษุณี เป็นปาจิตตีย์.
[๔๐๗]

องค์คุณ ๘ ของภิกษุผู้กล่าวสอนภิกษุณี

๑๐๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้สมมติภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๘ ดังต่อไปนี้ เป็นผู้กล่าวสอนภิกษุณี

๑. เป็นผู้มีสถิ สรรวมด้วยปาติโมกขสังวร สมบูรณ์ด้วยอาจารย์และโคจรอยู่ มีปกติเห็นภัยในโทษเพียงเล็กน้อย สมาทานศึกษาอยู่ในสิกขาบททั้งหลาย

๒. เป็นพหูสูต คือ ทรงสุตะ เป็นผู้สั่งสมสุตะ ธรรมเหล่านั้นไดงามในเบื้องต้น งามในท่ามกลาง งามในที่สุด ประกาศพรหมจรรย์ พร้อมทั้งอรรถทั้งพยัญชนะครบบริบูรณ์บริสุทธิ ธรรมเห็นปานนั้น อันภิกษุนี้ได้สดับมาก ทรงจำไว้ได้ คล่องปาก ชื่นใจ แทงตลอด ด้วยปัญญา

๓. พระปาติโมกข์ทั้งสองมาแล้วด้วยดีโดยพิสดาร แก่ภิกษุนี้ คือ ภิกษุนี้จำแนกได้ดี คล่องแคล่วดี วินิจฉัยได้เรียบร้อยโดยสูตร โดยอนุพยัญชนะ

๔. เป็นผู้มีความจาสะละสลวย ชัดเจน

๕. เป็นที่นิยมชมชอบของภิกษุณีโดยมาก

๖. เป็นผู้สามารถกล่าวสอนภิกษุณีได้

๗. เป็นผู้ไม่เคยล่วงครุธรรม กับสตรีผู้ครองผ้ากาสาเยซึ่งบวช เฉพาะพระผู้มีพระภาคพระองค์นี้

๘. มีพรรษาได้ ๒๐ หรือเกิน ๒๐

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้สมมติภิกษุผู้ประกอบด้วย องค์คุณ ๘ ประการนี้ ให้เป็นผู้กล่าวสอนภิกษุณีได้.

โอวาทวรรค ศึกษาบทที่ ๒

[๔๒๕]

สัมมะโตปี เจ ภิกขุ อัดถังคะเต สุริเย ภิกขุณีโย...

๑๐๕. ถ้าภิกษุ แม้ได้รับสมมติแล้ว เมื่อพระอาทิตย์อัสดงแล้ว กล่าวสอน พวกภิกษุณี เป็นปาจิตตีย์.

[๔๓๐]

๑๐๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้เข้าไปสู่สำนักภิกษุณี แล้วสั่งสอน ภิกษุณีผู้อาพาธได้.

โองาทัรรค สิกขาบทที่ ๓

โย ปะนะ ภิกขุ ภิกขุญฺสัสสะยัง อูปะสังกะมิตฺวา...

๑๐๗. หนึ่ง ภิกษุใด เข้าไปสู่ที่อาศัยแห่งภิกษุณี แล้วสั่งสอนพวกภิกษุณี เว้นไว้แต่สมัย เป็นปาจิตตีย์. สมัยในเรื่องนั้นดั่งนี้ คือ ภิกษุณีอาพาธ นี่เป็นสมัยในเรื่องนั้น.

โองาทัรรค สิกขาบทที่ ๔

[๔๓๔]

โย ปะนะ ภิกขุ เอวัง ะเทยยะ อามิสะเหตุ ภิกขุ...

๑๐๘. หนึ่ง ภิกษุใด กล่าวอย่างนี้ว่า พวกภิกษุสั่งสอนพวกภิกษุณี เพราะเหตุอามิส เป็นปาจิตตีย์.

โองาทัรรค สิกขาบทที่ ๕

[๔๔๓]

โย ปะนะ ภิกขุ อัญญาติกายะ ภิกขุनिया จีวะรัง ทะเทยยะ...

๑๐๙. หนึ่ง ภิกษุใด ให้จีวรแก่ภิกษุณีผู้มีโชฎาติ เว้นไว้แต่แลกเปลี่ยน เป็นปาจิตตีย์.

โองาทัรรค สิกขาบทที่ ๖

[๔๔๗]

โย ปะนะ ภิกขุ อัญญาติกายะ ภิกขุनिया จีวะรัง สัพเพยยะ วา...

๑๑๐. หนึ่ง ภิกษุใด เย็บกัถี ให้เย็บกัถี ซึ่งจีวร เพื่อภิกษุณีผู้มีโชฎาติ เป็นปาจิตตีย์.

ทรงอนุญาตให้เดินทางร่วม

[๔๕๒]

๑๑๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในหนทางที่จะต้องไปกับพวกภิกษุณี รู้กันอยู่ว่าเป็นที่น่ารังเกียจ มีภัยเฉพาะหน้า เราอนุญาตให้ชักชวนกันแล้วเดินทางไกลร่วมกับภิกษุณีได้.

โอวาทวรรค สิกขาบทที่ ๗

โย ปะนะ ภิกขุ ภิกขุณิยา สัทธัง สังวิธายะ เอกัทธานะมัคคัง...

๑๑๒. อนึ่ง ภิกษุใดชักชวนกันแล้วเดินทางไกลด้วยกันกับภิกษุณี โดยที่ สุดแม่สิ้นระยะบ้านหนึ่ง เว้นไว้แต่สมัย เป็นปาจิตติย นีสมัย ในเรื่องนั้น ทางเป็นที่จะต้องไปด้วยพวกเกวียน รู้กันอยู่ว่าเป็นที่ น่ารังเกียจ มีภัยเฉพาะหน้า นีสมัยในเรื่องนั้น.

ทรงอนุญาตให้โดยสารเรือลำเดียวกันข้ามฟาก

[๔๕๗]

๑๑๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในการข้ามฟาก เราอนุญาตให้ชักชวนกันแล้ว โดยสารเรือลำเดียวกับภิกษุณีได้.

โอวาทวรรค สิกขาบทที่ ๘

โย ปะนะ ภิกขุ ภิกขุณิยา สัทธัง สังวิธายะ เอกังนาวัง อะภิริหะยยะ...

๑๑๔. อนึ่ง ภิกษุใดชักชวนกันแล้ว โดยสารเรือลำเดียวกับภิกษุณี ขึ้นน้ำ ไปก็ดี ล่องน้ำไปก็ดี เว้นไว้แต่ข้ามฟาก เป็นปาจิตติย.

ทรงอนุญาตให้ฉันบิณฑบาตที่คฤหส์ถ์ปรารภไว้ก่อน

[๔๖๒]

๑๑๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในเพราะคฤหส์ถ์ปรารภไว้ก่อน เราอนุญาต ให้ภิกษุผู้รู้ อยู่ ฉันบิณฑบาตที่ภิกษุณีแนะนำให้เขาถวายได้.

โอวาทวรรค สิกขาบทที่ ๙

โย ปะนะ ภิกขุ ชานัง ภิกขุณีปะริปาจิตัง ปิณฑะปะตัง...

๑๑๖. อนึ่ง ภิกษุใดรู้ อยู่ ฉันบิณฑบาตอันภิกษุณีแนะนำให้ถวาย เว้นแต่ คฤหส์ถ์ปรารภไว้ก่อน เป็นปาจิตติย.

โอวาทวรรค สิกขาบทที่ ๑๐

[๔๖๖]

โย ปะนะ ภิกขุ ภิกขุณิยา สัทธัง เอโก เอกายะ ระโห...

๑๑๗. อนึ่ง ภิกษุใดผู้เดียวสำเร็จการนั่งในที่ลับกับภิกษุณีผู้เดียว เป็นปาจิตติย.

ปาจิตติย วรรคที่ ๓ จบ.

ทรงอนุญาตให้ภิกษุอาพาธฉันอาหารในโรงทานได้

[๔๗๑]

๑๑๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุผู้อาพาธอยู่ฉันอาหารในโรงทานเป็นประจำได้.

โกชนวรรค สิกขาบทที่ ๑

อะคิลานะนะ ภิกขุณา เอโก อวระสะทะปะถิโห ภูณฺหิตฺตโป...

๑๑๙. ภิกษุมิใช่ผู้อาพาธ ฟังฉันอาหารในโรงทานได้ครั้งหนึ่ง ถ้าฉันยิ่งกว่านั้น เป็นปาจิตติย.

ทรงอนุญาตให้ภิกษุอาพาธฉันเป็นหมู่ได้

[๔๗๖]

๑๒๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุผู้อาพาธฉันเป็นหมู่ได้.

ทรงอนุญาตให้ฉันเป็นหมู่ในฤดูถวายจีวร

[๔๗๗]

๑๒๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในคราวที่ถวายจีวรกัน เราอนุญาตให้ฉันเป็นหมู่ได้.

ทรงอนุญาตให้ฉันเป็นหมู่ในฤดูทำจีวร

[๔๗๘]

๑๒๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในคราวที่ทำจีวรกัน เราอนุญาตให้ฉันเป็นหมู่ได้.

ทรงอนุญาตให้ฉันเป็นหมูในคราวเดินทางไกล

[๔๗๙]

๑๒๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในคราวที่เดินทางไกล เราอนุญาตให้ฉันเป็นหมูได้.

ทรงอนุญาตให้ฉันเป็นหมูในคราวโดยสารเรือ

[๔๘๐]

๑๒๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในคราวโดยสารเรือ เราอนุญาตให้ฉันเป็นหมูได้.

ทรงอนุญาตให้ฉันเป็นหมูในคราวประชุมใหญ่

[๔๘๑]

๑๒๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในคราวประชุมใหญ่ เราอนุญาตให้ฉันเป็นหมูได้.

ทรงอนุญาตให้ฉันเป็นหมูในคราวภัตของสมณะ

[๔๘๒]

๑๒๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในคราวภัตของสมณะ เราอนุญาตให้ฉันเป็นหมูได้.

โกชนวรรค สิกขาบทที่ ๒

คณะโกชะเน อัญญัตระ สะมะยา, ปาจิตติยัง. ตตถายัง สะมะโย...

๑๒๗. เว้นไว้แต่สมัย เป็นปาจิตติย ในเพราะฉันเป็นหมู นี้สมัยในเรื่องนั้น คือ คราวอาพาธ คราวที่เป็นฤตถวายจิรว คราวที่ทำจิรว คราวที่เดินทางไกล คราวที่โดยสารเรือไป คราวประชุมใหญ่ คราวภัตของสมณะ นี้สมัยในเรื่องนั้น.

ทรงอนุญาตให้ฉันโกชนะทีหลัง

[๔๘๖]

๑๒๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุอาพาธฉันโกชนะทีหลังได้. [๔๘๘]

๑๒๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในคราวที่ถวายจิรวกัน เราอนุญาตให้ฉันโกชนะทีหลังได้.

[๔๘๙]

๑๓๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในคราวที่ทำจีวรกัน เราอนุญาตให้ฉันโภชนะที่หลังได้.

โภชนวรรค สิกขาบทที่ ๓

ประรมประโภชนะเน อัญญัตระ สะมะยา ปาจิตตัง...

๑๓๑. เว้นไว้แต่สมัย เป็นปาจิตตีย์ เพราะโภชนะที่หลัง. นี้สมัยในเรื่องนั้น คือ คราวเป็นไข้ คราวที่ถวายเป็นจีวร คราวที่ทำจีวร นี้สมัยในเรื่องนั้น.

ทรงอนุญาตให้วิกัปภัตตอาหารที่หวังว่าจะได้

[๔๙๐]

๑๓๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้วิกัปภัตตอาหารที่หวังว่าจะได้แล้วฉันโภชนะที่หลังได้.

คำวิกัปภัตตอาหาร

๑๓๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุพึงวิกัปอย่างนี้
ข้าพเจ้าให้ภัตตอาหารที่หวังว่าจะได้ของข้าพเจ้า แก่ท่านผู้มีชื่อนี้.

โภชนวรรค สิกขาบทที่ ๔

[๔๙๕]

ภิกขุ ปะเนวะ กุลัง อุปะคะตัง ปุเวหิ วา มันเถหิ วา...

๑๓๔. อนึ่ง เขาบวราณาเฉพาะภิกษุผู้เข้าไปสู่ตระกูล ด้วยขนมกัถิ ด้วยสัตตตุงกัถิ เพื่อนำไปได้ตามปรารณา ภิกษุผู้ต้องการ พึงรับได้เต็ม ๒-๓ บาตร ถ้าวรับยิ่งกว่านั้น เป็นปาจิตตีย์ ครั้นรับเต็ม ๒-๓ บาตรแล้ว นำออกจากที่นั้นแล้ว พึงแบ่งปันกับภิกษุทั้งหลายนี้เป็นสามิฉิกรรมในเรื่องนั้น.

ทรงอนุญาตให้ฉันอาหารเป็นเดนภิกษุไซ้

๑๓๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ฉันอาหารอันเป็นเดนของภิกษุผู้อาพาธและมีไซ้ผู้อาพาธได้ แต่พึงทำให้เป็นเดน อย่างนี้ว่า ทั้งหมดนั้นพอแล้ว.

โภชนวรรค สิกขาบทที่ ๕

[๕๐๐]

โย ปะนะ ภิกขุ ภุตตาวี ปะวาริตโต อะนะติริตตัง...

๑๓๖. อนึ่ง ภิกษุใดฉันเสร็จแล้ว ห้ามภัตแล้ว เคี้ยวก็ดี ฉันทก็ดี ซึ่งของเคี้ยวก็ดี ซึ่งของฉันทก็ดี อันมิใช่เดน เป็นปาจิตตีย์.

โภชนวรรค สิกขาบทที่ ๖

[๕๐๑]

โย ปะนะ ภิกขุ ภิกขุง ภุตตาวิง ปะวาริตัง อะนะติริตเตนะ...

๑๓๗. อนึ่ง ภิกษุใดรู้อยู่ เฟ่งจะหาโทษให้ นำไปปวารณาภิกษุผู้ฉันเสร็จ ห้ามภัตแล้ว ด้วยของเคี้ยวก็ดี ด้วยของฉันทก็ดี อันมิใช่เดน บอกว่า นิมนต์เกิดภิกษุ เคี้ยวก็ตาม ฉันทก็ตาม พอเธอฉันแล้ว เป็นปาจิตตีย์.

โภชนวรรค สิกขาบทที่ ๗

[๕๐๒]

โย ปะนะ ภิกขุ วิกาเล ชาตะนียัง วา โภชนะนียัง วา...

๑๓๘. อนึ่ง ภิกษุใด เคี้ยวก็ดี ฉันทก็ดี ซึ่งของเคี้ยวก็ดี ซึ่งของฉันทก็ดี ในเวลาวิกาล เป็นปาจิตตีย์.

โภชนวรรค สิกขาบทที่ ๘

[๕๐๓]

โย ปะนะ ภิกขุ สันนิการะกัง ชาตะนียัง วา โภชนะนียัง วา...

๑๓๙. อนึ่ง ภิกษุใด เคี้ยวก็ดี ฉันทก็ดี ซึ่งของเคี้ยวก็ดี ซึ่งของฉันทก็ดี ที่ทำการสังฆม เป็นปาจิตตีย์.

ทรงอนุญาตให้ภิกษุอาพาธขอโภชนะอันประณีต

๑๔๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุผู้อาพาธขอโภชนะอันประณีต เพื่อประโยชน์แก่ตนมาฉันได้.

โภชนวรรค สิกขาบทที่ ๙

[๕๑๗]

ยานิ โย ปะนะ ตานิ ปะณีตะโภชนะนานิ, เสยยะถิทัง...

๑๔๑. อนึ่ง ภิกษุใด มีไข้ผู้อาพาธ ขอโภชนะอันประณีตเห็นปานนี้ คือ เนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย ปลา เนื้อ นมสด นมส้ม เพื่อประโยชน์แก่ตนแล้วฉัน เป็นปาจิตตีย์.

ทรงอนุญาตน้ำและไม้ชำระฟัน

[๕๒๓]

๑๔๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ถือเอาน้ำ และไม้ชำระฟัน แล้วบริโภคได้.

โภชนวรรค สิกขาบทที่ ๑๐

โย ปะนะ ภิกขุ อะทินนัง มุชะทังวารัง อาหารัง อาหะเรยยะ...

๑๔๓. อนึ่ง ภิกษุใด กลืนอาหารที่เขายังไม่ได้ให้ ล้วงช่องปาก เว้นไว้แต่น้ำและไม้ชำระฟัน เป็นปาจิตตีย์.

ปาจิตตีย์ วรรคที่ ๔ จบ.

อเจลกวรรค สิกขาบทที่ ๑

[๕๒๗]

โย ปะนะ ภิกขุ อะเจละกัสสะ วา ปะริพาชะกัสสะ วา...

๑๔๔. อนึ่ง ภิกษุใด ให้ขของเคี้ยวก็ดี ของกินก็ดี แก่อเจลกก็ดี แก่ปริพาชกก็ดี แก่ปริพาชิกาก็ดี ด้วยมือของตน เป็นปาจิตตีย์.

อเจลกวรรค สิกขาบทที่ ๒

[๕๓๑]

โย ปะนะ ภิกขุ ภิกขุญ เอวัง ะเทยยะ “ เอหาจุโส...

๑๔๕. อนึ่ง ภิกษุใด กล่าวต่อภิกษุอย่างนี้ว่า ท่านจงมา เข้าไปสู่บ้านหรือ
 สุนิคม เพื่อบิณฑบาตด้วยกัน เธอยังเขาให้ถวายแล้วก็ดี ไม่ให้
 ถวายแล้วก็ดีแก่เธอ แล้วส่งไปด้วยคำว่า ท่านจงไปเถิด การพูดก็ดี
 การนิ่งก็ดี ของเรากับท่าน ไม่เป็นผาสุกเลย การพูดก็ดี การนิ่งก็ดี
 ของเราคนเดียว ย่อมเป็นผาสุก ทำความหมายอย่างนี้เท่า นั้นแล
 ให้เป็นปัจจัย หาใช่อย่างอื่นไม่ เป็นปาจิตตีย์.

อเจลกวรรค สิกขาบทที่ ๓

[๕๓๕]

โย ปะนะ ภิกขุ สะโภชะเน กุเล อะนุปะชัชชะ...

๑๔๖. อนึ่ง ภิกษุใด สำเร็จการนั่งแทรกแซงในตระกูลที่มีคน ๒ คน
 เป็นปาจิตตีย์.

อเจลกวรรค สิกขาบทที่ ๔

[๕๓๙]

โย ปะนะ ภิกขุ มาตุคาเมนะ สัทธิง ระโห ปะฏิจันเณ...

๑๔๗. อนึ่ง ภิกษุใด สำเร็จการนั่งในที่ลับ คือ ในอาสนะกำบัง กับมาตุคาม
 เป็นปาจิตตีย์.

อเจลกวรรค สิกขาบทที่ ๕

[๕๔๓]

โย ปะนะ ภิกขุ มาตุคาเมนะ สัทธิง เอโก เอกายะ...

๑๔๘. อนึ่ง ภิกษุใด ผู้เดียว สำเร็จการนั่งในที่ลับกับมาตุคามผู้เดียว
 เป็นปาจิตตีย์.

ทรงอนุญาตให้เข้าสู่ตระกูลในคราวถวายจิวร

[๕๔๙]

๑๔๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในคราวที่ถวายจิวร เราอนุญาตให้เข้าไปสู่ตระกูลได้.

ทรงอนุญาตให้เข้าสู่ตระกูลในคราวทำจิวร

[๕๕๐]

๑๕๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในคราวที่ทำจิวร เราอนุญาตให้เข้าไปสู่ตระกูลได้.

ทรงอนุญาตให้บอกลาก่อนเข้าสู่ตระกูล

[๕๕๑]

๑๕๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้บอกลาภิกษุซึ่งมีอยู่แล้วเข้าไปสู่ตระกูลได้.

อเจลกวรรค สิกขาบทที่ ๖

โย ปะนะ ภิกขุ นิมันติโต สะภัตโต สะมาโน สันตัง...

๑๕๒. อนึ่ง ภิกษุใด รับนิมนต์แล้ว มีภัตรอยู่แล้วไม่บอกลาภิกษุซึ่งมีอยู่ถึงความเป็นผู้เที่ยวไปในตระกูลทั้งหลาย ก่อนฉันก็ดี ที่หลังฉันก็ดี เว้นไว้แต่สมัย เป็นปาจิตตีย์. สมัยในเรื่องนั้นดังนี้ คือ คราวที่ถวายจิวร คราวที่ทำจิวร นี้สมัยในเรื่องนั้น.

ทรงอนุญาตให้ยินดีการปวารณาด้วยปัจจัย

[๕๕๕]

๑๕๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ยินดีการปวารณาด้วยปัจจัย ๔ ตลอด ๔ เดือน.

๑๕๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ยินดีการปวารณาต่ออีกได้.

๑๕๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ยินดี แม้ซึ่งการปวารณาเป็นนิตย.

อเจลกวรรค สิกขาบทที่ ๗

[๕๕๖]

อะคิลานนะ ภิกขุณา จาตุมาสะปัจจะยะปะวาระณา...

๑๕๖. ภิกษุมิใช่ผู้อาพาธ ฟังยินดีปวารณาด้วยปัจจัยเพียงสี่เดือน เว้นไว้แต่ปวารณาอีก เว้นไว้แต่ปวารณาเป็นนิตย ถ้าเธอยินดียิ่งกว่านั้น เป็นปาจิตติย.

ทรงอนุญาตให้ไปในกองทัพได้เมื่อจำเป็น

[๕๖๓]

๑๕๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ไปในกองทัพได้ เพราะปัจจัยเห็นปานนั้น.

อเจลกวรรค สิกขาบทที่ ๘

โย ปะนะ ภิกขุ อุกฤษฏัตถัง เสนัง ทัสสะนายะ คัจฉะยะ...

๑๕๘. อนึ่ง ภิกษุใด ไปเพื่อจะดูเสนาอันยกออกแล้ว เว้นไว้แต่ปัจจัยมีอย่างนั้นเป็นรูป เป็นปาจิตติย.

อเจลกวรรค สิกขาบทที่ ๙

[๕๖๗]

ติยา จะ ตัสสะ ภิกขุโน โกจิเทวะ ปัจจะโย เสนัง...

๑๕๙. อนึ่ง ปัจจัยบางอย่างเพื่อจะไปสู่เสนา มีแก่ภิกษุนั้น ภิกษุนั้น ฟังอยู่ได้ในเสนาเพียง ๒-๓ คีน ถ้าอยู่ยิ่งกว่านั้น เป็นปาจิตติย.

อเจลกวรรค สิกขาบทที่ ๑๐

[๕๗๑]

ทวิรัตตะติรัตตัญเญ ภิกขุ เสนายะ วะสะมาโน...

๑๖๐. ถ้าภิกษุอยู่ในเสนา ๒-๓ คีน ไปสู่สนามรบก็ดี ไปสู่ที่พักพลก็ดี ไปสู่ที่จัดขบวนทัพก็ดี ไปดูกองทัพที่จัดเป็นขบวนแล้วก็ดี เป็นปาจิตติย.

ปาจิตติย วรรคที่ ๕ จบ.

สุราปานวรรค สิกขาบทที่ ๑

[๕๗๕]

สุราเมระยะปานะ ปาจิตตियัง.

๑๖๑. เป็นปาจิตตีย์ ในเพราะดื่มสุราและเมรัย.

สุราปานวรรค สิกขาบทที่ ๒

[๕๗๙]

อังกุลิปะโตทะเก ปาจิตตियัง.

๑๖๒. เป็นปาจิตตีย์ ในเพราะจี้ด้วยนิ้วมือ.

สุราปานวรรค สิกขาบทที่ ๓

[๕๘๖]

อุทะเก หัสสะธัมเม ปาจิตตियัง...

๑๖๓. เป็นปาจิตตีย์ ในเพราะธรรม คือ หัวเราะในน้ำ.

สุราปานวรรค สิกขาบทที่ ๔

[๕๙๒]

อะนาทะริเย ปาจิตตियัง...

๑๖๔. เป็นปาจิตตีย์ ในเพราะความไม่เอื้อเฟื้อ.

สุราปานวรรค สิกขาบทที่ ๕

[๕๙๘]

โย ปะนะ ภิกขุ ภิกขุง ภิงสาเปยยะ, ปาจิตตियัง.

๑๖๕. อนึ่ง ภิกษุใดหลอนซึ่งภิกษุ เป็นปาจิตตีย์.

ทรงอนุญาตให้พระอาพาธฝังไฟได้

[๖๐๕]

๑๖๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุผู้อาพาธก่อเองก็ดี ให้ผู้อื่นก่อเองก็ดี ซึ่งไฟแล้วฝังได้.

ทรงอนุญาตให้ตามประทีปเป็นต้นได้

[๖๐๖]

๑๖๗. คุณกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ติดเองก็ดี ให้ผู้อื่นติดก็ดี ซึ่งไฟ เพราะปัจจัยเห็นปานนั้นได้.

สุรปานวรรค สิกขาบทที่ ๖

โย ปะนะ ภิกขุ อะคิลาน วิสัวะนาเปกโข ไชติง...

๑๖๘. อนึ่ง ภิกษุใด มิใช่ผู้อาพาธ มุ่งการฝัง ติดก็ดี ให้ติดก็ดี ซึ่งไฟ เว้นไว้แต่ปัจจัยมีอย่างนั้นเป็นรูป เป็นปาจิตตีย์.

ทรงอนุญาตให้อาบน้ำในฤดูร้อน

[๖๑๑]

๑๖๙. คุณกรภิกษุทั้งหลาย ในคราวร้อน ในคราวกระวนกระวาย เราอนุญาตยังหย่อนกึ่งเดือนก็อาบน้ำได้.

ทรงอนุญาตให้ภิกษุผู้อาพาธอาบน้ำได้

[๖๑๒]

๑๗๐. คุณกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุอาพาธ ยังหย่อนกึ่งเดือน อาบน้ำได้.

ทรงอนุญาตให้ภิกษุทำนกรรมอาบน้ำได้

[๖๑๓]

๑๗๑. คุณกรภิกษุทั้งหลาย ในคราวทำงาน เราอนุญาตหย่อนกึ่งเดือน อาบน้ำได้.

ทรงอนุญาตให้ภิกษุไปทางไกลอาบน้ำได้

[๖๑๔]

๑๗๒. คุณกรภิกษุทั้งหลาย คราวไปทางไกล เราอนุญาตยังหย่อนกึ่งเดือน อาบน้ำได้.

ทรงอนุญาตให้ภิกษุทำจิรวาบน้ำได้

[๖๐๕]

๑๗๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในคราวฝนปนพายุ เราอนุญาตยังหย่อนกึ่งเดือน อาบน้ำได้.

สุราปานวรรค สิกขาบทที่ ๗

โย ปะนะ ภิกขุ โอรนัทตะมาสัง นะหาเยยยะ อัญญัตระ สะมะยา...

๑๗๔. อนึ่ง ภิกษุใด ยังหย่อนกึ่งเดือนอาบน้ำ เว้นไว้แต่สมัย เป็น **ปาจิตตีย์** นี้สมัยในเรื่องนั้น เดือนกึ่งทำยฤดูร้อน เดือนต้นแห่ง ฤดูฝน สองเดือนกึ่งนี้ เป็นคราวร้อน เป็นคราวกระวนกระวาย คราวเจ็บไข้ คราวทำการงาน คราวไปทางไกล คราวฝนมากับพายุ นี้สมัยในเรื่องนั้น.

สุราปานวรรค สิกขาบทที่ ๘

[๖๑๙]

นะวัมปะนะ ภิกขุณา จีวะระลาเภนะ ตินณัง ทุพพัตถณะกะระณานัง...

๑๗๕. อนึ่ง ภิกษุได้จิรวมาใหม่ ฟังถือเอาวัตถุสำหรับทำให้เสียสี ๓ อย่าง อย่างใดอย่างหนึ่ง คือ ของเขียวครามก็ได้ ตมก็ได้ ของดำคล้ำก็ได้ ถ้าภิกษุไม่ถือเอาวัตถุสำหรับทำให้เสียสี ๓ อย่าง อย่างใดอย่างหนึ่ง ใช้จิรวใหม่เป็น **ปาจิตตีย์**.

สุราปานวรรค สิกขาบทที่ ๙

[๖๒๓]

โย ปะนะ ภิกขุ ภิกขุสสะ วา ภิกขุนิยา วา สิกขะมานายะ...

๑๗๖. อนึ่ง ภิกษุใดวิกัปจิรวเอง แก่ภิกษุก็ดี ภิกษุณีก็ดี สิกขมานาก็ดี สามเณรก็ดี สามเณรก็ดี แล้วใช้สอยจิรวนั้น ซึ่งไม่ให้เขาถอนก่อน เป็น **ปาจิตตีย์**.

สุราปานวรรค สิกขาบทที่ ๑๐

[๖๒๗]

โย ปะนะ ภิกขุ ภิกขุสสะ ปัตตัง วา จีวะรัง วา นิสีทะนัง...

๑๗๗. หนึ่ง ภิกษุใด ช้อนกัถิ ให้ช้อนกัถิ ซึ่งบาตรกัถิ จีวรกัถิ ผ้าปูนังกัถิ กล่องเข็มกัถิ ประคดเอวกัถิ ของภิกษุ โดยที่สุดแม้หมายจะหัวเราะ เป็นปาจิตติย.

ปาจิตติย วรรคที่ ๖ จบ.

สัปปาณกวรรค สิกขาบทที่ ๑

[๖๓๑]

โย ปะนะ ภิกขุ สัญจิจจะ ปาณัง ซีวิตา โวโรเปยยะ. ปาจิตติยง.

๑๗๘. หนึ่ง ภิกษุใด แกล้งพรากสัตว์จากชีวิต เป็นปาจิตติย.

สัปปาณกวรรค สิกขาบทที่ ๒

[๖๓๙]

โย ปะนะ ภิกขุ ชานัง สัปปาณะกัง อุทะกัง ประวิญญูเชยยะ, ปาจิตติยง.

๑๗๙. หนึ่ง ภิกษุใด รู้อยู่ บริโภคน้ำมีตัวสัตว์ เป็นปาจิตติย.

สัปปาณกวรรค สิกขาบทที่ ๓

[๖๔๔]

โย ปะนะ ภิกขุ ชานัง ยะถาธัมมัง นีหะตาทิกะระณัง...

๑๘๐. หนึ่ง ภิกษุใดรู้อยู่พ้นอธิกรณ์ที่ทำให้เสร็จแล้วตามธรรม เพื่อทำอีก เป็นปาจิตติย.

สัปปาณกวรรค สิกขาบทที่ ๔

[๖๔๘]

โย ปะนะ ภิกขุ ภิกขุสสะ ชานัง ทฏฐุลลัง อาปัตติง...

๑๘๑. หนึ่ง ภิกษุใด รู้อยู่ ปิดอَابัติชั่วหยาบของภิกษุ เป็นปาจิตติย.

สัปปาณกวรรค สิกขาบทที่ ๕

[๖๕๐]

โย ปะนะ ภิกขุ ชานัง อุนะวีสะติวัสสัง ปุคคะลัง...

๑๘๒. หนึ่ง ภิกษุได้อยู่ ยังบุคคลมีปีหยาบ ๒๐ ให้อุปสมบท บุคคลนั้นไม่เป็นอุปสัมบันด้วย ภิกษุทั้งหลายนั้นถูกติเตียนด้วย นี้เป็นปาจิตติย์ ในเรื่องนั้น.

สัปปาณกวรรค สิกขาบทที่ ๖

[๖๕๑]

โย ปะนะ ภิกขุ ชานัง เถยยะสัตถะณะ สัทธัง สังวิธายะ...

๑๘๓. หนึ่ง ภิกษุได้อยู่ ชักชวนแล้วเดินทางไกลสายเดียวกัน กับพวกเกวียนพวกต่างผู้เป็นโจร โดยที่สุดแม่ลั่นระยะบ้านหนึ่ง เป็นปาจิตติย์.

สัปปาณกวรรค สิกขาบทที่ ๗

[๖๕๒]

โย ปะนะ ภิกขุ มาตุคามะนะ สัทธัง สังวิธายะ...

๑๘๔. หนึ่ง ภิกษุใด ชักชวนแล้วเดินทางไกลสายเดียวกันกับมาตุคาม โดยที่สุดแม่ลั่นระยะบ้านหนึ่ง เป็นปาจิตติย์.

[๖๖๒]

ดูกรอริฏฐะ ชาວว่า เธอมีทิฏฐิธรรมเห็นปานนี้เกิดขึ้นว่า เรารู้ทั่วถึงธรรมที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดงแล้ว โดยประการที่ตรัสธรรมเหล่าใดว่า ธรรมเหล่านี้เป็นธรรมทำอันตราย ธรรมเหล่านั้นหาอาจทำอันตรายแก่ผู้เสพได้จริงไม่ จริงหรือ...

ดูกรโฆฆบุรุษ เพราะเหตุไร เธอจึงเข้าใจธรรมที่เราแสดงแล้วอย่างนั้นเล่า ธรรมอันทำอันตราย เรากล่าวไว้โดยบรรยายเป็นอันมากมิใช่หรือ. และธรรมเหล่านั้นอาจทำอันตรายแก่ผู้เสพได้จริง

กามทั้งหลายเรากล่าวว่า **มีความยินดีน้อย** มีทุกข์มาก มีความคับแค้นมาก โทษในกามทั้งหลายนี้มากยิ่งขึ้น

กามทั้งหลายเรากล่าวว่า **เปรียบเหมือนร่างกระดูก** มีทุกข์มาก มีความคับแค้นมาก โทษในกามทั้งหลายนี้มากยิ่งขึ้น

กามทั้งหลายเรากล่าวว่า **เปรียบเหมือนชิ้นเนื้อ** ...

กามทั้งหลายเรากล่าวว่า **เปรียบเหมือนคบหญ้า** ...

กามทั้งหลายเรากล่าวว่า **เปรียบเหมือนหลุมถ่านเพลิง** ...

กามทั้งหลายเรากล่าวว่า **เปรียบเหมือนความฝัน** ...

กามทั้งหลายเรากล่าวว่า **เปรียบเหมือนของยืม** ...

กามทั้งหลายเรากล่าวว่า **เปรียบเหมือนผลไม้** ...

กามทั้งหลายเรากล่าวว่า **เปรียบเหมือนเขียงสำหรับสับเนื้อ** ...

กามทั้งหลายเรากล่าวว่า **เปรียบเหมือนแหลนหลาว** ...

กามทั้งหลายเรากล่าวว่า **เปรียบเหมือนศีระขุ** มีทุกข์มาก มีความคับแค้นมาก โทษในกามทั้งหลายนี้มากยิ่งขึ้น

เมื่อเป็นเช่นนั้น เธอชื่อว่ากล่าวดูเราด้วยวิภูลิตที่ตนยึดถือไว้ผิด ชื่อว่าทำลายตนเอง และชื่อว่าประสบบาปมิใช่บุญเป็นอย่างมาก เพราะข้อนั้นแหละ จักเป็นไปเพื่อผลไม่เป็นประโยชน์เกื้อกูล เพื่อผลเป็นทุกข์แก่เธอตลอดกาลนาน ...

สัปปาณกวรรค สิกขาบทที่ ๘

โย ปะนะ ภิกขุ เอวัจ วะเทยยะ “ตะถาหัง ณะคะวะตา...

๑๘๕. อนึ่ง ภิกษุใด กล่าวอย่างนี้ว่า ข้าพเจ้ารู้ทั่วถึงธรรมที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดงแล้ว โดยประการที่ตรัสว่าเป็นธรรมทำอันตรายได้อย่างไร ธรรมเหล่านั้นหาอาจทำอันตรายแก่ผู้เสพได้จริงไม่ ภิกษุนั้นอันภิกษุทั้งหลายพึงว่ากล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านอย่าได้พูดอย่างนั้น ท่านอย่าได้กล่าวดูพระผู้มีพระภาคเจ้า การกล่าวดูพระผู้มีพระภาคเจ้าไม่ติดอก พระผู้มีพระภาคเจ้า

ไม่ได้ตรีศอย่างนั้นเลย แน่ะเธอ พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสธรรมทำ
อันตรายไว้โดยบรรยายเป็นอันมาก ก็แลกรรมเหล่านั้น อาจทำ
อันตรายแก่ผู้เสพได้จริง และภิกษุทั้งหลายว่ากล่าวอยู่อย่างนั้น
ขึ้นถืออยู่อย่างนั้นแล

ภิกษุเหล่านั้นอันภิกษุทั้งหลายพึงสวดประกาศห้ามจนหนที่ ๓ เพื่อ
สละการนั้นเสีย ถ้าเธอถูกสวดประกาศห้ามอยู่จนหนที่ ๓ สละการ
นั้นเสียได้ การสละได้ดังนี้ นั้นเป็นการดี ถ้าไม่สละ เป็นปาจิตติย.

ภิกษุเหล่านั้นอันภิกษุทั้งหลายพึงสวดประกาศห้าม

[๖๖๕]

๑๘๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลพึงสวดประกาศห้ามอย่างนี้

ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติจตุตถ-
กรรมวาจา ว่าดังนี้

• กรรมวาจาสมนุภาสน์

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ติฏฐิอันเป็นบาปมีอย่างนี้
เป็นรูป บังเกิดแก่ภิกษุมิฉะนั้นว่า เรารู้ทั่วถึงธรรมที่พระผู้มีพระภาค
ทรงแสดงแล้ว โดยประการที่ตรัสว่าเป็นธรรมทำอันตราย ธรรม
เหล่านี้หาอาจทำอันตรายแก่ผู้เสพได้จริงไม่ ภิกษุเหล่านั้นไม่สละติฏฐิ
นั้น ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงสวดประกาศห้าม
ภิกษุมิฉะนั้นเพื่อละติฏฐินั้น **นี่เป็นญัตติ.**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ติฏฐิอันเป็นบาปมีอย่างนี้
เป็นรูป บังเกิดแก่ภิกษุมิฉะนั้นว่า เรารู้ทั่วถึงธรรมที่พระผู้มีพระภาค
ทรงแสดงแล้ว โดยประการที่ตรัสว่าเป็นธรรมทำอันตราย ธรรม
เหล่านั้นหาอาจทำอันตรายแก่ผู้เสพได้จริงไม่ เธอไม่ละติฏฐินั้น
สงฆ์สวดประกาศห้ามภิกษุมิฉะนั้น เพื่อละติฏฐินั้น การสวดประกาศ
ห้ามภิกษุมิฉะนั้น เพื่อละติฏฐินั้น ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้น
พึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด.

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้แม้ครั้งที่สอง ...

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้แม้ครั้งที่สาม ...

ภิกษุมีชื่อนี้ อันสงฆ์สวดประกาศห้ามแล้ว เพื่อสละทิฏฐินั้น ชอบแก้สงฆ์เหตุนี้จึงนิ่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.
[๖๖๙]

...คุณโรมชบรุษทั้งหลาย ใจนพวกเธอรู้อยู่ จึงได้กินร่วมบ้าง อยู่ร่วมบ้าง สำเร็จการนอนด้วยกันบ้าง กับอริฏฐะผู้กล่าวอย่างนั้น ผู้ยังไม่ได้ ทำกรรมอันสมควรผู้ยังไม่ได้สละทิฏฐินั้นแล้ว ...

สัปปาณกวรรค สิกขาบทที่ ๙

โย ปะนะ ภิกขุ ชาแนง ตะถาวาทินา ภิกขุณา...

๑๘๗. อนึ่ง ภิกษุได้รู้อยู่ กินร่วมกัถิ อยู่ร่วมกัถิ สำเร็จการนอนด้วยกันกัถิ กับภิกษุผู้กล่าวอย่างนั้น ยังไม่ได้ทำกรรมอันสมควร ยังไม่ได้สละทิฏฐินั้น เป็นปาจิตตีย์.
[๖๗๓]

คุณภักถนทกะ ชาวว่า เธอมีทิฏฐิอันทรามเห็นปานนี้เกิดขึ้นว่า เรารู้ทั่วถึงธรรมที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดงแล้ว โดยประการที่ตรัสธรรมเหล่านี้ว่า ธรรมเหล่านี้เป็นธรรมทำอันตราย ธรรมเหล่านั้นหาอาจทำอันตรายแก่ผู้เสพได้จริงไม่ ดังนี้ จริงหรือ.

คุณโรมชบรุษ เพราะเหตุใด เจ้าจึงเข้าใจธรรมที่เราแสดงแล้วเช่นนั้นเล่า ธรรมอันทำอันตรายเรากล่าวไว้โดยบรรยายเป็นอันมากมิใช่หรือ. และธรรมเหล่านั้นอาจทำอันตรายแก่ผู้เสพได้จริง

กามทั้งหลายเรากล่าวว่ามีคณียนติน้อย มีทุกข์มาก มีความคับแค้นมาก โทษในกามทั้งหลายนี้มากยิ่งขึ้น

กามทั้งหลายเรากล่าวว่ามีเปรียบเหมือนร่างกระดูก ...

กามทั้งหลายเรากล่าวว่ามีเปรียบเหมือนขี้เนื้อ ...

กามทั้งหลายเรากล่าวว่ามีเปรียบเหมือนคบหม้า ...

กามทั้งหลายเรากล่าวว่า เปรียบเหมือนหลุมถ่านเพลิง ...

กามทั้งหลายเรากล่าวว่า เปรียบเหมือนความฝัน ...

กามทั้งหลายเรากล่าวว่า เปรียบเหมือนของยืม ...

กามทั้งหลายเรากล่าวว่า เปรียบเหมือนผลไม้ ...

กามทั้งหลายเรากล่าวว่า เปรียบเหมือนเขียงสำหรับสับเนื้อ ...

กามทั้งหลายเรากล่าวว่า เปรียบเหมือนแหลนหลาว ...

กามทั้งหลายเรากล่าวว่า เปรียบเหมือนศีรชะงู มีทุกข์มาก มีความคับแค้นมาก โทษในกามทั้งหลายนี้มากยิ่งขึ้น

ก็เมื่อเป็นเช่นนั้น เจ้าชื่อกวากล่าวตู่เราด้วยทิวฐิติตนยึดถือไว้ผิด ชื่อว่าทำลายตนเอง และชื่อว่าประสบบาปมิใช่บุญเป็นอันมาก ข้อนั้นแหละจักเป็นไปเพื่อผลไม่เป็นประโยชน์เกื้อกูล เพื่อผลเป็นทุกข์แก่เจ้า ตลอดกาลนาน...

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนั้นแล สงฆ์จนาสนะสมณุตเทศกัณฑกะ.

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลสงฆ์พินาสนะอย่างนี้ ว่าดังนี้

เจ้ากัณฑกะ ตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป เจ้าอย่าอ้างพระผู้มีพระภาคนั้นว่าเป็นศาสดาของเจ้า และสมณุตเทศอื่น ๆ ย่อมได้การนอนด้วยกันเพียง ๒-๓ คืบกับภิกษุทั้งหลายอันใด แม้ภิกษาที่ได้การนอนร่วมนั้นไม่มีแก่เจ้า เจ้าคนเสีย เจ้าจงไป เจ้าจงฉิบหายเสีย.

สัปปาณวรรค สิกขาบทที่ ๑๐

[๖๗๔]

สละสมณุตเทศปิ เจ เอวัง ะเทยยะ “ตะถาทังภะคะวะตะตา...

๑๘๘. ถ้าแม้สมณุตเทศกล่าวอย่างนี้ว่า ข้าพเจ้ารู้ทั่วถึงธรรมที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดงแล้ว โดยประการที่ตรัสว่า เป็นธรรมทำอันตรายได้อย่างไร ธรรมเหล่านั้นหาอาจทำอันตรายแก่ผู้เสพได้จริงไม่ สมณุตเทศนั้น อันภิกษุทั้งหลายพึงว่า กล่าวอย่างนี้ว่า

อาวุโสสมณุตเทส เธออย่าได้พูดอย่างนั้น เธออย่าได้กล่าวดู
พระผู้มีพระภาค การกล่าวดูพระผู้มีพระภาคไม่ดีดอก พระผู้มี-
พระภาคไม่ได้ตรัสอย่างนั้นเลย อาวุโสสมณุตเทส พระผู้มีพระภาค
ตรัสธรรมทำอันตรายไว้โดยบรรยายเป็นอันมาก ก็แลธรรมเหล่านั้น
อาจทำอันตรายแก่ผู้เสพได้จริง

และสมณุตเทสนั้น อันภิกษุทั้งหลายว่ากล่าวอยู่อย่างนั้น
ขึ้นถืออยู่อย่างนั้นเทียว สมณุตเทสนั้น อันภิกษุทั้งหลายฟังว่า
กล่าวอย่างนี้ว่า

แน่อาวุโสสมณุตเทส เธออย่าอ้างพระผู้มีพระภาคนั้น ว่าเป็น
พระศาสดาของเธอตั้งแต่วันนี้ไป และพวกสมณุตเทสอื่นย่อมได้
การนอนร่วมเพียง ๒-๓ คืนกับภิกษุทั้งหลายอันใด แม้กิริยาที่ได้
การนอนร่วมนั้น ไม่มีแก่เธอ เจ้าคนเสีย เจ้าจงไป เจ้าจงฉิบหายเสีย.

อนึ่ง ภิกษุใด รู้อยู่เกลี้ยกล่อมสมณุตเทสผู้ถูกให้ฉิบหายเสีย
อย่างนั้นแล้วให้อุปฐากก็ดี กินร่วมก็ดี สำเร็จการนอนร่วมก็ดี
เป็นปาจิตติย.

ปาจิตติย วรรคที่ ๗ จบ.

สหธรรมิกวรรค สิกขาบทที่ ๑

[๖๘๐]

โย ปะนะ ภิกขุ ภิกขุหิ สะหะธัมมิกัง วุจจะมาโน...

๑๘๙. อนึ่ง ภิกษุใด อันภิกษุทั้งหลายว่ากล่าวอยู่โดยชอบธรรม กล่าวอย่าง
นี้ว่า แน่เธอ ฉันทักยังไม่ศึกษาในสิกขาบทนี้ ตลอดเวลาที่ยังไม่
ได้สอบถามภิกษุอื่น ผู้ฉลาด ผู้ทรงวินัย เป็นปาจิตติย. ดูกร
ภิกษุทั้งหลาย อันภิกษุผู้ศึกษาอยู่ ควรรู้ทั่วถึง ควรสอบถาม
ควรตรูตรอง นี่เป็นสามิจิกรรมในเรื่องนั้น.

สหธรรมิกวรรค ศึกษาบทที่ ๒

[๖๘๕]

โย ปะนะ ภิกขุ ปาติโมกฺเข อุทิสสะมาเน เอวัง...

๑๘๐. อนึ่ง ภิกษุใด เมื่อมีใครสวดปาติโมกข์อยู่ กล่าวอย่างนี้ว่า ประโยชน์อะไรด้วยศึกษาบทเล็กน้อยเหล่านี้ ที่สวดขึ้นแล้ว ช่างเป็นไปเพื่อความรำคาญ เพื่อความลำบาก เพื่อความยุ่งเหยิงนี้กระไร เป็นปาจิตติย เพราะก่นศึกษาบท.

สหธรรมิกวรรค ศึกษาบทที่ ๓

[๖๘๙]

โย ปะนะ ภิกขุ อันวัฑฒะมาตัง ปาติโมกฺเข อุทิสสะมาเน...

๑๘๑. อนึ่ง ภิกษุใด เมื่อพระวินัยธรสวดปาติโมกข์อยู่ทุกกึ่งเดือน กล่าวอย่างนี้ว่า ฉันพึงรู้เดี๋ยวนี้เองว่า เออ ธรรมแก่นี้ก็มาแล้วในสูตรเนืองแล้วในสูตร มาสู่อุเทศทุกกึ่งเดือน

ถ้าภิกษุทั้งหลายอื่นรู้จักภิกษุนั้นว่า ภิกษุนี้เคยนั่งเมื่อปาติโมกข์กำลังสวดอยู่ ๒-๓ คราวมาแล้ว กล่าวอะไรอีก อันความพินด้วยอาการที่ไม่รู้ ห้ามแก่ภิกษุนั้นไม่ พึงปรับเธอตามธรรมด้วยอาบัติที่ต้องในเรื่องนั้น และพึงยกความหลงขึ้นแก่เธอเพิ่มอีกว่า แน่ะเธอไม่ใช่ลาภของเธอ เธอได้ไม่ตีแล้ว ด้วยเหตุว่าเมื่อปาติโมกข์กำลังสวดอยู่ เธอหาทำในใจให้สำเร็จประโยชน์ดีไม่ นี่เป็นปาจิตติย ในความเป็นผู้แสสร้างทำหลงนั้น.

วิธีลงโมหารูปนกรรม

[๖๙๑]

๑๘๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลพึงยกขึ้นอย่างนี้

ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยยุติทุกขกรรมวาจา ว่าดังนี้

• **กรรมวาจาหลงโมหาโรปนกรรม**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุผู้มีชื่อนี้ผู้นี้ เมื่อพระวินัยธร
 สวดปาติโมกข์อยู่ หาทำในใจให้สำเร็จประโยชน์ด้วยดีไม่ ถ้าความ
 พร้อมพรุ่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงยกความหลงขึ้นแก่ภิกษุผู้มีชื่อนี้
นี่เป็นญัตติ.

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุผู้มีชื่อนี้ผู้นี้ เมื่อพระวินัยธร
 สวดปาติโมกข์อยู่ หาทำในใจให้สำเร็จประโยชน์ด้วยดีไม่ สงฆ์ยก
 ความหลงขึ้นแก่ภิกษุผู้มีชื่อนี้ การยกความหลงขึ้นแก่ภิกษุผู้มีชื่อนี้
 ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่าน
 ผู้นั้นพึงพูด

ความหลงอันสงฆ์ยกขึ้นแก่ภิกษุผู้มีชื่อนี้แล้ว ชอบแก่สงฆ์ เหตุนี้
 จึงนี้ ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

สหธรรมิกวรรค สิกขาบทที่ ๔

[๖๙๕]

โย ปะนะ ภิกขุ ภิกขุสสะ กุปิโต อะนัตตะมะโน ปะหารัง...

๑๙๓. อนึ่ง ภิกษุใด โกรธ น้อยใจ ให้ประหารแก่ภิกษุ เป็นปาจิตติย.

สหธรรมิกวรรค สิกขาบทที่ ๕

[๖๙๖]

โย ปะนะ ภิกขุ ภิกขุสสะ กุปิโต อะนัตตะมะโน ตละสัตตักัง...

๑๙๔. อนึ่ง ภิกษุใด โกรธ น้อยใจ เจื้อยหอกคือฝ่ามือขึ้นแก่ภิกษุ เป็น
 ปาจิตติย.

สหธรรมิกวรรค สิกขาบทที่ ๖

[๗๐๓]

โย ปะนะ ภิกขุ ภิกขุขง อะมุลละเกนะ สังฆาทิเสสเณะ...

๑๙๕. อนึ่ง ภิกษุใด กำจัดซึ่งภิกษุ ด้วยอาบัติสังฆาทิเสสหามูลมิได้
 เป็นปาจิตติย.

สหธรรมิกวรรค สิกขาบทที่ ๗

[๗๐๗]

โย ปะนะ ภิกขุ ภิกขุสสะ สัจฉิจจะ กุกกุจัจ...

๑๙๖. หนึ่ง ภิกษุใด แกล้งก่อความรำคาญแก่ภิกษุ ด้วยหมายว่า ด้วย
เช่นนี้ ความไม่ผาสูกั๊กมีแก่เธอแม้ครู่หนึ่ง ทำความหมายอย่างนี้
เท่านั้นแลให้เป็นปัจจัย หาใช่อย่างอื่นไม่ เป็นปาจิตติย.

สหธรรมิกวรรค สิกขาบทที่ ๘

[๗๑๑]

โย ปะนะ ภิกขุ ภิกขุณัง ภคชะนะชาตานิ...

๑๙๗. หนึ่ง ภิกษุใด เมื่อภิกษุทั้งหลายเกิดหมางกัน เกิดทะเลาะกัน ถึง
การวิวาทกัน ยืนแอบฟังด้วยหมายว่าจักได้ฟังคำที่เธอพูดกัน
ทำความหมายอย่างนี้เท่านั้นแลให้เป็นปัจจัย หาใช่อย่างอื่นไม่
เป็นปาจิตติย.

สหธรรมิกวรรค สิกขาบทที่ ๙

[๗๑๕]

โย ปะนะ ภิกขุ อัมมิกานิ กัมมานัง ฉันทัง...

๑๙๘. หนึ่ง ภิกษุใด ให้ฉันทะเพื่อกรรมอันเป็นธรรมแล้ว ถึงธรรม คือ
ความบ่นว่าในภายหลัง เป็นปาจิตติย.

สหธรรมิกวรรค สิกขาบทที่ ๑๐

[๗๑๙]

โย ปะนะ ภิกขุ สังฆะ วินิจจะยะกะถายะ วัตตะมานายะ...

๑๙๙. หนึ่ง ภิกษุใด เมื่อเรื่องอันจะฟังวินิจฉัยยังเป็นไปอยู่ในสงฆ์ ไม่ให้
ฉันทะ แล้วลุกจากอาสนะหลีกไปเสีย เป็นปาจิตติย.

สหธรรมิกวรรค สิกขาบทที่ ๑๑

[๗๒๓]

โย ปะนะ ภิกขุ สะมัดเคนะ สังฆะนะ จีวะรัง ทัดวา...

๒๐๐. อนึ่ง ภิกษุใด กับสงฆ์ผู้พร้อมเพรียงกันให้จีวรแก่ภิกษุแล้ว ภายหลังถึงธรรมคือบ่น ว่าภิกษุทั้งหลายนี้่อมลามกของสงฆ์ไปตามชอบใจ เป็นปาจิตติย.

สหธรรมิกวรรค สิกขาบทที่ ๑๒

[๗๒๗]

โย ปะนะ ภิกขุ ชานัง สังฆัง ลามัง ประณิธัง ปุคคะลัสสะ...

๒๐๑. อนึ่ง ภิกษุใดรู้อยู่ น่อมลามกที่เขาน่อมไปจะถวายสงฆ์ มาเพื่อบุคคล เป็นปาจิตติย.

ปาจิตติย วรรคที่ ๘ จบ.

[๗๓๒]

ดูกรอานนท์ โฉน เธอยังไม่ได้รับบอกก่อน จึงได้เข้าสู่พระราชฐานชั้นในแล้ว...

โทษ ๑๐ อย่าง ในการเข้าสู่พระราชฐานชั้นใน

[๗๓๓]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย โทษในการเข้าสู่พระราชฐานชั้นในมี ๑๐ อย่าง ๑๐ อย่างอะไรบ้าง.

๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในพระราชฐานชั้นในนี้ พระเจ้าแผ่นดินกำลังประทับอยู่ในตำหนักที่ผสมกับพระมเหสี ภิกษุเข้าไปในพระราชฐานชั้นในนั้น พระมเหสีเห็นภิกษุแล้วทรงยิ้มพรายให้ปรากฏก็ดี ภิกษุเห็นพระมเหสีแล้วยิ้มพรายให้ปรากฏก็ดี ในข้อนี้ พระเจ้าแผ่นดินจะทรงระแวงอย่างนี้ว่า คนทั้ง ๒ นี้รักใคร่กันแล้ว หรือจรรรักใคร่กันเป็นแม่นมั่น นี่เป็นโทษข้อที่หนึ่ง ในการเข้าสู่พระราชฐานชั้นใน.

๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง โทษที่จะพึงกล่าวยังมีอยู่อีก พระเจ้าแผ่นดิน ทรงมีพระราชกิจมาก ทรงมีพระราชกรณียะมาก ทรงร่วมกับพระสมณคนใดคนหนึ่งแล้วทรงระลึกไม่ได้ พระสมมนั้นตั้งพระกรรม์เพราะเหตุที่ทรงร่วม นั้น ในเรื่องนั้น พระเจ้าแผ่นดินจะทรงระแวงอย่างนี้ว่า ในพระราชฐาน ชั้นในนี้ คนอื่นเข้ามาไม่ได้สักคน นอกจากบรรพชิต ชะรอยจะเป็นการกระทำของบรรพชิต **นี่เป็นโทษข้อที่สอง** ในการเข้าสู่พระราชฐานชั้นใน.

๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง โทษที่จะพึงกล่าวยังมีอยู่อีก รัตนะบางอย่าง ในพระราชฐานชั้นในหายไป ในเรื่องนั้น พระเจ้าแผ่นดินจะทรงระแวงอย่างนี้ว่า ในพระราชฐานชั้นในนี้ คนอื่นสักคนก็เข้ามาไม่ได้ นอกจากบรรพชิต ชะรอยจะเป็นการกระทำของบรรพชิต **นี่เป็นโทษข้อที่สาม** ในการเข้าสู่พระราชฐานชั้นใน.

๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง โทษที่จะพึงกล่าวยังมีอยู่อีก ข้อราชการลับ ที่ปรึกษากันเป็นการภายในพระราชฐานชั้นใน เปิดเผยออกมาภายนอก ในเรื่องนั้น พระเจ้าแผ่นดินจะทรงระแวงอย่างนี้ว่า ในพระราชฐานชั้นในนี้ คนอื่นสักคนก็เข้ามาไม่ได้ นอกจากบรรพชิต ชะรอยจะเป็นการกระทำของบรรพชิต **นี่เป็นโทษข้อที่สี่** ในการเข้าสู่พระราชฐานชั้นใน.

๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง โทษที่จะพึงกล่าวยังมีอยู่อีก ในพระราชฐานชั้นใน พระราชโอรสปรารถนาจะปลงพระชนม์พระราชบิดา หรือพระราชบิดาปรารถนาจะปลงพระชนม์พระราชโอรส ทั้ง ๒ พระองค์นั้น จะทรงระแวงอย่างนี้ว่า ในพระราชฐานชั้นในนี้ ไม่มีใครคนอื่นจะเข้ามา ได้นอกจากบรรพชิต ชะรอยจะเป็นการกระทำของบรรพชิต **นี่เป็นโทษข้อที่ห้า** ในการเข้าสู่พระราชฐานชั้นใน.

๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง โทษที่จะพึงกล่าวยังมีอยู่อีก พระเจ้าแผ่นดิน ทรงเลื่อนข้าราชการผู้ดำรงอยู่ในตำแหน่งต่ำไว้ในฐานันดรอันสูง พวกชนที่ไม่พอใจการที่ทรงเลื่อนข้าราชการผู้นั้นขึ้น จะระแวงอย่างนี้ว่า พระเจ้าแผ่นดินทรงคลุกคัลกับบรรพชิต ชะรอยจะเป็นการกระทำของบรรพชิต **นี่เป็นโทษข้อที่หก** ในการเข้าสู่พระราชฐานชั้นใน.

๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง โทษที่จะพึงกล่าวยังมีอยู่อีก พระเจ้าแผ่นดิน ทรงลดข้าราชการผู้ดำรงอยู่ในตำแหน่งสูงไว้ในฐานันดรอันต่ำ พวกชนที่ไม่พอใจการที่ทรงลดตำแหน่งข้าราชการผู้นั้นลง จะระแวงอย่างนี้ว่า พระเจ้าแผ่นดินทรงคลุกคลิกกับบรรพชิต ชะรอยจะเป็นการกระทำของบรรพชิต **นี่เป็นโทษข้อที่เจ็ด** ในการเข้าสู่พระราชฐานชั้นใน.

๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง โทษที่จะพึงกล่าวยังมีอยู่อีก พระเจ้าแผ่นดิน ทรงส่งกองทัพไปในกาลไม่ควร พวกชนที่ไม่พอใจพระราชกรณียะนั้น จะระแวงอย่างนี้ว่า พระเจ้าแผ่นดินทรงคลุกคลิกกับบรรพชิต ชะรอยจะเป็นการกระทำของบรรพชิต **นี่เป็นโทษข้อที่แปด** ในการเข้าสู่พระราชฐานชั้นใน.

๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง โทษที่จะพึงกล่าวยังมีอยู่อีก พระเจ้าแผ่นดิน ทรงส่งกองทัพไปในกาลอันควร แล้วรับสั่งให้ยกกลับเสียในระหว่างทาง พวกชนที่ไม่พอใจพระราชกรณียะนั้น จะระแวงอย่างนี้ว่า พระเจ้าแผ่นดิน ทรงคลุกคลิกกับบรรพชิต ชะรอยจะเป็นการกระทำของบรรพชิต **นี่เป็นโทษข้อที่เก้า** ในการเข้าสู่พระราชฐานชั้นใน.

๑๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง โทษที่จะพึงกล่าวยังมีอยู่อีก พระราชฐานชั้นในเป็นสถานที่รื่นรมย์ เพราะช้าง ม้า รถ และมีอารมณเป็นที่ตั้งแห่งความกำหนดเช่น รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ซึ่งไม่สมควรแก่บรรพชิต **นี่แลเป็นโทษข้อที่สิบ** ในการเข้าสู่พระราชฐานชั้นใน.

เหล่านี้แล ภิกษุทั้งหลาย โทษ ๑๐ อย่าง ในการเข้าสู่พระราชฐานชั้นใน.

รัตนวรรค สิกขาบทที่ ๑

[๗๓๔]

โย ปะนะ ภิกขุ รัญญู ฆัตตยัสสะ มุทธาภิสิตตัสสะ...

๒๐๒. อนึ่ง ภิกษุใด ไม่ได้รับบอกก่อน ก้าวล่วงธรณีเข้าไปในห้องของ พระราชาผู้กษัตริย์ได้รับมุทธาภิเษกแล้ว ที่พระราชายังไม่ได้เสด็จออก ที่รัตนะยังไม่ออก **เป็นปาจิตตีย์.**

ทรงอนุญาตให้เก็บรัตนะ

[๗๓๙]

๒๐๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้เก็บ หรือใช้ให้เก็บซึ่งรัตนะกัถิ ซึ่งของที่สมมติว่ารัตนะกัถิ ในวัดที่อยู่ แล้วรักษาไว้ ด้วยหมายว่า ของผู้ใด ผู้นั้นจะได้นำไป.

[๗๔๐]

๒๐๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้เก็บเอากัถิ ใช้ให้เก็บเอากัถิ ซึ่งรัตนะกัถิ ซึ่งของที่สมมติว่ารัตนะกัถิ ในวัดที่อยู่กัถิ ในที่อยู่พักกัถิ แล้วเก็บรักษาไว้ด้วยหมายว่า เป็นของผู้ใด ผู้นั้นจะได้นำไป.

รัตนวรรค สิกขาบทที่ ๒

โย ปะนะ ภิกขุ ระตะนัง วา ระตะนะตัมมะตัง วา...

๒๐๕. หนึ่ง ภิกษุใด เก็บเอากัถิ ให้เก็บเอากัถิ ซึ่งรัตนะกัถิ ซึ่งของที่สมมติว่ารัตนะกัถิ เว้นไว้แต่ในวัดที่อยู่กัถิ ในที่อยู่พักกัถิ เป็นปาจิตติย.

และภิกษุเก็บเอากัถิ ให้เก็บเอากัถิ ซึ่งรัตนะกัถิ ซึ่งของที่สมมติว่ารัตนะกัถิ ในวัดที่อยู่กัถิ ในที่อยู่พักกัถิ แล้วพึงเก็บไว้ด้วยหมายว่า ของผู้ใด ผู้นั้นจะได้นำไป นี่เป็นสามิจกรรมในเรื่องนั้น.

ทรงอนุญาตให้เข้าบ้านในเวลาวิกาล

[๗๔๔]

๒๐๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้อำลา แล้วเข้าสู่บ้านในเวลาวิกาลได้.

[๗๔๖]

๒๐๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้อำลาภิกษุที่มีอยู่ แล้วเข้าไปสู่บ้านในเวลาวิกาลได้.

[๗๔๗]

๒๐๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตไว้ ในเมื่อมิกระณิยะรีบด่วนเห็นปานนั้น ไม่ต้องอำลาภิกษุที่มีอยู่ เข้าไปสู่บ้านในเวลาวิกาลได้.

รัตนวรรค สิกขาบทที่ ๓

โย ปะนะ ภิกขุ สันตัง ภิกขุง อะนาปุจจา วิกาเล...

๒๐๙. อนึ่ง ภิกษุใด ไม่อ้าลาภิกษุที่มีอยู่ แล้วเข้าไปสู่บ้านในเวลาวิกาล เว้นไว้แต่กิจรีบด่วนมีอย่างนั้นเป็นรูป เป็นปาจิตตีย์.

รัตนวรรค สิกขาบทที่ ๔

[๗๕๑]

โย ปะนะ ภิกขุ อัญญิมะยัง วา ทันตะมะยัง วา...

๒๑๐. อนึ่ง ภิกษุใด ให้ทำกล่องเข็ม แล้วด้วยกระดูกกัถิ แล้วด้วยงากัถิ แล้วด้วยเขากัถิ เป็นปาจิตตีย์ ที่ให้ต่อยเสีย.

รัตนวรรค สิกขาบทที่ ๕

[๗๕๕]

นะวัมปะนะ ภิกขุณา มัญจัง วา ปีสัง วา...

๒๑๑. อนึ่ง ภิกษุผู้ให้ทำเตียงกัถิ ตั่งกัถิ ใหม่ พึงทำให้มีเท้าเพียง ๘ นิ้ว ด้วยนิ้วสุด เว้นไว้แต่แม่แคร่เป็องต่ำ เธอทำให้ลวงประมาณนั้นไป เป็นปาจิตตีย์ ที่ให้ตัดเสีย.

รัตนวรรค สิกขาบทที่ ๖

[๗๕๙]

โย ปะนะ ภิกขุ มัญจัง วา ปีสัง วา ตูโลนัทถัง การาเปยยะ...

๒๑๒. อนึ่ง ภิกษุใด ให้ทำเตียงกัถิ ตั่งกัถิ เป็นของหุ้มนุ่น เป็นปาจิตตีย์ ที่ให้รื้อเสีย.

ทรงอนุญาตชายแห่งผ้าสำหรับนั่ง

[๗๖๔]

๒๑๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตชายแห่งผ้าสำหรับนั่ง เพิ่มอีกคืบหนึ่ง.

รัตนวรรค สิกขาบทที่ ๗

นีสีทะนัมปะนะ ภิกขุณา การะยะมาเนนะ ปะมาณิกัง...

๒๑๔. อนึ่ง ภิกษุผู้ให้ทำผ้าสำหรับนั่ง พึงให้ทำให้ได้ประมาณ นี้ประมาณ ในค่านั้น โดยยาว ๒ คืบ โดยกว้างคืบครึ่ง ชายคืบหนึ่ง ด้วยคืบสุด เธอทำให้ล่วงประมาณนั้นไป เป็นปาจิตติย์ ที่ให้ตัดเสีย.

รัตนวรรค สิกขาบทที่ ๘

[๗๖๘]

กัณฐปะภูจจาทิง ปะนะ ภิกขุณา การะยะมาเนนะ...

๒๑๕. อนึ่ง ภิกษุผู้ให้ทำผ้าปิดผี พึงให้ทำให้ได้ประมาณ นี้ประมาณ ในค่านั้น โดยยาว ๔ คืบ โดยกว้าง ๒ คืบ ด้วยคืบสุด เธอให้ล่วงประมาณนั้นไป เป็นปาจิตติย์ ที่ให้ตัดเสีย.

รัตนวรรค สิกขาบทที่ ๙

[๗๗๒]

วัตตสิกะสาฎิกัง ปะนะ ภิกขุณา การะยะมาเนนะ...

๒๑๖. อนึ่ง ภิกษุผู้ให้ทำผ้าอาบน้ำฝน พึงให้ทำให้ได้ประมาณ นี้ประมาณ ในค่านั้น โดยยาว ๖ คืบ โดยกว้าง ๒ คืบครึ่ง ด้วยคืบสุด เธอให้ล่วงประมาณนั้นไป เป็นปาจิตติย์ มีอันให้ตัดเสีย.

รัตนวรรค สิกขาบทที่ ๑๐

[๗๗๖]

โย ปะนะ ภิกขุ สุตตะจิวะรปะมาณัง จิวะรัง...

๒๑๗. อนึ่ง ภิกษุใด ให้ทำจิวร มีประมาณเท่าสุดตจิวร หรือยิ่งกว่า เป็นปาจิตติย์ มีอันให้ตัดเสีย นี้ประมาณแห่งสุดตจิวร ของพระสุตตในค่านั้น โดยยาว ๙ คืบ โดยกว้าง ๖ คืบ ด้วยคืบสุด นี้ประมาณแห่งสุดตจิวร ของพระสุตต.

ปาจิตติย์ วรรคที่ ๙ จบ.

ปาจิตติยกัณฑ์ จบ.

กัณฑ์ที่ ๓ : ปาฏิเทสนียกัณฑ์

ปาฏิเทสนียะ สิกขาบทที่ ๑

[๗๘๑]

โย ปะนะ ภัทฺฐ อัญญาติกายะ ภัทฺฐนียา อันตะระชะรัง...

๒๑๘. อนึ่ง ภัทฺฐุใด รับของเคี้ยวกัถิ ของฉันทกัถิ ด้วยมือของตน จากมือของภัทฺฐุณีผู้มีโชฎฐาติ ผู้เข้าไปและสู่ละแวกบ้าน แล้วเคี้ยวกัถิ ฉันทกัถิ อันภัทฺฐุนั้นพึงแสดงคินว่า แน่ะเธอฉันต้องธรรมที่นำดี ไม่เป็นที่สบาย ควรจะแสดงคิน ฉันทกัถิธรรมนั้น.

ปาฏิเทสนียะ สิกขาบทที่ ๒

[๗๘๔]

ภัทฺฐุ ปะนะวะ กุเลสุ นิมันติตา ภุญชันติ, ตัตตะระ เจ...

๒๑๙. อนึ่ง ภัทฺฐุทั้งหลายรับนิมนต์ฉันในสกุล ถ้าภัทฺฐุณีมาเย็นสั่งเสีย อยู่ในที่นั้นว่า จงถวายแกงในองค์นี้ จงถวายข้าวในองค์นี้ ภัทฺฐุทั้งหลายนั้นพึงรุกรานภัทฺฐุณีนั้นว่า น้องหญิง เธอจงหลีกไปเสีย ตลอดเวลาที่ภัทฺฐุฉันอยู่ถ้าภัทฺฐุแม่รูปหนึ่ง ไม่กล่าวออกไปเพื่อจะรุกรานภัทฺฐุณีนั้นว่า น้องหญิง เธอจงหลีกไปเสียตลอดเวลาที่ภัทฺฐุฉันอยู่ ภัทฺฐุเหล่านั้นพึงแสดงคินว่า แน่ะเธอ พวกฉันต้องธรรมที่นำดี ไม่เป็นที่สบาย ควรจะแสดงคิน พวกฉันแสดงคินธรรมนั้น.

ทรงอนุญาตให้สมมติเป็นเสกขะตระกูล

[๗๘๘]

๒๒๐. ดูกรภัทฺฐุทั้งหลาย ตระกูลใดเจริญด้วยศรัทธา แต่หย่อนด้วย โภคทรัพย์ เราอนุญาตให้สมมติว่าเป็นเสกขะ แก่ตระกูลเห็นปานนั้น ด้วยญัตติทุติยกรรม.

เสกขสมมติ

๒๒๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลพึงให้เสกขสมมติอย่างนี้.

ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยอวัชตติหุติย-
กรรมวาจา ว่าดังนี้

• กรรมวาจาให้เสกขสมมติ

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ตระกูลมีชื่อนี้เจริญด้วยศรัทธา
แต่หย่อนด้วยโรคสมบัติ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว
สงฆ์พึงให้สมมติว่าเป็นเสกขะ แก่ตระกูลมีชื่อนี้ **นี่เป็นอวัชตติ.**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ตระกูลมีชื่อนี้เจริญด้วยศรัทธา
แต่หย่อนด้วยโรคสมบัติ สงฆ์ให้สมมติว่าเป็นเสกขะ แก่ตระกูล
มีชื่อนี้ การให้สมมติว่าเป็นเสกขะ แก่ตระกูลมีชื่อนี้ ชอบแก่ท่าน
ผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด.

การให้สมมติว่าเป็นเสกขะ สงฆ์ให้แล้วแก่ตระกูลมีชื่อนี้ ชอบ
แก่สงฆ์ เหตุนั้นจึงนิง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้

ทรงอนุญาตให้รับของเคี้ยว ของฉันด้วยมือของตน

[๗๘๙]

๒๒๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้ภิกษุผู้อันทายกนิมนต์แล้ว**
รับของเคี้ยวก็ดี ของฉันก็ดี ในตระกูลที่สงฆ์สมมติว่าเป็นเสกขะ
ด้วยมือของตนแล้วเคี้ยวฉันได้.

ทรงอนุญาตพิเศษแก่ภิกษุผู้อาพาธ

[๗๙๐]

๒๒๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้ภิกษุผู้อาพาธรับของเคี้ยวก็ดี**
ของฉันก็ดี ในตระกูลที่สงฆ์สมมติว่าเป็นเสกขะด้วยมือของตน
แล้วเคี้ยวฉันได้.

ปาฏิเทสนียะ สิกขาบทที่ ๓

ยานิโข ปะนะ ตานิ เสกชะสัมมะตานิ กุลาณิ...

๒๒๔. หนึ่ง ภิกษุใด ไม่ได้รับนิมนต์ก่อน มิใช่ผู้อาพาธ รับของเคี้ยว กิติ ของฉันกิติ ในตระกูลทั้งหลาย ที่สงฆ์สมมติว่าเป็นเสกชะ เห็นปานนั้น ด้วยมือของตนแล้วเคี้ยวกิติ ฉันกิติ ภิกษุนั้นพึงแสดง คินว่า แน่ะเธอ ฉันต้องธรรมที่น่าดี ไม่เป็นที่สบาย ควรจะแสดงคิน ฉันแสดงคินธรรมนั้น.

ทรงอนุญาตพิเศษแก่ภิกษุผู้อาพาธ

[๗๙๕]

๒๒๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุผู้อาพาธรับของเคี้ยว หรือของฉัน ในเสนาสนะป่าด้วยมือของตน แล้วเคี้ยวฉันได้.

ปาฏิเทสนียะ สิกขาบทที่ ๔

ยานิ โข ปะนะ ตานิ อารัญญะกานิ เสนาสะนานิ...

๒๒๖. หนึ่ง ภิกษุใด อยู่ในเสนาสนะป่า ที่รู้จักกันว่า เป็นที่มีรังเกียจ มีภัย เฉพาะหน้า รับของเคี้ยวกิติ ของฉันกิติ อันเขาไม่ได้บอกให้รู้ไว้ก่อน ด้วยมือของตนในวัดที่อยู่ มิใช่ผู้อาพาธ เคี้ยวกิติ ฉันกิติ ภิกษุนั้นพึงแสดงคินว่า แน่ะเธอ ฉันต้องธรรมที่น่าดี ไม่เป็นที่สบาย ควรจะแสดงคิน ฉันแสดงคินธรรมนั้น.

ปาฏิเทสนียกัณฑ์ จบ.

ภู เป็นโค

-บาลี ติก. อ. ๒๐/๒๙๔/๕๒๒.

ภิกษุทั้งหลาย ลาที่เดินตามฝูงโคไปข้างหลัง ๆ แม้จะร้องอยู่ว่า “ภู ก็เป็นโค, ภู ก็เป็นโค” ดังนี้ก็ตามที แต่สีของมันก็หาเป็นโคไปได้ไม่ เสียงของ มันก็หาเป็นโคไปได้ไม่ เท้าของมันก็หาเป็นโคไปได้ไม่ มันก็ได้แต่เดินตามฝูงโคไปข้างหลัง ๆ ร้องเอาเองว่า “ภู ก็เป็นโค, ภู ก็เป็นโค” ดังนี้เท่านั้น ข้อนี้ฉันใด.

ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุบางรูปในกรณีเช่นนี้ ก็ฉันนั้นเหมือนกัน คือ แม้จะเดินตามหมู่ภิกษุไปข้างหลัง ๆ ร้องประกาศอยู่ว่า “ข้า ก็เป็นภิกษุ, ข้า ก็เป็นภิกษุ” ดังนี้ก็ตามที.

แต่ ความใคร่ในการประพตีสีลสิกขาของเธอ ไม่เหมือนของภิกษุทั้งหลาย. ความใคร่ในการประพติจิตตสิกขาของเธอ ไม่เหมือนของภิกษุทั้งหลาย. ความใคร่ในการประพตិปัญญาสิกขาของเธอ ไม่เหมือนของภิกษุทั้งหลาย.

ภิกษุรูปนั้น ได้แต่เดินตามหมู่ภิกษุไปข้างหลัง ๆ ร้องประกาศเอาเองว่า “ข้า ก็เป็นภิกษุ, ข้า ก็เป็นภิกษุ” ดังนี้เท่านั้น.

ภิกษุทั้งหลาย เพราะฉะนั้นในเรื่องนี้ พวกเธอทั้งหลายพึงสำเหนียกใจไว้ว่า

“ความใคร่ในการประพตีสีลสิกขาของเรา ต้องเข้มงวดเสมอ. ความใคร่ในการประพติจิตตสิกขาของเรา ต้องเข้มงวดเสมอ. ความใคร่ในการประพตិปัญญาสิกขาของเรา ต้องเข้มงวดเสมอ” ดังนี้.

ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอทั้งหลาย พึงสำเหนียกใจไว้อย่างนี้แล.

กัณฑ์ที่ ๔ : เสขียกัณฑ์

สารูป หมวดว่าด้วยความเหมาะสมแก่สมณเพศ ๒๖ สิกขาบท

[๔๐๐]

ปริมณทะลัง นิวาเสตสามีติ สิกขา กระณียา.

๒๒๗. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักนุ่งเป็นปริมณฑล.

[๔๐๑]

ปริมณทะลัง ปารูปิสสามีติ สิกขา กระณียา.

๒๒๘. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักนุ่งเป็นปริมณฑล.

[๔๐๒]

สุปะภูจันโน อันตะระมะเร คะมิสสามีติ สิกขา กระณียา.

๒๒๙. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักปกปิดกายดี ไปในละแวกบ้าน.

[๔๐๓]

สุปะภูจันโน อันตะระมะเร นิสีทิสสามีติ สิกขา กระณียา.

๒๓๐. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักปกปิดกายดี นุ่งในละแวกบ้าน.

[๔๐๔]

สุสังวุโต อันตะระมะเร คะมิสสามีติ สิกขา กระณียา.

๒๓๑. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักสำรวมดี ไปในละแวกบ้าน.

[๔๐๕]

สุสังวุโต อันตะระมะเร นิสีทิสสามีติ สิกขา กระณียา.

๒๓๒. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักสำรวมดี นุ่งในละแวกบ้าน.

[๔๐๖]

โอกขิตตะจักขุ อันตะระมะเร คะมิสสามีติ สิกขา กระณียา.

๒๓๓. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักมีตาทอดลง ไปในละแวกบ้าน.

[๔๐๗]

โอกขิตตะจักขุ อันตะระมะเร นิสีทิสสามีติ สิกขา กระณียา.

๒๓๔. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักมีตาทอดลง นุ่งในละแวกบ้าน.

[๘๐๘]

นะ อุกขิตตะกายะ อันตะระชะเร คะมิสสามีติ ลิกขา กะระณียา.

๒๓๕. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่ไปในละแวกบ้าน ด้วยทั้งเวกผ้า.

[๘๐๙]

นะ อุกขิตตะกายะ อันตะระชะเร นิสีทิสสามีติ ลิกขา กะระณียา.

๒๓๖. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่นั่งในละแวกบ้าน ด้วยทั้งเวกผ้า.

[๘๑๐]

นะ อุชชัคฌิกายะ อันตะระชะเร คะมิสสามีติ ลิกขา กะระณียา.

๒๓๗. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่ไปในละแวกบ้าน ด้วยทั้งความหัวเราะลั่น.

[๘๑๑]

นะ อุชชัคฌิกายะ อันตะระชะเร นิสีทิสสามีติ ลิกขา กะระณียา.

๒๓๘. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่นั่งในละแวกบ้าน ด้วยทั้งความหัวเราะลั่น.

[๘๑๒]

อัปปะสัทโท อันตะระชะเร คะมิสสามีติ ลิกขา กะระณียา.

๒๓๙. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักมีเสียงน้อย ไปในละแวกบ้าน.

[๘๑๓]

อัปปะสัทโท อันตะระชะเร นิสีทิสสามีติ ลิกขา กะระณียา.

๒๔๐. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักมีเสียงน้อย นั่งในละแวกบ้าน.

[๘๑๔]

นะ กายัปปะจาละกัง อันตะระชะเร คะมิสสามีติ ลิกขา กะระณียา.

๒๔๑. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่เดินโยกกาย ไปในละแวกบ้าน.

[๘๑๕]

นะ กายัปปะจาละกัง อันตะระชะเร นิสีทิสสามีติ ลิกขา กะระณียา.

๒๔๒. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่นั่งโยกกาย ในละแวกบ้าน.

[๘๑๖]

นะ พาหุปปะจาละกัง อันตะระชะเร คะมิสสามีติ ลิกขา กะระณียา.

๒๔๓. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่ไกวแขน ไปในละแวกบ้าน.

[๘๑๗]

นะ พหุปะจาละกัง อันตะระฆะเร นิสีทิสสามิติ สิกขา กะระณียา.

๒๔๔. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่ไกวแขน นั่งในละแวกบ้าน.

[๘๑๘]

นะ สีสัปะจาละกัง อันตะระฆะเร คะมิสสามิติ สิกขา กะระณียา.

๒๔๕. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่โคลงศีรษะ ไปในละแวกบ้าน.

[๘๑๙]

นะ สีสัปะจาละกัง อันตะระฆะเร นิสีทิสสามิติ สิกขา กะระณียา.

๒๔๖. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่โคลงศีรษะ นั่งในละแวกบ้าน.

[๘๒๐]

นะ ชัมมะกะเทโต อันตะระฆะเร คะมิสสามิติ สิกขา กะระณียา.

๒๔๗. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่ทำความค้ำ ไปในละแวกบ้าน.

[๘๒๑]

นะ ชัมมะกะเทโต อันตะระฆะเร นิสีทิสสามิติ สิกขา กะระณียา.

๒๔๘. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่ทำความค้ำ นั่งในละแวกบ้าน.

[๘๒๒]

นะ โอคฺคณฺฐิตโต อันตะระฆะเร คะมิสสามิติ สิกขา กะระณียา.

๒๔๙. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่คลุมศีรษะ ไปในละแวกบ้าน.

[๘๒๓]

นะ โอคฺคณฺฐิตโต อันตะระฆะเร นิสีทิสสามิติ สิกขา กะระณียา.

๒๕๐. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่คลุมศีรษะ นั่งในละแวกบ้าน.

[๘๒๔]

นะ อุกฺกุฎิกายะ อันตะระฆะเร คะมิสสามิติ สิกขา กะระณียา.

๒๕๑. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่ไปในละแวกบ้าน ด้วยทั้งความ
กระหย่ง.

[๘๒๕]

นะ ปัลลัตถิกายะ อันตะระฆะเร นิสีทิสสามิติ สิกขา กะระณียา.

๒๕๒. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่นั่งในละแวกบ้าน ด้วยทั้งความ
รัดเข่า.

โภชนปฏิสังยุต หมวดว่าด้วยการฉันอาหาร ๓๐ สิกขาบท

[๘๒๖]

สักกัจจัน ปิณฑะปาตัง ปะภูคคะหเสสสามีติ สิกขา ภาวะณียา.

๒๕๓. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักรับบิณฑบาตโดยเอื้อเฟื้อ.

[๘๒๗]

ปัตตะสัณฺณู ปิณฑะปาตัง ปะภูคคะหเสสสามีติ สิกขา ภาวะณียา.

๒๕๔. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักจ้องในบาตรรับบิณฑบาต.

[๘๒๘]

สะมะสุปะกัง ปิณฑะปาตัง ปะภูคคะหเสสสามีติ สิกขา ภาวะณียา.

๒๕๕. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักรับบิณฑบาตมีสุปะเสมอกัน.

[๘๒๙]

สะมะติตติกัง ปิณฑะปาตัง ปะภูคคะหเสสสามีติ สิกขา ภาวะณียา.

๒๕๖. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักรับบิณฑบาตจดเสมอชอบบาตร.

[๘๓๐]

สักกัจจัน ปิณฑะปาตัง ภูญชิสสามีติ สิกขา ภาวะณียา.

๒๕๗. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักฉันบิณฑบาตโดยเอื้อเฟื้อ.

[๘๓๑]

ปัตตะสัณฺณู ปิณฑะปาตัง ภูญชิสสามีติ สิกขา ภาวะณียา.

๒๕๘. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักจ้องดูอยู่ในบาตรฉันบิณฑบาต.

[๘๓๒]

สะปะหานัง ปิณฑะปาตัง ภูญชิสสามีติ สิกขา ภาวะณียา.

๒๕๙. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักฉันบิณฑบาตไม่แห้วง.

[๘๓๓]

สะมะสุปะกัง ปิณฑะปาตัง ภูญชิสสามีติ สิกขา ภาวะณียา.

๒๖๐. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักฉันบิณฑบาตมีสุปะเสมอกัน.

[๘๓๔]

นะ ภูปะโต โอมัททิตฺวา ปิณฑะปาตัง ภูญชิสสามีติ สิกขา ภาวะณียา.

๒๖๑. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่ขยู่ลงแต่ยอดฉันบิณฑบาต.

[๘๓๕]

นะ สูปัง วา พยัญชนะนัง วา โหทะเนนะ ประภูจจาเทสสามิ...

๒๖๒. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่กลบแกงกิติ กับข้าวกิติ ด้วยข้าวสุก อาศัยความอยากได้มาก.

[๘๓๖]

๒๖๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุผู้อาพาธ ขอสุปะกิติ ข้าวสุก กิติ เพื่อประโยชน์แก่ตนมาฉันได้

นะ สูปัง วา โหทะนัง วา อะคิลานิ อัตตะโน อัตถายะ...

๒๖๔. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราไม่อาพาธ จักไม่ขอสุปะกิติ ข้าวสุก กิติ เพื่อประโยชน์แก่ตนฉัน.

[๘๓๗]

นะ อุชฌมานะสัณฺณิ ปะเรสัง ปัตตัง โอลเกสสามิติ สิกขา กระณะณียา.

๒๖๕. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่เฟงโพนทะนาแลดูบาตรของผู้อื่น.

[๘๓๘]

นาตีมะหันตัง กระวะฬัง กระริสสามิติ สิกขา กระณะณียา.

๒๖๖. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่ทำคำข้าวไว้ให้ใหญ่นัก.

[๘๓๙]

ปะริมันทะลลัง อาโลปัง กระริสสามิติ สิกขา กระณะณียา.

๒๖๗. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักทำคำข้าวไว้ให้กลมกล่อม.

[๘๔๐]

นะ อะนาหะญะ กระวะเพ มุขะทะวารัง วิวะริสสามิติ สิกขา กระณะณียา.

๒๖๘. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เมื่อคำข้าวยังไม่นำมาถึง เราจักไม่อ้าช่องปาก.

[๘๔๑]

นะ ภูญชะมาโน สัพพัง หัตถัง มุขะ ปักขิปิตสามิติ สิกขา กระณะณียา.

๒๖๙. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราฉันอยู่ จักไม่สอดมือทั้งนั้นเข้าในปาก.

[๙๔๓]

นะ สะกะวะเพนะ มุเขนะ พยาหารวิธสามิติ สิกขา กะระณียา.

๒๗๐. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า ปากยังมีคำข้าว เราจักไม่พุด.

[๙๔๔]

นะ ปิณฑุกเขปะกัง ภูญชิสสามิติ สิกขา กะระณียา.

๒๗๑. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่ฉันเดาะคำข้าว.

[๙๔๕]

นะ กะวะหาวัจเจทะกัง ภูญชิสสามิติ สิกขา กะระณียา.

๒๗๒. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่ฉันกัดคำข้าว.

[๙๔๖]

นะ อะวะคัณฑะการะกัง ภูญชิสสามิติ สิกขา กะระณียา.

๒๗๓. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่ฉันทำให้ตู่ย.

[๙๔๗]

นะ หัตถะนิทฐนะกัง ภูญชิสสามิติ สิกขา กะระณียา.

๒๗๔. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่ฉันสลัดมือ.

[๙๔๘]

นะ สิตถาวะการะกัง ภูญชิสสามิติ สิกขา กะระณียา.

๒๗๕. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่ฉันทำเมล็ดข้าวตก.

[๙๔๙]

นะ ชิวหานิจจระกัง ภูญชิสสามิติ สิกขา กะระณียา.

๒๗๖. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่ฉันแลบลิ้น.

[๙๕๐]

นะ จะปุจะปุการะกัง ภูญชิสสามิติ สิกขา กะระณียา.

๒๗๗. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่ฉันทำเสียงจับ ๆ.

[๙๕๑]

๒๗๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อันภิกษุทั้งหลายไม่พึงพุดปรารภพระพุทธรูป พระธรรม หรือพระสงฆ์เล่น รูปไต่ฝ่าฝืน **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

นะ สรุสุการะกัง ภูญชิสสามิติ สิกขา กะระณียา.

๒๗๙. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่ฉันทำเสียงดังซูด ๆ.

[๔๕๒]

นะ หัตถะนิลเลหะกัง ภูณฺชิสสามิติ สิกขา กะระณียา.

๒๘๐. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่ฉันเลียมือ.

[๔๕๓]

นะ ปัตตะนิลเลหะกัง ภูณฺชิสสามิติ สิกขา กะระณียา.

๒๘๑. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่ฉันเลียมือ^๑ บาตร.

[๔๕๔]

นะ โอฏฐะนิลเลหะกัง ภูณฺชิสสามิติ สิกขา กะระณียา.

๒๘๒. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่ฉันเลียมือริมฝีปาก.

[๔๕๕]

นะ สามิเสนะ หัตถะเนนะ ปานียะถาละกัง ปะภูคคะหะสสามิติ สิกขา กะระณียา.

๒๘๓. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่รับไอน้ำด้วยมือเป็อนอามิส.

[๔๕๖]

นะ สะสิตตะกัง ปัตตะโรวะนัง อันตะระมะเว จัตถะสสามิติ สิกขา กะระณียา.

๒๘๔. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่เทน้ำล้างบาตรมีเมล็ดข้าวใน
 ละแวกบ้าน.

โภชนปฏิสังยุต ๓๐ สิกขาบท จบ.

ธัมมเทศนาปฏิสังยุต หมวดว่าด้วยการแสดงธรรม ๑๖ สิกขาบท

[๔๕๘]

๒๘๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้แสดงธรรมแก่คนเป็นไข่มือร่วม
 ในมือได้.

นะ จัตตะปานิสสะ อะคิลานัสสะ ธัมมัง เทสิสสามิติ สิกขา กะระณียา.

๒๘๖. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่แสดงธรรมแก่บุคคลไม่ใช่ผู้เจ็บไข่มือร่วมในมือ.

[๔๕๙]

นะ ทัตตะปานิสสะ อะคิลานัสสะ ธัมมัง เทสิสสามิติ สิกขา กะระณียา.

๒๘๗. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่แสดงธรรมแก่บุคคลไม่ใช่ผู้เจ็บไข่มือไม่พลองในมือ.

๑. พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง พ.ศ. ๒๕๒๕ แปลว่า เราจักไม่ฉันขอบบาตร -ผู้รวบรวม

[๘๖๐]

นะ สัตถะปาณิสสะ อะคิลานัสสะ รัมมัง เทลิสสามิติ ลิกขา กะระณียา.

๒๘๘. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่แสดงธรรมแก่บุคคลไม่ใช่ผู้เจ็บไข้ มีศัสตราในมือ.

[๘๖๑]

นะ อาวุระปาณิสสะ อะคิลานัสสะ รัมมัง เทลิสสามิติ ลิกขา กะระณียา.

๒๘๙. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่แสดงธรรมแก่บุคคลไม่ใช่ผู้เจ็บไข้ มีอาวุธในมือ.

[๘๖๒]

นะ ปาทุกาธุรฺหัสสะ อะคิลานัสสะ รัมมัง เทลิสสามิติ ลิกขา กะระณียา.

๒๙๐. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่แสดงธรรมแก่บุคคลไม่ใช่ผู้เจ็บไข้ สวมเขียงเท้า.

[๘๖๓]

นะ อุปาหะนารุหฺหัสสะ อะคิลานัสสะ รัมมัง เทลิสสามิติ ลิกขา กะระณียา.

๒๙๑. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่แสดงธรรมแก่บุคคลไม่ใช่ผู้เจ็บไข้ สวมรองเท้า.

[๘๖๔]

นะ ยานะคะตัสสะ อะคิลานัสสะ รัมมัง เทลิสสามิติ ลิกขา กะระณียา.

๒๙๒. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่แสดงธรรมแก่บุคคลไม่ใช่ผู้เจ็บไข้ ไปในยาน.

[๘๖๕]

นะ สะยะนะคะตัสสะ อะคิลานัสสะ รัมมัง เทลิสสามิติ ลิกขา กะระณียา.

๒๙๓. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่แสดงธรรมแก่บุคคลไม่ใช่ผู้เจ็บไข้ ผู้อยู่บนที่นอน.

[๘๖๖]

นะ ปัลลัตถิกายะ นิสินนัสสะ อะคิลานัสสะ รัมมัง เทลิสสามิติ ลิกขา กะระณียา.

๒๙๔. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่แสดงธรรมแก่บุคคลไม่ใช่ผู้เจ็บไข้ นั่งรัดเข่า.

[๘๖๗]

นะ เวณฐิตะสีลัสสะ อะคิลานัสสะ ธัมมัง เทลีสสามิติ สิกขา กะระณียา.

๒๙๕. ภิกษุฟังทำความเข้าใจว่า เราจักไม่แสดงธรรมแก่บุคคลไม่ใช่ผู้เจ็บไข้
พินสีรชะ.

[๘๖๘]

นะ โอคุนฐิตะสีลัสสะ อะคิลานัสสะ ธัมมัง เทลีสสามิติ สิกขา กะระณียา.

๒๙๖. ภิกษุฟังทำความเข้าใจว่า เราจักไม่แสดงธรรมแก่บุคคลไม่ใช่ผู้เจ็บไข้
คูลุมสีรชะ.

[๘๖๙]

นะ ฉะมายัง นิสิตีตฺวา อาสะเน นิสินนัสสะ อะคิลานัสสะ...

๒๙๗. ภิกษุฟังทำความเข้าใจว่า เรานั่งอยู่ที่พื้นดิน จักไม่แสดงธรรมแก่
คนไม่เจ็บไข้ผู้นั่งบนอาสนะ.

[๘๗๐]

นะ นิเจ อาสะเน นิสิตีตฺวา อูจเจ อาสะเน นิสินนัสสะ...

๒๙๘. ภิกษุฟังทำความเข้าใจว่า เรานั่งบนอาสนะต่ำ จักไม่แสดงธรรมแก่
คนไม่เจ็บไข้ ผู้นั่งบนอาสนะสูง.

[๘๗๑]

นะ จูโต นิสินนัสสะ อะคิลานัสสะ ธัมมัง เทลีสสามิติ สิกขา กะระณียา.

๒๙๙. ภิกษุฟังทำความเข้าใจว่า เรายืนอยู่จักไม่แสดงธรรมแก่คนไม่เจ็บไข้
ผู้นั่งอยู่.

[๘๗๒]

นะ ปัจฉะโต คัจฉันโต ปุระโต คัจฉันตัสสะ อะคิลานัสสะ...

๓๐๐. ภิกษุฟังทำความเข้าใจว่า เราเดินไปข้างหลัง จักไม่แสดงธรรมแก่
คนไม่เจ็บไข้ ผู้เดินไปข้างหน้า.

[๘๗๓]

นะ อุปะเถนะ คัจฉันโต ปะเถนะ คัจฉันตัสสะ อะคิลานัสสะ....

๓๐๑. ภิกษุฟังทำความเข้าใจว่า เราเดินไปนอกทาง จักไม่แสดงธรรมแก่
คนไม่เจ็บไข้ผู้ไปอยู่ในทาง.

ธัมมเทศนาปฏิสังยุต ๑๖ สิกขาบท จบ.

ปกิณกะ หมวดเบ็ดเตล็ด ๓ สิกขาบท

[๘๗๖]

นะ สิวโต อะคิลานิน อัจจรัง วา ปัสสาวัง วา กะริตสามิติ สิกขา กะระณียา.

๓๐๒. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราไม่อาพาธ จักไม่ยื่นถ่ายอุจจาระ หรือถ่ายปัสสาวะ.

[๘๗๗]

นะ หาริตเ อคิลานิน อัจจรัง วา ปัสสาวัง วา เขฬัง วา กะริตสามิติ สิกขา กะระณียา.

๓๐๓. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราไม่อาพาธ จักไม่ถ่ายอุจจาระ ปัสสาวะ หรือบ้วนเขฬะ บนของสดเขียว.

[๘๗๘]

๓๐๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุผู้อาพาธ ถ่ายอุจจาระก็ดี ถ่ายปัสสาวะก็ดี บ้วนเขฬะก็ดี ลงในน้ำได้.

นะ อุทะเก อคิลานิน อัจจรัง วา ปัสสาวัง วา เขฬัง วา กะริตสามิติ สิกขา กะระณียา.

๓๐๕. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราไม่อาพาธ จักไม่ถ่ายอุจจาระ ปัสสาวะ หรือบ้วนเขฬะ ในน้ำ.

ปกิณกะ ๓ สิกขาบท จบ.

เสขियกัณฑ์ จบ.

อธิกรณสมณะ

[๔๘๐]

สมมุขาวินโย ทาทพุโ

๓๐๖. พึงให้ระเบียบอันพึงทำในที่พร้อมหน้า.

สติวินโย ทาทพุโ

๓๐๗. พึงให้ระเบียบที่ยกสถิติขึ้นเป็นหลัก.

อมุพหวินโย ทาทพุโ

๓๐๘. พึงให้ระเบียบที่ให้แก่มิษุผู้หายเป็นบ้าแล้ว.

ปฏิญญา ย การตพพิ

๓๐๙. ทำตามสารภาพ

เยภยยลิกา

๓๑๐. วินิจฉัยอาศัยความเห็นข้างมาก.

ตสส ปาปยลิกา

๓๑๑. กิริยาที่ลงโทษแก่ผู้ผิด

ติณตตารโกติ

๓๑๒. ระเบียบดั่งกลบไว้ด้วยหญ้า.

อธิกรณสมณะ จบ.

มหาวิภังค์ จบ.

พวกเขามีชาติต่างกัน มีโคตรต่างกัน

-บาลี ปท. ที. ๑๑/๙๑/๕๕.

วาเสฏฐะ พวกเธอแล มีชาติต่างกัน มีนามต่างกัน มีโคตรต่างกัน มีสกุลต่างกัน ออกบวชจากเรือนเป็นผู้ไม่หวังเกี่ยวข้องกับด้วยเรือนแล้ว เมื่อถูกเขาถามว่า “พวกท่านเป็นใคร” ดังนี้ พวกเธอก็ปฏิญาณว่า “เราทั้งหลาย เป็นสมณสากยปุตติยะ” ดังนี้.

อนึ่ง ศรัทธาของผู้ใดแลตั้งมั่นในตถาคต ฝังลงรากแล้ว ดำรงอยู่ได้มั่นคง อันสมณะหรือพราหมณ์ เทวดา มาร พรหมหรือใครๆ ในโลก ก็ตาม ไม่ชักนำไปทางอื่นได้ ผู้นั้นควรที่จะกล่าวอย่างนี้ว่า “เราเป็นบุตร เป็นโอรส เกิดจากพระโอรสผู้ของพระผู้มีพระภาคเจ้า เกิดโดยธรรม เนรมิตโดยธรรม เป็นทายาทโดยธรรม” ดังนี้.

คัมภีร์ ภิภขุณีวิภังค์

(วินัยปิฎก เล่มที่ ๓)

สิกขาบทภิภขุณี เฉพาะที่เนื่องด้วยภิภขุ^๑
มี ๑๘ สิกขาบท

๑. ในหนังสืออริยวินัย แสดงให้เห็นจำนวนสิกขาบทของภิภขุณี เฉพาะที่เนื่องด้วยภิภขุเท่านั้น แต่ไม่ได้นับรวมเข้าไปกับจำนวนสิกขาบทของภิภขุที่ปรากฏในช่วงต้นของหนังสือเล่มนี้ —ผู้รวบรวม

ปาราชิก สิกขาบทที่ ๑

[๑]

๑. หนึ่ง ภิกษุณีใด มีความกำหนด ยินดีการรูปกัฏฐิ คลำกัฏฐิ จับกัฏฐิ ต่อกัฏฐิ บีบเคล้นกัฏฐิ ของบุรุษบุคคลผู้กำหนด ได้รากล้วงลงไป เหนือเข้าขึ้นมา แม้ภิกษุณีนี้ก็เป็นปาราชิก ชื่ออุพพานุมัณฑลิกา หาสังวาสมิได้.

ปาราชิก สิกขาบทที่ ๑ จบ

ปาราชิก สิกขาบทที่ ๓

[๑๘]

๒. หนึ่ง ภิกษุณีใด พึ่งประพฤติตามภิกษุผู้ถูกสงฆ์พร้อมเพรียงกัน ยกเสียแล้วตามธรรม ตามวินัย ตามสัตตสุตสนัน ผู้ไม่เอื้อเพื่อ ไม่ทำ คินอาบัติ มิได้ทำภิกษุผู้มีสังวาสเสมอกันให้เป็นสหาย ภิกษุณีนั้น อันภิกษุณีทั้งหลายพึ่งว่ากล่าวอย่างนี้ว่า แม่เจ้า ภิกษุณีนั่นแล อันสงฆ์พร้อมเพรียงกันยกเสียแล้ว ตามธรรม ตามวินัย อันเป็น สัตตสุตสนัน เป็นผู้ไม่เอื้อเพื่อ ไม่ทำคินอาบัติ มิได้ทำภิกษุผู้มี สังวาสเสมอกันให้เป็นสหาย แม่เจ้าอย่าประพฤติตามภิกษุณีนั่นเลย แลภิกษุณีนั้น อันภิกษุณีทั้งหลายว่ากล่าวอยู่อย่างนี้ ยังยกย่องอยู่ อย่างนั้นเทียว

ภิกษุณีนั้นอันภิกษุณีทั้งหลายพึ่งสวดสมณูภาส กว่าจะครบสามจบ เพื่อให้สละกรรมนั้นเสีย หากนางถูกสวดสมณูภาส กว่าจะครบ สามจบอยู่ สละกรรมนั้นเสีย การสละได้แบบนี้ นั้นเป็นการดี หาก นางไม่สละเสีย แม้ภิกษุณีนี้ก็เป็นปาราชิก ชื่ออุกขิตตานวุตติกา หาสังวาสมิได้.

ปาราชิก สิกขาบทที่ ๓ จบ

ปาราชิกสิกขาบทที่ ๔

[๒๖]

๓. อนึ่ง ภิกษุณีใด มีความกำหนด ยินดีการที่บุรุษบุคคลผู้กำหนด จับมือก็ดี จับชายผ้าสังฆาฏิกัถิ ยืนด้วยกัถิ สนนทนาดด้วยกัถิ ไปสู่ที่นัดหมายกันกัถิ ยินดีการที่บุรุษมาหาตาม นัดกัถิ เข้าไปสู่ที่มุ่งด้วยกันกัถิ ทอดกายเพื่อประโยชน์แก่บุรุษนั้น เพื่อประสงค์จะเสพอสังฆกรรมนั้นกัถิ แม้ภิกษุณีนี้เป็นปาราชิก ชื่ออัฐฐิวัตตุกาหาสังวาสมิได้.

ปาราชิก สิกขาบทที่ ๔ จบ

สังฆาภิเสส สิกขาบทที่ ๕

[๕๒]

๔. อนึ่ง ภิกษุณีใด มีความพึงพอใจ รับของเคี้ยวกัถิ ของจันกัถิ ด้วยมือของตนเอง จากมือของบุรุษบุคคลผู้มีความพึงพอใจแล้วเคี้ยวกัถิ จันกัถิ ภิกษุณีแม้นี้กัถิต้องธรรมคือ**สังฆาภิเสส** ชื่อนิสสารณียะ มีอันให้ต้องอาบัติขณะแรกทำ.

สังฆาภิเสส สิกขาบทที่ ๕ จบ

ลสุณวรรค สิกขาบทที่ ๖

[๕๗]

๕. อนึ่ง ภิกษุณีใด เมื่อภิกษุกำลังจันอยู่ เข้าไปปฏิบัติอยู่ใกล้ ๆ ด้วยน้ำจันหรือด้วยการพัดวี เป็นปาจิตติย.

ลสุณวรรค สิกขาบทที่ ๖ จบ

อันธการวรรค สิกขาบทที่ ๑

[๑๘๕]

๖. อนึ่ง ภิกษุณีใด กับบุรุษหนึ่งต่อหนึ่ง ยินร่วมกัถิ เจรจาร่วมกัถิ ในเวลาค่ำมืด ไม่มีประทีป เป็นปาจิตตีย์.

อันธการวรรค สิกขาบทที่ ๑ จบ

อันธการวรรค สิกขาบทที่ ๒

[๑๘๘]

๗. อนึ่ง ภิกษุณีใด กับบุรุษหนึ่งต่อหนึ่ง ยินร่วมกัถิ เจรจาร่วมกัถิ ในสถานที่กำบัง เป็นปาจิตตีย์.

อันธการวรรค สิกขาบทที่ ๒ จบ

อันธการวรรค สิกขาบทที่ ๓

[๑๙๑]

๘. อนึ่ง ภิกษุณีใด กับบุรุษหนึ่งต่อหนึ่ง ยินร่วมกัถิ เจรจาร่วมกัถิ ในสถานที่แจ้ง เป็นปาจิตตีย์.

อันธการวรรค สิกขาบทที่ ๓ จบ

อันธการวรรค สิกขาบทที่ ๔

[๑๙๔]

๙. อนึ่ง ภิกษุณีใด ยินร่วมกัถิ เจรจาร่วมกัถิ กระทบใกล้หูกัถิ กับบุรุษหนึ่งต่อหนึ่ง ในถนนกัถิ ในตรอกตันกัถิ ในทางสามแพร่งกัถิ ส่งภิกษุณีผู้เป็นเพื่อนกลับไปกัถิ เป็นปาจิตตีย์.

อันธการวรรค สิกขาบทที่ ๔ จบ

อารามวรรค สิกขาบทที่ ๑

[๓๓๐]

๑๐. อนึ่ง ภิกษุณีใด รู้อยู่ไม่บอกกล่าว เข้าไปสู่อารามที่มีภิกษุ เป็นปาจิตตีย์.

อารามวรรค สิกขาบทที่ ๑ จบ

อารามวรรค สิกขาบทที่ ๒

[๓๓๑]

๑๑. อนึ่ง ภิกษุณีใด ดำก็ดี กล่าวขู่ก็ดี ซึ่งภิกษุ เป็นปาจิตตีย์.

อารามวรรค สิกขาบทที่ ๒ จบ

อารามวรรค สิกขาบทที่ ๖

[๓๔๙]

๑๒. อนึ่ง ภิกษุณีใด จำพรรษาอยู่ในอาวาสที่ไม่มีภิกษุ เป็นปาจิตตีย์.

อารามวรรค สิกขาบทที่ ๖ จบ

อารามวรรค สิกขาบทที่ ๗

[๓๕๒]

๑๓. อนึ่ง ภิกษุณีใด จำพรรษาแล้ว ไม่ปวารณาต่อสงฆ์สองฝ่าย ด้วยสถาน ๓ คือ ด้วยได้เห็นก็ดี ด้วยได้ยินก็ดี ด้วยรังเกียจก็ดี เป็นปาจิตตีย์.

อารามวรรค สิกขาบทที่ ๗ จบ

อารามวรรค สิกขาบทที่ ๘

[๓๕๕]

๑๔. อนึ่ง ภิกษุณีใด ไม่ไปเพื่อโอวาทกัถิ เพื่อธรรมเป็นเหตุอยู่ร่วมกัถิ เป็นปาจิตติย.

อารามวรรค สิกขาบทที่ ๘ จบ

อารามวรรค สิกขาบทที่ ๙

[๓๕๘]

๑๕. อนึ่ง ทุกๆ ระยะกึ่งเดือน ภิกษุณีพึงหวังเฉพาะธรรม ๒ ประการ จากภิกษุสงฆ์ คือการถามอุโบสถ ๑ การเข้าไปขอโอวาท ๑ เมื่อฝ่าฝืนธรรม ๒ อย่างนั้น เป็นปาจิตติย.

อารามวรรค สิกขาบทที่ ๙ จบ

อารามวรรค สิกขาบทที่ ๑๐

[๓๖๑]

๑๖. อนึ่ง ภิกษุณีใด ไม่บอกกล่าววสงฆ์หรือคณะ กับบุรุษหนึ่งต่อหนึ่ง ให้บังกัถิ ผ่ากัถิ ชะกัถิ ทากัถิ พันกัถิ แกะกัถิ ซึ่งผีหรือบาดแผล อันเกิดในร่มผ้า เป็นปาจิตติย.

อารามวรรค สิกขาบทที่ ๑๐ จบ

ฉัตตปาหนวรรค สิกขาบทที่ ๑๑

[๔๗๒]

๑๗. อนึ่ง ภิกษุณีใด ไม่ขอโอกาส นั่งบนอาสนะเบื้องหน้าภิกษุ เป็นปาจิตติย.

ฉัตตปาหนวรรค สิกขาบทที่ ๑๑ จบ

จัดตupaหนวรค สิกขาบทที่ ๑๒

[๔๗๖]

๑๘. อนึ่ง ภิกษุณีใด ถามปัญหาเกะภิกษุผู้ที่ตนยังมีได้ขอโอกาส เป็นปาจิตตีย์.

จัดตupaหนวรค สิกขาบทที่ ๑๒ จบ

ภิกษุณีวิวัจค์ จบ.

การเป็นอยู่อย่างบรรพชิต

-บาลี มหา. วิ. ๔/๑๐๖/๘๗.

ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ผู้ทำการให้อุปสมบท ฟังบอกนิสสัยสี่ (แก่ผู้อุปสมบทแล้ว) ดังนี้ว่า

“การบรรพชา **อาศัยการบริโภคค่าข้าวที่หาได้ด้วยกำลังปลีแข่ง** เธอพึงทำความอุตสาหะในสิ่งนั้นตลอดชีวิต. ลากที่เกิดขึ้นเป็นพิเศษที่พึงรับได้ คือ อาหารที่ถวายสงฆ์, อาหารที่เฉพาะสงฆ์, การนิมนต์เพื่อฉันอาหาร, อาหารที่ถวายตามสลาก, อาหารที่ถวายในปักข์, อาหารที่ถวายในวันอุโบสถ และอาหารที่ถวายในวันขึ้นหรือแรมหนึ่งค่ำ.

การบรรพชา **อาศัย (การนุ่งห่ม) ผ้าบังสุกุลจีวร** เธอพึงทำความอุตสาหะในสิ่งนั้นตลอดชีวิต. ลากที่เกิดขึ้นเป็นพิเศษที่พึงรับได้ คือ ผ้าเปลือกไม้, ผ้าฝ้าย, ผ้าไหม, ผ้าขนสัตว์, ผ้าปาน และผ้าแกมกันหลายอย่าง.

การบรรพชา **อาศัยโคนต้นไม้เป็นที่อยู่อาศัย** เธอพึงทำความอุตสาหะในสิ่งนั้นตลอดชีวิต. ลากที่เกิดขึ้นเป็นพิเศษที่พึงรับได้ คือ วิหาร, เรือนมุงแถบเดียว, เรือนชั้น, เรือนโล้น และถ้ำ.

การบรรพชา **อาศัยยาอันประกอบขึ้นด้วยมูลรเนา** เธอพึงทำความอุตสาหะในสิ่งนั้นตลอดชีวิต. ลากที่เกิดขึ้นเป็นพิเศษที่พึงรับได้ คือ เนยใส, เนยข้น, น้ำมัน, น้ำผึ้ง และน้ำอ้อย” ดังนี้.

อาจารย์โคจรสมปยุตนา

(ผู้ถึงพร้อมด้วยอาจารย์และโคจร)

อภิธานจาริกาศึกษา : ระเบียบปฏิบัติ ขนบธรรมเนียม ประเพณี อันดีงามของสงฆ์

คัมภีร์ มหาวรรค : เรื่องสำคัญ ที่ต้องทำเสมอ
มหาวรรค ภาค ๑ (วินัยปิฎก เล่มที่ ๔)
มหาวรรค ภาค ๒ (วินัยปิฎก เล่มที่ ๕)

คัมภีร์ จุลวรรค : เรื่องระเบียบกระบวนการสงฆ์
จุลวรรค ภาค ๑ (วินัยปิฎก เล่มที่ ๖)
จุลวรรค ภาค ๒ (วินัยปิฎก เล่มที่ ๗)

อริยวินัย ที่มาในพระไตรปิฎกเล่มอื่นๆ
อริยวินัย ที่มาในสุตตันตปิฎก

คัมภีร์ มหาวรรค ภาค ๑
(วินัยปิฎก เล่มที่ ๔)

มหาวรรค ภาค ๑ : แบ่งเป็น ๔ ชั้น
มี ๑,๑๘๙ สีกขาบท

ขั้นที่ ๑ : มหาชั้นณะ หมวดใหญ่

ทรงอนุญาตบรรพชาและอุปสมบทด้วยไตรสรณคมน์

[๓๔]

...ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราไปในที่สงัด หลีกเร้นอยู่ ณ ที่นี้ ได้มีใจปริวิตกเกิดขึ้นอย่างนี้ว่า บัดนี้ ภิกษุทั้งหลายพากุลบุตรผู้มุ่งบรรพชา และผู้มุ่งอุปสมบทมาจากทิศต่าง ๆ จากชนบทต่าง ๆ ด้วยตั้งใจว่า พระผู้มีพระภาคจักให้พวกเขาบรรพชาอุปสมบท ในเพราะเหตุนี้ ทั้งพวกภิกษุ ทั้งกุลบุตรผู้มุ่งบรรพชา และกุลบุตรผู้มุ่งอุปสมบท ย่อมลำบาก ฉะนั้น เราพึงอนุญาตแก่ภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย บัดนี้ พวกเขอนั้นแหละจงให้กุลบุตรทั้งหลายบรรพชาอุปสมบทในทิศนั้น ๆ ในชนบทนั้น ๆ เกิด.

๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย บัดนี้ **เราอนุญาต** พวกเขอนั้นแหละจงให้กุลบุตรทั้งหลายบรรพชาอุปสมบทในทิศนั้น ๆ ในชนบทนั้น ๆ เกิด.

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลพวกเธอพึงให้กุลบุตรบรรพชาอุปสมบทอย่างนี้
ชั้นแรก พวกเธอพึงให้กุลบุตรผู้มุ่งบรรพชา และผู้มุ่งอุปสมบทปลงผมและหนวด แล้วให้ครองผ้ากาสายะ ให้ทำผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า ให้กราบเท้าภิกษุทั้งหลาย แล้วให้นั่งกระห่่ง ประคองอัญชลี ตั้งว่าเธอจงว่าอย่างนี้ แล้วให้ว่าสรณคมน์ ดังนี้

ข้าพเจ้าถึงพระพุทธเจ้าเป็นที่พึ่ง
(พุทฺธํ สรณํ คจฺจามิ)

ข้าพเจ้าถึงพระธรรมเป็นที่พึ่ง
(ธมฺมํ สรณํ คจฺจามิ)

ข้าพเจ้าถึงพระสงฆ์เป็นที่พึ่ง
(สงฺฆํ สรณํ คจฺจามิ)

แม้วาระที่ ๒ ข้าพเจ้าถึงพระพุทธรูปเจ้าเป็นที่พึง
(ทุติยมปิ พุทฺธํ สรรณํ คจฺฉามิ)

แม้วาระที่ ๒ ข้าพเจ้าถึงพระธรรมเป็นที่พึง
(ทุติยมปิ ธมฺมํ สรรณํ คจฺฉามิ)

แม้วาระที่ ๒ ข้าพเจ้าถึงพระสงฆ์เป็นที่พึง
(ทุติยมปิ สงฺฆํ สรรณํ คจฺฉามิ)

แม้วาระที่ ๓ ข้าพเจ้าถึงพระพุทธรูปเจ้าเป็นที่พึง
(ตติยมปิ พุทฺธํ สรรณํ คจฺฉามิ)

แม้วาระที่ ๓ ข้าพเจ้าถึงพระธรรมเป็นที่พึง
(ตติยมปิ ธมฺมํ สรรณํ คจฺฉามิ)

แม้วาระที่ ๓ ข้าพเจ้าถึงพระสงฆ์เป็นที่พึง
(ตติยมปิ สงฺฆํ สรรณํ คจฺฉามิ)

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตบรรพชาอุปสมบท ด้วยไตรสรณคมน์นี้^๑

ทรงรับพระเวฬุวันเป็นสังฆิกาวาส

[๖๓]

ครั้งนั้น พระผู้มีพระภาคเสด็จพระพุทธดำเนินไปสู่พระราชานิเวศน์ของพระเจ้าพิมพิสารจอมเสนามาคธราช ครั้นถึงแล้ว ประทับนั่งเหนือพระพุทธรูปอาสน์ที่เขาจัดถวายพร้อมด้วยภิกษุสงฆ์. จึงพระเจ้าพิมพิสารจอมเสนามาคธราช ทรงอังคาสภิกษุสงฆ์มีพระพุทธเจ้าเป็นประมุขด้วยขาทนียโภชนาหารอันประณีตด้วยพระหัตถ์ของพระองค์ จนให้พระผู้มีพระภาคเสวยเสร็จ ทรงนำพระหัตถ์ออกจากบาตร ห้ามภัตแล้ว จึงประทับนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง. ท้าวเธอได้ทรงพระราชดำริว่า พระผู้มีพระภาคพึงประทับอยู่ ณ ที่ไหนดีหนอ ซึ่งจะเป็นสถานที่ไม่ไกล ไม่ไกลจากบ้านนัก สะดวกด้วยการคมนาคม ควรที่ประชาชนผู้ต้องประสงค์จะเข้าไปเฝ้าได้ กลางวันไม่พลุกพล่าน กลางคืนเงียบสงัด เสียงไม่กึกก้อง ปราศจากลมแต่ชนที่เดินเข้าออก ควรเป็นที่ประกอบกิจของผู้ต้องการที่สงบ และควรเป็นที่หลักเรือนอยู่ตาม

๑. ภายหลังทรงยกเลิกการให้อุปสมบทด้วยไตรสรณคมน์ ทรงให้ใช้ญัตติจตุตถกรรม ดังปรากฏในหน้า ๑๘๔ ของหนังสือเล่มนี้ -ผู้รวบรวม

สมณวิสัย. แล้วได้ทรงพระราชดำริต่อไปว่า สนวนเวฬุวันของเราเนี่ยแล ไม่ไกลไม่ใกล้ จากบ้านนัก สะดวกด้วยการคมนาคม ควรที่ประชาชนผู้ต้องประสงค์จะพึงเข้าไป เฝ้าได้ กลางวันไม่พลุกพล่าน กลางคืนเงียบสงบ เสี่ยงไม่กึกก้อง ปราศจากลม แต่ชนที่เข้าออก ควรเป็นที่ประกอบกิจของผู้ต้องการที่สงบ และควรเป็นที่หลีกเลี่ยง อยู่นอกสมณวิสัย ฉะนั้น เราพึงถวายสวนเวฬุวันแก่ภิกษุสงฆ์ผู้มีพระพุทธเจ้าเป็น ประมุข ดังนี้. ลำดับนั้น จึงทรงจับพระสุวรรณภิงคาร ทรงหลังน้ำน้อมถวายแด่ พระผู้มีพระภาคด้วยพระราชดำรัสว่า หม่อมฉันถวายสวนเวฬุวันนั้นแก่ภิกษุสงฆ์ มีพระพุทธเจ้าเป็นประมุขพระพุทธเจ้าข้า.

พระผู้มีพระภาคทรงรับอารามแล้ว. และทรงชี้แจงให้พระเจ้าพิมพิสารจอม- เสนามาครราชทรงเห็นแจ้ง สมทาน อาจหาญ ว่าเรื่องด้วยธรรมิกถา แล้วเสด็จลุก จากที่ประทับเสด็จกลับ.

ต่อมา พระองค์ทรงทำธรรมิกถาในเพราะเหตุเป็นคำมูลนั้น แล้วรับสั่งกะภิกษุ ทั้งหลายว่า

๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตอาราม.

ต้นเหตุอุปัชฌายาวัตร

[๗๙]

...ดูกรภิกษุทั้งหลาย การกระทำของโมฆบุรุษเหล่านั้น ไม่เหมาะสม ไม่สม ไม่ควร ไม่ใช่กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ ไฉนโมฆบุรุษ เหล่านั้น จึงได้นุ่งห่มไม่เรียบร้อย มีมรรยาทไม่สมควรเที่ยวบิณฑบาต เมื่อ ประชาชนกำลังบริโภค ได้น้อมบาตรสำหรับเที่ยวบิณฑบาตเข้าไปข้างบน ของควรรบริโภคบ้าง ข้างบนของควรเคี้ยวบ้าง ข้างบนของควรลุ่มบ้าง ข้างบน ของควรตี๋มบ้าง ขอบแกบบ้าง ข้าวสุกบ้าง ด้วยตนเองมาฉัน แม้ในโรงอาหาร ก็ได้เป็นผู้มีเสียงอ้ออึง มีเสียงดังอยู่. ดูกรภิกษุทั้งหลาย การกระทำของ โมฆบุรุษเหล่านั้น นั้นไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่ เลื่อมใส หรือเพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว โดยที่แท้ ย่อม เป็นไปเพื่อความไม่เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส และเพื่อความ เป็นอย่างอื่นของชนบางพวกผู้เลื่อมใสแล้ว.

ทรงอนุญาตอุปัชฌายะ

[๘๐]

๓. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตอุปัชฌายะ อุปัชฌายะจักตั้งจิตสนิทสนมในสังฆวิहारิกฉนฺบุตร สังฆวิहारิกจักตั้งจิตสนิทสนมในอุปัชฌายะฉนฺบิดา เมื่อเป็นเช่นนี้ อุปัชฌายะและสังฆวิहारิกนั้นต่างจักมีความเคารพ ยำเกรง ประพฤติกลมเกลียวกันอยู่ จักถึงความเจริญงอกงามไพบุลย์ในธรรมวินัยนี้.
๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลสังฆวิहारิกพึงถืออุปัชฌายะอย่างนี้.

วิธีถืออุปัชฌายะ

สังฆวิहारิกนั้น พึงห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า ไหว้เท้านั่งกระหย่ง ประคองอัญชลี แล้วกล่าวคำอย่างนี้ ๓ ทน

ท่านเจ้าข้า ขอบท่านจงเป็นอุปัชฌายะของข้าพเจ้า

ท่านเจ้าข้า ขอบท่านจงเป็นอุปัชฌายะของข้าพเจ้า

ท่านเจ้าข้า ขอบท่านจงเป็นอุปัชฌายะของข้าพเจ้า

อุปัชฌายะรับว่า ดีละ เบาใจละ ชอบแก่อุบายละ สมควรละ หรือรับว่า จงยังความปฏิบัติให้ถึงพร้อมด้วยอาการอันน่าเลื่อมใสเถิด ดังนี้ก็ได้

รับด้วยกาย รับด้วยวาจา รับด้วยกายด้วยวาจาก็ได้ เป็นอันสังฆวิहारิกถืออุปัชฌายะแล้ว

ไม่รับด้วยกาย ไม่รับด้วยวาจา ไม่รับด้วยทั้งกายและวาจา ไม่เป็นอันสังฆวิहारิกถืออุปัชฌายะ.

อุปัชฌายวัตร

[๘๑]

๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย สังฆวิहारิกพึงประพฤติชอบในอุปัชฌายะ.
๖. วิธีประพฤติชอบในอุปัชฌายะนั้น มีดังต่อไปนี้

ลัทธิวิหริกพึงลุกแต่เช้าตรู่ ถอดรองเท้า ห่มผ้าเชยียงบ่า แล้วถวาย
ไม้ชำระฟัน ถวายน้ำล้างหน้า ปูอาสนะไว้

ถ้ายากูมี พึงล้างภาชนะแล้วน้อมยกเข้าไประบาย เมื่ออุปัชฌายะ
ดื่มยากูแล้ว พึงถวายน้ำรับภาชนะมา ถือต่ำๆ อย่าให้กระทบกัน ล้างให้
สะอาดแล้วเก็บไว้ เมื่ออุปัชฌายะลุกแล้ว พึงเก็บอาสนะ

ถ้าที่นั้นรก พึงกวาดที่นั้นเสีย

ถ้าอุปัชฌายะประสงค์จะเข้าบ้าน พึงถวายผ้าห่ม พึงรับผ้าห่มผลัดมา
พึงถวายประคตเอว พึงพับผ้าสังฆาฏิเป็นชั้นถวาย พึงล้างบาตรแล้วถวาย
พร้อมทั้งน้ำด้วย

ถ้าอุปัชฌายะปรารถนาจะให้เป็นปัจฉาสมณะ พึงปกปิดมณฑลสาม
มุงให้เป็นที่ปริณทล แล้วคาดประคตเอว ห่มสังฆาฏิ ทำเป็นชั้น กัดดุม
ล้างบาตรแล้ว ถือไป เป็นปัจฉาสมณะของอุปัชฌายะ ไม่พึงเดินให้ห่างนัก
ไม่พึงเดินให้ชิดนัก พึงรับวัตถุที่เนื่องในบาตร

เมื่ออุปัชฌายะกำลังพูด ไม่พึงพูดสอดขึ้นในระหว่าง อุปัชฌายะ
กล่าวถ้อยคำใกล้ต่ออาบัติ พึงห้ามเสีย

เมื่อกลับ พึงมาก่อน แล้วปูอาสนะที่นั้งฉันไว้ พึงเตรียมน้ำล้างเท้า
ตั้งรองเท้า กระเบื้องเช็ดเท้าไว้ พึงลุกขึ้นรับบาตรและจีวร พึงถวายผ้าห่มผลัด
พึงรับผ้าห่มมา

ถ้าจีวรชุ่มเหงื่อ พึงผึ่งแดดไว้ครู่หนึ่ง แต่ไม่พึงผึ่งทิ้งไว้ที่แดด

พึงพับจีวร เมื่อพับจีวร พึงพับให้เหลือมมุมกัน ๔ นิ้ว ด้วยตั้งใจ
มิให้มีรอยพับตรงกลาง พึงทำประคตเอวไว้ในขนาดอันตรวาศก

ถ้าบิณฑบาตมี และอุปัชฌายะประสงค์จะฉัน พึงถวายน้ำ แล้วน้อม
บิณฑบาตเข้าไปถวาย พึงถามอุปัชฌายะด้วยน้ำฉัน เมื่ออุปัชฌายะ
ฉันแล้ว พึงถวายน้ำ รับบาตรมา ถือต่ำๆ อย่าให้กระทบ ล้างให้สะอาด
เช็ดให้แห้งแล้ว ผึ่งไว้ที่แดดครู่หนึ่ง แต่ไม่พึงผึ่งทิ้งไว้ที่แดด

พึงเก็บบาตรจีวร เมื่อเก็บบาตร พึงเอามือข้างหนึ่งจับบาตร เอามือ
ข้างหนึ่งลูบค้ำได้เตียงหรือไต้ตั้ง แล้วจึงเก็บบาตร แต่ไม่พึงเก็บบาตรไว้
บนพื้นที่ไม่มีสิ่งใดรอง

เมื่อเก็บจิวร ฟิงเอามือข้างหนึ่งถือจิวร เอามือข้างหนึ่งลูบราวจิวร หรือสายระเดียง แล้วทำชายไว้ข้างนอก ทำขนดไว้ข้างใน แล้วจึงเก็บจิวร

เมื่ออุปชฌายะลูกแล้ว ฟิงเก็บอาสนะ เก็บน้ำล้างเท้า ตั้งรองเท้า กระเบื้องเซ็ดเท้า ถ้าที่นั้นรก ฟิงกวาดที่นั้นเสีย

ถ้าอุปชฌายะใครจะสร่งน้ำ ฟิงจัดน้ำสร่งถวาย ถ้าต้องการน้ำเย็น ฟิงจัดน้ำเย็นถวาย ถ้าต้องการน้ำร้อน ฟิงจัดน้ำร้อนถวาย

ถ้าอุปชฌายะประสงค์จะเข้าเรือนไฟ ฟิงบดจุน แฉดิน ถือตั้งสำหรับ เรือนไฟ แล้วเดินตามหลังอุปชฌายะไป ถวายตั้งสำหรับเรือนไฟแล้ว รับจิวรมาวางไว้ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ฟิงถวายจุน ถวายดิน

ถ้าอุตสาหะอยู่ ฟิงเข้าเรือนไฟ เมื่อเข้าเรือนไฟ ฟิงเอาดินทาหน้า ปิดทั้งข้างหน้าข้างหลัง แล้วเข้าเรือนไฟ ไม่ฟิงนั่งเบียดภิกษุผู้เถระ ไม่ฟิง ห้ามกันอาสนะภิกษุใหม่ ฟิงทำบริกรรม แก่อุปชฌายะในเรือนไฟ

เมื่อออกจากเรือนไฟ ฟิงถือตั้งสำหรับเรือนไฟ แล้วปิดทั้งข้างหน้า ทั้งข้างหลังออกจากเรือนไฟ

ฟิงทำบริกรรมแก่อุปชฌายะแม้น้ำ อาบเสร็จแล้ว ฟิงขึ้น มาก่อน ทำตัวของตนให้แห้งน้ำ ぬ่งผ้าแล้ว ฟิงเซ็ดน้ำจากตัวของ อุปชฌายะ ฟิงถวายผ้าぬ่ง ฟิงถวายผ้าสังฆาฏิ ถือตั้งสำหรับเรือนไฟ มาก่อน แล้วปูอาสนะไว้ เตรียมน้ำล้างเท้า ตั้งรองเท้า กระเบื้องเซ็ดเท้าไว้ ฟิงถามอุปชฌายะด้วยน้ำฉัน

ถ้าประสงค์จะเรียนบาลี ฟิงขอให้อุปชฌายะแสดงบาลีขึ้น ถ้าประสงค์จะสอบถามอรรถกถา ฟิงสอบถาม^๑

อุปชฌายะอยู่ในวิหารแห่งใด ถ้าวิหารแห่งนั้นรก ถ้าอุตสาหะอยู่ ฟิงปิดกวาดเสีย เมื่อปิดกวาดวิหาร ฟิงขนบาตรจิวรออกก่อน แล้ววางไว้ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ฟิงขนผ้าปูนั่งและผ้าปูนอน พูก หมอน ออกวางไว้ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง

๑. ในย่อหน้านี้ บาลีมีว่า “สเจ อุทิสาเปตกาโม โหติ อุทิสาเปตพโพ สเจ ปริปุจจิตกาโม โหติ ปริปุจจิตพโพ ฯ” ซึ่งในพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาร พ.ศ. ๒๕๓๕ แปลว่า “ถ้าอุปชฌาย์ต้องการจะให้เรียน ฟิงเรียน ถ้าอุปชฌาย์ต้องการจะให้สอบถามอรรถ กถา ฟิงสอบถาม” -ผู้รวบรวม

เตียงตั้ง สัทธิวิหาริกพึงยกต่ำ ๆ อย่ำให้ครูดสี อย่ำให้กระทบกระแทก บานและกรอบประตู ชนออกให้เรียบร้อย แล้วตั้งไว้ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง เชียงรองเตียง กระจเอน พนักอิง พึ่งชนออกตั้งไว้ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง เครื่องปูพื้น พึ่งสังเกตที่ปูไว้เดิม แล้วชนออกวางไว้ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ถ่ำในวิหารมีหยากเยื่อ พึ่งกวาดแต่เพดานลงมาก่อน กรอบ หน้าต่างและมุมห้องพึ่งเช็ดเสีย ถ่ำฝาเขาทำบวิกรรมด้วยน้ำมัน หรือพื้น เขาทาสีดำขึ้นรา พึ่งเอาผ้าชุบน้ำบิดแล้วเช็ดเสีย ถ่ำพื้นเขามิได้ทำ พึ่งเอาน้ำประพรมแล้วเช็ดเสีย ระวังอย่ำให้วิหารพึ่งด้วยธฐลี พึ่งกวาดหยากเยื่อ ทิ้งเสีย ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง

เครื่องลาดพื้น พึ่งผึ่งแดด ข่ำระ เคะะปัด แล้วชนกลับปูไว้ตามเดิม เชียงรองเตียง พึ่งผึ่งแดด ชัด เช็ด แล้วชนกลับตั้งไว้ที่เดิม เตียงตั้ง พึ่งผึ่งแดดชัดสี เคะะเสีย ยกต่ำ ๆ อย่ำให้ครูดสี กระทบกระแทกบานและกรอบ ประตู ชนกลับไปให้ดี ๆ แล้วตั้งไว้ตามเดิม พุก หมอน ผ้าปูนั่ง ผ้าปูนอน พึ่งผึ่งแดด ทำให้สะอาด ตบเสีย แล้วนำกลับวางปูไว้ตามเดิม กระจเอน พนักอิง พึ่งผึ่งแดด เช็ดถูเสีย แล้วชนกลับตั้งไว้ตามเดิม

พึ่งเก็บบาตรจีวร เมื่อเก็บบาตร พึ่งเอามือข้างหนึ่งจับบาตร เอามือข้างหนึ่งลูบคล่ำได้เตียงหรือได้ตั้ง แล้วจึงเก็บบาตร แต่ไม่พึ่งเก็บบาตรบน พื้นที่ไม่มีสิ่งใดรอง

เมื่อเก็บจีวร พึ่งเอามือข้างหนึ่งถือจีวร เอามือข้างหนึ่งลูบราวจีวร หรือสายระเดียง แล้วทำชายไว้ข้างนอก ทำขนดไว้ข้างใน แล้วเก็บจีวร

ถ่ำลมเจือด้วยผงคลี พัดมาแต่ทิศตะวันออก พึ่งปิดหน้าต่างด้าน ตะวันออก ถ่ำพัดมาแต่ทิศตะวันตก พึ่งปิดหน้าต่างด้านตะวันตก ถ่ำพัด มาแต่ทิศเหนือ พึ่งปิดหน้าต่างด้านเหนือ ถ่ำพัดมาแต่ทิศใต้ พึ่งปิด หน้าต่างด้านใต้ ถ่ำฤดูหนาว พึ่งเปิดหน้าต่างกลางวัน กลางคืนพึ่งปิด ถ่ำฤดูร้อน พึ่งปิดหน้าต่างกลางวัน กลางคืนพึ่งเปิด

ถ่ำบริเวณ ชุ่มน้ำ โรงฉัน โรงไฟ วัจจกฏี รก พึ่งปิดกวาดเสีย ถ่ำน้ำฉัน น้ำใช้ไม่มี พึ่งจัดตั้งไว้ ถ่ำน้ำในหม้อข่ำระไม่มี พึ่งตักน้ำมาไว้ในหม้อข่ำระ

ถ้าความกระสันบังเกิดแก่อุปัชฌายะ สัทธินาฬิกพึงช่วยระงับ หรือพึงวานภิกษุอื่นให้ช่วยระงับ หรือพึงทำกรรมกถาแก่อุปัชฌายะนั้น ถ้าความรำคาญบังเกิดแก่อุปัชฌายะ สัทธินาฬิกพึงช่วยบรรเทา หรือ พึงวานภิกษุอื่นให้ช่วยบรรเทา หรือพึงทำกรรมกถาแก่อุปัชฌายะนั้น ถ้าความเห็นผิดบังเกิดแก่อุปัชฌายะ สัทธินาฬิกพึงให้สละเสีย หรือ พึงวานภิกษุอื่นให้ช่วย หรือพึงทำกรรมกถาแก่อุปัชฌายะนั้น ถ้าอุปัชฌายะ ต้องอาบัติหนักควรปริวาส สัทธินาฬิกพึงทำความชวนชวายว่า ด้วย อุบายอย่างไรหนอ สงฆ์พึงให้ปริวาสแก่อุปัชฌายะ ถ้าอุปัชฌายะควร ชักเข้าหาอาบัติเดิม สัทธินาฬิกพึงทำความชวนชวายว่า ด้วยอุบาย ใดหนอ สงฆ์พึงชักอุปัชฌายะเข้าหาอาบัติเดิม ถ้าอุปัชฌายะควร ฆานัต สัทธินาฬิกพึงทำความชวนชวายว่า ด้วยอุบายอย่างไรหนอ สงฆ์พึง ให้นานัตแก่อุปัชฌายะถ้าอุปัชฌายะควรอัฏฐาน สัทธินาฬิกพึงทำ ความชวนชวายว่า ด้วยอุบายอย่างไรหนอ สงฆ์พึงอัฏฐานอุปัชฌายะ

ถ้าสงฆ์ปรารภนาจะทำการแก่อุปัชฌายะ คือ ตชชนิยกรร ม นิสกรร ม ปัพพาทนิยกรร ม ปฏิสารณนิยกรร ม หรืออุกเขปนนิยกรร ม สัทธินาฬิกพึงทำความชวนชวายว่า ด้วยอุบายอย่างไรหนอ สงฆ์ไม่ พึงทำการแก่อุปัชฌายะ หรือสงฆ์พึงโน้มไปเพื่อกรรรมสถานเบา หรือ อุปัชฌายะนั้นถูกสงฆ์ลงตชชนิยกรร ม นิสกรร ม ปัพพาทนิยกรร ม ปฏิสารณนิยกรร ม หรืออุกเขปนนิยกรร มแล้ว สัทธินาฬิกพึงทำความ ชวนชวายว่า ด้วยอุบายอย่างไรหนอ อุปัชฌายะพึงประพตติชอบ พึงหายเยอหยัง พึงประพตติแก้ตัว สงฆ์พึงระงับกรรมนั้นเสีย

ถ้าจิวรของอุปัชฌายะจะต้องชัก สัทธินาฬิกพึงชัก หรือพึงทำความ ชวนชวายว่า ด้วยอุบายอย่างไรหนอ ใคร ๆ พึงชักจิวรของอุปัชฌายะ ถ้าจิวรของอุปัชฌายะจะต้องทำ สัทธินาฬิกพึงทำ หรือพึงทำความ ชวนชวายว่า ด้วยอุบายอย่างไรหนอ ใคร ๆ พึงทำจิวรของอุปัชฌายะ ถ้าน้ำย้อมของอุปัชฌายะจะต้องต้ม สัทธินาฬิกพึงต้ม หรือพึงทำความ ชวนชวายว่า ด้วยอุบายอย่างไรหนอ ใคร ๆ พึงต้มน้ำย้อมของอุปัชฌายะ ถ้าจิวรของอุปัชฌายะจะต้องย้อม สัทธินาฬิกพึงย้อม หรือพึงทำความ

ชวนชวนว่า ด้วยอุบายอย่างไรหนอ ใคร ๆ พึงยอมจิวรของอุปัชฌายะ
เมื่อยอมจิวร พึงยอมพลิกกลับไปกลับมาให้ดี ๆ เมื่อหยาดน้ำยอมยังหยด
ไม่ขาดสาย ไม่พึงหลีกไปเสีย

สัตถิวหาริกไม่บอกอุปัชฌายะก่อน ไม่พึงให้บาตรแก่ภิกษุบางรูป
ไม่พึงรับบาตรของภิกษุบางรูป ไม่พึงให้จิวรแก่ภิกษุบางรูป ไม่พึงรับจิวร
ของภิกษุบางรูป ไม่พึงให้บริขารแก่ภิกษุบางรูป ไม่พึงรับบริขารของภิกษุ
บางรูป ไม่พึงปลงผมให้ภิกษุบางรูป ไม่พึงให้ภิกษุบางรูปปลงผมให้ ไม่พึง
ทำบริกรรม ไม่พึงให้ภิกษุบางรูปทำบริกรรมให้ ไม่พึงทำความชวนชวน
แก่ภิกษุบางรูป ไม่พึงสั่งให้ภิกษุบางรูปทำความชวนชวน ไม่พึงเป็น
ปัจฉาสมณะของภิกษุบางรูป ไม่พึงพาภิกษุบางรูปไปเป็นปัจฉาสมณะ ไม่
พื่อนำบิณฑบาตไปให้ภิกษุบางรูป ไม่พึงให้ภิกษุบางรูปนำบิณฑบาตมาให้
ไม่ลาอุปัชฌายะก่อน ไม่พึงเข้าบ้าน ไม่พึงไปป่าช้า ไม่พึงหลีกไปสู่ทิศ
ถ้าอุปัชฌายะอาพาธ พึงพยาบาลจนตลอดชีวิต พึงรอกจนกว่าจะหาย.

สัตถิวหาริกวัตร

[๘๒]

๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุปัชฌายะพึงประพฤติชอบในสัตถิวหาริก.

๘. วิธีประพฤติชอบในสัตถิวหาริกนั้น มีดังต่อไปนี้

ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุปัชฌายะพึงสงเคราะห์ อนุเคราะห์สัตถิวหาริก
ด้วยสอนบาลีและอรรถกถา ด้วยให้อิโฉวาทและอนุศาสน์^๑

ถ้าอุปัชฌายะมีบาตร สัตถิวหาริกไม่มีบาตร อุปัชฌายะพึงให้บาตร
แก่สัตถิวหาริก หรือ พึงทำความชวนชวนว่า ด้วยอุบายอย่างไรหนอ
บาตรพึงบังเกิดแก่สัตถิวหาริก

๑. ในย่อหน้านี้ บาลีมีว่า “อุปัชฌายเณ ภิกขเว สัตถิวหาริกโก สงคเหตุพโพ อนุคคเหตุพโพ
อุทเทเสน ปริปุจจาเย อิวาทเณ อนุศาสนิยา ฯ” ซึ่งในพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬา ฯ
พ.ศ. ๒๕๓๕ แปลว่า “ภิกษุทั้งหลาย อุปัชฌาย์พึงสงเคราะห์อนุเคราะห์สัตถิวหาริก ด้วย
อุทเทส ปริปุจจา อิวาท และอนุศาสน์” -ผู้รวบรวม

ถ้าอุปชฌายะมีจีวร สัทธวิहारิกไม่มีจีวร อุปชฌายะพึงให้จีวรแก่ สัทธวิहारิก หรือพึงทำความชวนชวายเป็น ด้วยอุบายอย่างไรหนอ จีวรพึง บังเกิดแก่สัทธวิहारิก

ถ้าอุปชฌายะมีบริวาร สัทธวิहारิกไม่มีบริวาร อุปชฌายะพึงให้ บริวารแก่สัทธวิहारิก หรือพึงทำความชวนชวายเป็น ด้วยอุบายอย่างไรหนอ บริวารพึงบังเกิดแก่สัทธวิहारิก

ถ้าสัทธวิहारิกอาพาธ อุปชฌายะพึงลุกแต่เช้าตรู่ แล้วให้ไม้ชำระ ฟัน ให้น้ำล้างหน้า ปูอาสนะไว้

ถ้ายากุมิ พึงล้างภาชนะ แล้วนำยาคุเข้าไปให้ เมื่อสัทธวิहारิกดื่ม ยาคุแล้ว พึงให้น้ำ รับประทานมา ถือต่ำ ๆ อย่าให้กระทบกัน ล้างให้สะอาด แล้วเก็บไว้ เมื่อสัทธวิहारิกลุกแล้วพึงเก็บอาสนะ ถ้าที่นั้นรก พึงกวาด ที่นั้นเสีย

ถ้าสัทธวิहारิกประสงค์จะเข้าบ้าน พึงให้ผ้าぬ่ง พึงรับผ้าぬ่งผลัด มา พึงให้ประคตเอว พึงพับสังฆาฏิเป็นชั้นให้ พึงล้างบาตรแล้วให้พร้อม ทั้งน้ำด้วย พึงปูอาสนะที่นั่งฉันไว้ ด้วยกำหนดในใจว่าเพียงเวลาเท่านั้น สัทธวิहारิกจักกลับมา น้ำล้างเท้า ตั่งรองเท้า กระเบื้องเช็ดเท้า พึงเตรียม ตั้งไว้ พึงลุกขึ้นรับบาตรและจีวร พึงให้ผ้าぬ่งผลัด พึงรับผ้าぬ่งมา

ถ้าจีวรชุ่มเหงื่อ พึงผึ่งแดดไว้ครู่หนึ่ง แต่ไม่พึงผึ่งทิ้งไว้ที่แดด

พึงพับจีวร เมื่อพับจีวร พึงพับให้เหลื่อมมุกกัน ๔ นิ้ว ด้วยตั้งใจ มิให้มีรอยพับตรงกลาง พึงทำประคตเอวไว้ในขนาดอันตรวาสก

ถ้าบิณฑบาตมี และสัทธวิहारิกประสงค์จะฉัน พึงให้น้ำแล้วนำ บิณฑบาตเข้าไปให้ พึงถามสัทธวิहारิกด้วยน้ำฉัน เมื่อสัทธวิहारิกฉันแล้ว พึงให้น้ำ รับประทานมา ถือต่ำ ๆ อย่าให้กระทบ ล้างให้สะอาด เช็ดให้แห้ง แล้วพึงผึ่งไว้ที่แดดครู่หนึ่ง แต่ไม่พึงผึ่งทิ้งไว้ที่แดด

พึงเก็บบาตรจีวร เมื่อเก็บบาตร พึงเอามือข้างหนึ่งจับบาตร เอามือข้างหนึ่งลูบคลำได้เตียงหรือได้ตั้ง แล้วจึงเก็บบาตร แต่ไม่พึงเก็บบาตร ไว้บนพื้นที่ไม่มียิ่งใดรอง

เมื่อเก็บจิวร ฟิงเอามือข้างหนึ่งถือจิวร เอามือข้างหนึ่งลูบราวจิวร หรือสายระเดียง แล้วทำชายไว้ข้างนอก ขนดไว้ข้างใน แล้วจึงเก็บจิวร

เมื่อสัทธิวิหาริกลูกแล้ว ฟิงเก็บอาสนะ เก็บน้ำล้างเท้า ตั้งรองเท้า กระเบื้องเซ็ดเท้า ถ้าที่นั้นรก ฟิงกวาดที่นั้นเสีย

ถ้าสัทธิวิหาริกใครจะสร้งน้ำ ฟิงจัดน้ำสร้งให้ ถ้าต้องการน้ำเย็น ฟิงจัดน้ำเย็นให้ ถ้าต้องการน้ำร้อน ฟิงจัดน้ำร้อนให้

ถ้าสัทธิวิหาริกประสงค์จะเข้าเรือนไฟ ฟิงบดจุน แห่ดิน ถือตั้ง สำหรับเรือนไฟไป แล้วให้ตั้งสำหรับเรือนไฟ แล้วรับจิวรมาวางไว้ ณ ที่ ควรส่วนข้างหนึ่ง ฟิงให้จุน ให้ดิน

ถ้าอุตสาหะอยู่ ฟิงเข้าเรือนไฟ เมื่อเข้าเรือนไฟ ฟิงเอาดินทาหน้า ปิดทั้งข้างหน้าทั้งข้างหลัง แล้วเข้าเรือนไฟ ไม่ฟิงนั่งเบียดภิกษุผู้เถระ ไม่ ฟิงห้ามกันอาสนะภิกษุใหม่ ฟิงทำบริกรรมแก่สัทธิวิหาริกในเรือนไฟ

เมื่อออกจากเรือนไฟ ฟิงถือตั้งสำหรับเรือนไฟ แล้วปิดทั้งข้างหน้า ทั้งข้างหลัง ออกจากเรือนไฟ

ฟิงทำบริกรรมแก่สัทธิวิหาริก แม้นในน้ำ อาบเสร็จแล้วฟิงขึ้นมาก่อน ทำตัวของตนให้แห้งน้ำ นุ่งผ้าแล้วฟิงเซ็ดน้ำจากตัวของสัทธิวิหาริก ฟิงให้ ฝ้านุ่ง ฟิงให้ผ้าสังฆาฏิ ฟิงถือตั้งสำหรับเรือนไฟมาก่อน แล้วปูอาสนะไว้ เตรียม่าน้ำล้างเท้า ตั้งรองเท้า กระเบื้องเซ็ดเท้าไว้ ฟิงถามสัทธิวิหาริกด้วย น้ำฉัน

สัทธิวิหาริกอยู่ในวิหารแห่งใด ถ้าวิหารแห่งนั้นรก ถ้าอุตสาหะอยู่ ฟิงปิดกวาดเสีย เมื่อปิดกวาดวิหาร ฟิงขนบาตรจิวรออกก่อนแล้ววางไว้ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ฟิงขนผ้าปูนั่งและผ้าปูนอน พูก หมอน ออกวางไว้ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง

เตียงตั้ง อุปัชฌายะฟิงยกต่ำ ๆ อย่าให้ครูดสี อย่าให้กระทบ กระแทกบานและกรอบประตู ขนออกให้เรียบร้อย แล้วตั้งไว้ ณ ที่ควรส่วน ข้างหนึ่ง เหยียงรองเตียง กระโถน พนักอิง ฟิงขนออกวางไว้ ณ ที่ควรส่วน ข้างหนึ่ง เครื่องปูพื้น ฟิงสังเกตที่ปูไว้ที่เดิม แล้วขนออกวางไว้ ณ ที่ควร ส่วนข้างหนึ่ง

ถ้าในวิหารมีหยากเยื่อ ฟังกวาดแต่เพดานลงมาก่อน กรอบหน้าต่างและมุมห้อง ฟังเช็ดเสีย ถ้าฝาเขาทำบริกรรมด้วยน้ำมัน หรือพื้นเขาทาสีดำชั้นรา ฟังเอาผ้าชุบน้ำบิดแล้วเช็ดเสีย ถ้าพื้นเขามิได้ทำ ฟังเอาน้ำประพรมแล้วเช็ดเสีย ระวังอย่าให้วิหารฟุ้งด้วยธุลี ฟังกวาดหยากเยื่อทิ้งเสีย ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง

เครื่องลาดพื้น ฟังผึ่งแดด ชำระ เคาะ ปิด แล้วชนกลับปูไว้ตามเดิม เขียงรองเตียง ฟังผึ่งแดด ชัด เช็ด แล้วชนกลับไว้ในที่เดิม เตียงตั้ง ฟังผึ่งแดด ชัดสี เคาะเสีย ยกต่ำ ๆ อย่าให้ครูดสี อย่าให้กระทบกระแทกบาน และกรอบประตู ชนกลับไปให้ดี ๆ แล้วตั้งไว้ตามเดิม ฟูก หมอน ผ้าปูนั่ง ผ้าปูนอน ฟังผึ่งแดด ทำให้สะอาด ตบเสีย แล้วนำกลับวางปูไว้ตามเดิม กระจง โพนกอิง ฟังผึ่งแดด เช็ด ถูเสีย แล้วชนกลับตั้งไว้ตามเดิม

ฟังเก็บบาตรจีวร เมื่อเก็บบาตร ฟังเอามือข้างหนึ่งจับบาตร เอามือข้างหนึ่งลูบคลำได้เตียงหรือได้ตั้ง แล้วจึงเก็บบาตร แต่ไม่ฟังวางบาตรบนพื้นที่ไม่สิ่งใดรอง

เมื่อเก็บจีวร ฟังเอามือข้างหนึ่งถือจีวร เอามือข้างหนึ่งลูบราวจีวร หรือสายระเดียง แล้วทำชายไว้ข้างนอก ทำขนาดไว้ข้างใน แล้วจึงเก็บจีวร

ถ้าลมเจือด้วยฝนคลีพัดมาแต่ทิศตะวันออก ฟังปิดหน้าต่างด้านตะวันออก ถ้าพัดมาแต่ทิศตะวันตก ฟังปิดหน้าต่างด้านตะวันตก ถ้าพัดมาแต่ทิศเหนือ ฟังปิดหน้าต่างด้านเหนือ ถ้าพัดมาแต่ทิศใต้ ฟังปิดหน้าต่างด้านใต้ ถ้าฤดูหนาว ฟังเปิดหน้าต่างกลางวัน ฟังปิดกลางคืน ถ้าฤดูร้อน ฟังปิดหน้าต่างกลางวัน ฟังเปิดกลางคืน

ถ้าบริเวณ ชุ่มน้ำ โรงฉัน โรงไฟ วัจจุกูฏี รก ฟังปิดกวาดเสีย ถ้าน้ำฉันน้ำใช้ไม่มี ฟังจัดตั้งไว้ ถ้าน้ำในหม้อชำระไม่มี ฟังตักน้ำมาไว้ในหม้อชำระ

ถ้าความกระสันบังเกิดแก่สัตถวิหาริก อุปัชฌายะฟังช่วยระงับ หรือ ฟังวานภิกษุอื่นให้ช่วยระงับ หรือฟังทำธรรมกถาแก่สัตถวิหาริกนั้น ถ้าความรำคาญบังเกิดแก่สัตถวิหาริก อุปัชฌายะฟังบรรเทา หรือ ฟังวานภิกษุอื่นให้ช่วยบรรเทา หรือฟังทำธรรมกถาแก่สัตถวิหาริกนั้น ถ้าความเห็นผิดบังเกิดแก่สัตถวิหาริก อุปัชฌายะฟังให้สละเสีย หรือ ฟังวานภิกษุ

อื่นให้ช่วย หรือพึ่งทำกรรมกถาแก้สัทธินั้น. ถ้าสัทธินั้นต้อง
อาบัติหนัก ควรปริวาส อุปัชฌายะพึงทำความชวนชวายเป็น ด้วยอุบาย
อย่างไรหนอ สงฆ์พึงให้ปริวาสแก้สัทธินั้น ถ้าสัทธินั้นควรชก
เข้าหาอาบัติเดิม อุปัชฌายะพึงทำความชวนชวายเป็น ด้วยอุบายอย่างไร
หนอ สงฆ์พึงชกสัทธินั้นเข้าหาอาบัติเดิม ถ้าสัทธินั้นควรมานัต
อุปัชฌายะพึงทำความชวนชวายเป็น ด้วยอุบายอย่างไรหนอ สงฆ์พึงให้
มานัตแก้สัทธินั้น ถ้าสัทธินั้นควรอัฏฐาน อุปัชฌายะพึงทำความ
ชวนชวายเป็น ด้วยอุบายอย่างไรหนอ สงฆ์พึงอัฏฐานสัทธินั้น

ถ้าสงฆ์ปรารภจะทำการแก้สัทธินั้น คือ ตัชชเนยยกรรม
นินสกรรม ปัพพาทเนยยกรรม ปฏิสารเนยยกรรม หรืออุกเขปนเนยยกรรม
อุปัชฌายะพึงทำความชวนชวายเป็น ด้วยอุบายอย่างไรหนอ สงฆ์ไม่พึง
ทำการแก้สัทธินั้น หรือสงฆ์พึงน้อมไปเพื่อกรรมสถานเบา หรือ
สัทธินั้น ถูกสงฆ์ลงตัชชเนยยกรรม นินสกรรม ปัพพาทเนยยกรรม
ปฏิสารเนยยกรรม หรืออุกเขปนเนยยกรรมแล้ว อุปัชฌายะพึงทำความ
ชวนชวายเป็น ด้วยอุบายอย่างไรหนอ สัทธินั้นพึงประพฤติชอบ พึ่ง
หายเยื่อหยิ่ง พึ่งประพฤติแก้ตัว สงฆ์พึงระงับกรรมนั้นเสีย

ถ้าจิ๋วของสัทธินั้นจะต้องชก อุปัชฌายะพึงบอกว่า ท่านพึงชก
อย่างนี้ หรือพึงทำความชวนชวายเป็น ด้วยอุบายอย่างไรหนอ ใคร ๆ พึงชก
จิ๋วของสัทธินั้น ถ้าจิ๋วของสัทธินั้นจะต้องทำ อุปัชฌายะพึงบอก
ว่า ท่านพึงทำอย่างนี้ หรือพึงทำความชวนชวายเป็น ด้วยอุบายอย่างไรหนอ
ใคร ๆ พึงทำจิ๋วของสัทธินั้น ถ้าน้ำย้อมของสัทธินั้นจะต้องต้ม
อุปัชฌายะพึงบอกว่า ท่านพึงต้มอย่างนี้ หรือพึงทำความชวนชวายเป็น
ด้วยอุบายอย่างไรหนอ ใคร ๆ พึงต้มน้ำย้อมของสัทธินั้น ถ้าจิ๋ว
ของสัทธินั้นจะต้องย้อม อุปัชฌายะพึงบอกว่า ท่านพึงย้อมอย่างนี้
หรือพึงทำความชวนชวายเป็น ด้วยอุบายอย่างไรหนอ ใคร ๆ พึงย้อมจิ๋ว
ของสัทธินั้น เมื่อย้อมจิ๋ว พึงย้อมพลิกกลับไปกลับมาให้ดี ๆ เมื่อ
หยาดน้ำย้อมยังไม่ขาดสาย ไม่พึงหลีกไปเสีย ถ้าสัทธินั้นอาพาธ พึ่ง
พยาบาลจนตลอดชีวิต พึ่งรอนจนกว่าจะหาย.

การประณามและการให้ขมา

[๘๓]

...คุณภิกษุทั้งหลาย ข้าพเจ้า สัทธวิหาริกทั้งหลายไม่ประพตฺติชอบในอุปัชฌายะทั้งหลาย จริงหรือ.

จริง พระพุทธเจ้าข้า.

คุณภิกษุทั้งหลาย ไฉนสัทธวิหาริกทั้งหลายจึงไม่ประพตฺติชอบในอุปัชฌายะทั้งหลายเล่า.

๙. คุณภิกษุทั้งหลาย สัทธวิหาริกจะไม่ประพตฺติชอบในอุปัชฌายะไม่ได้ รูปใดไม่ประพตฺติชอบ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

สัทธวิหาริกทั้งหลายยังไม่ประพตฺติชอบอย่างเดิม. ภิกษุทั้งหลายจึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาค พระผู้มีพระภาคตรัสว่า

๑๐. คุณภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้ประณามสัทธวิหาริกผู้ไม่ประพตฺติชอบ.**

• วิธีประณาม

๑๑. คุณภิกษุทั้งหลาย ก็แล อุปัชฌายะพึงประณามสัทธวิหาริกอย่างนี้ว่า ฉันประณามเธอ เธออย่าเข้ามา ณ ที่นี้ เธอจงชนบาตรจีวรของเธอออกไปเสีย พึงประณามว่า เธอไม่ต้องอุปัฏฐากฉัน ดังนี้ก็ได้

อุปัชฌายะย่อมยังสัทธวิหาริกให้รู้ด้วยกายก็ได้ ให้รู้ด้วยวาจาก็ได้ ให้รู้ด้วยทั้งกายและวาก็ได้ เป็นอันประณามแล้ว ถ้ายังมีได้แสดงอาการกายให้รู้ ยังมีบอกให้รู้ด้วยวาจา ยังมิได้แสดงอาการกายและวาจาให้รู้ สัทธวิหาริกไม่ชื่อว่าถูกประณาม.

สมัยต่อมา สัทธวิหาริกทั้งหลายถูกประณามแล้ว ไม่ขอให้อุปัชฌายะอดโทษ ... ตรัสว่า

๑๒. คุณภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้สัทธวิหาริก ขอให้อุปัชฌายะอดโทษ.**

๑๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย สัทธินิหาริกถูกประณามแล้วจะไม่ขอให้
อุปัชฌายะอดโทษไม่ได้ รูปใดไม่ให้อุปัชฌายะอดโทษ **ต้อง
อาบัติทุกกฏ.**

สมัยต่อมา อุปัชฌายะทั้งหลายอันพวกสัทธินิหาริกขอให้อดโทษอยู่ ก็ไม่ยอม
อดโทษ ... ตรัสว่า

๑๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้**อุปัชฌายะอดโทษ.

อุปัชฌายะทั้งหลายยังไม่ยอมอดโทษอย่างเดิม. พวกสัทธินิหาริกหนีไปเสีย
บ้าง สึกไปเสียบ้าง ไปเข้าวัดเดียรฉัตรเสียบ้าง ... ตรัสว่า

๑๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุปัชฌายะอันพวกสัทธินิหาริกขอให้อดโทษ
อยู่ จะไม่ยอมอดโทษไม่ได้ รูปใดไม่ยอมอดโทษ **ต้องอาบัติ
ทุกกฏ.**

[๘๔]

ก็โดยสมัยนั้นแล อุปัชฌายะประณามสัทธินิหาริกผู้ประพฤติชอบ ไม่ประณาม
สัทธินิหาริกผู้ประพฤติมิชอบ ... ตรัสว่า

๑๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย สัทธินิหาริกผู้ประพฤติชอบ อุปัชฌายะไม่พึง
ประณาม รูปใดประณาม **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๑๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง สัทธินิหาริกผู้ประพฤติมิชอบ อุปัชฌายะ
จะไม่ประณามไม่ได้ รูปใดไม่ประณาม **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

• องค์แห่งการประณาม

๑๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุปัชฌายะ**พึงประณาม**สัทธินิหาริกผู้ประกอบ
ด้วยองค์ ๕ คือ

๑. หากความรักใคร่อย่างยิ่งในอุปัชฌายะมิได้
๒. หากความเลื่อมใสอย่างยิ่งมิได้
๓. หากความละอายอย่างยิ่งมิได้
๔. หากความเคารพอย่างยิ่งมิได้
๕. หากความหวังดีต่ออย่างยิ่งมิได้

ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุปัชฌายะ**พึงประณาม**สัทธินิหาริก
ผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล.

๑๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุปัชฌายะ**ไม่พึง**ประณามสังฆวิหาริกผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ คือ

๑. มีความรักใคร่อย่างยิ่งในอุปัชฌายะ
๒. มีความเลื่อมใสอย่างยิ่ง
๓. มีความละเอียดอย่างยิ่ง
๔. มีความเคารพอย่างยิ่ง
๕. มีความหวังดีต่อย่างยิ่ง

ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุปัชฌายะ**ไม่พึง**ประณามสังฆวิหาริกผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล.

๒๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย สังฆวิหาริกผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ **ควร**ประณาม คือ

๑. หาความรักใคร่อย่างยิ่งในอุปัชฌายะมิได้
๒. หาความเลื่อมใสอย่างยิ่งมิได้
๓. หาความละเอียดอย่างยิ่งมิได้
๔. หาความเคารพอย่างยิ่งมิได้
๕. หาความหวังดีต่อย่างยิ่งมิได้

ดูกรภิกษุทั้งหลาย สังฆวิหาริกผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แลควรประณาม.

๒๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย สังฆวิหาริกผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ **ไม่ควร**ประณาม คือ

๑. มีความรักใคร่อย่างยิ่งในอุปัชฌายะ
๒. มีความเลื่อมใสอย่างยิ่ง
๓. มีความละเอียดอย่างยิ่ง
๔. มีความเคารพอย่างยิ่ง
๕. มีความหวังดีอย่างยิ่ง

ดูกรภิกษุทั้งหลาย สังฆวิหาริกผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แลไม่ควรประณาม.

๒๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย สัทธิวินิหาริกผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ อุปัชฌายะ
เมื่อไม่ประณาม มีโทษ เมื่อประณาม ไม่มีโทษ คือ

๑. หาคความรักใคร่อย่างยิ่งในอุปัชฌายะมิได้
๒. หาคความเลื่อมใสอย่างยิ่งมิได้
๓. หาคความละเอียดอย่างยิ่งมิได้
๔. หาคความเคารพอย่างยิ่งมิได้
๕. หาคความหวังดีอย่างยิ่งมิได้

ดูกรภิกษุทั้งหลาย สัทธิวินิหาริกผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล
อุปัชฌายะ เมื่อไม่ประณาม มีโทษ เมื่อประณาม ไม่มีโทษ.

๒๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย สัทธิวินิหาริกผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ อุปัชฌายะ
เมื่อประณาม มีโทษ เมื่อไม่ประณาม ไม่มีโทษ คือ

๑. มีความรักใคร่อย่างยิ่งในอุปัชฌายะ
๒. มีความเลื่อมใสอย่างยิ่ง
๓. มีความละเอียดอย่างยิ่ง
๔. มีความเคารพอย่างยิ่ง
๕. มีความหวังดีอย่างยิ่ง

ดูกรภิกษุทั้งหลาย สัทธิวินิหาริกผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล
อุปัชฌายะ เมื่อประณาม มีโทษ เมื่อไม่ประณาม ไม่มีโทษ.

การอุปสมบทด้วยญัตติจตุตถกรรม

[๘๕]

๒๔. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย ตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป เราห้ามการอุปสมบท
ด้วยไตรสรณคมน์ ซึ่งเราได้อนุญาตไว้.^๑

๒๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตการอุปสมบทด้วยญัตติจตุตถกรรม.

๑. ดังปรากฏในหน้า ๑๖๘ ของหนังสือเล่มนี้ -ผู้รวบรวม

วิธีให้อุปสมบท^๑

๒๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แล พวกเธอพึงให้อุปสมบทอย่างนี้ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบ ด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจา ว่าดังนี้

• กรรมวาจาให้อุปสมบท

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ผู้มีชื่อนี้ผู้นี้ เป็นอุปสัมปทาเปกษะของท่านผู้มีชื่อนี้ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้วสงฆ์พึงอุปัสมบทผู้มีชื่อนี้ มีท่านผู้มีชื่อนี้เป็นอุปัชฌายะ **นี่เป็นญัตติ**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ผู้มีชื่อนี้ผู้นี้ เป็นอุปสัมปทาเปกษะของท่านผู้มีชื่อนี้ สงฆ์อุปัสมบทผู้มีชื่อนี้ มีท่านผู้มีชื่อนี้เป็นอุปัชฌายะ การอุปัสมบทผู้มีชื่อนี้ มีท่านผู้มีชื่อนี้เป็นอุปัชฌายะ ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้เป็นครั้งที่สอง ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ผู้มีชื่อนี้ผู้นี้ เป็นอุปสัมปทาเปกษะของท่านผู้มีชื่อนี้ สงฆ์อุปัสมบทผู้มีชื่อนี้ มีท่านผู้มีชื่อนี้เป็นอุปัชฌายะ การอุปัสมบทผู้มีชื่อนี้ มีท่านผู้มีชื่อนี้เป็นอุปัชฌายะ ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้เป็นครั้งที่สาม ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ผู้มีชื่อนี้ ผู้นี้ เป็นอุปสัมปทาเปกษะของท่านผู้มีชื่อนี้ สงฆ์อุปัสมบทผู้มีชื่อนี้ มีท่านผู้มีชื่อนี้เป็นอุปัชฌายะ การอุปัสมบทผู้มีชื่อนี้ มีท่านผู้มีชื่อนี้เป็นอุปัชฌายะ ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ผู้มีชื่อนี้ สงฆ์อุปัสมบทแล้ว มีท่านผู้มีชื่อนี้เป็นอุปัชฌายะ ชอบแก่สงฆ์ เหตุฉะนั้นจึงนั่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

๑. ภายหลังทรงบัญญัติเพิ่มเติมในรายละเอียด เกี่ยวกับการให้อุปสมบท ดังปรากฏในหน้า ๒๔๗ ของหนังสือเล่มนี้ -ผู้รวบรวม

ภิกษุประพาศติอนาจาร

[๘๖]

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งพออุปสมบทแล้ว ได้ประพาศติอนาจาร. ภิกษุทั้งหลายพากันกล่าวห้ามอย่างนี้ว่า อาวุโส คุณอย่าได้ทำอย่างนั้น เพราะนั้นไม่ควร. เธอกล่าวอย่างนี้ว่า กระผมมิได้ขอร้องท่านทั้งหลายว่า ขอจงให้กระผมอุปสมบท ท่านทั้งหลายมิได้ถูกขอร้องแล้ว ให้กระผมอุปสมบทเพื่ออะไร ... ตรัสว่า

๒๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้มีได้รับการขอร้อง ไม่พึงอุปสมบทให้รูปใดอุปสมบทให้ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๒๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้ภิกษุผู้ถูกขอร้องอุปสมบทให้.**

วิธีขออุปสมบท

๒๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลอุปสัมปทาเปกขะพึงขออย่างนี้

อุปสัมปทาเปกขะนั้น พึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าเฉวียงบ่า ไหว้เท้า ภิกษุทั้งหลาย นั่งกระหย่ง ประคองอัญชลี แล้วกล่าวคำขออุปสมบทอย่างนี้ว่า

ข้าพเจ้าขออุปสมบทต่อสงฆ์ เจ้าข้า ขอสงฆ์โปรดเอ็นดูยกข้าพเจ้าขึ้นเถิด เจ้าข้า

พึงขอแม้ครั้งที่สอง ...

พึงขอแม้ครั้งที่สาม ...

ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติ-
จตุตถกรรมวาจา ว่าดังนี้

• กรรมวาจาให้อุปสมบท °

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ผู้มีชื่อนี้ ผู้นี้ เป็นอุปสัมปทาเปกขะของท่านผู้มีชื่อนี้ ผู้มีชื่อนี้ขออุปสมบทต่อสงฆ์ มีท่านผู้มีชื่อนี้เป็นอุปัชฌายะ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงอุปสมบทผู้มีชื่อนี้ มีท่านผู้มีชื่อนี้เป็นอุปัชฌายะ **นี้เป็นญัตติ**

๑. ภายหลังทรงบัญญัติเพิ่มเติมในรายละเอียด เกี่ยวกับกรรมวาจาให้อุปสมบท ดังปรากฏในหน้า ๒๕๒ ของหนังสือเล่มนี้ -ผู้รวบรวม

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ผู้มีชื่อนี้ ผู้นี้ เป็นอุปสัมปทาเปกษะ ของท่านผู้มีชื่อนี้ ผู้มีชื่อนี้ขออุปสมบทต่อสงฆ์ มีท่านผู้มีชื่อนี้เป็น อุปัชฌายะ สงฆ์อุปสมบทผู้มีชื่อนี้ มีท่านผู้มีชื่อนี้เป็นอุปัชฌายะ การอุปสมบทผู้มีชื่อนี้ มีท่านผู้มีชื่อนี้เป็นอุปัชฌายะ ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้เป็นครั้งที่สอง ...

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้เป็นครั้งที่สาม ...

ผู้มีชื่อนี้ สงฆ์อุปสมบทแล้ว มีท่านผู้มีชื่อนี้เป็นอุปัชฌายะ ชอบแก่สงฆ์ เหตุอันหนึ่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

• พรหมณ์ขออุปสมบท

ก็โดยสมัยนั้นแล ประชาชนทั้งหลายได้จัดตั้งลำดับภัตตาคารอันประณีตไว้ที่ใน พระนครราชคฤห์. ครั้งนั้น พรหมณ์คนหนึ่งได้มีความดำริว่า พระสมณะเชื้อสาย พระศากยบุตรเหล่านี้ มีปกติเป็นสุข มีความประพฤติสบาย ฉนโภชนะที่ดี นอนบน ที่นอนที่เงียบสงบ ถ้ากระไรเราพึงบวชในพระสมณะเชื้อสายพระศากยบุตรเถิด ดังนี้ แล้วได้เข้าไปหาภิกษุทั้งหลาย แล้วขอบรรพชา. ภิกษุทั้งหลายให้เขาบรรพชา อุปสมบทแล้ว. ครั้นเขาบวชแล้ว ประชาชนให้เลิกลำดับภัตตาคารเสีย.

ภิกษุทั้งหลายกล่าวอย่างนี้ว่า คุณจงมาเถียวนี้ พวกเราจักไปบิณฑบาต.

เธอพูดอย่างนี้ว่า กระผมมิได้บวชเพราะเหตุนี้ว่า จักเที่ยวบิณฑบาต ถ้าท่าน ทั้งหลายให้กระผม กระผมจักฉัน ถ้าไม่ให้กระผม กระผมจะสึก ขอรับ.

พวกภิกษุถามว่า อวสุโส ก็คุณบวชเพราะเหตุแห่งท้องหรือ.

เธอตอบว่า อย่างนั้นซิ ขอรับ.

บรรดาภิกษุที่เป็นผู้มักน้อย ... ต่างก็เฟ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า ไฉนภิกษุ จึงได้บวชในพระธรรมวินัยอันพระผู้มีพระภาคตรัสดีแล้วอย่างนี้ ...

จริงหรือภิกษุ ข้าว่า เธอบวชเพราะเหตุแห่งท้อง.

จริง พระพุทธเจ้าข้า.

ดูกรโมฆบุรุษ ไฉนเธอจึงได้บวชในธรรมวินัยที่เรากล่าวดีแล้วอย่างนี้ เพราะเหตุแห่งท้องเล่า. ดูกรโมฆบุรุษ การกระทำของเธอไม่น่าไป เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส หรือเพื่อความเลื่อมใสยิ่ง ของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว ...

๓๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุผู้ให้อุปสมบทบอกนิสสัย ๔ ว่าดังนี้

๑. บรรพชาอาศัยโภชนะคือคำข้าวอันหาได้ด้วยกำลังปลีแข้ง เธอพึงทำอุตสาหะในสิ่งนั้นตลอดชีวิต อติเรกลม คือ ภัตถวายสงฆ์ ภัตเฉพาะสงฆ์ การนิมนต์ ภัตถวายตามสลาก ภัตถวายในปักษ์ ภัตถวายในวันอุโบสถ ภัตถวายในวันปาฏิบพ.

๒. บรรพชาอาศัยบังสุกุลจีวร เธอพึงทำอุตสาหะในสิ่งนั้นตลอดชีวิต อติเรกลม คือ ผ้าเปลือกไม้ ผ้าฝ้าย ผ้าไหม ผ้าขนสัตว์ ผ้าปาน ผ้าเจือกัน. (เช่นผ้าด้ายแกมไหม)

๓. บรรพชาอาศัยโคนไม้เป็นเสนาสนะ เธอพึงทำอุตสาหะในสิ่งนั้นตลอดชีวิต อติเรกลม คือ วิหาร เรือนมุงแถบเดียว เรือนชั้น เรือนลิ้น ถ้ำ.

๔. บรรพชาอาศัยมูตรเน่าเป็นยา เธอพึงทำอุตสาหะในสิ่งนั้นตลอดชีวิต อติเรกลม คือ เนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย.

การบอกนิสสัย

[๘๘]

๓๑. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงบอกนิสสัยก่อนบวช รูปใดบอก ต้องอาบัติทุกกฏ.

๓๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย พออุปสมบทแล้ว เราอนุญาตให้บอกนิสสัย.

• อุปสมบทด้วยคณะ

[๘๙]

๓๓. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงให้อุปสมบทด้วยคณะ ซึ่งมิพวกหย่อน ๑๐ รูปใดให้อุปสมบท ต้องอาบัติทุกกฏ.

๓๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้อุปสมบทด้วยคณะมีพวก ๑๐ หรือมีพวกเกิน ๑๐.^๑

๑. ภายหลังทรงอนุญาตให้เขตปัจฉิมชนบท สามารถให้อุปสมบทได้ โดยมีภิกษุตั้งแต่ ๕ รูปขึ้นไป ดังปรากฏในหน้า ๔๒๔ ของหนังสือเล่มนี้ -ผู้รวบรวม

[๙๐]

๓๕. ...คุณรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้มีพรรษาหย่อน ๑๐ ไม่พึงให้อุปสมบท รูปใดให้อุปสมบท **ต้องอาบัติทุกกฏ.**
๓๖. คุณรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาต**ให้ภิกษุผู้มีพรรษาได้ ๑๐ หรือ มีพรรษาเกิน ๑๐ ให้อุปสมบท.

• **พระอุปัชฌายะมีการศึกษาน้อยกว่าสัทธวิहारิก**

[๙๑]

...คุณรภิกษุทั้งหลาย ไฉนโมฆบุรุษเหล่านั้นจึงได้อ้างว่า เรามีพรรษาได้ ๑๐ แล้ว เรามีพรรษาได้ ๑๐ แล้ว ดังนี้ แต่ยังเป็นผู้เขลา ไม่เฉียบแหลม ให้อุปสมบท ปรากฏว่าอุปัชฌายะเป็นผู้เขลา สัทธวิहारิกเป็นผู้ฉลาด ปรากฏว่าอุปัชฌายะเป็นผู้ไม่เฉียบแหลม สัทธวิहारิกเป็นผู้เฉียบแหลม ปรากฏว่าอุปัชฌายะเป็นผู้มีสุตะน้อย สัทธวิहारิกเป็นผู้มีสุตะมาก ปรากฏว่าอุปัชฌายะเป็นผู้มีปัญหาธรรม สัทธวิहारิกเป็นผู้มีปัญหาเล่า. คุณรภิกษุทั้งหลาย การกระทำของพวกเขาโมฆบุรุษนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความ เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส หรือเพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่ เลื่อมใสแล้ว ... ครั้นแล้วทรงทำธรรมมีกถา รับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

๓๗. คุณรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้เขลา ไม่เฉียบแหลม ไม่พึงให้อุปสมบท รูปใดให้อุปสมบท **ต้องอาบัติทุกกฏ.**
๓๘. คุณรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาต**ให้ภิกษุ ผู้ฉลาดผู้สามารภ มีพรรษา ได้ ๑๐ หรือมีพรรษาเกิน ๑๐ ให้อุปสมบท.

ทรงอนุญาตอาจารย์

[๙๒]

๓๙. ...คุณรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาต**อาจารย์ อาจารย์จักตั้งจิต สนิทสนมในอันเตวาสิกฉนบุตฺร อันเตวาสิกจักตั้งจิตสนิทสนม ในอาจารย์ฉนบิดา เมื่อเป็นเช่นนี้ อาจารย์และอันเตวาสิกนั้น ต่างจักมีความเคารพ ยำเกรง ประพฤติกลมเกลียวกันอยู่ จักถึงความเจริญงอกงามไปบุคลย์ในธรรมวินัยนี้.

๔๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้อาศัยภิกษุมีพรรษา ๑๐ อยู่.

๔๑. อนุญาตให้ภิกษุมีพรรษาได้ ๑๐ ให้นิสสัย.

วิธีอนิสสัย

๔๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลอันเตวาลิกพึงถืออาจารย์อย่างนี้

อันเตวาลิกนั้นพึงห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า ไหว้เท้า นั่งกระหย่ง
ประคองอัญชลี แล้วกล่าวอย่างนี้ ๓ หน

ท่านเจ้าข้า ขอท่านจงเป็นอาจารย์ของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจักอาศัย
ท่านอยู่

ท่านเจ้าข้า ขอท่านจงเป็นอาจารย์ของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจัก
อาศัยท่านอยู่

ท่านเจ้าข้า ขอท่านจงเป็นอาจารย์ของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจัก
อาศัยท่านอยู่

อาจารย์รับว่า ดีละ เบบ้าใจละ ชอบแก่อุบายละ สมควรละ หรือ
รับว่าจงยังความปฏิบัติให้ถึงพร้อมด้วยอาการอันน่าเลื่อมใสเกิด
ดังนี้ก็ได้

รับด้วยกาย รับด้วยวาจา รับด้วยทั้งกายและวาจาก็ได้
เป็นอันว่าอันเตวาลิกถืออาจารย์แล้ว

ไม่รับด้วยกาย ไม่รับด้วยวาจา ไม่รับด้วยทั้งกายและวาจา
ไม่เป็นอันว่าอันเตวาลิกถืออาจารย์แล้ว.

อาจารย์วัตร

[๔๓]

๔๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อันเตวาลิกพึงประพตฺติชอบในอาจารย์.

๔๔. วิธีประพตฺติชอบในอาจารย์นั้น ดังต่อไปนี้

อันเตวาลิกพึงลุกแต่เข้าตู่ ถอดรองเท้า ห่มผ้าเจวียงบ่า แล้วถวาย
ไม้ชำระฟัน ถวายน้ำล้างหน้า ปูอาสนะไว้

ถ้ายากุมิ พึงล้างภาชนะแล้วน้อมมาคู้เข้าไปถวาย เมื่ออาจารย์ดื่ม
ยาแล้ว พึงถวายน้ำ รับภาชนะมา ถือต่ำๆ อย่าให้กระทบกัน ล้างให้
สะอาดแล้วเก็บไว้ เมื่ออาจารย์ลุกแล้ว พึงเก็บอาสนะ

ถ้าที่นั้นรก พึงกวาดเสีย

ถ้าอาจารย์ประสงค์จะเข้าบ้าน พึงถวายผ้านุ่ง พึงรับผ้านุ่งผลัดมา
พึงถวายประคตเอว พึงพับผ้าสังฆาฏิให้เป็นชั้นถวาย พึงล้างบาตรแล้ว
ถวายพร้อมทั้งน้ำด้วย

ถ้าอาจารย์ปรารถนาให้เป็นปัจฉาสมณะ พึงปกปิดมณฑลสาม
นุ่งให้เป็นปริมณฑล แล้วคาดประคตเอว ห่มสังฆาฏิทำเป็นชั้น กัดดุม
ล้างบาตรแล้วถือไป เป็นปัจฉาสมณะของอาจารย์ ไม่พึงเดินให้ห่างนัก
ไม่พึงเดินให้ชิดนัก พึงรับวัตถุที่เนื่องในบาตร

เมื่ออาจารย์กำลังพูด ไม่พึงพูดสอดขึ้นในระหว่าง อาจารย์กล่าว
ถ้อยคำใกล้ต่ออาบัติพึงห้ามเสีย

เมื่อกลับ พึงมาก่อนแล้วปูอาสนะที่นั่งฉันไว้ พึงเตรียมน้ำล้างเท้า
ตั้งรองเท้า กระจเบื้องเช็ดเท้าไว้ พึงลุกขึ้นรับบาตรและจีวร พึงถวายผ้านุ่ง
ผลัด พึงรับผ้านุ่งมา

ถ้าจีวรชุ่มเหงื่อ พึงผึ่งแดดไว้ครู่หนึ่ง แต่ไม่พึงผึ่งทิ้งไว้ที่แดด

พึงพับจีวร เมื่อพับจีวร พึงพับจีวรให้เหลื่อมมุมกัน ๔ นิ้ว ด้วยตั้งใจ
มิให้มีรอยพับตรงกลาง พึงทำประคตเอวไว้ในขนาดอันตราวาสก

ถ้าบิณฑบาตมี และอาจารย์ประสงค์จะฉัน พึงถวายน้ำแล้วน้อม
บิณฑบาตเข้าไปถวาย พึงถามอาจารย์ด้วยน้ำฉัน เมื่ออาจารย์ฉันแล้ว
พึงถวายน้ำ รับบาตรมา ถือต่ำๆ อย่าให้กระทบ ล้างให้สะอาด เช็ดดีให้แห้ง
แล้วผึ่งไว้ที่แดดครู่หนึ่ง แต่ไม่พึงผึ่งทิ้งไว้ที่แดด

พึงเก็บบาตรจีวร เมื่อเก็บบาตร พึงเอามือข้างหนึ่งจับบาตร
เอามือข้างหนึ่งลูบคลำได้เตียงหรือได้ตั้ง แล้วจึงเก็บบาตร แต่ไม่พึงเก็บ
บาตรไว้บนพื้นที่ไม่มิสิ่งใดรอง

เมื่อเก็บจิวร ฟิงเอามือข้างหนึ่งถือจิวร เอามือข้างหนึ่งลูบ
ราวจิวร หรือสายระเดียง แล้วทำชายไว้ข้างนอก ทำขนดไว้ข้างใน
แล้วจึงเก็บจิวร

เมื่ออาจารย์ลูกแล้ว ฟิงเก็บอาสนะ เก็บน้ำล้างเท้า ตั้งรองเท้า
กระเบื้องเซ็ดเท้า ถ้าที่นั้นรก ฟิงกวาดที่นั้นเสีย

ถ้าอาจารย์ใครจะทรงน้ำ ฟิงจัดน้ำทรงถวาย ถ้าต้องการน้ำเย็น
ฟิงจัดน้ำเย็นถวาย ถ้าต้องการน้ำร้อน ฟิงจัดน้ำร้อนถวาย

ถ้าอาจารย์ประสงค์จะเข้าเรือนไฟ ฟิงบดจุน แซ่ดิน หรือถือตั้ง
สำหรับเรือนไฟ แล้วเดินตามหลังอาจารย์ไป ถวายตั้งสำหรับเรือนไฟแล้ว
รับจิวรมาวางไว้ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ฟิงถวายจุน ถวายดิน

ถ้าอุตุสาหะอยู่ ฟิงเข้าเรือนไฟ เมื่อเข้าเรือนไฟ ฟิงเอาดินทาหน้า
ปิดทั้งข้างหน้าทั้งข้างหลัง แล้วเข้าเรือนไฟ ไม่ฟิงนั่งเบียดภิกษุผู้เถระ
ไม่ฟิงห้ามกันอาสนะภิกษุใหม่ ฟิงทำบริกรรมแก่อาจารย์ในเรือนไฟ

เมื่อออกจากเรือนไฟ ฟิงถือตั้งสำหรับเรือนไฟ แล้วปิดทั้งข้างหน้า
ทั้งข้างหลัง ออกจากเรือนไฟ

ฟิงทำบริกรรมแก่อาจารย์แม่ในน้ำ อาบเสร็จแล้ว ฟิงขึ้นมาก่อน
ทำตัวของตนให้แห้งน้ำ ぬ่งผ้าแล้วฟิงเซ็ดน้ำจากตัวของอาจารย์ ฟิงถวาย
ผ้าぬ่ง ฟิงถวายผ้าสังฆาฏิ ถือเอาตั้งสำหรับเรือนไฟมาก่อน แล้วปูอาสนะ
ไว้ เตรียมน้ำล้างเท้า ตั้งรองเท้า กระเบื้องเซ็ดเท้าไว้ ฟิงถามอาจารย์ด้วย
น้ำจัน

ถ้าประสงค์จะเรียนบาลี ฟิงขอให้อาจารย์แสดงบาลีขึ้น
ถ้าประสงค์จะสอบถามอรรถกถา ฟิงสอบถาม^๑

อาจารย์อยู่ในวิหารแห่งใด ถ้าวิหารแห่งนั้นรก ถ้าอุตุสาหะอยู่
ฟิงปิดกวาดเสีย เมื่อปิดกวาดวิหาร ฟิงขนบาตรจิวรออกก่อน
แล้ววางไว้ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ฟิงขนผ้าปูนั่งและผ้าปูนอน พูก หมอน
ออกวางไว้ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง

๑. ในส่วนนี้ บาลีมีว่า “สเจ อุทิสสาเปตคาโม โหติ อุทิสสาเปตพุโส สเจ ปริปุจฺจิตฺตคาโม โหติ
ปริปุจฺจิตฺตพุโส ฯ” ซึ่งในพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาร พ.ศ. ๒๕๓๕ แปลว่า “ถ้าอาจารย์
ต้องการจะให้เรียน ฟิงเรียน ถ้าอาจารย์ต้องการจะให้สอบถามอรรถ ฟิงสอบถาม” —ผู้รวบรวม

เตียงตั้ง อันเตวาลิกพึงยกต่ำๆ อย่าให้ครูดสี อย่าให้
 กระทบกระแทกบานและกรอบประตู ขนออกให้เรียบร้อย แล้วตั้ง
 ไว้ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง. เขียงรองเตียง กระโถน พนักอิง พิงขน
 ออกตั้งไว้ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง เครื่องปูพื้น พิงสังเกตที่ปูไว้เดิม
 แล้วขนออกวางไว้ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง

ถ้าในวิหารมีหยากเยื่อ พิงกวาดแต่เพดานลงมาก่อน
 กรอบหน้าต่างและมุมห้องพึงเช็ดเสีย ถ้าฝาเขาทำบริกรรมด้วยน้ำมัน
 หรือพื้นเขาทาสิดาขึ้นรา พิงเอาผ้าเช็ดน้ำบิดแล้วเช็ดเสีย ถ้าพื้นเขามีได้ทำ
 พิงเอาน้ำประพรมแล้วเช็ดเสีย ระวังอย่าให้วิหารพุ่งด้วยธูลี พิงกวาด
 หยากเยื่อทิ้งเสีย ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง

เครื่องลาดพื้น พิงผึ่งแดด ชำระ เคาะ บัด แล้วขนกลับปูไว้ตามเดิม
 เขียงรองเตียงพิงผึ่งแดด ชัด เช็ด แล้วขนกลับตั้งไว้ที่เดิม เตียงตั้งพิงผึ่ง
 แดดขัดสี เคาะเสีย ยกต่ำๆ อย่าให้ครูดสี กระทบกระแทกบานและกรอบ
 ประตู ขนกลับไปให้ดี ๆ แล้วตั้งไว้ตามเดิม พูก หมอน ผ้าปูนั่ง ผ้าปูนอน
 พิงผึ่งแดดทำให้สะอาด ตบเสีย แล้วนำกลับวางปูไว้ตามเดิม กระโถน
 พนักอิง พิงผึ่งแดด เช็ด ถูเสีย แล้วขนกลับตั้งไว้ตามเดิม

พิงเก็บบาตรจีวร เมื่อเก็บบาตร พิงเอามือข้างหนึ่งจับบาตร
 เอามือข้างหนึ่งลูบคลำได้เตียงหรือใต้ตั้ง แล้วจึงเก็บบาตร แต่ไม่พิงเก็บ
 บาตร บนพื้นที่ไม่มีสิ่งใดรอง

เมื่อเก็บจีวร พิงเอามือข้างหนึ่งถือจีวร เอามือข้างหนึ่งลูบ
 ราวจีวรหรือสายระเดียง แล้วทำชายไว้ข้างนอก ทำขนดไว้ข้างใน
 แล้วเก็บจีวร

ถ้าลมเจือด้วยฝนคลี พัดมาแต่ทิศตะวันออก พิงปิดหน้าต่างด้าน
 ตะวันออก ถ้าพัดมาแต่ทิศตะวันตก พิงปิดหน้าต่างด้านตะวันตก
 ถ้าพัดมาแต่ทิศเหนือ พิงปิดหน้าต่างด้านเหนือ ถ้าพัดมาแต่ทิศใต้
 พิงปิดหน้าต่างด้านใต้ ถ้าฤดูหนาว พิงเปิดหน้าต่างกลางวัน ปิดกลางคืน
 ถ้าฤดูร้อน พิงปิดหน้าต่างกลางวัน เปิดกลางคืน

ถ้าบริเวณ ชุ่มน้ำ โรงฉน โรงไฟ วัจจกฏี รก ฟิงปิดกวาดเสี่ย ถ้าน้ำฉน น้ำใช้ไม่มี ฟิงจัดตั้งไว้ ถ้าน้ำในหม้อชำระไม่มี ฟิงตักน้ำ มาไว้ในหม้อชำระ

ถ้าความกระสันบังเกิดแก่อาจารย์อันเตวาลิกฟิงช่วยระงับ หรือ ฟิงวานภิกษุอื่นให้ช่วยระงับ หรือฟิงทำธรรมิกถาแก่อาจารย์นั้น ถ้าความ รำคาญบังเกิดแก่อาจารย์ อันเตวาลิกฟิงช่วยบรรเทา หรือฟิงวานภิกษุอื่น ให้ช่วยบรรเทา หรือฟิงทำธรรมิกถาแก่อาจารย์นั้น ถ้าความเห็นผิดบังเกิด แก่อาจารย์ อันเตวาลิกฟิงให้สละเสี่ย หรือฟิงวานภิกษุอื่นให้ช่วย หรือ ฟิงทำธรรมิกถาแก่อาจารย์นั้น ถ้าอาจารย์ต้องอาบัติหนัก ควรปริวาส อันเตวาลิกฟิงทำความชวนชวายว่า ด้วยอุบายอย่างไรหนอ สงฆ์ฟิงให้ ปริวาสแก่อาจารย์ ถ้าอาจารย์ควรชกเข้าหาอาบัติเดิม อันเตวาลิกฟิง ทำความชวนชวายว่า ด้วยอุบายอย่างไรหนอ สงฆ์ฟิงชกอาจารย์เข้าหา อาบัติเดิม ถ้าอาจารย์ควรมานัต อันเตวาลิกฟิงทำความชวนชวายว่า ด้วยอุบายอย่างไรหนอ สงฆ์ฟิงให้มานัตแก่อาจารย์ ถ้าอาจารย์ควร อัพภาน อันเตวาลิกฟิงทำความชวนชวายว่า ด้วยอุบายอย่างไรหนอ สงฆ์ฟิงอัพภานอาจารย์

ถ้าสงฆ์ปรารธนาจะทำกรรมแก่อาจารย์ คือ ตัชช नियกรรม नियสกรรม ปัพพช नियกรรม ปฏิสธ नियกรรม หรืออุกเขปนियกรรม อันเตวาลิกฟิงทำความชวนชวายว่า ด้วยอุบายอย่างไรหนอ สงฆ์ไม่ฟิง ทำกรรมแก่อาจารย์ หรือสงฆ์ฟิงน้อมไปเพื่อกรรมสธานเบา หรืออาจารย์ นั้นถูกสงฆ์ลงตัชช नियกรรม नियสกรรม ปัพพช नियกรรม ปฏิสธ नियกรรม หรืออุกเขปนियกรรมแล้ว อันเตวาลิกฟิงทำความชวนชวายว่า ด้วยอุบาย อย่งไรหนอ อาจารย์ฟิงประพฤติชอบ ฟิงหายเย่อหยิ่ง ฟิงประพฤติแก้ตัว สงฆ์ฟิงระงับกรรมนั้นเสี่ย

ถ้าจิวรของอาจารย์จะต่งชก อันเตวาลิกฟิงชก หรือฟิงทำ ความชวนชวายว่า ด้วยอุบายอย่างไรหนอ ใคร ๆ ฟิงชกจิวรของอาจารย์ ถ้าจิวร ของอาจารย์จะต่งทำ อันเตวาลิกฟิงทำ หรือฟิงทำความชวนชวายว่า ด้วยอุบายอย่างไรหนอ ใคร ๆ ฟิงทำจิวรของอาจารย์ ถ้าน้ำย้อมของ

อาจารย์จะต้องตัม อันเตวาลิกฟิงตัม หรือฟิงทำความชวนชวายว่า ด้วยอุบายอย่างไรหนอ ใคร ๆ ฟิงตัมน้ำย้อมของอาจารย์ ถ้าจิวรของอาจารย์จะต้องย้อม อันเตวาลิกฟิงย้อม หรือฟิงทำความชวนชวายว่า ด้วยอุบายอย่างไรหนอ ใคร ๆ ฟิงย้อมจิวรของอาจารย์ เมื่อย้อมจิวร ฟิงย้อมพลิกกลับไปกลับมาให้ดี ๆ เมื่อหยาดน้ำย้อมยังหยดไม่ขาดสาย ไม่ฟิงหลีกไปเสีย

อันเตวาลิกไม่บอกอาจารย์ก่อน ไม่ฟิงให้บาตรแก่ภิกษุบางรูป ไม่ฟิงรับบาตรของภิกษุบางรูป ไม่ฟิงให้จิวรแก่ภิกษุบางรูป ไม่ฟิงรับจิวรของภิกษุบางรูป ไม่ฟิงให้บริวารแก่ภิกษุบางรูป ไม่ฟิงรับบริวารของภิกษุบางรูป ไม่ฟิงปลงผมให้ภิกษุบางรูป ไม่ฟิงให้ภิกษุบางรูปปลงผมให้ ไม่ฟิงทำบริกรรมแก่ภิกษุบางรูป ไม่ฟิงให้ภิกษุบางรูปทำบริกรรมให้ ไม่ฟิงทำความชวนชวายแก่ภิกษุบางรูป ไม่ฟิงสั่งให้ภิกษุบางรูปทำความชวนชวาย ไม่ฟิงเป็นปัจฉาสมณะของภิกษุบางรูป ไม่ฟิงพาภิกษุบางรูปไปเป็นปัจฉาสมณะ ไม่ฟิงนำบิณฑบาตไปให้ภิกษุบางรูป ไม่ฟิงให้ภิกษุบางรูปนำบิณฑบาตมาให้ ไม่บอกลาอาจารย์ก่อน ไม่ฟิงเข้าบ้าน ไม่ฟิงไปป่าช้า ไม่ฟิงหลีกไปสูทิด ถ้าอาจารย์อาพาธ ฟิงพยาบาลจนตลอดชีวิต ฟิงรอนกว่าจะหาย.

อันเตวาลิกวัตร

[๙๔]

๔๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อาจารย์ฟิงประพุดิชอบในอันเตวาลิก.

๔๖. วิธีประพุดิชอบในอันเตวาลิกนั้น ดังต่อไปนี้

ดูกรภิกษุทั้งหลาย อาจารย์ฟิงสงเคราะห์ อนุเคราะห์อันเตวาลิก ด้วยสอนบาลีและอรรถกถา ด้วยให้โอวาทและอนุศาสน์.

ถ้าอาจารย์มีบาตร อันเตวาลิกไม่มีบาตร อาจารย์ฟิงให้บาตรแก่ อันเตวาลิก หรือฟิงทำความชวนชวายว่า ด้วยอุบายอย่างไรหนอ บาตร ฟิงบังเกิดแก่อันเตวาลิก

ถ้าอาจารย์มีจิวร อันเตวาลิกไม่มีจิวร อาจารย์ฟิงให้จิวรแก่ อันเตวาลิก หรือฟิงทำความชวนชวายว่า ด้วยอุบายอย่างไรหนอ จิวร ฟิงบังเกิดแก่อันเตวาลิก

ถ้าอาจารย์มีบริวาร อันเตวาลิกไม่มีบริวาร อาจารย์พึงให้บริวาร
แก่อันเตวาลิก หรือพึงทำความชวนชวาวายว่า ด้วยอุบายอย่างไรหนอ
บริวารพึงบังเกิดแก่อันเตวาลิก

ถ้าอันเตวาลิกอาพาธ อาจารย์ลุกแต่เช้าตรู่ แล้วพึงให้ไม้ชำระฟัน
ให้น้ำล้างหน้า ปูอาสนะไว้

ถ้ายาคุมี พึงล้างภาชนะ แล้วนำยาคุเข้าไปให้ เมื่ออันเตวาลิกดื่ม
ยาคุแล้ว พึงให้น้ำ รับประทานมะ ถือต่ำ ๆ อย่าให้กระทบกัน ล้างให้สะอาด
แล้วเก็บไว้ เมื่ออันเตวาลิกลุกแล้ว พึงเก็บอาสนะ ถ้าที่นั้นรก พึงกวาด
ที่นั้นเสีย

ถ้าอันเตวาลิกประสงค์จะเข้าบ้าน พึงให้ผ้าぬ่ง พึงรับผ้าぬ่งผลัดมา
พึงให้ประคตเอว พึงพับผ้าสังฆาฏิเป็นชั้นให้ พึงล้างบาตรแล้วให้พร้อมทั้ง
น้ำด้วย พึงปูผ้าอาสนะที่นั่งฉันไว้ด้วยกำหนดใจว่า เพียงเวลาเท่านั้น
อันเตวาลิกจักกลับมา น้ำล้างเท้า ตั่งรองเท้า กระเบื้องเช็ดเท้า พึงเตรียม
ตั้งไว้ พึงลุกขึ้นรับบาตรและจีวร พึงให้ผ้าぬ่งผลัด พึงรับผ้าぬ่งมา

ถ้าจีวรชุ่มเหงื่อ พึงผึ่งแดดไว้ครู่หนึ่ง แต่ไม่พึงผึ่งทิ้งไว้ที่แดด

พึงพับจีวร เมื่อพับจีวร พึงพับให้เหลื่อมมุ่มกัน ๔ นิ้ว ด้วยตั้งใจ
มิให้มีรอยพับตรงกลาง พึงทำประคตเอวไว้ในขนาดอันตรวาลิก

ถ้าบิณฑบาตมี และอันเตวาลิกประสงค์จะฉัน พึงให้น้ำแล้วนำ
บิณฑบาตเข้าไปให้ พึงถามอันเตวาลิกด้วยน้ำฉัน เมื่ออันเตวาลิกฉันแล้ว
พึงให้น้ำ รับประทานมา ถือต่ำ ๆ อย่าให้กระทบ ล้างให้สะอาด เช็ดให้แห้ง
แล้วผึ่งไว้ที่แดดครู่หนึ่ง แต่ไม่พึงผึ่งทิ้งไว้ที่แดด

พึงเก็บบาตรจีวร เมื่อเก็บบาตร พึงเอามือข้างหนึ่งจับบาตร เอามือ
ข้างหนึ่งลูบคำได้เตียงหรือได้ตั้ง แล้วเก็บบาตร แต่ไม่พึงเก็บบาตรไว้บน
พื้นที่ไม่มีสิ่งใดรอง

เมื่อเก็บจีวร เอามือข้างหนึ่งถือจีวร เอามือข้างหนึ่งลูบราวจีวร
หรือสายระเดียง แล้วทำชายไว้ข้างนอก ทำขนดไว้ข้างใน แล้วจึงเก็บจีวร

เมื่ออันเตวาลิกลุกแล้ว พึงเก็บอาสนะ เก็บน้ำล้างเท้า ตั่งรองเท้า
กระเบื้องเช็ดเท้า ถ้าที่นั้นรก พึงกวาดที่นั้นเสีย

ถ้าอันเตวาลิกใคร่จะสร้งน้ำ พึงจัดน้ำสร้งให้ ถ้าต้องการน้ำเย็น
พึงจัดน้ำเย็นให้ ถ้าต้องการน้ำร้อน พึงจัดน้ำร้อนให้

ถ้าอันเตวาลิกประสงค์จะเข้าเรือนไฟ ฟิงบดจุน แซ่ดิน ถือกตั้งสำหรับเรือนไฟไป ให้ตั้งสำหรับเรือนไฟแล้วรับจิวรมาวางไว้ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ฟิงให้จุน ให้ดิน

ถ้าอุตสาหะอยู่ ฟิงเข้าเรือนไฟ เมื่อเข้าเรือนไฟ ฟิงเอาดินทาหน้าปิดทั้งข้างหน้าทั้งข้างหลัง แล้วเข้าเรือนไฟ ไม่ฟิงนั่งเบียดภิกษุผู้เถระ ไม่ฟิงห้ามกันอาสนะภิกษุใหม่ ฟิงทำบริกรรมแก้อันเตวาลิกในเรือนไฟ

เมื่อออกจากเรือนไฟ ฟิงถือกตั้งสำหรับเรือนไฟ แล้วปิดทั้งข้างหน้าทั้งข้างหลัง ออกจากเรือนไฟ

ฟิงทำบริกรรมแก้อันเตวาลิกแม่น้ำในน้ำ อาบเสร็จแล้วฟิงขึ้นมาก่อนท่าตัวของตนให้แห้งน้ำ นุ่งผ้าแล้วฟิงขีดน้ำจากตัวของอันเตวาลิก ฟิงให้ผ้านุ่ง ฟิงให้ผ้าสังฆาฏิ ฟิงถือกตั้งสำหรับเรือนไฟมาก่อน แล้วปูอาสนะไว้เตรียมน้ำล้างเท้า ตั้งรองเท้า กระเบื้องขีดเท้าไว้ ฟิงถามอันเตวาลิกด้วยน้ำฉัน

อันเตวาลิกอยู่ในวิหารแห่งใด ถ้าวิหารแห่งนั้นรก ถ้าอุตสาหะอยู่ ฟิงปิดกวาดเสีย เมื่อปิดกวาดวิหาร ฟิงขนบาตรจิวรออกก่อน แล้ววางไว้ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ฟิงขนผ้าปูนั่งและผ้าปูนอน พูก หมอน ออกวางไว้ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง

เตียงตั้งอาจารย์ฟิงยกต่ำ ๆ อย่าให้ครูดสี อย่าให้กระทบกระแทกบานและกรอบประตู ขนออกให้เรียบร้อย แล้วตั้งไว้ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง เขียงรองเตียง กระโถน พนักอิง ฟิงขนออกวางไว้ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง เครื่องปูพื้นฟิงสังเกตที่ปูไว้เดิม แล้วขนออกวางไว้ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง

ถ้าในวิหารมีหยากเยื่อ ฟิงกวาดแต่เพดานลงมาก่อน กรอบหน้าต่างและมุมห้อง ฟิงขีดเสีย ถ้าฝาเขาทำบริกรรมด้วยน้ำมัน ฟิงเขาทาสิดำขึ้นรา ฟิงเอาผ้าชุบน้ำบิดแล้วขีดเสีย ถ้าพื้นเขามีได้ทำ ฟิงเอาน้ำประพรมแล้วขีดเสีย ระวังอย่าให้วิหารฟุงด้วยธูลี ฟิงกวาดหยากเยื่อทิ้งเสีย ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง เครื่องลาดพื้น ฟิงผึ่งแดด ขำระ เคาะ ปิดเสีย ขนกลับไปไว้ตามเดิม เขียงรองเตียง ฟิงผึ่งแดด ขัด เช็ด เสีย ขนกลับตั้งไว้ที่เดิม เตียงตั้งฟิงผึ่งแดด ขัดสี เคาะเสีย ยกต่ำ ๆ อย่าให้ครูดสี อย่าให้กระทบกระแทกบานและกรอบประตู ขนกลับไปให้ดี ๆ แล้วตั้งไว้ตามเดิม พูก หมอน ผ้าปูนั่ง ผ้าปูนอน ฟิงผึ่ง

แดด ทำให้สะอาด ตบเสี้ยน แล้วนำกล้วยวางปิ้งไว้ตามเดิม กระโดน พริกอิง
พริกผิงแดด เซ็ด กล้วยเสี้ยน แล้วชนกลับตั้งไว้ตามเดิม

พริกเก็บบาตรจิวร เมื่อเก็บบาตร พริกเอามือข้างหนึ่งจับบาตร เอามือ
ข้างหนึ่งลูบคลำได้เตียงหรือได้ตั้ง แล้วจึงเก็บบาตร แต่ไม่พริกวางบาตร
บนพื้นที่ไม่มีสิ่งใดรอง

เมื่อเก็บจิวร พริกเอามือข้างหนึ่งถือจิวร เอามือข้างหนึ่งลูบราวจิวร
หรือสายระเดียงแล้วทำชายไว้ข้างนอก ทำขนดไว้ข้างใน แล้วจึงเก็บจิวร

ถ้าลมเจือด้วยผงคลีพัดมาแต่ทิศตะวันออก พริกปิดหน้าต่าง
ด้านตะวันออก ถ้าพัดมาแต่ทิศตะวันตก พริกปิดหน้าต่างด้านตะวันตก
ถ้าพัดมาแต่ทิศเหนือ พริกปิดหน้าต่างด้านเหนือ ถ้าพัดมาแต่ทิศใต้
พริกปิดหน้าต่างด้านใต้ ถ้าฤดูหนาว พริกเปิดหน้าต่างกลางวัน ปิดกลางวัน
ถ้าฤดูร้อน พริกปิดหน้าต่างกลางวัน เปิดกลางวัน

ถ้าบริเวณ ชุ่มน้ำ โรงฉัน โรงไฟ วัจจุกฎี รุก พริกปิดกวาดเสี้ยน ถ้าน้ำฉัน
น้ำใช้ไม่มี พริกจัดตั้งไว้ ถ้าน้ำในหม้อชำระไม่มี พริกตักน้ำไว้ในหม้อชำระ

ถ้าความกระสันบังเกิดแก่อันเตวาลิก อาจารย์พิงช่วยระงับ หรือพิง
วานภิกษุอื่นให้ช่วยระงับ หรือพิงทำธรรมิกถาแก่อันเตวาลิกนั้น ถ้าความ
รำคาญบังเกิดแก่อันเตวาลิก อาจารย์พิงบรรเทา หรือพิงวานภิกษุอื่นให้
ช่วยบรรเทา หรือพิงทำธรรมิกถาแก่อันเตวาลิกนั้น ถ้าความเห็นผิดบังเกิด
แก่อันเตวาลิก อาจารย์พิงให้สละเสี้ยน หรือพิงวานภิกษุอื่นให้ช่วย หรือ
พิงทำธรรมิกถาแก่อันเตวาลิกนั้น. ถ้าอันเตวาลิกต้องอาบัติหนัก ควร
ปริวาส อาจารย์พิงทำความชวนชวายเป็น ด้วยอุบายอย่างไรหนอ สงฆ์พิง
ให้ปริวาสแก่อันเตวาลิก ถ้าอันเตวาลิกควรชกเข้าหาอาบัติเดิม อาจารย์พิง
ทำความชวนชวายเป็น ด้วยอุบายอย่างไรหนอ สงฆ์พิงชกอันเตวาลิกเข้าหา
อาบัติเดิม ถ้าอันเตวาลิกควรมานัต อาจารย์พิงทำความชวนชวายเป็น
ด้วยอุบายอย่างไรหนอสงฆ์พิงให้มานัตแก่อันเตวาลิก ถ้าอันเตวาลิกควร
อัพภาน อาจารย์พิงทำความชวนชวายเป็น ด้วยอุบายอย่างไรหนอ
สงฆ์พิงอัพภานอันเตวาลิก

ถ้าสงฆ์ปรารถนาจะทำการแก่อันเตวาลิกคือ ดัชชณียกรรม
นียสกรรม ปัพพาทนียกรรม ปฏิสารถนียกรรม หรืออุกเขปนียกรรม อาจารย์

ฟังทำความเข้าใจจนทราบว่า ด้วยอุบายอย่างไรหนอ สงฆ์ไม่ฟังทำกรรมแก่
 อันเตวาลิก หรือสงฆ์ฟังน้อมไปเพื่อกรรมสถานเบา หรืออันเตวาลิกนั้น
 ถูกสงฆ์ลงดัชนีกรรม นิสกรรม ปัพพาทนियกรรม ปฏิสารณียกรรม
 หรืออุกเขปนियกรรมแล้ว อาจารย์ฟังทำความเข้าใจว่า ด้วยอุบาย
 ใดหนอ อันเตวาลิกฟังประพตฺติชอบ ฟังหายเยอหิ่ง ฟังประพตฺติ
 แก่ตัว สงฆ์ฟังระงับกรรมนั้นเสีย

ถ้าจิ๋วของอันเตวาลิกจะต้องซัก อาจารย์ฟังบอกว่า เธอฟังซักอย่างนี้
 หรือฟังทำความเข้าใจว่า ด้วยอุบายอย่างไรหนอ ใคร ๆ ฟังซักจิ๋วของ
 อันเตวาลิก ถ้าจิ๋วของอันเตวาลิกจะต้องทำ อาจารย์ฟังบอกว่า เธอฟัง
 ทำอย่างนี้ หรือฟังทำความเข้าใจว่า ด้วยอุบายอย่างไรหนอใคร ๆ ฟัง
 ทำจิ๋วของอันเตวาลิก ถ้าน้ำย้อมของอันเตวาลิกจะต้องดื่ม อาจารย์ฟัง
 บอกว่า เธอฟังดื่มอย่างนี้ หรือฟังทำความเข้าใจว่า ด้วยอุบายอย่างไร
 หนอ ใคร ๆ ฟังดื่มน้ำย้อมของอันเตวาลิก ถ้าจิ๋วของอันเตวาลิกจะต้อง
 ย้อม อาจารย์ฟังบอกว่า เธอฟังย้อมอย่างนี้ หรือฟังทำความเข้าใจว่า
 ด้วยอุบายอย่างไรหนอ ใคร ๆ ฟังย้อมจิ๋วของอันเตวาลิก เมื่อย้อมจิ๋ว
 ฟังย้อมพลิกกลับไปกลับมาให้ดี ๆ เมื่อหยาดน้ำย้อมยังหยดไม่ขาดสาย
 ไม่ฟังหลีกไปเสีย ถ้าอันเตวาลิกอาพาธ ฟังพยาบาลจนตลอดชีวิต
 ฟังรอนจนกว่าจะหาย.

ว่าด้วยการประณาม

[๙๕]

- ๔๗. ...คูกรภิกษุทั้งหลาย อันเตวาลิกจะไม่ประพตฺติชอบในอาจารย์ไม่ได้
 รูปใดไม่ประพตฺติชอบ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**
- ๔๘. ...คูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้ประณามอันเตวาลิกผู้**
ไม่ประพตฺติชอบ.

• วิธีประณาม

- ๔๙. คูกรภิกษุทั้งหลาย ก็อาจารย์ฟังประณามอันเตวาลิกอย่างนี้ว่า

ฉันประณามเธอ เธออย่าเข้ามา ณ ที่นี้ เธอจงชนบาตรจีวร
ของเธอออกไปเสีย หรือพึงประณามว่า เธอไม่ต้องอุปัฏฐากฉัน
ดังนี้ก็ได้

อาจารย์ย่อมยังอันเตวาลิกให้รู้ด้วยกายก็ได้ ให้รู้ด้วยวาจา
ก็ได้ ให้รู้ด้วยทั้งกายและวากาก็ได้ อันเตวาลิกชื่อว่าเป็นอันถูก
ประณามแล้ว

ถ้ามิให้รู้ด้วยกาย มิให้รู้ด้วยวาจา มิให้รู้ด้วยทั้งกายและวากา
อันเตวาลิกไม่ชื่อว่าถูกประณาม.

สมัยต่อมา พวกอันเตวาลิกถูกประณามแล้ว ไม่ขอให้อาจารย์อดโทษ. ภิกษุ
ทั้งหลายจึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาค. พระผู้มีพระภาคตรัสว่า

๕๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้อันเตวาลิกขอให้อาจารย์
อดโทษ.

๕๑. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย อันเตวาลิกถูกประณามแล้ว จะไม่ขอให้อาจารย์
อดโทษไม่ได้ รูปใดไม่ขอให้อาจารย์อดโทษ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

สมัยต่อมา อาจารย์ทั้งหลายอันเหล่าอันเตวาลิกขอให้อดโทษอยู่ ก็ไม่ยอมอดโทษ
... ตรัสว่า

๕๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้อาจารย์อดโทษ.

๕๓. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย อาจารย์อันพวกอันเตวาลิกขอให้อดโทษอยู่
จะไม่ยอมอดโทษไม่ได้ รูปใดไม่ยอมอดโทษ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

สมัยต่อมา อาจารย์ทั้งหลายประณามอันเตวาลิกผู้ประพฤติชอบ ไม่ประณาม
อันเตวาลิกผู้ประพฤติมิชอบ ... ตรัสว่า

๕๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อันเตวาลิกผู้ประพฤติชอบ อาจารย์ไม่พึง
ประณาม รูปใดประณาม **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๕๕. แต่อันเตวาลิกผู้ประพฤติมิชอบ อาจารย์จะไม่ประณามไม่ได้
รูปใดไม่ประณาม **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

• **องค์แห่งการประณาม**

๕๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อาจารย์**พึงประณาม**อันเตวาสิกผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ คือ

๑. หาความรักใคร่อย่างยิ่งในอาจารย์มิได้
๒. หาความเลื่อมใสอย่างยิ่งมิได้
๓. หาความละเอียดอย่างยิ่งมิได้
๔. หาความเคารพอย่างยิ่งมิได้
๕. หาความหวังดีต่ออย่างยิ่งมิได้

ดูกรภิกษุทั้งหลาย อาจารย์**พึงประณาม**อันเตวาสิกผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล.

๕๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อาจารย์**ไม่พึงประณาม**อันเตวาสิกผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ คือ

๑. มีความรักใคร่อย่างยิ่งในอาจารย์
๒. มีความเลื่อมใสอย่างยิ่ง
๓. มีความละเอียดอย่างยิ่ง
๔. มีความเคารพอย่างยิ่ง
๕. มีความหวังดีต่ออย่างยิ่ง

ดูกรภิกษุทั้งหลาย อาจารย์**ไม่พึงประณาม**อันเตวาสิกผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล.

๕๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อันเตวาสิกผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ **ควรประณาม**คือ

๑. หาความรักใคร่อย่างยิ่งในอาจารย์มิได้
๒. หาความเลื่อมใสอย่างยิ่งมิได้
๓. หาความละเอียดอย่างยิ่งมิได้
๔. หาความเคารพอย่างยิ่งมิได้
๕. หาความหวังดีต่ออย่างยิ่งมิได้

ดูกรภิกษุทั้งหลาย อันเตวาสิกผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล **ควรประณาม**.

**๕๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อันเตวาสิกผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ ไม่ควร
ประณาม คือ**

๑. มีความรักใคร่อย่างยิ่งในอาจารย์
๒. มีความเลื่อมใสอย่างยิ่ง
๓. มีความละเอียดอย่างยิ่ง
๔. มีความเคารพอย่างยิ่ง
๕. มีความหวังดีต่ออย่างยิ่ง

ดูกรภิกษุทั้งหลาย อันเตวาสิกผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล
ไม่ควรประณาม.

**๖๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อันเตวาสิกผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ อาจารย์
เมื่อไม่ประณาม มีโทษ เมื่อประณาม ไม่มีโทษ คือ**

๑. หาดความรักใคร่อย่างยิ่งในอาจารย์มิได้
๒. หาดความเลื่อมใสอย่างยิ่งมิได้
๓. หาดความละเอียดอย่างยิ่งมิได้
๔. หาดความเคารพอย่างยิ่งมิได้
๕. หาดความหวังดีต่ออย่างยิ่งมิได้

ดูกรภิกษุทั้งหลาย อันเตวาสิกผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล
อาจารย์เมื่อไม่ประณาม มีโทษ เมื่อประณาม ไม่มีโทษ.

**๖๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อันเตวาสิกผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ อาจารย์
เมื่อประณาม มีโทษ เมื่อไม่ประณาม ไม่มีโทษ คือ**

๑. มีความรักใคร่อย่างยิ่งในอาจารย์
๒. มีความเลื่อมใสอย่างยิ่ง
๓. มีความละเอียดอย่างยิ่ง
๔. มีความเคารพอย่างยิ่ง
๕. มีความหวังดีต่ออย่างยิ่ง

ดูกรภิกษุทั้งหลาย อันเตวาสิกผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล
อาจารย์เมื่อประณาม มีโทษ เมื่อไม่ประณาม ไม่มีโทษ.

• การให้นิสสัย

[๙๒]

๖๒. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้เขลา ไม่เฉียบแหลม ไม่ฟังให้นิสสัย
รูปใดให้ ต้องอาบัติทุกกฏ.
๖๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ มีพรชชาติ
ได้ ๑๐ หรือมีพรชชาติเกิน ๑๐ ให้นิสสัย.

• นิสสัยระงับจากอุปัชฌาย์และอาจารย์

[๙๗]

๖๔. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย นิสสัยระงับจากอุปัชฌายะ ๕ อย่างดังนี้ คือ
๑. อุปัชฌายะหลีกไป
 ๒. ลี้กเสียด
 ๓. ถึงมรณภาพ
 ๔. ไปเข้ารีตเดียรถีย์
 ๕. สั่งบังคับ
- ดูกรภิกษุทั้งหลาย นิสสัยระงับจากอุปัชฌายะ ๕ อย่างนี้แล.
๖๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย นิสสัยระงับจากอาจารย์ ๖ อย่าง ดังนี้ คือ
๑. อาจารย์หลีกไป
 ๒. ลี้กเสียด
 ๓. ถึงมรณภาพ
 ๔. ไปเข้ารีตเดียรถีย์
 ๕. สั่งบังคับ
 ๖. ไปร่วมเข้ากับอุปัชฌายะ
- ดูกรภิกษุทั้งหลาย นิสสัยระงับจากอาจารย์ ๖ อย่างนี้แล.

องค์ ๕ แห่งภิกษุผู้ให้อุปสมบท ๑๖ หมวด

• กัณห์ปักษ์ ๑

[๙๘]

๖๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ **ไม่พึงให้อุปสมบท ไม่พึงให้นิสสัย ไม่พึงให้สามเณรอุปฐาก** คือ

๑. ไม่ประกอบด้วยกongsศีล อันเป็นของพระอเสขะ
๒. ไม่ประกอบด้วยกongsสมาธิ อันเป็นของพระอเสขะ
๓. ไม่ประกอบด้วยกongsปัญญา อันเป็นของพระอเสขะ
๔. ไม่ประกอบด้วยกongsวิมุตติ อันเป็นของพระอเสขะ
๕. ไม่ประกอบด้วยกongsวิมุตติญาณทัสสนะ อันเป็นของพระอเสขะ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล **ไม่พึงให้อุปสมบท ไม่พึงให้นิสสัย ไม่พึงให้สามเณรอุปฐาก**.

• ศุกลปักษ์ ๑

๖๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ **พึงให้อุปสมบท พึงให้นิสสัย พึงให้สามเณรอุปฐาก** คือ

๑. ประกอบด้วยกongsศีล อันเป็นของพระอเสขะ
๒. ประกอบด้วยกongsสมาธิ อันเป็นของพระอเสขะ
๓. ประกอบด้วยกongsปัญญา อันเป็นของพระอเสขะ
๔. ประกอบด้วยกongsวิมุตติ อันเป็นของพระอเสขะ
๕. ประกอบด้วยกongsวิมุตติญาณทัสสนะ อันเป็นของพระอเสขะ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล **พึงให้อุปสมบท พึงให้นิสสัย พึงให้สามเณรอุปฐาก**.

• กัณห์ปักษ์ ๒

๖๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก **ไม่พึงให้อุปสมบท ไม่พึงให้นิสสัย ไม่พึงให้สามเณรอุปัฏฐาก** คือ

๑. ตนเองไม่ประกอบด้วยกองศีล อันเป็นของพระอเสขะ และ
ไม่ชักชวนผู้อื่นในกองศีล อันเป็นของพระอเสขะ

๒. ตนเองไม่ประกอบด้วยกองสมาธิ อันเป็นของพระอเสขะ
และไม่ชักชวนผู้อื่นในกองสมาธิ อันเป็นของพระอเสขะ

๓. ตนเองไม่ประกอบด้วยกองปัญญา อันเป็นของพระอเสขะ
และไม่ชักชวนผู้อื่นในกองปัญญา อันเป็นของพระอเสขะ

๔. ตนเองไม่ประกอบด้วยกองวิมุตติ อันเป็นของพระอเสขะ และ
ไม่ชักชวนผู้อื่นในกองวิมุตติ อันเป็นของพระอเสขะ

๕. ตนเองไม่ประกอบด้วยกองวิมุตติญาณทัสสนะ อันเป็นของ
พระอเสขะ และไม่ชักชวนผู้อื่นในกองวิมุตติญาณทัสสนะ อันเป็น
ของพระอเสขะ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล **ไม่พึงให้อุปสมบท ไม่พึงให้นิสสัย ไม่พึงให้สามเณรอุปัฏฐาก**.

• ศกฺลปักษ์ ๒

๖๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ **พึงให้อุปสมบท พึงให้นิสสัย พึงให้สามเณรอุปัฏฐาก** คือ

๑. ตนเองประกอบด้วยกองศีล อันเป็นของพระอเสขะ และ
ชักชวนผู้อื่นในกองศีล อันเป็นของพระอเสขะ

๒. ตนเองประกอบด้วยกองสมาธิ อันเป็นของพระอเสขะ และ
ชักชวนผู้อื่นในกองสมาธิ อันเป็นของพระอเสขะ

๓. ตนเองประกอบด้วยกองปัญญา อันเป็นของพระอเสขะ และ
ชักชวนผู้อื่นในกองปัญญา อันเป็นของพระอเสขะ

๔. ตนเองประกอบด้วยกองวิมุตติ อันเป็นของพระอเสขะ และ
ชักชวนผู้อื่นในกองวิมุตติ อันเป็นของพระอเสขะ

๕. ตนเองประกอบด้วยกองวิมุตติญาณทัสสนะอันเป็นของ
พระอเสขะ และชักชวนผู้อื่นในกองวิมุตติญาณทัสสนะ อันเป็น
ของพระอเสขะ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล พึงให้
อุปสมบท พึงให้นิสสัย พึงให้สามเณรอุปัฏฐาก.

• กัณห์ปักษ์ ๓

๗๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อันอื่น **ไม่พึง**
ให้อุปสมบท ไม่พึงให้นิสสัย ไม่พึงให้สามเณรอุปัฏฐาก คือ

๑. เป็นผู้ไม่มีศรัทธา
๒. เป็นผู้ไม่มีหิริ
๓. เป็นผู้ไม่มีโศตตปปะ
๔. เป็นผู้เกียจคร้าน
๕. เป็นผู้มึนสติพันเพื่อน

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล **ไม่พึงให้**
อุปสมบท ไม่พึงให้นิสสัย ไม่พึงให้สามเณรอุปัฏฐาก.

• ศุกัลปักษ์ ๓

๗๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ **พึงให้อุปสมบท**
พึงให้นิสสัย พึงให้สามเณรอุปัฏฐาก คือ

๑. เป็นผู้มึนศรัทธา
๒. เป็นผู้มึนหิริ
๓. เป็นผู้มึนโศตตปปะ
๔. เป็นผู้ปรารภความเพียร
๕. เป็นผู้มึนสติตั้งมั่น

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล พึงให้
อุปสมบท พึงให้นิสสัย พึงให้สามเณรอุปัฏฐาก.

• **กัณห์ปักษ์ ๔**

๗๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก **ไม่พึงให้อุปสมบท ไม่พึงให้นิสสัย ไม่พึงให้สามเณรอุปฐาก** คือ

๑. เป็นผู้วิบัติด้วยศีล ในอธิศีล
๒. เป็นผู้วิบัติด้วยอาจารย์ ในอรัญญิก
๓. เป็นผู้วิบัติด้วยทิวาส ในทิวาส
๔. เป็นผู้ได้ยินได้ฟังน้อย
๕. เป็นผู้มึนปัญญา

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล **ไม่พึงให้อุปสมบท ไม่พึงให้นิสสัย ไม่พึงให้สามเณรอุปฐาก**.

• **ศุกกปักษ์ ๔**

๗๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ **พึงให้อุปสมบท พึงให้นิสสัย พึงให้สามเณรอุปฐาก** คือ

๑. เป็นผู้ไม่วิบัติด้วยศีล ในอธิศีล
๒. เป็นผู้ไม่วิบัติด้วยอาจารย์ ในอรัญญิก
๓. เป็นผู้ไม่วิบัติด้วยทิวาส ในทิวาส
๔. เป็นผู้ได้ยินได้ฟังมาก
๕. เป็นผู้มึนปัญญา

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล **พึงให้อุปสมบท พึงให้นิสสัย พึงให้สามเณรอุปฐาก**.

• **กัณห์ปักษ์ ๕**

๗๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก **ไม่พึงให้อุปสมบท ไม่พึงให้นิสสัย ไม่พึงให้สามเณรอุปฐาก** คือ

๑. ไม่สามารถจะพยาบาลเอง หรือให้ผู้อื่นพยาบาลอันเตวาศิก หรือสัททวิหาริกผู้อาพาธ
๒. ไม่สามารถจะระงับเอง หรือหาผู้อื่นให้ช่วยระงับความกระสัน

๓. ไม่สามารถจะบรรเทาเอง หรือหาผู้อื่นให้ช่วยบรรเทาความ
เปื้อนอายอันเกิดขึ้นแล้วโดยธรรม

๔. ไม่รู้จักอาบัติ

๕. ไม่รู้จักวิธีออกจากอาบัติ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ไม่พึงให้
อุปสมบท ไม่พึงให้นิสสัย ไม่พึงให้สามเณรอุปัฏฐาก.

• ศุกัลปิกษ์ ๕

๗๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ พึงให้อุปสมบท
พึงให้นิสสัย พึงให้สามเณรอุปัฏฐาก คือ

๑. อาจจะทำพยาบาลเอง หรือให้ผู้อื่นพยาบาลอันเตวาลิก หรือ
สัตถิวาริกผู้อาพาธ

๒. อาจจะทำระงับเอง หรือหาผู้อื่นให้ช่วยระงับความกระสัน

๓. อาจจะทำบรรเทาเอง หรือหาผู้อื่นให้ช่วยบรรเทาความเปื้อนอาย
อันเกิดขึ้นแล้วโดยธรรม

๔. รู้จักอาบัติ

๕. รู้จักวิธีออกจากอาบัติ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล พึงให้
อุปสมบท พึงให้นิสสัย พึงให้สามเณรอุปัฏฐาก.

• กัณ्हปิกษ์ ๖

๗๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก ไม่พึง
ให้อุปสมบท ไม่พึงให้นิสสัย ไม่พึงให้สามเณรอุปัฏฐาก คือ

๑. ไม่อาจจะฝึกปรืออันเตวาลิกหรือสัตถิวาริก ในสิกขาอัน
เป็นอภิธมาจาร

๒. ไม่อาจจะแนะนำในสิกขา อันเป็นส่วนเบื้องต้นแห่ง
พรหมจรรย์

๓. ไม่อาจจะแนะนำในธรรมอันยิ่งขึ้นไป

๔. ไม่อาจจะแนะนำในวินัยอันยิ่งขึ้นไป

๕. ไม่อาจจะเปลื้องความเห็นผิดอันเกิดขึ้นแล้วโดยธรรม
 ดุกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ไม่พึงให้อุปสมบท ไม่พึงให้นิสสัย ไม่พึงให้สามเณรอุปัฏฐาก.

• ศกฺลปัภษ ๖

๗๗. ดุกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ พึงให้อุปสมบท
 พึงให้นิสสัย พึงให้สามเณรอุปัฏฐาก คือ

๑. อาจจะมีกบฏหรืออันเตวาทิกหรือสัตว์ทวิหาริก ในสิกขาอันเป็น
 อภิสมาจาร

๒. อาจจะมีแนะนำในสิกขา อันเป็นส่วนเบื้องต้นแห่งพรหมจรรย์

๓. อาจจะมีแนะนำในธรรมอันยิ่งขึ้นไป

๔. อาจจะมีแนะนำในวินัยอันยิ่งขึ้นไป

๕. ไม่อาจจะเปลื้องความเห็นผิดอันเกิดขึ้นแล้วโดยธรรม
 ดุกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล พึงให้อุปสมบท พึงให้นิสสัย พึงให้สามเณรอุปัฏฐาก.

• กัณ्हปัภษ ๗

๗๘. ดุกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก ไม่พึง
 ให้อุปสมบท ไม่พึงให้นิสสัย ไม่พึงให้สามเณรอุปัฏฐาก คือ

๑. ไม่รู้จักอาบัติ

๒. ไม่รู้จักอนาบัติ

๓. ไม่รู้จักอาบัติเบา

๔. ไม่รู้จักอาบัติหนัก

๕. เธอจำปาติโมกข์ทั้งสองไม่ได้ดีโดยพิสดาร จำแนกไม่ได้ด้วยดี
 ไม่คล่องแคล่วดี วินิจฉัยไม่เรียบร้อยโดยสุตตะ โดยอนุพยัญชนะ
 ดุกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ไม่พึงให้อุปสมบท ไม่พึงให้นิสสัย ไม่พึงให้สามเณรอุปัฏฐาก.

• ศกุลปกรณ์ ๗

๗๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ พึงให้อุปสมบท พึงให้นิสสัย พึงให้สามเณรอุปัฏฐาก คือ

๑. รู้จักอาบัติ
๒. รู้จักอนาบัติ
๓. รู้จักอาบัติเบา
๔. รู้จักอาบัติหนัก

๕. เธอจำปาติโมกข์ทั้งสองได้ดีโดยพิสดาร จำแนกดี คล่องแคล่วดี วินิจฉัยเรียบร้อยโดยสุตตะ โดยอนุพยัญชนะ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล พึงให้อุปสมบท พึงให้นิสสัย พึงให้สามเณรอุปัฏฐาก.

• กณปกรณ์ ๘

๘๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก ไม่พึงให้อุปสมบท ไม่พึงให้นิสสัย ไม่พึงให้สามเณรอุปัฏฐาก คือ

๑. ไม่รู้จักอาบัติ
๒. ไม่รู้จักอนาบัติ
๓. ไม่รู้จักอาบัติเบา
๔. ไม่รู้จักอาบัติหนัก

๕. มีพรรษาหย่อน ๑๐

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ไม่พึงให้อุปสมบท ไม่พึงให้นิสสัย ไม่พึงให้สามเณรอุปัฏฐาก.

• ศกุลปกรณ์ ๘

๘๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ พึงให้อุปสมบท พึงให้นิสสัย พึงให้สามเณรอุปัฏฐาก คือ

๑. รู้จักอาบัติ
๒. รู้จักอนาบัติ

- ๓. รู้จักอาบัตินิเวศ
 - ๔. รู้จักอาบัตินิเวศ
 - ๕. มีพรรษาได้ ๑๐ หรือมีพรรษาเกิน ๑๐
- ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ฟังให้
อุปสมบท ฟังให้นิสสัย ฟังให้สามเณรอุปัฏฐาก.

องค์ ๖ แห่งภิกษุผู้ให้อุปสมบท ๑๔ หมวด^๑

• กัณห์ภิกษุ ๑

[๙๙]

๘๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๖ ไม่ฟังให้อุปสมบท
ไม่ฟังให้นิสสัย ไม่ฟังให้สามเณรอุปัฏฐาก คือ

- ๑. ไม่ประกอบด้วยยกองศีล อันเป็นของพระอเสชะ
- ๒. ไม่ประกอบด้วยยกองสมาธิ อันเป็นของพระอเสชะ
- ๓. ไม่ประกอบด้วยยกองปัญญา อันเป็นของพระอเสชะ
- ๔. ไม่ประกอบด้วยยกองวิมุตติ อันเป็นของพระอเสชะ
- ๕. ไม่ประกอบด้วยยกองวิมุตติญาณทัสสนะ อันเป็นของพระอเสชะ
- ๖. มีพรรษาหย่อน ๑๐

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๖ นี้แล ไม่ฟังให้
อุปสมบท ไม่ฟังให้นิสสัย ไม่ฟังให้สามเณรอุปัฏฐาก.

• ศุกัลภิกษุ ๑

๘๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๖ ฟังให้อุปสมบท
ฟังให้นิสสัย ฟังให้สามเณรอุปัฏฐาก คือ

- ๑. ประกอบด้วยยกองศีล อันเป็นของพระอเสชะ

๑. ในพระไตรปิฎกบาลีฉบับสยามรัฐระบุว่ามี ๑๖ หมวด แต่นับหมวดได้จริงเพียง ๑๔ หมวด และ
ในพระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาราม พ.ศ. ๒๕๐๐ และฉบับเฉลิมพระเกียรติฯ พ.ศ. ๒๕๔๙
ระบุว่ามี ๑๔ หมวด -ผู้รวบรวม

๒. ประกอบด้วยกองสมาธิ อันเป็นของพระอเสขะ
 ๓. ประกอบด้วยกองปัญญา อันเป็นของพระอเสขะ
 ๔. ประกอบด้วยกองวิมุตติ อันเป็นของพระอเสขะ
 ๕. ประกอบด้วยกองวิมุตติญาณทัสสนะ อันเป็นของพระอเสขะ
 ๖. มีพรรรษาได้ ๑๐ หรือมีพรรรษาเกิน ๑๐
- ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๖ นี้แล พึงให้
อุปสมบท พึงให้นิสสัย พึงให้สามเณรอุปัฏฐาก.

• กัณห์ปิกษ์ ๒

๘๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๖ แม้อื่นอีก **ไม่พึง
ให้อุปสมบท ไม่พึงให้นิสสัย ไม่พึงให้สามเณรอุปัฏฐาก** คือ

๑. ตนเองไม่ประกอบด้วยกองศีล อันเป็นของพระอเสขะ และ
ไม่ชักชวนผู้อื่นในกองศีล อันเป็นของพระอเสขะ

๒. ตนเองไม่ประกอบด้วยกองสมาธิ อันเป็นของพระอเสขะ
และไม่ชักชวนผู้อื่นในกองสมาธิ อันเป็นของพระอเสขะ

๓. ตนเองไม่ประกอบด้วยกองปัญญา อันเป็นของพระอเสขะ
และไม่ชักชวนผู้อื่นในกองปัญญา อันเป็นของพระอเสขะ

๔. ตนเองไม่ประกอบด้วยกองวิมุตติ อันเป็นของพระอเสขะ และ
ไม่ชักชวนผู้อื่นในกองวิมุตติ อันเป็นของพระอเสขะ

๕. ตนเองไม่ประกอบด้วยกองวิมุตติญาณทัสสนะ อันเป็นของ
พระอเสขะ และไม่ชักชวนผู้อื่นในกองวิมุตติญาณทัสสนะ อันเป็น
ของพระอเสขะ

๖. มีพรรรษาหย่อน ๑๐

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๖ นี้แล **ไม่พึงให้
อุปสมบท ไม่พึงให้นิสสัย ไม่พึงให้สามเณรอุปัฏฐาก.**

• ศกุลปักข์ ๒

๘๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๖ **พึงให้อุปสมบท**
พึงให้นิสสัย พึงให้สามเณรอุปัฏฐาก คือ

๑. ตนเองประกอบด้วยกองศีล อันเป็นของพระอเสขะ และ
ชักชวนผู้อื่นในกองศีล อันเป็นของพระอเสขะ

๒. ตนเองประกอบด้วยกองสมาธิ อันเป็นของพระอเสขะ และ
ชักชวนผู้อื่นในกองสมาธิ อันเป็นของพระอเสขะ

๓. ตนเองประกอบด้วยกองปัญญา อันเป็นของพระอเสขะ และ
ชักชวนผู้อื่นในกองปัญญา อันเป็นของพระอเสขะ

๔. ตนเองประกอบด้วยกองวิมุตติ อันเป็นของพระอเสขะ และ
ชักชวนผู้อื่นในกองวิมุตติ อันเป็นของพระอเสขะ

๕. ตนเองประกอบด้วยกองวิมุตติญาณทัสสนะ อันเป็นของ
พระอเสขะ และชักชวนผู้อื่นในกองวิมุตติญาณทัสสนะ อันเป็น
ของพระอเสขะ

๖. มีพรรษาได้ ๑๐ หรือมีพรรษาเกิน ๑๐

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๖ นี้แล พึงให้
อุปสมบท พึงให้นิสสัย พึงให้สามเณรอุปัฏฐาก.

• กัณห์ปักข์ ๓

๘๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๖ **แม้อื่นอีก ไม่พึง**
ให้อุปสมบท ไม่พึงให้นิสสัย ไม่พึงให้สามเณรอุปัฏฐาก คือ

๑. เป็นผู้ไม่มีศรัทธา

๒. เป็นผู้ไม่มีหิริ

๓. เป็นผู้ไม่มีโศตตปปะ

๔. เป็นผู้เกียจคร้าน

๕. เป็นผู้มึนตึ้นเพื่อน

๖. เป็นผู้มีพรรษาหย่อน ๑๐

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๖ นี้แล ไม่พึงให้
อุปสมบท ไม่พึงให้นิสสัย ไม่พึงให้สามเณรอุปัฏฐาก.

• ศกุลปักษ์ ๓

๘๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๖ พึงให้อุปสมบท พึงให้นิสสัย พึงให้สามเณรอุปัฏฐาก คือ

๑. เป็นผู้มีศรัทธา
๒. เป็นผู้มีหิริ
๓. เป็นผู้มีโศตตปปะ
๔. เป็นผู้ปรารภความเพียร
๕. เป็นผู้มีสติตั้งมั่น
๖. เป็นผู้มีพรรษาได้ ๑๐ หรือมีพรรษาเกิน ๑๐

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๖ นี้แล พึงให้อุปสมบท พึงให้นิสสัย พึงให้สามเณรอุปัฏฐาก.

• กัณห์ปักษ์ ๔

๘๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๖ แม้อื่นอีก ไม่พึงให้อุปสมบท ไม่พึงให้นิสสัย ไม่พึงให้สามเณรอุปัฏฐาก คือ

๑. เป็นผู้วิบัติด้วยศีล ในอธิศีล
๒. เป็นผู้วิบัติด้วยอาจารย์ ในอธยาจารย์
๓. เป็นผู้วิบัติด้วยทิวฏฐิ ในทิวฏฐิยัง
๔. เป็นผู้ได้ยินได้ฟังน้อย
๕. เป็นผู้มีปัญญาทราวม
๖. เป็นผู้มีพรรษาหย่อน ๑๐

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๖ นี้แล ไม่พึงให้อุปสมบท ไม่พึงให้นิสสัย ไม่พึงให้สามเณรอุปัฏฐาก.

• ศกุลปักษ์ ๔

๘๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๖ พึงให้อุปสมบท พึงให้นิสสัย พึงให้สามเณรอุปัฏฐาก คือ

๑. เป็นผู้ไม่มีวิบัติด้วยศีล ในอธิศีล
๒. เป็นผู้ไม่มีวิบัติด้วยอาจารย์ ในอธยาจารย์
๓. เป็นผู้ไม่มีวิบัติด้วยทิวฏฐิ ในทิวฏฐิยัง

- ๔. เป็นผู้ได้ยินได้ฟังมาก
 - ๕. เป็นผู้มิปัญญา
 - ๖. เป็นผู้มิพรรษาได้ ๑๐ หรือมิพรรษาเกิน ๑๐
- ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๖ นี้แล พึงให้อุปสมบท พึงให้นิสสัย พึงให้สามเณรอุปัฏฐาก.

• กัณหปักษ์ ๕

๙๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๖ แม้อื่นอีก **ไม่พึงให้อุปสมบท ไม่พึงให้นิสสัย ไม่พึงให้สามเณรอุปัฏฐาก** คือ
- ๑. ไม่สามารถจะพยาบาลเอง หรือให้ผู้อื่นพยาบาลอันเตวาลิก หรือสัตถวิหาริกผู้อาพาธ
 - ๒. ไม่สามารถจะระงับเอง หรือหาผู้อื่นให้ช่วยระงับความกระสัน
 - ๓. ไม่สามารถจะบรรเทาเอง หรือหาผู้อื่นให้ช่วยบรรเทาความเบื่อหน่ายอันเกิดขึ้นแล้วโดยธรรม
 - ๔. ไม่รู้จักอาบัติ
 - ๕. ไม่รู้จักวิธีออกจากอาบัติ
 - ๖. มีพรรษาหย่อน ๑๐
- ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๖ นี้แล **ไม่พึงให้อุปสมบท ไม่พึงให้นิสสัย ไม่พึงให้สามเณรอุปัฏฐาก.**

• ศุกลปักษ์ ๕

๙๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๖ **พึงให้อุปสมบท พึงให้นิสสัย พึงให้สามเณรอุปัฏฐาก** คือ
- ๑. อาจพยาบาลเอง หรือให้ผู้อื่นพยาบาลอันเตวาลิก หรือสัตถวิหาริก ผู้อาพาธ
 - ๒. อาจระงับเอง หรือหาผู้อื่นให้ช่วยระงับความกระสัน
 - ๓. อาจบรรเทาเอง หรือหาผู้อื่นให้ช่วยบรรเทาความเบื่อหน่ายอันเกิดขึ้นแล้วโดยธรรม
 - ๔. รู้จักอาบัติ
 - ๕. รู้จักวิธีออกจากอาบัติ

๖. มีพรพชาได้ ๑๐ หรือมีพรพชาเกิน ๑๐
ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๖ นี้แล พึงให้
อุปสมบท พึงให้นิสสัย พึงให้สามเณรอุปัฏฐาก.

• กัณห์ปักษ์ ๖

๙๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๖ แม้อื่นอีก **ไม่พึง**
ให้อุปสมบท ไม่พึงให้นิสสัย ไม่พึงให้สามเณรอุปัฏฐาก คือ

๑. ไม่อาจฝึกปรืออันเตวาลิกหรือสัททวิหาริก ในสิกขาอันเป็น
อภิสมจาร

๒. ไม่อาจแนะนำในสิกขา อันเป็นส่วนเบื้องต้นแห่งพรหมจรรย์

๓. ไม่อาจแนะนำในธรรมอันยิ่งขึ้นไป

๔. ไม่อาจแนะนำในวินัยอันยิ่งขึ้นไป

๕. ไม่อาจเปลื้องความเห็นผิดอันเกิดขึ้นแล้วโดยธรรม

๖. มีพรพชาหย่อน ๑๐

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๖ นี้แล **ไม่พึงให้**
อุปสมบท ไม่พึงให้นิสสัย ไม่พึงให้สามเณรอุปัฏฐาก.

• ศุกลปักษ์ ๖

๙๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๖ **พึงให้อุปสมบท**
พึงให้นิสสัย พึงให้สามเณรอุปัฏฐาก คือ

๑. อาจฝึกปรืออันเตวาลิกหรือสัททวิหาริก ในสิกขาอันเป็น
อภิสมจาร

๒. อาจแนะนำในสิกขา อันเป็นส่วนเบื้องต้นแห่งพรหมจรรย์

๓. อาจแนะนำในธรรมอันยิ่งขึ้นไป

๔. อาจแนะนำในวินัยอันยิ่งขึ้นไป

๕. อาจเปลื้องความเห็นผิดอันเกิดขึ้นแล้วโดยธรรม

๖. มีพรพชาได้ ๑๐ หรือมีพรพชาเกิน ๑๐

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๖ นี้แล พึงให้
อุปสมบท พึงให้นิสสัย พึงให้สามเณรอุปัฏฐาก.

• กัณห์ปักษ์ ๗

๙๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๖ แม้อื่นอีก **ไม่พึงให้อุปสมบท ไม่พึงให้นิสสัย ไม่พึงให้สามเณรอุปฐาก** คือ

๑. ไม่รู้จักอาบัติ

๒. ไม่รู้จักอนาบัติ

๓. ไม่รู้จักอาบัติเบา

๔. ไม่รู้จักอาบัติหนัก

๕. เธอจำปาติโมกข์ทั้งสองไม่ได้ดีโดยพิสดาร จำแนกไม่ได้ด้วยดี ไม่คล่องแคล่วดี วินิจฉัยไม่เรียบร้อยโดยสุตตะ โดยอนุพยัญชนะ

๖. มีพรรษาหย่อน ๑๐

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๖ นี้แล **ไม่พึงให้อุปสมบท ไม่พึงให้นิสสัย ไม่พึงให้สามเณรอุปฐาก**.

• ศุกัลปักษ์ ๗

๙๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๖ **พึงให้อุปสมบท พึงให้นิสสัย พึงให้สามเณรอุปฐาก** คือ

๑. รู้จักอาบัติ

๒. รู้จักอนาบัติ

๓. รู้จักอาบัติเบา

๔. รู้จักอาบัติหนัก

๕. เธอจำปาติโมกข์ทั้งสองได้ดี โดยพิสดาร จำแนกได้ดีคล่องแคล่วดี วินิจฉัยเรียบร้อยโดยสุตตะ โดยอนุพยัญชนะ

๖. มีพรรษาได้ ๑๐ หรือพรรษาเกิน ๑๐

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๖ นี้แล **พึงให้อุปสมบท พึงให้นิสสัย พึงให้สามเณรอุปฐาก**.

ติดถียปริวาส

[๑๐๐]

๙๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุที่เคยเป็นอัญญเดียรถีย์ อันพระอุปัชฌายะว่ากล่าวอยู่โดยชอบธรรม ได้ยกวาตะของอุปัชฌายะเสีย แล้วเข้าไปสู่ลัทธิเดียรถีย์นั้นดังเดิม มาแล้ว **ไม่พึงอุปสมบทให้**
๙๗. แม้ผู้อื่นที่เคยเป็นอัญญเดียรถีย์ หวังบรรพชาอุปสมบทในพระธรรมวินัยนี้ **พึงให้ปริวาส ๔ เดือนแก่เธอ.**
๙๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลสงฆ์พึงให้ติดถียปริวาสอย่างนี้

วิธีให้ติดถียปริวาส

ชั้นต้น พึงให้กุลบุตรที่เคยเป็นอัญญเดียรถีย์ปลงผมและหนวด ให้ครองผ้ากาสายะ ให้ห่มผ้าเฉวียงบ่า ให้กราบเท้าภิกษุทั้งหลาย แล้วนั่งกระหย่ง ให้ประคองอัญชลิ สั่งว่า จงว่าอย่างนี้ แล้วให้ว่าสรณคมน์ ดังนี้

• ไตรสรณคมน์

พุทฺธํ สรณํ คจฺฉามิ

ข้าพเจ้าถึงพระพุทฺธเจ้า เป็นที่พึ่ง

ธมฺมํ สรณํ คจฺฉามิ

ข้าพเจ้าถึงพระธรรม เป็นที่พึ่ง

สงฺฆํ สรณํ คจฺฉามิ

ข้าพเจ้าถึงพระสงฆ์ เป็นที่พึ่ง

ทุติยมุปี พุทฺธํ สรณํ คจฺฉามิ

ข้าพเจ้าถึงพระพุทฺธเจ้า เป็นที่พึ่ง แม้ครั้งที่สอง

ทุติยมุปี ธมฺมํ สรณํ คจฺฉามิ

ข้าพเจ้าถึงพระธรรม เป็นที่พึ่ง แม้ครั้งที่สอง

ทุตติยมปิ สงฆ์ สรรณํ คจฺฉามิ
 ข้าพเจ้าถึงพระสงฆ์ เป็นที่พึ่ง แม่ครั้งที่สอง
 ตติยมปิ พุทฺธํ สรรณํ คจฺฉามิ
 ข้าพเจ้าถึงพระพุทธเจ้า เป็นที่พึ่ง แม่ครั้งที่สาม
 ตติยมปิ ธมฺมํ สรรณํ คจฺฉามิ
 ข้าพเจ้าถึงพระธรรม เป็นที่พึ่ง แม่ครั้งที่สาม
 ตติยมปิ สงฆ์ สรรณํ คจฺฉามิ
 ข้าพเจ้าถึงพระสงฆ์ เป็นที่พึ่ง แม่ครั้งที่สาม
 ดูกรภิกษุทั้งหลาย กุลบุตรที่เคยเป็นอัญญเดียรถีย์นั้น พึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าเวียงป่า กราบทำภิกษุทั้งหลาย นั่งกระหย่ง ประคองอัญชลี แล้วกล่าวคำขอตติยปริวาสอย่างนี้ ว่าดังนี้

• คำขอตติยปริวาส

ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้าผู้มีชื่อนี้ เคยเป็นอัญญเดียรถีย์ หวังอุปสมบทในพระธรรมวินัยนี้

ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้านั้น ขอปริวาส ๔ เดือนต่อสงฆ์.

พึงขอแม่ครั้งที่สอง

พึงขอแม่ครั้งที่สาม

ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติ-ทุตติยกรรมวาจา ว่าดังนี้

• กรรมวาจาให้ตติยปริวาส

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ผู้มีชื่อนี้ผู้นี้ เคยเป็นอัญญเดียรถีย์ หวังอุปสมบทในพระธรรมวินัยนี้ เธอขอปริวาส ๔ เดือนต่อสงฆ์ ถ้าความพร้อมพรุ่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงให้ปริวาส ๔ เดือน แก่ผู้มีชื่อนี้ ผู้เคยเป็นอัญญเดียรถีย์ **นี่เป็นญัตติ**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ผู้มีชื่อนี้ เคยเป็นอัญญเดียรถีย์ หวังอุปสมบทในพระธรรมวินัยนี้ เธอขอปริวาส ๔ เดือนต่อสงฆ์ สงฆ์ให้ปริวาส ๔ เดือนแก่ผู้มีชื่อนี้ ผู้เคยเป็นอัญญเดียรถีย์ การให้ปริวาส ๔ เดือนแก่ผู้มีชื่อนี้ ผู้เคยเป็นอัญญเดียรถีย์ ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ปริวาส ๔ เดือน สงฆ์ให้แล้วแก่ผู้มีชื่อนี้ ผู้เคยเป็นอัญญเดียรถีย์ ชอบแก่สงฆ์เหตุนี้จึงนิ่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

๙๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย กุลบุตรผู้เคยเป็นอัญญเดียรถีย์ เป็นผู้ปฏิบัติให้สงฆ์ยินดีอย่างนี้ และ เป็นผู้ปฏิบัติมิให้สงฆ์ยินดีอย่างนี้.

ข้อปฏิบัติที่มีให้สงฆ์ยินดี

ดูกรภิกษุทั้งหลาย อย่างไรก็ตามแล้ว กุลบุตรผู้เคยเป็นอัญญเดียรถีย์ ชื่อว่าเป็นผู้ปฏิบัติมิให้สงฆ์ยินดี.

๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย กุลบุตรผู้เคยเป็นอัญญเดียรถีย์ในพระธรรมวินัยนี้ เข้าบ้านเข้าเกินไป กลับสายเกินไป แม้เช่นนี้ก็ชื่อว่า เป็นผู้ปฏิบัติมิให้สงฆ์ยินดี.

๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อีกประการหนึ่ง กุลบุตรผู้เคยเป็นอัญญเดียรถีย์ เป็นผู้มิหึงพาศยาเป็นโคจร มีหึงหม้ายเป็นโคจร มีสาวเทื้อเป็นโคจร มีบัณฑิตเป็นโคจร หรือมีภิกษุณีเป็นโคจร แม้เช่นนี้ ก็ชื่อว่า เป็นผู้ปฏิบัติมิให้สงฆ์ยินดี.

๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อีกประการหนึ่ง กุลบุตรผู้เคยเป็นอัญญเดียรถีย์ เป็นผู้ไม่ขยัน เกียจคร้านในภาระงานใหญ่น้อยของเพื่อนสหพรหมจารีทั้งหลาย ไม่ประกอบด้วยปัญญาพิจารณา สอดส่องในการนั้น ไม่อาจทำ ไม่อาจจัดการ แม้เช่นนี้ ก็ชื่อว่า เป็นผู้ปฏิบัติมิให้สงฆ์ยินดี.

๔. คุณรภิกษุทั้งหลาย อีกประการหนึ่ง กุลบุตรผู้เคยเป็น
 อัญญเดียรถีย์ เป็นผู้ไม่สนใจในการเรียนบาลี ในการเรียน
 อรรถกถา ในอริสสีล อริจิต อธิปัญญา^๑ แม้เช่นนี้ ก็ชื่อว่าเป็น
 ผู้ปฏิบัติมิให้สงฆ์ยินดี.

๕. คุณรภิกษุทั้งหลาย อีกประการหนึ่ง กุลบุตรผู้เคยเป็น
 อัญญเดียรถีย์ ตนนหลักมาจากสำนักเดียรถีย์แห่งครุคนใด
 เมื่อมีผู้กล่าวติครุคนั้น ติความเห็น ความพอใจ ความพอใจ
 และความยึดถือ ของครุคนั้น ยังโกรธ ไม่พอใจ ไม่ชอบใจ เมื่อ
 มีผู้กล่าวติพระพุทเจ้า พระธรรม หรือพระสงฆ์ กลับพอใจ
 ว่าเริง ชอบใจ ก็หรือตนนหลักมาจากสำนักเดียรถีย์แห่งครุคนใด
 เมื่อมีผู้กล่าวสรรเสริญครุคนั้น สรรเสริญความเห็น ความ
 ชอบใจ ความพอใจ และความยึดถือ ของครุคนั้น ย่อมพอใจ
 ว่าเริง ชอบใจ เมื่อมีผู้กล่าวสรรเสริญพระพุทเจ้า พระธรรม หรือ
 พระสงฆ์ กลับโกรธ ไม่พอใจ ไม่ชอบใจ.

คุณรภิกษุทั้งหลาย ข้อนี้เป็นเครื่องสอบสวนในข้อปฏิบัติที่
 ไม่ชวนให้สงฆ์ยินดีแห่งกุลบุตรผู้เคยเป็นเดียรถีย์.

คุณรภิกษุทั้งหลาย อย่างนี้แล กุลบุตรผู้เคยเป็นอัญญเดียรถีย์
 ชื่อว่าเป็นผู้ปฏิบัติมิให้สงฆ์ยินดี.

**กุลบุตรผู้เคยเป็นอัญญเดียรถีย์ ปฏิบัติมิให้สงฆ์ยินดีเช่นนี้แล
 มาแล้วไม่พึงอุปสมบทให้.**

๑. ในส่วนนี้มีบาลีว่า “น ตัพพจฺจนฺโท โหติ อุตฺเทเส ปรีปฺจฺจาย อริสสีเล อริจิตฺเต อธิปฺญาเย ฯ”
 ซึ่งในพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาฯ พ.ศ. ๒๕๓๕ แปลว่า **เป็นผู้ไม่มีฉันทะแรงกล้า
 ในอุทเทส ในปรีปฺจฺจาย ในอริสสีล อริจิต อธิปัญญา** คัมภีร์อรรถกถา (วิ.อ. ๓/๘๗/๕๓)
 ได้ให้ความเห็นว่า อุทเทส หมายถึง การเรียนบาลี ปรีปฺจฺจาย หมายถึง อรรถกถา ส่วน
 พจนานุกรมได้ให้ความหมายว่า อุทเทส หมายถึง การยกขึ้นแสดง, การชี้แจง, การบรรยาย
 เป็นต้น ปรีปฺจฺจาย หมายถึง การถาม –*ผู้รวบรวม*

ข้อปฏิบัติที่ให้สงฆ์ยินดี

ดูกรภิกษุทั้งหลาย อย่างไรก็ตามแล้ว กุลบุตรผู้เคยเป็นอัญญเดียรถีย์ เป็นผู้ปฏิบัติให้สงฆ์ยินดี.

๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย กุลบุตรผู้เคยเป็นอัญญเดียรถีย์ในพระธรรมวินัยนี้ เข้าบ้านไม่เข้าเกินไป กลับไม่สายเกินไป แม้เช่นนี้ ก็ชื่อว่า เป็นผู้ปฏิบัติให้สงฆ์ยินดี.

๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อีกประการหนึ่ง กุลบุตรผู้เคยเป็นอัญญเดียรถีย์ ไม่เป็นผู้มีหญิงแพศยาเป็นโคจร ไม่มีหญิงหม้ายเป็นโคจร ไม่มีสาวเที้อเป็นโคจร ไม่มีบัณฑิตเป็นโคจร ไม่มีภักษุณีเป็นโคจร แม้เช่นนี้ ก็ชื่อว่า เป็นผู้ปฏิบัติให้สงฆ์ยินดี.

๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อีกประการหนึ่ง กุลบุตรผู้เคยเป็นอัญญเดียรถีย์ เป็นผู้ขยัน ไม่เกียจคร้านในการทำงานใหญ่น้อยของเพื่อนสพรหมจารีทั้งหลาย ประกอบด้วยปัญญาพิจารณาสอดส่องในการนั้น อาจทำได้ อาจจัดการได้ แม้เช่นนี้ ก็ชื่อว่า เป็นผู้ปฏิบัติให้สงฆ์ยินดี.

๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อีกประการหนึ่ง กุลบุตรผู้เคยเป็นอัญญเดียรถีย์ เป็นผู้สนใจในการเรียนบาลี ในการเรียนอรรถกถา ในอริสสีล อริจิต อธิปัญญา^๑ แม้เช่นนี้ ก็ชื่อว่า เป็นผู้ปฏิบัติให้สงฆ์ยินดี.

๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อีกประการหนึ่ง กุลบุตรผู้เคยเป็นอัญญเดียรถีย์ ตนหลีกเลี่ยงจากสำนักเดียรถีย์แห่งครุคนใด เมื่อมีผู้กล่าวติครุคนั้น ติความเห็น ความชอบใจ ความพอใจ และความยึดถือ ของครุคนั้น ย่อมพอใจ ร่าเริง ชอบใจ เมื่อเขากล่าวติพระพุทธเจ้า พระธรรม หรือพระสงฆ์ กลับโกรธ ไม่พอใจ ไม่ชอบใจ ก็หรือตนหลีกเลี่ยงจากสำนักเดียรถีย์แห่งครุคนใด เมื่อมี

๑. ในส่วนนี้มีบาลีว่า “ติพพจจนโท โหติ อุทเทเส ปริปุจจา ย อริสสีเล อริจิตเต อธิปัญญา ฯ” ซึ่งในพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๕ แปลว่า เป็นผู้ที่มีจันทะแรงกล้าในอุทเทส ในปริปุจจา ในอริสสีล อริจิต อธิปัญญา -ผู้รวบรวม

ผู้กล่าวสรรเสริญคุณคนนั้น สรรเสริญความเห็น ความชอบใจ ความพอใจ และความยึดถือ ของคุณคนนั้น ย่อมโกรธไม่พอใจ ไม่ชอบใจ เมื่อเขากล่าวสรรเสริญพระพุทธเจ้า พระธรรม หรือพระสงฆ์ กลับพอใจ ร่าเริง ชอบใจ.

คุณภิกษุทั้งหลาย ข้อนี้เป็นเครื่องสอบสวนในข้อปฏิบัติ ที่ชวนให้สงฆ์ยินดี แห่งกุลบุตรผู้เคยเป็นอัญญเดียรถีย์.

คุณภิกษุทั้งหลาย อย่างนี้แล กุลบุตรผู้เคยเป็นอัญญเดียรถีย์ ชื่อว่า เป็นผู้ปฏิบัติให้สงฆ์ยินดี.

กุลบุตรผู้เคยเป็นอัญญเดียรถีย์ ปฏิบัติให้สงฆ์ยินดีเช่นนี้แล มาแล้วพึงอุปสมบทให้.

๑๐๐. คุณภิกษุทั้งหลาย ถ้ากุลบุตรผู้เคยเป็นอัญญเดียรถีย์ เปลื้องกายมา ต้องแสวงหาจีวรซึ่งมีอุปชฌายะเป็นเจ้าของ ถ้ายังมีได้ปลงผมมา สงฆ์พึงอุปโลกน์ เพื่อปลงผม.

คุณภิกษุทั้งหลาย ชฎิลผู้บูชาไฟเหล่านั้นมาแล้ว พึงอุปสมบทให้ ไม่ต้องให้ปริวาสแก่พวกเธอ. ข้อนั้นเป็นเพราะเหตุไร. คุณภิกษุทั้งหลาย เพราะชฎิลเหล่านั้น เป็นกรรมวาที กิริยวาที.

๑๐๑. ถ้าศากยะโดยกำเนิดเคยเป็นอัญญเดียรถีย์มา เธอมาแล้วพึงอุปสมบทให้ ไม่ต้องให้ปริวาสแก่เธอ. คุณภิกษุทั้งหลาย เราให้บริหารข้อนี้เป็นส่วนพิเศษเฉพาะหมู่ญาติ.

อันตรายิกกรรม

[๑๐๑]

ก็โดยสมัยนั้นแล ในมคธชนบทเกิดโรคระบาดขึ้น ๕ ชนิด คือ โรคเรื้อน ๑ โรคฝี ๑ โรคกลาก ๑ โรคมือกร้อ ๑ โรคลมบ้าหมู ๑ ประชาชนอันโรค ๕ ชนิดกระทบเข้าแล้ว ได้เข้าไปหาหมอชีวกโกมารภัจจ์ แล้วกล่าวอย่างนี้ว่า ขอโอกาส ท่านอาจารย์ ขอท่านกรุณา ช่วยรักษาพวกข้าพเจ้าด้วย ...

ทรงห้ามบวชคนเป็นโรคติดต่อกัน

๑๐๒. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย กุลบุตรผู้ถูกโรค ๕ ชนิด (ดังข้อ [๑๐๑]) กระทบเข้าแล้ว ภิกษุไม่พึงให้บวช รูปใดให้บวช ต้องอาบัติทุกกฏ.

ทรงห้ามบวชราชภัก

[๑๐๒]

๑๐๓. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย ราชภัก ภิกษุไม่พึงให้บวช รูปใดให้บวช ต้องอาบัติทุกกฏ.

ทรงห้ามบวชใจที่ขึ้นชื่อโด่งดัง

[๑๐๓]

๑๐๔. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย ใจที่ขึ้นชื่อโด่งดัง ภิกษุไม่พึงให้บวช รูปใดให้บวช ต้องอาบัติทุกกฏ.

ทรงห้ามบวชใจหนีเรือนจำ

[๑๐๔]

๑๐๕. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย ใจผู้หนีเรือนจำ ภิกษุไม่พึงให้บวช รูปใดให้บวช ต้องอาบัติทุกกฏ.

ทรงห้ามบวชใจผู้ถูกออกหมายสั่งจับ

[๑๐๕]

๑๐๖. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย ใจผู้ถูกออกหมายสั่งจับ ภิกษุไม่พึงให้บวช รูปใดให้บวช ต้องอาบัติทุกกฏ.

ทรงห้ามบวชบุรุษผู้ถูกเขียนด้วยหวาย

[๑๐๖]

๑๐๗. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย บุรุษผู้ถูกลงอาญาเขียนด้วยหวาย ภิกษุไม่พึงให้บวช รูปใดให้บวช ต้องอาบัติทุกกฏ.

ทรงห้ามบวชบุรุษผู้ถูกสักหมายโทษ

[๑๐๗]

๑๐๘. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย บุรุษผู้ถูกลงอาญาสักหมายโทษ ภิกษุไม่พึงให้บวช รูปใดให้บวช ต้องอาบัติทุกกฏ.

ห้ามบวชคนมีหนี้

[๑๐๘]

๑๐๙. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย คนมีหนี้ ภิกษุไม่พึงให้บวช รูปใดให้บวช ต้องอาบัติทุกกฏ.

ห้ามบวชทาส

[๑๐๙]

๑๑๐. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย คนเป็นทาส ภิกษุไม่พึงบวช รูปใดให้บวช ต้องอาบัติทุกกฏ.

ทรงอนุญาตการปลงผม

[๑๑๐]

ก็โดยสมัยนั้นแล บุตรช่างทองศิระชะไล่นคนหนึ่ง ทะเลาะกับมารดาบิดา แล้วไปอารามบวชในสำนักภิกษุ. ครั้งนั้น มารดาบิดาของเขาสืบหาเขาอยู่ ได้ไปอารามถามภิกษุทั้งหลายว่า ท่านเจ้าข้า ท่านทั้งหลายเห็นเด็กชายมีรูปร่างเช่นนี้บ้างไหม. บรรดาภิกษุพวกที่ไม่รู้เลยตอบว่า พวกอาตมาไม่รู้ พวกที่ไม่เห็นเลยตอบว่า พวกอาตมาไม่เห็น

ครั้นมารดาบิดาของเขาสืบหาอยู่ ได้เห็นเขาบวชแล้วในสำนักภิกษุ จึงเพ่งโทษ ตีเตียน โปนทะนาวว่า พระสมณะเชื้อสายพระศากยบุตรเหล่านี้ ช่างไม่ละอาย เป็น คนทุศีล พุดเท็จ รู้อยู่แท้ ๆ บอกว่าไม่รู้ เห็นอยู่ชัด ๆ บอกว่าไม่เห็น เด็กคนนี้บวช แล้วในสำนักภิกษุ ภิกษุทั้งหลายได้ยินมารดาบิดาของบุตรช่างทองศรีระลัดนั้น เพ่งโทษ ตีเตียน โปนทะนาวอยู่ ... ตรัสว่า

๑๑๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้อุปโลกนต่อสงฆ์ เพื่อการปลงผม.

ทรงกำหนดอายุผู้อุปสมบท

[๑๑๑]

...ดูกรภิกษุทั้งหลาย ไฉนโมฆบุรุษพวกนั้นรู้อยู่จึงได้ให้บุคคลมีอายุ หย่อน ๒๐ ปี อุปสมบทเล่า. ดูกรภิกษุทั้งหลาย บุคคลมีอายุหย่อน ๒๐ ปี เป็นผู้ไม่อดทนต่อเย็น ร้อน หิว ระหาย เป็นผู้มีปกติไม่อดกลั้น ต่อสัมผัสแห่งเปลือก ยุง ลม แดด สัตว์เลื้อยคลาน ต่อคลองแห่งถ้อยคำ ที่เขากล่าวร้าย อันมาแล้วไม่ตี ต่อทุกขเวทนาทางกายที่เกิดขึ้นแล้วอัน กล้าแข็ง เผ็ดร้อน ไม่เป็นที่ยินดี ไม่เป็นที่ชอบใจ อันอาจนำชีวิตเสียได้ ส่วนบุคคลมีอายุ ๒๐ ปี ย่อมเป็นผู้อดทนต่อเย็น ร้อน หิว ระหาย เป็นผู้ มีปกติอดกลั้นต่อสัมผัสแห่งเปลือก ยุง ลม แดด สัตว์เลื้อยคลาน ต่อคลอง แห่งถ้อยคำที่เขากล่าวร้ายอันมาแล้วไม่ตี ต่อทุกขเวทนาทางกายที่เกิดขึ้น แล้ว อันกล้าแข็ง เผ็ดร้อน ไม่เป็นที่ยินดี ไม่เป็นที่ชอบใจ อันอาจนำชีวิต เสียได้ ดูกรภิกษุทั้งหลาย การกระทำของโมฆบุรุษเหล่านั้นนั้น ไม่เป็น ไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส หรือเพื่อความเลื่อมใสยิ่ง ของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว ... ครั้นแล้วทรงทำธรรมกถารบสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

๑๑๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุรู้อยู่ไม่พึงให้บุคคลมีอายุหย่อน ๒๐ ปี อุปสมบท รูปใดให้อุปสมบท ต้องปรับตามธรรม.

กำหนดอายุผู้บวชเป็นสามเณร

[๑๑๒]

๑๑๓. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย เด็กชายมีอายุหย่อน ๑๕ ปี ภิกษุไม่พึงให้ บวช รูปใดให้บวช ต้องอาบัติทุกกฏ.

[๑๑๓]

๑๑๔. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้บวชเด็กชายมีอายุหย่อน ๑๕ ปี แต่สามารถไล่กาได้.

[๑๑๔]

๑๑๕. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุรูปเดียว ไม่พึงให้สามเณร ๒ รูปอุปัฏฐากรูปใดให้อุปัฏฐาก **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

พระพุทธาอนุญาตให้ถือนิสสัย

[๑๑๕]

๑๑๖. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ **ถือนิสสัยอยู่ ๕ พรรษา** และให้ภิกษุผู้ไม่ฉลาด **ถือนิสสัยอยู่ ตลอดชีวิต.**

• องค์ ๕ แห่งภิกษุผู้ต้องถือนิสสัย

[๑๑๖]

๑๑๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ **จะไม่ถือนิสสัยอยู่ไม่ได้** คือ

๑. ไม่ประกอบด้วยกองค์ศีล อันเป็นของพระอเสขะ
 ๒. ไม่ประกอบด้วยกองค์สมาธิ อันเป็นของพระอเสขะ
 ๓. ไม่ประกอบด้วยกองค์ปัญญา อันเป็นของพระอเสขะ
 ๔. ไม่ประกอบด้วยกองค์วิมุตติ อันเป็นของพระอเสขะ
 ๕. ไม่ประกอบด้วยกองค์วิมุตติญาณทัสสนะ อันเป็นของพระอเสขะ
- ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล **จะไม่ถือนิสสัยอยู่ไม่ได้.**

องค์ ๕ แห่งภิกษุผู้ไม่ต้องถือนิสสัย

๑๑๘. ดุกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ **ไม่ต้องถือนิสสัยอยู่** คือ

๑. ประกอบด้วยกongsศีล อันเป็นของพระอเสขะ
 ๒. ประกอบด้วยกongsสมาธิ อันเป็นของพระอเสขะ
 ๓. ประกอบด้วยกongsปัญญา อันเป็นของพระอเสขะ
 ๔. ประกอบด้วยกongsวิมุตติ อันเป็นของพระอเสขะ
 ๕. ประกอบด้วยกongsวิมุตติญาณทัสสนะ อันเป็นของพระอเสขะ
- ดุกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล **ไม่ต้องถือนิสสัยอยู่**!

องค์ ๕ แห่งภิกษุผู้ต้องถือนิสสัย

๑๑๙. ดุกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ **แม้อื่นอีก จะไม่ถือนิสสัยอยู่ไม่ได้** คือ

๑. เป็นผู้ไม่มีศรัทธา
 ๒. เป็นผู้ไม่มีหิริ
 ๓. เป็นผู้ไม่มีโศตตบปะ
 ๔. เป็นผู้เกียจคร้าน
 ๕. เป็นผู้มีสติพ่นเพื่อน
- ดุกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล **จะไม่ถือนิสสัยอยู่ไม่ได้**!

องค์ ๕ แห่งภิกษุผู้ไม่ต้องถือนิสสัย

๑๒๐. ดุกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ **ไม่ต้องถือนิสสัยอยู่** คือ

๑. เป็นผู้มืศรัทธา
๒. เป็นผู้มืหิริ

- ๓. เป็นผู้มีโอกาสดีปะ
 - ๔. เป็นผู้ปรารถนาความเพียร
 - ๕. เป็นผู้มีความตั้งใจมั่น
- คุณลักษณะทั้งหลาย ภาิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ไม่ต้อง
ถือนิสสัยอยู่.

องค์ ๕ แห่งภาิกษุผู้ต้องถือนิสสัย

๑๒๑. คุณกรภาิกษุทั้งหลาย ภาิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก **จะไม่
ถือนิสสัยอยู่ไม่ได้** คือ

- ๑. เป็นผู้วิบัติด้วยศีล ในอริศีล
- ๒. เป็นผู้วิบัติด้วยอาจารย์ ในอริอาจารย์
- ๓. เป็นผู้วิบัติด้วยทิวฐิ ในทิวฐิยัง
- ๔. เป็นผู้ได้ยินได้ฟังน้อย
- ๕. เป็นผู้มีความปัญญาทราม

คุณกรภาิกษุทั้งหลาย ภาิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล **จะไม่
ถือนิสสัยอยู่ไม่ได้.**

องค์ ๕ แห่งภาิกษุผู้ไม่ต้องถือนิสสัย

๑๒๒. คุณกรภาิกษุทั้งหลาย ภาิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ **ไม่ต้อง
ถือนิสสัยอยู่** คือ

- ๑. เป็นผู้ไม่วิบัติด้วยศีล ในอริศีล
- ๒. เป็นผู้ไม่วิบัติด้วยอาจารย์ ในอริอาจารย์
- ๓. เป็นผู้ไม่วิบัติด้วยทิวฐิ ในทิวฐิยัง
- ๔. เป็นผู้ได้ยินได้ฟังมาก
- ๕. เป็นผู้มีความปัญญา

คุณกรภาิกษุทั้งหลาย ภาิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล **ไม่ต้อง
ถือนิสสัยอยู่.**

องค์ ๕ แห่งภิกษุผู้ต้องถือนิสสัย

๑๒๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก จะไม่ถือนิสสัยอยู่ไม่ได้ คือ

๑. ไม่รู้จักอาบัติ
๒. ไม่รู้จักอนาบัติ
๓. ไม่รู้จักอาบัติเบา
๔. ไม่รู้จักอาบัติหนัก

๕. เธอจำปาติโมกข์ทั้งสองไม่ได้ดีโดยพิสดาร จำแนกไม่ได้ด้วยดี ไม่คล่องแคล่วดี วินิจฉัยไม่เรียบร้อยโดยสุตตะ โดยอนุพยัญชนะ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล จะไม่ถือนิสสัยอยู่ไม่ได้.

องค์ ๕ แห่งภิกษุผู้ไม่ต้องถือนิสสัย

๑๒๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ ไม่ต้องถือนิสสัยอยู่ คือ

๑. รู้จักอาบัติ
๒. รู้จักอนาบัติ
๓. รู้จักอาบัติเบา
๔. รู้จักอาบัติหนัก

๕. เธอจำปาติโมกข์ทั้งสองได้ดีโดยพิสดาร จำแนกดี คล่องแคล่วดี วินิจฉัยเรียบร้อยโดยสุตตะ โดยอนุพยัญชนะ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ไม่ต้องถือนิสสัยอยู่.

องค์ ๕ แห่งภิกษุผู้ต้องถือนิสสัย

๑๒๕. ดูกรรณิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก จะไม่ถือนิสสัยอยู่ไม่ได้ คือ

๑. ไม่รู้จักอาบัติ
๒. ไม่รู้จักอนาบัติ
๓. ไม่รู้จักอาบัติเบา
๔. ไม่รู้จักอาบัติหนัก
๕. มีพรรษาหย่อน ๕

ดูกรรณิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล จะไม่ถือนิสสัยอยู่ไม่ได้.

องค์ ๕ แห่งภิกษุผู้ไม่ต้องถือนิสสัย

๑๒๖. ดูกรรณิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ ไม่ต้องถือนิสสัยอยู่ คือ

๑. รู้จักอาบัติ
๒. รู้จักอนาบัติ
๓. รู้จักอาบัติเบา
๔. รู้จักอาบัติหนัก
๕. มีพรรษาได้ ๕ หรือมีพรรษาเกิน ๕

ดูกรรณิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ไม่ต้องถือนิสสัยอยู่.

องค์ ๖ แห่งภิกษุผู้ต้องถือนิสสัย

[๑๑๗]

๑๒๗. ดูกรรณิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๖ จะไม่ถือนิสสัยอยู่ไม่ได้ คือ

๑. ไม่ประกอบด้วยกองศีล อันเป็นของพระอเสขะ
๒. ไม่ประกอบด้วยกองสมาธิ อันเป็นของพระอเสขะ
๓. ไม่ประกอบด้วยกองปัญญา อันเป็นของพระอเสขะ
๔. ไม่ประกอบด้วยกองวิมุตติ อันเป็นของพระอเสขะ

๕. ไม่ประกอบด้วยกองวิมุตติญาณทัสสนะ อันเป็นของพระอเสขะ
๖. มีพรรษาหย่อน ๕
- ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๖ นี้แล จะไม่
ถือนิสสัยอยู่ไม่ได้.

องค์ ๖ แห่งภิกษุผู้ไม่ต้องถือนิสสัย

๑๒๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๖ **ไม่ต้องถือ
นิสสัยอยู่** คือ

๑. ประกอบด้วยกองศีล อันเป็นของพระอเสขะ
 ๒. ประกอบด้วยกองสมาธิ อันเป็นของพระอเสขะ
 ๓. ประกอบด้วยกองปัญญา อันเป็นของพระอเสขะ
 ๔. ประกอบด้วยกองวิมุตติ อันเป็นของพระอเสขะ
 ๕. ประกอบด้วยกองวิมุตติญาณทัสสนะ อันเป็นของพระ
อเสขะ
 ๖. มีพรรษาได้ ๕ หรือมีพรรษาเกิน ๕
- ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๖ นี้แล **ไม่ต้อง
ถือนิสสัยอยู่**.

องค์ ๖ แห่งภิกษุผู้ต้องถือนิสสัย

๑๒๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๖ **แม้อื่นอีก จะไม่
ถือนิสสัยอยู่ไม่ได้** คือ

๑. เป็นผู้ไม่มีศรัทธา
 ๒. เป็นผู้ไม่มีหิริ
 ๓. เป็นผู้ไม่มีโอตตปปะ
 ๔. เป็นผู้เกียจคร้าน
 ๕. เป็นผู้มีสติพ่นเพื่อน
 ๖. มีพรรษาหย่อน ๕
- ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๖ นี้แล **จะไม่
ถือนิสสัยอยู่ไม่ได้**.

องค์ ๖ แห่งภิกษุผู้ไม่ต้องถือนิสสัย

๑๓๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๖ **ไม่ต้องถือนิสสัยอยู่** คือ

๑. เป็นผู้มีศรัทธา
๒. เป็นผู้มีหิริ
๓. เป็นผู้มีโอตตบปะ
๔. เป็นผู้ปรารถนาความเพียร
๕. เป็นผู้มีสติตั้งมั่น
๖. มีพรรษาได้ ๕ หรือมีพรรษาเกิน ๕

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๖ นี้แล **ไม่ต้องถือนิสสัยอยู่**.

องค์ ๖ แห่งภิกษุผู้ต้องถือนิสสัย

๑๓๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๖ **แม้อื่นอีก จะไม่ถือนิสสัยอยู่ไม่ได้** คือ

๑. เป็นผู้วิบัติด้วยศีล ในอธิศีล
๒. เป็นผู้วิบัติด้วยอาจระ ในอรัญจาร
๓. เป็นผู้วิบัติด้วยทิวฐิ ในทิวฐิยัง
๔. เป็นผู้ได้ยินได้ฟังน้อย
๕. เป็นผู้มีปัญญาทวม
๖. มีพรรษาหย่อน ๕

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๖ นี้แล **จะไม่ถือนิสสัยอยู่ไม่ได้**.

องค์ ๖ แห่งภิกษุผู้ไม่ต้องถือนิสสัย

๑๓๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๖ **ไม่ต้องถือนิสสัยอยู่** คือ

๑. เป็นผู้ไม่วิบัติด้วยศีล ในอธิศีล
๒. เป็นผู้ไม่วิบัติด้วยอาจารย์ ในอธยาจารย์
๓. เป็นผู้ไม่วิบัติด้วยทิวฐิ ในทิวฐิยั้ง
๔. เป็นผู้ได้ยินได้ฟังมาก
๕. เป็นผู้มียปัญญา
๖. มีพรรษาได้ ๕ หรือมีพรรษาเกิน ๕

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๖ นี้แล **ไม่ต้องถือนิสสัยอยู่**.

องค์ ๖ แห่งภิกษุผู้ต้องถือนิสสัย

๑๓๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๖ **แม้คนอื่นอีก จะไม่ถือนิสสัยอยู่ไม่ได้** คือ

๑. ไม่รู้จักอาบัติ
๒. ไม่รู้จักอนาบัติ
๓. ไม่รู้จักอาบัติเบา
๔. ไม่รู้จักอาบัติหนัก
๕. เธอจำปาติโมกข์ทั้งสองไม่ได้ดีโดยพิสดาร จำแนกไม่ได้ด้วยดี ไม่คล่องแคล่วดี วินิจฉัยไม่เรียบร้อยโดยสุตตะ โดยอนุพยัญชนะ
๖. มีพรรษาหย่อน ๕

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๖ นี้แล **จะไม่ถือนิสสัยอยู่ไม่ได้**.

องค์ ๖ แห่งภิกษุผู้ไม่ต้องถือนิสสัย

๑๓๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๖ ไม่ต้องถือ
นิสสัยอยู่ คือ

๑. รู้จักอาบัติ
๒. รู้จักอนาบัติ
๓. รู้จักอาบัติเบา
๔. รู้จักอาบัติหนัก

๕. เธอจำปาติโมกข์ทั้งสองได้ดีโดยพิสดาร จำแนกดี คล่องแคล่วดี
วินิจฉัยเรียบร้อยโดยสุตตะ โดยอนุพยัญชนะ

๖. มีพรรษาได้ ๕ หรือมีพรรษาเกิน ๕

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๖ นี้แล ไม่ต้อง
ถือนิสสัยอยู่.

ทรงอนุญาตการบวชสามเณร

[๑๑๘]

๑๓๕. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตการบวชกุลบุตรเป็นสามเณร ด้วย
ไตรสรณคมน์.

วิธีให้บรรพชา

๑๓๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุพึงให้กุลบุตรบวชอย่างนี้

ขั้นต้น พึงให้โกนผมและหนวด แล้วให้ครองผ้าข้อมผ้าด ให้ห่ม
ผ้าเฉียงบ่า ให้กราบเท้าภิกษุทั้งหลาย ให้นั่งกระหย่ง ให้ประคอง
อัญชลี แล้วสั่งว่า จงว่าอย่างนี้ แล้วสอนให้ว่าสรณคมนดังนี้

• ไตรสรณคมน์

พุทฺธํ สรณํ คจฺฉามิ
ข้าพเจ้าถึงพระพุทฺธเจ้า เป็นที่พึ่ง
ธมฺมํ สรณํ คจฺฉามิ
ข้าพเจ้าถึงพระธรรม เป็นที่พึ่ง
สงฺฆํ สรณํ คจฺฉามิ
ข้าพเจ้าถึงพระสงฆ์ เป็นที่พึ่ง
ทุติยมุปี พุทฺธํ สรณํ คจฺฉามิ
ข้าพเจ้าถึงพระพุทฺธเจ้า เป็นที่พึ่ง แม่ครั้งที่ ๒
ทุติยมุปี ธมฺมํ สรณํ คจฺฉามิ
ข้าพเจ้าถึงพระธรรม เป็นที่พึ่ง แม่ครั้งที่ ๒
ทุติยมุปี สงฺฆํ สรณํ คจฺฉามิ
ข้าพเจ้าถึงพระสงฆ์ เป็นที่พึ่ง แม่ครั้งที่ ๒
ตติยมุปี พุทฺธํ สรณํ คจฺฉามิ
ข้าพเจ้าถึงพระพุทฺธเจ้า เป็นที่พึ่ง แม่ครั้งที่ ๓
ตติยมุปี ธมฺมํ สรณํ คจฺฉามิ
ข้าพเจ้าถึงพระธรรม เป็นที่พึ่ง แม่ครั้งที่ ๓
ตติยมุปี สงฺฆํ สรณํ คจฺฉามิ
ข้าพเจ้าถึงพระสงฆ์ เป็นที่พึ่ง แม่ครั้งที่ ๓
คุณรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตการบวชกุลบุตรเป็นสามเณร
ด้วยไตรสรณคมน์นี้. ...

ทรงห้ามบวชบุคคลที่มารดาบิดา ไม่อนุญาต

๑๓๗. ...คุณรภิกษุทั้งหลาย บุตรที่มารดาบิดาไม่อนุญาต ภิกษุไม่พึงให้บวช
รูปใดให้บวช **ต้องอาบัติทุกกฏ. ...**

ทรงอนุญาตให้ภิกษุผู้ฉลาดมีสามเณรมากรูปได้

[๑๑๙]

๑๓๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถรูปเดียว รับสามเณรสองรูปไว้อุปัฏฐากได้ ก็หรือเธออาจจะโอวาท อนุศาสน์ สามเณรมีจำนวนเท่าใด ก็ให้รับไว้อุปัฏฐาก มีจำนวนเท่านั้น.

สิกขาบทของสามเณร

[๑๒๐]

ครั้งนั้น สามเณรทั้งหลาย ได้มีความดำริว่า สิกขาบทของพวกเรามีเท่าไรหนอแล และพวกเราจะต้องศึกษาในอะไร ... ตรัสว่า

๑๓๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตสิกขาบท ๑๐ แก่สามเณรทั้งหลาย และให้สามเณรทั้งหลายศึกษาในสิกขาบท ๑๐ นั้น คือ

๑. เว้นจากการทำสัตว์ที่มีชีวิตให้ตกลงไป
๒. เว้นจากถือเอาพืชสดอันเจ้าของมิได้ให้
๓. เว้นจากกรรมอันเป็นข้าศึกแก่พรหมจรรย์
๔. เว้นจากการกล่าวเท็จ
๕. เว้นจากการตีมน้ำเมา คือ สุราและเมรัย อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท
๖. เว้นจากการบริโภคอาหารในเวลาวิกาล
๗. เว้นจากการฟ้อนรำ ขับร้อง ประโคมดนตรี และดูการเล่นที่เป็นข้าศึก
๘. เว้นจากการตัดทรงตกแต่งด้วยดอกไม้ของหอม และเครื่องลูบไล้ อันเป็นฐานแห่งการแต่งตัว
๙. เว้นจากที่นั่งและที่นอนอันสูงและใหญ่
๑๐. เว้นจากการรับทองและเงิน

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตสิกขาบท ๑๐ นี้ แก่สามเณรทั้งหลาย และให้สามเณรทั้งหลายศึกษาในสิกขาบท ๑๐ นี้.

ทรงอนุญาตลงทัณฑ์กรรมแก่สามเณร

[๑๒๑]

๑๔๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ลงทัณฑ์กรรมแก่สามเณร ผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ คือ

๑. พยายามเพื่อความเสื่อมลาภแห่งภิกษุทั้งหลาย
๒. พยายามเพื่อความพินาศแห่งภิกษุทั้งหลาย
๓. พยายามเพื่อความอยู่ไม่ได้แห่งภิกษุทั้งหลาย
๔. ด่า บริภาษ ภิกษุทั้งหลาย
๕. ยุยงภิกษุต่อภิกษุให้แตกกัน

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ลงทัณฑ์กรรมแก่สามเณรผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล.

ครั้งนั้น ภิกษุทั้งหลายได้มีความดำริว่า จะพึงลงทัณฑ์กรรมอย่างไรหนอแล ...
ตรัสว่า

๑๔๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ลงทัณฑ์กรรม คือ ห้ามปราม.

๑๔๒. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงลงทัณฑ์กรรม คือ ห้ามสังฆารามทุกแห่ง รูปใดลง ต้องอาบัติทุกกฏ.

๑๔๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ลงทัณฑ์กรรม คือ ห้ามเฉพาะสถานที่ ที่สามเณรจะอยู่หรือจะเข้าไปได้.

๑๔๔. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงลงทัณฑ์กรรม คือ ห้ามอาหารที่จะกินเข้าไปทางช่องปาก รูปใดลง ต้องอาบัติทุกกฏ.

การกักกันสามเณรต้องขออนุญาตก่อน

[๑๒๒]

ก็โดยสมัยนั้นแล พระฉัพพัคคีย์ไม่อาปุจฉาพระอุปัชฌาย์ก่อน แล้วทำการกักกันสามเณรทั้งหลายไว้. พระอุปัชฌาย์ทั้งหลายเที่ยวตามหาด้วยนึกสงสัยว่า ทำไมหนอ สามเณรของพวกเขาจึงหายไป.

ภิกษุทั้งหลายได้แจ้งให้ทราบอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย พระฉัพพัคคีย์ได้กักกันไว้. พระอุปัชฌาย์ทั้งหลาย จึงเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า ไฉนพระฉัพพัคคีย์จึงไม่อาปุจฉาพวกเราก่อน แล้วทำการกักกันสามเณรของเราเล่า ... ตรัสว่า

๑๔๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ไม่อาปุจฉาอุปัชฌาย์ก่อนแล้ว ไม่พึงทำการกักกันสามเณรไว้ รูปใดทำ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

ทรงห้ามเกลี้ยกล่อมสามเณรของภิกษุอื่น

[๑๒๓]

ก็โดยสมัยนั้นแล พระฉัพพัคคีย์พากันเกลี้ยกล่อมพวกสามเณรของพระเถระทั้งหลาย. พระเถระทั้งหลายต้องหยาบไม่ชำระฟันบ้าง ตักน้ำล้างหน้าบ้าง ด้วยตนเอง ย่อมลำบาก ... ตรัสว่า

๑๔๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย บริษัทของภิกษุอื่น ภิกษุไม่พึงเกลี้ยกล่อมรูปใดเกลี้ยกล่อม **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

องค์แห่งนาสนะ ๑๐ ของสามเณร

[๑๒๔]

ก็โดยสมัยนั้นแล สามเณรของท่านพระอุปัชฌาย์นันทศากยบุตรชื่อ กัณฏกะ ได้ประทุษร้ายภิกษุณีกัณฏกิ. ภิกษุทั้งหลายจึงเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า ไฉนสามเณรจึงได้ประทุษติดอนาจารเห็นปานนี้เล่า ... ตรัสว่า

๑๔๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้นาสนะสามเณร ผู้ประกอบด้วยองค์ ๑๐ คือ

๑. ทำสัตว์ที่มีชีวิตให้ตกลงไป
๒. ถือเอาพัสดุดันเจ้าของมิได้ให้
๓. ประพฤติกรรมอันเป็นข้าศึกแก่พรหมจรรย์
๔. กล่าววาจาเท็จ
๕. ดื่มน้ำเมา
๖. กล่าวติพระพุทธรูปเจ้า
๗. กล่าวติพระธรรม

๘. กล่าวติพระสงฆ์

๙. มีความเห็นผิด

๑๐. ประทุษร้ายภิกษุณี

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้นาสนะสามเณร ผู้ประกอบ
ด้วยองค์ ๑๐ นี้.

ทรงห้ามบัณฑิตเขาก็มให้อุปสมบท

[๑๒๕]

ก็โดยสมัยนั้นแล บัณฑิตคนหนึ่งบวชในสำนักภิกษุ. เธอเข้าไปหาภิกษุ
หนุ่ม ๆ แล้วพูดชวนอย่างนี้ว่า มาเถิดท่านทั้งหลาย จงประทุษร้ายข้าพเจ้า. ภิกษุ
ทั้งหลายพูดรุกรานว่า เจ้าบัณฑิตเขาก็มจิบหาย เจ้าบัณฑิตเขาก็มพินาศ จะประโยชน์
อะไรด้วยเจ้า. เธอถูกพวกภิกษุพูดรุกราน จึงเข้าไปหาพวกสามเณรใคร่ผู้มีร่าง
ล่ำสัน แล้วพูดชวนอย่างนี้ว่า มาเถิดท่านทั้งหลาย จงประทุษร้ายข้าพเจ้า. พวก
สามเณรพูดรุกรานว่า เจ้าบัณฑิตเขาก็มจิบหาย เจ้าบัณฑิตเขาก็มพินาศ จะประโยชน์
อะไรด้วยเจ้า. เธอถูกพวกสามเณรพูดรุกราน จึงเข้าไปหาพวกคนเลี้ยงช้าง
คนเลี้ยงม้า แล้วพูดอย่างนี้ว่า มาเถิดท่านทั้งหลาย จงประทุษร้ายข้าพเจ้า. พวก
คนเลี้ยงช้าง พวกคนเลี้ยงม้า ประทุษร้ายแล้วจึงเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า
พระสมณะเชื้อสายพระศากยบุตรเหล่านี้เป็นบัณฑิตเขาก็ม บรรดาพระสมณะเหล่านี้
แม้พวกใดที่มีใช้บัณฑิตเขาก็ม แม้พวกนั้นก็ประทุษร้ายบัณฑิตเขาก็ม เมื่อเป็นเช่นนี้
พระสมณะเหล่านี้ก็ล้วนแต่ไม่ใช่เป็นผู้ประพฤติพรหมจรรย์ ... ตรัสว่า

๑๔๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนุปลัมบัน คือ บัณฑิตเขาก็ม ภิกษุไม่พึงให้
อุปสมบท ที่อุปสมบทแล้วต้องให้สึกเสีย.

ทรงห้ามคนลักเพศและคนเข้ารีตมิให้อุปสมบท

[๑๒๖]

ก็โดยสมัยนั้นแล บุตรของตระกูลเก่าแก่คนหนึ่ง เป็นสุขุมาลชาติ มีหมู่ญาติที่รู้จัก
กันในตระกูลหมดสิ้นไป. ครั้งนั้น เขาได้มีความดำริว่า เราเป็นผู้ดี ไม่สามารถจะ
หาโภคทรัพย์ที่ยังหาไม่ได้ หรือไม่สามรถจะทำโภคทรัพย์ที่หาได้แล้วให้เจริญ
งอกงาม ด้วยวิธีอะไรหนอ เราจึงจะอยู่เป็นสุข และไม่ต้องลำบาก แล้วคิดได้ในทันที
นั้นว่า พวกสมณะเชื้อสายพระศากยบุตรเหล่านี้แล มีปกติเป็นสุข มีความประพฤติ

เรียบร้อย ฉันทอาหารที่ดี นอนในห้องนอนอันมิดชิด ถ้ากระไร เราพึงจัดแจงบาตร จีวร โคนผมและหนวด ครองผ้าย้อมฝาดเสียเอง แล้วไปอารามอยู่ร่วมกับภิกษุทั้งหลาย. ต่อมา เขาได้จัดแจงบาตรจีวร โคนผมและหนวด ครองผ้าย้อมฝาดเอง แล้วไปอารามกราบไหว้ภิกษุทั้งหลาย.

ภิกษุทั้งหลายถามว่า คุณมีพรธรรมาได้เท่าไร.

เขาย้อนถามว่า ที่ชื่อว่ามิพรธรรมาได้เท่าไร นั้นอะไรกันขอรับ.

ภิกษุทั้งหลายถามว่า อาวุโส ใครเป็นพระอุปัชฌาย์ของคุณ.

เขาย้อนถามว่า ที่ชื่อว่าพระอุปัชฌาย์ นั้นอะไรกันขอรับ.

ภิกษุทั้งหลายได้แจ้งเรื่องนั้นต่อท่านพระอุบาลีว่า อาวุโสอุบาลี ขอนิมนต์ท่าน สบสวณบรรพชิตรูปนี้.

ครั้นเขาถูกท่านพระอุบาลีสบสวณ จึงแจ้งเรื่องนั้นให้ทราบ. ท่านพระอุบาลี ได้แจ้งให้ภิกษุทั้งหลายทราบแล้ว. ภิกษุทั้งหลายจึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาค ... ตรัสว่า

๑๔๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนุปลัมบัน คือ คนลักเพศ ภิกษุไม่พึงให้อุปสมบท ที่อุปสมบทแล้วต้องให้สึกเสีย.

๑๕๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนุปลัมบัน คือ ผู้ไปเข้าริดเดียรถีย์ ภิกษุไม่พึงให้อุปสมบท ที่อุปสมบทแล้วต้องให้สึกเสีย.

ทรงห้ามสัตว์ดิรัจฉานมิให้อุปสมบท

[๑๒๗]

๑๕๑. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนุปลัมบัน คือ สัตว์ดิรัจฉาน ภิกษุไม่พึงให้อุปสมบท ที่อุปสมบทแล้วต้องให้สึกเสีย.

ทรงห้ามคนฆ่ามารดา มิให้อุปสมบท

[๑๒๘]

๑๕๒. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนุปลัมบัน คือ คนฆ่ามารดา ภิกษุไม่พึงให้อุปสมบท ที่อุปสมบทแล้วต้องให้สึกเสีย.

ทรงห้ามคนฆ่าบิดามีให้อุปสมบท

[๑๒๙]

๑๕๓. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนุปสัมบัน คือ คนฆ่าบิดา ภิกษุไม่พึงให้อุปสมบท ที่อุปสมบทแล้วต้องให้สึกเสีย.

ทรงห้ามคนฆ่าพระอรหันต์มีให้อุปสมบท

[๑๓๐]

๑๕๔. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนุปสัมบัน คือ คนฆ่าพระอรหันต์ ภิกษุไม่พึงให้อุปสมบท ที่อุปสมบทแล้วต้องให้สึกเสีย.

ทรงห้ามคนประทุษร้ายภิกษุณีมีให้อุปสมบท

[๑๓๑]

๑๕๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนุปสัมบัน คือ คนประทุษร้ายภิกษุณี ภิกษุไม่พึงให้อุปสมบท ที่อุปสมบทแล้วต้องให้สึกเสีย.

ทรงห้ามคนทำสังฆเภทมีให้อุปสมบท

๑๕๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนุปสัมบัน คือ คนผู้ทำสังฆเภท ภิกษุไม่พึงให้อุปสมบท ที่อุปสมบทแล้วต้องให้สึกเสีย.

ทรงห้ามคนทำร้ายพระพุทธเจ้ามีให้อุปสมบท

๑๕๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนุปสัมบัน คือ คนทำร้ายพระพุทธเจ้าจนถึงห้อพระโลหิต ภิกษุไม่พึงให้อุปสมบท ที่อุปสมบทแล้วต้องให้สึกเสีย.

ทรงห้ามอุปสมบทอุกโตพยัญชนก

[๑๓๓]

ก็โดยสมัยนั้นแล อุกโตพยัญชนกคนหนึ่งได้บวชในสำนักภิกษุ. เธอเสพเมถุน
ธรรมในสตรีทั้งหลาย ด้วยปริสนิมิต^๑ของตนบ้าง ให้บุรุษอื่นเสพเมถุนธรรมใน
อิตถินิมิต^๒ของตนบ้าง ... ตรัสว่า

๑๕๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนุปลัมบัน คือ อุกโตพยัญชนก ภิกษุไม่พึงให้
อุปสมบท ที่อุปสมบทแล้วต้องให้สึกเสีย.

บุคคลไม่ควรให้อุปสมบท ๒๐ จำพวก

[๑๓๓]

๑๕๙. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย กุลบุตรผู้ไม่มีอุปัชฌาย์ ภิกษุไม่พึง
อุปสมบทให้ รูปใดอุปสมบทให้ ต้องอาบัติทุกกฏ.

๑๖๐. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย กุลบุตรมีสงฆ์เป็นอุปัชฌาย์ ภิกษุไม่พึง
อุปสมบทให้ รูปใดอุปสมบทให้ ต้องอาบัติทุกกฏ.

๑๖๑. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย กุลบุตรมีคณะเป็นอุปัชฌาย์ ภิกษุไม่พึง
อุปสมบทให้ รูปใดอุปสมบทให้ ต้องอาบัติทุกกฏ.

๑๖๒. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย กุลบุตรมีบัณฑิตเป็นอุปัชฌาย์ ภิกษุ
ไม่พึงอุปสมบทให้ ...

๑๖๓. กุลบุตรมีบุคคลลักเพศเป็นอุปัชฌาย์ ภิกษุไม่พึงอุปสมบทให้ ...

๑๖๔. กุลบุตรมีภิกษุไปเข้าวัดเดียรถีย์เป็นอุปัชฌาย์ ภิกษุไม่พึง
อุปสมบทให้ ...

๑๖๕. กุลบุตรมีสัตตวัฑฒินเป็นอุปัชฌาย์ ภิกษุไม่พึงอุปสมบทให้ ...

๑๖๖. กุลบุตรมีคนฆ่ามารดาเป็นอุปัชฌาย์ ภิกษุไม่พึงอุปสมบทให้ ...

๑. ปริสนิมิต หมายความว่า อวัยวะเพศชาย -ผู้รวบรวม

๒. อิตถินิมิต หมายความว่า อวัยวะเพศหญิง -ผู้รวบรวม

๑๖๗. กุลบุตรมีคนฆ่าบิดาเป็นอุปัชฌาย์ ภิกษุไม่พึงอุปสมบทให้ ...
๑๖๘. กุลบุตรมีคนฆ่าพระอรหันต์เป็นอุปัชฌาย์ ภิกษุไม่พึงอุปสมบทให้ ...
๑๖๙. กุลบุตรมีคนประทุษร้ายภิกษุณีเป็นอุปัชฌาย์ ภิกษุไม่พึงอุปสมบทให้ ...
๑๗๐. กุลบุตรมีคนทำสังฆเภทเป็นอุปัชฌาย์ ภิกษุไม่พึงอุปสมบทให้ ...
๑๗๑. กุลบุตรมีคนทำร้ายพระศาสดาจนห้อพระโลหิตเป็นอุปัชฌาย์ ภิกษุไม่พึงอุปสมบทให้ ...
๑๗๒. กุลบุตรมีอุกโตพญชนกเป็นอุปัชฌาย์ ภิกษุไม่พึงให้อุปสมบทที่อุปสมบทแล้วต้องให้สึกเสีย.

[๑๓๔]

๑๗๓. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย กุลบุตรไม่มีบาตร ภิกษุไม่พึงอุปสมบทให้ รูปใดอุปสมบทให้ ต้องอาบัติทุกกฏ.
๑๗๔. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย กุลบุตรไม่มีจีวร ภิกษุไม่พึงอุปสมบทให้ รูปใดอุปสมบทให้ ต้องอาบัติทุกกฏ.
๑๗๕. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย กุลบุตรไม่มีทั้งบาตรทั้งจีวร ภิกษุไม่พึงอุปสมบทให้ รูปใดอุปสมบทให้ ต้องอาบัติทุกกฏ.
๑๗๖. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย กุลบุตรมีบาตรที่ยืมเขามา ภิกษุไม่พึงอุปสมบทให้ รูปใดอุปสมบทให้ ต้องอาบัติทุกกฏ.
๑๗๗. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย กุลบุตรมีจีวรที่ยืมเขามา ภิกษุไม่พึงอุปสมบทให้ รูปใดอุปสมบทให้ ต้องอาบัติทุกกฏ.
๑๗๘. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย กุลบุตรมีบาตรและจีวรที่ยืมเขามา ภิกษุไม่พึงอุปสมบทให้ รูปใดอุปสมบทให้ ต้องอาบัติทุกกฏ.

บุคคลไม่ควรให้บรรพชา ๓๒ จำพวก

[๑๓๕]

๑๗๙. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงบรรพชาคนมือด้วน ...
๑๘๐. ไม่พึงบรรพชาคนเท้าด้วน ...
๑๘๑. ไม่พึงบรรพชาคนทั้งมือและเท้าด้วน ...
๑๘๒. ไม่พึงบรรพชาคนหูขาด ...
๑๘๓. ไม่พึงบรรพชาคนจมูกแหว่ง ...
๑๘๔. ไม่พึงบรรพชาคนทั้งหูขาดทั้งจมูกแหว่ง ...
๑๘๕. ไม่พึงบรรพชาคนนิ้วมือนิ้วเท้าขาด ...
๑๘๖. ไม่พึงบรรพชาคนง่ามมือง่ามเท้าขาด ...
๑๘๗. ไม่พึงบรรพชาคนเอ็นขาด ...
๑๘๘. ไม่พึงบรรพชาคนมือเป็นแผ่น ...
๑๘๙. ไม่พึงบรรพชาคนค่อม ...
๑๙๐. ไม่พึงบรรพชาคนเตี้ย ...
๑๙๑. ไม่พึงบรรพชาคนคอพอก ...
๑๙๒. ไม่พึงบรรพชาคนถูกสักหมายโทษ ...
๑๙๓. ไม่พึงบรรพชาคนมีรอยเขียนด้วยหวาย ...
๑๙๔. ไม่พึงบรรพชาคนถูกออกหมายสั่งจับ ...
๑๙๕. ไม่พึงบรรพชาคนเท้าปุก ...
๑๙๖. ไม่พึงบรรพชาคนมีโรคเรื้อรัง ...
๑๙๗. ไม่พึงบรรพชาคนมีรูปร่างไม่สมประกอบ ...
๑๙๘. ไม่พึงบรรพชาคนตาบอดข้างเดียว ...
๑๙๙. ไม่พึงบรรพชาคนง่อย ...
๒๐๐. ไม่พึงบรรพชาคนกระจอก ...

- ๒๐๑. ไม่พึงบรรพชาคนเป็นโรคอัมพาต ...
- ๒๐๒. ไม่พึงบรรพชาคนมีอิริยาบถขาด ...
- ๒๐๓. ไม่พึงบรรพชาคนชราทุพพลภาพ ...
- ๒๐๔. ไม่พึงบรรพชาคนตาบอดสองข้าง ...
- ๒๐๕. ไม่พึงบรรพชาคนใบ้ ...
- ๒๐๖. ไม่พึงบรรพชาคนหูหนวก ...
- ๒๐๗. ไม่พึงบรรพชาคนทั้งบอดและใบ้ ...
- ๒๐๘. ไม่พึงบรรพชาคนทั้งบอดและหนวก ...
- ๒๐๙. ไม่พึงบรรพชาคนทั้งใบ้และหนวก ...
- ๒๑๐. ไม่พึงบรรพชาคนทั้งบอดใบ้และหนวก รูปใดบรรพชาให้ **ต้อง**
อาบัติทุกกฏ.

ทรงห้ามให้นิสสัยแก่อลัชชี

[๑๓๖]

- ๒๑๑. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงให้นิสสัยแก่ภิกษุพวกอลัชชี
รูปใดให้ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**
- ๒๑๒. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงอยู่อาศัยภิกษุพวกอลัชชี
รูปใดอยู่ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**
- ๒๑๓. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้รอ ๔-๕ วัน พอจะสืบสวน
รู้ว่าภิกษุผู้ให้นิสสัยเป็นสมภาคกัน.

ลักษณะภิกษุผู้ไม่ต้องถือนิสสัย

[๑๓๗]

- ๒๑๔. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุผู้เดินทางไกล เมื่อไม่ได้
ผู้ให้นิสสัย ไม่ต้องถือนิสสัยอยู่.

[๑๓๘]

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุ ๒ รูปเดินทางไกลไปไกลศกชนบท. เธอทั้งสองพักอยู่ ณ อวาสแห่งหนึ่ง. ในภิกษุ ๒ รูปนั้น รูปหนึ่งอาพาธ จึงรูปที่อาพาธนั้นได้มีความดำริว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติไว้ว่า ภิกษุจะไม่ถือนิสสัยอยู่ไม่ได้ ก็เรามีหน้าที่ต้องถือนิสสัย แต่กำลังอาพาธ จะพึงปฏิบัติอย่างไรหนอแล ... ตรัสว่า

๒๑๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุอาพาธ เมื่อไม่ได้ผู้ให้นิสสัย ไม่ต้องถือนิสสัยอยู่.

ครั้งนั้น ภิกษุผู้พยาบาลใช้นั้นได้มีความดำริว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติไว้ว่า ภิกษุจะไม่ถือนิสสัยอยู่ไม่ได้ ก็เรามีหน้าที่ต้องถือนิสสัย แต่ภิกษุรูปนี้ยังอาพาธ เราจะพึงปฏิบัติอย่างไรหนอแล ... ตรัสว่า

๒๑๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุผู้พยาบาลใช้ เมื่อไม่ได้ผู้ให้นิสสัย ถูกภิกษุอาพาธขอร้อง ไม่ต้องถือนิสสัยอยู่.

๒๑๗. ... ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุผู้ถืออยู่ป่าเป็นวัตร กำหนดการอยู่เป็นผาสุก เมื่อไม่ได้ผู้ให้นิสสัย ไม่ต้องถือนิสสัย ด้วยผูกใจว่า เมื่อใดมีภิกษุผู้ให้นิสสัยที่สมควรมาอยู่ จักอาศัยภิกษุนั้นอยู่.

อุปสมบทกรรม^๑

• สวดอุปสัมปทาเปกขะระบุโคตร

[๑๓๙]

ก็โดยสมัยนั้นแล ท่านพระมหากัสสปมีอุปสัมปทาเปกขะ และท่านส่งทูตไปในสำนักท่านพระอานนทว่า ท่านอานนทจึงมาสวดอุปสัมปทาเปกขะนี้. ท่านพระอานนทตอบไปอย่างนี้ว่า เกล้ากระผมไม่สามารถจะระบุนามของพระเถระได้ เพราะพระเถระเป็นที่เคารพของเกล้ากระผม ... ตรัสว่า

๒๑๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้สวดระบุโคตรได้.

๑. เป็นรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับขั้นตอนการอุปสมบท จากที่ทรงบัญญัติไว้ในหน้า ๑๘๕ -ผู้รวบรวม

• อุปสมบทคู่

[๑๔๐]

ก็โดยสมัยนั้นแล ท่านพระมหากัสสปมีอุปสัมปทาเปกขะอยู่ ๒ คน. เธอทั้งสองแก่งแย่งกันว่า เราจักอุปสมบทก่อน เราจักอุปสมบทก่อน ... ตรัสว่า

๒๑๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ทำอุปสัมปทาเปกขะ ๒ รูปในอนุสาวนาเดียวกัน.

• อุปสมบทคราวละ ๓ คน

สมัยต่อมา พระเถระหลายรูปต่างมีอุปสัมปทาเปกขะหลายคนด้วยกัน. พวกเขาต่างแก่งแย่งกันว่า เราจักอุปสมบทก่อน เราจักอุปสมบทก่อน. พระเถระทั้งหลายจึงตัดสินใจว่า เอาเถอะ พวกเขาจะทำอุปสัมปทาเปกขะทุกคนในอนุสาวนาเดียวกัน ... ตรัสว่า

๒๒๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ทำอุปสัมปทาเปกขะในอนุสาวนาเดียวกันคราวละ ๒ รูป ๓ รูป แต่การสดนนั้นแล ต้องมีอุปัชฌาย์รูปเดียวกัน จะมีอุปัชฌาย์ต่างกันไม่ได้เป็นอันขาด.

• นับอายุ ๒๐ ปีทั้งอยู่ในครรรภ์

[๑๔๑]

...ดูกรภิกษุทั้งหลาย จิตดวงแรกใดเกิดแล้วในอุทรมารดา วิญญาณดวงแรกปรากฏแล้ว อาศัยจิตดวงแรก วิญญาณดวงแรกนั้นนั้นแหละเป็นความเกิดของสัตว์นั้น.

๒๒๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้อุปสมบทกุลบุตรมีอายุครบ ๒๐ ปีทั้งอยู่ในครรรภ์.

• สวดถามอันตรายิกธรรม ๑๓ ข้อ

[๑๔๒]

ก็โดยสมัยนั้นแล พวกกุลบุตรที่อุปสมบทแล้วปรากฏเป็นโรคเรื้อนก็มี เป็นฝีก็มี เป็นโรคกลากก็มี เป็นโรคมองคร่อก็มี เป็นโรคลมบ้าหมูก็มี ... ตรัสว่า

๒๒๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุผู้ให้อุปสมบทถาม
อันตรายิกกรรม ๑๓ ข้อ.

๒๒๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แล พึงถามอุปสัมปทาเปกขะอย่างนี้.

• อันตรายิกกรรม

อาพาธเห็นปานนี้ของเจ้ามีหรือ คือ โรคเรื้อน ผิ โรคกลาก โรค
มองคร่อ ลมบ้าหมู เจ้าเป็นมนุษย์หรือ เป็นชายหรือ เป็นไทหรือ
ไม่มีหนี้สินหรือ มีไช้ราชภักดิ์หรือ มารดาบิดาอนุญาตแล้วหรือ มีปีศรบ
๒๐ แล้วหรือ บาดรจีวรของเจ้ามีครบแล้วหรือ เจ้าซื้ออะไร อุปัชฌาย์
ของเจ้าซื้ออะไร.

• สอนข้อมาก่อนถามอันตรายิกกรรม

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุทั้งหลายถามอันตรายิกกรรมกะพวกอุปสัมปทาเปกขะ
ที่ยังมิได้สอนข้อม. พวกอุปสัมปทาเปกขะย่อมสะทกสะท้าน ก่อเขิน ไม่อาจ
จะตอบได้ ... ตรัสว่า

๒๒๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้สอนข้อมาก่อน แล้วจึงถาม
อันตรายิกกรรมทีหลัง.

ภิกษุทั้งหลายสอนข้อมในท่ามกลางสงฆ์นั้นนั้นแหละ พวกอุปสัมปทาเปกขะย่อม
สะทกสะท้าน ก่อเขิน ไม่อาจตอบได้เหมือนอย่างเดิม ... ตรัสว่า

๒๒๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้สอนข้อม ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง
แล้วจึงถามอันตรายิกกรรมในท่ามกลางสงฆ์.

๒๒๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลพึงสอนข้ออุปสัมปทาเปกขะอย่างนี้

พึงให้อุปสัมปทาเปกขะถืออุปัชฌาย์ก่อน ครั้นแล้วพึงบอกบาตรจีวรว่า
นี้บาตรของเจ้า นี้ผ้าทาบ^๑ของเจ้า นี้ผ้าห่มของเจ้า นี้ผ้านุ่งของเจ้า
เจ้าจงไปยืน ณ โอกาสนั้น.

ภิกษุทั้งหลายที่เขลา ไม่ฉลาด ย่อมสอนข้อม เหล่าอุปสัมปทาเปกขะที่ถูก
สอนข้อมไม่ตี ย่อมสะทกสะท้าน ก่อเขิน ไม่อาจตอบได้ ... ตรัสว่า

๑. ในบาลีใช้ว่า “อัย สงฆาฎิ” หรือ สามารถแปลได้ว่า “นี้ผ้าสังฆาฎิ” —ผู้รวบรวม

๒๒๗. คุณรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้เขลา ไม่ฉลาด ไม่ฟังสอนข้อม รูปใด สอนข้อม **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๒๒๘. คุณรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้**ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ สอนข้อม.
บรรดาภิกษุผู้ที่ยังไม่ได้รับสมมติ ย่อมสอนข้อม ... ตรัสว่า

๒๒๙. คุณรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุที่ยังไม่ได้รับสมมติ ไม่ฟังสอนข้อม รูปใดสอนข้อม **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๒๓๐. คุณรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้**ภิกษุที่ได้รับสมมติแล้วสอนข้อม.

๒๓๑. คุณรภิกษุทั้งหลาย ก็แลฟังสมมติ ดังต่อไปนี้.

วิธีสมมติภิกษุเป็นผู้สอนข้อม

ตนเองฟังสมมติตนก็ได้ หรือภิกษุรูปอื่นฟังสมมติภิกษุอื่นก็ได้.

อย่างไรเล่า ตนเองฟังสมมติตนเอง คือ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ ฟังประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ผู้มีชื่อนี้เป็นอุปสัมปทาเปกขะของท่านผู้มีชื่อนี้ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว ข้าพเจ้าฟังสอนข้อมผู้มีชื่อนี้ อย่างนี้ ชื่อว่าตนเองสมมติตนเอง.

อย่างไรเล่า ภิกษุรูปอื่นฟังสมมติภิกษุรูปอื่น คือ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ ฟังประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ผู้มีชื่อนี้เป็นอุปสัมปทาเปกขะของท่านผู้มีชื่อนี้ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว ท่านผู้มีชื่อนี้ ฟังสอนข้อมผู้มีชื่อนี้ อย่างนี้ ชื่อว่าภิกษุรูปอื่นสมมติภิกษุรูปอื่น.

ภิกษุผู้ได้รับสมมติแล้วนั้น ฟังเข้าไปหาอุปสัมปทาเปกขะ แล้วกล่าวอย่างนี้ ว่าดังนี้

• คำสอนข้อมอันตรายิภกรรม

แน่ผู้มีชื่อนี้ เจ้าฟังนะ นี้เป็นกาลสัตย์ กาลจริงของเจ้า เมื่อท่านถามในท่ามกลางสงฆ์ถึงสิ่งอันเกิดแล้ว มีอยู่ฟังบอกว่ามี ไม่มีฟังบอกว่าไม่มี เจ้าอย่าสะทกสะท้านแล้วแล เจ้าอย่าได้เป็นผู้ก่อก้อแล้วแล

ภิกษุทั้งหลายจักถามเจ้าอย่างนี้ อาพาธเห็นปานนี้ของเจ้ามีหรือ คือ โรคเรื้อน ฝี โรคกลาก โรคมือกรือ ลมบ้าหมู. เจ้าเป็นมนุษย์หรือ เป็นชายหรือ เป็นไทหรือ ไม่มีหนี้สินหรือ มีไรราชภักฎหรือ มารดาบิดาอนุญาตแล้วหรือ มีปีครบ ๒๐ แล้วหรือ บาตรจีวรของเจ้ามีครบแล้วหรือ เจ้าชื่ออะไร อุปัชฌาย์ของเจ้าชื่ออะไร.

ภิกษุผู้สอนซ่อมกับอุปสัมปทาเปกขะเดินมาด้วยกัน แต่ทั้งสองไม่ฟังเดินมาพร้อมกัน คือ ภิกษุผู้สอนซ่อมต้องมาก่อน แล้วประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

• คำเรียกอุปสัมปทาเปกขะเข้ามา

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ผู้มีชื่อนี้ เป็นอุปสัมปทาเปกขะของท่าน ผู้มีชื่อนี้ ข้าพเจ้าสอนซ่อมเขาแล้ว ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว ขอผู้มีชื่อนี้ฟังมา

ฟังเรียกอุปสัมปทาเปกขะว่า เจ้าจงมา

ฟังให้อุปสัมปทาเปกขะนั้นห่มผ้าเฉวียงบ่า ให้กราบเท้าภิกษุทั้งหลาย ให้นั่งกระหย่ง ให้ประคองอัญชลี แล้วฟังให้อุปสมบทดังนี้

• คำขออุปสมบท

ข้าพเจ้าขออุปสมบทต่อสงฆ์เจ้าข้า ขอสงฆ์โปรดยกข้าพเจ้าขึ้นเถิดเจ้าข้า

ข้าพเจ้าขออุปสมบทต่อสงฆ์ เป็นครั้งที่สอง เจ้าข้า ขอสงฆ์โปรดยกข้าพเจ้าขึ้นเถิดเจ้าข้า

ข้าพเจ้าขออุปสมบทต่อสงฆ์ เป็นครั้งที่สาม เจ้าข้า ขอสงฆ์โปรดยกข้าพเจ้าขึ้นเถิดเจ้าข้า.

• คำสมมติตนเพื่อถามอันตราภิกษุกรรม

ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ ฟังประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ผู้มีชื่อนี้ผู้นี้ เป็นอุปสัมปทาเปกขะของท่านผู้มีชื่อนี้.

ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว ข้าพเจ้าจะฟังถามอันตราสิกขธรรมต่อผู้มีชื่อนี้ ดังนี้

• คำถามอันตราสิกขธรรม

และ ผู้มีชื่อนี้ เจ้าฟังนะ นี่เป็นกาลสัตถ์ กาลจริงของเจ้า เราจะถามสิ่งที่เกิดแล้ว มีอยู่ฟังบอกว่ามี ไม่มีฟังบอกว่าไม่มี อาพาธเห็นปานนี้ของเจ้ามีหรือ คือ โรคเรื้อน ฝี โรคกลาก โรคมองคร่อ ลมบ้าหมู เจ้าเป็นมนุษย์หรือ เป็นชายหรือ เป็นไทหรือ ไม่มีหนี้สินหรือ มิใช่ราชภักฎหรือ มารดาบิดาอนุญาตแล้วหรือ มีปีครบ ๒๐ แล้วหรือ บาตรจีวรของเจ้ามีครบแล้วหรือ เจ้าชื่ออะไร อุปัชฌาย์ของเจ้าชื่ออะไร.

• กรรมวาจาอุปสมบท

ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ ฟังประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติจุดตุตกกรรมวาจา ว่าดังนี้

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ผู้มีชื่อนี้ผู้นี้ เป็นอุปสัมปทาเปกขะของท่านผู้มีชื่อนี้ บริสุทธ์แล้วจากอันตราสิกขธรรมทั้งหลาย บาตรจีวรของเขาครบแล้ว ผู้มีชื่อนี้ขออุปสมบทต่อสงฆ์ มีท่านผู้มีชื่อนี้เป็นอุปัชฌายะ. ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์ฟังอุปสมบทผู้มีชื่อนี้ มีท่านผู้มีชื่อนี้เป็นอุปัชฌายะ **นี่เป็นญัตติ**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ผู้มีชื่อนี้ผู้นี้ เป็นอุปสัมปทาเปกขะของท่านผู้มีชื่อนี้ บริสุทธ์แล้วจากอันตราสิกขธรรมทั้งหลาย บาตรจีวรของเขาครบแล้ว ผู้มีชื่อนี้ขออุปสมบทต่อสงฆ์ มีท่านผู้มีชื่อนี้เป็นอุปัชฌายะ. สงฆ์อุปสมบทผู้มีชื่อนี้ มีท่านผู้มีชื่อนี้เป็นอุปัชฌายะ การอุปสมบทผู้มีชื่อนี้ มีท่านผู้มีชื่อนี้เป็นอุปัชฌายะ ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่งไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้เป็นครั้งที่สอง ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟัง ข้าพเจ้า ผู้มีชื่อนี้ผู้นี้ เป็นอุปสัมปทาเปกขะของท่านผู้มีชื่อนี้ บริสุทธิแล้วจากอันตรายิกกรรมทั้งหลาย บาตรจีวรของเขาครบแล้ว ผู้มีชื่อนี้ขออุปสมบทต่อสงฆ์ มีท่านผู้มีชื่อนี้เป็นอุปัชฌายะ สงฆ์อุปสมบทผู้มีชื่อนี้ มีท่านผู้มีชื่อนี้เป็นอุปัชฌายะ การอุปสมบทผู้มีชื่อนี้ มีท่านผู้มีชื่อนี้เป็นอุปัชฌายะ ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้เป็นครั้งที่สาม ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟัง ข้าพเจ้า ผู้มีชื่อนี้ผู้นี้ เป็นอุปสัมปทาเปกขะของท่านผู้มีชื่อนี้ บริสุทธิแล้วจากอันตรายิกกรรมทั้งหลาย บาตรจีวรของเขาครบแล้ว ผู้มีชื่อนี้ขออุปสมบทต่อสงฆ์ มีท่านผู้มีชื่อนี้เป็นอุปัชฌายะ สงฆ์อุปสมบทผู้มีชื่อนี้ มีท่านผู้มีชื่อนี้เป็นอุปัชฌายะ การอุปสมบทผู้มีชื่อนี้ มีท่านผู้มีชื่อนี้เป็นอุปัชฌายะ ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ผู้มีชื่อนี้สงฆ์อุปสมบทแล้ว มีท่านผู้มีชื่อนี้เป็นอุปัชฌายะ ชอบแก่สงฆ์ เหตุนี้จึงมี ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

ทรงอนุญาตให้บอกนิสสัย ๔

[๑๔๓]

ทันใดนั้นแหละ พึงวัดเงา พึงบอกประมาณแห่งฤดู พึงบอกส่วนแห่งวัน พึงบอกสังคิตี พึงบอกนิสสัย ๔ ว่าดังนี้

๑. บรรพชาอาศัยโภชนะ คือคำข้าวอันหาได้ด้วยกำลังปลีแข้ง เธอพึงทำอุตสาหะในช้อนั้นจนตลอดชีวิต. อติเรกลาม คือ ภัตถวายสงฆ์ ภัตเฉพาะสงฆ์ การนิมนต์ ภัตถวายตามสลาก ภัตถวายในปักษ์ ภัตถวายในวันอุโบสถ ภัตถวายในวันปาฏิบ.

๒. บรรพชาอาศัยบังสุกุลจีวร เธอพึงทำอุตสาหะในช้อนั้นจนตลอดชีวิต อติเรกลาม คือ ผ้าเปลือกไม้ ผ้าฝ้าย ผ้าไหม ผ้าขนสัตว์ ผ้าปาน ผ้าแกมกัน.

๓. บรรพชาอาศัยโคนต้นไม้เป็นเสนาสนะ เธอพึงอุตสาหะในข้อนั้นจนตลอดชีวิต. อติเรกลาภ คือ วิหาร เรือนมุงแถบเดียว เรือนชั้น เรือนโล้น ถ้า.

๔. บรรพชาอาศัยมูตรเน่าเป็นยา เธอพึงทำอุตสาหะในข้อนั้นจนตลอดชีวิต. อติเรกลาภ คือ เนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย.

[๑๔๔]

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุทั้งหลายอุปสมบทภิกษุรูปหนึ่งแล้ว ทิ้งไว้แต่ลำพังแล้วหลีกไป. เธอเดินมาที่หลังแต่รูปเดียว ได้พบภรรยาเก่าเข้า ณ ระหว่างทาง. นางได้ถามว่า เวลานี้ท่านบวชแล้วหรือ.

ภิกษุนั้นตอบว่า จะ ฉันทบวชแล้ว.

นางจึงพูดชวนว่า เมณฺฑนธรรมพวกบรรพชิตหาได้ยาก นิมนต์ท่านมาเสพเมณฺฑนธรรม.

ภิกษุนั้นได้เสพเมณฺฑนธรรมในนาง แล้วได้ไปถึงที่หลังเข้าไป. ภิกษุทั้งหลายถามว่า อาวุโส ท่านมัวทำอะไรชักช้าเช่นนี้. เธอได้แจ้งเรื่องนั้นแก่ภิกษุทั้งหลาย. ภิกษุทั้งหลายจึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาค.

ทรงอนุญาตให้บอกอภินิหาร ๔

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคทรงทำธรรมมีกถา ในเพราะเหตุเป็นเค้ามูลนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

๒๓๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุผู้ให้อุปสมบทแล้ว ให้ภิกษุอยู่เป็นเพื่อน และให้บอกอภินิหาร ๔ ดังต่อไปนี้

๑. อันภิกษุผู้อุปสมบทแล้ว ไม่พึงเสพเมณฺฑนธรรม โดยที่สุดแม้ในสัตว์ดิรัจฉานตัวเมีย. ภิกษุใดเสพเมณฺฑนธรรม ไม่เป็นสมณะ ไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร. เปรียบเหมือนบุรุษถูกตัดศีรษะแล้ว ไม่อาจจะมียศระคุมกันนั้นเป็นอยู่. ภิกษุก็เหมือนกัน เสพเมณฺฑนธรรมแล้วไม่เป็นสมณะ ไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร. การนั้น เธอไม่พึงทำตลอดชีวิต.

๒. อันภิกษุผู้อุปสมบทแล้ว ไม่พึงถือเอาของอันเขาไม่ได้ให้ เป็นส่วนขโมย โดยที่สุดหมายเอาถึงเส้นหญ้า. ภิกษุใดถือเอาของอันเขาไม่ได้ให้ เป็นส่วนขโมย ได้ราคาบาทหนึ่งกัฏฐิ ควรแก่ราคาบาทหนึ่งกัฏฐิ เกินบาทหนึ่งกัฏฐิ ไม่เป็นสมณะ ไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร. เปรียบเหมือนใบไม้ เหลืองหล่นจากขั้วแล้วไม่อาจจะเป็นของเขียวสด. ภิกษุก็เหมือนกัน ถือเอาของอันเขาไม่ได้ให้ เป็นส่วนขโมย ได้ราคาบาทหนึ่งกัฏฐิ ควรแก่ราคาบาทหนึ่งกัฏฐิ เกินบาทหนึ่งกัฏฐิ ไม่เป็นสมณะ ไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร. การนั้น เธอไม่พึงทำตลอดชีวิต.

๓. อันภิกษุผู้อุปสมบทแล้ว ไม่พึงแกล้างพรากสัตว์จากชีวิต โดยที่สุดหมายเอาถึงมดดำมดแดง. ภิกษุใดแกล้างพรากกายมนุษย์จากชีวิต โดยที่สุดหมายเอาถึงยุงครรภักให้ตก ไม่เป็นสมณะ ไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร. เปรียบเหมือนศิลาหนาแตกสองเสี่ยงแล้วเป็นของกลับต่อกันไม่ได้. ภิกษุก็เหมือนกัน แกล้างพรากกายมนุษย์จากชีวิตแล้ว ไม่เป็นสมณะ ไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร. การนั้น เธอไม่พึงทำตลอดชีวิต.

๔. อันภิกษุผู้อุปสมบทแล้ว ไม่พึงพูดอวดอุตตริมนุสสธรรม โดยที่สุดว่า เรายินดียิ่งในเรือนว่างเปล่า. ภิกษุใดมีความปรารถนาลามก อันความปรารถนาลามกครอบงำแล้ว พูดอวดอุตตริมนุสสธรรม อันไม่มีอยู่ อันไม่จริง คือฉณากัฏฐิ วิโมกข์กัฏฐิ สมาริกัฏฐิ สมาบติกัฏฐิ มรรคกัฏฐิ ผลกัฏฐิ ไม่เป็นสมณะ ไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร. เปรียบเหมือนต้นตาล มียอดด้วนแล้วไม่อาจจะงอกอีก. ภิกษุก็เหมือนกัน มีความปรารถนาลามก อันความปรารถนาลามกครอบงำแล้ว พูดอวดอุตตริมนุสสธรรม อันไม่มีอยู่ อันไม่เป็นจริง ไม่เป็นสมณะ ไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร. การนั้น เธอไม่พึงทำตลอดชีวิต.

เรื่องภิกษุผู้ถูกสงฆ์ยกเสียเป็นต้น

[๑๔๕]

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งถูกสงฆ์ยกเสีย ฐานไม่เห็นอาบัติ ได้สึกแล้ว. เขากลับมาขออุปสมบทต่อภิกษุทั้งหลายอีก ... ตรัสว่า

• วิธีปฏิบัติในภิกษุผู้ถูกยกเสีย

๒๓๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ถูกสงฆ์ยกเสียฐานไม่เห็นอาบัติ สึกไป. เธอกลับมาขออุปสมบทต่อภิกษุทั้งหลายอีก.

พึงสอบถามเขาเช่นนี้ว่า เจ้าจักเห็นอาบัตินั้นหรือ.

ถ้าเขาตอบว่า กระผมจักเห็นขอรับ **พึงให้บรรพชา,**

ถ้าเขาตอบว่า กระผมจักไม่เห็นขอรับ **ไม่พึงให้บรรพชา.**

ครั้นให้บรรพชาแล้ว พึงถามว่า เจ้าจักเห็นอาบัตินั้นหรือ.

ถ้าเขาตอบว่า กระผมจักเห็นขอรับ **พึงให้อุปสมบท,**

ถ้าเขาตอบว่า กระผมจักไม่เห็นขอรับ **ไม่พึงให้อุปสมบท.**

ครั้นให้อุปสมบทแล้ว พึงถามว่า ท่านจักเห็นอาบัตินั้นหรือ.

ถ้าเธอตอบว่า กระผมจักเห็นขอรับ **พึงเรียกเข้าห่ม,**

ถ้าเธอตอบว่า กระผมจักไม่เห็นขอรับ **ไม่พึงเรียกเข้าห่ม.**

ครั้นเรียกเข้าห่มแล้ว พึงถามว่า ท่านเห็นอาบัตินั้นหรือ.

ถ้าเห็น การเห็นได้แบบนี้ นั่นเป็นการดี หากไม่เห็น เมื่อได้สามัคคี พึงยกเสียอีก เมื่อไม่ได้สามัคคี ไม่เป็นอาบัติในเพราะสมโภคและอยู่ร่วมกัน.

๒๓๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ถูกสงฆ์ยกเสียฐานไม่ยอมทำคินอาบัติ สึกไป. เธอกลับมาขออุปสมบทต่อภิกษุทั้งหลายอีก.

พึงสอบถามเขาเช่นนี้ว่า เจ้าจักทำคินอาบัตินั้นหรือ.

ถ้าเขาตอบว่า กระผมจักทำคินขอรับ **พึงให้บรรพชา,**

ถ้าเขาตอบว่า กระผมจักไม่ทำคิน **ไม่พึงให้บรรพชา.**

ครั้นให้บรรพชาแล้ว พึงถามว่า เจ้าจักทำคินอาบัตินั้นหรือ.

ถ้าเขาตอบว่า กระผมจักทำคินขอรับ **พึงให้อุปสมบท,**

ถ้าเขาตอบว่า กระผมจักไม่ทำคินขอรับ **ไม่พึงให้อุปสมบท.**

ครั้งให้อุปสมบทแล้ว พึงถามว่า ท่านจักทำคืนอาบัตินั้นหรือ.
 ถ้าเธอตอบว่า กระผมจักทำคืนขอรับ **พึงเรียกเข้าหมู่,**
 ถ้าเธอตอบว่า กระผมจักไม่ทำคืนขอรับ **ไม่พึงเรียกเข้าหมู่.**

ครั้งเรียกเข้าหมู่แล้ว พึงกล่าวว่า จงยอมทำคืนอาบัตินั้นเสีย.
 ถ้าเธอยอมทำคืน การทำคืนได้แบบนี้ นั้นเป็นการดี หากไม่ยอม
 ทำคืน เมื่อได้สามัคคี พึงยกเสียอีก เมื่อไม่ได้สามัคคี ไม่เป็นอาบัติ
 ในเพราะสมโภคและอยู่ร่วมกัน.

๒๓๕. ดูรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ก็ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ถูกสงฆ์ยกเสียฐาน
 ไม่ยอมสละทิฏฐิบาป สึกไป. เธอกลับมาขออุปสมบทต่อภิกษุ
 ทั้งหลายอีก. พึงสอบถามเขาเช่นนี้ว่า เจ้าจักยอมสละคืนทิฏฐิ
 บापนั้นหรือ.

ถ้าเขาตอบว่า กระผมจักยอมสละคืนขอรับ **พึงให้บรรพชา,**
 ถ้าเขาตอบว่า กระผมจักไม่ยอมสละคืนขอรับ **ไม่พึงให้
 บรรพชา.**

ครั้งให้บรรพชาแล้ว พึงถามว่า เจ้าจักยอมสละคืนทิฏฐิบาป
 นั้นหรือ.

ถ้าเขาตอบว่า กระผมจักยอมสละคืนขอรับ **พึงให้อุปสมบท,**
 ถ้าเขาตอบว่า กระผมจักไม่ยอมสละคืนขอรับ **ไม่พึงให้
 อุปสมบท.**

ครั้งให้อุปสมบทแล้ว พึงถามว่า ท่านยอมสละคืนทิฏฐิบาป
 นั้นหรือ..

ถ้าเธอตอบว่า กระผมจักยอมสละคืนขอรับ **พึงเรียกเข้าหมู่,**
 ถ้าเธอตอบว่า กระผมจักไม่ยอมสละคืนขอรับ **ไม่พึงเรียกเข้าหมู่.**

ครั้งเรียกเข้าหมู่แล้ว พึงกล่าวว่า จงยอมสละคืนทิฏฐิบาปนั้น.
 ถ้าเธอยอมสละคืน การยอมสละคืนได้แบบนี้ นั้นเป็นการดี ถ้า
 ไม่ยอมสละคืน เมื่อได้สามัคคี พึงยกเสียอีก เมื่อไม่ได้สามัคคี ไม่
 เป็นอาบัติในเพราะสมโภคและอยู่ร่วมกัน.

มหาขันธกะ จบ.

ชั้นที่ ๒ : อุโบสถชั้นถะ หมวดว่าด้วยอุโบสถและการแสดงปาติโมกข์

[๑๔๗]

ก็โดยสมัยนั้นแล พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ ภูเขาคิชฌกูฏ เขตพระนครราชคฤห์. ครั้งนั้น พวกปริพาชกอัญญเดียรถีย์ ถึงวัน ๑๔ ค่ำ ๑๕ ค่ำ และ ๘ ค่ำ แห่งปักข์ ย่อมประชุมกันกล่าวธรรม. คนทั้งหลายเข้าไปหาปริพาชกอัญญเดียรถีย์เหล่านั้นเพื่อฟังธรรม. พวกเขาได้ความรัก ได้ความเลื่อมใส ในพวกปริพาชกอัญญเดียรถีย์ ปริพาชกอัญญเดียรถีย์ย่อมได้พรรคพวก.

ครั้งนั้น พระเจ้าพิมพิสารจอมเสนามาคธราช เสด็จไปในที่สงัด หลีกเร้นอยู่ ได้มีพระราชปริวิตกแห่งพระราชหฤทัยเกิดขึ้นอย่างนี้ว่า เดียวนี้ถึงวัน ๑๔ ค่ำ ๑๕ ค่ำ และ ๘ ค่ำ แห่งปักข์ พวกปริพาชกอัญญเดียรถีย์ย่อมประชุมกันกล่าวธรรม คนทั้งหลายเข้าไปหาปริพาชกอัญญเดียรถีย์เหล่านั้นเพื่อฟังธรรม พวกเขาได้ความรัก ได้ความเลื่อมใส ในพวกปริพาชกอัญญเดียรถีย์ ปริพาชกอัญญเดียรถีย์ย่อมได้พรรคพวก ไฉนหนอพระคุณเจ้าทั้งหลายพึงประชุมกันในวัน ๑๔ ค่ำ ๑๕ ค่ำ และ ๘ ค่ำ แห่งปักข์บ้าง

จึงท้าวเธอเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาค ถวายบังคมพระผู้มีพระภาค แล้วประทับนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง. ท้าวเธอประทับนั่งเรียบร้อยแล้ว ได้ทูลข้อปริวิตกนั้นต่อพระผู้มีพระภาคว่า พระพุทธเจ้าข้า หม่อมฉันไปในที่สงัด หลีกเร้นอยู่ ณ ตำบลนี้ ได้มีความปริวิตกแห่งจิตเกิดขึ้นอย่างนี้ว่า เดียวนี้พวกปริพาชกอัญญเดียรถีย์ ถึงวัน ๑๔ ค่ำ ๑๕ ค่ำ และ ๘ ค่ำ แห่งปักข์ ย่อมประชุมกันกล่าวธรรม คนทั้งหลายเข้าไปหาปริพาชกอัญญเดียรถีย์เหล่านั้นเพื่อฟังธรรม พวกเขาได้ความรัก ได้ความเลื่อมใส ในพวกปริพาชกอัญญเดียรถีย์ ปริพาชกอัญญเดียรถีย์ย่อมได้พรรคพวก ไฉนหนอพระคุณเจ้าทั้งหลายพึงประชุมกันในวัน ๑๔ ค่ำ ๑๕ ค่ำ และ ๘ ค่ำ แห่งปักข์บ้าง หม่อมฉันขอประทานพระวโรกาสขอพระคุณเจ้าทั้งหลายพึงประชุมกันในวัน ๑๔ ค่ำ ๑๕ ค่ำ และ ๘ ค่ำ แห่งปักข์บ้างเถิด พระพุทธเจ้าข้า. ...

ทรงอนุญาตวันประชุม

๒๓๖. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ประชุมกันในวัน ๑๔ ค่ำ ๑๕ ค่ำ และ ๘ ค่ำ แห่งปักข์.

• ประชุมนั่งนิ่ง

[๑๔๘]

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุทั้งหลายพูดกันว่า พระผู้มีพระภาคทรงอนุญาตให้ประชุมกันในวัน ๑๔ ค่ำ ๑๕ ค่ำ และ ๘ ค่ำ แห่งปักข์. ภิกษุเหล่านั้นจึงประชุมกันในวัน ๑๔ ค่ำ ๑๕ ค่ำ และ ๘ ค่ำ แห่งปักข์ แล้วนั่งนิ่งเสีย. คนทั้งหลายเข้าไปหาภิกษุเหล่านั้นเพื่อฟังธรรม.

พวกเขาต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า ไฉนพระสมณะเชื้อสายพระศากย บุตรประชุมกันในวัน ๑๔ ค่ำ ๑๕ ค่ำ และ ๘ ค่ำ แห่งปักข์ จึงได้นั่งนิ่งเสียเหมือนสุกรอ้วนเล่า ธรรมเนียมภิกษุผู้ประชุมกัน ควรกล่าวธรรมมิใช่หรือ ภิกษุทั้งหลายได้ยินพวกนั้นเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาอยู่ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาค.

ทรงอนุญาตให้กล่าวธรรม

๒๓๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ประชุมกันกล่าวธรรมในวัน ๑๔ ค่ำ ๑๕ ค่ำ และ ๘ ค่ำ แห่งปักข์.

ทรงอนุญาตปาติโมกข์เทศ

[๑๔๙]

ครั้งนั้น พระผู้มีพระภาคเสด็จไป ณ ที่สงัด หลีกเร้นอยู่ ได้มีพระปริวิตกแห่งพระทัยเกิดขึ้นอย่างนี้ว่า

ไฉนหนอ เราพึงอนุญาตสิกขาบทที่เราบัญญัติแล้วแก่ภิกษุทั้งหลาย ให้เป็นปาติโมกข์เทศของพวกเขา ปาติโมกข์เทศนั้นจักเป็นอุโบสถกรรมของพวกเขา.

ครั้นเวลาสายัณห์ พระองค์เสด็จออกจากที่เร้นแล้ว ทรงทำธรรมิกถาในเพราะเหตุเป็นค้ำมูลนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

คุณกรภิกษุทั้งหลาย เราไปในที่สงัด หลีกเว้นอยู่ ณ ตำบลนี้ ได้มีความปริวิตกแห่งจิตเกิดขึ้นอย่างนี้ว่า ไฉนหนอ เราพึงอนุญาตสิกขาบทที่เราบัญญัติแล้วแก่ภิกษุทั้งหลาย ให้เป็นปาติโมกข์เทศของพวกเธอ ปาติโมกข์เทศนั้นจักเป็นอุโบสถกรรมของพวกเธอ ดังนี้.

๒๓๘. คุณกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้สวดปาติโมกข์.

๒๓๙. คุณกรภิกษุทั้งหลาย ก็แล ภิกษุพึงสวดอย่างนี้

ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติกรรมวาจาว่าดังนี้

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงทำอุโบสถ พึงสวดปาติโมกข์. อะไรเป็นบุพพกิจของสงฆ์. ท่านทั้งหลายพึงบอกความบริสุทธิ์. ข้าพเจ้าจักสวดปาติโมกข์. พวกเราบรรดาที่มีอยู่ทั้งหมดจงฟัง จงใส่ใจซึ่งปาติโมกข์นั้นให้สำเร็จประโยชน์.

ท่านผู้ใดมีอาบัติ ท่านผู้นั้นพึงเปิดเผย เมื่ออาบัติไม่มี พึงนั่งอยู่. ก็ด้วยความเป็นผู้หนึ่งแล ข้าพเจ้าจักทราบท่านทั้งหลายว่าเป็นผู้บริสุทธิ์. การสวดประกาศว่าจะครบ ๓ จบ ในบริษัทเห็นปานนี้ย่อมเป็นเหมือนการกล่าวแก่เฉพาะรูป ที่ถูกถามผู้เดียวขณะนั้น.

ก็ภิกษุรูปใด เมื่อสวดประกาศว่าจะครบ ๓ จบ ระลึกได้ ไม่ยอมเปิดเผยอาบัติที่มีอยู่ สัมปชานมุสาวาทย่อมมีแก่ภิกษุรูปนั้น. ท่านทั้งหลายก็สัมปชานมุสาวาท พระผู้มีพระภาคตรัสว่า เป็นธรรมทำอันตราย เพราะฉะนั้น ภิกษุต้องอาบัติแล้วระลึกได้ หวังความบริสุทธิ์ พึงเปิดเผยอาบัติที่มีอยู่. เพราะเปิดเผยอาบัติแล้ว ความผาสุกย่อมมีแก่เธอ.

ทรงอนุญาตให้สวดปาติโมกข์ในวันอุโบสถ

[๑๕๑]

๒๔๐. ...คุณกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงสวดปาติโมกข์ทุกวัน รูปใดสวดต้องอาบัติทุกกฏ.

๒๔๑. คุณกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้สวดปาติโมกข์ในวันอุโบสถ.

สมัยต่อมา ภิกษุทั้งหลายทราบว่ พระผู้มีพระภาคทรงอนุญาตการสวด ปาติโมกข์ในวันอุโบสถแล้ว จึงสวดปาติโมกข์บ้กษัละ ๓ ครั้ง คือ ในวัน ๑๔ ค่ำ วัน ๑๕ ค่ำ และวัน ๘ ค่ำ ... ตรัสว่

๒๔๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงสวดปาติโมกข์บ้กษัละ ๓ ครั้ง รูปใดสวด **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๒๔๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้สวดปาติโมกข์ บ้กษัละ ๑ ครั้ง คือ ในวัน ๑๔ ค่ำ หรือ วัน ๑๕ ค่ำ.

ทรงให้สวดปาติโมกข์แก่บริษัทที่พร้อมเพรียง

[๑๕๒]

ก็โดยสมัยนั้นแล พระฉัพพัคคีย์สวดปาติโมกข์แก่บริษัทเท่าที่มีอยู่ คือ เฉพาะบริษัทของตน ๆ ... ตรัสว่

๒๔๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงสวดปาติโมกข์แก่บริษัทเท่าที่มีอยู่ คือเฉพาะบริษัทของตน ๆ รูปใดสวด **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๒๔๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตอุโบสถกรรมแก่ภิกษุทั้งหลาย ผู้พร้อมเพรียงกัน.

ครั้งนั้น ภิกษุทั้งหลายได้มีความปริวิตกว่ พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติ อุโบสถกรรมแก่ภิกษุทั้งหลายผู้พร้อมเพรียงกัน ดังนี้ แล้วมีความดำริต่อไปว่ ความพร้อมเพรียงมีเพียงเท่าไรหนอแล มีเพียงอวาสหนึ่ง หรือทั่วทั้งแผ่นดิน ... ตรัสว่

๒๔๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตความพร้อมเพรียง เพียงชั่วอวาส เดียวเท่านั้น.

พระมหากัปปินเถระดำริจะไม่ทำอุโบสถ

[๑๕๓]

...ดูกรกัปปินะ เธอไปในที่สงัด หลีกเร้นอยู่ ได้มีความปริวิตกแห่งจิต เกิดขึ้นอย่างนี้ว่ เราควรไปทำอุโบสถ หรือไม่ควรไป ควรไปทำสังฆกรรม

หรือไม่ควรไป โดยที่แท้ เราเป็นผู้หมดจดแล้วด้วยความหมดจดอย่างยิ่ง
ดังนี้มิใช่หรือ.

เป็นอย่างนั้น พระพุทธเจ้าข้า.

ดูกรพราหมณ์ทั้งหลาย* ถ้าพวกเขาไม่สักการะ ไม่เคารพ ไม่นับถือ
ไม่บูชา ซึ่งอุโบสถ เมื่อเป็นเช่นนี้ ใครเล่าจักสักการะ เคารพ นับถือ
บูชา ซึ่งอุโบสถ ดูกรพราหมณ์ เธอจงไปทำอุโบสถ จะไม่ไปไม่ได้
จงไปทำสังฆกรรม จะไม่ไปไม่ได้. ...

สมมติสีมาและนิมิตแห่งสีมา

[๑๕๔]

ครั้งนั้น ภิกษุทั้งหลายได้มีความปริวิตกว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติว่า
ความพร้อมเพรียงมีเพียงชั่วอาวาสเดียวเท่านั้น แล้วได้มีความปริวิตกต่อไปว่า
อาวาสหนึ่งกำหนดเพียงเท่าไร ... ตรัสว่า

๒๔๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้สมมติสีมา.

๒๔๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลพึงสมมติสีมาอย่างนี้

วิธีสมมติสีมา

ขั้นต้นพึงทักนิมิต คือ ปัพพตนิมิต ปาสาณนิมิต วนนิมิต รุกขนิมิต
มคคนิมิต วมมิกนิมิต นทีนิมิต อุทกนิมิต ครั้นทักนิมิตแล้ว ภิกษุผู้ฉลาด
ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติทุติยกรรมวาจา ว่าดังนี้

• กรรมวาจาสมมติสีมา

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า นิมิตระบุไว้โดยรอบแล้วเพียงไร
ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงสมมติสีมาให้มีสังวาสเสมอ
กัน มีอุโบสถเดียวกัน ด้วยนิมิตเหล่านั้น **นี้เป็นญัตติ**

๑. “พราหมณ์” โดยความหมายของบาลี มีหลายความหมาย ในที่นี้อาจหมายถึง
“ผู้ประเสริฐ” –ผู้รวบรวม

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า นิमितระบู่ไว้โดยรอบแล้วเพียงไร สงฆ์สมมติอยู่บัดนี้ซึ่งสีมา ให้มีสังวาสเสมอกัน มีอุโบสถเดียวกัน ด้วยนิमितเหล่านั้น การสมมติสีมาให้มีสังวาสเสมอกัน มีอุโบสถเดียวกัน ด้วยนิमितเหล่านั้น ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้นี้ ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

สีมาอันสงฆ์สมมติให้มีสังวาสเสมอกัน มีอุโบสถเดียวกันแล้ว ด้วยนิमितเหล่านั้น ชอบแก่สงฆ์ เหตุนี้จึงนิ่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ ด้วยอย่างนี้.

ทรงห้ามสมมติสีมาใหญ่เกินขนาด

[๑๕๕]

๒๔๙. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงสมมติสีมาใหญ่เกินถึง ๔ โยชน์ ๕ โยชน์ หรือ ๖ โยชน์ รูปใดสมมติ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๒๕๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้สมมติสีมามีประมาณ ๓ โยชน์เป็นอย่างยิ่ง.**

ทรงห้ามสมมติสีมาคร่อมแม่น้ำ

[๑๕๖]

๒๕๑. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงสมมติสีมาคร่อมแม่น้ำ รูปใดสมมติ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๒๕๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้สมมติสีมาคร่อมแม่น้ำที่มีเรือจอดประจำหรือมีสะพานถาวร.**

การสมมติโรงอุโบสถ

[๑๕๗]

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุทั้งหลายสวดปาติโมกข์ตามบริเวณวิหารโดยมิได้กำหนดที่ พระอาคันตุกะทั้งหลายไม่รู้ว่่าวันนี้พระสงฆ์จักทำอุโบสถที่ไหน ... ตรัสว่า

๒๕๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงสวดปาติโมกข์ตามบริเวณวิหารโดยมิได้กำหนดที่ รูปใดสวด **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๒๕๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้สมมติวิหาร เรือนมุงแถบเดียว เรือนชั้น เรือนโล้น หรือถ้ำ** ที่สงฆ์จำนงให้เป็นโรงอุโบสถแล้ว ทำอุโบสถ.

วิธีสมมติโรงอุโบสถ

๒๕๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แล พึงสมมติโรงอุโบสถอย่างนี้.

ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติ-
ทุติยกรรมวาจา ว่าดังนี้

• กรรมวาจาสมมติโรงอุโบสถ

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่
แล้ว สงฆ์พึงสมมติวิหารมีชื่อนี้ให้เป็นโรงอุโบสถ **นี่เป็นญัตติ.**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สงฆ์สมมติอยู่บัดนี้ ซึ่งวิหาร
มีชื่อนี้ ให้เป็นโรงอุโบสถ การสมมติวิหารมีชื่อนี้ให้เป็นโรงอุโบสถ
ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้น
พึงพูด.

วิหารมีชื่อนี้อันสงฆ์สมมติให้เป็นโรงอุโบสถแล้ว ชอบแก่สงฆ์
เหตุนี้จึงนี้ ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

ทรงห้ามสมมติโรงอุโบสถ ๒ แห่งในอาวาสเดียวกัน

[๑๕๘]

ก็โดยสมัยนั้นแล ในอาวาสแห่งหนึ่ง สงฆ์สมมติโรงอุโบสถ ๒ แห่ง. ภิกษุ
ทั้งหลายประชุมกันในโรงอุโบสถทั้งสองด้วยตั้งใจว่า สงฆ์จักทำอุโบสถที่นี่ สงฆ์จัก
ทำอุโบสถ ณ ที่นี้ ... ตรัสว่า

๒๕๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในอาวาสแห่งหนึ่ง สงฆ์ไม่พึงสมมติ
โรงอุโบสถ ๒ แห่ง รูปใดสมมติ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๒๕๗. คุณกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ถอนโรงอุโบสถแห่งหนึ่ง แล้วทำอุโบสถในโรงอุโบสถแห่งหนึ่ง.

วิธีถอนโรงอุโบสถ

๒๕๘. คุณกรภิกษุทั้งหลาย ก็แล ฟังถอนโรงอุโบสถอย่างนี้.

ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ ฟังประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติ-
ทุติยกรรมวาจา ว่าดังนี้

• กรรมวาจาถอนโรงอุโบสถ

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว
สงฆ์ฟังถอนโรงอุโบสถมีชื่อนี้ **นี่เป็นญัตติ**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สงฆ์ถอนอยู่บัดนี้ ซึ่งโรงอุโบสถ
มีชื่อนี้ การถอนโรงอุโบสถมีชื่อนี้ ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง
ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

โรงอุโบสถมีชื่อนี้อันสงฆ์ถอนแล้ว ชอบแก่สงฆ์ เหตุนี้จึงนั่ง
ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

ทรงห้ามสมมติโรงอุโบสถเล็กเกินขนาด

[๑๕๙]

ก็โดยสมัยนั้นแล ในอาวาสแห่งหนึ่ง สงฆ์สมมติโรงอุโบสถเล็กเกินขนาด. ถึงวัน
อุโบสถ ภิกษุสงฆ์ลงประชุมกันมาก. ภิกษุทั้งหลายต้องนั่งฟังปาติโมกข์ในพื้นที่ซึ่ง
มิได้สมมติ ภิกษุเหล่านั้นจึงได้หารือกันว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติไว้ว่า
พึงสมมติโรงอุโบสถแล้วจึงทำอุโบสถดังนี้ ก็พวกเรานั่งฟังปาติโมกข์ในพื้นที่ซึ่งมิได้
สมมติ อุโบสถเป็นอันพวกเราทำแล้ว หรือไม่เป็นอันทำหนอ ... ครัสว่า

คุณกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุหนึ่งในพื้นที่ซึ่งสมมติแล้วก็ตาม มิได้สมมติก็ตาม
เพราะได้ฟังปาติโมกข์ ฉะนั้นอุโบสถย่อมเป็นอันเธอได้ทำแล้วเหมือนกัน.

๒๕๙. คุณกรภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล **สงฆ์จงสมมติพื้นที่ด้านหน้า**
โรงอุโบสถให้ใหญ่เท่าที่จำนง.

วิธีสมมติพื้นที่ด้านหน้าโรงอุโบสถ

๒๖๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แล พึงสมมติพื้นที่ด้านหน้าโรงอุโบสถอย่างนี้.

พึงทักนิมิตก่อน ครั้นทักนิมิตแล้ว ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยฉัตตติยกรรมวาจา ว่าดังนี้

• กรรมวาจาสมมติพื้นที่ด้านหน้าโรงอุโบสถ

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า นิมิตระบู่ไว้แล้วโดยรอบเพียงไร ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงสมมติพื้นที่ด้านหน้าโรงอุโบสถ ด้วยนิมิตเหล่านั้น **นี้เป็นฉัตตติ**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า นิมิตระบู่ไว้แล้วโดยรอบเพียงไร สงฆ์สมมติอยู่บัดนี้ซึ่งพื้นที่ด้านหน้าโรงอุโบสถด้วยนิมิตเหล่านั้น การสมมติพื้นที่ด้านหน้าโรงอุโบสถด้วยนิมิตเหล่านั้น ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้นี้ ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

พื้นที่ด้านหน้าโรงอุโบสถอันสงฆ์สมมติแล้วด้วยนิมิตเหล่านั้น ชอบแก่สงฆ์ เหตุนี้จึงนั่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

ทรงอนุญาตให้พระเถระลงประชุมก่อน

[๑๖๐]

๒๖๑. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในวันอุโบสถ เราอนุญาตให้ภิกษุผู้เถระทั้งหลายลงประชุมก่อน.

ภิกษุหลายวัดทำอุโบสถร่วมกัน

[๑๖๑]

๒๖๒. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย อาวาสในพระนครราชคฤห์นี้ก็หลายแห่ง มีสีมาอันเดียวกัน ภิกษุทั้งหลายในอาวาสเหล่านั้น วิวาทกันว่า ขอสงฆ์จงทำอุโบสถในอาวาสของพวกเรา ขอสงฆ์จงทำอุโบสถในอาวาสของพวกเรา ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุเหล่านั้นทุก ๆ รูป

ฟังประชุมทำอุโบสถแห่งเดียวกัน ก็หรือภิกษุผู้เฒ่าอยู่ในอาวาสใด ฟังประชุมทำอุโบสถในอาวาสนั้น แต่สงฆ์เป็นวรรคไม่ฟังทำอุโบสถ รูปใดทำ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

- พระมหากัสสปเถระเดินทางไปทำอุโบสถ

[๑๖๒]

ก็โดยสมัยนั้นแล ท่านพระมหากัสสปมาจากอันธกวินทิวารสูพระนครราชคฤห์ เพื่อทำอุโบสถ ในระหว่างทางข้ามแม่น้ำ เกือบถูกน้ำพัดไป จีวรของท่านเปียก. ภิกษุทั้งหลายได้ถามท่านพระมหากัสสปว่า อาวุโส เพราะเหตุไรจีวรของท่านจึงเปียก. ท่านตอบว่า อาวุโสทั้งหลาย ผมมาจากอันธกวินทิวารสูพระนครราชคฤห์เพื่อทำอุโบสถ ณ ที่นี้ ได้ข้ามแม่น้ำ ในระหว่างทาง เกือบถูกน้ำพัดไป เพราะเหตุนั้น จีวรของผมจึงเปียก ... ตรัสว่า

๒๖๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย สีมานั้นใด อันสงฆ์สมมติไว้แล้วให้มีสังวาสเสมอกัน มีอุโบสถเดียวกัน **สงฆ์จงสมมติสีมานั้นให้เป็นแดนไม่อยู่ปราศจากไตรจีวร.**

วิธีสมมติติจีวรวิปวาส

๒๖๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แล ฟังสมมติติจีวรวิปวาสสีมาอย่างนี้.

ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ ฟังประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยบัญญัติ-
หุติยกรรมวาจา ว่าดังนี้

- กรรมวาจาสมมติติจีวรวิปวาส

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สีมานั้นใด อันสงฆ์สมมติไว้แล้วให้มีสังวาสเสมอกัน มีอุโบสถเดียวกัน ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว **สงฆ์จงสมมติสีมานั้นให้เป็นแดนไม่อยู่ปราศจากไตรจีวร นี้เป็นบัญญัติ**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สีมานั้นใด อันสงฆ์สมมติไว้แล้วให้มีสังวาสเสมอกัน มีอุโบสถเดียวกัน **สงฆ์สมมติอยู่บัดนี้ซึ่งสีมานั้น**

ให้เป็นแดนไม่อยู่ปราศจากไตรจีวร การสมมติสีมานี้ให้เป็นแดนไม่อยู่ปราศจากไตรจีวร ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

สีมานั้นสงฆ์สมมติให้เป็นแดนไม่อยู่ปราศจากไตรจีวรแล้ว ชอบแก่สงฆ์ เหตุอันจึงนี้ ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

สมัยต่อมา ภิกษุทั้งหลายทราบว่ พระผู้มีพระภาคทรงอนุญาตการสมมติติจีวรวิปวาสนแล้ว จึงเก็บจีวรไว้ในละแวกบ้าน. จีวรเหล่านั้นหายบ้าง ถูกไฟไหม้บ้าง ถูกหนูกัดบ้าง. ภิกษุทั้งหลายมีแต่ผ้าไม่ดี มีจีวรเศร้าหมอง. ภิกษุทั้งหลายจึงถามกันอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย เพราะเหตุไร พวกท่านจึงมีแต่ผ้าไม่ดี มีจีวรเศร้าหมองเล่า.

ภิกษุเหล่านั้นตอบว่า อาวุโสทั้งหลาย พวกผมทราบว่าพระผู้มีพระภาคทรงอนุญาตการสมมติติจีวรวิปวาสนแล้ว จึงเก็บจีวรไว้ในละแวกบ้าน ณ ตำบลนี้ จีวรเหล่านั้นหายเสียบ้าง ถูกไฟไหม้บ้าง ถูกหนูกัดบ้าง เพราะเหตุนั้น พวกผมจึงมีแต่ผ้าไม่ดี มีจีวรเศร้าหมอง ... ตรัสว่า

๒๖๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย สีมานั้นใด อันสงฆ์สมมติไว้แล้วให้มีสังวาสเสมอกัน มีอุโบสถเดียวกัน สงฆ์จึงสมมติสีมานั้นให้เป็นแดนไม่อยู่ปราศจากไตรจีวร เว้นบ้านและอุปจารแห่งบ้าน.

วิธีสมมติติจีวรวิปวาสน

๒๖๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แล พึงสมมติติจีวรวิปวาสนสีมาอย่างนี้.

ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติ-ทุติยกรรมวาจา ว่าดังนี้

• กรรมวาจาสมมติติจีวรวิปวาสน

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สีมานั้นใดอันสงฆ์สมมติไว้แล้วให้มีสังวาสเสมอกัน มีอุโบสถเดียวกัน ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้วสงฆ์พึงสมมติสีมานั้นให้เป็นแดนไม่อยู่ปราศจากไตรจีวร เว้นบ้านและอุปจารแห่งบ้าน **นี้เป็นญัตติ.**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สีมานั้นได้อันสงฆ์สมมติไว้แล้ว ให้มีสังวาสเสมอกัน มีอุโบสถเดียวกัน สงฆ์สมมติอยู่บัดนี้ซึ่งสีมานั้น ให้เป็นแดนไม่อยู่ปราศจากไตรจีวร เว้นบ้านและอุปัชฌาย์แห่งบ้าน การสมมติสีมานี้ให้เป็นแดนไม่อยู่ปราศจากไตรจีวรเว้นบ้านและอุปัชฌาย์แห่งบ้าน ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูดสีมานั้นสงฆ์สมมติให้เป็นแดนไม่อยู่ปราศจากไตรจีวรเว้นบ้าน และอุปัชฌาย์แห่งบ้านแล้ว ชอบแก่สงฆ์ เหตุนั้นจึงนี้ ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

[๑๖๓]

๒๖๗. ...คุณภิกษุทั้งหลาย เมื่อภิกษุจะสมมติสีมา พึงสมมติสีมานสังวาสสีมาก่อน ภายหลังจึงสมมติไตรจีวรวิปวาสน. เมื่อจะถอนสีมา พึงถอนไตรจีวรวิปวาสนก่อน ภายหลังจึงถอนสีมานสังวาสสีมา.

วิธีถอนไตรจีวรวิปวาสน

๒๖๘. คุณภิกษุทั้งหลาย ก็แล พึงถอนไตรจีวรวิปวาสนอย่างนี้.

ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติ-ทุกติกรรมวาจา ว่าดังนี้

• กรรมวาจาถอนไตรจีวรวิปวาสน

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า แดนไม่อยู่ปราศจากไตรจีวรนั้นได้อันสงฆ์สมมติไว้แล้ว ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงถอนแดนไม่อยู่ปราศจากไตรจีวรนั้น **นี้เป็นญัตติ**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า แดนไม่อยู่ปราศจากไตรจีวรนั้นได้อันสงฆ์สมมติไว้แล้ว สงฆ์ถอนอยู่บัดนี้ ซึ่งแดนไม่อยู่ปราศจากไตรจีวรนั้น การถอนแดนไม่อยู่ปราศจากไตรจีวรนั้น ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

แดนไม่อยู่ปราศจากไตรจีวรนั้น สงฆ์ถอนแล้ว ชอบแก่สงฆ์ เหตุนั้นจึงนี้ ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

วิธีถอนสมานสังวาสสีมา

๒๖๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แล ฟังถอนสมานสังวาสสีมาอย่างไร.

ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ ฟังประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติ-
ทุติยกรรมวาจา ว่าดังนี้

• กรรมวาจาถอนสมานสังวาสสีมา

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สีมานั้นได้อันสงฆ์สมมติไว้แล้ว
ให้มีสังวาสเสมอกัน ให้มีอุโบสถเดียวกัน ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์
ถึงที่แล้ว สงฆ์ฟังถอนสีมานั้น **นี้เป็นญัตติ.**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สีมานั้นได้อันสงฆ์สมมติไว้แล้ว
ให้มีสังวาสเสมอกัน ให้มีอุโบสถเดียวกัน สงฆ์ถอนอยู่บัดนี้ ซึ่งสีมา
นั้น การถอนสีมามีสังวาสเสมอกัน มีอุโบสถเดียวกันนี้ ชอบแก่ท่านผู้ใด
ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

สีมามีสังวาสเสมอกัน มีอุโบสถเดียวกันนั้น อันสงฆ์ถอนแล้ว
ชอบแก่สงฆ์ เหตุนี้จึงนิ่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ ด้วยอย่างนี้.

• อพัทฐสีมา

[๑๖๔]

๒๗๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อสงฆ์ยังไม่ได้สมมติ ยังไม่ได้กำหนดสีมา
ภิกษุเข้าอาศัยบ้านหรือนิคมใดอยู่ เขตของบ้านนั้นเป็นคามสีมา
บ้าง เขตของนิคมนั้นเป็นนิคมสีมาบ้าง สีมานี้มีสังวาสเสมอกัน
มีอุโบสถเดียวกัน ในบ้านหรือนิคมนั้น.

๒๗๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าในป่าหาคนตั้งบ้านเรือนมิได้ ชั่ว
๗ อพัทธร^๑โดยรอบ เป็นสัตตพัทธรสีมา สีมานี้มีสังวาส
เสมอกัน มีอุโบสถเดียวกันในป่านั้น.

๑. อพัทธร หมายถึง ชื่อมาตรวัดในบาลี รวบรวม ๗ วา เป็น ๑ อพัทธร ที่มา : พจนานุกรม
ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ -ผู้รวบรวม.

๒๗๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย แม่น้ำทั้งหมด สมมติเป็นสีมาไม่ได้ สมุทรทั้งหมด สมมติเป็นสีมาไม่ได้ ชาติสระ^๑ทั้งหมด สมมติเป็นสีมาไม่ได้.

๒๗๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในแม่น้ำในสมุทร หรือในชาติสระชั้วักน้ำสาต โดยรอบแห่งมีชมิบุตร เป็นอุทกทุกเขปสีมา สีมานี้มีสังวาสเสมอกัน มีอุโบสถเดียวกัน ในน่านน้ำนั้น.

• สีมาสังกระ

[๑๖๕]

...ดูกรภิกษุทั้งหลาย สีมาอันภิกษุเหล่าใดสมมติไว้ก่อนแล้ว กรรมนั้นของภิกษุเหล่านั้นเป็นกรรม ไม่กำเริบ ควรแก่ฐานะ สีมาอันภิกษุเหล่าใดสมมติแล้วในภายหลัง กรรมนั้นของภิกษุเหล่านั้นไม่เป็นกรรม กำเริบ ไม่ควรแก่ฐานะ.

๒๗๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงสมมติสีมาคาบเกี่ยวสีมา รูปใดสมมติคาบเกี่ยว **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

• สีมาทับสีมา

...ดูกรภิกษุทั้งหลาย สีมาอันภิกษุเหล่าใดสมมติไว้ก่อนแล้ว กรรมนั้นของภิกษุเหล่านั้นเป็นกรรม ไม่กำเริบ ควรแก่ฐานะ สีมาอันภิกษุเหล่าใดสมมติแล้วในภายหลัง กรรมนั้นของภิกษุเหล่านั้นไม่เป็นกรรม กำเริบ ไม่ควรแก่ฐานะ.

๒๗๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงสมมติสีมาทับสีมา รูปใดสมมติทับ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๒๗๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้ภิกษุผู้จะสมมติสีมา เว้นสีมันตริก^๒ไว้ แล้วสมมติสีมา.**

๑. ชาติสระ หมายถึง สระธรรมชาติ ที่มา : พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ -ผู้รวบรวม.

๒. สีมันตริก หมายถึง ช่องว่างในระหว่างสีมา ที่มา : พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาฯ พ.ศ. ๒๕๓๕ -ผู้รวบรวม

วันอุโบสถ ๒

[๑๖๖]

ครั้งนั้น ภิกษุทั้งหลายได้มีความปริวิตกว่า วันอุโบสถมีเท่าไรหนอ ... ตรัสว่า

๒๗๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย วันอุโบสถนี้มี ๒ คือ อุโบสถมีในวัน ๑๔ ค่ำ อุโบสถมีในวัน ๑๕ ค่ำ ดูกรภิกษุทั้งหลาย วันอุโบสถ ๒ นี้แล.

การทำอุโบสถ ๔ อย่าง

ครั้งนั้น ภิกษุทั้งหลายได้มีความปริวิตกว่า การทำอุโบสถมีเท่าไรหนอ ... ตรัสว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย การทำอุโบสถนี้มี ๔ คือ

๑. การทำอุโบสถเป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรม
๒. การทำอุโบสถพร้อมเพรียงโดยไม่เป็นธรรม
๓. การทำอุโบสถเป็นวรรคโดยธรรม
๔. การทำอุโบสถพร้อมเพรียงโดยธรรม.

๒๗๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในการทำอุโบสถ ๔ อย่างนั้น การทำอุโบสถนี้ใดเป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรม การทำอุโบสถเห็นปานนั้น ไม่ควรทำ และเราก็ **ไม่อนุญาต**.

๒๗๙. ในการทำอุโบสถ ๔ อย่างนั้น การทำอุโบสถนี้ใด ที่พร้อมเพรียงโดยไม่เป็นธรรม การทำอุโบสถเห็นปานนั้น ไม่ควรทำ และเราก็ **ไม่อนุญาต**.

๒๘๐. ในการทำอุโบสถ ๔ อย่างนั้น การทำอุโบสถนี้ใด เป็นวรรคโดยธรรม การทำอุโบสถเห็นปานนั้น ไม่ควรทำ และเราก็ **ไม่อนุญาต**.

๒๘๑. ในการทำอุโบสถ ๔ อย่างนั้น การทำอุโบสถนี้ใด ที่พร้อมเพรียงโดยธรรม การทำอุโบสถเห็นปานนั้น ควรทำ และเราก็ **อนุญาต**.

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แหละพวกเธอพึงทำในใจว่า จักทำอุโบสถกรรมชนิดที่พร้อมเพรียงโดยธรรม ดังนี้. ดูกรภิกษุทั้งหลาย พวกเธอพึงศึกษาอย่างนี้แล.

ปาติโมกข์เทศ ๕

[๑๖๗]

ครั้งนั้น ภิกษุทั้งหลาย ได้มีความปริวิตกว่า ปาติโมกข์เทศมีเท่าไรหนอ ... ตรัสว่า

๒๘๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ปาติโมกข์เทศนี้มี ๕ คือ

ภิกษุสวดนิทานจบแล้ว ฟังสวดอุเทศที่เหลือด้วยสุตบท นี่เป็น ปาติโมกข์เทศที่ ๑.

สวดนิทาน สวดปาราชิก ๔ จบแล้ว ฟังสวดอุเทศที่เหลือด้วยสุตบท นี่เป็น ปาติโมกข์เทศที่ ๒.

สวดนิทาน สวดปาราชิก ๔ สวดสังฆาภิเสศ ๑๓ จบแล้ว ฟังสวดอุเทศที่เหลือด้วยสุตบท นี่เป็น ปาติโมกข์เทศที่ ๓.

สวดนิทาน สวดปาราชิก ๔ สวดสังฆาภิเสศ ๑๓ สวดอนิยต ๒ จบแล้ว ฟังสวดอุเทศที่เหลือด้วยสุตบท นี่เป็น ปาติโมกข์เทศที่ ๔.

สวดโดยพิสดารหมด เป็น ปาติโมกข์เทศที่ ๕.

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ปาติโมกข์เทศ ๕ นี้แล.

• ทรงห้ามสวดปาติโมกข์ย่อ

สมัยต่อมา ภิกษุทั้งหลายทราบว่ พระผู้มีพระภาคทรงอนุญาตการสวดปาติโมกข์ย่อ ดังนี้ จึงสวดปาติโมกข์ย่อทุกครั้ง ... ตรัสว่า

๒๘๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงสวดปาติโมกข์ย่อ รูปใดสวด ต้องอาบัติทุกกฏ.

ทรงอนุญาตให้สวดปาติโมกข์ย่อเมื่อมีอันตราย

๒๘๔. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อมีอันตราย เราอนุญาตให้สวดปาติโมกข์ย่อ.

• **อันตราย ๑๐ ประการ**

๒๔๕. ...คุณรภิกษุทั้งหลาย เมื่อไม่มีอันตราย ภิกษุไม่พึงสวดปาติโมกข์ย่อ
รูปใดสวด **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๒๔๖. เมื่อมีอันตราย **เราอนุญาตให้สวดปาติโมกข์ย่อ.**

อันตรายในเรื่องนั้นเหล่านี้ คือ

๑. พระราชาเสด็จมา (ราชนุตราโย)
๒. โจรมาบลิ้น (โจรนุตราโย)
๓. ไฟไหม้ (อคยนุตราโย)
๔. น้ำหลากมา (อุทกนุตราโย)
๕. คนมามาก (มนุสสนุตราโย)
๖. ผีเข้าภิกษุ^๑ (อมนุสสนุตราโย)
๗. สัตว์ร้ายเข้ามา (วาฬนุตราโย)
๘. งูร้ายเลื้อยเข้ามา (สิริสปนุตราโย)
๙. ภิกษุอาพาธหนักจะถึงเสียชีวิต (ชีวิตนุตราโย)
๑๐. มีอันตรายแก่พรหมจรรย์ (พรหมจริยนุตราโย)

คุณรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้สวดปาติโมกข์ย่อในเพราะอันตราย
เห็นปานนี้ เมื่อไม่มีอันตราย ให้สวดโดยพิสดาร.

จะแสดงธรรมท่ามกลางสงฆ์ต้องได้รับอาราธนาก่อน

[๑๖๘]

๒๔๗. ...คุณรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่ได้รับอาราธนา ไม่พึงแสดงธรรมใน
ท่ามกลางสงฆ์ รูปใดแสดง **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๒๔๘. คุณรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้ภิกษุผู้เถระแสดงธรรมเอง หรือ**
ให้อาราธนาผู้อื่นแสดง.

๑. บาลีมีว่า อมนุสสนุตราโย สามารถแปลได้ว่า อันตรายเกิดจากอมนุษย์ —*ผู้รวบรวม*

ถามวินัยท่ามกลางสงฆ์ต้องได้รับสมมติก่อน

[๑๖๙]

๒๘๙. ...คุณภิกษุทั้งหลาย ภิกษุยังมิได้รับสมมติ ไม่พึงถามวินัยในท่ามกลางสงฆ์ รูปใดถาม **ต้องอาบัติทุกกฏ**.

๒๙๐. คุณภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้ภิกษุผู้ได้รับสมมติแล้ว**ถามวินัยในท่ามกลางสงฆ์ได้.

วิธีสมมติเป็นผู้ถาม

๒๙๑. คุณภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุพึงสมมติอย่างนี้. ตนเองสมมติตนก็ได้ ภิกษุอื่นสมมติภิกษุอื่นก็ได้.

อย่างไรเล่า ที่ชื่อว่าตนเองสมมติตน.

ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติกรรมวาจาว่าดังนี้

• กรรมวาจาสมมติตน

พระสงฆ์เจ้าข้า ขอจงฟังข้าพเจ้า^๑ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว ข้าพเจ้าขอถามพระวินัยต่อผู้มีชื่อนี้.

อย่างนี้ ที่ชื่อว่าตนเองสมมติตน.

อย่างไรเล่า ที่ชื่อว่าภิกษุอื่นสมมติภิกษุอื่น.

ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติกรรมวาจาว่าดังนี้

• กรรมวาจาสมมติผู้อื่น

พระสงฆ์เจ้าข้า ขอจงฟังข้าพเจ้า ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว ขอผู้มีชื่อนี้ถามพระวินัยต่อผู้มีชื่อนี้.

อย่างนี้ ที่ชื่อว่าภิกษุอื่นสมมติภิกษุอื่น.

๑. ในช่วงต้นของหนังสือเล่มนี้ ใช้สำนวนแปลว่า “ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า” —ผู้รวบรวม

ถามวินัยต้องตรวจดูบริษัทก่อน

สมัยต่อมา ภิกษุทั้งหลายผู้มีศีลเป็นที่รัก ได้รับสมมติแล้ว ถ้ามพระวินัยในท่ามกลางสงฆ์. พระฉัพพัคคีย์ได้อาฆาต เคืองแค้น คุณความจะฆ่าเสีย ... ตรัสว่า

๒๙๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุแม่ที่ได้รับสมมติแล้ว ตรวจดูบริษัท พิจารณาดูบุคคล แล้วจึงถามวินัยในท่ามกลางสงฆ์.

สมัยต่อมา พระฉัพพัคคีย์ยังมิได้รับสมมติ วิชฌนาพระวินัยในท่ามกลางสงฆ์ ... ตรัสว่า

๒๙๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ยังไม่ได้รับสมมติ ไม่พึงวิชฌนาวินัยในท่ามกลางสงฆ์ รูปใดวิชฌนา **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๒๙๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุที่ได้รับสมมติแล้ว วิชฌนาวินัยในท่ามกลางสงฆ์.

วิธีสมมติเป็นผู้วิชฌนา

๒๙๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แล ภิกษุพึงสมมติอย่างนี้. ตนเองสมมติตนก็ได้ ภิกษุอื่นสมมติภิกษุอื่นก็ได้.

อย่างไรเล่า ชื่อว่าตนเองสมมติตน.

ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติกรรมวาจาว่าดังนี้

• กรรมวาจาสมมติตน

พระสงฆ์เจ้าข้า ขอบจงฟังข้าพเจ้า ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว ข้าพเจ้าอันผู้มีชื่อนี้ถามถึงพระวินัยแล้วขอวิชฌนา.

อย่างนี้ ชื่อว่าตนเองสมมติตน.

อย่างไรเล่า ชื่อว่าภิกษุอื่นสมมติภิกษุอื่น.

ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติกรรมวาจาว่าดังนี้

• กรรมาจาสम्मตผู้อื่น

พระสงฆ์เจ้าข้า ขอจงฟังข้าพเจ้า ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว ผู้มีชื่อนี้อันผู้มีชื่อนี้ถามถึงพระวินัยแล้วขอวิชันนา.

อย่างนี้ ชื่อว่าภิกษุอื่นสมมติภิกษุอื่น.

วิชันนาวินัยต้องตรวจดูบริษัทก่อน

สมัยต่อมา ภิกษุทั้งหลายผู้มีศีลเป็นที่รัก ได้รับสมมติแล้ววิชันนาพระวินัยในท่ามกลางสงฆ์. พระฉัพพัคคีย์ได้อาฆาต เคืองแค้น คุณความจะฆ่าเสีย ... ตรัสว่า

๒๙๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุแม่ที่ได้รับสมมติแล้ว ตรวจดูบริษัท พิจารณาดูบุคคลก่อน จึงวิชันนาวินัยในท่ามกลางสงฆ์.

โจทก์ต้องขอโอกาสต่อจำเลย

[๑๗๐]

ก็โดยสมัยนั้นแล พระฉัพพัคคีย์โจทภิกษุผู้มีได้ทำโอกาสด้วยอาบัติ ... ตรัสว่า

๒๙๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงโจทภิกษุผู้มีได้ทำโอกาสด้วยอาบัตินั้นรูปใดโจท ต้องอาบัติทุกกฏ.

๒๙๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้โจทก์ขอให้จำเลยทำโอกาสด้วยคำว่า ขอท่านจงทำโอกาส ผมใคร่จะกล่าววาทะท่าน ดังนี้ แล้วจึงโจทด้วยอาบัติ.

ก่อนโจทต้องพิจารณาดูบุคคล

สมัยต่อมา ภิกษุทั้งหลายผู้มีศีลเป็นที่รัก ขอให้พระฉัพพัคคีย์ทำโอกาสแล้วโจทด้วยอาบัติ. พระฉัพพัคคีย์ได้อาฆาต เคืองแค้น คุณความจะฆ่าเสีย ... ตรัสว่า

๒๙๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้โจทแม่เมื่อจำเลยทำโอกาสแล้ว พิจารณาดูบุคคลก่อน จึงโจทด้วยอาบัติ.

ก่อนขอโอกาสต้องพิจารณาบุคคล

สมัยต่อมา พระฉัพพัคคีย์คิดว่า ภิกษุทั้งหลายผู้มีศีลเป็นที่รัก ขอให้พวกเราทำโอกาสก่อนดังนี้ จึงรีบขอให้ภิกษุทั้งหลายที่บริสุทธฺิ์ไม่มีอาบัติ ทำโอกาสในอธิกรณฺ์ที่ไม่เป็นเรื่องไม่มีเหตุ ... ตรัสว่า

๓๐๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงขอให้ภิกษุทั้งหลายผู้บริสุทธฺิ์ ไม่มีอาบัติ ทำโอกาสในอธิกรณฺ์ที่ไม่เป็นเรื่อง ไม่มีเหตุ รูปใดขอให้ทำ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**
๓๐๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้พิจารณาบุคคลก่อน** จึงขอให้ทำโอกาส.

ทรงห้ามทำกรรมไม่เป็นธรรม

[๑๗๑]

ก็โดยสมัยนั้นแล พระฉัพพัคคีย์ทำกรรมไม่เป็นธรรมในท่ามกลางสงฆ์ ... ตรัสว่า

๓๐๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงทำกรรมไม่เป็นธรรมในท่ามกลางสงฆ์ รูปใดทำ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

พระฉัพพัคคีย์ยังขึ้นทำกรรมไม่เป็นธรรมอยู่ตามเดิม ... ตรัสว่า

๓๐๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้คัดค้าน**ในเมื่อภิกษุทำกรรมไม่เป็นธรรม.

สมัยต่อมาภิกษุทั้งหลายผู้มีศีลเป็นที่รักพากันคัดค้านในเมื่อพระฉัพพัคคีย์ทำกรรมไม่เป็นธรรม. พระฉัพพัคคีย์ได้อาฆาต เคืองแค้น คุณความจะฆ่าเสีย ... ตรัสว่า

๓๐๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้ทำความเห็นแย้งได้.**

ภิกษุทั้งหลายทำความเห็นแย้ง ในสำนักพระฉัพพัคคีย์เหล่านั้นนั้นแหละ. พระฉัพพัคคีย์ได้อาฆาต เคืองแค้น คุณความจะฆ่าเสีย ... ตรัสว่า

๓๐๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้ภิกษุ ๔-๕ รูปคัดค้าน** ให้ภิกษุ ๒-๓ รูป ทำความเห็นแย้ง ให้ภิกษุรูปเดียวนึกในใจว่า กรรมนั้นไม่ควรแก่เรา.

ทรงห้ามแก่งสวดปาติโมกข์ไม่ให้ได้ยิน

[๑๗๒]

๓๐๖. ...คุณกรภิกษุทั้งหลาย อันภิกษุผู้สวดปาติโมกข์ไม่ฟังแก่งสวดไม่ให้ได้ยิน รูปใดสวดไม่ให้ได้ยิน ต้องอาบัติทุกกฏ.

๓๐๗. ...คุณกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุที่สวดปาติโมกข์พยายามสวดด้วยตั้งใจว่าจะสวดให้ได้ยินถ้อยคำที่วั้นเมื่อพยายาม **ไม่ต้องอาบัติ.**

- ห้ามสวดปาติโมกข์ในบริษัทที่มีคฤหัสถ์

[๑๗๓]

๓๐๘. ...คุณกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่ฟังสวดปาติโมกข์ในบริษัทที่มีคฤหัสถ์ปนอยู่ด้วย รูปใดสวด ต้องอาบัติทุกกฏ.

ต้องได้รับอาราธนาจึงสวดปาติโมกข์ได้

[๑๗๔]

๓๐๙. ...คุณกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่ได้รับอาราธนา ไม่ฟังสวดปาติโมกข์ในท่ามกลางสงฆ์ รูปใดสวด ต้องอาบัติทุกกฏ.

๓๑๐. คุณกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตปาติโมกข์ให้เป็นหน้าที่ของพระเถระ.

หน้าที่สวดปาติโมกข์

[๑๗๕]

ครั้งนั้น พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ พระนครราชคฤห์ตามพระพุทธานุชาภิรมย์แล้ว เสด็จจาริกโดยมรรคาอันจะไปเมืองโจทनावัตถุ เสด็จจาริกโดยลำดับ ลุถึงเมืองโจทनावัตถุแล้ว. ก็โดยสมัยนั้นแล ในอาวาสแห่งหนึ่ง มีภิกษุอยู่ด้วยกันมากรูป.

บรรดาภิกษุเหล่านั้น พระเถระเป็นผู้เขลา ไม่ฉลาด. ท่านไม่รู้อุโบสถ หรือวิธีทำอุโบสถ ไม่รู้ปาติโมกข์ หรือวิธีสวดปาติโมกข์

จึงภิกษุเหล่านั้นคิดกันว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติไว้แล้วว่า ปาติโมกข์เป็นหน้าที่ของพระเถระ ก็พระเถระของพวกเราอุปนี้เป็นผู้เขลา ไม่ฉลาด ไม่รู้อุโบสถ หรือวิธีทำอุโบสถ ไม่รู้ปาติโมกข์ หรือวิธีสวดปาติโมกข์ พวกเราจะพึงปฏิบัติอย่างไรหนอ ... ตรัสว่า

๓๑๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย บรรดาภิกษุเหล่านั้น ภิกษุรูปใดเป็นผู้ฉลาด สามารถ เราอนุญาตปาติโมกข์ให้เป็นหน้าที่ของภิกษุรูปนั้น.

• ทรงให้ส่งภิกษุไปศึกษาปาติโมกข์

[๑๗๖]

...ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ในอาวาสแห่งหนึ่งถึงวันอุโบสถ ภิกษุในศาสนานี้ อยู่ด้วยกันมาก ล้วนเป็นผู้เขลา ไม่ฉลาด. พวกเขาไม่รู้อุโบสถ หรือ วิธีทำอุโบสถ ไม่รู้ปาติโมกข์ หรือ วิธีสวดปาติโมกข์. พวกเขาจึงอาราธนาพระเถระว่า ขอพระเถระจงสวดปาติโมกข์ขอรับ. ท่านตอบอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย เราสวดปาติโมกข์ไม่ได้. พวกเขาจึงอาราธนาพระเถระรูปที่ ๒ ว่า ขอพระเถระจงสวดปาติโมกข์ขอรับ. แม้ท่านก็ตอบอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย เราสวดปาติโมกข์ไม่ได้. พวกเขาจึงอาราธนาพระเถระรูปที่ ๓ ว่า ขอพระเถระจงสวดปาติโมกข์ขอรับ. แม้ท่านก็ตอบอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย เราสวดปาติโมกข์ไม่ได้. พวกเขาได้อาราธนาจนถึงพระสังฆมณฑล โดยวิธีนี้แหละว่า ขอคุณจงสวดปาติโมกข์. แม้เธอรูปนั้นก็ตอบอย่างนี้ว่า ผมสวดปาติโมกข์ไม่ได้ขอรับ.

๓๑๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุเหล่านั้นพึงส่งภิกษุรูปหนึ่งไปสู่อาวาสใกล้เคียง พอจะกลับมาทันในวันนั้น ด้วยสั่งว่า ดูกรอาวุโส เธอจงไปเรียนปาติโมกข์โดยย่อหรือโดยพิสดารมา.

ครั้งนั้น ภิกษุทั้งหลายได้มีความปริวิตกว่า จะพึงส่งภิกษุรูปไหนหนอไป ...
ตรัสว่า

๓๑๓. คุณกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุผู้เถาะบัญญัติภิกษุผู้นวณะไป.

ภิกษุนวณะทั้งหลายอันพระเถระบัญญัติแล้วไม่ยอมไป ... ตรัสว่า

๓๑๔. คุณกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่อาพาธ อันพระเถระบัญญัติแล้ว จะไม่ยอมไปไม่ได้ รูปใดไม่ยอมไป ต้องอาบัติทุกกฏ.

ทรงอนุญาตให้เรียนปักขคณนา

[๑๗๗]

ครั้งนั้น พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ที่เมืองโจทनावัตถุตตามพระพุทธานุชากริรมย์แล้วเสด็จกลับมามายังพระนครราชคฤห์อีก. ก็โดยสมัยนั้นแล ชาวบ้านถามภิกษุทั้งหลายที่กำลังเที่ยววิณฑชบาตว่า ดิถีที่เท่าไรแห่งปักขเจ้าข้า. ภิกษุทั้งหลายตอบอย่างนี้ว่า อวสุโสทั้งหลาย พวกอาตมาไม่รู้เลย.

ชาวบ้านจึงเฟงโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า แม้เพียงนับปักข พระสมณะเชื้อสายพระศาकยบุตรเหล่านี้ก็ยังไม่รู้ ไฉนจะรู้คุณความดีอะไรอย่างอื่นเล่า ... ตรัสว่า

๓๑๕. คุณกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้เรียนปักขคณนา.

๓๑๖. ... คุณกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุทุก ๆ รูปเรียนปักขคณนา.

ก็โดยสมัยนั้นแล ชาวบ้านถามภิกษุทั้งหลายที่กำลังเที่ยววิณฑชบาตว่า ภิกษุมีจำนวนเท่าไรเจ้าข้า. ภิกษุทั้งหลายตอบอย่างนี้ว่า อวสุโสทั้งหลาย พวกอาตมาไม่รู้เลย. ชาวบ้านจึงเฟงโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า แม้พวกตนเอง พระสมณะเชื้อสายพระศาकยบุตรเหล่านี้ก็ยังไม่รู้ ไฉนจักรู้คุณความดีอะไรอย่างอื่นเล่า ... ตรัสว่า

๓๑๗. คุณกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้นับภิกษุ.

๓๑๘. ... เราอนุญาตให้นับภิกษุด้วยเรียกชื่อหรือให้จับสลากในวันอุโบสถ.

ทรงอนุญาตให้บอกวันอุโบสถ

[๑๗๘]

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุทั้งหลายไม่รู้ว่าเป็นวันอุโบสถ ไปบิณฑบาต ณ หมู่บ้านที่ไกล. พวกเธอมาถึงเมื่อกำลังสวดปาติโมกข์ก็มี มาถึงเมื่อสวดจบแล้ว ก็มี ... ตรัสว่า

๓๑๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้บอกว่า วันนี้เป็นวันอุโบสถ.
๓๒๐. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุเถระบอกแต่เช้าตรู่.
๓๒๑. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้บอกแม้ในเวลาภัตตกาล.
๓๒๒. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้บอกในกาลที่ตนระลึกได้.

บุพพกรณ์และบุพพกิจในโรงอุโบสถ

[๑๗๙]

ก็โดยสมัยนั้นแล ในอาวาสแห่งหนึ่ง โรงอุโบสถรก. พวกพระอาคันตุกะพากัน เพ่งโทษ ดิเดียน โพนทะนาว่า ไฉนภิกษุทั้งหลายจึงไม่กวาดโรงอุโบสถแล้ว ... ตรัสว่า

๓๒๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้กวาดโรงอุโบสถ.
ครั้งนั้น ภิกษุทั้งหลายได้มีความปริวิตกว่า ภิกษุรูปไหนหนอพึงกวาดโรงอุโบสถ ... ตรัสว่า

๓๒๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุเถระบัญญัติขานภิกษุขวนกะ.
ภิกษุขวนกะทั้งหลายอันพระเถระบัญญัติแล้วไม่ยอมกวาด ... ตรัสว่า
๓๒๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่อาพาธอันพระเถระบัญญัติแล้ว จะไม่กวาดไม่ได้ รูปใดไม่กวาด ต้องอาบัติทุกกฏ.

สมัยต่อมา ในโรงอุโบสถไม่มีใครปูลาดสนะไว้. ภิกษุทั้งหลายนั่งที่พื้นดิน. ทั้งตัว ทั้งจีวร เปื้อนฝุ่น ... ตรัสว่า

๓๒๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ปูลาดสนะในโรงอุโบสถ.

ครั้งนั้นภิกษุทั้งหลายได้มีความปริวิตกว่า ภิกษุรูปไหนหนอพึงปฐจาสนะในโรงอุโบสถ ... ตรัสว่า

๓๒๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุผู้เถระบัญญัติภิกษุนวกะ.

ภิกษุนวกะทั้งหลายอันพระเถระบัญญัติแล้วไม่ปฐจาสนะ ... ตรัสว่า

๓๒๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่อาพาธ อันพระเถระบัญญัติแล้ว จะไม่ปฐจาสนะไม่ได้ รูปใดไม่ปฐ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

สมัยต่อมา ในโรงอุโบสถ ไม่ได้ตามประทีปไว้. เวลาค่ำคืนภิกษุทั้งหลายเหยียบกายกันบ้าง เหยียบจิวรกันบ้าง ... ตรัสว่า

๓๒๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ตามประทีปในโรงอุโบสถ.

ครั้งนั้นภิกษุทั้งหลายได้มีความปริวิตกว่า ภิกษุรูปไหนหนอพึงตามประทีปในโรงอุโบสถ ... ตรัสว่า

๓๓๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุผู้เถระบัญญัติภิกษุนวกะ.

ภิกษุนวกะทั้งหลาย อันพระเถระบัญญัติแล้วไม่ยอมตามประทีป ... ตรัสว่า

๓๓๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่อาพาธ อันพระเถระบัญญัติแล้ว จะไม่ตามประทีปไม่ได้ รูปใดไม่ตามประทีป **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

จะไปไหนต้องขออนุญาตก่อน

[๑๘๐]

๓๓๒. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในศาสนานี้หลายรูปด้วยกันเป็นผู้เขลา ไม่ฉลาด ไปสู่ทิศ ไม่อำลาพระอุปัชฌาย์ อาจารย์. พวกเขาอันพระอุปัชฌาย์ อาจารย์พึงถามว่า ท่านทั้งหลายจักไปไหน. จักไปกับใคร. ถ้าพวกเขาเป็นผู้เขลา ไม่ฉลาด พุดอ้างถึงภิกษุเหล่าอื่นที่เป็นผู้เขลา ไม่ฉลาดด้วยกัน พระอุปัชฌาย์ อาจารย์ไม่พึงอนุญาต ถ้าอนุญาต **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๓๓๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าพวกเขาเป็นผู้เขลา ไม่ฉลาด อันพระอุปัชฌาย์ อาจารย์ ไม่อนุญาต ถ้ายังขึ้นไป **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

• **พึงสงเคราะห์พระพหูสูต**

๓๓๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในศาสนานี้อยู่ในอวาสแห่งหนึ่งมากรูปด้วยกัน ล้วนเป็นผู้เขลา ไม่ฉลาด. พวกเขาไม่รู้อุโบสถหรือวิธีทำอุโบสถ ไม่รู้ปาติโมกข์ หรือวิธีสวดปาติโมกข์. ภิกษุรูปอื่นมาในอวาสนั้น เป็นผู้คงแก่เรียน ชำนาญในคัมภีร์ ทรงธรรม ทรงวินัย ทรงมัตติกา เป็นบัณฑิต ฉลาด มีปัญญา มีความละเอียด รังเกียจใคร่ต่อศึกษา. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุเหล่านั้นพึงสงเคราะห์อนุเคราะห์ ปราศรัย บำรุงเธอด้วยจุนดินไม้ชำระฟัน น้ำบ้วนปาก ถ้าไม่สงเคราะห์ อนุเคราะห์ ปราศรัย บำรุงด้วยจุนดินไม้ชำระฟัน น้ำบ้วนปาก **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

• **ทรงให้ส่งพระไปเรียนปาติโมกข์**

๓๓๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ในอวาสแห่งหนึ่ง ถึงวันอุโบสถ ภิกษุในศาสนานี้อยู่ด้วยกันมากรูป ล้วนเป็นผู้เขลา ไม่ฉลาด. พวกเขาไม่รู้อุโบสถ หรือวิธีทำอุโบสถ ไม่รู้ปาติโมกข์ หรือวิธีสวดปาติโมกข์. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุเหล่านั้นพึงส่งภิกษุรูปหนึ่งไปสู่อวาสใกล้เคียงพอจะกลับมาทันในวันนั้น ด้วยสั่งว่า ดูกรอาวุโส เธอจงไปเรียนปาติโมกข์โดยย่อ หรือโดยพิสดารมา. ถ้าได้ภิกษุเช่นนั้นอย่างนี้ นั่นเป็นการดี ถ้าไม่ได้ ภิกษุเหล่านั้นทุก ๆ รูปพึงพากันไปสู่อวาสที่มีภิกษุรู้อุโบสถ หรือวิธีทำอุโบสถ รู้ปาติโมกข์ หรือวิธีสวดปาติโมกข์ ถ้าไม่พากันไป **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

ทรงอนุญาตให้จำพรรษาในอาวาสที่มีผู้สวดปาติโมกข์ได้

๓๓๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในศาสนานี้ อยู่จำพรรษาในอาวาสแห่งหนึ่งมากรูปด้วยกัน ล้วนเป็นผู้เขลา ไม่ฉลาด. พวกเขาไม่รู้อุโบสถ หรือวิธีทำอุโบสถ ไม่รู้ปาติโมกข์ หรือวิธีสวดปาติโมกข์. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุเหล่านั้นพึงส่งภิกษุรูปหนึ่งไปสู่อาวาสใกล้เคียงพอจะจะกลับมาทันในวันนั้น ด้วยสั่งว่า ดูกรอาวุโส เธอจงไปเรียนปาติโมกข์โดยย่อ หรือโดยพิสดารมา. ถ้าได้ภิกษุเช่นนั้นอย่างนี้ นั่นเป็นการดี ถ้าไม่ได้ พึงส่งภิกษุรูปหนึ่งไปชั่วระยะเวลา ๗ วัน ด้วยสั่งว่า ดูกรอาวุโส เธอจงไปเรียนปาติโมกข์โดยย่อหรือโดยพิสดารมา. ถ้าได้ภิกษุเช่นนั้นอย่างนี้ นั่นเป็นการดี ถ้าไม่ได้ ภิกษุเหล่านั้นไม่พึงอยู่จำพรรษาในอาวาสนั้น ถ้าขึ้นอยู่ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

ทรงอนุญาตให้มอบปาริสุทธิ

[๑๘๑]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย พวกเขาจงประชุมกัน สงฆ์จักทำอุโบสถ.

...ยังมีภิกษุอาพาธ ท่านมาไม่ได้...

๓๓๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้ภิกษุอาพาธมอบปาริสุทธิ.**

วิธีมอบปาริสุทธิ

๓๓๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แล พึงมอบปาริสุทธิ อย่างนี้

ภิกษุอาพาธนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า นั่งกระโหียง ประคองอัญชลี แล้วกล่าวคำมอบปาริสุทธิอย่างนี้ว่า ข้าพเจ้าขอมอบปาริสุทธิ ขอท่านจงนำปาริสุทธิของข้าพเจ้าไป ขอท่านจงบอกปาริสุทธิของข้าพเจ้า.

ภิกษุรับด้วยกาย รับด้วยวาจา รับด้วยทั้งกายและวาจาก็ได้ เป็นอันภิกษุอาพาธมอบปาริสุทธิแล้ว.

ไม่รับด้วยกาย ไม่รับด้วยวาจา ไม่รับด้วยทั้งกายและวาจา
ไม่เป็นอันภิกษุอาพาธมอบปาริสุทธิ.

ถ้าได้ภิกษุเช่นนี้เป็นอย่างนี้ นั่นเป็นการดี ถ้าไม่ได้ ภิกษุทั้งหลาย
พึงใช้เตียงหรือตั้ง หามภิกษุอาพาธนั้นมาในท่ามกลางสงฆ์
แล้วทำอุโบสถ.

๓๓๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าพวกภิกษุผู้พยาบาลใช้คิดอย่างนี้ว่า ถ้าพวก
เรাজักย้ายภิกษุอาพาธ อาพาธจักกำเริบหนัก หรือมิฉะนั้นก็จักถึง
มรณภาพ ดังนี้ ไม่พึงย้ายภิกษุอาพาธ สงฆ์พึงไปทำอุโบสถใน
สำนักภิกษุอาพาธนั้น แต่สงฆ์เป็นวรรค ไม่พึงทำอุโบสถ ถ้าขึ้นทำ
ต้องอาบัติทุกกฏ.

๓๔๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อภิกษุอาพาธมอบปาริสุทธิแล้ว ถ้าภิกษุผู้นำ
ปาริสุทธิ หลบไปจากที่นั้น ภิกษุอาพาธ**พึงมอบปาริสุทธิแก่รูปอื่น.**

๓๔๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อภิกษุอาพาธมอบปาริสุทธิแล้ว ถ้าภิกษุ
ผู้นำปาริสุทธิสึกเสียในที่นั้นแหละ ถึงมรณภาพ ปฏิญาณเป็น
สามเณร ปฏิญาณเป็นผู้บอกลาสิกขา ปฏิญาณเป็นผู้ต้องอันติมวัตตุ
ปฏิญาณเป็นผู้วิกลจริต ปฏิญาณเป็นผู้มีจิตฟุ้งซ่าน ปฏิญาณเป็น
ผู้กระสับกระส่ายเพราะเวทนา ปฏิญาณเป็นผู้ถูกสงฆ์ยกเสีย
ฐานไม่เห็นอาบัติ ปฏิญาณเป็นผู้ถูกสงฆ์ยกเสียฐานไม่ทำคืนอาบัติ
ปฏิญาณเป็นผู้ถูกสงฆ์ยกเสียฐานไม่สละคืนทิวฐิอันลามก
ปฏิญาณเป็นบัณฑิตกะเก้ ปฏิญาณเป็นไทยสังวาส^๑ ปฏิญาณเป็น
ผู้เข้ารีตเดิยวถีย์ ปฏิญาณเป็นสัตว์ดิรัจฉาน ปฏิญาณเป็นผู้ฆ่ามารดา
ปฏิญาณเป็นผู้ฆ่าบิดา ปฏิญาณเป็นผู้ฆ่าพระอรหันต์ ปฏิญาณเป็น
ผู้ประทุษร้ายภิกษุณี ปฏิญาณเป็นผู้ทำลายสงฆ์ ปฏิญาณเป็น
ผู้ทำร้ายพระศาสดาจนถึงห่อพระโลหิต ปฏิญาณเป็นอุกาโตพยัญชนก^๒
ภิกษุอาพาธ**พึงมอบปาริสุทธิแก่รูปอื่น.**

๑. ไทยสังวาส หมายถึง คนลักเพศ คือ ไม่ใช่ภิกษุ แต่ปลอมบวชเป็นภิกษุ (หน้า ๒๔๐) –ผู้รวบรวม

๒. อุกาโตพยัญชนก หมายถึง คน ๒ เพศ คือมีทั้งอวัยวะเพศชายและเพศหญิง (หน้า ๒๔๓) –ผู้รวบรวม

๓๔๒. คุณกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อภิกษุอาพาธมอบปาริสุทธิแล้ว ถ้าภิกษุผู้นำปาริสุทธิหลบไปเสียในระหว่างทาง **ปาริสุทธิไม่เป็นอันนำมา.**
๓๔๓. คุณกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อภิกษุอาพาธมอบปาริสุทธิแล้ว ถ้าภิกษุผู้นำปาริสุทธิสึกเสียในระหว่างทาง ถึงมรณภาพ ... ปฏิญาณเป็นอุกโตพยัญชนก **ปาริสุทธิไม่เป็นอันนำมา.**
๓๔๔. คุณกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อภิกษุอาพาธมอบปาริสุทธิแล้ว ถ้าภิกษุผู้นำปาริสุทธิเข้าประชุมสงฆ์แล้วหลบไปเสีย **ปาริสุทธิเป็นอันนำมาแล้ว.**
๓๔๕. คุณกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อภิกษุอาพาธมอบปาริสุทธิแล้ว ถ้าภิกษุผู้นำปาริสุทธิเข้าประชุมสงฆ์แล้วสึกเสีย ถึงมรณภาพ ... ปฏิญาณเป็นอุกโตพยัญชนก **ปาริสุทธิเป็นอันนำมาแล้ว.**
๓๔๖. คุณกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อภิกษุอาพาธมอบปาริสุทธิแล้ว ถ้าภิกษุผู้นำปาริสุทธิเข้าประชุมสงฆ์แล้ว หลับเสียไม่ได้บอก เผลอไปไม่ได้บอก เข้าสมาบัติไม่ได้บอก ปาริสุทธิเป็นอันนำมาแล้ว. ภิกษุผู้นำปาริสุทธิ **ไม่ต้องอาบัติ.**
๓๔๗. คุณกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อภิกษุอาพาธมอบปาริสุทธิแล้ว ถ้าภิกษุผู้นำปาริสุทธิเข้าประชุมสงฆ์แล้ว แกล้งไม่บอก ปาริสุทธิเป็นอันนำมาแล้ว แต่ภิกษุผู้นำปาริสุทธิ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

ทรงอนุญาตให้มอบฉันทะ

[๑๘๒]

ครั้งนั้น พระผู้มีพระภาครับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

คุณกรภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงประชุมกัน สงฆ์จักทำกรรม.

... ยังมีภิกษุอาพาธ ท่านมาไม่ได้ ... รับสั่งว่า

๓๔๘. คุณกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้ภิกษุอาพาธมอบฉันทะ.**

วิธีมอบฉันทะ

๓๔๙. ดุกรภิกษุทั้งหลาย ก็แล ฟังมอบฉันทะ อย่างนี้

ภิกษุอาพาธนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์ เฉวียงป่า นั่งกระโหียง ประคองอัญชลี แล้วกล่าวคำมอบฉันทะ อย่างนี้ว่า ข้าพเจ้าขอมอบฉันทะ ขอท่านจงนำฉันทะของข้าพเจ้าไป ขอท่านจงบอกฉันทะของข้าพเจ้า.

ภิกษุรับด้วยกาย รับด้วยวาจา รับด้วยทั้งกายและวาจาก็ได้ เป็นอันภิกษุอาพาธมอบฉันทะแล้ว.

ไม่รับด้วยกาย ไม่รับด้วยวาจา ไม่รับด้วยทั้งกายและวาจา ไม่เป็นอันภิกษุอาพาธมอบฉันทะ.

ถ้าได้ภิกษุผู้รับอย่างนี้ นั้นเป็นการดี ถ้าไม่ได้ ภิกษุทั้งหลาย ฟังใช้เพียงหรือตั้งห้ามภิกษุอาพาธนั้นมาในท่ามกลางสงฆ์แล้ว ทำกรรม.

๓๕๐. ดุกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าพวกภิกษุผู้พยาบาลใช้คิดอย่างนี้ว่า ถ้าพวกเรา จักย้ายภิกษุอาพาธ อาพาธจักกำเริบหนัก หรือมิฉะนั้นก็จักถึง มรณะภาพ ดังนี้ ไม่พึงย้ายภิกษุอาพาธ สงฆ์พึงไปทำกรรมใน สำนักภิกษุอาพาธนั้น แต่สงฆ์เป็นพรรค ไม่พึงทำกรรม ถ้าขึ้นทำ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๓๕๑. ดุกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อภิกษุอาพาธมอบฉันทะแล้ว ถ้าภิกษุผู้นำ ฉันทะหลบไปเสียจากที่นั้น ภิกษุอาพาธ**พึงมอบฉันทะแก่รูปอื่น.**

๓๕๒. ดุกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อภิกษุอาพาธมอบฉันทะแล้ว ถ้าภิกษุ ผู้นำฉันทะสึกเสียในที่นั้นแหละ ถึงมรณะภาพเสีย ปฏิญาณเป็น สามเณร ปฏิญาณเป็นผู้บอกลาสิกขา ปฏิญาณเป็นผู้ต้องอัน ติมวัตตุ ปฏิญาณเป็นผู้วิกลจริต ปฏิญาณเป็นผู้มีจิตฟุ้งซ่าน ปฏิญาณเป็นผู้กระต๊อบกระส่ายเพราะเวทนา ปฏิญาณเป็นผู้ถูก สงฆ์ยกเสียฐานไม่เห็นอาบัติ ปฏิญาณเป็นผู้ถูกสงฆ์ยกเสียฐานไม่เห็น ทำคินอาบัติ ปฏิญาณเป็นผู้ถูกสงฆ์ยกเสียฐานไม่เห็นละคินทิมฺมิลัน ลามก ปฏิญาณเป็นบัณฑิตเถาะก์ ปฏิญาณเป็นไทยสังวาส ปฏิญาณ

เป็นผู้เข้ารีตเดี๋ยวยุติ ปฏิญาณเป็นสัตว์ดิรัจฉาน ปฏิญาณเป็นผู้
ฆ่ามารดา ปฏิญาณเป็นผู้ฆ่าบิดา ปฏิญาณเป็นผู้ฆ่าพระอรหันต์
ปฏิญาณเป็นผู้ประทุษร้ายภิกษุณี ปฏิญาณเป็นผู้ทำลายสงฆ์
ปฏิญาณเป็นผู้ทำร้ายพระศาสดาจนถึงหื้อพระโลหิต ปฏิญาณ
เป็นอุกโตพยัญชนก ภิกษุอาพาธ**พึงมอบฉันทะแก่รูปอื่น.**

๓๕๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อภิกษุอาพาธมอบฉันทะแล้ว ถ้าภิกษุผู้นำ
ฉันทะหลบไปเสียในระหว่างทาง **ฉันทะไม่เป็นอันนำมา.**
๓๕๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อภิกษุอาพาธมอบฉันทะแล้ว ถ้าภิกษุผู้นำ
ฉันทะสึกเสียในระหว่างทาง ถึงมรณะภาพ ... ปฏิญาณเป็น
อุกโตพยัญชนก **ฉันทะไม่เป็นอันนำมา.**
๓๕๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อภิกษุอาพาธมอบฉันทะแล้ว ถ้าภิกษุ
ผู้นำฉันทะเข้าประชุมสงฆ์แล้วหลบไปเสีย **ฉันทะเป็นอัน
นำมาแล้ว.**
๓๕๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อภิกษุอาพาธมอบฉันทะแล้ว ถ้าภิกษุผู้นำ
ฉันทะเข้าประชุมสงฆ์แล้วสึกเสีย ถึงมรณะภาพ ... ปฏิญาณเป็น
อุกโตพยัญชนก **ฉันทะเป็นอันนำมาแล้ว.**
๓๕๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อภิกษุอาพาธมอบฉันทะแล้ว ถ้าภิกษุ
ผู้นำฉันทะเข้าประชุมสงฆ์แล้วลับเสียไม่ได้บอก เผลอไป
ไม่ได้บอก เข้าสมาบัติไม่ได้บอก **ฉันทะเป็นอันนำมาแล้ว.** ภิกษุ
ผู้นำฉันทะ**ไม่ต้องอาบัติ.**
๓๕๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อภิกษุอาพาธมอบฉันทะแล้ว ถ้าภิกษุผู้นำ
ฉันทะเข้าประชุมสงฆ์แล้วแก้งไม่บอก **ฉันทะเป็นอันนำมาแล้ว.**
แต่ภิกษุผู้นำฉันทะ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**
๓๕๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในวันอุโบสถ **เราอนุญาตให้ภิกษุผู้มอบ**
ปาริสุทธิมอบฉันทะด้วยเพื่อสงฆ์จะมีกรณียกิจ.

การลงทำอุโบสถเมื่อภิกษุถูกจับไว้

[๑๘๓]

ก็โดยสมัยนั้นแล ถึงวันอุโบสถ หมู่ญาติได้จับภิกษุรูปหนึ่งไว้ ... ตรัสว่า

๓๖๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ในวันอุโบสถ หมู่ญาติจับภิกษุในศาสนาไว้ หมู่ญาติเหล่านั้นอันภิกษุทั้งหลายพึงว่ากล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านทั้งหลาย ขอท่านกรุณาปล่อยภิกษุรูปนี้สักครู่หนึ่ง พอภิกษุรูปนี้ทำอุโบสถเสร็จ. ถ้าได้ตามขอร้องอย่างนี้ นั่นเป็นการดี ถ้าไม่ได้ หมู่ญาติเหล่านั้นอันภิกษุทั้งหลายพึงว่ากล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านทั้งหลาย ขอท่านกรุณา รออยู่ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง สักครู่ก่อน พอภิกษุนี้มอบปาริสุทธิเสร็จ. ถ้าได้ตามขอร้องอย่างนี้ นั่นเป็นการดี ถ้าไม่ได้ หมู่ญาติเหล่านั้น อันภิกษุทั้งหลายพึงว่ากล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านทั้งหลาย ขอท่านกรุณานำภิกษุนี้ไปนอกสี่มาสักครู่หนึ่ง พอพระสงฆ์ทำอุโบสถเสร็จ. ถ้าได้ตามขอร้องอย่างนี้ นั่นเป็นการดี ถ้าไม่ได้ สงฆ์เป็นพรรค ไม่พึงทำอุโบสถ ถ้าขึ้นทำ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๓๖๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย หนึ่งในวันอุโบสถ พระราชาทั้งหลายได้จับภิกษุในศาสนาไว้ ...

๓๖๒. ... พวกโจรได้จับ ...

๓๖๓. ... พวกนักเลงได้จับ ...

๓๖๔. ... พวกภิกษุที่เป็นข้าศึกได้จับภิกษุในศาสนาไว้ พวกนั้นอันภิกษุทั้งหลายพึงว่ากล่าว อย่างนี้ว่า ท่านทั้งหลาย ขอท่านกรุณาปล่อยภิกษุรูปนี้สักครู่หนึ่ง พอภิกษุรูปนี้ทำอุโบสถเสร็จ. ถ้าได้ตามขอร้องอย่างนี้ นั่นเป็นการดี ถ้าไม่ได้ พวกนั้นอันภิกษุทั้งหลาย พึงว่ากล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านทั้งหลาย ขอท่านกรุณารออยู่ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง สักครู่ก่อน พอภิกษุรูปนี้มอบปาริสุทธิเสร็จ. ถ้าได้ตามขอร้อง อย่างนี้ นั่นเป็นการดี ถ้าไม่ได้ พวกนั้นอันภิกษุทั้งหลายพึง ว่ากล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านทั้งหลาย ขอท่านกรุณานำภิกษุรูปนี้ไปนอกสีมาสักครู่หนึ่ง พอพระสงฆ์ทำอุโบสถเสร็จ. ถ้าได้ตามขอร้องอย่างนี้ นั่นเป็น การดี ถ้าไม่ได้ สงฆ์เป็นพรรค ไม่พึงทำอุโบสถ ถ้าขึ้นทำ ต้องอาบัติทุกกฏ.

ภิกษุวิกลจริต

[๑๘๔]

...ดูกรภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงประชุมกัน กรณีเยกิจของสงฆ์มีอยู่.

เมื่อพระผู้มีพระภาคตรัสอย่างนี้แล้ว ภิกษุรูปหนึ่งได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคว่า ยังมีภิกษุชื่อคัคคะ เป็นผู้วิกลจริต ท่านไม่มา พระพุทธเจ้าข้า. พระผู้มีพระภาค รับสั่งว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุวิกลจริตนี้มี ๒ จำพวก คือ ภิกษุที่วิกลจริต ระลึกอุโบสถได้บ้าง ระลึกไม่ได้บ้าง ระลึกสังฆกรรมได้บ้าง ระลึก ไม่ได้บ้าง ระลึกไม่ได้เสียเลยที่เดียวก็มี มาสู่อุโบสถบ้าง ไม่มาบ้าง มาสู่สังฆกรรมบ้าง ไม่มาบ้าง ไม่มาเสียเลยที่เดียวก็มี.

๓๖๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย บรรดาภิกษุวิกลจริตเหล่านั้น รูปใดที่ยังระลึก อุโบสถได้บ้าง ระลึกไม่ได้บ้าง ระลึกสังฆกรรมได้บ้าง ระลึกไม่ได้ บ้าง มาสู่อุโบสถบ้าง ไม่มาบ้าง มาสู่สังฆกรรมบ้าง ไม่มาบ้าง. **เราอนุญาตให้อุ้มมัดตกสมมติแก่ภิกษุวิกลจริตเห็นปานนั้น.**

วิธีให้อุ้มมัดตกสมมติ

๓๖๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลพึงให้อุ้มมัดตกสมมติอย่างนี้.

ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติ- ทุติยกรรมวาจา ว่าดังนี้

• **กรรมวาจาให้อุมมัตตกสมมติ**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุชื่อคัคคะเป็นผู้วิกลจริต ระลึกอุโบสถได้บ้าง ระลึกไม่ได้บ้าง ระลึกสังฆกรรมได้บ้าง ระลึกไม่ได้บ้าง มาสู่อุโบสถบ้าง ไม่มาบ้าง มาสู่สังฆกรรมบ้าง ไม่มาบ้าง ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงให้อุมมัตตกสมมติ แก่คัคคะภิกษุผู้วิกลจริต คือ คัคคะภิกษุระลึกอุโบสถได้ก็ตาม ระลึกไม่ได้ก็ตาม ระลึกสังฆกรรมได้ก็ตาม ระลึกไม่ได้ก็ตาม มาสู่อุโบสถก็ตาม ไม่มาก็ตาม มาสู่สังฆกรรมก็ตาม ไม่มาก็ตาม สงฆ์พร้อมกับคัคคะภิกษุ หรือเว้นจากคัคคะภิกษุ พึงทำอุโบสถได้ พึงทำสังฆกรรมได้ **นี่เป็นญัตติ**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุชื่อคัคคะเป็นผู้วิกลจริต ระลึกอุโบสถได้บ้าง ระลึกไม่ได้บ้าง ระลึกสังฆกรรมได้บ้าง ระลึกไม่ได้บ้าง มาสู่อุโบสถบ้าง ไม่มาบ้าง มาสู่สังฆกรรมบ้าง ไม่มาบ้าง สงฆ์ให้อยู่บัดนี้ซึ่งอุมมัตตกสมมติแก่คัคคะภิกษุผู้วิกลจริต คือคัคคะภิกษุระลึกอุโบสถได้ก็ตาม ระลึกไม่ได้ก็ตาม ระลึกสังฆกรรมได้ก็ตาม ระลึกไม่ได้ก็ตาม มาสู่อุโบสถก็ตาม ไม่มาก็ตาม มาสู่สังฆกรรมก็ตาม ไม่มาก็ตาม สงฆ์พร้อมกับคัคคะภิกษุ หรือเว้นจากคัคคะภิกษุ จักทำอุโบสถก็ได้ จักทำสังฆกรรมก็ได้ การให้อุมมัตตกสมมติแก่คัคคะภิกษุผู้วิกลจริต คือคัคคะภิกษุระลึกอุโบสถได้ก็ตาม ระลึกไม่ได้ก็ตาม ระลึกสังฆกรรมได้ก็ตาม ระลึกไม่ได้ก็ตาม มาสู่อุโบสถก็ตาม ไม่มาก็ตาม มาสู่สังฆกรรมก็ตาม ไม่มาก็ตาม สงฆ์พร้อมกับคัคคะภิกษุ หรือเว้นจากคัคคะภิกษุ จักทำอุโบสถก็ได้ จักทำสังฆกรรมก็ได้ ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด.

อุมมัตตกสมมติอันสงฆ์ให้แล้ว แก่คัคคะภิกษุผู้วิกลจริต คือคัคคะภิกษุระลึกอุโบสถได้ก็ตาม ระลึกไม่ได้ก็ตาม ระลึกสังฆกรรมได้ก็ตาม ระลึกไม่ได้ก็ตาม มาสู่อุโบสถก็ตาม ไม่มาก็ตาม มาสู่สังฆกรรมก็ตาม ไม่มาก็ตาม สงฆ์พร้อมกับคัคคะภิกษุ หรือเว้นจากคัคคะภิกษุ จักทำอุโบสถก็ได้ จักทำสังฆกรรมก็ได้ ชอบแก่สงฆ์ เหตุฉะนั้นจึงนั่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

วิธีทำอุโบสถ ๓ อย่าง

๑. สวดปาติโมกข์

[๑๘๕]

ก็โดยสมัยนั้นแล ในอาวาสแห่งหนึ่งถึงวันอุโบสถ มีภิกษุอยู่ด้วยกัน ๔ รูป จึงภิกษุเหล่านั้นได้มีความปริวิตกว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติไว้ว่า ภิกษุต้องทำอุโบสถ ดังนี้ ก็พวกเรามีอยู่เพียง ๔ รูป จะพึงทำอุโบสถอย่างไรหนอ ... ตรัสว่า

๓๖๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุ ๔ รูป สวดปาติโมกข์.

๒. ทำปาริสุทธิอุโบสถ

๓๖๘. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุ ๓ รูป ทำปาริสุทธิอุโบสถแก่กัน.

วิธีทำปาริสุทธิอุโบสถสำหรับภิกษุ ๓ รูป

๓๖๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แล พึงทำปาริสุทธิอุโบสถ อย่างนี้.

ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้ภิกษุเหล่านั้นทราบด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

• ญัตติกรรมวาจา

ท่านทั้งหลายเจ้าข้า ขอจงฟังข้าพเจ้า อุโบสถวันนี้ที่ ๑๕ ถ้าความพร้อมพร่งของท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว เราทั้งหลายพึงทำปาริสุทธิอุโบสถแก่กันเถิด.

ภิกษุผู้เถระพึงห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า นั่งกระโหียง ประคองอัญชลี แล้วบอกความบริสุทธิ์ของตน ต่อภิกษุเหล่านั้นอย่างนี้ว่า

คำบอกความบริสุทธิ์

ฉันบริสุทธิ์แล้ว เธอ ขอเธอจำฉันว่า ผู้บริสุทธิ์แล้ว

ฉันบริสุทธิ์แล้ว เธอ ขอเธอจำฉันว่า ผู้บริสุทธิ์แล้ว

ฉันบริสุทธิ์แล้ว เธอ ขอเธอจำฉันว่า ผู้บริสุทธิ์แล้ว.

ภิกษุผู้ผนวชพึงห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า นั่งกระโหย่ง ประคองอัญชติ แล้วบอกความบริสุทธิ์ของตน ต่อภิกษุเหล่านั้นอย่างนี้ว่า

ผมบริสุทธิ์แล้ว ขอรับ ขอท่านทั้งหลายจำผมว่า ผู้บริสุทธิ์แล้ว

ผมบริสุทธิ์แล้ว ขอรับ ขอท่านทั้งหลายจำผมว่า ผู้บริสุทธิ์แล้ว

ผมบริสุทธิ์แล้ว ขอรับ ขอท่านทั้งหลายจำผมว่า ผู้บริสุทธิ์แล้ว.

๓๗๐. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุ ๒ รูป ทำปาริสuthิอุโบสถ.

วิธีทำปาริสuthิอุโบสถสำหรับภิกษุ ๒ รูป

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แล พึงทำปาริสuthิอุโบสถอย่างนี้

ภิกษุผู้เถระพึงห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า นั่งกระโหย่ง ประคองอัญชติ แล้วบอกความบริสุทธิ์ของตน ต่อภิกษุผู้ผนวชอย่างนี้ว่า

คำบอกความบริสุทธิ์

ฉันบริสุทธิ์แล้ว เธอ ขอเธอจำฉันว่า ผู้บริสุทธิ์แล้ว

ฉันบริสุทธิ์แล้ว เธอ ขอเธอจำฉันว่า ผู้บริสุทธิ์แล้ว

ฉันบริสุทธิ์แล้ว เธอ ขอเธอจำฉันว่า ผู้บริสุทธิ์แล้ว.

ภิกษุผู้ผนวชพึงห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า นั่งกระโหย่ง ประคองอัญชติ แล้วบอกความบริสุทธิ์ของตน ต่อภิกษุผู้เถระอย่างนี้ว่า

คำบอกความบริสุทธิ์

ผมบริสุทธิ์แล้ว ขอรับ ขอท่านจำผมว่า ผู้บริสุทธิ์แล้ว

ผมบริสุทธิ์แล้ว ขอรับ ขอท่านจำผมว่า ผู้บริสุทธิ์แล้ว

ผมบริสุทธิ์แล้ว ขอรับ ขอท่านจำผมว่า ผู้บริสุทธิ์แล้ว.

๓. อธิษฐานอุโบสถ

๓๗๑. ...คูรภิกษุทั้งหลาย ในอาวาสแห่งหนึ่ง ถึงวันอุโบสถ มีภิกษุในศาสนานี้อยู่รูปเดียว. ภิกษุนั้นพึงกวาดสถานที่เป็นที่ไปมาแห่งภิกษุทั้งหลาย คือจะเป็นโรงฉัน มณฑป หรือโคนต้นไม้ก็ตาม แล้วตั้งน้ำฉัน น้ำใช้ ปู่อาสนะ ตามประทีปไว้ แล้วนั่งรออยู่. ถ้ามีภิกษุเหล่าอื่นมา พึงทำอุโบสถร่วมกับพวกเขา ถ้าไม่มีมา พึงอธิษฐานว่า วันนี้เป็นวันอุโบสถของเรา ถ้าไม่อธิษฐาน **ต้องอาบัติทุกกฏ.**
๓๗๒. คูรภิกษุทั้งหลาย ในอาวาสที่มีภิกษุอยู่ด้วยกัน ๔ รูป จะนำปาริสุทธิของภิกษุรูปหนึ่งมา แล้ว ๓ รูปสวดปาติโมกข์ไม่ได้ ถ้าขึ้นสวด **ต้องอาบัติทุกกฏ.**
๓๗๓. คูรภิกษุทั้งหลาย ในอาวาสที่มีภิกษุอยู่ด้วยกัน ๓ รูป จะนำปาริสุทธิของภิกษุรูปหนึ่งมา แล้ว ๒ รูปทำปาริสุทธิอุโบสถไม่ได้ ถ้าขึ้นทำ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**
๓๗๔. คูรภิกษุทั้งหลาย ในอาวาสที่มีภิกษุอยู่ด้วยกัน ๒ รูป จะนำปาริสุทธิของภิกษุรูปหนึ่งมา แล้วอีกรูปหนึ่งอธิษฐานไม่ได้ ถ้าขึ้นอธิษฐาน **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

ทรงให้แสดงอาบัตีก่อนทำอุโบสถ

[๑๘๖]

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งต้องอาบัติในวันอุโบสถ. เธอได้มีความปรวิติกในขณะนั้นว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติไว้ว่า ภิกษุมีอาบัติติดตัว ไม่พึงทำอุโบสถ ดังนี้ ก็เราเป็นผู้ต้องอาบัติแล้ว จะพึงปฏิบัติอย่างไรหนอ ... ตรัสว่า

๓๗๕. ดุกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในศาสนานี้ต้องอาบัติในวันอุโบสถ. ภิกษุนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า นั่งกระโหย่ง ประคองอัญชลี แล้วกล่าวอย่างนี้ว่า แนะเธอ ผมต้องอาบัติมีชื่อนี้ ผมแสดงคืนอาบัตินั้น.

ภิกษุผู้รับฟังถามว่า ท่านเห็นหรือ.

ภิกษุผู้แสดงฟังตอบว่า ครับ ผมเห็น.

ภิกษุผู้รับฟังบอกว่า ท่านพึงสำรวจมต่อไป.

• สงสัยในอาบัติ

๓๗๖. ดุกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในศาสนานี้มีความสงสัยในอาบัติ ในวันอุโบสถ. ภิกษุนั้น พึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์ เฉวียงบ่า นั่งกระโหย่ง ประคองอัญชลี แล้วกล่าวอย่างนี้ว่า แนะ เธอ ผมมีความสงสัยในอาบัติมีชื่อนี้ จักหมดสงสัยเมื่อใด จักทำคืนอาบัตินั้นเมื่อนั้น ครั้นแล้วพึงทำอุโบสถ ฟังปาติโมกข์ แต่ไม่พึงทำอันตรายแก่อุโบสถ เพราะข้อที่สงสัยนั้นเป็นปัจจัย.

• แสดงสภาพาบัติไม่ตก

[๑๘๗]

ก็โดยสมัยนั้นแล พระฉัพพัคคีย์แสดงสภาพาบัติ ... ตรัสว่า

๓๗๗. ดุกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงแสดงสภาพาบัติ รูปใดแสดง **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

สมัยต่อมา ภิกษุฉัพพัคคีย์รับแสดงสภาพาบัติ. ภิกษุทั้งหลายจึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาค. พระผู้มีพระภาคตรัสห้ามภิกษุทั้งหลายว่า

๓๗๘. ดุกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงรับแสดงสภาพาบัติ รูปใดรับแสดง **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

- ระลึกอาบัติได้เมื่อกำลังสวดปาติโมกข์

[๑๘๘]

๓๗๙. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อกำลังสวดปาติโมกข์อยู่ ภิกษุในศาสนา นี้ระลึกอาบัติได้. ภิกษุนั้นพึงบอกภิกษุใกล้เคียงอย่างนี้ว่า อาวุโส ผมต้องอาบัติมีชื่อนี้ ลุกจากที่นั่นแล้วจักทำคืนอาบัตินั้น ครั้นแล้วพึงทำอุโบสถฟังปาติโมกข์ แต่ไม่พึงทำอันตรายแก่อุโบสถ เพราะข้อที่ระลึกอาบัติได้นั้นเป็นปัจจัย.

๓๘๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อกำลังสวดปาติโมกข์อยู่ ภิกษุในศาสนา นี้มีความสงสัยในอาบัติ. ภิกษุนั้นพึงบอกภิกษุใกล้เคียงอย่างนี้ว่า แน่ะเธอ ผมมีความสงสัยในอาบัติมีชื่อนี้ จักหมดสงสัยเมื่อใด จักทำคืนอาบัตินั้น เมื่อนั้น ครั้นแล้วพึงทำอุโบสถฟังปาติโมกข์ แต่ไม่พึงทำอันตรายแก่อุโบสถ เพราะข้อที่สงสัยนั้นเป็นปัจจัย.

สงฆ์ต้องสภาคาบัติ

[๑๘๙]

๓๘๑. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ในอาวาสแห่งหนึ่ง ถึงวันอุโบสถ สงฆ์ ทั้งหมดในศาสนานี้ต้องสภาคาบัติ. ภิกษุเหล่านั้นพึงส่งภิกษุ รูปหนึ่งไปสู่อาวาสใกล้เคียงพอจะกลับมาทันในวันนั้นด้วยสั่งว่า อาวุโส เธอจงไปทำคืนอาบัตินั้นแล้วมา พวกเราจักทำคืนอาบัติใน สำนักเธอ ถ้าได้ภิกษุเช่นนั้นอย่างนี้ นั่นเป็นการดี ถ้าไม่ได้ ภิกษุ ผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

- ญัตติกรรมวาจา

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สงฆ์ทั้งหมดนี้ต้องสภาคาบัติ เห็นภิกษุรูปอื่นผู้บริสุทธิ์ไม่มีอาบัติเมื่อใด จักทำคืนอาบัตินั้นในสำนักเธอ เมื่อนั้น ครั้นแล้วพึงทำอุโบสถสวดปาติโมกข์ แต่ไม่พึงทำอันตรายแก่ อุโบสถ เพราะข้อที่ต้องสภาคาบัตินั้นเป็นปัจจัย.

๓๘๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในอวาสแห่งหนึ่ง ถึงวันอุโบสถ สงฆ์ทั้งหมด ในศาสนานี้มีความสงสัยในสภาคาบติ. ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

• ญัตติกรรมวาจา

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สงฆ์ทั้งหมดนี้มีความสงสัยใน สภาคาบติ หมดความสงสัยเมื่อใด จักทำคินอาบัตินั้นเมื่อนั้น ครั้นแล้ว พึงทำอุโบสถสวดปาติโมกข์ แต่ไม่พึงทำอันตรายแก่อุโบสถ เพราะข้อที่ มีความสงสัยนั้นเป็นปัจจัย.

๓๘๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็สงฆ์ในศาสนานี้จำพรรษาอยู่ในอวาสแห่ง หนึ่ง เป็นผู้ต้องสภาคาบติ. ภิกษุเหล่านั้นส่งภิกษุรูปหนึ่งไปสู่ อวาสใกล้เคียงพอจะกลับมาทันในวันนั้น ด้วยสั่งว่า อาวุโส เธอ จงไปทำคินอาบัตินั้นแล้วมา พวกเราจักทำคินอาบัตินั้นในสำนัก เธอ. ถ้าได้ภิกษุเช่นนั้นอย่างนี้ นั่นเป็นการดี ถ้าไม่ได้ พึงส่ง ภิกษุรูปหนึ่งไปชั่วระยะเวลา ๗ วัน ด้วยสั่งว่า อาวุโส เธอจงไป ทำคินอาบัตินั้นแล้วมา พวกเราจักทำคินอาบัตินั้นในสำนักเธอ.

[๑๙๐]

...ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ในอวาสแห่งหนึ่ง สงฆ์ทั้งหมดในศาสนานี้ต้อง สภาคาบติ. สงฆ์หมุ่นั้นไม่รู้จักชื่อ ไม่รู้จักโคตรของอาบัตินั้น. มีภิกษุรูป อื่นมาในอวาสนั้น เธอเป็นพหูสูต ชำนาญในคัมภีร์ ทรงธรรม ทรงวินัย ทรงมาติกา เป็นบัณฑิต ฉลาด มีปัญญา ละอาย รังเกียจ ผู้ใคร่ต่อสิกขา. ภิกษุรูปหนึ่งเข้าไปหาภิกษุนั้นแล้วได้เรียนถามภิกษุนั้นอย่างนี้ว่า ภิกษุรูป ใดทำอย่างนี้ด้วย อย่างนี้ด้วย ภิกษุรูปนั้นต้องอาบัติชื่ออะไรขอรับ.

พระพหูสูตตอบอย่างนี้ว่า ภิกษุรูปใด ทำอย่างนี้ด้วย อย่างนี้ด้วย ภิกษุรูปนั้นต้องอาบัติชื่อนี้ ขอรับ ท่านต้องอาบัติชื่อนี้แล้ว จงทำคิน อาบัตินั้นเสีย. ภิกษุรูปนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า มิใช่ผมแต่ผู้เดียวที่ต้องอาบัติ นี้ ขอรับ สงฆ์หมุ่นี้ล้วนต้องอาบัตินี้ทั้งนั้น. พระพหูสูตกล่าวอย่างนี้ ว่า ภิกษุรูปอื่นที่ต้องอาบัติแล้วหรือมิได้ต้อง จักช่วยอะไรท่านได้ขอรับ นิมนต์ท่านออกจากอาบัติของตนเสียเถิดขอรับ.

๓๘๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าภิกษุนั้นทำคิณอาบัตินั้น ตามคำของ พระพุทธเจ้า แล้วเข้าไปหาภิกษุเหล่านั้น ครั้นแล้วบอกภิกษุ เหล่านั้นอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ได้ทราบมาว่า ภิกษุ รูปใด ทำอย่างนี้ด้วย อย่างนี้ด้วย ภิกษุรูปนั้นต้องอาบัติ ชื่อนี้ พวกท่านต้องอาบัติชื่อนี้แล้วขอรับ จงทำคิณอาบัตินั้นเสีย. ถ้าภิกษุเหล่านั้นจะฟังทำคิณอาบัตินั้น ตามคำของภิกษุผู้บอก ทำได้อย่างนี้ นั่นเป็นการดี ถ้าจะไม่ฟังทำคิณ ภิกษุนั้น ไม่ปรารถนา ก็ไม่ฟังว่ากล่าวภิกษุเหล่านั้น.

ทำอุโบสถไม่ต้องอาบัติ ๑๕ ข้อ

[๑๙๑]

๓๘๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ในอาวาสแห่งหนึ่ง ถึงวันอุโบสถ มีภิกษุ เจ้าถิ่นในศาสนานี้มากรูปด้วยกัน แต่ประชุมกัน ๔ รูปบ้าง เกินกว่าบ้าง. พวกเขาไม่รู้อย่างมีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นที่ยังไม่มา. พวกเขาที่มีความสำคัญว่าเป็นธรรม มีความสำคัญว่าเป็นวินัย เป็นหมู่ มีความสำคัญว่าพร้อมกัน จึงทำอุโบสถ สวดปาติโมกข์.

เมื่อพวกเขากำลังสวดปาติโมกข์ ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่น มาถึง มีจำนวนมากกว่า. ภิกษุเหล่านั้นต้องสวดปาติโมกข์ใหม่. พวกเขาผู้สวด **ไม่ต้องอาบัติ.**

๓๘๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในอาวาสแห่งหนึ่ง ถึงวันอุโบสถ มีภิกษุ เจ้าถิ่นในศาสนานี้มากรูปด้วยกัน แต่ประชุมกัน ๔ รูปบ้าง เกินกว่าบ้าง. พวกเขาไม่รู้ว่า ยังมีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นที่ยังไม่มา. พวกเขาที่มีความสำคัญว่าเป็นธรรม มีความสำคัญว่าเป็นวินัย เป็นหมู่ มีความสำคัญว่าพร้อมกัน จึงทำอุโบสถ สวดปาติโมกข์.

เมื่อพวกเขากำลังสวดปาติโมกข์ ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่น มาถึง มีจำนวนเท่ากัน. ปาติโมกข์ที่สวดแล้วก็อันสวดดีแล้ว. พวกเขาผู้มาทีหลัง ฟังฟังส่วนที่ยังเหลือต่อไป. พวกเขาผู้สวด **ไม่ต้องอาบัติ.**

๓๘๗. ดุกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในอาวาสแห่งหนึ่ง ถึงวันอุโบสถ มีภิกษุเจ้าถิ่นในศาสนานี้มากรูปด้วยกัน แต่ประชุมกัน ๔ รูปบ้าง เกินกว่าบ้าง. พวกเขาไม่รู้ว่า ยังมีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นที่ยังไม่มา. พวกเขามีความสำคัญว่าเป็นธรรม มีความสำคัญว่าเป็นวินัย เป็นหมู่ มีความสำคัญว่าพร้อมกัน จึงทำอุโบสถ สวดปาติโมกข์.

เมื่อพวกเขากำลังสวดปาติโมกข์ ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนน้อยกว่า. ปาติโมกข์ที่สวดแล้วก็อันสวดดีแล้ว. พวกเขาภิกษุผู้มาทีหลัง ฟังฟังสวดที่ยังเหลือต่อไป. พวกเขาภิกษุผู้สวด **ไม่ต้องอาบัติ.**

๓๘๘. ดุกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในอาวาสแห่งหนึ่ง ถึงวันอุโบสถ มีภิกษุเจ้าถิ่นในศาสนานี้มากรูปด้วยกัน แต่ประชุมกัน ๔ รูปบ้าง เกินกว่าบ้าง. พวกเขาไม่รู้ว่า ยังมีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นที่ยังไม่มา. พวกเขามีความสำคัญว่าเป็นธรรม มีความสำคัญว่าเป็นวินัย เป็นหมู่ มีความสำคัญว่าพร้อมกัน จึงทำอุโบสถ สวดปาติโมกข์.

พอพวกเขาสวดปาติโมกข์จบ ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนมากกว่า. ภิกษุเหล่านั้นต้องสวดปาติโมกข์ใหม่. พวกเขาภิกษุผู้สวด **ไม่ต้องอาบัติ.**

๓๘๙. ดุกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในอาวาสแห่งหนึ่ง ถึงวันอุโบสถ มีภิกษุเจ้าถิ่นในศาสนานี้มากรูปด้วยกัน แต่ประชุมกัน ๔ รูปบ้าง เกินกว่าบ้าง. พวกเขาไม่รู้ว่า ยังมีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นที่ยังไม่มา. พวกเขามีความสำคัญว่าเป็นธรรม มีความสำคัญว่าเป็นวินัย เป็นหมู่ มีความสำคัญว่าพร้อมกัน จึงทำอุโบสถ สวดปาติโมกข์.

พอพวกเขาสวดปาติโมกข์จบ ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนเท่ากัน. ปาติโมกข์ที่สวดแล้วก็อันสวดดีแล้ว. พวกเขาภิกษุผู้มาทีหลัง ฟังบอกปารีสุทธิในสำนักพวกเขา. พวกเขาภิกษุผู้สวด **ไม่ต้องอาบัติ.**

๓๙๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในอวาสแห่งหนึ่ง ถึงวันอุโบสถ มีภิกษุเจ้าถิ่นในศาสนานี้มากรูปด้วยกัน แต่ประชุมกัน ๔ รูปบ้าง เกินกว่าบ้าง. พวกเขาไม่รู้ว่าจะยังมีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นที่ยังไม่มา. พวกเขาให้ความสำคัญว่าเป็นธรรม มีความสำคัญว่าเป็นวินัย เป็นหมู่ มีความสำคัญว่าพร้อมกัน จึงทำอุโบสถ สวดปาติโมกข์.

พวกเขาสวดปาติโมกข์จบ ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนน้อยกว่า. ปาติโมกข์ที่สวดแล้วก็อันสวดดีแล้ว. พวกเขาภิกษุผู้มาทีหลัง พึงบอกปาริสุทธิในสำนักพวกเขา. พวกเขาภิกษุผู้สวด **ไม่ต้องอาบัติ.**

๓๙๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในอวาสแห่งหนึ่ง ถึงวันอุโบสถ มีภิกษุเจ้าถิ่นในศาสนานี้มากรูปด้วยกัน แต่ประชุมกัน ๔ รูปบ้าง เกินกว่าบ้าง. พวกเขาไม่รู้ว่าจะยังมีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นที่ยังไม่มา. พวกเขาให้ความสำคัญว่าเป็นธรรม มีความสำคัญว่าเป็นวินัย เป็นหมู่ มีความสำคัญว่าพร้อมกัน จึงทำอุโบสถ สวดปาติโมกข์.

พอพวกเขาสวดปาติโมกข์จบ บริษัทยังไม่ทันลุกไป ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนมากกว่า. ภิกษุเหล่านั้น ต้องสวดปาติโมกข์ใหม่. พวกเขาภิกษุผู้สวด **ไม่ต้องอาบัติ.**

๓๙๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในอวาสแห่งหนึ่ง ถึงวันอุโบสถ มีภิกษุเจ้าถิ่นในศาสนานี้มากรูปด้วยกัน แต่ประชุมกัน ๔ รูปบ้าง เกินกว่าบ้าง. พวกเขาไม่รู้ว่าจะยังมีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นที่ยังไม่มา. พวกเขาให้ความสำคัญว่าเป็นธรรม มีความสำคัญว่าเป็นวินัย เป็นหมู่ มีความสำคัญว่าพร้อมกัน จึงทำอุโบสถ สวดปาติโมกข์.

พอพวกเขาสวดปาติโมกข์จบ บริษัทยังไม่ทันลุกไป ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึงมีจำนวนเท่ากัน ...

๓๙๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ... มีจำนวนน้อยกว่า ปาติโมกข์ที่สวดแล้วก็อันสวดดีแล้ว. พวกเขาภิกษุผู้มาทีหลัง พึงบอกปาริสุทธิในสำนักพวกเขา. พวกเขาภิกษุผู้สวด **ไม่ต้องอาบัติ.**

๓๙๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในอวาสแห่งหนึ่ง ถึงวันอุโบสถ มีภิกษุเจ้าถิ่นในศาสนานี้มากรูปด้วยกัน แต่ประชุมกัน ๔ รูปบ้าง เกินกว่าบ้าง. พวกเขาไม่รู้ว่า ยังมีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นที่ยังไม่มา. พวกเขามีความสำคัญว่าเป็นธรรม มีความสำคัญว่าเป็นวินัย เป็นหมู่ มีความสำคัญว่าพร้อมกัน จึงทำอุโบสถ สวดปาติโมกข์.

พอพวกเขาสวดปาติโมกข์จบ บริษัทบางพวกลุกไปแล้ว ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนมากกว่า. ภิกษุเหล่านั้นต้องสวดปาติโมกข์ใหม่ พวกภิกษุผู้สวด **ไม่ต้องอาบัติ.**

๓๙๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในอวาสแห่งหนึ่ง ถึงวันอุโบสถ มีภิกษุเจ้าถิ่นในศาสนานี้มากรูปด้วยกัน แต่ประชุมกัน ๔ รูปบ้าง เกินกว่าบ้าง. พวกเขาไม่รู้ว่า ยังมีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นที่ยังไม่มา. พวกเขามีความสำคัญว่าเป็นธรรม มีความสำคัญว่าเป็นวินัย เป็นหมู่ มีความสำคัญว่าพร้อมกัน จึงทำอุโบสถ สวดปาติโมกข์.

พอภิกษุเหล่านั้นสวดปาติโมกข์จบ บริษัทบางพวกลุกไปแล้ว ขณะนั้นมีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนเท่ากัน ...

๓๙๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ... มีจำนวนน้อยกว่า ปาติโมกข์ที่สวดแล้ว ก็เป็นอันสวดดีแล้ว. พวกภิกษุผู้มาทีหลัง พึงบอกปารีสุทธิในสำนักพวกเขา. พวกภิกษุผู้สวด **ไม่ต้องอาบัติ.**

๓๙๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในอวาสแห่งหนึ่ง ถึงวันอุโบสถ มีภิกษุเจ้าถิ่นในศาสนานี้มากรูปด้วยกัน แต่ประชุมกัน ๔ รูปบ้าง เกินกว่าบ้าง. พวกเขาไม่รู้ว่า ยังมีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นที่ยังไม่มา. พวกเขามีความสำคัญว่าเป็นธรรม มีความสำคัญว่าเป็นวินัย เป็นหมู่ มีความสำคัญว่าพร้อมกัน จึงทำอุโบสถ สวดปาติโมกข์.

พอพวกเขาสวดปาติโมกข์จบ บริษัทลุกไปหมดแล้ว ขณะนั้นมีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนมากกว่า. ภิกษุเหล่านั้นต้องสวดปาติโมกข์ใหม่. พวกภิกษุผู้สวด **ไม่ต้องอาบัติ.**

๓๙๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในอาวาสแห่งหนึ่ง ถึงวันอุโบสถ มีภิกษุเจ้าถิ่นในศาสนานี้มากรูปด้วยกัน แต่ประชุมกัน ๔ รูปบ้าง เกินกว่าบ้าง. พวกเขาไม่รู้ว่ ยังมีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นที่ยังไม่มา. พวกเขา มีความสำคัญว่าเป็นธรรม มีความสำคัญว่าเป็นวินัย เป็นหมู่ มีความสำคัญว่าพร้อมกัน จึงทำอุโบสถ สวดปาติโมกข์. พอพวกเขา สวดปาติโมกข์จบ บริษัทลุกไปหมดแล้ว ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนเท่ากัน ...

๓๙๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ... มีจำนวนน้อยกว่า ปาติโมกข์ที่สวดแล้ว ก็เป็นอันสวดดีแล้ว. พวกภิกษุผู้มาทีหลัง ฟังบอกปารีสุทธิในสำนักพวกเขา. พวกภิกษุผู้สวด **ไม่ต้องอาบัติ.**

ทำอุโบสถเป็นหมู่สำคัญว่าพร้อมกัน ๑๕ ข้อ

[๑๙๒]

๔๐๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ในอาวาสแห่งหนึ่ง ถึงวันอุโบสถ มีภิกษุเจ้าถิ่นในศาสนานี้มากรูปด้วยกัน แต่ประชุมกัน ๔ รูปบ้าง เกินกว่าบ้าง. พวกเขา รู้อยู่ว่า ยังมีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นที่ยังไม่มา. พวกเขา มีความสำคัญว่าเป็นธรรม มีความสำคัญว่าเป็นวินัย เป็นหมู่ มีความสำคัญว่าพร้อมกัน จึงทำอุโบสถ สวดปาติโมกข์. เมื่อพวกเขา กำลังสวดปาติโมกข์ ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนมากกว่า. ภิกษุเหล่านั้นต้องสวดปาติโมกข์ใหม่. พวกภิกษุผู้สวด **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๔๐๑. ... ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึงมีจำนวนเท่ากัน ...

๔๐๒. ... มีจำนวนน้อยกว่า ปาติโมกข์ที่สวดแล้วก็ เป็นอันสวดดีแล้ว. พวกภิกษุผู้มาทีหลัง ฟังฟังส่วนที่เหลือต่อไป. พวกภิกษุผู้สวด **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๔๐๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในอาวาสแห่งหนึ่ง ถึงวันอุโบสถ มีภิกษุเจ้าถิ่นในศาสนานี้มากรูปด้วยกัน แต่ประชุมกัน ๔ รูปบ้าง เกินกว่าบ้าง. พวกเขาไม่รู้ว่ ยังมีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นที่ยังไม่มา.

พวกเขาให้ความสำคัญว่าเป็นธรรม มีความสำคัญว่าเป็นวินัย เป็นหมู่ มีความสำคัญว่าพร้อมกัน จึงทำอุโบสถ สวดปาติโมกข์.

พอพวกเขาสวดปาติโมกข์จบ ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนมากกว่า. ภิกษุเหล่านั้นต้องสวดปาติโมกข์ใหม่. พวกเขาภิกษุผู้สวด **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๔๐๔. ... ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนเท่ากัน ...

๔๐๕. ... มีจำนวนน้อยกว่า ปาติโมกข์ที่สวดแล้วก็ป็นอันสวดดีแล้ว พวกเขาภิกษุผู้มาทีหลัง พึงบอกปารีสุทธิในสำนักพวกเขา. พวกเขาภิกษุผู้สวด **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๔๐๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในอาวาสแห่งหนึ่ง ถึงวันอุโบสถ มีภิกษุเจ้าถิ่นในศาสนานี้มารูปด้วยกัน แต่ประชุมกัน ๔ รูปบ้าง เกินกว่าบ้าง. พวกเขาารู้ที่อยู่ ยังมีพวกเขาภิกษุเจ้าถิ่นอื่นที่ยังไม่มา. พวกเขาให้ความสำคัญว่าเป็นธรรม มีความสำคัญว่าเป็นวินัย เป็นหมู่ มีความสำคัญว่าพร้อมกัน จึงทำอุโบสถ สวดปาติโมกข์.

พอพวกเขาสวดปาติโมกข์จบ บริษัทยังไม่ทันลุกไป ... มีจำนวนมากกว่า ...

๔๐๗. ... มีจำนวนเท่ากัน ...

๔๐๘. ... มีจำนวนน้อยกว่า ...

๔๐๙. ... บริษัทบางพวกลุกไปแล้ว ... มีจำนวนมากกว่า ...

๔๑๐. ... มีจำนวนเท่ากัน ...

๔๑๑. ... มีจำนวนน้อยกว่า ...

๔๑๒. ... บริษัทลุกไปหมดแล้ว ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนมากกว่า. ภิกษุเหล่านั้นต้องสวดปาติโมกข์ใหม่. พวกเขาภิกษุผู้สวด **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๔๑๓. ... ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนเท่ากัน ...

๔๑๔. ... มีจำนวนน้อยกว่า ปาติโมกข์ที่สวดแล้วก็ป็นอันสวดดีแล้ว. พวกเขาภิกษุผู้มาทีหลัง พึงบอกปารีสุทธิในสำนักพวกเขา. พวกเขาภิกษุผู้สวด **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

มีความสงสัยทำอุโบสถ ๑๕ ข้อ

[๑๙๓]

๔๑๕. ดุกรภิกษุทั้งหลาย ก็ในอาวาสแห่งหนึ่ง ถึงวันอุโบสถ มีภิกษุเจ้าถิ่นในศาสนานี้มากรูปด้วยกัน แต่ประชุมกัน ๔ รูปบ้าง เกินกว่าบ้าง. พวกเรารู้้อยู่ ว่า ยังมีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นที่ยังไม่มา และมีความสงสัยว่า พวกเราควรทำอุโบสถหรือไม่ควรหนอ ดังนี้ แล้วยังขึ้นทำอุโบสถสวดปาติโมกข์.

เมื่อพวกเรากำลังสวดปาติโมกข์ ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่น มาถึงมีจำนวนมากกว่า ภิกษุเหล่านั้นต้องสวดปาติโมกข์ใหม่. พวกภิกษุผู้สวด **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๔๑๖. ... ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนเท่ากัน ...

๔๑๗. ... มีจำนวนน้อยกว่า ปาติโมกข์ที่สวดแล้วก็ป็นอันสวดดีแล้ว พวกภิกษุผู้มาทีหลัง ฟังฟังส่วนที่เหลือต่อไป. พวกภิกษุผู้สวด **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๔๑๘. ดุกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในอาวาสแห่งหนึ่ง ถึงวันอุโบสถ มีภิกษุเจ้าถิ่นในศาสนานี้มากรูปด้วยกัน แต่ประชุมกัน ๔ รูปบ้าง เกินกว่าบ้าง. พวกเรารู้้อยู่ ว่า ยังมีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นที่ยังไม่มา และมีความสงสัยว่า พวกเราควรทำอุโบสถหรือไม่ควรหนอ ดังนี้ แล้วยังขึ้นทำอุโบสถสวดปาติโมกข์. พอพวกเรอสวดปาติโมกข์จบ ขณะนั้นมีภิกษุ ... มีจำนวนมากกว่า ...

๔๑๙. ... มีจำนวนเท่ากัน ...

๔๒๐. ... มีจำนวนน้อยกว่า ...

๔๒๑. ... บริษัทยังไม่ทันลุกไป ... มีจำนวนมากกว่า ...

๔๒๒. ... มีจำนวนเท่ากัน ...

๔๒๓. ... มีจำนวนน้อยกว่า ...

๔๒๔. ... บริษัทยังไม่ทันลุกไปแล้ว ... มีจำนวนมากกว่า ...

๔๒๕. ... มีจำนวนเท่ากัน ...

๔๒๖. ... มีจำนวนน้อยกว่า ...

๔๒๗. ... บริษัทถูกไปหมดแล้ว ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนมากกว่า. ภิกษุเหล่านั้นต้องสวดปาติโมกข์ใหม่. พวกภิกษุผู้สวด **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๔๒๘. ... ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนเท่ากัน ...

๔๒๙. มีจำนวนน้อยกว่า ปาติโมกข์ที่สวดแล้วก็เป็นอันสวดดีแล้ว. พวกภิกษุผู้มาทีหลัง ฟังบอกปาวริสูทธิในสำนักพวกเธอ. พวกภิกษุผู้สวด **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

ฝันใจทำอุโบสถ ๑๕ ข้อ

[๑๙๔]

๔๓๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็อาวาสแห่งหนึ่ง ถึงวันอุโบสถ มีภิกษุเจ้าถิ่น มารูปร่างด้วยกัน แต่ประชุมกัน ๔ รูปร่าง เกินกว่าบ้าง. พวกเธอรู้ว่า ยังมีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นที่ยังไม่มา. แต่ฝันใจ ทำอุโบสถสวดปาติโมกข์ ด้วยเข้าใจว่า พวกเราควรทำอุโบสถแท้ มิใช่ไม่ควร.

เมื่อพวกเธอกำลังสวดปาติโมกข์ ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่น มาถึง มีจำนวนมากกว่า. ภิกษุเหล่านั้นต้องสวดปาติโมกข์ใหม่. พวกภิกษุผู้สวด **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๔๓๑. ... ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนเท่ากัน ...

๔๓๒. ... มีจำนวนน้อยกว่า ปาติโมกข์ที่สวดแล้ว ก็เป็นอันสวดดีแล้ว. พวกภิกษุที่มาทีหลัง ฟังฟังส่วนที่เหลือต่อไป. พวกภิกษุผู้สวด **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๔๓๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในอาวาสแห่งหนึ่ง ถึงวันอุโบสถ มีภิกษุเจ้าถิ่นในศาสนานี้ มารูปร่างด้วยกัน แต่ประชุมกัน ๔ รูปร่าง เกินกว่าบ้าง. พวกเธอรู้ว่า ยังมีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นที่ยังไม่มา. แต่ฝันใจทำอุโบสถสวดปาติโมกข์ด้วยเข้าใจว่า พวกเราควรทำอุโบสถแท้ มิใช่ไม่ควร. พอพวกเธอสวดปาติโมกข์จบ ขณะนั้น มีภิกษุ ... มีจำนวนมากกว่า ...

- ๔๓๔. ... มีจำนวนเท่ากัน ...
- ๔๓๕. ... มีจำนวนน้อยกว่า ...
- ๔๓๖. ... บริษัทยังไม่ทันลูกไป ... มีจำนวนมากกว่า ...
- ๔๓๗. ... มีจำนวนเท่ากัน ...
- ๔๓๘. ... มีจำนวนน้อยกว่า ...
- ๔๓๙. ... บริษัทบางพวกลูกไปแล้ว ... มีจำนวนมากกว่า ...
- ๔๔๐. ... มีจำนวนเท่ากัน ...
- ๔๔๑. ... มีจำนวนน้อยกว่า ...
- ๔๔๒. ... บริษัทลูกไปหมดแล้ว ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนมากกว่า. ภิกษุเหล่านั้นต้องสวดปาติโมกข์ใหม่. พวกภิกษุผู้สวด **ต้องอาบัติทุกกฏ.**
- ๔๔๓. ... ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนเท่ากัน ...
- ๔๔๔. ... มีจำนวนน้อยกว่า ปาติโมกข์ที่สวดแล้วก็เป็นอันสวดดีแล้ว. พวกภิกษุผู้มาทีหลัง ฟังบอกปาริสุทธิในสำนักพวกเธอ. พวกภิกษุผู้สวด **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

มุ่งความแตกร้างทำอุโบสถ ๑๕ ข้อ

[๑๙๕]

๔๔๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ในอาวาสแห่งหนึ่ง ถึงวันอุโบสถ มีภิกษุเจ้าถิ่นในศาสนาี้มารูปด้วยกัน แต่ประชุมกัน ๔ รูปบ้าง เกินกว่าบ้าง. พวกเขารู้ที่อยู่ ยังมีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นที่ยังไม่มา และมุ่งความแตกร้างว่า ขอภิกษุเหล่านั้นจงเสียมสฺสุญ ขอภิกษุเหล่านั้นจงพินาศ จะประโยชน์อะไรด้วยภิกษุเหล่านั้น ดังนี้ จึงทำอุโบสถ สวดปาติโมกข์.

เมื่อพวกเขา กำลัง สวด ปาติโมกษ์ ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวก
อื่นมาถึง มีจำนวนมากกว่า ภิกษุเหล่านั้นต้องสวดปาติโมกษ์ใหม่.
พวกภิกษุผู้สวด **ต้องอาบัติอุลลัจจัย.**

๔๔๖. ... ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนเท่ากัน ...

๔๔๗. ... มีจำนวนน้อยกว่า ปาติโมกษ์ที่สวดแล้ว ก็เป็นอันสวดดีแล้ว.
พวกภิกษุที่มาทีหลัง ฟังฟังส่วนที่เหลือต่อไป. พวกภิกษุผู้สวด
ต้องอาบัติอุลลัจจัย.

๔๔๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย หนึ่งในอวาสแห่งหนึ่ง ถึงวันอุโบสถ มีภิกษุ
เจ้าถิ่นในศาสนานี้มารูปด้วยกัน แต่ประชุมกัน ๔ รูปบ้าง
เกินกว่าบ้าง. พวกเขาอยู่ว่า ยังมีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นที่ยังไม่มา
และมุ่งความแตกว่าว่า ขอภิกษุเหล่านั้นจงเสียมสฺสุญ ขอภิกษุ
เหล่านั้นจงพินาศ จะประโยชน์อะไรด้วยภิกษุเหล่านั้น ดังนี้
จึงทำอุโบสถสวดปาติโมกษ์.

พอพวกเขา สวด ปาติโมกษ์จบ ขณะนั้น มีภิกษุ ... มีจำนวน
มากกว่า ...

๔๔๙. ... มีจำนวนเท่ากัน ...

๔๕๐. ... มีจำนวนน้อยกว่า ...

๔๕๑. ... บริษัทยังไม่ทันลุกไป ... มีจำนวนมากกว่า ...

๔๕๒. ... มีจำนวนเท่ากัน ...

๔๕๓. ... มีจำนวนน้อยกว่า ...

๔๕๔. ... บริษัทบางพวกลุกไปแล้ว ... มีจำนวนมากกว่า ...

๔๕๕. ... มีจำนวนเท่ากัน ...

ฉบับปีพิมพ์

๔๕๖. ... มีจำนวนน้อยกว่า ...

๔๕๗. ... บริษัทลุกไปหมดแล้ว ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง
มีจำนวนมากกว่า. ภิกษุเหล่านั้นต้องสวดปาติโมกษ์ใหม่.
พวกภิกษุผู้สวด **ต้องอาบัติอุลลัจจัย.**

๔๕๘. ... ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนเท่ากัน ...

๔๕๙. ... มีจำนวนน้อยกว่า ปาติโมกข์ที่สวดแล้ว ก็เป็นอันสวดดีแล้ว.
 พวกภิกษุผู้มาทีหลัง พึงบอกปาริสุทธิในสำนักพวกเธอ. พวกภิกษุผู้สวด ต้องอาบัติถุลลัจจัย.

การทำอุโบสถ ๒๕ ตีระ จบ

เปยยาลมฺข ๗๐๐ ตีระ^๑

[๑๙๖]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในอาวาสแห่งหนึ่ง ถึงวันอุโบสถ มีภิกษุเจ้าถิ่นในศาสนานี้มารูปด้วยกัน แต่ประชุมกัน ๔ รูปบ้าง เกินกว่าบ้าง. พวกเธอไม่รู้ว่า ยังมีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นกำลังเข้ามาภายในสีมา ...

... พวกเธอไม่รู้ว่า มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นเข้ามาภายในสีมาแล้ว ...

... พวกเธอไม่เห็น ภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นที่กำลังเข้ามาภายในสีมา ...

... พวกเธอไม่เห็น ภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นที่เข้ามาภายในสีมาแล้ว ...

... พวกเธอไม่ได้ยินว่า มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นกำลังเข้ามาภายในสีมา ...

... พวกเธอไม่ได้ยินว่า มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นเข้ามาภายในสีมาแล้ว ...

โดยนัย ๑๗๕ ตีระ ภิกษุเจ้าถิ่นกับภิกษุเจ้าถิ่น ภิกษุอาคันตุกะกับภิกษุเจ้าถิ่น
 ภิกษุเจ้าถิ่นกับภิกษุอาคันตุกะ ภิกษุอาคันตุกะกับภิกษุอาคันตุกะ รวมเป็น ๗๐๐ ตีระ
 โดยเปยยาลมฺข.^๒

๑. เปยยาลมฺข ๗๐๐ ตีระ หมายถึง หัวข้อแห่งการระลึบความเกี่ยวกับลักษณะที่ภิกษุอื่น ๆ เข้ามาสู่
 สีมาไว้จำนวน ๗๐๐ ตีระ. ตีระ หมายถึง หมวดสาม, อย่างละสาม, ประกอบด้วย ๓ -ผู้รวบรวม

๒. นำเหตุการณขึ้นตอนทั้ง ๗ คือ ภิกษุประชุมกัน ๔ รูปบ้าง เกินกว่าบ้าง (เริ่มจากข้อ [๑๙๑]
 ไปจนถึง พวกเธอไม่ได้อินว่ามีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นเข้ามาภายในสีมาแล้ว ในข้อ [๑๙๖]) แล้วนำไป
 คุณ ๒๕ ตีระดังกล่าวมาแล้วในข้อ [๑๙๑]-[๑๙๕] เท่ากับ ๑๗๕ ตีระ โดยแยกภิกษุผู้ทำอุโบสถ
 กับภิกษุผู้เข้าสู่สีมาเป็น ๔ คู่ คือ (๑) ภิกษุเจ้าถิ่นกับภิกษุเจ้าถิ่น (๒) ภิกษุอาคันตุกะกับภิกษุ
 เจ้าถิ่น (๓) ภิกษุเจ้าถิ่นกับภิกษุอาคันตุกะ (๔) ภิกษุอาคันตุกะกับภิกษุอาคันตุกะ แต่ละคู่ได้จำนวน
 ๑๗๕ ตีระ และ ๔ คู่คูณด้วย ๑๗๕ ตีระ จึงเท่ากับ ๗๐๐ ตีระ ที่มา : พระไตรปิฎกภาษาไทย
 ฉบับเฉลิมพระเกียรติฯ พ.ศ. ๒๕๔๙ -ผู้รวบรวม

วันอุโบสถต่างกัน

[๑๙๗]

๔๖๐. ดูกฤกษ์ทั้งหลาย ก็วันอุโบสถของพวกภิกษุเจ้าถิ่นในศาสนานี้ เป็นวัน ๑๔ ค่ำ ของพวกภิกษุอาคันตุกะ เป็นวัน ๑๕ ค่ำ. ถ้าพวกภิกษุเจ้าถิ่นมีจำนวนมากกว่า พวกภิกษุอาคันตุกะพึงอนุวัตตามพวกภิกษุเจ้าถิ่น. ถ้ามีจำนวนเท่ากัน พวกภิกษุอาคันตุกะพึงอนุวัตตามพวกภิกษุเจ้าถิ่น. ถ้าพวกภิกษุอาคันตุกะมีจำนวนมากกว่า พวกภิกษุเจ้าถิ่นพึงอนุวัตตามพวกภิกษุอาคันตุกะ.
๔๖๑. ดูกฤกษ์ทั้งหลาย หนึ่ง วันอุโบสถของพวกภิกษุเจ้าถิ่นในศาสนานี้ เป็นวัน ๑๕ ค่ำ ของพวกภิกษุอาคันตุกะ เป็นวัน ๑๔ ค่ำ. ถ้าพวกภิกษุเจ้าถิ่นมีจำนวนมากกว่า พวกภิกษุอาคันตุกะพึงอนุวัตตามพวกภิกษุเจ้าถิ่น. ถ้ามีจำนวนเท่ากัน พวกภิกษุอาคันตุกะพึงอนุวัตตามพวกภิกษุเจ้าถิ่น. ถ้าพวกภิกษุอาคันตุกะมีจำนวนมากกว่า พวกภิกษุเจ้าถิ่นพึงอนุวัตตามพวกภิกษุอาคันตุกะ.
๔๖๒. ดูกฤกษ์ทั้งหลาย หนึ่ง วันอุโบสถของพวกภิกษุเจ้าถิ่นในศาสนานี้ เป็นวัน ๑ ค่ำ ของพวกภิกษุอาคันตุกะ เป็นวัน ๑๕ ค่ำ. ถ้าพวกภิกษุเจ้าถิ่นมีจำนวนมากกว่า พวกภิกษุเจ้าถิ่นไม่ปรารถนา ก็ไม่ต้องให้ความสามัคคีแก่พวกภิกษุอาคันตุกะ พวกภิกษุอาคันตุกะพึงไปนอกสีมาแล้วทำอุโบสถเถิด. ถ้ามีจำนวนเท่ากัน พวกภิกษุเจ้าถิ่นไม่ปรารถนา ก็ไม่ต้องให้ความสามัคคีแก่พวกภิกษุอาคันตุกะ พวกภิกษุอาคันตุกะพึงไปนอกสีมา แล้วทำอุโบสถเถิด. ถ้าพวกภิกษุอาคันตุกะมีจำนวนมากกว่า พวกภิกษุเจ้าถิ่นพึงให้ความสามัคคีแก่พวกภิกษุอาคันตุกะ หรือพึงไปนอกสีมา.
๔๖๓. ดูกฤกษ์ทั้งหลาย หนึ่ง วันอุโบสถของพวกภิกษุเจ้าถิ่นในศาสนานี้ เป็นวัน ๑๕ ค่ำ ของพวกภิกษุอาคันตุกะเป็น ๑ ค่ำ. ถ้าพวกภิกษุเจ้าถิ่นมีจำนวนมากกว่า พวกภิกษุอาคันตุกะพึงให้ความสามัคคีแก่พวกภิกษุเจ้าถิ่น หรือไปนอกสีมา. ถ้ามีจำนวนเท่ากัน พวกภิกษุอาคันตุกะพึงให้ความสามัคคีแก่พวกภิกษุเจ้าถิ่น หรือพึงไป

นอกสีมา. ถ้าพวกภิกษุอาคันตุกะมีจำนวนมากกว่าพวกภิกษุอาคันตุกะไม่ปรารภณา ก็ไม่ต้องให้ความสามัคคีแก่พวกภิกษุเจ้าถิ่น พวกภิกษุเจ้าถิ่นพึงไปนอกสีมาแล้ว ทำอุโบสถเถิด.

การเห็นอาการว่ามีภิกษุ ๑๕ ข้อ

[๑๙๘]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็พวกภิกษุอาคันตุกะในพระศาสนา นี้ ได้เห็นอาการเจ้าถิ่น ลักษณะเจ้าถิ่น เครื่องหมายเจ้าถิ่น สิ่งที่แสดงเจ้าถิ่นของภิกษุเจ้าถิ่น เตียง ตั่ง ฟูก หมอน ปูลาดจัดไว้เรียบร้อย น้ำฉัน น้ำใช้ แต่งตั้งไว้เป็นระเบียบ บริเวณกวาดสะอาดสะอาด ครั้นแล้วมีความสงสัยว่า พวกภิกษุเจ้าถิ่นยังมีหรือไม่มีหนอ.

๔๖๔. พวกเธอมีความสงสัย แต่ไม่เที่ยวค้นหา ครั้นแล้วขึ้นทำอุโบสถต้องอาบัติทุกกฏ.

๔๖๕. พวกเธอมีความสงสัย ได้ค้นหาแล้วแต่ไม่พบ จึงทำอุโบสถไม่ต้องอาบัติ.

๔๖๖. พวกเธอมีความสงสัย ได้ค้นหาแล้วพบ จึงทำอุโบสถร่วมกันไม่ต้องอาบัติ.

๔๖๗. พวกเธอมีความสงสัย ได้ค้นหาแล้วพบ ครั้นแล้วแยกกันทำอุโบสถต้องอาบัติทุกกฏ.

๔๖๘. พวกเธอมีความสงสัย ได้ค้นหาแล้วพบ ครั้นแล้วมุ่งความแตกร้างว่า ขอภิกษุเหล่านั้นจงเสียมสฺสุญ ขอภิกษุเหล่านั้นจงพินาศ จะประโยชน์อะไรด้วยภิกษุเหล่านั้น ดังนี้ จึงทำอุโบสถต้องอาบัติถุลลัจจัย.

ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง พวกภิกษุอาคันตุกะในศาสนา นี้ ได้ยินอาการเจ้าถิ่น ลักษณะเจ้าถิ่น เครื่องหมายเจ้าถิ่น สิ่งที่แสดงเจ้าถิ่นของพวกภิกษุเจ้าถิ่น ได้ยินเสียงเท้าของภิกษุเจ้าถิ่นกำลังเดินจงกรม ได้ยินสาธยาย เสียงไอ เสียงจาม ครั้นแล้ว มีความสงสัยว่า พวกภิกษุเจ้าถิ่นมีหรือไม่มีหนอ.

๔๖๙. พวกเธอมีความสงสัย แต่ไม่ค้นหา ครั้นแล้วขึ้นทำอุโบสถ
ต้องอาบัติทุกกฏ.

๔๗๐. พวกเธอมีความสงสัย ได้ค้นหา ครั้นค้นหาไม่พบ ครั้นแล้วจึง
ทำอุโบสถ **ไม่ต้องอาบัติ.**

๔๗๑. พวกเธอมีความสงสัย ได้ค้นหา ครั้นค้นหาแล้วจึงพบ ครั้นพบแล้ว
จึงทำอุโบสถร่วมกัน **ไม่ต้องอาบัติ.**

๔๗๒. พวกเธอมีความสงสัย ได้ค้นหา ครั้นค้นหาแล้วจึงพบ ครั้นพบแล้ว
จึงแยกกันทำอุโบสถ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๔๗๓. พวกเธอมีความสงสัย ได้ค้นหา ครั้นค้นหาแล้วจึงพบ ครั้นพบ
แล้วมุ่งความแตกว่าว่า ขอภิกษุเหล่านั้นจงเสื่อมสูญ ขอภิกษุ
เหล่านั้นจงพินาศ จะประโยชน์อะไรด้วยภิกษุเหล่านั้น ดังนี้
จึงทำอุโบสถ **ต้องอาบัติถุลลัจจัย.**

ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง พวกภิกษุเจ้าถิ่นในศาสนานี้ ได้เห็นอาการ
อาคันตุกะ ลักษณะอาคันตุกะ เครื่องหมายอาคันตุกะ สิ่งที่แสดง
อาคันตุกะของภิกษุอาคันตุกะ ได้เห็นบาตร จีวร ฟ้านิสิตนะ อันเป็นของ
ภิกษุพวกอื่น ได้เห็นรอยน้ำล้างเท้า ครั้นแล้วมีความสงสัยว่า พวกภิกษุ
อาคันตุกะยังมีหรือไม่มีหนอ.

๔๗๔. พวกเธอมีความสงสัย แต่ไม่ค้นหา ครั้นแล้วขึ้นทำอุโบสถ
ต้องอาบัติทุกกฏ.

๔๗๕. พวกเธอมีความสงสัย ได้ค้นหา ครั้นค้นหาแล้วไม่พบ ครั้นแล้ว
ทำอุโบสถ **ไม่ต้องอาบัติ.**

๔๗๖. พวกเธอมีความสงสัย ได้ค้นหา ครั้นค้นหาแล้วจึงพบ ครั้นพบแล้ว
จึงทำอุโบสถร่วมกัน **ไม่ต้องอาบัติ.**

๔๗๗. พวกเธอมีความสงสัย ได้ค้นหา ครั้นค้นหาแล้วจึงพบ ครั้นพบแล้ว
ได้แยกกันทำอุโบสถ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๔๗๘. พวกเธอมีความสงสัย ได้ค้นหา ครั้นค้นหาแล้วจึงพบ ครั้นพบแล้ว
มุ่งความแตกว่าว่า ขอภิกษุเหล่านั้นจงเสื่อมสูญ ขอภิกษุเหล่านั้น

จงพินาศ จะประโยชน์อะไรด้วยภิกษุเหล่านั้น ดังนี้ จึงทำอุโบสถ
ต้องอาบัติถุลลัจจัย.

ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง พวกภิกษุเจ้าถิ่นในศาสนานี้ ได้ยินอาการ
 อาคันตุกะ ลักษณะอาคันตุกะ เครื่องหมายอาคันตุกะ สิ่งที่แสดง
 อาคันตุกะ ของพวกภิกษุอาคันตุกะ ได้ยินเสียงเท้าของพวกภิกษุ
 อาคันตุกะกำลังเดินมา ได้ยินเสียงรองเท้ากระทบพื้น ได้ยินเสียงไอ
 เสียงจาม ครั้นแล้วมีความสงสัยว่า พวกภิกษุอาคันตุกะยังมีหรือไม่มีหนอ.

๔๗๙. พวกเธอมีความสงสัย แต่ไม่ค้นหา ครั้นแล้วขึ้นทำอุโบสถ
ต้องอาบัติทุกกฏ.

๔๘๐. พวกเธอมีความสงสัย ได้ค้นหา ครั้นค้นหาแล้วไม่พบ ครั้นแล้ว
 จึงทำอุโบสถ **ไม่ต้องอาบัติ.**

๔๘๑. พวกเธอมีความสงสัย ได้ค้นหา ครั้นค้นหาแล้วจึงพบ ครั้นพบแล้ว
 จึงได้ทำอุโบสถร่วมกัน **ไม่ต้องอาบัติ.**

๔๘๒. พวกเธอมีความสงสัย ได้ค้นหา ครั้นค้นหาแล้วจึงพบ ครั้นพบแล้ว
 แยกกันทำอุโบสถ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๔๘๓. พวกเธอมีความสงสัย ได้ค้นหา ครั้นค้นหาแล้วจึงพบ ครั้นพบ
 แล้วมุ่งความแตกร้างว่า ขอภิกษุเหล่านั้นจงเสี้อมธุลู ขอภิกษุ
 เหล่านี้จงพินาศ จะประโยชน์อะไรด้วยภิกษุเหล่านั้น ดังนี้ จึง
 ทำอุโบสถ **ต้องอาบัติถุลลัจจัย.**

ภิกษุณานาสังวาสและสมานสังวาส

[๑๙๙]

๔๘๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็พวกภิกษุอาคันตุกะในศาสนานี้ ได้เห็นภิกษุ
 เจ้าถิ่นมีสังวาสต่างกัน พวกเธอกลับได้ความเห็นว่า มีสังวาส
 เสมอกัน ครั้นแล้วก็ไม่ได้ถาม จึงทำอุโบสถร่วมกัน **ไม่ต้องอาบัติ.**

๔๘๕. พวกเธอได้ไต่ถาม ครั้นไต่ถามแล้วไม่รังเกียจ ทำอุโบสถ
 ร่วมกัน **ต้องอาบัติทุกกฏ**

๔๘๖. พวกเขาได้ไต่ถาม ครั้นไต่ถามแล้วไม่รังเกียจ แยกกันทำอุโบสถ
ไม่ต้องอาบัติ.

๔๘๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง พวกภิกษุอาคันตุกะในศาสนานี้
ได้เห็นพวกภิกษุเจ้าถิ่นมีสังวาสเสมอกัน พวกเขากลับได้ความ
เห็นว่ามีสังวาสต่างกัน ครั้นแล้วก็ไม่ได้ถาม ทำอุโบสถร่วมกัน
ต้องอาบัติทุกกฏ.

๔๘๘. พวกเขาได้ไต่ถาม ครั้นไต่ถามแล้วรังเกียจ แยกกันทำอุโบสถ
ต้องอาบัติทุกกฏ.

๔๘๙. พวกเขาได้ไต่ถาม ครั้นไต่ถามแล้วรังเกียจ ทำอุโบสถร่วมกัน
ไม่ต้องอาบัติ.

๔๙๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง พวกภิกษุเจ้าถิ่นในศาสนานี้ ได้เห็น
พวกภิกษุอาคันตุกะมีสังวาสต่างกัน พวกเขากลับได้ความเห็น
ว่ามีสังวาสเสมอกัน ครั้นแล้วก็ไม่ได้ถาม จึงทำอุโบสถร่วมกัน
ไม่ต้องอาบัติ.

๔๙๑. พวกเขาได้ไต่ถาม ครั้นไต่ถามแล้วไม่รังเกียจ ทำอุโบสถร่วมกัน
ต้องอาบัติทุกกฏ.

๔๙๒. พวกเขาได้ไต่ถาม ครั้นไต่ถามแล้วไม่รังเกียจ แยกกันทำอุโบสถ
ไม่ต้องอาบัติ.

๔๙๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง พวกภิกษุเจ้าถิ่นในศาสนานี้ ได้เห็น
พวกภิกษุอาคันตุกะมีสังวาสเสมอกัน พวกเขากลับได้ความ
เห็นว่ามีสังวาสต่างกัน ครั้นแล้วก็ไม่ได้ถาม ทำอุโบสถร่วมกัน
ต้องอาบัติทุกกฏ.

๔๙๔. พวกเขาได้ไต่ถาม ครั้นไต่ถามแล้วรังเกียจ แยกกันทำอุโบสถ
ต้องอาบัติทุกกฏ.

๔๙๕. พวกเขาได้ไต่ถาม ครั้นไต่ถามแล้วรังเกียจ ทำอุโบสถร่วมกัน
ไม่ต้องอาบัติ.

ไม่ควรไปไหนในวันอุโบสถ

[๒๐๐]

๔๙๖. ดูกุรภิกษุทั้งหลาย เมื่อถึงวันอุโบสถ ไม่พึงไปจากอาวาสที่มีภิกษุครบจำนวน สู้อาวาสที่มีภิกษุไม่ครบจำนวน เว้นแต่ไปกับสงฆ์ เว้นแต่มีอันตราย.
๔๙๗. ดูกุรภิกษุทั้งหลาย เมื่อถึงวันอุโบสถ ไม่พึงไปจากอาวาสที่มีภิกษุครบจำนวน สู่ถิ่นที่มีไช้อาวาส ซึ่งมีภิกษุไม่ครบจำนวน เว้นแต่ไปกับสงฆ์ เว้นแต่มีอันตราย.
๔๙๘. ดูกุรภิกษุทั้งหลาย เมื่อถึงวันอุโบสถ ไม่พึงไปจากอาวาสที่มีภิกษุครบจำนวน สู่อาวาสหรือถิ่นที่มีไช้อาวาส ซึ่งมีภิกษุไม่ครบจำนวน เว้นแต่ไปกับสงฆ์ เว้นแต่มีอันตราย.
๔๙๙. ดูกุรภิกษุทั้งหลาย เมื่อถึงวันอุโบสถ ไม่พึงไปจากถิ่นที่มีไช้อาวาส ซึ่งมีภิกษุครบจำนวน สู่อาวาสที่มีภิกษุไม่ครบจำนวน.
๕๐๐. ... สู่ถิ่นที่มีไช้อาวาส ซึ่งมีภิกษุไม่ครบจำนวน เว้นแต่ไปกับสงฆ์ เว้นแต่มีอันตราย.
๕๐๑. ... สู่อาวาสหรือถิ่นที่มีไช้อาวาส ซึ่งมีภิกษุไม่ครบจำนวน เว้นแต่ไปกับสงฆ์ เว้นแต่มีอันตราย.
๕๐๒. ดูกุรภิกษุทั้งหลาย เมื่อถึงวันอุโบสถ ไม่พึงไปจากอาวาส หรือถิ่นที่มีไช้อาวาส ซึ่งมีภิกษุครบจำนวน สู่อาวาสที่มีภิกษุไม่ครบจำนวน ...
๕๐๓. ... สู่ถิ่นที่มีไช้อาวาส ซึ่งมีภิกษุไม่ครบจำนวน ...
๕๐๔. ... สู่อาวาสหรือถิ่นที่มีไช้อาวาส ซึ่งมีภิกษุไม่ครบจำนวน เว้นแต่ไปกับสงฆ์ เว้นแต่มีอันตราย.
๕๐๕. ดูกุรภิกษุทั้งหลาย เมื่อถึงวันอุโบสถ ไม่พึงไปจากอาวาสที่มีภิกษุครบจำนวน สู่อาวาสที่มีภิกษุครบจำนวน ซึ่งเป็นที่อยู่ของพวกภิกษุผู้มีสังวาสต่างกัน เว้นแต่ไปกับสงฆ์ เว้นแต่มีอันตราย.

๕๐๖. คูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อถึงวันอุโบสถ ไม่พึงไปจากอาวาสที่มีภิกษุครบจำนวน สู่ถิ่นที่มีใช่อาวาส ซึ่งมีภิกษุครบจำนวน อันเป็นที่อยู่ของพวกภิกษุผู้มีสังฆวาสนต่างกัน เว้นแต่ไปกับสงฆ์ เว้นแต่มีอันตราย.
๕๐๗. คูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อถึงวันอุโบสถ ไม่พึงไปจากอาวาสที่มีภิกษุครบจำนวน สู่อาวาสหรือถิ่นที่มีใช่อาวาส ซึ่งมีภิกษุครบจำนวน อันเป็นที่อยู่ของพวกภิกษุผู้มีสังฆวาสนต่างกัน เว้นแต่ไปกับสงฆ์ เว้นแต่มีอันตราย.
๕๐๘. คูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อถึงวันอุโบสถ ไม่พึงไปจากถิ่นที่มีใช่อาวาส ซึ่งมีภิกษุครบจำนวน สู่อาวาสที่มีภิกษุครบจำนวน ...
๕๐๙. ... สู่ถิ่นที่มีใช่อาวาส ซึ่งมีภิกษุครบจำนวน ...
๕๑๐. ... สู่อาวาสหรือถิ่นที่มีใช่อาวาส ซึ่งมีภิกษุครบจำนวน อันเป็นที่อยู่ของพวกภิกษุผู้มีสังฆวาสนต่างกัน เว้นแต่ไปกับสงฆ์ เว้นแต่มีอันตราย.
๕๑๑. คูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อถึงวันอุโบสถ ไม่พึงไปจากอาวาส หรือถิ่นที่มีใช่อาวาส ซึ่งมีภิกษุครบจำนวน สู่อาวาสที่มีภิกษุครบจำนวน ...
๕๑๒. ... สู่ถิ่นที่มีใช่อาวาส ซึ่งมีภิกษุครบจำนวน ...
๕๑๓. ... สู่อาวาสหรือถิ่นที่มีใช่อาวาส ซึ่งมีภิกษุครบจำนวน อันเป็นที่อยู่ของพวกภิกษุผู้มีสังฆวาสนต่างกัน เว้นแต่ไปกับสงฆ์ เว้นแต่มีอันตราย.
๕๑๔. คูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อถึงวันอุโบสถ พึงไปจากอาวาสที่มีภิกษุครบจำนวน สู่อาวาสที่มีภิกษุครบจำนวน อันเป็นที่อยู่ของพวกภิกษุที่มีสังฆวาสนเสมอกัน ที่รู้ว่าเราสามารถจะไปถึงในวันนี้ทีเดียว.
๕๑๕. คูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อถึงวันอุโบสถ พึงไปจากอาวาสที่มีภิกษุครบจำนวน สู่ถิ่นที่มีใช่อาวาส ซึ่งมีภิกษุครบจำนวน ...

๕๑๖. ... สู่อ่าววาสหรือถิ่นที่มีไช้อ่าววาส ซึ่งมีภิกษุครบจำนวน อันเป็นที่อยู่ของพวกภิกษุผู้มีสังวาสเสมอกัน ที่รู้ว่าเราสามารถจะไปถึงในวันนี้ทีเดียว.
๕๑๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อถึงวันอุโบสถ พึงไปจากถิ่นที่มีไช้อ่าววาส ซึ่งมีภิกษุครบจำนวน สู่อ่าววาสที่มีภิกษุครบจำนวน ...
๕๑๘. ... สู่อ่าววาสหรือถิ่นที่มีไช้อ่าววาส ซึ่งมีภิกษุครบจำนวน อันเป็นที่อยู่ของพวกภิกษุผู้มีสังวาสเสมอกัน ที่รู้ว่าเราสามารถจะไปถึงในวันนี้ทีเดียว.
๕๑๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อถึงวันอุโบสถ พึงไปจากอ่าววาสหรือถิ่นที่มีไช้อ่าววาส ซึ่งมีภิกษุครบจำนวน สู่อ่าววาสที่มีภิกษุครบจำนวน ...
๕๒๐. ... สู่ถิ่นที่มีไช้อ่าววาส ซึ่งมีภิกษุครบจำนวน ...
๕๒๑. ... สู่อ่าววาสหรือถิ่นที่มีไช้อ่าววาส ซึ่งมีภิกษุครบจำนวน อันเป็นที่อยู่ของพวกภิกษุผู้มีสังวาสเสมอกัน ที่รู้ว่าเราสามารถจะไปถึงในวันนี้ทีเดียว.

บุคคลที่อยู่ในบริษัท ที่ทรงห้ามสวดปาติโมกข์

[๒๐๑]

๕๒๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงสวดปาติโมกข์ในบริษัทที่มีภิกษุณีนั่งอยู่ด้วย รูปใดสวด **ต้องอาบัติทุกกฏ.**
๕๒๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงสวดปาติโมกข์ ในบริษัทที่มีสิกขมานานั่งอยู่ด้วย ...
๕๒๔. ... ในบริษัทที่สามเณรนั่งอยู่ด้วย ...
๕๒๕. ... ในบริษัทที่สามเณรีนั่งอยู่ด้วย ...
๕๒๖. ... ในบริษัทที่ภิกษุผู้บอกลาสิกขานั่งอยู่ด้วย ...

๕๒๗. ไม่พึงสวดปาติโมกข์ในบริษัทที่ภิกษุผู้ต้องอันติมวัตถุ นั่งอยู่ด้วย รูปใดสวด **ต้องอาบัติทุกกฏ.**
๕๒๘. ไม่พึงสวดปาติโมกข์ ในบริษัทที่ภิกษุผู้ถูกสงฆ์ยกเสียฐาน ไม่เห็นอาบัตินั่งอยู่ด้วย รูปใดสวด **พึงปรับอาบัติตามธรรม.**
๕๒๙. ... ในบริษัทที่ภิกษุผู้ถูกสงฆ์ยกเสียฐานไม่กระทำคืนอาบัตินั่งอยู่ด้วย ...
๕๓๐. ไม่พึงสวดปาติโมกข์ ในบริษัทที่ภิกษุผู้ถูกสงฆ์ยกเสียฐาน ไม่สละคืนทิวฐิอันลามก นั่งอยู่ด้วย รูปใดสวด **พึงปรับอาบัติตามธรรม.**
๕๓๑. ไม่พึงสวดปาติโมกข์ ในบริษัทที่บัณฑิตนาคะกั นั่งอยู่ด้วย รูปใดสวด **ต้องอาบัติทุกกฏ.**
๕๓๒. ไม่พึงสวดปาติโมกข์ ในบริษัทที่คนลักเพศ นั่งอยู่ด้วย ...
๕๓๓. ... ในบริษัทที่ภิกษุเข้ารีดเตียรถีย์ นั่งอยู่ด้วย ...
๕๓๔. ... ในบริษัทที่คนคล้ายสัตว์ดิรัจฉาน นั่งอยู่ด้วย ...
๕๓๕. ... ในบริษัทที่คนฆ่ามารดา นั่งอยู่ด้วย ...
๕๓๖. ... ในบริษัทที่คนฆ่าบิดา นั่งอยู่ด้วย ...
๕๓๗. ... ในบริษัทที่คนฆ่าพระอรหันต์ นั่งอยู่ด้วย ...
๕๓๘. ... ในบริษัทที่คนประทุษร้ายภิกษุณี นั่งอยู่ด้วย ...
๕๓๙. ... ในบริษัทที่ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์ นั่งอยู่ด้วย ...
๕๔๐. ... ในบริษัทที่คนผู้ทำร้ายพระศาสดาจนถึงห้อพระโลหิต นั่งอยู่ด้วย ...
๕๔๑. ไม่พึงสวดปาติโมกข์ ในบริษัทที่อุภโตพยัญชนก นั่งอยู่ด้วย รูปใดสวด **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

[๒๐๒]

๕๔๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **ไม่พึงทำอุโบสถ**ด้วยการให้ปาริสุทธิค้ำงคราว
เว้นแต่บริษัทยังไม่ลุกไป.

[๒๐๓]

๕๔๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **อนึ่ง ไม่พึงทำอุโบสถ**ในกาลมิใช่วันอุโบสถ
เว้นแต่วันสังฆสมาคมคี่.

อุโบสถขันธกะ จบ.

ชั้นที่ ๓ : วัสดุปรายกษัตริย์

หมวดว่าด้วยการจำพรรษา

ทรงอนุญาตการจำพรรษา

[๒๐๕]

โดยสมัยนั้นแล พระผู้มีพระภาคเจ้า ประทับอยู่ ณ พระเวฬุวัน อันเป็นสถานที่พระราชทานเหยื่อแก่กระแต เขตพระนครราชคฤห์. ครั้นนั้น พระผู้มีพระภาคยังมีได้ทรงบัญญัติการจำพรรษาแก่ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุเหล่านั้นก็เที่ยวจาริกไปตลอดฤดูหนาว ฤดูร้อน และฤดูฝน.

คนทั้งหลายจึงเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า ไฉนพระสมณะเชื้อสายพระศากยบุตร จึงได้เที่ยวจาริกไปตลอดฤดูหนาว ฤดูร้อน และฤดูฝน เหยียบย่ำดินชาติอันเขียวสด เบียดเบียนอินทรีย์อย่างหนึ่งซึ่งมีชีวะ ยังสัตว์เล็ก ๆ จำนวนมากให้ถึงความวอดวายเล่า ก็พวกปริพาชกอัญญเดียรฉัตรเหล่านี้เป็นผู้กล่าวธรรมอันต่ำทราม ยังพัก ยังอาศัยอยู่ประจำตลอดฤดูฝน อนึ่ง ผุงนกกเหล่านี้เล่า ก็ยังทำรังบนยอดไม้ และพักอาศัยอยู่ประจำตลอดฤดูฝน ส่วนพระสมณะเชื้อสายพระศากยบุตรเหล่านี้ ก็เที่ยวจาริกไปตลอดฤดูหนาว ฤดูร้อน และฤดูฝน เหยียบย่ำดินชาติอันเขียวสดเบียดเบียนอินทรีย์อย่างหนึ่งซึ่งมีชีวะ ยังสัตว์เล็ก ๆ จำนวนมากให้ถึงความวอดวาย.

ภิกษุทั้งหลายได้ยินคนพวกนั้นเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนา จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาค.

ลำดับนั้นพระผู้มีพระภาคทรงทำธรรมิกถา ในเพราะเหตุเป็นคำมูลนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วรับสั่งแก่ภิกษุทั้งหลายว่า

๕๔๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้จำพรรษา.

การจำพรรษา ๒ อย่าง

[๒๐๖]

ครั้งนั้นภิกษุทั้งหลายคิดกันว่า พวกเราพึงจำพรรษาเมื่อไรหนอ ... ตรัสว่า

๕๔๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้จำพรรษาในฤดูฝน.

ครั้งนั้นภิกษุทั้งหลายคิดกันว่า วันเข้าพรรษามีกี่วันหนอ ... ตรัสว่า

๕๔๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย วันเข้าพรรษานี้มี ๒ คือ

ปุริมิกา วันเข้าพรรษาต้น ๑

ปัจฉิมิกา วันเข้าพรรษาหลัง ๑

เมื่อพระจันทร์เพ็ญเสวยฤกษ์อาสาฬหะล่วงไปแล้ววันหนึ่ง ฟังเข้าพรรษาต้น เมื่อพระจันทร์เพ็ญเสวยฤกษ์อาสาฬหะล่วงไปแล้วเดือนหนึ่ง ฟังเข้าพรรษาหลัง. ดูกรภิกษุทั้งหลาย วันเข้าพรรษามี ๒ วัน เท่านั้นแล.

- พระฉัพพัคคีย์เที่ยวจาริกทุกเวลา

[๒๐๗]

๕๔๗. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุจำพรรษา ไม่อยู่ให้ตลอด ๓ เดือน ต้น หรือ ๓ เดือนหลัง ไม่พึงหลีกไปสู่จาริก รูปใดหลีกไป ต้องอาบัติทุกกฏ.

- พระฉัพพัคคีย์ไม่จำพรรษา

[๒๐๘]

๕๔๘. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุจะไม่จำพรรษาไม่ได้ รูปใดไม่จำพรรษา ต้องอาบัติทุกกฏ.

สมัยต่อมา พระฉัพพัคคีย์ไม่ประสงค์จะจำพรรษาในวันเข้าพรรษา แกล้งล่องเลย อาวาสไปเสีย ... ตรัสว่า

๕๔๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่ประสงค์จะจำพรรษาในวันเข้าพรรษา ไม่พึงแกล้งล่องเลย อาวาสไปเสีย รูปใดล่องเลยไปเสีย ต้องอาบัติทุกกฏ.

เลื่อนกาลฝน

[๒๐๙]

ก็โดยสมัยนั้นแล พระเจ้าพิมพิสารจอมเสนามานครราช มีพระราชประสงค์จะทรงเลื่อนกาลฝนออกไป จึงทรงส่งทูตไปในสำนักภิกษุทั้งหลายว่า ถ้ากระไรขอพระคุณเจ้าทั้งหลายพึงจำพรรษาในชุมชนภิกษุอันจะมาถึง ... ตรัสว่า

๕๕๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้คล้อยตามพระเจ้าแผ่นดิน.

เรื่องทรงอนุญาตสัตตาคหณียะ

• ทายกสร้างวิหารเป็นต้นถวายเป็นตนถวาย

[๒๑๐]

ครั้งนั้น พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ในพระนครราชคฤห์ ตามพระพุทธานุญาตแล้ว เสด็จจาริกไปทางพระนครสาวัตถี เสด็จจาริกไปโดยลำดับ ลุถึงพระนครสาวัตถี ทราบว่าพระองค์ประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถบิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถีนั้น.

ก็โดยสมัยนั้นแล อุบาสกชื่ออุเทน ได้ให้สร้างวิหารอุทิศต่อสงฆ์ไว้ในโกศลชนบท. เขาได้ส่งทูตไปในสำนักภิกษุทั้งหลายว่า ขออาราธนาพระคุณเจ้าทั้งหลายจงมาข้าพเจ้าปรารถนาจะถวายทาน ฟังธรรม และพบเห็นภิกษุทั้งหลาย.

ภิกษุทั้งหลายตอบไปอย่างนี้ว่า ท่านอุบาสก พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติไว้ว่า ภิกษุจำพรรษา ไม่อยู่ให้ตลอด ๓ เดือนต้น หรือ ๓ เดือนหลัง ไม่พึงหลีกไปสู่จาริกขออุบาสกอุเทนจงรอชั่วระยะเวลาที่ภิกษุทั้งหลายจำพรรษา ออกพรรษาแล้วจึงจักไปได้ แต่ถ้าท่านจะมีกรณียกิจรีบด่วน จงให้ประดิษฐานวิหารไว้ในสำนักภิกษุเจ้าถิ่นในโกศลชนบทนั้นนั่นแหละ.

อุบาสกอุเทนจึงฟังโทษ ดีเดียน โพนทะนาว่า ไฉนเมื่อเราส่งทูตไปแล้ว พระคุณเจ้าทั้งหลายจึงได้ไม่มาเล่า เราก็เป็นทายก เป็นผู้ก่อสร้าง เป็นผู้บำรุงสงฆ์.

ภิกษุทั้งหลายได้ยินอุบาสกอุเทนฟังโทษ ดีเดียน โพนทะนาอยู่ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาค.

ลำดับนั้นพระผู้มีพระภาคทรงทำธรรมิกถา ในเพราะเหตุเป็นเค้ามูลนั้น แล้วรับสั่ง
กะภิกษุทั้งหลายว่า

๕๕๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อบุคคล ๗ จำพวกส่งทูตมา เราอนุญาต
ให้ไปด้วยสัตตทาหรณียะได้ แม้เมื่อเขาไม่ส่งมา เราไม่อนุญาต
บุคคล ๗ จำพวก คือ ภิกษุ ภิกษุณี ลิกขมานา สามเณร
สามเณรี อุบาสก อุบาสิกา. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อบุคคล
๗ จำพวกนี้ส่งทูตมา เราอนุญาตให้ไปด้วยสัตตทาหรณียะได้ แต่
เมื่อเขาไม่ส่งมา เราไม่อนุญาต ฟังกลับใน ๗ วัน.

๕๕๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็อุบาสกในศาสนานี้ได้ให้สร้างวิหารอุทิศ
สงฆ์. ถ้าเขาส่งทูตไปในสำนักภิกษุทั้งหลายว่า ขออาราธนา
พระคุณเจ้าทั้งหลายมา ข้าพเจ้าปรารถนาจะถวายทาน
ฟังธรรม และพบเห็นภิกษุทั้งหลาย. เมื่อเขาส่งทูตมา
ฟังไปด้วยสัตตทาหรณียะได้ แต่เมื่อเขาไม่ส่งมา ก็ไม่ฟังไป
ฟังกลับใน ๗ วัน.

๕๕๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง อุบาสกในศาสนานี้ได้ให้สร้างเรือนมุง
แถบเดียวอุทิศสงฆ์ ...

๕๕๔. ... ได้ให้สร้างเรือนชั้น ...

๕๕๕. ... ได้ให้สร้างเรือนโล้น ...

๕๕๖. ... ได้ให้สร้างถ้ำ ...

๕๕๗. ... ได้ให้สร้างบริเวณ ...

๕๕๘. ... ได้ให้สร้างซุ้ม ...

๕๕๙. ... ได้ให้สร้างโรงฉัน ...

๕๖๐. ... ได้ให้สร้างโรงไฟ ...

๕๖๑. ... ได้ให้สร้างกบปียกฐฎี ...

๕๖๒. ... ได้ให้สร้างวัจจกฐฎี ...

๕๖๓. ... ได้ให้สร้างที่จงกรม ...

๕๖๔. ... ได้ให้สร้างโรงจงกรม ...

๕๖๕. ... ได้ให้สร้างบ่อน้ำ ...

๕๖๖. ... ได้ให้สร้างโรงน้ำ ...

๕๖๗. ... ได้ให้สร้างเรือนไฟ ...

๕๖๘. ... ได้ให้สร้างโรงเรือนไฟ ...

๕๖๙. ... ได้ให้สร้างสระโบกขรณี ...

๕๗๐. ... ได้ให้สร้างมณฑป ...

๕๗๑. ... ได้ให้สร้างอาราม ...

๕๗๒. ... ได้ให้สร้างอารามวัตถุ ...

๕๗๓. ถ้าเขาส่งทูตไปในสำนักภิกษุทั้งหลายว่า ขออาราธนาพระคุณเจ้าทั้งหลายมา ข้าพเจ้าปรารถนาจะถวายทาน ฟังธรรม และพบเห็นภิกษุทั้งหลาย. เมื่อเขาส่งทูตมา ฟังไปด้วยสัตตตาทหณียะได้ แต่เมื่อเขาไม่ส่งมาก็ไม่ฟังไป **ฟังกลับใน ๗ วัน.**

๕๗๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง อุบาสกในศาสนานี้ได้ให้สร้างวิหารอุทิศภิกษุมารูปด้วยกัน ...

๕๗๕. ... ได้ให้สร้างวิหารอุทิศภิกษุรูปหนึ่ง ...

๕๗๖. ... ได้ให้สร้างเรือนมุงแถบเดียว ...

๕๗๗. ... ได้ให้สร้างเรือนชั้น ...

๕๗๘. ... ได้ให้สร้างเรือนโล้น ...

๕๗๙. ... ได้ให้สร้างถ้ำ ...

๕๘๐. ... ได้ให้สร้างบริเวณ ...

๕๘๑. ... ได้ให้สร้างซุ้ม ...

๕๘๒. ... ได้ให้สร้างโรงฉัน ...

๕๘๓. ... ได้ให้สร้างโรงไฟ ...
๕๘๔. ... ได้ให้สร้างกบปียกฐี ...
๕๘๕. ... ได้ให้สร้างวัจจกฐี ...
๕๘๖. ... ได้ให้สร้างที่จงกรม ...
๕๘๗. ... ได้ให้สร้างโรงจงกรม ...
๕๘๘. ... ได้ให้สร้างปอน้ำ ...
๕๘๙. ... ได้ให้สร้างโรงน้ำ ...
๕๙๐. ... ได้ให้สร้างเรือนไฟ ...
๕๙๑. ... ได้ให้สร้างโรงเรือนไฟ ...
๕๙๒. ... ได้ให้สร้างสระโบกขรณี ...
๕๙๓. ... ได้ให้สร้างมณฑป ...
๕๙๔. ... ได้ให้สร้างอาราม ...
๕๙๕. ... ได้ให้สร้างอารามวัตถุ ...
๕๙๖. ถ้าเขาส่งทูตไปในสำนักภิกษุทั้งหลายว่า ขออาราธนาพระคุณเจ้าทั้งหลายมา ข้าพเจ้าปรารถนาจะถวายทาน ฟังธรรม และพบเห็นภิกษุทั้งหลาย. เมื่อเขาส่งทูตมา ฟังไปด้วยสัตตาทหณียะได้ แต่เมื่อเขาไม่ส่งมา ก็ไม่ฟังไป **ฟังกลับใน ๗ วัน.**
๕๙๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็อุบาสกในศาสนานี้ได้ให้สร้างวิหารอุทิศภิกษุณีสงฆ์ ...
๕๙๘. ... อุทิศภิกษุณีมากรูปด้วยกัน ...
๕๙๙. ... อุทิศภิกษุณีรูปหนึ่ง ...
๖๐๐. ... อุทิศสิกขมานามากรูปด้วยกัน ...
๖๐๑. ... อุทิศสิกขมานารูปหนึ่ง ...
๖๐๒. ... อุทิศสามเณรมากรูปด้วยกัน ...

๖๐๓. ... อุทิศสามเณรรูปหนึ่ง ...
๖๐๔. ... อุทิศสามเณรเริมารูปด้วยกัน ...
๖๐๕. ... อุทิศสามเณรรูปหนึ่ง ...
๖๐๖. ... ได้ให้สร้างเรือนมุงแถบเดียว ...
๖๐๗. ... ได้ให้สร้างเรือนชั้น ...
๖๐๘. ... ได้ให้สร้างเรือนลั่น ...
๖๐๙. ... ได้ให้สร้างถ้ำ ...
๖๑๐. ... ได้ให้สร้างบริเวณ ...
๖๑๑. ... ได้ให้สร้างซุ้ม ...
๖๑๒. ... ได้ให้สร้างโรงฉัน ...
๖๑๓. ... ได้ให้สร้างโรงไฟ ...
๖๑๔. ... ได้ให้สร้างกัปปิยกุฎี ...
๖๑๕. ... ได้ให้สร้างวัจจกุฎี ...
๖๑๖. ... ได้ให้สร้างที่จงกรม ...
๖๑๗. ... ได้ให้สร้างโรงจงกรม ...
๖๑๘. ... ได้ให้สร้างบ่อน้ำ ...
๖๑๙. ... ได้ให้สร้างโรงบ่อน้ำ ...
๖๒๐. ... ได้ให้สร้างสระโบกขรณี ...
๖๒๑. ... ได้ให้สร้างมณฑป ...
๖๒๒. ... ได้ให้สร้างอาราม ...
๖๒๓. ... ได้ให้สร้างอารามวัตถุ. ถ้าเขาส่งทูตไปในสำนักภิกษุทั้งหลาย
ว่า ขออาราธนาพระคุณเจ้าทั้งหลายมา ข้าพเจ้าปรารถนาจะ
ถวายทาน ฟังธรรม และพบภิกษุทั้งหลาย เมื่อเขาส่งทูตมา ฟัง
ไปด้วยสัตตาทกฺรณียะได้ แต่เมื่อเขาไม่ส่งมา ก็ไม่ฟังไป **ฟังกลับ**
ใน ๗ วัน.

๖๒๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง อุบาสกในศาสนานี้ได้ให้สร้างนิเวศน์เพื่อ
ประโยชน์ตน ...
๖๒๕. ... ได้ให้สร้างเรือนนอน ...
๖๒๖. ... ได้ให้สร้างโรงเก็บของ ...
๖๒๗. ... ได้ให้สร้างร้าน ...
๖๒๘. ... ได้ให้สร้างโรงกลม ...
๖๒๙. ... ได้ให้สร้างร้านค้า ...
๖๓๐. ... ได้ให้สร้างโรงร้านค้า ...
๖๓๑. ... ได้ให้สร้างเรือนชั้น ...
๖๓๒. ... ได้ให้สร้างเรือนโล้น ...
๖๓๓. ... ได้ให้สร้างถ้ำ ...
๖๓๔. ... ได้ให้สร้างบริเวณ ...
๖๓๕. ... ได้ให้สร้างซุ้ม ...
๖๓๖. ... ได้ให้สร้างโรงฉัน ...
๖๓๗. ... ได้ให้สร้างโรงไฟ ...
๖๓๘. ... ได้ให้สร้างโรงครัว ...
๖๓๙. ... ได้ให้สร้างวิจจุกฎี ...
๖๔๐. ... ได้ให้สร้างที่จงกรม ...
๖๔๑. ... ได้ให้สร้างบ่อน้ำ ...
๖๔๒. ... ได้ให้สร้างโรงบ่อน้ำ ...
๖๔๓. ... ได้ให้สร้างเรือนไฟ ...

๖๔๔. ... ได้ให้สร้างโรงเรือนไฟ ...

๖๔๕. ... ได้ให้สร้างสระโบกขรณี ...

๖๔๖. ... ได้ให้สร้างมณฑป ...

๖๔๗. ... ได้ให้สร้างอาราม ...

๖๔๘. ... ได้ให้สร้างอารามวัตถุ หนึ่ง จะมีการมงคลแก่บุตรก็ดี จะมีการมงคลแก่ธิดาก็ดี เขาเจ็บไข้ก็ดี จะกล่าวพระสูตรตันตะที่รู้เฉพาะก็ดี. ถ้าเขาส่งทูตไปในสำนักภิกษุทั้งหลายว่า ขออาราธนาพระคุณเจ้าทั้งหลายมา จักได้เรียนพระสูตรตันตะนี้ไว้ โดยวิธีที่พระสูตรตันตะนี้จะไม่เสื่อมสูญไปเสีย หรือว่าเขา มีกิจหรือกรณียะอย่างใดอย่างหนึ่งก็ดี. ถ้าเขาส่งทูตไปในสำนักภิกษุทั้งหลายว่า ขออาราธนาพระคุณเจ้าทั้งหลายมา ข้าพเจ้าปรารถนาจะถวายทาน ฟังธรรม และพบเห็นภิกษุทั้งหลาย. เมื่อเขาส่งทูตมา ฟังไปด้วยสัตตทาหะกรณียะได้ แต่เมื่อเขาไม่ส่งมา ก็ไม่ฟังไป **ฟังกลับใน ๗ วัน**

๖๔๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย หนึ่ง อุบาสกในศาสนานี้ได้ให้สร้างวิหารอุทิศสงฆ์. ถ้าเขาส่งทูตไปในสำนักภิกษุทั้งหลายว่า ขออาราธนาพระผู้เป็นเจ้าทั้งหลายมา ดิฉันปรารถนาจะถวายทาน ฟังธรรม และพบเห็นภิกษุทั้งหลาย. เมื่อนางส่งทูตมา ฟังไปด้วยสัตตทาหะกรณียะได้ แต่เมื่อนางไม่ส่งมา ก็ไม่ฟังไป **ฟังกลับใน ๗ วัน.**

๖๕๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย หนึ่ง อุบาสกในศาสนานี้ได้ให้สร้างเรือนมุงแถบเดียวอุทิศสงฆ์ ...

๖๕๑. ... ได้ให้สร้างเรือนชั้น ...

๖๕๒. ... ได้ให้สร้างเรือนโล้น ...

๖๕๓. ... ได้ให้สร้างถ้ำ ...

๖๕๔. ... ได้ให้สร้างบริเวณ ...
๖๕๕. ... ได้ให้สร้างซุ้ม ...
๖๕๖. ... ได้ให้สร้างโรงฉัน ...
๖๕๗. ... ได้ให้สร้างโรงไฟ ...
๖๕๘. ... ได้ให้สร้างกบปียกฐณี ...
๖๕๙. ... ได้ให้สร้างวัจจกฐณี ...
๖๖๐. ... ได้ให้สร้างที่จงกรม ...
๖๖๑. ... ได้ให้สร้างโรงจงกรม ...
๖๖๒. ... ได้ให้สร้างบ่อน้ำ ...
๖๖๓. ... ได้ให้สร้างโรงบ่อน้ำ ...
๖๖๔. ... ได้ให้สร้างเรือนไฟ ...
๖๖๕. ... ได้ให้สร้างโรงเรือนไฟ ...
๖๖๖. ... ได้ให้สร้างสระโบกขรณี ...
๖๖๗. ... ได้ให้สร้างมณฑป ...
๖๖๘. ... ได้ให้สร้างอาราม ...
๖๖๙. ... ได้ให้สร้างอารามวัตถุ. ถ้าเขาส่งทูตไปในสำนักภิกษุทั้งหลายว่า ขออาราธนาพระคุณเจ้าทั้งหลายมา ข้าพเจ้าปรารถนาจะถวายทาน ฟังธรรม และพบเห็นภิกษุทั้งหลาย. เมื่อนางส่งทูตมา ฟังไปด้วยสัตตาทหระณียะได้ แต่เมื่อนางไม่ส่งมาก็ไม่ฟังไป **ฟังกลับใน ๗ วัน.**
๖๗๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง อุบาสิกาในศาสนานี้ได้ให้สร้างวิหารอุทิศภิกษุมารูปด้วยกัน ...
๖๗๑. ... อุทิศภิกษุรูปหนึ่ง ...
๖๗๒. ... อุทิศภิกษุณีสงฆ์ ...

๒๗๓. ... อุทิศภิกษุณีมารูปด้วยกัน ...
๒๗๔. ... อุทิศภิกษุณีรูปหนึ่ง ...
๒๗๕. ... อุทิศสิกขมานามารูปด้วยกัน ...
๒๗๖. ... อุทิศสิกขมานารูปหนึ่ง ...
๒๗๗. ... อุทิศสามเณรมารูปด้วยกัน ...
๒๗๘. ... อุทิศสามเณรรูปหนึ่ง ...
๒๗๙. ... อุทิศสามเณรีมารูปด้วยกัน ...
๒๘๐. ... อุทิศสามเณรีรูปหนึ่ง ...
๒๘๑. ... ได้ให้สร้างเรือนมุงแถบเดียว ...
๒๘๒. ... ได้ให้สร้างเรือนชั้น ...
๒๘๓. ... ได้ให้สร้างเรือนโล้น ...
๒๘๔. ... ได้ให้สร้างถ้ำ ...
๒๘๕. ... ได้ให้สร้างบริเวณ ...
๒๘๖. ... ได้ให้สร้างซุ้ม ...
๒๘๗. ... ได้ให้สร้างโรงฉัน ...
๒๘๘. ... ได้ให้สร้างโรงไฟ ...
๒๘๙. ... ได้ให้สร้างกบปียกฐี ...
๒๙๐. ... ได้ให้สร้างวัจจกฐี ...
๒๙๑. ... ได้ให้สร้างที่จงกรม ...
๒๙๒. ... ได้ให้สร้างโรงจงกรม ...
๒๙๓. ... ได้ให้สร้างบ่อน้ำ ...
๒๙๔. ... ได้ให้สร้างโรงบ่อน้ำ ...
๒๙๕. ... ได้ให้สร้างเรือนไฟ ...

๖๙๖. ... ได้ให้สร้างโรงเรือนไฟ ...
๖๙๗. ... ได้ให้สร้างสระโบกขรณี ...
๖๙๘. ... ได้ให้สร้างมณฑป ...
๖๙๙. ... ได้ให้สร้างอาราม ...
๗๐๐. ... ได้ให้สร้างอารามวัตถุ. ถ้านางส่งทูตไปในสำนักภิกษุทั้งหลายว่า ขออาราธนาพระคุณเจ้าทั้งหลายมา ดิฉันปรารถนาจะถวายทาน ฟังธรรม และพบเห็นภิกษุทั้งหลาย. เมื่อนางส่งทูตมา ฟังไปด้วยสัตตตาทหกรณียะได้ แต่เมื่อนางไม่ส่งมา ก็ไม่ฟังไป **ฟังกลับใน ๗ วัน.**
๗๐๑. ดูภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง อุบาสิกาในศาสนานี้ได้ให้สร้างนิเวศน์เพื่อประโยชน์ตน ...
๗๐๒. ... ได้ให้สร้างเรือนนอน ...
๗๐๓. ... ได้ให้สร้างโรงเก็บของ ...
๗๐๔. ... ได้ให้สร้างร้าน ...
๗๐๕. ... ได้ให้สร้างโรงกลม ...
๗๐๖. ... ได้ให้สร้างร้านค้า ...
๗๐๗. ... ได้ให้สร้างโรงร้านค้า ...
๗๐๘. ... ได้ให้สร้างเรือนชั้น ...
๗๐๙. ... ได้ให้สร้างเรือนโล้น ...
๗๑๐. ... ได้ให้สร้างถ้ำ ...
๗๑๑. ... ได้ให้สร้างบริเวณ ...
๗๑๒. ... ได้ให้สร้างซุ้ม ...
๗๑๓. ... ได้ให้สร้างโรงฉัน ...

๗๑๔. ... ได้ให้สร้างโรงไฟ ...

๗๑๕. ... ได้ให้สร้างกบปียกภูมิ ...

๗๑๖. ... ได้ให้สร้างวังจกภูมิ ...

๗๑๗. ... ได้ให้สร้างที่จกกรม ...

๗๑๘. ... ได้ให้สร้างโรงจกกรม ...

๗๑๙. ... ได้ให้สร้างบ่อน้ำ ...

๗๒๐. ... ได้ให้สร้างโรงน้ำ ...

๗๒๑. ... ได้ให้สร้างเรือนไฟ ...

๗๒๒. ... ได้ให้สร้างโรงเรือนไฟ ...

๗๒๓. ... ได้ให้สร้างสระโบกขรณี ...

๗๒๔. ... ได้ให้สร้างมณฑป ...

๗๒๕. ... ได้ให้สร้างอาราม ...

๗๒๖. ... ได้ให้สร้างอารามวัตถุ หนึ่ง จะมีการมงคลแก่บุตรก็ดี จะมีการมงคลแก่ธิดาก็ดี เขาเจ็บไข้ก็ดี จะกล่าวพระสูตรตันตะที่รู้เฉพาะก็ดี. ถ้าเขาส่งทูตไปในสำนักภิกษุทั้งหลายว่า ขออาราธนาพระคุณเจ้าทั้งหลายมา จักได้เรียนพระสูตรตันตะนี้ไว้ โดยวิธีที่พระสูตรตันตะนี้จะไม่เสื่อมสูญไปเสีย หรือว่าเขามีกิจหรือกรณีะอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี. ถ้าเขาส่งทูตไปในสำนักภิกษุทั้งหลายว่า ขออาราธนาพระคุณเจ้าทั้งหลายมา ดิฉันปรารถนาจะถวายทาน ฟังธรรม และพบเห็นภิกษุทั้งหลาย. เมื่อนางส่งทูตมา ฟังไปด้วยสัตตาทกรณียะได้ แต่เมื่อนางไม่ส่งมา ก็ไม่ฟังไป **ฟังกลับใน ๗ วัน.**

๗๒๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในศาสนานี้ได้ให้สร้างวิหารอุทิศสงฆ์ ...

๗๒๘. ... ภิกษุณีได้ให้สร้างวิหารอุทิศสงฆ์ ...

๗๒๙. ... ลิกขมานาได้ให้สร้างวิหารอุทิศสงฆ์ ...

- ๗๓๐. ... สามเณรได้ให้สร้างวิหารอุทิศสงฆ์ ...
- ๗๓๑. ... สามเณรได้ให้สร้างวิหารอุทิศสงฆ์ ...
- ๗๓๒. ... อุทิศภิกษุมารูปด้วยกัน ...
- ๗๓๓. ... อุทิศภิกษุรูปหนึ่ง ...
- ๗๓๔. ... อุทิศภิกษุณีสงฆ์ ...
- ๗๓๕. ... อุทิศภิกษุณีมารูปด้วยกัน ...
- ๗๓๖. ... อุทิศภิกษุณีรูปหนึ่ง ...
- ๗๓๗. ... อุทิศสิกขมานามารูปด้วยกัน ...
- ๗๓๘. ... อุทิศสิกขมานารูปหนึ่ง ...
- ๗๓๙. ... อุทิศสามเณรมารูปด้วยกัน ...
- ๗๔๐. ... อุทิศสามเณรรูปหนึ่ง ...
- ๗๔๑. ... อุทิศสามเณรมารูปด้วยกัน ...
- ๗๔๒. ... อุทิศสามเณรรูปหนึ่ง ...
- ๗๔๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง สามเณรในศาสนานี้ได้ให้สร้างวิหารเพื่อ
ประโยชน์ตน ...
- ๗๔๔. ... ได้ให้สร้างเรือนมุงแถบเดียว ...
- ๗๔๕. ... ได้ให้สร้างเรือนชั้น ...
- ๗๔๖. ... ได้ให้สร้างเรือนโถง ...
- ๗๔๗. ... ได้ให้สร้างถ้ำ ...
- ๗๔๘. ... ได้ให้สร้างบริเวณ ...
- ๗๔๙. ... ได้ให้สร้างซุ้ม ...
- ๗๕๐. ... ได้ให้สร้างโรงฉัน ...
- ๗๕๑. ... ได้ให้สร้างโรงไฟ ...
- ๗๕๒. ... ได้ให้สร้างกบปียกฏี ...

- ๗๕๓. ... ได้ให้สร้างวัจจกฐี ...
- ๗๕๔. ... ได้ให้สร้างที่จงกรม ...
- ๗๕๕. ... ได้ให้สร้างโรงจงกรม ...
- ๗๕๖. ... ได้ให้สร้างบ่อน้ำ ...
- ๗๕๗. ... ได้ให้สร้างโรงบ่อน้ำ ...
- ๗๕๘. ... ได้ให้สร้างสระโบกขรณี ...
- ๗๕๙. ... ได้ให้สร้างมณฑป ...
- ๗๖๐. ... ได้ให้สร้างอาราม ...

๗๖๑. ... ได้ให้สร้างอารามวัตถุ. ถ้านางส่งทูตไปในสำนักภิกษุทั้งหลายว่า ขออาราธนาพระคุณเจ้าทั้งหลายมา ดิฉันปรารถนาจะถวายทาน ฟังธรรม และพบเห็นภิกษุทั้งหลาย. เมื่อนางส่งทูตมา ฟังไปด้วยสัตตาทกฺรณียะได้ แต่เมื่อนางไม่ส่งมา ก็ไม่ฟังไป **ฟังกลับใน ๗ วัน.**

ทรงอนุญาตสัตตาทกฺรณียะเพราะสหธรรมิก ๕

[๒๑๑]

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งอาพาธ. เธอได้ส่งทูตไปในสำนักภิกษุทั้งหลายว่า กระผมเองอาพาธ ขออาราธนาภิกษุทั้งหลายมา กระผมปรารถนากรรมาของภิกษุทั้งหลาย ... *ตรัสว่า*

๗๖๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อสหธรรมิก ๕ แม้มิได้ส่งทูตมา เราอนุญาตให้ไปด้วยสัตตาทกฺรณียะได้ จะต้องกล่าวไปไยเมื่อเขาส่งทูตมา สหธรรมิก ๕ คือ ภิกษุ ภิกษุณี ลิกขมานา สามเณร สามเณรี. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อสหธรรมิก ๕ นี้ แม้มิได้ส่งทูตมา **เราอนุญาตให้ไปด้วยสัตตาทกฺรณียะได้** จะต้องกล่าวไปไยเมื่อเขาส่งทูตมา **แต่ต้องกลับใน ๗ วัน.**

• สัตตาทหกรณียะเนื่องด้วยภิกษุ

๗๖๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในศาสนานี้อาพาธ ถ้าเธอจะพึงส่งทูตไปในสำนักภิกษุทั้งหลายว่า กระผมเองอาพาธ ขออาราธนาภิกษุทั้งหลายมา กระผมปรารถนาการมาของภิกษุ. ดูกรภิกษุทั้งหลาย แม้เมื่อเธอมิได้ส่งทูตมา ก็พึงไปด้วยสัตตาทหกรณียะได้ จะต้องกล่าวไปไยเมื่อเธอส่งทูตมา พึงไปด้วยตั้งใจว่า จักแสวงหาคิลานภัต คิลานุปฏฐากภัต คิลานเภสัช จักถามอาการ หรือจักพยาบาล แต่ต้องกลับใน ๗ วัน.

๗๖๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ความกระสันบังเกิดแก่ภิกษุในศาสนานี้. ถ้าเธอจะพึงส่งทูตไปในสำนักภิกษุทั้งหลายว่า ความกระสันบังเกิดแก่กระผมแล้ว ขออาราธนาภิกษุทั้งหลายมา กระผมปรารถนาการมาของภิกษุทั้งหลาย. ดูกรภิกษุทั้งหลาย แม้เมื่อเธอมิได้ส่งทูตมา ก็พึงไปด้วยสัตตาทหกรณียะได้ จะต้องกล่าวไปไยเมื่อเธอส่งทูตมา พึงไปด้วยตั้งใจว่า จักระงับความ กระสัน หรือจักวานภิกษุอื่นให้ช่วยระงับ หรือจักทำธรรมกถาแก่ภิกษุนั้น แต่ต้องกลับใน ๗ วัน.

๗๖๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ความรำคาญบังเกิดขึ้นแก่ภิกษุในศาสนานี้. ถ้าเธอจะพึงส่งทูตไปในสำนักภิกษุทั้งหลายว่า ความรำคาญบังเกิดแก่กระผม ขออาราธนาภิกษุทั้งหลายมา กระผมปรารถนาการมาของภิกษุทั้งหลาย. ดูกรภิกษุทั้งหลาย แม้เมื่อเธอมิได้ส่งทูตมา ก็พึงไปด้วยสัตตาทหกรณียะได้ จะต้องกล่าวไปไยเมื่อเธอส่งทูตมา พึงไปด้วยตั้งใจว่า จักบรรเทาความรำคาญ หรือจักวานภิกษุอื่นให้ช่วยบรรเทา หรือจักทำธรรมกถาแก่ภิกษุนั้น แต่ต้องกลับใน ๗ วัน.

๗๖๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ความเห็นผิดบังเกิดแก่ภิกษุในศาสนานี้. ถ้าเธอจะพึงส่งทูตไปในสำนักภิกษุทั้งหลายว่า ความเห็นผิดบังเกิดแก่กระผม ขออาราธนาภิกษุทั้งหลายมา กระผมปรารถนา

การมาของภิกษุทั้งหลาย. ดูกรภิกษุทั้งหลาย แม้เมื่อเธอมิได้ส่ง
ทูตมา ก็พึงไปด้วยสัตตาทกฺรณียะได้ จะต้องกล่าวไปไยเมื่อเธอส่ง
ทูตมา พึงไปด้วยตั้งใจว่า จักเปลื้องความเห็นผิด จักวานภิกษุอื่น
ให้ช่วยเปลื้อง หรือจักทำธรรมกถาแก่ภิกษุนั้น **แต่ต้องกลับใน
๗ วัน.**

๗๖๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในศาสนานี้เป็นผู้ต้องครุกาบัติ^๑ควร
อยู่ปริวาส. ถ้าเธอพึงส่งทูตไปในสำนักภิกษุทั้งหลายว่า กระผม
เองต้องครุกาบัติควรอยู่ปริวาส ขออาราธนาภิกษุทั้งหลายมา
กระผมปรารถนาการมาของภิกษุทั้งหลาย. ดูกรภิกษุทั้งหลาย
แม้เมื่อเธอมิได้ส่งทูตมา ก็พึงไปด้วยสัตตาทกฺรณียะได้
จะต้องกล่าวไปไยเมื่อเธอส่งทูตมา พึงไปด้วยตั้งใจว่า จักทำการ
ชวนชวายเป็นปริวาส จักช่วยสวด หรือจักเป็นคณะปุรกะ **แต่ต้อง
กลับใน ๗ วัน.**

๗๖๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในศาสนานี้เป็นผู้ควรชักเข้าหาอาบัติ
เดิม. ถ้าเธอจะพึงส่งทูตไปในสำนักภิกษุทั้งหลายว่า กระผมเอง
เป็นผู้ควรชักเข้าหาอาบัติเดิม ขออาราธนาภิกษุทั้งหลายมา
กระผมปรารถนาการมาของภิกษุทั้งหลาย. ดูกรภิกษุทั้งหลาย
แม้เมื่อเธอมิได้ส่งทูตมา ก็พึงไปด้วยสัตตาทกฺรณียะได้
จะต้องกล่าวไปไยเมื่อเธอส่งทูตมา พึงไปด้วยตั้งใจว่า จักทำการ
ชวนชวาชักเข้าหาอาบัติเดิม จักช่วยสวด หรือจักเป็นคณะปุรกะ
แต่ต้องกลับใน ๗ วัน.

๗๖๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในศาสนานี้เป็นผู้ควรมานัต.
ถ้าเธอจะพึงส่งทูตไปในสำนักภิกษุทั้งหลายว่า กระผมเองเป็น
ผู้ควรมานัต ขออาราธนาภิกษุทั้งหลายมา กระผมปรารถนาการมา
ของภิกษุทั้งหลาย. ดูกรภิกษุทั้งหลาย แม้เมื่อเธอมิได้ส่งทูตมา
ก็พึงไปด้วยสัตตาทกฺรณียะได้ จะต้องกล่าวไปไยเมื่อเธอส่งทูตมา
พึงไปด้วยตั้งใจว่า จักทำการชวนชวายให้มานัต จักช่วยสวด หรือ
จักเป็นคณะปุรกะ **แต่ต้องกลับใน ๗ วัน.**

๑. อาบัติหนัก —ผู้รวบรวม

๗๗๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในศาสนานี้เป็นผู้ควรอัปทาน. ถ้าเขาจะพึงส่งทูตไปในสำนักภิกษุทั้งหลายว่า กระผมเองเป็นผู้ควรอัปทาน ขออาราธนาภิกษุทั้งหลายมา กระผมปรารธนาการมาของภิกษุทั้งหลาย. ดูกรภิกษุทั้งหลาย แม้เมื่อเธอมิได้ส่งทูตมาก็พึงไปด้วยสัตตาทหฺรณียะได้ จะต้องกล่าวไปไยเมื่อเธอส่งทูตมาก็พึงไปด้วยตั้งใจว่า จักทำการชวนชวนให้อัปทาน จักช่วยสวด หรือจักเป็นคณะปุระกะ **แต่ต้องกลับใน ๗ วัน.**

๗๗๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง สงฆ์เป็นผู้ใคร่เพื่อทำกรรม คือ ตัชฌนียกรรม นียสกรรม ปัพพาทนียกรรม ปฏิสารถนียกรรม หรืออุกเขปนียกรรม แก่ภิกษุในศาสนา. ถ้าเขาจะพึงส่งทูตไปในสำนักภิกษุทั้งหลายว่า สงฆ์เป็นผู้ใคร่เพื่อทำกรรมแก่กระผม ขออาราธนาภิกษุทั้งหลายมา กระผมปรารธนาการมาของภิกษุทั้งหลาย. ดูกรภิกษุทั้งหลาย แม้เมื่อเธอมิได้ส่งทูตมาก็พึงไปด้วยสัตตาทหฺรณียะได้ จะต้องกล่าวไปไยเมื่อเธอส่งทูตมาก็พึงไปด้วยตั้งใจว่า ด้วยวิธีอย่างไรหนอ สงฆ์จึงจะไม่ทำกรรม หรือพึงน้อมไปเพื่อกรรมสถานเบา **แต่ต้องกลับใน ๗ วัน.**

๗๗๒. อนึ่ง ภิกษุนั้นได้ถูกสงฆ์ทำกรรม คือ ตัชฌนียกรรม นียสกรรม ปัพพาทนียกรรม ปฏิสารถนียกรรม หรืออุกเขปนียกรรมแล้ว. ถ้าเขาจะพึงส่งทูตไปในสำนักภิกษุทั้งหลายว่า สงฆ์ได้ทำกรรมแก่กระผมแล้ว ขออาราธนาภิกษุทั้งหลายมา กระผมปรารธนาการมาของภิกษุทั้งหลาย. ดูกรภิกษุทั้งหลาย แม้เมื่อเธอมิได้ส่งทูตมาก็พึงไปด้วยสัตตาทหฺรณียะได้ จะต้องกล่าวไปไยเมื่อเธอส่งทูตมาก็พึงไปด้วยตั้งใจว่า ด้วยวิธีอย่างไรหนอ ภิกษุนั้นพึงประพฤติชอบหายเยื่อหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ สงฆ์จะได้ระงับกรรมนั้นเสีย **แต่ต้องกลับใน ๗ วัน.**

• สัตตาทหฺรณียะเเนียงดวยภิกษุณี

๗๗๓. ดุกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุณีในศาสนานี้อาพาธ. ถ้าเธอจะพึงส่งทูตไปในสำนักภิกษุทั้งหลายว่า ดิฉันเองอาพาธ ขออาราธนาพระคุณเจ้าทั้งหลายมา ดิฉันปรารธนาการมาของพระคุณเจ้า. ดุกรภิกษุทั้งหลาย แม้เมื่อเธอมิได้ส่งทูตมา พึ่งไปด้วยสัตตาทหฺรณียะได้ จะต้องกล่าวไปไยเมื่อเธอส่งทูตมา พึ่งไปด้วยตั้งใจว่า จักแสวงหาคิลานภัด คิลานุปฏฐากภัด คิลานเภสัช จักถามอาการ หรือจักพยาบาล **แต่ต้องกลับใน ๗ วัน.**

๗๗๔. ดุกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ความกระสันบังเกิดแก่ภิกษุณีในศาสนานี้. ถ้าเธอจะพึงส่งทูตไปในสำนักภิกษุทั้งหลายว่า ความกระสันบังเกิดแก่ดิฉันแล้ว ขออาราธนาพระคุณเจ้าทั้งหลายมา ดิฉันปรารธนาการมาของพระคุณเจ้า. ดุกรภิกษุทั้งหลาย แม้เมื่อเธอมิได้ส่งทูตมา ก็พึงไปด้วยสัตตาทหฺรณียะได้ จะต้องกล่าวไปไยเมื่อเธอส่งทูตมา พึ่งไปด้วยตั้งใจว่า จักระงับความกระสัน หรือจักวานภิกษุอื่นให้ช่วยระงับ หรือจักทำกรรมกถา แก่ภิกษุณีนั้น **แต่ต้องกลับใน ๗ วัน.**

๗๗๕. ดุกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ความรำคาญบังเกิดแก่ภิกษุณีในศาสนานี้. ถ้าเธอจะพึงส่งทูตไปในสำนักภิกษุทั้งหลายว่า ความรำคาญบังเกิดแก่ดิฉันแล้ว ขออาราธนาพระคุณเจ้าทั้งหลายมา ดิฉันปรารธนาการมาของพระคุณเจ้า. ดุกรภิกษุทั้งหลาย แม้เมื่อเธอมิได้ส่งทูตมา ก็พึงไปด้วยสัตตาทหฺรณียะได้ จะต้องกล่าวไปไยเมื่อเธอส่งทูตมา พึ่งไปด้วยตั้งใจว่า จักบรรเทาความรำคาญ หรือจักวานภิกษุอื่นให้ช่วยบรรเทา หรือจักทำกรรมกถาแก่ภิกษุณีนั้น **แต่ต้องกลับใน ๗ วัน.**

๗๗๖. ดุกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ความเห็นผิดบังเกิดแก่ภิกษุณีในศาสนานี้. ถ้าเธอจะพึงส่งทูตไปในสำนักภิกษุทั้งหลายว่า ความเห็นผิดบังเกิดแก่ดิฉัน ขออาราธนาพระคุณเจ้าทั้งหลายมา

ดิฉันปรารถนาการมาของพระองค์เจ้า. ดุกรภิกษุทั้งหลาย แม้เมื่อเธอมิได้ส่งทูตมา ก็พึงไปด้วยสัตตาทหณียะได้ จะต้องกล่าวไปไยเมื่อเธอส่งทูตมา พึงไปด้วยตั้งใจว่า จักเปลื้องความเห็นผิด จักวานภิกษุอื่นให้ช่วยเปลื้อง หรือจักทำธรรมกถาแก่ภิกษุณีนั้น **แต่ต้องกลับใน ๗ วัน.**

๗๗๗. ดุกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุณีในศาสนานี้เป็นผู้ต้องครุกาบัติ ครอบงำ. ถ้าเธอจะพึงส่งทูตไปในสำนักภิกษุทั้งหลายว่า ดิฉันเองต้องครุกาบัติ ครอบงำ ขออาราธนาพระองค์เจ้าทั้งหลายมา ดิฉันปรารถนาการมาของพระองค์เจ้า. ดุกรภิกษุทั้งหลาย แม้เมื่อเธอมิได้ส่งทูตมา ก็พึงไปด้วยสัตตาทหณียะได้ จะต้องกล่าวไปไยเมื่อเธอส่งทูตมา พึงไปด้วยตั้งใจว่า จักทำการชวนชวายให้มานัด **แต่ต้องกลับใน ๗ วัน.**

๗๗๘. ดุกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุณีในศาสนานี้เป็นผู้ควรชักเข้าหา อาบัติเดิม. ถ้าเธอจะพึงส่งทูตไปในสำนักภิกษุทั้งหลายว่า ดิฉันเองเป็นผู้ควรชักเข้าหาอาบัติเดิม ขออาราธนาพระองค์เจ้าทั้งหลายมา ดิฉันปรารถนาการมาของพระองค์เจ้า. ดุกรภิกษุทั้งหลาย แม้เมื่อเธอมิได้ส่งทูตมา ก็พึงไปด้วยสัตตาทหณียะได้ จะต้องกล่าวไปไยเมื่อเธอส่งทูตมา พึงไปด้วยตั้งใจว่า จักทำการชวนชวายชักเข้าหาอาบัติเดิม **แต่ต้องกลับใน ๗ วัน.**

๗๗๙. ดุกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุณีในศาสนานี้เป็นผู้ควรอัปทาน. ถ้าเธอจะพึงส่งทูตไปในสำนักภิกษุทั้งหลายว่า ดิฉันเองเป็นผู้ควรอัปทาน ขออาราธนาพระองค์เจ้าทั้งหลายมา ดิฉันปรารถนาการมาของพระองค์เจ้า. ดุกรภิกษุทั้งหลาย แม้เมื่อเธอมิได้ส่งทูตมาก็พึงไปด้วยสัตตาทหณียะได้ จะต้องกล่าวไปไยเมื่อเธอส่งทูตมา พึงไปด้วยตั้งใจว่า จักทำการชวนชวายให้อัปทาน **แต่ต้องกลับใน ๗ วัน.**

๗๘๐. ดุกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง สงฆ์เป็นผู้ใคร่เพื่อทำกรรม คือ ตัชชนียกรรม นียสกรรม ปัพพาทนียกรรม ปฏิสารถนียกรรม หรือ อุกเขปนียกรรม แก่ภิกษุณีในศาสนานี้. ถ้าเธอจะพึงส่งทูตไปในสำนักภิกษุทั้งหลายว่า สงฆ์เป็นผู้ใคร่เพื่อทำกรรม แก่ดิฉัน ขออาราธนาพระคุณเจ้าทั้งหลายมา ดิฉันปรารถนากรรมาของพระคุณเจ้า. ดุกรภิกษุทั้งหลาย แม้เมื่อเธอมิได้ส่งทูตมาก็พึงไปด้วยสัตตทาหรรณียะได้ จะต้องกล่าวไปเฝ้าเมื่อเธอส่งทูตมา พึ่งไปด้วยตั้งใจว่า ด้วยวิธีอย่างไรหนอ สงฆ์จึงจะไม่ทำกรรม หรือ พึ่งน้อมไปเพื่อกรรมสถานเบา **แต่ต้องกลับใน ๗ วัน.**

๗๘๑. หนึ่งภิกษุณีนั้นได้ถูกสงฆ์ทำกรรม คือ ตัชชนียกรรม นียสกรรม ปัพพาทนียกรรม ปฏิสารถนียกรรม หรือ อุกเขปนียกรรมแล้ว. ถ้าเธอจะพึงส่งทูตไปในสำนักภิกษุทั้งหลายว่า สงฆ์ได้ทำกรรม แก่ดิฉันแล้ว ขออาราธนาพระคุณเจ้าทั้งหลายมา ดิฉันปรารถนากรรมาของพระคุณเจ้า. ดุกรภิกษุทั้งหลาย แม้เมื่อเธอมิได้ส่งทูตมาก็พึงไปด้วยสัตตทาหรรณียะได้ จะต้องกล่าวไปเฝ้าเมื่อเธอส่งทูตมา พึ่งไปด้วยตั้งใจว่า ด้วยวิธีอย่างไรหนอ ภิกษุณีนั้นพึงประพฤติชอบ หายเยอหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ สงฆ์จะได้ระงับกรรมนั้นเสีย **แต่ต้องกลับใน ๗ วัน.**

- สัตตทาหรรณียะเนื่องด้วยสิกขมานา

๗๘๒. ดุกรภิกษุทั้งหลาย ก็สิกขมานาในศาสนานี้อาพาธ. ถ้าเธอจะพึงส่งทูตไปในสำนักภิกษุทั้งหลายว่า ดิฉันเองอาพาธ ขออาราธนาพระคุณเจ้าทั้งหลายมา ดิฉันปรารถนากรรมาของพระคุณเจ้า. ดุกรภิกษุทั้งหลาย แม้เมื่อเธอมิได้ส่งทูตมาก็พึงไปด้วยสัตตทาหรรณียะได้ จะต้องกล่าวไปเฝ้าเมื่อเธอส่งทูตมา พึ่งไปด้วยตั้งใจว่า จักแสวงหาคิลานภัต คิลานุปัฏฐากภัต คิลานเภสัช จักถามอาการ หรือจักพยาบาล **แต่ต้องกลับใน ๗ วัน.**

๗๘๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ความกระสันบังเกิดแก่สิกขมานานาในศาสนา ...

๗๘๔. ... ความรำคาญบังเกิด ...

๗๘๕. ... ความเห็นผิดบังเกิด ...

๗๘๖. ... สิกขาของสิกขมานานาในศาสนาี้กำเริบ. ถ้าเธอจะพึงส่งทูตไปในสำนักภิกษุทั้งหลายว่า สิกขาของดิฉันกำเริบแล้ว ขออาราธนาพระคุณเจ้าทั้งหลายมา ดิฉันปรารธนาการมาขอพระคุณเจ้า. ดูกรภิกษุทั้งหลาย แม้เมื่อเธอมิได้ส่งทูตมาก็พึงไปด้วยสัตตาหกรณียะได้ จะต้องกล่าวไปเฝ้าเมื่อเธอส่งทูตมา พึ่งไปด้วยตั้งใจว่า จักทำการขวนขวายให้สมาทานสิกขา **แต่ต้องกลับใน ๗ วัน.**

๗๘๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง สิกขมานานาในศาสนาี้เป็นผู้ใคร่จะอุปสมบท. ถ้าเธอจะพึงส่งทูตไปในสำนักภิกษุทั้งหลายว่า ดิฉันเองใคร่จะอุปสมบท ขออาราธนาพระคุณเจ้าทั้งหลายมา ดิฉันปรารธนาการมาขอพระคุณเจ้า. ดูกรภิกษุทั้งหลาย แม้เมื่อเธอมิได้ส่งทูตมาก็พึงไปด้วยสัตตาหกรณียะได้ จะต้องกล่าวไปเฝ้าเมื่อเธอส่งทูตมา พึ่งไปด้วยตั้งใจว่า จักทำการขวนขวายให้อุปสมบท จักช่วยสวด หรือจักเป็นคณะปุระกะ **แต่ต้องกลับใน ๗ วัน.**

• สัตตาหกรณียะเนื่องด้วยสามเณร

๗๘๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็สามเณรในศาสนาี้อาพาธ. ถ้าเธอจะพึงส่งทูตไปในสำนักภิกษุทั้งหลายว่า กระผมเองอาพาธ ขออาราธนาภิกษุทั้งหลายมา กระผมปรารธนาการมาขอภิกษุทั้งหลาย. ดูกรภิกษุทั้งหลาย แม้เมื่อเธอมิได้ส่งทูตมาก็พึงไปด้วยสัตตาหกรณียะได้ จะต้องกล่าวไปเฝ้าเมื่อเธอส่งทูตมา พึ่งไปด้วยตั้งใจว่า จักแสวงหาคิลานภัต คิลานุปัฏฐากภัต คิลานเภสัช จักถามอาการ หรือจักพยาบาล **แต่ต้องกลับใน ๗ วัน.**

๗๘๙. ดูกฤกษ์ทั้งหลาย อนึ่ง ความกระสันบังเกิดแก่สามเนรใน
ศาสนานี้ ...

๗๙๐. ... ความรำคาญบังเกิด ...

๗๙๑. ... ความเห็นผิดบังเกิด ...

๗๙๒. สามเนรเป็นผู้ใคร่จะถามปี. ถ้าเธอจะพึงส่งทูตไปในสำนัก
ภิกษุทั้งหลายว่า กระผมเองใคร่จะถามปี ขออาราธนาภิกษุ
ทั้งหลายมา กระผมปรารถนาการมาของภิกษุทั้งหลาย. ดูก
ภิกษุทั้งหลาย แม้เมื่อเธอมิได้ส่งทูตมา ก็พึงไปด้วยสัตตาหกรณียะ
ได้ จะต้องกล่าวไปไยเมื่อเธอส่งทูตมา พึงไปด้วยตั้งใจว่า จักถาม
หรือจักบอก แต่ต้องกลับใน ๗ วัน.

๗๙๓. ดูกฤกษ์ทั้งหลาย อนึ่ง สามเนรในศาสนานี้เป็นผู้ใคร่จะ
อุปสมบท. ถ้าเธอจะพึงส่งทูตไปในสำนักภิกษุทั้งหลายว่า
กระผมเองใคร่จะอุปสมบท ขออาราธนาพระคุณเจ้าทั้งหลายมา
กระผมปรารถนาการมาของภิกษุทั้งหลาย. ดูกฤกษ์ทั้งหลาย
แม้เมื่อเธอมิได้ส่งทูตมา ก็พึงไปด้วยสัตตาหกรณียะได้ จะ
ต้องกล่าวไปไยเมื่อเธอส่งทูตมา พึงไปด้วยตั้งใจว่า จักทำ
การขวนขวายให้อุปสมบท จักช่วยสวด หรือจักเป็นคณะปุระกะ
แต่ต้องกลับใน ๗ วัน.

• สัตตาหกรณียะเนื่องด้วยสามเนรี

๗๙๔. ดูกฤกษ์ทั้งหลาย ก็สามเนรีในศาสนานี้อาพาธ. ถ้าเธอ
จะพึงส่งทูตไปในสำนักภิกษุทั้งหลายว่า ดิฉันเองอาพาธ
ขออาราธนาพระคุณเจ้าทั้งหลายมา ดิฉันปรารถนาการมาของ
พระคุณเจ้า. ดูกฤกษ์ทั้งหลาย แม้เมื่อเธอมิได้ส่งทูตมา ก็พึง
ไปด้วยสัตตาหกรณียะได้ จะต้องกล่าวไปไยเมื่อเธอส่งทูตมา พึง
ไปด้วยตั้งใจว่า จักแสวงหาคิลานภัต คิลานุปัฏฐากภัต คิลานเภสัช
จักถามอาการ หรือจักพยาบาล แต่ต้องกลับใน ๗ วัน.

๗๙๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ความกระสันบังเกิดแก่สามเณรีใน
ศาสนา นี้ ...

๗๙๖... ความรำคาญบังเกิด ...

๗๙๗... ความเห็นผิดบังเกิด ...

๗๙๘... สามเณรีเป็นผู้ใคร่จะถามปี ...

๗๙๙. สามเณรีเป็นผู้ใคร่จะสมทานสิกขา. ถ้าเธอจะพึงส่งทูตไปใน
สำนักภิกษุทั้งหลายว่า ดิฉันเองใคร่จะสมทานสิกขา ขออาราธนา
พระคุณเจ้าทั้งหลายมา ดิฉันปรารถนากรรมมาของพระคุณเจ้า.
ดูกรภิกษุทั้งหลาย แม้เมื่อเธอมิได้ส่งทูตมา ก็พึงไปด้วย
สัตตาหกรณียะได้ จะต้องกล่าวไปเฝ้าเมื่อเธอส่งทูตมา พึงไปด้วย
ตั้งใจว่า จักทำการขวนขวายให้สมทานสิกขา **แต่ต้องกลับใน
๗ วัน.**

[๒๑๒]

ก็โดยสมัยนั้นแล มารดาของภิกษุรูปหนึ่งได้ป่วยไข้. นางส่งทูตไปในสำนักภิกษุ
ผู้เป็นบุตรว่า ดิฉันเองป่วยไข้ ดิฉันปรารถนากรรมมาของบุตร จึงภิกษุนั้นได้ดำริว่า
พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติไว้ว่า เมื่อบุคคล ๗ จำพวกส่งทูตมา ไปด้วยสัตตาห-
กรณียะได้ แต่เมื่อเขาไม่ส่งทูตมา จะไปไม่ได้ สำหรับสหรรรมิก ๕ แม้มิได้ส่งทูตมา
ก็ไปด้วยสัตตาหกรณียะได้ จะต้องกล่าวไปเฝ้าเมื่อเขาส่งทูตมา ก็นี้มารดาของเรา
กำลังป่วยไข้ และท่านก็มีไข้ อุบาสิกา เราจะพึงปฏิบัติอย่างไรหนอ ... **ตรัสว่า**

๘๐๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อบุคคล ๗ จำพวก แม้มิได้ส่งทูตมา
เราอนุญาตให้ไปด้วยสัตตาหกรณียะได้ จะต้องกล่าวไปเฝ้าเมื่อ
เขาส่งทูตมา บุคคล ๗ จำพวก คือ ภิกษุ ภิกษุณี สิกขมานา
สามเณร สามเณรี มารดาและบิดา. ดูกรภิกษุทั้งหลาย
เมื่อบุคคล ๗ จำพวกนี้ แม้มิได้ส่งทูตมา **เราอนุญาตให้ไป
ด้วยสัตตาหกรณียะได้ จะต้องกล่าวไปเฝ้าเมื่อเขาส่งทูตมา
แต่ต้องกลับใน ๗ วัน.**

๘๐๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็มารดาของภิกษุในศาสนานี้ป่วยไข้. ถ้าเขาจะพึงส่งทูตไปในสำนักภิกษุผู้เป็นบุตรว่า ดิฉันเองป่วยไข้ ขอบุตรของดิฉันจงมา ดิฉันปรารถนาการมาของบุตร. ดูกรภิกษุทั้งหลาย แม้เมื่อนางมิได้ส่งทูตมา ก็พึงไปด้วยสัตตาหกรณียะได้ จะต้องกล่าวไปไย เมื่อนางส่งทูตมา พึงไปด้วยตั้งใจว่า จักแสวงหาคิลานภัด คิลานุปัฏฐากภัด คิลานเภสัช จักถามอาการ หรือจักพยาบาล **แต่ต้องกลับใน ๗ วัน.**

๘๐๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย หนึ่ง บิดาของภิกษุในศาสนานี้ป่วยไข้. ถ้าเขาจะพึงส่งทูตไปในสำนักภิกษุผู้เป็นบุตรว่า ฉันเองป่วยไข้ ขอบุตรของฉันจงมา ฉันปรารถนาการมาของบุตร. ดูกรภิกษุทั้งหลาย แม้เมื่อเขามิได้ส่งทูตมา ก็พึงไปด้วยสัตตาหกรณียะได้ จะต้องกล่าวไปไย เมื่อเขาส่งทูตมา พึงไปด้วยตั้งใจว่า จักแสวงหาคิลานภัด คิลานุปัฏฐากภัด คิลานเภสัช จักถามอาการ หรือจักพยาบาล **แต่ต้องกลับใน ๗ วัน.**

๘๐๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย หนึ่ง พี่ชายน้องชายของภิกษุในศาสนานี้ป่วยไข้. ถ้าเขาจะพึงส่งทูตไปในสำนักภิกษุผู้พี่ชายน้องชายว่า กระผมเองป่วยไข้ ขอพี่ชายน้องชายของกระผมจงมา กระผมปรารถนาการมาของพี่ชายน้องชาย. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อเขาส่งทูตมา ก็พึงไปด้วยสัตตาหกรณียะได้ แต่เมื่อเขาไม่ส่งทูตมา ก็ไม่พึงไป **แต่ต้องกลับใน ๗ วัน.**

๘๐๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย หนึ่ง พี่หญิงน้องหญิงของภิกษุในศาสนานี้ป่วยไข้. ถ้าเขาจะพึงส่งทูตไปในสำนักภิกษุว่า ดิฉันเองป่วยไข้ ขอพี่ชายน้องชายของดิฉันจงมา ดิฉันปรารถนาการมาของพี่ชายน้องชาย. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อเขาส่งทูตมา ก็พึงไปด้วยสัตตาหกรณียะได้ แต่เมื่อเขาไม่ส่งทูตมา ก็ไม่พึงไป **แต่ต้องกลับใน ๗ วัน.**

๘๐๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ญาติของภิกษุในศาสนานี้ป่วยไข้ ถ้าเขาจะพึงส่งทูตไปสำนักภิกษุว่า กระผมเองป่วยไข้ ขอพระคุณเจ้าจงมา กระผมปรารถนาการมาของพระคุณเจ้า. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อเขาส่งทูตมา ก็พึงไปด้วยสัตตาทหณียะได้ แต่เมื่อเขาไม่ส่งทูตมา ก็ไม่พึงไป **แต่ต้องกลับใน ๗ วัน.**

๘๐๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง บุรุษผู้รักดีต่อภิกษุในศาสนานี้ป่วยไข้. ถ้าเขาจะพึงส่งทูตไปสำนักภิกษุว่า กระผมเองป่วยไข้ ขออาราธนาภิกษุทั้งหลายมา กระผมปรารถนาการมาของภิกษุทั้งหลาย. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อเขาส่งทูตมาก็พึงไปด้วยสัตตาทหณียะได้ แต่เมื่อเขาไม่ส่งทูตมา ก็ไม่พึงไป **แต่ต้องกลับใน ๗ วัน.**

ทรงอนุญาตสัตตาทหณียะเพราะกิจของสงฆ์

[๒๑๓]

ก็โดยสมัยนั้นแล มหาวิหารของสงฆ์ชำรุดลง อุบาสกคนหนึ่งได้ให้ตัดเครื่องทัพพสัมภาระไว้ในป่า. เขาส่งทูตไปสำนักภิกษุทั้งหลายว่า ถ้าพระคุณเจ้าทั้งหลายจะพึงขนเครื่องทัพพสัมภาระนั้นไปได้ กระผมขอถวายเครื่องทัพพสัมภาระนั้น ... *ตรัสว่า*

๘๐๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ไปได้เพราะกรณียะของสงฆ์ **แต่ต้องกลับใน ๗ วัน.**

อันตรายของภิกษุผู้จำพรรษา

- **ถูกสัตว์ร้ายเบียดเบียนเป็นต้น**

[๒๑๔]

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุทั้งหลายจำพรรษาในอาวาสแห่งหนึ่งในโกศลชนบท ถูกเหล่าสัตว์ร้ายเบียดเบียน มันจับเอาไปได้บ้าง หนีมันรอดมาได้บ้าง ... *ตรัสว่า*

๘๐๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุทั้งหลายในศาสนานี้จำพรรษาแล้ว
ถูกสัตว์ร้ายเบียดเบียน มันจับเอาไปได้บ้าง หนีมันรอดมาได้บ้าง.
พวกเธอพึงหลีกเลี่ยงไปด้วยความสำคัญว่า นั่นแลอันตราย **ไม่ต้อง
อาบัติ แต่พรรษาขาด.**
๘๐๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุทั้งหลายในศาสนานี้จำพรรษาแล้ว
ถูกงูเบียดเบียน มันขบกัดเอาบ้าง หนีมันรอดมาได้บ้าง.
พวกเธอพึงหลีกเลี่ยงด้วยความสำคัญว่า นั่นแลอันตราย **ไม่ต้องอาบัติ
แต่พรรษาขาด.**
๘๑๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุทั้งหลายในศาสนานี้จำพรรษาแล้ว
พวกโจรเบียดเบียน มันปล้นบ้าง รุมตีบ้าง. พวกเธอพึงหลีกเลี่ยง
ไปด้วยสำคัญว่า นั่นแลอันตราย **ไม่ต้องอาบัติ แต่พรรษาขาด.**
๘๑๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุทั้งหลายในศาสนานี้จำพรรษาแล้ว
ถูกพวกปีศาจรบกวน มันเข้าสิงบ้าง พาเอาไปบ้าง. พวกเธอ
พึงหลีกเลี่ยงด้วยความสำคัญว่า นั่นแลอันตราย **ไม่ต้องอาบัติ
แต่พรรษาขาด.**
๘๑๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง เมื่อภิกษุทั้งหลายในศาสนานี้จำพรรษาแล้ว
หมู่บ้านประสบอัคคีภัย. ภิกษุทั้งหลายลำบากด้วยพิณทบาต.
พวกเธอพึงหลีกเลี่ยงด้วยความสำคัญว่า นั่นแลอันตราย **ไม่ต้องอาบัติ
แต่พรรษาขาด.**
๘๑๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง เมื่อภิกษุทั้งหลายในศาสนานี้จำพรรษาแล้ว
เสนานชนะถูกไฟไหม้. ภิกษุทั้งหลายเดือดร้อนด้วยเสนานชนะ.
พวกเธอพึงหลีกเลี่ยงด้วยความสำคัญว่า นั่นแลอันตราย **ไม่ต้องอาบัติ
แต่พรรษาขาด.**
๘๑๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง เมื่อภิกษุทั้งหลายในศาสนานี้จำพรรษาแล้ว
หมู่บ้านประสบอุทกภัย. ภิกษุทั้งหลายลำบากด้วยพิณทบาต.
พวกเธอพึงหลีกเลี่ยงด้วยความสำคัญว่า นั่นแลอันตราย **ไม่ต้องอาบัติ
แต่พรรษาขาด.**

๘๑๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง เมื่อภิกษุทั้งหลายในศาสนานี้จำพรรษาแล้ว เสนาสนะถูกน้ำท่วม. ภิกษุทั้งหลายเดือดร้อนด้วยเสนาสนะ. พวกเขาพึงหลีกเลี่ยงไปด้วยสำคัญว่า นั่นแลอันตราย **ไม่ต้องอาบัติ แต่พรรษาขาด.**

[๒๑๕]

ก็โดยสมัยนั้นแล เมื่อภิกษุทั้งหลายจำพรรษาในอาวาสแห่งหนึ่ง ชาวบ้านอพยพไปเพราะพวกโจรภัย ... *ตรัสว่า*

๘๑๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ไปตามชาวบ้าน.

ชาวบ้านแยกกันเป็นสองพวก ... *ตรัสว่า*

๘๑๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ไปตามชาวบ้านที่มากกว่า.

ชาวบ้านที่มากกว่าเป็นผู้ไม่มีศรัทธา ไม่เลื่อมใส ... *ตรัสว่า*

๘๑๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ไปตามชาวบ้านที่มีศรัทธา เลื่อมใส.

[๒๑๖]

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุทั้งหลายจำพรรษาในอาวาสแห่งหนึ่งในโกศลชนบท ไม่ได้โภชนาหารอันเศร้าหมองหรือประณีตบริบูรณ์ตามต้องการ ... *ตรัสว่า*

๘๑๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุทั้งหลายในศาสนานี้จำพรรษาแล้ว ไม่ได้โภชนาหารอันเศร้าหมองหรือประณีตบริบูรณ์ตามต้องการ. พวกเขาพึงหลีกเลี่ยงไปด้วยสำคัญว่า นั่นแลอันตราย **ไม่ต้องอาบัติ แต่พรรษาขาด.**

๘๒๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุทั้งหลายในศาสนานี้จำพรรษาแล้ว ได้โภชนาหารอันเศร้าหมองหรือประณีตบริบูรณ์ตามต้องการ แต่ไม่ได้โภชนาหารอันเป็นที่สบาย พวกเขาพึงหลีกเลี่ยงไปด้วยสำคัญว่า นั่นแลอันตราย **ไม่ต้องอาบัติ แต่พรรษาขาด.**

๘๒๑. ดุกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุทั้งหลายในศาสนานี้จำพรรษาแล้ว ได้โภชนาหารอันเศร้าหมองหรือประณีตบริบูรณ์ตามต้องการ และได้โภชนาหารอันเป็นที่สบาย แต่ไม่ได้เกสัชอันเป็นที่สบาย พวกเธอพึงหลีกเลี่ยงไปด้วยสำคัญว่า นั่นแลอันตราย **ไม่ต้องอาบัติ แต่พรรษาขาด.**

๘๒๒. ดุกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุทั้งหลายในศาสนานี้จำพรรษาแล้ว ได้โภชนาหารอันเศร้าหมองหรือประณีตบริบูรณ์ตามต้องการ ได้โภชนาหารอันเป็นที่สบาย ได้เกสัชอันเป็นที่สบาย แต่ไม่ได้ อุပ္ปฐจากที่สมควร พวกเธอพึงหลีกเลี่ยงไปด้วยสำคัญว่า นั่นแลอันตราย **ไม่ต้องอาบัติ แต่พรรษาขาด.**

๘๒๓. ดุกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในศาสนานี้จำพรรษาแล้ว สตรีนิมนต์ว่า ขอท่านจงมาเถิดเจ้าข้า ดิฉันจะถวาย เงิน ทอง นานา สนวน ฟ่อโค แม่โค ทาส ทาสี แก่ท่าน จะยกลูกสาวให้เป็น ภรรยาของท่าน ดิฉันจะยอมเป็นภรรยาของท่าน หรือมิฉะนั้น จะนำสตรีอื่นมาให้ เป็นภรรยาของท่าน. ในเรื่องนั้น ถ้าภิกษุ จะคิดอย่างนี้ว่า พระผู้มีพระภาคตรัสว่า จิตเป็นธรรมชาติ กลับกลอกเร็วนัก สักหน่อยจะเป็นอันตรายแก่พรหมจรรย์ ของเราก็ได้ พึงหลีกเลี่ยง **ไม่ต้องอาบัติ แต่พรรษาขาด.**

๘๒๔. ดุกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในศาสนานี้จำพรรษาแล้ว หญิงแพศยานิมนต์ ...

๘๒๕. ... หญิงสาวเทือนิมนต์ ...

๘๒๖. ... บัณเฑาะก์นิมนต์ ...

๘๒๗. ... พวกญาตินิมนต์ ...

๘๒๘. ... พระราชาทั้งหลายนิมนต์ ...

๘๒๙. ... พวกโจรนิมนต์ ...

๘๓๐. ... พวกนักเลงนิมนต์ว่า ขอท่านมาเถิดขอรับ พวกข้าพเจ้า จักถวาย เงิน ทอง นา สนวน พ่อโค แม่โค ทาส ทาสี แก่ท่าน จะยกลูกสาวให้เป็นภรรยาท่าน หรือจะนำสตรีอื่นมาให้ เป็นภรรยาของท่าน. ในเรื่องนั้น ถ้าภิกษุจะคิดอย่างนี้ว่า พระผู้มีพระภาคตรัสว่า จิตเป็นธรรมชาติ กลับกลอกเร็วนัก สักหน่อยจะเป็นอันตรายแก่พรหมจรรย์ของเราก็ได้ ฟังหลีกไปเสีย **ไม่ต้องอาบัติ แต่พรษาชาติ.**
๘๓๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในศาสนานี้จำพรรษาแล้ว พบทรัพย์ไม่มี เจ้าของ. ในเรื่องนั้น ถ้าภิกษุจะคิดอย่างนี้ว่า พระผู้มีพระภาค ตรัสว่า จิตเป็นธรรมชาติ กลับกลอกเร็วนัก สักหน่อยจะเป็น อันตรายแก่พรหมจรรย์ของเราก็ได้ ฟังหลีกไปเสีย **ไม่ต้องอาบัติ แต่พรษาชาติ.**
๘๓๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในศาสนานี้จำพรรษาแล้ว เห็นภิกษุ มากรูปด้วยกัน กำลังตะเกียกตะกายเพื่อทำลายสงฆ์. ในเรื่องนั้น ถ้าภิกษุจะคิดอย่างนี้ว่า พระผู้มีพระภาคตรัสว่า การทำลายสงฆ์ เป็นกรรมหนักนัก เมื่อเราอยู่พร้อมหน้า สงฆ์อย่าแตกกันเลย ฟังหลีกไปเสีย **ไม่ต้องอาบัติ แต่พรษาชาติ.**
๘๓๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในศาสนานี้จำพรรษาแล้ว ได้สดับ ข่าวว่า ภิกษุมารูปด้วยกัน กำลังตะเกียกตะกายเพื่อทำลายสงฆ์. ในเรื่องนั้น ถ้าภิกษุจะคิดอย่างนี้ว่า พระผู้มีพระภาคตรัสว่า การทำลายสงฆ์เป็นกรรมหนักนัก เมื่อเราอยู่พร้อมหน้า สงฆ์ อย่าแตกกันเลย ฟังหลีกไปเสีย **ไม่ต้องอาบัติ แต่พรษาชาติ.**
๘๓๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในศาสนานี้จำพรรษาแล้ว ได้สดับข่าว ว่า ในอวาสลชื่อโน้น ภิกษุมารูปด้วยกัน กำลังตะเกียกตะกายเพื่อ ทำลายสงฆ์. ในเรื่องนั้น ถ้าภิกษุจะคิดอย่างนี้ว่า ภิกษุเหล่านั้น ล้วนเป็นมิตรของเรา เราจักกล่าววาทแก่พวกเขาว่า อาวุโสทั้งหลาย พระผู้มีพระภาคตรัสว่า การทำลายสงฆ์เป็นกรรมหนักนัก พวกท่านอย่าพอใจทำลายสงฆ์เลย ดังนี้ พวกเขาจักทำตาม

จักเชื่อฟังคำของเรา จักเจียไสตลงสดับ ฟิงหลีกไปเสีย **ไม่ต้อง
อาบัติ แต่พรรษาขาด.**

๘๓๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในศาสนานี้จำพรรษาแล้ว ได้
สดับข่าวว่า ในอาวาสชื่อโน้น ภิกษุมากรูปด้วยกัน กำลัง
ตะเกียกตะกายเพื่อทำลายสงฆ์. ในเรื่องนั้น ถ้าภิกษุจะ
คิดอย่างนี้ว่า ภิกษุเหล่านั้นไม่ใช่มิตรของเราเลย แต่ภิกษุที่
เป็นมิตรของภิกษุเหล่านั้น เป็นมิตรกับเรา เราจักบอกกับ
ภิกษุเหล่านั้น ภิกษุที่เราบอกแล้วนั้น จักว่ากล่าวพวกเขาว่า
อาวุโสทั้งหลาย พระผู้มีพระภาคตรัสว่า การทำลายสงฆ์
เป็นกรรมหนักนัก พวกท่านอย่าพอใจทำลายสงฆ์เลย ดังนี้
พวกเขาจักทำตาม จักเชื่อฟังคำของเรา จักเจียไสตลงสดับ ฟิง
หลีกไปเสีย **ไม่ต้องอาบัติ แต่พรรษาขาด.**

๘๓๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในศาสนานี้จำพรรษาแล้ว ได้
สดับข่าวว่า ในอาวาสชื่อโน้น ภิกษุมากรูปด้วยกัน ได้ทำลาย
สงฆ์แล้ว. ในเรื่องนั้น ถ้าภิกษุจะคิดอย่างนี้ว่า ภิกษุเหล่านั้น
ล้วนเป็นมิตรของเรา เราจักว่ากล่าวพวกเขาว่า อาวุโสทั้งหลาย
พระผู้มีพระภาคตรัสว่า การทำลายสงฆ์เป็นกรรมหนักนัก
พวกท่านอย่าพอใจทำลายสงฆ์เลย ดังนี้ พวกเขาจักทำ
ตามจักเชื่อฟังคำของเรา จักเจียไสตลงสดับ ฟิงหลีกไปเสีย
ไม่ต้องอาบัติ แต่พรรษาขาด.

๘๓๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในศาสนานี้จำพรรษาแล้ว ได้สดับ
ข่าวว่า ในอาวาสชื่อโน้น ภิกษุมากรูปด้วยกัน ได้ทำลายสงฆ์แล้ว.
ในเรื่องนั้น ถ้าภิกษุจะคิดอย่างนี้ว่า ภิกษุเหล่านั้นมิใช่มิตร
ของเราเลย แต่ภิกษุที่เป็นมิตรของภิกษุเหล่านั้นเป็นมิตร
กับเรา เราจักบอกภิกษุเหล่านั้น ภิกษุที่เราบอกแล้วนั้น จักว่ากล่าว
พวกเขาว่า อาวุโสทั้งหลาย พระผู้มีพระภาคตรัสว่า การทำลาย

สงฆ์เป็นกรรมหนักนัก พวกท่านอย่าพอใจทำลายสงฆ์เลย ดังนี้ พวกเธอจักทำตาม จักเชื่อฟังคำของเรา จักเจียไสตกลงสดับ ฟังหลีกไปเสีย **ไม่ต้องอาบัติ แต่พรราชาด.**

๘๓๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในศาสนานี้จำพรรษาแล้ว ได้สดับข่าวว่า ในอวาสชื่อโน้น ภิกษุณีมากรูปด้วยกัน กำลังตะเกียกตะกายเพื่อทำลายสงฆ์. ในเรื่องนั้น ถ้าภิกษุจะคิดอย่างนี้ว่า ภิกษุณีเหล่านั้นล้วนเป็นมิตรของเรา เราจักว่ากล่าวพวกเธอว่า ดูกรน้องหญิงทั้งหลาย พระผู้มีพระภาคตรัสว่า การทำลายสงฆ์เป็นกรรมหนักนัก พวกน้องหญิงอย่าพอใจทำลายสงฆ์เลย ดังนี้ พวกเธอจักทำตาม จักเชื่อฟังคำของเรา จักเจียไสตกลงสดับ ฟังหลีกไปเสีย **ไม่ต้องอาบัติ แต่พรราชาด.**

๘๓๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในศาสนานี้จำพรรษาแล้ว ได้สดับข่าวว่า ในอวาสชื่อโน้น ภิกษุณีมากรูปด้วยกัน กำลังตะเกียกตะกายเพื่อทำลายสงฆ์. ในเรื่องนั้น ถ้าภิกษุจะคิดอย่างนี้ว่า ภิกษุณีเหล่านั้นมิใช่มิตรของเราเลย แต่ภิกษุณีที่เป็นมิตรของภิกษุณีเหล่านั้น เป็นมิตรกับเรา เราจักบอกภิกษุณีเหล่านั้น ภิกษุณีที่เราบอกแล้วนั้น จักว่ากล่าวพวกเธอว่า ดูกรน้องหญิงทั้งหลาย พระผู้มีพระภาคตรัสว่า การทำลายสงฆ์เป็นกรรมหนักนัก พวกน้องหญิงอย่าพอใจทำลายสงฆ์เลย ดังนี้ พวกเธอจักทำตาม จักเชื่อฟังคำของเรา จักเจียไสตกลงสดับ ฟังหลีกไปเสีย **ไม่ต้องอาบัติ แต่พรราชาด.**

๘๔๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในศาสนานี้จำพรรษาแล้ว ได้สดับข่าวว่า ในอวาสชื่อโน้น ภิกษุณีมากรูปด้วยกันได้ทำลายสงฆ์แล้ว. ในเรื่องนั้น ถ้าภิกษุจะคิดอย่างนี้ว่า ภิกษุณีเหล่านั้นล้วนเป็นมิตรของเรา เราจักว่ากล่าวพวกเธอว่า ดูกรน้องหญิงทั้งหลาย พระผู้มีพระภาคตรัสว่า การทำลายสงฆ์เป็นกรรมหนักนัก พวกน้องอย่า

พอใจทำลายสงฆ์เลย ดังนี้ พวกเธอจักทำตาม จักเชื่อฟังคำของเรา
จักเงี้ยวไสตลงสดับ ฟังหลีกไปเสีย **ไม่ต้องอาบัติ แต่พรรษาขาด.**

๘๔๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในศาสนานี้จำพรรษาแล้ว ได้สดับ
ข่าวว่า ในอาวาสชื่อโน้น ภิกษุณีมากรูปด้วยกัน ได้ทำลายสงฆ์
แล้ว. ในเรื่องนั้น ถ้าภิกษุจะคิดอย่างนี้ว่า ภิกษุณีเหล่านั้น
ไม่ใช่มิตรของเราเลย แต่ภิกษุณีที่เป็นมิตรของภิกษุณีเหล่านั้น
เป็นมิตรกับเรา เราจักบอกภิกษุณีเหล่านั้น ภิกษุณีที่เรา
บอกแล้วนั้น จักว่ากล่าวพวกเธอว่า ดูกรน้องหญิงทั้งหลาย
พระผู้มีพระภาคตรัสว่า การทำลายสงฆ์เป็นกรรมหนักนัก
พวกน้องหญิงอย่าพอใจทำลายสงฆ์เลย ดังนี้ พวกเธอจัก
ทำตาม จักเชื่อฟังคำของเรา จักเงี้ยวไสตลงสดับ ฟังหลีกไปเสีย **ไม่
ต้องอาบัติ แต่พรรษาขาด**

ทรงอนุญาตสถานที่ในการจำพรรษา

[๒๑๗]

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งใคร่จำพรรษาในหมู่โคตต่าง ... ตรัสว่า

๘๔๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้จำพรรษาในหมู่โคตต่างได้.

หมู่โคตต่างย้ายไป ... ตรัสว่า

๘๔๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้เดินทางไปกับหมู่โคตต่างได้.

สมัยต่อมา ภิกษุรูปหนึ่งเมื่อจวนถึงวันเข้าพรรษา ใคร่จะเดินทางไปกับพวกเกวียน
... ตรัสว่า

๘๔๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้จำพรรษาในหมู่พวก
เกวียนได้.

สมัยต่อมา ภิกษุรูปหนึ่ง เมื่อจวนถึงวันเข้าพรรษา ใคร่จะเดินทางไปกับเรือ
... ตรัสว่า

๘๔๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้จำพรรษาในเรือได้.

ทรงห้ามจำพรรษาในสถานที่ไม่สมควร

[๒๑๘]

๘๔๖. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงจำพรรษาในโพรงไม้ รูปใดจำ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๘๔๗. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงจำพรรษาบนคาคบไม้ รูปใดจำ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

[๒๑๙]

๘๔๘. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงจำพรรษาในที่แจ้ง รูปใดจำ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๘๔๙. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่มีเสนาสนะไม่พึงจำพรรษา รูปใดจำ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๘๕๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงจำพรรษาในกระท่อมผี รูปใดจำ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๘๕๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงจำพรรษาในร่ม รูปใดจำ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๘๕๒. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงจำพรรษาในตุ่ม รูปใดจำ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

ตั้งกติกาไม่เป็นธรรมในระหว่างพรรษา

[๒๒๐]

๘๕๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงตั้งกติกาเช่นนี้ว่า ในระหว่างพรรษา ห้ามไม่ให้บรรพชา รูปใดตั้ง **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

จำพรรษาในอาวาส ๒ แห่ง

[๒๒๑]

...ดูกรอุปลนน์ท์ ข้าว่าเธอถวายปฏิญาณแก่พระเจ้าปเสนทิโกศลว่า จะอยู่จำพรรษา แล้วทำให้คลาดจริงหรือ.

จริง พระพุทธเจ้าข้า.

ดูกรโมฆบุรุษ เธอถวายปฏิญาณแก่พระเจ้าปเสนทิโกศลว่า จะจำพรรษา ไฉนจึงได้ทำให้คลาดเสียเล่า. เราติเตียนการพูดเท็จ สรรเสริญกิริยาที่เว้นจากการพูดเท็จโดยอเนกปริยายแล้วมิใช่หรือ. การกระทำของเธอ นั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส ...

๘๕๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในศาสนานี้ให้ปฏิญาณไว้ว่า จะจำพรรษาในวันเข้าพรรษาดัน. เธอไปสู่อาวาสนั้น พบอาวาส ๒ แห่ง มีจีวรมาก ในระหว่างทางจึงคิดอย่างนี้ว่า ไฉนหนอเราจะพึงจำพรรษาในอาวาส ๒ แห่งนี้ เมื่อเป็นเช่นนี้ จีวรเป็นอันมากก็จักบังเกิดแก่เรา ดังนี้. เธอจึงจำพรรษาในอาวาส ๒ แห่งนั้น. ดูกรภิกษุทั้งหลาย วันจำพรรษาดันของภิกษุนั้นไม่ปรากฏ และเธอ **ต้องอาบัติทุกกฏ** เพราะรับคำ

ปฏิญาณจำพรรษาดัน

[๒๒๒]

๘๕๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในศาสนานี้ให้ปฏิญาณไว้ว่า จะจำพรรษาในวันเข้าพรรษาดัน. เธอไปสู่อาวาสนั้น ทำอุโบสถภายนอกวิหาร ถึงวันแรม ๑ ค่ำ จึงเข้าวิหาร จัดเสนาสนะตั้งน้ำฉัน น้ำใช้ กวาดบริเวณ. เธอไม่มีกิจจำเป็น หลีกไปเสียในวันนั้นทีเดียว. ดูกรภิกษุทั้งหลาย วันจำพรรษาดันของภิกษุนั้นไม่ปรากฏ และเธอ **ต้องอาบัติทุกกฏ** เพราะรับคำ.

๘๕๖. ดูกรรณิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในศาสนานี้ให้ปฏิญาณไว้ว่า จะจำพรรษาในวันเข้าพรรษาดัน. เธอไปสู่อาวาสนั้น ทำอุโบสถภายนอกวิหาร ถึงวันแรม ๑ ค่ำ จึงเข้าวิหาร จัดหาเสนาสนะตั้งน้ำฉัน น้ำใช้ กวาดบริเวณ. เธอมีกิจจำเป็น หลีกไปเสียในวันนั้นทีเดียว. ดูกรรณิกษุทั้งหลาย วันจำพรรษาดันของภิกษุนั้นไม่ปรากฏ และเธอ **ต้องอาบัติทุกกฏ** เพราะรับคำ.
๘๕๗. ดูกรรณิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในศาสนานี้ให้ปฏิญาณไว้ว่า จะจำพรรษาในวันเข้าพรรษาดัน. เธอไปสู่อาวาสนั้น ทำอุโบสถภายนอกวิหาร ถึงวันแรม ๑ ค่ำ จึงเข้าวิหาร จัดหาเสนาสนะตั้งน้ำฉัน น้ำใช้ กวาดบริเวณ. เธอพักอยู่ ๒-๓ วัน ไม่มีกิจจำเป็น หลีกไปเสีย. ดูกรรณิกษุทั้งหลาย วันจำพรรษาดันของภิกษุนั้นไม่ปรากฏ และเธอ **ต้องอาบัติทุกกฏ** เพราะรับคำ.
๘๕๘. ดูกรรณิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในศาสนานี้ให้ปฏิญาณไว้ว่า จะจำพรรษาในวันเข้าพรรษาดัน. เธอไปสู่อาวาสนั้น ทำอุโบสถภายนอกวิหาร ถึงวันแรม ๑ ค่ำ จึงเข้าวิหาร จัดหาเสนาสนะตั้งน้ำฉัน น้ำใช้ กวาดบริเวณ. เธอพักอยู่ ๒-๓ วัน มีกิจจำเป็น หลีกไปเสีย. ดูกรรณิกษุทั้งหลาย วันจำพรรษาดันของภิกษุนั้นไม่ปรากฏ และเธอ **ต้องอาบัติทุกกฏ** เพราะรับคำ.
๘๕๙. ดูกรรณิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในศาสนานี้ให้ปฏิญาณไว้ว่า จะจำพรรษาในวันเข้าพรรษาดัน. เธอไปสู่อาวาสนั้น ทำอุโบสถภายนอกวิหาร ถึงวันแรม ๑ ค่ำ จึงเข้าวิหาร จัดหาเสนาสนะตั้งน้ำฉัน น้ำใช้ กวาดบริเวณ. เธอพักอยู่ ๒-๓ วัน แล้ว หลีกไปด้วยสัตตทากรณียะ. เธออยู่ภายนอกพื้น ๗ วัน. ดูกรรณิกษุทั้งหลาย วันจำพรรษาดันของภิกษุนั้นไม่ปรากฏ และเธอ **ต้องอาบัติทุกกฏ** เพราะรับคำ.

๘๖๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในศาสนานี้ให้ปฏิญาณไว้ว่า จะจำพรรษาในวันเข้าพรรษาดังนั้น. เธอพักอยู่ ๒-๓ วัน แล้วหลีกไปด้วยสัตตาหกรณียะ. เธอกลับมาภายใน ๗ วัน. ดูกรภิกษุทั้งหลาย วันจำพรรษาดังนั้นของภิกษุนั้นปรากฏ และเธอ **ไม่ต้องอาบัติ** เพราะรับคำ.

๘๖๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในศาสนานี้ให้ปฏิญาณไว้ว่า จะจำพรรษาในวันเข้าพรรษาดังนั้น. เธอไปสู่อาวาสนั้น ทำอุโบสถภายนอกวิหาร ถึงวันแรม ๑ ค่ำ จึงเข้าวิหารจัดเสนาสนะตั้งน้ำฉัน น้ำใช้ กวาดบริเวณ. ยังอีก ๗ วัน จะถึงวันปวารณา เธอมีกิจจำเป็น หลีกไปเสีย. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุนั้นจะมาสู่อาวาสนั้นก็ตาม ไม่มาก็ตาม. วันจำพรรษาดังนั้นของภิกษุนั้นปรากฏ และเธอ **ไม่ต้องอาบัติ** เพราะรับคำ.

๘๖๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในศาสนานี้ให้ปฏิญาณไว้ว่า จะจำพรรษาในวันเข้าพรรษาดังนั้น. เธอไปสู่อาวาสนั้น ทำอุโบสถ ถึงวันแรม ๑ ค่ำ จึงเข้าวิหาร จัดเสนาสนะตั้งน้ำฉัน น้ำใช้ กวาดบริเวณ. เธอไม่มีกิจจำเป็น หลีกไปเสียในวันนั้นทีเดียว. ดูกรภิกษุทั้งหลาย วันจำพรรษาดังนั้นของภิกษุนั้นไม่ปรากฏ และเธอ **ต้องอาบัติทุกกฏ** เพราะรับคำ.

๘๖๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในศาสนานี้ให้ปฏิญาณไว้ว่า จะจำพรรษาในวันเข้าพรรษาดังนั้น. เธอไปสู่อาวาสนั้น ทำอุโบสถถึงวันแรม ๑ ค่ำ จึงเข้าวิหาร จัดเสนาสนะตั้งน้ำฉัน น้ำใช้ กวาดบริเวณ. เธอมีกิจจำเป็น หลีกไปเสียในวันนั้นทีเดียว ...

๘๖๔. ... เธอพักอยู่ ๒-๓ วัน ไม่มีกิจจำเป็น หลีกไปเสีย ...

๘๖๕. ... เธอพักอยู่ ๒-๓ วัน มีกิจจำเป็น หลีกไปเสีย ...

๘๖๖. ... เธอพักอยู่ ๒-๓ วัน แล้วหลีกไปด้วยสัตตาคหกรณียะ. เธออยู่ภายนอกพั้น ๗ วัน. ดูกรภิกษุทั้งหลาย วันจำพรรษาต้นของภิกษุนั้นไม่ปรากฏ และเธอ **ต้องอาบัติทุกกฏ** เพราะรับคำ.
๘๖๗. เธอพักอยู่ ๒-๓ วัน แล้วหลีกไปด้วยสัตตาคหกรณียะ. เธอกลับมาภายใน ๗ วัน. ดูกรภิกษุทั้งหลาย วันจำพรรษาต้นของภิกษุนั้นปรากฏ และเธอ **ไม่ต้องอาบัติ** เพราะรับคำ.
๘๖๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในศาสนานี้ให้ปฏิญาณไว้ว่า จะจำพรรษาในวันเข้าพรรษาต้น. เธอไปสู่อาวาสนั้น ทำอุโบสถถึงวันแรม ๑ ค่ำ จึงเข้าสู่วิหาร จัดเสนาสนะ ตั้งน้ำฉัน น้ำใช้ กวาดบริเวณ. ยังอีก ๗ วัน จะถึงวันปวารณา เธอมีกิจจำเป็น หลีกไป. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุนั้นจะมาสู่อาวาสนั้นก็ตาม ไม่มากก็ตาม. วันจำพรรษาต้นของภิกษุนั้นปรากฏ และเธอ **ไม่ต้องอาบัติ** เพราะรับคำ.

ปฏิญาณจำพรรษาหลัง

๘๖๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในศาสนานี้ให้ปฏิญาณไว้ว่า จะจำพรรษาในวันเข้าพรรษาหลัง. เธอไปสู่อาวาสนั้น ทำอุโบสถภายนอกวิหาร ถึงวันแรม ๑ ค่ำ จึงเข้าวิหาร จัดเสนาสนะ ตั้งน้ำฉัน น้ำใช้ กวาดบริเวณ. เธอไม่มีกิจจำเป็น หลีกไปเสียในวันนั้นทีเดียว. ดูกรภิกษุทั้งหลาย วันจำพรรษาหลังของภิกษุนั้นไม่ปรากฏ และเธอ **ต้องอาบัติทุกกฏ** เพราะรับคำ.
๘๗๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในศาสนานี้ได้ปฏิญาณไว้ว่า จะจำพรรษาในวันเข้าพรรษาหลัง. เธอไปสู่อาวาสนั้น ทำอุโบสถภายนอกวิหาร ถึงวันแรม ๑ ค่ำ จึงเข้าวิหาร จัดเสนาสนะ ตั้งน้ำฉัน น้ำใช้ กวาดบริเวณ. เธอมีกิจจำเป็น หลีกไปเสียในวันนั้นทีเดียว ...

๘๗๑. ... เธอพักอยู่ ๒-๓ วัน ไม่มีกิจจำเป็นหลีกไปเสีย ...

๘๗๒. ... เธอพักอยู่ ๒-๓ วัน มีกิจจำเป็นหลีกไปเสีย ...

๘๗๓. ... เธอพักอยู่ ๒-๓ วัน แล้วหลีกไปด้วยสัตตาหกรณียะ. เธออยู่ภายนอกพัณ ๗ วัน. ดุรภิกษุทั้งหลาย วันจำพรรษาหลังของภิกษุ นั้นไม่ปรากฏ และเธอ **ต้องอาบัติทุกกฏ** เพราะรับคำ.

๘๗๔. ดุรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในศาสนานี้ให้ปฏิญาณไว้ว่าจะจำพรรษาในวันเข้าพรรษาหลัง. เธอไปสู่อาวาสนั้น ทำอุโบสถภายนอกวิหาร ถึงวันแรม ๑ ค่ำ จึงเข้าวิหาร จัดเสนาสนะ ตั้งน้ำฉันน้ำใช้ กวาดบริเวณ. เธอพักอยู่ ๒-๓ วัน แล้วหลีกไปด้วยสัตตาหกรณียะ. เธอกลับมาภายใน ๗ วัน. ดุรภิกษุทั้งหลาย วันจำพรรษาหลังของภิกษุ นั้นปรากฏ และเธอ **ไม่ต้องอาบัติ** เพราะรับคำ.

๘๗๕. ดุรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในศาสนานี้ให้ปฏิญาณไว้ว่าจะจำพรรษาในวันเข้าพรรษาหลัง ...

๘๗๖. ... ยังอีก ๗ วัน จะครบ ๔ เดือน อันเป็นที่บ้านแห่งดอกโกมุท เธอมีกิจจำเป็นหลีกไปเสีย. ดุรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุ นั้นจะมาสู่อาวาสนั้นก็ตาม ไม่มาก็ตาม. วันจำพรรษาหลังของภิกษุ นั้นปรากฏ และเธอ **ไม่ต้องอาบัติ** เพราะรับคำ.

๘๗๗. ดุรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในศาสนานี้ให้ปฏิญาณไว้ว่าจะจำพรรษาในวันเข้าพรรษาหลัง. เธอเข้าไปสู่อาวาสนั้น ทำอุโบสถ ถึงวันแรม ๑ ค่ำ จึงเข้าวิหาร จัดเสนาสนะ ตั้งน้ำฉันน้ำใช้ กวาดบริเวณ. เธอไม่มีกิจจำเป็น หลีกไปเสียในวันนั้นทีเดียว ...

๘๗๘. ... เธอมีกิจจำเป็น หลีกไปเสียในวันนั้นทีเดียว ...

๘๗๙. ... เธอพักอยู่ ๒-๓ วัน ไม่มีกิจจำเป็นหลีกไปเสีย ...

๘๘๐. ... เธอพักอยู่ ๒-๓ วัน มีกิจจำเป็นหลีกไปเสีย ...
๘๘๑. ... เธอพักอยู่ ๒-๓ วัน แล้วหลีกไปด้วยสัตตาทกณียะ. เธออยู่ภายนอกพัณ ๗ วัน. ดูกรภิกษุทั้งหลาย วันจำพรรษาหลังของเธอไม่ปรากฏ และเธอ **ต้องอาบัติทุกกฏ** เพราะรับคำ.
๘๘๒. ... เธอพักอยู่ ๒-๓ วัน แล้วหลีกไปด้วยสัตตาทกณียะ. เธอกลับมาภายใน ๗ วัน. ดูกรภิกษุทั้งหลาย วันจำพรรษาหลังของภิกษุนั้นปรากฏ และเธอ **ไม่ต้องอาบัติ** เพราะรับคำ.
๘๘๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในศาสนานี้ให้ปฏิญาณไว้ว่าจะจำพรรษาในวันเข้าพรรษาหลัง ...
๘๘๔. ... ยังอีก ๗ วันจะครบ ๔ เดือน อันเป็นที่บานแห่งดอกโกมุท เธอมีกิจจำเป็น หลีกไปเสีย. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุนั้นจักมาสู่อาวาสนั้นก็ตาม ไม่มาก็ตาม. วันจำพรรษาหลังของภิกษุนี้ปรากฏ และเธอ **ไม่ต้องอาบัติ** เพราะรับคำ.

วัสสูปนายิกขันธกะ จบ.

ขั้นที่ ๔ : ปวารณาชั้นธกะ หมวดว่าด้วยการให้ภิกษุอื่นว่ากล่าวตักเตือนได้

[๒๒๖]

...ดูกรภิกษุทั้งหลาย ข้าพเจ้า โมฆบุรุษพวกนี้เป็นผู้อยู่จำพรรษาไม่
ผาสุกเลย ยังยืนยันว่าอยู่จำพรรษาเป็นผาสุก ข้าพเจ้า โมฆบุรุษพวกนี้เป็น
ผู้อยู่จำพรรษาอย่างปศุสัตว์อยู่ร่วมกันแท้ ๆ ยังยืนยันว่าอยู่จำพรรษา
เป็นผาสุก ข้าพเจ้า โมฆบุรุษพวกนี้เป็นผู้อยู่จำพรรษาอย่างแพะอยู่ร่วมกัน
แท้ ๆ ยังยืนยันว่าอยู่จำพรรษาเป็นผาสุก ข้าพเจ้า โมฆบุรุษพวกนี้เป็นผู้อยู่
จำพรรษาอย่างคนประมาทอยู่ร่วมกันแท้ ๆ ยังยืนยันว่าอยู่จำพรรษาเป็น
ผาสุก.

ทรงห้ามมุคฺฉัตถิร ติตถิสมาทาน

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เหตุไฉน โมฆบุรุษพวกนี้จึงได้ถือมุคฺฉัตถิร ซึ่งพวก
เดียรถีย์ถือกัน ...

๘๘๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงสมาทานมุคฺฉัตถิร ที่พวกเดียรถีย์
สมาทานกัน รูปใดสมาทาน ต้องอาบัติทุกกฏ.

ทรงอนุญาตปวารณา

๘๘๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุทั้งหลายอยู่จำพรรษา แล้ว
ปวารณาด้วยเหตุ ๓ สถาน คือ ด้วยได้เห็น ๑ ด้วยได้ฟัง ๑ ด้วย
สงสัย ๑ การปวารณานั้นจักเป็นวิธีเหมาะสมเพื่อว่ากล่าวกัน
และกัน เป็นวิธีออกจากอาบัติ เป็นวิธีเคารพพระวินัยของพวกเธอ.

วิธีปวารณา

๘๘๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลพวกเธอพึงปวารณา อย่างนี้
ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติกรรมวาจา
ว่าดังนี้

• สัพพสังคาคาถิกาคฤตติ

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า วันนี้เป็นวันปวารณา ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงปวารณา.

ภิกษุผู้เฒ่าระพึงห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า นั่งกระโหียง ประคองอัญชลี แล้วกล่าวปวารณาอย่างนี้ ว่าดังนี้

• เตวาจิกาปวารณา

เธอทั้งหลาย ฉันปวารณาต่อสงฆ์ ด้วยได้เห็นกิติ ด้วยได้ฟังกิติ ด้วยสงสยกิติ ขอเธอทั้งหลายจงอาศัยความกรุณาว่ากล่าวฉัน ฉันเห็นอยู่จักทำคืนเสีย

เธอทั้งหลาย แม้ครั้งที่สอง ฉันปวารณาต่อสงฆ์ ด้วยได้เห็นกิติ ด้วยได้ฟังกิติ ด้วยสงสยกิติ ขอเธอทั้งหลายจงอาศัยความกรุณาว่ากล่าวฉัน ฉันเห็นอยู่จักทำคืนเสีย

เธอทั้งหลาย แม้ครั้งที่สาม ฉันปวารณาต่อสงฆ์ ด้วยได้เห็นกิติ ด้วยได้ฟังกิติ ด้วยสงสยกิติ ขอเธอทั้งหลายจงอาศัยความกรุณาว่ากล่าวฉัน ฉันเห็นอยู่จักทำคืนเสีย.

ภิกษุผู้บวระพึงห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า นั่งกระโหียง ประคองอัญชลี แล้วกล่าวปวารณาอย่างนี้ ว่าดังนี้

ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้าปวารณาต่อสงฆ์ ด้วยได้เห็นกิติ ด้วยได้ฟังกิติ ด้วยสงสยกิติ ขอท่านทั้งหลายจงอาศัยความกรุณาว่ากล่าวข้าพเจ้า ข้าพเจ้าเห็นอยู่จักทำคืนเสีย

ท่านเจ้าข้า แม้ครั้งที่สอง ข้าพเจ้าปวารณาต่อสงฆ์ ด้วยได้เห็นกิติ ด้วยได้ฟังกิติ ด้วยสงสยกิติ ขอท่านทั้งหลายจงอาศัยความกรุณาว่ากล่าวข้าพเจ้า ข้าพเจ้าเห็นอยู่จักทำคืนเสีย

ท่านเจ้าข้า แม้ครั้งที่สาม ข้าพเจ้าปวารณาต่อสงฆ์ ด้วยได้เห็นกิติ ด้วยได้ฟังกิติ ด้วยสงสยกิติ ขอท่านทั้งหลายจงอาศัยความกรุณาว่ากล่าวข้าพเจ้า ข้าพเจ้าเห็นอยู่จักทำคืนเสีย.

ทรงอนุญาตให้นั่งกระโหียงปวารณา

[๒๒๗]

...ดูกรภิกษุทั้งหลาย ข้าพเจ้าพระฉัพพัคคีย์เมื่อภิกษุผู้เถระทั้งหลายนั่งกระโหียงปวารณาอยู่ ยังนั่งบนอาสนะ จริงหรือ.

จริง พระพุทธเจ้าข้า.

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ไฉนโมฆบุรุษพวกนั้น เมื่อภิกษุผู้เถระทั้งหลายนั่งกระโหียงปวารณาอยู่ จึงได้นั่งอยู่บนอาสนะเล่า ...

๘๘๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อบรรดาภิกษุผู้เถระนั่งกระโหียงปวารณาอยู่ ภิกษุไม่พึงนั่งบนอาสนะ รูปใดนั่ง **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๘๘๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้ภิกษุทุกรูปนั่งกระโหียงปวารณา.**

สมัยต่อมา พระเถระรูปหนึ่งชรา ทูพพลภาพ นั่งกระโหียงรอคอยอยู่จนกว่าภิกษุทั้งหลายจะปวารณาเสร็จทุกรูป ได้เป็นลมล้มลง ...

๘๙๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้นั่งกระโหียงในระหว่างที่ยังปวารณา และอนุญาตให้ภิกษุปวารณาแล้วนั่งบนอาสนะ.**

วันปวารณามี ๒

[๒๒๘]

ครั้งนั้นแลภิกษุทั้งหลายสงสัยว่า วันปวารณามีกี่วัน. ... ตรัสว่า

๘๙๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย วันปวารณานี้มี ๒ คือ วัน ๑๔ ค่ำ วัน ๑๕ ค่ำ. ดูกรภิกษุทั้งหลาย วันปวารณามี ๒ เท่านั้นแล.

อาการที่ทำปวารณามี ๔

ครั้งนั้นภิกษุทั้งหลายสงสัยว่า อาการที่ทำปวารณามีเท่าไรหนอ. ... ตรัสว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย อาการที่ทำปวารณานี้มี ๔ คือ

- ๑. การทำปวารณาเป็นวรรคโดยอธรรม
- ๒. การทำปวารณาพร้อมเพรียงกันโดยอธรรม
- ๓. การทำปวารณาเป็นวรรคโดยธรรม
- ๔. การทำปวารณาพร้อมเพรียงกันโดยธรรม

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในการทำปวารณา ๔ นั้น.

๘๙๒. การทำปวารณานี้ใด เป็นวรรคโดยอธรรม การทำปวารณาเห็นปานนั้น ไม่ควรทำ และเราก็อ่อนนุญาติ.

๘๙๓. การทำปวารณานี้ใด ที่พร้อมเพรียงกันโดยอธรรม การทำปวารณาเห็นปานนั้น ไม่ควรทำ และเราก็อ่อนนุญาติ.

๘๙๔. การทำปวารณานี้ใด ที่เป็นวรรคโดยธรรม การทำปวารณาเห็นปานนั้น ไม่ควรทำ และเราก็อ่อนนุญาติ.

๘๙๕. การทำปวารณานี้ใด ที่พร้อมเพรียงกันโดยธรรม การทำปวารณาเห็นปานนั้น ควรทำ และเราก็อ่อนนุญาติ.

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุอันนั้นแล พวกเธอพึงทำในใจว่า จักทำปวารณากรรมชนิดที่พร้อมเพรียงกันโดยธรรม ดังนี้. ดูกรภิกษุทั้งหลาย พวกเธอพึงศึกษาอย่างนี้แล.

ทรงอนุญาตให้มอบปวารณา

[๒๒๙]

ครั้งนั้นพระผู้มีพระภาครับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงประชุมกัน สงฆ์จักปวารณา.

ภิกษุรูปหนึ่งได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคว่า ยังมีภิกษุอาพาธอยู่ เธอมาไม่ได้ พระพุทธเจ้าข้า.

๘๙๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุอาพาธมอบปวารณา.

วิธีมอบปวารณา

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แล พึงมอบอย่างนี้

ภิกษุอาพาธนั้น พึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า
นั่งกระโหย่ง ประคองอัญชลี แล้วกล่าวคำมอบปวารณาอย่างนี้ว่า

ข้าพเจ้าขอมอบปวารณา ขอท่านจงนำปวารณาของข้าพเจ้าไป
ขอท่านจงปวารณาแทนข้าพเจ้า

ภิกษุรับด้วยกาย รับด้วยวาจา รับด้วยกายด้วยวาจาก็ได้ เป็นอันภิกษุ
อาพาธมอบปวารณาแล้ว. ไม่รับด้วยกาย ไม่รับด้วยวาจา ไม่รับด้วยกาย
ด้วยวาจา ไม่เป็นอันภิกษุอาพาธมอบปวารณา. หากได้ภิกษุผู้รับอย่างนี้
นั้นเป็นการดี หากไม่ได้ ภิกษุทั้งหลาย พึงใช้เตียงหรือตั่ง ห้ามภิกษุอาพาธนั้น
มาในท่ามกลางสงฆ์แล้วปวารณา.

๘๙๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย หากพวกภิกษุผู้พยาบาลไข้ มีความคิดเห็นอย่างนี้
ว่า หากพวกเราจักย้ายภิกษุอาพาธ อาพาธจักกำเริบหนัก หรือ
มิฉะนั้นจักถึงมรณภาพ ดังนี้ไม่พึงย้ายภิกษุอาพาธ สงฆ์พึงไป
ปวารณาในสำนักภิกษุอาพาธนั้น แต่สงฆ์เป็นวรรคไม่พึงปวารณา
หากขึ้นปวารณา **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๘๙๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อภิกษุอาพาธมอบปวารณาแล้ว หาก
ภิกษุผู้นำปวารณาหลบไปเสียจากที่นั้นแล ภิกษุอาพาธ
พึงมอบปวารณาแก่รูปอื่น.

๘๙๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อภิกษุอาพาธมอบปวารณาแล้ว หากภิกษุ
ผู้นำปวารณาสึกเสีย ณ ที่นั้นแหละ ... ถึงมรณภาพ ปฎิญาณ
เป็นสามเณร ปฎิญาณเป็นผู้บอกลาสิกขา ปฎิญาณเป็นผู้ต้อง
อันติมวัตตุ ปฎิญาณเป็นผู้วิกลจริต ปฎิญาณเป็นผู้มีจิตฟุ้งซ่าน
ปฎิญาณเป็นผู้กระสับกระส่ายเพราะเวทนา ปฎิญาณเป็นผู้ถูกสงฆ์
ยกเสียฐานไม่เห็นอาบัติ ปฎิญาณเป็นผู้ถูกสงฆ์ยกเสียฐานไม่ทำคิน
อาบัติ ปฎิญาณเป็นผู้ถูกสงฆ์ยกเสียฐานไม่สละคินทิวฐิอันลามก

ปฏิญาณเป็นบัณฑิต เกษกปฏิญาณเป็นไทยสังวาส ปฏิญาณเป็นผู้เข้ารีตเตียรถีย์ ปฏิญาณเป็นดิรัจฉาน ปฏิญาณเป็นผู้ฆ่ามารดา ปฏิญาณเป็นผู้ฆ่าบิดา ปฏิญาณเป็นผู้ฆ่าพระอรหันต์ ปฏิญาณเป็นผู้ประทุษร้ายภิกษุณี ปฏิญาณเป็นผู้ทำลายสงฆ์ ปฏิญาณเป็นผู้ทำร้ายพระศาสดาจนถึงห่อพระโลหิต ปฏิญาณเป็นอุกโตพยัญชนก ภิกษุอาพาธ **พึงมอบปวารณาแก่รูปอื่น.**

- ๙๐๐. คูกรมิกษุทั้งหลาย เมื่อภิกษุอาพาธมอบปวารณาแล้ว หากภิกษุผู้นำปวารณาหลบไปเสียในระหว่างทาง **ปวารณาไม่เป็นอันนำมา.**
- ๙๐๑. คูกรมิกษุทั้งหลาย เมื่อภิกษุอาพาธมอบปวารณาแล้ว หากภิกษุผู้นำปวารณาสึกเสียในระหว่างทาง ถึงมรณภาพ ... ปฏิญาณเป็นอุกโตพยัญชนก **ปวารณาไม่เป็นอันนำมา.**
- ๙๐๒. คูกรมิกษุทั้งหลาย เมื่อภิกษุอาพาธมอบปวารณาแล้ว หากภิกษุผู้นำปวารณาเข้าประชุมสงฆ์แล้วหลบไปเสีย **ปวารณาเป็นอันนำมาแล้ว.**
- ๙๐๓. คูกรมิกษุทั้งหลาย เมื่อภิกษุอาพาธมอบปวารณาแล้ว หากภิกษุผู้นำปวารณาเข้าประชุมสงฆ์แล้วสึกเสีย ถึงมรณภาพ ... ปฏิญาณเป็นอุกโตพยัญชนก **ปวารณาเป็นอันนำมาแล้ว.**
- ๙๐๔. คูกรมิกษุทั้งหลาย เมื่อภิกษุอาพาธมอบปวารณาแล้ว หากภิกษุผู้นำปวารณาเข้าประชุมสงฆ์แล้วหลบเสียมิได้บอก **ปวารณาเป็นอันนำมาแล้ว** ภิกษุผู้นำปวารณา **ไม่ต้องอาบัติ.**
- ๙๐๕. คูกรมิกษุทั้งหลาย เมื่อภิกษุอาพาธมอบปวารณาแล้ว หากภิกษุผู้นำปวารณาเข้าประชุมสงฆ์แล้วเข้าสมาบัติมิได้บอก **ปวารณาเป็นอันนำมาแล้ว** ภิกษุผู้นำปวารณา **ไม่ต้องอาบัติ.**

๙๐๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อภิกษุอาพาธมอบปวารณาแล้ว หากภิกษุผู้นำปวารณาเข้าประชุมสงฆ์แล้วเผลอไปไม่ได้บอก **ปวารณาเป็นอันนำมาแล้ว** ภิกษุผู้นำปวารณา **ไม่ต้องอาบัติ**.
๙๐๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อภิกษุอาพาธมอบปวารณาแล้ว หากภิกษุผู้นำปวารณาเข้าประชุมสงฆ์แล้วเผลอไปไม่ได้บอก **ปวารณาเป็นอันนำมาแล้ว** แต่ภิกษุผู้นำปวารณา **ต้องอาบัติทุกกฏ**.
๙๐๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อภิกษุอาพาธมอบปวารณาแล้ว หากภิกษุผู้นำปวารณาสึกเสีย ณ ที่นั้นแหละ ... ถึงมรณภาพ ปฏิญาณเป็นสามเณร ปฏิญาณเป็นผู้บอกลาสิกขา ปฏิญาณเป็นผู้ต้องอันติมวัตตุ ปฏิญาณเป็นผู้วิกลจริต ปฏิญาณเป็นผู้มีจิตฟุ้งซ่าน ปฏิญาณเป็นผู้กระสับกระส่ายเพราะเวทนา ปฏิญาณเป็นผู้ถูกสงฆ์ยกเสียฐานไม่เห็นอาบัติ ปฏิญาณเป็นผู้ถูกสงฆ์ยกเสียฐานไม่ทำคืนอาบัติ ปฏิญาณเป็นผู้ถูกสงฆ์ยกเสียฐานไม่สละคืนทิฏฐิอันลามก ปฏิญาณเป็นบัณฑิต เกษะก็ ปฏิญาณเป็นไทยสังวาส ปฏิญาณเป็นผู้เข้ารีตเดิยธีย์ ปฏิญาณเป็นดิรัจฉาน ปฏิญาณเป็นผู้ฆ่ามารดา ปฏิญาณเป็นผู้ฆ่าบิดา ปฏิญาณเป็นผู้ฆ่าพระอรหันต์ ปฏิญาณเป็นผู้ประทุษร้ายภิกษุณี ปฏิญาณเป็นผู้ทำลายสงฆ์ ปฏิญาณเป็นผู้ทำร้ายพระศาสดาจนถึงหื้อพระโลหิต ปฏิญาณเป็นอุกโตพยัญชนก ภิกษุอาพาธ**จึงมอบปวารณาแก่รูปอื่น**.
๙๐๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อภิกษุอาพาธมอบปวารณาแล้ว หากภิกษุผู้นำปวารณาหลบไปเสียในระหว่างทาง **ปวารณาไม่เป็นอันนำมา**.
๙๑๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อภิกษุอาพาธมอบปวารณาแล้ว หากภิกษุผู้นำปวารณาสึกเสียในระหว่างทาง ถึงมรณภาพ ... ปฏิญาณเป็นอุกโตพยัญชนก **ปวารณาไม่เป็นอันนำมา**.
๙๑๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อภิกษุอาพาธมอบปวารณาแล้ว หากภิกษุผู้นำปวารณาเข้าประชุมสงฆ์แล้วหลบไปเสีย **ปวารณาเป็นอันนำมาแล้ว**.

- ๙๑๒. คุณกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อภิกษุอาพาธมอบปวารณาแล้ว หากภิกษุผู้นำปวารณาเข้าประชุมสงฆ์แล้วสึกเสีย ถึงมรณภาพ ... ปฏิญาณเป็นอุกโตพัพพัญชนก **ปวารณาเป็นอันนำมาแล้ว.**
- ๙๑๓. คุณกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อภิกษุอาพาธมอบปวารณาแล้ว หากภิกษุผู้นำปวารณาเข้าประชุมสงฆ์แล้วหลับเสียมิได้บอก **ปวารณาเป็นอันนำมาแล้ว ภิกษุผู้นำปวารณา ไม่ต้องอาบัติ.**
- ๙๑๔. คุณกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อภิกษุอาพาธมอบปวารณาแล้ว หากภิกษุผู้นำปวารณาเข้าประชุมสงฆ์แล้วเข้าสมาบัติมิได้บอก **ปวารณาเป็นอันนำมาแล้ว ภิกษุผู้นำปวารณา ไม่ต้องอาบัติ.**
- ๙๑๕. คุณกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อภิกษุอาพาธมอบปวารณาแล้ว หากภิกษุผู้นำปวารณาเข้าประชุมสงฆ์แล้วเผลอไปมิได้บอก **ปวารณาเป็นอันนำมาแล้ว ภิกษุผู้นำปวารณา ไม่ต้องอาบัติ.**
- ๙๑๖. คุณกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อภิกษุอาพาธมอบปวารณาแล้ว หากภิกษุผู้นำปวารณาเข้าประชุมสงฆ์แล้วแกล้งไม่บอก **ปวารณาเป็นอันนำมาแล้ว แต่ภิกษุผู้นำปวารณา ต้องอาบัติทุกกฏ.**
- ๙๑๗. คุณกรภิกษุทั้งหลาย ในวันปวารณา **เราอนุญาตให้ภิกษุผู้มอบปวารณา มอบฉันทะด้วย** เพื่อสงฆ์จะมีกรณียกิจ.

การปวารณาเมื่อภิกษุถูกจับไว้

[๒๓๐]

- ๙๑๘. คุณกรภิกษุทั้งหลาย ก็ในวันปวารณา พวกญาติจับภิกษุในศาสนา นี้ไว้. หมู่ญาติเหล่านั้น อันภิกษุทั้งหลายพึงว่ากล่าวอย่างนี้ ว่า ท่านทั้งหลาย ขอพวกท่านกรุณาปล่อยภิกษुरूปนี้สักครู่หนึ่ง พอภิกษुरूปนี้ปวารณาเสร็จ. หากได้การขอร้องอย่างนี้ หมู่ญาติเหล่านั้น อันภิกษุทั้งหลายพึงว่ากล่าวอย่างนี้ว่า ท่านทั้งหลาย ขอพวกท่านกรุณารออยู่ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่งสักครู่ก่อน พอภิกษुरूปนี้มอบปวารณาเสร็จ. หากได้การขอร้องอย่างนี้

นั่นเป็นการดี หากไม่ได้ ฟังว่ากล่าวอย่างนี้ว่า ท่านทั้งหลาย
ขอพวกท่านกรุณานำภิกษุนี้ไปนอกสีมาสักครู่หนึ่ง พอสงฆ์
ปวารณาเสร็จ. ถ้าได้การขอร้องอย่างนี้ นั่นเป็นการดี หากไม่ได้
สงฆ์เป็นพรรค ไม่ฟังปวารณา หากขึ้นปวารณา **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๙๑๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในวันปวารณา พระราชาทั้งหลายได้จับ
ภิกษุในศาสนานี้ไว้

๙๒๐. ... พวกโจรได้จับ

๙๒๑. ... พวกนักเลงได้จับ

๙๒๒. ... พวกภิกษุที่เป็นข้าศึกได้จับภิกษุในศาสนานี้ไว้. พวกนั้น
อันภิกษุทั้งหลายฟังว่ากล่าว อย่างนี้ว่า ท่านทั้งหลาย ขอพวกท่าน
กรุณาปล่อยภิกษุนี้สักครู่หนึ่ง พอภิกษุรูปนี้ปวารณาเสร็จ.
หากได้การขอร้องอย่างนี้ นั่นเป็นการดี หากไม่ได้ พวกนั้น
อันภิกษุทั้งหลายฟังว่ากล่าวอย่างนี้ว่า ท่านทั้งหลาย ขอพวก
ท่านกรุณาปล่อย ฌ ที่ควรส่วนข้างหนึ่งสักครู่ก่อน พอภิกษุนี้
มอบปวารณาเสร็จ. หากได้การขอร้องอย่างนี้ นั่นเป็นการดี
หากไม่ได้ พวกนั้น อันภิกษุทั้งหลายฟังว่ากล่าวอย่างนี้ว่า
ท่านทั้งหลาย ขอพวกท่านกรุณาพาภิกษุรูปนี้ไปนอกสีมา
สักครู่หนึ่ง พอสงฆ์ปวารณาเสร็จ. หากได้การขอร้องอย่างนี้
นั่นเป็นการดี หากไม่ได้ สงฆ์เป็นพรรค ไม่ฟังปวารณา หากขึ้น
ปวารณา **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

ปวารณาเป็นการสงฆ์

[๒๓๑]

ก็โดยสมัยนั้นแล ในอาวาสแห่งหนึ่ง ถึงวันปวารณา มีภิกษุอยู่ด้วยกัน ๕ รูป
จึงภิกษุเหล่านั้นได้มีความปริวิตกว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติไว้ว่า ฟังปวารณา
เป็นการสงฆ์ ก็พวกเรามีอยู่เพียง ๕ รูป จะฟังปวารณากันอย่างไรหนอ ... ตรัสว่า

๙๒๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้ภิกษุ ๕ รูป ปวารณาเป็น**
การสงฆ์.

ปวารณาเป็นการคณะ

สมัยต่อมา ในอาวาสแห่งหนึ่ง ถึงวันปวารณา มีภิกษุอยู่ด้วยกัน ๔ รูป จึงภิกษุเหล่านั้นได้มีความปริวิตกว่า พระผู้มีพระภาคทรงอนุญาตให้ภิกษุ ๕ รูป ปวารณาเป็นการสงฆ์ ก็พวกเรามีอยู่เพียง ๔ รูป จะพึงปวารณากันอย่างไรหนอ ... ตรัสว่า ๙๒๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุ ๔ รูป ปวารณาต่อกัน.

วิธีทำคณะปวารณา

๙๒๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุทั้งหลายพึงปวารณาอย่างนี้

ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้ภิกษุเหล่านั้นทราบด้วย ญัตติกรรมวาจาว่า

• ญัตติกรรมวาจา

ขอท่านทั้งหลายจงฟังข้าพเจ้า วันนี้เป็นวันปวารณา ถ้าความพร้อมพรั่งของท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว เราทั้งหลายพึงปวารณากันเถิด.

ภิกษุผู้เถระพึงห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า นั่งกระโหียง ประคองอัญชลี แล้วกล่าวคำปวารณาต่อภิกษุเหล่านั้น อย่างนี้ว่า

• คำปวารณา

เออ ฉันปวารณาต่อท่านทั้งหลาย ด้วยได้เห็นกิติ ด้วยได้ฟังกิติ ด้วยสงฆ์กิติ ขอท่านทั้งหลายจงอาศัยความกรุณาว่ากล่าวฉัน ฉันเห็นอยู่จักทำคืนเสีย

เออ ฉันปวารณาต่อท่านทั้งหลาย แม้ครั้งที่สอง ด้วยได้เห็นกิติ ด้วยได้ฟังกิติ ด้วยสงฆ์กิติ ขอท่านทั้งหลายจงอาศัยความกรุณาว่ากล่าวฉัน ฉันเห็นอยู่จักทำคืนเสีย

เออ ฉันปวารณาต่อท่านทั้งหลาย แม้ครั้งที่สาม ด้วยได้เห็นกิติ ด้วยได้ฟังกิติ ด้วยสงฆ์กิติ ขอท่านทั้งหลายจงอาศัยความกรุณาว่ากล่าวฉัน ฉันเห็นอยู่จักทำคืนเสีย

ภิกษุผู้บวชห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า นั่งกระโหียง ประคองอัญชลี แล้วกล่าวคำปวารณาต่อภิกษุเหล่านั้น อย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า ผมปวารณาต่อท่านทั้งหลาย ด้วยได้เห็นกิติ ด้วยได้ฟังกิติ ด้วยสงสัยกิติ ขอท่านทั้งหลายจงอาศัยความกรุณาว่ากล่าวผม ผมเห็นอยู่จักทำคืนเสีย.

ท่านเจ้าข้า ผมปวารณาต่อท่านทั้งหลาย แม้ครั้งที่สอง ด้วยได้เห็นกิติ ด้วยได้ฟังกิติ ด้วยสงสัยกิติ ขอท่านทั้งหลายจงอาศัยความกรุณาว่ากล่าวผม ผมเห็นอยู่จักทำคืนเสีย.

ท่านเจ้าข้า ผมปวารณาต่อท่านทั้งหลาย แม้ครั้งที่สาม ด้วยได้เห็นกิติ ด้วยได้ฟังกิติ ด้วยสงสัยกิติ ขอท่านทั้งหลายจงอาศัยความกรุณาว่ากล่าวผม ผมเห็นอยู่จักทำคืนเสีย.

คณะปวารณา (พระ ๓ รูป)

๙๒๖. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุ ๓ รูป ปวารณาต่อกัน

วิธีทำคณะปวารณา

๙๒๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุทั้งหลายพึงปวารณาอย่างนี้

ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้ภิกษุเหล่านั้นทราบด้วยญัตติกรรมวาจาว่า

• ญัตติกรรมวาจา

ขอท่านทั้งหลายจงฟังข้าพเจ้า วันนี้เป็นวันปวารณา ถ้าความพร้อมพรั่งของท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว เราทั้งหลายพึงปวารณากันเถิด.

ภิกษุผู้เถระห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า นั่งกระโหียง ประคองอัญชลี แล้วกล่าวคำปวารณาต่อภิกษุเหล่านั้นอย่างนี้ ว่าดังนี้

คำปวารณา

เออ ฉันปวารณาต่อเธอทั้งหลาย ด้วยได้เห็นกิติ ด้วยได้ฟังกิติ ด้วยสงสัยกิติ ขอเธอทั้งหลายจงอาศัยความกรุณาว่ากล่าวฉัน ฉันเห็นอยู่ จักทำคืนเสีย

เออ ฉันปวารณาต่อเธอทั้งหลาย แม้ครั้งที่สอง ด้วยได้เห็นกิติ ด้วยได้ฟังกิติ ด้วยสงสัยกิติ ขอเธอทั้งหลายจงอาศัยความกรุณาว่ากล่าวฉัน ฉันเห็นอยู่ จักทำคืนเสีย

เออ ฉันปวารณาต่อเธอทั้งหลาย แม้ครั้งที่สาม ด้วยได้เห็นกิติ ด้วยได้ฟังกิติ ด้วยสงสัยกิติ ขอเธอทั้งหลายจงอาศัยความกรุณาว่ากล่าวฉัน ฉันเห็นอยู่ จักทำคืนเสีย.

ภิกษุผู้ผนวชจะพึงห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า นั่งกระโหย่ง ประคองอัญชลี แล้วกล่าวคำปวารณาต่อภิกษุเหล่านั้น อย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้าปวารณาต่อท่านทั้งหลาย ด้วยได้เห็นกิติ ด้วยได้ฟังกิติ ด้วยสงสัยกิติ ขอท่านทั้งหลายจงอาศัยความกรุณาว่ากล่าวข้าพเจ้า ข้าพเจ้าเห็นอยู่ จักทำคืนเสีย.

ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้าปวารณาต่อท่านทั้งหลาย แม้ครั้งที่สอง ด้วยได้เห็นกิติ ด้วยได้ฟังกิติ ด้วยสงสัยกิติ ขอท่านทั้งหลายจงอาศัยความกรุณาว่ากล่าวข้าพเจ้า ข้าพเจ้าเห็นอยู่ จักทำคืนเสีย.

ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้าปวารณาต่อท่านทั้งหลาย แม้ครั้งที่สาม ด้วยได้เห็นกิติ ด้วยได้ฟังกิติ ด้วยสงสัยกิติ ขอท่านทั้งหลายจงอาศัยความกรุณาว่ากล่าวข้าพเจ้า ข้าพเจ้าเห็นอยู่ จักทำคืนเสีย.

คณะปวารณา (พระ ๒ รูป)

๙๒๘. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุ ๒ รูป ปวารณาต่อกัน.

วิธีทำคณะปวารณา

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุทั้งสองพึงปวารณาอย่างนี้

ภิกษุผู้เถระพึงห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า นั่งกระโหย่ง ประคองอัญชลี แล้วกล่าวคำปวารณาต่อภิกษุผู้นวกะอย่างนี้ ว่าดังนี้

เธอ ฉันปวารณาต่อเธอ ด้วยได้เห็นกิติ ด้วยได้ฟังกิติ ด้วยสงสัยกิติ ขอเธอจงอาศัยความกรุณาว่ากล่าวฉัน ฉันเห็นอยู่จักทำคืนเสีย

เธอ ฉันปวารณาต่อเธอ แม้ครั้งที่สอง ด้วยได้เห็นกิติ ด้วยได้ฟังกิติ ด้วยสงสัยกิติ ขอเธอจงอาศัยความกรุณาว่ากล่าวฉัน ฉันเห็นอยู่จักทำคืนเสีย

เธอ ฉันปวารณาต่อเธอ แม้ครั้งที่สาม ด้วยได้เห็นกิติ ด้วยได้ฟังกิติ ด้วยสงสัยกิติ ขอเธอจงอาศัยความกรุณาว่ากล่าวฉัน ฉันเห็นอยู่จักทำคืนเสีย.

ภิกษุผู้นวกะพึงห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า นั่งกระโหย่ง ประคองอัญชลี แล้วกล่าวคำปวารณาต่อภิกษุผู้เถระอย่างนี้ ว่าดังนี้

ท่าน ผมปวารณาต่อท่าน ด้วยได้เห็นกิติ ด้วยได้ฟังกิติ ด้วยสงสัยกิติ ขอท่านจงอาศัยความกรุณาว่ากล่าวผม ผมเห็นอยู่จักทำคืนเสีย

ท่าน ผมปวารณาต่อท่าน แม้ครั้งที่สอง ด้วยได้เห็นกิติ ด้วยได้ฟังกิติ ด้วยสงสัยกิติ ขอท่านจงอาศัยความกรุณาว่ากล่าวผม ผมเห็นอยู่จักทำคืนเสีย

ท่าน ผมปวารณาต่อท่าน แม้ครั้งที่สาม ด้วยได้เห็นกิติ ด้วยได้ฟังกิติ ด้วยสงสัยกิติ ขอท่านจงอาศัยความกรุณาว่ากล่าวผม ผมเห็นอยู่จักทำคืนเสีย.

อธิษฐานปวารณา

๙๒๙. ...คุณภิกษุทั้งหลาย ก็ในอาวาสแห่งหนึ่ง ถึงวันปวารณา มีภิกษุในศาสนานี้อยู่รูปเดียว. ภิกษุนั้นพึงกวาดสถานที่เป็นที่ไปมาแห่งภิกษุทั้งหลาย คือ จะเป็นโรงฉัน มณฑป หรือโคนต้นไม้ ก็ตาม แล้วจัดตั้งน้ำฉัน น้ำใช้ไว้ ปูอาสนะ ตามประทีป แล้วนั่งรออยู่.

หากมีภิกษุเหล่าอื่นมา ฟังปวารณาพร้อมกับพวกเธอ หากไม่มีมา ฟังอธิษฐานว่า ปวารณาของเราวันนี้ หากไม่อธิษฐาน **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

- ๙๓๐. คูกรภิกษุทั้งหลาย ในอาวาสที่มีภิกษุอยู่ด้วยกัน ๕ รูป จะนำปวารณาของภิกษุรูปหนึ่งมา แล้ว ๔ รูป ปวารณาเป็นการสงฆ์ไม่ได้ หากขึ้นปวารณา **ต้องอาบัติทุกกฏ.**
- ๙๓๑. คูกรภิกษุทั้งหลาย ในอาวาสที่มีภิกษุอยู่ด้วยกัน ๔ รูป จะนำปวารณาของภิกษุรูปหนึ่งมา แล้ว ๓ รูป ปวารณาต่อกันไม่ได้ หากขึ้นปวารณา **ต้องอาบัติทุกกฏ.**
- ๙๓๒. คูกรภิกษุทั้งหลาย ในอาวาสที่มีภิกษุอยู่ด้วยกัน ๓ รูป จะนำปวารณาของภิกษุรูปหนึ่งมา แล้ว ๒ รูป ปวารณาต่อกันไม่ได้ หากขึ้นปวารณา **ต้องอาบัติทุกกฏ.**
- ๙๓๓. คูกรภิกษุทั้งหลาย ในอาวาสที่มีภิกษุอยู่ด้วยกัน ๒ รูป จะนำปวารณาของภิกษุรูปหนึ่งมา แล้ว อีกรูปหนึ่งอธิษฐานไม่ได้ หากขึ้นอธิษฐาน **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

แสดงอาบัติก่อนปวารณา

[๒๓๒]

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งต้องอาบัติ ในวันปวารณา. เธอได้คิดสงสัย ในขณะที่นั้นว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติไว้ว่า ภิกษุเมื่ออาบัติติดตัวไม่ฟังปวารณาดังนี้ ก็เราเป็นผู้ต้องอาบัติแล้ว จะฟังปฏิบัติอย่างไรหนอ ... ตรัสว่า

- ๙๓๔. คูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในศาสนานี้ ต้องอาบัติในวันปวารณา. ภิกษุนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า นั่งกระโหย่ง ประคองอัญชลี แล้วกล่าวอย่างนี้ว่า

ท่าน ผมต้องอาบัติมีชื่อนี้ ผมแสดงคืนอาบัตินั้น
ภิกษุผู้รับฟังถามว่า ท่านเห็นหรือ.
ภิกษุผู้แสดงฟังตอบว่า ครับ ผมเห็น.
ภิกษุผู้รับฟังบอกว่า ท่านฟังสำรวมต่อไป.

• สงสัยในอาบัติ

๙๓๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย หนึ่ง ถึงวันปวารณา ภิกษุในศาสนานี้มีความสงสัยในอาบัติ. เธอพึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์ เวียงป่า นั่งกระโหรง ประคองอัญชลี แล้วกล่าวอย่างนี้ว่าท่าน ผมมีความสงสัยในอาบัติมีชื่อนี้ จักหมดสงสัยเมื่อใด จักทำคืนอาบัตินั้นเมื่อนั้น ครั้นแล้วฟังปวารณา แต่ไม่ฟังทำอันตรายแก่ปวารณา เพราะข้อที่สงสัยนั้นเป็นปัจจัย.

• กำลังปวารณาระลึกอาบัติได้

๙๓๖. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในศาสนานี้ กำลังปวารณา ระลึกอาบัติได้. เธอพึงบอกภิกษุใกล้เคียงอย่างนี้ว่า อาวุโส ผมต้องอาบัติมีชื่อนี้ ลุกจากที่นั่งแล้ว จักทำคืนอาบัตินั้น ครั้นแล้วฟังปวารณา แต่ไม่ฟังทำอันตรายแก่ปวารณา เพราะข้อที่ระลึกอาบัติได้นั้นเป็นปัจจัย.

๙๓๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย หนึ่ง ภิกษุในศาสนานี้ กำลังปวารณา มีความสงสัยในอาบัติ. เธอพึงบอกภิกษุใกล้เคียงอย่างนี้ว่า อาวุโส ผมมีความสงสัยในอาบัติมีชื่อนี้ จักหมดสงสัยเมื่อใด จักทำคืนอาบัตินั้นเมื่อนั้น ครั้นแล้ว ฟังปวารณา แต่ไม่ฟังทำอันตรายแก่ปวารณา เพราะข้อที่มีความสงสัยนั้นเป็นปัจจัย.

สงฆ์ต้องสมาคาศบัตติ

๙๓๘. ...คฤกรภิกษุทั้งหลาย ก็ในอวาสแห่งหนึ่ง ถึงวันปวารณา สงฆ์ทั้งหมดในศาสนานี้ต้องสมาคาศบัตติ. พวกเธอพึงส่ง ภิกษุรูปหนึ่งไปสู่อวาสใกล้เคียงพอจะกลับมาทันในวันนั้น ด้วยสั่งว่า อวสุโต คุณจงไปทำคิณอาบัตินั้นแล้วมา พวกเรา จักทำคิณอาบัตินั้นในสำนักคุณ. ถ้าได้ภิกษุเช่นนั้น อย่างนี้ นั้นเป็นการดี หากไม่ได้ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ ทราบด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

• ญัตติกรรมวาจา

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สงฆ์ทั้งหมดนี้ต้องสมาคาศบัตติ เมื่อใด พบภิกษุรูปอื่นผู้บริสุทธิ์ ไม่มีอาบัติ เมื่อนั้นสงฆ์จักทำคิณอาบัตินั้น ในสำนักภิกษุรูปนั้น ครั้นแล้วพึงปวารณา แต่ไม่พึงทำอันตรายแก่ปวารณา เพราะข้อที่ต่อสมาคาศบัตตินั้นเป็นปัจจัย.

• สงฆ์ในสมาคาศบัตติ

๙๓๙. คฤกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในอวาสแห่งหนึ่ง ถึงวันปวารณา สงฆ์ทั้งหมดในศาสนานี้ มีความสงฆ์ในสมาคาศบัตติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

• ญัตติกรรมวาจา

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สงฆ์ทั้งหมดนี้มีความสงฆ์ในสมาคาศบัตติ จักหมดความสงฆ์เมื่อใด จักทำคิณอาบัตินั้นเมื่อนั้น.

ครั้นแล้วพึงปวารณา แต่ไม่พึงทำอันตรายแก่ปวารณา เพราะข้อที่มีความสงฆ์นั้นเป็นปัจจัย.

ปวารณาไม่ต้องอาบัติ ๑๕ ข้อ

[๒๓๓]

๙๔๐. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ในอาวาสแห่งหนึ่ง ถึงวันปวารณา มีภิกษุเจ้าถิ่นในศาสนานี้มากรูปด้วยกัน แต่ประชุมกัน ๕ รูปบ้าง เกินกว่าบ้าง พวกเธอไม่ทราบว่ายังมีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นที่ยังไม่มา พวกเธอมีความสำคัญว่าเป็นธรรม มีความสำคัญว่าเป็นวินัย เป็นหมู่ มีความสำคัญว่าพร้อมกัน (จึง) ปวารณา.

เมื่อพวกเธอกำลังปวารณา ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนมากกว่า พวกเธอต้องปวารณาใหม่ ภิกษุที่ปวารณาแล้ว **ไม่ต้องอาบัติ.**

๙๔๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในอาวาสแห่งหนึ่ง ถึงวันปวารณา มีภิกษุเจ้าถิ่นในศาสนานี้มากรูปด้วยกัน แต่ประชุมกัน ๕ รูปบ้าง เกินกว่าบ้าง พวกเธอไม่ทราบว่ายังมีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นที่ยังไม่มา พวกเธอมีความสำคัญว่าเป็นธรรม มีความสำคัญว่าเป็นวินัย เป็นหมู่ มีความสำคัญว่าพร้อมกัน (จึง) ปวารณา.

เมื่อพวกเธอกำลังปวารณา ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนเท่ากัน ภิกษุพวกที่ปวารณาแล้ว เป็นอันปวารณาดีแล้ว พวกที่เหลือพึงปวารณาต่อไป พวกที่ปวารณาแล้ว **ไม่ต้องอาบัติ.**

๙๔๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในอาวาสแห่งหนึ่ง ถึงวันปวารณา มีภิกษุเจ้าถิ่นในศาสนานี้มากรูปด้วยกัน แต่ประชุมกัน ๕ รูปบ้าง เกินกว่าบ้าง พวกเธอไม่ทราบว่ายังมีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นที่ยังไม่มา พวกเธอมีความสำคัญว่าเป็นธรรม มีความสำคัญว่าเป็นวินัย เป็นหมู่ มีความสำคัญว่าพร้อมกัน (จึง) ปวารณา.

เมื่อพวกเธอกำลังปวารณา ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนน้อยกว่า ภิกษุพวกที่ปวารณาแล้ว เป็นอันปวารณาดีแล้ว พวกที่เหลือพึงปวารณาต่อไป พวกที่ปวารณาแล้ว **ไม่ต้องอาบัติ.**

๙๔๓. ดุกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในอาวาสแห่งหนึ่ง ถึงวันปวารณา มีภิกษุเจ้าถิ่นในศาสนานี้มากรูปด้วยกัน แต่ประชุมกัน ๕ รูปบ้าง เกินกว่าบ้าง พวกเขาไม่ทราบว่าจะยังมีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นที่ยังไม่มา พวกเขามีความสำคัญว่าเป็นธรรม มีความสำคัญว่าเป็นวินัย เป็นหมู่ มีความสำคัญว่าพร้อมกัน (จึง) ปวารณา.

เมื่อพวกเขากำลังปวารณา ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนมากกว่า ภิกษุเหล่านั้นต้องปวารณาใหม่ ภิกษุที่ปวารณาแล้ว **ไม่ต้องอาบัติ.**

๙๔๔. ดุกรภิกษุทั้งหลาย ... ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนเท่ากัน ภิกษุพวกที่ปวารณาแล้ว เป็นอันปวารณาดีแล้ว ภิกษุพวกที่มาทีหลัง ฟังปวารณาในสำนักพวกเขา พวกที่ปวารณาแล้ว **ไม่ต้องอาบัติ.**

๙๔๕. ดุกรภิกษุทั้งหลาย ... ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนน้อยกว่า ภิกษุที่ปวารณาแล้ว เป็นอันปวารณาดีแล้ว ภิกษุพวกที่มาทีหลัง ฟังปวารณาในสำนักพวกเขา พวกที่ปวารณาแล้ว **ไม่ต้องอาบัติ.**

๙๔๖. ดุกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในอาวาสแห่งหนึ่ง ถึงวันปวารณา มีภิกษุเจ้าถิ่นในศาสนานี้มากรูปด้วยกัน แต่ประชุมกัน ๕ รูปบ้าง เกินกว่าบ้าง พวกเขาไม่ทราบว่าจะยังมีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นที่ยังไม่มา พวกเขามีความสำคัญว่าเป็นธรรม มีความสำคัญว่าเป็นวินัย เป็นหมู่ มีความสำคัญว่าพร้อมกัน (จึง) ปวารณา.

เมื่อพวกเขาปวารณาเสร็จพอดี แต่บริษัทยังไม่ทันลุกไป ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนมากกว่า ภิกษุเหล่านั้นต้องปวารณาใหม่ ภิกษุพวกที่ปวารณาแล้ว **ไม่ต้องอาบัติ.**

๙๔๗. ดุกรภิกษุทั้งหลาย ... ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนเท่ากัน ...

๙๔๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ... ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนน้อยกว่า ภิกษุพวกที่ปวารณาแล้ว เป็นอันปวารณาดีแล้ว พวกที่มาทีหลัง ฟังปวารณาในสำนักพวกเธอ พวกที่ปวารณาแล้ว **ไม่ต้องอาบัติ.**

๙๔๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในอาวาสแห่งหนึ่ง ถึงวันปวารณา มีภิกษุเจ้าถิ่นในศาสนานี้มากรูปด้วยกัน แต่ประชุมกัน ๕ รูปบ้าง เกินกว่าบ้าง พวกเธอไม่ทราบว่ายังมีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นที่ยังไม่มา พวกเธอมีความสำคัญว่าเป็นธรรม มีความสำคัญว่าเป็นวินัย เป็นหมู่ มีความสำคัญว่าพร้อมกัน (จึง) ปวารณา.

เมื่อพวกเธอปวารณาเสร็จ บริษัทบางพวกถูกไปแล้ว ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนมากกว่า ภิกษุเหล่านั้น ต้องปวารณาใหม่ พวกที่ปวารณาแล้ว **ไม่ต้องอาบัติ.**

๙๕๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ... ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนเท่ากัน ...

๙๕๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ... ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนน้อยกว่า ภิกษุพวกที่ปวารณาแล้ว เป็นอันปวารณาดีแล้ว พวกที่มาทีหลัง ฟังปวารณาในสำนักพวกเธอ พวกที่ปวารณาแล้ว **ไม่ต้องอาบัติ.**

๙๕๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในอาวาสแห่งหนึ่ง ถึงวันปวารณา มีภิกษุเจ้าถิ่นในศาสนานี้มากรูปด้วยกัน แต่ประชุมกัน ๕ รูปบ้าง เกินกว่าบ้าง พวกเธอไม่ทราบว่ายังมีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นที่ยังไม่มา พวกเธอมีความสำคัญว่าเป็นธรรม มีความสำคัญว่าเป็นวินัย เป็นหมู่ มีความสำคัญว่าพร้อมกัน (จึง) ปวารณา.

เมื่อพวกเธอปวารณาเสร็จ บริษัทถูกไปหมดแล้ว ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนมากกว่า ภิกษุเหล่านั้น ต้องปวารณาใหม่ พวกที่ปวารณาแล้ว **ไม่ต้องอาบัติ.**

๙๕๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ... ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนเท่ากัน ...
๙๕๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ... ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนน้อยกว่า ภิกษุพวกที่ปวารณาแล้ว เป็นอันปวารณาดีแล้ว พวกที่มาทีหลัง ฟังปวารณาในสำนักพวกเธอ พวกที่ปวารณาแล้ว **ไม่ต้องอาบัติ.**

ปวารณาเป็นหมู่สำคัญว่าพร้อมกัน ๑๕ ข้อ

[๒๓๔]

๙๕๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ในอาวาสแห่งหนึ่ง ถึงวันปวารณา มีภิกษุเจ้าถิ่นในศาสนานี้มารูปด้วยกัน แต่ประชุมกัน ๕ รูปบ้าง เกินกว่าบ้าง. พวกเธอรู้ที่อยู่ยังมีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นที่ยังไม่มา พวกเธอมีความสำคัญว่าเป็นธรรม มีความสำคัญว่าเป็นวินัย เป็นหมู่ มีความสำคัญว่าพร้อมกัน ปวารณา.

เมื่อพวกเธอกำลังปวารณา ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนมากกว่า ภิกษุเหล่านั้นต้องปวารณาใหม่ พวกที่ปวารณาแล้ว **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๙๕๖. ... ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนเท่ากัน ...
๙๕๗. ... ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนน้อยกว่า ภิกษุพวกที่ปวารณาแล้ว เป็นอันปวารณาดีแล้ว นอกนั้นฟังปวารณาต่อไป พวกที่ปวารณาแล้ว **ต้องอาบัติทุกกฏ.**
๙๕๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในอาวาสแห่งหนึ่ง ถึงวันปวารณา มีภิกษุเจ้าถิ่นในศาสนานี้มารูปด้วยกัน แต่ประชุมกัน ๕ รูปบ้าง เกินกว่าบ้าง พวกเธอรู้ที่อยู่ ยังมีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นที่ยังไม่มา พวกเธอมีความสำคัญว่าเป็นธรรม มีความสำคัญว่าเป็นวินัย เป็นหมู่ มีความสำคัญว่าพร้อมกัน ปวารณา.

เมื่อพวกเธอปวารณาเสร็จพอดี ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนมากกว่า ...

๙๕๙. ... ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนเท่ากัน ...
๙๖๐. ... ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนน้อยกว่า ...
๙๖๑. ... เมื่อพวกเขาเถียงวาทะเสร็จพอดี บริษัทยังไม่ทันลุกไป ขณะนั้นมีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนมากกว่า ...
๙๖๒. ... ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนเท่ากัน ...
๙๖๓. ... ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนน้อยกว่า ...
๙๖๔. ... เมื่อพวกเขาเถียงวาทะเสร็จพอดี บริษัทบางพวกลุกไปแล้ว ขณะนั้นมีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนมากกว่า ...
๙๖๕. ... ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนเท่ากัน ...
๙๖๖. ... ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนน้อยกว่า ...
๙๖๗. ... เมื่อพวกเขาเถียงวาทะเสร็จ บริษัทลุกไปหมดแล้ว ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนมากกว่า ...
๙๖๘. ... ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนเท่ากัน ...
๙๖๙. ... ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนน้อยกว่า ภิกษุพวกที่เถียงแล้ว เป็นอันเถียงวาทะดีแล้ว พวกที่มาทีหลังฟังเถียงวาทะในสำนักพวกเขา พวกที่เถียงวาทะแล้ว **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

มีความสงสัยทำปวารณา ๑๕ ข้อ

[๒๓๕]

๙๗๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ในอาวาสแห่งหนึ่ง ถึงวันปวารณา มีภิกษุเจ้าถิ่นในศาสนานี้มารูปต่อยกัน แต่ประชุมกัน ๕ รูปบ้าง เกินกว่าบ้าง พวกเขาหรืออยู่ว่า ยังมีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นที่ยังไม่มา พวกเขามีความสงสัยว่า พวกเราปวารณากันจะสมควรหรือไม่สมควรหนอ ดังนี้ แล้วยังขึ้นปวารณา.

๙๗๑. เมื่อพวกเขา กำลังพิจารณา ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนมากกว่า ภิกษุเหล่านั้นต้องพิจารณาใหม่ พวกที่พิจารณาแล้ว **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๙๗๒. ... ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนเท่ากัน ...

๙๗๓. ... ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนน้อยกว่า ภิกษุพวกที่พิจารณาแล้ว เป็นอันพิจารณาดีแล้ว พวกที่เหลือ พึงพิจารณาต่อไป พวกที่พิจารณาแล้ว **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๙๗๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในอาวาสแห่งหนึ่ง ถึงวันพิจารณา มีภิกษุเจ้าถิ่นในศาสนาี้มารูปด้วยกัน แต่ประชุมกัน ๕ รูปบ้าง เกินกว่าบ้าง พวกเขา รู้ที่อยู่ ยังมีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นที่ยังไม่มา. พวกเขา มีความสงสัยว่า พวกเขาพิจารณากันจะสมควรหรือไม่สมควรหนอ ดังนี้ แล้วยังขึ้นพิจารณา.

พอพวกเขาพิจารณาเสร็จ ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนมากกว่า ...

๙๗๕. ... ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนเท่ากัน ...

๙๗๖. ... ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนน้อยกว่า ...

๙๗๗. ... บริษัทยังไม่ทันลุกไป ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนมากกว่า ...

๙๗๘. ... ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนเท่ากัน ...

๙๗๙. ... ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนน้อยกว่า ...

๙๘๐. ... บริษัทบางพวกลุกไปแล้ว ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนมากกว่า ...

๙๘๑. ... ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนเท่ากัน ...

๙๘๒. ... ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนน้อยกว่า ...

๙๘๓. ... บริษัทลุกไปหมดแล้ว ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนมากกว่า ...

๙๘๔. ... ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนเท่ากัน ...

๙๘๕. ... ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนน้อยกว่า ภิกษุพวกที่ปวารณาแล้ว เป็นอันปวารณาดีแล้ว พวกที่มาทีหลัง ฟังปวารณาในสำนักพวกเธอ พวกที่ปวารณาแล้ว **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

ฝืนใจทำปวารณา ๑๕ ข้อ

[๒๓๖]

๙๘๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ในอาวาสแห่งหนึ่ง ถึงวันปวารณา มีภิกษุเจ้าถิ่นในศาสนานี้มากรูปด้วยกัน แต่ประชุมกัน ๕ รูปบ้าง เกินกว่าบ้าง พวกเธอรู้อยู่ว่า ยังมีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นที่ยังไม่มา แต่ฝืนใจทำปวารณา ด้วยเข้าใจว่า พวกเราปวารณากัน สมควรแท้ จะไม่สมควรก็หามิได้.

เมื่อพวกเธอกำลังปวารณา ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนมากกว่า ภิกษุเหล่านั้นต้องปวารณาใหม่ พวกที่ปวารณาแล้ว **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๙๘๗. ... ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนเท่ากัน ...

๙๘๘. ... ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนน้อยกว่า ภิกษุพวกที่ปวารณาแล้ว เป็นอันปวารณาดีแล้ว พวกที่เหลือ ฟังปวารณาต่อไป พวกที่ปวารณาแล้ว **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๙๘๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในอาวาสแห่งหนึ่ง ถึงวันปวารณา มีภิกษุเจ้าถิ่นในศาสนานี้มากรูปด้วยกัน แต่ประชุมกัน ๕ รูปบ้าง เกินกว่าบ้าง พวกเธอรู้อยู่ว่า ยังมีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นที่ยังไม่มา แต่ฝืนใจทำปวารณา ด้วยเข้าใจว่า พวกเราปวารณากันสมควรแท้ จะไม่สมควรก็หามิได้.

พอพวกเธอปวารณาเสร็จ ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนมากกว่า ...

- ๙๙๐. ... ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนเท่ากัน ...
- ๙๙๑. ... ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนน้อยกว่า ...
- ๙๙๒. ... บริษัทยังไม่ทันลุกไป ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนมากกว่า ...
- ๙๙๓. ... ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนเท่ากัน ...
- ๙๙๔. ... ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนน้อยกว่า ...
- ๙๙๕. ... บริษัทบางพวกลุกไป ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนมากกว่า ...
- ๙๙๖. ... ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนเท่ากัน ...
- ๙๙๗. ... ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนน้อยกว่า ...
- ๙๙๘. ... บริษัทลุกไปหมดแล้ว ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนมากกว่า ...
- ๙๙๙. ... ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนเท่ากัน ...
- ๑๐๐๐. ... ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนน้อยกว่า ภิกษุพวกที่ปวารณาแล้ว เป็นอันปวารณาดีแล้ว พวกที่มาทีหลัง ฟังปวารณาในสำนักพวกเธอ พวกที่ปวารณาแล้ว **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

มุ่งความแตกร้างทำปวารณา ๑๕ ข้อ

[๒๓๗]

๑๐๐๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ในอาวาสแห่งหนึ่ง ถึงวันปวารณา มีภิกษุเจ้าถิ่นในศาสนานี้มารูปด้วยกัน แต่ประชุมกัน ๕ รูปบ้าง เกินกว่าบ้าง พวกเธอรู้อยู่ว่า ยังมีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นที่ยังไม่มา และมุ่งความแตกร้างว่า ขอภิกษุเหล่านั้นจงเสื่อมสูญ ขอภิกษุเหล่านั้นจงพินาศ จะประโยชน์อะไรด้วยภิกษุเหล่านั้น ดังนี้ จึงปวารณา.

เมื่อพวกเขากำลังพิจารณา ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนมากกว่า ภิกษุเหล่านั้นต้องพิจารณาใหม่ พวกที่พิจารณาแล้ว **ต้องอาบัติอุลลัจจัย**.

๑๐๐๒... ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนมากกว่า ...

๑๐๐๓... ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนน้อยกว่า ภิกษุพวกที่พิจารณาแล้ว เป็นอันพิจารณาดีแล้ว พวกที่เหลือฟังพิจารณาต่อไป พวกที่พิจารณาแล้ว **ต้องอาบัติอุลลัจจัย**.

๑๐๐๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในอาวาสแห่งหนึ่ง ถึงวันพิจารณา มีภิกษุเจ้าถิ่นในศาสนานี้มารูปร่วมกัน แต่ประชุมกัน ๕ รูปบ้าง เกินกว่าบ้าง พวกเขาอยู่ว่า ยังมีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นที่ยังไม่มา และมุ่งความแตกร้างว่า ขอภิกษุเหล่านั้นจงเสื่อมสฺสูญ ขอภิกษุเหล่านั้นจงพินาศ จะประโยชน์อะไรด้วยภิกษุเหล่านั้น ดังนี้ จึงพิจารณา.

พวกเขาพิจารณาเสร็จ ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนมากกว่า ...

๑๐๐๕... ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนเท่ากัน ...

๑๐๐๖... ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนน้อยกว่า ...

๑๐๐๗... บริษัทยังไม่ทันลुकไป ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนมากกว่า ...

๑๐๐๘... ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนเท่ากัน ...

๑๐๐๙... ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนน้อยกว่า ...

๑๐๑๐... บริษัทบางพวกลुकไปแล้ว ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนมากกว่า ...

๑๐๑๑... ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนเท่ากัน ...

๑๐๑๒... ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนน้อยกว่า ...

๑๐๑๓... บริษัทถูกไปหมดแล้ว ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนมากกว่า. ภิกษุเหล่านั้นต้องพิจารณาใหม่. พวกที่พิจารณาแล้ว **ต้องอาบัติถุลลัจจัย.**

๑๐๑๔... ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนเท่ากัน ...

๑๐๑๕... ขณะนั้น มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นมาถึง มีจำนวนน้อยกว่า ภิกษุพวกที่พิจารณาแล้ว เป็นอันพิจารณาดีแล้ว พวกที่มาทีหลัง พึงพิจารณาในสำนักพวกเธอ พวกที่พิจารณาแล้ว **ต้องอาบัติถุลลัจจัย.**

เปยยาลมฺข ๗๐๐ ติกะ^๑

[๒๓๘]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในอาวาสแห่งหนึ่ง ถึงวันพิจารณา มีภิกษุเจ้าถิ่นในศาสนานี้มากรูปด้วยกัน แต่ประชุมกัน ๕ รูปบ้าง เกินกว่าบ้าง. พวกเธอไม่ทราบว่ามีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นกำลังเข้ามาภายในสีมา ...

... พวกเธอไม่ทราบว่า มีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นเข้ามาในสีมาแล้ว ...

... พวกเธอไม่เห็น ภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นที่กำลังเข้ามาในสีมา ...

... พวกเธอไม่เห็น ภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นเข้ามาภายในสีมาแล้ว ...

... พวกเธอไม่ได้ยินว่ามีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นกำลังเข้ามาภายในสีมา...

... พวกเธอไม่ได้ยินว่ามีภิกษุเจ้าถิ่นพวกอื่นเข้ามาภายในสีมาแล้ว ...

โดยนัย ๑๗๕ ติกะ ภิกษุเจ้าถิ่นกับภิกษุเจ้าถิ่น ภิกษุอาคันตุกะกับภิกษุเจ้าถิ่น ภิกษุเจ้าถิ่นกับภิกษุอาคันตุกะ ภิกษุอาคันตุกะกับภิกษุอาคันตุกะ รวมเป็น ๗๐๐ ติกะ โดยเปยยาลมฺข.

๑. ดูเทียบเคียงในข้อ [๑๙๗] อุโบสถขันธกะ (เชิงอรรถ ๒) ในหน้า ๓๐๙ -ผู้รวบรวม

ภิกษุเจ้าถิ่นกับภิกษุอาคันตุกะนับวันปวารณาต่างกัน

[๒๓๙]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็วันปวารณาของพวกภิกษุเจ้าถิ่นในศาสนานี้เป็น ๑๕ ค่ำ ของพวกภิกษุอาคันตุกะเป็น ๑๕ ค่ำ.

๑๐๑๖. ถ้าพวกเจ้าถิ่นมีจำนวนมากกว่า พวกภิกษุอาคันตุกะพึงอนุวัตร พวกภิกษุเจ้าถิ่น.

๑๐๑๗. ถ้ามีจำนวนเท่ากัน พวกภิกษุอาคันตุกะพึงอนุวัตรพวกภิกษุเจ้าถิ่น.

๑๐๑๘. ถ้าพวกภิกษุอาคันตุกะมีจำนวนมากกว่า พวกภิกษุเจ้าถิ่น พึงอนุวัตรพวกภิกษุอาคันตุกะ.

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็วันปวารณาของพวกภิกษุเจ้าถิ่นในศาสนานี้เป็น ๑๕ ค่ำ ของพวกภิกษุอาคันตุกะเป็น ๑๔ ค่ำ.

๑๐๑๙. ถ้าพวกเจ้าถิ่นมีจำนวนมากกว่า พวกภิกษุอาคันตุกะพึงอนุวัตร พวกภิกษุเจ้าถิ่น.

๑๐๒๐. ถ้ามีจำนวนเท่ากัน พวกภิกษุอาคันตุกะพึงอนุวัตรพวกภิกษุเจ้าถิ่น.

๑๐๒๑. ถ้าพวกภิกษุอาคันตุกะมีจำนวนมากกว่า พวกภิกษุเจ้าถิ่น พึงอนุวัตรพวกภิกษุอาคันตุกะ.

ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง วันปวารณาของพวกภิกษุเจ้าถิ่นในศาสนานี้เป็นวัน ๑ ค่ำ ของพวกภิกษุอาคันตุกะเป็น ๑๕ ค่ำ.

๑๐๒๒. ถ้าพวกภิกษุเจ้าถิ่นมีจำนวนมากกว่า พวกภิกษุเจ้าถิ่นไม่ปรารภณา ก็ไม่ให้ความสามัคคีแก่พวกภิกษุอาคันตุกะ พวกภิกษุอาคันตุกะพึงไปปวารณานอกสีมาเกิด.

๑๐๒๓. ถ้ามีจำนวนเท่ากัน พวกภิกษุเจ้าถิ่นไม่ปรารภณา ก็ไม่ต้องให้ความสามัคคีแก่พวกภิกษุอาคันตุกะ พวกภิกษุอาคันตุกะ พึงไปปวารณานอกสีมาเกิด.

๑๐๒๔. ถ้าพวกภิกษุอาคันตุกะมีจำนวนมากกว่า พวกภิกษุเจ้าถิ่นพึงให้ความสามัคคีแก่พวกภิกษุอาคันตุกะ หรือพึงไปเสียนอกสีมา.
- ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง วันปรารภของพวกภิกษุเจ้าถิ่นในศาสนานี้เป็น ๑๕ คำ ของพวกภิกษุอาคันตุกะเป็น ๑ คำ.
๑๐๒๕. ถ้าพวกภิกษุเจ้าถิ่นมีจำนวนมากกว่า พวกภิกษุอาคันตุกะพึงให้ความสามัคคีแก่พวกภิกษุเจ้าถิ่น หรือพึงไปเสียนอกสีมา.
๑๐๒๖. ถ้ามีจำนวนเท่ากัน พวกภิกษุอาคันตุกะพึงให้ความสามัคคีแก่พวกภิกษุเจ้าถิ่น หรือพึงไปเสียนอกสีมา.
๑๐๒๗. ถ้าพวกภิกษุอาคันตุกะมีจำนวนมากกว่า พวกภิกษุอาคันตุกะไม่ปรารภ ก็ไม่ต้องให้ความสามัคคีแก่พวกภิกษุเจ้าถิ่น พวกภิกษุเจ้าถิ่นพึงไปปรารภนอกสีมาเถิด.

ปรารภของภิกษุที่สงฆ์เป็นต้น

[๒๔๐]

๑๐๒๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็พวกภิกษุอาคันตุกะในศาสนานี้ได้เห็นอาการเจ้าถิ่น ลักษณะเจ้าถิ่น เครื่องหมายเจ้าถิ่น สิ่งที่แสดงเจ้าถิ่น ของพวกภิกษุเจ้าถิ่น เตียง ตั่ง ฟูก หมอน จัดไว้ได้ระเบียบ น้ำจั้น น้ำใช้ จัดหาไว้เป็นอันดี บริเวณกวาดสะอาดสะอาด ครั้นแล้ว มีความสงสัยว่า พวกภิกษุเจ้าถิ่นมีหรือไม่มีหนอ. พวกเธอมีความสงสัยแต่ไม่เที่ยวค้นหา ครั้นแล้วขึ้นปรารภ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**
- ๑๐๒๙... พวกเธอมีความสงสัย ได้ค้นหาแล้วแต่ไม่พบ จึงปรารภ **ไม่ต้องอาบัติ.**
- ๑๐๓๐... พวกเธอมีความสงสัย ได้ค้นหาแล้วพบ จึงปรารภร่วมกัน **ไม่ต้องอาบัติ.**
- ๑๐๓๑... พวกเธอมีความสงสัย ได้ค้นหาแล้วพบ ครั้นแล้วแยกกันปรารภ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๑๐๓๒... พวกเธอมีความสงสัย ได้ค้นหาแล้วพบ ครั้นแล้วมุ่งความ
แต่กร้าวว่า ขอภิกษุพวกนั้นจงเสี้อมิสฺสุญฺญ จงพินาศ จะประโยชน์
อะไรด้วยภิกษุพวกนั้น ดังนี้จึงปวารณา **ต้องอาบัติอุลลัจจัย.**

๑๐๓๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง พวกภิกษุอาคันตุกะในศาสนานี้ ได้ยิน
อาการเจ้าถีน ลักษณะเจ้าถีน เครื่องหมายเจ้าถีน สิ่งที่แสดง
เจ้าถีน ของพวกภิกษุเจ้าถีน ได้ยินเสียงเท้าของพวกภิกษุ
เจ้าถีนกำลังเดินจงกรม ได้ยินเสียงท่อนสาธยาย เสียงไอ เสียงจาม
ครั้นแล้วมีความสงสัยว่า พวกภิกษุเจ้าถีนยังมีหรือไม่มีหนอ.
พวกเธอมีความสงสัย แต่ไม่ค้นหา ครั้นแล้วขึ้นปวารณา
ต้องอาบัติทุกกฏ.

๑๐๓๔... พวกเธอมีความสงสัย ได้ค้นหา ครั้นค้นหาแล้วไม่พบ
ครั้นแล้วจึงปวารณา **ไม่ต้องอาบัติ.**

๑๐๓๕... พวกเธอมีความสงสัย ได้ค้นหา ครั้นค้นหาแล้วจึงพบ
ครั้นพบแล้วจึงปวารณาด้วยกัน **ไม่ต้องอาบัติ.**

๑๐๓๖... พวกเธอมีความสงสัย ได้ค้นหา ครั้นค้นหาแล้วจึงพบ
ครั้นพบแล้วจึงแยกกันปวารณา **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๑๐๓๗... พวกเธอมีความสงสัย ได้ค้นหา ครั้นค้นหาแล้วจึงพบ
ครั้นพบแล้วมุ่งความแต่กร้าวว่า ขอภิกษุเหล่านั้นจงเสี้อมิสฺสุญฺญ
จงพินาศ จะประโยชน์อะไรด้วยภิกษุเหล่านั้น ดังนี้จึงปวารณา
ต้องอาบัติอุลลัจจัย.

๑๐๓๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง พวกภิกษุเจ้าถีนในศาสนานี้ ได้เห็น
อาการอาคันตุกะ ลักษณะอาคันตุกะ เครื่องหมายอาคันตุกะ
สิ่งที่แสดงอาคันตุกะของพวกภิกษุอาคันตุกะ ได้เห็น บาตร
จีวร ผ่านสีหณะ อันเป็นของภิกษุพวกอื่น ได้เห็นรอยน้ำล้างเท้า
ครั้นแล้วมีความสงสัยว่า พวกภิกษุอาคันตุกะยังมีหรือไม่มีหนอ.
พวกเธอมีความสงสัย แต่ไม่ค้นหา ครั้นแล้วขึ้นปวารณา
ต้องอาบัติทุกกฏ.

- ๑๐๓๙... พวกเขาที่มีความสงสัย ได้ค้นหา ครั้นค้นหาแล้วไม่พบ ครั้นแล้วจึงพิจารณา **ไม่ต้องอาบัติ.**
- ๑๐๔๐... พวกเขาที่มีความสงสัย ได้ค้นหา ครั้นค้นหาแล้วจึงพบ ครั้นพบแล้ว จึงพิจารณาร่วมกัน **ไม่ต้องอาบัติ.**
- ๑๐๔๑... พวกเขาที่มีความสงสัย ได้ค้นหา ครั้นค้นหาแล้วจึงพบ ครั้นพบแล้ว ได้แยกกันพิจารณา **ต้องอาบัติทุกกฏ.**
- ๑๐๔๒... พวกเขาที่มีความสงสัย ได้ค้นหา ครั้นค้นหาแล้วจึงพบ ครั้นพบแล้ว มุ่งความแตกร้างว่า ขอภิกษุเหล่านั้นจงเสื่อมสูญ จงพินาศ จะประโยชน์อะไรด้วยภิกษุเหล่านั้น ดังนี้ จึงพิจารณา **ต้องอาบัติอุลลัจจัย.**
๑๐๔๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง พวกภิกษุเจ้าถิ่นในศาสนานี้ ได้ยิน อากาธาคันตูกะ ลักษณะอาคันตูกะ เครื่องหมายอาคันตูกะ สิ่งที่แสดงอาคันตูกะของพวกภิกษุอาคันตูกะ ได้ยินเสียงเท้า ของพวกภิกษุอาคันตูกะกำลังเดินมา ได้ยินเสียงรองเท้ากระทบ ได้ยินเสียงไอ เสียงจาม ครั้นแล้วมีความสงสัยว่า พวกภิกษุ อาคันตูกะยังมีหรือไม่มีหนอ. พวกเขาที่มีความสงสัย แต่ไม่ค้นหา ครั้นแล้วขึ้นพิจารณา **ต้องอาบัติทุกกฏ.**
- ๑๐๔๔... พวกเขาที่มีความสงสัย ได้ค้นหา ครั้นค้นหาแล้วไม่พบ ครั้นแล้วจึงพิจารณา **ไม่ต้องอาบัติ.**
- ๑๐๔๕... พวกเขาที่มีความสงสัย ได้ค้นหา ครั้นค้นหาแล้วจึงพบ ครั้นพบแล้ว ได้พิจารณาร่วมกัน **ไม่ต้องอาบัติ.**
- ๑๐๔๖... พวกเขาที่มีความสงสัย ได้ค้นหา ครั้นค้นหาแล้วจึงพบ ครั้นพบแล้ว ได้แยกกันพิจารณา **ต้องอาบัติทุกกฏ.**
- ๑๐๔๗... พวกเขาที่มีความสงสัย ได้ค้นหา ครั้นค้นหาแล้วจึงพบ ครั้นพบแล้ว มุ่งความแตกร้างว่า ขอภิกษุเหล่านั้นจงเสื่อมสูญ จงพินาศ จะประโยชน์อะไรด้วยภิกษุเหล่านั้น ดังนี้จึงพิจารณา **ต้องอาบัติอุลลัจจัย.**

ภิกษุสมาณสังวาสเป็นต้นปวารณา

[๒๔๑]

๑๐๔๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็พวกภิกษุอาคันตุกะในศาสนานี้ ได้เห็นพวกภิกษุเจ้าถิ่นซึ่งเป็นนานาสังวาส พวกเขากลับได้ความเห็นว่าเป็นสมาณสังวาส ครั้นแล้วก็ไม่ไต่ถาม ครั้นแล้วจึงปวารณาพร้อมกัน **ไม่ต้องอาบัติ.**

๑๐๔๙... พวกเธอได้ไต่ถาม ครั้นไต่ถามแล้วไม่รังเกียจ ครั้นแล้วปวารณาพร้อมกัน **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๑๐๕๐... พวกเธอได้ไต่ถาม ครั้นไต่ถามแล้วไม่รังเกียจ ครั้นแล้วแยกกันปวารณา **ไม่ต้องอาบัติ.**

๑๐๕๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง พวกภิกษุอาคันตุกะในศาสนานี้ ได้เห็นพวกภิกษุเจ้าถิ่นซึ่งเป็นสมาณสังวาส พวกเขากลับได้ความเห็นว่าเป็นนานาสังวาส ครั้นแล้วก็ไม่ไต่ถาม ครั้นแล้วปวารณาพร้อมกัน **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๑๐๕๒... พวกเธอได้ไต่ถาม ครั้นไต่ถามแล้วรังเกียจ ครั้นแล้วแยกกันปวารณา **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๑๐๕๓... พวกเธอได้ไต่ถาม ครั้นไต่ถามแล้วรังเกียจ ครั้นแล้วปวารณาพร้อมกัน **ไม่ต้องอาบัติ.**

๑๐๕๔... พวกเธอได้ไต่ถาม ครั้นไต่ถามแล้วไม่รังเกียจ ครั้นแล้วแยกกันปวารณา **ไม่ต้องอาบัติ.**

๑๐๕๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง พวกภิกษุเจ้าถิ่นในศาสนานี้ ได้เห็นพวกภิกษุอาคันตุกะซึ่งเป็นนานาสังวาส พวกเขากลับได้ความเห็นว่าเป็นสมาณสังวาส ครั้นแล้วก็ไม่ไต่ถาม ครั้นแล้วปวารณาพร้อมกัน **ไม่ต้องอาบัติ.**

๑๐๕๖... พวกเธอได้ไต่ถาม ครั้นไต่ถามแล้วไม่รังเกียจ ครั้นแล้วปวารณาพร้อมกัน **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๑๐๕๗... พวกเขาได้ไต่ถาม ครั้นไต่ถามแล้วไม่รังเกียจ ครั้นแล้วแยกกัน
พิจารณา **ไม่ต้องอาบัติ**.

๑๐๕๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง พวกภิกษุเจ้าถิ่นในศาสนานี้ได้เห็นพวก
ภิกษุอาคันตุกะซึ่งเป็นสมานสังวาส พวกเขากลับได้ความเห็นว่าเป็น
นานาสังวาส ครั้นแล้วก็ไม่ไต่ถาม ครั้นแล้วพิจารณาด้วยกัน
ต้องอาบัติทุกกฏ.

๑๐๕๙... พวกเขาได้ไต่ถาม ครั้นไต่ถามแล้วรังเกียจ ครั้นแล้วแยกกัน
พิจารณา **ต้องอาบัติทุกกฏ**.

๑๐๖๐... พวกเขาได้ไต่ถาม ครั้นไต่ถามแล้วรังเกียจ ครั้นแล้วพิจารณา
ด้วยกัน **ไม่ต้องอาบัติ**.

ไม่ควรไปไหนในวันปวารณา

[๒๔๒]

๑๐๖๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อถึงวันปวารณา ภิกษุไม่พึงไปจากอาวาส
ที่มีภิกษุครบจำนวน สู่อาวาสที่มีภิกษุไม่ครบจำนวน นอกจากไป
เป็นคณะสงฆ์ นอกจากมีอันตราย.

๑๐๖๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อถึงวันปวารณา ไม่พึงไปจากอาวาสที่มีภิกษุ
ครบจำนวน สู่ถิ่นที่มีใช้อาวาสซึ่งมีภิกษุไม่ครบจำนวน นอกจาก
ไปเป็นคณะสงฆ์ นอกจากมีอันตราย.

๑๐๖๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อถึงวันปวารณา ไม่พึงไปจากอาวาส
ที่มีภิกษุครบจำนวน สู่อาวาสหรือถิ่นที่มีใช้อาวาสซึ่งมีภิกษุ
ไม่ครบจำนวน นอกจากไปเป็นคณะสงฆ์ นอกจากมีอันตราย.

๑๐๖๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อถึงวันปวารณา ไม่พึงไปจากถิ่นที่มีใช้
อาวาสซึ่งมีภิกษุครบจำนวน สู่อาวาสที่มีภิกษุไม่ครบจำนวน
นอกจากไปเป็นคณะสงฆ์ นอกจากมีอันตราย.

๑๐๖๕. คู่มือปฏิทินทั้งหลาย เมื่อถึงวันปวารณา ไม่พึงไปจากถิ่นที่มีไช้อาวาสซึ่งมีภิกษุครบจำนวน สู่ถิ่นที่มีไช้อาวาสซึ่งมีภิกษุไม่ครบจำนวน นอกจากไปเป็นคณะสงฆ์ นอกจากมีอันตราย.
๑๐๖๖. คู่มือปฏิทินทั้งหลาย เมื่อถึงวันปวารณา ไม่พึงไปจากถิ่นที่มีไช้อาวาสซึ่งมีภิกษุครบจำนวน สู่อาวาสหรือถิ่นมีไช้อาวาสซึ่งมีภิกษุไม่ครบจำนวน นอกจากไปเป็นคณะสงฆ์ นอกจากมีอันตราย.
๑๐๖๗. คู่มือปฏิทินทั้งหลาย เมื่อถึงวันปวารณา ไม่พึงไปจากอวาสหรือถิ่นมีไช้อาวาสซึ่งมีภิกษุครบจำนวน สู่อาวาสซึ่งมีภิกษุไม่ครบจำนวน นอกจากไปเป็นคณะสงฆ์ นอกจากมีอันตราย.
๑๐๖๘. คู่มือปฏิทินทั้งหลาย เมื่อถึงวันปวารณา ไม่พึงไปจากอวาสหรือถิ่นที่มีไช้อาวาสซึ่งมีภิกษุครบจำนวน สู่อาวาสหรือถิ่นมีไช้อาวาสซึ่งมีภิกษุไม่ครบจำนวน นอกจากไปเป็นคณะสงฆ์ นอกจากมีอันตราย.
๑๐๖๙. คู่มือปฏิทินทั้งหลาย เมื่อถึงวันปวารณา ไม่พึงไปจากอวาสหรือถิ่นที่มีไช้อาวาสซึ่งมีภิกษุครบจำนวน สู่อาวาสหรือถิ่นมีไช้อาวาสซึ่งมีภิกษุไม่ครบจำนวน นอกจากไปเป็นคณะสงฆ์ นอกจากมีอันตราย.
๑๐๗๐. คู่มือปฏิทินทั้งหลาย เมื่อถึงวันปวารณา ไม่พึงไปจากอวาสซึ่งมีภิกษุครบจำนวน สู่อาวาสมีภิกษุซึ่งครบจำนวน ซึ่งเป็นที่อยู่ของพวกภิกษุผู้เป็นนนาสังวาส นอกจากไปเป็นคณะสงฆ์ นอกจากมีอันตราย.
๑๐๗๑. คู่มือปฏิทินทั้งหลาย เมื่อถึงวันปวารณา ไม่พึงไปจากอวาสซึ่งมีภิกษุครบจำนวน สู่ถิ่นที่มีไช้อาวาสซึ่งมีภิกษุครบจำนวน ซึ่งเป็นที่อยู่ของพวกภิกษุผู้เป็นนนาสังวาส นอกจากไปเป็นคณะสงฆ์ นอกจากมีอันตราย.

๑๐๗๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อถึงวันปวารณา ไม่พึงไปจากอาวาสซึ่งมีภิกษุครบจำนวน สู้อาวาสหรือถิ่นที่มีใช้อาวาสซึ่งมีภิกษุครบจำนวน ซึ่งเป็นที่อยู่ของพวกภิกษุผู้เป็นนानาสังวาส นอกจากไปเป็นคณะสงฆ์ นอกจากมีอันตราย.

๑๐๗๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อถึงวันปวารณา ไม่พึงไปจากถิ่นที่มีใช้อาวาสซึ่งมีภิกษุครบจำนวน สู้อาวาสซึ่งมีภิกษุครบจำนวน ...

๑๐๗๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อถึงวันปวารณา ไม่พึงไปจากถิ่นที่มีใช้อาวาสซึ่งมีภิกษุครบจำนวน ...

๑๐๗๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อถึงวันปวารณา ไม่พึงไปจากถิ่นที่มีใช้อาวาสซึ่งมีภิกษุครบจำนวน สู้อาวาสหรือถิ่นที่มีใช้อาวาสซึ่งมีภิกษุครบจำนวน ซึ่งเป็นที่อยู่ของพวกภิกษุผู้เป็นนานาสังวาส นอกจากไปเป็นคณะสงฆ์ นอกจากมีอันตราย.

๑๐๗๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อถึงวันปวารณา ไม่พึงไปจากอาวาสหรือถิ่นที่มีใช้อาวาสซึ่งมีภิกษุครบจำนวน สู้อาวาสซึ่งมีภิกษุครบจำนวน ...

๑๐๗๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อถึงวันปวารณา ไม่พึงไปจากอาวาสหรือถิ่นที่มีใช้อาวาสซึ่งมีภิกษุครบจำนวน สู่ถิ่นที่มีใช้อาวาสซึ่งมีภิกษุครบจำนวน ...

๑๐๗๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อถึงวันปวารณา ไม่พึงไปจากอาวาสหรือถิ่นที่มีใช้อาวาสซึ่งมีภิกษุครบจำนวน สู้อาวาสหรือถิ่นที่มีใช้อาวาสซึ่งมีภิกษุครบจำนวน ซึ่งเป็นที่อยู่ของภิกษุผู้เป็นนานาสังวาส นอกจากไปเป็นคณะสงฆ์ นอกจากมีอันตราย.

• สถานที่ควรไปในวันปวารณา

๑๐๗๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อถึงวันปวารณา ภิกษุพึงไปจากอาวาสที่มีภิกษุครบจำนวน สู้อาวาสที่มีภิกษุครบจำนวน ...

๑๐๘๐.... สู่ถิ่นที่มีใช้อาวาส ...

๑๐๘๑... สู่อาคารหรือถิ่นที่มีไช้อาวาส ซึ่งเป็นที่อยู่ของพวกภิกษุผู้เป็น
สมานสังวาส ที่รู้ว่าเราสามารถจะไปถึงในวันนี้แหละ.

๑๐๘๒.ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อถึงวันปวารณา พึงไปจากถิ่นที่มีไช้อาวาส
ที่มีภิกษุครบจำนวน สู่อาคารที่มีภิกษุครบจำนวน ...

๑๐๘๓... สู่ถิ่นที่มีไช้อาวาส ...

๑๐๘๔... สู่อาคารหรือถิ่นที่มีไช้อาวาส อันเป็นที่อยู่ของพวกภิกษุผู้เป็น
สมานสังวาส ที่รู้ว่าเราสามารถจะไปถึงในวันนี้แหละ.

๑๐๘๕.ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อถึงวันปวารณา พึงไปจากอาคารหรือถิ่นที่
มีไช้อาวาส ซึ่งมีภิกษุครบจำนวน สู่อาคารที่มีภิกษุครบจำนวน ...

๑๐๘๖... สู่ถิ่นที่มีไช้อาวาส ...

๑๐๘๗... สู่อาคารหรือถิ่นที่มีไช้อาวาส อันเป็นที่อยู่ของพวกภิกษุ
ผู้เป็นสมานสังวาส ที่รู้ว่าจะสามารถไปถึงในวันนี้แหละ.

• บุคคลที่ควรเว้นในปวารณา

[๒๔๓]

๑๐๘๘.ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงปวารณาในบริษัทที่มี ภิกษุณี
นั่งอยู่ด้วย รูปใดปวารณา **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๑๐๘๙.ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงปวารณาในบริษัทที่มี สิกขมานา
นั่งอยู่ด้วย ...

๑๐๙๐.ไม่พึงปวารณาในบริษัทที่มี สามเณร นั่งอยู่ด้วย ...

๑๐๙๑.ไม่พึงปวารณาในบริษัทที่มี สามเณรี นั่งอยู่ด้วย ...

๑๐๙๒.ไม่พึงปวารณาในบริษัทที่มี ภิกษุผู้บอกลาสิกขาแล้ว นั่งอยู่ด้วย ...

๑๐๙๓.ไม่พึงปวารณาในบริษัทที่มี ภิกษุผู้ต้องอันติมวัตตุ นั่งอยู่ด้วย
รูปใดปวารณา **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๑๐๙๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงปวารณาในบริษัทที่มี ภิกษุผู้ถูกสงฆ์ยกเสียดฐานไม่เห็นอาบัติ นั่งอยู่ด้วย รูปใดปวารณา **พึงปรับอาบัติตามธรรม.**
๑๐๙๕. ไม่พึงปวารณาในบริษัทที่มี ภิกษุผู้ถูกสงฆ์ยกเสียดฐานไม่ทำคืนอาบัติ นั่งอยู่ด้วย รูปใดปวารณา **พึงปรับอาบัติตามธรรม.**
๑๐๙๖. ไม่พึงปวารณาในบริษัทที่มี ภิกษุผู้ถูกสงฆ์ยกเสียดฐานไม่สละคืนทิวฐิอันลามก นั่งอยู่ด้วย รูปใดปวารณา **พึงปรับอาบัติตามธรรม.**
๑๐๙๗. ไม่พึงปวารณาในบริษัทที่มี บัณฑกะก์ นั่งอยู่ด้วย รูปใดปวารณา **ต้องอาบัติทุกกฏ.**
๑๐๙๘. ไม่พึงปวารณาในบริษัทที่มี คนลักเพศ นั่งอยู่ด้วย ...
๑๐๙๙. ไม่พึงปวารณาในบริษัทที่มี ภิกษุผู้เข้ารีตเดียรถีย์ นั่งอยู่ด้วย ...
๑๑๐๐. ไม่พึงปวารณาในบริษัทที่มี คนคล้ายดิรัจฉาน นั่งอยู่ด้วย ...
๑๑๐๑. ไม่พึงปวารณาในบริษัทที่มี คนฆ่ามารดา นั่งอยู่ด้วย ...
๑๑๐๒. ไม่พึงปวารณาในบริษัทที่มี คนฆ่าบิดา นั่งอยู่ด้วย ...
๑๑๐๓. ไม่พึงปวารณาในบริษัทที่มี คนฆ่าพระอรหันต์ นั่งอยู่ด้วย ...
๑๑๐๔. ไม่พึงปวารณาในบริษัทที่มี คนประทุษร้ายภิกษุณี นั่งอยู่ด้วย ...
๑๑๐๕. ไม่พึงปวารณาในบริษัทที่มี ภิกษุทำลายสงฆ์ นั่งอยู่ด้วย ...
๑๑๐๖. ไม่พึงปวารณาในบริษัทที่มี คนทำร้ายพระศาสดาถึงหื้อพระโลหิต นั่งอยู่ด้วย ...
๑๑๐๗. ไม่พึงปวารณาในบริษัทที่มี อุภโตพยัญชนก นั่งอยู่ด้วย รูปใดปวารณา **ต้องอาบัติทุกกฏ.**
๑๑๐๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงปวารณา ด้วยการให้ปวารณาต่างคราวนอกจากบริษัทยังไม่ลุกไป.
๑๑๐๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุไม่พึงปวารณา ในดิถิมิไซวันปวารณา นอกจากวันสังฆสามัคคี.

พระพุทธาณูญัตเตวาจิกาปวารณา

• สัจจกรรภัยในปวารณา

[๒๔๔]

ก็โดยสมัยนั้นแล ณ อาวาสแห่งหนึ่งในโกศลชนบท คนชาวดงได้มาพลุกพล่านในวันปวารณา. ภิกษุทั้งหลายไม่อาจปวารณา ๓ หน ... ตรัสว่า

๑๑๑๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ปวารณา ๒ หน.

คนชาวดงได้มาพลุกพล่านมากขึ้น ภิกษุทั้งหลายไม่อาจปวารณา ๒ หน ... ตรัสว่า

๑๑๑๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ปวารณาหนเดียว.

คนชาวดงได้มาพลุกพล่านหนักขึ้นอีก. ภิกษุทั้งหลายไม่อาจปวารณาหนเดียว ... ตรัสว่า

๑๑๑๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ปวารณามีพรรษาเท่ากัน.

• ราตรีจวนสว่าง

ก็โดยสมัยนั้นแล ในอาวาสแห่งหนึ่ง ถึงวันปวารณา ชาวบ้านมัวให้ทานอยู่จนราตรีจวนสว่าง จึงภิกษุเหล่านั้นได้ปรึกษากันว่า คนเหล่านี้มัวให้ทานอยู่จนราตรีจวนสว่าง ถ้าสงฆ์จักปวารณา ๓ หน สงฆ์จักไม่ทันได้ปวารณาทั่วกัน ราตรีนี้ก็จักสว่างเสียก่อน พวกเราจะพึงปฏิบัติอย่างไรหนอ ... ตรัสว่า

๑๑๑๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในอาวาสแห่งหนึ่ง ถึงวันปวารณา ชาวบ้านในตำบลนี้มัวให้ทานอยู่จนราตรีจวนสว่าง หากภิกษุทั้งหลายในอาวาสนั้น มีความคิดเห็นอย่างนี้ว่า ชาวบ้านพากันให้ทานอยู่จนราตรีจวนสว่าง ถ้าสงฆ์จะปวารณา ๓ หน สงฆ์จักไม่ทันได้ปวารณาทั่วกัน ราตรีนี้ก็จักสว่างเสียก่อน ดังนี้. ภิกษุผู้ฉลาดผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ชาวบ้านมัวให้ท่านอยู่จนราตรี
จวนสว่าง ถ้าสงฆ์จักปวารณา ๓ หน สงฆ์จักไม่ทันได้ปวารณาทั่วกัน
ราตรีจักสว่างเสียก่อน ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์ฟัง
ปวารณา ๒ หน

๑๑๑๔.... สงฆ์ฟังปวารณา หนเดียว

๑๑๑๕.... สงฆ์ฟังปวารณา มีพรรษาเท่ากัน.

๑๑๑๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในอาวาสแห่งหนึ่ง ถึงวันปวารณา ภิกษุ
ทั้งหลายกล่าวธรรมกัน ...

๑๑๑๗.... ภิกษุที่เชี่ยวชาญในพระสูตร สังกายนาพระสูตรกัน ...

๑๑๑๘.... พระวินัยรตตสินพระวินัยกัน ...

๑๑๑๙.... พระธรรมกถึกสนทนาธรรมกัน ...

๑๑๒๐.... ภิกษุทั้งหลายทะเลาะกันจนราตรีจวนสว่าง หากภิกษุทั้งหลาย
ในอาวาสนั้นมีความคิดเห็นอย่างนี้ว่า ภิกษุทั้งหลายทะเลาะกัน
จนราตรีจวนสว่าง ถ้าสงฆ์จักปวารณา ๓ หน สงฆ์จักไม่ทัน
ได้ปวารณาทั่วกัน ราตรีจักสว่างเสียก่อน ดังนี้. ภิกษุผู้ฉลาด
ผู้สามารถ ฟังประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุทั้งหลายมัวทะเลาะกันจน
ราตรีจวนสว่าง ถ้าสงฆ์จักปวารณา ๓ หน สงฆ์จักไม่ทันปวารณาทั่วกัน
ราตรีจักสว่างเสียก่อน ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์ฟัง
ปวารณา ๒ หน

๑๑๒๑.... สงฆ์ฟังปวารณา หนเดียว

๑๑๒๒.... สงฆ์ฟังปวารณา มีพรรษาเท่ากัน.

การพิจารณาเมื่อฝนกำลังตั้งเค้า

ก็โดยสมัยนั้นแล ในอาวาสแห่งหนึ่งในโกศลชนบท ถึงวันพิจารณา ภิกษุสงฆ์มาประชุมกันมาก. สถานที่ประชุมคับแคบ คุ่มฝนไม่ได้ และฝนกำลังตั้งเค้ามาใหญ่ จึงภิกษุเหล่านั้นได้ปรึกษากันว่า ภิกษุสงฆ์นี้มาประชุมกันมาก สถานที่ประชุมคับแคบ คุ่มฝนไม่ได้ และฝนก็กำลังตั้งเค้ามาใหญ่ ถ้าสงฆ์จักพิจารณา ๓ วัน สงฆ์จักไม่ทันได้พิจารณาทั่วกัน ฝนนี้ก็จักตกเสียก่อน พวกเราจะพึงปฏิบัติสถานไรหนอ ... ตรัสว่า

๑๑๒๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ในอาวาสแห่งหนึ่ง ถึงวันพิจารณา ภิกษุในศาสนาจะมาประชุมกันมาก. สถานที่ประชุมคับแคบ คุ่มฝนไม่ได้ และฝนก็กำลังตั้งเค้ามาใหญ่ ถ้าภิกษุทั้งหลายในอาวาสนั้น มีความคิดเห็นอย่างนี้ว่า ภิกษุสงฆ์มาประชุมกันมาก สถานที่ประชุมคับแคบ คุ่มฝนไม่ได้ และฝนก็กำลังตั้งเค้ามาใหญ่ ถ้าสงฆ์จักพิจารณา ๓ วัน สงฆ์จักไม่ทันได้พิจารณาทั่วกัน ฝนนี้ก็จักตกหนักเสียก่อน. ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุสงฆ์นี้ประชุมกันมาก สถานที่ประชุมคับแคบ คุ่มฝนไม่ได้ และฝนก็กำลังตั้งเค้ามาใหญ่ ถ้าสงฆ์จักพิจารณา ๓ วัน สงฆ์จักไม่ทันได้พิจารณาทั่วกัน ฝนนี้ก็จักตกเสียก่อน. ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงพิจารณา ๒ วัน.

๑๑๒๔.... สงฆ์พึงพิจารณา หนึ่งเดียว.

๑๑๒๕.... สงฆ์พึงพิจารณา มีพรรษาเท่ากัน.

อันตราย ๑๐ ประการ

๑๑๒๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในอาวาสแห่งหนึ่งในตำบลนี้ ถึงวันพิจารณา มีอันตรายเกิดขึ้น คือ

๑. พระราชาเสด็จมา (ราชานุตราโย) ...
๒. โจรมาปล้น (โจรานุตราโย) ...
๓. ไฟไหม้ (อคฺยณฺตราโย) ...

- ๔. น้ำหลากมา (อุทกนุตราโย ...)
- ๕. คนมามาก (มนุสฺสนุตราโย) ...
- ๖. ผีเข้าภิกษุ* (อมนุสฺสนุตราโย) ...
- ๗. สัตว์ร้ายเข้ามา (วาฬนุตราโย) ...
- ๘. งูร้ายเลื้อยเข้ามา (สิริสปนุตราโย) ...
- ๙. ภิกษุอาพาธหนักจะถึงเสียชีวิต (ชีวิตนุตราโย) ...
- ๑๐. มีอันตรายแก่พรหมจรรย์ (พรหมจรรย์นุตราโย) ...

ในข้อนั้น หากภิกษุทั้งหลายในอาวาสนั้นมีความคิดเห็นอย่างนี้ว่า เหตุฉุกเฉินนี้แหละ คือ อันตรายแก่พรหมจรรย์ ถ้าสงฆ์จักปวารณา ๓ หน สงฆ์จักไม่ทันได้ปวารณาทั่วถึงกัน อันตรายแก่พรหมจรรย์นี้ก็จักเกิดเสียก่อน. ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ ฟังประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า เหตุฉุกเฉินนี้คืออันตรายแก่พรหมจรรย์ ถ้าสงฆ์จักปวารณา ๓ หน สงฆ์จักไม่ทันได้ปวารณาทั่วถึงกัน อันตรายแก่พรหมจรรย์นี้ก็จักเกิดเสียก่อน. ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงปวารณา ๒ หน

- ๑๑๒๗.... สงฆ์พึงปวารณา หนเดียว.
- ๑๑๒๘.... สงฆ์พึงปวารณา มีพรรษาเท่ากัน.

ภิกษุมีอาบัติห้ามปวารณา

[๒๔๕]

ก็โดยสมัยนั้นแล พระฉัพพัคคีย์มีอาบัติติดตัวได้ปวารณา ... ตรัสว่า

๑๑๒๙.ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุมีอาบัติติดตัวไม่พึงปวารณา รูปใดปวารณา **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๑๑๓๐.ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้ภิกษุผู้มีอาบัติติดตัวปวารณา** รูปนั้นทำโอกาส ใจทด้วยอาบัติ.

๑. บาลีมีว่า อมนุสฺสนุตราโย สามารถแปลได้ว่า อันตรายเกิดจากอมนุษย์ -ผู้รวบรวม

สมัยต่อมา พระฉัพพัคคีย์อันสงฆ์ให้ทำโอกาส ก็ไม่ปรารถนาจะทำโอกาส.
... ตรัสว่า

๑๑๓๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้งดปวารณาของภิกษุผู้ไม่ยอม
ทำโอกาส.

วิธีงดปวารณา

๑๑๓๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แล สงฆ์พึงงดปวารณาอย่างนี้

เมื่อถึงวันปวารณา ๑๔ ค่ำ หรือ ๑๕ ค่ำ เมื่อบุคคลนั้น
อยู่พร้อมหน้า ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศในท่ามกลางสงฆ์
ว่าดังนี้

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า บุคคลมีชื่อนี้ มีอาบัติติดตัว
ปวารณา ข้าพเจ้าของงดปวารณาของเธอเสีย เมื่อเธอยังอยู่พร้อมหน้า
สงฆ์ไม่ฟังปวารณา. เท่านั้น เป็นอันงดปวารณาแล้ว.

สมัยต่อมาพระฉัพพัคคีย์หารือกันว่า ภิกษุทั้งหลายผู้มีศีลเป็นที่รัก งดปวารณา
ของพวกเราก่อน ดังนี้ จึ่งรีบงดปวารณาของภิกษุที่บริสุทธิ์ไม่มีอาบัติเสียก่อน เพราะ
เรื่องอันไม่สมควร เพราะเหตุอันไม่สมควร แม้ปวารณาของภิกษุที่ปวารณาแล้วก็
งดด้วย ... ตรัสว่า

๑๑๓๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่ฟังงดปวารณาของภิกษุผู้บริสุทธิ์ไม่มี
อาบัติ เพราะเรื่องอันไม่สมควร เพราะเหตุอันไม่สมควร รูปใดงด
ต้องอาบัติทุกกฏ.

๑๑๓๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง แม้ปวารณาของภิกษุที่ปวารณาแล้ว
ก็ไม่ฟังงด รูปใดงด ต้องอาบัติทุกกฏ.

ลักษณะปวารณาที่ไม่เป็นอันงด

[๒๔๖]

...ดูกรภิกษุทั้งหลาย ปวารณาไม่เป็นอันงดอย่างไรเล่า.

๑๑๓๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าเมื่อปวารณา ๓ วัน อันภิกษุกล่าวว่ามี
จบแล้ว จึ่งงดปวารณา ปวารณาไม่เป็นอันงด.

๑๑๓๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าเมื่อปวารณา ๒ หน ...
๑๑๓๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าเมื่อปวารณา หนเดียว ...
๑๑๓๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าเมื่อปวารณา มีพรรษาเท่ากัน อันภิกษุกล่าวว่า จบแล้ว จึงงดปวารณา ปวารณาไม่เป็นอันงด.
ดูกรภิกษุทั้งหลาย อย่างนี้แล ปวารณาไม่เป็นอันงด.

ลักษณะปวารณาเป็นอันงด

- ดูกรภิกษุทั้งหลาย ปวารณาเป็นอันงด อย่างไรเล่า.
๑๑๓๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าเมื่อปวารณา ๓ หน อันภิกษุกล่าวว่า ยังไม่ทันจบ จึงงดปวารณา ปวารณาเป็นอันงด.
๑๑๔๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าเมื่อปวารณา ๒ หน ...
๑๑๔๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าเมื่อปวารณาหนเดียว ...
๑๑๔๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าเมื่อปวารณา มีพรรษาเท่ากัน อันภิกษุกล่าวว่า ยังไม่ทันจบ จึงงดปวารณา ปวารณาเป็นอันงด.
ดูกรภิกษุทั้งหลาย อย่างนี้แล ปวารณาเป็นอันงด.

ภิกษุผู้งดปวารณา

[๒๔๗]

๑๑๔๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็เมื่อถึงวันปวารณา ภิกษุในศาสนา นี้ งดปวารณาของภิกษุเสีย. ถ้าภิกษุเหล่าอื่นรู้จักภิกษุรูปนั้นว่า ท่านองค์นี้แล มีความประพฤติทางกายไม่บริสุทธิ์ มีความประพฤติทางวาจาไม่บริสุทธิ์ มีอาชีวะไม่บริสุทธิ์ เป็นผู้เขลา ไม่ฉลาด เมื่อถูกซักถาม ไม่อาจให้คำตอบข้อที่ซักถาม. สงฆ์ ฟังกล่าวห้ามว่า อย่าเลยภิกษุ อย่าทุ่มเถียงกัน อย่าทะเลาะกัน อย่าแก่งแย่งกัน อย่าวิวาทกันเลย ดังนี้ แล้วจึงปวารณา.

๑๑๔๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง เมื่อถึงวันปวารณา ภิกษุในศาสนานี้
งดปวารณาของภิกษุเสีย. ถ้าภิกษุเหล่านี้รู้จักภิกษุรูปนั้นว่า
ท่านองค์นี้แล มีความประพฤติทางกายบริสุทธิ์ แต่มีความ
ประพฤติทางวาจาไม่บริสุทธิ์ มีอาชีวะไม่บริสุทธิ์ เป็นผู้เขลา
ไม่ฉลาด เมื่อถูกซักถาม ก็ไม่อาจให้คำตอบข้อที่ซักถาม.
สงฆ์พึงกล่าวห้ามว่า อย่าเลยภิกษุ อย่าทุ้มเสียงกัน อย่าทะเลาะกัน
อย่าแก่งแย่งกัน อย่าวิวาทกันเลย ดังนี้ แล้วจึงปวารณา.

๑๑๔๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง เมื่อถึงวันปวารณา ภิกษุในศาสนานี้
งดปวารณาของภิกษุเสีย. ถ้าภิกษุเหล่านี้รู้จักภิกษุรูปนั้นว่า
ท่านองค์นี้แล มีความประพฤติทางกายบริสุทธิ์ มีความประพฤติ
ทางวาจาบริสุทธิ์ แต่มีอาชีวะไม่บริสุทธิ์ เป็นผู้เขลา ไม่ฉลาด
เมื่อถูกซักถาม ก็ไม่อาจให้คำตอบข้อที่ซักถาม. สงฆ์พึง
กล่าวห้ามว่า อย่าเลยภิกษุ อย่าทุ้มเสียงกัน อย่าทะเลาะกัน
อย่าแก่งแย่งกัน อย่าวิวาทกันเลย ดังนี้ แล้วจึงปวารณา.

๑๑๔๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง เมื่อถึงวันปวารณา ภิกษุในศาสนานี้
งดปวารณาของภิกษุเสีย. ถ้าภิกษุเหล่านี้รู้จักภิกษุรูปนั้นว่า
ท่านองค์นี้แล มีความประพฤติทางกายบริสุทธิ์ มีความประพฤติ
ทางวาจาบริสุทธิ์ มีอาชีวะบริสุทธิ์ แต่เป็นผู้เขลา ไม่ฉลาด
เมื่อถูกซักถาม ก็ไม่อาจให้คำตอบข้อที่ซักถาม. สงฆ์พึง
กล่าวห้ามว่า อย่าเลยภิกษุ อย่าทุ้มเสียงกัน อย่าทะเลาะกัน
อย่าแก่งแย่งกัน อย่าวิวาทกันเลย ดังนี้ แล้วจึงปวารณา.

๑๑๔๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง เมื่อถึงวันปวารณา ภิกษุในศาสนา
นี้งดปวารณาของภิกษุเสีย. ถ้าภิกษุเหล่านี้รู้จักภิกษุรูปนั้น
ว่า ท่านองค์นี้แล มีความประพฤติทางกายบริสุทธิ์ มีความ
ประพฤติทางวาจาบริสุทธิ์ มีอาชีวะบริสุทธิ์ เป็นบัณฑิต
ฉลาด มีปัญญา เมื่อถูกซักถาม สามารถให้คำตอบข้อที่ซักถามได้.

ภิกษุหนึ่งอันสงฆ์พึงว่ากล่าวอย่างนี้ว่า อวูโส คุณงดปวารณาของภิกษุรูปนี้เพราะอะไร งดเพราะศีลวิบัติหรือ งดเพราะอาจารย์วิบัติหรือ งดเพราะทิวฐิวิบัติหรือ. หากเธอจะพึงตอบอย่างนี้ว่า ข้าพเจ้างดเพราะศีลวิบัติ ข้าพเจ้างดเพราะอาจารย์วิบัติ ข้าพเจ้างดเพราะทิวฐิวิบัติ.

เธออันสงฆ์พึงถามอย่างนี้ว่า คุณรู้จักศีลวิบัติ รู้จักอาจารย์วิบัติ รู้จักทิวฐิวิบัติหรือ. หากเธอจะพึงตอบอย่างนี้ว่า อวูโสทั้งหลาย ข้าพเจ้ารู้จักศีลวิบัติ รู้จักอาจารย์วิบัติ รู้จักทิวฐิวิบัติ.

เธออันสงฆ์พึงถามอย่างนี้ว่า อวูโส ก็ศีลวิบัติเป็นอย่างไร อาจารย์วิบัติเป็นอย่างไร ทิวฐิวิบัติเป็นอย่างไร. หากเธอจะพึงตอบอย่างนี้ว่า ปาราชิก ๔ สังฆาทิเสส ๑๓ นี้ชื่อว่าศีลวิบัติ ฤคัลลัจฉัย ปาจิตตियะ ปาฏิเทสนียะ ทุกกฏ ทุพภาสิต นี้ชื่อว่าอาจารย์วิบัติ มิจฉาทิวฐิ อันตคาคหิกทิวฐิ นี้ชื่อว่าทิวฐิวิบัติ.

เธออันสงฆ์พึงถามอย่างนี้ว่า อวูโส คุณงดปวารณาของภิกษุนี้ด้วยเหตุอะไร งดด้วยได้เห็นหรือ งดด้วยได้ฟังหรือ งดด้วยสงสัยหรือ. หากเธอจะพึงตอบอย่างนี้ว่า ข้าพเจ้างดด้วยได้เห็นก็ดี ข้าพเจ้างดด้วยได้ฟังก็ดี ข้าพเจ้างดด้วยสงสัยก็ดี.

เธออันสงฆ์พึงถามอย่างนี้ว่า อวูโส คุณงดปวารณาของภิกษุนี้ด้วยได้เห็นอย่างไร คุณเห็นอะไร คุณเห็นว่าอย่างไร คุณเห็นเมื่อไร คุณเห็นที่ไหน ภิกษุนี้ต้องอาบัติปาราชิก คุณเห็นหรือ ภิกษุนี้ต้องอาบัติสังฆาทิเสส คุณเห็นหรือ ภิกษุนี้ต้องอาบัติฤคัลลัจฉัย ... อาบัติปาจิตตियะ ... อาบัติปาฏิเทสนียะ ... อาบัติทุกกฏ ... อาบัติตุพภาสิต คุณเห็นหรือ คุณอยู่ที่ไหน และภิกษุนี้อยู่ที่ไหน คุณทำอะไรบ้าง ภิกษุนี้ทำอะไรบ้าง หากเธอจะพึงตอบอย่างนี้ว่า อวูโสทั้งหลาย ข้าพเจ้ามิได้งดปวารณาของภิกษุนี้ด้วยได้เห็น แต่งดปวารณาด้วยได้ฟังต่างหาก.

เธออันสงฆ์พึงถามอย่างนี้ว่า อวูโส คุณงดปวารณาของภิกษุนี้ด้วยได้ฟังมาอย่างไร คุณได้ฟังเรื่องอะไร คุณได้ฟังมาจากอย่างไร

คุณได้ฟังมาเมื่อไร คุณได้ฟังที่ไหน คุณได้ฟังว่าภิกษุนี้ต้องอาบัติปาราชิกหรือ ได้ฟังว่าภิกษุนี้ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือ ได้ฟังว่าภิกษุนี้ต้องอาบัติถุลลัจจัย ... อาบัติปาจิตตियะ ... อาบัติปาฏิเทสนียะ ... อาบัติทุกกฏ ... อาบัติทุพภาสิตหรือ ได้ฟังมาจากภิกษุหรือ ได้ฟังมาจากภิกษุณีหรือ ได้ฟังมาจากสิกขมานาหรือ ได้ฟังมาจากสามเณรหรือ ได้ฟังมาจากสามเณรีหรือ ได้ฟังมาจากอุบาสกหรือ ได้ฟังมาจากอุบาสิกาหรือ ได้ฟังมาจากพระราชาหรือ ได้ฟังมาจากราชมหาอำมาตย์หรือ ได้ฟังมาจากพวกเดียรถีย์หรือ ได้ฟังมาจากพวกสาวกเดียรถีย์หรือ. หากเธอจะฟังตอบ อย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ข้าพเจ้ามิได้งดปวารณาของภิกษุนี้ด้วยได้ฟัง แต่ข้าพเจ้างดปวารณาด้วยสงสัยต่างหาก.

เธออันสงสัยฟังถามอย่างนี้ว่า อาวุโส คุณงดปวารณาของภิกษุนี้ด้วยสงสัยอย่างไร คุณสงสัยอะไร สงสัยว่าอย่างไร สงสัยเมื่อไร สงสัยที่ไหน คุณสงสัยว่าภิกษุนี้ต้องอาบัติปาราชิกหรือ สงสัยว่าภิกษุนี้ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือ สงสัยว่าภิกษุนี้ต้องอาบัติถุลลัจจัย ... อาบัติปาจิตตियะ ... อาบัติปาฏิเทสนียะ ... อาบัติทุกกฏ ... อาบัติทุพภาสิตหรือ คุณฟังมาจากภิกษุแล้วสงสัยหรือ คุณฟังมาจากภิกษุณีแล้วสงสัยหรือ คุณฟังมาจากสิกขมานาแล้วสงสัยหรือ. คุณฟังมาจากสามเณรแล้วสงสัยหรือ คุณฟังมาจากสามเณรีแล้วสงสัยหรือ คุณฟังมาจากอุบาสกแล้วสงสัยหรือ คุณฟังมาจากอุบาสิกาแล้วสงสัยหรือ คุณฟังมาจากพระราชาแล้วสงสัยหรือ คุณฟังมาจากราชมหาอำมาตย์แล้วสงสัยหรือ คุณฟังมาจากพวกเดียรถีย์แล้วสงสัยหรือ คุณฟังมาจากพวกสาวกเดียรถีย์แล้วสงสัยหรือ. หากเธอจะฟังตอบอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ข้าพเจ้ามิได้งดปวารณาของภิกษุนี้ด้วยสงสัย ความจริงแม้ข้าพเจ้าเองก็ไม่ทราบว่ เรางดปวารณาของภิกษุนี้เสียด้วยเหตุไรเล่า.

• ฟังคำปฏิญาณของใจทักและจำเลย

- ๑๑๔๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย หากภิกษุใจทักนั้น ตอบข้อซักถามไม่เป็นที่พอใจของสพรหมจารีผู้รู้ทั้งหลาย สงฆ์ควรบอกว่า คุณไม่ควรฟ้องภิกษุจำเลย.
- ๑๑๔๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย หากภิกษุใจทักนั้น ตอบข้อซักถามเป็นที่พอใจของสพรหมจารีผู้รู้ทั้งหลาย สงฆ์ควรบอกว่า คุณควรฟ้องภิกษุจำเลย.
- ๑๑๕๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย หากภิกษุใจทักนั้น ปรากฏว่า ตนตามกำจัดด้วยอาบัติปาราชิกไม่มีมูล สงฆ์พึงปรับอาบัติสังฆาทิเสสแล้วจึงพิจารณา.
- ๑๑๕๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย หากภิกษุใจทักนั้น ปรากฏว่า ตนตามกำจัดด้วยอาบัติสังฆาทิเสสไม่มีมูล สงฆ์พึงปรับอาบัติตามธรรมแล้วจึงพิจารณา.
- ๑๑๕๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย หากภิกษุใจทักนั้น ปรากฏว่า ตนตามกำจัดด้วยอาบัติถุลลัจจัยไม่มีมูล ...
- ๑๑๕๓. ... ด้วยอาบัติปาจิตตियะไม่มีมูล ...
- ๑๑๕๔. ... ด้วยอาบัติปาฏิเทสนียะไม่มีมูล ...
- ๑๑๕๕. ... ด้วยอาบัติทุกกฏไม่มีมูล ...
- ๑๑๕๖. ... ด้วยอาบัติหุภาสิตไม่มีมูล สงฆ์พึงปรับอาบัติตามธรรมแล้วจึงพิจารณา.
- ๑๑๕๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย หากภิกษุจำเลยนั้น ปรากฏว่า ตนต้องอาบัติปาราชิก สงฆ์พึงนาสนะเสีย แล้วจึงพิจารณา.
- ๑๑๕๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย หากภิกษุจำเลยนั้น ปรากฏว่า ตนต้องอาบัติสังฆาทิเสส สงฆ์พึงปรับอาบัติสังฆาทิเสส แล้วจึงพิจารณา.
- ๑๑๕๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย หากภิกษุจำเลยนั้น ปรากฏว่า ตนต้องอาบัติถุลลัจจัย ...

๑๑๖๐... อាប់ตีปาจิตติยะ ...

๑๑๖๑... อាប់ตีปาฏิเทสนียะ ...

๑๑๖๒... อាប់ตีทุกกฏ ...

๑๑๖๓... อាប់ตีทุพภาสิต สงฆ์พึงปรับอាប់ตีตามธรรม แล้วปวารณาเถิด.

• มีความเห็นไม่ตรงกันในอាប់ตีที่ต้อง

[๒๔๘]

๑๑๖๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในศาสนานี้ ต้องอាប់ตีถุลลัจจัย ในวันปวารณา. ภิกษุบางพวกมีความเห็นว่า ต้องอាប់ตีถุลลัจจัย บางพวกมีความเห็นว่า ต้องอាប់ตีสังฆาภิเสส. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุพวกที่มีความเห็นว่า ต้องอាប់ตีถุลลัจจัย พึงนำภิกษุรูปนั้น ออกไปในที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ปรับอាប់ตีตามธรรม แล้วเข้าไปหาสงฆ์ กล่าวอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ภิกษุรูปนั้นต้องอាប់ตีใดแล อាប់ตีนั้นเธอทำคืนตามธรรมแล้ว ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงปวารณา.

๑๑๖๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในศาสนานี้ ต้องอាប់ตีถุลลัจจัย ในวันปวารณา. ภิกษุบางพวกมีความเห็นว่าต้องอាប់ตีถุลลัจจัย บางพวกมีความเห็นว่า ต้องอាប់ตีปาจิตติยะ บางพวกมีความเห็นว่า ต้องอាប់ตีถุลลัจจัย บางพวกมีความเห็นว่า ต้องอាប់ตีปาฏิเทสนียะ บางพวกมีความเห็นว่า ต้องอាប់ตีถุลลัจจัย บางพวกมีความเห็นว่าต้องอាប់ตีทุกกฏ บางพวกมีความเห็นว่า ต้องอាប់ตีถุลลัจจัย บางพวกมีความเห็นว่าต้องอាប់ตีทุพภาสิต. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุพวกที่มีความเห็นว่าต้องอាប់ตีถุลลัจจัย พึงนำภิกษุรูปนั้น ออกไปในที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ปรับอាប់ตีตามธรรม แล้วเข้าไปหาสงฆ์ กล่าวอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ภิกษุนั้นต้องอាប់ตีใดแล อាប់ตีนั้นเธอทำคืนตามธรรมแล้ว ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงปวารณา.

๑๑๖๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในศาสนานี้ ต้องอาบัติปาจิตติยะ...
- ๑๑๖๗.... ต้องอาบัติปาฏิเทสนีเยะ ...
- ๑๑๖๘.... ต้องอาบัติทุกกฏ ...
- ๑๑๖๙.... ต้องอาบัติทุพภาสิตในวันปวารณา. ภิกษุบางพวกมีความเห็นว่า ต้องอาบัติทุพภาสิต บางพวกมีความเห็นว่า ต้องอาบัติสังฆาทิเสส. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุที่มีความเห็นว่า ต้องอาบัติทุพภาสิต พึงนำภิกษุรูปนั้น ออกไปในที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ปรับอาบัติตามธรรม แล้วเข้าไปหาสงฆ์กล่าวอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ภิกษุนั้นต้องอาบัติใดแล อาบัตินั้นเธอทำคืนตามธรรมแล้ว ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงปวารณา.
๑๑๗๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในศาสนานี้ ต้องอาบัติทุพภาสิตในวันปวารณา. ภิกษุบางพวกมีความเห็นว่า ต้องอาบัติทุพภาสิต บางพวกมีความเห็นว่า ต้องอาบัติตุลลัจฉัย บางพวกมีความเห็นว่า ต้องอาบัติทุพภาสิต บางพวกมีความเห็นว่า ต้องอาบัติปาจิตติยะ บางพวกมีความเห็นว่า ต้องอาบัติปาฏิเทสนีเยะ บางพวกมีความเห็นว่า ต้องอาบัติทุพภาสิต บางพวกมีความเห็นว่า ต้องอาบัติทุกกฏ. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุที่มีความเห็นว่า ต้องอาบัติทุพภาสิต พึงนำภิกษุรูปนั้น ออกไปในที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ปรับอาบัติตามธรรม แล้วเข้าไปหาสงฆ์กล่าวอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ภิกษุนั้นต้องอาบัติใดแล อาบัตินั้นเธอทำคืนตามธรรมแล้ว ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงปวารณา.

• **วัตถุและบุคคลปรากฏ**

[๒๔๙]

๑๑๗๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในศาสนานี้ พึงประกาศในท่ามกลางสงฆ์ ในวันปวารณาว่า ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า วัตถุนี้ปรากฏ

บุคคลไม่ปรากฏ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงงดวัตถุ แล้วพิจารณาเกิด.

ภิกษุหนึ่งอันสงฆ์พึงกล่าวอย่างนี้ว่า อาวุโส พระผู้มีพระภาค ทรงบัญญัติพิจารณาไว้สำหรับภิกษุทั้งหลายผู้บริสุทธ์ ถ้าวัตถุปรากฏ บุคคลไม่ปรากฏ เธอจงระงับบุคคลนั้นมาเดี๋ยวนี้.

๑๑๗๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในศาสนานี้ พึงประกาศในที่ท่ามกลางสงฆ์ในวันพิจารณาว่า ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า บุคคลนี้ปรากฏ วัตถุไม่ปรากฏ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงงดบุคคล แล้วพิจารณาเกิด.

ภิกษุหนึ่งอันสงฆ์พึงกล่าวอย่างนี้ว่า อาวุโส พระผู้มีพระภาค ทรงบัญญัติพิจารณาไว้สำหรับภิกษุทั้งหลายผู้พร้อมเพรียงกัน ถ้าบุคคลปรากฏ วัตถุไม่ปรากฏ เธอจงระงับวัตถุนั้นมาเดี๋ยวนี้.

๑๑๗๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในศาสนานี้ พึงประกาศในที่ท่ามกลางสงฆ์ในวันพิจารณาว่า ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า วัตถุและบุคคลนี้ปรากฏ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงงดวัตถุและบุคคล แล้วพิจารณาเกิด.

ภิกษุหนึ่งอันสงฆ์พึงกล่าวอย่างนี้ว่า อาวุโส พระผู้มีพระภาค ทรงบัญญัติพิจารณาไว้สำหรับภิกษุทั้งหลายผู้บริสุทธ์และพร้อมเพรียงกัน ถ้าวัตถุและบุคคลปรากฏ เธอจงระงับวัตถุและบุคคลนั้นมาเดี๋ยวนี้.

๑๑๗๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย หากวัตถุปรากฏก่อนพิจารณา ภายหลังบุคคลจึงปรากฏ ควรพุดขึ้น. หากบุคคลปรากฏก่อนพิจารณา ภายหลังวัตถุจึงปรากฏ ก็ควรพุดขึ้น. หากวัตถุและบุคคลปรากฏก่อนพิจารณา. ถ้าเมื่อทำพิจารณาแล้ว ฟันเรื่องนั้นขึ้น เป็นปาจิตติยะ เพราะฟันเรื่องขึ้น.

• ภัษก่อความบาดหมางเป็นต้น

[๒๕๐]

ก็โดยสมัยนั้นแล ภัษมารูปด้วยกันที่เคยเห็นร่วมคบหากันมา จำพรรษาอยู่ในอาวาสแห่งหนึ่ง ในโกศลชนบท ณ สถานที่ใกล้เคียงของภัษเหล่านี้ มีภัษเหล่านี้ที่ก่อความบาดหมาง ก่อความทะเลาะ ก่อความวิวาท ทำความอื้อฉาว ก่ออิทธิภณในสงฆ์ จำพรรษาอยู่ด้วยประสงค์ว่า ในวันปวารณา พวกเราจักงดปวารณาของภัษที่อยู่จำพรรษาเหล่านี้เสีย.

ภัษเหล่านี้ได้ทราบข่าวว่า ณ สถานที่ใกล้เคียงของพวกเรา มีภัษเหล่านี้ที่ก่อความบาดหมาง ก่อความทะเลาะ ก่อความวิวาท ทำความอื้อฉาว ก่ออิทธิภณในสงฆ์ จำพรรษาอยู่ ด้วยมุ่งหมายว่าในวันปวารณา พวกเราจักงดปวารณาของภัษที่อยู่จำพรรษาเหล่านี้เสีย ดังนี้ พวกเราจะพึงปฏิบัติอย่างไรหนอ จึงกราบทูลเรื่องแด่พระผู้มีพระภาค. พระผู้มีพระภาครับสั่งกะภัษทั้งหลาย ว่าดังนี้

๑๑๗๕. ดูกรภัษทั้งหลาย ก็ภัษในศาสนา นี้ มากรูปด้วยกัน ซึ่งเคยเห็นร่วมคบหากันมา จำพรรษาอยู่ในอาวาสแห่งหนึ่ง ณ สถานที่ใกล้เคียงของภัษเหล่านี้ มีภัษเหล่านี้ที่ก่อความบาดหมาง ก่อความทะเลาะ ก่อความวิวาท ทำความอื้อฉาว ก่ออิทธิภณในสงฆ์ จำพรรษาอยู่ ด้วยมุ่งหมายว่า ในวันปวารณา พวกเราจักงดปวารณาของพวกภัษที่อยู่จำพรรษาเหล่านี้เสีย ดังนี้.

ดูกรภัษทั้งหลาย **เราอนุญาต**ให้ภัษเหล่านี้ทำอุโบสถ ๒ คือ ที่ ๓ ที่ ๔ หรือ ๓ อุโบสถ คือ ที่ ๓ ที่ ๔ ที่ ๕ ให้เป็นอุโบสถ ๑๔ คำ ด้วยประสงค์ว่า ไฉนพวกเราพึงปวารณา ก่อนภัษเหล่านี้.

๑๑๗๖. ดูกรภัษทั้งหลาย หากภัษพวกที่ก่อความบาดหมาง ก่อความทะเลาะ ก่อความวิวาท ทำความอื้อฉาว ก่ออิทธิภณในสงฆ์เหล่านี้มาสู่อาวาส ภัษพวกเจ้าถิ่นเหล่านี้พึงรีบประชุมปวารณาเสียโดยเร็ว ครั้นแล้วพึงแจ้งว่า อาวุโสทั้งหลาย พวกเราปวารณากันเสร็จแล้ว ท่านทั้งหลายจะสำคัญสถานใด ก็จงทำสถานนั้นเกิด.

๑๑๗๗. คุณกรภิกษุทั้งหลาย หากภิกษุพวกที่ก่อความบาดหมาง ก่อความทะเลาะ ก่อความวิวาท ทำความอื้อฉาว ก่ออริกรรม ในสงฆ์เหล่านั้น ไม่แจ้งให้ทราบก่อนมาสู่อาวาสนั้น พวกภิกษุเจ้าถิ่นเหล่านั้น ฟังปุ้อาสนะ จัดหาน้ำล้างเท้า ตั้งรองเท้า กระเบื้องเช็ดเท้าไว้ ฟิงลุกขึ้นแล้วรับบาตรจีวร ฟิงต้อนรับด้วย น้ำดื่ม. ฟิงเสแสร้งกล่าวแก่ภิกษุเหล่านั้น แล้วไปปวารณา นอกสีมา. ครั้นแล้วฟิงแจ้งว่า อาวุโสทั้งหลาย พวกเรา ปวารณากันเสร็จแล้ว ท่านทั้งหลายจะสำคัญสถานใด ก็จง ทำสถานนั้นเถิด. ถ้าได้วิธีการนั้นอย่างนี้ การได้อย่างนี้ นั้นเป็นการดี หากไม่ได้ ภิกษุเจ้าถิ่น ผู้ฉลาด ผู้สามารถ ฟิงประกาศให้ภิกษุเจ้าถิ่นทั้งหลายทราบ ว่า ขอท่านเจ้าถิ่น ทั้งหลาย จงฟิงข้าพเจ้า ถ้าความพร้อมพรั่งของท่านทั้งหลาย ถึงที่แล้ว พวกเราฟิงทำอุโบสถ ฟิงสวดปาติโมกข์ในบัดนี้ ฟิงปวารณาในวันกาฬิกที่ จะมาถึงเถิด.

๑๑๗๘. คุณกรภิกษุทั้งหลาย หากภิกษุพวกที่ก่อความบาดหมาง ก่อความทะเลาะ ก่อความวิวาท ทำความอื้อฉาว ก่ออริกรรม ในสงฆ์เหล่านั้น จะฟิงกล่าวกะภิกษุเหล่านั้นอย่างนี้ว่า ดีแล้ว อาวุโสทั้งหลาย ขอพวกท่านจงปวารณาต่อพวกเราในบัดนี้เถิด. พวกเธออันภิกษุทั้งหลาย ฟิงกล่าวอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย พวกท่านไม่เป็นใหญ่ในปวารณาของพวกเรา พวกเราจะยังไม่ปวารณาก่อนละ.

๑๑๗๙. คุณกรภิกษุทั้งหลาย หากภิกษุที่ก่อความบาดหมาง ก่อความทะเลาะ ก่อความวิวาท ทำความอื้อฉาว ก่ออริกรรม ในสงฆ์เหล่านั้น จะฟิงอยู่คอยไปถึงวันกาฬิกษนั้น ภิกษุเจ้าถิ่น ผู้ฉลาด ผู้สามารถ ฟิงประกาศให้พวกภิกษุเจ้าถิ่นทราบว่า ท่าน เจ้าถิ่นทั้งหลาย จงฟิงข้าพเจ้า ถ้าความพร้อมพรั่งของท่าน ทั้งหลายถึงที่แล้ว พวกเราฟิงทำอุโบสถ ฟิงสวดปาติโมกข์ ในบัดนี้เถิด พวกเราฟิงปวารณาในวันชุกนหปิกษที่ จะมาถึงเถิด.

๑๑๘๐. คุณกรภิกษุทั้งหลาย หากภิกษุพวกที่ก่อความบาดหมาง ก่อความทะเลาะ ก่อความวิวาท ทำความอื้อฉาว ก่ออหิงการณ์ ในสงฆ์เหล่านั้น จะพึงกล่าวกะภิกษุเหล่านั้น อย่างนี้ว่า ดีแล้ว อาวุโสทั้งหลาย ขอพวกท่านจงพิจารณาต่อพวกเราในบัดนี้เถิด. พวกเธออันภิกษุทั้งหลายพึงกล่าวอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย พวกท่านไม่เป็นใหญ่ในพิจารณาของพวกเรา พวกเราจะยังไม่พิจารณาก่อนละ.

๑๑๘๑. คุณกรภิกษุทั้งหลาย หากภิกษุพวกที่ก่อความบาดหมาง ก่อความทะเลาะ ก่อความวิวาท ทำความอื้อฉาว ก่ออหิงการณ์ ในสงฆ์เหล่านั้น จะพึงอยู่ค้อยไปถึงวันชุกหนปักษ์แม้นั้น ภิกษุเหล่านั้นทุกรูปไม่พิจารณา ก็ต้องพิจารณาในวันเพ็ญ เดือน ๑๒ เป็นที่ครบ ๔ เดือนที่จะมาถึง.

๑๑๘๒. คุณกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าเมื่อภิกษุเหล่านั้นกำลังพิจารณากัน ภิกษุอาพาธงดพิจารณาของภิกษุผู้ไม่อาพาธ ภิกษุอาพาธนั้นอันภิกษุทั้งหลายพึงว่ากล่าวอย่างนี้ว่า ท่านกำลังอาพาธ อันผู้อาพาธ พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ไม่สู้จะอดทนต่อการซักถาม อาวุโส ขอท่านจงรออยู่จนกว่าจะหายอาพาธ หายอาพาธแล้ว เมื่อจำนง จึงค่อยใจท. หากภิกษุอาพาธถูกว่ากล่าวอย่างนี้ ยังขึ้นใจท เป็นปาจิตติยะ เพราะไม่เอื้อเฟื้อ.

๑๑๘๓. คุณกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าเมื่อภิกษุเหล่านั้นกำลังพิจารณากัน ภิกษุผู้ไม่อาพาธงดพิจารณาของภิกษุผู้อาพาธ ภิกษุผู้ไม่อาพาธนั้นอันภิกษุทั้งหลายพึงว่ากล่าว อย่างนี้ว่า อาวุโส ภิกษุรูปนี้แลกำลังอาพาธ อันผู้อาพาธ พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ไม่สู้จะอดทนต่อการซักถาม อาวุโส ขอท่านจงรออยู่จนกว่าภิกษุรูปนี้หายอาพาธ ภิกษุนั้นหายอาพาธแล้ว เมื่อจำนงจึงค่อยใจท. หากภิกษุผู้ไม่อาพาธถูกว่ากล่าวอยู่อย่างนี้ ยังขึ้นใจท เป็นปาจิตติยะ เพราะไม่เอื้อเฟื้อ.

๑๑๘๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าเมื่อภิกษุเหล่านั้นกำลังปวารณาอยู่ ภิกษุอาพาธงดปวารณาของภิกษุอาพาธ ภิกษุอาพาธนั้น อันภิกษุทั้งหลายพึงว่ากล่าวอย่างนี้ว่า ท่านทั้งหลายกำลังอาพาธ อันผู้อาพาธพระผู้มีพระภาคตรัสว่า ไม่สู้จะอดทนต่อการซักถาม โปรดรออยู่ก่อนจนกว่าจะหายอาพาธด้วยกัน หายอาพาธด้วยกันแล้ว เมื่อจําางจึงค่อยใจท. หากภิกษุผู้อาพาธนั้นถูกว่ากล่าวอย่างนี้ ยิ่งขึ้นใจท เป็นปาจิตตियะ เพราะไม่เอื้อเฟื้อ.

๑๑๘๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าเมื่อภิกษุเหล่านั้นกำลังปวารณากัน ภิกษุผู้ไม่อาพาธงดปวารณาของภิกษุผู้ไม่อาพาธ. ทั้งสองฝ่าย สงฆ์พึงสอบสวนสืบสวนเป็นการสงฆ์ **ปรับอาบัติตามธรรม** แล้วจึงปวารณาเกิด.

ทรงอนุญาตให้เลื่อนปวารณา

[๒๕๑]

๑๑๘๖... ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในศาสนานี้มากรูปด้วยกัน ซึ่งเคยเห็นร่วมคบหากันมา จำพรรษาอยู่ในอาวาสแห่งหนึ่ง. เมื่อพวกเขาพร้อมเพรียงกัน ประองดองกัน ไม่วิวาทกันอยู่ ย่อมบรรลุผาสุวิหารธรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง. หากภิกษุทั้งหลายในสังฆสันนิบาตนั้นคิดกันอย่างนี้ว่า พวกเราพร้อมเพรียงกัน ประองดองกัน ไม่วิวาทกันอยู่ ได้บรรลุผาสุวิหารธรรมอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว ถ้าพวกเราจักปวารณากัน เสียในบัดนี้ บางทีพวกภิกษุปวารณากันแล้วจะพึงหลีกไปสู่จาริก ก็จะมีบ้าง เมื่อเป็นเช่นนั้น พวกเราก็จักเห็นห่างจากผาสุวิหารธรรมนี้. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้ภิกษุเหล่านั้น** ทำการเลื่อนปวารณาออกไป.

วิธีเลื่อนปวารณา

๑๑๘๗. ดุครภิกษุทั้งหลาย ก็แล สงฆ์พึงทำการเลื่อนปวารณาอย่างนี้.

ภิกษุทุก ๆ รูปต้องประชุมพร้อมกัน ครั้นแล้วภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติทุติยกรรมวาจา ว่าดังนี้

• กรรมวาจาเลื่อนปวารณา

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า เมื่อพวกเราพร้อมเพรียงกัน ประองตองกัน ไม่วิวาทกันอยู่ได้บรรลุผาสุวิหารธรรมอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว หากพวกเราจักปวารณาเสียในบัดนี้ บางทีภิกษุทั้งหลายปวารณากันแล้ว พึงหลีกไปสู่จาริกก็จะมีบ้าง เมื่อเป็นเช่นนั้น พวกเราก็จักเห็นห่างจาก ผาสุวิหารธรรมนี้ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงทำการ เลื่อนปวารณาออกไป บัดนี้พึงทำอุโบสถสวดปาติโมกข์ พึงปวารณาใน วันเพ็ญเดือน ๑๒ เป็นที่ครบ ๔ เดือนที่จะมาถึง. **นี้เป็นญัตติ.**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า เมื่อพวกเราพร้อมเพรียงกัน ประองตองกัน ไม่วิวาทกันอยู่ได้บรรลุผาสุวิหารธรรมอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว หากพวกเราจักปวารณาเสียในบัดนี้ บางทีภิกษุทั้งหลายปวารณากันแล้ว พึงหลีกไปสู่จาริกก็จะมีบ้าง เมื่อเป็นเช่นนั้น พวกเราก็จักเห็นห่างจาก ผาสุวิหารธรรมนี้ สงฆ์ทำการเลื่อนปวารณาออกไป บัดนี้สงฆ์จัก ทำอุโบสถ สวดปาติโมกข์ จักปวารณาในวันเพ็ญเดือน ๑๒ เป็นที่ ครบ ๔ เดือนที่จะมาถึง การกระทำซึ่งการเลื่อนปวารณาออกไป เดียวนี้ สงฆ์จักทำอุโบสถสวดปาติโมกข์ จักปวารณาในวันเพ็ญเดือน ๑๒ เป็นที่ ครบ ๔ เดือนที่จะมาถึง ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด.

การเลื่อนปวารณาอันสงฆ์ทำแล้ว บัดนี้สงฆ์จักทำอุโบสถสวดปาติโมกข์ จักปวารณาในวันเพ็ญเดือน ๑๒ เป็นที่ครบ ๔ เดือนที่จะมาถึง ชอบแก่สงฆ์ เหตุนั้นจึงนี้ ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

• **ไม่เป็นใหญ่ในปวารณา**

๑๑๘๘. ดูกฤกษ์ทั้งหลาย เมื่อภิกษุเหล่านั้นทำการเลื่อนปวารณาออกไปแล้ว หากจะมีภิกษุสักรูปหนึ่งพูดอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ผมปวารณาจะหลีกเลี่ยงไปสู่จาริกตามชนบท เพราะผมมีกิจจำเป็นที่ชนบท. ภิกษุรูปนั้นอันภิกษุทั้งหลายฟังกล่าวอย่างนี้ว่า ดีแล้วอาวุโส ท่านปวารณาแล้วจึงค่อยไป. ดูกฤกษ์ทั้งหลาย หากภิกษุรูปนั้นอันสงฆ์ปวารณาอยู่งดปวารณาของภิกษุรูปหนึ่งเสีย ภิกษุผู้งดปวารณา อันภิกษุผู้ถูกห้ามปวารณาฟังกล่าวอย่างนี้ว่า อาวุโส ท่านไม่เป็นใหญ่ในการปวารณาของผมฯ จักยังไม่ปวารณาก่อน. ดูกฤกษ์ทั้งหลาย เมื่อภิกษุนั้นปวารณาอยู่ ภิกษุรูปหนึ่งห้ามปวารณาของภิกษุรูปนั้น สงฆ์พึงสอบสวนสืบสวนทั้ง ๒ ฝ่าย แล้ว**ปรับอาบัติตามธรรม.**

๑๑๘๙. ดูกฤกษ์ทั้งหลาย หากภิกษุรูปนั้นทำกรรมกิจนั้นในชนบทเสร็จแล้ว กลับมาสู่อาวุสในวันเพ็ญเดือน ๑๒ เป็นที่ครบ ๔ เดือน หากเมื่อภิกษุเหล่านั้นกำลังปวารณา ภิกษุอีกรูปหนึ่ง งดปวารณาของภิกษุรูปนั้น ภิกษุผู้งดปวารณา อันภิกษุผู้ถูกงดฟังกล่าวอย่างนี้ว่า อาวุโส ท่านไม่เป็นใหญ่ในปวารณาของผม เพราะผมปวารณาเสร็จแล้ว. ดูกฤกษ์ทั้งหลาย หากเมื่อภิกษุเหล่านั้นปวารณาอยู่ ภิกษุนั้นงดปวารณาของภิกษุอีกรูปหนึ่ง. ทั้ง ๒ ฝ่ายสงฆ์พึงสอบสวน สืบสวนเป็นการสงฆ์ **ปรับอาบัติตามธรรม** แล้วจึงปวารณาเถิด.

ปวารณำขันธกะ จบ.

คัมภีร์ มหาวรรค ภาค ๒ (วินัยปิฎก เล่มที่ ๕)

มหาวรรค ภาค ๒ : แบ่งเป็น ๖ ชั้น
มี ๗๔๘ สิกขาบท

ชั้นที่ ๑ : จัมนชั้นถกะ หมวดว่าด้วยหน้ง

ทรงอนุญาตรองเท้า

[๕]

๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตรองเท้าชั้นเดียว ภิกษุไม่พึงสวมรองเท้า ๒ ชั้น ไม่พึงสวมรองเท้า ๓ ชั้น ไม่พึงสวมรองเท้าหลายชั้น รูปใดสวม ต้องอาบัติทุกกฏ.

ทรงห้ามสวมรองเท้าสีต่างๆ

[๖]

๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงสวมรองเท้าสีเขียวล้วน รูปใดสวม ต้องอาบัติทุกกฏ.
๓. ... ไม่พึงสวมรองเท้าสีเหลืองล้วน ...
๔. ... ไม่พึงสวมรองเท้าสีแดงล้วน ...
๕. ... ไม่พึงสวมรองเท้าสีบานเย็นล้วน ...
๖. ... ไม่พึงสวมรองเท้าสีดำล้วน ...
๗. ... ไม่พึงสวมรองเท้าสีแสดล้วน ...
๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงสวมรองเท้าสีชมพูล้วน รูปใดสวม ต้องอาบัติทุกกฏ.

ทรงห้ามสวมรองเท้ามีหูไม่สมควร

๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงสวมรองเท้ามีหูสีเขียว รูปใดสวม ต้องอาบัติทุกกฏ.
๑๐. ... ไม่พึงสวมรองเท้ามีหูสีเหลือง ...
๑๑. ... ไม่พึงสวมรองเท้ามีหูสีแดง ...

- ๑๒. ... ไม่พึงสวมรองเท้ามีหูสีบานเย็น ...
- ๑๓. ... ไม่พึงสวมรองเท้ามีหูสีดำ ...
- ๑๔. ... ไม่พึงสวมรองเท้ามีหูสีแสด ...
- ๑๕. **ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงสวมรองเท้ามีหูสีชมพู รูปใดสวมต้องอาบัติทุกกฏ.**

ทรงห้ามสวมรองเท้าบางชนิด

- ๑๖. **ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงสวมรองเท้าติดแผ่นหนังหุ้มสันรูปใดสวม ต้องอาบัติทุกกฏ.**
- ๑๗. ... ไม่พึงสวมรองเท้าหุ้มแข้ง...
- ๑๘. ... ไม่พึงสวมรองเท้าปกหลังเท้า...
- ๑๙. ... ไม่พึงสวมรองเท้ายัดนุ่น...
- ๒๐. ... ไม่พึงสวมรองเท้ามีหูหลายคล้ายขนปีกนกกระทา...
- ๒๑. ... ไม่พึงสวมรองเท้าที่ทำหุงอนมีสัตถฐานดุจเขาแกะ...
- ๒๒. ... ไม่พึงสวมรองเท้าที่ทำหุงอนมีสัตถฐานดุจเขาแพะ...
- ๒๓. ... ไม่พึงสวมรองเท้าที่ทำประกอบหุงอนดุจหางแมลงปอง...
- ๒๔. ... ไม่พึงสวมรองเท้าที่เย็บด้วยขนปีกนกยูง...
- ๒๕. **ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงสวมรองเท้าที่อันวิจิตร รูปใดสวมต้องอาบัติทุกกฏ.**

ทรงห้ามสวมรองเท้าขลิบหนัง

- ๒๖. **ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงสวมรองเท้าขลิบด้วยหนังราชสีห์รูปใดสวม ต้องอาบัติทุกกฏ.**
- ๒๗. ... ไม่พึงสวมรองเท้าขลิบด้วยหนังเสือโคร่ง ...

๒๘. ... ไม่พึงสวมรองเท้าขลิบด้วยหนังเสือเหลือง ไม่พึงสวมรองเท้าขลิบด้วยหนังชะมด ...

๒๙. ... ไม่พึงสวมรองเท้าขลิบด้วยหนังนาก ...

๓๐. ... ไม่พึงสวมรองเท้าขลิบด้วยหนังแมว ...

๓๑. ... ไม่พึงสวมรองเท้าขลิบด้วยหนังค่าง ...

๓๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงสวมรองเท้าขลิบด้วยหนังนกเค้า รูปใดสวม ต้องอาบัติทุกกฏ.

ทรงอนุญาตรองเท้าหลายชั้นที่ใช้แล้ว

[๗]

๓๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตรองเท้าหลายชั้นที่ใช้แล้ว

๓๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย รองเท้าหลายชั้นที่ใหม่ ภิกษุไม่พึงสวม รูปใดสวม ต้องอาบัติทุกกฏ.

ทรงห้ามสวมรองเท้าในที่บางแห่ง

[๘]

...ดูกรภิกษุทั้งหลาย ชาวว่าเมื่อเราผู้ศาสดาเดินมิได้สวมรองเท้า แม้เมื่อภิกษุผู้เถระทั้งหลายเดินก็ไม่สวมรองเท้า แต่พระฉัพพัคคีย์เดินสวมรองเท้า จริงหรือ

จริงพระพุทธเจ้าข้า.

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อเราผู้ศาสดาเดินมิได้สวมรองเท้า แม้เมื่อภิกษุผู้เถระทั้งหลายเดินก็ไม่สวมรองเท้า แต่โฉนโฆมบุรุษเหล่านั้นจึงได้เดินสวมรองเท้าแล้ว อันคฤหัสถ์ชื่อเหล่านี้นั่งห่มผ้าขาว ยังมีความเคารพ มีความยำเกรง มีความประพฤติเสมอภาค ในอาจารย์ทั้งหลาย เพราะเหตุแห่งศิลปะซึ่งเป็นเครื่องเลี้ยงชีพอยู่ ดูกรภิกษุทั้งหลาย พึงงามในธรรมวินัยนี้เป็นแน่ ถ้าพวกเธอบวชในธรรมวินัยอันเรากล่าวดีแล้วอย่างนี้ จะพึงมีความเคารพ มีความยำเกรง มีความประพฤติเสมอภาค อยู่ในอาจารย์ในภิกษุปุณอจารย์ในอุปัชฌายะ ในภิกษุปุณอุปัชฌายะ...

๓๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่ออาจารย์ ภิกษุปุณฺณอาจารย์ อุปัชฌายะ ภิกษุ
 ปุณฺณอุปัชฌายะเดินมิได้สวมรองเท้า ภิกษุไม่พึงเดินสวมรองเท้า รูป
 ไตเดินสวมรองเท้า **ต้องอาบัติทุกกฏ.**
๓๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงสวมรองเท้าภายในอาราม รูปไตสวม
 รองเท้า **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

ทรงอนุญาตให้สวมรองเท้าเป็นพิเศษ

[๑๐]

๓๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้ภิกษุผู้มีเท้าชอกช้ำ หรือมีเท้า
 แตก หรืออาหารมีหน่อที่เท้า สวมรองเท้าได้**
๓๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้สวมรองเท้าในขณะที่คิดว่า
 ประเดี๋ยวจักขึ้นเตียงหรือขึ้นตั่ง.**

*สมัยต่อมา เวลากลางคืน ภิกษุทั้งหลายเดินไปสู่โรงอุโบสถก็ดี สู่ที่ประชุมก็ดี ย่อม
 เหยียบตอบ้าง หนามบ้าง ในที่มีดเท้าทั้งสองได้รับบาดเจ็บ ... ตรัสว่า*

๓๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภายในอาราม **เราอนุญาตให้สวมรองเท้า และ
 ใช้คืบเพลิง ประทีป ไม่เท้าได้.**

ทรงห้ามสวมเชียงเท้าไม้

๔๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เชียงเท้าที่ทำด้วยไม้ อันภิกษุไม่พึงสวม รูปไต
 สวม **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

ทรงห้ามสวมเชียงเท้าใบตาล

[๑๑]

๔๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เชียงเท้าสานด้วยใบตาล อันภิกษุไม่พึงสวม
 รูปไตสวม **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

ทรงห้ามสวมเขียงเท้าไม้ไผ่

๔๒. ดุกรภิกษุทั้งหลาย เขียงเท้าสานด้วยใบไผ่ อันภิกษุไม่พึงสวมรูปใดสวม **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

ทรงห้ามสวมเขียงเท้าต่างชนิด

[๑๒]

๔๓. ดุกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงสวมเขียงเท้าสานด้วยหญ้า รูปใดสวม **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๔๔. ... เขียงเท้าสานด้วยหญ้ามุงกระต่าย เขียงเท้าสานด้วยหญ้าปล้อง ...

๔๕. ... เขียงเท้าสานด้วยใบเป้ง ...

๔๖. ... เขียงเท้าสานด้วยแฝก ...

๔๗. ... เขียงเท้าถักด้วยขนสัตว์ ...

๔๘. ... เขียงเท้าประดับด้วยทองคำ ...

๔๙. ... เขียงเท้าประดับด้วยเงิน ...

๕๐. ... เขียงเท้าประดับด้วยแก้วมณี ...

๕๑. ... เขียงเท้าประดับด้วยแก้วไพฑูรย์ ...

๕๒. ... เขียงเท้าประดับด้วยแก้วผลึก ...

๕๓. ... เขียงเท้าประดับด้วยทองสัมฤทธิ์ ...

๕๔. ... เขียงเท้าประดับด้วยกระจก ...

๕๕. ... เขียงเท้าทำด้วยดินบุก ...

๕๖. ... เขียงเท้าทำด้วยสังกะสี ...

๕๗. ดุกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงสวมเขียงเท้าทำด้วยทองแดง รูปใดสวม **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๕๘. ดุกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง เขียงเท้าบางชนิดที่สำหรับสวมเดิน อันภิกษุไม่พึงสวม รูปใดสวม **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๕๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตเขียงเท้าที่ตรึงอยู่กับที่ ไม่ใช่สำหรับใช้สวมเดิน ๓ ชนิด คือ เขียงเท้าสำหรับเหยียบถ่ายอุจจาระ ๑ เขียงเท้าสำหรับเหยียบถ่ายปัสสาวะ ๑ เขียงเท้าสำหรับเหยียบในที่ชำระ ๑.

ทรงห้ามจับโค

[๑๓]

- ๖๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงจับเขาโค รูปใดจับ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**
- ๖๑. ... ไม่พึงจับหูโค ...
- ๖๒. ... ไม่พึงจับคอโค ...
- ๖๓. ... ไม่พึงจับหางโค ...
- ๖๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงขี่หลังโค รูปใดจับและขึ้นขี่ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**
- ๖๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง องค์กำเนตโค อันภิกษุมีจิตกำหนด ไม่พึงถูกต้อง รูปใดถูกต้อง **ต้องอาบัติอุลลัจจัย**
- ๖๖. ภิกษุไม่พึงฆ่าลูกโค รูปใดฆ่า **พึงปรับอาบัติตามธรรม.**

ข้ออนุญาตเกี่ยวกับเรื่องยาน

[๑๔]

- ๖๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงไปด้วยยาน รูปใดไป **ต้องอาบัติทุกกฏ.**
- ๖๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตยานแก่ภิกษุผู้อาพาธ.
- ๖๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตยานที่เทียมด้วยโคตัวผู้ และยานที่ใช้มีอลาก.
- ๗๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตคานหามมีตั่งนั่ง และเปลผ้าที่เขาผูกติดกับไม้คาน.

ทรงห้ามใช้ที่นั่งและที่นอนสูงใหญ่

[๑๕]

๗๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงใช้ที่นั่งและที่นอนอันสูงใหญ่ คือ

๑. เตี้ยงมีเท้าสูงเกินประมาณ
๒. เตี้ยงมีเท้าทำเป็นรูปสัตว์ร้าย
๓. ผ้าโกเชาวัชชยาว
๔. เครื่องลาดที่ทำด้วยขนแกะวิจิตรลวดลาย
๕. เครื่องลาดที่ทำด้วยขนแกะสีขาว
๖. เครื่องลาดที่มีฐานฐานเป็นช่อดอกไม้
๗. เครื่องลาดที่ยัดนุ่น
๘. เครื่องลาดขนแกะวิจิตรด้วยรูปสัตว์ร้ายมีสีหะและเสื่อ

เป็นต้น

๙. เครื่องลาดขนแกะมีขนตั้ง
๑๐. เครื่องลาดขนแกะมีขนข้างเดียว
๑๑. เครื่องลาดทองและเงินแกมใหม่
๑๒. เครื่องลาดไหมขลิบทองและเงิน
๑๓. เครื่องลาดขนแกะจุนางฟ่อน ๑๖ คน
๑๔. เครื่องลาดหลังข้าง
๑๕. เครื่องลาดหลังม้า
๑๖. เครื่องลาดในรถ
๑๗. เครื่องลาดที่ทำด้วยหนังสัตว์ซึ่งออซินะ มีขนอ่อนนุ่ม
๑๘. เครื่องลาดอย่างดีทำด้วยหนังชะมด
๑๙. เครื่องลาดมีเพดาน
๒๐. เครื่องลาดมีหมอนข้าง

รูปได้ใช้ ต้องอาบัติทุกกฏ.

ทรงห้ามใช้หนังสือใหญ่

[๑๖]

๒๑. ดุกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงใช้หนังสือใหญ่คือ หนังสือหะ หนังสือเสือโคร่ง หนังสือเสือเหลือง รูปใดใช้ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

ทรงห้ามใช้หนังสือ

[๑๗]

๒๒. ดุกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงชักชวนในการฆ่าสัตว์ รูปใดชักชวน **พึงปรับอาบัติตามธรรม.**
๒๓. ดุกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง หนังสืออันภิกษุไม่พึงใช้ รูปใดใช้ **ต้องอาบัติทุกกฏ**
๒๔. หนังสืออะไร ๆ ภิกษุไม่พึงใช้ รูปใดใช้ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

สมัยต่อมา เติงกัถิ ตังกัถิ ของชาวบ้าน เขาห่มด้วยหนัง ถักด้วยหนัง ภิกษุทั้งหลายรังเกียจไม่นั่งทับ แล้วกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาค. พระผู้มีพระภาคตรัสอนุญาตแก่ภิกษุทั้งหลายว่า

๒๕. ดุกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้นั่งทับเตียงตั้งที่เป็นอย่างคฤหัสถ์ แต่ไม่อนุญาตให้นอนทับ.**

สมัยต่อมา วิหารทั้งหลายเขาผูกมัดด้วยเชือกหนัง ภิกษุทั้งหลายรังเกียจไม่นั่งพึง... ตรัสว่า

๒๖. ดุกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้นั่งพึงเฉพาะเชือก.**

ทรงห้ามสวมรองเท้าเข้าบ้าน

[๑๘]

๒๗. ดุกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงสวมรองเท้าเข้าบ้าน รูปใดสวมเข้าไป **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

ทรงอนุญาตให้ภิกษุอาพาธสวมรองเท้าเข้าบ้าน

[๑๙]

๒๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุอาพาธสวมรองเท้าเข้าบ้านได้.

ข้ออนุญาตพิเศษ

[๒๓]

๒๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย จังหวัดอวันตีทักขิณาบถ มีภิกษุน้อยรูป เราอนุญาตการอุปสมบทด้วยคณะสงฆ์มีวินัยครบเป็นที่ ๕ ได้ทั่วปัจฉินตชนบท.

• กำหนดเขตปัจฉินตชนบทและมัชฌิมชนบท

บรรดาชนบทเหล่านั้น ปัจฉินตชนบท มีกำหนดเขต ดังนี้ :-

ในทิศบูรพามีนิคมชื่ออชังคละ ถัดนิคมนั้นมาถึงมหาสาณนคร นอกนั้นออกไปเป็นปัจฉินตชนบท ร่วมในเป็นมัชฌิมชนบท (จังหวัดภายในเป็นศูนย์กลางของประเทศ)

ในทิศอาคเนย์ มีแม่น้ำชื่อสัลลวตี นอกแม่น้ำสัลลวตีนั้นออกไปเป็นปัจฉินตชนบท ร่วมในเป็นมัชฌิมชนบท

ในทิศทักษิณ มีนิคมชื่อเสตถ์กณิกะ นอกนิคมนั้นออกไป เป็นปัจฉินตชนบท ร่วมในเป็นมัชฌิมชนบท

ในทิศปัจฉิม มีพราหมณคามชื่อถุณะ นอกนั้นออกไป เป็นปัจฉินตชนบท ร่วมในเป็นมัชฌิมชนบท

ในทิศอุดร มีภูเขาคืออุสิรรชะ นอกนั้นออกไป เป็นปัจฉินตชนบท ร่วมในเป็นมัชฌิมชนบท

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตการอุปสมบท ด้วยคณะสงฆ์มีวินัยธรเป็นที่ ๕ ได้ ทว่าปัจจุบันชนบทเห็นปานนี้.

๓๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย พื้นดินในอวันตีทักขิณาบถ มีดินสีดามาก ดินดาดด้วยระแหงกิปโค เราอนุญาตรองเท้าหลายชั้น ทว่าปัจจุบันชนบท
๓๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย คนทั้งหลายในอวันตีทักขิณาบถ นิยมการอาบน้ำ ถือว่าน้ำทำให้บริสุทธิ์ เราอนุญาตการอาบน้ำได้เป็นนิตยทั่วมปัจจุบันชนบท
๓๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในอวันตีทักขิณาบถ มีหนังเครื่องลาด คือ หนังแกะ หนังแพะ หนังมฤค ในมัชฌิมชนบท มีหญ้าตีนกา หญ้าหางนกยูง หญ้าหนวดแมว หญ้าหางช้าง แม่น้ำโค ในอวันตีทักขิณาบถ ก็มีหนังเครื่องลาด คือ หนังแกะ หนังแพะ หนังมฤค ฉะนั้นเหมือนกัน แล เราอนุญาตหนังเครื่องลาด คือ หนังแกะ หนังแพะ หนังมฤค ทว่าปัจจุบันชนบท
๓๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง คนทั้งหลายในโลกนี้ฝากถวายจีวรเพื่อหมู่ภิกษุผู้อยู่นอกสีมาด้วยคำว่า ข้าพเจ้าทั้งหลายถวายจีวรผืนนี้แก่ภิกษุผู้มีชื่อนี้ ดังนี้. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ยืมได้ จีวรนั้นยังไม่ควรนับราตรีตลอดเวลาที่ยังไม่ถึงมือ.

จัมมชันทกะ จบ.

ขั้นที่ ๒ : เกสซ์ชชชั้นธกะ

หมวดว่าด้วยยา

ข้ออนุญาตเกี่ยวกับเกสซ์ช ๕

[๒๕]

... ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราไปในที่สังฆตถิกเรือนอยู่ ณ ตำบลนี้ ได้มีความปริวิตกแห่งจิตเกิดขึ้นอย่างนี้ว่า เดียวนี้ภิกษุทั้งหลายอันอาพาธซึ่งเกิดชุมในฤดูสารท ถูกต้องแล้ว ยาคูที่ต้มเข้าไปก็พุ่งออก แม้ข้าวสวยที่ฉันแล้วก็พุ่งออก เพราะอาพาธนั้น พวกเราจึงซุบผอม เศร้าหมอง มีผิวพรรณไม่ดี มีผิวเหลืองขึ้น ๆ มีเนื้อตัวสะพรั่งด้วยเอ็น เราจะพึงอนุญาตอะไรหนอ เป็นเกสซ์ชแก่ภิกษุทั้งหลาย ซึ่งเป็นเกสซ์ชอยู่ในตัวและเขาสมมติว่าเป็นเกสซ์ช ทั้งจะพึงสำเร็จประโยชน์ในอาหารกิจแก่สัตว์โลกและไม่ปรากฏเป็นอาหารหยาบ.

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เรานั้นได้มีความปริวิตกสืบต่อไปว่า เกสซ์ช ๕ นี้แลคือ เนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย เป็นเกสซ์ชอยู่ในตัว และเขาสมมติว่าเป็นเกสซ์ชทั้งสำเร็จประโยชน์ในอาหารกิจแก่สัตว์โลก และไม่ปรากฏเป็นอาหารหยาบ ฉะนั้น เราพึงอนุญาตเกสซ์ช ๕ นี้แก่ภิกษุทั้งหลาย ให้รับประทานในกาลแล้วบริโภคนอกกาล.

๓๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้รับประทานเกสซ์ช ๕ นั้นในกาลแล้วบริโภคนอกกาล.

[๒๖]

๓๕. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้รับประทานเกสซ์ช ๕ นั้นแล้วบริโภคนอกกาลทั้งนอกกาล.

ทรงอนุญาตน้ำมันเปลว

[๒๗]

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุทั้งหลายที่อาพาธมีความต้องการด้วยน้ำมันเปลวเป็นเกสซ์ช ... ตรัสว่า

- ๓๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตน้ำมันเปลวเป็นเภสัช คือ น้ำมันเปลวหมี น้ำมันเปลวปลา น้ำมันเปลวปลาชลาม น้ำมันเปลวหมู น้ำมันเปลวลา ที่รับประเคนในกาล เจียวในกาล กรองในกาล บริโภคอย่างน้ำมัน.
- ๓๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าภิกษุรับประเคนในวิกาล เจียวในวิกาล กรองในวิกาล หากจะพึงบริโภคน้ำมันเปลวนั้น **ต้องอาบัติทุกกฏ ๓ ตัว.**
- ๓๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าภิกษุรับประเคนในกาล เจียวในวิกาล กรองในวิกาล หากจะพึงบริโภคน้ำมันเปลวนั้น **ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว.**
- ๓๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าภิกษุรับประเคนในกาล เจียวในกาล กรองในวิกาล หากจะพึงบริโภคน้ำมันเปลวนั้น **ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว.**
- ๔๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าภิกษุรับประเคนในกาล เจียวในกาล กรองในกาล หากจะพึงบริโภคน้ำมันเปลวนั้น **ไม่ต้องอาบัติ.**

ทรงอนุญาตมูลเภสัช

[๒๘]

- ๔๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตรากไม้ที่เป็นเภสัช คือ ขมิ้น ขิง ว่านน้ำ ว่านเปราะ อุดพิต ข่า แฝก หัวหมู ก็หรือมูลเภสัช แม้ชนิดอื่น ไตบรรดามี ที่ไม่สำเร็จประโยชน์แก่ของควรเคี้ยวในของควรเคี้ยว ที่ไม่สำเร็จประโยชน์แก่ของควรบริโภคในของควรบริโภค รับประเคนมูลเภสัชเหล่านั้นแล้วเก็บไว้ได้จนตลอดชีพ ต่อมีเหตุ จึงให้บริโภคได้ เมื่อเหตุไม่มี ภิกษุบริโภค **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

ทรงอนุญาตเครื่องบดยา

- ๔๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตตัวหินบด ลูกหินบด.

ทรงอนุญาตทกสาวเภสัช

[๒๙]

๔๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตน้ำฝาดที่เป็นเภสัช คือ น้ำฝาด สะเดาะ น้ำฝาดมูกมัน น้ำฝาดกระดอม หรือขี้กา น้ำฝาดบรเพ็ด หรือพญามือเหล็ก น้ำฝาดกนิพิมาน ก็หรือทกสาวเภสัช แม้ชนิดอื่นใดบรรดามี ที่ไม่สำเร็จประโยชน์แก่ของควรเคี้ยว ในของควรเคี้ยว ที่ไม่สำเร็จประโยชน์แก่ของควรบริโภคในของควรบริโภค รับประเคนทกสาวเภสัชเหล่านั้น แล้วเก็บไว้ได้จนตลอดชีพต่อมีเหตุ จึงให้บริโภคได้ เมื่อเหตุไม่มี ภิกษุบริโภค ต้องอาบัติทุกกฏ.

ทรงอนุญาตป้อนเภสัช

[๓๐]

๔๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตใบไม้ที่เป็นเภสัช คือ ใบสะเดา ใบมูกมัน ใบกระดอม หรือขี้กา ใบกะเพรา หรือแมงลัก ใบฝ้าย ก็หรือป้อนเภสัช แม้ชนิดอื่นใดบรรดามี ที่ไม่สำเร็จประโยชน์แก่ของควรเคี้ยว ในของควรเคี้ยว ที่ไม่สำเร็จประโยชน์แก่ของควรบริโภคในของควรบริโภค รับประเคนป้อนเภสัชเหล่านั้น แล้วเก็บไว้ได้จนตลอดชีพ ต่อมีเหตุ จึงให้บริโภคได้ เมื่อเหตุไม่มีภิกษุบริโภค ต้องอาบัติทุกกฏ.

ทรงอนุญาตผลเภสัช

[๓๑]

๔๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตผลไม้ที่เป็นเภสัช คือ ลูกพิลังกาสอ ตีป्ली พริก สมอไทย สมอพิเภก มะขามป้อม ผลแห่งโกฐู ก็หรือผลเภสัช แม้ชนิดอื่นใดบรรดามี ที่ไม่สำเร็จประโยชน์แก่ของควรเคี้ยว ในของควรเคี้ยว ที่ไม่สำเร็จประโยชน์แก่ของควรบริโภคในของควรบริโภค รับประเคนผลเภสัชเหล่านั้นแล้วเก็บไว้ได้จนตลอดชีพ ต่อมีเหตุ จึงให้บริโภคได้ เมื่อเหตุไม่มี ภิกษุบริโภค ต้องอาบัติทุกกฏ.

ทรงอนุญาตชตุเภสัช

[๓๒]

๔๖. ดุกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตย่างไม้ที่เป็นเภสัช คือ ย่างอันไหลออกจากต้นหิงคุ ย่างอันเขาเคี้ยวจากก้านและใบแห่งต้นหิงคุ ย่างอันเขาเคี้ยวจากใบแห่งต้นหิงคุ หรือเจือของอื่นด้วย ย่างอันไหลออกจากยอดไม้ตกะ ย่างอันไหลออกจากใบแห่งต้นตกะ ย่างอันเขาเคี้ยวจากใบหรือไหลออกจากก้านแห่งต้นตกะ ก่ายานก็หรือชตุเภสัชชนิดอื่นใดบรรดามีที่ไม่สำเร็จประโยชน์แก่ของควรเคี้ยวในของควรเคี้ยว ที่ไม่สำเร็จประโยชน์แก่ของควรบริโภคในของควรบริโภค รับประเคนชตุเภสัชเหล่านั้น แล้วเก็บไว้ได้จนตลอดชีพ ต่อมีเหตุ จึงให้บริโภคได้ เมื่อเหตุไม่มี ภิกษุบริโภค ต้องอาบัติทุกกฏ.

ทรงอนุญาตโลณเภสัช

[๓๓]

๔๗. ดุกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตเกลือที่เป็นเภสัช คือ เกลือสมุทร เกลือดำ เกลือสินเธาว์ เกลือดินโป่ง เกลือหุง ก็หรือโลณเภสัชชนิดอื่นใดบรรดามี ที่ไม่สำเร็จประโยชน์แก่ของควรเคี้ยวในของควรเคี้ยว ที่ไม่สำเร็จประโยชน์แก่ของควรบริโภคในของควรบริโภค รับประเคนโลณเภสัชเหล่านั้น แล้วเก็บไว้ได้จนตลอดชีพ ต่อมีเหตุ จึงให้บริโภคได้ เมื่อเหตุไม่มี ภิกษุบริโภค ต้องอาบัติทุกกฏ.

ทรงอนุญาตจฺจนเภสัช เป็นต้น

[๓๔]

๔๘. ดุกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตเภสัชชนิดผง สำหรับภิกษุผู้เป็นผีก็ตี พุพองก็ตี ลิวก็ตี โรคฝีดาษ หรืออัสสุกอีเสก็ตี มีกลิ่นตัวแรงก็ตี.

๔๙. คุณกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตไค้มัย ดินเหนียว กากน้ำย้อม สำหรับภิกษุไม่อาพาธ.

๕๐. คุณกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตครก สาก.

ทรงอนุญาตเครื่องกรอง

[๓๕]

๕๑. ... คุณกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตวัตถุเครื่องกรองยาผง.

๕๒. ... คุณกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตผ้ากรองยา.

ทรงอนุญาตเนื้อดิบและเลือดสด

[๓๖]

๕๓. คุณกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตเนื้อดิบ เลือดสด ในเพราะอาพาธ เกิดแต่ผีเข้า^๑.

ทรงอนุญาตยาตาเป็นต้น

[๓๗]

๕๔. คุณกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตยาตา คือ ยาตาที่ปรุงด้วยเครื่องปรุงหลายอย่าง ยาตาที่ทำด้วยเครื่องปรุงต่าง ๆ ยาตาที่เกิดในกระแสน้ำเป็นต้น หรดาลกليبทอง เขม่าไฟ.

พวกภิกษุอาพาธมีความต้องการด้วยเครื่องยาที่จะบดผสมกับยาตา ... ตรัสว่า

๕๕. คุณกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตไม้จันทร์ กฤษณา กะลัมพัก ไบเจียง หัวหมู.

๑. คำนี้มีบาลีว่า อมนุสสิกาพาธ ซึ่งแปลได้ว่า อาพาธเพราะอมนุสขย์ -ผู้รวบรวม

สมัยต่อมา ภิกษุทั้งหลายเกิดภัยตาชนิดผงไว้ในโอบ่าง ในชั้นบ่าง ผงหญ้าบ่าง
ฝุ่นบ่าง ปลิวลง ... ตรัสว่า

๕๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตกัลกยาตา

๕๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงใช้กัลกยาตาชนิดต่าง ๆ (คือ ชนิดที่ทำ
ด้วยทองคำบ่าง ชนิดที่ทำด้วยเงินบ่าง) รูปใดใช้ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๕๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตกัลกยาตาที่ทำด้วยกระดูก ทำด้วย
งา ทำด้วยเขา ทำด้วยไม้้อ ทำด้วยไม้ไฟ ทำด้วยยาง ทำด้วย
ผลไม้ ทำด้วยโลหะ ทำด้วยเปลือกสังข์

๕๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตฝาปิด (กัลกยาตา).

ฝาปิดยังตกได้ พระผู้มีพระภาคตรัสอนุญาตแก่ภิกษุทั้งหลายว่า

๖๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ผูกด้าย แล้วพันกับกัลกยาตา.

กัลกยาตาแตก พระผู้มีพระภาคตรัสอนุญาตแก่ภิกษุทั้งหลายว่า

๖๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ถักด้วยด้าย.

๖๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตไม่ปายยาตา.

สมัยต่อมา พระฉัพพัคคีย์ใช้ไม้ปายยาตาชนิดต่าง ๆ คือ ที่ทำด้วยทองคำบ่าง ที่ทำ
ด้วยเงินบ่าง คนทั้งหลายจึงเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า เหมือนเหล่าคฤหัสถ์ผู้
บริโศคกาม ... ตรัสว่า

๖๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงใช้ไม้ปายยาตาชนิดต่าง ๆ (คือ ชนิดที่ทำ
ด้วยทองคำบ่าง ชนิดที่ทำด้วยเงินบ่าง) รูปใดใช้ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๖๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตไม้ปายยาตาที่ทำด้วยกระดูก ทำ
ด้วยงา ทำด้วยเขา ทำด้วยเปลือกสังข์

๖๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตภาชนะสำหรับเก็บไม้ปายยาตา.

๖๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตถุงกัลกยาตา.

หูถุงสำหรับสะพายไม่มี ... ตรัสว่า

๖๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตเชือกผูกเป็นสายสะพาย.

ทรงอนุญาตน้ำมันเป็นต้น

[๓๘]

๖๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตน้ำมันทาศีรษะ
๖๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตการนัตถ์
๗๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตกล้องสำหรับนัตถ์.
๗๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงใช้กล้องสำหรับนัตถ์ชนิดต่าง ๆ (คือ ชนิดที่ทำด้วยทองคำบ้าง ชนิดที่ทำด้วยเงินบ้าง) รูปใดใช้ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**
๗๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตกล้องสำหรับนัตถ์ที่ทำด้วยกระดูก ทำด้วยงา ทำด้วยเขา ทำด้วยเปลือกสังข์
๗๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตกล้องสำหรับนัตถ์ ประกอบด้วย หลอดคู้
๗๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้สูดควัน
๗๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตกล้องสูดควัน
๗๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงใช้กล้องสูดควันชนิดต่าง ๆ (คือ ชนิดที่ทำ ด้วยทองคำบ้าง ชนิดที่ทำด้วยเงินบ้าง) รูปใดใช้ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**
๗๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตกล้องสูดควันที่ทำด้วยกระดูก ทำ ด้วยงา ทำด้วยเขา ทำด้วยเปลือกสังข์.
๗๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตฝาปิด (กล้องสูดควัน).
๗๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตตุ้งกล้องสูดควัน
๘๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตตุ้งคู้ (สำหรับกล้องสูดควัน)
หูสำหรับสะพายไม่มี ... ตรัสว่า
๘๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตเชือกผูกเป็นสายสะพาย.

ข้ออนุญาตเกี่ยวกับอาพาธโรคลม

[๓๙]

๘๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตน้ำมันที่หุง.

๘๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้เจียน้ำเมาลงในน้ำมันที่หุง.

๘๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงดื่มน้ำมันที่เจียน้ำเมาลงไปเกินขนาด
รูปใดดื่ม พึงปรับอาบัติตามธรรม.

๘๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ดื่มน้ำมันเจียน้ำเมา ชนิดที่เข
หุงไม่ปรากฏสี กลิ่น และรสของน้ำเมา.

สมัยต่อมา น้ำมันที่พวกภิกษุหุงเจียน้ำเมาลงไปเกินขนาดมีมาก ครั้งนั้น ภิกษุ
ทั้งหลายได้มีความปริวิตกว่า จะพึงปฏิบัติในน้ำมันที่เจียน้ำเมาลงไปเกินขนาด
อย่างไรหนอ ... ตรัสว่า

๘๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ตั้งเอาไว้เป็นยาทา.

สมัยต่อมา ท่านพระปิลินทวัจจะหุงน้ำมันไว้มาก ภาชนะสำหรับบรรจุน้ำมันไม่มี
... ตรัสว่า

๘๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตลักจั่น ๓ ชนิด คือ ลักจั่นทำด้วย
โลหะ ๑ ลักจั่นทำด้วยไม้ ๑ ลักจั่นทำด้วยผลไม้ ๑.

สมัยต่อมา ท่านพระปิลินทวัจจะอาพาธเป็นโรคลมตามอวัยวะ ... ตรัสว่า

๘๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตการเข้ากระโจม.

๘๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตการรวมไปไม้ต่าง ๆ.

๙๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตน้ำที่ต้มเดือดด้วยไปไม้ต่างชนิด.

๙๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตอ่างน้ำ.

ข้ออนุญาตเกี่ยวกับอาพาธโรคลมเสียดยกตามข้อ

[๔๐]

๑๒๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ระบายโลหิตออก

๑๒๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ระบายโลหิตออกแล้วรอกด้วยเขา.

ข้ออนุญาตเกี่ยวกับอาพาธเท้าแตก

[๔๑]

๑๒๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตยาทาเท้า

๑๒๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ปรุจน้ำมันทาเท้า.

ข้ออนุญาตเกี่ยวกับอาพาธเป็นโรคฝี

[๔๒]

๑๒๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตการผ่าตัด.

๑๒๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตน้ำฝาด.

๑๒๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตงาที่ปิดแล้ว.

๑๒๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตยาพอก.

๑๐๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตผ้าพันแผล.

แผลคัน ... ตรัสว่า

๑๐๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ชะด้วยน้ำแบ่งเมล็ดพรรณผักกาด.

แผลขึ้นหรือเป็นฝี ... ตรัสว่า

๑๐๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้รมควัน

เนื้องอกยื่นออกมา ... ตรัสว่า

๑๐๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ตัดด้วยก้อนเกลือ

แผลไม่งอก ... ตรัสว่า

๑๐๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตน้ำมันทาแผล

๑๐๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตผ้าเก่าสำหรับซับน้ำมันและการรักษาบาดแผลทุกชนิด.

ทรงอนุญาตยามหาวิกัฏ ๔ อย่าง

[๔๓]

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งถูกงูกัด ... ตรัสว่า

๑๐๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ใช้ยามหาวิกัฏ ๔ อย่าง คือ
คุณ มูตร เถົา ดิน.

ต่อมา ภิกษุทั้งหลายคิดสงสัยว่า ยามหาวิกัฏไม่ต้องรับประเคน หรือต้องรับประเคน ... ตรัสว่า

๑๐๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุรับประเคน ในเมื่อมี
กบปียการก เมื่อกบปียการกไม่มี ให้ภิกษุหยิบบริโภคเองได้.

สมัยต่อมา ภิกษุรูปหนึ่งดื่มยาพิษเข้าไป ... ตรัสว่า

๑๐๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ดื่มน้ำเจือคุณ

ต่อมา ภิกษุทั้งหลายคิดสงสัยว่า น้ำเจือคุณนั้น จะไม่ต้องรับประเคน หรือต้องรับประเคน ... ตรัสว่า

๑๐๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตคุณที่ภิกษุหยิบไว้ตอนกำลังถ่าย
นั้นแหละเป็นอันประเคนแล้ว ไม่ต้องรับประเคนอีก.

ข้ออนุญาตเกี่ยวกับอาพาธด้วยโรคต่างๆ

[๔๔]

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งอาพาธถูกยาแฝด ... ตรัสว่า

๑๑๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ดื่มน้ำที่เขาละลายจากดินรอยไถ
ซึ่งติดผาล.

สมัยต่อมา ภิกษุรูปหนึ่งอาพาธเป็นพรรติก^๑ ... ตรัสว่า

๑๑๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ดื่มน้ำต่างามิส.

๑. อุจจาระที่เป็นก้อนแข็งกลม หรือ โรคท้องผูก -ผู้รวบรวม

สมัยต่อมา ภิกษุรูปหนึ่งอาพาธเป็นโรคผอมเหลือง ... ตรัสว่า

๑๑๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ดื่มยาผลสมอดของน้ำมูตรโค.

สมัยต่อมา ภิกษุรูปหนึ่งอาพาธเป็นโรคผิวน้ำ ... ตรัสว่า

๑๑๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ทำการลูบไล้ด้วยของหอม.

สมัยต่อมา ภิกษุรูปหนึ่งมีกายกปรด้วยโทษมาก ... ตรัสว่า

๑๑๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ดื่มยาประจุถ่าย

ภิกษุ นั้นมีความต้องการน้ำข้าวใส ... ตรัสว่า

๑๑๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตน้ำข้าวใส.

ภิกษุ นั้นมีความต้องการด้วยน้ำถั่วเขียวต้มที่ไม่ข้น ... ตรัสว่า

๑๑๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตน้ำถั่วเขียวต้มที่ไม่ข้น.

ภิกษุ นั้นมีความต้องการด้วยน้ำถั่วเขียวต้มที่ข้นนิดหน่อย ... ตรัสว่า

๑๑๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตน้ำถั่วเขียวต้มที่ข้นนิดหน่อย.

ภิกษุ นั้นมีความต้องการด้วยน้ำเนื้อต้ม ... ตรัสว่า

๑๑๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตน้ำเนื้อต้ม.

ทรงอนุญาตอารามิก

๑๑๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้มีคนทำการวัด.

ทรงอนุญาตเภสัช ๕ เพิ่มเติม

[๔๗]

๑๒๐. อนึ่ง มีเภสัชอันควรลิ้มของภิกษุผู้อาพาธ คือ เนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย ภิกษุรับประเคนของนั้นแล้ว พึงเก็บไว้ฉันได้ ๗ วัน เป็นอย่างยิ่ง ภิกษุให้ล่วงกำหนดนั้นไป พึงปรับอาบัติตามธรรม.

ทรงอนุญาตงบน้ำอ้อย

[๔๘]

๑๒๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าคนทั้งหลายผสมแป้งบ้าง ใ้แป้ง ลงในงบน้ำอ้อย เพื่อประสงค์ให้เกาะกันแน่น งบน้ำอ้อยนั้นก็ยิ่งถึงความแน่นว่า งบน้ำอ้อยนั้นแหละ. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ฉันงบน้ำอ้อยตามสบาย.

ทรงอนุญาตถั่วเขียวต้ม

๑๒๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถั่วเขียวแม่ที่ต้มแล้ว ก็ยังงอกได้ เราอนุญาตให้ฉันถั่วเขียวได้ตามสบาย.

ทรงอนุญาตยาดองโลหนโสจิริกะ

๑๒๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุอาพาธฉันยาดองโลหนโสจิริกะได้ตามสบาย แต่ภิกษุไม่อาพาธต้องเจือน้ำฉันอย่างน้ำปานะ.

ทรงห้ามเก็บอาหารไว้ในที่อยู่ เป็นต้น

[๔๙]

...ดูกรอานนท์ การกระทำของเธอนั้น ไม่เหมาะ ไม่สม ไม่ควร มิใช่กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ ดูกรอานนท์ ไฉนเธอจึงได้พอใจในความมักมากเช่นนี้เล่า ดูกรอานนท์ อามิสที่เก็บไว้ในภายในที่อยู่ เป็นอภัยปิยะ แม้ที่หุงต้มในภายในที่อยู่ ก็เป็นอภัยปิยะ แม้ที่หุงต้มเอง ก็เป็นอภัยปิยะ ...

[๕๐]

๑๒๔. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงฉันอามิสที่เก็บไว้ในภายในที่อยู่ ที่หุงต้มในภายในที่อยู่ และที่หุงต้มเอง รูปใดฉัน ต้องอาบัติทุกกฏ.

๑๒๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อามิส ถ้าเก็บไว้ในภายในที่อยู่ หุงต้มในภายในที่อยู่ และหุงต้มเอง ถ้าภิกษุฉันอามิสนั้น **ต้องอาบัติทุกกฏ ๓ ตัว.**
๑๒๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อามิส ถ้าเก็บไว้ในภายในที่อยู่ หุงต้มในภายในที่อยู่ แต่ผู้อื่นหุงต้ม ถ้าภิกษุฉันอามิส **ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว**
๑๒๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อามิส ถ้าเก็บไว้ในภายในที่อยู่ แต่หุงต้มในภายนอก และหุงต้มเอง ถ้าภิกษุฉันอามิสนั้น **ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว**
๑๒๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อามิส ถ้าเก็บไว้ในภายนอก แต่หุงต้มในภายใน และหุงต้มเอง ถ้าภิกษุฉันอามิสนั้น **ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว**
๑๒๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อามิส ถ้าเก็บไว้ในภายในที่อยู่ แต่หุงต้มในภายนอก และผู้อื่นหุงต้ม ถ้าภิกษุฉันอามิสนั้น **ต้องอาบัติทุกกฏ ตัวเดียว**
๑๓๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อามิส ถ้าเก็บไว้ในภายนอก หุงต้มในภายใน แต่ผู้อื่นหุงต้ม ถ้าภิกษุฉันอามิสนั้น **ต้องอาบัติทุกกฏตัวเดียว**
๑๓๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อามิส ถ้าเก็บไว้ในภายนอก หุงต้มในภายนอก แต่หุงต้มเอง ถ้าภิกษุฉันอามิสนั้น **ต้องอาบัติทุกกฏตัวเดียว.**
๑๓๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อามิส ถ้าเก็บไว้ในภายนอก หุงต้มในภายนอก และผู้อื่นหุงต้ม ถ้าภิกษุฉันอามิสนั้นแล **ไม่ต้องอาบัติ.**

ทรงอนุญาตให้อุ่นโภชนาหาร

[๕๐]

๑๓๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้อุ่นภัตตาหารที่ต้องอุ่น.**

ทรงอนุญาตเก็บอาหารไว้ในที่อยู่^๑ เป็นต้น

[๕๑]

ก็โดยสมัยนั้นแล พระนครราชคฤห์บังเกิดทุพภิกขภัย คนทั้งหลายนำเกลือบ่าง น้ำมันบ่าง ข้าวสารบ่าง ของควรเคี้ยวบ่าง มายังอาหารม ภิษุทั้งหลายให้เก็บของ เหล่านั้นไว้ข้างนอก สัตว์ต่าง ๆ กินเสียบ่าง พวกโจรลักเอาไปบ่าง ... ตรัสว่า

ดูกรภิษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้เก็บไว้ ณ ภายในได้**

ดูกรภิษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้หุงต้มในภายใน.**

ดูกรภิษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้หุงต้มเอง.**

ดูกรภิษุทั้งหลาย **เราอนุญาตอามิสที่เก็บไว้ในภายในที่อยู่ที่หุงต้ม ในภายในที่อยู่ที่ และที่หุงต้มเอง.**

ดูกรภิษุทั้งหลาย **เราอนุญาตภิษุเห็นของขบเคี้ยว คือ ผลไม้ในที่ใด ถึงกับปิยการกไม่มี ก็ให้หยิบนำไปเอง พบกับปิยการกแล้ว วางไว้บนพื้นดิน ให้กับปิยการกประเคนแล้วฉัน.**

ดูกรภิษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้รับประเคนสิ่งของที่ภิษุถูกต้องแล้วได้.**

[๕๓]

ดูกรภิษุทั้งหลาย พวกเธอจงรับประเคนฉันเถิด **เราอนุญาตให้ภิษุฉันเสร็จ ห้ามภัตแล้ว ฉันโภชนะอันไม่เป็นเดน ซึ่ง (ทายก) นำมาจาก สถานที่ฉัน.**

[๕๔]

ดูกรภิษุทั้งหลาย พวกเธอจงรับประเคนฉันเถิด **เราอนุญาตให้ภิษุผู้ฉันเสร็จ ห้ามภัตแล้ว ฉันโภชนะอันไม่เป็นเดน ซึ่งรับประเคนไว้ในปูเร ภัตได้.**

[๕๕]

ดูกรภิษุทั้งหลาย พวกเธอจงรับประเคนฉันเถิด **เราอนุญาตให้ภิษุผู้ฉันเสร็จ ห้ามภัตแล้ว ฉันโภชนะอันไม่เป็นเดน ซึ่งเกิดในป่า เกิดในสระบัว.**

๑. เมื่อพ้นจากทุพภิกขภัย ทรงยกเลิกข้ออนุญาตเหล่านี้ในภายหลัง ดังปรากฏในหน้า ๔๔๒ แห่ง หนังสือเล่มนี้ —ผู้รวบรวม

ทรงอนุญาตผลไม้ที่ใช้เพาะพันธุ์ไม่ได้

[๕๖]

๑๓๔. ดุกริกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ฉันผลไม้ที่ใช้เพาะพันธุ์ไม่ได้ หรือที่ปลี่ยนเมล็ดออกแล้ว ยังมีได้ทำกับปะก็ฉันได้.

ทรงห้ามทำสัตถกรรมและวัตถกรรม

[๕๗]

ดุกริกษุทั้งหลาย การกระทำของโสมบุรุษนั้นไม่เหมาะ ไม่สม ไม่ควรมีเชิงกิจของสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ. ดุกริกษุทั้งหลาย โจนโสมบุรุษนั้น จึงได้ให้ทำสัตถกรรมในที่แคบแล้ว ในที่แคบมีผิวเนื้ออ่อน แผลงอกเต็มยาก ฝ่าตัดไม่สะดวก...

๑๓๕. ดุกริกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงให้ทำสัตถกรรมในที่แคบ รูปใดให้ทำ **ต้องอาบัติถุลลัจจัย.**

๑๓๖. ดุกริกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงให้ทำสัตถกรรม หรือวัตถกรรมในที่ประมาณ ๒ นิ้วโดยรอบแห่งที่แคบ รูปใดให้ทำ **ต้องอาบัติถุลลัจจัย.**

ทรงห้ามฉันเนื้อ ๑๐ อย่าง

[๕๘]

๑๓๗. ดุกริกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงฉันเนื้อมนุษย์ รูปใดฉัน **ต้องอาบัติถุลลัจจัย**

๑๓๘. อนึ่ง ภิกษุยังมิได้พิจารณา ไม่พึงฉันเนื้อ รูปใดฉัน **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

[๖๐]

๑๓๙. ดุกริกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงฉันเนื้อช้าง รูปใดฉัน **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๑๔๐. ดุกริกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงฉันเนื้อม้า รูปใดฉัน **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

- ๑๔๑. ดุกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงฉันเนื้อสุนัข รูปใดฉัน **ต้องอาบัติทุกกฏ.**
- ๑๔๒. ดุกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงฉันเนื้องู รูปใดฉัน **ต้องอาบัติทุกกฏ.**
- ๑๔๓. ดุกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงฉันเนื้อราชสีห์ รูปใดฉัน **ต้องอาบัติทุกกฏ.**
- ๑๔๔. ดุกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงฉันเนื้อเสือโคร่ง รูปใดฉัน **ต้องอาบัติทุกกฏ.**
- ๑๔๕. ดุกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงฉันเนื้อเสือเหลือง รูปใดฉัน **ต้องอาบัติทุกกฏ.**
- ๑๔๖. ดุกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงฉันเนื้อหมี รูปใดฉัน **ต้องอาบัติทุกกฏ.**
- ๑๔๗. ดุกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงฉันเนื้อเสือดาว รูปใดฉัน **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

ข้าวยาคุมีคุณ ๑๐ อย่าง

พระผู้มีพระภาคได้ตรัสพระพุทธพจน์นี้กะพรหมณ์นั้น ผู้นั่งอยู่ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่งว่า

ดูกรพรหมณ์ ข้าวยาคุมีคุณ ๑๐ อย่างนี้ ๑๐ อย่างเป็นไฉน คือ ผู้ให้ข้าวยาคุ ชื่อว่าให้อายุ ๑ ให้อวรรณะ ๑ ให้สุข ๑ ให้กำลัง ๑ ให้ปฏิภาณ ๑ ข้าวยาคุที่ดื่มแล้วกำจัดความหิว ๑ บรรเทาความระหายนะ ๑ ทำลมให้เดินคล่อง ๑ ล้างลำไส้ ๑ ย่อยอาหารใหม่ที่เหลืออยู่ ๑. ดูกรพรหมณ์ ข้าวยาคุมีคุณ ๑๐ อย่างนี้แล.

ทรงอนุญาตข้าวยาคุและขนมปรุงด้วยน้ำหวาน

[๖๓]

- ๑๔๘. ดุกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตข้าวยาคุ และขนมปรุงด้วยน้ำหวาน.

๑๔๙. ...คุณกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุอันทายกนิมนต์ไว้แห่งอื่น ไม่พึงฉันยาคุณที่ชั้นของผู้อื่น รูปใดฉัน พึงปรับอาบัติตามธรรม.

ทรงอนุญาตงบน้ำอ้อย

[๖๖]

๑๕๐. ...คุณกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตงบน้ำอ้อยแก่ภิกษุผู้อาพาธ และงบน้ำอ้อยละลายน้ำแก่ภิกษุผู้ไม่อาพาธ.

ทรงห้ามฉันเนื้อที่ทำเฉพาะ

[๘๐]

๑๕๑. ...คุณกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้รู้ยังไม่พึงฉันเนื้อที่เขาทำจำเพาะรูปใดฉัน ต้องอาบัติทุกกฏ.

๑๕๒. คุณกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาต ปลา เนื้อ ที่บริสุทธ์โดยส่วนสาม คือ ไม่ได้เห็น ไม่ได้ยิน ไม่ได้รังเกียจ.

ทรงห้ามภัตตาหารบางชนิด

[๘๑]

๑๕๓. คุณกรภิกษุทั้งหลาย ภัตตาหารที่เราอนุญาตแก่ภิกษุทั้งหลาย เมื่อคราวอดีตคัดอาหาร มีข้าวกล้าน้อย บิณฑบาตได้สี่เม็ดคืออาหารที่เก็บไว้ภายในที่อยู่ ๑ อาหารที่หุงต้มภายในที่อยู่ ๑ อาหารที่หุงต้มเอง ๑ อาหารที่จับต้องแล้วประเคนใหม่ ๑ อาหารที่ทายนำมาจากที่นิมนต์นั้น ๑ อาหารที่รับประเคนฉันในปุเรภัต ๑ อาหารที่เกิดในป่าและเกิดในสระบัว ๑ ภัตตาหารเหล่านั้น เราห้ามจำเดิมนี้เป็นต้นไป.

๑๕๔. คุณกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงฉันอาหารที่เก็บไว้ภายในที่อยู่ อาหารที่หุงต้มภายในที่อยู่ อาหารที่หุงต้มเอง อาหารที่จับต้องแล้วประเคนใหม่ รูปใดฉัน ต้องอาบัติทุกกฏ.

๑๕๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ส่วนอาหารที่ทายนำมาจากที่นิมนต์นั้น อาหารที่รับประเคนฉันในปุรุภัต อาหารที่เกิดในป่าและเกิดในสระบัว ยังไม่เป็นเดน ภิกษุฉันเสร็จ ห้ามกัดแล้วไม่พึงฉัน รูปใดฉัน **พึงปรับอาบัติตามธรรม.**

ทรงอนุญาตกัปปิยภูมิ

[๘๒]

๑๕๖. ดูกรอานนท์ ถ้าเช่นนั้น สงฆ์จึงสมมติวิหารที่ตั้งอยู่สุดเขตวัด ให้เป็นสถานที่เก็บของกัปปิยะ แล้วให้เก็บไว้ในสถานที่ที่สงฆ์จำนงหมาย คือวิหาร เรือนมุงแถบเดียว เรือนชั้น เรือนโล้น หรือถ้ำก็ได้.

วิธีสมมติกัปปิยภูมิ

๑๕๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลสงฆ์พึงสมมติอย่างนี้
 ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติทุติยกรรมวาจา ว่าดังนี้ :-

- **กรรมวาจาสมมติกัปปิยภูมิ**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงสมมติวิหารมีชื่อนี้ ให้เป็นกัปปิยภูมิ **นี้เป็นญัตติ**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สงฆ์สมมติวิหารมีชื่อนี้ ให้เป็นกัปปิยภูมิ การสมมติวิหารมีชื่อนี้ ให้เป็นกัปปิยภูมิ ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

วิหารมีชื่อนี้ สงฆ์สมมติให้เป็นกัปปิยภูมิแล้ว ชอบแก่สงฆ์ เหตุุนั้น จึงนั่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

ทรงอนุญาตกัปปิยภูมิ ๓ ชนิด

๑๕๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงใช้สถานที่กัปปิยภูมิซึ่งสงฆ์สมมติรูปใดใช้ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**
๑๕๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตสถานที่กัปปิยภูมิ ๓ ชนิด** คือ อุสสวนันติกา ๑ โคนิสาทิกา ๑ คหปติกา ๑.

ทรงอนุญาตกัปปิยภูมิ ๔ ชนิด

สมัยต่อมา ท่านพระยโสชะอาพาธ ชาวบ้านนำเภสัชมาถวายท่าน ภิกษุทั้งหลาย ให้เก็บเภสัชเหล่านั้นไว้ข้างนอก สัตว์กินเสียบ้าง ขโมยลักไปเสียบ้าง ... ตรัสว่า

๑๖๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้ใช้สถานที่กัปปิยภูมิที่สงฆ์สมมติ.**
๑๖๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตสถานที่กัปปิยภูมิ ๔ ชนิด** คือ อุสสวนันติกา ๑ โคนิสาทิกา ๑ คหปติกา ๑ สมมตিকা ๑.

เมณฑกานุญาต

[๘๕]

๑๖๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตโครส ๕** คือ นมสด นมส้ม เปรียง เนยข้น เนยใส.
๑๖๓. มีอยู่ ภิกษุทั้งหลาย หนทางกันดารอืดคัดน้ำ อืดคัดอาหาร ภิกษุไม่มี เสบียงจะเดินทางไปทำไม่ได้ง่าย **เราอนุญาตให้แสวงหาเสบียงได้** คือ ภิกษุต้องการข้าวสาร พึ่งแสวงหาข้าวสาร ต้องการถั่วเขียว พึ่งแสวงหาถั่วเขียว ต้องการถั่วราชมาส พึ่งแสวงหาถั่วราชมาส ต้องการเกลือ พึ่งแสวงหาเกลือ ต้องการน้ำอ้อย พึ่งแสวงหาน้ำอ้อย ต้องการน้ำมัน พึ่งแสวงหาน้ำมัน ต้องการเนยใส ก็พึ่งแสวงหาเนยใส.

๑๖๔. มีอยู่ ภิกษุทั้งหลาย ชาวบ้านที่มีศรัทธาเลื่อมใส เขามอบเงินทอง ไว้ในมือกับปิยการกสั่งว่า สิ่งใดควรแก่พระผู้เป็นเจ้าของ ท่านจง ถวายสิ่งนั้นด้วยกับปิยภณฺฑนี้. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้** ยินดีของอันเป็นกับปิยะจากกับปิยภณฺฑนั้นได้ แต่เรามีได้กล่าววา พึงยินดี พึงแสวงหาทองและเงินโดยปริยายไร ๆ เลย.

ทรงอนุญาตน้ำอัฐฐบ้าน

[๘๖]

๑๖๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตน้ำปานะ ๘ ชนิด** คือ น้ำปานะ ทำด้วยผลมะม่วง ๑ น้ำปานะทำด้วยผลหว่า ๑ น้ำปานะทำด้วย ผลกล้วยมีเมล็ด ๑ น้ำปานะทำด้วยผลกล้วยไม่มีเมล็ด ๑ น้ำปานะ ทำด้วยผลมะพร้าว ๑ น้ำปานะทำด้วยผลจันทน์หรืออูงุ่น ๑ น้ำปานะทำด้วยเงาะบัว ๑ น้ำปานะทำด้วยผลมะปรางหรือลิ้นจี่ ๑.
๑๖๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตน้ำผลไม้ทุกชนิด** เว้นน้ำต้มเมล็ด ข้าวเปลือก.
๑๖๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตน้ำไปไม้ทุกชนิด** เว้นน้ำผักดอง.
๑๖๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตน้ำดอกไม้ทุกชนิด** เว้นน้ำดอก มะพร้าว.
๑๖๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตน้ำอ้อยสด.**

ทรงอนุญาตผักและแป้ง

[๘๘]

๑๗๐. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตผักสดทุกชนิด และของขบฉัน** ที่ทำด้วยแป้งทุกชนิด.

ทรงห้ามภิกษุผู้เคยเป็นช่างกลบเก็บรักษามีดโกน

[๘๙]

๑๗๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย บรรพชิตไม่พึงชักจูงทายกในสิ่งอันไม่ควร รูปใดชักจูง **ต้องอาบัติทุกกฏ.**
๑๗๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุผู้เคยเป็นช่างกลบ ไม่พึงเก็บรักษาเครื่องตัดโกนผมไว้สำหรับตัว รูปใดเก็บรักษาไว้ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

ทรงอนุญาตผลไม้

[๙๐]

๑๗๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตผลไม้ทุกชนิด.**

[๙๑]

๑๗๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย พืชของสงฆ์ที่เพาะปลูกในที่ของบุคคล พึงให้ส่วนแบ่งแล้วบริโภค พืชของบุคคลที่เพาะปลูกในที่ของสงฆ์ พึงให้ส่วนแบ่งแล้วบริโภค.

มหาประเทศ ๔

[๙๒]

๑๗๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย สิ่งใดที่เราไม่ได้ห้ามไว้ว่า สิ่งนี้ไม่ควร หากสิ่งนั้นเข้ากับสิ่งที่ไม่ควร ขัดกับสิ่งที่ควร สิ่งนั้นไม่ควรแก่เธอทั้งหลาย.
๑๗๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย สิ่งที่เราไม่ได้ห้ามไว้ว่า สิ่งนี้ไม่ควร หากสิ่งนั้นเข้ากับสิ่งที่ควร ขัดกับสิ่งที่ไม่ควร สิ่งนั้นควรแก่เธอทั้งหลาย.
๑๗๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย สิ่งใดที่เราไม่ได้อนุญาตไว้ว่า สิ่งนี้ควร หากสิ่งนั้นเข้ากับสิ่งที่ไม่ควร ขัดกับสิ่งที่ควร สิ่งนั้นไม่ควรแก่เธอทั้งหลาย.
๑๗๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย สิ่งใดที่เราไม่ได้อนุญาตไว้ว่า สิ่งนี้ควร หากสิ่งนั้นเข้ากับสิ่งที่ควร ขัดกับสิ่งที่ไม่ควร สิ่งนั้นควรแก่เธอทั้งหลาย.

ทรงอนุญาตกาลิกระคน

[๙๓]

๑๗๙. คูกรมิกษุทั้งหลาย ยามกาลิกระคนกับยาวกาลิกที่รับประเคนในวันนั้น ควรในกาล ไม่ควรในวิกาล
๑๘๐. สัตตาทกาลิกระคนกับยาวกาลิกที่รับประเคนในวันนั้น ควรในกาล ไม่ควรในวิกาล
๑๘๑. ยาวชีวิกระคนกับยาวกาลิกที่รับประเคนในวันนั้น ควรในกาล ไม่ควรในวิกาล
๑๘๒. สัตตาทกาลิกระคนกับยามกาลิกที่รับประเคนในวันนั้น ควรช่วยยาม ล่วงยามแล้วไม่ควร.
๑๘๓. ยาวชีวิกระคนกับยามกาลิกที่รับประเคนในวันนั้น ควรช่วยยาม ล่วงยามแล้วไม่ควร.
๑๘๔. ยาวชีวิกระคนกับสัตตาทกาลิกที่รับประเคนในวันนั้น ควรตลอด ๗ วัน ล่วง ๗ วันแล้วไม่ควร.

เภสัชชขันธกะ จบ.

ขั้นที่ ๓ : กฐินชั้นธกะ หมวดว่าด้วยกฐิน

ทรงอนุญาตให้กรานกฐิน

[๙๖]

๑๘๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุทั้งหลาย ผู้จำพรรษาแล้วได้
กรานกฐิน พวกเขาผู้ได้กรานกฐินแล้ว จักได้อานิสงส์ ๕ ประการ คือ

๑. เทียบไปไหนไม่ต้องบอกลา
๒. ไม่ต้องถือไตรจีวรไปครบสำรับ
๓. ฉันทคณะโภชนาได้
๔. ทรงอดิเรกจีวรไว้ได้ตามปรารถนา
๕. จีวรอันเกิดขึ้น ณ ที่นั้นจักได้แก่พวกเขา

ดูกรภิกษุทั้งหลาย อานิสงส์ ๕ ประการนี้ จักได้แก่เธอทั้งหลายผู้ได้
กรานกฐินแล้ว.

วิธีการกรานกฐิน

๑๘๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แล สงฆ์พึงกรานกฐินอย่างนี้ คือ ภิกษุผู้ฉลาด
ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติหุตติยกกรรมวาจา ว่า
ดังนี้ :-

• กรรมวาจาให้ผ้ากฐิน

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ผ้ากฐินผืนนี้เกิดแล้วแก่สงฆ์
ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงให้ผ้ากฐินผืนนี้แก่
ภิกษุผู้มีชื่อนี้ เพื่อกรานกฐิน **นี้เป็นญัตติ**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ผ้ากฐินผืนนี้เกิดแล้วแก่สงฆ์
สงฆ์ให้ผ้ากฐินผืนนี้แก่ภิกษุผู้มีชื่อนี้เพื่อกรานกฐิน การให้ผ้ากฐินผืนนี้
แก่ภิกษุชื่อนี้ เพื่อกรานกฐิน ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง
ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ผ้ากฐินผืนนี้ สงฆ์ให้แล้วแก่ภิกษุมีชื่อนี้ เพื่อกรานกฐิน ชอบแก่
สงฆ์ เหตุนี้จึงนั่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.
ดูกรภิกษุทั้งหลาย อย่างนี้แล กฐินเป็นอันกราน อย่างนี้ไม่เป็นอันกราน.

• **กฐินไม่เป็นอันกราน**
[๙๗]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย อย่างไรเล่า กฐินไม่เป็นอันกราน คือ :-

๑. กฐินไม่เป็นอันกราน ด้วยอาการเพียงชัตตรอย
๒. กฐินไม่เป็นอันกราน ด้วยอาการเพียงซักผ้า
๓. กฐินไม่เป็นอันกราน ด้วยอาการเพียงกะผ้า
๔. กฐินไม่เป็นอันกราน ด้วยอาการเพียงตัดผ้า
๕. กฐินไม่เป็นอันกราน ด้วยอาการเพียงเนาผ้า
๖. กฐินไม่เป็นอันกราน ด้วยอาการเพียงเย็บต้น
๗. กฐินไม่เป็นอันกราน ด้วยอาการเพียงทำลูกตุ้ม
๘. กฐินไม่เป็นอันกราน ด้วยอาการเพียงทำรังตุ้ม
๙. กฐินไม่เป็นอันกราน ด้วยอาการเพียงประกอบผ้าอนุวาด
๑๐. กฐินไม่เป็นอันกราน ด้วยอาการเพียงประกอบผ้าอนุวาด
ด้านหน้า
๑๑. กฐินไม่เป็นอันกราน ด้วยอาการเพียงตามผ้า
๑๒. กฐินไม่เป็นอันกราน ด้วยอาการเพียงย้อมเป็นสีหม่นเท่านั้น
๑๓. กฐินไม่เป็นอันกราน ด้วยผ้าที่ทำนimitได้มา
๑๔. กฐินไม่เป็นอันกราน ด้วยผ้าที่พูดเลียบเคียงได้มา
๑๕. กฐินไม่เป็นอันกราน ด้วยผ้าที่ยืมเขามา
๑๖. กฐินไม่เป็นอันกราน ด้วยผ้าที่เก็บไว้ค้างคืน
๑๗. กฐินไม่เป็นอันกราน ด้วยผ้าที่เป็นนิสสัคคีย์
๑๘. กฐินไม่เป็นอันกราน ด้วยผ้าที่มีได้ทำกับปะพินทุ
๑๙. กฐินไม่เป็นอันกราน เว้นจากผ้าสังฆาฏิเสีย
๒๐. กฐินไม่เป็นอันกราน เว้นจากผ้าอุตราสงค์เสีย
๒๑. กฐินไม่เป็นอันกราน เว้นจากผ้าอันตรวาสกเสีย

๒๒. กฐินไม่เป็นอันกราน เว้นจากจิวรมีซัณฑ์ ๕ หรือเกิน ๕ ซึ่งตัดดีแล้ว ทำให้มีมณฑลเสร็จในวันนั้น

๒๓. กฐินไม่เป็นอันกราน เว้นจากการกรานแห่งบุคคล

๒๔. กฐินไม่เป็นอันกรานโดยชอบ ถ้าภิกษุผู้อยู่นอกสีมาอนุโมทนา กฐินนั้น แม้อย่างนี้ กฐินก็เชื่อว่าเป็นอันกราน.

ดูกรภิกษุทั้งหลาย อย่างนี้แล กฐินไม่เป็นอันกราน.

• กฐินเป็นอันกราน

[๙๘]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย อย่าวไรเล่า กฐินเป็นอันกราน คือ :-

๑. กฐินเป็นอันกราน ด้วยผ้าใหม่
๒. กฐินเป็นอันกราน ด้วยผ้าเทียมใหม่
๓. กฐินเป็นอันกราน ด้วยผ้าเก่า
๔. กฐินเป็นอันกราน ด้วยผ้าบังสกุล
๕. กฐินเป็นอันกราน ด้วยผ้าที่ตกตามร้าน
๖. กฐินเป็นอันกราน ด้วยผ้าที่ไม่ได้ทำนิมิตได้มา
๗. กฐินเป็นอันกราน ด้วยผ้าที่ไม่ได้พูดเลียบเคียงได้มา
๘. กฐินเป็นอันกราน ด้วยผ้าที่ไม่ได้ยืมเขามา
๙. กฐินเป็นอันกราน ด้วยผ้าที่ไม่ได้เก็บไว้ค้างคืน
๑๐. กฐินเป็นอันกราน ด้วยผ้าที่ไม่ได้เป็นนิสัคคีย์
๑๑. กฐินเป็นอันกราน ด้วยผ้าที่ทำกัปปะพินทุแล้ว
๑๒. กฐินเป็นอันกราน ด้วยผ้าสังฆาฏิ
๑๓. กฐินเป็นอันกราน ด้วยผ้าอุตราสงค์
๑๔. กฐินเป็นอันกราน ด้วยผ้าอันตราวาสก
๑๕. กฐินเป็นอันกราน ด้วยจิวรมีซัณฑ์ ๕ หรือเกิน ๕ ซึ่งตัดดีแล้ว ทำให้มีมณฑลเสร็จในวันนั้น
๑๖. กฐินเป็นอันกราน เพราะการแห่งบุคคล
๑๗. กฐินเป็นอันกราน ถ้าภิกษุอยู่ในสีมาอนุโมทนา กฐินนั้น แม้อย่างนี้ กฐินก็เชื่อว่าเป็นอันกราน.

ดูกรภิกษุทั้งหลาย อย่างนี้แล กฐินเป็นอันกราน.

[๙๙]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย อย่างไรก็ตามแล้ว กฐินเป็นอันเดชะ.

• มาติกา ๘

ดูกรภิกษุทั้งหลาย มาติกาเพื่อเดชะกฐิน ๘ ข้อนี้ คือ :-

๑. กำหนดด้วยหลักไป
๒. กำหนดด้วยจิวรทำเสร็จ
๓. กำหนดด้วยตกลงใจ
๔. กำหนดด้วยผ้าเสียหาย
๕. กำหนดด้วยไต้ยินข่าว
๖. กำหนดด้วยสิ้นหวัง
๗. กำหนดด้วยล่วงเขต
๘. กำหนดด้วยเดชะพร้อมกัน.

• อาทนายัตตกะ ที่ ๑^๑ (การเดชะกฐินด้วยการถือจิวรหลักไป)

[๑๐๐]

๑. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว ถือจิวรที่ทำเสร็จแล้วหลักไป ด้วยคิดว่าจักไม่กลับมา การเดชะกฐินของภิกษุนั้น กำหนดด้วยหลักไป.

๒. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว ถือจิวรหลักไป เธออยู่นอกสีมา เกิดความคิดอย่างนี้ว่า จักให้ทำจิวรผืนนี้ ณ ภายนอกสีมานี้แหละ จักไม่กลับมาละ เธอให้ทำจิวรผืนนั้นเสร็จ การเดชะกฐินของภิกษุนั้น กำหนดด้วยทำจิวรเสร็จ.

๓. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว ถือจิวรหลักไป เธออยู่นอกสีมา เกิดความคิดอย่างนี้ว่า จักไม่ทำจิวรผืนนี้ จักไม่กลับ การเดชะกฐินของภิกษุนั้น กำหนดด้วยตกลงใจ.

๑. พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง ปีพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๒๕ ใช้ว่า อาทนายัตตกะ ที่ ๖ แต่ในปีพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๐๐ และ พ.ศ. ๒๕๑๔ ใช้ว่า อาทนายัตตกะ ที่ ๑ ซึ่งบาลีตอนจบมีว่า อาทนายตตคกั นิภูจิตฺตํ ปจฺมํ แปลได้ว่า อาทนายัตตกะ ที่ ๑ จบ -ผู้รวบรวม

๔. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว ถือจีวรหลิกลงไป เธออยู่นอกสีมา เกิดความคิดอย่างนี้ว่า จักให้ทำจีวรผืนนี้ ณ ภายนอกสีมานี้แหละ จักไม่กลับ แล้วทำจีวรผืนนั้น จีวรของเธอที่กำลังทำอยู่นั้นได้เสียหาย การเดาะกฐินของภิกษุนั้น **กำหนดด้วยผ้าเสียหาย.**

๕. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว ถือจีวรหลิกลงไป ด้วยคิดว่าจักกลับมา เธออยู่นอกสีมา ให้ทำจีวรผืนนั้น ครั้นทำจีวรเสร็จแล้ว ได้ยินข่าวว่า ในอาวาสนั้นกฐินเดาะเสียแล้ว การเดาะกฐินของภิกษุนั้น **กำหนดด้วยได้ยินข่าว.**

๖. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว ถือจีวรหลิกลงไป ด้วยคิดว่าจักกลับมา เธออยู่นอกสีมา ให้ทำจีวรผืนนั้น ครั้นทำจีวรเสร็จ คิดว่าจักกลับมา จักกลับมา แล้วล้วงครววกฐินเดาะ ณ ภายนอกสีมา การเดาะกฐินของภิกษุนั้น **กำหนดด้วยล้วงเขต.**

๗. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว ถือจีวรหลิกลงไป ด้วยคิดว่าจักกลับมา เธออยู่นอกสีมา ให้ทำจีวรผืนนั้น ครั้นทำจีวรเสร็จ คิดว่าจักกลับมา จักกลับมา แล้วกลับมาทันกฐินเดาะ การเดาะกฐินของภิกษุนั้น (ชื่อว่าเดาะ) **พร้อมกับภิกษุทั้งหลาย.**

• **สมาทายสัตตกะ ที่ ๒** (การเดาะกฐินด้วยการนำจีวรติดตัวหลิกลงไป)
[๑๐๑]

๑. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **นำจีวรที่ทำเสร็จแล้วหลิกลงไป** ด้วยคิดว่าจักไม่กลับมา การเดาะกฐินของภิกษุนั้น **กำหนดด้วยหลิกลงไป.**

๒. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **นำจีวรหลิกลงไป** เธออยู่นอกสีมา เกิดความคิดอย่างนี้ว่า จักให้ทำจีวรผืนนี้ ณ ภายนอกสีมานี้แหละ จักไม่กลับ เธอให้ทำจีวรผืนนั้นเสร็จ การเดาะกฐินของภิกษุนั้น **กำหนดด้วยทำจีวรเสร็จ.**

๓. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **นำจีวรหลิกลงไป** เธออยู่นอกสีมา เกิดความคิดอย่างนี้ว่า จักไม่ให้ทำจีวรผืนนี้ จักไม่กลับ การเดาะกฐินของภิกษุนั้น **กำหนดด้วยตกลงใจ.**

๔. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **นำจีวรหนักไป** เธออยู่นอกสีมา เกิดความคิดอย่างนี้ว่า จักให้ทำจีวรผืนนี้ ณ ภายนอกสีมานี้แหละ จักไม่กลับ เธอให้ทำจีวรผืนนั้น จีวรของเธอที่ทำอยู่นั้น ได้เสียหาย การเดาะกฐินของภิกษุนั้น **กำหนดด้วยผ้าเสียหาย.**

๕. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **นำจีวรหนักไป** ด้วยคิดว่าจักกลับมา เธออยู่นอกสีมา ให้ทำจีวรผืนนั้น ครั้นทำจีวรเสร็จแล้ว ได้ยินข่าวว่า ในอาวาสนั้น กฐินเดาะเสียแล้ว การเดาะกฐินของภิกษุนั้น **กำหนดด้วยได้ยินข่าว.**

๖. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **นำจีวรหนักไป** ด้วยคิดว่าจักกลับมา เธออยู่นอกสีมา ให้ทำจีวรผืนนั้น ครั้นทำจีวรเสร็จแล้วคิดว่า จักกลับมา จักกลับมา แล้วล่องคราวกฐินเดาะ ณ ภายนอกสีมา การเดาะกฐินของภิกษุนั้น **กำหนดด้วยล่องเขต.**

๗. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **นำจีวรหนักไป** ด้วยคิดว่าจักกลับมา เธออยู่ ณ ภายนอกสีมา ให้ทำจีวรผืนนั้น ครั้นทำจีวรเสร็จแล้ว คิดว่า จักกลับมา จักกลับมา แล้วกลับมาทันกฐินเดาะ การเดาะกฐินของภิกษุนั้น (ชื่อว่าเดาะ) **พร้อมกับภิกษุทั้งหลาย.**

- **อาทายฉกกะ ที่ ๓** (การเดาะกฐินด้วยการถือจีวรที่ทำค้างไว้หนักไป) [๑๐๒]

๑. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **ถือจีวรที่ทำค้างไว้หนักไป** เธออยู่นอกสีมา เกิดความคิดอย่างนี้ว่า เราจักให้ทำจีวรผืนนี้ ณ ภายนอกสีมานี้แหละ จักไม่กลับ แล้วให้ทำจีวรผืนนั้นเสร็จ การเดาะกฐินของภิกษุนั้น **กำหนดด้วยทำจีวรเสร็จ.**

๒. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **ถือจีวรที่ทำค้างไว้หนักไป** เธออยู่นอกสีมา เกิดความคิดอย่างนี้ว่า จักไม่ให้ทำจีวรผืนนี้ จักไม่กลับมา การเดาะกฐินของภิกษุนั้น **กำหนดด้วยตกลงใจ.**

๓. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **ถือจีวรที่ทำค้างไว้หนักไป** เธออยู่นอกสีมา เกิดความคิดอย่างนี้ว่า จักให้ทำจีวรผืนนี้ ณ ภายนอกสีมานี้แหละ จักไม่กลับ แล้วให้ทำจีวรผืนนั้น จีวรของเธอที่ทำอยู่นั้น ได้เสียหาย การเดาะกฐินของภิกษุนั้น **กำหนดด้วยผ้าเสียหาย.**

๔. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **ถือจิวรที่ทำค้างไว้หลีกไป** ด้วยคิดว่า จักกลับมา เธออยู่นอกสีมา ให้ทำจิวรผืนนั้น ครั้นทำจิวรเสร็จแล้ว ได้ทราบข่าวว่า ในอาวาสนั้นกฐินเดาะแล้ว การเดาะกฐินของภิกษุนั้น **กำหนดด้วยไต้ยีนขาว.**

๕. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **ถือจิวรที่ทำค้างไว้หลีกไป** ด้วยคิดว่า จักกลับมา เธออยู่นอกสีมา ให้ทำจิวรผืนนั้น ครั้นทำจิวรเสร็จแล้ว คิดว่าจักกลับมา จักกลับมา แล้วล่องครวากฐินเดาะ ณ ภายนอกสีมา การเดาะกฐินของภิกษุนั้น **กำหนดด้วยล่องเขต.**

๖. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **ถือจิวรที่ทำค้างไว้หลีกไป** ด้วยคิดว่า จักกลับมา เธออยู่นอกสีมา ให้ทำจิวรผืนนั้น ครั้นทำจิวรเสร็จแล้ว คิดว่าจักกลับมา จักกลับมา แล้วกลับมาทันกฐินเดาะ การเดาะกฐินของภิกษุนั้น (ชื่อว่าเดาะ) **พร้อมกับภิกษุทั้งหลาย.**

• **สมათายฉกกะ ที่ ๔** (การเดาะกฐินด้วยการนำจิวรที่ทำค้างไว้หลีกไป)
[๑๐๓]

๑. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **นำจิวรที่ทำค้างไว้หลีกไป** เธออยู่นอกสีมา เกิดความคิดอย่างนี้ว่า เราจักให้ทำจิวรผืนนี้ ณ ภายนอกสีมานี้แหละ จักไม่กลับ เธอให้ทำจิวรผืนนั้นเสร็จ การเดาะกฐินของภิกษุนั้น **กำหนดด้วยทำจิวรเสร็จ.**

๒. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **นำจิวรที่ทำค้างไว้หลีกไป** เธออยู่นอกสีมา เกิดความคิดอย่างนี้ว่า จักไม่ให้ทำจิวรผืนนี้ จักไม่กลับมา การเดาะกฐินของภิกษุนั้น **กำหนดด้วยตกลงใจ.**

๓. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **นำจิวรที่ทำค้างไว้หลีกไป** เธออยู่นอกสีมา เกิดความคิดอย่างนี้ว่า จักให้ทำจิวรผืนนี้ ณ ภายนอกสีมานี้แหละ จักไม่กลับ แล้วให้ทำจิวรผืนนั้น จิวรของเธอที่ทำอยู่นั้น ได้เสียหาย การเดาะกฐินของภิกษุนั้น **กำหนดด้วยผ้าเสียหาย.**

๔. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **นำจิวรที่ทำค้างไว้หลีกไป** ด้วยคิดว่า จักกลับมา เธออยู่นอกสีมา ให้ทำจิวรผืนนั้น ครั้นทำจิวรเสร็จแล้ว ไต้ยีนขาวว่า ในอาวาสนั้นกฐินเดาะเสียแล้ว การเดาะกฐินของภิกษุนั้น **กำหนดด้วยไต้ยีนขาว.**

๕. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว นำจีวรที่ทำค้างไว้หลักไป ด้วยคิดว่า จักกลับมา เธออยู่นอกสีมา ให้ทำจีวรผืนนั้น ครั้นทำจีวรเสร็จแล้ว คิดว่าจักกลับมา จักกลับมา แล้วล่องครวากฐินเดาะ ณ ภายนอกสีมา การเดาะกฐินของภิกษุนั้น กำหนดด้วยลวงเขต.

๖. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว นำจีวรที่ทำค้างไว้หลักไป ด้วยคิดว่า จักกลับมา เธออยู่นอกสีมา ให้ทำจีวรผืนนั้น ครั้นทำจีวรเสร็จแล้ว คิดว่าจักกลับมา จักกลับมา แล้วกลับมาทันกฐินเดาะ การเดาะกฐินของภิกษุนั้น (ชื่อว่าเดาะ) **พร้อมกับภิกษุทั้งหลาย.**

• **การเดาะกฐินกำหนดด้วยทำจีวรเสร็จเป็นต้น**

[๑๐๔]

๑. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว ถือจีวรหลักไป เธออยู่นอกสีมา เกิดความคิดอย่างนี้ว่าจักให้ทำจีวรผืนนี้ ณ ภายนอกสีมานี้แหละ จักไม่กลับมา เธอให้ทำจีวรผืนนั้นเสร็จ การเดาะกฐินของภิกษุนั้น **กำหนดด้วยทำจีวรเสร็จ.**

๒. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว ถือจีวรหลักไป เธออยู่นอกสีมา เกิดความคิดอย่างนี้ว่า จักไม่ทำให้ทำจีวรผืนนี้ จักไม่กลับ การเดาะกฐินของภิกษุนั้น **กำหนดด้วยตกลงใจ.**

๓. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว ถือจีวรหลักไป เธออยู่นอกสีมา เกิดความคิดอย่างนี้ว่า จักให้ทำจีวรผืนนี้ ณ ภายนอกสีมานี้แหละ จักไม่กลับ แล้วให้ทำจีวรผืนนั้น จีวรของเธอที่ทำอยู่นั้นได้เสียหาย การเดาะกฐินของภิกษุนั้น **กำหนดด้วยผ้าเสียหาย.**

[๑๐๕]

๔. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว ถือจีวรหลักไป ด้วยตั้งใจว่า จักไม่กลับมา เธออยู่นอกสีมา เกิดความคิดอย่างนี้ว่า จักให้ทำจีวรผืนนี้ ณ ภายนอกสีมานี้แหละ เธอให้ทำจีวรผืนนั้นเสร็จ การเดาะกฐินของภิกษุนั้น **กำหนดด้วยทำจีวรเสร็จ.**

๕. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **ถือจิวรหลีกไป** ด้วยตั้งใจว่า จักไม่กลับมา เธออยู่นอกสีมา เกิดความคิดอย่างนี้ว่า จักไม่ทำให้จิวรผินนี้ การเดาะกฐินของภิกษุ นั้น **กำหนดด้วยตกลงใจ.**

๖. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **ถือจิวรหลีกไป** ด้วยตั้งใจว่า จักไม่กลับมา เธออยู่นอกสีมาเกิดความคิดอย่างนี้ว่า จักให้ทำจิวรผินนี้ ณ ภายนอกสีมานี้แหละ แล้วให้ทำจิวรผินนั้น จิวรของเธอที่ทำอยู่นั้น ได้เสียหาย การเดาะกฐินของภิกษุ นั้น **กำหนดด้วยผ้าเสียหาย.**

[๑๐๖]

๗. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **ถือจิวรหลีกไป** ด้วยไม่ตั้งใจ คือ เธอไม่ได้คิดว่าจักกลับมา และไม่ได้คิดว่าจักไม่กลับมา เธออยู่นอกสีมา เกิดความคิดอย่างนี้ว่า จักให้ทำจิวรผินนี้ ณ ภายนอกสีมานี้แหละ จักไม่กลับ เธอให้ทำจิวรผินนั้นเสร็จ การเดาะกฐินของภิกษุ นั้น **กำหนดด้วยทำจิวรเสร็จ.**

๘. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **ถือจิวรหลีกไป** ด้วยไม่ตั้งใจ คือ เธอไม่ได้คิดว่าจักกลับมา และไม่ได้คิดว่าจักไม่กลับมา เธออยู่นอกสีมา เกิดความคิดอย่างนี้ว่า จักไม่ทำให้ทำจิวรผินนี้ จักไม่กลับ การเดาะกฐินของภิกษุ นั้น **กำหนดด้วยตกลงใจ.**

๙. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **ถือจิวรหลีกไป** ด้วยไม่ตั้งใจ คือ เธอไม่ได้คิดว่าจักกลับมา และไม่ได้คิดว่าจักไม่กลับมา เธออยู่นอกสีมา เกิดความคิดอย่างนี้ว่า จักให้ทำจิวรผินนี้ ณ ภายนอก สีมานี้แหละ จักไม่กลับแล้วให้ทำจิวรผินนั้น จิวรของเธอที่ทำอยู่นั้น ได้เสียหาย การเดาะกฐินของภิกษุ นั้น **กำหนดด้วยผ้าเสียหาย.**

[๑๐๗]

๑๐. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **ถือจิวรหลีกไป** ด้วยคิดว่า จักกลับมา เธออยู่นอกสีมา เกิดความคิดอย่างนี้ว่าจักให้ทำจิวรผินนี้ ณ ภายนอก สีมานี้แหละ จักไม่กลับ เธอให้ทำจิวรผินนั้นเสร็จ การเดาะกฐินของภิกษุ นั้น **กำหนดด้วยทำจิวรเสร็จ.**

๑๑. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **ถือจีวรหลีกไป** ด้วยตั้งใจว่า จักกลับมา เธออยู่นอกสีมา เกิดความคิดอย่างนี้ว่า จักไม่ให้ทำจีวรผืนนี้ จักไม่กลับ การเดาะกฐินของภิกษุนั้น **กำหนดด้วยตกลงใจ.**

๑๒. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **ถือจีวรหลีกไป** ด้วยคิดว่า จักกลับมา เธออยู่นอกสีมา เกิดความคิดอย่างนี้ว่า จักให้ทำจีวรผืนนี้ ณ ภายนอกสีมานี้แหละ จักไม่กลับ แล้วให้ทำจีวรผืนนั้น จีวรของเธอที่ทำอยู่นั้น ได้เสียหาย การเดาะกฐินของภิกษุนั้น **กำหนดด้วยผ้าเสียหาย.**

๑๓. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **ถือจีวรหลีกไป** ด้วยคิดว่า จักกลับมา เธออยู่นอกสีมา ให้ทำจีวรผืนนั้น ครั้นทำจีวรเสร็จแล้ว ได้ยินข่าวว่า ในอาวาสนั้นกฐินเดาะแล้ว การเดาะกฐินของภิกษุนั้น **กำหนดด้วยได้ยินข่าว.**

๑๔. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **ถือจีวรหลีกไป** ด้วยคิดว่า จักกลับมา เธออยู่นอกสีมา ให้ทำจีวรผืนนั้น ครั้นทำจีวรเสร็จแล้ว คิดว่าจักกลับมา จักกลับมา แล้วล้วงครวากฐินเดาะ ณ ภายนอกสีมา การเดาะกฐินของภิกษุนั้น **กำหนดด้วยล้วงเขต.**

๑๕. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **ถือจีวรหลีกไป** ด้วยคิดว่า จักกลับมา เธออยู่นอกสีมา ให้ทำจีวรผืนนั้น ครั้นทำจีวรเสร็จแล้ว คิดว่าจักกลับมา จักกลับมา แล้วกลับมาทันกฐินเดาะ การเดาะกฐินของภิกษุนั้น **พร้อมกับภิกษุทั้งหลาย.**

[๑๐๘]

ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **นำจีวรหลีกไป**^๑ ... (พึงขยายความโดยละเอียดเหมือนวาระที่ว่าด้วยเรื่อง การเดาะกฐิน กำหนดด้วยถือจีวรหลีกไป).

๑. พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง ปีพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๐๐, พ.ศ. ๒๕๑๔ และ พ.ศ. ๒๕๒๕ ใช้ว่า ถือจีวรหลีกไป ซึ่งบาลีมีว่า จีวร สมาทาย ปกุกมติ แปลได้ว่า นำจีวรหลีกไป -ผู้รวบรวม

ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **ถือจิวรที่ทำค้างไว้หลีกไป** เธออยู่นอกสีมา เกิดความคิดอย่างนี้ว่า จักให้ทำจิวรผืนนี้ ณ ภายนอกสีมานี้แหละ จักไม่กลับ เธอให้ทำจิวรผืนนั้นเสร็จ การเดาะกฐินของภิกษุนั้น **กำหนดด้วยทำจิวรเสร็จ ...** (พึงขยายความโดยละเอียดเหมือนนวาระ ที่ว่าด้วยเรื่อง การเดาะกฐิน กำหนดด้วยนำจิวรที่ทำค้างไว้หลีกไป).

[๑๐๙]

๑. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **นำจิวรที่ทำค้างไว้หลีกไป** เธออยู่นอกสีมา เกิดความคิดอย่างนี้ว่า จักให้ทำจิวรผืนนี้ ณ ภายนอกสีมานี้แหละ จักไม่กลับ เธอให้ทำจิวรผืนนั้นเสร็จ การเดาะกฐินของภิกษุนั้น **กำหนดด้วยทำจิวรเสร็จ.**

๒. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **นำจิวรที่ทำค้างไว้หลีกไป** เธออยู่นอกสีมา เกิดความคิดอย่างนี้ว่า จักไม่ให้นำจิวรผืนนี้ จักไม่กลับ การเดาะกฐินของภิกษุนั้น **กำหนดด้วยตกลงใจ.**

๓. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **นำจิวรที่ทำค้างไว้หลีกไป** เธออยู่นอกสีมา เกิดความคิดอย่างนี้ว่า จักให้ทำจิวรผืนนี้ ณ ภายนอกสีมานี้แหละ จักไม่กลับ แล้วให้ทำจิวรผืนนั้น จิวรของเธอที่ทำอยู่นั้น ได้เสียหาย การเดาะกฐินของภิกษุนั้น **กำหนดด้วยผ้าเสียหาย.**

[๑๑๐]

๔. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **นำจิวรที่ทำค้างไว้หลีกไป** ด้วยคิดว่า จักไม่กลับมา เธออยู่นอกสีมา เกิดความคิดอย่างนี้ว่า จักให้ทำจิวรผืนนี้ ณ ภายนอกสีมานี้แหละ เธอให้ทำจิวรผืนนั้นเสร็จ การเดาะกฐินของภิกษุนั้น **กำหนดด้วยทำจิวรเสร็จ.**

๕. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **นำจิวรที่ทำค้างไว้หลีกไป** ด้วยคิดว่า จักไม่กลับมา เธออยู่นอกสีมา เกิดความคิดอย่างนี้ว่า จักไม่ให้นำจิวรผืนนี้แหละ การเดาะกฐินของภิกษุนั้น **กำหนดด้วยตกลงใจ.**

๖. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **นำจิวรที่ทำค้างไว้หลีกไป** ด้วยคิดว่า จักไม่กลับมา เธออยู่นอกสีมา เกิดความคิดอย่างนี้ว่า จักให้ทำจิวรผืนนี้ ณ ภายนอกสีมานี้แหละ แล้วให้ทำจิวรผืนนั้น จิวรของเธอที่ทำอยู่นั้น ได้เสียหาย การเดาะกฐินของภิกษุนั้น **กำหนดด้วยผ้าเสียหาย.**

[๑๑๑]

๗. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **นำจีวรที่ทำค้างไว้หลิกลงไป** ด้วยไม่ตั้งใจ คือไม่ได้คิดว่าจักกลับมา และไม่ได้คิดว่าจักไม่กลับมา เธออยู่นอกสีมา เกิดความคิดอย่างนี้ว่า จักให้ทำจีวรผืนนี้ ณ ภายนอกสีมานี้แหละ จักไม่กลับมา เธอให้ทำจีวรผืนนั้นเสร็จ การเดาะกฐินของภิกษุนั้น **กำหนดด้วยทำจีวรเสร็จ.**

๘. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **นำจีวรที่ทำค้างไว้หลิกลงไป** ด้วยไม่ตั้งใจ คือไม่ได้คิดว่าจักกลับมาและไม่ได้คิดว่าจักไม่กลับมา เธออยู่นอกสีมา เกิดความคิดอย่างนี้ว่า จักไม่ทำจีวรผืนนี้ จักไม่กลับมา การเดาะกฐินของภิกษุนั้น **กำหนดด้วยตกลงใจ.**

๙. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **นำจีวรที่ทำค้างไว้หลิกลงไป** ด้วยไม่ตั้งใจ คือไม่ได้คิดว่าจักกลับมาและไม่ได้คิดว่าจักกลับมา เธออยู่นอกสีมา เกิดความคิดอย่างนี้ว่า จักให้ทำจีวรผืนนี้ ณ ภายนอกสีมานี้แหละ จักไม่กลับมา แล้วให้ทำจีวรผืนนั้น จีวรของเธอที่ทำอยู่นั้นได้เสียหาย การเดาะกฐินของภิกษุนั้น **กำหนดด้วยผ้าเสียหาย.**

[๑๑๒]

๑๐. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **นำจีวรที่ทำค้างไว้หลิกลงไป** ด้วยคิดว่าจักกลับมา เธออยู่นอกสีมา เกิดความคิดอย่างนี้ว่า จักให้ทำจีวรผืนนี้ ณ ภายนอกสีมานี้แหละ จักไม่กลับมาละ เธอให้ทำจีวรผืนนั้นเสร็จ การเดาะกฐินของภิกษุนั้น **กำหนดด้วยทำจีวรเสร็จ.**

๑๑. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **นำจีวรที่ทำค้างไว้หลิกลงไป** ด้วยคิดว่าจักกลับมา เธออยู่นอกสีมาเกิดความคิดอย่างนี้ว่า จักไม่ทำจีวรผืนนี้ จักไม่กลับมา การเดาะกฐินของภิกษุนั้น **กำหนดด้วยตกลงใจ.**

๑๒. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **นำจีวรที่ทำค้างไว้หลิกลงไป** ด้วยคิดว่าจักกลับมา เธออยู่นอกสีมา เกิดความคิดอย่างนี้ว่า จักให้ทำจีวรนี้ ณ ภายนอกสีมานี้แหละ จักไม่กลับมา เธอให้ทำจีวรนั้น จีวรของเธอที่ทำอยู่นั้นได้เสียหาย การเดาะกฐินของภิกษุนั้น **กำหนดด้วยผ้าเสียหาย.**

๑๓. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **นำจีวรที่ทำค้างไว้หลีกไป** ด้วยคิดว่าจักกลับมา เธออยู่นอกสีมา ให้ทำจีวรผืนนั้น ครั้นทำจีวรเสร็จแล้ว ได้ยินข่าวว่า ในอาวาสนั้น กฐินเดาะเสียแล้ว การเดาะกฐินของภิกษุนั้น **กำหนดด้วยได้ยินข่าว.**

๑๔. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **นำจีวรที่ทำค้างไว้หลีกไป** ด้วยคิดว่าจักกลับมา เธออยู่นอกสีมา ให้ทำจีวรผืนนั้น ครั้นทำจีวรเสร็จแล้ว คิดว่าจักกลับมา จักกลับมา แล้วล่องควราวกฐินเดาะ ณ ภายนอกสีมา การเดาะกฐินของภิกษุนั้น **กำหนดด้วยล่องเขต.**

๑๕. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **นำจีวรที่ทำค้างไว้หลีกไป** ด้วยคิดว่าจักกลับมา เธออยู่นอกสีมา ให้ทำจีวรผืนนั้น ครั้นทำจีวรเสร็จแล้วคิดว่าจักกลับมา จักกลับมา แล้วกลับมาทันทกฐินเดาะ การเดาะกฐินของภิกษุนั้น **พร้อมกับภิกษุทั้งหลาย.**

• **ความสิ้นหวัง ๑๒ หมวด**

[๑๑๓]

๑. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **หลีกไปด้วยหวังจะได้จีวร** เธออยู่นอกสีมา เข้าไปยังที่ซึ่งมีหวังจะได้จีวรนั้น ได้ไม่สมหวัง ไม่ได้ตามหวัง เธอคิดอย่างนี้ว่า จักให้ทำจีวรผืนนี้ ณ ภายนอกสีมานี้แหละ จักไม่กลับ เธอให้ทำจีวรผืนนั้นเสร็จ การเดาะกฐินของภิกษุนั้น **กำหนดด้วยทำจีวรเสร็จ.**

๒. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **หลีกไปด้วยหวังจะได้จีวร** เธออยู่นอกสีมา เข้าไปยังที่ซึ่งมีหวังจะได้จีวรนั้น ได้ไม่สมหวัง ไม่ได้ตามหวัง เธอคิดอย่างนี้ว่า จักไม่ให้ทำจีวรผืนนี้ จักไม่กลับ การเดาะกฐินของภิกษุนั้น **กำหนดด้วยตกลงใจ.**

๓. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **หลีกไปด้วยหวังจะได้จีวร** เธออยู่นอกสีมา เข้าไปยังที่ซึ่งมีหวังจะได้จีวรนั้น ได้ไม่สมหวัง ไม่ได้ตามหวัง เธอคิดอย่างนี้ว่า จักให้ทำจีวรผืนนี้ ณ ภายนอกสีมานี้แหละ จักไม่กลับ เธอให้ทำจีวรผืนนั้น จีวรของเธอที่ทำอยู่นั้นได้เสียหาย การเดาะกฐินของภิกษุนั้น **กำหนดด้วยผ้าเสียหาย.**

๔. ฝึกฝนได้กราบทูลแล้ว **หลีกไปด้วยหวังจะได้จิ๋ว** เธออยู่นอกสีมา เกิดความคิดอย่างนี้ว่า จักเข้าไปยังที่ซึ่งมีหวังว่าจะได้จิ๋วนี้ ณ ภายนอกสีมานี้แหละ จักไม่กลับ แล้วเข้าไปยังที่ซึ่งมีหวังว่าจะได้จิ๋ว นั้น เธอสิ้นหวังว่าจะได้จิ๋ว นั้น การเดาะกลืนของภิกษุ นั้น **กำหนดด้วยสิ้นหวัง.**

[๑๑๔]

๕. ฝึกฝนได้กราบทูลแล้ว **หลีกไปด้วยหวังจะได้จิ๋ว** คิดว่า จักไม่กลับมา เธออยู่นอกสีมา เข้าไปยังที่ซึ่งมีหวังจะได้จิ๋ว นั้น ได้ไม่สมหวัง ไม่ได้ตามหวัง เธอคิดอย่างนี้ว่า จักให้ทำจิ๋ว ผีนี ณ ภายนอกสีมานี้แหละ เธอให้ทำจิ๋ว ผีนี นั้นเสร็จ การเดาะกลืนของภิกษุ นั้น **กำหนดด้วยทำจิ๋วเสร็จ.**

๖. ฝึกฝนได้กราบทูลแล้ว **หลีกไปด้วยหวังจะได้จิ๋ว** คิดว่า จักไม่กลับมา เธออยู่นอกสีมา เข้าไปยังที่ซึ่งมีหวังจะได้จิ๋ว นั้น ได้ไม่สมหวัง ไม่ได้ตามหวัง เธอคิดอย่างนี้ว่า จักไม่ทำจิ๋ว ผีนี การเดาะกลืนของภิกษุ นั้น **กำหนดด้วยตกลงใจ.**

๗. ฝึกฝนได้กราบทูลแล้ว **หลีกไปด้วยหวังจะได้จิ๋ว** คิดว่า จักไม่กลับมา เธออยู่นอกสีมา เข้าไปยังที่ซึ่งมีหวังจะได้จิ๋ว นั้น ได้ไม่สมหวัง ไม่ได้ตามหวัง เธอคิดอย่างนี้ว่า จักให้ทำจิ๋ว ผีนี ณ ภายนอกสีมานี้แหละ เธอให้ทำจิ๋ว ผีนี นั้นเสร็จ จิ๋ว ของเธอ ที่ทำอยู่นั้น ได้เสียหาย การเดาะกลืนของภิกษุ นั้น **กำหนดด้วยผ้าเสียหาย.**

๘. ฝึกฝนได้กราบทูลแล้ว **หลีกไปด้วยหวังจะได้จิ๋ว** คิดว่า จักไม่กลับมา เธออยู่นอกสีมา เกิดความคิดอย่างนี้ว่า จักเข้าไปยังที่ซึ่งมีหวังจะได้จิ๋ว นี้ ณ ภายนอกสีมานี้แหละ แล้วเข้าไปยังที่ซึ่งมีหวังจะได้จิ๋ว นั้น เธอสิ้นหวังว่าจะได้จิ๋ว นั้น การเดาะกลืนของภิกษุ นั้น **กำหนดด้วยสิ้นหวัง.**

[๑๑๕]

๙. ฝึกฝนได้กราบทูลแล้ว **หลีกไปด้วยหวังจะได้จิ๋ว** โดยไม่ได้ตั้งใจคือ เธอไม่ได้คิดว่าจะกลับ และไม่คิดว่าจักไม่กลับมา เธออยู่

นอกสึมา เข้าไปยังที่ซึ่งมีหวังจะได้จิวรนั้นได้ไม่สมหวัง ไม่ได้ตามหวัง เธอคิดอย่างนี้ว่า จักให้ทำจิวรผืนนี้ ณ ภายนอกสึมานี้แหละ จักไม่กลับ เธอให้ทำจิวรผืนนั้นเสร็จการเดาะกฐินของภิกษุ นั้น **กำหนดด้วยทำจิวรเสร็จ.**

๑๐. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **หลีกไปด้วยหวังจะได้จิวร** โดยไม่ตั้งใจ คือ เธอไม่ได้คิดว่า จะกลับมา และไม่ได้คิดว่าจักไม่กลับมา เธออยู่นอกสึมา เข้าไปยังที่ซึ่งมีหวังจะได้จิวรนั้น ได้ไม่สมหวัง ไม่ได้ตามหวัง เธอคิดอย่างนี้ว่า จักไม่ให้ทำจิวรผืนนี้ จักไม่กลับ การเดาะกฐินของภิกษุ นั้น **กำหนดด้วยตกลงใจ.**

๑๑. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **หลีกไปด้วยหวังจะได้จิวร** โดยไม่ตั้งใจ คือเธอไม่ได้คิดว่า จะกลับมา และไม่ได้คิดว่าจักไม่กลับมา เธออยู่นอกสึมา เข้าไปยังที่ซึ่งมีหวังจะได้จิวรนั้น ได้ไม่สมหวัง ไม่ได้ตามหวัง เธอคิดอย่างนี้ว่า จักให้ทำจิวรผืนนี้ ณ ภายนอกสึมานี้แหละ จักไม่กลับ เธอให้ทำจิวรผืนนั้นเสร็จ จีวรของเธอที่ทำอยู่นั้นได้เสียหาย การเดาะกฐินของภิกษุ นั้น **กำหนดด้วยผ้าเสียหาย.**

๑๒. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **หลีกไปด้วยหวังจะได้จิวร** โดยไม่ตั้งใจ คือ เธอไม่ได้คิดว่าจักกลับมา และไม่ได้คิดว่าจักไม่กลับมา เธออยู่นอกสึมา เกิดความคิดอย่างนี้ว่า จักเข้าไปยังที่ซึ่งมีหวังจะได้จิวรนั้น ณ ภายนอกสึมานี้แหละ จักไม่กลับ แล้วเข้าไปยังที่ซึ่งมีหวังจะได้จิวรนั้น เธอสิ้นหวังว่าจะได้จิวรนั้น การเดาะกฐินของภิกษุ นั้น **กำหนดด้วยสิ้นหวัง.**

• ความสมหวัง ๑๒ หมวด

[๑๑๖]

๑. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **หลีกไปด้วยหวังจะได้จิวร** คิดว่าจักกลับมา เธออยู่นอกสึมา เข้าไปยังที่ซึ่งมีหวังจะได้จิวรนั้น ได้สมหวัง ไม่ได้ผิดหวัง เธอคิดอย่างนี้ว่า จักให้ทำจิวรผืนนี้ ณ ภายนอกสึมานี้แหละ จักไม่กลับ เธอให้ทำจิวรผืนนั้นเสร็จ การเดาะกฐินของภิกษุ นั้น **กำหนดด้วยทำจิวรเสร็จ.**

๒. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **หลีกไปด้วยหวังจะได้จีวร** คิดว่าจักกลับมา เธออยู่นอกสีมา เข้าไปยังที่ซึ่งมีหวังจะได้จีวรนั้น ได้สมหวัง ไม่ได้ผิดหวัง เธอคิดอย่างนี้ว่า จักไม่ทำให้ทำจีวรผืนนี้ จักไม่กลับ การเดาะกฐินของภิกษุนั้น **กำหนดด้วยตกลงใจ.**

๓. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **หลีกไปด้วยหวังจะได้จีวร** คิดว่าจักกลับมา เธออยู่นอกสีมา เข้าไปยังที่ซึ่งมีหวังจะได้จีวรนั้น ได้สมหวัง ไม่ได้ผิดหวัง เธอคิดอย่างนี้ว่า จักให้ทำจีวรผืนนี้ ณ ภายนอกสีมานี้ แหละ จักไม่กลับ เธอให้ทำจีวรผืนนั้นเสร็จ จีวรของเธอที่ทำอยู่นั้น ได้เสีย หรือหาย การเดาะกฐินของภิกษุนั้น **กำหนดด้วยผ้าเสียหาย.**

๔. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **หลีกไปด้วยหวังจะได้จีวร** คิดว่าจักกลับมา เธออยู่นอกสีมา เกิดความคิดอย่างนี้ว่า จักเข้าไปยังที่ซึ่งมีหวังจะได้จีวรนี้ ณ ภายนอกสีมานี้ แหละ จักไม่กลับ แล้วเข้าไปยังที่ซึ่งมีหวังจะได้จีวรผืนนั้น เธอสิ้นหวังว่าจะได้จีวรผืนนั้น การเดาะกฐินของภิกษุนั้น **กำหนดด้วยสิ้นหวัง.**

[๑๑๗]

๕. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **หลีกไปด้วยหวังจะได้จีวร** คิดว่าจักกลับมา เธออยู่นอกสีมา ได้ยินข่าวว่า ในอาวาสนั้นกฐินเดาะเสียแล้ว จึงคิดอย่างนี้ว่า เพราะกฐินในอาวาสนั้นเดาะ จักเข้าไปยังที่ซึ่งมีหวังจะได้จีวรนี้ ณ ภายนอกสีมานี้ แหละ เธอเข้าไปยังที่ซึ่งมีหวังจะได้จีวรนั้น ได้สมหวัง ไม่ได้ผิดหวัง เธอคิดอย่างนี้ว่า จักให้ทำจีวรผืนนี้ ณ ภายนอกสีมานี้ แหละ จักไม่กลับ เธอให้ทำจีวรผืนนั้นเสร็จ การเดาะกฐินของภิกษุนั้น **กำหนดด้วยทำจีวรเสร็จ.**

๖. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **หลีกไปด้วยหวังจะได้จีวร** คิดว่าจะกลับมา เธออยู่นอกสีมา ได้ยินข่าวว่า ในอาวาสนั้นกฐินเดาะเสียแล้ว จึงคิดอย่างนี้ว่า เพราะกฐินในอาวาสนั้นเดาะ จักเข้าไปยังที่ซึ่งมีหวังจะได้จีวรนี้ ณ ภายนอกสีมานี้ แหละ เธอเข้าไปยังที่ซึ่งมีหวังจะได้จีวรนั้น ได้สมหวัง ไม่ได้ผิดหวัง เธอคิดอย่างนี้ว่า จักไม่ทำให้ทำจีวรผืนนี้ จักไม่กลับ การเดาะกฐินของภิกษุนั้น **กำหนดด้วยตกลงใจ.**

๗. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **หลีกไปด้วยหวังจะได้จีวร** คิดว่าจะกลับมา เธออยู่นอกสีมา ได้ยินข่าวว่า ในอาวาสนั้นกฐินเดาะเสียแล้ว จึงคิดอย่างนี้ว่า เพราะกฐินในอาวาสนั้นเดาะ จักเข้าไปยังที่ซึ่งมีหวังจะได้จีวรนี้ ณ ภายนอกสีมานี้แหละ จักไม่กลับ แล้วเข้าไปยังที่ซึ่งมีหวัง จะได้จีวรนั้น เธอสิ้นหวังจะได้เป็นอย่างนี้ว่า จักให้ทำจีวรผืนนี้ ณ ภายนอกสีมานี้แหละ จักไม่กลับ แล้วให้ทำจีวรผืนนั้น จีวรของเธอที่ทำอยู่นั้นได้เสียหาย การเดาะกฐินของภิกษุนั้นกำหนดด้วยฝ่าเสียหาย.

๘. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **หลีกไปด้วยหวังจะได้จีวร** คิดว่าจักกลับมา เธออยู่นอกสีมา ได้ทราบข่าวว่า ในอาวาสนั้นกฐินเดาะเสียแล้ว จึงคิดอย่างนี้ว่า เพราะกฐินในอาวาสนั้นเดาะ จักเข้าไปยังที่ซึ่งมีหวังจะได้จีวรนี้ ณ ภายนอกสีมานี้แหละ จักไม่กลับ แล้วเข้าไปยังที่ซึ่งมีหวังจะได้จีวรนั้น เธอสิ้นหวังจะได้จีวรผืนนั้น การเดาะกฐินของภิกษุนั้นกำหนดด้วยสิ้นหวัง.

[๑๑๘]

๙. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **หลีกไปด้วยหวังจะได้จีวร** คิดว่าจักกลับมา เธออยู่นอกสีมา เข้าไปยังที่ซึ่งมีหวังจะได้จีวรนั้น ได้สมหวังไม่ได้ผิดหวัง เธอให้ทำจีวรผืนนั้น ครั้นทำจีวรเสร็จแล้วได้ยินข่าวว่า ในอาวาสนั้นกฐินเดาะเสีย การเดาะกฐินของภิกษุนั้น กำหนดด้วยได้ยินข่าว.

๑๐. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **หลีกไปด้วยหวังจะได้จีวร** คิดว่าจักกลับมา เธออยู่นอกสีมาเกิดความคิดอย่างนี้ว่า จักเข้าไปยังที่ซึ่งมีหวังจะได้จีวรนี้ ณ ภายนอกสีมานี้แหละ จักไม่กลับ แล้วเข้าไปยังที่ซึ่งมีหวังจะได้จีวรนั้น เธอสิ้นหวังจะได้จีวรนั้น การเดาะกฐินของภิกษุนั้น กำหนดด้วยสิ้นหวัง.

๑๑. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **หลีกไปด้วยหวังจะได้จีวร** คิดว่าจักกลับมา เธออยู่นอกสีมา เข้าไปยังที่ซึ่งมีหวังจะได้จีวรนั้น ได้สมหวัง

ไม่ได้ผิดหวัง เธอให้ทำจิวรนั้น ครั้นทำจิวรเสร็จแล้ว คิดว่าจักกลับมา จักกลับมา ล้วงครวาคะกะฐินนอกสีมา การเคาะกะฐินของภิกษุ นั้น **กำหนดด้วยลวงเขต.**

๑๒. ภิกษุได้กรานกะฐินแล้ว **หลีกไปด้วยหวังจะได้จิวร** คิดว่า จักกลับมา เธออยู่นอกสีมา เข้าไปยังที่ซึ่งมีหวังจะได้จิวรนั้น ได้สมหวัง ไม่ได้ผิดหวัง เธอให้ทำจิวรนั้น ครั้นทำจิวรเสร็จแล้ว คิดว่าจักกลับมา จักกลับมา แล้วกลับมาทันกะฐินเคาะ การเคาะกะฐินของภิกษุ นั้น **พร้อมกับภิกษุทั้งหลาย.**

• **กรณียะ ๑๒ หมวด**

[๑๑๙]

๑. ภิกษุได้กรานกะฐินแล้ว **หลีกไปด้วยกรณียะบางอย่าง** เธออยู่นอกสีมา มีความหวังจะได้จิวร เธอเข้าไปยังที่ซึ่งมีหวังจะได้จิวรนั้น ได้ไม่สมหวัง ไม่ได้ตามหวัง จึงคิดอย่างนี้ว่า จักให้ทำจิวรนี้ ณ ภายนอกสีมานี้แหละ จักไม่กลับ เธอให้ทำจิวรนั้นเสร็จ การเคาะกะฐินของภิกษุ นั้น **กำหนดด้วยทำจิวรเสร็จ.**

๒. ภิกษุได้กรานกะฐินแล้ว **หลีกไปด้วยกรณียะบางอย่าง** เธออยู่นอกสีมา มีความหวังว่าจะได้จิวร เธอเข้าไปยังที่ซึ่งมีหวังว่าจะได้จิวรนั้น ได้ไม่สมหวัง ไม่ได้ตามหวัง จึงคิดอย่างนี้ว่า จักไม่ให้ทำจิวรนี้ จักไม่กลับ การเคาะกะฐินของภิกษุ นั้น **กำหนดด้วยตกลงใจ.**

๓. ภิกษุได้กรานกะฐินแล้ว **หลีกไปด้วยกรณียะบางอย่าง** เธออยู่นอกสีมา มีความหวังว่าจะได้จิวร เธอเข้าไปยังที่ซึ่งมีหวังจะได้จิวรนั้น ได้ไม่สมหวัง ไม่ได้ตามหวัง จึงคิดอย่างนี้ว่า จักให้ทำจิวรนี้ ณ ภายนอกสีมานี้แหละ จักไม่กลับ จึงให้ทำจิวรนั้น จิวรของเธอที่ ทำอยู่นั้นได้เสีย หรือหาย การเคาะกะฐินของภิกษุ นั้น **กำหนดด้วยผ้าเสียหาย.**

๔. ภิกษุได้กรานกะฐินแล้ว **หลีกไปด้วยกรณียะบางอย่าง** เธออยู่นอกสีมา มีความหวังว่าจะได้จิวร จึงคิดอย่างนี้ว่า จักเข้าไปยังที่ซึ่งมี

หวังว่าจะได้จิ๋วนี้ ณ ภายนอกสีมานี้แหละ จักไม่กลับละ จึงเข้าไปยังที่ซึ่งมีหวังจะได้จิ๋วนั้น เธอสิ้นหวังว่าจะได้จิ๋วนั้น การเดาะกฐินของภิกษุ นั้น **กำหนดด้วยสิ้นหวัง.**

[๑๒๐]

๕. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **หลีกไปด้วยกรณียะบางอย่าง** คิดว่าจักไม่กลับมา เธออยู่นอกสีมา มีความหวังว่าจะได้จิ๋ว จึงเข้าไปยังที่ซึ่งมีหวังว่าจะได้จิ๋วนั้น ได้ไม่สมหวัง ไม่ได้ตามหวัง เธอคิดอย่างนี้ว่า จักให้ทำจิ๋วนี้ ณ ภายนอกสีมานี้แหละ แล้วให้ทำจิ๋วนั้นเสร็จ การเดาะกฐินของภิกษุ นั้น **กำหนดด้วยทำจิ๋วเสร็จ.**

๖. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **หลีกไปด้วยกรณียะบางอย่าง** คิดว่าจักไม่กลับมา เธออยู่นอกสีมา มีความหวังว่าจะได้จิ๋ว จึงเข้าไปยังที่ซึ่งมีหวังว่าจะได้จิ๋วนั้น ได้ไม่สมหวัง ไม่ได้ตามหวัง เธอคิดอย่างนี้ว่า จักไม่ทำให้ทำจิ๋วนี้ การเดาะกฐินของภิกษุ นั้น **กำหนดด้วยตกลงใจ.**

๗. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **หลีกไปด้วยกรณียะบางอย่าง** คิดว่าจักไม่กลับมา เธออยู่นอกสีมา มีความหวังว่าจะได้จิ๋ว จึงเข้าไปยังที่ซึ่งมีหวังว่าจะได้จิ๋วนั้น ได้ไม่สมหวัง ไม่ได้ตามหวัง เธอคิดอย่างนี้ว่า จักให้ทำจิ๋วนี้ ณ ภายนอกสีมานี้แหละ แล้วให้ทำจิ๋วนั้น จิ๋วของเธอที่ ทำอยู่นั้นได้เสียหาย การเดาะกฐินของภิกษุ นั้น **กำหนดด้วยผ้าเสียหาย.**

๘. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **หลีกไปด้วยกรณียะบางอย่าง** คิดว่าจักไม่กลับ เธออยู่นอกสีมา มีความหวังว่าจะได้จิ๋ว จึงคิดอย่างนี้ว่า จักเข้าไปยังที่ซึ่งมีหวังว่าจะได้จิ๋วนี้ ณ ภายนอกสีมานี้แหละ แล้วเข้าไปยังที่ซึ่งมีหวังว่าจะได้จิ๋วนั้น เธอสิ้นหวังว่าจะได้จิ๋วนั้น การเดาะกฐินของภิกษุ นั้น **กำหนดด้วยสิ้นหวัง.**

[๑๒๑]

๙. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **หลีกไปด้วยกรณียะบางอย่าง** โดยไม่ตั้งใจคือ เธอไม่ได้คิดว่าจักกลับมา และไม่ได้คิดว่าจักไม่กลับมา

เธออยู่นอกสี่มา มีความหวังว่าจะได้จิ๋ว จึงเข้าไปยังที่ซึ่งมีหวังว่าจะได้จิ๋ว นั่น ได้ไม่สมหวัง ไม่ได้ตามหวัง เธอคิดอย่างนี้ว่า จักให้ทำจิ๋วนี้ ณ ภายนอกสี่มานี้แหละ จักไม่กลับจึงให้ทำจิ๋วนี้เสร็จ การเตาะกฐินของภิกษุนี้ **กำหนดด้วยทำจิ๋วเสร็จ.**

๑๐. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **หลีกไปด้วยกรณียะบางอย่าง** โดยไม่ตั้งใจ คือ เธอไม่ได้คิดว่าจักกลับมา และไม่ได้คิดว่าจักไม่กลับมา เธออยู่นอกสี่มา มีความหวังว่าจะได้จิ๋ว จึงเข้าไปยังที่ซึ่งมีหวังว่าจะได้จิ๋ว นั่น ได้ไม่สมหวัง ไม่ได้ตามหวัง เธอคิดอย่างนี้ว่า จักไม่ให้ทำจิ๋วนี้ จักไม่กลับละ การเตาะกฐินของภิกษุนี้ **กำหนดด้วยตกลงใจ.**

๑๑. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **หลีกไปด้วยกรณียะบางอย่าง** โดยไม่ตั้งใจ คือ เธอไม่ได้คิดว่าจักกลับ และไม่ได้คิดว่าจักไม่กลับมา เธออยู่นอกสี่มา มีความหวังว่าจะได้จิ๋ว จึงเข้าไปยังที่ซึ่งมีหวังว่าจะได้จิ๋ว นั่น ได้ไม่สมหวัง ไม่ได้ตามหวัง เธอคิดอย่างนี้ว่า จักให้ทำจิ๋วนี้ ณ ภายนอกสี่มานี้แหละ จักไม่กลับ แล้วให้ทำจิ๋วนี้ จิ๋วของเธอที่ทำอยู่นั้นได้เสียหาย การเตาะกฐินของภิกษุนี้ **กำหนดด้วยผ้าเสียหาย.**

๑๒. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **หลีกไปด้วยกรณียะบางอย่าง** โดยไม่ตั้งใจ คือ เธอไม่ได้คิดว่า จักกลับมา และไม่ได้คิดว่าจักไม่กลับมา เธออยู่นอกสี่มา มีความหวังว่าจะได้จิ๋ว จึงคิดอย่างนี้ว่า จักเข้าไปยังที่ซึ่งมีหวังว่าจะได้จิ๋วนี้ ณ ภายนอกสี่มานี้แหละ จักไม่กลับละ แล้วเข้าไปยังที่ซึ่งมีหวังว่าจะได้จิ๋วนี้ เธอสิ้นหวังที่จะได้จิ๋วนี้ การเตาะกฐินของภิกษุนี้ **กำหนดด้วยสิ้นหวัง.**

• **หวังได้ส่วนจิ๋ว ๙ วิธี**

[๑๒๒]

๑. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **ประสงค์จะไปสู่ทิศ** จึงหลีกไป แต่ยังหวังได้ส่วนจิ๋ว เธอไปสู่ทิศแล้ว ภิกษุทั้งหลายถามว่า อาวุโส คุณจำพรรษาที่ไหน และส่วนจิ๋วของคุณอยู่ที่ไหน เธอตอบอย่างนี้ว่า ผมจำพรรษาในอวาสโน้น และส่วนจิ๋วของผมก็อยู่ที่อวาสโน้น ภิกษุ

เหล่านั้นกล่าวอย่างนี้ว่า อาวุโส คุณจงไปนำจิวรนั้นมา พวกผมจักทำจิวรให้คุณ ณ ที่นี้ เธอกลับไปสู่อาวาสนั้น แล้วถามภิกษุทั้งหลายว่า อาวุโส ส่วนจิวรของผมนอยู่ที่ไหน ภิกษุเหล่านั้นตอบ อย่างนี้ว่า อาวุโส นี่ส่วนจิวรของคุณ ๆ จักไปไหน เธอตอบอย่างนี้ว่า ผมจักไปสู่อาวาสที่อื่นนั่น ภิกษุทั้งหลายในอาวาสนั้นจักทำจิวรให้ผม ภิกษุเหล่านั้นกล่าวอย่างนี้ว่า ไม่ควร อาวุโส คุณอย่าไปเลย พวกผมจักช่วยทำจิวรให้คุณ ณ ที่นี้ เธอคิดอย่างนี้ว่า จักให้ทำจิวรผืนนี้ ณ ภายนอกสีมานี้แหละ จักไม่กลับ แล้วให้ทำจิวรนั้นเสร็จ การเดาะกฐินของภิกษุนั้น **กำหนดด้วยทำจิวรเสร็จ.**

๒. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **ประสงค์จะไปสู่ทิศ** จึงหลีกไป การเดาะกฐินของภิกษุนั้น **กำหนดด้วยตกลงใจ.**

๓. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **ประสงค์จะไปสู่ทิศ** จึงหลีกไป การเดาะกฐินของภิกษุนั้น **กำหนดด้วยผ้าเสียหาย.**

[๑๒๓]

๔. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **ประสงค์จะไปสู่ทิศ** จึงหลีกไป แต่ยังหวังได้ส่วนจิวร เธอขึ้นไปสู่ทิศแล้ว ภิกษุทั้งหลายถามว่า อาวุโส คุณจำพรรษาที่ไหน และส่วนจิวรของคุณอยู่ที่ไหน เธอตอบอย่างนี้ว่า ผมจำพรรษาในอาวาสโน้น และส่วนจิวรของผมนก็อยู่ที่อาวาสนั้น ภิกษุเหล่านั้นกล่าวอย่างนี้ว่า อาวุโส คุณจงไปนำจิวรนั้นมา พวกผมจักทำจิวรให้คุณ ณ ที่นี้ เธอกลับไปสู่อาวาสนั้นแล้ว ถามภิกษุทั้งหลายว่า อาวุโส ส่วนจิวรของผมนอยู่ที่ไหน ภิกษุเหล่านั้น ตอบอย่างนี้ว่า อาวุโส นี่ส่วนจิวรของคุณ เธอถือจิวรนั้นไปสู่อาวาสแห่งนั้น ภิกษุทั้งหลายในระหว่างทางถามเธอว่า อาวุโส คุณจักไปไหน เธอตอบอย่างนี้ว่า ผมจักไปสู่อาวาสที่อื่นนั่น ภิกษุทั้งหลายในอาวาสนั้น จักทำจิวรให้ผม ภิกษุเหล่านั้นกล่าวอย่างนี้ว่า ไม่ควร อาวุโส อย่าไปเลย พวกผมจักทำจิวรให้คุณ ณ ที่นี้ เธอคิดอย่างนี้ว่า จักให้ทำจิวรนี้ ณ ภายนอกสีมานี้แหละ จักไม่กลับ แล้วให้ทำจิวรนั้นเสร็จ การเดาะกฐินของภิกษุนั้น **กำหนดด้วยทำจิวรเสร็จ.**

๕. ภิกษุได้กราบทูลแล้ว **ประสงค์จะไปสู่อุทิส** จึงหลีกไป แต่ ยังหวังได้ส่วนจีวร เธอนั้นไปสู่อุทิสแล้ว ภิกษุทั้งหลายถามว่า อาวุโส คุณจำพรรษาที่ไหน และส่วนจีวรของคุณอยู่ที่ไหน เธอตอบอย่างนี้ว่า ผมจำพรรษาในอาวาสโน้น และส่วนจีวรของผมก็อยู่ที่อาวาสนั้น ภิกษุเหล่านั้นกล่าวอย่างนี้ว่า อาวุโส คุณจงไปนำจีวรนั้นมา พวกผม จักทำจีวรให้คุณ ณ ที่นี้ เธอกลับไปสู่อาวาสนั้นแล้ว ถามภิกษุทั้งหลาย ว่า อาวุโส ส่วนจีวรของผมอยู่ที่ไหน ภิกษุเหล่านั้นตอบอย่างนี้ว่า อาวุโส นี่ส่วนจีวรของคุณ เธอถือจีวรนั้นไปสู่อาวาสแห่งนั้น ภิกษุทั้งหลาย ในระหว่างทางถามเธอว่า อาวุโส คุณจักไปไหน เธอตอบอย่างนี้ว่า ผมจักไปสู่อาวาสชื่อโน้น ภิกษุทั้งหลายในอาวาสนั้นจักทำ จีวรให้ผม ภิกษุเหล่านั้นกล่าวอย่างนี้ว่า ไม่ควรอาวุโส อย่าไปเลย พวกผมจักทำจีวรให้คุณ ณ ที่นี้ เธอคิดอย่างนี้ว่า จักไม่ให้ทำจีวรนี้ จักไม่กลับ การเดาะกฐินของภิกษุนั้น **กำหนดด้วยตกลงใจ**.

๖. ภิกษุได้กราบทูลแล้ว **ประสงค์จะไปสู่อุทิส** จึงหลีกไป แต่ ยังหวังได้ส่วนจีวรเธอนั้นไปสู่อุทิสแล้ว ภิกษุทั้งหลายถามว่า อาวุโส คุณจำพรรษาที่ไหน และส่วนจีวรของคุณอยู่ที่ไหน เธอตอบอย่างนี้ ว่า ผมจำพรรษาในอาวาสโน้น และส่วนจีวรของผมก็อยู่ที่อาวาสนั้น ภิกษุเหล่านั้นกล่าวอย่างนี้ว่า อาวุโส คุณจงไปนำจีวรนั้นมา พวกผม จักทำจีวรให้คุณ ณ ที่นี้ เธอกลับไปสู่อาวาสนั้นแล้ว ถามภิกษุทั้งหลาย ว่า อาวุโส ส่วนจีวรของผมอยู่ที่ไหน ภิกษุเหล่านั้นตอบอย่างนี้ว่า อาวุโส นี่ส่วนจีวรของคุณ เธอถือจีวรนั้นไปสู่อาวาสแห่งนั้น ภิกษุทั้งหลาย ในระหว่างทางถามเธอนั้นว่า อาวุโส คุณจักไปไหน เธอตอบอย่างนี้ว่า ผมจักไปสู่อาวาสชื่อโน้น ภิกษุทั้งหลายในอาวาสนั้นจักทำจีวรให้ผม ภิกษุเหล่านั้น กล่าวอย่างนี้ว่า ไม่ควร อาวุโส อย่าไปเลย พวกผมจัก ทำจีวรให้คุณ ณ ที่นี้ เธอคิดอย่างนี้ว่า จักให้ทำจีวรนี้ ณ ภายนอก สีมานี้แหละ จักไปกลับ แล้วให้ทำจีวรนั้น จีวรของเธอที่ทำอยู่นั้น ได้เสียหาย การเดาะกฐินของภิกษุนั้น **กำหนดด้วยผ้าเสียหาย**.

[๑๒๔]

๗. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **ประสงค์จะไปสู่อวาส** จึงหลีกไป แต่ยังหวังจะได้จีวร เธอขึ้นไปสู่อวาสแล้ว ภิกษุทั้งหลายถามว่า อวาสุ! คุณจำพรรษาที่ไหน และส่วนจีวรของคุณอยู่ที่ไหน เธอตอบอย่างนี้ว่า ผมจำพรรษาในอวาสโน้น และส่วนจีวรของผมก็อยู่ที่อวาสโน้น ภิกษุเหล่านั้นกล่าวอย่างนี้ว่า อวาสุ! คุณจงไปนำจีวรนั้นมา พวกผมจักทำจีวรให้คุณ ณ ที่นี้ เธอกลับไปสู่อวาสโน้นแล้ว ถามภิกษุทั้งหลายว่า อวาสุ! ส่วนจีวรของคุณอยู่ที่ไหน ภิกษุเหล่านั้นตอบอย่างนี้ว่า นี่ส่วนจีวรของคุณ เธอถือจีวรนั้นมาสู่อวาสโน้น เมื่อเธอมาถึงอวาสโน้นแล้ว ได้คิดอย่างนี้ว่า จักให้ทำจีวรนี้ ณ ภายนอกสิมานี้แหละ จักไม่กลับละ เธอให้ทำจีวรนั้นเสร็จ การเดาะกฐินของภิกษุนั้น **กำหนดด้วยทำจีวรเสร็จ.**

๘. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **ประสงค์จะไปสู่อวาส** เธอคิดอย่างนี้ว่า จักไม่ให้ทำจีวรผืนนี้ จักไม่กลับละ การเดาะกฐินของภิกษุนั้น **กำหนดด้วยตกลงใจ.**

๙. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **ประสงค์จะไปสู่อวาส** จึงหลีกไป เธอคิดอย่างนี้ว่า จักให้ทำจีวรผืนนี้ ณ ภายนอกสิมานี้แหละ จักไม่กลับละ เธอให้ทำจีวรผืนนั้นเสร็จ จีวรของเธอที่ทำอยู่นั้นได้เสียหาย การเดาะกฐินของภิกษุนั้น **กำหนดด้วยผ้าเสียหาย.**

• ผาสุวิหาร คือ อยู่ตามสบาย ๕ ข้อ

[๑๒๕]

๑. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **ต้องการจะอยู่ตามสบาย** จึงถือจีวรหลีกไปด้วยตั้งใจว่า จักไปสู่อวาสชื่อโน้น ถ้าในอวาสนั้น ความสบายจักมีแก่เรา เราจักอยู่ ถ้าความสบายไม่มีแก่เรา เราจักไปสู่อวาสชื่อโน้น ถ้าในอวาสนั้น ความสบายจักมีแก่เรา เราจักอยู่ ถ้าความสบายไม่มีแก่เรา เราจักไปสู่อวาสชื่อโน้น ถ้าในอวาสนั้น ความสบายจักมีแก่เรา เราจักอยู่ ถ้าความสบายไม่มีแก่เรา เราจักกลับ เธออยู่

นอกสึมา เกิดความคิดอย่างนี้ว่า จักให้ทำจิวรผีนนี้ ณ ที่นี้แหละ จักไม่กลับละ เธอให้ทำจิวรผีนนั้นเสร็จ การเดาะกฐินของภิกษุ นั้น **กำหนดด้วยทำจิวรเสร็จ.**

๒. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **ต้องการจะอยู่ตามสบาย** จึงถือจิวร หลีกไปด้วยตั้งใจว่า จักไปสู่อาวาสชื่อโน้น ถ้าในอาวาสนั้น ความสบาย จักมีแก่เรา เราจักอยู่ ถ้าความสบายไม่มีแก่เรา เราจักไปสู่อาวาสชื่อ โน้น ถ้าในอาวาสนั้น ความสบายจักมีแก่เรา เราจักอยู่ ถ้าความสบาย ไม่มีแก่เรา เราจักไปสู่อาวาสชื่อโน้น ถ้าในอาวาสนั้น ความสบายจัก มีแก่เรา เราจักอยู่ ถ้าความสบายไม่มีแก่เรา เราจักกลับ เธออยู่นอก สึมา เกิดความคิดอย่างนี้ว่า จักไม่ให้ทำจิวรผีนนี้ จักไม่กลับละ การเดาะกฐินของภิกษุ นั้น **กำหนดด้วยตกลงใจ.**

๓. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **ต้องการจะอยู่ตามสบาย** จึงถือจิวร หลีกไป ด้วยตั้งใจว่า จักไปสู่อาวาสชื่อโน้น ถ้าในอาวาสนั้น ความสบาย จักมีแก่เรา เราจักอยู่ ถ้าความสบายไม่มีแก่เรา เราจักไปสู่อาวาส ชื่อโน้น ถ้าในอาวาสนั้น ความสบายจักมีแก่เรา เราจักอยู่ ถ้าความ สบายไม่มีแก่เรา เราจักไปสู่อาวาสชื่อโน้น ถ้าในอาวาสนั้น ความสบาย จักมีแก่เรา เราจักอยู่ ถ้าความสบายไม่มีแก่เรา เราจักกลับ เธออยู่ นอกสึมาเกิดความคิดอย่างนี้ว่า จักให้ทำจิวรผีนนี้ ณ ที่นี้แหละ จักไม่กลับละ เธอให้ทำจิวรผีนนั้นเสร็จ จิวรของเธอที่ทำอยู่นั้น ได้เสียหาย การเดาะกฐินของภิกษุ นั้น **กำหนดด้วยผ้าเสียหาย.**

๔. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **ต้องการจะอยู่ตามสบาย** จึงถือจิวร หลีกไป ด้วยตั้งใจว่า จักไปสู่อาวาสชื่อโน้น ถ้าในอาวาสนั้น ความ สบายจักมีแก่เรา เราจักอยู่ ถ้าความสบายไม่มีแก่เรา เราจักไปสู่ อาวาสชื่อโน้น ถ้าในอาวาสนั้น ความสบายจักมีแก่เรา เราจักอยู่ ถ้าความสบายไม่มีแก่เรา เราจักไปสู่อาวาสชื่อโน้น ในอาวาสนั้น ความสบายจักมีแก่เรา เราจักอยู่ ถ้าความสบายไม่มีแก่เรา เราจักกลับ เธออยู่นอกสึมา ให้ทำจิวรผีนนั้น ครั้นทำจิวรเสร็จแล้ว คิดว่าจักกลับ จักกลับ จนล่วงครากฐินเดาะ ณ ภายนอกสึมา การเดาะกฐินของ ภิกษุ นั้น **กำหนดด้วยล่วงเขต.**

๕. ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว **ต้องการจะอยู่ตามสบาย** จึงถือจีวร หลีกไป ด้วยตั้งใจว่าจะไปสู่อาวาสที่อื่นนั้น ถ้าในอาวาสนั้น ความสบาย จักมีแก่เรา เราจักอยู่ ถ้าความสบายไม่มีแก่เรา เราจักไปสู่อาวาส ที่อื่นนั้น ถ้าในอาวาสนั้น ความสบายจักมีแก่เรา เราจักอยู่ ถ้า ความสบายไม่มีแก่เรา เราจักไปสู่อาวาสที่อื่นนั้น ถ้าในอาวาสนั้น ความสบายจักมีแก่เรา เราจักอยู่ ถ้าความสบายไม่มีแก่เรา เราจักกลับ เรออยู่นอกสีมา ให้ทำจีวรผืนนั้น ครั้นทำเสร็จแล้ว คิดว่าจักกลับ จักกลับ กลับมาทันกฐินเดาะ การเดาะกฐินของภิกษุนั้น (ชื่อว่าเดาะ) **พร้อมกับภิกษุทั้งหลาย.**

• **ปติโพธและสิ้นปติโพธ**

[๑๒๖]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย กฐินมีปติโพธ ๒ และสิ้นปติโพธ ๒. ดูกรภิกษุ ทั้งหลาย อย่างไรเล่า. กฐินมีปติโพธ ๒ คือ อาวาสปติโพธ ๑ จีวรปติโพธ ๑.

• **ปติโพธ ๒**

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็อวาสปติโพธเป็นอย่างไร. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ยังอยู่ในอาวาสนั้น หรือหลีกไป ผูกใจอยู่ว่า จักกลับมา อย่างนี้แลชื่อว่า**อวาสปติโพธ.**

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็จีวรปติโพธเป็นอย่างไร. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ยังไม่ได้ทำจีวร หรือทำค้างไว้ก็ดี ยังไม่สิ้น ความหวังว่าจะได้จีวรก็ดี อย่างนี้แลชื่อว่า**จีวรปติโพธ.**

ดูกรภิกษุทั้งหลาย กฐินมีปติโพธ ๒ อย่างนี้แล.

• **สิ้นปติโพธ ๒**

ดูกรภิกษุทั้งหลาย อย่างไรเล่า. กฐินสิ้นปติโพธ ๒ คือ สิ้นอวาสปติโพธ ๑ สิ้นจีวรปติโพธ ๑.

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็สิ้นอาวาสปติโพธอย่างไร. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้ หลีกไปจากอาวาสนั้น ด้วยสละใจ วางใจ ปล่อยใจ ทอดธุระว่าจักไม่กลับมา อย่างนี้แล ชื่อว่า **สิ้นอาวาสปติโพธ.**

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็สิ้นจิวรปติโพธเป็นอย่างไร. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ทำจิวรเสร็จแล้วก็ดี ทำเสียก็ดี ทำหายเสียก็ดี ทำไฟไหม้เสียก็ดี สิ้นความหวังว่าจะได้จิวรก็ดี อย่างนี้แล ชื่อว่า **สิ้นจิวรปติโพธ.**

ดูกรภิกษุทั้งหลาย กุฉินสิ้นปติโพธมี ๒ อย่างนี้แล.

กุฉินชั้นธกะ จบ.

ชั้นที่ ๔ : จีวรชั้นธกะ

หมวดว่าด้วยจีวร

ทรงอนุญาตคหบดีจีวร

[๑๓๕]

๑๘๗. ...คุณภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตคหบดีจีวร รูปใดปรารภณา
จงถือผ้าบังสุกุล รูปใดปรารภณา จงยินดีคหบดีจีวร แต่เราสรรเสริญ
การยินดี ด้วยปัจจัยตามมีตามได้.

ทรงอนุญาตผ้าปาวารและผ้าโกเชาว์

[๑๓๗]

๑๘๘. ...คุณภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตผ้าปาวาร.
๑๘๙. ...คุณภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตผ้าปาวารแกมใหม่.
๑๙๐. ...คุณภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตผ้าโกเชาว์.

ทรงอนุญาตผ้ากัมพล

[๑๓๘]

๑๙๑. ...คุณภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตผ้ากัมพล.

ทรงอนุญาตคหบดีจีวร ๖ ชนิด

[๑๓๙]

๑๙๒. คุณภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตจีวร ๖ ชนิด คือ จีวรทำด้วย
เปลือกไม้ ๑ ทำด้วยฝ้าย ๑ ทำด้วยไหม ๑ ทำด้วยขนสัตว์ ๑
ทำด้วยป่าน ๑ ทำด้วยของเจือกัน ๑.
๑๙๓. คุณภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุผู้ยินดีคหบดีจีวร ยินดี
ผ้าบังสุกุลได้ แต่เราสรรเสริญความสันโดษด้วยจีวรทั้งสองนั้น.

การให้ส่วนแบ่งจีวร

[๑๔๐]

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุหลายรูปด้วยกัน เดินทางไกลไปในโกศลชนบทบางพวก แวะเข้าสุสาน เพื่อแสวงหาผ้าบังสุกุล บางพวกไม่รอคอย บรรดาภิกษุที่แวะเข้าสุสาน เพื่อแสวงหาผ้าบังสุกุลนั้น ต่างก็ได้ผ้าบังสุกุล พวกที่ไม่รอคอยนั้นพูดอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ขอท่านจงให้ส่วนแบ่งแก่พวกข้าพเจ้าบ้าง ภิกษุพวกนั้นพูดอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย เราไม่ให้ส่วนแบ่งแก่พวกท่าน เพราะเหตุไร พวกท่านจึงไม่รอคอยเล่า ... ตรัสว่า

๑๔๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุทั้งหลาย ผู้ไม่ปรารภณา ไม่ต้องให้ส่วนแบ่งแก่ภิกษุพวกที่ไม่รอคอย.

สมัยต่อมา ภิกษุหลายรูปด้วยกัน เดินทางไกลไปในโกศลชนบท บางพวกแวะเข้าสุสาน เพื่อแสวงหาผ้าบังสุกุล บางพวกรอคอยอยู่ บรรดาพวกที่แวะเข้าสุสาน เพื่อแสวงหาผ้าบังสุกุลนั้นต่างก็ได้ผ้าบังสุกุล พวกภิกษุที่รอคอยอยู่นั้น พูดอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ขอพวกท่านจงให้ส่วนแบ่งแก่พวกข้าพเจ้าบ้าง ภิกษุพวกนั้นพูดอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย พวกข้าพเจ้าจักไม่ให้ส่วนแบ่งแก่พวกท่าน เพราะเหตุไร พวกท่านจึงไม่แวะเข้าไปเล่า ... ตรัสว่า

๑๔๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุทั้งหลาย ผู้ไม่ปรารภณา ก็ต้องให้ส่วนแบ่งแก่ภิกษุพวกที่รอคอย.

สมัยต่อมา ภิกษุหลายรูปด้วยกัน เดินทางไกลไปในโกศลชนบท บางพวกแวะเข้าสุสานก่อน เพื่อแสวงหาผ้าบังสุกุล บางพวกแวะเข้าทีหลัง บรรดาภิกษุที่แวะเข้าสุสานก่อน เพื่อแสวงหาผ้าบังสุกุลนั้น ต่างก็ได้ผ้าบังสุกุล พวกภิกษุที่แวะเข้าทีหลังไม่ได้ จึงพูดอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ขอพวกท่านจงให้ส่วนแบ่งแก่พวกข้าพเจ้าบ้าง ภิกษุเหล่านั้นตอบอย่างนี้ว่า พวกข้าพเจ้าจักไม่ให้ส่วนแบ่งแก่พวกท่าน เพราะเหตุไร พวกท่านจึงแวะเข้าไปทีหลังเล่า ... ตรัสว่า

๑๔๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุทั้งหลาย ผู้ไม่ปรารภณา ไม่ต้องให้ส่วนแบ่งแก่ภิกษุพวกที่แวะเข้าไปทีหลัง.

สมัยต่อมา ภิกษุหลายรูปด้วยกัน เดินทางไกลไปในโกศลชนบท ภิกษุเหล่านั้น แวะเข้าสุสาน เพื่อแสวงหาผ้าบังสุกุลพร้อมกัน บางพวกได้ผ้าบังสุกุลบางพวกไม่ได้

พวกที่ไม่ได้พูดอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ขอพวกท่านจงให้ส่วนแบ่งแก่พวกข้าพเจ้าบ้าง ภิกษุเหล่านั้นตอบอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย พวกข้าพเจ้าจักไม่ให้ส่วนแบ่งแก่พวกท่าน ทำไมพวกท่านจึงหาไม่ได้เล่า ... ตรัสว่า

๑๙๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุทั้งหลาย ผู้ไม่ปรารถนา ก็ต้องให้ส่วนแบ่งแก่ภิกษุทั้งหลายที่แวะเข้าไปพร้อมกัน.

สมัยต่อมา ภิกษุหลายรูปด้วยกัน เดินทางไกลไปในโกศลชนบท ภิกษุเหล่านั้นนัดแนะกันแล้วแวะเข้าสู่สถาน เพื่อแสวงหาผ้าบังสุกุล บางพวกได้ผ้าบังสุกุล บางพวกไม่ได้ พวกที่ไม่ได้พูดอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ขอพวกท่านจงให้ส่วนแบ่งแก่พวกข้าพเจ้าบ้าง ภิกษุเหล่านั้นพูดอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย พวกข้าพเจ้าจักไม่ให้ส่วนแบ่งแก่พวกท่าน ทำไมพวกท่านจึงหาไม่ได้เล่า ... ตรัสว่า

๑๙๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุทั้งหลายไม่ปรารถนาก็ต้องให้ส่วนแบ่งแก่ภิกษุพวกที่นัดแนะกันไว้แล้วแวะเข้าไป.

ทรงอนุญาตเจ้าหน้าที่ผู้รับจีวร

[๑๔๑]

๑๙๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้สมมติภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ เป็นเจ้าหน้าที่รับจีวร คือ

๑. ไม่ถึงความลำเอียงเพราะความชอบพอ
๒. ไม่ถึงความลำเอียงเพราะความเกลียดชัง
๓. ไม่ถึงความลำเอียงเพราะความมกมาย
๔. ไม่ถึงความลำเอียงเพราะความกลัว และ
๕. รู้จักจีวรจำนวนที่รับไว้ และยังมีได้รับ

วิธีสมมติ

[๑๔๑]

๒๐๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลสงฆ์พึงสมมติอย่างนี้.

สงฆ์พึงขอร้องภิกษุก่อน ครั้นแล้วภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติทุติยกรรมวาจา ว่าดังนี้ :-

- **กรรมวาจาสมมติ**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงสมมติภิกษุชื่อนี้ให้เป็นเจ้าหน้าที่รับจีวร **นี่เป็นญัตติ**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สงฆ์สมมติภิกษุชื่อนี้ให้เป็นเจ้าหน้าที่รับจีวร การสมมติภิกษุชื่อนี้ให้เป็นเจ้าหน้าที่รับจีวร ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด.

สงฆ์สมมติภิกษุชื่อนี้ให้เป็นเจ้าหน้าที่รับจีวรแล้ว ชอบแก่สงฆ์เหตุหนึ่งจึงนิ่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

ทรงอนุญาตเจ้าหน้าที่ผู้เก็บจีวร

[๑๔๒]

๒๐๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้สมมติภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ เป็นเจ้าหน้าที่เก็บจีวร คือ :-

๑. ไม่ถึงความลำเอียงเพราะความชอบพอ
๒. ไม่ถึงความลำเอียงเพราะความเกลียดชัง
๓. ไม่ถึงความลำเอียงเพราะความมกมาย
๔. ไม่ถึงความลำเอียงเพราะความกลัว และ
๕. รู้จักจีวรจำนวนที่เก็บไว้ และยังมีได้เก็บ

วิธีสมมติ

๒๐๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลสงฆ์พึงสมมติอย่างนี้.

สงฆ์พึงขอร้องภิกษุก่อน ครั้นแล้วภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถพึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติทุติยกรรมวาจา ว่าดังนี้ :-

- **กรรมวาจาสมมติ**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงสมมติภิกษุมีชื่อนี้ให้เป็นเจ้าหน้าที่เก็บจีวร **นี้เป็นญัตติ.**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สงฆ์สมมติภิกษุมีชื่อนี้ให้เป็นเจ้าหน้าที่เก็บจีวร การสมมติภิกษุมีชื่อนี้ให้เป็นเจ้าหน้าที่เก็บจีวร ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด.

สงฆ์สมมติภิกษุมีชื่อนี้ ให้เป็นเจ้าหน้าที่เก็บจีวร ชอบแก่สงฆ์ เหตุนี้จึงนั่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

ทรงอนุญาตเรือนคลัง

[๑๔๓]

๒๐๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้สมมติ** วิหาร เฝิง เรือนชั้น เรือนไลน์ หรือถ้ำ ที่สงฆ์จำหมายให้เป็นเรือนคลัง.

วิธีสมมติ

๒๐๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลสงฆ์พึงสมมติอย่างนี้ คือ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติทุติยกรรมวาจา ว่าดังนี้ :-

- **กรรมวาจาสมมติ**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงสมมติวิหารมีชื่อนี้ให้เป็นเรือนคลัง **นี้เป็นญัตติ.**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สงฆ์สมมติวิหารมีชื่อนี้ให้เป็นเรือนคลัง การสมมติวิหารมีชื่อนี้ให้เป็นเรือนคลัง ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด.

สงฆ์สมมติวิหารมีชื่อนี้ ให้เป็นเรือนคลังแล้ว ชอบแก่สงฆ์ เหตุนี้จึงนั่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

ทรงอนุญาตเจ้าหน้าที่ผู้รักษาเรือนคลัง

[๑๔๔]

๒๐๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้สมมติภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ เป็นเจ้าหน้าที่รักษาเรือนคลัง คือ :-

๑. ไม่ถึงความลำเอียงเพราะความชอบพอ
๒. ไม่ถึงความลำเอียงเพราะความเกลียดชัง
๓. ไม่ถึงความลำเอียงเพราะความมมงาย
๔. ไม่ถึงความลำเอียงเพราะความกลัว และ
๕. รู้จักจิวรจำนวนที่รักษา และยังมีได้รักษา

วิธีสมมติ

๒๐๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แสดงซึ่งพึงสมมติอย่างนี้.

สงฆ์พึงขอร้องภิกษุก่อน ครั้นแล้วภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติทุติยกรรมวาจา ว่าดังนี้ :-

• กรรมวาจาสมมติ

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงสมมติภิกษุมีชื่อนี้ให้เป็นเจ้าหน้าที่รักษาเรือนคลัง **นี้เป็นญัตติ.**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สงฆ์สมมติภิกษุมีชื่อนี้ให้เป็นเจ้าหน้าที่รักษาเรือนคลัง การสมมติภิกษุมีชื่อนี้ให้เป็นเจ้าหน้าที่รักษาเรือนคลัง ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด.

สงฆ์สมมติ ภิกษุมีชื่อนี้ ให้เป็นเจ้าหน้าที่รักษาเรือนคลังแล้ว ชอบแก่สงฆ์ เหตุฉนั้นจึงนี้ ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

ทรงห้ามย้ายเจ้าหน้าที่ผู้รักษาเรือนคลัง

[๑๔๕]

๒๐๗. ดุกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงย้ายเจ้าหน้าที่ผู้รักษาเรือนคลัง
รูปใดย้าย ต้องอาบัติทุกกฏ.

ทรงอนุญาตเจ้าหน้าที่ผู้แจกจีวร

[๑๔๖]

ก็โดยสมัยนั้นแล จีวรในเรือนคลังของสงฆ์มีมาก ... ตรัสว่า

๒๐๘. ดุกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้สงฆ์ผู้อยู่พร้อมหน้าแจก.

๒๐๙. ดุกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้สมมติภิกษุผู้ประกอบด้วย
องค์ ๕ เป็นเจ้าหน้าที่แจกจีวร คือ :-

๑. ไม่ถึงความลำเอียงเพราะความชอบพอ
๒. ไม่ถึงความลำเอียงเพราะความเกลียดชัง
๓. ไม่ถึงความลำเอียงเพราะความมมงาย
๔. ไม่ถึงความลำเอียงเพราะความกลัว และ
๕. รู้จักจีวรจำนวนที่แจกแล้ว และยังมีได้แจก

วิธีสมมติ

๒๑๐. ดุกรภิกษุทั้งหลาย ก็แล สงฆ์พึงสมมติอย่างนี้.

สงฆ์พึงขอร้องภิกษุก่อน ครั้นแล้วภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ
พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติทุติยกรรมวาจา ว่าดังนี้ :-

• กรรมวาจาสมมติ

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ถ้าความพร้อมพรั่งของ
สงฆ์ถึงที่ แล้วสงฆ์พึงสมมติภิกษุชื่อนี้ให้เป็นเจ้าหน้าที่แจกจีวร
นี้เป็นญัตติ.

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สงฆ์สมมติภิกษุมีชื่อนี้ให้เป็น
 เจ้าหน้าทีแจกจีวร การสมมติภิกษุมีชื่อนี้เป็นเจ้าหน้าทีแจกจีวร
 ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่าน
 ผู้นั้นพึงพูด.

สงฆ์สมมติภิกษุชื่อนี้ให้เป็นเจ้าหน้าทีแจกจีวรแล้ว ชอบแก่สงฆ์
 เหตุนี้จึงหนึ่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้

*ครั้งนั้น ภิกษุทั้งหลายเป็นผู้เป็นเจ้าหน้าทีแจกจีวร ได้มีความปริวิตกดังนี้ว่า ควรแจก
 จีวร อย่างไรหนอ ... ตรัสว่า*

๒๑๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้คัดเลือกผ้าก่อน แล้วตีราคาคิด
 ถัวกัน นับภิกษุ ผูกผ้าเป็นมัด ๆ แล้วตั้งส่วนจีวรไว้.

๒๑๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้มอบส่วนกึ่งหนึ่งให้แก่พวก
 สามเณร.

สมัยต่อมา ภิกษุรูปหนึ่งปรารถนาจะรีบเดินทางไปกับส่วนของตน ... ตรัสว่า

๒๑๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้มอบส่วนของตนแก่ภิกษุผู้รีบ
 เดินทางไป.

สมัยต่อมา ภิกษุรูปหนึ่ง ปรารถนาจะรีบเดินทางไปกับส่วนพิเศษ ... ตรัสว่า

๒๑๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้มอบส่วนพิเศษในเมื่อให้สิ่ง
 ทดแทนสมกัน.

*ครั้งนั้น ภิกษุเจ้าหน้าทีแจกจีวรคิดว่า พึงให้ส่วนจีวรอย่างไรหนอ คือ พึงให้ตาม
 ลำดับภิกษุผู้มา หรือพึงให้ตามลำดับภิกษุผู้แก่พรรษา ... ตรัสว่า*

๒๑๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้สมยอมส่วนที่บกพร่อง แล้ว
 ทำการจับสลาก.

ข้ออนุญาตเกี่ยวกับการย้อมผ้า

[๑๔๗]

๒๑๖. คุณกริกษุทั้งหลาย เราอนุญาตน้ำย้อม ๖ อย่าง คือ น้ำย้อมเกิดแต่รากหรือเง่า ๑ น้ำย้อมเกิดแต่ต้นไม้ ๑ น้ำย้อมเกิดแต่เปลือกไม้ ๑ น้ำย้อมเกิดแต่ใบไม้ ๑ น้ำย้อมเกิดแต่ดอกไม้ ๑ น้ำย้อมเกิดแต่ผลไม้ ๑.

สมัยต่อมา ภิกษุทั้งหลายย้อมจีวรด้วยน้ำย้อมที่เย็น จีวรมีกลิ่นสาบ ... ตรัสว่า

๒๑๗. คุณกริกษุทั้งหลาย เราอนุญาตหม้อย้อมขนาดเล็กเพื่อต้มน้ำย้อม. น้ำย้อมล้นหม้อ ... ตรัสว่า

๒๑๘. คุณกริกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ผูกตะกร้อกันล้น.

สมัยต่อมา ภิกษุทั้งหลายไม่รู้ว่าน้ำย้อมต้มสุกแล้ว หรือยังไม่สุก ... ตรัสว่า

๒๑๙. คุณกริกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้หยดหยาดน้ำลงในน้ำ หรือหลังเส้น.

สมัยต่อมา ภิกษุทั้งหลายยกหม้อน้ำย้อมลง ทำหม้อกลิ้งไป หม้อแตก ... ตรัสว่า

๒๒๐. คุณกริกษุทั้งหลาย เราอนุญาตกระเบวยตักน้ำย้อมอันเป็นภาชนะมีด้าม.

สมัยต่อมา ภิกษุทั้งหลายไม่มีภาชนะสำหรับย้อม ... ตรัสว่า

๒๒๑. คุณกริกษุทั้งหลาย เราอนุญาตอ่างสำหรับย้อม หม้อสำหรับย้อม.

สมัยต่อมา ภิกษุทั้งหลายขยำจีวรในถาดบ้าง ในบาตรบ้าง จีวรขาดปริ ... ตรัสว่า

๒๒๒. คุณกริกษุทั้งหลาย เราอนุญาตรางสำหรับย้อม.

สมัยต่อมา ภิกษุทั้งหลายตากจีวรบนพื้นดิน จีวรเปื้อนฝุ่น ... ตรัสว่า

๒๒๓. คุณกริกษุทั้งหลาย เราอนุญาตเครื่องรองทำด้วยหญ้า.

เครื่องรองทำด้วยหญ้าถูกปลวกกัด ... ตรัสว่า

๒๒๔. คุณกริกษุทั้งหลาย เราอนุญาตราวจีวร สายระเดียง.

ภิกษุทั้งหลายตถาคตจงตรอนกลาง น้ำย้อมหยดออกทั้งสองชาย ... ตรัสว่า

๒๒๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ผูกมูมจีวรไว้.

มูมจีวรชำรุด ... ตรัสว่า

๒๒๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตด้ายผูกมูมจีวร.

น้ำย้อมหยดออกชายเดียว ... ตรัสว่า

๒๒๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ย้อมจีวรพลิกกลับไปกลับมา แต่เมื่อหยาดน้ำยังหยดไม่ขาดสาย อย่าพลิกไป.

สมัยต่อมา จีวรเป็นผ้าเนื้อแข็ง ... ตรัสว่า

๒๒๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้จุ่มลงในน้ำ.

สมัยต่อมา จีวรเป็นผ้ากระด้าง ... ตรัสว่า

๒๒๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ทุบด้วยฝ่ามือ.

ทรงห้ามใช้จีวรที่ไม่ตัด

[๑๔๘]

๒๓๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงใช้จีวรที่มีได้ตัด รูปใดใช้ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

ทรงให้แต่งจีวร

[๑๔๙]

อานนท์เธอเห็นนาของชาวมคธ ซึ่งเขาพูนดินขึ้นเป็นคันนาสี่เหลี่ยม พูนคันนายาวทั้งด้านยาวและด้านกว้าง พูนคันนาคันในระหว่างๆ ด้วยคันนาสั้นๆ พูนคันนาเชื่อมกันทาง ๔ แพร่ง ตามที่ซึ่งคันนากับคันนาผ่านตัดกันไปหรือไม่.

เห็นตามพระพุทธดำรัส พระพุทธเจ้าข้า.

เธอสามารถแต่งจีวรของภิกษุทั้งหลายให้มีรูปอย่างนั้นได้หรือไม่.

สามารถ พระพุทธเจ้าข้า.

...ครั้งนั้นท่านพระอานนท์แต่งจีวรสำหรับภิกษุหลายรูป ครั้นแล้วเข้าไปเฝ้า
พระผู้มีพระภาค ได้กราบทูลว่า

ขอพระผู้มีพระภาคจงทรงทอดพระเนตรจีวรที่ข้าพระพุทธเจ้าแต่งแล้ว
พระพุทธเจ้าข้า.

ดูภิกษุทั้งหลาย อานนท์เป็นคนฉลาด อานนท์ได้ซาบซึ้งถึงเนื้อความ
แห่งถ้อยคำที่เรากล่าวย่อได้โดยกว้างขวาง อานนท์ทำผ้ากฐิกก็ได้ ทำผ้า
ชื้ออชฏมกฐิกก็ได้ ทำผ้าชื้อมณฑลก็ได้ ทำผ้าชื้ออชฏมณฑลก็ได้ ทำผ้า
ชื้อวิวัฏฐะก็ได้ ทำผ้าชื้ออนวิวัฏฐะก็ได้ ทำผ้าชื้อคิเวยยกะก็ได้ ทำผ้า
ชื้อชังเหมยยะก็ได้ และทำผ้าชื้อพาหันทะก็ได้จีวรจักเป็นผ้าที่ตัดแล้ว
เศร้าหมองด้วยคัสตรา สมควรแก่สมณะ และพวกคัสตราไม่ต้องการ.

๒๓๑. ดูภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตผ้าสังฆาฏิตัด ผ้าอุตราสงค์ตัด
ผ้าอันตรวาสกตัด.

ทรงอนุญาตไตรจีวร

[๑๕๐]

... ดูภิกษุทั้งหลาย เราเดินทางไกลในระหว่างพระนครราชคฤห์ และ
ระหว่างพระนครเวสาลีต่อกัน ได้เห็นภิกษุหลายรูปในธรรมวินัยนี้ หอบผ้า
พะรุงพะรัง บ้างก็หุนห่อผ้าที่พับดั่งฟูกขึ้นบนศรีษะ บ้างก็แบกขึ้นบ่า บ้าง
ก็กระเดียดไว้ที่สะเอว เดินมาอยู่ ครั้นแล้วเราได้ดำริว่า โมฆบุรุษเหล่านี้
เวียนมาเพื่อความมักมากในจีวรเรว้นัก ไฉนหนอเราจะพึงกันเขตตั้งกฎ
ในเรื่องผ้าแก่ภิกษุทั้งหลาย.

ดูภิกษุทั้งหลาย เราครองผ้าผืนเดียว นั่งอยู่กลางแจ้ง ณ ตำบลนี้
ตอนกลางคืน ขณะน้ำค้างตก ในราตรีเหมันตฤดู กำลังหนาว ตั้งอยู่
ระหว่างเดือน ๓ กับระหว่างเดือน ๔ ต่อกันความหนาวมิได้มีแก่เรา
เมื่อปฐมยามผ่านไปแล้ว ความหนาวจึงได้มีแก่เรา เราจึงห่มจีวรผืนที่สอง

ความหนาวมิได้มีแก่เรา เมื่อมัชฌิมยามผ่านไปแล้ว ความหนาวมิได้มีแก่เรา เราจึงห่มจีวรผืนที่สาม ความหนาวมิได้มีแก่เรา เมื่อปัจฉิมยามผ่านไปแล้ว ขณะรุ่งอรุณแห่งราตรีอันเป็นเบื้องต้นแห่งความสดชื่น ความหนาวจึงได้มีแก่เรา เราจึงห่มจีวรผืนที่สี่ ความหนาวมิได้มีแก่เรา.

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เรายังได้ดำริว่า กุลบุตรในธรรมวินัยนี้ ที่เป็นคนขี้หนาว กลัวต่อความหนาว ก็อาจดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยผ้าสามผืน ไฉนหนอเราจะพึงกันเขต ตั้งกฎ ในเรื่องผ้าแก่ภิกษุทั้งหลาย เราจะพึงอนุญาตไตรจีวร.

๒๓๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตไตรจีวร คือ ผ้าสังฆาฏิ ๒ ชั้น ผ้าอุตราสงค์ชั้นเดียว ผ้าอังตราสกชั้นเดียว.

ข้อบัญญัติเกี่ยวกับอติเรกจีวร

[๑๕๑]

๒๓๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงทรงอติเรกจีวร รูปใดทรง **พึงปรับอาบัติตามธรรม.**

๒๓๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ทรงอติเรกจีวรไว้ได้ ๑๐ วัน เป็นอย่างยิ่ง.

๒๓๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้วิกัปอติเรกจีวร.

ทรงอนุญาตผ้าปะ เป็นต้น

[๑๕๒]

๒๓๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตผ้าสังฆาฏิ ๒ ชั้น ผ้าอุตราสงค์ชั้นเดียว ผ้าอังตราสกชั้นเดียว สำหรับผ้าใหม่มีกับปะใหม่ ผ้าสังฆาฏิ ๔ ชั้น ผ้าอุตราสงค์ ๒ ชั้น อังตราสก ๒ ชั้น สำหรับผ้าที่เก็บไว้ล่วงฤดู พึงทำอุตสาหะในผ้าบังสุกุลจนพอต้องการ หรือทำอุตสาหะในผ้าที่ตกจากร้านตลาด.

๒๓๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตผ้าปะ การชุน รังดุม ลูกดุม การทำให้มัน.

ทรงอนุญาตผ้าวัสสิกสาฎก เป็นต้น

[๑๕๕]

๒๓๘. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตผ้าวัสสิกสาฎก อาคันตูกภัตร คมิภภัตร คิลานภัตร คิลานุปัฏฐากภัตร คิลานเภสัช ยาคุประจำ อนุญาตผ้าอุทกสาฎก สำหรับภิกษุณีสงฆ์.

นอนหลับสี่มสติ มีโทษ ๕ ประการ

... ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุที่นอนหลับ สี่มสติ ไม่รู้สึกตัว มีโทษ ๕ ประการ นี้คือ หลับเป็นทุกข์ ๑ ตื่นเป็นทุกข์ ๑ เห็นความฝันอันลามก ๑ เทพดาไม่รักษา ๑ อสุจิเคลื่อน ๑.

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุที่นอนหลับ สี่มสติ ไม่รู้สึกตัว มีโทษ ๕ ประการ นี้แล.

นอนหลับคุมสติ มีคุณ ๕ ประการ

[๑๕๖]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุที่นอนหลับ มีสติตั้งมั่น รู้สึกตัวอยู่ มีคุณ ๕ ประการนี้ คือ หลับเป็นสุข ๑ ตื่นเป็นสุข ๑ ไม่เห็นความฝันอันลามก ๑ เทพดารักษา ๑ อสุจิไม่เคลื่อน ๑

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุที่นอนหลับ มีสติตั้งมั่น รู้สึกตัว มีคุณ ๕ ประการ นี้แล.

ทรงอนุญาตผ้าสีทณะ (ผ้าปูนั่ง)

๒๓๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตผ้าสีทณะ เพื่อรักษากาย รักษาจิวร รักษาเสนาสนะ.

ทรงอนุญาตผ้าปัจจัดถณะ (ผ้าปูนอน)

[๑๕๖]

๒๔๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุต้องการผ้าปูนอนใหญ่เพียงใด เราอนุญาตให้ทำผ้าปูนอนใหญ่เพียงนั้น.

ทรงอนุญาตผ้าปิดผี

[๑๕๗]

๒๔๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตผ้าปิดผีแก่ภิกษุที่อาพาธเป็นผีก็ตี เป็นพุงก็ตี เป็นสิวก็ตี เป็นโรคฝีดาษหรืออัสสุกก็ตี.

ทรงอนุญาตผ้าเช็ดหน้า ผ้าเช็ดปาก

[๑๕๘]

๒๔๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตผ้าเช็ดหน้า ผ้าเช็ดปาก.

องค์ของการถือวิสาสะ ๕ ประการ

[๑๕๙]

๒๔๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ถือวิสาสะแก่บุคคลผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ คือ เคยเห็นกันมา ๑ เคยคบกันมา ๑ เคยบอกรับอนุญาตกันได้ ๑ เขายังมีชีวิตอยู่ ๑ รู้ว่าเมื่อเราถือเอาไว้ เขาจักพอใจ ๑.

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ถือวิสาสะแก่บุคคลที่ประกอบด้วยองค์ ๕ เหล่านี้.

ทรงอนุญาตผ้าบริวาร

[๑๖๐]

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุทั้งหลายมีไตรจีวรบริบูรณ์แต่ยังต้องการผ้ากรองน้ำบ้าง
ถุงบ้าง ... ตรัสว่า

๒๔๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตผ้าบริวาร.

ทรงอนุญาตผ้าที่ต้องอธิษฐานและวิกัป

[๑๖๐]

๒๔๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ผ้าไตรจีวร เราอนุญาตให้อธิษฐาน ไม่ใช่ให้วิกัป
ผ้าวัสสิกสาฎกให้อธิษฐานตลอด ๔ เดือนแห่งฤดูฝน พ้นจากนั้น
ให้วิกัป ผ้านิสีทนะ ให้อธิษฐาน ไม่ใช่ให้วิกัป ผ้าปัจจัดตระณะ ให้อธิษฐาน
ไม่ใช่ให้วิกัป ผ้าปิดผี ให้อธิษฐานตลอดเวลาที่อาพาธ พ้น
จากนั้นให้วิกัป ผ้าเช็ดหน้า ผ้าเช็ดปาก ให้อธิษฐาน ไม่ใช่ให้วิกัป
ผ้าบริวาร ให้อธิษฐาน ไม่ใช่ให้วิกัป.

๒๔๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ผ้าขนาดเล็กยาว ๘ นิ้ว กว้าง ๔ นิ้ว โดย
นิ้วพระสุคติ เราอนุญาตให้วิกัป

สมัยต่อมา ผ้าอุตราสงค์ที่ทำด้วยผ้าบังสุกุล ของท่านพระมหากัสสปเป็นของหนัก
... ตรัสว่า

๒๔๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ทำการเย็บตามด้วยด้าย.

มุมสังฆาฏิไม่เสมอกัน ... ตรัสว่า

๒๔๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้เจียนมุมที่ไม่เสมอลอกเสีย.

ด้ายล้วยออก ... ตรัสว่า

๒๔๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ติดผ้าอนุวาด ผ้าหุ้มขอบ.

สมัยต่อมา แผ่นผ้าสังฆาฏิล้วยออก ... ตรัสว่า

๒๕๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้เย็บตะเข็บดังตาหมากรุก.

ทรงอนุญาตผ้าที่ตัดและไม่ตัด

[๑๖๑]

ก็โดยสมัยนั้นแล เมื่อสงฆ์กำลังทำจีวรให้ภิกษุรูปหนึ่ง ผ้าตัดทั้งหมดไม่พอ ... ตรัสว่า

๒๕๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตผ้าที่ต้องตัด ๒ ผืน ไม่ต้องตัด ๑ ผืน.

ผ้าต้องตัด ๒ ผืน ไม่ต้องตัดผืนหนึ่ง ผ้าก็ยังไม่พอ ... ตรัสว่า

๒๕๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตผ้า ๒ ผืนไม่ต้องตัด ผืนหนึ่งต้องตัด.

ผ้า ๒ ผืนไม่ต้องตัด ผืนหนึ่งต้องตัด ผ้าก็ยังไม่พอ ... ตรัสว่า

๒๕๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้เพิ่มผ้าเพลาะแต่ผ้าทุกผืน
ที่ไม่ได้ตัด ภิกษุไม่พึงใช้ รูปใดใช้ ต้องอาบัติทุกกฏ.

ทรงอนุญาตให้ผ้าแก่มารดาบิดาได้

[๑๖๒]

ก็โดยสมัยนั้นแล ผ้าเกิดขึ้นแก่ภิกษุรูปหนึ่งหลายผืนและท่านปรารถนาจะให้ผ้านั้น
แก่โยมมารดาบิดา ... ตรัสว่า

๒๕๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อภิกษุให้ด้วยรู้ว่ามารดาบิดา เราจะพึงว่าอะไร
เราอนุญาตให้สละแก่มารดาบิดา แต่ภิกษุไม่พึงทำศรัทธาไทย^๑
ให้ตกไป รูปใดให้ตกไป ต้องอาบัติทุกกฏ.

ทรงห้ามครองผ้า ๒ ผืนเข้าบ้าน

[๑๖๓]

๒๕๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุมีแต่ผ้าอุตราสงค์กับผ้าอันตราสงค์ไม่พึง
เข้าบ้าน รูปใดเข้าไป ต้องอาบัติทุกกฏ.

๑. มาจากบาลีว่า สหธาเรยฺย หมายถึง อันเขาให้ด้วยความศรัทธา –ผู้รวบรวม

เหตุที่เก็บจิวรไว้ได้ (สามารถครองผ้า ๒ ผืนเข้าบ้านได้)

๒๕๖. ดุกรภิกษุทั้งหลาย เหตุที่เก็บผ้าสังฆาฏิไว้ได้มี ๕ อย่าง คือ เจ็บไข้ ๑ สังกตเห็นว่าฝนจะตก ๑ ไปสู่มุ้งแม่น้ำ ๑ ที่อยู่คุ้มได้ด้วยดาล ๑ ได้กรานกฐิน ๑

ดุกรภิกษุทั้งหลาย เหตุที่เก็บผ้าสังฆาฏิไว้ได้มี ๕ อย่างนี้แล.

๒๕๗. ดุกรภิกษุทั้งหลาย เหตุที่เก็บผ้าอุตราสงค์ไว้ได้มี ๕ อย่างนี้ คือ เจ็บไข้ ๑ สังกตเห็นว่าฝนจะตก ๑ ไปสู่มุ้งแม่น้ำ ๑ ที่อยู่คุ้มได้ด้วยดาล ๑ ได้กรานกฐิน ๑

ดุกรภิกษุทั้งหลาย เหตุที่เก็บผ้าอุตราสงค์ไว้ได้มี ๕ อย่างนี้แล.

๒๕๘. ดุกรภิกษุทั้งหลาย เหตุที่เก็บผ้าอันตรวาสกไว้ได้มี ๕ อย่างนี้ เจ็บไข้ ๑ สังกตเห็นว่าฝนจะตก ๑ ไปสู่มุ้งแม่น้ำ ๑ ที่อยู่คุ้มได้ด้วยดาล ๑ ได้กรานกฐิน ๑

ดุกรภิกษุทั้งหลาย เหตุที่เก็บผ้าอันตรวาสกไว้ได้มี ๕ อย่างนี้แล.

๒๕๙. ดุกรภิกษุทั้งหลาย เหตุที่เก็บผ้าอาบน้ำฝนไว้ได้มี ๕ อย่างนี้ คือ เจ็บไข้ ๑ ไปนอกสีมา ๑ ไปสู่มุ้งแม่น้ำ ๑ ที่อยู่คุ้มได้ด้วยดาล ๑ ผ้าอาบน้ำฝนยังไม่ได้ทำหรือทำค้างไว้ ๑

ดุกรภิกษุทั้งหลาย เหตุที่เก็บผ้าอาบน้ำฝนไว้ได้มี ๕ อย่างนี้แล.

ทรงอนุญาตเกี่ยวกับการแบ่งจิวร

[๑๖๔]

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งจำพรรษาอยู่แต่ผู้เดียว คนทั้งหลายในถิ่นนั้นได้ถวายจิวรด้วยเปล่งวาจาว่า ข้าพเจ้าทั้งหลายถวายแก่สงฆ์ จึงภิกษุรูปนั้นได้มีความปริวิตกว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติไว้ว่า ภิกษุ ๔ รูปเป็นอย่างน้อยชื่อว่าสงฆ์ แต่เรารูปเดียว และคนเหล่านี้ได้ถวายจิวรด้วยเปล่งวาจาว่า ข้าพเจ้าทั้งหลายถวายแก่สงฆ์ ดังนี้ ถ้าไหนเราจะพียงนำจิวรของสงฆ์เหล่านี้ไปพระนครสาวัตถี ครั้นแล้วได้นำจิวรเหล่านั้นไปพระนครสาวัตถี ... ตรัสว่า

คูกรมิกษุ จีวรเหล่านั้นเป็นของเธอผู้เดียว จนถึงเวลาเดาะกฐิน.

๒๖๐. คูกรมิกษุทั้งหลาย ก็ในข้อนี้ มิกษุจำพรรษารูปเดียว ประชาชน
ในถิ่นนั้นถวายจีวร ด้วยเปล่งวาจาว่า พวกข้าพเจ้าถวายแก่สงฆ์.
คูกรมิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาต**จีวรเหล่านั้นแก่เธอรูปเดียวจนถึง
เวลาเดาะกฐิน.

สมัยต่อมา มิกษุรูปหนึ่งอยู่รูปเดียวตลอดฤดูกาล ประชาชนในถิ่นนั้นได้
ถวายจีวรเปล่งวาจาว่า พวกข้าพเจ้าถวายแก่สงฆ์ จึงมิกษุรูปนั้นได้ดำริตั้งนี้ว่า
พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติไว้ว่า มิกษุ ๔ รูปเป็นอย่างน้อยชื่อว่าสงฆ์ แต่เราอยู่
ผู้เดียว และคนเหล่านี้ได้ถวายจีวรด้วยเปล่งวาจาว่า พวกข้าพเจ้าถวายแก่สงฆ์
ถ้าไฉนเราจะพื่อนำจีวรของสงฆ์เหล่านี้ไปพระนครสาวตติ ครั้นแล้วได้นำจีวรเหล่านั้น
ไปพระนครสาวตติ แจกความนั้นแก่มิกษุทั้งหลาย ... ตรัสว่า

๒๖๑. คูกรมิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาต**ให้สงฆ์ผู้อยู่พร้อมหน้ากันแจก.

๒๖๒. คูกรมิกษุทั้งหลาย ก็ในข้อนี้ มิกษุอยู่ผู้เดียวตลอดฤดูกาล ประชาชน
ในถิ่นนั้นได้ถวายจีวร ด้วยเปล่งวาจาว่าพวกข้าพเจ้าถวายแก่สงฆ์.
คูกรมิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาต**ให้มิกษุรูปนั้นอธิษฐานจีวรเหล่านั้น
ว่า จีวรเหล่านี้ของเรา ถ้าเมื่อมิกษุรูปนั้นยังไม่ได้อธิษฐานจีวรนั้น
มีมิกษุรูปอื่นมา พึ่งให้ส่วนแบ่งเท่า ๆ กัน ถ้าเมื่อมิกษุ ๒ รูปกำลัง
แบ่งจีวรนั้น แต่ยังมีได้จับสลาก มีมิกษุรูปอื่นมา พึ่งให้ส่วนแบ่ง
เท่า ๆ กัน ถ้าเมื่อมิกษุ ๓ รูปกำลังแบ่งจีวรนั้น และจับสลากเสร็จ
แล้ว มีมิกษุรูปอื่นมา พวกเขาไม่ปรารถนาก็ไม่ต้องให้ส่วนแบ่ง.

[๑๖๕]

๒๖๓. คูกรมิกษุทั้งหลาย มิกษุจำพรรษาในวัดหนึ่งแล้ว ไม่พึงยินดี
ส่วนจีวรในวัดอื่น รูปใดยินดี **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

สมัยต่อมา ท่านพระอุปนทศากยบุตร รูปเดียวจำพรรษาอยู่สองวัด ด้วยคิดว่า
โดยวิธีอย่างนี้ จีวรจักเกิดขึ้นแก่เรามาก ครั้นนั้น มิกษุทั้งหลายได้มีความสงสัยว่า
พวกเราจักให้ส่วนจีวรแก่ท่านพระอุปนทศากยบุตรอย่างไรหนอ ... ตรัสว่า

๒๖๔. ดุครภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงให้ส่วนแกโมฆบุรุษส่วนเดียว. ภิกษุทั้งหลาย ก็ในข้อนี้ภิกษุรูปเดียว จำพรรษาอยู่ ๒ วัด ด้วยคิดว่า โดยวิธีอย่างนี้ จีวรจักเกิดขึ้นแก่เรามาก ถ้าภิกษุจำพรรษาในวัดโน้น กิ่งหนึ่ง วัดโน้นกิ่งหนึ่ง พึงให้ส่วนจีวรในวัดโน้นกิ่งหนึ่ง วัดโน้น กิ่งหนึ่ง หรือจำพรรษาในวัดใดมากกว่า พึงให้ส่วนจีวรในวัดนั้น.

ทรงให้พยาบาลภิกษุผู้อาพาธ

[๑๖๖]

...ดุครภิกษุทั้งหลาย พวกเธอไม่มีมารดาไม่มีบิดา ผู้ใดเล่าจะพึงพยาบาลพวกเธอ ถ้าพวกเธอจักไม่พยาบาลกันเอง ใครเล่าจักพยาบาล

๒๖๕. ดุครภิกษุทั้งหลาย ผู้ใดจะพึงอุปัฏฐากเรา ผู้นั้นจึงพยาบาลภิกษุอาพาธ ถ้ามีอุปัชฌายะ อุปัชฌายะพึงพยาบาลจนตลอดชีวิต หรือจนกว่าจะหาย ถ้ามีอาจารย์ อาจารย์พึงพยาบาลจนตลอดชีวิต หรือจนกว่าจะหาย ถ้ามีสัทธวิหาริก สัทธวิหาริกพึงพยาบาลจนตลอดชีวิต หรือจนกว่าจะหาย ถ้ามีอันตเววสิก อันตเววสิก พึงพยาบาลจนตลอดชีวิต หรือจนกว่าจะหาย ถ้ามีภิกษุผู้ร่วมอุปัชฌายะ ภิกษุผู้ร่วมอุปัชฌายะพึงพยาบาลจนตลอดชีวิต หรือจนกว่าจะหาย ถ้ามีภิกษุผู้ร่วมอาจารย์ ภิกษุผู้ร่วมอาจารย์พึงพยาบาลจนตลอดชีวิต หรือจนกว่าจะหาย ถ้าไม่มีอุปัชฌายะ อาจารย์ สัทธวิหาริก อันตเววสิก ภิกษุผู้ร่วมอุปัชฌายะ หรือภิกษุผู้ร่วมอาจารย์ สงฆ์ต้องพยาบาล ถ้าไม่พยาบาล ต้องอาบัติทุกกฏ.

องค์ของภิกษุอาพาธที่พยาบาลได้ยาก ๕ อย่าง

ดุครภิกษุทั้งหลาย ภิกษุอาพาธที่ประกอบด้วยองค์ ๕ เป็นผู้พยาบาลได้ยาก คือ

๑. ไม่ทำความสบาย
๒. ไม่รู้ประมาณในความสบาย

๓. ไม่ฉันทยา
๔. ไม่บอกอาการไข้ตามจริงแก่ผู้พยาบาลที่มุ่งประโยชน์ คือ ไม่บอกอาการไข้ที่กำเริบว่ากำเริบ อาการไข้ที่ทุเลาว่าทุเลา อาการไข้ที่ทรงอยู่ว่าทรงอยู่
๕. มีนิสัยเป็นคนไม่อดทนต่อทุกขเวทนาที่เกิดปรากฏในร่างกาย อันกล้าแข็ง รุนแรงไม่เป็นที่ยินดี ไม่เป็นที่พอใจ อันจะพละชีวิตเสียดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุอาพาธที่ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล เป็นผู้พยาบาลได้ยาก.

องค์ของภิกษุอาพาธที่พยาบาลได้ง่าย ๕ อย่าง

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุอาพาธที่ประกอบด้วยองค์ ๕ เป็นผู้พยาบาลได้ง่าย

๑. คือทำความสบาย
๒. รู้ประมาณในความสบาย
๓. ฉันทยา
๔. บอกอาการป่วยไข้ตามจริงแก่ผู้พยาบาลที่มุ่งประโยชน์ คือ บอกอาการไข้ที่กำเริบว่ากำเริบ อาการไข้ที่ทุเลาว่าทุเลา อาการไข้ที่ทรงอยู่ว่าทรงอยู่
๕. มีนิสัยเป็นคนอดทนต่อทุกขเวทนา อันกล้าแข็ง รุนแรง ไม่เป็นที่ยินดี ไม่เป็นที่พอใจ อันจะพละชีวิตเสียดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุอาพาธที่ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล เป็นผู้พยาบาลได้ง่าย.

องค์ของภิกษุผู้ไม่เข้าใจพยาบาล ๕ อย่าง

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้พยาบาลไข้ที่ประกอบด้วยองค์ ๕ ไม่ควรพยาบาลไข้ คือ

๑. เป็นผู้ไม่สามารถเพื่อประกอบยา
๒. ไม่รู้จักของแสลงและไม่แสลง คือ นำของแสลงเข้าไปให้ กันของ

ไม่แสดงออกเสีย

๓. พยาบาลไข้เห็นแก่อำมิส ไม่มีจิตเมตตา

๔. เป็นผู้เกลียดที่จะนำอุจจาระ ปัสสาวะ เขฬะ หรือของที่อาเจียนออกไป

๕. เป็นผู้ไม่สามารถจะชี้แจงให้คนไข้เห็นแจ้งสมาทาน อาจหาญ ร่าเริง ด้วยธรรมิกถาในกาลทุกเมื่อ

คุณรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้พยาบาลไข้ที่ประกอบด้วยองค์ ๔ นี้แลไม่ควรพยาบาลไข้.

องค์ของภิกษุผู้เข้าใจพยาบาล ๕ อย่าง

คุณรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้พยาบาลไข้ที่ประกอบด้วยองค์ ๕ ควรพยาบาลไข้ คือ

๑. เป็นผู้สามารถประกอบยา

๒. รู้จักของแสดง และไม่แสดง คือกันของแสดงออก นำของไม่แสดงเข้าไปให้

๓. มีจิตเมตตาพยาบาลไข้ ไม่เห็นแก่อำมิส

๔. เป็นผู้ไม่เกลียดที่จะนำอุจจาระ ปัสสาวะ เขฬะ หรือของที่อาเจียนออกไปเสีย

๕. เป็นผู้สามารถที่จะชี้แจงให้คนไข้ เห็นแจ้ง สมาทาน อาจหาญ ร่าเริง ด้วยธรรมิกถา ในกาลทุกเมื่อ

คุณรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุพยาบาลไข้ที่ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แลควรพยาบาลไข้.

ทรงอนุญาตให้บาตรจีวรของผู้มรณภาพแก่ศิลาņuปฏิฐาก

[๑๖๗]

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุ ๒ รูปเดินทางไกลไปในโกศลชนบทได้เข้าไปอยู่อาวาสแห่งหนึ่ง บรรดาภิกษุ ๒ รูปนั้น รูปหนึ่งอาพาธ จึงภิกษุเหล่านั้นได้ปรึกษาดกกลงกัน

ดังนั้นว่า อาวุโสทั้งหลาย พระผู้มีพระภาคทรงสรรเสริญการพยาบาลภิกษุอาพาธ
 ผิดฉะนั้น พวกเราจึงพยาบาลภิกษุรูปนี้เถิด แล้วพากันพยาบาลภิกษุอาพาธนั้น
 เรออันภิกษุเหล่านั้นพยาบาลอยู่ได้ถึงมรณภาพ จึงภิกษุเหล่านั้นถือบาตรจีวรของ
 เธอไปพระนครสาวัตถี ... ตรัสว่า

๒๖๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เป็นเจ้าของบาตรจีวร แต่ภิกษุผู้พยาบาล
 ใช้มีอุปการะมาก เราอนุญาตให้สงฆ์มอบไตรจีวรและบาตรแก่
 ภิกษุผู้พยาบาลใช้.

วิธีให้

๒๖๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลสงฆ์พึงให้ไตรจีวรและบาตรอย่างนี้
 คือ ภิกษุผู้พยาบาลใช้นั้น พึงเข้าไปหาสงฆ์ แล้วกล่าวอย่างนี้ว่า
 ท่านเจ้าข้า ภิกษุมีชื่อนี้ถึงมรณภาพ นี้จีวรและบาตรของท่าน.
 ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติทุติย-
 กรรมวาจา ว่าดังนี้ :-

- **กรรมวาจาให้จีวรและบาตร**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุมีชื่อนี้ถึงมรณภาพ
 นี้ไตรจีวรและบาตรของเธอ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว
 สงฆ์พึงให้ไตรจีวรและบาตรนี้ แก่ภิกษุผู้พยาบาลใช้ **นี้เป็นญัตติ.**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุมีชื่อนี้ถึงมรณภาพ
 นี้ไตรจีวรและบาตรของเธอ สงฆ์ให้ไตรจีวรและบาตรนี้แก่ภิกษุ
 ผู้พยาบาลใช้ การให้ไตรจีวรและบาตรนี้แก่ภิกษุผู้พยาบาลใช้
 ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด
 ท่านผู้นั้นพึงพูด.

สงฆ์ให้จีวรและบาตรนี้แก่ภิกษุผู้พยาบาลใช้แล้ว ชอบแก่สงฆ์
 เหตุนี้จึงมี ข้ำพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

สมัยต่อมา สามเนรรูปหนึ่งถึงมรณภาพ ... ตรัสว่า

๒๖๘. ดูกุรภิกษุทั้งหลาย เมื่อสามเนรถึงมรณภาพ สงฆ์เป็นเจ้าของ
บาตรจีวร แต่ภิกษุผู้พยาบาลใช้มีอุปการะมาก **เราอนุญาตให้สงฆ์
มอบจีวรและบาตรแก่ภิกษุผู้พยาบาลใช้.**

วิธีให้

๒๖๙. ดูกุรภิกษุทั้งหลาย ก็แลสงฆ์พึงให้จีวรและบาตรอย่างนี้ คือ ภิกษุ
ผู้พยาบาลใช้นั้น พึงเข้าไปหาสงฆ์ แล้วกล่าวอย่างนี้ว่า.

ท่านเจ้าข้า สามเนรชื่อนี้ถึงมรณภาพ นี้จีวรและบาตรของเธอ.
ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยอัญตติหุติย-
กรรมวาจา ว่าดังนี้ :-

• กรรมวาจาให้จีวรและบาตร

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สามเนรมีชื่อนี้ถึงมรณภาพ
นี้จีวรและบาตรของเธอ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว
สงฆ์พึงให้จีวรและบาตรนี้แก่ผู้พยาบาลใช้ **นี้เป็นอัญตติ**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สามเนรมีชื่อนี้ถึงมรณภาพ
นี้จีวรและบาตรของเธอ สงฆ์ให้จีวรและบาตรนี้ แก่ภิกษุผู้พยาบาลใช้
การให้จีวรและบาตรนี้ แก่ภิกษุผู้พยาบาลใช้ ชอบแก่ท่านผู้ใด
ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด.

สงฆ์ให้จีวรและบาตรนี้แก่ภิกษุผู้พยาบาลใช้แล้ว ชอบแก่สงฆ์
เหตุนี้จึงนั่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

สมัยต่อมา ภิกษุรูปหนึ่ง สามเนรรูปหนึ่ง ช่วยกันพยาบาลภิกษุอาพาธ เธออัน
ภิกษุและสามเนรนั้นพยาบาลอยู่ ได้ถึงมรณภาพ จึงภิกษุผู้พยาบาลใช้นั้น ได้มีความ
ปริวิตกว่า เราพึงให้ส่วนจีวรแก่สามเนรผู้พยาบาลใช้อย่างไรหนอ ... ตรัสว่า

๒๗๐. ดูกุรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้มอบส่วนแก่สามเนร ผู้พยาบาลใช้
เท่า ๆ กัน.**

สมัยต่อมา ภิกษุรูปหนึ่งมีของใช้มาก มีบริวารมาก ได้ถึงแก่มรณภาพ ... ตรัสว่า

๒๗๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อภิกษุถึงมรณภาพ สงฆ์เป็นเจ้าของบาตร จีวร แต่ภิกษุผู้พยาบาลใช้มีอุปการะมาก เราอนุญาตให้สงฆ์มอบ ไตรจีวรและบาตรให้แก่ภิกษุผู้พยาบาลใช้ บรรดาสิ่งของเหล่านั้น สิ่งใดเป็นลหุภักดิ์ ลหุบริวาร สิ่งนั้นเราอนุญาตให้สงฆ์ พร้อมเพรียงกันแบ่ง บรรดาสิ่งของเหล่านั้น สิ่งใดเป็นครุภักดิ์ ครุบริวาร สิ่งนั้นเป็นของสงฆ์ผู้อยู่ในจตุรทิศ ทั้งที่มาแล้วและ ยังไม่มา ไม่ควรแบ่ง ไม่ควรแจก.

ทรงห้ามสมათานิตติยวัตร

[๑๖๘]

๒๗๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงสมათานการเปลื้องกายที่พวก เดียรถีย์สมათาน รูปใดสมათาน **ต้องอาบัติอุลลัจจัย.**

๒๗๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงนุ่งผ้าคากรองอันเป็นธงชัยของ เดียรถีย์ รูปใดนุ่ง **ต้องอาบัติอุลลัจจัย.**

๒๗๔. ... ไม่พึงนุ่งผ้าเปลือกไม้กรอง ...

๒๗๕. ... นุ่งผ้าผลไม้กรอง ...

๒๗๖. ... นุ่งผ้ากัมพลทำด้วยผมคน ...

๒๗๗. ... นุ่งผ้ากัมพลทำด้วยขนสัตว์ ...

๒๗๘. ... นุ่งผ้าทำด้วยปีกนกเค้า ...

๒๗๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงทรงหนังเสืออันเป็นธงชัยของเดียรถีย์ รูปใดทรง **ต้องอาบัติอุลลัจจัย.**

๒๘๐. ดุกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงนุ่งผ้าทำด้วยก้านดอกรัก รูปใดนุ่ง
ต้องอาบัติทุกกฏ.

๒๘๑. ดุกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงนุ่งผ้าทำด้วยเปลือกปอ รูปใดนุ่ง
ต้องอาบัติทุกกฏ.

ข้ออนุญาตเกี่ยวกับจีวร

[๑๖๙]

๒๘๒. ...ดุกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงทรงจีวรสีครามล้วน รูปใดทรง
ต้องอาบัติทุกกฏ.

๒๘๓. ... ไม่พึงทรงจีวรสีเหลืองล้วน ...

๒๘๔. ... ไม่พึงทรงจีวรสีแดงล้วน ...

๒๘๕. ... ไม่พึงทรงจีวรสีบานเย็นล้วน ...

๒๘๖. ... ไม่พึงทรงจีวรสีดำล้วน ...

๒๘๗. ... ไม่พึงทรงจีวรสีแสดล้วน ...

๒๘๘. ... ไม่พึงทรงจีวรสีชมพูล้วน ...

๒๘๙. ... ไม่พึงทรงจีวรที่ไม่ตัดชาย ...

๒๙๐. ... ไม่พึงทรงจีวรมีชายยาว ...

๒๙๑. ... ไม่พึงทรงจีวรมีชายเป็นลายดอกไม้ ...

๒๙๒. ... ไม่พึงทรงจีวรมีชายเป็นแผ่น ...

๒๙๓. ... ไม่พึงสวมเสื้อ ไม่พึงสวมหมวก ...

๒๙๔. ดุกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงทรงผ้าโพก รูปใดทรง ต้องอาบัติ
ทุกกฏ.

ข้ออนุญาตในการแบ่งจีวร (เพิ่มเติม)

[๑๗๐]

๒๙๕. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ในข้อนี้ ภิกษุที่จำพรรษาแล้ว เมื่อจีวรยังไม่เกิดขึ้น หลีกไปเสีย เมื่อผู้รับแทนที่สมควรมีอยู่ **สงฆ์พึงให้.**
๒๙๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในข้อนี้ ภิกษุที่จำพรรษาแล้ว เมื่อจีวรยังไม่เกิดขึ้น สิกเสีย ถึงมรณภาพ ปฏิญาณเป็นสามเณร ปฏิญาณเป็นผู้บอกลาสิกขา ปฏิญาณเป็นผู้ต้องอันติมวัตถุ **สงฆ์เป็นเจ้าของ.**
๒๙๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในข้อนี้ ภิกษุที่จำพรรษาแล้ว เมื่อจีวรยังไม่เกิดขึ้น ปฏิญาณเป็นผู้วิกลจริต ปฏิญาณเป็นผู้มีจิตฟุ้งซ่าน ปฏิญาณเป็นผู้กระสับกระส่ายเพราะเวทนา ปฏิญาณเป็นผู้ถูกสงฆ์ยกเสียฐานไม่เห็นอาบัติ ปฏิญาณเป็นผู้ถูกสงฆ์ยกเสียฐานไม่ทำคืนอาบัติ ปฏิญาณเป็นผู้ถูกสงฆ์ยกเสียฐานไม่สละคืนทิวฐิอันลามก เมื่อผู้รับแทนที่สมควรมีอยู่ **สงฆ์พึงให้.**
๒๙๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในข้อนี้ ภิกษุที่จำพรรษาแล้ว เมื่อจีวรยังไม่เกิดขึ้น ปฏิญาณเป็นบัณฑิต ... ปฏิญาณเป็นอุกิตพยัญชนก **สงฆ์เป็นเจ้าของ.**
๒๙๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในข้อนี้ ภิกษุที่จำพรรษาแล้ว เมื่อจีวรเกิดขึ้นแล้ว แต่ยังไม่ทันได้แบ่งกัน หลีกไปเสีย เมื่อผู้รับแทนที่สมควรมีอยู่ **สงฆ์พึงให้.**
๓๐๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในข้อนี้ ภิกษุที่จำพรรษาแล้ว เมื่อจีวรเกิดขึ้นแล้ว แต่ยังไม่ทันได้แบ่งกัน สิกเสีย ถึงมรณภาพ ปฏิญาณเป็นสามเณร ปฏิญาณเป็นผู้บอกลาสิกขา ปฏิญาณเป็นผู้ต้องอันติมวัตถุ **สงฆ์เป็นเจ้าของ.**
๓๐๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในข้อนี้ ภิกษุที่จำพรรษาแล้ว เมื่อจีวรเกิดขึ้น แต่ยังไม่ทันได้แบ่งกัน ปฏิญาณเป็นผู้วิกลจริต ปฏิญาณเป็น

ผู้มีจิตฟุ้งซ่าน ปฏิญาณเป็นผู้กระสับกระส่ายเพราะเวทนา ปฏิญาณเป็นผู้ถูกสงฆ์ยกเสียดฐานไม่เห็นอาบติ ปฏิญาณเป็นผู้ถูกสงฆ์ยกเสียดฐาน ไม่ทำคืนอาบติ ปฏิญาณเป็นผู้ถูกสงฆ์ยกเสียดฐาน ไม่สละคืนที่ภูริอันลามก เมื่อผู้รับแทนที่สมควรมีอยู่ **สงฆ์พึงให้.**

๓๐๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในข้อนี้ ภิกษุที่จำพรรษาแล้ว เมื่อจิวรเกิดขึ้นแล้ว แต่ยังไม่ทันได้แบ่งกัน ปฏิญาณเป็นบัณฑิตท้าว... ปฏิญาณเป็นอุภโตพยัญชนก **สงฆ์เป็นเจ้าของ.**

๓๐๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในข้อนี้ เมื่อจิวรยังไม่เกิดขึ้นแก่ภิกษุทั้งหลายที่จำพรรษาแล้วสงฆ์แตกกัน คนทั้งหลายในถิ่นนั้น ถวายน้ำในฝ่ายหนึ่ง ถวายจิวรในฝ่ายหนึ่ง ด้วยเปล่งวาจาว่า ข้าพเจ้าถวายแก่สงฆ์ **นั่นเป็นของสงฆ์ฝ่ายเดียว.**

๓๐๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในข้อนี้ เมื่อจิวรยังไม่เกิดขึ้นแก่ภิกษุทั้งหลายที่จำพรรษาแล้วสงฆ์แตกกัน คนทั้งหลายในถิ่นนั้น ถวายน้ำในฝ่ายหนึ่ง ถวายจิวรในฝ่ายนั้นเหมือนกัน ด้วยเปล่งวาจาว่า ข้าพเจ้าถวายแก่สงฆ์ **นั่นเป็นของสงฆ์ฝ่ายเดียว.**

๓๐๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในข้อนี้ เมื่อจิวรยังไม่เกิดขึ้นแก่ภิกษุทั้งหลายที่จำพรรษาแล้วสงฆ์แตกกัน คนทั้งหลายในถิ่นนั้น ถวายน้ำในฝ่ายหนึ่ง ถวายจิวรในฝ่ายหนึ่ง ด้วยเปล่งวาจาว่า ข้าพเจ้าถวายฝ่ายหนึ่ง **นั่นเป็นของเฉพาะฝ่ายหนึ่ง.**

๓๐๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในข้อนี้ เมื่อจิวรยังไม่เกิดขึ้นแก่ภิกษุทั้งหลายที่จำพรรษา สงฆ์แตกกัน คนทั้งหลายในถิ่นนั้น ถวายน้ำในฝ่ายหนึ่ง ถวายจิวรในฝ่ายนั้นเหมือนกัน ด้วยเปล่งวาจาว่า ข้าพเจ้าถวายแก่ฝ่ายหนึ่ง **นั่นเป็นของเฉพาะฝ่ายหนึ่ง.**

๓๐๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในข้อนี้ เมื่อจิวรเกิดขึ้นแล้วแก่ภิกษุทั้งหลายที่จำพรรษา แต่ยังมีทันได้แบ่ง สงฆ์แตกกัน **พึงแบ่งส่วนให้ภิกษุทุกรูปเท่าๆ กัน.**

ข้ออนุญาตในการฝากจิวร และการถือวิสาสะ

[๑๗๑]

๓๐๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในข้อนี้ ภิกษุฝากจิวรแก่ภิกษุไปด้วยสังง่า จงให้จิวรผืนนี้แก่ภิกษุผู้มีชื่อนี้ ภิกษุผู้รับฝากถือเอาเสียในระหว่างทาง เพราะวิสาสะต่อผู้ฝาก ชื่อว่าถือเอาถูกต้อง ถือเอาเสียเพราะ วิสาสะต่อผู้รับ ชื่อว่าถือเอาไม่ถูกต้อง.
๓๐๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในข้อนี้ ภิกษุฝากจิวรแก่ภิกษุไปด้วยสังง่า จงให้จิวรผืนนี้แก่ภิกษุผู้มีชื่อนี้ ภิกษุผู้รับฝากถือเอาเสียในระหว่างทาง เพราะวิสาสะต่อผู้รับ ชื่อว่าถือเอาไม่ถูกต้อง ถือเอาเสียเพราะ วิสาสะต่อผู้ฝาก ชื่อว่าถือเอาถูกต้อง.
๓๑๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในข้อนี้ ภิกษุฝากจิวรแก่ภิกษุไปด้วยสังง่า จงให้จิวรผืนนี้แก่ภิกษุผู้มีชื่อนี้ ภิกษุผู้รับฝากทราบข่าวในระหว่างทาง ว่า ผู้ฝากถึงมรณภาพเสียแล้ว จึงอธิษฐานเป็นจิวรมรดกของ ภิกษุผู้ฝาก ชื่อว่าอธิษฐานถูกต้องแล้ว ถือเอาเสียเพราะวิสาสะ ต่อผู้รับ ชื่อว่าถือเอาไม่ถูกต้อง.
๓๑๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในข้อนี้ ภิกษุฝากจิวรแก่ภิกษุไปด้วยสังง่า จงให้จิวรผืนนี้แก่ภิกษุผู้มีชื่อนี้ ภิกษุผู้รับฝากทราบข่าวในระหว่างทาง ว่า ผู้รับถึงมรณภาพเสียแล้ว จึงอธิษฐานเป็นจิวรมรดกของ ผู้รับ ชื่อว่าอธิษฐานไม่ถูกต้อง ถือเอาเสียเพราะวิสาสะต่อผู้ฝาก ชื่อว่าถือเอาถูกต้อง.
๓๑๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในข้อนี้ ภิกษุฝากจิวรแก่ภิกษุไปด้วยสังง่า จงให้จิวรผืนนี้แก่ภิกษุผู้มีชื่อนี้ ภิกษุผู้รับฝากทราบข่าวในระหว่างทาง ว่า ทั้งสองรูปถึงมรณภาพเสียแล้ว จึงอธิษฐานเป็นมรดกของ ผู้ฝาก ชื่อว่าอธิษฐานถูกต้อง อธิษฐานเป็นจิวรมรดกของผู้รับ ชื่อว่าอธิษฐานไม่ถูกต้อง.

๓๑๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในข้อนี้ ภิกษุฝากจิวรแก่ภิกษุไปด้วยสั่งว่า
 ฉันทให้จิวรผืนนี้แก่ภิกษุมิชื่อนี้ ภิกษุผู้รับฝากถือเอาเสียในระหว่างทาง
 เพราะวิสาสะต่อผู้ฝาก ชื่อว่าถือเอาไม่ถูกต้อง ถือเอาเสีย
 เพราะวิสาสะต่อผู้รับ ชื่อว่าถือเอาถูกต้อง.
๓๑๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในข้อนี้ ภิกษุฝากจิวรแก่ภิกษุไปด้วย
 สั่งว่า ฉันทให้จิวรผืนนี้แก่ภิกษุมิชื่อนี้ ภิกษุผู้รับฝากถือเอาเสีย
 ในระหว่างทางเพราะวิสาสะต่อผู้รับ ชื่อว่าถือเอาถูกต้อง
 ถือเอาเสียเพราะวิสาสะต่อผู้ฝาก ชื่อว่าถือเอาไม่ถูกต้อง.
๓๑๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในข้อนี้ ภิกษุฝากจิวรแก่ภิกษุไปด้วยสั่งว่า
 ฉันทให้จิวรผืนนี้แก่ภิกษุมิชื่อนี้ ภิกษุผู้ฝากทราบข่าวในระหว่างทาง
 ว่า ผู้ฝากถึงมรณภาพเสียแล้ว จึงอธิษฐานเป็นจิวรมรดกของ
 ผู้ฝาก ชื่อว่าอธิษฐานไม่ถูกต้อง ถือเอาเสียเพราะวิสาสะต่อ
 ผู้รับ ชื่อว่าถือเอาถูกต้อง.
๓๑๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในข้อนี้ ภิกษุฝากจิวรแก่ภิกษุไปด้วยสั่งว่า ฉันท
 ให้จิวรผืนนี้แก่ภิกษุมิชื่อนี้ ภิกษุผู้รับฝากทราบข่าวในระหว่างทาง
 ว่า ผู้รับถึงมรณภาพเสียแล้ว จึงอธิษฐานเป็นจิวรมรดกของ
 ผู้รับ ชื่อว่าอธิษฐานถูกต้อง ถือเอาเสียเพราะวิสาสะต่อผู้ฝาก
 ชื่อว่าถือเอาไม่ถูกต้อง.
๓๑๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในข้อนี้ ภิกษุฝากจิวรแก่ภิกษุไปด้วยสั่งว่า
 ฉันทให้จิวรผืนนี้แก่ภิกษุมิชื่อนี้ ภิกษุผู้รับฝากทราบข่าวในระหว่าง
 ทางว่า ทั้งสองรูปถึงมรณภาพเสียแล้ว จึงอธิษฐานเป็นจิวร
 มรดกของผู้ฝาก ชื่อว่าอธิษฐานไม่ถูกต้อง อธิษฐานเป็นจิวร
 มรดกของผู้รับ ชื่อว่าอธิษฐานถูกต้อง.

มาติกาเพื่อจิวรที่เกิดขึ้น ๘

[๑๗๒]

๓๑๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย มาติกาเพื่อจิวรเกิดขึ้นนี้ มี ๘ คือ

๑. ถวายแก่สีมา
๒. ถวายตามกติกา
๓. ถวายในสถานที่จัดภิกษา
๔. ถวายแก่สงฆ์
๕. ถวายแก่อุภโตสงฆ์
๖. ถวายแก่สงฆ์ผู้จำพรรษาแล้ว
๗. ถวายเจาะจง
๘. ถวายแก่บุคคล

จิวรชั้นธกะ จบ.

ขั้นที่ ๕ : จัมเปยยขันธกะ

หมวดว่าด้วยเหตุการณ์ในกรุงจัมปา

[๑๗๔]

๓๑๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุที่บริสุทธิ์ที่ไม่มีอาบัติ อันภิกษุไม่พึงยกเสีย เพราะเรื่องไม่สมควร เพราะเหตุไม่สมควร รูปโดยยกเสีย **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

อุกเขปนียกรรม

[๑๗๕]

ก็สมัยนั้นแล ภิกษุทั้งหลายในเมืองจัมปา ทำกรรมเห็นปานนี้ คือ ทำกรรมเป็นวรรค โดยไม่เป็นธรรม ทำกรรมพร้อมเพรียง โดยไม่เป็นธรรม ทำกรรมเป็นวรรคโดยธรรม ทำกรรมเป็นวรรคโดยเทียมธรรม ทำกรรมพร้อมเพรียงโดยเทียมธรรม ภิกษุรูปเดียว ยกภิกษุรูปเดียวเสียบ้าง รูปเดียวยกภิกษุ ๒ รูปเสียบ้าง รูปเดียวยกภิกษุหลายรูปเสียบ้าง รูปเดียวยกสงฆ์เสียบ้าง สองรูปยกภิกษุรูปเดียวเสียบ้าง สองรูปยกภิกษุสองรูปเสียบ้าง สองรูปยกภิกษุหลายรูปเสียบ้าง สองรูปยกสงฆ์เสียบ้าง หลายรูปยกภิกษุรูปเดียวเสียบ้าง หลายรูปยกภิกษุสองรูปเสียบ้าง หลายรูปยกภิกษุหลายรูปเสียบ้าง หลายรูปยกสงฆ์เสียบ้าง สงฆ์ต่อสงฆ์ยกกันเสียบ้าง บรรดาภิกษุที่เป็นผู้มีก้น้อย ... ต่างก็เฟงโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า ไฉนภิกษุทั้งหลายในเมืองจัมปา จึงได้กระทำการกรรมเห็นปานนี้เล่า คือ ทำกรรมเป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรม ... สงฆ์ต่อสงฆ์ยกกันเสียบ้าง ... ตรัสว่า

• กรรมที่ใช้ได้และใช้ไม่ได้

[๑๗๖]

๓๒๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้ากรรมเป็นวรรคโดยธรรม **ใช้ไม่ได้และไม่ควรทำ.**

๓๒๑. ...ถ้ากรรมพร้อมเพรียงโดยไม่เป็นธรรม **ใช้ไม่ได้และไม่ควรทำ.**

๓๒๒.ถ้ากรรมเป็นวรรคโดยธรรม **ใช้ไม่ได้และไม่ควรทำ.**

๓๒๓. ...ถ้ากรรมเป็นวรรคโดยเทียมธรรม **ใช้ไม่ได้และไม่ควรทำ.**

๓๒๔. ...ถ้ากรรมพร้อมเพรียงโดยเทียมธรรม **ใช้ไม่ได้และไม่ควรทำ.**

- ๓๒๕. ...ภิกษุรูปเดียวยกภิกษุรูปเดียวเสียบ้าง ใช้ไม่ได้และไม่ควรทำ.
- ๓๒๖. ...ภิกษุรูปเดียวยกภิกษุสองรูปเสียบ้าง ใช้ไม่ได้และไม่ควรทำ.
- ๓๒๗. ...ภิกษุรูปเดียวยกภิกษุหลายรูปเสียบ้าง ใช้ไม่ได้และไม่ควรทำ.
- ๓๒๘. ...ภิกษุรูปเดียวยกสงฆ์เสียบ้าง ใช้ไม่ได้และไม่ควรทำ.
- ๓๒๙. ...ภิกษุสองรูปยกภิกษุรูปเดียวเสียบ้าง ใช้ไม่ได้และไม่ควรทำ.
- ๓๓๐. ...ภิกษุสองรูปยกภิกษุสองรูปเสียบ้าง ใช้ไม่ได้และไม่ควรทำ.
- ๓๓๑. ...ภิกษุสองรูปยกภิกษุหลายรูปเสียบ้าง ใช้ไม่ได้และไม่ควรทำ.
- ๓๓๒. ...ภิกษุสองรูปยกสงฆ์เสียบ้าง ใช้ไม่ได้และไม่ควรทำ.
- ๓๓๓. ...ภิกษุหลายรูปยกภิกษุรูปเดียวเสียบ้าง ใช้ไม่ได้และไม่ควรทำ.
- ๓๓๔. ...ภิกษุหลายรูปยกภิกษุสองรูปเสียบ้าง ใช้ไม่ได้และไม่ควรทำ.
- ๓๓๕. ...ภิกษุหลายรูปยกภิกษุหลายรูปเสียบ้าง ใช้ไม่ได้และไม่ควรทำ.
- ๓๓๖. ...ภิกษุหลายรูปยกสงฆ์เสียบ้าง ใช้ไม่ได้และไม่ควรทำ.
- ๓๓๗. ...สงฆ์ต่อสงฆ์ยกกันเสียบ้าง ก็ใช้ไม่ได้และไม่ควรทำ.

• **กรรม ๔ ประเภท**

[๑๗๗]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย กรรมนี้มี ๔ ประเภท

- ๑. คือกรรมเป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรม
- ๒. กรรมพร้อมเพรียงโดยไม่เป็นธรรม
- ๓. กรรมเป็นวรรคโดยธรรม
- ๔. กรรมพร้อมเพรียงโดยธรรม

• **อธิบายกรรม ๔ ประเภท**

๓๓๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในกรรม ๔ ประเภทนั้น กรรมที่เป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรมนี้ ชื่อว่ากำเริบ ไม่ควรแกฐานะ เพราะไม่เป็นธรรม เพราะเป็นวรรค กรรมเห็นปานนี้ไม่ควรทำและเราก็ไม่อนุญาต.

๓๓๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในกรรม ๔ ประเภทนั้น กรรมที่พร้อมเพียง โดยไม่เป็นธรรมนี้ ชื่อว่ากำเริบ ไม่ควรแก่ฐานะ เพราะไม่เป็นธรรม กรรมเห็นปานนี้**ไม่ควรทำและเราก็ไม่อนุญาต.**

๓๔๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในกรรม ๔ ประเภทนั้น กรรมที่เป็นวรรคโดยธรรมนี้ ชื่อว่ากำเริบ ไม่ควรแก่ฐานะ เพราะเป็นวรรค กรรมเห็นปานนี้**ไม่ควรทำและเราก็ไม่อนุญาต.**

๓๔๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในกรรม ๔ ประเภทนั้น กรรมที่พร้อมเพียง โดยธรรมนี้ ชื่อว่าไม่กำเริบ ควรแก่ฐานะ เพราะเป็นธรรม เพราะพร้อมเพียง กรรมเห็นปานนี้**ควรทำและเราก็อนุญาต.**

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุดังกล่าวมาแล้ว พวกเธอพึงสำเหนียกอย่างนี้แหละว่า พวกเราจักทำกรรมที่พร้อมเพียงโดยธรรม.

- **กรรมที่ใช้ไม่ได้และไม่ควรทำ**

[๑๗๙]

๓๔๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้ากรรมเป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรม **ใช้ไม่ได้และไม่ควรทำ.**

๓๔๓. ...ถ้ากรรมพร้อมเพียงโดยไม่เป็นธรรม **ใช้ไม่ได้และไม่ควรทำ.**

๓๔๔. ...ถ้ากรรมเป็นวรรคโดยธรรม **ใช้ไม่ได้และไม่ควรทำ.**

๓๔๕. ...ถ้ากรรมเป็นวรรคโดยเทียบธรรม **ใช้ไม่ได้และไม่ควรทำ.**

๓๔๖. ...ถ้ากรรมพร้อมเพียงโดยเทียบธรรม **ใช้ไม่ได้และไม่ควรทำ.**

๓๔๗. ...ถ้ากรรมบกพร่องด้วยญัตติ สมบูรณ์ด้วยอนุสาวนา **ใช้ไม่ได้และไม่ควรทำ.**

๓๔๘. ...ถ้ากรรมบกพร่องด้วยอนุสาวนาสมบูรณ์ด้วยญัตติ **ใช้ไม่ได้และไม่ควรทำ.**

๓๔๙. ...ถ้ากรรมบกพร่องทั้งญัตติ บกพร่องทั้งอนุสาวนา **ใช้ไม่ได้และไม่ควรทำ.**

๓๕๐. ...กรรมแม้แตกต่างจากกรรม ก็ใช้ไม่ได้และไม่ควรทำ.

๓๕๑. ...กรรมแม้แตกต่างจากวินัย ก็ใช้ไม่ได้และไม่ควรทำ.

๓๕๒. ...กรรมแม้แตกต่างจากสัตตสุตตาศาสตร์ ก็ใช้ไม่ได้และไม่ควรทำ.

๓๕๓. ...ถ้ากรรมที่ถูกคัดค้านแล้วและขึ้นทำ ไม่เป็นกรรม กำเริบ ไม่ควร
แก่ฐานะ ก็ใช้ไม่ได้และไม่ควรทำ.

• กรรม ๖ ประเภท

[๑๘๐]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย กรรมนี้มี ๖ ประเภท คือ

๑. กรรมไม่เป็นธรรม
๒. กรรมเป็นนรรค
๓. กรรมพร้อมเพรียง
๔. กรรมเป็นนรรคโดยเทียมธรรม
๕. กรรมพร้อมเพรียงโดยเทียมธรรม
๖. กรรมพร้อมเพรียงโดยธรรม

• อธิบายกรรมไม่เป็นธรรม

[๑๘๑]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็กรรมไม่เป็นธรรม เป็นไฉน

๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในบัญญัติทุติยกรรม ภิกษุทำกรรมด้วยตั้ง
ญัตติอย่างเดียว และไม่สวดกรรมวาจา **ชื่อว่ากรรมไม่เป็นธรรม.**

๒. ในบัญญัติทุติยกรรม ถ้าภิกษุทำกรรมด้วยญัตติสองครั้ง และ
ไม่สวดกรรมวาจา **ชื่อว่ากรรมไม่เป็นธรรม.**

๓. ในบัญญัติทุติยกรรม ถ้าภิกษุทำกรรมด้วยสวดกรรมวาจา
อย่างเดียว และไม่ตั้งญัตติ **ชื่อว่ากรรมไม่เป็นธรรม.**

๔. ในบัญญัติทุติยกรรม ถ้าภิกษุทำกรรมด้วยสวดกรรมวาจา
สองครั้ง และไม่ตั้งญัตติ **ชื่อว่ากรรมไม่เป็นธรรม.**

๕. ในบัญญัติจตุตถกรรม ถ้าภิกษุทำกรรมด้วยตั้งญัตติอย่างเดียว
และไม่สวดกรรมวาจา **ชื่อว่ากรรมไม่เป็นธรรม.**

๖. ในญัตติจตุตถกรรม ถ้าภิกษุทำกรรมด้วยตั้งญัตติสองครั้ง ด้วยตั้งญัตติ ๓ ครั้ง ด้วยตั้งญัตติ ๔ ครั้ง และไม่สวดกรรมวาจา **ชื่อว่ากรรมไม่เป็นธรรม.**

๗. ในญัตติจตุตถกรรม ถ้าภิกษุทำกรรมด้วยสวดกรรมวาจา อย่างเดียว และไม่ตั้งญัตติ **ชื่อว่ากรรมไม่เป็นธรรม.**

ในญัตติจตุตถกรรม ถ้าภิกษุทำกรรมด้วยสวดกรรมวาจาสองครั้ง ด้วยสวดกรรมวาจา ๓ ครั้ง ด้วยสวดกรรมวาจา ๔ ครั้ง และไม่ตั้งญัตติ **ชื่อว่ากรรมไม่เป็นธรรม.**

ดูกรภิกษุทั้งหลาย นี้เรียกว่ากรรมไม่เป็นธรรม.

• อธิบายกรรมเป็นวรรค

[๑๘๒]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง กรรมเป็นวรรค เป็นไฉน

๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในญัตติทุติยกรรม ถ้าภิกษุผู้เข้ากรรม มีจำนวนเท่าใด ภิกษุเหล่านั้นไม่มาประชุม ไม่นำฉันทะของภิกษุผู้ควร ฉันทะมา อยู่พร้อมหน้ากันคัดค้าน **ชื่อว่ากรรมเป็นวรรค.**

๒. ในญัตติทุติยกรรม ถ้าภิกษุผู้เข้ากรรมมีจำนวนเท่าใด ภิกษุ เหล่านี้มาประชุม แต่ไม่นำฉันทะของภิกษุผู้ควรฉันทะมา อยู่พร้อมหน้า กันคัดค้าน **ชื่อว่ากรรมเป็นวรรค.**

๓. ในญัตติทุติยกรรม ถ้าภิกษุผู้เข้ากรรมมีจำนวนเท่าใด ภิกษุ เหล่านี้มาประชุม นำฉันทะของภิกษุผู้ควรฉันทะมา แต่อยู่พร้อมหน้า กันคัดค้าน **ชื่อว่ากรรมเป็นวรรค.**

๔. ในญัตติจตุตถกรรม ภิกษุผู้เข้ากรรมมีจำนวนเท่าใด ภิกษุ เหล่านี้ไม่มาประชุม ไม่นำฉันทะของภิกษุผู้ควรฉันทะมา อยู่พร้อมหน้า กันคัดค้าน **ชื่อว่ากรรมเป็นวรรค.**

๕. ในญัตติจตุตถกรรม ถ้าภิกษุผู้เข้ากรรมมีจำนวนเท่าใด ภิกษุ เหล่านี้มาประชุม แต่ไม่นำฉันทะของภิกษุผู้ควรฉันทะมา อยู่พร้อมหน้า กันคัดค้าน **ชื่อว่ากรรมเป็นวรรค.**

๖. ในบัญญัติจตุตถกรรม ถ้าภิกษุผู้เข้ากรรมมีจำนวนเท่าใด ภิกษุเหล่านั้นมาประชุม นำฉันทะของภิกษุผู้ควรฉันทะมา แต่อยู่พร้อมหน้ากันคัดค้าน **ชื่อว่ากรรมเป็นวรรค.**

ดูกรภิกษุทั้งหลาย นี้เรียกว่ากรรมเป็นวรรค.

• **อธิบายกรรมพร้อมเพรียง**

[๑๘๓]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง กรรมพร้อมเพรียง เป็นไฉน

๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในบัญญัติทุติยกรรม ถ้าภิกษุผู้เข้ากรรมมีจำนวนเท่าใด ภิกษุเหล่านั้นมาประชุม นำฉันทะของภิกษุผู้ควรฉันทะมา อยู่พร้อมหน้ากันไม่คัดค้าน **ชื่อว่ากรรมพร้อมเพรียง.**

๒. ในบัญญัติจตุตถกรรม ภิกษุผู้เข้ากรรมมีจำนวนเท่าใด ภิกษุเหล่านั้นมาประชุม นำฉันทะของภิกษุผู้ควรฉันทะมา อยู่พร้อมหน้ากันไม่คัดค้าน **ชื่อว่ากรรมพร้อมเพรียง.**

ดูกรภิกษุทั้งหลาย นี้เรียกว่ากรรมพร้อมเพรียง.

• **อธิบายกรรมเป็นวรรคโดยเทียมธรรม**

[๑๘๔]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง กรรมเป็นวรรคโดยเทียมธรรม เป็นไฉน

๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในบัญญัติทุติยกรรม ถ้าภิกษุสวดกรรมวาจา ก่อน ตั้งญัตติภายหลัง ภิกษุผู้เข้ากรรมมีจำนวนเท่าใด ภิกษุเหล่านั้นไม่มาประชุม ไม่นำฉันทะของภิกษุผู้ควรฉันทะมาอยู่พร้อมหน้ากันคัดค้าน **ชื่อว่ากรรมเป็นวรรคโดยเทียมธรรม.**

๒. ในบัญญัติทุติยกรรม ถ้าภิกษุสวดกรรมวาจาก่อน ตั้งญัตติทีหลัง ภิกษุผู้เข้ากรรมมีจำนวนเท่าใด ภิกษุเหล่านั้นมาประชุม แต่ไม่นำฉันทะของภิกษุผู้ควรฉันทะมา อยู่พร้อมหน้ากันคัดค้าน **ชื่อว่ากรรมเป็นวรรคโดยเทียมธรรม.**

๓. ในบัญญัติทุติยกรรม ถ้าภิกษุสวดกรรมวาจาก่อน ตั้งญัตติทีหลัง ภิกษุผู้เข้ากรรมมีจำนวนเท่าใด ภิกษุเหล่านั้นมาประชุม นำฉันทะ

ของภิกษุผู้ควรฉันทะมา แต่อยู่พร้อมหน้ากันคัดค้าน **ชื่อว่ากรรม
เป็นวรรคโดยเทียมธรรม.**

๔. ในญัตติทุติยกรรม ถ้าภิกษุสวดกรรมวาจาก่อน ตั้งญัตติ
ทีหลัง ภิกษุผู้เข้ากรรมมีจำนวนเท่าใด ภิกษุเหล่านั้นมาประชุม นำฉันทะ
ของภิกษุผู้ควรฉันทะมา แต่อยู่พร้อมหน้ากันคัดค้าน **ชื่อว่ากรรม
เป็นวรรคโดยเทียมธรรม.**

๕. ในญัตติจตุตถกรรม ถ้าภิกษุสวดกรรมวาจาก่อน ตั้งญัตติ
ทีหลัง ภิกษุผู้เข้ากรรมมีจำนวนเท่าใด ภิกษุเหล่านั้นไม่มาประชุม ไม่นำ
ฉันทะของภิกษุผู้ควรฉันทะมา อยู่พร้อมหน้ากันคัดค้าน **ชื่อว่ากรรม
เป็นวรรคโดยเทียมธรรม.**

๖. ในญัตติจตุตถกรรม ถ้าภิกษุสวดกรรมวาจาก่อน ตั้งญัตติ
ทีหลัง ภิกษุผู้เข้ากรรมมีจำนวนเท่าใด ภิกษุเหล่านั้นมาประชุม นำฉันทะ
ของภิกษุผู้ควรฉันทะมา แต่อยู่พร้อมหน้ากันคัดค้าน **ชื่อว่ากรรม
เป็นวรรคโดยเทียมธรรม.**

ดูกรภิกษุทั้งหลาย นี้เรียกว่ากรรมเป็นวรรคโดยเทียมธรรม.

• **อธิบายกรรมพร้อมเพรียงโดยเทียมธรรม**

[๑๘๕]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง กรรมพร้อมเพรียงโดยเทียมธรรม เป็นไฉน

๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในญัตติทุติยกรรม ถ้าภิกษุสวดกรรม
วาจาก่อน ตั้งญัตติทีหลัง ภิกษุผู้เข้ากรรมมีจำนวนเท่าใด ภิกษุเหล่านั้น
มาประชุม นำฉันทะของภิกษุผู้ควรฉันทะมา อยู่พร้อมหน้ากันไม่คัดค้าน
ชื่อว่ากรรมพร้อมเพรียงโดยเทียมธรรม

๒. ในญัตติจตุตถกรรม ถ้าภิกษุสวดกรรมวาจาก่อน ตั้งญัตติ
ทีหลัง ภิกษุผู้เข้ากรรมมีจำนวนเท่าใด ภิกษุเหล่านั้นมาประชุม นำฉันทะ
ของภิกษุผู้ควรฉันทะมา อยู่พร้อมหน้ากันไม่คัดค้าน **ชื่อว่ากรรม
พร้อมเพรียงโดยเทียมธรรม**

ดูกรภิกษุทั้งหลาย นี้เรียกว่ากรรมพร้อมเพรียงโดยเทียมธรรม.

• อธิบายกรรมพร้อมเพียงโดยธรรม

[๑๘๖]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง กรรมพร้อมเพียงโดยธรรม เป็นไฉน

๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในบัญญัติทุติยกรรม ถ้าภิกษุตั้งญัตติก่อน ทำกรรมด้วยสวดกรรมวาจาหนเดียวทีหลัง ภิกษุผู้เข้ากรรมมีจำนวนเท่าใด ภิกษุเหล่านั้นมาประชุม นำฉันทะของภิกษุผู้ควรฉันทะมา อยู่พร้อมหน้ากันไม่คัดค้าน **ชื่อว่ากรรมพร้อมเพียงโดยธรรม**

๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในบัญญัติจตุตถกรรม ถ้าภิกษุตั้งญัตติก่อน ทำกรรมด้วยสวดกรรมวาจาสามครั้งที่หลัง ภิกษุเข้ากรรมมีจำนวนเท่าใด ภิกษุเหล่านั้นมาประชุม นำฉันทะของภิกษุผู้ควรฉันทะมา อยู่พร้อมหน้ากัน ไม่คัดค้าน **ชื่อว่ากรรมพร้อมเพียงโดยธรรม.**

ดูกรภิกษุทั้งหลาย นี้เรียกว่ากรรมพร้อมเพียงโดยธรรม.

• สงฆ์ ๕ ประเภท

[๑๘๗]

สงฆ์มี ๕ คือ ภิกษุสงฆ์จตุรวรรค ๑. ภิกษุสงฆ์ปัญจวรรค ๑. ภิกษุสงฆ์ทสรวรรค ๑. ภิกษุสงฆ์วิสติวรรค ๑. และภิกษุสงฆ์อดิเรกวิสติวรรค ๑.

๓๕๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในภิกษุสงฆ์เหล่านั้น **ภิกษุสงฆ์จตุรวรรค** พร้อมเพียงกันโดยธรรม **เข้ากรรมได้ในกรรมทุกอย่าง เว้นกรรม ๓ อย่าง คือ อุปสมบท ปวารณา อัฟกาน.**

๓๕๕. ภิกษุสงฆ์ปัญจวรรค พร้อมเพียงกันโดยธรรม **เข้ากรรมได้ในกรรมทุกอย่าง เว้นกรรม ๒ อย่าง คือ อุปสมบทในมัชฌิมชนบท และอัฟกาน.**

๓๕๖. ภิกษุสงฆ์ทสรวรรค พร้อมเพียงกันโดยธรรม **เข้ากรรมได้ในกรรมทุกอย่าง เว้นอัฟกานกรรมอย่างเดียว.**

๓๕๗. ภิกษุสงฆ์วิสติวรรค พร้อมเพียงกันโดยธรรม **เข้ากรรมได้ในกรรมทุกอย่าง.**

๓๕๘. ภิกษุสงฆ์อดิเรกวิสติวรรค พร้อมเพรียงกันโดยธรรม เข้ากรรมได้ในกรรมทุกอย่าง.

• **กรรมที่สงฆ์จตุรวรรคไม่ควรทำ**

[๑๘๘]

๓๕๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้ากรรมที่สงฆ์จตุรวรรคจะทำ สงฆ์มีภิกษุณีเป็นที่ ๔ ทำกรรม กรรมนั้นใช้ไม่ได้และไม่ควรทำ.

๓๖๐. ...ถ้ากรรมที่สงฆ์จตุรวรรคจะทำ สงฆ์สิกขมานาเป็นที่ ๔...

๓๖๑. ...มีสามเณรเป็นที่ ๔...

๓๖๒. ...มีสามเณรีเป็นที่ ๔...

๓๖๓. ...มีภิกษุผู้บวคลาสิกขาเป็นที่ ๔...

๓๖๔. ...มีภิกษุผู้ต้องอันตมัตถุเป็นที่ ๔...

๓๖๕. ...มีภิกษุถูกสงฆ์ยกเสียฐานไม่เห็นอาบัติเป็นที่ ๔...

๓๖๖. ...มีภิกษุผู้ถูกสงฆ์ยกเสียฐานไม่สละทิวฐิบาปเป็นที่ ๔...

๓๖๗. ...มีบัณฑิตวิจจณเป็นที่ ๔...

๓๖๘. ...มีภิกษุลักเพศเป็นที่ ๔...

๓๖๙. ...มีภิกษุผู้เข้าริดเดียรถีย์เป็นที่ ๔...

๓๗๐. ...มีสัตว์ดิรัจฉานเป็นที่ ๔...

๓๗๑. ...มีภิกษุผู้ทำมาตุฆาตเป็นที่ ๔...

๓๗๒. ...มีภิกษุผู้ทำปิตฆาตเป็นที่ ๔...

๓๗๓. ...มีภิกษุผู้ทำอรหันตฆาตเป็นที่ ๔...

๓๗๔. ...มีภิกษุผู้ประทุษร้ายภิกษุณีเป็นที่ ๔...

๓๗๕. ...มีภิกษุผู้ทำสังฆเภทเป็นที่ ๔ ...

๓๗๖. ...มีภิกษุผู้ทำโลหิตุปบาทเป็นที่ ๔ ...

๓๗๗...มีอุภโตพยัญชนกเป็นที่ ๔ ...

๓๗๘...มีภิกษุนานาสังวาสเป็นที่ ๔ ...

๓๗๙...มีภิกษุผู้อยู่ในสีมาต่างกันเป็นที่ ๔ ...

๓๘๐...มีภิกษุอยู่ในเวหาสดด้วยฤทธิ์เป็นที่ ๔ ...

๓๘๑...สงฆ์ทำกรรมแก่ผู้ใด มีผู้นั้นเป็นที่ ๔ ทำกรรม กรรมนั้นใช้ไม่ได้ และไม่ควรทำ.

• **กรรมที่สงฆ์บัญญัติไม่ควรทำ**

[๑๘๙]

๓๘๒...ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้ากรรมที่สงฆ์บัญญัติควรทำ สงฆ์มีภิกษุณีเป็นที่ ๕ ทำกรรม กรรมนั้นใช้ไม่ได้และไม่ควรทำ

๓๘๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้ากรรมที่สงฆ์บัญญัติควรทำ สงฆ์มีสิกขมานาเป็นที่ ๕...

๓๘๔...มีสามเณรเป็นที่ ๕...

๓๘๕...มีสามเณรีเป็นที่ ๕...

๓๘๖...มีภิกษุบอกลาสิกขาเป็นที่ ๕...

๓๘๗...มีภิกษุผู้ต้องอันติมวัตตุเป็นที่ ๕...

๓๘๘...มีภิกษุผู้ถูกสงฆ์ยกเสียฐานไม่เห็นอาบัติเป็นที่ ๕...

๓๘๙...มีภิกษุผู้ถูกสงฆ์ยกเสียฐานไม่ทำคืนอาบัติเป็นที่ ๕...

๓๙๐...มีภิกษุผู้ถูกสงฆ์ยกเสียฐานไม่สละทิวฐิปปาปเป็นที่ ๕...

๓๙๑...มีบัณฑิตะกะเป็นที่ ๕...

๓๙๒...มีภิกษุลักเพศเป็นที่ ๕...

๓๙๓...มีภิกษุเข้ารีตเดียรถีย์เป็นที่ ๕...

๓๙๔...มีสัตว์ดิรัจฉานเป็นที่ ๕...

๓๙๕. ...มีภิกษุผู้ทำมาตุจฉาเป็นที่ ๕...
๓๙๖. ...มีภิกษุผู้ทำปิตุจฉาเป็นที่ ๕...
๓๙๗. ...มีภิกษุผู้ทำอรหันตจฉาเป็นที่ ๕...
๓๙๘. ...มีภิกษุผู้ประทุษร้ายภิกษุณีเป็นที่ ๕...
๓๙๙. ...มีภิกษุผู้ทำสังฆเภทเป็นที่ ๕...
๔๐๐. ...มีภิกษุผู้ทำโลหิตตูปบาทเป็นที่ ๕...
๔๐๑. ...มีอุกโตพยัญชนกเป็นที่ ๕...
๔๐๒. ...มีภิกษุนานาสังวาสเป็นที่ ๕...
๔๐๓. ...มีภิกษุอยู่ในสีมาต่างกันเป็นที่ ๕...
๔๐๔. ...มีภิกษุผู้อยู่ในเวหาสดด้วยฤทธิ์เป็นที่ ๕...
๔๐๕. ...สงฆ์ทำกรรมแก่ผู้ใดมีผู้นั้นเป็นที่ ๕ ทำกรรม กรรมนั้นใช้ไม่ได้ และไม่ควรทำ.

• **กรรมที่สงฆ์ทสวรคไม่ควรทำ**

[๑๙๐]

๔๐๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้ากรรมที่สงฆ์ทสวรคทำ สงฆ์มีภิกษุณีเป็นที่ ๑๐ ทำกรรม กรรมนั้นใช้ไม่ได้และไม่ควรทำ.
๔๐๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้ากรรมที่สงฆ์ทสวรคทำ สงฆ์มีตีกขมานาเป็นที่ ๑๐...
๔๐๘. ...มีสามเณรเป็นที่ ๑๐ มีสามเณรีเป็นที่ ๑๐ ...
๔๐๙. ...มีภิกษุผู้บอกลาสิกขาเป็นที่ ๑๐ ...
๔๑๐. ...มีภิกษุผู้ต้องอันติมวัตตุเป็นที่ ๑๐ ...
๔๑๑. ...มีภิกษุผู้ถูกสงฆ์ยกเสียฐานไม่เห็นอาบัติเป็นที่ ๑๐ ...
๔๑๒. ...มีภิกษุผู้ถูกสงฆ์ยกเสียฐานไม่ทำคินอาบัติเป็นที่ ๑๐ ...

๔๑๓. ...มีภิกษุผู้ถูกสงฆ์ยกเสียดฐานไม่สละทิวฐิปปาปเป็นที่ ๑๐ ...
๔๑๔. ...มีบัณฑิตะกะเป็นที่ ๑๐ ...
๔๑๕. ...มีภิกษุลักเพศเป็นที่ ๑๐
๔๑๖. ...มีภิกษุผู้เข้ารีตเดียรถีย์เป็นที่ ๑๐
๔๑๗. ...มีสัตว์ดิรัจฉานเป็นที่ ๑๐ ...
๔๑๘. ...มีภิกษุผู้ทำมาตุฆาตเป็นที่ ๑๐ ...
๔๑๙. ...มีภิกษุผู้ทำปิตุฆาตเป็นที่ ๑๐
๔๒๐. ...มีภิกษุผู้ทำอรหันตฆาตเป็นที่ ๑๐ ...
๔๒๑. ...มีภิกษุผู้ประทุษร้ายภิกษุณีเป็นที่ ๑๐ ...
๔๒๒. ...มีภิกษุผู้ทำสังฆเภทเป็นที่ ๑๐ ...
๔๒๓. ...มีภิกษุผู้ทำโลหิตุปบาทเป็นที่ ๑๐ ...
๔๒๔. ...มีอุกโตพยัญชนกเป็นที่ ๑๐ ...
๔๒๕. ...มีภิกษุนานาสังวาสเป็นที่ ๑๐ ...
๔๒๖. ...มีภิกษุอยู่ในสีมาต่างกันเป็นที่ ๑๐ ...
๔๒๗. ...มีภิกษุผู้อยู่ในเวหาสด้วยฤทธิ์เป็นที่ ๑๐ ...
๔๒๘. ...สงฆ์ทำกรรมแก่ผู้ใด มีผู้นั้นเป็นที่ ๑๐ ทำกรรม กรรมนั้นใช้ไม่ได้
ไม่ควรทำ.

• **กรรมที่สงฆ์วิสติวรรคไม่ควรทำ**
[๑๙๑]

๔๒๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้ากรรมที่สงฆ์วิสติวรรคทำ สงฆ์มีภิกษุณีเป็นที่ ๒๐ ทำกรรม กรรมนั้นใช้ไม่ได้และไม่ควรทำ.
๔๓๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้ากรรมที่สงฆ์วิสติวรรคทำ สงฆ์มีสิกขมานาเป็นที่ ๒๐ ...

๔๓๑. ...มีสามเณรเป็นที่ ๒๐ ...
๔๓๒. ...มีสามเณรีเป็นที่ ๒๐ ...
๔๓๓. ...มีภิกษุผู้บอกลาสิกขาเป็นที่ ๒๐ ...
๔๓๔. ...มีภิกษุผู้ต้องอันติมวัตตุเป็นที่ ๒๐ ...
๔๓๕. ...มีภิกษุผู้ถูกสงฆ์ยกเสียดฐานไม่เห็นอาบัติเป็นที่ ๒๐ ...
๔๓๖. ...มีภิกษุผู้ถูกสงฆ์ยกเสียดฐานไม่ทำคืนอาบัติเป็นที่ ๒๐ ...
๔๓๗. ...มีภิกษุผู้ถูกสงฆ์ยกเสียดฐานไม่สละทิวฐิบาปเป็นที่ ๒๐ ...
๔๓๘. ...มีภิกษุลักเพศเป็นที่ ๒๐ ...
๔๓๙. ...มีภิกษุผู้เข้ารีตเดิยริยเป็นที่ ๒๐ ...
๔๔๐. ...มีสัตว์ดิรัจฉานเป็นที่ ๒๐ ...
๔๔๑. ...มีภิกษุผู้ทำมาตุฆาตเป็นที่ ๒๐ ...
๔๔๒. ...มีภิกษุผู้ทำปิตุฆาตเป็นที่ ๒๐ ...
๔๔๓. ...มีภิกษุผู้ทำอรหันตฆาตเป็นที่ ๒๐ ...
๔๔๔. ...มีภิกษุผู้ประทุษร้ายภิกษุณีเป็นที่ ๒๐ ...
๔๔๕. ...มีภิกษุผู้ทำสังฆเภทเป็นที่ ๒๐ ...
๔๔๖. ...มีภิกษุผู้ทำโลหิตุปบาทเป็นที่ ๒๐ ...
๔๔๗. ...มีอุภโตพยัญชนกเป็นที่ ๒๐ ...
๔๔๘. ...มีภิกษุนานาสังวาสเป็นที่ ๒๐ ...
๔๔๙. ...มีภิกษุอยู่ในสีมาต่างกันเป็นที่ ๒๐ ...
๔๕๐. **สงฆ์ทำกรรมแก่ผู้ใด มีผู้นั้นเป็นที่ ๒๐ ทำกรรม กรรมนั้นใช้ไม่ได้ และไม่ควรรทำ.**

• **กรรมที่สงฆ์จตุรกรคเป็นต้นไม่ควรทำ**
[๑๙๒]

- ๔๕๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าสงฆ์มีภิกษุผู้อยู่ปริวาสเป็นที่ ๔ ฟังให้ปริวาส ฟังชักเข้าหาอาบัติเดิม ฟังให้มานัต มีภิกษุผู้อยู่ปริวาสนั้นเป็นที่ ๒๐ ฟังอัพทาน กรรมนั้นใช้ไม่ได้และ**ไม่ควรทำ**.
- ๔๕๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าสงฆ์มีภิกษุผู้ควรชักเข้าหาอาบัติเดิมเป็นที่ ๔ ฟังให้ปริวาส ฟังชักเข้าหาอาบัติเดิม ฟังให้มานัต มีภิกษุผู้ควรชักเข้าหาอาบัติเดิมนั้นเป็นที่ ๒๐ ฟังอัพทาน กรรมนั้น**ใช้ไม่ได้และไม่ควรทำ**.
- ๔๕๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าสงฆ์มีภิกษุผู้ควรมานัตเป็นที่ ๔ ฟังให้ปริวาส ฟังชักเข้าหาอาบัติเดิม ฟังให้มานัต มีภิกษุผู้ควรมานัตนั้นเป็นที่ ๒๐ ฟังอัพทาน กรรมนั้น**ใช้ไม่ได้และไม่ควรทำ**.
- ๔๕๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าสงฆ์มีภิกษุผู้ประพฤติมานัตเป็นที่ ๔ ฟังให้ปริวาส ฟังชักเข้าหาอาบัติเดิม ฟังให้มานัต มีภิกษุผู้ประพฤติมานัตนั้นเป็นที่ ๒๐ ฟังอัพทาน กรรมนั้น**ใช้ไม่ได้และไม่ควรทำ**.
- ๔๕๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าสงฆ์มีภิกษุผู้ควรอัพทานเป็นที่ ๔ ฟังให้ปริวาส ฟังชักเข้าหาอาบัติเดิม ฟังให้มานัต มีภิกษุผู้ควรอัพทานนั้นเป็นที่ ๒๐ ฟังอัพทาน กรรมนั้น**ใช้ไม่ได้และไม่ควรทำ**.

• **ปฏิโกสนา ๒ อย่าง**
[๑๙๓]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย บุคคลบางคนคัดค้านในท่ามกลางสงฆ์ขึ้น บางคนคัดค้านไม่ขึ้น.

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ใครเล่า**คัดค้าน**ในท่ามกลางสงฆ์**ไม่ขึ้น**.

- ๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุณี คัดค้านในท่ามกลางสงฆ์**ไม่ขึ้น**
- ๒. ...สิกขมานา ...

๓. ...สามเณร ...
๔. ...สามเณรี ...
๕. ...ภิกษุผู้บอกลาสิกขา ...
๖. ...ภิกษุผู้ต้องอันติมวัตถุ ...
๗. ...ภิกษุวิกลจริต ...
๘. ...ภิกษุมิจิตฟุ้งซ่าน ...
๙. ...ภิกษุผู้กระสับกระส่ายเพราะเวทนา ...
๑๐. ...ภิกษุผู้ถูกสงฆ์ยกเสียด้านไม่เห็นอาบัติ ...
๑๑. ...ภิกษุผู้ถูกสงฆ์ยกเสียด้านไม่ทำคืนอาบัติ ...
๑๒. ...ภิกษุผู้ถูกสงฆ์ยกเสียด้านไม่สละทิฏฐิบาป ...
๑๓. ...บัณฑิตวิจจัน ...
๑๔. ...ภิกษุลักเพศ ...
๑๕. ...ภิกษุเข้ารีตเดียวิธีย์ ...
๑๖. ...สัตว์ดิรัจฉาน ...
๑๗. ...ภิกษุผู้ฆ่ามารดา ...
๑๘. ...ภิกษุผู้ฆ่าบิดา ...
๑๙. ...ภิกษุผู้ฆ่าพระอรหันต์ ...
๒๐. ...ภิกษุผู้ประทุษร้ายภิกษุณี ...
๒๑. ...ภิกษุผู้ทำสังฆเภท ...
๒๒. ...ภิกษุผู้ทำโลหิตุปบาท ...
๒๓. ...อุกโตพญัญชนก ...
๒๔. ...ภิกษุนานาสังวาส ...
๒๕. ...ภิกษุผู้อยู่ในสีมาต่างกัน ...
๒๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้อยู่ในเวหาสดด้วยฤทธิ์ คัดค้านในท่ามกลางสงฆ์ไม่ขึ้น.
๒๗. สงฆ์ทำกรรมแก่ผู้ใด ผู้นั้นคัดค้านในท่ามกลางสงฆ์ไม่ขึ้น.
- ดูกรภิกษุทั้งหลาย บุคคลเหล่านี้แล คัดค้านในท่ามกลางสงฆ์ไม่ขึ้น.

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ใครเล่าคัดค้านในท่ามกลางสงฆ์ขึ้น.

๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุปกติตะมะสังวาสเสมอกัน อยู่ในสีมาเดียวกัน.

๒. โดยที่ผู้ใดแม้ภิกษุผู้นั่งอยู่บนอาสนะติดกันบอกให้รู้ คัดค้านในท่ามกลางสงฆ์ขึ้น.

ดูกรภิกษุทั้งหลาย บุคคลนี้แล คัดค้านในท่ามกลางสงฆ์ขึ้น.

• นิสสารณา ๒ อย่าง

[๑๙๔]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย นิสสารณาการขับออกนี้มี ๒ อย่าง คือมีบุคคลที่ยังไม่ถึงการขับออก ถ้าสงฆ์ขับเร่ออก บางคนเป็นอันสงฆ์ขับออกดีแล้ว บางคนเป็นอันสงฆ์ขับออกไม่ดี.

๔๕๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็บุคคลชนิดใดที่ยังไม่ถึงการขับออก ถ้าสงฆ์ขับเร่ออก เป็นอันขับออกไม่ดี. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้บริสุทธ์ ไม่มีอาบัติ ถ้าสงฆ์ขับเร่ออกเป็นอันขับออกไม่ดี. ดูกรภิกษุทั้งหลาย บุคคลนี้ เรากล่าวว่ายังไม่ถึงการขับออก ถ้าสงฆ์ขับเร่ออกเป็นอันขับออกไม่ดี.

๔๕๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็บุคคลชนิดใดที่ยังไม่ถึงการขับออก ถ้าสงฆ์ขับเร่ออก เป็นอันขับออกดีแล้ว. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เป็นพาล ไม่ฉลาด มีอาบัติมาก มีมารยาทไม่สมควร อยู่คลุกคลีกับพวกคฤหัสถ์ ด้วยการคลุกคลีอันไม่สมควร ถ้าสงฆ์ขับเร่ออกเป็นอันขับออกดีแล้ว. ดูกรภิกษุทั้งหลาย บุคคลนี้ เรากล่าวว่ายังไม่ถึงการขับออก ถ้าสงฆ์ขับเร่ออก เป็นอันขับออกดีแล้ว.

• โอสารณา ๒ อย่าง

[๑๙๕]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย โอสารณาการรับเข้าห่มนี้มี ๒ อย่าง คือมีบุคคลที่ยังไม่ถึงการรับเข้าห่ม ถ้าสงฆ์รับเธอเข้าห่ม บางคนเป็นอันรับเข้าดี บางคนเป็นอันรับเข้าไม่ดี.

๔๕๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็บุคคลชนิดใดที่ยังไม่ถึงการรับเข้าห่ม ถ้าสงฆ์รับเธอเข้าห่มเป็นอันรับเข้าไม่ดี. ดูกรภิกษุทั้งหลาย บัณฑิตะก็ยังไม่ถึงการรับเข้าห่ม ถ้าสงฆ์รับเธอเข้าห่ม เป็นอันรับเข้าไม่ดี.

๔๕๙. ...คนลักเพศ ...

๔๖๐. ...คนเข้ารีตเดิยรเถีย ...

๔๖๑. ...สัตว์ดิรัจฉาน ...

๔๖๒. ...คนผู้ฆ่ามารดา ...

๔๖๓. ...คนผู้ฆ่าบิดา ...

๔๖๔. ...คนผู้ฆ่าพระอรหันต์ ...

๔๖๕. ...คนผู้ประทุษร้ายภิกษุณี ...

๔๖๖. ...คนผู้ทำสังฆเภท ...

๔๖๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย คนผู้ทำโลหิตตูปบาทยังไม่ถึงการรับเข้าห่ม ถ้าสงฆ์รับเธอเข้าห่ม เป็นอันรับเข้าไม่ดี.

๔๖๘. ...อุกโตพยัญชนก ยังไม่ถึงการรับเข้าห่ม ถ้าสงฆ์รับเธอเข้าห่ม เป็นอันรับเข้าไม่ดี.

ดูกรภิกษุทั้งหลาย บุคคลนี้เรากล่าวว่ายังไม่ถึงการรับเข้าห่ม ถ้าสงฆ์รับเธอเข้าห่ม เป็นอันรับเข้าไม่ได้.

๔๖๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง บุคคลชนิดใดที่ยังไม่ถึงการรับเข้าหมู่ ถ้า
สงฆ์รับเธอเข้าหมู่เป็นอันรับเข้าดีแล้ว. ดูกรภิกษุทั้งหลาย คน
มีอด้วน ยังไม่ถึงการรับเข้าหมู่ ถ้าสงฆ์รับเธอเข้าหมู่ เป็นอันรับ
เข้าดีแล้ว.
๔๗๐. ...คนเท้าด้วน ...
๔๗๑. ...คนทั้งมือและเท้าด้วน ...
๔๗๒. ...คนหูขาด ...
๔๗๓. ...คนจมูกแห้ง ...
๔๗๔. ...คนทั้งหูขาดจมูกแห้ง ...
๔๗๕. ...คนนิ้วมือนิ้วเท้าขาด ...
๔๗๖. ...คนมีง่ามมือมีง่ามเท้าขาด ...
๔๗๗. ...คนเอ็นขาด ...
๔๗๘. ...คนมือเป็นแผ่น ...
๔๗๙. ...คนค่อม ...
๔๘๐. ...คนเตี้ย ...
๔๘๑. ...คนคอพอก ...
๔๘๒. ...คนมีเครื่องหมายติดตัว ...
๔๘๓. ...คนมีรอยเขียนด้วยหวาย ...
๔๘๔. ...คนถูกประกาศให้จับ ...
๔๘๕. ...คนเท้าปุก ...
๔๘๖. ...คนมีโรคเรื้อรัง ...
๔๘๗. ...คนแปลกเพื่อน ...

๔๘๘. ...คนตาบอดข้างเดียว ...

๔๘๙. ...คนง่อย ...

๔๙๐. ...คนกระจอก ...

๔๙๑. ...คนเป็นโรคอัมพาต ...

๔๙๒. ...คนมีอิริยาบถขาด ...

๔๙๓. ...คนชราทุพพลภาพ ...

๔๙๔. ...คนตาบอดสองข้าง ...

๔๙๕. ...คนใบ้ ...

๔๙๖. ...คนหูหนวก ...

๔๙๗. ...คนทั้งบอดและใบ้ ...

๔๙๘. ...คนทั้งบอดและหนวก ...

๔๙๙. ...คนทั้งใบ้และหนวก ...

๕๐๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย คนทั้งบอด ใบ้ และหนวก ยังไม่ถึงการรับเข้าหมู่ ถ้าสงฆ์รับเธอเข้าหมู่ เป็นอันรับเข้าดีแล้ว.

ดูกรภิกษุทั้งหลาย บุคคลนี้ เรากล่าวว่ายังไม่ถึงการรับเข้าหมู่ ถ้าสงฆ์รับเธอเข้าหมู่เป็นอันรับเข้าดีแล้ว.

• อุกเขปนียกรรมที่ไม่เป็นธรรม

[๑๙๖]

๕๐๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้ไม่เห็นอาบัติ สงฆ์หรือภิกษุหลายรูป หรือรูปเดียว ใจทักเธอว่า อาวุโส ท่านต้องอาบัติ แล้ว ท่านเห็นอาบัตินั้นใหม่ เธอพูดอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ผมไม่มีอาบัติที่จะเห็น สงฆ์ยกเธอเสียฐานไม่เห็นอาบัติ **ชื่อว่ากรรมไม่เป็นธรรม.**

๕๐๒. อนึ่ง ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้ไม่ทำคืนอาบัติ สงฆ์ หรือภิกษุหลายรูป หรือรูปเดียว ใจทักเธอว่า อาวุโส ท่านต้องอาบัติแล้ว จงทำคืนอาบัตินั้นเสีย เธอพูดอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ผมไม่มีอาบัติที่จะทำคืน สงฆ์ยกเธอเสียฐานไม่ทำคืนอาบัติ **ชื่อว่ากรรมไม่เป็นธรรม.**

๕๐๓. อนึ่ง ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้ไม่สละทิฏฐิลามก สงฆ์หรือภิกษุหลายรูป หรือรูปเดียว ใจทักเธอว่า อาวุโส ท่านมีทิฏฐิลามก จงสละทิฏฐิลามกนั้นเสีย เธอพูดอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ผมไม่มีทิฏฐิลามกที่จะสละ สงฆ์ยกเธอเสียฐานไม่สละทิฏฐิลามก **ชื่อว่ากรรมไม่เป็นธรรม.**

๕๐๔. อนึ่ง ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้ไม่เห็นอาบัติ และไม่ทำคืนอาบัติ สงฆ์ หรือภิกษุหลายรูป หรือรูปเดียว ใจทักเธอว่า อาวุโส ท่านต้องอาบัติแล้ว ท่านเห็นอาบัตินั้นใหม่ จงทำคืนอาบัตินั้นเสีย เธอพูดอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ผมไม่มีอาบัติที่จะเห็น ไม่มีอาบัติที่จะทำคืนสงฆ์ยกเสียฐานไม่เห็นอาบัติและฐานไม่ทำคืน **ชื่อว่ากรรมไม่เป็นธรรม.**

๕๐๕. อนึ่ง ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้ไม่เห็นอาบัติ และไม่สละทิฏฐิลามก สงฆ์หรือภิกษุหลายรูป หรือรูปเดียว ใจทักเธอว่า อาวุโส ท่านต้องอาบัติแล้ว ท่านเห็นอาบัตินั้นใหม่ ท่านมีทิฏฐิลามก จงสละทิฏฐิลามกนั้นเสีย เธอพูดอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ผมไม่มีอาบัติที่จะเห็น ไม่มีทิฏฐิลามกที่จะสละ สงฆ์ยกเธอเสียฐานไม่เห็นอาบัติ และฐานไม่สละทิฏฐิลามก **ชื่อว่ากรรมไม่เป็นธรรม**

๕๐๖. อนึ่ง ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้ไม่ทำคืนอาบัติ และไม่สละทิฏฐิลามก สงฆ์ หรือภิกษุหลายรูป หรือรูปเดียว ใจทักเธอว่า อาวุโส ท่านต้องอาบัติแล้ว จงทำคืนอาบัตินั้นเสีย ท่านมีทิฏฐิลามก จง

สละทิฏฐิวิญญูธรรมนั้นเสีย เธอพูดอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ผมไม่มี
อาบัติที่จะทำคืน ไม่มีทิฏฐิวิญญูธรรมที่จะสละ สงฆ์ยกเธอเสียฐานไม่
ทำคืนอาบัติ และฐานไม่สละทิฏฐิวิญญูธรรม **ชื่อว่ากรรมไม่เป็นธรรม**

๕๐๗. หนึ่ง ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้ไม่เห็นอาบัติ ไม่ทำคืนอาบัติ
ไม่สละทิฏฐิวิญญูธรรม สงฆ์หรือภิกษุหลายรูป หรือรูปเดียว ใจทักเธอว่า
อาวุโส ท่านต้องอาบัติแล้ว ท่านเห็นอาบัตินั้นใหม่ จงทำคืนอาบัติ
นั้นเสีย ท่านมีทิฏฐิวิญญูธรรม จงสละทิฏฐิวิญญูธรรมนั้นเสีย เธอพูดอย่างนี้
ว่า อาวุโสทั้งหลาย ผมไม่มีอาบัติที่จะเห็น ไม่มีอาบัติที่จะทำคืน
ไม่มีทิฏฐิวิญญูธรรมที่จะสละ สงฆ์ยกเธอเสียฐานไม่เห็นอาบัติฐานไม่
ทำคืนอาบัติ และฐานไม่สละทิฏฐิวิญญูธรรม **ชื่อว่ากรรมไม่เป็นธรรม.**

[๑๙๗]

๕๐๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย หนึ่ง ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้เห็นอาบัติ สงฆ์
หรือภิกษุหลายรูป หรือรูปเดียว ใจทักเธอว่า อาวุโส ท่านต้อง
อาบัติแล้ว ท่านเห็นอาบัตินั้นใหม่ เธอกล่าวอย่างนี้ว่า อาวุโส
ทั้งหลาย ผมเห็นขอรับ สงฆ์ยกเธอเสียฐานไม่เห็นอาบัติ **ชื่อว่า
กรรมไม่เป็นธรรม**

๕๐๙. หนึ่ง ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้ทำคืนอาบัติ สงฆ์ หรือภิกษุหลาย
รูป หรือรูปเดียวใจทักเธอว่า อาวุโส ท่านต้องอาบัติแล้ว จงทำคืน
อาบัตินั้นเสีย เธอพูดอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ผมจักทำคืนขอรับ
สงฆ์ยกเธอเสียฐานไม่ทำคืนอาบัติ **ชื่อว่ากรรมไม่เป็นธรรม.**

๕๑๐. หนึ่ง ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้สละทิฏฐิวิญญูธรรม สงฆ์ หรือภิกษุหลาย
รูป หรือรูปเดียวใจทักเธอว่า อาวุโส ท่านมีทิฏฐิวิญญูธรรม จงสละทิฏฐิ
วิญญูธรรมนั้นเสีย เธอพูดอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ผมจักสละ ขอรับ
สงฆ์ยกเธอเสียฐานไม่สละทิฏฐิวิญญูธรรม **ชื่อว่ากรรมไม่เป็นธรรม.**

- ๕๑๑. อนึ่ง ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้เห็นอาบัติ และทำคืนอาบัติ ...
- ๕๑๒. ...เป็นผู้เห็นอาบัติ และสละทิฏฐิรามก ...
- ๕๑๓. ...เป็นผู้ทำคืนอาบัติ และสละทิฏฐิรามก ...
- ๕๑๔. ...เป็นผู้เห็นอาบัติ ทำคืนอาบัติ และสละทิฏฐิรามก สงฆ์ หรือ ภิกษุหลายรูป หรือรูปเดียวใจทักเธอว่า อาวุโส ท่านต้องอาบัติ แล้ว ท่านเห็นอาบัตินั้นใหม่ จงทำคืนอาบัตินั้น ท่านมีทิฏฐิรามก จงสละทิฏฐิรามกนั้นเสีย เธอพูดอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ผมเห็น ขอรับ ผมจักทำคืน ขอรับ ผมจักสละ ขอรับ สงฆ์ยกเธอ เสียฐานไม่เห็นอาบัติ ฐานไม่ทำคืนอาบัติ และฐานไม่สละทิฏฐิรามก **ชื่อว่ากรรมไม่เป็นธรรม.**

• **อุกเขปนียกรรมที่เป็นธรรม**

[๑๙๘]

- ๕๑๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้เห็นอาบัติ สงฆ์ หรือ ภิกษุหลายรูป หรือรูปเดียว ใจทักเธอว่า อาวุโส ท่านต้องอาบัติ แล้ว ท่านเห็นอาบัตินั้นใหม่ เธอพูดอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ผมไม่มีอาบัติที่จะเห็น สงฆ์ยกเธอเสียฐานไม่เห็นอาบัติ **ชื่อว่ากรรมเป็นธรรม.**
- ๕๑๖. อนึ่ง ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้ทำคืนอาบัติ สงฆ์ หรือภิกษุหลายรูป หรือรูปเดียวใจทักเธอว่า อาวุโส ท่านต้องอาบัติแล้ว จงทำคืนอาบัตินั้น เธอพูดอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ผมไม่มีอาบัติที่จะทำคืน สงฆ์ยกเธอเสียฐานไม่ทำคืนอาบัติ **ชื่อว่ากรรมเป็นธรรม.**
- ๕๑๗. อนึ่ง ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้สละทิฏฐิรามก สงฆ์ หรือภิกษุหลายรูป หรือรูปเดียวใจทักเธอว่า อาวุโส ท่านมีทิฏฐิรามก จงสละทิฏฐิรามกนั้น เธอพูดอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ผมไม่มีทิฏฐิรามกที่จะสละ สงฆ์ยกเธอเสียฐานไม่สละทิฏฐิรามก **ชื่อว่ากรรมเป็นธรรม.**

๕๑๘. อนึ่ง ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้เห็นอาบัติ ทำคินอาบัติ ...

๕๑๙. ...เป็นผู้เห็นอาบัติ และสละทิฏฐิลามก ...

๕๒๐. ...เป็นผู้ทำคินอาบัติ และสละทิฏฐิลามก ...

๕๒๑. ...เป็นผู้เห็นอาบัติ ทำคินอาบัติ และสละทิฏฐิลามก สงฆ์ หรือ ภิกษุหลายรูป หรือรูปเดียว ใจทักเธอว่า อวูโส ท่านต้องอาบัติ แล้ว ท่านเห็นอาบัตินั้นใหม่ จงทำคินอาบัตินั้น ท่านมีทิฏฐิลามก จงสละทิฏฐิลามกนั้น เธอพูดอย่างนี้ว่า อวูโสทั้งหลาย ผมไม่มีอาบัติที่จะเห็นไม่มีอาบัติที่จะทำคิน ไม่มีทิฏฐิลามกที่จะสละ สงฆ์ ยกเธอเสียฐานไม่เห็นอาบัติ ฐานไม่ทำคินอาบัติ และฐานไม่สละคินทิฏฐิลามก **ชื่อว่ากรรมเป็นธรรม.**

• พระอุบาลีทูลถามปัพพาทนียกรรมเป็นต้น

[๑๙๙]

กรรมที่ควรทำในที่พร้อมหน้า แต่สงฆ์ผู้พร้อมเพรียงกัน กลับทำในที่ลับหลัง การกระทำนั้นชื่อว่ากรรมเป็นธรรม เป็นวินัยหรือหนอ พระพุทธเจ้าข้า.

อุบาลี การกระทำนั้นชื่อว่ากรรมไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย

สงฆ์พร้อมเพรียงกัน ทำกรรมที่ควรสอบถาม แต่ทำโดยไม่สอบถาม ... ทำกรรมที่ควรทำตามปฏิญาณ โดยมีได้ปฏิญาณ ... ให้อุมุพหวินัยแก่ภิกษุผู้ควรสติวินัย ... ทำตัสสปายติกากรรมแก่ภิกษุผู้ควรอุมุพหวินัย ... ทำตัชชนนียกรรมแก่ภิกษุผู้ควรตัสสปายติกากรรม ... ทำนียสกรรมแก่ภิกษุผู้ควรตัชชนนียกรรม ... ทำปัพพาทนียกรรมแก่ภิกษุผู้ควรนียสกรรม ... ทำปฏิสาร์นียกรรมแก่ภิกษุผู้ควรปัพพาทนียกรรม ... ทำอุเขปนียกรรมแก่ภิกษุผู้ควรปฏิสาร์นียกรรม ... ให้ปริวาสแก่ภิกษุผู้ควรอุเขปนียกรรม ... ชักภิกษุผู้ควรปริวาสเข้าหาอาบัติเดิม ... ให้ฆานัตแก่ภิกษุผู้ควรชักเข้าหาอาบัติเดิม ... อัพฆานภิกษุผู้ควรฆานัต ... ให้ภิกษุผู้ควรอัพฆานให้อุปสมบททุกบุตร การกระทำนั้นชื่อว่ากรรมเป็นธรรม เป็นวินัยหรือหนอ พระพุทธเจ้าข้า.

อุบาลี การกระทำนั้นชื่อว่า กรรมไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย กรรมที่ควรทำในที่พร้อมหน้า แต่สงฆ์ผู้พร้อมเพรียงกันกลับทำเสียในที่ลับหลัง

อย่างนี้แล อุบาสิ **ชื่อว่ากรรมไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย** และการกระทำอย่างนี้ สงฆ์ย่อมมีโทษ

อุบาสิ สงฆ์ผู้พร้อมเพรียงกันทำกรรมที่ควรสอบถาม แต่ทำโดยไม่สอบถาม ... ทำกรรมที่ควรทำตามปฏิญาณ โดยมิได้ปฏิญาณ ... ให้อมุพหวินัยแก่ภิกษุผู้ควรสติวินัย ... ทำตัสสปาปิยติกากรรมแก่ภิกษุผู้ควรอมุพหวินัย ... ทำตัสซนียกรรมแก่ภิกษุผู้ควรตัสสปาปิยติกากรรม ... ทำนียสกรรมแก่ภิกษุผู้ควรตัสซนียกรรม ... ทำปัพพาชนียกรรมแก่ภิกษุผู้ควรนียสกรรม ... ทำปฏิสธารณียกรรมแก่ภิกษุผู้ควรปัพพาชนียกรรม ... ทำอุกเขปนียกรรมแก่ภิกษุผู้ควรปฏิสธารณียกรรม ... ให้อปริวาสแก่ภิกษุผู้ควรอุกเขปนียกรรม ... ชักภิกษุผู้ควรปริวาสเข้าหาอาบัติเดิม ... ให้มานัตแก่ภิกษุผู้ควรชักเข้าหาอาบัติเดิม ... อัพภานภิกษุผู้ควรมานัต ... ให้อภิกษุผู้ควรอัพภานให้อุปสมบทกุลบุตร อย่างนี้แลอุบาสิ **ชื่อว่ากรรมไม่เป็นธรรมไม่เป็นวินัย** และการกระทำอย่างนี้ สงฆ์ย่อมมีโทษ

[๒๐๐]

กรรมที่ควรทำในที่พร้อมหน้า สงฆ์ผู้พร้อมเพรียงกันทำในที่พร้อมหน้า การกระทำนั้นชื่อว่า กรรมเป็นธรรมวินัยหรือหนอ พระพุทธเจ้าข้า.

อุบาสิ การกระทำนั้น**ชื่อว่ากรรมเป็นธรรม เป็นวินัย**

สงฆ์ผู้พร้อมเพรียงกัน ทำกรรมที่ควรสอบถามแล้วทำโดยการสอบถาม ... ทำกรรมที่ควรทำตามปฏิญาณ โดยการปฏิญาณ ... ให้สติวินัยแก่ภิกษุผู้ควรสติวินัย ... ให้อมุพหวินัยแก่ภิกษุผู้ควรอมุพหวินัย ... ทำตัสสปาปิยติกากรรมแก่ภิกษุผู้ควรตัสสปาปิยติกากรรม ... ทำตัสซนียกรรมแก่ภิกษุผู้ควรตัสซนียกรรม ... ทำนียสกรรมแก่ภิกษุผู้ควรนียสกรรม ... ทำปัพพาชนียกรรมแก่ภิกษุผู้ควรปัพพาชนียกรรม ... ทำปฏิสธารณียกรรมแก่ภิกษุผู้ควรปฏิสธารณียกรรม ... ทำอุกเขปนียกรรมแก่ภิกษุผู้ควรอุกเขปนียกรรม ... ให้อปริวาสแก่ภิกษุผู้ควรปริวาส ... ชักเข้าหาอาบัติเดิม ซึ่งภิกษุผู้ควรชักเข้าหาอาบัติเดิม ... ให้มานัตแก่ภิกษุผู้ควรมานัต ... อัพภานภิกษุผู้ควรอัพภาน ... อุปสมบทกุลบุตรผู้ควรอุปสมบท การกระทำนั้นชื่อว่า กรรมเป็นธรรม เป็นวินัยหรือหนอ พระพุทธเจ้าข้า.

อุบาลี การกระทำนั้นชื่อว่า กรรมเป็นธรรม เป็นวินัย กรรมที่ควรทำในที่พร้อมหน้าสงฆ์ผู้พร้อมเพรียงกันทำในที่พร้อมหน้า อย่างนี้แล อุบาลี **ชื่อว่ากรรมเป็นธรรม เป็นวินัย** และการกระทำอย่างนี้ สงฆ์ย่อมไม่มีโทษ.

อุบาลี สงฆ์ผู้พร้อมเพรียงกันทำกรรมที่ควรสอบถามแล้วทำโดยสอบถาม ... ทำกรรมที่ควรทำตามปฏิญาณ โดยการปฏิญาณ ... ให้สติวินัยแก่ภิกษุผู้ควรสติวินัย ... ให้อมุพหวินัยแก่ภิกษุผู้ควรอมุพหวินัย ... ทำตัสสปาปิยสิกากรรมแก่ภิกษุผู้ควรตัสสปาปิยสิกากรรม ... ทำตัสชเนยกรรมแก่ภิกษุผู้ควรตัสชเนยกรรม ... ทำนียสกรรมแก่ภิกษุผู้ควรนียสกรรม ... ทำปัพพาชเนยกรรมแก่ภิกษุผู้ควรปัพพาชเนยกรรม ... ทำปฏิสارณียกรรมแก่ภิกษุผู้ควรปฏิสارณียกรรม ... ทำอุกเขปนียกรรมแก่ภิกษุผู้ควรอุกเขปนียกรรม ... ให้ปริวาสแก่ภิกษุผู้ควรปริวาส ... ชักเข้าหาอาบัติเดิมซึ่งภิกษุผู้ควรชักเข้าหาอาบัติเดิม ... ให้มานัตแก่ภิกษุผู้ควรมานัต ... อพphanภิกษุผู้ควรอพphan ... อุปสมบทกุลบุตรผู้ควรอุปสมบทอย่างนี้แล อุบาลี **ชื่อว่ากรรมเป็นธรรม เป็นวินัย** และการกระทำอย่างนี้ สงฆ์ย่อมไม่มีโทษ.

[๒๐๑]

สงฆ์ผู้พร้อมเพรียงกัน ให้อมุพหวินัยแก่ภิกษุผู้ควรสติวินัย ... ให้สติวินัยแก่ภิกษุผู้ควรอมุพหวินัย การกระทำนั้นชื่อว่า กรรมเป็นธรรมเป็นวินัยหรือหนอ พระพุทธเจ้าข้า.

อุบาลี การกระทำนั้น**ชื่อว่ากรรมไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย**.

สงฆ์ผู้พร้อมเพรียงกันทำตัสสปาปิยสิกากรรมแก่ภิกษุผู้ควรอมุพหวินัย ... ให้อมุพหวินัยแก่ภิกษุผู้ควรตัสสปาปิยสิกากรรม ... ทำตัสชเนยกรรมแก่ภิกษุผู้ควรตัสสปาปิยสิกากรรม ... ทำตัสสปาปิยสิกากรรมแก่ภิกษุผู้ควรตัสชเนยกรรม ... ทำนียสกรรมแก่ภิกษุผู้ควรตัสชเนยกรรม ... ทำตัสชเนยกรรมแก่ภิกษุผู้ควรนียสกรรม ... ทำปัพพาชเนยกรรมแก่ภิกษุผู้ควรนียสกรรม ... ทำนียสกรรมแก่ภิกษุผู้ควรปัพพาชเนยกรรม ... ทำปฏิสارณียกรรมแก่ภิกษุผู้ควรปัพพาชเนยกรรม ... ทำปัพพาชเนยกรรมแก่ภิกษุผู้ควรปฏิสارณียกรรม ... ทำอุกเขปนียกรรมแก่ภิกษุผู้ควร

ปฏิสารณียกรรม ... ทำปฏิสารณียกรรมแก่ภิกษุผู้ควรอุกเขปเนียรกรรม ... ให้ปริวาสแก่ภิกษุผู้ควรอุกเขปเนียรกรรม ... ทำอุกเขปเนียรกรรมแก่ภิกษุผู้ควรปริวาส ... ชักภิกษุผู้ควรปริวาสเข้าหาอาบัติเดิม ... ให้ปริวาสแก่ภิกษุผู้ควรชักเข้าหาอาบัติเดิม ... ให้มานัตแก่ภิกษุผู้ควรชักเข้าหาอาบัติเดิม ... ชักภิกษุผู้ควรมานัตเข้าหาอาบัติเดิม ... อphanภิกษุผู้ควรมานัต ... ให้มานัตแก่ภิกษุผู้ควรอphan ... ให้ภิกษุผู้ควรอphanให้อุปสมบทกุลบุตร ... อphanกุลบุตรผู้ควรอุปสมบท การกระทำนั้นชื่อว่ากรรมเป็นธรรมเป็นวินัยหรือหนอ พระพุทธเจ้าข้า.

อุบาสิ การกระทำนั้นชื่อว่ากรรมไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย. อุบาสิ สงฆ์ผู้พร้อมเพรียงกันให้อมุพหวินัยแก่ภิกษุผู้ควรสติวินัย ... ให้สติวินัยแก่ภิกษุผู้ควรอมุพหวินัย อย่างนี้แล อุบาสิ **ชื่อว่ากรรมไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย** และการกระทำอย่างนี้ สงฆ์ย่อมมีโทษ.

สงฆ์ผู้พร้อมเพรียงกัน ทำตัสสปาปิยติกรรมแก่ภิกษุผู้ควรอมุพหวินัย ... ให้อมุพหวินัยแก่ภิกษุผู้ควรตัสสปาปิยติการกรรม ... ทำตชชนียกรรมแก่ภิกษุผู้ควรตัสสปาปิยติการกรรม ... ทำตัสสปาปิยติการกรรมแก่ภิกษุผู้ควรตชชนียกรรม ทำนียสกรรมแก่ภิกษุผู้ควรตชชนียกรรม ... ทำตชชนียกรรมแก่ภิกษุผู้ควรนียสกรรม ... ทำปัพพาชณียกรรมแก่ภิกษุผู้ควรนียสกรรม ... ทำนียสกรรมแก่ภิกษุผู้ควรปัพพาชณียกรรม ... ทำปฏิสารณียกรรมแก่ภิกษุผู้ควรปัพพาชณียกรรม ... ทำปัพพาชณียกรรมแก่ภิกษุผู้ควรปฏิสารณียกรรม ... ทำอุกเขปเนียรกรรมแก่ภิกษุผู้ควรปฏิสารณียกรรม ... ทำปฏิสารณียกรรมแก่ภิกษุผู้ควรอุกเขปเนียรกรรม ... ให้ปริวาสแก่ภิกษุผู้ควรอุกเขปเนียรกรรม ... ทำอุกเขปเนียรกรรมแก่ภิกษุผู้ควรปริวาส ... ชักภิกษุผู้ควรปริวาสเข้าหาอาบัติเดิม ... ให้ปริวาสแก่ภิกษุผู้ควรชักเข้าหาอาบัติเดิม ... ให้มานัตแก่ภิกษุผู้ควรชักเข้าหาอาบัติเดิม ... ชักภิกษุผู้ควรมานัตเข้าหาอาบัติเดิม ... อphanภิกษุผู้ควรมานัต ... ให้มานัตแก่ภิกษุผู้ควรอphan ... ให้ภิกษุผู้ควรอphanให้อุปสมบทกุลบุตร ... อphanกุลบุตรผู้ควรอุปสมบท อย่างนี้แล อุบาสิ **ชื่อว่ากรรมไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย** และการกระทำอย่างนี้ สงฆ์ย่อมมีโทษ.

[๒๐๒]

สงฆ์ผู้พร้อมเพรียงกัน ให้สตีวินัยแก่ภิกษุผู้ควรสตีวินัย ... ให้อมุพหวินัยแก่ภิกษุผู้ควรอมุพหวินัย การกระทำนั้น ชื่อว่ากรรมเป็นธรรมเป็นวินัย หรือหนอ พระพุทธเจ้าข้า.

อุบาสิ การกระทำนั้น**ชื่อว่ากรรมเป็นธรรม เป็นวินัย.**

สงฆ์ผู้พร้อมเพรียงกัน ให้อมุพหวินัยแก่ภิกษุผู้ควรอมุพหวินัย ... ทำตัสสปาปิยติกากรรมแก่ภิกษุผู้ควรตัสสปาปิยติกากรรม ... ทำตชชนียกรรมแก่ภิกษุผู้ควรตชชนียกรรม ... ทำนินยสกรรมแก่ภิกษุผู้ควรนินยสกรรม ... ทำปัพพาชนียกรรมแก่ภิกษุผู้ควรปัพพาชนียกรรม ... ทำปฏิสารณียกรรมแก่ภิกษุผู้ควรปฏิสารณียกรรม ... ทำอุกเขปนียกรรมแก่ภิกษุผู้ควรอุกเขปนียกรรม ... ให้ปริวาสแก่ภิกษุผู้ควรปริวาส ... ชักเข้าหาอาบัติเดิมซึ่งภิกษุผู้ควรชักเข้าหาอาบัติเดิม ... ให้มานัตแก่ภิกษุผู้ควรมานัต ... อัพภานภิกษุผู้ควรอัพภาน ... อุปสมบทกุลบุตรผู้ควรอุปสมบท การกระทำนั้น ชื่อว่ากรรมเป็นธรรม เป็นวินัย หรือหนอ พระพุทธเจ้าข้า.

อุบาสิ การกระทำนั้น**ชื่อว่ากรรมเป็นธรรม เป็นวินัย.** อุบาสิ สงฆ์ผู้พร้อมเพรียงกันให้สตีวินัยแก่ภิกษุผู้ควรสตีวินัย ... ให้อมุพหวินัยแก่ภิกษุผู้ควรอมุพหวินัย อย่างนี้แล อุบาสิ **ชื่อว่ากรรมเป็นธรรม เป็นวินัย** และการกระทำอย่างนี้ สงฆ์ย่อมไม่มีโทษ.

สงฆ์ผู้พร้อมเพรียงกัน ให้อมุพหวินัยแก่ภิกษุผู้ควรอมุพหวินัย ... ทำตัสสปาปิยติกากรรมแก่ภิกษุผู้ควรตัสสปาปิยติกากรรม ... ทำตชชนียกรรมแก่ภิกษุผู้ควรตชชนียกรรม ... ทำนินยสกรรมแก่ภิกษุผู้ควรนินยสกรรม ... ทำปัพพาชนียกรรมแก่ภิกษุผู้ควรปัพพาชนียกรรม ... ทำปฏิสารณียกรรมแก่ภิกษุผู้ควรปฏิสารณียกรรม ... ทำอุกเขปนียกรรมแก่ภิกษุผู้ควรอุกเขปนียกรรม ... ให้ปริวาสแก่ภิกษุผู้ควรปริวาส ... ชักเข้าหาอาบัติเดิมซึ่งภิกษุผู้ควรชักเข้าหาอาบัติเดิม ... ให้มานัตแก่ภิกษุผู้ควรมานัต ... อัพภานภิกษุผู้ควรอัพภาน ... อุปสมบทกุลบุตรผู้ควรอุปสมบท อย่างนี้แลอุบาสิ **ชื่อว่ากรรมเป็นธรรม เป็นวินัย** และการกระทำอย่างนี้ สงฆ์ย่อมไม่มีโทษ.

[๒๐๓]

ครั้งนั้นแล พระผู้มีพระภาครับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

๕๒๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย สงฆ์ผู้พร้อมเพรียงกันให้อมุพหวินัยแก่ภิกษุผู้ควรสติวินัย อย่างนี้แล ภิกษุทั้งหลาย **ชื่อว่ากรรมไม่เป็นธรรมไม่เป็นวินัย** และการกระทำอย่างนี้ สงฆ์ย่อมมีโทษ.
๕๒๓. ...สงฆ์ผู้พร้อมเพรียงกัน ทำตัสสปาปิยสิกการกรรมแก่ภิกษุผู้ควรสติวินัย ...
๕๒๔. ...ทำตัสชฌนียกรรมแก่ภิกษุผู้ควรสติวินัย ...
๕๒๕. ...ทำนียสกรรมแก่ภิกษุผู้ควรสติวินัย ...
๕๒๖. ...ทำปัพพาชฌนียกรรมแก่ภิกษุผู้ควรสติวินัย ...
๕๒๗. ...ทำปฏิสวารณียกรรมแก่ภิกษุผู้ควรสติวินัย ...
๕๒๘. ...ทำอุกเขปนียกรรมแก่ภิกษุผู้ควรสติวินัย ...
๕๒๙. ...ให้ปริวาสแก่ภิกษุผู้ควรสติวินัย ...
๕๓๐. ...ชักภิกษุผู้ควรสติวินัยเข้าหาอาบัติเดิม ...
๕๓๑. ...ให้มานัตแก่ภิกษุผู้ควรสติวินัย ...
๕๓๒. ...อัปทานภิกษุผู้ควรสติวินัย ...
๕๓๓. ...ให้ภิกษุผู้ควรสติวินัยให้อุปสมบทกุลบุตร อย่างนี้แล ภิกษุทั้งหลาย **ชื่อว่ากรรมไม่เป็นธรรมไม่เป็นวินัย** และการกระทำอย่างนี้ สงฆ์ย่อมมีโทษ.
๕๓๔. ...สงฆ์ผู้พร้อมเพรียงกัน ทำตัสสปาปิยสิกการกรรมแก่ภิกษุผู้ควรอมุพหวินัย อย่างนี้แล ภิกษุทั้งหลาย **ชื่อว่ากรรมไม่เป็นธรรมไม่เป็นวินัย** และการกระทำอย่างนี้ สงฆ์ย่อมมีโทษ

๕๓๕. ...สงฆ์ผู้พร้อมเพรียงกัน ทำตชชนียกรรมแก่ภิกษุผู้ควรอุมุพหวินัย ...

๕๓๖. ...ทำนียสกรรมแก่ภิกษุผู้ควรอุมุพหวินัย ...

๕๓๗. ...ทำปัพพาทชนียกรรมแก่ภิกษุผู้ควรอุมุพหวินัย ...

๕๓๘. ...ทำปฏิสารถนียกรรมแก่ภิกษุผู้ควรอุมุพหวินัย ...

๕๓๙. ...ทำอุกเขปนียกรรมแก่ภิกษุผู้ควรอุมุพหวินัย ...

๕๔๐. ...ให้ปริวาสแก่ภิกษุผู้ควรอุมุพหวินัย ...

๕๔๑. ...ชักภิกษุผู้ควรอุมุพหวินัยเข้าหาอาบัติเดิม ...

๕๔๒. ...ให้มานัตแก่ภิกษุผู้ควรอุมุพหวินัย ...

๕๔๓. ...อัปทานภิกษุผู้ควรอุมุพหวินัย ...

๕๔๔. ...ให้ภิกษุผู้ควรอุมุพหวินัยให้อุปสมบทกุลบุตร ...

๕๔๕. ...ให้สติวินัยแก่ภิกษุผู้ควรอุมุพหวินัย อย่างนี้แล ภิกษุทั้งหลาย
ชื่อว่ากรรมไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และกัรรกระทำอย่างนี้
สงฆ์ย่อมมีโทษ

๕๔๖. ...สงฆ์ผู้พร้อมเพรียงกันทำตชชนียกรรมแก่ภิกษุผู้ควรตัสสปา
ปิยสิกการม ...

๕๔๗. ...ทำนียสกรรมแก่ภิกษุผู้ควรตัสสปาปิยสิกการม ...

๕๔๘. ...ทำปัพพาทชนียกรรมแก่ภิกษุผู้ควรตัสสปาปิยสิกการม ...

๕๔๙. ...ทำปฏิสารถนียกรรมแก่ภิกษุผู้ควรตัสสปาปิยสิกการม ...

๕๕๐. ...ทำอุกเขปนียกรรมแก่ภิกษุผู้ควรตัสสปาปิยสิกการม ...

๕๕๑. ...ให้ปริวาสแก่ภิกษุผู้ควรตัสสปาปิยสิกการม ...

๕๕๒. ...ให้สติวินัยแก่ภิกษุผู้ควรตัสสปาปิยสิกการม ...

- ๕๕๓. ...ให้อุมพหุวินัยแก่ภิกษุผู้ควรตัสสปापियสิกากรรม อย่างนี้แล
ภิกษุทั้งหลาย **ชื่อว่ากรรมไม่เป็นธรรมไม่เป็นวินัย** และการกระทำ
อย่างนี้ สงฆ์ย่อมมีโทษ.
- ๕๕๔. ...สงฆ์ผู้พร้อมเพรียงกัน ทำนียสกรรมแก่ภิกษุผู้ควรตัสชนียกรรม ...
- ๕๕๕. ...ทำปัพพาทชนียกรรมแก่ภิกษุผู้ควรนียสกรรม ...
- ๕๕๖. ...ทำปฏิสารณียกรรมแก่ภิกษุผู้ควรปัพพาทชนียกรรม ...
- ๕๕๗. ...ทำอุกเขปนียกรรมแก่ภิกษุผู้ควรปฏิสารณียกรรม ...
- ๕๕๘. ...ให้ปริวาสแก่ภิกษุผู้ควรอุกเขปนียกรรม ...
- ๕๕๙. ...ชักภิกษุผู้ควรปริวาสเข้าหาอาบัติเดิม ...
- ๕๖๐. ...ให้มานัตแก่ภิกษุผู้ควรชักเข้าหาอาบัติเดิม ...
- ๕๖๑. ...อัปภานภิกษุผู้ควรมานัต ...
- ๕๖๒. ...ให้ภิกษุผู้ควรอัปภานให้อุปสมบทกุลบุตร ...
- ๕๖๓. ...ให้สตีวินัยแก่กุลบุตรผู้ควรอุปสมบท ...
- ๕๖๔. ...ให้อุมพหุวินัยแก่กุลบุตรผู้ควรอุปสมบท ...
- ๕๖๕. ...ทำตัสสปापियสิกากรรมแก่กุลบุตรผู้ควรอุปสมบท ...
- ๕๖๖. ...ทำตัสชนียกรรมแก่กุลบุตรผู้ควรอุปสมบท ...
- ๕๖๗. ...ทำนียสกรรมแก่กุลบุตรผู้ควรอุปสมบท ...
- ๕๖๘. ...ทำปัพพาทชนียกรรมแก่กุลบุตรผู้ควรอุปสมบท ...
- ๕๖๙. ...ทำปฏิสารณียกรรมแก่กุลบุตรผู้ควรอุปสมบท ...
- ๕๗๐. ...ทำอุกเขปนียกรรมแก่กุลบุตรผู้ควรอุปสมบท ...
- ๕๗๑. ...ให้ปริวาสแก่กุลบุตรผู้ควรอุปสมบท ...

๕๗๒...ซັกกุลบุตรผู้ควรอุปสมบทเข้าหาอาบัติเดิม ...

๕๗๓...ให้มานัดแก่กุลบุตรผู้ควรอุปสมบท ...

๕๗๔...อัพภานกุลบุตรผู้ควรอุปสมบท อย่างนี้แล ภิกษุทั้งหลาย
ชื่อว่ากรรมไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และการกระทำอย่างนี้
สงฆ์ย่อมมีโทษ.

• ตัซชณียกรรม

[๒๐๔]

๕๗๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อมก่อความบาดหมาง
ก่อการทะเลาะ ก่อการวิวาท ทำความอื้อฉาว ก่ออธิภรณ์ในสงฆ์
ในเรื่องนั้น ถ้าภิกษุทั้งหลายได้ปรึกษาดทกลงกันอย่างนี้ว่า อาวุโส
ทั้งหลาย ภิกษุรูปนี้แล ก่อความบาดหมาง ก่อการทะเลาะ ก่อการวิวาท
ทำความอื้อฉาว ก่ออธิภรณ์ในสงฆ์ เออาละ พวกเราจะลงตัซชณียกรรม
แก่เธอ ดังนี้ แล้วได้เป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรม ลงตัซชณียกรรมแก่
ภิกษุรูปนั้น ภิกษุรูปนั้นไปจากอาวาสนั้นสู่อาวาสแม่อื่น

แม้ในอาวาสนั้น ภิกษุทั้งหลายก็ได้ปรึกษาดทกลงกันอย่างนี้ว่า
อาวุโสทั้งหลาย ภิกษุรูปนี้แล ถูกสงฆ์เป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรม
ลงตัซชณียกรรม เออาละ พวกเราจะลงตัซชณียกรรมแก่เธอ ดังนี้ แล้ว
ได้พร้อมเพรียงกันโดยไม่เป็นธรรมลงตัซชณียกรรมแก่ภิกษุรูปนั้น
ภิกษุรูปนั้นไปจากอาวาสนั้นสู่อาวาสแม่อื่น

แม้ในอาวาสนั้น ภิกษุทั้งหลายก็ได้ปรึกษาดทกลงกันอย่างนี้ว่า
อาวุโสทั้งหลาย ภิกษุรูปนี้แล ถูกสงฆ์พร้อมเพรียงกันโดยไม่เป็น
ธรรมลงตัซชณียกรรม เออาละ พวกเราจะลงตัซชณียกรรมแก่เธอ
ดังนี้ แล้วได้เป็นวรรคโดยธรรมลงตัซชณียกรรมแก่ภิกษุรูปนั้น ภิกษุ
รูปนั้นไปจากอาวาสนั้นสู่อาวาสแม่อื่น

แม้ในอาวาสนั้น ภิกษุทั้งหลายก็ได้ปรึกษาดทกลงกันอย่างนี้ว่า
อาวุโสทั้งหลาย ภิกษุรูปนี้แล ถูกสงฆ์เป็นวรรคโดยธรรมลงตัซชณี-
ยกรรม เออาละ พวกเราจะลงตัซชณียกรรมแก่เธอ ดังนี้ แล้วได้เป็น

วรรคโดยเทียมธรรม ลงดัชนีกรรมแก่ภิกษุรูปนั้น ภิกษุรูปนั้นไปจากอาวาสนั้นสู่อาวาสแม่อื่น

แม้ในอาวาสนั้น ภิกษุทั้งหลายก็ได้ปรึกษาดกกลางกัน อย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ภิกษุรูปนี้แล ถูกสงฆ์เป็นวรรคโดยเทียมธรรมลงดัชนีกรรม เอาละ พวกเราจะลงดัชนีกรรมแก่เธอ ดังนี้ แล้วได้พร้อมเพรียงกันโดยเทียมธรรมลงดัชนีกรรม แก่ภิกษุรูปนั้น. [๒๐๕]

๕๗๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อมก่อความบาดหมาง ก่อการทะเลาะ ก่อการวิวาท ทำความอื้อฉาว ก่ออธิภรณีในสงฆ์ ในเรื่องนั้น ถ้าภิกษุทั้งหลายได้ปรึกษา ดกกลางกันอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ภิกษุรูปนี้แล ก่อความบาดหมาง ก่อการทะเลาะ ก่อการวิวาท ทำความอื้อฉาว ก่ออธิภรณีในสงฆ์ เอาละ พวกเราจะลงดัชนีกรรมแก่เธอ ดังนี้ แล้วได้พร้อมเพรียงกันโดยไม่เป็นธรรมลงดัชนีกรรมแก่ภิกษุรูปนั้น ภิกษุรูปนั้นไปจากอาวาสนั้นสู่อาวาสแม่อื่น

แม้ในอาวาสนั้น ภิกษุทั้งหลายก็ได้ปรึกษาดกกลางกัน อย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ภิกษุรูปนี้แล ถูกสงฆ์พร้อมเพรียงกันโดยไม่เป็นธรรมลงดัชนีกรรม เอาละ พวกเราจะลงดัชนีกรรมแก่เธอ ดังนี้ แล้วได้เป็นวรรคโดยธรรมลงดัชนีกรรมแก่ภิกษุรูปนั้น ภิกษุรูปนั้น ไปจากอาวาสนั้นสู่อาวาสแม่อื่น

แม้ในอาวาสนั้นภิกษุทั้งหลายก็ได้ปรึกษาดกกลางกัน อย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ภิกษุรูปนี้แล ถูกสงฆ์เป็นวรรคโดยธรรมลงดัชนีกรรม เอาละ พวกเราจะลงดัชนีกรรมแก่เธอ ดังนี้ แล้วได้เป็นวรรคโดยเทียมธรรม ลงดัชนีกรรมแก่ภิกษุรูปนั้น ภิกษุรูปนั้นไปจากอาวาสนั้นสู่อาวาสแม่อื่น

แม้ในอาวาสนั้น ภิกษุทั้งหลายก็ได้ปรึกษาดกกลางกันอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ภิกษุรูปนี้แล ถูกสงฆ์เป็นวรรคโดยเทียมธรรมลงดัชนีกรรม เอาละ พวกเราจะลงดัชนีกรรมแก่เธอ ดังนี้ แล้ว

ได้พร้อมเพรียงกันโดยเทียบธรรมลงตัชช नियกรรเมแก่ภิกษุรูปนั้น
ภิกษุรูปนั้นไปจากอาวาสนั้นสู่อาวาสแม่อื่น

แม้ในอาวาสนั้นภิกษุทั้งหลาย ก็ได้ปรินิพพานอย่างนี้ว่า
อาวุโสทั้งหลาย ภิกษุรูปนี้แล ถูกสงฆ์พร้อมเพรียงกันโดยเทียบธรรม
ลงตัชช नियกรรเม เอาละ พวกเราจะลงตัชช नियกรรเมแก่เธอ ดังนี้
แล้วได้เป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรม ลงตัชช नियกรรเมแก่ภิกษุรูปนั้น.

[๒๐๖]

๕๗๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อมก่อความบาดหมาง
ก่อการทะเลาะ ก่อการวิวาท ทำความอื้อฉาว ก่ออหิงสาในสงฆ์
ในเรื่องนั้น ถ้าภิกษุทั้งหลายได้ ปรินิพพานอย่างนี้ว่า อาวุโส
ทั้งหลาย ภิกษุรูปนี้แลเป็นผู้ก่อความบาดหมาง ก่อการทะเลาะ
ก่อการวิวาท ทำความอื้อฉาว ก่ออหิงสาในสงฆ์ เอาละ พวกเราจะ
ลงตัชช नियกรรเมแก่เธอ ดังนี้ แล้วได้เป็นวรรคโดยธรรมลงตัชช नियกรรเม
แก่ภิกษุรูปนั้น ภิกษุรูปนั้นไปจากอาวาสนั้น สู่อาวาสแม่อื่น

แม้ในอาวาสนั้น ภิกษุทั้งหลายก็ได้ปรินิพพานอย่างนี้ว่า
อาวุโสทั้งหลาย ภิกษุรูปนี้แล ถูกสงฆ์เป็นวรรคโดยธรรมลง ตัชช नियกรรเม
เอาละ พวกเราจะลงตัชช नियกรรเมแก่เธอ ดังนี้ แล้วได้เป็น
วรรคโดยเทียบธรรมลงตัชช नियกรรเมแก่ภิกษุรูปนั้น ภิกษุรูปนั้นไป
จากอาวาสนั้นสู่อาวาสแม่อื่น

แม้ในอาวาสนั้น ภิกษุทั้งหลายก็ได้ปรินิพพานอย่างนี้ว่า
อาวุโสทั้งหลาย ภิกษุรูปนี้แล ถูกสงฆ์เป็นวรรคโดยเทียบธรรมลง
ตัชช नियกรรเม เอาละ พวกเราจะลงตัชช नियกรรเมแก่เธอ ดังนี้แล้ว
ได้พร้อมเพรียงกันโดยเทียบธรรมลงตัชช नियกรรเมแก่ภิกษุรูปนั้น
ภิกษุรูปนั้นไปจากอาวาสนั้นสู่อาวาสแม่อื่น

แม้ในอาวาสนั้น ภิกษุทั้งหลายก็ได้ปรินิพพานอย่างนี้ว่า
อาวุโสทั้งหลาย ภิกษุรูปนี้แล ถูกสงฆ์พร้อมเพรียงกันโดยเทียบธรรม
ลงตัชช नियกรรเม เอาละ พวกเราจะลงตัชช नियกรรเมแก่ภิกษุรูปนั้น

ดังนี้ แล้วได้เป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรม ลงตักขณียกรรมแก่ภิกษุรูปนั้น
ภิกษุรูปนั้นไปจากอาวาสนั้นสู่อาวาสแม่อื่น

แม่ในอาวาสนั้น ภิกษุทั้งหลายก็ได้ปริกษาทกลงกันอย่างนี้ว่า
อาวุโสทั้งหลาย ภิกษุรูปนี้แล ถูกสงฆ์เป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรม
ลงตักขณียกรรม เอาละ พวกเราจะลงตักขณียกรรมแก่เธอ ดังนี้
แล้วได้พร้อมเพรียงกันโดยไม่เป็นธรรมลงตักขณียกรรมแก่ภิกษุรูปนั้น.
[๒๐๗]

๕๗๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อมก่อความบาดหมาง
ก่อการทะเลาะ ก่อการวิวาท ทำความอื้อฉาว ก่ออธิกรณในสงฆ์
ในเรื่องนั้น ถ้าภิกษุทั้งหลายได้ปริกษาทกลงกันอย่างนี้ว่า อาวุโส
ทั้งหลาย ภิกษุรูปนี้แล เป็นผู้ก่อความบาดหมาง ก่อการทะเลาะ
ก่อการวิวาท ทำความอื้อฉาว ก่ออธิกรณในสงฆ์ เอาละ พวกเรา
จะลงตักขณียกรรมแก่เธอ ดังนี้ แล้วได้เป็นวรรคโดยเทียมธรรม
ลงตักขณียกรรมแก่ภิกษุรูปนั้น ภิกษุรูปนั้นไปจากอาวาสนั้นสู่อาวาสแม่อื่น

แม่ในอาวาสนั้น ภิกษุทั้งหลายก็ได้ปริกษาทกลงกันอย่างนี้ว่า
อาวุโสทั้งหลาย ภิกษุรูปนั้นแล ถูกสงฆ์เป็นวรรคโดยเทียมธรรม
ลงตักขณียกรรม เอาละ พวกเราจะลงตักขณียกรรมแก่เธอ ดังนี้ แล้ว
ได้พร้อมเพรียงกันโดยเทียมธรรมลงตักขณียกรรมแก่ภิกษุรูปนั้น
ภิกษุรูปนั้นไปจากอาวาสนั้นสู่อาวาสแม่อื่น

แม่ในอาวาสนั้น ภิกษุทั้งหลายก็ได้ปริกษาทกลงกันอย่างนี้ว่า
อาวุโสทั้งหลาย ภิกษุรูปนี้แลถูกสงฆ์พร้อมเพรียงกันโดยเทียมธรรม
ลงตักขณียกรรม เอาละ พวกเราจะลงตักขณียกรรมแก่เธอ ดังนี้
แล้วได้เป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรมลงตักขณียกรรมแก่ภิกษุรูปนั้น
ภิกษุรูปนั้นไปจากอาวาสนั้นสู่อาวาสแม่อื่น

แม่ในอาวาสนั้น ภิกษุทั้งหลายก็ได้ ปริกษาทกลงกันอย่างนี้ว่า
อาวุโสทั้งหลาย ภิกษุรูปนี้แล ถูกสงฆ์เป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรม

ลงตักขณียกรรม เอาละ พวกเราจะลงตักขณียกรรมแก่เธอ ดังนี้ แล้ว
ได้พร้อมเพรียงกันโดยไม่เป็นธรรมลงตักขณียกรรมแก่ภิกษุรูปนั้น
ภิกษุรูปนั้นไปจากอาวาสนั้นสู่อาวาสแม่อื่น

แม้ในอาวาสนั้น ภิกษุทั้งหลายก็ได้ปรึกษาทกลงกันอย่างนี้ว่า
อาวุโสทั้งหลาย ภิกษุรูปนี้แล ถูกสงฆ์พร้อมเพรียงกันโดยไม่เป็นธรรม
ลงตักขณียกรรม เอาละ พวกเราจะลงตักขณียกรรมแก่เธอ ดังนี้ แล้ว
ได้เป็นวรรคโดยธรรมลงตักขณียกรรมแก่ภิกษุรูปนั้น.

[๒๐๘]

๕๗๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อมก่อความบาดหมาง
ก่อการทะเลาะ ก่อการวิวาท ทำความอื้อฉาว ก่ออธิภรณ์ในสงฆ์
ในเรื่องนั้น ถ้าภิกษุทั้งหลายได้ปรึกษาทกลงกันอย่างนี้ว่า อาวุโส
ทั้งหลาย ภิกษุรูปนี้แล เป็นผู้ก่อความบาดหมาง ก่อการทะเลาะ
ก่อการวิวาท ทำความอื้อฉาว ก่ออธิภรณ์ในสงฆ์ เอาละ พวกเรา
จะลงตักขณียกรรมแก่เธอ ดังนี้ แล้วได้พร้อมเพรียงกันโดยเทียม
ธรรมลงตักขณียกรรมแก่ภิกษุรูปนั้น ภิกษุรูปนั้นไปจากอาวาสนั้น
สู่อาวาสแม่อื่น

แม้ในอาวาสนั้น ภิกษุทั้งหลายก็ได้ปรึกษาทกลงกันอย่างนี้ว่า
อาวุโสทั้งหลาย ภิกษุรูปนี้แล ถูกสงฆ์พร้อมเพรียงกันโดยเทียมธรรม
ลงตักขณียกรรม เอาละ พวกเราจะลงตักขณียกรรมแก่เธอ ดังนี้
แล้วได้เป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรมลงตักขณียกรรมแก่ภิกษุรูปนั้น
ภิกษุรูปนั้นไปจากอาวาสนั้นสู่อาวาสแม่อื่น

แม้ในอาวาสนั้นภิกษุทั้งหลายก็ได้ปรึกษาทกลงกัน อย่างนี้ว่า
อาวุโสทั้งหลาย ภิกษุรูปนี้แล ถูกสงฆ์เป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรม
ลงตักขณียกรรม เอาละ พวกเราจะลงตักขณียกรรมแก่เธอ ดังนี้ แล้ว
ได้พร้อมเพรียงกันโดยไม่เป็นธรรมลงตักขณียกรรมแก่ภิกษุรูปนั้น
ภิกษุรูปนั้นไปจากอาวาสนั้นสู่อาวาสแม่อื่น

แม้ในอวาสนนั้น ภิกษุทั้งหลายก็ได้ปริกษาทกลงกันอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ภิกษุรูปนี้แล ถูกสงฆ์พร้อมเพรียงกัน โดยไม่เป็นธรรมลงตักขณียกรรม เอาละ พวกเราจะลงตักขณียกรรมแก่เธอ ดังนี้ แล้วได้เป็นวรรคโดยธรรมลงตักขณียกรรมแก่ภิกษุรูปนั้น ภิกษุรูปนั้นไปจากอวาสนนั้นสู่อวาสนแม่อื่น

แม้ในอวาสนนั้น ภิกษุทั้งหลายก็ได้ปริกษาทกลงกันอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ภิกษุรูปนี้แล ถูกสงฆ์เป็นวรรคโดยธรรมลงตักขณียกรรม เอาละ พวกเราจะลงตักขณียกรรมแก่เธอ ดังนี้ แล้วได้เป็นวรรคโดยเทียมธรรมลงตักขณียกรรมแก่ภิกษุรูปนั้น.

• **นियสกรรมเป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรม**

[๒๐๙]

๕๘๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้เขลา ไม่ฉลาด มีอาบัติมาก มีมารยาทไม่สมควร อยู่คลุกคลีกับคฤหัสถ์ ด้วยการคลุกคลีอันไม่สมควร ในเรื่องนั้น ถ้าภิกษุทั้งหลายได้ปริกษาทกลงกันอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ภิกษุรูปนี้แล เป็นผู้เขลา ไม่ฉลาด มีอาบัติมาก มีมารยาทไม่สมควร อยู่คลุกคลีกับคฤหัสถ์ ด้วยการคลุกคลีอันไม่สมควร เอาละ พวกเราจะลงนियสกรรมแก่เธอ ดังนี้ แล้วได้เป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรมลงนियสกรรมแก่ภิกษุรูปนั้น ภิกษุรูปนั้นไปจากอวาสนนั้นสู่อวาสนแม่อื่น

๕๘๑. แม้ในอวาสนนั้น ภิกษุทั้งหลายก็ได้ปริกษาทกลงกัน อย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ภิกษุรูปนี้แล ถูกสงฆ์เป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรมลงนियสกรรม เอาละ พวกเราจะลงนियสกรรมแก่เธอ ดังนี้ แล้วได้พร้อมเพรียงกันโดยไม่เป็นธรรมลงนियสกรรมแก่ภิกษุรูปนั้น ...

๕๘๒. ... เป็นวรรคโดยธรรม ...

๕๘๓. ... เป็นวรรคโดยเทียมธรรม ...

๕๘๔. ... พร้อมเพรียงกันโดยเทียมธรรม ...

• นิยสกรรมเป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรม

[๒๑๐]

๕๘๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้ประทุษร้ายตระกูล มีมารยาทเลวทราม ในเรื่องนั้น ถ้าภิกษุทั้งหลายได้ปรึกษาคถากันอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ภิกษุรูปนี้แล เป็นผู้ประทุษร้ายตระกูล มีมารยาทเลวทราม เอาละ พวกเราจงลงปีพพานิยกรรมแก่เธอ ดังนี้ แล้วได้เป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรมลงปีพพานิยกรรมแก่ภิกษุรูปนั้น ภิกษุรูปนั้นไปจากอาวาสนั้น สู้อาวาสแม้อื่น

๕๘๖. แม้อในอาวาสนั้น ภิกษุทั้งหลายก็ได้ปรึกษาคถากันอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ภิกษุรูปนี้แล ถูกสงฆ์เป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรม ลงปีพพานิยกรรม เอาละ พวกเราจะลงปีพพานิยกรรมแก่เธอ ดังนี้ แล้วได้พร้อมเพรียงกันโดยไม่เป็นธรรม ลงปีพพานิยกรรมแก่ภิกษุรูปนั้น ...

๕๘๗... เป็นวรรคโดยธรรม ...

๕๘๘... เป็นวรรคโดยเทียมธรรม ...

๕๘๙... พร้อมเพรียงกันโดยเทียมธรรม ...

• ปฏิสารณียกรรม

[๒๑๑]

๕๙๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อมด่า ย่อมบริภาษพวกคฤหัสถ์ ในเรื่องนั้น ถ้าภิกษุทั้งหลายได้ปรึกษาคถากันอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ภิกษุรูปนี้แล ย่อมด่า ย่อมบริภาษพวกคฤหัสถ์ เอาละ พวกเราจะลงปฏิสารณียกรรมแก่เธอ ดังนี้ แล้วได้เป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรมลงปฏิสารณียกรรมแก่ภิกษุรูปนั้น ...

๕๙๑... พร้อมเพรียงกันโดยไม่เป็นธรรม ...

๕๙๒... เป็นวรรคโดยธรรม ...

๕๙๓. ... เป็นวรรคโดยเทียมธรรม ...

๕๙๔. ... พร้อมเพรียงกันโดยเทียมธรรม ...

• อุกเขปนียกรรม

[๒๑๒]

๕๙๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ต้องอาบัติแล้ว ไม่ปรารถนาจะเห็นอาบัติ ในเรื่องนั้น ถ้าภิกษุทั้งหลายได้ปรึกษาดกตกลงกันอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ภิกษุรูปนี้แล ต้องอาบัติแล้ว ไม่ปรารถนาจะเห็นอาบัติ เออาละ พวกเราจะลงอุกเขปนียกรรมฐานไม่เห็น อาบัติแก่เธอ ดังนี้ แล้วได้เป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรมลงอุกเขปนียกรรม ฐานไม่เห็นอาบัติแก่ภิกษุรูปนั้น ...

๕๙๖. ... พร้อมเพรียงกันโดยไม่เป็นธรรม ...

๕๙๗. ... เป็นวรรคโดยธรรม ...

๕๙๘. ... เป็นวรรคโดยเทียมธรรม ...

๕๙๙. ... พร้อมเพรียงกันโดยเทียมธรรม ...

๖๐๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ต้องอาบัติแล้ว ไม่ปรารถนาจะทำคืนอาบัติ ในเรื่องนั้น ภิกษุทั้งหลายได้ปรึกษาดกตกลงกันอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ภิกษุรูปนี้แล ต้องอาบัติแล้ว ไม่ปรารถนาจะทำคืนอาบัติ เออาละ พวกเราจะลงอุกเขปนียกรรมฐานไม่ทำคืนอาบัติแก่เธอ ดังนี้ แล้วได้เป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรมลงอุกเขปนียกรรม ฐานไม่ทำคืนอาบัติแก่ภิกษุรูปนั้น ...

๖๐๑. ... พร้อมเพรียงกันโดยไม่เป็นธรรม ...

๖๐๒. ... เป็นวรรคโดยธรรม ...

๖๐๓. ... เป็นวรรคโดยเทียมธรรม ...

๖๐๔. ... พร้อมเพรียงกันโดยเทียมธรรม ...

๖๐๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ไม่ปรารถนาจะสละ ติฏฐิบาป ในเรื่องนั้น ถ้าภิกษุทั้งหลายได้ปรึกษาดทลงกันอย่างนี้ ว่า อาวุโสทั้งหลาย ภิกษุรูปนี้แล ไม่ปรารถนาจะสละ ติฏฐิบาป เอาละ พวกเราจะลงอุกเขปนียกรรม ฐานไม่สละติฏฐิบาปแก่เธอ ดังนี้ แล้วได้เป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรม ลงอุกเขปนียกรรม ฐานไม่สละติฏฐิบาปแก่ภิกษุรูปนั้น ...

๖๐๖. ... พร้อมเพรียงกันโดยไม่เป็นธรรม ...

๖๐๗. ... เป็นวรรคโดยธรรม ...

๖๐๘. ... เป็นวรรคโดยเทียมธรรม ...

๖๐๙. ... พร้อมเพรียงกันโดยเทียมธรรม ...

• ขอรังบัตตชนียกรรม

[๒๑๓]

๖๑๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ถูกสงฆ์ลงตตชนียกรรม แล้ว ประพฤติโดยชอบ หายเยอหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ บัดนี้ ขอรังบัตตชนียกรรม ในเรื่องนั้น ถ้าภิกษุทั้งหลายได้ปรึกษาดทลงกัน อย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ภิกษุรูปนี้แล ถูกสงฆ์ลงตตชนียกรรมแล้ว ประพฤติโดยชอบ หายเยอหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ บัดนี้ ขอรังบัตตชนียกรรม เอาละ พวกเราจะรังบัตตชนียกรรมแก่เธอ ดังนี้ แล้วได้เป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรม รังบัตตชนียกรรมแก่ภิกษุรูปนั้น ภิกษุรูปนั้นไปจากอาวาสนั้นสู่อาวาสแม้อื่น แม้ในอาวาสนั้น ภิกษุทั้งหลายก็ได้ ปรึกษาดทลงกันอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย สงฆ์เป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรม รังบัตตชนียกรรม แก่ภิกษุรูปนี้แล้ว เอาละ พวกเราจะรังบัตตชนียกรรมแก่เธอ ดังนี้ แล้วได้พร้อมเพรียงกัน โดยไม่เป็นธรรม รังบัตตชนียกรรมแก่ภิกษุรูปนั้น ...

๖๑๑. ... เป็นวรรคโดยธรรม ...

๖๑๒. ... เป็นวรรคโดยเทียมธรรม ...

๖๑๓. ... พร้อมเพรียงกันโดยเทียมธรรม ...

๖๑๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ถูกสงฆ์ลงตักขณียกรรมแล้ว ประพฤติโดยชอบ หายเยอหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ จึงขอระงับตักขณียกรรมในเรื่องนั้น ถ้าภิกษุทั้งหลาย ได้ปรึกษาดกลงกันอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ภิกษุรูปนี้แล ถูกสงฆ์ลงตักขณียกรรมแล้ว ประพฤติโดยชอบ หายเยอหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ บัดนี้ ขอระงับตักขณียกรรม เอาละ พวกเราจะระงับตักขณียกรรมแก่เธอ ดังนี้ แล้วได้พร้อมเพรียงกันโดยไม่เป็นธรรม ระงับตักขณียกรรมแก่ภิกษุรูปนั้น ...

๖๑๕. ... เป็นวรรคโดยธรรม ...

๖๑๖. ... เป็นวรรคโดยเทียมธรรม ...

๖๑๗. ... พร้อมเพรียงกันโดยธรรม ...

๖๑๘. ... เป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรม ...

๖๑๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ถูกสงฆ์ลงตักขณียกรรมแล้ว ประพฤติโดยธรรม หายเยอหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ จึงขอระงับตักขณียกรรมในเรื่องนั้น ถ้าภิกษุทั้งหลาย ได้ปรึกษาดกลงกันอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ภิกษุรูปนี้แล ถูกสงฆ์ลงตักขณียกรรมแล้ว ประพฤติโดยชอบ หายเยอหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ บัดนี้ ขอระงับตักขณียกรรม เอาละ พวกเราจะระงับตักขณียกรรมแก่เธอ ดังนี้ แล้วได้เป็นวรรคโดยธรรม ระงับตักขณียกรรมแก่ภิกษุรูปนั้น ...

๖๒๐. ... เป็นวรรคโดยเทียมธรรม พร้อมเพรียงกันโดยเทียมธรรม ...

๖๒๑. ... เป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรม ...

๖๒๒. ... พร้อมเพรียงกันโดยไม่เป็นธรรม ...

๒๒๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ถูกสงฆ์ลงตักขณียกรรมแล้ว ประพฤติโดยชอบ หายเยื่อหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ จึงขอระงับตักขณียกรรม ในเรื่องนั้น ถ้าภิกษุทั้งหลาย ได้ปรึกษากันอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ภิกษุรูปนี้แล ถูกสงฆ์ลงตักขณียกรรมแล้ว ประพฤติโดยชอบ หายเยื่อหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ บัดนี้ ขอระงับตักขณียกรรม เอาละ พวกเราจะระงับตักขณียกรรมแก่เธอ ดังนี้ แล้วได้เป็นวรรคโดยเทียมธรรม ระงับตักขณียกรรมแก่ภิกษุรูปนั้น ...

๒๒๔. ... จึงพร้อมเพรียงกันโดยเทียมธรรม ...

๒๒๕. ... เป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรม ...

๒๒๖. ... พร้อมเพรียงกันโดยไม่เป็นธรรม ...

๒๒๗. ... เป็นวรรคโดยธรรม ...

๒๒๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ถูกสงฆ์ลงตักขณียกรรมแล้ว ประพฤติโดยชอบ หายเยื่อหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ ขอระงับตักขณียกรรม ในเรื่องนั้น ถ้าภิกษุทั้งหลาย ได้ปรึกษากันอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ภิกษุรูปนี้แล ถูกสงฆ์ลงตักขณียกรรมแล้ว ประพฤติโดยชอบ หายเยื่อหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ บัดนี้ ขอระงับตักขณียกรรม เอาละ พวกเราจะระงับตักขณียกรรมแก่เธอ ดังนี้ แล้วได้พร้อมเพรียงกันโดยเทียมธรรม ระงับตักขณียกรรมแก่ภิกษุรูปนั้น ...

๒๒๙. ... เป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรม ...

๒๓๐. ... พร้อมเพรียงกันโดยไม่เป็นธรรม ...

๒๓๑. ... เป็นวรรคโดยธรรม ...

๒๓๒. ... เป็นวรรคโดยเทียมธรรม ...

• **ขอระงับนิยสกรรม**

[๒๑๔]

๖๓๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ถูกสงฆ์ลงนิยสกรรมแล้ว ประพฤติโดยชอบ หายเยื่อหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ จึงขอระงับนิยสกรรม ในเรื่องนั้น ถ้าภิกษุทั้งหลาย ได้ปรึกษากลกลงกันอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ภิกษุรูปนี้แล ถูกสงฆ์ลงนิยสกรรมแล้ว ประพฤติโดยชอบ หายเยื่อหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ บัดนี้ ขอระงับนิยสกรรมเอาละ พวกเราจะระงับนิยสกรรมแก่เธอ ดังนี้ แล้วได้เป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรม ระงับนิยสกรรมแก่ภิกษุรูปนั้น ...

๖๓๔. ...พร้อมเพรียงกันโดยไม่เป็นธรรม ...

๖๓๕. ...เป็นวรรคโดยธรรม ...

๖๓๖. ...เป็นวรรคโดยเทียมธรรม ...

๖๓๗. ...พร้อมเพรียงกันโดยเทียมธรรม ...

• **ขอระงับปัพพาทนียกรรม**

[๒๑๕]

๖๓๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ถูกสงฆ์ลงปัพพาทนียกรรมแล้ว ประพฤติโดยชอบ หายเยื่อหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ จึงขอระงับปัพพาทนียกรรม ในเรื่องนั้น ถ้าภิกษุทั้งหลาย ได้ปรึกษากลกลงกันอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ภิกษุรูปนี้แล สงฆ์ถูกลงปัพพาทนียกรรมแล้ว ประพฤติโดยชอบ หายเยื่อหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ บัดนี้ ขอระงับปัพพาทนียกรรมเอาละ พวกเราจะระงับปัพพาทนียกรรมแก่เธอ ดังนี้ แล้วได้เป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรม ระงับปัพพาทนียกรรมแก่ภิกษุรูปนั้น ...

๖๓๙. ...พร้อมเพรียงกันโดยไม่เป็นธรรม ...

๖๔๐. ...เป็นวรรคโดยธรรม ...

๖๔๑. ...เป็นวรรคโดยเทียมธรรม ...

๖๔๒. ...พร้อมเพรียงกันโดยเทียมธรรม ...

• **ขอร้องรับปฏิสารณียกรรม**

[๒๑๖]

๖๔๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ถูกสงฆ์ลงปฏิสารณียกรรมแล้วประพฤติโดยชอบ หายเยื่อหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ จึงขอร้องรับปฏิสารณียกรรม ในเรื่องนั้น ถ้าภิกษุทั้งหลายได้ปรึกษาดกกลงกัน อย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ภิกษุรูปนี้แล ถูกสงฆ์ลงปฏิสารณียกรรมแล้ว ประพฤติโดยชอบ หายเยื่อหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ บัดนี้ ขอร้องรับปฏิสารณียกรรม เอาละ พวกเราจะระงับปฏิสารณียกรรมแก่เธอ ดังนี้ แล้วได้เป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรม ระงับปฏิสารณียกรรม แก่ภิกษุรูปนั้น ...

๖๔๔. ...พร้อมเพรียงกันโดยไม่เป็นธรรม ...

๖๔๕. ...เป็นวรรคโดยธรรม ...

๖๔๖. ...เป็นวรรคโดยเทียมธรรม ...

๖๔๗. ...พร้อมเพรียงกันโดยเทียมธรรม ...

• **ขอร้องรับอุกเขปณียกรรม**

[๒๑๗]

๖๔๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ถูกสงฆ์ลงอุกเขปณียกรรมฐานไม่เห็นอาบัติ แล้วประพฤติโดยชอบ หายเยื่อหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ จึงขอร้องรับอุกเขปณียกรรมฐานไม่เห็นอาบัติ ในเรื่องนั้น ถ้าภิกษุทั้งหลายได้ปรึกษาดกกลงกัน อย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ภิกษุรูปนี้แล ถูกสงฆ์ลงอุกเขปณียกรรมฐานไม่เห็นอาบัติแล้ว ประพฤติโดยชอบ หายเยื่อหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ บัดนี้ ขอร้องรับอุกเขปณียกรรมฐานไม่เห็นอาบัติ เอาละ พวกเราจะระงับอุกเขปณียกรรม

ฐานไม่เห็นอาบัติแก่เธอ ดังนี้ แล้วได้เป็นวรรคโดยธรรม ระวัง
อุกเขปนียกรรมฐานไม่เห็นอาบัติแก่ภิกษุรูปนั้น ...

๖๔๙. ...พร้อมเพรียงกันโดยไม่เป็นธรรม ...

๖๕๐. ...เป็นวรรคโดยธรรม ...

๖๕๑. ...เป็นวรรคโดยเทียมธรรม ...

๖๕๒. ...พร้อมเพรียงกันโดยเทียมธรรม ...

๖๕๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนีย-
กรรม ฐานไม่ทำคินอาบัติ แล้วประพฤติโดยชอบ หายเยอหยิ่ง
ประพฤติแก้ตัวได้ จึงขอระวังอุกเขปนียกรรมฐาน ไม่ทำคินอาบัติ
ในเรื่องนั้น ถ้าภิกษุทั้งหลายได้ปรึกษาตกลงกันอย่างนี้ว่า อาวุโส
ทั้งหลาย ภิกษุรูปนี้แล ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรมฐานไม่ทำคิน
อาบัติ แล้วประพฤติโดยชอบ หายเยอหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ บัดนี้
ขอระวังอุกเขปนียกรรมฐานไม่ทำคินอาบัติ เอาละ พวกเราจะ
ระวังอุกเขปนียกรรมฐานไม่ทำคินอาบัติแก่เธอ ดังนี้ แล้วได้เป็น
วรรคโดยไม่เป็นธรรม ระวังอุกเขปนียกรรมฐานไม่ทำคินอาบัติ
แก่ภิกษุรูปนั้น ...

๖๕๔. ...พร้อมเพรียงกันโดยไม่เป็นธรรม ...

๖๕๕. ...เป็นวรรคโดยธรรม ...

๖๕๖. ...เป็นวรรคโดยเทียมธรรม ...

๖๕๗. ...พร้อมเพรียงกันโดยเทียมธรรม ...

๖๕๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนีย-
กรรมฐานไม่สละทิฏฐิบาปแล้ว ประพฤติโดยชอบ หายเยอหยิ่ง
ประพฤติแก้ตัวได้ จึงขอระวังอุกเขปนียกรรมฐาน ไม่สละทิฏฐิบาป

ในเรื่องนั้น ถ้าภิกษุทั้งหลายได้ปรึกษาดตกลงกันอย่างนี้ว่า อากุโธ
ทั้งหลาย ภิกษุรูปนี้แล ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรมฐานไม่สละทิฏฐิ
บาป แล้วประพฤติโดยชอบ หายเยื่อหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ บัดนี้
ขอระงับอุกเขปนียกรรมฐานไม่สละทิฏฐิบาป เอาละ พวกเราจะ
ระงับอุกเขปนียกรรมฐานไม่สละทิฏฐิบาปแก่เธอ ดังนี้ แล้วได้เป็น
วรรคโดยไม่เป็นธรรม ระงับอุกเขปนียกรรมฐานไม่สละทิฏฐิบาป
แก่ภิกษุรูปนั้น ...

๖๕๙. ...พร้อมเพรียงกันโดยไม่เป็นธรรม ...

๖๖๐. ...เป็นวรรคโดยธรรม ...

๖๖๑. ...เป็นวรรคโดยเทียมธรรม ...

๖๖๒. ...พร้อมเพรียงกันโดยเทียมธรรม ...

• ตัซชนียกรรม

[๒๑๘]

๖๖๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อมก่อความบาดหมาง
ก่อการทะเลาะ ก่อการวิวาท ทำความอื้อฉาว ก่ออริกรณีในสงฆ์
ในเรื่องนั้น ถ้าภิกษุทั้งหลายได้ปรึกษาดตกลงกันอย่างนี้ว่า อากุโธ
ทั้งหลาย ภิกษุรูปนี้แล ก่อความบาดหมาง ก่อการทะเลาะ ก่อการ
วิวาท ทำความอื้อฉาว ก่ออริกรณีในสงฆ์ เอาละ พวกเราจะลง
ตัซชนียกรรมแก่เธอ ดังนี้ แล้วได้เป็น วรรคโดยไม่เป็นธรรม
ลงตัซชนียกรรมแก่ภิกษุรูปนั้น สงฆ์ผู้อยู่ในที่ประชุมนั้นกล่าว
คัดค้านว่า กรรมเป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรม กรรมพร้อมเพรียงกัน
โดยไม่เป็นธรรม กรรมเป็นวรรคโดยเทียมธรรม กรรมพร้อมเพรียง
กันโดยเทียมธรรม กรรมไม่เป็นอันทำ กรรมเป็นอันทำไม่ชอบ
กรรมต้องทำใหม่. ดูกรภิกษุทั้งหลาย บรรดาภิกษุในที่ประชุมนั้น
พวกที่กล่าวอย่างนี้ว่า กรรมเป็นวรรค โดยไม่เป็นธรรม และพวกที่

กล่าวอย่างนี้ว่า กรรมไม่เป็นอันทำ กรรมเป็นอันทำไม่ชอบ กรรมต้องทำใหม่ บรรดาภิกษุในที่ประชุมนั้น สองพวกนี้เป็นธรรมวาที. [๒๑๙]

๖๖๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อมก่อความบาดหมาง ก่อการทะเลาะ ก่อการวิวาท ทำความอื้อฉาว ก่ออฉิกรณในสงฆ์ ในเรื่องนั้น ถ้าภิกษุทั้งหลายได้ปรึกษาดกกลงกันอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ภิกษุรูปนี้แล ก่อความบาดหมาง ก่อการทะเลาะ ก่อการวิวาท ทำความอื้อฉาว ก่ออฉิกรณในสงฆ์ เออาละ พวกเราจะลงตักขณียกรรมแก่เธอ ดังนี้ แล้วได้พร้อมเพรียงกันโดยไม่เป็นธรรม ลงตักขณียกรรมแก่ภิกษุรูปนั้น สงฆ์ผู้อยู่ในที่ประชุมนั้น กล่าวคัดค้านว่า กรรมเป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรม กรรมพร้อมเพรียงกันโดยไม่เป็นธรรม กรรมเป็นวรรคโดยธรรม กรรมเป็นวรรคโดยเทียมธรรม กรรมพร้อมเพรียงกันโดยเทียมธรรม กรรมไม่เป็นอันทำ กรรมเป็นอันทำไม่ชอบ กรรมต้องทำใหม่. ดูกรภิกษุทั้งหลาย บรรดาภิกษุ ในที่ประชุมนั้น พวกที่กล่าวอย่างนี้ว่า กรรมพร้อมเพรียงกันโดยไม่เป็นธรรม และพวกที่กล่าวอย่างนี้ว่า กรรมไม่เป็นอันทำ กรรมเป็นอันทำไม่ชอบ กรรมต้องทำใหม่ บรรดาภิกษุในที่ประชุมนั้น สองพวกนี้เป็นธรรมวาที. [๒๒๐]

๖๖๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อมก่อความบาดหมาง ก่อการทะเลาะ ก่อการวิวาท ทำความอื้อฉาว ก่ออฉิกรณในสงฆ์ ในเรื่องนั้น ถ้าภิกษุทั้งหลายได้ ปรึกษาดกกลงกันอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ภิกษุรูปนี้แล ก่อความบาดหมาง ก่อการทะเลาะ ก่อการวิวาท ทำความอื้อฉาว ก่ออฉิกรณในสงฆ์ เออาละ พวกเราจะลงตักขณียกรรมแก่เธอ ดังนี้ แล้วได้เป็นวรรคโดยธรรม ลงตักขณียกรรมแก่ภิกษุรูปนั้น สงฆ์ผู้อยู่ในที่ประชุมนั้นกล่าว คัดค้านว่า กรรมเป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรม กรรมพร้อมเพรียงกันโดยธรรม กรรมเป็น

วรรคโดยธรรม กรรมเป็นวรรคโดยเทียมธรรม กรรมพร้อมเพรียงกันโดยเทียมธรรม กรรมไม่เป็นอันทำ กรรมเป็นอันทำไม่ชอบ กรรมต้องทำใหม่. ดูกรภิกษุทั้งหลาย บรรดาภิกษุในที่ประชุมนี้ พวกที่กล่าวอย่างนี้ว่า กรรมเป็นวรรคโดยธรรม และพวกที่กล่าวอย่างนี้ว่า กรรมไม่เป็นอันทำกรรมเป็นอันทำไม่ชอบ กรรมต้องทำใหม่ บรรดาภิกษุในที่ประชุมนี้ สองพวกนี้เป็นธรรมวาที.

[๒๒๑]

๖๖๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อมก่อความบาดหมาง ก่อการทะเลาะ ก่อการวิวาท ทำความอื้อฉาว ก่ออภิภรณในสงฆ์ในเรื่องนั้น ถ้าภิกษุทั้งหลายปรินิพพานอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ภิกษุรูปนี้แล ก่อความบาดหมาง ก่อการทะเลาะ ก่อการวิวาท ทำความอื้อฉาว ก่ออภิภรณในสงฆ์ เอาละ พวกเราจะลงตักขณียกรรมแก่เธอ ดังนี้ แล้วได้เป็นวรรคโดยเทียมธรรม ลงตักขณียกรรมแก่ภิกษุรูปนั้น สงฆ์ผู้อยู่ในที่ประชุมนี้กล่าวคัดค้านว่า กรรมเป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรม กรรมพร้อมเพรียงกันโดยไม่เป็นธรรม กรรมเป็นวรรคโดยธรรม กรรมเป็นวรรคโดยเทียมธรรม กรรมพร้อมเพรียงกันโดยเทียมธรรม กรรมไม่เป็นอันทำ กรรมเป็นอันทำไม่ชอบ กรรมต้องทำใหม่. ดูกรภิกษุทั้งหลาย บรรดาภิกษุในที่ประชุมนี้ พวกที่กล่าวอย่างนี้ว่า กรรมเป็นวรรคโดยเทียมธรรม และพวกที่กล่าวอย่างนี้ว่า กรรมไม่เป็นอันทำ กรรมเป็นอันทำไม่ชอบ กรรมต้องทำใหม่ บรรดาภิกษุในที่ประชุมนี้ สองพวกนี้เป็นธรรมวาที.

[๒๒๒]

๖๖๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อมก่อความบาดหมาง ก่อการทะเลาะ ก่อการวิวาท ทำความอื้อฉาว ก่ออภิภรณในสงฆ์ในเรื่องนั้น ถ้าภิกษุทั้งหลาย ปรินิพพานอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ภิกษุรูปนี้แล ก่อความบาดหมาง ก่อการทะเลาะ ก่อการ

วิวาท ทำความอื้อฉาว ก่ออิทธิกรรมในสงฆ์ เอาละ พวกเราจะลง ตัชชณียกรรมแก่เธอ ดังนี้ แล้วได้พร้อมเพรียงกันโดยเทียมธรรม ลงตัชชณียกรรมแก่ภิกษุรูปนั้น สงฆ์ผู้อยู่ที่ประชุมนั้นกล่าว คัดค้านว่า กรรมเป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรม กรรมพร้อมเพรียง กันโดยไม่เป็นธรรม กรรมเป็นวรรคโดยธรรม กรรมเป็นวรรคโดย เทียมธรรม กรรมพร้อมเพรียงกันโดยเทียมธรรม กรรมไม่เป็นอันทำ กรรมเป็นอันทำไม่ชอบ กรรมต้องทำใหม่. ดูกรภิกษุทั้งหลาย บรรดาภิกษุในที่ประชุมนั้น พวกที่กล่าวอย่างนี้ว่า กรรมพร้อมเพรียง กันโดยเทียมธรรม และพวกที่กล่าว อย่างนี้ว่า กรรมไม่เป็นอันทำ กรรมเป็นอันทำไม่ชอบ กรรมต้องทำใหม่ บรรดาภิกษุในที่ประชุม นั้น สองพวกนี้เป็นธรรมวาที.

• **นियสกรรม**

[๒๒๓]

๖๖๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เป็นคนเขลา ไม่ฉลาด มีอาบัติมาก มีมรรยาทไม่สมควร อยู่คลุกคลีกับคฤหัสถ์ ด้วยการ คลุกคลีอันไม่สมควร ในเรื่องนั้น ถ้าภิกษุทั้งหลายปรึกษาดทลง กันอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ภิกษุรูปนี้แลเป็นคนเขลา ไม่ฉลาด มีอาบัติมาก มีมรรยาทไม่สมควร อยู่คลุกคลีกับคฤหัสถ์ ด้วยการ คลุกคลีอันไม่สมควร เอาละ พวกเราจะลงนियสกรรมแก่เธอ ดังนี้ แล้วเป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรม ลงนियสกรรมแก่ภิกษุรูปนั้น ...

๖๖๙. ...พร้อมเพรียงกันโดยไม่เป็นธรรม ...

๖๗๐. ...เป็นวรรคโดยธรรม ...

๖๗๑. ...เป็นวรรคโดยเทียมธรรม ...

๖๗๒. ...พร้อมเพรียงกันโดยเทียมธรรม ... สงฆ์ผู้นั้นอยู่ที่ประชุม นั้น กล่าวคัดค้านว่า กรรมเป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรม กรรมเป็นวรรค โดยไม่เป็นธรรม กรรมพร้อมเพรียงกันโดยไม่เป็นธรรม กรรมเป็น

วรรคโดยธรรม กรรมเป็นวรรคโดยเทียมธรรม กรรมพร้อมเพรียงกันโดยเทียมธรรม กรรมไม่เป็นอันทำ กรรมเป็นอันทำไม่ชอบ กรรมต้องทำใหม่. ดูกรภิกษุทั้งหลาย บรรดาภิกษุในที่ประชุม นั้น พวกที่กล่าวอย่างนี้ว่า กรรมพร้อมเพรียงกันโดยเทียมธรรม และพวกที่กล่าวอย่างนี้ว่า กรรมไม่เป็นอันทำ กรรมเป็นอันทำไม่ชอบ กรรมต้องทำใหม่ บรรดาภิกษุในที่ประชุม นั้น สองพวกนี้เป็นธรรมวาที.

• ปัพพาทนียกรรม

[๒๒๔]

๖๗๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อมประทุษร้ายสกุล มีความประพฤติเลวทราม ในเรื่องนั้น ถ้าภิกษุทั้งหลายปรึกษาดทกลงกันอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ภิกษุรูปนี้แล เป็นผู้ประทุษร้ายสกุล มีความประพฤติเลวทราม เออาละ พวกเราจะลงปัพพาทนียกรรม แก่เธอ ดังนี้ แล้วได้เป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรม ลงปัพพาทนียกรรม แก่ภิกษุรูปนั้น ...

๖๗๔. ...พร้อมเพรียงกันโดยไม่เป็นธรรม ...

๖๗๕. ...เป็นวรรคโดยธรรม ...

๖๗๖. ...เป็นวรรคโดยเทียมธรรม ...

๖๗๗. ...พร้อมเพรียงกันโดยเทียมธรรม ... สงฆ์ผู้อยู่ในที่ประชุม นั้น กล่าวคัดค้านว่า กรรมเป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรม กรรมพร้อมเพรียงกันโดยไม่เป็นธรรม กรรมเป็นวรรคโดยธรรม กรรมเป็นวรรคโดยเทียมธรรม กรรมไม่เป็นอันทำ กรรมเป็นอันทำไม่ชอบ กรรมต้องทำใหม่. ดูกรภิกษุทั้งหลาย บรรดาภิกษุในที่ประชุม นั้น พวกที่กล่าวอย่างนี้ว่า กรรมพร้อมเพรียงกันโดยเทียมธรรม และพวกที่กล่าวอย่างนี้ว่า กรรมไม่เป็นอันทำ กรรมเป็นอันทำไม่ชอบ กรรมต้องทำใหม่ บรรดาภิกษุในที่ประชุม นั้น สองพวกนี้เป็นธรรมวาที.

• **ปฏิสารณียกรรม**

[๒๒๕]

๖๗๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อมดำ ย่อมบิภาษพวกคฤหัสถ์ ในเรื่องนั้น ถ้าภิกษุทั้งหลายปรึกษาคถากันอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ภิกษุรูปนี้แล ย่อมดำ ย่อมบิภาษพวกคฤหัสถ์เอาละ พวกเราจะลงปฏิสารณียกรรมแก่เธอ ดังนี้ แล้วได้เป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรม ลงปฏิสารณียกรรมแก่ภิกษุรูปนั้น ...

๖๗๙. ...พร้อมเพรียงกันโดยไม่เป็นธรรม ...

๖๘๐. ...เป็นวรรคโดยธรรม ...

๖๘๑. ...เป็นวรรคโดยเทียมธรรม ...

๖๘๒. ...พร้อมเพรียงกันโดยเทียมธรรม ... สงฆ์ผู้อยู่ในที่ประชุมนั้น กล่าวคิดกันว่า กรรมเป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรม กรรมพร้อมเพรียงกันโดยไม่เป็นธรรม กรรมเป็นวรรคโดยธรรม กรรมเป็นวรรคโดยเทียมธรรม กรรมพร้อมเพรียงกันโดยเทียมธรรม กรรมไม่เป็นอันทำ กรรมเป็นอันทำไม่ชอบ กรรมต้องทำใหม่. ดูกรภิกษุทั้งหลาย บรรดาภิกษุในที่ประชุมนั้น พวกที่กล่าวอย่างนี้ว่า กรรมพร้อมเพรียงกันโดยเทียมธรรม และพวกที่กล่าวอย่างนี้ว่า กรรมไม่เป็นอันทำ กรรมเป็นอันทำไม่ชอบ กรรมต้องทำใหม่ บรรดาภิกษุในที่ประชุมนั้น สองพวกนี้เป็นธรรมวาที.

• **อุกเขปนียกรรม**

[๒๒๖]

๖๘๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ต้องอาบัติแล้ว ไม่ปรารธนาจะเห็นอาบัติ ในเรื่องนั้น ถ้าภิกษุทั้งหลายปรึกษาคถากันอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ภิกษุรูปนี้แล ต้องอาบัติแล้ว ไม่ปรารธนาจะเห็นอาบัติ เอาละพวกเราจะลงอุกเขปนียกรรมฐาน

ไม่เห็นอาบัติแก่เธอ ดังนี้ แล้วได้เป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรม ลง
อุกเขปนียกรรมฐานไม่เห็นอาบัติแก่ภิกษุรูปนั้น ...

๖๘๔. ...พร้อมเพรียงกันโดยไม่เป็นธรรม ...

๖๘๕. ...เป็นวรรคโดยธรรม ...

๖๘๖. ...เป็นวรรคโดยเทียบธรรม ...

๖๘๗. ...พร้อมเพรียงกันโดยเทียบธรรม ... สงฆ์ผู้อยู่ในที่ประชุมนั้นกล่าว
คัดค้านว่า กรรมเป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรม กรรมพร้อมเพรียงกัน
โดยไม่เป็นธรรม กรรมเป็นวรรคโดยธรรม กรรมเป็นวรรค โดย
เทียบธรรม กรรมพร้อมเพรียงกันโดยเทียบธรรม กรรมไม่เป็นอัน
ทำ กรรมเป็นอันทำไม่ชอบ กรรมต้องทำใหม่. ดูกรภิกษุทั้งหลาย
บรรดาภิกษุในที่ประชุมนั้น พวกที่กล่าวอย่างนี้ว่า กรรมพร้อม
เพรียงกันโดยเทียบธรรม และพวกที่กล่าวอย่างนี้ว่า กรรมไม่เป็น
อันทำ กรรมเป็นอันทำไม่ชอบ กรรมต้องทำใหม่ บรรดาภิกษุใน
ที่ประชุมนั้น สองพวกนี้เป็นธรรมวาที.

๖๘๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในธรรมวินัย ต้องอาบัติแล้วไม่
ปรารถนาจะทำคืนอาบัติในเรื่องนั้น ถ้าภิกษุทั้งหลายปรึกษ
ตกลงกันอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ภิกษุรูปนี้แล ต้องอาบัติแล้ว
ไม่ปรารถนาจะทำคืนอาบัติ เอาละ พวกเราจงลงอุกเขปนียกรรม
ฐานไม่ทำคืนแก่อาบัติแก่เธอ ดังนี้ แล้วได้เป็นวรรคโดยไม่เป็น
ธรรม ลงอุกเขปนียกรรมฐานไม่ทำคืนอาบัติแก่ภิกษุรูปนั้น ...

๖๘๙. ...พร้อมเพรียงกันโดยไม่เป็นธรรม ...

๖๙๐. ...เป็นวรรคโดยธรรม ...

๖๙๑. ...เป็นวรรคโดยเทียบธรรม ...

๖๙๒. ...พร้อมเพรียงกันโดยเทียบธรรม ... สงฆ์ผู้อยู่ในที่ประชุมนั้น
กล่าวคัดค้านว่า กรรมเป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรม กรรมพร้อมเพรียง
กันโดยไม่เป็นธรรม กรรมเป็นวรรคโดยธรรม กรรมเป็นวรรคโดย

เทียมธรรม กรรมพร้อมเพรียงกันโดยเทียมธรรม กรรมไม่เป็นอันทำ กรรมเป็นอันทำไม่ชอบ กรรมต้องทำใหม่. ดูกรภิกษุทั้งหลาย บรรดาภิกษุในที่ประชุมนั้น พวกที่กล่าวอย่างนี้ว่า กรรมพร้อมเพรียงกันโดยเทียมธรรม และพวกที่กล่าวอย่างนี้ว่า กรรมไม่เป็นอันทำไม่ชอบ กรรมต้องทำใหม่ บรรดาภิกษุในที่ประชุมนี้ สองพวกนี้เป็นธรรมวาที.

๖๙๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ไม่ปรารถนาจะสละทิฏฐิบาปในเรื่องนั้น ถ้าภิกษุทั้งหลายปรึกษาคถากันอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ภิกษุรูปนี้แล ไม่ปรารถนาจะสละ ทิฏฐิบาป เอาละ พวกเราจะลงอุกเขปนียกรรมฐานไม่สละทิฏฐิบาปแก่เธอ ดังนี้ แล้วได้เป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรม ลงอุกเขปนียกรรมฐานไม่สละทิฏฐิบาปแก่ภิกษุรูปนั้น ...

๖๙๔. ...พร้อมเพรียงกันโดยไม่เป็นธรรม ...

๖๙๕. ...เป็นวรรคโดยธรรม ...

๖๙๖. ...เป็นวรรคโดยเทียมธรรม ...

๖๙๗....พร้อมเพรียงกันโดยเทียมธรรม ... สงฆ์ผู้อยู่ในที่ประชุมนี้ กล่าวคัดค้านว่า กรรมเป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรม กรรมพร้อมเพรียงกันโดยไม่เป็นธรรม กรรมเป็นวรรคโดยธรรม กรรมเป็นวรรคโดยเทียมธรรม กรรมพร้อมเพรียงกันโดยเทียมธรรม กรรมไม่เป็นอันทำ กรรมเป็นอันทำไม่ชอบ กรรมต้องทำใหม่. ดูกรภิกษุทั้งหลาย บรรดาภิกษุในที่ประชุมนี้ พวกที่กล่าวอย่างนี้ว่า กรรมพร้อมเพรียงกันโดยเทียมธรรม และพวกที่กล่าวนี้ว่า กรรมไม่เป็นอันทำ กรรมเป็นอันทำไม่ชอบ บรรดาภิกษุในที่ประชุมนี้ สองพวกนี้เป็นธรรมวาที.

• ขอรังับตัชชนียกรรม

[๒๒๗]

๖๙๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ถูกสงฆ์ลงตัชชนียกรรม แล้วประพติโดยชอบ หายเยอหยิ่ง ประพติแก้ตัวได้ จึงขอรังับตัชชนียกรรมในเรื่องนั้น ถ้าภิกษุทั้งหลาย ปรีกษาทกลงกันอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ภิกษุรูปนี้แล ถูกสงฆ์ลงตัชชนียกรรม แล้วประพติโดยชอบ หายเยอหยิ่ง ประพติแก้ตัวได้ บัดนี้ ขอรังับตัชชนียกรรม เอาละ พวกเราจะรังับตัชชนียกรรมแก่เธอ ดังนี้ แล้วได้เป็นวรรค โดยไม่เป็นธรรม รังับตัชชนียกรรมแก่ภิกษุรูปนั้น สงฆ์ผู้อยู่ในที่ประชุมนั้นกล่าวคัดค้านว่า กรรมเป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรม กรรมพร้อมเพรียงกันโดยไม่เป็นธรรม กรรมเป็นวรรคโดยธรรม กรรมเป็นวรรคโดยเทียมธรรม กรรมพร้อมเพรียงกันโดยเทียมธรรม กรรมไม่เป็นอันทำ กรรมเป็นอันทำไม่ชอบ กรรมต้องการทำใหม่. ดูกรภิกษุทั้งหลาย บรรดาภิกษุในที่ประชุมนั้น พวกที่กล่าวอย่างนี้ว่า กรรมเป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรม และพวกที่กล่าวอย่างนี้ว่า กรรมไม่เป็นอันทำ กรรมเป็นอันทำไม่ชอบ กรรมต้องการทำใหม่ บรรดาภิกษุในที่ประชุมนั้น สองพวกนี้เป็นธรรมวาที.

[๒๒๘]

๖๙๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ถูกสงฆ์ลงตัชชนียกรรม แล้วประพติโดยชอบ หายเยอหยิ่ง ประพติแก้ตัวได้ จึงขอรังับตัชชนียกรรมในเรื่องนั้น ถ้าภิกษุทั้งหลาย ได้ปรีกษาทกลงกันอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ภิกษุรูปนี้แล ถูกสงฆ์ลงตัชชนียกรรมแล้ว ประพติโดยชอบ หายเยอหยิ่ง ประพติแก้ตัวได้ บัดนี้ ขอรังับตัชชนียกรรม เอาละ พวกเราจะรังับตัชชนียกรรมแก่เธอ ดังนี้ แล้วได้พร้อมเพรียงกันโดยไม่เป็นธรรม รังับตัชชนียกรรมแก่ภิกษุรูปนั้น สงฆ์ผู้อยู่ในที่ประชุมนั้นกล่าวคัดค้านว่า กรรมเป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรม กรรมพร้อมเพรียงกันโดยไม่เป็นธรรม กรรมเป็นวรรค

โดยธรรม กรรมเป็นวรรคโดยเทียมธรรม กรรมพร้อมเพรียงกันโดยเทียมธรรม กรรมไม่เป็นอันทำ กรรมเป็นอันทำไม่ชอบ กรรมต้องทำใหม่. ดูกรภิกษุทั้งหลาย บรรดาภิกษุในที่ประชุมนั้น พวกที่กล่าวอย่างนี้ว่า กรรมพร้อมเพรียงกันโดยไม่เป็นธรรม และพวกที่กล่าวอย่างนี้ว่า กรรมไม่เป็นอันทำ กรรมเป็นอันทำไม่ชอบ กรรมต้องทำใหม่ บรรดาภิกษุในที่ประชุมนั้น สองพวกนี้เป็นธรรมวาที. [๒๒๙]

๗๐๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ถูกสงฆ์ลงทัชชณียกรรมแล้วประพฤติโดยชอบ หายเยอหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ จึงขอระงับทัชชณียกรรมในเรื่องนั้น ถ้าภิกษุทั้งหลายได้ปรึกษากันอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ภิกษุรูปนี้แล ถูกสงฆ์ลงทัชชณียกรรมแล้วประพฤติโดยชอบ หายเยอหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ บัดนี้ ขอระงับทัชชณียกรรม เอาละ พวกเราจะระงับทัชชณียกรรมแก่เธอ ดังนี้ แล้วได้เป็นวรรคโดยธรรม ระงับทัชชณียกรรมแก่ภิกษุรูปนั้น สงฆ์ผู้อยู่ในที่ประชุมนั้นกล่าวคัดค้านว่า กรรมเป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรม กรรมพร้อมเพรียงกันโดยไม่เป็นธรรม กรรมเป็นวรรคโดยธรรม กรรมเป็นวรรคโดยเทียมธรรม กรรมพร้อมเพรียงกันโดยเทียมธรรม กรรมไม่เป็นอันทำ กรรมเป็นอันทำไม่ชอบ กรรมต้องทำใหม่. ดูกรภิกษุทั้งหลาย บรรดาภิกษุในที่ประชุมนั้น พวกที่กล่าวอย่างนี้ว่า กรรมเป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรม และพวกที่กล่าวอย่างนี้ว่า กรรมไม่เป็นอันทำ กรรมเป็นอันทำไม่ชอบ กรรมต้องทำใหม่ บรรดาภิกษุในที่ประชุมนั้นสองพวกนี้เป็นธรรมวาที. [๒๓๐]

๗๐๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ถูกสงฆ์ลงทัชชณียกรรมแล้วประพฤติโดยชอบ หายเยอหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ จึงขอระงับทัชชณียกรรมในเรื่องนั้น ถ้าภิกษุทั้งหลายได้ปรึกษากันอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ภิกษุรูปนี้แล ถูกสงฆ์ลงทัชชณียกรรม แล้ว

ประพฤติโดยชอบ หายเยอหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ บัดนี้ ขอระงับ
ตัชชَنِยกรรม เอาละ พวกเราจะระงับตัชชَنِยกรรมแก่เธอ ดังนี้
แล้วได้เป็นวรรคโดยเทียมธรรม ระงับตัชชَنِยกรรมแก่ภิกษุรูปนั้น
สงฆ์ผู้อยู่ในที่ประชุมนั้นกล่าวคัดค้านว่า กรรมเป็นวรรคโดยไม่
เป็นธรรม กรรมพร้อมเพรียงกันโดยไม่เป็นธรรม กรรมเป็นวรรค
โดยธรรม กรรมเป็นวรรคโดยเทียมธรรม กรรมพร้อมเพรียงกันโดย
เทียมธรรม กรรมไม่เป็นอันทำ กรรมเป็นอันทำไม่ชอบ กรรมต้อง
ทำใหม่. ดูกรภิกษุทั้งหลาย บรรดาภิกษุในที่ประชุมนั้น พวกที่
กล่าวอย่างนี้ว่า กรรมเป็นวรรคโดยเทียมธรรม และพวกที่กล่าว
อย่างนี้ว่า กรรมไม่เป็นอันทำ กรรมเป็นอันทำไม่ชอบ กรรมต้อง
ทำใหม่ บรรดาภิกษุในที่ประชุมนั้น สองพวกนี้เป็นธรรมวาที.
[๒๓๑]

๗๐๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ถูกสงฆ์ลงตัชชَنِยกรรม
แล้วประพฤติโดยชอบ หายเยอหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ จึงขอ
ระงับตัชชَنِยกรรมในเรื่องนั้น ถ้าภิกษุทั้งหลายได้ปรึกษาดกกลงกัน
อย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ภิกษุรูปนี้แล ถูกสงฆ์ลงตัชชَنِยกรรม
แล้วประพฤติโดยชอบ หายเยอหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ บัดนี้ ขอ
ระงับตัชชَنِยกรรม เอาละ พวกเราจะระงับตัชชَنِยกรรมแก่เธอ ดังนี้
แล้วได้พร้อมเพรียงกันโดยเทียมธรรม ระงับตัชชَنِยกรรมแก่ภิกษุ
รูปนั้น สงฆ์ผู้อยู่ในที่ประชุมนั้นกล่าวคัดค้านว่า กรรมเป็นวรรคโดย
ไม่เป็นธรรม กรรมพร้อมเพรียงกันโดยไม่เป็นธรรม กรรมเป็นวรรค
โดยธรรม กรรมเป็นวรรคโดยเทียมธรรม กรรมพร้อมเพรียงกันโดย
เทียมธรรม กรรมไม่เป็นอันทำ กรรมเป็นอันทำไม่ชอบ กรรมต้อง
ทำใหม่. ดูกรภิกษุทั้งหลาย บรรดาภิกษุในที่ประชุมนั้น พวกที่
กล่าวอย่างนี้ว่า กรรมพร้อมเพรียงกันโดยเทียมธรรม และพวกที่
กล่าวอย่างนี้ว่า กรรมไม่เป็นอันทำ กรรมเป็นอันทำไม่ชอบ กรรม
ต้องทำใหม่ บรรดาภิกษุในที่ประชุมนั้น สองพวกนี้เป็นธรรมวาที.

• **ขอระงับนิยสกรรม**

[๒๓๒]

๗๐๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ถูกสงฆ์ลงนิยสกรรม แล้ว ประพฤติโดยชอบ หายเยื่อหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ จึงขอระงับนิยสกรรมในเรื่องนั้น ถ้าภิกษุทั้งหลาย ได้ปริกษาทกลงกันอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ภิกษุรูปนี้แล ถูกสงฆ์ลงนิยสกรรม แล้วประพฤติโดยชอบ หายเยื่อหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ บัดนี้ ขอระงับนิยสกรรมเอาละ พวกเราจะระงับนิยสกรรมแก่เธอ ดังนี้ แล้วได้เป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรม ระงับนิยสกรรมแก่ภิกษุรูปนั้น.

๗๐๔. ...พร้อมเพรียงกันโดยไม่เป็นธรรม ...

๗๐๕. ...เป็นวรรคโดยธรรม ...

๗๐๖. ...เป็นวรรคโดยเทียมธรรม ...

๗๐๗. ...พร้อมเพรียงกันโดยเทียมธรรม ... สงฆ์ผู้อยู่ในที่ประชุมนั้น กล่าวคัดค้านว่า กรรมเป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรม กรรมพร้อมเพรียงกันโดยไม่เป็นธรรม กรรมเป็นวรรคโดยธรรม กรรมเป็นวรรคโดยเทียมธรรม กรรมพร้อมเพรียงกันโดยเทียมธรรม กรรมไม่เป็นอันทำกรรมเป็นอันทำไม่ชอบ กรรมต้องทำใหม่. ดูกรภิกษุทั้งหลาย บรรดาภิกษุในที่ประชุมนั้น พวกที่กล่าวอย่างนี้ว่า กรรมพร้อมเพรียงกันโดยเทียมธรรม และพวกที่กล่าวอย่างนี้ว่า กรรมไม่เป็นอันทำกรรมเป็นอันทำไม่ชอบ กรรมต้องทำใหม่ บรรดาภิกษุในที่ประชุมนั้น สองพวกนี้เป็นธรรมวาที.

• **ขอระงับปัพพาทนียกรรม**

[๒๓๓]

๗๐๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ถูกสงฆ์ลงปัพพาทนียกรรมแล้ว ประพฤติโดยชอบ หายเยื่อหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวไป จึงขอระงับปัพพาทนียกรรม ในเรื่องนั้น ถ้าภิกษุทั้งหลาย ได้ปริกษาทกลงกัน

อย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ภิกษुरुูปนี้แล ถูกสงฆ์ลงปาปพาทนียกรรม แล้วประพตติโดยชอบ หายเยื่อหยิ่ง ประพตติแก้ตัวได้ บัดนี้ ขอระงับ ปาปพาทนียกรรม เอาละ พวกเราจะระงับปาปพาทนียกรรมแก่เธอ ดังนี้ แล้วได้เป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรม ระงับปาปพาทนียกรรม แก่ภิกษुरुูปนั้น.

๗๐๙...พร้อมเพรียงกันโดยไม่เป็นธรรม ...

๗๑๐...เป็นวรรคโดยธรรม ...

๗๑๑...เป็นวรรคโดยเทียมธรรม ...

๗๑๒...พร้อมเพรียงกันโดยเทียมธรรม ... สงฆ์ผู้อยู่ในที่ประชุม นั้น กล่าวคัดค้านว่า กรรมเป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรม กรรมพร้อมเพรียงกันโดยไม่เป็นธรรม กรรมเป็นวรรคโดยธรรม กรรมเป็นวรรคโดยเทียมธรรม กรรมพร้อมเพรียงกันโดยเทียมธรรม กรรมไม่เป็นอันทำ กรรมเป็นอันทำไม่ชอบ กรรมต้องทำใหม่. ดูกรภิกษุทั้งหลาย บรรดาภิกษุในที่ประชุม นั้น พวกที่กล่าวอย่างนี้ว่า กรรมพร้อมเพรียงกันโดยเทียมธรรม และพวกที่กล่าวอย่างนี้ว่า กรรมไม่เป็นอันทำ กรรมเป็นอันทำไม่ชอบ กรรมต้องทำใหม่ บรรดาภิกษุในที่ประชุม นั้น สองพวกนี้เป็นธรรมวาทิ.

• **ขอระงับปฏิสารณียกรรม**

[๒๓๔]

๗๑๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ถูกสงฆ์ลงปฏิสารณียกรรมแล้ว ประพตติโดยชอบ หายเยื่อหยิ่ง ประพตติแก้ตัวได้ จึงขอระงับปฏิสารณียกรรม ในเรื่องนั้น ถ้าภิกษุทั้งหลายได้ปรินิพพานตกลงกันอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ภิกษुरुูปนี้แล ถูกสงฆ์ลงปฏิสารณียกรรม แล้วประพตติโดยชอบ หายเยื่อหยิ่ง ประพตติแก้ตัวได้ บัดนี้ ขอระงับปฏิสารณียกรรม เอาละ พวกเราจะระงับปฏิสารณียกรรมแก่เธอ ดังนี้ แล้วได้เป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรม ระงับปฏิสารณียกรรมแก่ภิกษुरुูปนั้น.

๗๑๔...พร้อมเพรียงกันโดยไม่เป็นธรรม ...

๗๑๕...เป็นวรรคโดยธรรม ...

๗๑๖...เป็นวรรคโดยเทียมธรรม ...

๗๑๗...พร้อมเพรียงกันโดยเทียมธรรม ... สงฆ์ผู้อยู่ในที่ประชุมนี้กล่าวว่า คัดค้านว่า กรรมเป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรม กรรมพร้อมเพรียงกัน โดยไม่เป็นธรรม กรรมเป็นวรรคโดยธรรม กรรมเป็นวรรคโดย เทียมธรรม กรรมพร้อมเพรียงกันโดยเทียมธรรม กรรมไม่เป็นอัน ทำ กรรมเป็นอันทำไม่ชอบ กรรมต้องทำใหม่. ดูกรภิกษุทั้งหลาย บรรดาภิกษุในที่ประชุมนั้น พวกที่กล่าวอย่างนี้ว่า กรรมพร้อม เพรียงกันโดยเทียมธรรม และพวกที่กล่าวอย่างนี้ว่า กรรมไม่เป็น อันทำ กรรมเป็นอันทำไม่ชอบ กรรมต้องทำใหม่ บรรดาภิกษุใน ที่ประชุมนี้ สองพวกนี้เป็นธรรมวาที.

• **ขอระงับอุกเขปนียกรรม**

[๒๓๕]

๗๑๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรม สฐานไม่เห็นอาบัติ แล้วประพฤติโดยชอบ หายเยอหยิ่ง ประพฤติ แก่ตัวได้ จึงขอระงับอุกเขปนียกรรมสฐานไม่เห็นอาบัติ ในเรื่องนั้น ถ้าภิกษุทั้งหลายได้ปริกษาคกลงกันอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ภิกษุรูปนี้แล ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรมสฐานไม่เห็นอาบัติ แล้ว ประพฤติโดยชอบ หายเยอหยิ่ง ประพฤติแก่ตัวได้ บัดนี้ ขอ ระงับอุกเขปนียกรรมสฐานไม่เห็นอาบัติ เอาละ พวกเราจะระงับ อุกเขปนียกรรมสฐานไม่เห็นอาบัติแก่เธอ ดังนี้ แล้วได้เป็นวรรค โดยไม่เป็นธรรม ระงับอุกเขปนียกรรมสฐานไม่เห็นอาบัติแก่ภิกษุ รูปนั้น ...

๗๑๙...พร้อมเพรียงกันโดยไม่เป็นธรรม ...

๗๒๐...เป็นวรรคโดยธรรม ...

๗๒๑...เป็นวรรคโดยเทียมธรรม ...

๗๒๒...พร้อมเพรียงกันโดยเทียมธรรม ... สงฆ์ผู้อยู่ในที่ประชุมนี้ กล่าว คัดค้านว่า กรรมเป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรม กรรมพร้อมเพรียงกัน

โดยไม่เป็นธรรม กรรมเป็นวรรคโดยธรรม กรรมเป็นวรรคโดย
เทียมธรรม กรรมพร้อมเพรียงกันโดยเทียมธรรม กรรมไม่เป็นอันทำ
กรรมเป็นอันทำไม่ชอบ กรรมต้องทำใหม่. ดูกรภิกษุทั้งหลาย
บรรดาภิกษุในที่ประชุมนั้น พวกที่กล่าวอย่างนี้ว่า กรรมพร้อมเพรียง
กันโดยเทียมธรรม และพวกที่กล่าวอย่างนี้ว่า กรรมไม่เป็นอันทำ
กรรมเป็นอันทำไม่ชอบ กรรมต้องทำใหม่ บรรดาภิกษุในที่ประชุมนั้น
สองพวกนี้เป็นธรรมวาที.

๗๒๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนิยกรร
มฐานไม่ทำคินอาบัติ แล้วประพฤติโดยชอบ หายเยอหยิ่ง ประพฤติ
แก้ตัวได้ จึงขอระงับอุกเขปนิยกรรฐานไม่ทำคินอาบัติ ในเรื่องนี้
ถ้าภิกษุทั้งหลายได้ปรึกษาดตกลงกันอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย
ภิกษุรูปนี้แล ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนิยกรรฐานไม่ทำคินอาบัติ แล้ว
ประพฤติโดยชอบ หายเยอหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ บัดนี้ ขอ
ระงับอุกเขปนิยกรรฐานไม่ทำคินอาบัติ เอาละ พวกเราจะระงับ
อุกเขปนิยกรรฐานไม่ทำคินอาบัติแก่เธอ ดังนี้ แล้วได้เป็นวรรค
โดยไม่เป็นธรรม ระงับอุกเขปนิยกรรฐานไม่ทำคินอาบัติแก่ภิกษุ
รูปนั้น ...

๗๒๔. ...พร้อมเพรียงกันโดยไม่เป็นธรรม ...

๗๒๕. ...เป็นวรรคโดยธรรม ...

๗๒๖. ...เป็นวรรคโดยเทียมธรรม ...

๗๒๗. ...พร้อมเพรียงกันโดยเทียมธรรม ... สงฆ์ผู้อยู่ในที่ประชุมนั้น
กล่าวคัดค้านว่า กรรมเป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรม กรรมพร้อมเพรียง
กันโดยไม่เป็นธรรม กรรมเป็นวรรคโดยธรรม กรรมเป็นวรรคโดย
เทียมธรรม กรรมพร้อมเพรียงกันโดยเทียมธรรม กรรมไม่เป็นอันทำ
กรรมเป็นอันทำ กรรมเป็นอันทำไม่ชอบ กรรมต้องทำใหม่. ดูกร
ภิกษุทั้งหลาย บรรดาภิกษุในที่ประชุมนั้น พวกที่กล่าวอย่างนี้
ว่า กรรมพร้อมเพรียงกันโดยเทียมธรรม และพวกที่กล่าวอย่างนี้
ว่า กรรมไม่เป็นอันทำ กรรมเป็นอันทำไม่ชอบ กรรมต้องทำใหม่
บรรดาภิกษุในที่ประชุมนั้น สองพวกนี้เป็นธรรมวาที.

[๒๓๖]

๗๒๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรมฐานไม่สละทิฏฐิบาป แล้วประพติโดยชอบ หายเยอหยิ่ง ประพติแก้ตัวได้ จึงขอร้องรับอุกเขปนียกรรมฐานไม่สละทิฏฐิบาป ในเรื่องนั้น ถ้าภิกษุทั้งหลายได้ปริกษาคถากันอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ภิกษุรูปนี้แล ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรมฐานไม่สละทิฏฐิบาป แล้วประพติโดยชอบ หายเยอหยิ่ง ประพติแก้ตัวได้ บัดนี้ ขอร้องรับอุกเขปนียกรรมฐานไม่สละทิฏฐิบาป เอาละ พวกเราจะระงับอุกเขปนียกรรมฐานไม่สละทิฏฐิบาปแก่เธอ ดังนี้ แล้วได้เป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรม ระงับอุกเขปนียกรรมฐานไม่สละทิฏฐิบาปแก่ภิกษุรูปนั้น ...

๗๒๙. ...พร้อมเพรียงกันโดยไม่เป็นธรรม ...

๗๓๐. ...เป็นวรรคโดยธรรม ...

๗๓๑. ...เป็นวรรคโดยเทียมธรรม ...

๗๓๒. ...พร้อมเพรียงกันโดยเทียมธรรม ... สงฆ์ผู้อยู่ในที่ประชุมนั้น กล่าวคัดค้านว่า กรรมเป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรม กรรมพร้อมเพรียงกันโดยไม่เป็นธรรม กรรมเป็นวรรคโดยธรรม กรรมเป็นวรรคโดยเทียมธรรม กรรมพร้อมเพรียงกันโดยเทียมธรรม กรรมไม่เป็นอันทำกรรมเป็นอันทำไม่ชอบ กรรมต้องทำใหม่. ดูกรภิกษุทั้งหลาย บรรดาภิกษุในที่ประชุมนั้น พวกที่กล่าวอย่างนี้ว่า กรรมพร้อมเพรียงกันโดยเทียมธรรม และพวกที่กล่าวอย่างนี้ว่า กรรมไม่เป็นอันทำกรรมเป็นอันทำไม่ชอบ กรรมต้องทำใหม่ บรรดาภิกษุในที่ประชุมนั้น สองพวกนี้เป็นธรรมวาที.

จัมเปยยขันธกะ จบ.

ขั้นที่ ๖ : โภสัฒพิชัณณะ

หมวดเหตุการณ์ในกรุงโภสัฒพิ

• เรื่องภิกษุรูปหนึ่ง

[๒๓๘]

โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า ประทับอยู่ ณ โสสิตาราม เขตพระนคร โภสัฒพิ ครั้งนั้น ยังมีภิกษุรูปหนึ่งต้องอาบัติแล้ว มีความเห็นในอาบัตินั้นว่าเป็นอาบัติ แต่ภิกษุเหล่าอื่นมีความเห็นในอาบัตินั้นว่าไม่เป็นอาบัติ สมัยต่อมา ภิกษุรูปนั้นก็กลับมีความเห็นในอาบัตินั้นว่าเป็นอาบัติ แต่ภิกษุเหล่าอื่นมีความเห็นในอาบัตินั้นว่าเป็นอาบัติ จึงภิกษุเหล่านั้น ได้ถามภิกษุนั้นว่า อวูโส ท่านต้องอาบัติ ท่านเห็นอาบัตินั้นหรือไม่ ภิกษุรูปนั้นตอบว่าอวูโสทั้งหลาย ผมไม่มีอาบัติที่จะพึงเห็น ภายหลังภิกษุเหล่านั้นหาสมัคพรตรรคพวกได้ จึงยกภิกษุรูปนั้นเสีย เพราะไม่เห็นอาบัติ.

แท้จริง ภิกษุรูปนั้นเป็นผู้คงแก่เรียน ชำของคัมภีร์ทรงธรรม ทรงวินัย ทรงมาติกา เป็นบัณฑิตฉลาด มีปัญญา มีความละเอียด รังเกียจ ผู้ใคร่ต่อสิกขา จึงภิกษุรูปนั้นเข้าไปหาบรรดาภิกษุที่เป็นเพื่อนเคยเห็น เคยคบกันมา แล้วได้กล่าวคำนี้ว่า อวูโสทั้งหลาย นั่นไม่เป็นอาบัติ นั่นเป็นอาบัติหามิได้ ผมไม่ต้องอาบัติ ผมต้องอาบัติหามิได้ ผมไม่ต้องถูกยก ผมต้องถูกยกหามิได้ ผมถูกยกด้วยกรรมไม่เป็นธรรม กำเรบไม่ควรแก่ฐานะ ขอท่านทั้งหลายจงกรุณาเป็นฝักฝ่ายของผมโดยธรรม โดยวินัยด้วยเถิด ภิกษุรูปนั้นได้ภิกษุที่เป็นเพื่อนเคยเห็น เคยคบกันมา เป็นฝักฝ่ายแล้ว ได้ส่งทูตไปในสำนักภิกษุชาวชนบทที่เป็นเพื่อนเคยเห็น เคยคบกันมาว่า อวูโสทั้งหลาย นั่นไม่เป็นอาบัติ นั่นเป็นอาบัติหามิได้ ผมไม่ต้องอาบัติ ผมต้องอาบัติหามิได้ ผมไม่ต้องถูกยก ผมเป็นผู้ถูกยกหามิได้ ผมถูกยกด้วยกรรมไม่เป็นธรรม กำเรบไม่ควรแก่ฐานะ ขอท่านทั้งหลายจงกรุณาเป็นฝักฝ่ายของผมโดยธรรม โดยวินัยด้วยเถิด ดังนี้ ได้พวกภิกษุชาวชนบทที่เป็นเพื่อนเคยเห็น เคยคบกันมา เป็นฝักฝ่าย.

ครั้งนั้น พวกภิกษุที่สนับสนุนผู้ถูกยกเหล่านั้น ได้เข้าไปหาภิกษุพวกที่ยก แล้วได้กล่าวคำนี้แก่ภิกษุพวกที่ยกว่า อวูโสทั้งหลาย นั่นไม่เป็นอาบัติ นั่นเป็นอาบัติหามิได้ ภิกษุนั้นไม่ต้องอาบัติ ภิกษุนั้นต้องอาบัติหามิได้ ภิกษุนั้นไม่ต้องถูกยก ภิกษุนั้นเป็นผู้ถูกยกหามิได้ ภิกษุนั้นถูกยก ด้วยกรรมไม่เป็นธรรม กำเรบไม่ควรแก่ฐานะ.

เมื่อภิกษุพวกสนับสนุนผู้ถูกยกกล่าวอย่างนี้แล้ว ภิกษุพวกยก ได้กล่าวคำนี้แก่ภิกษุ พวกสนับสนุนผู้ถูกยกว่า อวูโสทั้งหลาย นั่นเป็นอาบัติ นั่นไม่เป็นอาบัติหามิได้

ภิกษุหนึ่งต้องอาบัติ ไม่ต้องอาบัติหามีได้ ภิกษุหนึ่งต้องถูกยกแล้ว ไม่ต้องถูกยกหามีได้ ภิกษุหนึ่งถูกยกแล้ว ด้วยกรรมเป็นธรรม ไม่กำเริบ ควรแก่ฐานะ ขอท่านทั้งหลายอย่าสนับสนุน อย่าตามห้อมล้อม ภิกษุผู้ถูกยกนั้นเลย.

ภิกษุพวกสนับสนุนผู้ถูกยกเหล่านั้น อันภิกษุพวกยกกว่ากล่าวอยู่แม้อย่างนี้แล ก็ยังสนับสนุน ยังตามห้อมล้อมภิกษุผู้ถูกยกนั้นอย่างเดิมนั้นแหละ.

• **ภิกษุรูปหนึ่งเข้าเฝ้ากราบทูลให้ทรงทราบ**

[๒๓๙]

ครั้นต่อมา ภิกษุรูปหนึ่งเข้าไปในพุทธสำนัก ถวายบังคมพระผู้มีพระภาคแล้ว นั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ภิกษุรูปนั้นนั่งเฝ้าเรียบร้อยแล้ว ได้กราบทูลคำนี้แด่พระผู้มีพระภาคว่า พระพุทธเจ้าข้า ภิกษุรูปหนึ่งในวัดโฆสิตารามนี้ต้องอาบัติ ท่านมีความเห็นในอาบัตินั้นว่าเป็นอาบัติ แต่ภิกษุเหล่าอื่นมีความเห็นในอาบัตินั้นว่า ไม่เป็นอาบัติ ครั้นต่อมา ท่านกลับมีความเห็นในอาบัตินั้นว่าไม่เป็นอาบัติ แต่ภิกษุเหล่าอื่นมีความเห็นในอาบัตินั้นว่าเป็นอาบัติ จึงภิกษุเหล่านั้น ได้กล่าวคำนี้แก่ท่านว่า อากุโส ท่านต้องอาบัติ ท่านต้องอาบัตินั้นหรือไม่ ท่านตอบว่า อากุโสทั้งหลาย ผมไม่มีอาบัติที่จะพึงเห็น ภายหลังภิกษุเหล่านั้นหาสมัครพรรคพวกได้แล้ว จึงยกท่านเสีย เพราะไม่เห็นอาบัติ แท้จริง ท่านรูปนั้นเป็นผู้คงแก่เรียน ชำของคัมภีร์ ทรงธรรม ทรงวินัย ทรงมาติกา เป็นบัณฑิต ฉลาด มีปัญญา มีความละเอียด รังเกียจผู้ใคร่ต่อสิกขา จึงเข้าไปหาบรรดาภิกษุที่เป็นเพื่อนเคยเห็น เคยคบกันมา แล้วได้กล่าวคำนี้ว่า อากุโสทั้งหลาย นั้นไม่เป็นอาบัติ นั้นเป็นอาบัติหามีได้ ผมไม่ต้องอาบัติ ผมต้องอาบัติหามีได้ ผมไม่ต้องถูกยก ผมต้องถูกยกหามีได้ ผมถูกยกด้วยกรรมไม่เป็นธรรม กำเริบ ไม่ควรแก่ฐานะ ขอท่านทั้งหลาย จงกรุณาเป็นฝักฝ่ายของผมโดยธรรม โดยวินัยด้วยเถิด แล้วได้พวกภิกษุที่เป็นเพื่อนเคยเห็นเคยคบกันมา เป็นฝักฝ่าย และส่งทูตไปในสำนักภิกษุชาวชนบท ที่เป็นเพื่อนเคยเห็น เคยคบกันมาว่า อากุโสทั้งหลาย นั้นไม่เป็นอาบัติ นั้นเป็นอาบัติหามีได้ ผมไม่ต้องอาบัติ ผมต้องอาบัติหามีได้ ผมไม่ต้องถูกยก ผมต้องถูกยกหามีได้ ผมถูกยกด้วยกรรมไม่เป็นธรรม กำเริบ ไม่ควรแก่ฐานะ ขอท่านทั้งหลายจงกรุณาเป็นฝักฝ่ายของผมโดยธรรม โดยวินัยด้วยเถิด แล้วได้ภิกษุพวกชาวชนบทที่เป็นเพื่อนเคยเห็น เคยคบกันมา เป็นฝักฝ่าย.

ครั้งนั้น ภิกษุพวกสนับสนุนผู้ถูกยก เข้าไปหาภิกษุพวกยกแล้ว ได้กล่าวคำนี้แก่ภิกษุ พวกยกกว่า อากุโสทั้งหลาย นั้นไม่เป็นอาบัติ นั้นเป็นอาบัติหามีได้ ภิกษุรูปนั้นไม่ต้องอาบัติ ภิกษุรูปนั้นต้องอาบัติหามีได้ ภิกษุรูปนั้นไม่ต้องถูกยก ภิกษุรูปนั้นต้องถูกยกหามีได้ ภิกษุรูปนั้น ถูกยกด้วยกรรมไม่เป็นธรรม กำเริบ ไม่ควรแก่ฐานะ

เมื่อภิกษุพวกสนับสนุนผู้ถูกยกกล่าวอย่างนี้แล้ว ภิกษุพวกยกได้กล่าวคำนี้แก่ภิกษุพวกสนับสนุนผู้ถูกยกว่า อาวุโสทั้งหลาย นั่นเป็นอาบัติ นั่นไม่เป็นอาบัติหามิได้ ภิกษุนั้นต้องอาบัติ ไม่ต้องอาบัติหามิได้ ภิกษุนั้นต้องถูกยก ไม่ต้องถูกยกหามิได้ ภิกษุนั้นถูกยกด้วยกรรมเป็นธรรม ไม่กำเร็บ ควรแก่ฐานะของท่านทั้งหลายอย่าสนับสนุน อย่าตามห้อมล้อมภิกษุผู้ถูกยกนั้นเลย.

เมื่อภิกษุพวกสนับสนุนผู้ถูกยกเหล่านั้น อันภิกษุพวกยกกว่ากล่าวอยู่แม้อย่างนี้ ก็ยังสนับสนุน ยังตามห้อมล้อมภิกษุผู้ถูกยกนั้นอย่างเดิมนั้นแหละ พระพุทธเจ้าข้า.

• ทรงประทานโอวาท

ครั้งนั้น พระผู้มีพระภาคทรงทราบว่ ภิกษุสงฆ์แตกกันแล้ว ภิกษุสงฆ์แตกกันแล้ว จึงทรงลุกจากที่ประทับ เสด็จเข้าไปทางภิกษุพวกยก ครั้นถึงแล้วประทับนั่งเหนือพุทธอาสน์ที่เขาคัจฉกวางย ครั้นพระองค์ประทับนั่งแล้ว ได้ตรัสประทานพระพุทธโอวาทแก่ภิกษุพวกยกว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย พวกเธออย่าสำคัญภิกษุอันตนพึงยกเพราะเหตุอย่างใดอย่างหนึ่ง ด้วยนึกว่าพวกเราเฉลียวฉลาด.

๗๓๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ต้องอาบัติแล้วมีความเห็นในอาบัตินั้นว่าไม่เป็นอาบัติ แต่ภิกษุเหล่าอื่นมีความเห็นในอาบัตินั้นว่าเป็นอาบัติ ถ้าพวกเขาจักยกภิกษุรูปนั้นอย่างนี้ว่า ท่านผู้นี้แลเป็นพหูสูต ... ผู้ใคร่ต่อสิกขา ถ้าพวกเราจักยกภิกษุรูปนี้ เพราะไม่เห็นอาบัติ จักทำอุโบสถร่วมกับภิกษุรูปนี้ไม่ได้ จักต้องทำอุโบสถแยกจากภิกษุรูปนี้ ความบาดหมาง ความทะเลาะ ความแก่งแย่ง ความวิวาท ความแตกแยกแห่งสงฆ์ ความร้าวรานแห่งสงฆ์ การกำหนดแห่งสงฆ์ การกระทำต่างแห่งสงฆ์ ซึ่งมีข้อนี้เป็นเหตุ จักมีแก่งแย่ง ภิกษุทั้งหลายผู้เกรงแต่ความแตกนั้น ไม่พึงยกภิกษุนั้น เพราะไม่เห็นอาบัติ.

๗๓๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ต้องอาบัติแล้วมีความเห็นในอาบัตินั้นว่าไม่เป็นอาบัติ แต่ภิกษุเหล่าอื่นมีความเห็นในอาบัตินั้นว่าเป็นอาบัติ ถ้าพวกเขาจักยกภิกษุรูปนั้น อย่างนี้ว่า

ท่านผู้นี้แลเป็นพหูสูต ... ผู้ใคร่ต่อศึกษา ถ้าพวกเราจักยกภิกษุรูปนี้ เพราะไม่เห็นอาบัติ จักปวารณาพร้อมกับภิกษุรูปนี้ไม่ได้ จักต้องปวารณาแยกจากภิกษุรูปนี้ จักทำสังฆกรรมพร้อมกับภิกษุรูปนี้ไม่ได้ จักต้องทำสังฆกรรมแยกภิกษุรูปนี้ จักนั่งบนอาสนะพร้อมกับภิกษุรูปนี้ไม่ได้ จักต้องนั่งบนอาสนะแยกจากภิกษุรูปนี้ จักนั่งในสถานที่ที่ติมาคร่วมกับภิกษุรูปนี้ไม่ได้ จักต้องนั่งในสถานที่ที่ติมาครแยกจากภิกษุรูปนี้ จักนั่งในโรงภัตตร่วมกับภิกษุรูปนี้ไม่ได้ จักต้องนั่งในโรงภัตตรแยกจากภิกษุรูปนี้ จักอยู่ในที่มุงที่บังอันเดียวกันร่วมกับภิกษุรูปนี้ไม่ได้ จักต้องอยู่ในที่มุงที่บังอันเดียวกันแยกจากภิกษุรูปนี้ จักทำอภิวาตต์อันรับ อัญชลีกรรม สามิจิกรรม ตามลำดับ ผู้แก่พรรษาพร้อมกับภิกษุรูปนี้ไม่ได้ จักต้องทำอภิวาตต์อันรับ อัญชลีกรรม สามิจิกรรม ตามลำดับ ผู้แก่พรรษาแยกจากภิกษุรูปนี้ ความบาดหมาง ความทะเลาะ ความแก่งแย่ง ความวิวาท ความแตกแยกแห่งสงฆ์ ความร้าวรานแห่งสงฆ์ การกำหนดแห่งสงฆ์ การกระทำต่างแห่งสงฆ์ ซึ่งมีข้อนั้นเป็นเหตุ จักมีแก่สงฆ์ ภิกษุทั้งหลาย ผู้เกรงแต่ความแตกกัน ไม่พึงยกภิกษุรูปนั้น เพราะไม่เห็นอาบัติ.

๗๓๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย พวกเธอต้องอาบัติแล้ว อย่าสำคัญอาบัติว่าไม่ต้องทำคืน ด้วยเข้าใจว่า พวกเราไม่ต้องอาบัติ.

๗๓๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ต้องอาบัติแล้ว มีความเห็นในอาบัตินั้นว่าไม่เป็นอาบัติ แต่ภิกษุเหล่านั้นมีความเห็นในอาบัตินั้นว่าเป็นอาบัติ ถ้าเธอรู้จักภิกษุเหล่านั้นอย่างนี้ว่า ท่านเหล่านี้แลเป็นพหูสูต ... ผู้ใคร่ต่อศึกษา คงจะไม่ถึงฉันทาคติ โทสาคติ โมหาคติ ภัยาคติ เพราะเหตุแห่งเรา หรือเพราะเหตุแห่งภิกษุเหล่านั้น ถ้าภิกษุเหล่านี้จักยกเรา เพราะไม่เห็นอาบัติ พวกเธोजักทำอุโบสถร่วมกับเราไม่ได้ จักต้องทำอุโบสถแยกจากเรา ความบาดหมาง ความทะเลาะ ความแก่งแย่ง ความวิวาท ความแตกแยกแห่งสงฆ์ ความร้าวรานแห่งสงฆ์ ความกำหนดแห่งสงฆ์ การกระทำ

ต่างแห่งสงฆ์ ซึ่งมีชื่อนั้นเป็นเหตุ จักมีแก่สงฆ์ ภิกษุผู้เกรงแต่ความ
แตกกัน พึงยอม แสดงอาบัตินั้นเสีย แม้ด้วยความเชื่อผู้อื่น.

๗๓๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ต้องอาบัติแล้ว มี
ความเห็นในอาบัตินั้นว่าไม่เป็นอาบัติ แต่ภิกษุเหล่านั้นมีความ
เห็นในอาบัตินั้นว่าเป็นอาบัติ ถ้าเธอรู้จักภิกษุเหล่านั้น อย่างนี้ว่า
ท่านเหล่านี้แลเป็นพหูสูต ... ผู้ใคร่ต่อสิกขา คงจะไม่ถึงฉันทาคติ
โทสาคติ โมหาคติ ภัยาคติ เพราะเหตุแห่งเรา หรือเพราะเหตุแห่ง
ภิกษุอื่น ถ้าภิกษุเหล่านี้ จักยกเราเพราะไม่เห็นอาบัติ จักปวารณา
ร่วมกับเราไม่ได้ จักต้องปวารณาแยกจากเรา จักทำสังฆกรรมร่วม
กับเราไม่ได้ จักต้องทำสังฆกรรมแยกจากเรา จักนั่งเหนืออาสนะ
ร่วมกับเราไม่ได้ จักต้องนั่งเหนืออาสนะ แยกจากเรา จักนั่งใน
สถานที่ที่ติ่มยาคร่วมกับเราไม่ได้ จักต้องนั่งในสถานที่ที่ติ่มยาคุแยก
จากเรา จักนั่งในโรงภัตรร่วมกับเราไม่ได้ จักต้องนั่งในโรงภัตรแยก
จากเรา จักอยู่ในที่มุงที่บังอันเดียว ร่วมกับเราไม่ได้ จักต้องอยู่ใน
ที่มุงที่บังอันเดียวแยกจากเรา จักทำอภิวาท ต้อนรับ อัญชลีกรรม
สามีจิกรรม ตามลำดับผู้แก่พรรษากับเราไม่ได้ จักต้องทำอภิวาท
ต้อนรับ อัญชลีกรรม สามีจิกรรม ตามลำดับผู้แก่พรรษาเว้นจากเรา
ความบาดหมาง ความทะเลาะ ความแก่งแย่ง ความวิวาท ความ
แตกแยกแห่งสงฆ์ ความกำหนดแห่งสงฆ์ การกระทำต่างแห่งสงฆ์
ซึ่งมีชื่อนั้นเป็นเหตุ จักมีแก่สงฆ์ ภิกษุผู้เกรงแต่ความแตกกัน
พึงยอมแสดงอาบัตินั้นเสีย แม้ด้วยความเชื่อผู้อื่น.

• แยกกันทำอุโบสถในสีมาเป็นต้น

[๒๔๐]

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุพวกที่สนับสนุนผู้ถูกยก ทำอุโบสถทำสังฆกรรมภายใน
สีมานั้นเอง ส่วนภิกษุพวกยกไปทำอุโบสถ ทำสังฆกรรมนอกสีมา กาลต่อมา ภิกษุ
ผู้ยกรูปหนึ่ง เข้าไปพutschำนัก ถวายบังคมพระผู้มีพระภาค นั่ง ณ ควรส่วนข้างหนึ่ง

ครั้นแล้วได้ กราบทูลคำนี้แด่พระผู้มีพระภาคว่า พระพุทธเจ้าข้า ภิกษุพวกสนับสนุนผู้ถูกยกนั้น ทำอุโบสถ ทำสังฆกรรม ภายในสีมานั้นเอง ส่วนพวกข้าพระพุทธเจ้าเป็นภิกษุพวกยกต้องไปทำอุโบสถ ทำสังฆกรรมนอกสีมา พระพุทธเจ้าข้า.

๗๓๘. ดูกรภิกษุ ถ้าภิกษุพวกที่สนับสนุนผู้ถูกยกนั้น จักทำอุโบสถ ทำสังฆกรรม ภายในสีมานั้นเอง ถูกตามญัตติและอนุสาวนาที่เราบัญญัติไว้ กรรมของพวกเรานั้นเป็นธรรม ไม่กำเริบ ควรแก่ฐานะ ถ้าพวกเธอเป็นภิกษุพวกยกจักทำอุโบสถ ทำสังฆกรรม ภายในสีมานั้นเอง ถูกตามญัตติและอนุสาวนา ที่เรบัญญัติไว้ แม้กรรมของพวกเรานั้น ก็เป็นธรรม ไม่กำเริบ ควรแก่ฐานะ ข้อนี้เป็นเพราะเหตุไร เพราะภิกษุพวกนั้นมีสังวาสต่างจากพวกเธอ และพวกเธอก็มีสังวาสต่างจากภิกษุพวกนั้น.

• **นานาสังวาสกัมมิ ๒ อย่าง**

ดูกรภิกษุ กัมมิของภิกษุนานาสังวาสนี้มี ๒ อย่าง คือ ภิกษุทำตนเป็นนานาสังวาสด้วยตน ๑ สงฆ์พร้อมเพรียงกันยกภิกษุนั้น เพราะไม่เห็นอาบัติ เพราะไม่ทำคินอาบัติ หรือเพราะไม่สละทิฏฐิบาป ๑. ดูกรภิกษุ กัมมิของภิกษุนานาสังวาส ๒ อย่างนี้แล.

• **สมานสังวาสกัมมิ ๒ อย่าง**

ดูกรภิกษุ กัมมิของภิกษุสมานสังวาสนี้มี ๒ อย่าง คือ ภิกษุทำตนให้เป็นสมานสังวาสด้วยตน ๑ สงฆ์พร้อมเพรียงกันรับภิกษุนั้นผู้ถูกยก เพราะไม่เห็นอาบัติ เพราะไม่ทำคินอาบัติ หรือเพราะไม่สละทิฏฐิบาป เข้าหมู่ ๑. ดูกรภิกษุ กัมมิของภิกษุสมานสังวาส ๒ อย่างนี้แล.

• **เรื่องความบาดหมางกันเป็นต้น**

[๒๔๑]

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุทั้งหลายเกิดความบาดหมาง เกิดความทะเลาะ ถึงการวิวาทกัน ย่อมแสดงกายกรรม วจีกรรม อันไม่สมควรต่อกันและกัน ทำปราชมาสกัน

ด้วยมือ ในโรงภัตตาคาร ในละแวกบ้าน คนทั้งหลายเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า ไฉนพระสมณะเชื้อสายพระศากยบุตรทั้งหลาย จึงได้เกิดความบาดหมาง เกิดความทะเลาะ ถึงการวิวาท แสดงกายกรรม วาจกรรม อันไม่สมควรต่อกันและกัน ทำปราชญ์กันด้วยมือ ในโรงภัตตาคาร ในละแวกบ้านแล้ว ภิกษุทั้งหลายได้ยินคนพวกนั้นเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาอยู่ บรรดาที่เป็นผู้มักน้อย ... ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า ไฉนภิกษุทั้งหลาย จึงได้เกิดความบาดหมาง ... ทำปราชญ์กันด้วยมือ ในโรงภัตตาคาร ในละแวกบ้านแล้ว ... ตรัสว่า

[๒๔๑]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ข้าพเจ้าว่าภิกษุทั้งหลายเกิดความบาดหมาง ... ทำปราชญ์กันด้วยมือ ในโรงภัตตาคาร ในละแวกบ้าน จริงหรือ.

จริง พระพุทธเจ้าข้า.

๗๓๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อสงฆ์แตกกันแล้ว แต่ยังทำกิจอันเป็นธรรม เมื่อถ้อยคำไม่ชวนให้ชื่นชมต่อกันเป็นไปอยู่ พวกเธอพึงนั่งเหนืออาสนะ โดยนึกในใจว่า ด้วยเหตุเพียงเท่านี้ พวกเราจักไม่แสดงกายกรรม วาจกรรม อันไม่สมควรต่อกันและกัน จักไม่ทำปราชญ์กันด้วยมือ ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อสงฆ์แตกกันแล้วแต่ยังทำกิจที่เป็นธรรม เมื่อถ้อยคำอันชวนให้ชื่นชมต่อกันเป็นไปอยู่ พวกเธอพึงนั่งในแควมีอาสนะอันหนึ่งคั่นในระหว่าง.

• พระสารีบุตรเข้าเฝ้าทูลถามข้อปฏิบัติ

[๒๕๒]

ท่านพระสารีบุตรได้สดับข่าวว่า ภิกษุชาวพระนครโกสัมพี ผู้ก่อความบาดหมาง ก่อการทะเลาะ ก่อการวิวาท ทำความอื้อฉาว ก่ออธิภรณในสงฆ์ เหล่านั้นพากันมาสู่พระนครสาวัตถี จึงเข้าไปในพระพุทธรูปสำนัก ถวายบังคมพระผู้มีพระภาค นั่งเฝ้าอยู่ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ท่านพระสารีบุตรนั่งเรียบร้อยแล้ว ได้ทูลถามข้อปฏิบัตินี้แด่พระผู้มีพระภาคว่า พระพุทธเจ้าข้า ได้ข่าวมาว่า ภิกษุชาวพระนครโกสัมพีที่ก่อความบาดหมาง ก่อการทะเลาะ ก่อการวิวาท ทำความอื้อฉาว ก่ออธิภรณในสงฆ์ เหล่านั้น พากันมาพระนครสาวัตถี ข้าพระพุทธเจ้าจะปฏิบัติในภิกษุ เหล่านั้นอย่างไร พระพุทธเจ้าข้า.

สารีบุตร ถ้าเช่นนั้น เธอจงดำรงอยู่ตามธรรม

ข้าพระพุทธเจ้าจะพึงทราบธรรมหรือธรรมอย่างไร พระพุทธเจ้าข้า.

• วัตถุประสงค์สำหรับอธรรมวาที ๑๘ ประการ

๗๔๐. สารีบุตร เธอพึงทราบอธรรมวาทีภิกษุ ด้วยวัตถุประสงค์ ๑๘ ประการ คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้ :-

๑. แสดงสิ่งที่ไม่เป็นธรรม ว่าเป็นธรรม
๒. แสดงสิ่งที่เป็นธรรม ว่าเป็นธรรม
๓. แสดงสิ่งที่ไม่เป็นวินัย ว่าเป็นวินัย
๔. แสดงสิ่งที่เป็นวินัย ว่าเป็นวินัย
๕. แสดงสิ่งที่พระตถาคตมิได้ทรงภาษิตไว้ มิได้ตรัสไว้ ว่า พระตถาคตทรงภาษิตไว้ ตรัสไว้
๖. แสดงสิ่งที่พระตถาคตทรงภาษิตไว้ ตรัสไว้ ว่าพระตถาคตมิได้ทรงภาษิตไว้ ตรัสไว้
๗. แสดงมรรยาทอันพระตถาคตมิได้ทรงประพฤติมา ว่า พระตถาคตทรงประพฤติมา
๘. แสดงมรรยาทอันพระตถาคตทรงประพฤติมาแล้ว ว่า พระตถาคตมิได้ทรงประพฤติมา
๙. แสดงสิ่งที่พระตถาคตมิได้ทรงบัญญัติไว้ ว่าอันพระตถาคตทรงบัญญัติไว้
๑๐. แสดงสิ่งที่พระตถาคตทรงบัญญัติไว้ ว่าพระตถาคตมิได้ทรงบัญญัติไว้
๑๑. แสดงสิ่งที่มีใช่อาบัติ ว่าเป็นอาบัติ
๑๒. แสดงอาบัติ ว่าเป็นสิ่งมิใช่อาบัติ
๑๓. แสดงอาบัติเบา ว่าเป็นอาบัติหนัก
๑๔. แสดงอาบัติหนัก ว่าเป็นอาบัติเบา
๑๕. แสดงอาบัติที่มีส่วนเหลือ ว่าเป็นอาบัติหาส่วนเหลือมิได้
๑๖. แสดงอาบัติหาส่วนเหลือมิได้ ว่าเป็นอาบัติที่มีส่วนเหลือ

๑๗. แสดงอาบัติชั่วหยาบ ว่าเป็นอาบัติไม่ชั่วหยาบ
๑๘. แสดงอาบัติไม่ชั่วหยาบ ว่าเป็นอาบัติชั่วหยาบ
สารีบุตร เธอพึงทราบธรรมวาทีภิกษุ ด้วยวัตถุ ๑๘ ประการนี้แล.

• วัตถุสำหรับธรรมวาที ๑๘ ประการ

๗๔๑. สารีบุตร และพึงทราบธรรมวาทีภิกษุ ด้วยวัตถุ ๑๘ ประการ คือ
ภิกษุในธรรมวินัยนี้ :-

๑. แสดงสิ่งที่ไม่เป็นธรรม ว่าไม่เป็นธรรม
๒. แสดงสิ่งที่เป็นธรรม ว่าเป็นธรรม
๓. แสดงสิ่งที่ไม่เป็นวินัย ว่าไม่เป็นวินัย
๔. แสดงสิ่งที่เป็นวินัย ว่าเป็นวินัย
๕. แสดงสิ่งที่พระตถาคตมิได้ทรงภาษิตไว้ มิได้ตรัสไว้ ว่า
พระตถาคตมิได้ทรงภาษิตไว้ มิได้ตรัสไว้
๖. แสดงสิ่งที่พระตถาคตทรงภาษิตไว้ ตรัสไว้ว่า พระตถาคต
ทรงภาษิตไว้ ตรัสไว้
๗. แสดงมรยาทอันพระตถาคตมิได้ทรงประพฤติมา ว่า
พระตถาคตมิได้ทรงประพฤติมา
๘. แสดงมรยาทอันพระตถาคตทรงประพฤติมา ว่าพระตถาคต
ทรงประพฤติมา
๙. แสดงสิ่งที่พระตถาคตมิได้ทรงบัญญัติไว้ ว่าพระตถาคตมิได้
ทรงบัญญัติไว้
๑๐. แสดงสิ่งที่พระตถาคตทรงบัญญัติไว้ ว่าพระตถาคตทรง
บัญญัติไว้
๑๑. แสดงสิ่งมิใช่อาบัติ ว่าเป็นสิ่งมิใช่อาบัติ
๑๒. แสดงอาบัติ ว่าเป็นอาบัติ
๑๓. แสดงอาบัติเบา ว่าเป็นอาบัติเบา
๑๔. แสดงอาบัติหนัก ว่าเป็นอาบัติหนัก
๑๕. แสดงอาบัติมีส่วนเหลือ ว่าเป็นอาบัติมีส่วนเหลือ

- ๑๖. แสดงอาบัติหาส่วนเหลือมิได้ ว่าเป็นอาบัติหาส่วนเหลือมิได้
 - ๑๗. แสดงอาบัติชั่วหยาบ ว่าเป็นอาบัติชั่วหยาบ
 - ๑๘. แสดงอาบัติไม่ชั่วหยาบ ว่าเป็นอาบัติไม่ชั่วหยาบ
- สารีบุตร เธอพึงทราบธรรมวาทีภิกษุ ด้วยวัตถุ ๑๘ ประการนี้แล.

• พระเถรานุเถระเข้าเฝ้าทูลถามข้อปฏิบัติ

[๒๕๓]

ท่านพระมหาโมคคัลลานะได้สดับข่าว ...

ท่านพระมหากัสสปะได้สดับข่าว ...

ท่านพระมหากัจจนะได้สดับข่าว ...

ท่านพระมหาโกฏฐิตะได้สดับข่าว ...

ท่านพระมหากัปปิณะได้สดับข่าว ...

ท่านพระมหาจุนทะได้สดับข่าว ...

ท่านพระอนุรุทธะได้สดับข่าว ...

ท่านพระเวรตะได้สดับข่าว ...

ท่านพระอุบาลีได้สดับข่าว ...

ท่านพระอานนท์ได้สดับข่าว ...

ท่านพระราหุลได้สดับข่าวว่า ภิกษุชาวเมืองโกสัมพีที่ก่อความบาดหมาง ก่อการทะเลาะ ก่อการวิวาท ทำความอื้อฉาว ก่ออิริยกรณในสงฆ์ เหล่านั้น พวกกันมาสู่พระนครสาวัตถี จึงเข้าไปในพุทธสำนัก ถวายบังคมพระผู้มีพระภาค แล้วนั่งเฝ้าอยู่ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ท่านพระราหุล นั่งเรียบร้อยแล้ว ได้ทูลถามข้อปฏิบัติแด่พระผู้มีพระภาคว่า พระพุทธเจ้า ได้ข่าวมาว่า ภิกษุชาวเมืองโกสัมพีที่ก่อความบาดหมาง ก่อการทะเลาะ ก่อการวิวาท ทำความอื้อฉาว ก่ออิริยกรณในสงฆ์ เหล่านั้น พวกกันมาสู่พระนครสาวัตถี ข้าพระพุทธเจ้าจะปฏิบัติในภิกษุเหล่านั้นอย่างไร พระพุทธเจ้าข้า.

ราหุล ถ้าเช่นนั้น เธอจงดำรงอยู่ตามธรรม

ข้าพระพุทธเจ้าจะพึงทราบธรรมหรืออธรรมอย่างไร พระพุทธเจ้าข้า

ราหุล เธอพึงทราบ อธรรมวาทีภิกษุ ด้วยวัตถุ ๑๘ ประการ ...

ราहुล เธอพึงทราบธรรมวาทีภิกษุ ด้วยวัตถุ ๑๘ ประการนี้แล.

ราहुล และพึงทราบธรรมวาทีภิกษุ ด้วยวัตถุ ๑๘ ประการ ...

ราहुล เธอพึงทราบธรรมวาทีภิกษุ ด้วยวัตถุ ๑๘ ประการนี้แล.

• พระมหาปชาบดีโคตมีเถรีเข้าเฝ้าทูลถามข้อปฏิบัติ

[๒๕๔]

พระเถรีมหาปชาบดีโคตมี ได้สดับข่าวว่า ภิกษุชาวเมืองโกสัมพีที่ก่อความบาดหมาง ก่อการทะเลาะ ก่อการวิวาท ทำความอื้อฉาว ก่ออภิภกรรมในสงฆ์ เหล่านั้นพากันมาสู่พระนครสาวัตถี จึงเข้าไปในพุทธสำนัก ถวายบังคมพระผู้มีพระภาคแล้ว ได้ยืนเฝ้าอยู่ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง พระเถรีมหาปชาบดีโคตมีเฝ้าเรียบร้อยแล้ว ทูลถามข้อปฏิบัตินี้แต่พระผู้มีพระภาคว่า พระพุทธเจ้าข้า ได้ข่าวมาว่า ภิกษุชาวเมืองโกสัมพี ที่ก่อความบาดหมาง ก่อการทะเลาะ ก่อการวิวาท ทำความอื้อฉาว ก่ออภิภกรรมในสงฆ์ เหล่านั้น พากันมาสู่พระนครสาวัตถี หม่อมฉัน จะปฏิบัติในภิกษุเหล่านั้นอย่างไร พระพุทธเจ้าข้า.

โคตมี ถ้าเช่นนั้น เธอจงฟังธรรมในภิกษุสองฝ่าย ครั้นฟังธรรม ในสองฝ่ายแล้ว ภิกษุเหล่าใดในสองฝ่ายนั้นเป็นธรรมวาที เธอจงพอใจความเห็น ความถูกต้อง ความชอบใจ และความเชื่อถือ ของภิกษุฝ่ายธรรมวาทีนั้น อนึ่ง วัตรอย่างหนึ่งอย่างใดอัน ภิกษุฉินสงฆ์พึงหวังแต่ภิกษุสงฆ์ วัตรนั้นทั้งหมด อันเธอพึงหวังแต่ธรรมวาทีภิกษุฝ่ายเดียว.

• อนาคตนิชคคหบดีเข้าเฝ้าทูลถามข้อปฏิบัติ

[๒๕๕]

อนาคตนิชคคหบดีได้สดับข่าวว่า ภิกษุชาวเมืองโกสัมพีที่ก่อความบาดหมาง ก่อการทะเลาะ ก่อการวิวาท ทำความอื้อฉาว ก่ออภิภกรรมในสงฆ์ เหล่านั้น พากันมาสู่พระนครสาวัตถี จึงเข้าไปในพุทธสำนัก ครั้นแล้วถวายบังคมพระผู้มีพระภาคนั่งเฝ้าอยู่ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง อนาคตนิชคคหบดีนั่งเฝ้าเรียบร้อยแล้ว ได้ทูลถามข้อปฏิบัตินี้แต่พระผู้มีพระภาคว่า พระพุทธเจ้าข้า ได้ยินข่าวมาว่า ภิกษุชาวเมืองโกสัมพีที่ก่อความบาดหมาง ก่อการทะเลาะ ก่อการวิวาท ทำความอื้อฉาว ก่ออภิภกรรมในสงฆ์ เหล่านั้น พากันมาสู่พระนครสาวัตถี ข้าพระพุทธเจ้า จะปฏิบัติในภิกษุเหล่านั้นอย่างไร พระพุทธเจ้าข้า.

คบดี ถ้ากระนั้น ท่านจงถวายทานในภิกษุสองฝ่าย ครั้นถวายทานในภิกษุสองฝ่ายแล้ว จงพึงธรรมในสองฝ่าย ครั้นพึงธรรมในสองฝ่ายแล้ว ภิกษุเหล่าใด ในสองฝ่ายนั้น เป็นธรรมวาที ท่านจงพอใจในความเห็น ความถูกต้อง ความชอบใจ และความเชื่อถือของภิกษุฝ่ายธรรมวาทีนั้น.

• **นางวิสาขามิครมาตาเข้าเฝ้าทูลถามข้อปฏิบัติ**

[๒๕๖]

นางวิสาขามิครมาตาได้สดับข่าวว่า ภิกษุชาวเมืองโกสัมพีที่ก่อความบาดหมาง ก่อการทะเลาะ ก่อการวิวาท ทำความอื้อฉาว ก่ออภิรภัยในสงฆ์ เหล่านั้น พวกกันมาสู่พระนครสาวัตถิ จึงเข้าไปในพุทธสำนัก ครั้นแล้วถวายบังคมพระผู้มีพระภาค นั่งเฝ้าอยู่ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง นางวิสาขามิครมาตานั่งเฝ้าเรียบร้อยแล้ว ได้ทูลถามข้อปฏิบัตินี้แต่พระผู้มีพระภาคว่า พระพุทธเจ้าข้า ได้ข่าวมาว่า ภิกษุชาวเมืองโกสัมพี ที่ก่อความบาดหมาง ก่อการทะเลาะ ก่อการวิวาท ทำความอื้อฉาว ก่ออภิรภัยในสงฆ์ เหล่านั้น พวกกันมาสู่พระนครสาวัตถิ หม่อมฉันจะปฏิบัติในภิกษุเหล่านั้นอย่างไร พระพุทธเจ้าข้า.

วิสาข ถ้ากระนั้น เธอจงถวายทานในภิกษุสองฝ่าย ครั้นถวายทานในสองฝ่ายแล้ว จงพึงธรรมในสองฝ่าย ครั้นพึงธรรมในสองฝ่ายแล้ว ภิกษุเหล่าใดในสองฝ่ายนั้นเป็นธรรมวาที เธอจงพอใจในความเห็น ความถูกต้อง ความชอบใจ และความเชื่อถือของภิกษุฝ่ายธรรมวาทีนั้น.

[๒๕๗]

ครั้งนั้น พวกชาวเมืองโกสัมพี ได้ไปถึงพระนครสาวัตถิโดยลำดับ จึงท่านพระสารีบุตรเข้าไปในพุทธสำนัก ครั้นแล้วถวายบังคมพระผู้มีพระภาค นั่งเฝ้าอยู่ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง แล้วได้ทูลถามข้อปฏิบัตินี้แต่พระผู้มีพระภาคว่า พระพุทธเจ้าข้า ได้ข่าวมาว่า ภิกษุชาวเมืองโกสัมพีที่ก่อความบาดหมาง ก่อการทะเลาะ ก่อการวิวาท ทำความอื้อฉาว ก่ออภิรภัยในสงฆ์เหล่านั้น พวกกันมาถึงพระนครสาวัตถิแล้วโดยลำดับ ข้าพระพุทธเจ้า จะพึงจัดเสนาสนะ สำหรับภิกษุเหล่านั้นอย่างไร พระพุทธเจ้าข้า.

สารีบุตร ถ้ากระนั้น เธอพึงให้เสนาสนะที่ว่าง.

ก็ถ้าเสนาสนะว่างไม่มี จะพึงปฏิบัติอย่างไร พระพุทธเจ้าข้า.

๗๔๒. สาริบุตร ถ้ากระนั้น พึงทำเสนาสนะให้ว่างแล้วให้ แต่เราไม่ได้ กล่าวว่่า พึงห้ามเสนาสนะแก่ภิกษุผู้แก่พรรษา โดยปริยายอะไร ๆ หามิได้เลย รูปใดห้าม **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

ในอามิสเล่า จะพึงปฏิบัติอย่างไร พระพุทธเจ้าข้า.

๗๔๓. สาริบุตร พึงแบ่งอามิสให้ภิกษุทั้งหมดเท่า ๆ กัน.

• **รับภิกษุผู้ถูกยกเข้าห่ม**

[๒๕๘]

ครั้งนั้น ภิกษุผู้ถูกยกรูปนั้น พิจารณาถึงธรรมและวินัยอยู่ ได้สำนึกขึ้นว่า นั้น เป็นอาบัติ นั้นไม่เป็นอาบัติหามิได้ เราเป็นผู้ต้องอาบัติแล้ว ไม่เป็นผู้ต้องอาบัติ หามิได้ เราเป็นผู้ถูกยกแล้ว ไม่เป็นผู้ถูกยกหามิได้ เราเป็นผู้ถูกยกแล้วด้วยกรรมเป็น ธรรม ไม่กำเริบ ควรแก่ฐานะ ครั้นแล้วเข้าไปหาภิกษุพวกที่สันทนุภิกษุผู้ถูกยก แล้วได้กล่าวคำนี้แก่ภิกษุพวกนั้นว่า อาวุโสทั้งหลาย นั้นเป็นอาบัติ นั้นไม่เป็นอาบัติ หามิได้ ผมเป็นผู้ต้องอาบัติแล้ว ไม่เป็นผู้ต้องอาบัติหามิได้ ผมเป็นผู้ถูกยกแล้ว ไม่ เป็นผู้ถูกยกหามิได้ ผมถูกยกด้วยกรรมเป็นธรรม ไม่กำเริบ ควรแก่ฐานะ มาเกิดท่าน ทั้งหลาย ขอได้กรุณารับผมเข้าห่มด้วยเถิด ขอรับ.

ลำดับนั้น ภิกษุพวกที่สันทนุภิกษุผู้ถูกยกเหล่านั้น พาภิกษุผู้ถูกยกรูปนั้น เข้าไป ในพุทธสถานัก ครั้นถึงแล้ว ถวายบังคมพระผู้มีพระภาคหนึ่งเฝ้าอยู่ ณ ที่ควรส่วนข้าง หนึ่ง แล้วได้กราบทูลคำนี้แด่พระผู้มีพระภาคว่า พระพุทธเจ้าข้า ภิกษุผู้ถูกยกรูปนี้ กล่าวอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย นั้นเป็นอาบัติ นั้นไม่เป็นอาบัติหามิได้ ผมเป็นผู้ ต้องอาบัติแล้ว ไม่เป็นผู้ต้องอาบัติหามิได้ ผมเป็นผู้ถูกยกแล้ว ไม่เป็นผู้ถูกยกหามิได้ ผมเป็นผู้ถูกยกแล้วด้วยกรรมเป็นธรรม ไม่กำเริบ ควรแก่ฐานะ มาเกิด ท่านทั้งหลาย ขอได้กรุณารับผมเข้าห่มด้วยเถิด ขอรับ ดังนี้ พวกข้าพระพุทธเจ้าจะพึงปฏิบัติ อย่างไร พระพุทธเจ้าข้า.

๗๔๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย นั้นเป็นอาบัติ นั้นไม่เป็นอาบัติหามิได้ ภิกษุนั้น ต้องอาบัติแล้ว ภิกษุนั้นไม่ต้องอาบัติหามิได้ ภิกษุนั้นถูกยกแล้ว ภิกษุนั้นไม่ถูกยกหามิได้ ภิกษุนั้นถูกยกแล้วด้วยกรรมเป็นธรรม ไม่กำเริบ ควรแก่ฐานะ เพราะภิกษุนั้นต้องอาบัติ ถูกยกแล้ว และ เห็นอาบัติ ฉะนั้น พวกเธอจงรับภิกษุนั้นเข้าห่ม.

จึงภิกษุพวกที่สนับสนุนภิกษุผู้ถูกยกเหล่านั้น รับภิกษุผู้ถูกยกรูปนั้นเข้าหมู่แล้ว เข้าไปหาภิกษุพวกยกถึงที่อยู่ ได้กล่าวคำนี้แก่ภิกษุพวกยกว่า อาวุโสทั้งหลาย ความบาดหมาง ความทะเลาะ ความแก่งแย่ง การวิวาทแห่งสงฆ์ ความแตกแห่งสงฆ์ ความร้าวรานแห่งสงฆ์ การถือต่างกันแห่งสงฆ์ การทำต่างกันแห่งสงฆ์ ได้มีแล้ว เพราะเรื่องใด ภิกษุนั้นนั้น ต้องอาบัติแล้ว ถูกยกแล้ว เห็นอาบัติ และสงฆ์รับเข้าหมู่แล้ว เอละ พวกเราจะทำสังฆสามัคคี เพื่อระงับเรื่องนั้น.

จึงภิกษุพวกยกเหล่านั้น เข้าไปในพุทธสำนัก ครั้นแล้วถวายบังคมพระผู้มีพระภาคหนึ่งเฝ้าอยู่ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง แล้วได้กราบทูลคำนี้แด่พระผู้มีพระภาคว่า พระพุทธเจ้าข้า ภิกษุพวกที่สนับสนุนภิกษุผู้ถูกยกเหล่านั้น กล่าวอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ความบาดหมาง ความทะเลาะ ความแก่งแย่ง การวิวาทแห่งสงฆ์ ความแตกแห่งสงฆ์ ความร้าวรานแห่งสงฆ์ การถือต่างกันแห่งสงฆ์ การทำต่างกันแห่งสงฆ์ ได้มีแล้ว เพราะเรื่องใด ภิกษุนั้นนั้นต้องอาบัติแล้ว ถูกยกแล้ว เห็นอาบัติแล้ว และสงฆ์รับเข้าหมู่แล้ว เอละ พวกเราจะทำสังฆสามัคคี เพื่อระงับเรื่องนั้น ดังนี้ พวกข้าพระพุทธเจ้าจะพึงปฏิบัติอย่างไรหนอ พระพุทธเจ้าข้า.

ทรงอนุญาตให้ทำสังฆสามัคคี

๗๔๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เพราะภิกษุนั้นต้องอาบัติแล้วถูกยกแล้ว เห็นอาบัติแล้ว และสงฆ์เข้ารับหมู่แล้ว ถ้าเช่นนั้น สงฆ์จงทำสังฆสามัคคี เพื่อระงับเรื่องนั้น.

วิธีทำสังฆสามัคคี

๗๔๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลสังฆสามัคคีพึงทำอย่างนี้ คือภิกษุทั้งหลาย ทั้งที่อาพาธ ทั้งที่ไม่อาพาธ พึงประชุมพร้อมกันทุก ๆ รูป รูปไหนจะให้ฉันหะไม่ได้ ครั้นประชุมกันแล้ว ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบ ด้วยญัตติทุติยกรรมวาจา ว่าดังนี้ :-

- **กรรมวาจาทำสังฆสามัคคี**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ความบาดหมาง ความทะเลาะ ความแก่งแย่ง ความวิวาทแห่งสงฆ์ ความแตกแห่งสงฆ์ ความร้าวราน

แห่งสงฆ์ การถือต่างกันแห่งสงฆ์ การทำต่างกันแห่งสงฆ์ ได้มีแล้วเพราะเรื่องใด ภิกษุหนึ่งนั้นต้องอาบัติแล้ว ถูกยกแล้ว เห็นอาบัติแล้ว และสงฆ์เรียกเข้าหมู่แล้ว ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงทำ สังฆสามัคคีเพื่อระงับเรื่องนั้น **นี่เป็นญัตติ**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ความบาดหมาง ความทะเลาะ ความแก่งแย่ง ความวิวาทแห่งสงฆ์ ความแตกแห่งสงฆ์ ความร้าวรานแห่งสงฆ์ การถือต่างกันแห่งสงฆ์ การทำต่างกันแห่งสงฆ์ ได้มีแล้วเพราะเรื่องใด ภิกษุหนึ่งนั้นต้องอาบัติแล้ว ถูกยกแล้ว เห็นอาบัติแล้ว และสงฆ์เรียกเข้าหมู่แล้ว สงฆ์ทำสังฆสามัคคีเพื่อระงับเรื่องนั้น การทำสังฆสามัคคีเพื่อระงับเรื่องนั้น ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

สงฆ์ทำสังฆสามัคคีเพื่อระงับเรื่องนั้นแล้ว ความแตกแห่งสงฆ์ ถูกกำจัดแล้ว ความร้าวรานแห่งสงฆ์ถูกกำจัดแล้ว การถือต่างกันแห่งสงฆ์ ถูกกำจัดแล้ว การทำต่างกันแห่งสงฆ์ ถูกกำจัดแล้ว ชอบแก่สงฆ์ เหตุนี้จึงนั่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ ไว้ด้วยอย่างนี้.

สงฆ์พึงทำอุโบสถ พึงสวดปาติโมกข์ ในขณะนั้นเทียว.

• สังฆสามัคคี ๒ อย่าง

[๒๕๙]

พระพุทฺธเจ้าข้า ความบาดหมาง ความทะเลาะ ความแก่งแย่ง ความวิวาทแห่งสงฆ์ ความแตกแห่งสงฆ์ ความร้าวรานแห่งสงฆ์ การถือต่างกันแห่งสงฆ์ การทำต่างกันแห่งสงฆ์ ย่อมมีเพราะเรื่องใด สงฆ์ยังไม่ทันวินิจฉัยเรื่องนั้น ยังไม่ทันสาวเข้าไปถึงมูลเหตุจากมูลเหตุ แล้วทำสังฆสามัคคี สังฆสามัคคินั้น เป็นธรรมหรือหนอ พระพุทฺธเจ้าข้า.

๗๔๗. อุบัติ ความบาดหมาง ความทะเลาะ ความแก่งแย่ง ความวิวาทแห่งสงฆ์ ความแตกแห่งสงฆ์ ความร้าวรานแห่งสงฆ์ การถือต่างกันแห่งสงฆ์ การทำต่างกันแห่งสงฆ์ ย่อมมีเพราะเรื่องใด สงฆ์ยังไม่ทันวินิจฉัยเรื่องนั้น ยังไม่ทันสาวเข้าไป ถึงมูลเหตุจากมูลเหตุ แล้วทำสังฆสามัคคินั้น ไม่เป็นธรรม.

พระพุทธเจ้าข้า ก็ความบาดหมาง ความทะเลาะ ความแก่งแย่ง ความวิวาทแห่งสงฆ์ ความแตกแห่งสงฆ์ ความร้าวรานแห่งสงฆ์ การถือต่างกันแห่งสงฆ์ การทำต่างกันแห่งสงฆ์ ย่อมมีเพราะเรื่องใด สงฆ์วินิจฉัยเรื่องนั้นสาวเข้าไปถึงมูลเหตุ จากมูลเหตุ แล้วทำสังฆสามัคคี สังฆสามัคคีนั่น เป็นธรรมหรือหนอ พระพุทธเจ้าข้า.

๗๔๘. อุบาลี ความบาดหมาง ความทะเลาะ ความแก่งแย่ง ความวิวาทแห่งสงฆ์ ความแตกแห่งสงฆ์ ความร้าวรานแห่งสงฆ์ การถือต่างกันแห่งสงฆ์ การทำต่างกันแห่งสงฆ์ ย่อมมีเพราะเรื่องใด สงฆ์วินิจฉัยเรื่องนั้น สาวเข้าไปถึงมูลเหตุ จากมูลเหตุ แล้วทำสังฆสามัคคี สังฆสามัคคีนั่นเป็นธรรม.

สังฆสามัคคีมีเท่าไร พระพุทธเจ้า.

อุบาลี สังฆสามัคคีมี ๒ อย่าง คือ สังฆสามัคคีเสียบอรรถ แต่ได้พยัญชนะ ๑ สังฆสามัคคี ได้ทั้งอรรถ ได้ทั้งพยัญชนะ ๑.

อุบาลี สังฆสามัคคีเสียบอรรถ แต่ได้พยัญชนะเป็นไฉนเล่า.

ความบาดหมาง ความทะเลาะ ความแก่งแย่ง ความวิวาทแห่งสงฆ์ ความแตกแห่งสงฆ์ ความร้าวรานแห่งสงฆ์ การถือต่างกันแห่งสงฆ์ การทำต่างกันแห่งสงฆ์ ย่อมมีเพราะเรื่องใด สงฆ์ยังไม่ทันวินิจฉัยเรื่องนั้น ยังไม่ทันสาวเข้าไปถึงมูลเหตุจากมูลเหตุ แล้วทำสังฆสามัคคี นี้เรียกว่าสังฆสามัคคีเสียบอรรถ แต่ได้พยัญชนะ.

อุบาลี สังฆสามัคคี ได้ทั้งอรรถได้ทั้งพยัญชนะเป็นไฉนเล่า.

ความบาดหมาง ความทะเลาะ ความแก่งแย่ง ความวิวาทแห่งสงฆ์ ความแตกแห่งสงฆ์ ความร้าวรานแห่งสงฆ์ การถือต่างกันแห่งสงฆ์ การทำต่างกันแห่งสงฆ์ ย่อมมีเพราะเรื่องใด สงฆ์วินิจฉัยเรื่องนั้น สาวเข้าไปถึงมูลเหตุ จากมูลเหตุ แล้วทำสังฆสามัคคี นี้เรียกว่า สังฆสามัคคีที่ได้ทั้งอรรถ ได้ทั้งพยัญชนะ. อุบาลี สังฆสามัคคี ๒ อย่างนี้แล.

โกสัมพินันทกะ จป.

มหาวรรค จป.

ผลประโยชน์ของความเป็นสมณะ

-บาลี มหาวาร. ส. ๑๙/๓๐/๑๐๑. ๑๐๕. ๑๐๐

ภิกษุทั้งหลาย ผลของความเป็นสมณะ เป็นอย่างไรเล่า

โสดาปัตติผล, สกทาคามีผล, อนาคามีผล และอรหัตตผล เหล่าใดแล.

ภิกษุทั้งหลาย ผลเหล่านี้ เราเรียกว่า ผลของความเป็นสมณะ.

ภิกษุทั้งหลาย ประโยชน์ของความเป็นสมณะ เป็นอย่างไรเล่า

ภิกษุทั้งหลาย ความสิ้นราคะ ความสิ้นโทสะ ความสิ้นโมหะ

อันใดแล. ภิกษุทั้งหลาย อันนี้เราเรียกว่า ประโยชน์ของความเป็นสมณะ.

ภิกษุทั้งหลาย ความเป็นสมณะ เป็นอย่างไรเล่า

อริยอัฏฐังคิกมรรคนี้โดยเฉพาะเท่านั้น ซึ่งได้แก่ความเข้าใจอันถูกต้อง, ความมุ่งหมายอันถูกต้อง, การพูดจาอันถูกต้อง, การทำกาารงานอันถูกต้อง, การเลี้ยงชีวิตอันถูกต้อง, ความพยายามอันถูกต้อง, ความมีสติครองตนอันถูกต้อง, ความปักใจแน่วอันถูกต้อง.

ภิกษุทั้งหลาย อริยอัฏฐังคิกมรรคอันนี้ เราเรียกว่า ความเป็นสมณะ.

คัมภีร์ จุลวรรค ภาค ๑
(วินัยปิฎก เล่มที่ ๖)

จุลวรรค ภาค ๑ : แบ่งเป็น ๓ ชั้น
มี ๓๘๕ สิกขาบท

ชั้นที่ ๑ : กัมมชั้นธกะ

หมวดว่าด้วยสังฆกรรมลงโทษเพื่อให้แก้ไขพฤติกรรม

ตัชช नियกรรมที่ ๑

[๒]

...ดูกรภิกษุทั้งหลาย โฉนโฆฆบรูษเหล่านั้น จึงได้ก่อความบาดหมาง ก่อการทะเลาะ ก่อการวิวาท ก่อความอื้อฉาว ก่ออธิกรณ์ในสงฆ์ ด้วยตนเอง ได้เข้าไปหาภิกษุพวกอื่นที่ร่วมก่อความบาดหมาง ก่อการทะเลาะ ก่อการวิวาท ก่อความอื้อฉาว ก่ออธิกรณ์ในสงฆ์ด้วยกัน แล้วกล่าว อย่างนี้ว่า ท่านทั้งหลาย ผู้นั้นอย่าได้ชนะพวกท่าน พวกท่านจงได้ตอบถ้อยคำให้แข็งแรง เพราะพวกท่าน เป็นผู้ฉลาด เจียบแหลม คงแก่เรียน และสามารถกว่าเขา อย่างกลัวเขาเลย แม้พวกผมก็จักเป็นฝักฝ่ายของพวกท่าน โดยวิธีนั้น ความบาดหมางที่ยังไม่เกิด ย่อมเกิดขึ้น และที่เกิดขึ้นแล้ว ย่อมเป็นไปเพื่อความเพิ่มพูน แผ่กว้างออกไปเล่า การกระทำของโฆฆบรูษเหล่านั้นนั้นไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส หรือเพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว โดยที่แท้การกระทำของโฆฆบรูษเหล่านั้น นั้นย่อมเป็นไปเพื่อความไม่เลื่อมใสของผู้ที่ยังไม่เลื่อมใส และเพื่อความเป็นอย่างอื่นของคนบางพวกที่เลื่อมใสแล้ว.

[๓]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนั้นแล สงฆ์จึงทำตัชช नियกรรมแก่ภิกษุพวกปณทูกะและโลहितกะ.

วิธีทำตัชช नियกรรม

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลวิธีทำตัชช नियกรรม พึงทำอย่างนี้ คือ ขึ้นต้นพึงใจภิกษุพวกพระปณทูกะและโลहितกะ ครั้นแล้ว พึงให้พวกเธอให้การแล้วพึงปรับอาบัติ ครั้นแล้วภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจา ว่าดังนี้

• กรรมวาจาทำตัชช नियกรรม

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุพวกพระปณทูกะและพระโลहितกะนี้ เป็นผู้ก่อความบาดหมาง ก่อการทะเลาะ ก่อการวิวาท

ก่อนความอื้อฉาว ก่อนอภิรกรรมในสงฆ์ ด้วยตนเอง ได้เข้าไปหาภิกษุพวกอื่นที่ร่วมก่อนความบาดหมาง ก่อนการทะเลาะ ก่อนการวิวาท ก่อนความอื้อฉาว ก่อนอภิรกรรมในสงฆ์ด้วยกัน แล้วกล่าวอย่างนี้ว่า ท่านทั้งหลาย ผู้นั้นอย่าได้ชนะพวกท่าน พวกท่านจงได้ตอบถ้อยคำให้แข็งแรง เพราะพวกท่านเป็นผู้ฉลาด ฉียบแหลม คงแก่เรียน และสามารถกว่าเขา อย่างกลัวเขาเลย แม้พวกผมก็จักเป็นฝักฝ่ายของพวกท่าน โดยวิธีนั้น ความบาดหมางที่ยังไม่เกิดย่อมเกิดขึ้น และที่เกิดขึ้นแล้วย่อมเป็นไปเพื่อความเพิ่มพูน แผ่กว้างออกไป ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงทำตัชชนียกรรมแก่ภิกษุพวกพระปณฺฑุกะและพระโลหิตกะ **นี่เป็นญัตติ**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุพวกพระปณฺฑุกะและพระโลหิตกะนี้ เป็นผู้ก่อนความบาดหมาง ... ก่อนอภิรกรรมในสงฆ์ ด้วยตนเอง ได้เข้าไปหาภิกษุพวกอื่นที่ร่วมก่อนความบาดหมาง ... ก่อนอภิรกรรมในสงฆ์ด้วยกัน แล้วกล่าวอย่างนี้ว่า ท่านทั้งหลาย ผู้นั้นอย่าได้ชนะพวกท่าน พวกท่านจงได้ตอบถ้อยคำให้แข็งแรง เพราะพวกท่านเป็นผู้ฉลาด ฉียบแหลม คงแก่เรียน และสามารถกว่าเขา อย่างกลัวเขาเลย แม้พวกผมก็จักเป็นฝักฝ่ายของพวกท่าน โดยวิธีนั้น ความบาดหมางที่ยังไม่เกิดย่อมเกิดขึ้น และที่เกิดขึ้นแล้วย่อมเป็นไปเพื่อความเพิ่มพูน แผ่กว้างออกไป สงฆ์ทำตัชชนียกรรมแก่ภิกษุพวกพระปณฺฑุกะและพระโลหิตกะ การทำตัชชนียกรรมแก่ภิกษุพวกพระปณฺฑุกะและพระโลหิตกะ ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้แม้ครั้งที่สอง ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุพวกพระปณฺฑุกะและพระโลหิตกะนี้ เป็นผู้ก่อนความบาดหมาง ... ก่อนอภิรกรรมในสงฆ์ ด้วยตนเอง ได้เข้าไปหาภิกษุพวกอื่นที่ร่วมก่อนความบาดหมาง ... ก่อนอภิรกรรมในสงฆ์ด้วยกัน แล้วกล่าวอย่างนี้ว่า ท่านทั้งหลาย ผู้นั้นอย่าได้ชนะพวกท่าน พวกท่านจงได้ตอบถ้อยคำให้แข็งแรง เพราะพวกท่านเป็นผู้ฉลาด ฉียบแหลม คงแก่เรียน และสามารถกว่าเขา อย่างกลัวเขาเลย แม้พวกผมก็จักเป็นฝักฝ่ายของพวกท่าน โดยวิธีนั้น ความบาดหมางที่ยังไม่เกิดย่อมเกิดขึ้น และที่เกิดขึ้นแล้วย่อมเป็นไปเพื่อความ

เพิ่มพูน แผลกว้างออกไป สงฆ์ทำตชชนียกรรมแก่ภิกษุพวกพระปณฺฑุกะ และพระโลหิตกะ การทำตชชนียกรรมแก่ภิกษุพวกพระปณฺฑุกะและพระโลหิตกะชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้แม้ครั้งที่สาม ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุพวกพระปณฺฑุกะและพระโลหิตกะนี้ เป็นผู้ก่อความบาดหมาง ... ก่ออภิรถน์ในสงฆ์ ด้วยตนเอง ได้เข้าไปหาภิกษุพวกอื่นที่ร่วมก่อความบาดหมาง ... ก่ออภิรถน์ในสงฆ์ด้วยกัน แล้วกล่าวอย่างนี้ว่า ท่านทั้งหลาย ผู้นั้นอย่าได้ชนะพวกท่าน พวกท่านจงได้ตอบถ้อยคำให้แข็งแรง เพราะพวกท่านเป็นผู้ฉลาด เจียบแหลม คงแก่เรียน และสามารถทว่าเขาอย่ากลัวเขาเลย แม้พวกผมก็จักเป็น ฝักฝ่ายของพวกท่าน โดยวิธีนี้ ความบาดหมาง ที่ยังไม่เกิดย่อมเกิดขึ้นและที่เกิดขึ้นแล้วย่อมเป็นไป เพื่อความเพิ่มพูน แผลกว้างออกไป สงฆ์ทำตชชนียกรรมแก่ภิกษุพวกพระปณฺฑุกะและพระโลหิตกะ การทำตชชนียกรรมแก่ภิกษุพวกพระปณฺฑุกะและพระโลหิตกะ ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ตชชนียกรรม สงฆ์ทำแล้วแก่ภิกษุพวกพระปณฺฑุกะและพระโลหิตกะ ชอบแก่สงฆ์ เหตุนี้จึงนั่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

ลักษณะกรรมไม่เป็นธรรม ๑๒ หมวด

• หมวดที่ ๑

[๔]

๑. คุรุภิกษุทั้งหลาย ตชชนียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เป็นกรรมไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ตี คือ

๑. ทำลับหลัง
๒. ไม่สอบถามก่อนแล้วทำ
๓. ไม่ทำตามปฏิญาณ

• **หมวดที่ ๒**

[๕]

๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ตัชชนียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรม**ไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี** คือ

๑. ทำเพราะไม่ต้องอาบัติ
๒. ทำเพราะอาบัติมิใช่เทศนาคามินี
๓. ทำเพราะอาบัติที่แสดงแล้ว

• **หมวดที่ ๓**

[๖]

๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ตัชชนียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรม**ไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี** คือ

๑. ไม่ใจท่ก่อนแล้วทำ
๒. ไม่ให้จำเลยให้การก่อนแล้วทำ
๓. ไม่ปรับอาบัติแล้วทำ

• **หมวดที่ ๔**

[๗]

๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ตัชชนียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรม**ไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี** คือ

๑. ทำกลับหลัง
๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
๓. สงฆ์เป็นพรรคทำ

• **หมวดที่ ๕**

[๘]

๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ตัชชนียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรม**ไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี** คือ

๑. ไม่สอบถามก่อนแล้วทำ
๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
๓. สงฆ์เป็นพรรคทำ

• หมวดที่ ๖

[๙]

๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ตัชชเนยยกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี คือ

๑. ไม่ทำตามปฏิญาณ
๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
๓. สงฆ์เป็นวรรคทำ

• หมวดที่ ๗

[๑๐]

๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ตัชชเนยยกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี คือ

๑. ทำเพราะไม่ต้องอาบัติ
๒. ธรรมโดยไม่เป็นธรรม
๓. สงฆ์เป็นวรรคทำ

• หมวดที่ ๘

[๑๑]

๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ตัชชเนยยกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี คือ

๑. ทำเพราะอาบัติมิใช่เทศนาคามินี
๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
๓. สงฆ์เป็นวรรคทำ

• หมวดที่ ๙

[๑๒]

๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ตัชชเนยยกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี คือ

๑. ทำเพราะอาบัติที่แสดงแล้ว
๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
๓. สงฆ์เป็นวรรคทำ

• หมวดที่ ๑๐

[๑๓]

๑๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ตัชชนียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรม**ไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี** คือ

๑. ไม่ใจท่ก่อนแล้วทำ
๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
๓. สงฆ์เป็นวรรคทำ

• หมวดที่ ๑๑

[๑๔]

๑๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ตัชชนียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรม**ไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี** คือ

๑. ไม่ให้จำเลยให้การก่อนแล้วทำ
๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
๓. สงฆ์เป็นวรรคทำ

• หมวดที่ ๑๒

[๑๕]

๑๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ตัชชนียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรม**ไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี** คือ

๑. ไม่ปรับอาบัติแล้วทำ
๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
๓. สงฆ์เป็นวรรคทำ

ลักษณะกรรมเป็นธรรม ๑๒ หมวด

• หมวดที่ ๑

[๑๖]

๑๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ตัชชนียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เป็นกรรม **เป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว** คือ

๑. ทำต่อหน้า

๒. สอบถามก่อนแล้วทำ

๓. ทำตามปฏิญาณ

• **หมวดที่ ๒**

[๑๗]

๑๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ตัชชเนยยกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. ทำเพราะต้องอาบัติ

๒. ทำเพราะอาบัติเป็นเทศนาคามินี

๓. ทำเพราะอาบัตียังไม่ได้แสดง

• **หมวดที่ ๓**

[๑๘]

๑๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ตัชชเนยยกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. ใจทาก่อนแล้วทำ

๒. ให้จำเลยให้การก่อนแล้วทำ

๓. ปรับอาบัติแล้วทำ

• **หมวดที่ ๔**

[๑๙]

๑๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ตัชชเนยยกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. ทำต่อหน้า

๒. ทำโดยธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

• **หมวดที่ ๕**

[๒๐]

๑๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ตัชชเนยยกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

- ๑. สอบถามก่อนแล้วทำ
- ๒. ทำโดยธรรม
- ๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

• **หมวดที่ ๖**

[๒๑]

๑๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ตัชชนียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ
- ๑. ทำตามปฎิญาณ
 - ๒. ทำโดยธรรม
 - ๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

• **หมวดที่ ๗**

[๒๒]

๑๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ตัชชนียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ
- ๑. ทำเพราะต้องอาบัติ
 - ๒. ทำโดยธรรม
 - ๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

• **หมวดที่ ๘**

[๒๓]

๒๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ตัชชนียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ
- ๑. ทำเพราะอาบัติเป็นเทศนาคามินี
 - ๒. ทำโดยธรรม
 - ๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

• หมวดที่ ๙

[๒๔]

๒๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ตัชชเนยยกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. ทำเพราะอาบัติยังไม่ได้แสดง
๒. ทำโดยธรรม
๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

• หมวดที่ ๑๐

[๒๕]

๒๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ตัชชเนยยกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. โจทก์ก่อนแล้วทำ
๒. ทำโดยธรรม
๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

• หมวดที่ ๑๑

[๒๖]

๒๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ตัชชเนยยกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. ให้จำเลยให้การก่อนแล้วทำ
๒. ทำโดยธรรม
๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

• หมวดที่ ๑๒

[๒๗]

๒๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ตัชชเนยยกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. ปรับอาบัติแล้วทำ

- ๒. ทำโดยธรรม
- ๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

ข้อที่สงฆ์จำนง ๖ หมวด

• หมวดที่ ๑

[๒๘]

๒๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๓ เมื่อสงฆ์จำนง จะพึงลงตัชชนียกรรรมก็ได้ คือ

- ๑. เป็นผู้ก่อความบาดหมาง ก่อการทะเลาะ ก่อการวิวาท ก่อความอื้อฉาว ก่ออธิกรณในสงฆ์
- ๒. เป็นพาล ไม่ฉลาด มีอาบัติมาก มีมรรยาทไม่สมควร
- ๓. อยู่คลุกคลีกับคฤหัสถ์ด้วยการคลุกคลีอันไม่สมควร

• หมวดที่ ๒

[๒๙]

๒๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เมื่อสงฆ์จำนง จะพึงลงตัชชนียกรรรมก็ได้ คือ

- ๑. เป็นผู้มึสติลวิบัติ ในอธิศีล
- ๒. เป็นผู้มึอาจารย์วิบัติ ในอัธยาจาร
- ๓. เป็นผู้มึทิวฏฐิวิบัติ ในอดิติวฏฐิ

• หมวดที่ ๓

[๓๐]

๒๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เมื่อสงฆ์จำนง พึงลงตัชชนียกรรรมก็ได้ คือ

- ๑. กล่าวติเตียนพระพุทธเจ้า

- ๒. กล่าวติเตียนพระธรรม
- ๓. กล่าวติเตียนพระสงฆ์

• หมวดที่ ๔

[๓๑]

๒๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อสงฆ์จำนง พึงลงตัชชนียกรรมแก่ภิกษุ
๓ รูป คือ

- ๑. รูปหนึ่งเป็นผู้ก่อความบาดหมาง ก่อการทะเลาะ ก่อการวิวาท ก่อความอื้อฉาว ก่ออริกรรมในสงฆ์
- ๒. รูปหนึ่งเป็นพาล ไม่ฉลาด มีอับติมาก มีมรรยาทไม่สมควร
- ๓. รูปหนึ่งอยู่คลุกคลีกับคฤหัสถ์ด้วยการคลุกคลีอันไม่สมควร

• หมวดที่ ๕

[๓๒]

๒๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อสงฆ์จำนง พึงลงตัชชนียกรรมแก่ภิกษุ
๓ รูป แม้อื่นอีก คือ

- ๑. รูปหนึ่งเป็นผู้มีศีลวิบัติ ในอธิศีล
- ๒. รูปหนึ่งเป็นผู้มีอาจารย์วิบัติ ในอธยาจารย์
- ๓. รูปหนึ่งเป็นผู้มีทิวัจฉิวิบัติ ในอดิติวัจฉิ

• หมวดที่ ๖

[๓๓]

๓๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อสงฆ์จำนง พึงลงตัชชนียกรรมแก่ภิกษุ
๓ รูป แม้อื่นอีก คือ

- ๑. รูปหนึ่งกล่าวติเตียนพระพุทธเจ้า
- ๒. รูปหนึ่งกล่าวติเตียนพระธรรม
- ๓. รูปหนึ่งกล่าวติเตียนพระสงฆ์

วัตร ๑๘ ข้อ ในตัชชนียกรรม

[๓๔]

๓๑. คูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุที่ถูกสงฆ์ลงตัชชนียกรรมแล้ว ต้อง
ประพฤติโดยชอบ

๓๒. วิธีประพฤติโดยชอบในตัชชนียกรรมนั้น ดังต่อไปนี้

๑. ไม่พึงให้อุปสมบท
๒. ไม่พึงให้ศีล
๓. ไม่พึงให้สามเณรอุปฐาก
๔. ไม่พึงรับสมมติเป็นผู้สั่งสอนภิกษุณี
๕. แม้ได้รับสมมติไว้แล้ว ก็ไม่พึงสั่งสอนภิกษุณี
๖. ถูกสงฆ์ลงตัชชนียกรรมเพราะอาบัติใด ไม่พึงต้องอาบัตินั้น
๗. ไม่พึงต้องอาบัตินั้นอันเช่นกัน
๘. ไม่พึงต้องอาบัตินั้นอันเลวทรามกว่านั้น
๙. ไม่พึงติกรรม
๑๐. ไม่พึงติภิกษุทั้งหลายผู้ทำกรรม
๑๑. ไม่พึงห้ามอุโบสถแก่ปกติตตะภิกษุ
๑๒. ไม่พึงห้ามปวารณาแก่ปกติตตะภิกษุ
๑๓. ไม่พึงทำการไต่สวน
๑๔. ไม่พึงเริ่มอนุวาทาทิกรณ์
๑๕. ไม่พึงยังภิกษุอื่นให้ทำโอกาส
๑๖. ไม่พึงใจภิกษุอื่น
๑๗. ไม่พึงให้ภิกษุอื่นให้การ
๑๘. ไม่พึงช่วยภิกษุต่อภิกษุให้สู้อธิกรณ์กัน.

[๓๕]

ครั้งนั้น สงฆ์ได้ลงตัชชนียกรรมแก่ภิกษุพวกพระปณชุกะและพระโลหิตกะแล้ว พวกนั้นถูกสงฆ์ลงตัชชนียกรรมแล้ว ประพฤติโดยชอบ หายเยอหยิ่ง ประพฤติ
แก้ตัวได้ เข้าไปหาภิกษุทั้งหลายแล้วกล่าวอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย พวกผมถูกสงฆ์

ลงดัชชนียกรรมาแล้ว ได้ประพฤติโดยชอบ หายเย่อหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ พวกผม
จะพึงปฏิบัติอย่างไรต่อไป ... ตรัสว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าเช่นนั้น สงฆ์จงระงับดัชชนียกรรแก่ภิกษุ
พวกปณทุกะและโลหิตกะ.

วัตรที่ไม่ควรระงับ ๑๘ ข้อ ๓ หมวด

• หมวดที่ ๑

[๓๖]

๓๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **สงฆ์ไม่พึงระงับดัชชนียกรรแก่ภิกษุผู้ประกอบ**
ด้วยองค์ ๕ คือ

๑. ให้อุปสมบท
๒. ให้นิสังข
๓. ให้สามเณรอุปฐาก
๔. รับสมมติเป็นผู้สั่งสอนภิกษุณี
๕. แม้ได้รับสมมติแล้ว ก็ยังสั่งสอนภิกษุณี

• หมวดที่ ๒

[๓๗]

๓๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **สงฆ์ไม่พึงระงับดัชชนียกรรแก่ภิกษุผู้ประกอบ**
ด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก คือ

๑. ถูกสงฆ์ลงดัชชนียกรรเพราะอาบัติใด ต้องอาบัตินั้น
๒. ต้องอาบัตินั้นอันเช่นกัน
๓. ต้องอาบัตินั้นเลวทรามกว่านั้น
๔. ตีกรรรม
๕. ตีภิกษุทั้งหลายผู้ทำกรรรม

• หมวดที่ ๓
[๓๘]

๓๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **สงฆ์ไม่พึงระงับตัชชนียกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๘** คือ

๑. ห้ามอุโบสถแก่ปกติตตะภิกษุ
๒. ห้ามปวารณาแก่ปกติตตะภิกษุ
๓. ทำการไต่สวน
๔. เริ่มอนุวาทาธิกรณ์
๕. ยิงภิกษุอื่นให้ทำโอกาส
๖. โจมภิกษุอื่น
๗. ให้ภิกษุอื่นให้การ
๘. ช่วยภิกษุต่อภิกษุให้สู้อธิกรณ์กัน

วัตรที่ควรระงับ ๑๘ ข้อ ๓ หมวด

• หมวดที่ ๑
[๓๙]

๓๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **สงฆ์พึงระงับตัชชนียกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕** คือ

๑. ไม่ให้อุปสมบท
๒. ไม่ให้หั้นสัย
๓. ไม่ให้สามเณรอุปัฏฐาก
๔. ไม่รับสมมติเป็นผู้สั่งสอนภิกษุณี
๕. แม้ได้รับสมมติแล้ว ก็ไม่สั่งสอนภิกษุณี

• หมวดที่ ๒
[๔๐]

๓๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **สงฆ์พึงระงับตัชชนียกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕** แม้อื่นอีก คือ

๑. ถูกสงฆ์ลงตัชชนียกรรมเพราะอาบัติใด ไม่ต้องอาบดินั้น

๒. ไม่ต้องอาบัติอันอื่นเช่นกัน
๓. ไม่ต้องอาบัติอันเลวทรามกว่านั้น
๔. ไม่ติกรรม
๕. ไม่ติภิกษุทั้งหลายผู้ทำกรรม

• หมวดที่ ๓

[๔๑]

๓๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **สงฆ์พึงระงับตัชชนียกรรม**แก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๘ คือ

๑. ไม่ห้ามอุโบสถแก่ปกติตตะภิกษุ
๒. ไม่ห้ามปวารณาแก่ปกติตตะภิกษุ
๓. ไม่ทำการไต่สวน
๔. ไม่เริ่มอนุวาทาธิกรณ์
๕. ไม่ยั้งภิกษุอื่นให้ทำโอกาส
๖. ไม่โจทภิกษุอื่น
๗. ไม่ให้ภิกษุอื่นให้การ
๘. ไม่ช่วยภิกษุต่อภิกษุให้สู้อธิกรณ์กัน

วิธีระงับตัชชนียกรรม

[๔๒]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แล**สงฆ์พึงระงับตัชชนียกรรม**อย่างนี้ คือ ภิกษุพวกพระปัดธุกะและโลหิตกะนั้น พึงเข้าไปหาสงฆ์ห่มผ้าอุดรสาองค์ เฉวียงป่า ไหว้เท้าภิกษุทั้งหลายผู้แก่พรรษากว่า นึ่งกระหย่ง ประคอง อัญชลี กล่าวคำขอระงับกรรมนั้นอย่างนี้ ว่าดังนี้

• คำขอระงับตัชชนียกรรม

ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้าทั้งหลาย ถูกสงฆ์ลงตัชชนียกรรมแล้วได้ประพฤติ โดยชอบ หายเยอหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ ข้าพเจ้าทั้งหลายขอระงับตัชชนียกรรม พึงขอแม้ครั้งที่สอง พึงขอแม้ครั้งที่สาม

ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ ฟังประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจา ว่าดังนี้

• **กรรมวาจาระงับตัชฌนียกรรม**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุพวกพระปณทุกะและพระโลหิตกะนี้ ถูกสงฆ์ลงตัชฌนียกรรมแล้ว ประพฤติโดยชอบ หายเยื่อหึง ประพฤติแก้ตัวได้ บัดนี้ขอระงับตัชฌนียกรรม ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงระงับตัชฌนียกรรม แก่ภิกษุพวกพระปณทุกะและพระโลหิตกะ **นี้เป็นญัตติ**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุพวกพระปณทุกะและพระโลหิตกะนี้ ถูกสงฆ์ลงตัชฌนียกรรมแล้ว ประพฤติโดยชอบ หายเยื่อหึง ประพฤติแก้ตัวได้ บัดนี้ขอระงับตัชฌนียกรรม สงฆ์ระงับตัชฌนียกรรมแก่ภิกษุพวกพระปณทุกะและพระโลหิตกะ

การระงับตัชฌนียกรรมแก่ภิกษุพวกพระปณทุกะและพระโลหิตกะ ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้แม้ครั้งที่สอง ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ...

การระงับตัชฌนียกรรมแก่ภิกษุพวกพระปณทุกะและพระโลหิตกะ ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้แม้ครั้งที่สาม ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุพวกพระปณทุกะและพระโลหิตกะนี้ ถูกสงฆ์ลงตัชฌนียกรรมแล้ว ประพฤติโดยชอบ หายเยื่อหึง ประพฤติแก้ตัวได้ บัดนี้ขอระงับตัชฌนียกรรม สงฆ์ระงับตัชฌนียกรรมแก่ภิกษุพวกพระปณทุกะและพระโลหิตกะ

การระงับตัชฌนียกรรมแก่ภิกษุพวกพระปณทุกะและพระโลหิตกะ ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ตัชฌนียกรรมอันสงฆ์ระงับแล้ว แก่ภิกษุพวกพระปณทุกะและพระโลหิตกะ ชอบแก่สงฆ์ เหตุนี้จึงนิ่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

นียสกรรม ที่ ๒

• เรื่องพระเสยยสกะ

[๔๓]

ก็โดยสมัยนั้นแล ท่านพระเสยยสกะเป็นพาล ไม่ฉลาด มี อาบติมาก มีมรรยาท ไม่สมควร อยู่คลุกคลีกับคฤหัสถ์ด้วยการคลุกคลีอันไม่สมควร ทั้งที่ปกตัตตะภิกษุทั้งหลายให้ปริวาส ชักเข้าหาอาบติเดิม ให้มานัต อphanอยู่ บรรดาภิกษุที่เป็นผู้มักน้อย ... ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน ...

[๔๔]

พระผู้มีพระภาครับสั่งให้ประชุมภิกษุสงฆ์ ... ทรงสอบถาม ... ทรงตีเตียน ... รับสั่งว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนั้นแล สงฆ์จึงทำนียสกรรมแก่ภิกษุเสยยสกะ คือ ให้กลับถือนิสังอีก.

วิธีทำนียสกรรม

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลสงฆ์พึงทำนียสกรรมอย่างนี้ คือ ชันตันพึง ใจภิกษุเสยยสกะ ครั้นแล้วพึงให้เอนให้การ แล้วพึงปรับอาบติ ครั้นแล้ว ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติจตุตถกรรม วาจา ว่าดังนี้

• กรรมวาจาทำนียสกรรม

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า พระเสยยสกะผู้นี้เป็นพาล ไม่ฉลาด มีอาบติมาก มีมรรยาทไม่สมควร อยู่คลุกคลีกับคฤหัสถ์ด้วยการคลุกคลีอันไม่สมควร ทั้งที่ปกตัตตะภิกษุทั้งหลายให้ปริวาส ชักเข้าหาอาบติเดิม ให้มานัต อphanอยู่ ถ้าความพร้อมพร้อมของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงทำนียสกรรมแก่พระเสยยสกะ คือ ให้กลับถือนิสังอีก **นี้เป็นญัตติ**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า พระเสยยสกะผู้นี้เป็นพาล ไม่ฉลาด มีอาบติมาก มีมรรยาทไม่สมควร อยู่คลุกคลีกับคฤหัสถ์ด้วยการคลุกคลีอันไม่สมควร ทั้งที่ปกตัตตะภิกษุทั้งหลายให้ปริวาส ชักเข้าหาอาบติเดิม ให้มานัต อphanอยู่ สงฆ์ทำนียสกรรมแก่พระเสยยสกะ คือ ให้กลับถือนิสังอีก

การทำนียสกรรมแก่พระเสยยสกะ คือ ให้กลับถือนิสัยอีก ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้แม้ครั้งที่สอง ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า พระเสยยสกะผู้นี้เป็นพาล ไม่ฉลาด มีอาบัติมาก มีมรรยาทไม่สมควร อยู่คลุกคลีกับคฤหัสถ์ด้วยการคลุกคลีอันไม่สมควร ทั้งที่ปกตตตะภิกษุทั้งหลายให้ปริวาส ชักเข้าหาอาบัติเดิม ให้มานัต อัพภานอยู่ สงฆ์ทำนียสกรรมแก่พระเสยยสกะ คือ ให้กลับถือนิสัยอีก การทำนียสกรรมแก่พระเสยยสกะ คือ ให้กลับถือนิสัยอีก ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้แม้ครั้งที่สาม ...

นียสกรรม อันสงฆ์ทำแล้วแก่พระเสยยสกะ คือ ให้กลับถือนิสัยอีก ชอบแก่สงฆ์ เหตุนี้จึงนั่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

ลักษณะกรรมไม่เป็นธรรม ๑๒ หมวด

• หมวดที่ ๑

[๔๕]

๓๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย นียสกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เป็นกรรมไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ตี คือ

๑. ทำลับหลัง
๒. ไม่สอบถามก่อนแล้วทำ
๓. ไม่ทำตามปฏิญาณ

• หมวดที่ ๒

[๔๖]

๔๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย นียสกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ตี คือ

๑. ทำเพราะไม่ต้องอาบัติ

- ๒. ทำเพราะอาบัติมิใช่เทศนาคามินี
- ๓. ทำเพราะอาบัติที่แสดงแล้ว

• หมวดที่ ๓

[๔๗]

๔๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรม**ไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี** คือ

- ๑. ไม่ใจท่ก่อนแล้วทำ
- ๒. ไม่ให้จำเลยให้การแล้วทำ
- ๓. ไม่ปรับอาบัติแล้วทำ

• หมวดที่ ๔

[๔๘]

๔๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรม**ไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี** คือ

- ๑. ทำลับหลัง
- ๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
- ๓. สงฆ์เป็นพรรคทำ

• หมวดที่ ๕

[๔๙]

๔๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรม**ไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี** คือ

- ๑. ไม่สอบถามก่อนแล้วทำ
- ๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
- ๓. สงฆ์เป็นพรรคทำ

• หมวดที่ ๖

[๕๐]

๔๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรม**ไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี** คือ

- ๑. ไม่ทำตามปฏิญาณ
- ๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
- ๓. สงฆ์เป็นวรรคทำ

• **หมวดที่ ๗**

[๕๑]

๔๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรม**ไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี** คือ

- ๑. ทำเพราะไม่ต้องอาบัติ
- ๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
- ๓. สงฆ์เป็นวรรคทำ

• **หมวดที่ ๘**

[๕๒]

๔๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรม**ไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี** คือ

- ๑. ทำเพราะอาบัติมิใช่เทศนาคามินี
- ๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
- ๓. สงฆ์เป็นวรรคทำ

• **หมวดที่ ๙**

[๕๓]

๔๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรม**ไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี** คือ

- ๑. ทำเพราะอาบัติที่แสดงแล้ว
- ๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
- ๓. สงฆ์เป็นวรรคทำ

• **หมวดที่ ๑๐**

[๕๔]

๔๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรม**ไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี** คือ

๑. ไม่ใจทกก่อนแล้วทำ
๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
๓. สงฆ์เป็นวรรคทำ

• หมวดที่ ๑๑
[๕๕]

๔๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรม**ไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี** คือ
๑. ไม่ให้จำเลยให้การก่อนแล้วทำ
 ๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
 ๓. สงฆ์เป็นวรรคทำ

• หมวดที่ ๑๒
[๕๖]

๕๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรม**ไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี** คือ
๑. ไม่ปรับอาบัติแล้วทำ
 ๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
 ๓. สงฆ์เป็นวรรคทำ

ลักษณะกรรมเป็นธรรม ๑๒ หมวด

• หมวดที่ ๑
[๕๗]

๕๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เป็นกรรม**เป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว** คือ
๑. ทำต่อหน้า
 ๒. สอบถามก่อนแล้วทำ
 ๓. ทำตามปฎิญาณ

• หมวดที่ ๒
[๕๘]

๕๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ
๑. ทำเพราะต้องอาบัติ
 ๒. ทำเพราะอาบัติเป็นเทศนาคามินี
 ๓. ทำเพราะอาบัติที่ยังไม่ได้แสดง

• หมวดที่ ๓
[๕๙]

๕๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ
๑. โจรก่อนแล้วทำ
 ๒. ให้จำเลยให้การก่อนแล้วทำ
 ๓. ปรับอาบัติแล้วทำ

• หมวดที่ ๔
[๖๐]

๕๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ
๑. ทำต่อหน้า
 ๒. ทำโดยธรรม
 ๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

• หมวดที่ ๕
[๖๑]

๕๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. สอบถามก่อนแล้วทำ
๒. ทำโดยธรรม
๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

• หมวดที่ ๖
[๖๒]

๕๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม่อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. ทำตามปฏิญาณ
๒. ทำโดยธรรม
๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

• หมวดที่ ๗
[๖๓]

๕๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม่อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. ทำเพราะต้องอาบัติ
๒. ทำโดยธรรม
๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

• หมวดที่ ๘
[๖๔]

๕๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม่อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. ทำเพราะอาบัติเป็นเทศนาคามินี
๒. ทำโดยธรรม
๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

• หมวดที่ ๙
[๖๕]

๕๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก
เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. ทำเพราะอาบัติยังไม่ได้แสดง
๒. ทำโดยธรรม
๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

• หมวดที่ ๑๐
[๖๖]

๖๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก
เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. โจทก์ก่อนแล้วทำ
๒. ทำโดยธรรม
๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

• หมวดที่ ๑๑
[๖๗]

๖๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก
เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. ให้จำเลยให้การก่อนแล้วทำ
๒. ทำโดยธรรม
๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

• หมวดที่ ๑๒
[๖๘]

๖๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก
เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. ปรับอาบัติแล้วทำ
๒. ทำโดยธรรม
๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

ข้อที่สงฆ์จำนง ๖ หมวด

• หมวดที่ ๑

[๖๙]

๖๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๓ เมื่อสงฆ์จำนง จะพึงลงนियสกรรมก็ได้ คือ

๑. เป็นผู้ก่อความบาดหมาง ก่อการทะเลาะ ก่อการวิวาท ก่อความอื้อฉาว ก่ออิริยกรณีในสงฆ์
๒. เป็นพาล ไม่ฉลาด มีอาบัติมาก มีมรรยาทไม่สมควร
๓. อยู่คลุกคลีกับคฤหัสถ์ด้วยการคลุกคลีอันไม่สมควร

• หมวดที่ ๒

[๗๐]

๖๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เมื่อสงฆ์จำนง จะพึงลงนियสกรรมก็ได้ คือ

๑. เป็นผู้มึสติลวิบัติ ในอธิศีล
๒. เป็นผู้มึอาจารย์วิบัติ ในอรัญญิก
๓. เป็นผู้มึทิฏฐิวิบัติ ในอติทิฏฐิ

• หมวดที่ ๓

[๗๑]

๖๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เมื่อสงฆ์จำนง จะพึงลงนियสกรรมก็ได้ คือ

๑. กล่าวติเตียนพระพุทเจ้า
๒. กล่าวติเตียนพระธรรม
๓. กล่าวติเตียนพระสงฆ์

• **หมวดที่ ๔**

[๗๒]

๖๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อสงฆ์จำนง จะพึงลงนियสกรรมแก่ภิกษุ
๓ รูป คือ

๑. รูปหนึ่งเป็นผู้ก่อความบาดหมาง ก่อการทะเลาะ ก่อการวิวาท ก่อความอื้อฉาว ก่ออริกรรมในสงฆ์
๒. รูปหนึ่งเป็นพาล ไม่ฉลาด มีอาบัติมาก มีมรรยาทไม่สมควร
๓. รูปหนึ่งอยู่คลุกคลีกับคฤหัสถ์ด้วยการคลุกคลีอันไม่สมควร

• **หมวดที่ ๕**

[๗๓]

๖๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อสงฆ์จำนง จะพึงลงนियสกรรมแก่ภิกษุ
๓ รูป แม้อื่นอีก คือ

๑. รูปหนึ่งเป็นผู้มีศีลวิบัติ ในอริศีล
๒. รูปหนึ่งเป็นผู้มีอาจารย์วิบัติ ในอธยาจารย์
๓. รูปหนึ่งเป็นผู้มีทิฏฐิวิบัติ ในอติทิฏฐิ

• **หมวดที่ ๖**

[๗๔]

๖๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อสงฆ์จำนง จะพึงลงนियสกรรมแก่ภิกษุ
๓ รูป แม้อื่นอีก คือ

๑. รูปหนึ่งกล่าวติเตียนพระพุทเจ้า
๒. รูปหนึ่งกล่าวติเตียนพระธรรม
๓. รูปหนึ่งกล่าวติเตียนพระสงฆ์

วัตร ๑๘ ข้อ ในนियสกรรม

[๗๕]

๖๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุที่ถูกสงฆ์ลงนियสกรรมแล้ว ต้องประพฤติดุโดยชอบ

๗๐. วิธีประพฤติดุโดยชอบในนियสกรรมนั้น ดังต่อไปนี้

๑. ไม่พึงให้อุปสมบท
๒. ไม่พึงให้นิตย
๓. ไม่พึงให้สามเณรอุปฐาก
๔. ไม่พึงรับสมมติเป็นผู้สั่งสอนภิกษุณี
๕. แม้ได้รับสมมติไว้แล้ว ก็ไม่พึงสั่งสอนภิกษุณี
๖. ถูกสงฆ์ลงนियสกรรมเพราะอาบัติใด ไม่พึงต้องอาบัตินั้น
๗. ไม่พึงต้องอาบัตินั้นอันเช่นกัน
๘. ไม่พึงต้องอาบัตินั้นเลวทรามกว่านั้น
๙. ไม่พึงติกรรม
๑๐. ไม่พึงติภิกษุทั้งหลายผู้ทำกรรม
๑๑. ไม่พึงห้ามอุโบสถแก่ปกติตตะภิกษุ
๑๒. ไม่พึงห้ามปวารณาแก่ปกติตตะภิกษุ
๑๓. ไม่พึงทำการไต่สวน
๑๔. ไม่พึงเริ่มอนุวาทาอิกรรม
๑๕. ไม่พึงยังภิกษุอื่นให้ทำโอกาส
๑๖. ไม่พึงโจทภิกษุอื่น
๑๗. ไม่พึงให้ภิกษุอื่นให้การ
๑๘. ไม่พึงช่วยภิกษุต่อภิกษุให้สู้อิกรรมกัน.

[๗๖]

ครั้งนั้น สงฆ์ได้ลงนियสกรรมแก่พระเสยยสกะแล้ว คือ ให้กลับตือนนิตยอีก เธอถูกสงฆ์ลงนियสกรรมแล้ว ช่องเสพ คบหา นั่งใกล้กัลยาณมิตร ขอให้แนะนำ ได้ถาม ได้เป็นพหูสูต ชำของในคัมภีร์ ทรงธรรม ทรงวินัย ทรงมาติกา เป็นผู้ฉลาด เฉียบแหลม มีปัญญา เป็นลัทธิ มีความรังเกียจ ใครต่อสิกขา เธอประพฤติดุโดยชอบ หายเยอหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ เข้าไปหาภิกษุทั้งหลายแล้วกล่าวอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ผมถูกสงฆ์ลงนियสกรรมแล้วได้ประพฤติดุโดยชอบ หายเยอหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ ผมจะพึงปฏิบัติอย่างไรต่อไป ... ครั้นว่า

[๗๗]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าเช่นนั้นสงฆ์จึงระงับนิยสกรรมแก่ภิกษุเสวยสกะ.

วัตรที่ไม่ควรระงับ ๑๘ ข้อ ๓ หมวด

• หมวดที่ ๑

๗๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **สงฆ์ไม่พึงระงับนิยสกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕** คือ

๑. ให้อุปสมบท
๒. ให้นิสัย
๓. ให้สามเณรอุปฐาก
๔. รับสมมติเป็นผู้สั่งสอนภิกษุณี
๕. แม้ได้รับสมมติแล้ว ก็ยังสั่งสอนภิกษุณี

• หมวดที่ ๒

[๗๘]

๗๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **สงฆ์ไม่พึงระงับนิยสกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕** แม้อื่นอีก คือ

๑. ถูกสงฆ์ลงนิยสกรรมเพราะอาบัติใด ต้องอาบดินนั้น
๒. ต้องอาบดินอื่นอันเช่นกัน
๓. ต้องอาบดินอันเลวทรามกว่านั้น
๔. ตีกรรม
๕. ตีภิกษุทั้งหลายผู้ทำกรรม

• หมวดที่ ๓

[๗๙]

๗๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **สงฆ์ไม่พึงระงับนิยสกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๘** คือ

๑. ห้ามอุโบสถแก่ปกติตตะภิกษุ
๒. ห้ามปวารณาแก่ปกติตตะภิกษุ
๓. ทำการไต่สวน
๔. เริ่มอนุวาทาธิกรณ์
๕. ยิงภิกษุอื่นให้ทำโอกาส
๖. โจทภิกษุอื่น
๗. ให้ภิกษุอื่นให้การ
๘. ช่วยภิกษุกับภิกษุให้สู้อธิกรณ์กัน

วัตรที่ควรระงับ ๑๘ ข้อ ๓ หมวด

• หมวดที่ ๑

[๘๐]

๗๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **สงฆ์พึงระงับนियสกรรม**แก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ คือ

๑. ไม่ให้อุปสมบท
๒. ไม่ให้นิสังข
๓. ไม่ให้สามเณรอุปฐาก
๔. ไม่รับสมมติเป็นผู้สั่งสอนภิกษุณี
๕. แม้ได้รับสมมติแล้ว ก็ไม่สั่งสอนภิกษุณี

• หมวดที่ ๒

[๘๑]

๗๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **สงฆ์พึงระงับนियสกรรม**แก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก คือ

๑. ถูกสงฆ์ลงนियสกรรมเพราะอาบัติใด ไม่ต้องอาบัตินั้น
๒. ไม่ต้องอาบัตินั้นอันเช่นกัน
๓. ไม่ต้องอาบัตินั้นเลวทรามกว่านั้น

- ๔. ไม่ติกรรม
- ๕. ไม่ติภิกษุทั้งหลายผู้ทำกรรม

• **หมวดที่ ๓**

[๘๒]

๗๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **สงฆ์พึงระงับนิยสกรรม**แก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๘ คือ

- ๑. ไม่ห้ามอุโบสถแก่ปกติตตะภิกษุ
- ๒. ไม่ห้ามปวารณาแก่ปกติตตะภิกษุ
- ๓. ไม่ทำการไต่สวน
- ๔. ไม่เริ่มอนุวาทาธิกรณ์
- ๕. ไม่ยังภิกษุอื่นให้ทำโอกาส
- ๖. ไม่ใจภิกษุอื่น
- ๗. ไม่ให้ภิกษุอื่นให้การ
- ๘. ไม่ช่วยภิกษุกับภิกษุให้สู้อธิกรณ์กัน

วิธีระงับนิยสกรรม

[๘๓]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แล**สงฆ์พึงระงับนิยสกรรม**อย่างนี้ คือ ภิกษุเสยยสกะนั้น พึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุดรสาธก์เฉวียงป่า ไหว้ทำภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระหย่ง ประคองอัญชลี แล้วกล่าวคำขอระงับนิยสกรรมนั้นอย่างนี้ ว่าดังนี้

• **คำขอระงับนิยสกรรม**

ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้าถูกสงฆ์ลงนิยสกรรมแล้ว ประพฤติโดยชอบหายเยอหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ ข้าพเจ้าขอระงับนิยสกรรม

พึงขอแม้ครั้งที่สอง พึงขอแม้ครั้งที่สาม

ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจา ว่าดังนี้

• **กรรมวาจาละงับนียสกรรม**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า พระเสยยสกะรูปนี้ ถูกสงฆ์ลงนียสกรรมแล้ว ประพฤติโดยชอบ หายเยอหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ บัดนี้ขอละงับนียสกรรม ถ้าความพร้อมพร้งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงละงับนียสกรรมแก่พระเสยยสกะ **นี้เป็นญัตติ**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า พระเสยยสกะรูปนี้ ถูกสงฆ์ลงนียสกรรมแล้ว ประพฤติโดยชอบ หายเยอหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ บัดนี้ขอละงับนียสกรรม สงฆ์ละงับนียสกรรม สงฆ์ละงับนียสกรรมแก่พระเสยยสกะ

การละงับนียสกรรมแก่พระเสยยสกะ ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพุด

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้แม้ครั้งที่สอง ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า พระเสยยสกะรูปนี้ ถูกสงฆ์ลงนียสกรรมแล้ว ประพฤติโดยชอบ หายเยอหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ บัดนี้ขอละงับนียสกรรม สงฆ์ละงับนียสกรรมแก่พระเสยยสกะ

การละงับนียสกรรมแก่พระเสยยสกะ ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพุด

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้แม้ครั้งที่สาม ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า พระเสยยสกะรูปนี้ ถูกสงฆ์ลงนียสกรรมแล้ว ประพฤติโดยชอบ หายเยอหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ บัดนี้ขอละงับนียสกรรม สงฆ์ละงับนียสกรรมแก่พระเสยยสกะ

การละงับนียสกรรมแก่พระเสยยสกะชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพุด

นียสกรรมอันสงฆ์ละงับแล้วแก่พระเสยยสกะ ชอบแก่สงฆ์ เหตุนี้จึงนึ่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

ปัพพชาชนียกรรม ที่ ๓

• เรื่องภิกษุพวกพระอัสสชิและพระปุนัพพสุกะ

[๘๔]

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุพวกอัสสชิและปุนัพพสุกะ เป็นเจ้าถิ่นในชนบทภิกขาจารย์ เป็นภิกษุอลัชชีเลวทราม ภิกษุพวกนั้นประพุดิอนาจารเห็นปานดังนี้ คือ ปลุกต้นไม้ดอกเองบ้าง ไซ้ให้ผู้อื่นปลุกบ้าง รดน้ำเองบ้าง ไซ้ให้ผู้อื่นรดบ้าง เก็บดอกไม้เองบ้าง ไซ้ให้ผู้อื่นเก็บบ้าง ร้อยกรองดอกไม้เองบ้าง ไซ้ให้ผู้อื่นร้อยกรองบ้าง ทำมาลัยต่อก้านเองบ้าง ไซ้ให้ผู้อื่นทำบ้าง ทำมาลัยเรียงก้านเองบ้าง ไซ้ให้ผู้อื่นทำบ้าง ทำดอกไม้ช่อเองบ้าง ไซ้ให้ผู้อื่นทำบ้าง ทำดอกไม้พุ่มเองบ้าง ไซ้ให้ผู้อื่นทำบ้าง ทำดอกไม้เทริดเองบ้าง ไซ้ให้ผู้อื่นทำบ้าง ทำดอกไม้พวงเองบ้าง ไซ้ให้ผู้อื่นทำบ้าง ทำดอกไม้แผงสำหรับประดับบอกบ้าง ไซ้ให้ผู้อื่นทำบ้าง ภิกษุพวกนั้นนำไปเองบ้าง ไซ้ให้ผู้อื่นนำไปบ้าง ซึ่งมาลัยต่อก้าน นำไปเองบ้าง ไซ้ให้ผู้อื่นนำไปบ้าง ซึ่งมาลัยเรียงก้าน นำไปเองบ้าง ไซ้ให้ผู้อื่นนำไปบ้าง ซึ่งดอกไม้ช่อ นำไปเองบ้าง ไซ้ให้ผู้อื่นนำไปบ้าง ซึ่งดอกไม้พุ่ม นำไปเองบ้าง ไซ้ให้ผู้อื่นนำไปบ้าง ซึ่งดอกไม้เทริด นำไปเองบ้าง ไซ้ให้ผู้อื่นนำไปบ้าง ซึ่งดอกไม้พวง นำไปเองบ้าง ไซ้ให้ผู้อื่นนำไปบ้าง ซึ่งดอกไม้แผงสำหรับประดับบอก เพื่อกุลสตรี เพื่อกุลธิดา เพื่อกุมารีแห่งตระกูล เพื่อสะใภ้แห่งตระกูล เพื่อกุลทาสี ภิกษุพวกนั้นฉันอาหารในภาชนะอันเดียวกันบ้าง ดื่มน้ำในขันใบเดียวกันบ้าง นั่งบนอาสนะอันเดียวกันบ้าง นอนบนเตียงอันเดียวกันบ้าง นอนร่วมเครื่องลาดอันเดียวกันบ้าง นอนคลุมผ้าห่มผืนเดียวกันบ้าง นอนร่วมเครื่องลาดและคลุมผ้าห่มร่วมกันบ้าง กับกุลสตรี กุลธิดา กุมารีแห่งตระกูล สะใภ้แห่งตระกูล กุลทาสี ฉันอาหารในเวลาวิกาลบ้าง ดื่มน้ำเมาบ้าง ทัดทรงดอกไม้ของหอมและเครื่องลูบไล้บ้าง ฟ้อนรำบ้าง ขับร้องบ้าง ประโคมบ้าง เต้นรำบ้าง ฟ้อนรำกับหญิงฟ้อนรำบ้าง ขับร้องกับหญิงฟ้อนรำบ้าง ประโคมกับหญิงฟ้อนรำบ้าง เต้นรำกับหญิงฟ้อนรำบ้าง ฟ้อนรำกับหญิงขับร้องบ้าง ขับร้องกับหญิงขับร้องบ้าง ประโคมกับหญิงขับร้องบ้าง เต้นรำกับหญิงขับร้องบ้าง ฟ้อนรำกับหญิงประโคมบ้าง ขับร้องกับหญิงประโคมบ้าง ประโคมกับหญิงประโคมบ้าง เต้นรำกับหญิงประโคมบ้าง ฟ้อนรำกับหญิงเต้นรำบ้าง ขับร้องกับหญิงเต้นรำบ้าง ประโคมกับหญิงเต้นรำบ้าง เต้นรำกับหญิงเต้นรำบ้าง เล่นหมากรุกแถวละแปดตาบ้าง เล่นหมากรุกแถวละสิบตาบ้าง เล่นหมากเก็บบ้าง เล่นชิงนางบ้าง เล่นหมากไหวบ้าง เล่นโยนบ่วงบ้าง เล่นไม้หึ่งบ้าง เล่นฟาดให้เป็นรูปต่าง ๆ บ้าง เล่นสะกาบ้าง เล่นเป่าใบไม้บ้าง เล่นไถน้อย ๆ บ้าง เล่นหกคะเมนบ้าง เล่นไม้กั้งหันบ้าง เล่นดวงทรายด้วยใบไม้บ้าง เล่นรถน้อย ๆ บ้าง เล่นธนูน้อย ๆ บ้าง เล่นเขียนทายบ้าง เล่นทายใจบ้าง เล่น

เลียนคนพิการบ้าง หัดขี่ช้างบ้าง หัดขี่ม้าบ้าง หัดขี่รถบ้าง หัดยิงธนูบ้าง หัดเพลงอาวุธ
บ้าง วิ่งผลัดช้างบ้าง วิ่งผลัดม้าบ้าง วิ่งผลัดรถบ้าง วิ่งขับกันบ้าง วิ่งเบียดกันบ้าง
ผิวปากบ้าง ปรบมือบ้าง ปล้ำกันบ้าง ชกมวยกันบ้าง ปลูกฝ้ายสังฆาฏิ ณ กลางสถาน
เต็นท์แล้วพูดกับหญิงเพื่อนร่าอย่างนี้ว่า น้องหญิงเธอจงเพื่อนร่า ณ ที่นี้ ดังนี้บ้าง
ให้การคำนับบ้าง ประพุดตอณาจารย์อย่างต่าง ๆ บ้าง ...

[๘๗]

พระผู้มีพระภาครับสั่งให้ประชุมภิกษุสงฆ์ ... ทรงสอบถาม ... ทรงติเตียน ...
รับสั่งกะพระสารีบุตรและพระโมคคัลลานะว่า

ไปเถิดสารีบุตรและโมคคัลลานะ พวกเธอไปถึงชนบทกัฏฐาคีรีแล้วจง
ทำปัพพชาชนิยกรรรมแก่ภิกษุพวกอัสสชิและปุนัพพสุกะ จากชนบทกัฏฐาคีรี
เพราะภิกษุพวกนั้นเป็นสัทธิวิหาริกของพวกเธอ.

พวกข้าพระพุทธเจ้า จะทำปัพพชาชนิยกรรรมแก่ภิกษุพวกพระอัสสชิและ
พระปุนัพพสุกะจากชนบทกัฏฐาคีรี ได้ด้วยวิธีไร เพราะภิกษุพวกนั้นดุร้าย หยาบคาย
พระพุทธเจ้าข้า.

ดูกรสารีบุตรและโมคคัลลานะ ถ้าเช่นนั้นพวกเธอจงไปพร้อมด้วยภิกษุ
หลาย ๆ รูป.

อย่างนั้นพระพุทธเจ้าข้า.

วิธีทำปัพพชาชนิยกรรรม

[๘๘]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลปัพพชาชนิยกรรรม ฟังทำอย่างนี้ คือ ฟังใจท
ภิกษุพวกอัสสชิและปุนัพพสุกะก่อน ครั้นแล้วฟังให้พวกเธอให้การ แล้ว
ฟังปรับอาบัติ ครั้นแล้ว ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ ฟังประกาศให้สงฆ์ทราบ
ด้วยญัตติจตุตถกรรรมวาจา ว่าดังนี้

• กรรรมวาจาทำปัพพชาชนิยกรรรม

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุพวกพระอัสสชิและพระ-
ปุนัพพสุกะเหล่านี้ เป็นผู้ประทุษร้ายสกุล มีความประพฤติเลวทราม ความ
ประพฤติเลวทรามของภิกษุเหล่านี้ เขาได้เห็นอยู่ด้วย เขาได้ยินอยู่ด้วย
และสกุลทั้งหลายถูกภิกษุเหล่านี้ประทุษร้ายแล้ว เขาได้เห็นอยู่ด้วย เขา

ได้ยินอยู่ด้วย ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงทำปัพพาทนียกรรมแก่ภิกษุพวกพระอัสสชิและพระปุนัพพสุกะจากชนบทกัฏฐาคีรีว่า ภิกษุพวกพระอัสสชิและพระปุนัพพสุกะไม่พึงอยู่ในชนบทกัฏฐาคีรี **นี่เป็นญัตติ**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุพวกพระอัสสชิและพระปุนัพพสุกะเหล่านี้ เป็นผู้ประทุษร้ายสกุล มีความประพฤติเลวทราม ความประพฤติเลวทรามของภิกษุเหล่านี้ เขาได้เห็นอยู่ด้วย เขาได้ยินอยู่ด้วย และสกุลทั้งหลายถูกภิกษุเหล่านี้ประทุษร้ายแล้ว เขาได้เห็นอยู่ด้วย เขาได้ยินอยู่ด้วย สงฆ์ทำปัพพาทนียกรรมแก่ภิกษุพวกพระอัสสชิและพระปุนัพพสุกะจากชนบทกัฏฐาคีรีว่า ภิกษุพวกพระอัสสชิและพระปุนัพพสุกะไม่พึงอยู่ในชนบทกัฏฐาคีรี การทำปัพพาทนียกรรมแก่ภิกษุพวกพระอัสสชิและพระปุนัพพสุกะจากชนบทกัฏฐาคีรี ว่า ภิกษุพวกพระอัสสชิและพระปุนัพพสุกะไม่พึงอยู่ในชนบทกัฏฐาคีรี ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้แม้ครั้งที่สอง ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุพวกพระอัสสชิและพระปุนัพพสุกะเหล่านี้ เป็นผู้ประทุษร้ายสกุล มีความประพฤติเลวทราม ความประพฤติเลวทรามของภิกษุเหล่านี้ เขาได้เห็นอยู่ด้วย เขาได้ยินอยู่ด้วย และสกุลทั้งหลายถูกภิกษุเหล่านี้ประทุษร้ายแล้ว เขาได้เห็นอยู่ด้วย เขาได้ยินอยู่ด้วย สงฆ์ทำปัพพาทนียกรรมแก่ภิกษุพวกพระอัสสชิและพระปุนัพพสุกะ จากชนบทกัฏฐาคีรีว่า ภิกษุพวกพระอัสสชิและพระปุนัพพสุกะไม่พึงอยู่ในชนบทกัฏฐาคีรี การทำปัพพาทนียกรรมแก่ภิกษุพวกพระอัสสชิและพระปุนัพพสุกะ จากชนบทกัฏฐาคีรีว่า ภิกษุพวกพระอัสสชิและพระปุนัพพสุกะไม่พึงอยู่ในชนบทกัฏฐาคีรี ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้แม้ครั้งที่สาม ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุพวกพระอัสสชิและพระปุนัพพสุกะเหล่านี้ เป็นผู้ประทุษร้ายสกุล มีความประพฤติเลวทราม ความประพฤติเลวทรามของภิกษุเหล่านี้ เขาได้เห็นอยู่ด้วย เขาได้ยินอยู่ด้วย และสกุลทั้งหลายถูกภิกษุเหล่านี้ประทุษร้ายแล้ว เขาได้

เห็นอยู่ด้วย เขาได้ยินอยู่ด้วย สงฆ์ทำปัพพชาชนียกรรมแก่พวกพระอัสสชิ และพระปุนัพพสุกะ จากชนบทกัฏฐาคีรี ว่า ภิกษุพวกพระอัสสชิและพระปุนัพพสุกะ ไม่เพียงอยู่ในชนบทกัฏฐาคีรี การทำปัพพชาชนียกรรมแก่ภิกษุพวกพระอัสสชิและพระปุนัพพสุกะ จากชนบทกัฏฐาคีรี ว่า ภิกษุพวกพระอัสสชิและพระปุนัพพสุกะ ไม่เพียงอยู่ในชนบทกัฏฐาคีรี ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ปัพพชาชนียกรรม สงฆ์ทำแล้วแก่ภิกษุพวกพระอัสสชิและพระปุนัพพสุกะ จากชนบทกัฏฐาคีรี ว่า ภิกษุพวกพระอัสสชิและพระปุนัพพสุกะ ไม่เพียงอยู่ในชนบทกัฏฐาคีรี ชอบแก่สงฆ์ เหตุนี้จึงนึ่งข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

ลักษณะกรรมไม่เป็นธรรม ๑๒ หมวด

• หมวดที่ ๑

[๘๙]

๗๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ปัพพชาชนียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เป็นกรรมไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี คือ

๑. ทำลับหลัง
๒. ไม่สอบถามก่อนแล้วทำ
๓. ทำไม่ตามปฏิญาณ

• หมวดที่ ๒

[๙๐]

๗๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ปัพพชาชนียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี คือ

๑. ทำเพราะไม่ต้องอาบัติ
๒. ทำเพราะอาบัติมิใช่เป็นเทศนาคามินี
๓. ทำเพราะอาบัติที่แสดงแล้ว

• หมวดที่ ๓

[๙๑]

๗๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ปัพพาทนียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรม**ไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี** คือ

๑. ไม่โจทก์ก่อนแล้วทำ
๒. ไม่ให้จำเลยให้การก่อนแล้วทำ
๓. ไม่ปรับอาบัติแล้วทำ

• หมวดที่ ๔

[๙๒]

๘๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ปัพพาทนียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรม**ไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี** คือ

๑. ทำลับหลัง
๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
๓. สงฆ์เป็นวรรคทำ

• หมวดที่ ๕

๘๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ปัพพาทนียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรม**ไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี** คือ

๑. ไม่สอบถามก่อนแล้วทำ
๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
๓. สงฆ์เป็นวรรคทำ

• หมวดที่ ๖

๘๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ปัพพาทนียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรม**ไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี** คือ

๑. ทำไม่ตามปฏิญาณ
๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
๓. สงฆ์เป็นวรรคทำ

• หมวดที่ ๗

๘๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ปัพพาทนียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรม**ไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี** คือ

๑. ทำเพราะไม่ต้องอาบัติ
๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
๓. สงฆ์เป็นวรรคทำ

• หมวดที่ ๘

๘๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ปัพพาทนียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรม**ไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี** คือ

๑. ทำเพราะอาบัติมิใช่เป็นเทศนาคามินี
๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
๓. สงฆ์เป็นวรรคทำ

• หมวดที่ ๙

๘๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ปัพพาทนียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรม**ไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี** คือ

๑. ทำเพราะอาบัติที่แสดงแล้ว
๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
๓. สงฆ์เป็นวรรคทำ

• หมวดที่ ๑๐

๘๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ปัพพาทนียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรม**ไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี** คือ

๑. ไม่โจทก์ก่อนแล้วทำ
๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
๓. สงฆ์เป็นวรรคทำ

• หมวดที่ ๑๑

๘๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ปัพพาทนียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี คือ

๑. ไม่ให้จำเลยให้การก่อนแล้วทำ
๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
๓. สงฆ์เป็นพรรคทำ

• หมวดที่ ๑๒

๘๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ปัพพาทนียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี คือ

๑. ไม่ปรับอาบัติแล้วทำ
๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
๓. สงฆ์เป็นพรรคทำ

ลักษณะกรรมเป็นธรรม ๑๒ หมวด

• หมวดที่ ๑

[๙๓]

๘๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ปัพพาทนียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. ทำต่อหน้า
๒. สอบถามก่อนแล้วทำ
๓. ทำตามปฎิญาณ

• หมวดที่ ๒

[๙๔]

๙๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ปัพพาทนียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. ทำเพราะต้องอาบัติ
๒. ทำเพราะอาบัติเป็นเทศนาคามินี
๓. ทำเพราะอาบัตียังไม่ได้แสดง

• หมวดที่ ๓
[๙๕]

๙๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ปัพพาทนียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. โจทก่อนแล้วทำ
๒. ให้จำเลยให้การก่อนแล้วทำ
๓. ปรับอาบัติแล้วทำ

• หมวดที่ ๔
[๙๖]

๙๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ปัพพาทนียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. ทำต่อหน้า
๒. ทำโดยธรรม
๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

• หมวดที่ ๕
[๙๗]

๙๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ปัพพาทนียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. สอบถามก่อนแล้วทำ
๒. ทำโดยธรรม
๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

• หมวดที่ ๖

[๙๘]

๙๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ปัพพาทนียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. ทำตามปฏิญาณ
๒. ทำโดยธรรม
๓. สงฆ์พร้อมกันทำ

• หมวดที่ ๗

[๙๙]

๙๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ปัพพาทนียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. ทำเพราะต้องอาบัติ
๒. ทำโดยธรรม
๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

• หมวดที่ ๘

[๑๐๐]

๙๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ปัพพาทนียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. ทำเพราะอาบัติเป็นเทศนาคามินี
๒. ทำโดยธรรม
๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

• หมวดที่ ๙

[๑๐๑]

๙๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ปัพพาทนียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. ทำเพราะอาบัติยังไม่ได้แสดง
๒. ทำโดยธรรม
๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

• หมวดที่ ๑๐

[๑๐๒]

๙๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ปัพพาทนียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ
๑. โจทก์ก่อนแล้วทำ
 ๒. ทำโดยธรรม
 ๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

• หมวดที่ ๑๑

[๑๐๓]

๙๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ปัพพาทนียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ
๑. ให้จำเลยให้การก่อนแล้วทำ
 ๒. ทำโดยธรรม
 ๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

• หมวดที่ ๑๒

[๑๐๔]

๑๐๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ปัพพาทนียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ
๑. ปรับอาบัติแล้วทำ
 ๒. ทำโดยธรรม
 ๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

ข้อที่สงฆ์จำนง ๑๔ หมวด

• หมวดที่ ๑

[๑๐๕]

๑๐๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๓ เมื่อสงฆ์จำนง จะพึงลงปีพพานิยกรรมาก็ได้ คือ

๑. เป็นผู้ก่อความบาดหมาง ก่อการทะเลาะ ก่อการวิวาท ก่อความอื้อฉาว ก่ออธิกรณในสงฆ์
๒. เป็นพาล ไม่ฉลาด มีอาบัติมาก มีมรรยาทไม่สมควร
๓. อยู่คลุกคลีกับคฤหัสถ์ด้วยการคลุกคลีอันไม่สมควร

• หมวดที่ ๒

[๑๐๖]

๑๐๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เมื่อสงฆ์จำนง จะพึงลงปีพพานิยกรรมาก็ได้ คือ

๑. เป็นผู้มีศีลวิบัติ ในอริศีล
๒. เป็นผู้มีอาจารย์วิบัติ ในอรัญญา
๓. เป็นผู้ที่มีปฏิญญวิบัติ ในอดิปฏิญญ

• หมวดที่ ๓

[๑๐๗]

๑๐๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เมื่อสงฆ์จำนง จะพึงลงปีพพานิยกรรมาก็ได้ คือ

๑. กล่าวติเตียนพระพุทธเจ้า
๒. กล่าวติเตียนพระธรรม
๓. กล่าวติเตียนพระสงฆ์

• หมวดที่ ๔

[๑๐๘]

๑๐๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เมื่อสงฆ์จำนง จะพึงลงปีพพานิยกรรมาก็ได้ คือ

๑. เล่นคะนองกาย
๒. เล่นคะนองวาจา
๓. เล่นคะนองกายและวาจา

• หมวดที่ ๕
[๑๐๙]

๑๐๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เมื่อสงฆ์
จำนง จะพึงลงปัพพาชนียกรรมก็ได้ คือ

๑. ประพฤติอนาจารทางกาย
๒. ประพฤติอนาจารทางวาจา
๓. ประพฤติอนาจารทางกายและวาจา

• หมวดที่ ๖
[๑๑๐]

๑๐๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เมื่อสงฆ์
จำนง จะพึงลงปัพพาชนียกรรมก็ได้ คือ

๑. บังอาจลบหลู่พระบัญญัติทางกาย
๒. บังอาจลบหลู่พระบัญญัติทางวาจา
๓. บังอาจลบหลู่พระบัญญัติทางกายและวาจา

• หมวดที่ ๗
[๑๑๑]

๑๐๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เมื่อสงฆ์
จำนง จะพึงลงปัพพาชนียกรรมก็ได้ คือ

๑. ประกอบมิจฉาชีพทางกาย
๒. ประกอบมิจฉาชีพทางวาจา
๓. ประกอบมิจฉาชีพทางกายและวาจา

• หมวดที่ ๘
[๑๑๒]

๑๐๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อสงฆ์จำนง จะพึงลงปัพพาชนียกรรมแก่ภิกษุ ๓ รูป คือ

๑. รูปหนึ่งเป็นผู้ก่อความบาดหมาง ก่อการทะเลาะ ก่อการวิวาท ก่อความอื้อฉาว ก่ออธิกรณ์ในสงฆ์
๒. รูปหนึ่งเป็นพาล ไม่ฉลาด มีวิบัติมาก มีมรรยาทไม่สมควร
๓. รูปหนึ่งอยู่คลุกคลีกับคฤหัสถ์ ด้วยการคลุกคลีอันไม่สมควร

• หมวดที่ ๙
[๑๑๓]

๑๐๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อสงฆ์จำนง จะพึงลงปัพพาชนียกรรมแก่ภิกษุ ๓ รูป แม้อื่นอีกก็ได้ คือ

๑. รูปหนึ่งเป็นผู้มีศีลวิบัติ ในอธิศีล
๒. รูปหนึ่งเป็นผู้มีอาจารย์วิบัติ ในอรัญญิก
๓. รูปหนึ่งเป็นผู้มีปฏิญญาวิบัติ ในอติปฏิญญา

• หมวดที่ ๑๐
[๑๑๔]

๑๑๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อสงฆ์จำนง จะพึงลงปัพพาชนียกรรมแก่ภิกษุ ๓ รูป แม้อื่นอีกก็ได้ คือ

๑. รูปหนึ่งกล่าวติเตียนพระพุทธเจ้า
๒. รูปหนึ่งกล่าวติเตียนพระธรรม
๓. รูปหนึ่งกล่าวติเตียนพระสงฆ์

• หมวดที่ ๑๑
[๑๑๕]

๑๑๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อสงฆ์จำนง จะพึงลงปัพพาชนียกรรมแก่ภิกษุ ๓ รูป แม้อื่นอีกก็ได้ คือ

๑. รูปหนึ่งเล่นคะนองกาย
๒. รูปหนึ่งเล่นคะนองวาจา
๓. รูปหนึ่งเล่นคะนองกายและวาจา

• หมวดที่ ๑๒
[๑๑๖]

๑๑๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อสงฆ์จำนง จะพึงลงปีพพานियกรรมแก่
ภิกษุ ๓ รูป แม้อื่นอีกก็ได้ คือ
๑. รูปหนึ่งประพตือนาจารทางกาย
 ๒. รูปหนึ่งประพตือนาจารทางวาจา
 ๓. รูปหนึ่งประพตือนาจารทางกายและวาจา

• หมวดที่ ๑๓
[๑๑๗]

๑๑๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อสงฆ์จำนง จะพึงลงปีพพานियกรรมแก่
ภิกษุ ๓ รูป แม้อื่นอีกก็ได้ คือ
๑. รูปหนึ่งบังอาจลบล้างพระบัญญัติทางกาย
 ๒. รูปหนึ่งบังอาจลบล้างพระบัญญัติทางวาจา
 ๓. รูปหนึ่งบังอาจลบล้างพระบัญญัติทางกายและวาจา

• หมวดที่ ๑๔
[๑๑๘]

๑๑๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อสงฆ์จำนง จะพึงลงปีพพานियกรรมแก่
ภิกษุ ๓ รูป แม้อื่นอีกก็ได้ คือ
๑. รูปหนึ่งประกอบมิจฉาชีพทางกาย
 ๒. รูปหนึ่งประกอบมิจฉาชีพทางวาจา
 ๓. รูปหนึ่งประกอบมิจฉาชีพทางกายและวาจา

วัตร ๑๘ ข้อในปัพพาทนียกรรม

[๑๑๙]

๑๑๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุที่ถูกสงฆ์ลงปัพพาทนียกรรมแล้ว ต้อง
ประพฤติโดยชอบ

๑๑๖. วิธีประพฤติโดยชอบในปัพพาทนียกรรมนั้น ดังต่อไปนี้

๑. ไม่พึงให้อุปสมบท
๒. ไม่พึงให้ศีล
๓. ไม่พึงให้สามเณรอุปฐาก
๔. ไม่พึงรับสมมติเป็นผู้สั่งสอนภิกษุณี
๕. แม้ได้รับสมมติแล้ว ก็ไม่พึงสั่งสอนภิกษุณี
๖. ถูกสงฆ์ลงปัพพาทนียกรรมเพราะอาบัติใด ไม่พึงต้องอาบัตินั้น
๗. ไม่พึงต้องอาบัติอื่นอันเช่นกัน
๘. ไม่พึงต้องอาบัติอันเลวทรามกว่านั้น
๙. ไม่พึงติกรรม
๑๐. ไม่พึงติภิกษุทั้งหลายผู้ทำกรรม
๑๑. ไม่พึงห้ามอุโบสถแก่ปกติตตะภิกษุ
๑๒. ไม่พึงห้ามปวารณาแก่ปกติตตะภิกษุ
๑๓. ไม่พึงทำการไต่สวน
๑๔. ไม่พึงเริ่มอนุวาทาธิกรณ์
๑๕. ไม่พึงยังภิกษุอื่นให้ทำโองาส
๑๖. ไม่พึงโจทภิกษุอื่น
๑๗. ไม่พึงให้ภิกษุอื่นให้การ
๑๘. ไม่พึงช่วยภิกษุกับภิกษุให้สู้อธิกรณ์กัน.

ภิกษุสงฆ์เดินทางไปลงโทษ

[๑๒๐]

ครั้งนั้น ภิกษุสงฆ์มีพระสารีบุตรและพระโมคคัลลานะเป็นประมุขได้ไปสู่ชนบท
กัฎฐาครี แล้วลงปีพพานิยกรรมแก่พวกภิกษุอัสสชิและปุนัพพสุกะ จากชนบทกัฎฐาครี
ว่า พวกภิกษุอัสสชิและปุนัพพสุกะไม่พึงอยู่ในชนบทกัฎฐาครี

พวกภิกษุอัสสชิและปุนัพพสุกะเหล่านั้น ถูกสงฆ์ลงปีพพานิยกรรมแล้ว
ไม่ประพฤติโดยชอบ ไม่หายเย่อหยิ่ง ไม่ประพฤติแก้ตัว ไม่ขอขมาภิกษุทั้งหลาย
ยังด่า ยังบริภาษการกสงฆ์ ยังใส่ความว่า ลำเอียงเพราะความพอใจ ลำเอียงเพราะ
ความขัดเคือง ลำเอียงเพราะความหลง ลำเอียงเพราะความกลัว หลีกไปเสียก็มี
สึกเสียก็มี บรรดาภิกษุที่เป็นผู้มักน้อย ... ต่างพากันเพ่งโทษ ตีเตียน ...

[๑๒๑]

พระผู้มีพระภาครับสั่งให้ประชุมภิกษุสงฆ์ ... ทรงสอบถาม ... ทรงตีเตียน ...
รับสั่งว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนั้นแล สงฆ์จึงระงับปีพพานิยกรรม.

วัตรที่ไม่ควรระงับ ๑๘ ข้อ ๓ หมวด

• หมวดที่ ๑

[๑๒๒]

๑๑๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย สงฆ์ไม่พึงระงับปีพพานิยกรรมแก่ภิกษุ
ผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ คือ

๑. ให้อุปสมบท
๒. ให้นิสังย
๓. ให้สามเณรอุปัฏฐาก
๔. รับสมมติเป็นผู้สั่งสอนภิกษุณี
๕. แม้ได้รับสมมติแล้ว ก็ยังสั่งสอนภิกษุณี

• หมวดที่ ๒

[๑๒๓]

๑๑๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย สงฆ์ไม่พึงระงับปีพพานิยกรรมแก่ภิกษุ
ผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก คือ

๑. ถูกสงฆ์ลงปีพาศนียกรรมเพราะอาบัติใด ต้องอาบดินนั้น
๒. ต้องอาบดินอื่นอันเช่นกัน
๓. ต้องอาบดินอันเลวทรามกว่านั้น
๔. ติกรรม
๕. ติภิกษุทั้งหลายผู้ทำกรรม

• **หมวดที่ ๓**

[๑๒๔]

๑๑๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **สงฆ์ไม่พึงระงับปีพาศนียกรรมแก่ภิกษุ** ผู้ประกอบด้วยองค์ ๘ คือ

๑. ห้ามอุโบสถแก่ปกติตตะภิกษุ
๒. ห้ามปวารณาแก่ปกติตตะภิกษุ
๓. ทำการไต่สวน
๔. เริ่มอนุวาทาธิกรณ์
๕. ยิงภิกษุอื่นให้ทำโอกาส
๖. โจมภิกษุอื่น
๗. ให้ภิกษุอื่นให้การ
๘. ช่วยภิกษุกับภิกษุให้สู้อธิกรณ์กัน

วัตรที่ควรระงับ ๑๘ ข้อ ๓ หมวด

[๑๒๕]

๑๒๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **สงฆ์พึงระงับปีพาศนียกรรมแก่ภิกษุ** ผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ คือ

๑. ไม่ให้อุปสมบท
๒. ไม่ให้นิตย
๓. ไม่ให้สามเณรอุปัฏฐาก
๔. ไม่รับสมมติเป็นผู้สั่งสอนภิกษุณี
๕. แม้ได้รับสมมติแล้ว ก็ไม่สั่งสอนภิกษุณี

• หมวดที่ ๒

[๑๒๖]

๑๒๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **สงฆ์พึงระงับปีพพานิยกรรม**แก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก คือ

๑. ถูกสงฆ์ลงปีพพานิยกรรมเพราะอาบัติใด ไม่ต้องอาบตินั้น
๒. ไม่ต้องอาบตี้อันอื่นเช่นกัน
๓. ไม่ต้องอาบตี้อันเลวทรามกว่านั้น
๔. ไม่ติกรรม
๕. ไม่ติภิกษุทั้งหลายผู้ทำกรรม

• หมวดที่ ๓

[๑๒๗]

๑๒๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **สงฆ์พึงระงับปีพพานิยกรรม**แก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๘ คือ

๑. ไม่ห้ามอุโบสถแก่ปกติตตะภิกษุ
๒. ไม่ห้ามปวารณาแก่ปกติตตะภิกษุ
๓. ไม่ทำการไต่สวน
๔. ไม่เริ่มอนุวาทาธิกรณ์
๕. ไม่ยังภิกษุอื่นให้ทำโอกาส
๖. ไม่โจทภิกษุอื่น
๗. ไม่ให้ภิกษุอื่นให้การ
๘. ไม่ช่วยภิกษุกับภิกษุให้สู้อธิกรณ์กัน

วิธีระงับปีพพานิยกรรม

[๑๒๘]

๑๒๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แล**สงฆ์พึงระงับปีพพานิยกรรม**อย่างนี้ คือ ภิกษุที่ถูกลงปีพพานิยกรรมนั้น พึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์ เฉวียงป่า ไหว้เท้าภิกษุทั้งหลายผู้แก่พรรษากว่า แล้วนั่งกระโหย่ง ประคองอัญชลี กล่าวคำขอระงับกรรมนั้นอย่างนี้ ว่าดังนี้

• **คำขอระงับปีพพานิยกรรม**

ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้าถูกสงฆ์ลงปีพพานิยกรรมแล้ว ประพฤติโดยชอบ หายเยอหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ บัดนี้ข้าพเจ้าขอระงับปีพพานิยกรรม

ฟังขอแม้ครั้งที่สอง ฟังขอแม้ครั้งที่สาม

ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ ฟังประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจา ว่าดังนี้

• **กรรมวาจาระงับปีพพานิยกรรม**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุมิชื่อนี้รูปนี้ ถูกสงฆ์ลงปีพพานิยกรรมแล้ว ประพฤติโดยชอบ หายเยอหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ บัดนี้ ขอระงับปีพพานิยกรรม ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงระงับปีพพานิยกรรม แก่ภิกษุมิชื่อนี้ **นี่เป็นญัตติ**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุมิชื่อนี้รูปนี้ ถูกสงฆ์ลงปีพพานิยกรรมแล้ว ประพฤติโดยชอบ หายเยอหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ บัดนี้ขอระงับปีพพานิยกรรม สงฆ์ระงับปีพพานิยกรรมแก่ภิกษุมิชื่อนี้ การระงับปีพพานิยกรรมแก่ภิกษุมิชื่อนี้ ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้แม้ครั้งที่สอง ...

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้แม้ครั้งที่สาม ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุมิชื่อนี้รูปนี้ ถูกสงฆ์ลงปีพพานิยกรรมแล้ว ประพฤติโดยชอบ หายเยอหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ บัดนี้ขอระงับปีพพานิยกรรม สงฆ์ระงับปีพพานิยกรรม แก่ภิกษุมิชื่อนี้ การระงับปีพพานิยกรรมแก่ภิกษุมิชื่อนี้ ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ปีพพานิยกรรมอันสงฆ์ระงับแล้วแก่ภิกษุมิชื่อนี้ ชอบแก่สงฆ์ เหตุนี้จึงนี้ ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

ปฏิสนธิกรรม ที่ ๔

พระสูตรกับจิตตะคหบดี

[๑๓๐]

...จิตตะคหบดีได้ทราบข่าวแน่นอนว่า พระเถระหลายรูปมาถึงเมืองมัจฉิกาสนทน์แล้ว โดยลำดับ จึงเข้าไปในสำนักของพระเถระ ครั้นแล้วจึงอภิวัตพระเถระทั้งหลายแล้วนั้น ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ท่านพระสารีบุตรได้ชี้แจงให้จิตตะคหบดีผู้นั่งเรียบร้อยแล้ว ให้เห็นแจ้ง สมათาน อาจหาญ ว่าเรื่อง ด้วยธรรมิกถา ครั้นจิตตะคหบดีอันท่านพระสารีบุตรชี้แจง ให้เห็นแจ้ง สมათาน อาจหาญ ว่าเรื่อง ด้วยธรรมิกถาแล้ว ได้กล่าวคำอาราธนาแก่พระเถระทั้งหลายว่า ขอพระเถระทั้งหลายจงกรุณารับอาคันตุกะภัตรของข้าพเจ้า เพื่อเจริญบุญกุศลและปิติปราโมทย์ในวันพรุ่งนี้ด้วยเถิด เจ้าข้า พระเถระทั้งนั้นรับอาราธนาด้วยอาการดุษณิภาพ.

[๑๓๑]

ครั้นจิตตะคหบดี ทราบการรับอาราธนาของพระเถระทั้งหลายแล้ว ลุกจากที่นั่งไหว้พระเถระทั้งหลาย ทำประทักษิณแล้วเข้าไปหาท่านพระสูตรมถึงสำนัก นมัสการแล้วได้ยืนอยู่ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ครั้นแล้วได้กราบเรียนอาราธนาท่านพระสูตรมดังนี้ว่า ขอพระคุณเจ้าสูตรม จงกรุณารับภัตอาหารของข้าพเจ้า เพื่อเจริญบุญกุศลปิติและปราโมทย์ในวันพรุ่งนี้ พร้อมกับพระเถระทั้งหลายด้วยเถิด เจ้าข้า

ที่นั่น ท่านพระสูตรมคิดว่า ครั้งก่อน ๆ จิตตะคหบดีนี้ประสงค์จะนิมนต์สงฆ์ คณะ หรือ บุคคล คราวใด จะไม่บอกเราก่อนแล้วนิมนต์สงฆ์ คณะ หรือ บุคคลไม่เคยมี แต่เดี๋ยวนี้เขาไม่บอกเราก่อน แล้วนิมนต์พระเถระทั้งหลาย เดียวนี้จิตตะคหบดีนี้หลบหลู่เมินเฉย ไม่ยินดีในเราเสียแล้ว จึงได้กล่าวคำนี้แก่จิตตะคหบดีว่า ออย่าเลย คหบดี อาตมาไม่รับนิมนต์

จิตตะคหบดี ได้กราบเรียนอาราธนาท่านพระสูตรมเป็นคำรบสอง ...

ท่านพระสูตรมตอบปฏิเสธเป็นคำรบสอง

จิตตะคหบดี ได้กราบเรียนอาราธนาท่านพระสูตรมเป็นคำรบสาม ...

ท่านพระสูตรมตอบปฏิเสธเป็นคำรบสาม

ที่นั่น จิตตะคหบดีคิดว่า จักทำอะไรแก่เรา เมื่อพระคุณเจ้าสูตรมรับนิมนต์ หรือ ไม่รับนิมนต์ แล้วไหว้ท่านพระสูตรมทำประทักษิณกลับไป.

[๑๓๒]

ครั้งนั้น จิตตะคหบดีสั่งให้ตกแต่งขาทนียโภชนียาหารอันประณีตถวายพระเถระทั้งหลายโดยผ่านราตรีนั้น จึงทำนพระสูตรมคคิดว่า ถ้ากระไร เราพึงตรวจดูขาทนียโภชนียาหารที่จิตตะคหบดีตกแต่งถวายพระเถระทั้งหลาย ครั้นถึงเวลาเช้า นุ่งอันตราวาสกแล้ว ถือบาตรจีวร เข้าไปสู่निเวศน์ของจิตตะคหบดี แล้วนั่งบนอาสนะที่เขาจัดถวาย

ที่นั่น จิตตะคหบดีเข้าไปหาทำนพระสูตรม นมัสการแล้วนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ทำนพระสูตรมได้กล่าวคำนี้แก่จิตตะคหบดี ผู้นั่งเรียบร้อยแล้วว่า ทำนคหบดี ขาทนียโภชนียาหารนี้ ทำนตกแต่งไว้มากนัก แต่ของสิ่งหนึ่ง ที่เขาเรียกว่า ขนมแดกกา ไม่มีในจำนวนนี้

จิตตะคหบดีกล่าวความตำหนิว่า ทำนเจ้าข้า เมื่อพระพุทฺธพจน์มากมายมีอยู่ แต่พระคุณเจ้าสูตรมมากกล่าวว่า ขนมแดกกา ซึ่งเป็นคำเล็กน้อย

ทำนเจ้าข้า เรื่องเคยมีมาแล้ว พ่อค้าชาวทักซิณนาท ได้ไปสู่ชนบทแถบตะวันออก พวกเขาฆ่าแม่ไก่มาแต่ที่นั่น ต่อมาแม่ไก่นั้นสมสู่อยู่ด้วยพ่อกา ก็ออกลูกมา คราวใดลูกไก่นั้นปรารถนาจะร้องอย่างกา คราวนั้นย่อมร้องเสียงการะคนไก่ คราวใดปรารถนาจะขันอย่างไก่ คราวนั้นย่อมขันเสียงไก่ระคนกา ฉนั้นใด เมื่อพระพุทฺธพจน์มากมายมีอยู่ พระคุณเจ้าสูตรมมากกล่าวว่า ขนมแดกกาซึ่งเป็น คำเล็กน้อย ก็ฉนั้นนั่นเหมือนกัน

คหบดี ทำนด่าอาตมา คหบดี ทำนบริภาษอาตมา คหบดี นั้น อวาสของทำนอาตมาจักหลีกไปจากอวาสนั้น

ทำนเจ้าข้า ข้าพเจ้ามิได้ด่า มิได้บริภาษพระคุณเจ้าสูตรม ขออาราธนาพระคุณเจ้าสูตรมจงอยู่ในวิหารอัมพาวุกถวัน อันเป็นสถานรื่นรมย์ เขตเมืองมัจฉิกาสนท ข้าพเจ้าจักทำการชวนช่วยจีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และคิลานปัจจัยเภสัชบริขารแก่พระคุณเจ้าสูตรม

ทำนพระสูตรม ได้กล่าวคำนี้แก่จิตตะคหบดีเป็นคำรบสอง ...

จิตตะคหบดี กล่าวตอบเป็นคำรบสอง ...

ทำนพระสูตรม ได้กล่าวคำนี้แก่จิตตะคหบดีเป็นคำรบสามว่า คหบดี ทำนด่าอาตมา คหบดี ทำนบริภาษอาตมา คหบดี นั้นอวาสของทำน อาตมาจักหลีกไปจากอวาสนั้น

พระคุณเจ้าสุธรรมจักไปที่ไหน เจ้าข้า

คหบดี อาตมาจักไปพระนครสาวัตถี เพื่อเฝ้าพระผู้มีพระภาค

ท่านเจ้าข้า ถ้าเช่นนั้น ถ้อยคำอันใดที่พระคุณเจ้าได้กล่าวแล้ว และถ้อยคำอันใดที่ข้าพเจ้าได้กล่าวแล้ว ขอท่านจงกราบทูลถ้อยคำอันนั้นทั้งหมดแด่พระผู้มีพระภาค แต่ข้อที่พระคุณเจ้าสุธรรมจะฟังกลับมาเมื่อมีจักกาสน์อีก นั้นไม่อัศจรรย์เลย เจ้าข้า.

• พระสุธรรมเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาค

[๑๓๓]

ครั้งนั้น ท่านพระสุธรรมเก็บเสนาสนะแล้ว ถือบาตรจีวรเดินไปทางพระนครสาวัตถี ถึงพระนครสาวัตถี พระเชตวันอารามของอนาถบิณฑิกคหบดี โดยลำดับ เข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาค แล้วถวายบังคม นั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ครั้นแล้วกราบทูลถ้อยคำที่ตนกับคหบดีได้ตอบกัน ให้พระผู้มีพระภาคทรงทราบทุกประการ.

• ทรงติเตียน

[๑๓๔]

พระผู้มีพระภาคทรงติเตียน ... รับสั่งว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าเช่นนั้น สงฆ์จงทำปฏิสารณียกรรมแก่ภิกษุสุธรรม คือ ให้เธอขอขมาจิตตะคหบดี.

วิธีทำปฏิสารณียกรรม

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แล วิธีทำปฏิสารณียกรรมพึงทำอย่างนี้ พึงใจภิกษุสุธรรมก่อน ครั้นแล้วพึงให้เธอให้การ แล้วพึงปรับอาบัติ ครั้นแล้วภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติ จตุตถกรรมวาจา ว่าดังนี้

• กรรมวาจาทำปฏิสารณียกรรม

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุสุธรรมนี้ พุดกต พุดข่ม จิตตะคหบดี ผู้มีศรัทธาเลื่อมใส เป็นทายก กับปิยการก ผู้บำรุงสงฆ์ ด้วยถ้อยคำ

อันแล้ว ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงทำปฏิสารณียกรรม แก่ภิกษุสุธรรม คือ ให้เธอขอขมาจิตตະคหบดี นี้เป็นบัญญัติ

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุสุธรรมนี้ พุดกต พุดข่ม จิตตະคหบดี ผู้มีศรัทธาเลื่อมใส เป็นทายก กับปิยการก ผู้บำรุงสงฆ์ ด้วย ถ้อยคำอันแล้ว สงฆ์ทำปฏิสารณียกรรมแก่ภิกษุสุธรรม คือ ให้เธอขอขมา จิตตະคหบดี การทำปฏิสารณียกรรมแก่ภิกษุสุธรรม คือ ให้เธอขอขมา จิตตະคหบดี ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพุด

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้แม้ครั้งที่สอง ...

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้แม้ครั้งที่สาม ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุสุธรรมนี้ พุดกต พุดข่ม จิตตະคหบดี ผู้มีศรัทธาเลื่อมใส เป็นทายก กับปิยการก ผู้บำรุงสงฆ์ ด้วยถ้อยคำอันแล้ว สงฆ์ทำปฏิสารณียกรรมแก่ ภิกษุสุธรรม คือ ให้เธอขอขมาจิตตະคหบดี การทำปฏิสารณียกรรมแก่ภิกษุ สุธรรม คือ ให้เธอขอขมาจิตตະคหบดี ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพุด

ปฏิสารณียกรรมอันสงฆ์ทำแล้วแก่ภิกษุสุธรรม คือ ให้เธอขอขมา จิตตະคหบดี ชอบแก่สงฆ์ เหตุนี้จึงนั่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

ลักษณะกรรมไม่เป็นธรรม ๑๒ หมวด

• หมวดที่ ๑

[๑๓๕]

๑๒๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ปฏิสารณียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เป็น กรรมไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ตี คือ

๑. ทำลับหลัง
๒. ไม่สอบถามก่อนแล้วทำ
๓. ทำไม่ตามปฏิญาณ

• หมวดที่ ๒

[๑๓๖]

๑๒๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ปฏิสารณียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรม**ไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี** คือ

๑. ทำเพราะไม่ต้องอาบัติ
๒. ทำเพราะอาบัติมิใช่เป็นเทศนาคามินี
๓. ทำเพราะอาบัติที่แสดงแล้ว

• หมวดที่ ๓

[๑๓๗]

๑๒๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ปฏิสารณียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรม**ไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี**

๑. คือ ไม่โจทก์ก่อนแล้วทำ
๒. ไม่ให้จำเลยให้การก่อนแล้วทำ
๓. ไม่ปรับอาบัติแล้วทำ

• หมวดที่ ๔

[๑๓๘]

๑๒๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ปฏิสารณียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรม**ไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี** คือ

๑. ทำลับหลัง
๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
๓. สงฆ์เป็นพรรคทำ

• หมวดที่ ๕

[๑๓๙]

๑๒๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ปฏิสารณียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรม**ไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี** คือ

๑. ไม่สอบถามก่อนแล้วทำ
๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
๓. สงฆ์เป็นพรรคทำ

• หมวดที่ ๖

[๑๔๐]

๑๒๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ปฏิสารณียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี คือ

๑. ทำไม่ตามปฏิญาณ
๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
๓. สงฆ์เป็นวรรคทำ

• หมวดที่ ๗

[๑๔๑]

๑๓๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ปฏิสารณียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี คือ

๑. ทำเพราะไม่ต้องอาบัติ
๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
๓. สงฆ์เป็นวรรคทำ

• หมวดที่ ๘

[๑๔๒]

๑๓๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ปฏิสารณียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี คือ

๑. ทำเพราะอาบัติมิใช่เป็นเทศนาคามินี
๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
๓. สงฆ์เป็นวรรคทำ

• หมวดที่ ๙

[๑๔๓]

๑๓๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ปฏิสารณียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี คือ

๑. ทำเพราะอาบัติที่แสดงแล้ว
๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
๓. สงฆ์เป็นวรรคทำ

• หมวดที่ ๑๐

[๑๔๔]

๑๓๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ปฏิสารณียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรม**ไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี** คือ

๑. ไม่ใจทัก่อนแล้วทำ
๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
๓. สงฆ์เป็นพรรคทำ

• หมวดที่ ๑๑

[๑๔๕]

๑๓๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ปฏิสารณียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรม**ไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี** คือ

๑. ไม่ให้จำเลยให้การก่อนแล้วทำ
๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
๓. สงฆ์เป็นพรรคทำ

• หมวดที่ ๑๒

[๑๔๖]

๑๓๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ปฏิสารณียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรม**ไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี** คือ

๑. ไม่ปรับอาบัติแล้วทำ
๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
๓. สงฆ์เป็นพรรคทำ

ลักษณะกรรมเป็นธรรม ๑๒ หมวด

• หมวดที่ ๑

[๑๔๗]

๑๓๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ปฏิสารณียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เป็นกรรม**เป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว** คือ

๑. ทำต่อหน้า
๒. สอบถามก่อนแล้วทำ
๓. ทำตามปฎิญาณ

• **หมวดที่ ๒**

[๑๔๘]

๑๓๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ปฏิสรวณียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ
๑. ทำเพราะต้องอาบัติ
 ๒. ทำเพราะอาบัติเป็นเทศนาคามินี
 ๓. ทำเพราะอาบัตียังมิได้แสดง

• **หมวดที่ ๓**

[๑๔๙]

๑๓๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ปฏิสรวณียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ
๑. โจทก์ก่อนแล้วทำ
 ๒. ให้จำเลยให้การก่อนแล้วทำ
 ๓. ปรับอาบัติแล้วทำ

• **หมวดที่ ๔**

[๑๕๐]

๑๓๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ปฏิสรวณียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ
๑. ทำต่อหน้า
 ๒. ทำโดยธรรม
 ๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

• **หมวดที่ ๕**

[๑๕๑]

๑๔๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ปฏิสรวณียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. สอบถามก่อนแล้วทำ
๒. ทำโดยธรรม
๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

• หมวดที่ ๖

[๑๕๒]

๑๔๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ปฏิสารณียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. ทำตามปฏิญาณ
๒. ทำโดยธรรม
๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

• หมวดที่ ๗

[๑๕๓]

๑๔๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ปฏิสารณียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. ทำเพราะต้องอาบัติ
๒. ทำโดยธรรม
๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

• หมวดที่ ๘

[๑๕๔]

๑๔๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ปฏิสารณียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. ทำเพราะอาบัติเป็นเทศนาคามินี
๒. ทำโดยธรรม
๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

• หมวดที่ ๙
[๑๕๕]

๑๔๔. คุณกรภิกษุทั้งหลาย ปฏิสรวณียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ
๑. ทำเพราะอาบัติยังมีได้แสดง
 ๒. ทำโดยธรรม
 ๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

• หมวดที่ ๑๐
[๑๕๖]

๑๔๕. คุณกรภิกษุทั้งหลาย ปฏิสรวณียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ
๑. โจทก์ก่อนแล้วทำ
 ๒. ทำโดยธรรม
 ๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

• หมวดที่ ๑๑
[๑๕๗]

๑๔๖. คุณกรภิกษุทั้งหลาย ปฏิสรวณียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ
๑. ให้จำเลยให้การก่อนแล้วทำ
 ๒. ทำโดยธรรม
 ๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

• หมวดที่ ๑๒
[๑๕๘]

๑๔๗. คุณกรภิกษุทั้งหลาย ปฏิสรวณียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ
๑. ปรับอาบัติแล้วทำ

๒. ทำโดยธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

ข้อที่สงฆ์จำนง ๔ หมวด

• หมวดที่ ๑

[๑๕๙]

๑๔๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ เมื่อสงฆ์จำนง พึงลงปฏิสารณียกรรม คือ

๑. ขวนขวายเพื่อมิใช่ลามกแห่งพวกคฤหัสถ์
๒. ขวนขวายเพื่อมิใช่ประโยชน์แห่งพวกคฤหัสถ์
๓. ขวนขวายเพื่ออยู่มิได้แห่งพวกคฤหัสถ์
๔. ต่ำว่าเปรียบเปรยพวกคฤหัสถ์
๕. ยุยงพวกคฤหัสถ์กับพวกคฤหัสถ์ให้แตกกัน

• หมวดที่ ๒

[๑๖๐]

๑๔๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก เมื่อสงฆ์จำนง พึงลงปฏิสารณียกรรม คือ

๑. พุทธิตีเียนพระพุทธเจ้าแก่พวกคฤหัสถ์
๒. พุทธิตีเียนพระธรรมแก่พวกคฤหัสถ์
๓. พุทธิตีเียนพระสงฆ์แก่พวกคฤหัสถ์
๔. พุดกต พุดข่ม พวกคฤหัสถ์ด้วยถ้อยคำอันเลว
๕. รับคำอันเป็นธรรมแก่พวกคฤหัสถ์ แล้วไม่ทำจริง

• หมวดที่ ๓

[๑๖๑]

๑๕๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อสงฆ์จำนง พึงลงปฏิสารณียกรรมแก่ภิกษุ ๕ รูป คือ

๑. รูปหนึ่งชวนชวายเป็นเพื่อมิใช่ลามกแห่งพวกคฤหัสถ์
๒. รูปหนึ่งชวนชวายเป็นเพื่อมิใช่ประโยชน์แห่งพวกคฤหัสถ์
๓. รูปหนึ่งชวนชวายเป็นเพื่ออยู่มิได้แห่งพวกคฤหัสถ์
๔. รูปหนึ่งต่ำกว่าเปรียบเปรยพวกคฤหัสถ์
๕. รูปหนึ่งยุยงพวกคฤหัสถ์กับพวกคฤหัสถ์ให้แตกกัน

• หมวดที่ ๔

[๑๖๒]

๑๕๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อสงฆ์จํานง พึงลงปฏิสารณียกรรมแก่ภิกษุอีก ๕ รูปแม้อื่นอีก คือ

๑. รูปหนึ่งพูดติเตียนพระพุทธเจ้าแก่พวกคฤหัสถ์
๒. รูปหนึ่งพูดติเตียนพระธรรมแก่พวกคฤหัสถ์
๓. รูปหนึ่งพูดติเตียนพระสงฆ์แก่พวกคฤหัสถ์
๔. รูปหนึ่งพูดกด พูดข่มพวกคฤหัสถ์ด้วยถ้อยคำอันเลว
๕. รูปหนึ่งรับคำอันเป็นธรรมแก่พวกคฤหัสถ์แล้วไม่ทำจริง

วัตร ๑๘ ข้อ ในปฏิสารณียกรรม

[๑๖๓]

๑๕๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุที่ถูกสงฆ์ลงปฏิสารณียกรรมแล้ว ต้องประพฤติชอบ

๑๕๓. วิธีประพฤติชอบในปฏิสารณียกรรมนั้น ดังต่อไปนี้

๑. ไม่พึงให้อุปสมบท
๒. ไม่พึงให้นิสัย
๓. ไม่พึงให้สามเณรอุปฐาก
๔. ไม่พึงรับสมมติเป็นผู้สั่งสอนภิกษุณี
๕. แม้ได้รับสมมติแล้วก็ไม่พึงสั่งสอนภิกษุณี
๖. สงฆ์ลงปฏิสารณียกรรมเพราะอาบัติใด ไม่พึงต้องอาบัตินั้น
๗. ไม่พึงต้องอาบัตินั้นเช่นกัน

๘. ไม่พึงต้องอาบัติอันเลวทรามกว่านั้น
๙. ไม่พึงติกรรม
๑๐. ไม่พึงติภิกษุทั้งหลายผู้ทำกรรม
๑๑. ไม่พึงห้ามอุโบสถแก่ปทัตตะภิกษุ
๑๒. ไม่พึงห้ามปวารณาแก่ปทัตตะภิกษุ
๑๓. ไม่พึงทำการไต่สวน
๑๔. ไม่พึงเริ่มอนุวาทาธิกรณ์
๑๕. ไม่พึงยังภิกษุอื่นให้ทำโอกาส
๑๖. ไม่พึงโจทภิกษุอื่น
๑๗. ไม่พึงให้ภิกษุอื่นให้การ
๑๘. ไม่พึงช่วยภิกษุกับภิกษุให้สู้อธิกรณ์กัน

ถูกสงฆ์ลงปฏิสารณียกรรม

[๑๖๔]

ครั้งนั้น สงฆ์ได้ลงปฏิสารณียกรรมแก่ภิกษุสุธรรม คือ ให้เธอขอขมาจิตตะคหบดี เธอถูกสงฆ์ลงปฏิสารณียกรรมแล้วไปเมืองมัจฉิกาสนธ์ เป็นผู้แก้ ไม่อาจขอขมาจิตตะคหบดีได้ จึงกลับมายังพระนครสาวัตถีอีก

ภิกษุทั้งหลายถามอย่างนี้ว่า คุณสุธรรม คุณขอขมาจิตตะคหบดีแล้วหรือ

ท่านพระสุธรรมตอบว่า ท่านทั้งหลาย ในเรื่องนี้ ผมได้ไปเมืองมัจฉิกาสนธ์แล้ว เป็นผู้แก้ ไม่อาจขอขมาจิตตะคหบดีได้ ... รับสั่งว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าเช่นนั้น สงฆ์จึงให้อนุทูตแก่ภิกษุสุธรรมเพื่อขอขมาจิตตะคหบดี.

วิธีให้อนุทูต

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แล อนุทูตพึงให้อย่างนี้ พึงขอให้ภิกษุรับก่อน ครั้นแล้ว ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติ พุติยกรรมวาจา ว่าดังนี้

• ญัตติทุติยกรรมวาจา

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงให้ภิกษุผู้มีชื่อนี้ เป็นอนุทูตแก่ภิกษุสงฆ์เพื่อขอขมาจิตตะคหบดี **นี่เป็นญัตติ**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สงฆ์ให้ภิกษุผู้มีชื่อนี้เป็นอนุทูตแก่ภิกษุสงฆ์เพื่อขอขมาจิตตะคหบดี การให้ภิกษุผู้มีชื่อนี้ เป็นอนุทูตแก่ภิกษุสงฆ์ เพื่อขอขมาจิตตะคหบดี ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่งไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ภิกษุผู้มีชื่อนี้ อันสงฆ์ให้เป็นอนุทูตแก่ภิกษุสงฆ์แล้ว เพื่อขอขมาจิตตะคหบดี ชอบแก่สงฆ์ เหตุนั้นจึงนึ่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

วิธีขอขมาของพระสงฆ์

[๑๖๕]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุสงฆ์นั้นพึงไปเมืองมัจฉิกาสนทนากับภิกษุอนุทูตแล้วขอขมาจิตตะคหบดีว่า คหบดีขอท่านจงอดโทษ อาตมาจะให้ท่านเลื่อมใส ถ้าเมื่อกล่าวอย่างนี้ เขาอดโทษ ชื่อนั้นเป็นการดี หากเขาไม่อดโทษ ภิกษุอนุทูตพึงช่วยพูดว่า คหบดี ขอท่านจงอดโทษแก่ภิกษุนี้ ภิกษุนี้จะให้ท่านเลื่อมใส ถ้าเมื่อกล่าวอย่างนี้ เขาอดโทษ ชื่อนั้นเป็นการดี หากเขาไม่อดโทษ ภิกษุอนุทูตพึงช่วยพูดว่า คหบดี ขอท่านจงอดโทษแก่ภิกษุนี้ อาตมาจะให้ท่านเลื่อมใส ถ้าเมื่อกล่าวอย่างนี้เขาอดโทษ ชื่อนั้นเป็นการดี หากเขาไม่อดโทษ ภิกษุอนุทูตพึงช่วยพูดว่า คหบดี ขอท่านจงอดโทษแก่ภิกษุนี้ตามคำสั่งของสงฆ์ ถ้าเมื่อกล่าวอย่างนี้ เขาอดโทษ ชื่อนั้นเป็นการดี หากเขาไม่อดโทษ ภิกษุอนุทูตพึงให้ภิกษุสงฆ์ห่มผ้าอุตราสงฆ์เฉวียงบ่า นั่งกระหย่ง ประคองอัญชลี แล้วให้แสดงอาบัตินั้น ไม่ละทศสนูปจาร ไม่ละทศนูปจาร.

• ขอขมาสำเร็จ และสงฆ์ระงับกรรม

[๑๖๖]

ครั้งนั้น ท่านพระสุธรรมไปเมืองมัจฉิกาสนทนากับภิกษุอนุทูตแล้วขอขมาจิตตะคฤหบดี ท่านพระสุธรรมนั้นประพตติโดยชอบ หายเยอหยิ่ง ประพตติแก้ตัวได้ จึงเข้าไปหาภิกษุทั้งหลายแล้วกล่าวอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ผมถูกสงฆ์ลงปฏิสารณียกรรมแล้ว ได้ประพตติโดยชอบ หายเยอหยิ่ง ประพตติแก้ตัวได้ ผมจะพึงปฏิบัติอย่างไรต่อไป ... ตรัสว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าเช่นนั้น สงฆ์จึงระงับปฏิสารณียกรรมแก่ภิกษุสุธรรม.

วัตรที่ไม่ควรระงับ ๑๘ ข้อ ๓ หมวด

• หมวดที่ ๑

[๑๖๗]

๑๕๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ **สงฆ์ไม่พึงระงับปฏิสารณียกรรม** คือ

๑. ให้อุปสมบท
๒. ให้นิสสัย
๓. ให้สามเณรอุปฐาก
๔. รับสมมติเป็นผู้สั่งสอนภิกษุณี
๕. แม้ได้รับสมมติแล้ว ก็สั่งสอนภิกษุณี

• หมวดที่ ๒

[๑๖๘]

๑๕๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ **แม้ผู้อื่นอีก สงฆ์ไม่พึงระงับปฏิสารณียกรรม** คือ

๑. สงฆ์ลงปฏิสารณียกรรม เพราะอาบัติใด ต้องอาบดินนั้น
๒. ต้องอาบดินอื่นอันเช่นกัน

๓. ต้องอาบัติอันเลวทรามกว่านั้น
๔. ติกรรม
๕. ติภิกษุทั้งหลายผู้ทำกรรม

• **หมวดที่ ๓**
[๑๖๙]

๑๕๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๘ **สงฆ์ไม่พึงระงับปฏิสารณียกรรม** คือ

๑. ห้ามอุโบสถแก่ปกติตตะภิกษุ
๒. ห้ามปวารณาแก่ปกติตตะภิกษุ
๓. ทำการไต่สวน
๔. เริ่มอนุวาทาธิกรณ์
๕. ยิงภิกษุอื่นให้ทำโอกาส
๖. โจมภิกษุอื่น
๗. ให้ภิกษุอื่นให้การ
๘. ช่วยภิกษุกับภิกษุให้สู้อธิกรณ์กัน

วัตรที่ควรระงับ ๑๘ ข้อ

• **หมวดที่ ๑**
[๑๗๐]

๑๕๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ **สงฆ์พึงระงับปฏิสารณียกรรม** คือ

๑. ไม่ให้อุปสมบท
๒. ไม่ให้หนีภัย
๓. ไม่ให้สามเณรอุปฐาก
๔. ไม่รับสมมติเป็นผู้สั่งสอนภิกษุณี
๕. แม้ได้รับสมมติแล้วก็ไม่สั่งสอนภิกษุณี

• หมวดที่ ๒

[๑๗๑]

๑๕๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก **สงฆ์พึง
ระงับปฏิสารณียกรรม** คือ

๑. สงฆ์ทำปฏิสารณียกรรมเพราะอาบัติใด ไม่ต้องอาบัตินั้น
๒. ไม่ต้องอาบัตินั้นอันเช่นกัน
๓. ไม่ต้องอาบัตินั้นเลวทรามกว่านั้น
๔. ไม่ติกรรม
๕. ไม่ติภิกษุทั้งหลายผู้ทำกรรม

• หมวดที่ ๓

[๑๗๒]

๑๕๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๘ **สงฆ์พึงระงับ
ปฏิสารณียกรรม** คือ

๑. ไม่ห้ามอุโบสถแก่ปกติตตะภิกษุ
๒. ไม่ห้ามปวารณาแก่ปกติตตะภิกษุ
๓. ไม่ทำการไต่สวน
๔. ไม่เริ่มอนุวาทาธิกรณ์
๕. ไม่ยังภิกษุอื่นให้ทำโอกาส
๖. ไม่โจทภิกษุอื่น
๗. ไม่ให้ภิกษุอื่นให้การ
๘. ไม่ช่วยภิกษุกับภิกษุให้สู้อธิกรณ์กัน

วิธีระงับปฏิสารณียกรรม

[๑๗๓]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แล **วิธีระงับปฏิสารณียกรรม**พึงระงับอย่างนี้ คือ ภิกษุสุทธรมนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า ไหว้เท่า ภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระหย่งประคองอัญชลี แล้วกล่าวคำขอระงับ กรรมนั้นอย่างนี้ ว่าดังนี้

ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้าถูกสงฆ์ลงปฏิสารณียกรรมแล้ว ประพฤติโดยชอบ หายเย่อหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ ข้าพเจ้าขอระงับปฏิสารณียกรรม ฟังขอแม่ครั้งที่สอง ฟังขอแม่ครั้งที่สาม

ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ ฟังประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจา ว่าดังนี้

• **กรรมวาจาระงับปฏิสารณียกรรม**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุสุทธรมนี้ ถูกสงฆ์ลงปฏิสารณียกรรมแล้ว ประพฤติโดยชอบ หายเย่อหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ บัดนี้ ขอระงับปฏิสารณียกรรม ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงระงับปฏิสารณียกรรม แก่ภิกษุสุทธรม **นี้เป็นญัตติ**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุสุทธรมนี้ ถูกสงฆ์ลงปฏิสารณียกรรมแล้ว ประพฤติโดยชอบ หายเย่อหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ บัดนี้ ขอระงับปฏิสารณียกรรม สงฆ์ระงับปฏิสารณียกรรมแก่ภิกษุสุทธรม การระงับปฏิสารณียกรรมแก่ภิกษุสุทธรม ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้แม่ครั้งที่สอง ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุสุทธรมนี้ ถูกสงฆ์ลงปฏิสารณียกรรมแล้ว ประพฤติโดยชอบ หายเย่อหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ บัดนี้ ขอระงับปฏิสารณียกรรม สงฆ์ระงับปฏิสารณียกรรม แก่ภิกษุสุทธรม การระงับปฏิสารณียกรรมแก่ภิกษุสุทธรม ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้แม่ครั้งที่สาม ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุสุทธรมนี้ถูกสงฆ์ลงปฏิสารณียกรรมแล้ว ประพฤติโดยชอบ หายเย่อหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ บัดนี้ ขอระงับปฏิสารณียกรรม สงฆ์ระงับปฏิสารณียกรรม แก่ภิกษุสุทธรม การระงับปฏิสารณียกรรมแก่ภิกษุสุทธรม ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ปฏิสารณียกรรม อันสงฆ์ระงับแล้วแก่ภิกษุสุทธรม ชอบแก่สงฆ์ เหตุอันหนึ่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

อุกเขปนียกรรรมที่ ๕

เรื่องพระฉันนะ

[๑๗๕]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย การกระทำของโมฆบุรุษนั้น นั้นไม่เหมาะ ไม่สมไม่ควร มีใช้กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ ไฉนโมฆบุรุษนั้นต้องอาบัติแล้วจึงไม่ปรารถนาจะเห็นอาบัติเล่า ...

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าเช่นนั้น **สงฆ์จึงทำอุกเขปนียกรรรม ฐานไม่เห็นอาบัติแก่ภิกษุฉันนะ คือ ห้ามสมโภคกับสงฆ์.**

วิธีลงอุกเขปนียกรรรม ฐานไม่เห็นอาบัติ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แล **วิธีลงอุกเขปนียกรรรม ฐานไม่เห็นอาบัติ** **พึงทำอย่างนี้** คือ พึงใจภิกษุฉันนะก่อน ครั้นแล้วพึงให้เธอให้การ แล้วพึงปรับอาบัติ ครั้นแล้ว ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบ ด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจา ว่าดังนี้

• กรรมวาจาลงอุกเขปนียกรรรม ฐานไม่เห็นอาบัติ

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า พระฉันนะนี้ต้องอาบัติแล้ว ไม่ปรารถนาจะเห็นอาบัติ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงทำอุกเขปนียกรรรม ฐานไม่เห็นอาบัติแก่พระฉันนะ คือ ห้ามสมโภคกับสงฆ์ **นี้เป็นญัตติ**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า พระฉันนะนี้ต้องอาบัติแล้ว ไม่ปรารถนาจะเห็นอาบัติ สงฆ์ทำอุกเขปนียกรรรม ฐานไม่เห็นอาบัติแก่พระฉันนะ คือ ห้ามสมโภคกับสงฆ์

การทำอุกเขปนียกรรรม ฐานไม่เห็นอาบัติแก่พระฉันนะ คือ ห้ามสมโภคกับสงฆ์ ขอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ขอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้แม้ครั้งที่สอง ...

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้แม้ครั้งที่สาม ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า พระฉันนะนี้ต้องอาบัติแล้ว ไม่ปรารถนาจะเห็นอาบัติ สงฆ์ทำอุกเขปนียกรรมฐานไม่เห็นอาบัติแก่พระฉันนะ คือ ห้ามสมโภคกับสงฆ์ การทำอุกเขปนียกรรมฐานไม่เห็นอาบัติแก่พระฉันนะ คือ ห้ามสมโภคกับสงฆ์ ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

อุกเขปนียกรรม ฐานไม่เห็นอาบัติ สงฆ์ทำแล้วแก่พระฉันนะ คือ ห้ามสมโภคกับสงฆ์ ชอบแก่สงฆ์ เหตุนี้จึงนี้ ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้

ดูกรภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงบอกภิกษุผู้อยู่ในอวาสาต่อๆ ไปว่า พระฉันนะถูกสงฆ์ทำอุกเขปนียกรรม ฐานไม่เห็นอาบัติแล้ว คือ ห้ามสมโภคกับสงฆ์.

ลักษณะกรรมไม่เป็นธรรม ๑๒ หมวด

• หมวดที่ ๑

[๑๗๖]

๑๖๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรม ฐานไม่เห็นอาบัติ ที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เป็นกรรม**ไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี** คือ

๑. ทำลับหลัง
๒. ไม่สอบถามก่อนแล้วทำ
๓. ทำไม่ตามปฎิญาณ

• หมวดที่ ๒

[๑๗๗]

๑๖๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรม ฐานไม่เห็นอาบัติ ที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรม**ไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี** คือ

๑. ทำเพราะไม่ตองอาบัติ
๒. ทำเพราะอาบัติมิใช่เทศนาคามินี
๓. ทำเพราะอาบัติที่แสดงแล้ว

• หมวดที่ ๓

[๑๗๘]

๑๖๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่เห็นอาบัติที่ประกอบด้วยองค์ ๓
แม้อื่นอีก เป็นกรรม**ไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี** คือ
๑. ไม่ใจทกก่อนแล้วทำ
 ๒. ไม่ให้จำเลยให้การก่อนแล้วทำ
 ๓. ไม่ปรับอาบัติแล้วทำ

• หมวดที่ ๔

[๑๗๙]

๑๖๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่เห็นอาบัติที่ประกอบด้วยองค์ ๓
แม้อื่นอีก เป็นกรรม**ไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี** คือ
๑. ทำลับหลัง
 ๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
 ๓. สงฆ์เป็นวรรคทำ

• หมวดที่ ๕

[๑๘๐]

๑๖๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่เห็นอาบัติที่ประกอบด้วยองค์ ๓
แม้อื่นอีก เป็นกรรม**ไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี** คือ
๑. ไม่สอบถามก่อนแล้วทำ
 ๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
 ๓. สงฆ์เป็นวรรคทำ

• หมวดที่ ๖

[๑๘๑]

๑๖๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่เห็นอาบัติที่ประกอบด้วยองค์ ๓
แม้อื่นอีก เป็นกรรม**ไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี** คือ
๑. ทำไม่ตามปฏิญาณ
 ๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
 ๓. สงฆ์เป็นวรรคทำ

• หมวดที่ ๗

[๑๘๒]

๑๖๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่เห็นอาบัติ ที่ประกอบด้วยองค์ ๓
 แม้อื่นอีก เป็นกรรม**ไม่เป็นธรรม** **ไม่เป็นวินัย** และ**ระงับแล้วไม่ดี** คือ

๑. ทำเพราะไม่ต้องอาบัติ
๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
๓. สงฆ์เป็นนรรคทำ

• หมวดที่ ๘

[๑๘๓]

๑๖๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่เห็นอาบัติ ที่ประกอบด้วยองค์ ๓
 แม้อื่นอีก เป็นกรรม**ไม่เป็นธรรม** **ไม่เป็นวินัย** และ**ระงับแล้วไม่ดี** คือ

๑. ทำเพราะมีไข้อาบัติเป็นเทศนาคามินี
๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
๓. สงฆ์เป็นนรรคทำ

• หมวดที่ ๙

[๑๘๔]

๑๖๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่เห็นอาบัติ ที่ประกอบด้วยองค์ ๓
 แม้อื่นอีก เป็นกรรม**ไม่เป็นธรรม** **ไม่เป็นวินัย** และ**ระงับแล้วไม่ดี** คือ

๑. ทำเพราะอาบัติที่แสดงแล้ว
๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
๓. สงฆ์เป็นนรรคทำ

• หมวดที่ ๑๐

[๑๘๕]

๑๖๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่เห็นอาบัติ ที่ประกอบด้วยองค์ ๓
 แม้อื่นอีก เป็นกรรม**ไม่เป็นธรรม** **ไม่เป็นวินัย** และ**ระงับแล้วไม่ดี** คือ

๑. ไม่ใจทัก่อนแล้วทำ
๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
๓. สงฆ์เป็นนรรคทำ

• **หมวดที่ ๑๑**
[๑๘๖]

๑๗๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่เห็นอาบัติที่ประกอบด้วยองค์ ๓
แม้อื่นอีก เป็นกรรม**ไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี** คือ

๑. ไม่ให้จำเลยให้การก่อนแล้วทำ
๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
๓. สงฆ์เป็นพรรคทำ

• **หมวดที่ ๑๒**
[๑๘๗]

๑๗๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่เห็นอาบัติที่ประกอบด้วยองค์ ๓
แม้อื่นอีก เป็นกรรม**ไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี** คือ

๑. ไม่ปรับอาบัติแล้วทำ
๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
๓. สงฆ์เป็นพรรคทำ

ลักษณะกรรมเป็นธรรม ๑๒ หมวด

• **หมวดที่ ๑**
[๑๘๘]

๑๗๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่เห็นอาบัติที่ประกอบด้วยองค์ ๓
เป็นกรรม**เป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว** คือ

๑. ทำต่อหน้า
๒. สอบถามก่อนแล้วทำ
๓. ทำตามปฎิญาณ

• **หมวดที่ ๒**
[๑๘๙]

๑๗๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่เห็นอาบัติที่ประกอบด้วยองค์ ๓
แม้อื่นอีก เป็นกรรม**เป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว** คือ

๑. ทำเพราะต้องอาบัติ
๒. ทำเพราะอาบัติเป็นเทศนาคามินี
๓. ทำเพราะอาบัติที่ยังไม่ได้แสดง

• **หมวดที่ ๓**

[๑๙๐]

๑๗๔. ดูรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่เห็นอาบัติ ที่ประกอบด้วยองค์ ๓
 แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. โจทก์ก่อนแล้วทำ
๒. ให้จำเลยให้การก่อนแล้วทำ
๓. ปรับอาบัติแล้วทำ

• **หมวดที่ ๔**

[๑๙๑]

๑๗๕. ดูรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่เห็นอาบัติ ที่ประกอบด้วยองค์ ๓
 แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. ทำต่อหน้า
๒. ทำโดยธรรม
๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

• **หมวดที่ ๕**

[๑๙๒]

๑๗๖. ดูรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่เห็นอาบัติ ที่ประกอบด้วยองค์ ๓
 แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. สอบถามก่อนแล้วทำ
๒. ทำโดยธรรม
๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

• **หมวดที่ ๖**

[๑๙๓]

๑๗๗. ดูรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่เห็นอาบัติ ที่ประกอบด้วยองค์ ๓
 แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. ทำตามปฏิญาณ
๒. ทำโดยธรรม
๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

• หมวดที่ ๗

[๑๙๔]

๑๗๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่เห็นอาบัติที่ประกอบด้วยองค์ ๓
แม้คนอื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. ทำเพราะต้องอาบัติ
๒. ทำโดยธรรม
๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

• หมวดที่ ๘

[๑๙๕]

๑๗๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่เห็นอาบัติที่ประกอบด้วยองค์ ๓
แม้คนอื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. ทำเพราะอาบัติที่เป็นเทศนาคามินี
๒. ทำโดยธรรม
๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

• หมวดที่ ๙

[๑๙๖]

๑๘๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่เห็นอาบัติที่ประกอบด้วยองค์ ๓
แม้คนอื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. ทำเพราะอาบัติยังไม่ได้แสดง
๒. ทำโดยธรรม
๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

• หมวดที่ ๑๐

[๑๙๗]

๑๘๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่เห็นอาบัติที่ประกอบด้วยองค์ ๓
แม้คนอื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. โจทก์ก่อนแล้วทำ
๒. ทำโดยธรรม
๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

• **หมวดที่ ๑๑**

[๑๙๘]

๑๘๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่เห็นอาบัติ ที่ประกอบด้วยองค์ ๓
 แม้อื่นอีก เป็นกรรม**เป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว** คือ
๑. ให้จำเลยให้การก่อนแล้วทำ
 ๒. ทำโดยธรรม
 ๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

• **หมวดที่ ๑๒**

[๑๙๙]

๑๘๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่เห็นอาบัติ ที่ประกอบด้วยองค์ ๓
 แม้อื่นอีก เป็นกรรม**เป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว** คือ
๑. ปรับอาบัติแล้วทำ
 ๒. ทำโดยธรรม
 ๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

ข้อที่สงฆ์จำนง ๖ หมวด

• **หมวดที่ ๑**

[๒๐๐]

๑๘๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๓ เมื่อสงฆ์จำนง พึง
 ลงอุกเขปนียกรรมฐาน**ไม่เห็นอาบัติ** คือ
๑. เป็นผู้ก่อความบาดหมาง ก่อการทะเลาะ ก่อการวิวาท
 ทำความอื้อฉาว ก่ออธิกรณ์ในสงฆ์
 ๒. เป็นพาล ไม่ฉลาด มีอาบัติมาก มีมรรยาทไม่สมควร
 ๓. อยู่คู่ลูกคดียกกับคฤหัสถ์ด้วยการคลุกคลีอันไม่สมควร

• หมวดที่ ๒

[๒๐๑]

๑๕๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เมื่อสงฆ์
จำนง พึงลงอุกเขปนียกรรม ฐานไม่เห็นอาบัติ คือ

๑. เป็นผู้มึศีลวิบัติ ในอธิศีล
๒. เป็นผู้มึอาจารย์วิบัติ ในอภัยอาจารย์
๓. เป็นผู้มึทิวฐิวิบัติ ในอดิทิวฐิ

• หมวดที่ ๓

[๒๐๒]

๑๕๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เมื่อสงฆ์
จำนง พึงลงอุกเขปนียกรรม ฐานไม่เห็นอาบัติ คือ

๑. กล่าวติเตียนพระพุทธเจ้า
๒. กล่าวติเตียนพระธรรม
๓. กล่าวติเตียนพระสงฆ์

• หมวดที่ ๔

[๒๐๓]

๑๕๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อสงฆ์จำนง พึงลงอุกเขปนียกรรม ฐานไม่
เห็นอาบัติแก่ภิกษุ ๓ รูป คือ

๑. รูปหนึ่งเป็นผู้ก่อความบาดหมาง ก่อการทะเลาะ ก่อการ
วิวาท ทำความอื้อฉาว ก่ออธิกรณในสงฆ์
๒. รูปหนึ่งเป็นพาล ไม่ฉลาด มีอาบัติมาก มีมรรยาทไม่สมควร
๓. รูปหนึ่งอยู่คลุกคลีกับคฤหัสถ์ด้วยการคลุกคลีอันไม่สมควร

• หมวดที่ ๕

[๒๐๔]

๑๕๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อสงฆ์จำนง พึงลงอุกเขปนียกรรม ฐานไม่
เห็นอาบัติแก่ภิกษุ ๓ รูป แม้อื่นอีก คือ

๑. รูปหนึ่งเป็นผู้มีศีลวิบัติ ในอธิศีล
๒. รูปหนึ่งเป็นผู้มีอาจารย์วิบัติ ในอธยาจารย์
๓. รูปหนึ่งเป็นผู้มีทิวฐิวิบัติ ในอติทิวฐิ

• หมวดที่ ๖

[๒๐๕]

๑๘๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อสงฆ์จำนง พึ่งลงอุกเขปนียกรรม ฐานไม่เห็นอาบัติแก่ภิกษุ ๓ รูป แม้อื่นอีก คือ
๑. รูปหนึ่งกล่าวติเตียนพระพุทธเจ้า
 ๒. รูปหนึ่งกล่าวติเตียนพระธรรม
 ๓. รูปหนึ่งกล่าวติเตียนพระสงฆ์

วัตร ๔๓ ข้อ ในอุกเขปนียกรรม ฐานไม่เห็นอาบัติ

[๒๐๖]

๑๙๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุที่ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรม ฐานไม่เห็นอาบัติแล้ว ต้องประพฤติชอบ
๑๙๑. วิธีประพฤติชอบในอุกเขปนียกรรม ฐานไม่เห็นอาบัตินั้น ดังต่อไปนี้
๑. ไม่พึงให้อุปสมบท
 ๒. ไม่พึงให้นิตย
 ๓. ไม่พึงให้สามเณรอุปัฏฐาก
 ๔. ไม่พึงรับสมมติเป็นผู้สั่งสอนภิกษุณี
 ๕. แม้ได้รับสมมติแล้ว ก็ไม่พึงสั่งสอนภิกษุณี
 ๖. สงฆ์ลงอุกเขปนียกรรมฐานไม่เห็นอาบัติ เพราะอาบัติใด ไม่พึงต้องอาบัตินั้น
 ๗. ไม่พึงต้องอาบัติอื่นอันเช่นกัน
 ๘. ไม่พึงต้องอาบัติอันเลวทรามกว่านั้น
 ๙. ไม่พึงติกรรม

๑๐. ไม่พึงติภิกษุทั้งหลายผู้ทำกรรม
๑๑. ไม่พึงยินดีการกราบไหว้ของปกติตตะภิกษุ
๑๒. ไม่พึงยินดีการยื่นรับของปกติตตะภิกษุ
๑๓. ไม่พึงยินดีอัญชลีกรรมของปกติตตะภิกษุ
๑๔. ไม่พึงยินดีสามีจิกรรมของปกติตตะภิกษุ
๑๕. ไม่พึงยินดีการนำอาสนะมาให้ของปกติตตะภิกษุ
๑๖. ไม่พึงยินดีการนำที่นอนมาให้ของปกติตตะภิกษุ
๑๗. ไม่พึงยินดีการนำน้ำล้างเท้ามาให้ ไม่พึงยินดีการตั้งตั้งรองเท้าให้ของปกติตตะภิกษุ
๑๘. ไม่พึงยินดีการตั้งกระเบื้องเซ็ดเท้าให้ของปกติตตะภิกษุ
๑๙. ไม่พึงยินดีการรับบาตรจีวรของปกติตตะภิกษุ
๒๐. ไม่พึงยินดีการถูลงให้เมื่ออาบน้ำของปกติตตะภิกษุ
๒๑. ไม่พึงกำจัดปกติตตะภิกษุ ด้วยศีลวิบัติ
๒๒. ไม่พึงกำจัดปกติตตะภิกษุ ด้วยอาจารวิบัติ
๒๓. ไม่พึงกำจัดปกติตตะภิกษุ ด้วยทิมฺมวิบัติ
๒๔. ไม่พึงกำจัดปกติตตะภิกษุ ด้วยอาชีวีวิบัติ
๒๕. ไม่พึงยุภิกษุกับภิกษุให้แตกกัน
๒๖. ไม่พึงใช้เครื่องนุ่งห่มอย่างคฤหัสถ์
๒๗. ไม่พึงใช้เครื่องนุ่งห่มอย่างเดียวยุติ
๒๘. ไม่พึงคบพวกเดียวยุติ
๒๙. พึงคบพวกภิกษุ
๓๐. พึงศึกษาสิกขาของภิกษุ
๓๑. ไม่พึงอยู่ในอาวาสมีเครื่องนุ่งห่มเดียวกันกับปกติตตะภิกษุ
๓๒. ไม่พึงอยู่ในอนาวาสมีเครื่องนุ่งห่มเดียวกันกับปกติตตะภิกษุ
๓๓. ไม่พึงอยู่ในอาวาสหรือในอนาวาสมีเครื่องนุ่งห่มเดียวกันกับปกติตตะภิกษุ
๓๔. เห็นปกติตตะภิกษุแล้วพึงลุกจากอาสนะ
๓๕. ไม่พึงรุกรานปกติตตะภิกษุข้างใน หรือข้างนอกวิหาร

- ๓๖. ไม่พึงห้ามอุโบสถแก่ปกติตตะภิกษุ
- ๓๗. ไม่พึงห้ามปวารณาแก่ปกติตตะภิกษุ
- ๓๘. ไม่พึงทำการไต่สวน
- ๓๙. ไม่พึงเริ่มอนุวาทาธิกรณ์
- ๔๐. ไม่พึงยังภิกษุอื่นให้ทำโอกาส
- ๔๑. ไม่พึงโจทภิกษุอื่น
- ๔๒. ไม่พึงให้ภิกษุอื่นให้การ
- ๔๓. ไม่พึงช่วยภิกษุกับภิกษุให้สู้อธิกรณ์กัน

สงฆ์ลงโทษและระงับกรรม

[๒๐๗]

ครั้งนั้น สงฆ์ได้ลงอุกเขปเนียรกรรมฐานไม่เห็นอาบัติแก่พระฉันนะ คือ ห้ามสมโภชกับสงฆ์ เธอถูกสงฆ์ลงอุกเขปเนียรกรรมฐานไม่เห็นอาบัติแล้ว ได้ไปจากอวาสนั้น สู่อวาสอื่น ภิกษุทั้งหลายในอวาสอื่นนั้น ไม่กราบไหว้ ไม่ยืนรับ ไม่ทำอัญชลีกรรม ไม่ทำสามิจิกรรม ไม่สักการะ ไม่เคารพ ไม่นับถือ ไม่บูชา เธออันภิกษุทั้งหลายไม่สักการะ ไม่เคารพ ไม่นับถือ ไม่บูชาอยู่ เป็นผู้ไม่มีใครทำสักการะ จึงได้ไปจากอวาสเมื่อนั้น สู่อวาสอื่น ภิกษุทั้งหลายในอวาสอื่นเมื่อนั้น ก็ไม่กราบไหว้ ไม่ยืนรับ ไม่ทำอัญชลีกรรม ไม่ทำสามิจิกรรม ไม่สักการะ ไม่เคารพ ไม่นับถือ ไม่บูชา เธออันภิกษุทั้งหลายไม่สักการะ ไม่เคารพ ไม่นับถือ ไม่บูชาอยู่ เป็นผู้ไม่มีใครทำสักการะ จึงได้ไปจากอวาสเมื่อนั้นสู่อวาสอื่น ภิกษุทั้งหลายในอวาสอื่นเมื่อนั้นก็ไม่กราบไหว้ ไม่ยืนรับ ไม่ทำอัญชลีกรรม ไม่ทำสามิจิกรรม ไม่สักการะ ไม่เคารพ ไม่นับถือ ไม่บูชา เธออันภิกษุทั้งหลายไม่สักการะ ไม่เคารพ ไม่นับถือ ไม่บูชาอยู่ เป็นผู้ไม่มีใครทำสักการะ จึงกลับมาสู่พระนครโกสัมพีอีกตามเดิม ได้ประพฤติโดยชอบ หายเย่อหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ เข้าไปหาภิกษุทั้งหลายแล้วกล่าวอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ผมถูกสงฆ์ลงอุกเขปเนียรกรรมฐานไม่เห็นอาบัติแล้วประพฤติโดยชอบ หายเย่อหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ ผมจะพึงปฏิบัติอย่างไรต่อไป ... ตรัสว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าเช่นนั้น สงฆ์จงระงับอุกเขปเนียรกรรมฐานไม่เห็นอาบัติ แก่ภิกษุฉันนะ.

วัตรที่ไม่ควรระงับ ๔๓ ข้อ ๘ หมวด

• หมวดที่ ๑

[๒๐๘]

๑๙๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **สงฆ์ไม่พึงระงับอุกเขปนียกรรมฐานไม่เห็นอาบัติ** แก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ คือ

๑. ให้อุปสมบท
๒. ให้นิสังข
๓. ให้สามเณรอุปฐาก
๔. รับสมมติเป็นผู้สั่งสอนภิกษุณี
๕. แม้ได้รับสมมติแล้ว ก็ยังสั่งสอนภิกษุณี

• หมวดที่ ๒

[๒๐๙]

๑๙๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **สงฆ์ไม่พึงระงับอุกเขปนียกรรมฐานไม่เห็นอาบัติ** แก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก คือ

๑. สงฆ์ลงอุกเขปนียกรรม ฐานไม่เห็นอาบัติเพราะอาบัติใด ต้องอาบัตินั้น
๒. ต้องอาบัติอื่นอันเช่นกัน
๓. ต้องอาบัติอันเลวทรามกว่านั้น
๔. ติกรรม
๕. ติภิกษุทั้งหลายผู้ทำกรรม

• หมวดที่ ๓

[๒๑๐]

๑๙๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **สงฆ์ไม่พึงระงับอุกเขปนียกรรม ฐานไม่เห็นอาบัติ** แก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก คือ

๑. ยินดีการกราบไหว้ ของปกตัตตะภิกษุ

- ๒. ยินดีการยินรับ ของปกติตตะภิกษุ
- ๓. ยินดีอัญชลีกรรม ของปกติตตะภิกษุ
- ๔. ยินดีสามีจิกรรม ของปกติตตะภิกษุ
- ๕. ยินดีการนำอาสนะมาให้ ของปกติตตะภิกษุ

• **หมวดที่ ๔**

[๒๑๑]

- ๑๙๕.** คุกรภิกษุทั้งหลาย **สงฆ์ไม่พึงระงับอุกเขปนียกรรม** **ฐานไม่เห็น**
อาบัติ แก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก คือ
- ๑. ยินดีการนำที่นอนมาให้ ของปกติตตะภิกษุ
 - ๒. ยินดีการนำน้ำล้างเท้ามาให้ การตั้งตั้งรองเท้าให้
 ของปกติตตะภิกษุ
 - ๓. ยินดีการตั้งกระเบื้องเช็ดเท้า ของปกติตตะภิกษุ
 - ๔. ยินดีการรับบาตรจีวร ของปกติตตะภิกษุ
 - ๕. ยินดีการอุทลั้งให้เมื่ออาบน้ำ ของปกติตตะภิกษุ

• **หมวดที่ ๕**

[๒๑๒]

- ๑๙๖.** คุกรภิกษุทั้งหลาย **สงฆ์ไม่พึงระงับอุกเขปนียกรรม** **ฐานไม่เห็น**
อาบัติ แก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก คือ
- ๑. กำจัดปกติตตะภิกษุ ด้วยศีลวิบัติ
 - ๒. กำจัดปกติตตะภิกษุ ด้วยอาจารย์วิบัติ
 - ๓. กำจัดปกติตตะภิกษุ ด้วยทิวาสวิบัติ
 - ๔. กำจัดปกติตตะภิกษุ ด้วยอาชีวิวิบัติ
 - ๕. ยุภิกษุกับภิกษุให้แตกกัน

• **หมวดที่ ๖**

[๒๑๓]

- ๑๙๗.** คุกรภิกษุทั้งหลาย **สงฆ์ไม่พึงระงับอุกเขปนียกรรม** **ฐานไม่เห็น**
อาบัติ แก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก คือ

๑. ใช้เครื่องนุ่งห่มอย่างคฤหัสถ์
๒. ใช้เครื่องนุ่งห่มอย่างเดียวยรณีย์
๓. คบพวกเดียวยรณีย์
๔. ไม่คบพวกภิกษุ
๕. ไม่ศึกษาสิกขาของภิกษุ

• หมวดที่ ๗

[๒๑๔]

๑๙๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **สงฆ์ไม่พึงระงับอุกเขปนียกรรม** **ฐานไม่เห็น**

อาบัติ แก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก คือ

๑. อยู่ในอาวาสมีเครื่องมุงเดียวกันกับปกติตตะภิกษุ
๒. อยู่ในอนาวาสมีเครื่องมุงเดียวกันกับปกติตตะภิกษุ
๓. อยู่ในอาวาส หรือในอนาวาส มีเครื่องมุงเดียวกันกับปกติตตะภิกษุ
๔. เห็นปกติตตะภิกษุแล้ว ไม่ลุกจากอาสนะ
๕. รุกรานปกติตตะภิกษุ ช้างในหรือช้างนอกวิหาร

• หมวดที่ ๘

[๒๑๕]

๑๙๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **สงฆ์ไม่พึงระงับอุกเขปนียกรรม** **ฐานไม่เห็น**

อาบัติ แก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๘ คือ

๑. ห้ามอุโบสถแก่ปกติตตะภิกษุ
๒. ห้ามปวารณาแก่ปกติตตะภิกษุ
๓. ทำการไต่สวน
๔. เริ่มอนุวาทาธิกรณ์
๕. ยิงภิกษุอื่นให้ทำโอกาส
๖. ใจภิกษุอื่น
๗. ให้ภิกษุอื่นให้การ
๘. ช่วยภิกษุกับภิกษุให้สู้อธิกรณ์กัน

วัตรที่ควรระงับ ๔๓ ข้อ ๘ หมวด

• หมวดที่ ๑

[๒๑๖]

๒๐๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **สงฆ์พึงระงับอุกเขปนียกรรม** **ฐานไม่เห็นอาบัติ** แก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ คือ
๑. ไม่ให้อุปสมบท
 ๒. ไม่ให้นิสัย
 ๓. ไม่ให้สามเณรอุปฐาก
 ๔. ไม่รับสมมติเป็นผู้สั่งสอนภิกษุณี
 ๕. แม้ได้รับสมมติแล้ว ก็ไม่สั่งสอนภิกษุณี

• หมวดที่ ๒

[๒๑๗]

๒๐๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **สงฆ์พึงระงับอุกเขปนียกรรม** **ฐานไม่เห็นอาบัติ** แก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ **แม้คนอื่นอีก** คือ
๑. สงฆ์ลงอุกเขปนียกรรม **ฐานไม่เห็นอาบัติ** เพราะอาบัติใด **ไม่ต้องอาบัตินั้น**
 ๒. **ไม่ต้องอาบัตินั้น** เช่นกัน
 ๓. **ไม่ต้องอาบัตินั้น** แลวทรามกว่านั้น
 ๔. **ไม่ติกรรม**
 ๕. **ไม่ติภิกษุทั้งหลายผู้ทำกรรม**

• หมวดที่ ๓

[๒๑๘]

๒๐๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **สงฆ์พึงระงับอุกเขปนียกรรม** **ฐานไม่เห็นอาบัติ** แก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ **แม้คนอื่นอีก** คือ
๑. **ไม่ยินดีการกราบไหว้** ของปกติตตะภิกษุ
 ๒. **ไม่ยินดีการยืนรับ** ของปกติตตะภิกษุ

๓. ไม่ยินดีอัญชลีกรรม ของปกติตตะภิกษุ
๔. ไม่ยินดีสามิจักรม ของปกติตตะภิกษุ
๕. ไม่ยินดีการนำอาสนะมาให้ ของปกติตตะภิกษุ

• หมวดที่ ๔

[๒๑๙]

๒๐๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **สงฆ์พึงระงับอุกเขปนิยกรรม ฐานไม่เห็นอาบัติ** แก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก คือ
๑. ไม่ยินดีการนำที่นอนมาให้ ของปกติตตะภิกษุ
 ๒. ไม่ยินดีการนำน้ำล้างเท้ามาให้ การตั้งตั้งรองเท้าให้ ของปกติตตะภิกษุ
 ๓. ไม่ยินดีการตั้งกระเบื้องเซ็ดเท้าให้ ของปกติตตะภิกษุ
 ๔. ไม่ยินดีการรับบาตรจีวร ของปกติตตะภิกษุ
 ๕. ไม่ยินดีการอุทหลังให้เมื่ออาบน้ำ ของปกติตตะภิกษุ

• หมวดที่ ๕

[๒๒๐]

๒๐๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **สงฆ์พึงระงับอุกเขปนิยกรรม ฐานไม่เห็นอาบัติ** แก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก คือ
๑. ไม่กำจัดปกติตตะภิกษุ ด้วยศีลวิบัติ
 ๒. ไม่กำจัดปกติตตะภิกษุ ด้วยอาจารวิบัติ
 ๓. ไม่กำจัดปกติตตะภิกษุ ด้วยทิฏฐิวิบัติ
 ๔. ไม่กำจัดปกติตตะภิกษุ ด้วยอาชีวิวิบัติ
 ๕. ไม่ยุภิกษุกับภิกษุให้แตกกัน

• หมวดที่ ๖

[๒๒๑]

๒๐๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **สงฆ์พึงระงับอุกเขปนิยกรรม ฐานไม่เห็นอาบัติ** แก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก คือ

๑. ไม่ใช่เครื่องนุ่งห่มอย่างคฤหัสถ์
๒. ไม่ใช่เครื่องนุ่งห่มอย่างเดียรถีย์
๓. ไม่คับพวกเดียรถีย์
๔. คบพวกภิกษุ
๕. ศีลาสกิลิขของภิกษุ

• **หมวดที่ ๗**

[๒๒๒]

๒๐๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **สงฆ์พึงระงับอุกเขปนิยกรรม** **ฐานไม่เห็นอาบัติ** แก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก คือ
๑. ไม่อยู่ในอาวาสมีเครื่องมุงเดียวกันกับปกตัตตะภิกษุ
 ๒. ไม่อยู่ในอนาวาสมีเครื่องมุงเดียวกันกับปกตัตตะภิกษุ
 ๓. ไม่อยู่ในอาวาส หรือในอนาวาส มีเครื่องมุงเดียวกันกับปกตัตตะภิกษุ
 ๔. เห็นปกตัตตะภิกษุแล้วลุกจากอาสนะ
 ๕. ไม่รุกรานปกตัตตะภิกษุ ข้างในหรือข้างนอกวิหาร

• **หมวดที่ ๘**

[๒๒๓]

๒๐๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **สงฆ์พึงระงับอุกเขปนิยกรรม** **ฐานไม่เห็นอาบัติ** แก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๘ คือ
๑. ไม่ห้ามอุโบสถแก่ปกตัตตะภิกษุ
 ๒. ไม่ห้ามปวารณาแก่ปกตัตตะภิกษุ
 ๓. ไม่ทำการไต่สวน
 ๔. ไม่เริ่มอนุวาทาธิกรณ์
 ๕. ไม่ยังภิกษุอื่นให้ทำโอกาส
 ๖. ไม่ใจทภิกษุอื่น
 ๗. ไม่ให้ภิกษุอื่นให้การ
 ๘. ไม่ช่วยภิกษุกับภิกษุให้สู้อธิกรณ์กัน
- ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๘ นี้แล **สงฆ์พึงระงับอุกเขปนิยกรรม** **ฐานไม่เห็นอาบัติ**.

วิธีระงับอุกเขปนียกรรม ฐานไม่เห็นอาบัติ

[๒๒๔]

๒๐๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แล วิธีระงับอุกเขปนียกรรม ฐานไม่เห็นอาบัติ พึงระงับอย่างนี้

ภิกษุฉันนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า ไหว้ทำภิกษุผู้แก้ว่า นั่งกระหย่ง ประคองอัญชลี แล้วกล่าวคำขอร้งบกรรมนั้นอย่างนี้ ว่าดังนี้

- คำขอร้งบอุกเขปนียกรรม ฐานไม่เห็นอาบัติ

ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้าถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรม ฐานไม่เห็นอาบัติแล้ว ประพฤติโดยชอบหายเยอหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ ข้าพเจ้าขอร้งบอุกเขปนียกรรม ฐานไม่เห็นอาบัติ

พึงขอแม่ครั้งที่สอง พึงขอแม่ครั้งที่สาม

ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติ จตุตถกรรมวาจา ว่าดังนี้

- กรรมวาจาขอร้งบอุกเขปนียกรรม ฐานไม่เห็นอาบัติ

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า พระฉันนั้นนี้ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรม ฐานไม่เห็นอาบัติแล้ว ประพฤติโดยชอบ หายเยอหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ บัดนี้ ขอร้งบอุกเขปนียกรรมฐานไม่เห็นอาบัติ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงระงับอุกเขปนียกรรม ฐานไม่เห็นอาบัติ แก่พระฉันนะ นี้เป็นญัตติ

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า พระฉันนั้นนี้ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรม ฐานไม่เห็นอาบัติแล้ว ประพฤติโดยชอบ หายเยอหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ บัดนี้ ขอร้งบอุกเขปนียกรรมฐานไม่เห็นอาบัติ สงฆ์ระงับอุกเขปนียกรรม ฐานไม่เห็นอาบัติ แก่พระฉันนะ การระงับอุกเขปนียกรรม ฐานไม่เห็นอาบัติ แก่พระฉันนะ ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้แม่ครั้งที่สอง ...

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้แม้ครั้งที่สาม ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟัง ข้าพเจ้า พระฉันนะนี้ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรมฐานไม่เห็นอาบัติแล้ว ประพฤติโดยชอบ หายเยอหยิ่ง ประพฤติแล้วแก้ตัวได้ บัดนี้ ขอระงับอุกเขปนียกรรมฐานไม่เห็นอาบัติ สงฆ์ระงับอุกเขปนียกรรมฐานไม่เห็นอาบัติ แก่พระฉันนะ ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

อุกเขปนียกรรมฐานไม่เห็นอาบัติอันสงฆ์ระงับแล้วแก่พระฉันนะ ชอบแก่สงฆ์ เหตุนี้จึงนิ่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ได้ด้วยอย่างนี้.

อุกเขปนียกรรม ฐานไม่ทำคืนอาบัติ

เรื่องพระฉันนะ

[๒๒๕]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย การกระทำของภิกษุโมฆบุรุษนั้น นั้นไม่เหมาะ ไม่สม ไม่ควร มีโทษกิจของสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ ไฉนภิกษุโมฆบุรุษนั้น ต้องอาบัติแล้ว จึงไม่ปรารถนาจะทำคืนอาบัติเล่า ...

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าเช่นนั้น สงฆ์จงทำอุกเขปนียกรรม ฐานไม่ทำคืนอาบัติ แก่ภิกษุฉันนะ คือ ห้ามสมโภคกับสงฆ์.

วิธีทำอุกเขปนียกรรม ฐานไม่ทำคืนอาบัติ

[๒๒๖]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แล วิธีทำอุกเขปนียกรรม ฐานไม่ทำคืนอาบัติ พึงทำอย่างนี้

พึงใจภิกษุฉันนะก่อน ครั้นแล้วพึงให้เอนให้การ แล้วพึงปรับอาบัติ ครั้นแล้วภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติ จตุตถกรรมวาจา ว่าดังนี้

- **กรรมวาจาทำอุกเขปนียกรรม ฐานไม่ทำคืนอาบัติ**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า พระฉันนะนี้ต้องอาบัติแล้ว ไม่ปรารถนาจะทำคืนอาบัติ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงทำ

อุกเขปนียกรรมฐานไม่ทำคืนอาบัติแก่พระฉันนะ คือ ห้ามสมโภคกับสงฆ์
นี้เป็นญัตติ

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า พระฉันนะนี้ต้องอาบัติแล้ว
ไม่ปรารถนาจะคืนอาบัติ สงฆ์ทำอุกเขปนียกรรมฐานไม่ทำคืนอาบัติแก่
พระฉันนะ คือ ห้ามสมโภคกับสงฆ์ ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็น
ผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้แม้ครั้งที่สอง ...

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้แม้ครั้งที่สาม ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟัง
ข้าพเจ้า พระฉันนะนี้ต้องอาบัติแล้ว ไม่ปรารถนาจะทำคืนอาบัติ สงฆ์ทำ
อุกเขปนียกรรมฐานไม่ทำคืนอาบัติแก่พระฉันนะ คือ ห้ามสมโภคกับสงฆ์
การทำอุกเขปนียกรรมฐานไม่ทำคืนอาบัติแก่พระฉันนะ คือ ห้ามสมโภค
กับสงฆ์ ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่าน
ผู้นั้นพึงพูด

อุกเขปนียกรรมฐานไม่ทำคืนอาบัติ สงฆ์ทำแล้วแก่พระฉันนะ
คือ ห้ามสมโภคกับสงฆ์ ชอบแก่สงฆ์ เหตุนี้จึงนี้ ข้าพเจ้าทรงความนี้
ไว้ด้วยอย่างนี้

ดูกรภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงบอกภิกษุผู้อยู่ในอาวาสต่อ ๆ ไปว่า
พระฉันนะอันสงฆ์ทำอุกเขปนียกรรมฐานไม่ทำคืนอาบัติแล้ว คือ ห้าม
สมโภคกับสงฆ์.

ลักษณะกรรมไม่เป็นธรรม ๑๒ หมวด

• หมวดที่ ๑

[๒๒๗]

๒๐๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่ทำคืนอาบัติ ที่ประกอบ
ด้วยองค์ ๓ เป็นกรรมไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้ว
ไม่ดี คือ

๑. ทำลับหลัง
๒. ไม่สอบถามก่อนแล้วทำ
๓. ทำไม่ตามปฎิญาณ

• หมวดที่ ๒

[๒๒๘]

๒๑๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่ทำคีนอาบัติ ที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี คือ

๑. ทำเพราะไม่ต้องอาบัติ
๒. ทำเพราะอาบัติมิใช่เทศนาคามินี
๓. ทำเพราะอาบัติที่แสดงแล้ว

• หมวดที่ ๓

[๒๒๙]

๒๑๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่ทำคีนอาบัติ ที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี คือ

๑. ไม่ใจท่ก่อนแล้วทำ
๒. ไม่ให้จำเลยให้การก่อนแล้วทำ
๓. ไม่ปรับอาบัติแล้วทำ

• หมวดที่ ๔

[๒๓๐]

๒๑๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่ทำคีนอาบัติ ที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี คือ

๑. ทำลับหลัง
๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
๓. สงฆ์เป็นพรรคทำ

• หมวดที่ ๕

[๒๓๑]

๒๑๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่ทำคีนอาบัติ ที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี คือ

๑. ไม่สอบถามก่อนแล้วทำ
๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
๓. สงฆ์เป็นพรรคทำ

• หมวดที่ ๖

[๒๓๒]

๒๑๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่ทำคืนอาบัติ ที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรม**ไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี** คือ
๑. ทำไม่ตามปฏิญาณ
 ๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
 ๓. สงฆ์เป็นพรรคทำ

• หมวดที่ ๗

[๒๓๓]

๒๑๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่ทำคืนอาบัติ ที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรม**ไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี** คือ
๑. ทำเพราะไม่ต้องอาบัติ
 ๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
 ๓. สงฆ์เป็นพรรคทำ

• หมวดที่ ๘

[๒๓๔]

๒๑๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่ทำคืนอาบัติ ที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรม**ไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี** คือ
๑. ทำเพราะมิใช่อาบัติเป็นเทศนาคามินี
 ๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
 ๓. สงฆ์เป็นพรรคทำ

• หมวดที่ ๙

[๒๓๕]

๒๑๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่ทำคินอาบัติ ที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี คือ

๑. ทำเพราะอาบัติที่แสดงแล้ว
๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
๓. สงฆ์เป็นวรรคทำ

• หมวดที่ ๑๐

[๒๓๖]

๒๑๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่ทำคินอาบัติ ที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี คือ

๑. ไม่ใจทัก่อนแล้วทำ
๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
๓. สงฆ์เป็นวรรคทำ

• หมวดที่ ๑๑

[๒๓๗]

๒๑๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่ทำคินอาบัติ ที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี คือ

๑. ไม่ให้จำเลยให้การก่อนแล้วทำ
๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
๓. สงฆ์เป็นวรรคทำ

• หมวดที่ ๑๒

[๒๓๘]

๒๒๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่ทำคินอาบัติ ที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี คือ

๑. ไม่ปรับอาบัติแล้วทำ
๒. ทำโดยไม่เป็นกรรม
๓. สงฆ์เป็นวรรคทำ

ลักษณะกรรมเป็นกรรม ๑๒ หมวด

• หมวดที่ ๑

[๒๓๙]

๒๒๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่ทำคืนอาบัติ ที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เป็นกรรมเป็นกรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. ทำต่อหน้า
๒. สอบถามก่อนแล้วทำ
๓. ทำตามปฏิญาณ

• หมวดที่ ๒

[๒๔๐]

๒๒๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่ทำคืนอาบัติ ที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นกรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. ทำเพราะต้องอาบัติ
๒. ทำเพราะอาบัติเป็นเทศนาคามินี
๓. ทำเพราะอาบัตียังมิได้แสดง

• หมวดที่ ๓

[๒๔๑]

๒๒๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่ทำคืนอาบัติ ที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นกรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. โจิตก่อนแล้วทำ
๒. ให้จำเลยให้การแล้วทำ
๓. ปรับอาบัติแล้วทำ

• หมวดที่ ๔

[๒๔๒]

๒๒๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่ทำคืนอาบัติ ที่ประกอบด้วย องค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. ทำต่อหน้า
๒. ทำโดยธรรม
๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

• หมวดที่ ๕

[๒๔๓]

๒๒๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่ทำคืนอาบัติ ที่ประกอบด้วย องค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. สอบถามก่อนแล้วทำ
๒. ทำโดยธรรม
๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

• หมวดที่ ๖

[๒๔๔]

๒๒๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่ทำคืนอาบัติ ที่ประกอบด้วย องค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. ทำตามปฏิญาณ
๒. ทำโดยธรรม
๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

• หมวดที่ ๗

[๒๔๕]

๒๒๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่ทำคืนอาบัติ ที่ประกอบด้วย องค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. ทำเพราะต้องอาบัติ
๒. ทำโดยธรรม
๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

• หมวดที่ ๘

[๒๕๖]

๒๒๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่ทำคืนอาบัติ ที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. ทำเพราะอาบัติเป็นเทศนาคามินี
๒. ทำโดยธรรม
๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

• หมวดที่ ๙

[๒๕๗]

๒๒๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่ทำคืนอาบัติ ที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. ทำเพราะอาบัติที่ยังมิได้แสดง
๒. ทำโดยธรรม
๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

• หมวดที่ ๑๐

[๒๕๘]

๒๓๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่ทำคืนอาบัติ ที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. โจทก์ถอนแล้วทำ
๒. ทำโดยธรรม
๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

• หมวดที่ ๑๑

[๒๕๙]

๒๓๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่ทำคืนอาบัติ ที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. ให้จำเลยให้การก่อนแล้วทำ
๒. ทำโดยธรรม
๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

• หมวดที่ ๑๒

[๒๕๐]

๒๓๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรม ฐานไม่ทำคินอาบัติ ที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ
๑. ปรับอาบัติแล้วทำ
 ๒. ทำโดยธรรม
 ๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

ข้อที่สงฆ์จำนง ๖ หมวด

• หมวดที่ ๑

[๒๕๑]

๒๓๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๓ เมื่อสงฆ์จำนง พึงลงอุกเขปนียกรรม ฐานไม่ทำคินอาบัติ คือ
๑. ก่อความบาดหมาง ก่อการทะเลาะ ก่อการวิวาท ทำความอื้อฉาว ก่ออภิรณในสงฆ์
 ๒. เป็นพาล ไม่ฉลาด มีอาบัติมาก มีมรรยาทไม่สมควร
 ๓. อยู่คลุกคลีกับคฤหัสถ์ด้วยการคลุกคลีอันไม่สมควร

• หมวดที่ ๒

[๒๕๒]

๒๓๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เมื่อสงฆ์จำนง พึงลงอุกเขปนียกรรม ฐานไม่ทำคินอาบัติ คือ
๑. เป็นผู้มีศีลวิบัติ ในอติศีล
 ๒. เป็นผู้ที่มีอาจารย์วิบัติ ในอัชฌาจารย์
 ๓. เป็นผู้ที่มีทิวาสวิบัติ ในอดิติวาส

• หมวดที่ ๓

[๒๕๓]

๒๓๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เมื่อสงฆ์จำนง พึงลงอุกเขปนียกรรม ฐานไม่ทำคินอาบัติ คือ

๑. กล่าวติเตียนพระพุทธเจ้า
๒. กล่าวติเตียนพระธรรม
๓. กล่าวติเตียนพระสงฆ์

• หมวดที่ ๔
[๒๕๔]

๒๓๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อสงฆ์จำนง พึงลงอุกเขปนียกรรม ฐานไม่
ทำคินอบัติ แก่ภิกษุ ๓ รูป คือ

๑. รูปหนึ่งเป็นผู้ก่อความบาดหมาง ก่อการทะเลาะ ก่อการ
วิวาท ทำความอื้อฉาว ก่ออธิกรณ์ในสงฆ์
๒. รูปหนึ่งเป็นพาล ไม่ฉลาด มีอบัติมาก มีมรรยาทไม่สมควร
๓. รูปหนึ่งอยู่คลุกคลีกับคฤหัสถ์ด้วยการคลุกคลีอันไม่สมควร

• หมวดที่ ๕
[๒๕๕]

๒๓๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อสงฆ์จำนง พึงลงอุกเขปนียกรรม ฐานไม่
ทำคินอบัติ แก่ภิกษุ ๓ รูป แม้อื่นอีก คือ

๑. รูปหนึ่งเป็นผู้มีศีลวิบัติ ในอธิศีล
๒. รูปหนึ่งเป็นผู้มีอาจารย์วิบัติ ในอัชฌาจารย์
๓. รูปหนึ่งเป็นผู้มีทิวฏฐิวิบัติ ในอติทิวฏฐิ

• หมวดที่ ๖
[๒๕๖]

๒๓๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อสงฆ์จำนง พึงลงอุกเขปนียกรรม ฐานไม่
ทำคินอบัติ แก่ภิกษุ ๓ รูป แม้อื่นอีก คือ

๑. รูปหนึ่งกล่าวติเตียนพระพุทธเจ้า
๒. รูปหนึ่งกล่าวติเตียนพระธรรม
๓. รูปหนึ่งกล่าวติเตียนพระสงฆ์

วัตร ๔๓ ข้อ ในอุกเขปนียกรรม ฐานไม่ทำคินอาบัติ
[๒๕๗]

๒๓๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรม ฐานไม่ทำคินอาบัติแล้วต้องประพาศติชอบ

๒๔๐. วิธีประพาศติชอบในอุกเขปนียกรรม ฐานไม่ทำคินอาบัตินั้นดังนี้

๑. ไม่พึงให้อุปสมบท
๒. ไม่พึงให้นิสสัย
๓. ไม่พึงให้สามเณรอุปัฏฐาก
๔. ไม่พึงรับสมมติเป็นผู้ตั้งสอนภิกษุณี
๕. แม้ได้รับสมมติแล้วก็ไม่พึงตั้งสอนภิกษุณี
๖. สงฆ์ลงอุกเขปนียกรรม ฐานไม่ทำคินอาบัติ เพราะอาบัติใด ไม่พึงต้องอาบัตินั้น
๗. ไม่พึงต้องอาบัติอื่นอันเช่นกัน
๘. ไม่พึงต้องอาบัติอันเลวทรามกว่านั้น
๙. ไม่พึงติกรรม
๑๐. ไม่พึงติภิกษุทั้งหลายผู้ทำกรรม
๑๑. ไม่พึงยินดีการกราบไหว้ ของปกตัตตะภิกษุ
๑๒. ไม่พึงยินดีการยืนรับ ของปกตัตตะภิกษุ
๑๓. ไม่พึงยินดีอัญชลีกรรม ของปกตัตตะภิกษุ
๑๔. ไม่พึงยินดีสามิจักรกรรม ของปกตัตตะภิกษุ
๑๕. ไม่พึงยินดีการนำอาสนะมาให้ ของปกตัตตะภิกษุ
๑๖. ไม่พึงยินดีการนำที่นอนมาให้ ของปกตัตตะภิกษุ
๑๗. ไม่พึงยินดีการนำน้ำล้างเท้ามาให้ การตั้งตั้งรองเท้าให้ของปกตัตตะภิกษุ
๑๘. ไม่พึงยินดีการตั้งกระเบื้องเช็ดเท้าให้ ของปกตัตตะภิกษุ
๑๙. ไม่พึงยินดีการรับบาตร จีวร ของปกตัตตะภิกษุ

๒๐. ไม่พึงยินดีการอุทธรณ์ให้เมื่ออาบน้ำ ของปกติตตะภิกษุ
๒๑. ไม่พึงกำจัดปกติตตะภิกษุ ด้วยศีลวิบัติ
๒๒. ไม่พึงกำจัดปกติตตะภิกษุ ด้วยอาจารวิบัติ
๒๓. ไม่พึงกำจัดปกติตตะภิกษุ ด้วยทมิฬวิบัติ
๒๔. ไม่พึงกำจัดปกติตตะภิกษุ ด้วยอาชีวิวิบัติ
๒๕. ไม่พึงยุภิกษุกับภิกษุให้แตกกัน
๒๖. ไม่พึงใช้เครื่องนุ่งห่มอย่างคฤหัสถ์
๒๗. ไม่พึงใช้เครื่องนุ่งห่มอย่างเดียวยถีย์
๒๘. ไม่พึงคบพวกเดียวยถีย์
๒๙. พึงคบพวกภิกษุ
๓๐. พึงศึกษาสิกขาของภิกษุ
๓๑. ไม่พึงอยู่ในอาวาสมีเครื่องมุงเดียวกันกับปกติตตะภิกษุ
๓๒. ไม่พึงอยู่ในอนาวาสมีเครื่องมุงเดียวกันกับปกติตตะภิกษุ
๓๓. ไม่พึงอยู่ในอาวาส หรือในอนาวาสมีเครื่องมุงเดียวกันกับ
ปกติตตะภิกษุ
๓๔. เห็นปกติตตะภิกษุแล้วพึงลุกจากอาสนะ
๓๕. ไม่พึงรุกรานปกติตตะภิกษุ ข้างในหรือข้างนอกวิหาร
๓๖. ไม่พึงห้ามอุโบสถแก่ปกติตตะภิกษุ
๓๗. ไม่พึงห้ามปวารณาแก่ปกติตตะภิกษุ
๓๘. ไม่พึงทำการไต่สวน
๓๙. ไม่พึงเริ่มอนุวาทาธิกรณ์
๔๐. ไม่พึงยังภิกษุอื่นให้ทำโอกาส
๔๑. ไม่พึงใจทมิฬภิกษุอื่น
๔๒. ไม่พึงให้ภิกษุอื่นให้การ
๔๓. ไม่พึงช่วยภิกษุกับภิกษุให้สู้อธิกรณ์กัน.

สงฆ์ลงโทษและระงับ

[๒๕๘]

ครั้งนั้น สงฆ์ได้ลงอุกเขปนียกรรม ฐานไม่ทำคินอาบัติแก่พระฉันนะ คือ ห้ามสมโภคกับสงฆ์ ท่านถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรม ฐานไม่ทำคินอาบัติแล้ว ได้ไปจากอาวาสนั้นสู่อาวาสอื่น ภิกษุทั้งหลายในอาวาสอื่นนั้น ไม่กราบไหว้ ไม่ยืนรับ ไม่ทำอัญชลีกรรม ไม่ทำสามิจิกรรม ไม่สักการะ ไม่เคารพ ไม่นับถือ ไม่บูชา ท่านอันภิกษุทั้งหลาย ไม่สักการะ ไม่เคารพ ไม่นับถือ ไม่บูชาอยู่ เป็นผู้ไม่มีใครทำสักการะ จึงได้ไปจากอาวาสนั้น สู่อาวาสอื่น แม้ภิกษุทั้งหลายในอาวาสอื่นนั้น ก็ไม่กราบไหว้ ไม่ยืนรับ ไม่ทำอัญชลีกรรม ไม่ทำสามิจิกรรม ไม่สักการะ ไม่เคารพ ไม่นับถือ ไม่บูชา ท่านอันภิกษุทั้งหลาย ไม่สักการะ ไม่เคารพ ไม่นับถือ ไม่บูชา เป็นผู้ไม่มีใครทำสักการะ จึงได้ไปจากอาวาสนั้นสู่อาวาสอื่น แม้ภิกษุทั้งหลายในอาวาสอื่นนั้น ก็ไม่กราบไหว้ ไม่ยืนรับ ไม่ทำอัญชลีกรรม ไม่ทำสามิจิกรรม ไม่สักการะ ไม่เคารพ ไม่นับถือ ไม่บูชา ท่านอันภิกษุทั้งหลายไม่สักการะ ไม่เคารพ ไม่นับถือ ไม่บูชาอยู่ เป็นผู้ไม่มีใครทำสักการะ จึงกลับมาสู่พระนครโกสัมพีอีกตามเดิม ได้ประพฤติโดยชอบ หายเยอหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ จึงเข้าไปหาภิกษุทั้งหลายแล้วกล่าวอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ผมถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรม ฐานไม่ทำคินอาบัติแล้ว ประพฤติโดยชอบ หายเยอหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ ผมจะพึงปฏิบัติอย่างไรต่อไป ... ตรัสว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าเช่นนั้น สงฆ์จงระงับอุกเขปนียกรรม ฐานไม่ทำคินอาบัติ แก่ภิกษุฉันนะ.

วัตรที่ไม่ควรระงับ ๔๓ ข้อ ๘ หมวด

• หมวดที่ ๑

[๒๕๙]

๒๔๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ สงฆ์ไม่พึงระงับอุกเขปนียกรรม ฐานไม่ทำคินอาบัติ คือ

๑. ให้อุปสมบท
๒. ให้นิสัย
๓. ให้สามเณรอุปฐาก
๔. รับสมมติเป็นผู้สั่งสอนภิกษุณี
๕. แม้รับสมมติแล้วก็ยังสั่งสอนภิกษุณี

• หมวดที่ ๒

[๒๖๐]

๒๔๒. ผู้กระทำความผิดหลาย วัฏฏะประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก **สงฆ์ไม่พึงระงับอุกเขปนียกรรม** **ฐานไม่ทำคืนอาบัติ** คือ

๑. สงฆ์ลงอุกเขปนียกรรม ฐานไม่ทำคืนอาบัติ เพราะอาบัติใดต้องอาบัตินั้น
๒. ต้องอาบัติอื่นอันเช่นกัน
๓. ต้องอาบัติอันเลวทรามกว่านั้น
๔. ตีกรรม
๕. ตีภิกษุทั้งหลายผู้ทำกรรม

• หมวดที่ ๓

[๒๖๑]

๒๔๓. ผู้กระทำความผิดหลาย วัฏฏะประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก **สงฆ์ไม่พึงระงับอุกเขปนียกรรม** **ฐานไม่ทำคืนอาบัติ** คือ

๑. ยินดีการกราบไหว้ ของปกตัตตะภิกษุ
๒. ยินดีการยืนรับ ของปกตัตตะภิกษุ
๓. ยินดีอัญชลีกรรม ของปกตัตตะภิกษุ
๔. ยินดีสามีจิกรรม ของปกตัตตะภิกษุ
๕. ยินดีการนำอาสนะมาให้ ของปกตัตตะภิกษุ

• หมวดที่ ๔

[๒๖๒]

๒๔๔. ผู้กระทำความผิดหลาย วัฏฏะประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก **สงฆ์ไม่พึงระงับอุกเขปนียกรรม** **ฐานไม่ทำคืนอาบัติ** คือ

๑. ยินดีการนำที่นอนมาให้ ของปกตัตตะภิกษุ
๒. ยินดีการนำน้ำล้างเท้ามาให้ การตั้งตั้งรองเท้าให้ ของปกตัตตะภิกษุ
๓. ยินดีการตั้งกระเบื้องเช็ดเท้าให้ ของปกตัตตะภิกษุ

๔. ยินดีการรับบาตรและจีวร ของปกติตตะภิกษุ
๕. ยินดีการอุทหลังให้เมื่ออาบน้ำ ของปกติตตะภิกษุ

• หมวดที่ ๕

[๒๖๓]

๒๔๕. คูภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก **สงฆ์ไม่พึงระงับอุกเขปนียกรรม** **ฐานไม่ทำคินอาบัติ** คือ

๑. กำจัดปกติตตะภิกษุ ด้วยศีลวิบัติ
๒. กำจัดปกติตตะภิกษุ ด้วยอาจารย์วิบัติ
๓. กำจัดปกติตตะภิกษุ ด้วยทิวาสวิบัติ
๔. กำจัดปกติตตะภิกษุ ด้วยอาชีวิวิบัติ
๕. ยุภิกษุกับภิกษุให้แตกกัน

• หมวดที่ ๖

[๒๖๔]

๒๔๖. คูภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก **สงฆ์ไม่พึงระงับอุกเขปนียกรรม** **ฐานไม่ทำคินอาบัติ** คือ

๑. ใช้เครื่องนุ่งห่มอย่างคฤหัสถ์
๒. ใช้เครื่องนุ่งห่มอย่างเดียรถีย์
๓. คบพวกเดียรถีย์
๔. ไม่คบพวกภิกษุ
๕. ไม่ศึกษาสิกขาของภิกษุ

• หมวดที่ ๗

[๒๖๕]

๒๔๗. คูภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก **สงฆ์ไม่พึงระงับอุกเขปนียกรรม** **ฐานไม่ทำคินอาบัติ** คือ

๑. อยู่ในอาวาสมีเครื่องมุงเดียวกันกับปกติตตะภิกษุ
๒. อยู่ในอนาวาสมีเครื่องมุงเดียวกันกับปกติตตะภิกษุ

๓. อยู่ในอาวาส หรือในอนาวาส มีเครื่องมุงเดียวกันกับปกติ
ตะกิกษุ

๔. เห็นปกติตะกิกษุแล้วไม่ลุกจากอาสนะ

๕. รุกรานปกติตะกิกษุ ข้างในหรือข้างนอกวิหาร

• หมวดที่ ๘

[๒๖๖]

๒๔๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๘ **สงฆ์ไม่พึงระงับ**

อุกเขปนียกรรม ฐานไม่ทำคีนอาบัติ คือ

๑. ห้ามอุโบสถแก่ปกติตะกิกษุ

๒. ห้ามปวารณาแก่ปกติตะกิกษุ

๓. ทำการไต่สวน

๔. เริ่มอนุวาทาธิกรณ์

๕. ยิงภิกษุอื่นให้ทำโอกาส

๖. โจมภิกษุอื่น

๗. ให้ภิกษุอื่นให้การ

๘. ช่วยภิกษุกับภิกษุให้สู้อธิกรณ์กัน

วัตรที่ควรระงับ ๔๓ ข้อ ๘ หมวด

• หมวดที่ ๑

[๒๖๗]

๒๔๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ **สงฆ์พึงระงับ**

อุกเขปนียกรรม ฐานไม่ทำคีนอาบัติ คือ

๑. ไม่ให้อุปสมบท

๒. ไม่ให้นิสัย

๓. ไม่ให้สามเณรอุปัฏฐาก

๔. ไม่รับสมมติเป็นผู้สั่งสอนภิกษุณี

๕. แม้ได้รับสมมติแล้วก็ไม่สั่งสอนภิกษุณี

• หมวดที่ ๒
[๒๖๘]

๒๕๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก **สงฆ์พึง**
ระงับอุกเขปนียกรรม **ฐานไม่ทำคีนอาบัติ** คือ

๑. สงฆ์ลงอุกเขปนียกรรม ฐานไม่ทำคีนอาบัติ เพราะอาบัติใดไม่ต้องอาบัตินั้น
๒. ไม่ต้องอาบัตินั้นอันเช่นกัน
๓. ไม่ต้องอาบัตินั้นเลวทรามกว่านั้น
๔. ไม่ติกรรม
๕. ไม่ติภิกษุทั้งหลายผู้ทำกรรม

• หมวดที่ ๓
[๒๖๙]

๒๕๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก **สงฆ์พึง**
ระงับอุกเขปนียกรรม **ฐานไม่ทำคีนอาบัติ** คือ

๑. ไม่ยินดีการกราบไหว้ ของปกตัตตะภิกษุ
๒. ไม่ยินดีการยืนรับ ของปกตัตตะภิกษุ
๓. ไม่ยินดีอัญชลีกรรม ของปกตัตตะภิกษุ
๔. ไม่ยินดีสามีจิกรรม ของปกตัตตะภิกษุ
๕. ไม่ยินดีการนำอาสนะมาให้ ของปกตัตตะภิกษุ

• หมวดที่ ๔
[๒๗๐]

๒๕๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก **สงฆ์พึง**
ระงับอุกเขปนียกรรม **ฐานไม่ทำคีนอาบัติ** คือ:

๑. ไม่ยินดีการนำที่นอนมาให้ ของปกตัตตะภิกษุ
๒. ไม่ยินดีการนำน้ำล้างเท้ามาให้ การตั้งตั้งรองเท้าให้ ของปกตัตตะภิกษุ

๓. ไม่ยินดีการตั้งกระเบื้องเซ็ดเท้าให้ ของปกติตตะภิกษุ
๔. ไม่ยินดีการรับบาตรจีวร ของปกติตตะภิกษุ
๕. ไม่ยินดีการอุหลังให้เมื่ออาบน้ำ ของปกติตตะภิกษุ

• หมวดที่ ๕

[๒๗๑]

๒๕๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก **สงฆ์พึง
ระงับอุกเขปนียกรรม ฐานไม่ทำคินอาบัติ** คือ

๑. ไม่กำจัดปกติตตะภิกษุ ด้วยศีลวิบัติ
๒. ไม่กำจัดปกติตตะภิกษุ ด้วยอาจารย์วิบัติ
๓. ไม่กำจัดปกติตตะภิกษุ ด้วยทิฏฐิวินิบัติ
๔. ไม่กำจัดปกติตตะภิกษุ ด้วยอาชีวิวิบัติ
๕. ไม่ยุภิกษุกับภิกษุให้แตกกัน

• หมวดที่ ๖

[๒๗๒]

๒๕๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก **สงฆ์พึง
ระงับอุกเขปนียกรรม ฐานไม่ทำคินอาบัติ** คือ

๑. ไม่ใช่เครื่องนุ่งห่มอย่างคฤหัสถ์
๒. ไม่ใช่เครื่องนุ่งห่มอย่างเดียรถีย์
๓. ไม่คบพวกเดียรถีย์
๔. คบพวกภิกษุ
๕. ศึกษาสิกขาของภิกษุ

• หมวดที่ ๗

[๒๗๓]

๒๕๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก **สงฆ์พึง
ระงับอุกเขปนียกรรม ฐานไม่ทำคินอาบัติ** คือ

๑. ไม่อยู่ในอนาวาสมิเครื่องมุงเดียวกันกับปกติตตะภิกษุ
๒. ไม่อยู่ในอนาวาสมิเครื่องมุงเดียวกันกับปกติตตะภิกษุ
๓. ไม่อยู่ในอนาวาส หรือในอนาวาส มิเครื่องมุงเดียวกันกับปกติตตะภิกษุ
๔. เห็นปกติตตะภิกษุแล้วลุกจากอาสนะ
๕. ไม่รุกรานปกติตตะภิกษุ ข้างในหรือข้างนอกวิหาร
 ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล สงฆ์พึงระงับ
 อุกเขปนียกรรรม ฐานไม่ทำคินอาบัติ.

• **หมวดที่ ๘**

[๒๗๔]

๒๕๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๘ สงฆ์พึงระงับ
 อุกเขปนียกรรรม ฐานไม่ทำคินอาบัติ คือ

๑. ไม่ห้ามอุโบสถแก่ปกติตตะภิกษุ
๒. ไม่ห้ามปวารณาแก่ปกติตตะภิกษุ
๓. ไม่ทำการไต่สวน
๔. ไม่เริ่มอนุวาทาธิกรณ์
๕. ไม่ยั้งภิกษุอื่นให้ทำโอกาส
๖. ไม่ใจทภิกษุอื่น
๗. ไม่ให้ภิกษุอื่นให้การ
๘. ไม่ช่วยภิกษุกับภิกษุให้สู้อธิกรณ์กัน

วิธีระงับอุกเขปนียกรรรม ฐานไม่ทำคินอาบัติ

[๒๗๕]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แล วิธีระงับอุกเขปนียกรรรม ฐานไม่ทำคิน
อาบัติ พึงระงับอย่างนี้

ภิกษุฉันนะนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า ไหว้ทำ
 ภิกษุผู้แก่กว่า นั่งกระหย่ง ประคองอัญชลี แล้วกล่าวคำขอรระงับกรรมนั้น
 อย่างนี้ ว่าดังนี้

• คำขอระงับอุกเขปนียกรรม สุณัไม่ทำคินอาบัติ

ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้าถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรม สุณัไม่ทำคินอาบัติ แล้วประพฤติโดยชอบ หายเยอหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ ข้าพเจ้าขอระงับอุกเขปนียกรรม สุณัไม่ทำคินอาบัติ

ฟังขอแม่ครั้งที่สอง ฟังขอแม่ครั้งที่สาม

ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ ฟังประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติ จตุตถกรรมวาจา ว่าดังนี้

• กรรมวาจา ระงับอุกเขปนียกรรม สุณัไม่ทำคินอาบัติ

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า พระฉันนะนี้ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรม สุณัไม่ทำคินอาบัติแล้ว ประพฤติโดยชอบ หายเยอหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ บัดนี้ ขอระงับอุกเขปนียกรรม สุณัไม่ทำคินอาบัติ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงระงับอุกเขปนียกรรมสุณัไม่ทำคินอาบัติแก่พระฉันนะ **นี้เป็นญัตติ**

ท่านเจ้าข้า พระฉันนะนี้ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรม สุณัไม่ทำคินอาบัติแล้ว ประพฤติโดยชอบ หายเยอหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ บัดนี้ ขอระงับอุกเขปนียกรรม สุณัไม่ทำคินอาบัติ สงฆ์ระงับอุกเขปนียกรรม สุณัไม่ทำคินอาบัติแก่พระฉันนะ การระงับอุกเขปนียกรรม สุณัไม่ทำคินอาบัติแก่พระฉันนะ ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงนิ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้แม่ครั้งที่สอง ...

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้แม่ครั้งที่สาม ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า พระฉันนะนี้ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรม สุณัไม่ทำคินอาบัติแล้ว ประพฤติโดยชอบ หายเยอหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ บัดนี้ ขอระงับอุกเขปนียกรรม สุณัไม่ทำคินอาบัติ สงฆ์ระงับอุกเขปนียกรรม สุณัไม่ทำคินอาบัติแก่พระฉันนะ การระงับอุกเขปนียกรรม สุณัไม่ทำคินอาบัติแก่พระฉันนะ ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้นิ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

อุกเขปนียกรรม สุณัไม่ทำคินอาบัติ อันสงฆ์ระงับแล้วแก่พระฉันนะ ชอบแก่สงฆ์ เหตุนี้จึงนิ่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

อุกเขปนียกรรมฐานไม่สละทิวฐิอันเป็นบาป

[๒๗๗]

ดูกรอริยสุมณฺโณ ข้าพเจ้าทิวฐิอันเป็นบาปเห็นปานนี้เกิดขึ้นว่า เราทิวฐิถึงธรรมที่พระองค์ทรงแสดงแล้ว โดยประการที่ตรัสว่า เป็นธรรมทำอันตราย ธรรมเหล่านั้นหาอาจทำอันตรายแก่ผู้เสพอได้จริงไม่ ดังนี้จริงหรือ

ข้าพระพุทธเจ้ากล่าวอย่างนั้นจริง พระพุทธเจ้าข้า ข้าพระพุทธเจ้าทิวฐิถึงธรรมที่พระองค์ทรงแสดงแล้วโดยประการที่ตรัสว่า เป็นธรรมทำอันตราย ธรรมเหล่านั้นหาอาจทำอันตรายแก่ผู้เสพอได้จริงไม่

ดูกรโมฆบุรุษ เพราะเหตุไร เธอจึงเข้าใจธรรมที่เราแสดงแล้วอย่างนั้นเล่า เรากล่าวธรรมอันทำอันตรายไว้โดยปริยายเป็นอันมากมิใช่หรือ และธรรมเหล่านั้นหาอาจทำอันตรายแก่ผู้เสพอได้จริง กามทั้งหลายเรากล่าวว่า มีความยินดีน้อย มีทุกข์มาก มีความคับแค้นมาก โทษในกามทั้งหลายนี้มากยิ่งขึ้น กามทั้งหลายเรากล่าวว่า เปรียบเหมือนร่างกระดูก มีทุกข์มาก มีความคับแค้นมาก โทษในกามทั้งหลายนี้มากยิ่งขึ้น กามทั้งหลายเรากล่าวว่า เปรียบเหมือนชิ้นเนื้อ ... กามทั้งหลายเรากล่าวว่า เปรียบเหมือนคอบหน้า ... กามทั้งหลายเรากล่าวว่า เปรียบเหมือนหลุมถ่านเพลิง ... กามทั้งหลายเรากล่าวว่า เปรียบเหมือนความฝัน ... กามทั้งหลายเรากล่าวว่า เปรียบเหมือนของยืม ... กามทั้งหลายเรากล่าวว่า เปรียบเหมือนผลไม้ ... กามทั้งหลายเรากล่าวว่า เปรียบเหมือนเขียงสำหรับดับเนื้อ ... กามทั้งหลายเรากล่าวว่า เปรียบเหมือนหอกและหลาว ... กามทั้งหลายเรากล่าวว่า เปรียบเหมือนศิวะระงู มีทุกข์มาก มีความคับแค้นมาก โทษในกามทั้งหลายนี้มากยิ่งขึ้น เมื่อเป็นเช่นนั้น เธอชื่อว่ากล่าวตู่เราด้วยทิวฐิที่ตนยึดถือไว้ผิด ชื่อว่าทำลายตนเอง และชื่อว่าประสพบาปมิใช่บุญมาก ข้อนี้แหละ จักเป็นไปเพื่อความไม่เกื้อกูล เพื่อทุกข์แก่เธอตลอดกาลนาน.

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล สงฆ์จงทำอุกเขปนียกรรมฐานไม่สละทิวฐิอันเป็นบาปแก่ภิกษุอริยสุมณฺโณผู้เกิดในตระกูลพรานแร้ง คือห้ามสมโภคกับสงฆ์.

วิธีลงอุกเขปนียกรรม ฐานไม่สละทิวฐิเป็นบาป

[๒๗๘]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แล วิธีลงอุกเขปนียกรรม ฐานไม่สละทิวฐิอันเป็นบาปพึงทำอย่างนี้ คือ พึงโจทภิกษุอริยฐานะผู้เกิดในตระกูลพรานแร้งก่อน ครั้นแล้วพึงให้เธอให้การ แล้วพึงปรับอาบัติ ครั้นแล้ว ภิกษุผู้ฉลาดผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจาว่าดังนี้

• กรรมวาจาทำอุกเขปนียกรรม ฐานไม่สละทิวฐิอันเป็นบาป

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุอริยฐานะผู้เกิดในตระกูลพรานแร้ง มีทิวฐิอันเป็นบาปเห็นปานนี้เกิดขึ้นว่า เรารู้ทั่วถึงธรรมที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดงแล้ว โดยประการที่ตรัสว่า เป็นธรรมทำอันตราย ธรรมเหล่านั้นหาอาจทำอันตรายแก่ผู้เสพได้จริงไม่ ดังนี้ เธอไม่ยอมสละทิวฐินั้น ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงทำอุกเขปนียกรรม ฐานไม่สละทิวฐิอันเป็นบาปแก่ภิกษุอริยฐานะผู้เกิดในตระกูลพรานแร้ง คือ ห้ามสมโภคกับสงฆ์ นี่เป็นญัตติ

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุอริยฐานะผู้เกิดในตระกูลพรานแร้ง มีทิวฐิอันเป็นบาปเห็นปานนี้เกิดขึ้นว่า เรารู้ทั่วถึงธรรมที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดงแล้ว โดยประการที่ตรัสว่า เป็นธรรมทำอันตราย ธรรมเหล่านั้นหาอาจทำอันตรายแก่ผู้เสพได้จริงไม่ ดังนี้ เธอไม่ยอมสละทิวฐินั้น สงฆ์ทำอุกเขปนียกรรม ฐานไม่สละทิวฐิอันเป็นบาปแก่ภิกษุอริยฐานะผู้เกิดในตระกูลพรานแร้ง คือ ห้ามสมโภคกับสงฆ์ การทำอุกเขปนียกรรม ฐานไม่สละทิวฐิอันเป็นบาปแก่ภิกษุอริยฐานะผู้เกิดในตระกูลพรานแร้ง คือ ห้ามสมโภคกับสงฆ์ ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้แม้ครั้งที่สอง ...

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้แม้ครั้งที่สาม ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุอริยฐานะผู้เกิดในตระกูลพรานแร้ง มีทิวฐิอันเป็นบาปเห็นปานนี้เกิดขึ้นว่า เรารู้ทั่วถึงธรรมที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดงแล้ว โดยประการที่ตรัสว่า เป็นธรรมทำอันตราย ธรรมเหล่านั้นหาอาจทำอันตรายแก่ผู้เสพได้

จริงไม่ ดังนี้ เธอไม่ยอมสละทิฐิฉันนั้น สงฆ์ทำอุกเขปนียกรรมฐานไม่สละทิฐิฉันเป็นบาปแก่ภิกษุวิภวสุผู้เกิดในตระกูลพรานแร้ง คือ ห้ามสมโภคกับสงฆ์ การทำอุกเขปนียกรรมฐานไม่สละทิฐิฉันเป็นบาปแก่ภิกษุวิภวสุผู้เกิดในตระกูลพรานแร้ง คือ ห้ามสมโภคกับสงฆ์ ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

อุกเขปนียกรรม ฐานไม่สละทิฐิฉันเป็นบาป อันสงฆ์ทำแล้วแก่ภิกษุวิภวสุผู้เกิดในตระกูลพรานแร้ง คือ ห้ามสมโภคกับสงฆ์ ชอบแก่สงฆ์ เหตุฉะนั้นจึงนั่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ ด้วยอย่างนี้

ดูกรภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงบอกภิกษุที่อยู่ในอาวาสต่อๆ ไปว่า ภิกษุวิภวสุผู้เกิดในตระกูลพรานแร้ง อันสงฆ์ทำอุกเขปนียกรรม ฐานไม่สละทิฐิฉันเป็นบาปแล้ว คือ ห้ามสมโภคกับสงฆ์.

ลักษณะกรรมไม่เป็นธรรม ๑๒ หมวด

• **หมวดที่ ๑**

[๒๗๙]

๒๕๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรม ฐานไม่สละทิฐิฉันเป็นบาปที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เป็นกรรมไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี คือ

๑. ทำลับหลัง
๒. ไม่สอบถามก่อนแล้วทำ
๓. ทำไม่ตามปฎิญาณ

• **หมวดที่ ๒**

[๒๘๐]

๒๕๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรม ฐานไม่สละทิฐิฉันเป็นบาปที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี คือ

๑. ทำเพราะไม่ต้องอาบัติ
๒. ทำเพราะอาบัติมิใช่เป็นเทศนาคามินี
๓. ทำเพราะอาบัติที่แสดงแล้ว

• หมวดที่ ๓

[๒๘๑]

๒๕๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่สละทิฏฐิอันเป็นบาปที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี คือ

๑. ไม่ใจทกก่อนแล้วทำ
๒. ไม่ให้จำเลยให้การก่อนแล้วทำ
๓. ไม่ปรับอาบัติแล้วทำ

• หมวดที่ ๔

[๒๘๒]

๒๖๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่สละทิฏฐิอันเป็นบาปที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี คือ

๑. ทำลับหลัง
๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
๓. สงฆ์เป็นพรรคทำ

• หมวดที่ ๕

[๒๘๓]

๒๖๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่สละทิฏฐิอันเป็นบาปที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี คือ

๑. ไม่สอบถามก่อนแล้วทำ
๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
๓. สงฆ์เป็นพรรคทำ

• หมวดที่ ๖

[๒๘๔]

๒๖๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่สละทิฏฐิอันเป็นบาปที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมไม่เป็นธรรมไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี คือ

๑. ไม่ทำตามปฏิญาณ
๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
๓. สงฆ์เป็นวรรคทำ

• หมวดที่ ๗

[๒๘๕]

๒๖๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่สละทิฏฐิอันเป็นบาปที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมไม่เป็นธรรมไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี คือ

๑. ทำเพราะไม่ต้องอาบัติ
๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
๓. สงฆ์เป็นวรรคทำ

• หมวดที่ ๘

[๒๘๖]

๒๖๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่สละทิฏฐิอันเป็นบาปที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมไม่เป็นธรรมไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี คือ

๑. ทำเพราะอาบัติมิใช่เป็นเทศนาคามินี
๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
๓. สงฆ์เป็นวรรคทำ

• หมวดที่ ๙

[๒๘๗]

๒๖๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่สละทิฏฐิอันเป็นบาปที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมไม่เป็นธรรมไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี คือ

๑. ทำเพราะอาบัติที่แสดงแล้ว
๒. ทำโดยไม่เป็นกรรม
๓. สงฆ์เป็นวรรคทำ

• หมวดที่ ๑๐

[๒๔๘]

๒๖๖. ดูกฎีกาทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่สละทิวฐิอันเป็นบาปที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมไม่เป็นกรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี คือ
๑. ไม่ใจทกก่อนแล้วทำ
 ๒. ทำโดยไม่เป็นกรรม
 ๓. สงฆ์เป็นวรรคทำ

• หมวดที่ ๑๑

[๒๔๙]

๒๖๗. ดูกฎีกาทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่สละทิวฐิอันเป็นบาปที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมไม่เป็นกรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี คือ
๑. ไม่ให้จำเลยให้การก่อนแล้วทำ
 ๒. ทำโดยไม่เป็นกรรม
 ๓. สงฆ์เป็นวรรคทำ

• หมวดที่ ๑๒

[๒๕๐]

๒๖๘. ดูกฎีกาทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่สละทิวฐิอันเป็นบาปที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมไม่เป็นกรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี คือ
๑. ไม่ปรับอาบัติแล้วทำ
 ๒. ทำโดยไม่เป็นกรรม
 ๓. สงฆ์เป็นวรรคทำ

ลักษณะกรรมเป็นกรรม ๑๒ หมวด

• หมวดที่ ๑

[๒๙๑]

๒๖๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่สละทิฏฐิอันเป็นบาปที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. ทำต่อหน้า
๒. สอบถามก่อนแล้วทำ
๓. ทำตามปฏิญาณ

• หมวดที่ ๒

[๒๙๒]

๒๗๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่สละทิฏฐิอันเป็นบาปที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. ทำเพราะต้องอาบัติ
๒. ทำเพราะอาบัติเป็นเทศนาคามินี
๓. ทำเพราะอาบัตียังมิได้แสดง

• หมวดที่ ๓

[๒๙๓]

๒๗๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่สละทิฏฐิอันเป็นบาปที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. โจิตก่อนแล้วทำ
๒. ให้จำเลยให้การก่อนแล้วทำ
๓. ปรับอาบัติแล้วทำ

• หมวดที่ ๔

[๒๙๔]

๒๗๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่สละทิวฐิอันเป็นบาปที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. ทำต่อหน้า
๒. ทำโดยธรรม
๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

• หมวดที่ ๕

[๒๙๕]

๒๗๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่สละทิวฐิอันเป็นบาปที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. สอบถามก่อนแล้วทำ
๒. ทำโดยธรรม
๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

• หมวดที่ ๖

[๒๙๖]

๒๗๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่สละทิวฐิอันเป็นบาปที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. ทำตามปฎิญาณ
๒. ทำโดยธรรม
๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

• หมวดที่ ๗

[๒๙๗]

๒๗๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่สละทิวฐิอันเป็นบาปที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. ทำเพราะต้องอาบัติ
๒. ทำโดยธรรม
๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

• **หมวดที่ ๘**

[๒๙๘]

๒๗๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่สละทิฏฐิอันเป็นบาปที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. ทำเพราะอาบัติเป็นเทศนาคามินี
๒. ทำโดยธรรม
๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

• **หมวดที่ ๙**

[๒๙๙]

๒๗๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่สละทิฏฐิอันเป็นบาปที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. ทำเพราะอาบดียังมิได้แสดง
๒. ทำโดยธรรม
๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

• **หมวดที่ ๑๐**

[๓๐๐]

๒๗๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมฐานไม่สละทิฏฐิอันเป็นบาปที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. ใจท่อนแล้วทำ
๒. ทำโดยธรรม
๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

• หมวดที่ ๑๑

[๓๐๑]

๒๗๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรม ฐานไม่สละทิวฐิอันเป็นบาป ที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. ให้จำเลยให้การก่อนแล้วทำ
๒. ทำโดยธรรม
๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

• หมวดที่ ๑๒

[๓๐๒]

๒๘๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรม ฐานไม่สละทิวฐิอันเป็นบาป ที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. ปรับอาบัติแล้วทำ
๒. ทำโดยธรรม
๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

ข้อที่สงฆ์จำนง ๖ หมวด

• หมวดที่ ๑

[๓๐๓]

๒๘๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๓ เมื่อสงฆ์จำนงพึงลง อุกเขปนียกรรม ฐานไม่สละทิวฐิอันเป็นบาป คือ

๑. เป็นผู้ก่อความบาดหมาง ก่อการทะเลาะ ก่อการวิวาท ทำความอื้อฉาว ก่ออธิกรณ์ในสงฆ์
๒. เป็นพาล ไม่ฉลาด มีอาบัติมาก มีมรรยาทไม่สมควร
๓. อยู่คู่คลุกคลีกับคฤหัสถ์ด้วยการคลุกคลีอันไม่สมควร

• หมวดที่ ๒
[๓๐๔]

๒๘๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เมื่อสงฆ์
จำนงพึงลงอุกเขปนียกรรม ฐานไม่สละทักขณิอันเป็นบาป คือ

๑. เป็นผู้มึศีลวิบัติ ในอธิศีล
๒. เป็นผู้มึอาจารย์วิบัติ ในอรัญญิก
๓. เป็นผู้มึทักขณิวิบัติ ในอติทักขณิ

• หมวดที่ ๓
[๓๐๕]

๒๘๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เมื่อสงฆ์
จำนงพึงลงอุกเขปนียกรรม ฐานไม่สละทักขณิอันเป็นบาป คือ

๑. กล่าวดีเตียนพระพุทธเจ้า
๒. กล่าวดีเตียนพระธรรม
๓. กล่าวดีเตียนพระสงฆ์

• หมวดที่ ๔
[๓๐๖]

๒๘๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อสงฆ์จำนงพึงลงอุกเขปนียกรรม ฐานไม่
สละทักขณิอันเป็นบาป แก่ภิกษุ ๓ รูป คือ

๑. รูปหนึ่งเป็นผู้ก่อความบาดหมาง ก่อการทะเลาะ ก่อการ
 วิวาท ทำความอื้อฉาว ก่ออธิกรณ์ในสงฆ์
๒. รูปหนึ่งเป็นพาล ไม่ฉลาด มีอาบัติมาก มีมรรยาทไม่สมควร
๓. รูปหนึ่งอยู่คลุกคลีกับคฤหัสถ์ด้วยการคลุกคลีอันไม่สมควร

• หมวดที่ ๕
[๓๐๗]

๒๘๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อสงฆ์จำนงพึงลงอุกเขปนียกรรม ฐานไม่
สละทักขณิอันเป็นบาป แก่ภิกษุ ๓ รูป แม้อื่นอีก คือ

๑. รูปหนึ่งเป็นผู้มีศีลวิบัติ ในอธิศีล
๒. รูปหนึ่งเป็นผู้มีอาจารย์วิบัติ ในอัชยาจาร
๓. รูปหนึ่งเป็นผู้มีทิวัจฉีวิบัติ ในอติทิวัจฉี

• หมวดที่ ๒

[๓๐๘]

๒๘๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อสงฆ์จำนงพึงลงอุกเขปนียกรรม ฐานไม่
สละทิวัจฉีอันเป็นบาป แก่ภิกษุ ๓ รูป แม้อื่นอีก คือ

๑. รูปหนึ่งกล่าววติเตียนพระพุทธเจ้า
๒. รูปหนึ่งกล่าววติเตียนพระธรรม
๓. รูปหนึ่งกล่าววติเตียนพระสงฆ์

วัตร ๑๘ ข้อ ในอุกเขปนียกรรม ฐานไม่สละทิวัจฉีอันเป็นบาป

[๓๐๙]

๒๘๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรม ฐานไม่สละ
ทิวัจฉีอันเป็นบาปแล้ว ต้องประพฤติโดยชอบ

๒๘๘. วิธีประพฤติชอบในอุกเขปนียกรรม ฐานไม่สละทิวัจฉีอันเป็น
บาปนั้น ดังต่อไปนี้

๑. ไม่พึงให้อุปสมบท
๒. ไม่พึงให้หิรัญญ
๓. ไม่พึงให้สามเณรอุปฐาก
๔. ไม่พึงรับสมมติเป็นผู้สั่งสอนภิกษุณี
๕. แม้ได้รับสมมติแล้ว ก็ไม่พึงสั่งสอนภิกษุณี
๖. สงฆ์ลงอุกเขปนียกรรม ฐานไม่สละทิวัจฉีอันเป็นบาป
 เพราะอาบัติใด ไม่พึงต้องอาบัตินั้น
๗. ไม่พึงต้องอาบัตินั้นเช่นกัน
๘. ไม่พึงต้องอาบัตินั้นเลวทรามกว่านั้น

- ๙. ไม่พึงติกรรม
- ๑๐. ไม่พึงติภิกษุทั้งหลายผู้ทำกรรม
- ๑๑. ไม่พึงห้ามอุโบสถแก่ปกติตตะภิกษุ
- ๑๒. ไม่พึงห้ามปวารณาแก่ปกติตตะภิกษุ
- ๑๓. ไม่พึงทำการไต่สวน
- ๑๔. ไม่พึงเริ่มอนุวาทาธิกรณ์
- ๑๕. ไม่พึงยังภิกษุอื่นให้ทำโอกาส
- ๑๖. ไม่พึงใจภิกษุอื่น
- ๑๗. ไม่พึงให้ภิกษุอื่นให้การ
- ๑๘. ไม่พึงช่วยภิกษุกับภิกษุให้สู้อธิกรณ์กัน.

• **สงฆ์ลงโทษและระงับกรรม**

[๓๑๐]

ครั้งนั้น สงฆ์ได้ลงอุกเขปนียกรรม ฐานไม่สละทิฏฐิอันเป็นบาปแก่พระอรวิญญู ผู้เกิดในตระกูลพรานแร้ง คือ ห้ามสมโภคกับสงฆ์ ท่านถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรม ฐานไม่สละทิฏฐิอันเป็นบาป แล้วสึกเสีย บรรดาภิกษุที่เป็นผู้มักน้อย ... ต่างก็เพงโทษ ตีเตียน ... พระผู้มีพระภาครับสั่งให้ประชุมภิกษุสงฆ์ ... ทรงสอบถาม ... ทรงตีเตียน ... รับสั่งว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าเช่นนั้น สงฆ์จงระงับอุกเขปนียกรรม ฐานไม่สละทิฏฐิอันเป็นบาป.

วัตรที่ไม่ควรระงับ ๑๘ ข้อ ๓ หมวด

• **หมวดที่ ๑**

[๓๑๒]

๒๘๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **สงฆ์ไม่พึงระงับอุกเขปนียกรรม ฐานไม่สละทิฏฐิอันเป็นบาป** แก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ คือ

- ๑. ให้อุปสมบท
- ๒. ให้นิสังข

๓. ให้สามเณรอุปัฏฐาก
๔. รับสมมติเป็นผู้สั่งสอนภิกษุณี
๕. แม้ได้รับสมมติแล้ว ก็ยังสั่งสอนภิกษุณี

• หมวดที่ ๒

[๓๑๓]

๒๙๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **สงฆ์ไม่พึงระงับอุกเขป नियกรรม** **ฐานไม่สละ**
ทิฏฐิอันเป็นบาป แก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ **แม่อื่นอีก** คือ

๑. สงฆ์ลงอุกเขป नियกรรม ฐานไม่สละทิฏฐิอันเป็นบาป เพราะอาบัติใด ต้องอาบดินนั้น
๒. ต้องอาบดินอื่นอันเช่นกัน
๓. ต้องอาบดินอันเลวทรามกว่านั้น
๔. ตีกรรม
๕. ตีภิกษุทั้งหลายผู้ทำกรรม

• หมวดที่ ๓

[๓๑๔]

๒๙๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **สงฆ์ไม่พึงระงับอุกเขป नियกรรม** **ฐานไม่สละ**
ทิฏฐิอันเป็นบาป แก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๘ คือ

๑. ห้ามอุโบสถแก่ปกติตตะภิกษุ
๒. ห้ามปวารณาแก่ปกติตตะภิกษุ
๓. ทำการไต่สวน
๔. เริ่มอนุวาทาธิกรณ์
๕. ยิงภิกษุอื่นให้ทำโอกาส
๖. โจมภิกษุอื่น
๗. ให้ภิกษุอื่นให้การ
๘. ช่วยภิกษุกับภิกษุให้สู้อธิกรณ์กัน

วัตรที่ควรระงับ ๑๘ ข้อ ๓ หมวด

• หมวดที่ ๑

[๓๑๕]

๒๙๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **สงฆ์ไม่พึงระงับอุกเขปนียกรรม** **ฐานไม่สละ** **ทิวฐิอันเป็นบาป** แก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ คือ

๑. ไม่ให้อุปสมบท
๒. ไม่ให้นินสัย
๓. ไม่ให้สามเณรอุปฐาก
๔. ไม่รับสมมติเป็นผู้สั่งสอนภิกษุณี
๕. แม้ได้รับสมมติแล้ว ก็ไม่สั่งสอนภิกษุณี

• หมวดที่ ๒

[๓๑๖]

๒๙๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **สงฆ์ไม่พึงระงับอุกเขปนียกรรม** **ฐานไม่สละ** **ทิวฐิอันเป็นบาป** แก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ **แม้อื่นอีก** คือ

๑. สงฆ์ลงอุกเขปนียกรรม **ฐานไม่สละทิวฐิอันเป็นบาป** เพราะอาบัติใด **ไม่ต้องอาบัตินั้น**
๒. **ไม่ต้องอาบัตินั้นเช่นกัน**
๓. **ไม่ต้องอาบัตินั้นเลวทรามกว่านั้น**
๔. **ไม่ติกรรม**
๕. **ไม่ติภิกษุทั้งหลายผู้ทำกรรม**

• หมวดที่ ๓

[๓๑๗]

๒๙๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **สงฆ์ไม่พึงระงับอุกเขปนียกรรม** **ฐานไม่สละ** **ทิวฐิอันเป็นบาป** แก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๘ คือ:

๑. ไม่ห้ามอุโบสถแก่ปกติตตะภิกษุ
๒. ไม่ห้ามปวารณาแก่ปกติตตะภิกษุ
๓. ไม่ทำการไต่สวน
๔. ไม่เริ่มอนุวาทาธิกรณ์
๕. ไม่ย้งภิกษุอื่นให้ทำโอกาส
๖. ไม่ใจทภิกษุอื่น
๗. ไม่ให้ภิกษุอื่นให้การ
๘. ไม่ช่วยภิกษุกับภิกษุให้สู้อธิกรณ์กัน

วิธีระงับอุกเขปนียกรรม ฐานไม่สละทิฏฐิอันเป็นบาป

[๓๑๘]

๒๙๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แล วิธีระงับอุกเขปนียกรรมฐานไม่สละทิฏฐิอันเป็นบาป พึงระงับอย่างนี้

ภิกษุผู้ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรม ฐานไม่สละทิฏฐิอันเป็นบาปนั้น พึงเข้าไปหาสงฆ์ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า ไหว้เท้าภิกษุผู้แก้กว่า นั่งกระหย่ง ประคองอัญชลี แล้วกล่าวคำขอระงับกรรมนั้นอย่างนี้ ว่าดังนี้

• คำขอระงับอุกเขปนียกรรม ฐานไม่สละทิฏฐิอันเป็นบาป

ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้าถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรม ฐานไม่สละทิฏฐิอันเป็นบาปแล้ว ประพฤติโดยชอบ หายเยอหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ ข้าพเจ้าขอระงับอุกเขปนียกรรม ฐานไม่สละทิฏฐิอันเป็นบาป

พึงขอแม้ครั้งที่สอง พึงขอแม้ครั้งที่สาม

ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติตัจจุตถกรรมวาจา ว่าดังนี้

• กรรมวาจา ระงับอุกเขปนียกรรม

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุผู้มีชื่อนี้รูปนี้ ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรม ฐานไม่สละทิฏฐิอันเป็นบาปแล้ว ประพฤติโดยชอบ หาย

เยอหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ บัดนี้ขอระงับอุกเขปนียกรรมฐานไม่สละทิฏฐิอันเป็นบาป ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงระงับอุกเขปนียกรรมฐานไม่สละทิฏฐิอันเป็นบาป แก่ภิกษุมิชื่อนี้ **นี่เป็นญัตติ**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุมิชื่อนี้รูปนี้ ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรมฐานไม่สละทิฏฐิอันเป็นบาปแล้ว ประพฤติโดยชอบ หายเยอหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ บัดนี้ ขอระงับอุกเขปนียกรรมฐานไม่สละทิฏฐิอันเป็นบาป สงฆ์ระงับอุกเขปนียกรรมฐานไม่สละทิฏฐิอันเป็นบาป แก่ภิกษุมิชื่อนี้ การระงับอุกเขปนียกรรมฐานไม่สละทิฏฐิอันเป็นบาปแก่ภิกษุมิชื่อนี้ ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้แม้ครั้งที่สอง ...

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้แม้ครั้งที่สาม ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุมิชื่อนี้รูปนี้ ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรมฐานไม่สละทิฏฐิอันเป็นบาปแล้ว ประพฤติโดยชอบ หายเยอหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ บัดนี้ ขอระงับอุกเขปนียกรรมฐานไม่สละทิฏฐิอันเป็นบาป สงฆ์ระงับอุกเขปนียกรรมฐานไม่สละทิฏฐิอันเป็นบาป แก่ภิกษุมิชื่อนี้ การระงับอุกเขปนียกรรมฐานไม่สละทิฏฐิอันเป็นบาป แก่ภิกษุมิชื่อนี้ ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

อุกเขปนียกรรมฐานไม่สละทิฏฐิอันเป็นบาป สงฆ์ระงับแล้ว แก่ภิกษุมิชื่อนี้ ชอบแก่สงฆ์ เหตุอันหนึ่งจึงนี้ ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

กัมมขันธกะ จบ

ชั้นที่ ๒ : ปาฏิสาสิกชั้นธกะ หมวดว่าด้วยผู้อยู่ปริวาส

[๓๒๑]

คูรภิกษุทั้งหลาย ใฉนภิกษุทั้งหลายผู้อยู่ปริวาส จึงได้ยนิติการกราบไหว้ การลูกรับ อัญชลีกรรม สามีจิกรรม การนำอาสนะมาให้ การนำที่นอนมาให้ การล้างเท้า การตั้งตั้งรองเท้า การตั้งกระเบื้องเช็ดเท้า การรับบาตร จีวร การอุหลังให้เมื่ออาบน้ำของปกติตตะภิกษุทั้งหลายแล้ว ...

๒๙๖. คูรภิกษุทั้งหลาย ใฉนภิกษุผู้อยู่ปริวาส **ไม่**ยนิติการกราบไหว้ การลูกรับอัญชลีกรรม สามีจิกรรม การนำอาสนะมาให้ การนำที่นอนมาให้ การล้างเท้า การตั้งตั้งรองเท้า การตั้งกระเบื้องเช็ดเท้า การรับบาตร จีวร การอุหลังให้เมื่ออาบน้ำ ของปกติตตะภิกษุทั้งหลาย รูปใดยนิติ **ต้องอาบัติทุกกฏ**

๒๙๗. คูรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาต**การกราบไหว้ การลูกรับ อัญชลีกรรม สามีจิกรรม การนำอาสนะมาให้ การนำที่นอนมาให้ การล้างเท้า การตั้งตั้งรองเท้า การตั้งกระเบื้องเช็ดเท้า การรับบาตร จีวร การอุหลังให้เมื่ออาบน้ำ ของภิกษุทั้งหลายผู้อยู่ปริวาสด้วยกัน ตามลำดับผู้แก่พรรษา

๒๙๘. คูรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาต**กิจ ๕ อย่าง คือ อุโบสถ ปวารณา ผ้าอาบน้ำฝน การสละภัตร และการรับภัตร แก่ภิกษุทั้งหลายผู้อยู่ปริวาสด้วยกัน ตามลำดับผู้แก่พรรษา

๒๙๙. คูรภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติวัตรแก่ภิกษุทั้งหลายผู้อยู่ปริวาส โดยประการที่ภิกษุผู้อยู่ปริวาส ต้องประพฤติทุกรูป.

ปาริวาสกัณฑ์ ๙๔ ข้อ

หมวดที่ ๑

[๓๒๒]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย อัมภิกษุผู้อยู่ปรีวาสพึงประพฤติชอบ วิธีประพฤติชอบในวัตรนั้น ดังต่อไปนี้

๑. อัมภิกษุผู้ปรีวาส ไม่พึงให้อุปสมบท
๒. ไม่พึงให้ศีล
๓. ไม่พึงให้สามเณรอุปฐาก
๔. ไม่พึงรับสมมติเป็นผู้ตั้งสอนภิกษุณี
๕. แม้ได้รับสมมติแล้ว ก็ไม่พึงตั้งสอนภิกษุณี
๖. สงฆ์ให้ปรีวาสเพื่ออาบัติใด ไม่พึงต้องอาบัตินั้น
๗. ไม่พึงต้องอาบัตินั้นอันเช่นกัน
๘. ไม่พึงต้องอาบัตินั้นเร็วกว่านั้น
๙. ไม่พึงติกรรม
๑๐. ไม่พึงติภิกษุทั้งหลายผู้ทำกรรม
๑๑. ไม่พึงห้ามอุโบสถแก่ปกติตตะภิกษุ
๑๒. ไม่พึงห้ามปวารณาแก่ปกติตตะภิกษุ
๑๓. ไม่พึงทำการไต่สวน
๑๔. ไม่พึงเริ่มอนุวาทาทิกรณ์
๑๕. ไม่พึงยังภิกษุอื่นให้ทำโอกาส
๑๖. ไม่พึงโจทภิกษุอื่น
๑๗. ไม่พึงให้ภิกษุอื่นให้การ
๑๘. ไม่พึงช่วยภิกษุกับภิกษุให้สู้อธิกรณ์กัน.

หมวดที่ ๒

[๓๒๓]

๑๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อัมภิกษุผู้อยู่ปรีวาส ไม่พึงไปข้างหน้าแห่งปกติตตะภิกษุ

๒๐. ไม่พึงนั่งข้างหน้าแห่งปกติตตะภิกษุ
๒๑. พึงพอใจด้วยอาสนะสุดท้าย ที่นอนสุดท้าย วิหารสุดท้ายของสงฆ์ ที่สงฆ์จะพึงให้แก่เธอ
๒๒. ไม่พึงมีปกติตตะภิกษุ เป็นสมณะนำหน้า หรือตามหลังเข้าไปสู่สกุล
๒๓. ไม่พึงสมทานอารัญญิกฐุดงค์
๒๔. ไม่พึงสมทานปิตทปาติกฐุดงค์
๒๕. ไม่พึงให้เขานำบิณฑบาตมาส่ง เพราะปัจจัยนั้น ด้วยคิดว่าคนทั้งหลายอย่ารู้เรา.

หมวดที่ ๓

[๓๒๔]

๒๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อันภิกษุผู้อยู่ปริวาสเป็นอาคันตุกะไป พึงบอก
๒๗. มีอาคันตุกะมากก็พึงบอก
๒๘. พึงบอกในอุโบสถ
๒๙. พึงบอกในปวารณา
๓๐. ถ้าอาพาธ พึงสั่งทูตให้บอก.

หมวดที่ ๔

[๓๒๕]

๓๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อันภิกษุผู้อยู่ปริวาส ไม่พึงออกจากอาวาส ที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสที่หาภิกษุมิได้ ทั้งนี้ เว้นแต่ไปกับปกติตตะภิกษุ เว้นแต่มีอันตราย.
๓๒. ไม่พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่ถิ่นมิใช่อาวาสที่หาภิกษุมิได้
๓๓. ไม่พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสหรือถิ่นมิใช่อาวาสที่หาภิกษุมิได้ ...
๓๔. ไม่พึงออกจากถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสที่หาภิกษุมิได้ ...
๓๕. ไม่พึงออกจากถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่ถิ่นมิใช่อาวาสที่หาภิกษุมิได้ ...
๓๖. ไม่พึงออกจากถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสหรือถิ่นมิใช่อาวาสที่หาภิกษุมิได้ ...

- ๓๗. ไม่เพียงออกจากอาวาสหรือถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสที่หาภิกษุ มิได้ ...
- ๓๘. ไม่เพียงออกจากอาวาสหรือถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่ถิ่นมิใช่อาวาสที่หาภิกษุ มิได้ ...
- ๓๙. ไม่เพียงออกจากอาวาสหรือถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสหรือถิ่นมิใช่อาวาสที่หาภิกษุ มิได้ ทั้งนี้ เว้นแต่ไปกับปกติตตะภิกษุ เว้นแต่มีอันตราย

หมวดที่ ๕

[๓๒๖]

- ๔๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อันภิกษุผู้อยู่ปริวาส ไม่เพียงออกจากอาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสที่มีภิกษุ แต่เป็นนานาสังวาส ทั้งนี้ เว้นแต่ไปกับปกติตตะภิกษุ เว้นแต่มีอันตราย.
- ๔๑. ไม่เพียงออกจากอาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่ถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ แต่เป็นนานาสังวาส ...
- ๔๒. ไม่เพียงออกจากอาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสหรือถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ แต่เป็นนานาสังวาส ...
- ๔๓. ไม่เพียงออกจากถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสที่มีภิกษุ แต่เป็นนานาสังวาส ...
- ๔๔. ไม่เพียงออกจากถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่ถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ แต่เป็นนานาสังวาส ...
- ๔๕. ไม่เพียงออกจากถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสหรือถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ แต่เป็นนานาสังวาส ...
- ๔๖. ไม่เพียงออกจากอาวาสหรือถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสที่มีภิกษุ แต่เป็นนานาสังวาส ...
- ๔๗. ไม่เพียงออกจากอาวาสหรือถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่ถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ แต่เป็นนานาสังวาส ...
- ๔๘. ไม่เพียงออกจากอาวาสหรือถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสหรือถิ่น มิใช่อาวาสที่มีภิกษุ แต่เป็นนานาสังวาส ทั้งนี้ เว้นแต่ไปกับปกติตตะภิกษุ เว้นแต่มีอันตราย.

หมวดที่ ๖

[๓๒๗]

๔๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อันภิกษุผู้อยู่ปริวาส พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสที่มีภิกษุ เป็นสมานสังวาส ทั้งนี้ ที่รู้ว่าอาจจะไปถึงในวันนี้เทียว.
๕๐. พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่ถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ เป็นสมานสังวาส ...
๕๑. พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสหรือถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ เป็นสมานสังวาส ...
๕๒. พึงออกจากถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสที่มีภิกษุ เป็นสมานสังวาส ...
๕๓. พึงออกจากถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่ถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ เป็นสมานสังวาส ...
๕๔. พึงออกจากถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสหรือถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ เป็นสมานสังวาส ...
๕๕. พึงออกจากอาวาสหรือถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสที่มีภิกษุ เป็นสมานสังวาส ...
๕๖. พึงออกจากอาวาสหรือถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่ถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ เป็นสมานสังวาส ...
๕๗. พึงออกจากอาวาสหรือถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาส หรือถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ เป็นสมานสังวาส ทั้งนี้ ที่รู้ว่าอาจจะไปถึงในวันนี้เทียว.

หมวดที่ ๗

[๓๒๘]

๕๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อันภิกษุผู้อยู่ปริวาส ไม่พึงอยู่ในที่มุ่งอันเดียวกันในอาวาสกับปกติตตะภิกษุ
๕๙. ไม่พึงอยู่ในที่มุ่งอันเดียวกันในถิ่นมิใช่อาวาส
๖๐. ไม่พึงอยู่ในที่มุ่งอันเดียวกันในอาวาสก็ดี ในถิ่นมิใช่อาวาสก็ดี

- ๖๑. เห็นปกติตัดตะกิกษุแล้ว ฟังลูกออกจากอาสนะ
- ๖๒. ฟังนิมนต์ปกติตัดตะกิกษุให้หนึ่ง
- ๖๓. ไม่ฟังหนึ่งในอาสนะเดียวกันกับปกติตัดตะกิกษุ
- ๖๔. เมื่อปกติตัดตะกิกษุหนึ่ง ณ อาสนะต่ำ ไม่ฟังหนึ่ง ณ อาสนะสูง
- ๖๕. เมื่อปกติตัดตะกิกษุหนึ่ง ณ พื้นดิน ไม่ฟังหนึ่ง ณ อาสนะ
- ๖๖. ไม่ฟังจงกรมในที่จงกรมอันเดียวกันกับปกติตัดตะกิกษุ
- ๖๗. เมื่อปกติตัดตะกิกษุจงกรมอยู่ในที่จงกรมต่ำ ไม่ฟังจงกรมในที่จงกรมสูง
- ๖๘. เมื่อปกติตัดตะกิกษุจงกรม ณ พื้นดิน ไม่ฟังจงกรมในที่จงกรม.

หมวดที่ ๘

[๓๒๙]

- ๖๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อันภิกษุผู้อยู่ปริวาส ไม่พึงอยู่ในที่มุ่งเดียวกันในอาวาส กับภิกษุอยู่ปริวาสผู้แก่พรรษากว่า
- ๗๐. ไม่พึงอยู่ในที่มุ่งเดียวกันในถิ่นมิใช่อาวาส กับภิกษุอยู่ปริวาสผู้แก่พรรษากว่า
- ๗๑. ไม่พึงอยู่ในที่มุ่งเดียวกันในอาวาสกัถิ ในถิ่นมิใช่อาวาสกัถิ กับภิกษุอยู่ปริวาสผู้แก่พรรษากว่า
- ๗๒. ไม่ฟังหนึ่งในอาสนะเดียวกัน กับภิกษุอยู่ปริวาสผู้แก่พรรษากว่า
- ๗๓. ไม่พึงอยู่ในที่มุ่งเดียวกันในอาวาส กับภิกษุผู้ควรชักเข้าหาอาบัติเดิม
- ๗๔. ไม่พึงอยู่ในที่มุ่งเดียวกันในถิ่นมิใช่อาวาส ...
- ๗๕. ไม่พึงอยู่ในที่มุ่งเดียวกันในอาวาสกัถิ ในถิ่นมิใช่อาวาสกัถิ ...
- ๗๖. ไม่ฟังหนึ่งในอาสนะเดียวกัน กับภิกษุผู้ควรชักเข้าหาอาบัติเดิม
- ๗๗. ไม่พึงอยู่ในที่มุ่งเดียวกันในอาวาส กับภิกษุผู้ควรมานัต
- ๗๘. ไม่พึงอยู่ในที่มุ่งเดียวกันในถิ่นมิใช่อาวาส ...
- ๗๙. ไม่พึงอยู่ในที่มุ่งเดียวกันในอาวาสกัถิ ในถิ่นมิใช่อาวาสกัถิ ...
- ๘๐. ไม่ฟังหนึ่งในอาสนะเดียวกัน กับภิกษุผู้ควรมานัต

๘๑. ไม่พึงอยู่ในที่มุงเดียวกันในอาวาส กับภิกษุผู้ประพฤติมานัต
๘๒. ไม่พึงอยู่ในที่มุงเดียวกันในถิ่นมิใช่อาวาส ...
๘๓. ไม่พึงอยู่ในที่มุงเดียวกันในอาวาสก็ดี ในถิ่นมิใช่อาวาสก็ดี ...
๘๔. ไม่พึงนั่งในอาสนะเดียวกัน กับภิกษุผู้ประพฤติมานัต
๘๕. ไม่พึงอยู่ในที่มุงเดียวกันในอาวาส กับภิกษุผู้ควรอัปทาน
๘๖. ไม่พึงอยู่ในที่มุงเดียวกันในถิ่นมิใช่อาวาส ...
๘๗. ไม่พึงอยู่ในที่มุงเดียวกันในอาวาสก็ดี ในถิ่นมิใช่อาวาสก็ดี ...
๘๘. ไม่พึงนั่งในอาสนะเดียวกัน กับภิกษุผู้ควรอัปทาน
๘๙. เมื่อเธอนั่ง ณ อาสนะต่ำ ไม่พึงนั่ง ณ อาสนะสูง
๙๐. เมื่อเธอนั่ง ณ พื้นดิน ไม่พึงนั่ง ณ อาสนะ
๙๑. ไม่พึงจงกรมในที่จงกรมเดียวกัน
๙๒. เมื่อเธอจงกรมอยู่ในที่จงกรมต่ำ ไม่พึงจงกรมในที่จงกรมสูง
๙๓. เมื่อเธอจงกรมอยู่ ณ พื้นดิน ไม่พึงจงกรมในที่จงกรม.
- [๓๓๐]
๙๔. ตูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าสงฆ์มีภิกษุผู้อยู่ปริวาสเป็นที่ ๔ พึงให้ปริวาส พึงชักเข้าหาอาบัติเดิม พึงให้มานัต สงฆ์ ๒๐ รูป ทั้งภิกษุผู้อยู่ปริวาสนั้นพึงอัปทาน การกระทำดั่งนั้นใช้ไม่ได้ และไม่ควรทำ.

รัตติเจต ๓ อย่าง

[๓๓๑]

ความขาดแห่งราตรีของภิกษุผู้อยู่ปริวาส มีเท่าไร พระพุทธเจ้าข้า

๓๐๐. อุบาลี ความขาดแห่งราตรี ของภิกษุผู้อยู่ปริวาสมี ๓ คือ

๑. อยู่ร่วม
๒. อยู่ปราศ
๓. ไม่บอก

รัตติเจตของภิกษุผู้อยู่ปริวาส มี ๓ อย่างนี้แล.

พทุธานุญาตให้เก็บปริวาส

[๓๓๒]

ก็โดยสมัยนั้นแล ในพระนครสาวัตถี ภิกษุสงฆ์มาประชุมกันมากมาย ภิกษุทั้งหลายผู้อยู่ปริวาส ไม่สามารถจะชำระปริวาส ... ตรัสว่า

๓๐๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้เก็บปริวาส

วิธีเก็บปริวาส

๓๐๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แล วิธีเก็บปริวาส พึงเก็บอย่างนี้

อันภิกษุผู้อยู่ปริวาสนั้น พึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์ เฉวียงป่า นั่งกระโห่ียง ประคองอัญชลี แล้วกล่าวอย่างนี้ว่า

ข้าพเจ้าเก็บปริวาส ปริวาสเป็นอันเก็บแล้ว หรือกล่าววว่า

ข้าพเจ้าเก็บวัตร ปริวาสก็เป็นอันเก็บแล้ว.

พทุธานุญาตให้สมათานปริวาส

[๓๓๓]

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุทั้งหลายออกจากพระนครสาวัตถี ไปในที่นั้น ๆ แล้ว พวกภิกษุผู้อยู่ปริวาสสามารถชำระปริวาสได้ ... ตรัสว่า

๓๐๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้สมათานปริวาส

วิธีสมათานปริวาส

๓๐๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แล วิธีสมათานปริวาส พึงสมათานอย่างนี้

อันภิกษุผู้อยู่ปริวาสนั้น พึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์ เฉวียงป่า นั่งกระโห่ียง ประคองอัญชลี แล้วกล่าวคำสมათานว่า

ข้าพเจ้าสมათานปริวาส ปริวาสเป็นอันสมათานแล้ว หรือกล่าวคำสมათานว่า ข้าพเจ้าสมათานวัตร ปริวาสก็เป็นอันสมათานแล้ว.

เรื่องมุลายปฏิกัสนารหิกษุ

[๓๓๔]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ใจนภิกษุทั้งหลายผู้ควรชักเข้าหาอาบัติเดิม จึงได้ยินดี การกราบไหว้ การลูกรับ อัญชลีกรรม สามิจิกรรม การนำที่นอนมาให้

การตั้งตั่งรองเท้า การตั้งกระเบื้องเซ็ดเท้า การรับบาตรจีวร การอุทหลังให้
เมื่ออาบน้ำ ของปกติตตะภิกษุทั้งหลายแล้ว ...

[๓๓๕]

๓๐๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อันภิกษุผู้ควรชักเข้าหาอาบัติเดิม ไม่พึงยินดี
การกราบไหว้ การลูกรับ อัญชลีกรรม สามิจิกรรม การนำอาสนะ
มาให้ การล้างเท้า การตั้งตั่งรองเท้า การตั้งกระเบื้องเซ็ดเท้า การ
รับบาตรจีวร การอุทหลังให้เมื่ออาบน้ำ ของปกติตตะภิกษุทั้งหลาย
รูปใดยินดี **ต้องอาบัติทุกกฏ**

๓๐๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาต** การกราบไหว้ การลูกรับ อัญชลี
กรรม สามิจิกรรม การนำอาสนะมาให้ การนำที่นอนมาให้ การ
ล้างเท้า การตั้งตั่งรองเท้า การตั้งกระเบื้องเซ็ดเท้า การรับบาตร
จีวร การอุทหลังให้เมื่ออาบน้ำ ของภิกษุทั้งหลาย ผู้ควรชักเข้าหา
อาบัติเดิมด้วยกัน ตามลำดับผู้แก่พรรษา

๓๐๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตกิจ ๕ อย่าง คือ อุโบสถ ปวารณา
ผ้าอาบนำฝน การสละภัตตร และการรับภัตตร แก่ภิกษุทั้งหลายผู้ควร
ชักเข้าหาอาบัติเดิม ตามลำดับผู้แก่พรรษา

๓๐๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล **เราจักบัญญัติวัตรแก่ภิกษุ
ทั้งหลายผู้ควรชักเข้าหาอาบัติเดิม โดยประการที่ภิกษุผู้ควร
ชักเข้าหาอาบัติเดิม ต้องประพฤติกุรูป.**

มุลายปฏิบัติสสนารวัตร

หมวดที่ ๑

[๓๓๖]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย อันภิกษุผู้ควรชักเข้าหาอาบัติเดิม พึงประพฤติ
โดยชอบ **วิธีประพฤติชอบในวัตรนั้น ดังนี้**

๑. อันภิกษุผู้ควรชักเข้าหาอาบัติเดิม ไม่พึงให้อุปสมบท
๒. ไม่พึงให้นินสัย
๓. ไม่พึงให้สามเณรอุปัฏฐาก

๔. ไม่พึงรับสมมติเป็นผู้สั่งสอนภิกษุณี
๕. แม้ได้รับสมมติแล้ว ก็ไม่พึงสั่งสอนภิกษุณี
๖. เป็นผู้ควรชักเข้าหาอาบัติเดิม เพราะอาบัติใด ไม่พึงต้องอาบัตินั้น
๗. ไม่พึงต้องอาบัตินั้นเช่นกัน
๘. ไม่พึงต้องอาบัตินั้นเลวทรามกว่านั้น
๙. ไม่พึงติกรรม
๑๐. ไม่พึงติภิกษุทั้งหลายผู้ทำกรรม
๑๑. ไม่พึงห้ามอุโบสถแก่ปกติตตะภิกษุ
๑๒. ไม่พึงห้ามปวารณาแก่ปกติตตะภิกษุ
๑๓. ไม่พึงทำการไต่สวน
๑๔. ไม่พึงเริ่มอนุวาทาธิกรณ์
๑๕. ไม่พึงยังภิกษุอื่นให้ทำโอกาส
๑๖. ไม่พึงโจทภิกษุอื่น
๑๗. ไม่พึงให้ภิกษุอื่นให้การ
๑๘. ไม่พึงช่วยภิกษุกับภิกษุให้สู้อธิกรณ์กัน.

หมวดที่ ๒

[๓๓๗]

๑๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อันภิกษุผู้ควรชักเข้าหาอาบัติเดิม ไม่พึงไปข้างหน้าแห่งปกติตตะภิกษุ
๒๐. ไม่พึงนั่งข้างหน้าแห่งปกติตตะภิกษุ
๒๑. พึงพอใจด้วยอาสนะสุดท้าย ที่นอนสุดท้าย วิหารสุดท้ายของสงฆ์ที่สงฆ์จะพึงให้แก่เธอ
๒๒. ไม่พึงมีปกติตตะภิกษุเป็นสมณะไปข้างหน้า หรือ ตามหลังเข้าไปสู่สกุล
๒๓. ไม่พึงสมทานอารัญญิกุฎงค์
๒๔. ไม่พึงสมทานบิณฑบาติกุฎงค์ และ
๒๕. ไม่พึงให้เขานำบิณฑบาตมาส่ง เพราะปัจจัยนั้น ด้วยคิดว่าคนทั้งหลาย อยากรู้เรา.

หมวดที่ ๓

[๓๓๘]

๒๖. ดูรภิกษุทั้งหลาย อัมภิกษุผู้ควรชักเข้าหาอาบัติเดิม ไม่พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสที่หาภิกษุมิได้ ทั้งนี้ เว้นแต่ไปกับปกติตตะภิกษุ เว้นแต่มีอันตราย.
๒๗. ไม่พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่ถิ่นที่มีใช่อาวาสที่หาภิกษุมิได้ ...
๒๘. ไม่พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสหรือถิ่นมิใช่อาวาสที่หาภิกษุ มิได้ ...
๒๙. ไม่พึงออกจากถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสที่หาภิกษุมิได้
๓๐. ไม่พึงออกจากถิ่นที่มีใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่ถิ่นมิใช่อาวาสที่หาภิกษุมิได้ ...
๓๑. ไม่พึงออกจากถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสหรือถิ่นมิใช่อาวาสที่หา ภิกษุมิได้ ...
๓๒. ไม่พึงออกจากอาวาส หรือถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสที่หาภิกษุมิได้ ...
๓๓. ไม่พึงออกจากอาวาส หรือถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่ถิ่นมิใช่อาวาสที่หาภิกษุมิได้ ...
๓๔. ไม่พึงออกจากอาวาส หรือถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสหรือถิ่นมิใช่อาวาสที่หาภิกษุมิได้ ทั้งนี้ เว้นแต่ไปกับปกติตตะภิกษุ เว้นแต่มีอันตราย.

หมวดที่ ๔

[๓๓๙]

๓๕. ดูรภิกษุทั้งหลาย อัมภิกษุผู้ควรชักเข้าหาอาบัติเดิม ไม่พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสที่มีภิกษุ แต่เป็นนานาสังวาส ทั้งนี้ เว้นแต่ไปกับปกติตตะภิกษุ เว้นแต่มีอันตราย
๓๖. ไม่พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่ถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ แต่เป็นนานาสังวาส ...
๓๗. ไม่พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาส หรือถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ แต่เป็นนานาสังวาส ...

- ๓๘. ไม่พึงออกจากถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสที่มีภิกษุ แต่เป็นนานาสังวาส ...
- ๓๙. ไม่พึงออกจากถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่ถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ แต่เป็นนานาสังวาส ...
- ๔๐. ไม่พึงออกจากถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาส หรือถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ แต่เป็นนานาสังวาส ...
- ๔๑. ไม่พึงออกจากอาวาส หรือถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสที่มีภิกษุ แต่เป็นนานาสังวาส ...
- ๔๒. ไม่พึงออกจากอาวาส หรือถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่ถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ แต่เป็นนานาสังวาส ...
- ๔๓. ไม่พึงออกจากอาวาส หรือถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาส หรือถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ แต่เป็นนานาสังวาส ทั้งนี้ เว้นแต่ไปกับปกติตตะภิกษุ เว้นแต่มีอันตราย.

หมวดที่ ๕

[๓๔๐]

- ๔๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อันภิกษุผู้ควรชักเข้าหาอาบัติเดิม พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุไปสู่อาวาสที่มีภิกษุ เป็นสมานสังวาส ทั้งนี้ที่รู้ว่าอาจจะมีไปถึงในวันนี้เทียว.
- ๔๕. พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่ถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุเป็นสมานสังวาส ...
- ๔๖. พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาส หรือถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุเป็นสมานสังวาส ...
- ๔๗. พึงออกจากถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสที่มีภิกษุเป็นสมานสังวาส ...
- ๔๘. พึงออกจากถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่ถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุเป็นสมานสังวาส ...
- ๔๙. พึงออกจากถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาส หรือถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ เป็นสมานสังวาส ...
- ๕๐. พึงออกจากอาวาส หรือถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสที่มีภิกษุ เป็นสมานสังวาส ...

๕๑. ฟุ้งออกจากอวาส หรือถิ่นมิใช่อวาสที่มีภิกษุ ไปสู่ถิ่นมิใช่
อวาสที่มีภิกษุ เป็นสมานสังวาส ...

๕๒. ฟุ้งออกจากอวาส หรือถิ่นมิใช่อวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อวาสหรือ
ถิ่นมิใช่อวาสที่มีภิกษุเป็นสมานสังวาส ทั้งนี้ ที่รู้ว่าอาจจะไป
ถึงในวันนั้นเทียว.

หมวดที่ ๖

[๓๔๑]

๕๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อันภิกษุผู้ควรชักเข้าหาอาบัติเดิม ไม่พึงอยู่
ในที่มุ่งอันเดียวกันในอวาส กับปกติตตะภิกษุ

๕๔. ไม่พึงอยู่ในที่มุ่งเดียวกันในถิ่นมิใช่อวาส

๕๕. ไม่พึงอยู่ในที่มุ่งอันเดียวกันในอวาสก็ดี ในถิ่นมิใช่อวาสก็ดี
กับปกติตตะภิกษุ

๕๖. เห็นปกติตตะภิกษุแล้วพึงลุกจากอาสนะ

๕๗. ฟังนิมนต์ปกติตตะภิกษุให้นั่ง

๕๘. ไม่พึงนั่งในอาสนะเดียวกันกับปกติตตะภิกษุ

๕๙. เมื่อปกติตตะภิกษุนั่ง ณ อาสนะต่ำ ไม่พึงนั่ง ณ อาสนะสูง

๖๐. เมื่อปกติตตะภิกษุนั่ง ณ พื้นดิน ไม่พึงนั่ง ณ อาสนะ

๖๑. ไม่พึงจงกรมในที่จงกรมเดียวกันกับปกติตตะภิกษุ

๖๒. เมื่อปกติตตะภิกษุจงกรมอยู่ในที่จงกรมต่ำ ไม่พึงจงกรมในที่
จงกรมสูง

๖๓. เมื่อปกติตตะภิกษุจงกรม ณ พื้นดิน ไม่พึงจงกรมในที่จงกรม.

หมวดที่ ๗

[๓๔๒]

๖๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อันภิกษุผู้ควรชักเข้าหาอาบัติเดิม ไม่พึงอยู่
ในที่มุ่งอันเดียวกันในอวาส กับภิกษุผู้อยู่ปริวาส

๖๕. ไม่พึงอยู่ในที่มุ่งเดียวกันในถิ่นมิใช่อวาส กับภิกษุผู้อยู่ปริวาส

๖๖. ไม่พึงอยู่ในที่มุ่งเดียวกันในอวาสก็ดี ในถิ่นมิใช่อวาสก็ดี กับ
ภิกษุผู้อยู่ปริวาส

๖๗. ไม่พึงนั่ง ณ อาสนะเดียวกัน กับภิกษุผู้อยู่ปริวาส

๖๘. ไม่พึงอยู่ในที่มุงอันเดียวกันในอาวาส กับภิกษุผู้ควรชักเข้าหา
อาบัติเดิม ที่แก่พรรษากว่า
๖๙. ไม่พึงอยู่ในที่มุงเดียวกันในถิ่นมิใช่อาวาส ...
๗๐. ไม่พึงอยู่ในที่มุงเดียวกันในอาวาสก็ดี ในถิ่นมิใช่อาวาสก็ดี...
๗๑. ไม่พึงนั่ง ณ อาสนะเดียวกัน กับภิกษุผู้ควรชักเข้าหาอาบัติเดิม
ที่แก่พรรษากว่า
๗๒. ไม่พึงอยู่ในที่มุงอันเดียวกันในอาวาส กับภิกษุผู้ควรมานัต
๗๓. ไม่พึงอยู่ในที่มุงเดียวกันในถิ่นมิใช่อาวาส ...
๗๔. ไม่พึงอยู่ในที่มุงเดียวกันในอาวาสก็ดี ในถิ่นมิใช่อาวาสก็ดี...
๗๕. ไม่พึงนั่ง ณ อาสนะเดียวกัน กับภิกษุผู้ควรมานัต
๗๖. ไม่พึงอยู่ในที่มุงอันเดียวกันในอาวาส กับภิกษุผู้ประพุดติมานัต
๗๗. ไม่พึงอยู่ในที่มุงเดียวกันในถิ่นมิใช่อาวาส ...
๗๘. ไม่พึงอยู่ในที่มุงเดียวกันในอาวาสก็ดี ในถิ่นมิใช่อาวาสก็ดี...
๗๙. ไม่พึงนั่ง ณ อาสนะเดียวกัน กับภิกษุผู้ประพุดติมานัต
๘๐. ไม่พึงอยู่ในที่มุงอันเดียวกันในอาวาส กับภิกษุผู้ควรอัphan
๘๑. ไม่พึงอยู่ในที่มุงเดียวกันในถิ่นมิใช่อาวาส ...
๘๒. ไม่พึงอยู่ในที่มุงเดียวกันในอาวาสก็ดี ในถิ่นมิใช่อาวาสก็ดี...
๘๓. ไม่พึงนั่ง ณ อาสนะเดียวกัน กับภิกษุผู้ควรอัphan
๘๔. เมื่อเธอนั่ง ณ อาสนะต่ำ ไม่พึงนั่ง ณ อาสนะสูง
๘๕. เมื่อเธอนั่ง ณ พื้นดิน ไม่พึงนั่ง ณ อาสนะ
๘๖. ไม่พึงจงกรมในที่จงกรมเดียวกัน
๘๗. เมื่อเธอจงกรมอยู่ในที่จงกรมต่ำ ไม่พึงจงกรมในที่จงกรมสูง
๘๘. เมื่อเธอจงกรม ณ พื้นดิน ไม่พึงจงกรมในที่จงกรม.
[๓๔๓]

๘๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าสงฆ์มีภิกษุผู้ควรชักเข้าหาอาบัติเดิมเป็น
ที่ ๔ พึงให้ปริวาส พึงชักเข้าหาอาบัติเดิม พึงให้มานัต สงฆ์
๒๐ รูป ทั้งภิกษุผู้ควรชักเข้าหาอาบัติเดิมนั้น พึงอัphan การ
กระทำดั่งนั้นใช้ไม่ได้ และไม่ควรทำ.

เรื่องมานัตตารหิกษุ

[๓๔๔]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ไฉน ภิกษุทั้งหลายผู้ควรมานัต จึงได้ยินการกราบไหว้ การลูกรับ อัญชลีกรรม สามิจิกรรม การนำอาสนะมาให้ การนำที่นอนมาให้ การล้างเท้า การตั้งตั้งรองเท้า การตั้งกระเบื้องเช็ดเท้า การรับบาตรจีวร การอุทหลังให้เมื่ออาบน้ำ ของปกติตตะภิกษุทั้งหลายเล่า ...

๓๐๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อันภิกษุผู้ควรมานัต ไม่พึงยินดี การกราบไหว้ การลูกรับ อัญชลีกรรม สามิจิกรรม การนำอาสนะมาให้ การนำที่นอนมาให้ การล้างเท้า การตั้งตั้งรองเท้า การตั้งกระเบื้องเช็ดเท้า การรับบาตรจีวร การอุทหลังให้เมื่ออาบน้ำ ของปกติตตะภิกษุทั้งหลาย รูปใดยินดี **ต้องอาบัติทุกกฏ**

๓๑๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาต** การกราบไหว้ การลูกรับ อัญชลีกรรม สามิจิกรรม การนำอาสนะมาให้ การนำที่นอนมาให้ การล้างเท้า การตั้งตั้งรองเท้า การตั้งกระเบื้องเช็ดเท้า การรับบาตรจีวร การอุทหลังให้เมื่ออาบน้ำ ของภิกษุทั้งหลายผู้ควรมานัตด้วยกัน ตามลำดับผู้แก่พรรษา

๓๑๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาต**กิจ ๕ อย่าง คือ อุโบสถ ปวารณา ผ้าอาบน้ำฝน การสละภัต และการรับภัตร แก่ภิกษุทั้งหลายผู้ควรมานัตด้วยกันตามลำดับผู้แก่พรรษา

๓๑๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล **เราจักบัญญัติวัตรแก่ภิกษุทั้งหลายผู้ควรมานัต โดยประการที่ภิกษุผู้ควรมานัต ต้องประพฤตินุทรรูป.**

มานัตตารหัตถ

หมวดที่ ๑

[๓๔๕]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย **อันภิกษุผู้ควรมานัต พึงประพฤตินุทรรูป วิถีประพฤตินุทรรูปในวัตรนั้น ดังนี้**

๑. อันภิกษุผู้ควรมานัต ไม่พึงให้อุปสมบท
๒. ไม่พึงให้นิตย
๓. ไม่พึงให้สามเณรอุปฐาก
๔. ไม่พึงรับสมมติเป็นผู้ส่งสอนภิกษุณี
๕. แม้ได้รับสมมติแล้ว ก็ไม่พึงส่งสอนภิกษุณี
๖. ตนเป็นผู้ควรมานัตเพราะอาบัติใด ไม่พึงต้องอาบัตินั้น
๗. ไม่พึงต้องอาบัตินั้นอันเช่นกัน
๘. ไม่พึงต้องอาบัตินั้นเลวทรามกว่านั้น
๙. ไม่พึงติกรรม
๑๐. ไม่พึงติภิกษุทั้งหลายผู้ทำกรรม
๑๑. ไม่พึงห้ามอุโบสถแก่ปกติตตะภิกษุ
๑๒. ไม่พึงห้ามปวารณาแก่ปกติตตะภิกษุ
๑๓. ไม่พึงทำการไต่สวน
๑๔. ไม่พึงเริ่มอนุวาทาธิกรณ์
๑๕. ไม่พึงยังภิกษุอื่นให้ทำโอกาส
๑๖. ไม่พึงโจทภิกษุอื่น
๑๗. ไม่พึงให้ภิกษุอื่นให้การ
๑๘. ไม่พึงช่วยภิกษุกับภิกษุให้สู้อธิกรณ์กัน.

หมวดที่ ๒

[๓๔๖]

๑๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อันภิกษุผู้ควรมานัต ไม่พึงไปข้างหน้าแห่งปกติตตะภิกษุ
๒๐. ไม่พึงนั่งข้างหน้าแห่งปกติตตะภิกษุ
๒๑. พึงพอใจด้วยอาสนะสุดท้าย ที่นอนสุดท้าย วิหารสุดท้ายของสงฆ์ ที่สงฆ์จะพึงให้เธอ
๒๒. ไม่พึงมีปกติตตะภิกษุเป็นสมณะนำหน้า หรือตามหลังเข้าไปสู่สกุล
๒๓. ไม่พึงสมทานอารัญญิกุจฉงค์
๒๔. ไม่พึงสมทานปิณฑปาติกุจฉงค์
๒๕. ไม่พึงให้เขานำปิณฑบาตมาส่ง เพราะปัจจัยนั้น ด้วยคิดว่าคนทั้งหลายอย่ารู้เรา.

หมวดที่ ๓

[๓๔๗]^๑

๒๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อันภิกษุผู้ควรมานัต เป็นอาคันตุกะไป ฟังบอก
๒๗. มีอาคันตุกะมา ก็ฟังบอก
๒๘. ฟังบอกในอุโบสถ
๒๙. ฟังบอกในวารณา
๓๐. ฟังบอกทุกวัน ถ้าอาพาธ
๓๑. ฟังสั่งทูตให้บอก.

หมวดที่ ๔

[๓๔๘]

๓๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อันภิกษุผู้ควรมานัต ไม่พึงออกจากอาวาส ที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสที่หาภิกษุมิได้ ทั้งนี้ เว้นแต่ไปกับปกติตตะ ภิกษุ เว้นแต่มีอันตราย.
๓๓. ไม่พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่ถิ่นมิใช่อาวาสที่หาภิกษุมิได้ ...
๓๔. ไม่พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสหรือถิ่นมิใช่อาวาส ที่หาภิกษุมิได้ ...
๓๕. ไม่พึงออกจากถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสที่หาภิกษุมิได้ ...
๓๖. ไม่พึงออกจากถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่ถิ่นมิใช่อาวาสที่หาภิกษุมิได้ ...^๒
๓๗. ไม่พึงออกจากถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาส หรือถิ่นมิใช่อาวาสที่หาภิกษุมิได้ ...
๓๘. ไม่พึงออกจากอาวาส หรือถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาส ที่หาภิกษุมิได้ ...
๓๙. ไม่พึงออกจากอาวาส หรือถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่ถิ่นมิใช่อาวาสที่หาภิกษุมิได้ ...
๔๐. ไม่พึงออกจากอาวาส หรือถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาส หรือถิ่นมิใช่อาวาสที่หาภิกษุมิได้ ทั้งนี้ เว้นแต่ไปกับปกติตตะ ภิกษุ เว้นแต่มีอันตราย.

๑. ไม่พบเนื้อความของข้อ [๓๔๗] จากพระไตรปิฎกบาลีฉบับมอญ, ยุโรป, ฉกฐสังคายนา, และมหาจุฬาร (พ.ศ. ๒๕๐๐) -*ผู้รวบรวม*

๒. เนื้อความในข้อ ๓๕, และ ๓๖. พระไตรปิฎกฉบับหลวง ฉบับพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๑๔, ๒๕๒๑ และ ๒๕๒๕ ปรากฏว่ามีซ้ำ ส่วนฉบับพิมพ์ ๒๕๐๐ ไม่ซ้ำ -*ผู้รวบรวม*

หมวดที่ ๕

[๓๔๙]

๔๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อันภิกษุผู้ควรมานัต ไม่พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสที่มีภิกษุ แต่เป็นนานาสังวาส ทั้งนี้ เว้นแต่ไปกับปกติตตะภิกษุ เว้นแต่มีอันตราย.
๔๒. ไม่พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่ถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ แต่เป็นนานาสังวาส ...
๔๓. ไม่พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาส หรือถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ แต่เป็นนานาสังวาส ...
๔๔. ไม่พึงออกจากถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสที่มีภิกษุ แต่เป็นนานาสังวาส ...
๔๕. ไม่พึงออกจากถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่ถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ แต่เป็นนานาสังวาส ...
๔๖. ไม่พึงออกจากถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาส หรือถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ แต่เป็นนานาสังวาส ...
๔๗. ไม่พึงออกจากอาวาส หรือถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสที่มีภิกษุ แต่เป็นนานาสังวาส ...
๔๘. ไม่พึงออกจากอาวาส หรือถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่ถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ แต่เป็นนานาสังวาส ...
๔๙. ไม่พึงออกจากอาวาส หรือถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาส หรือถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ แต่เป็นนานาสังวาส ทั้งนี้ เว้นแต่ไปกับปกติตตะภิกษุ เว้นแต่มีอันตราย.

หมวดที่ ๖

[๓๕๐]

๕๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อันภิกษุผู้ควรมานัต พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสที่มีภิกษุ เป็นสมานสังวาส ทั้งนี้ ที่รู้ว่าอาจจะไปถึงในวันนี้เทียว.
๕๑. พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่ถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ เป็นสมานสังวาส ...

๕๒. ฟังออกจากอวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อวาส หรือถิ่นมีไชอวาสที่มีภิกษุ เป็นสมานสังวาส ...
๕๓. ฟังออกจากถิ่นมีไชอวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อวาสที่มีภิกษุ เป็นสมานสังวาส ...
๕๔. ฟังออกจากถิ่นมีไชอวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อวาสที่มีภิกษุ เป็นสมานสังวาส ...
๕๕. ฟังออกจากถิ่นมีไชอวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อวาส หรือถิ่นมีไชอวาสที่มี ภิกษุ เป็นสมานสังวาส ...
๕๖. ฟังออกจากอวาส หรือถิ่นมีไชอวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อวาสที่มีภิกษุ เป็นสมานสังวาส ...
๕๗. ฟังออกจากอวาส หรือถิ่นมีไชอวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อวาสที่มีภิกษุ เป็นสมานสังวาส ...
๕๘. ฟังออกจากอวาส หรือถิ่นมีไชอวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อวาสหรือถิ่นมีไช อวาสที่มีภิกษุ เป็นสมานสังวาส ทั้งนี้ ที่รู้ว่าอาจจะไปถึงในวันนี้เทียว.

หมวดที่ ๗

[๓๕๑]

๕๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อันภิกษุผู้ควรมานัตไม่พึงอยู่ในที่มุ่งอันเดียวกันในอวาสกับปกติตตะภิกษุ
๖๐. ไม่พึงอยู่ในที่มุ่งอันเดียวกันในถิ่นมีไชอวาส
๖๑. ไม่พึงอยู่ในที่มุ่งอันเดียวกันในอวาสก็ดี ในถิ่นมีไชอวาสก็ดี กับปกติตตะภิกษุ
๖๒. เห็นปกติตตะภิกษุแล้วพึงลุกจากอาสนะ
๖๓. ฟังนิมนต์ปกติตตะภิกษุให้หนึ่ง
๖๔. ไม่พึงนั่งในอาสนะเดียวกันกับปกติตตะภิกษุ
๖๕. เมื่อปกติตตะภิกษุนั่ง ณ อาสนะต่ำ ไม่พึงนั่ง ณ อาสนะสูง
๖๖. เมื่อปกติตตะภิกษุนั่ง ณ พื้นดิน ไม่พึงนั่ง ณ อาสนะ
๖๗. ไม่พึงจงกรมในที่จงกรมเดียวกันกับปกติตตะภิกษุ
๖๘. เมื่อปกติตตะภิกษุจงกรมอยู่ในที่จงกรมต่ำ ไม่พึงจงกรมในที่จงกรมสูง
๖๙. เมื่อปกติตตะภิกษุจงกรม ณ พื้นดิน ไม่พึงจงกรมในที่จงกรม.

หมวดที่ ๘

[๓๕๒]

๗๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อันภิกษุผู้ควรมานัต ไม่พึงอยู่ในที่มุงเดียวกัน
ในอาวาส กับภิกษุผู้อยู่ปริวาส
๗๑. ไม่พึงอยู่ในที่มุงเดียวกันในถิ่นมิใช่อาวาส ...
๗๒. ไม่พึงอยู่ในที่มุงเดียวกันในอาวาสก็ดี ในถิ่นมิใช่อาวาสก็ดี ...
๗๓. ไม่พึงนั่ง ณ อาสนะเดียวกัน กับภิกษุผู้อยู่ปริวาส
๗๔. ไม่พึงอยู่ในที่มุงเดียวกันในอาวาส กับภิกษุผู้ควรชักเข้าหาอาบัติเดิม
๗๕. ไม่พึงอยู่ในที่มุงเดียวกันในถิ่นมิใช่อาวาส ...
๗๖. ไม่พึงอยู่ในที่มุงเดียวกันในอาวาสก็ดี ในถิ่นมิใช่อาวาสก็ดี ...
๗๗. ไม่พึงนั่ง ณ อาสนะเดียวกัน กับภิกษุผู้ควรชักเข้าหาอาบัติเดิม
๗๘. ไม่พึงอยู่ในที่มุงเดียวกันในอาวาส กับภิกษุผู้ควรมานัตที่แก่
พรรษากว่า
๗๙. ไม่พึงอยู่ในที่มุงเดียวกันในถิ่นมิใช่อาวาส ...
๘๐. ไม่พึงอยู่ในที่มุงเดียวกันในอาวาสก็ดี ในถิ่นมิใช่อาวาสก็ดี ...
๘๑. ไม่พึงนั่ง ณ อาสนะเดียวกัน กับภิกษุผู้ควรมานัตที่แก่พรรษากว่า
๘๒. ไม่พึงอยู่ในที่มุงเดียวกันในอาวาส กับภิกษุผู้ประพุดติมานัต
๘๓. ไม่พึงอยู่ในที่มุงเดียวกันในถิ่นมิใช่อาวาส ...
๘๔. ไม่พึงอยู่ในที่มุงเดียวกันในอาวาสก็ดี ในถิ่นมิใช่อาวาสก็ดี ...
๘๕. ไม่พึงนั่ง ณ อาสนะเดียวกัน กับภิกษุผู้ประพุดติมานัต
๘๖. ไม่พึงอยู่ในที่มุงเดียวกันในอาวาส กับภิกษุผู้ประพุดติมานัต
๘๗. ไม่พึงอยู่ในที่มุงเดียวกันในถิ่นมิใช่อาวาส ...
๘๘. ไม่พึงอยู่ในที่มุงเดียวกันในอาวาสก็ดี ในถิ่นมิใช่อาวาสก็ดี ...
๘๙. ไม่พึงนั่ง ณ อาสนะเดียวกัน กับภิกษุผู้ประพุดติมานัต
๙๐. เมื่อเธอนั่ง ณ อาสนะต่ำ ไม่พึงนั่ง ณ อาสนะสูง
๙๑. เมื่อเธอนั่ง ณ พื้นดิน ไม่พึงนั่ง ณ อาสนะ
๙๒. ไม่พึงจงกรมในที่จงกรมเดียวกัน
๙๓. เมื่อเธอจงกรมอยู่ในที่จงกรมต่ำ ไม่พึงจงกรมในที่จงกรมสูง
๙๔. เมื่อเธอจงกรมอยู่ ณ พื้นดิน ไม่พึงจงกรมในที่จงกรม.

[๓๕๓]

๙๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าสงฆ์มีภิกษุผู้ควรมานัตเป็นที่ ๔ พึงให้ปริวาส พึงชักเข้าหาอาบัติเดิม พึงให้มานัต สงฆ์ ๒๐ รูป ทั้งภิกษุผู้ควรมานัตนั้น พึงอัปทาน การกระทำดั่งนั้น ใช้ไม่ได้และไม่ควรทำ.

เรื่องมานัตตจาริกภิกษุ

[๓๕๕]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ไฉนภิกษุทั้งหลายผู้ประพติมานัต จึงได้ยินดีการกราบไหว้ การลูกรับ อัญชลีกรรม สามีจิกรรม การนำอาสนะมาให้ การนำที่นอนมาให้ การล้างเท้า การตั้งตั้งรองเท้า การตั้งกระเบื้องเช็ดเท้า การรับบาตรจีวร การอุทหลังให้เมื่ออาบน้ำ ของปกตัตตะภิกษุทั้งหลายเล่า ...

๓๑๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อันภิกษุผู้ประพติมานัต ไม่พึงยินดีการกราบไหว้ การลูกรับ อัญชลีกรรม สามีจิกรรม การนำอาสนะมาให้ การนำที่นอนมาให้ การล้างเท้า การตั้งตั้งรองเท้า การตั้งกระเบื้องเช็ดเท้า การรับบาตรจีวร การอุทหลังให้เมื่ออาบน้ำ ของปกตัตตะภิกษุทั้งหลาย รูปใดยินดี **ต้องอาบัติทุกกฏ**

๓๑๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาต**การกราบไหว้ การลูกรับ อัญชลีกรรม สามีจิกรรม การนำอาสนะมาให้ การนำที่นอนมาให้ การล้างเท้า การตั้งตั้งรองเท้า การตั้งกระเบื้องเช็ดเท้า การรับบาตรจีวร การอุทหลังให้เมื่ออาบน้ำ ของภิกษุทั้งหลายผู้ประพติมานัตด้วยกัน ตามลำดับผู้แก่พรรษา

๓๑๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาต**กิจ ๕ อย่าง คือ อุโบสถ ปวารณา ผ้ำอาบน้ำฝน การสละภัตร และการรับภัตร แก่ภิกษุทั้งหลายผู้ประพติมานัตด้วยกัน ตามลำดับผู้แก่พรรษา

๓๑๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล **เราจักบัญญัติวัตรแก่ภิกษุ**ทั้งหลายผู้ประพติมานัต โดยประการที่ภิกษุผู้ประพติมานัตต้องประพติทุกรูป.

มานัตตจาริกวัตร

หมวดที่ ๑

[๓๕๖]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย อัมภิกษุผู้ประพฤติมานัตพึงประพฤติชอบ วิธี
ประพฤติชอบในวัตรนั้น ดังต่อไปนี้

๑. อัมภิกษุผู้ประพฤติมานัต ไม่พึงให้อุปสมบท
๒. ไม่พึงให้นิสังข
๓. ไม่พึงให้สามเณรอุปัฏฐาก
๔. ไม่พึงรับสมมติเป็นผู้สั่งสอนภิกษุณี
๕. แม้ได้รับสมมติแล้ว ก็ไม่พึงสั่งสอนภิกษุณี
๖. สงฆ์ให้มานัตเพื่ออาบัติใด ไม่พึงต้องอาบัตินั้น
๗. ไม่พึงต้องอาบัติอื่นอันเช่นกัน
๘. ไม่พึงต้องอาบัติอันเลวทรามกว่านั้น
๙. ไม่พึงติกรรม
๑๐. ไม่พึงติภิกษุทั้งหลายผู้ทำกรรม
๑๑. ไม่พึงห้ามอุโบสถแก่ปกัตตตะภิกษุ
๑๒. ไม่พึงห้ามปวารณาแก่ปกัตตตะภิกษุ
๑๓. ไม่พึงทำการไต่สวน
๑๔. ไม่พึงเริ่มอนุวาทาทิกรณ์
๑๕. ไม่พึงยังภิกษุอื่นให้ทำโอกาส
๑๖. ไม่พึงโจทภิกษุอื่น
๑๗. ไม่พึงให้ภิกษุอื่นให้การ
๑๘. ไม่พึงช่วยภิกษุกับภิกษุให้สู้อธิกรณ์กัน.

หมวดที่ ๒

[๓๕๗]

๑๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อัมภิกษุผู้ประพฤติมานัต ไม่พึงไปข้างหน้า
แห่งปกัตตตะภิกษุ
๒๐. ไม่พึงนั่งข้างหน้าแห่งปกัตตตะภิกษุ
๒๑. พึงพอใจด้วยอาสนะสุดท้าย ที่นอนสุดท้าย วิหารสุดท้ายของสงฆ์
ที่สงฆ์จะพึงให้แก่เธอ

๒๒. ไม่พึงมีปกตัตตะภิกษุเป็นสมณะนำหน้าหรือตามหลัง เข้าไปสู่สกุล
 ๒๓. ไม่พึงสมათานอรัญญิกฐุดงค์
 ๒๔. ไม่พึงสมათานปิตนทปาทิกฐุดงค์
 ๒๕. ไม่พึงให้เขานำบิณฑบาตมาส่ง เพราะปัจจัยนั้น ด้วยคิดว่าคน
 ทั้งหลายอย่ารู้เรา.

หมวดที่ ๓

[๓๕๘]

๒๖. ดูรภิกษุทั้งหลาย อันภิกษุผู้ประพฤติमानัต เป็นอาคันตุกะไป
 พึ่งบอก
 ๒๗. มีอาคันตุกะมา ก็พึ่งบอก
 ๒๘. พึ่งบอกในอุโบสถ พึ่งบอกในปวารณา
 ๒๙. พึ่งบอกทุกวัน
 ๓๐. ถ้าอาพาธ พึ่งสั่งทูตให้บอก.

หมวดที่ ๔

[๓๕๙]

๓๑. ดูรภิกษุทั้งหลาย อันภิกษุผู้ประพฤติमानัตไม่พึงออกจาก
 อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสที่หาภิกษุมิได้ ทั้งนี้ เว้นแต่ไปกับ
 สงฆ์ เว้นแต่มีอันตราย.
 ๓๒. ไม่พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่ถิ่นมิใช่อาวาสที่หาภิกษุ
 มิได้ ...
 ๓๓. ไม่พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาส หรือถิ่นมิใช่อาวาส
 ที่หาภิกษุมิได้ ...
 ๓๔. ไม่พึงออกจากถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสที่หาภิกษุ
 มิได้ ...
 ๓๕. ไม่พึงออกจากถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่ถิ่นมิใช่อาวาสที่หา
 ภิกษุมิได้ ...
 ๓๖. ไม่พึงออกจากถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาส หรือถิ่นมิใช่
 อาวาสที่หาภิกษุมิได้ ...
 ๓๗. ไม่พึงออกจากอาวาส หรือถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาส
 ที่หาภิกษุมิได้ ...

- ๓๘. ไม่เพียงออกจากอวาส หรือถิ่นมิใช่อวาสที่มีภิกษุ ไปสู่ถิ่นมิใช่
อวาสที่หาภิกษุมิได้ ...
- ๓๙. ไม่เพียงออกจากอวาส หรือถิ่นมิใช่อวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อวาส
หรือถิ่นมิใช่อวาสที่หาภิกษุมิได้ ทั้งนี้ เว้นแต่ไปกับสงฆ์ เว้น
แต่มีอันตราย.

หมวดที่ ๕

[๓๖๐]

- ๔๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อันภิกษุผู้ประพติมานัตไม่เพียงออกจาก
อวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อวาสที่มีภิกษุ แต่เป็นนานาสังวาส ทั้งนี้
เว้นแต่ไปกับสงฆ์ เว้นแต่มีอันตราย.
- ๔๑. ไม่เพียงออกจากอวาสที่มีภิกษุ ไปสู่ถิ่นมิใช่อวาสที่มีภิกษุ แต่
เป็นนานาสังวาส ...
- ๔๒. ไม่เพียงออกจากอวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อวาสหรือถิ่นมิใช่อวาสที่
มีภิกษุ แต่เป็นนานาสังวาส ...
- ๔๓. ไม่เพียงออกจากถิ่นมิใช่อวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อวาสที่มีภิกษุ แต่
เป็นนานาสังวาส ...
- ๔๔. ไม่เพียงออกจากถิ่นมิใช่อวาสที่มีภิกษุ ไปสู่ถิ่นมิใช่อวาสที่มี
ภิกษุ แต่เป็นนานาสังวาส ...
- ๔๕. ไม่เพียงออกจากถิ่นมิใช่อวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อวาส หรือถิ่นมิใช่
อวาสที่มีภิกษุ แต่เป็นนานาสังวาส ...
- ๔๖. ไม่เพียงออกจากอวาส หรือถิ่นมิใช่อวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อวาส
ที่มีภิกษุ แต่เป็นนานาสังวาส ...
- ๔๗. ไม่เพียงออกจากอวาส หรือถิ่นมิใช่อวาสที่มีภิกษุ ไปสู่ถิ่นมิใช่
อวาสที่มีภิกษุ แต่เป็นนานาสังวาส ...
- ๔๘. ไม่เพียงออกจากอวาส หรือถิ่นมิใช่อวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อวาส
หรือถิ่นมิใช่อวาสที่มีภิกษุ แต่เป็นนานาสังวาส ทั้งนี้ เว้นแต่
ไปกับสงฆ์ เว้นแต่มีอันตราย.

หมวดที่ ๖

[๓๖๑]

๔๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อันภิกษุผู้ประพฤตินามันต์ พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสที่มีภิกษุ เป็นสมานสังวาส ทั้งนี้ ที่รู้ว่าจะไปถึงในวันนี้เทียว.
๕๐. พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่ถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ เป็นสมานสังวาส ...
๕๑. พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาส หรือถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ เป็นสมานสังวาส ...
๕๒. พึงออกจากถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสที่มีภิกษุ เป็นสมานสังวาส ...
๕๓. พึงออกจากถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่ถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ เป็นสมานสังวาส ...
๕๔. พึงออกจากถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาส หรือถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ เป็นสมานสังวาส ...
๕๕. พึงออกจากอาวาส หรือถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสที่มีภิกษุ เป็นสมานสังวาส ...
๕๖. พึงออกจากอาวาส หรือถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่ถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ เป็นสมานสังวาส ...
๕๗. พึงออกจากอาวาส หรือถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาส หรือถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ เป็นสมานสังวาส ทั้งนี้ ที่รู้ว่าจะไปถึงในวันนี้เทียว.

หมวดที่ ๗

[๓๖๒]

๕๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อันภิกษุผู้ประพฤตินามันต์ไม่พึงอยู่ในที่มุงอันเดียวกันในอาวาสกับปกติตตะภิกษุ
๕๙. ไม่พึงอยู่ในที่มุงอันเดียวกันในถิ่นมิใช่อาวาส
๖๐. ไม่พึงอยู่ในที่มุงอันเดียวกันในอาวาสก็ดี ในถิ่นมิใช่อาวาสก็ดี กับปกติตตะภิกษุ

๖๑. เห็นปกติตตะภิกษุแล้ว ฟังลูกจากอาสนะ
 ๖๒. ฟังนิมนต์ปกติตตะภิกษุให้หนึ่ง
 ๖๓. ไม่ฟังนั้น ฌ อาสนะอันเดียวกับปกติตตะภิกษุ
 ๖๔. เมื่อปกติตตะภิกษุนั่ง ฌ อาสนะต่ำ ไม่ฟังนั้น ฌ อาสนะสูง
 ๖๕. เมื่อปกติตตะภิกษุนั่ง ฌ พื้นดิน ไม่ฟังนั้น ฌ อาสนะ
 ๖๖. ไม่ฟังจงกรมในที่จงกรมเดียวกันกับปกติตตะภิกษุ
 ๖๗. เมื่อปกติตตะภิกษุจงกรมอยู่ในที่จงกรมต่ำ ไม่ฟังจงกรมในที่จงกรมสูง
 ๖๘. เมื่อปกติตตะภิกษุจงกรม ฌ พื้นดิน ไม่ฟังจงกรมในที่จงกรม.

หมวดที่ ๘

[๓๖๓]

๖๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อันภิกษุผู้ประพาศติมานันต์ ไม่พึงอยู่ในที่มุ่ง
 อันเดียวกันในอาวาส กับภิกษุผู้อยู่ปริวาส
 ๗๐. ไม่พึงอยู่ในที่มุ่งอันเดียวกันในถิ่นมิใช่อาวาส กับภิกษุผู้อยู่ปริวาส
 ๗๑. ไม่พึงอยู่ในที่มุ่งอันเดียวกันในอาวาสก็ดี ในถิ่นมิใช่อาวาสก็ดี
 กับภิกษุผู้อยู่ปริวาส
 ๗๒. ไม่ฟังนั้น ฌ อาสนะอันเดียวกับกับภิกษุผู้อยู่ปริวาส
 ๗๓. ไม่พึงอยู่ในที่มุ่งอันเดียวกันในอาวาส กับภิกษุผู้ควรชักเข้าหา
 อาบัติเดิม
 ๗๔. ไม่พึงอยู่ในที่มุ่งอันเดียวกันในถิ่นมิใช่อาวาส ...
 ๗๕. ไม่พึงอยู่ในที่มุ่งอันเดียวกันในอาวาสก็ดี ในถิ่นมิใช่อาวาสก็ดี ...
 ๗๖. ไม่ฟังนั้น ฌ อาสนะอันเดียวกับ กับภิกษุผู้ควรชักเข้าหาอาบัติเดิม
 ๗๗. ไม่พึงอยู่ในที่มุ่งอันเดียวกันในอาวาส กับภิกษุผู้ควรมานัต
 ๗๘. ไม่พึงอยู่ในที่มุ่งอันเดียวกันในถิ่นมิใช่อาวาส ...
 ๗๙. ไม่พึงอยู่ในที่มุ่งอันเดียวกันในอาวาสก็ดี ในถิ่นมิใช่อาวาสก็ดี ...
 ๘๐. ไม่ฟังนั้น ฌ อาสนะอันเดียวกับ กับภิกษุผู้ควรมานัต
 ๘๑. ไม่พึงอยู่ในที่มุ่งอันเดียวกันในอาวาส กับภิกษุผู้ประพาศติมานันต์
 ผู้แก้กว่า

๘๒. ไม่พึงอยู่ในที่มุ่งอันเดียวกันในถิ่นมิใช่อาวาส ...
๘๓. ไม่พึงอยู่ในที่มุ่งอันเดียวกันในอาวาสก็ดี ในถิ่นมิใช่อาวาสก็ดี ...
๘๔. ไม่พึงนั่ง ณ อาสนะอันเดียวกัน กับภิกษุผู้ประพฤติมานัตผู้แก่กว่า
๘๕. ไม่พึงอยู่ในที่มุ่งอันเดียวกันในอาวาส กับภิกษุผู้ควรอัปทาน
๘๖. ไม่พึงอยู่ในที่มุ่งอันเดียวกันในถิ่นมิใช่อาวาส ...
๘๗. ไม่พึงอยู่ในที่มุ่งอันเดียวกันในอาวาสก็ดี ในถิ่นมิใช่อาวาสก็ดี ...
๘๘. ไม่พึงนั่ง ณ อาสนะอันเดียวกัน กับภิกษุผู้ควรอัปทาน
๘๙. เมื่อปกติตตะภิกษุหนึ่ง ณ อาสนะต่ำ ไม่พึงนั่ง ณ อาสนะสูง
๙๐. เมื่อปกติตตะภิกษุหนึ่ง ณ พื้นดิน ไม่พึงนั่ง ณ อาสนะ
๙๑. ไม่พึงจงกรมในที่จงกรมเดียวกัน
๙๒. เมื่อปกติตตะภิกษุจงกรมอยู่ในที่จงกรมต่ำ ไม่พึงจงกรมในที่
จงกรมสูง
๙๓. เมื่อปกติตตะภิกษุจงกรมอยู่ ณ พื้นดิน ไม่พึงจงกรมในที่จงกรม.
[๓๖๔]
๙๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าสงฆ์มีภิกษุผู้ประพฤติมานัตเป็นที่ ๔
พึงให้ปริวาส พึงชักเข้าหาอาบัติเดิม พึงให้มานัต สงฆ์ ๒๐ รูป
ทั้งมานัตตจาริกภิกษุนั้น พึงอัปทาน การกระทำดั่งนั้น ใช้ไม่ได้
และไม่ควรทำ.

รัตติเจต ๔ อย่าง

[๓๖๕]

ความขาดแห่งราตรี ของภิกษุผู้ประพฤติมานัตมีเท่าไร พระพุทธเจ้าข้า

๓๑๗. อุบาลี ความขาดแห่งราตรี ของภิกษุผู้ประพฤติมานัตมี ๔ คือ

๑. อยู่ร่วม
๒. อยู่ปราศ
๓. ไม่บอก
๔. ประพฤติในขณะอันพร่อง

รัตติเจตของภิกษุผู้ประพฤติมานัตมี ๔ อย่างนี้แล.

พทุธานุญาตให้เก็บมานัต

[๓๖๖]

ก็โดยสมัยนั้นแล ในพระนครสาวัตถี มีภิกษุสงฆ์เป็นอันมากมาประชุมกัน ภิกษุทั้งหลายประพฤติมานัตไม่สามารถชำระมานัตได้ ... ตรัสว่า

๓๑๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้เก็บมานัต

วิธีเก็บมานัต

๓๑๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แล วิธีเก็บมานัต พึงเก็บอย่างนี้

ภิกษุผู้ประพฤติมานัตนั้น พึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า นั่งกระโห่ง ประคองอัญชลี แล้วกล่าวคำเก็บมานัต ว่าดังนี้
ข้าพเจ้าเก็บมานัต มานัตเป็นอันเก็บมาแล้ว หรือกล่าวว่า
ข้าพเจ้าเก็บวัตร มานัตก็เป็น อันเก็บแล้ว.

พทุธานุญาตให้สมาทานมานัต

[๓๖๗]

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุทั้งหลายออกจากพระนครสาวัตถีไปในที่นั้น ๆ แล้วพวกภิกษุผู้ประพฤติมานัต สามารถชำระมานัต ... ตรัสว่า

๓๒๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้สมาทานมานัต

๓๒๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แล วิธีสมาทานมานัต พึงสมาทานอย่างนี้ อันภิกษุผู้ประพฤติมานัตนั้น พึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า นั่งกระโห่ง ประคองอัญชลี แล้วกล่าวคำสมาทานว่าดังนี้
ข้าพเจ้าสมาทานมานัต มานัตเป็นอันสมาทานแล้ว หรือกล่าวคำสมาทานว่า ข้าพเจ้าสมาทานวัตร มานัตก็เป็นอันสมาทานแล้ว.

เรื่องอัพภานารภิกษุ

[๓๖๘]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ไฉนภิกษุทั้งหลายผู้ควรอัพภาน จึงได้ยินดีการกราบไหว้ การลูกรับ อัญชลีกรรม สามิจีกรรม การนำอาสนะมาให้ การนำ

ที่นอนมาให้ การล้างเท้า การตั้งตั้งรองเท้า การตั้งกระเบื้องเซ็ดเท้า การรับบาตรจีวร การอุทฺถลั้งให้เมื่ออาบน้ำ ของปกตัตตะภิกษุทั้งหลายแล้ว ...

๓๒๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อันภิกษุผู้ควรอัปทานไม่เพียงยินดีการกราบไหว้ การลูกรับ อัญชลีกรรม สามีจิกรรม การนำอาสนะมาให้ การนำที่นอนมาให้ การล้างเท้า การตั้งตั้งรองเท้า การตั้งกระเบื้องเซ็ดเท้า การรับบาตรจีวรการอุทฺถลั้งให้เมื่ออาบน้ำ ของปกตัตตะภิกษุทั้งหลาย รูปใดยินดี **ต้องอาบัติทุกกฏ**

๓๒๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาต**การกราบไหว้ การลูกรับ อัญชลีกรรม สามีจิกรรม การนำอาสนะมาให้ การนำที่นอนมาให้ การล้างเท้า การตั้งตั้งรองเท้า การตั้งกระเบื้องเซ็ดเท้า การรับบาตรจีวร การอุทฺถลั้งให้เมื่ออาบน้ำ ของภิกษุทั้งหลายผู้ควรอัปทานด้วยกัน ตามลำดับผู้แก่พรรษา

๓๒๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาต**กิจ ๕ อย่าง คือ อุโบสถ ปวารณา ผ่าอาบน้ำฝน การสละภัตร และการรับภัตร แก่ภิกษุทั้งหลายผู้ควรอัปทานด้วยกัน ตามลำดับผู้แก่พรรษา

๓๒๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนั้นแล **เราจักบัญญัติ**วัตรแก่ภิกษุทั้งหลายผู้ควรอัปทาน โดยประการที่ภิกษุผู้ควรอัปทาน **ต้องประพฤติกุรูป.**

อัปทานารวัตร

หมวดที่ ๑

[๓๗๐]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย **อันภิกษุผู้ควรอัปทานพึงประพฤติกุรูป** วิถีประพฤติกุรูปในวัตรนั้น ดังต่อไปนี้

๑. ไม่พึงให้อุปสมบท
๒. ไม่พึงให้นิสสัย
๓. ไม่พึงให้สามเณรอุปัฏฐาก
๔. ไม่พึงรับสมมติเป็นผู้สั่งสอนภิกษุณี

๕. แม้ได้รับสมมติแล้ว ก็ไม่พึงสั่งสอนภิกษุณี
๖. สงฆ์อัปทานเพื่ออาบัติใด ไม่พึงต้องอาบัตินั้น
๗. ไม่พึงต้องอาบัติอื่นอันเช่นกัน
๘. ไม่พึงต้องอาบัติอันเลวทรามกว่านั้น
๙. ไม่พึงติกรรม
๑๐. ไม่พึงติภิกษุทั้งหลายผู้ทำกรรม
๑๑. ไม่พึงห้ามอุโบสถแก่ปกติตตะภิกษุ
๑๒. ไม่พึงห้ามปวารณาแก่ปกติตตะภิกษุ
๑๓. ไม่พึงทำการไต่สวน
๑๔. ไม่พึงเริ่มอนุวาทาธิกรณ์
๑๕. ไม่พึงยังภิกษุอื่นให้ทำโอกาส
๑๖. ไม่พึงใจทภิกษุอื่น
๑๗. ไม่พึงให้ภิกษุอื่นให้การ
๑๘. ไม่พึงช่วยภิกษุกับภิกษุให้สู้อธิกรณ์กัน.

หมวดที่ ๒

[๓๗๑]

๑๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อันภิกษุผู้ควรอัปทานไม่พึงไปข้างหน้าแห่งปกติตตะภิกษุ
๒๐. ไม่พึงนั่งข้างหน้าแห่งปกติตตะภิกษุ
๒๑. พึงพอใจด้วยอาสนะสุดท้าย ที่นอนสุดท้าย วิหารสุดท้ายของสงฆ์ที่สงฆ์จะพึงให้แก่เธอ
๒๒. ไม่พึงมีปกติตตะภิกษุ เป็นสมณะนำหน้า หรือตามหลังเข้าไปสู่สกุล
๒๓. ไม่พึงสมათานอารัญญญิกรุดงค์
๒๔. ไม่พึงสมათานปิณฑปาติกรุดงค์
๒๕. ไม่พึงให้เขานำปิณฑบาตมาส่ง เพราะปัจจัยนั้น ด้วยคิดว่าคนทั้งหลาย อยากรู้เรา.

หมวดที่ ๓

[๓๗๒]

๒๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อัมภิกษุผู้ควรอัปทานไม่เพียงออกจากอาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสที่หาภิกษุมิได้ ทั้งนี้ เว้นแต่ไปกับปกติตตะภิกษุ เว้นแต่มีอันตราย.
๒๗. ไม่เพียงออกจากอาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่ถิ่นมิใช่อาวาสที่หาภิกษุมิได้ ...
๒๘. ไม่เพียงออกจากอาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาส หรือถิ่นมิใช่อาวาสที่หาภิกษุมิได้ ...
๒๙. ไม่เพียงออกจากถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสที่หาภิกษุมิได้ ...
๓๐. ไม่เพียงออกจากถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่ถิ่นมิใช่อาวาสที่หาภิกษุมิได้ ...
๓๑. ไม่เพียงออกจากถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาส หรือถิ่นมิใช่อาวาสที่หาภิกษุมิได้ ...
๓๒. ไม่เพียงออกจากอาวาส หรือถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสที่หาภิกษุมิได้ ...
๓๓. ไม่เพียงออกจากอาวาส หรือถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่ถิ่นมิใช่อาวาสที่หาภิกษุมิได้ ...
๓๔. ไม่เพียงออกจากอาวาส หรือถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาส หรือถิ่นมิใช่อาวาสที่หาภิกษุมิได้ ทั้งนี้ เว้นแต่ไปกับปกติตตะภิกษุ เว้นแต่มีอันตราย

หมวดที่ ๔

๓๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อัมภิกษุผู้ควรอัปทานไม่เพียงออกจากอาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสที่มีภิกษุ แต่เป็นนานาสังวาส ทั้งนี้ เว้นแต่ไปกับปกติตตะภิกษุ เว้นแต่มีอันตราย.
๓๖. ไม่เพียงออกจากอาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่ถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ แต่เป็นนานาสังวาส ...
๓๗. ไม่เพียงออกจากอาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาส หรือถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ แต่เป็นนานาสังวาส ...
๓๘. ไม่เพียงออกจากถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสที่มีภิกษุ แต่เป็นนานาสังวาส ...

- ๓๙. ไม่เพียงออกจากถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่ถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ แต่เป็นนานาสังวาส ...
- ๔๐. ไม่เพียงออกจากถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาส หรือถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ แต่เป็นนานาสังวาส ...
- ๔๑. ไม่เพียงออกจากอาวาส หรือถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสที่มีภิกษุ แต่เป็นนานาสังวาส ...
- ๔๒. ไม่เพียงออกจากอาวาส หรือถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่ถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ แต่เป็นนานาสังวาส ...
- ๔๓. ไม่เพียงออกจากอาวาส หรือถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสหรือถิ่น มิใช่อาวาสที่มีภิกษุ แต่เป็นนานาสังวาส ทั้งนี้ เว้นแต่ไปกับปกตัตตะภิกษุ เว้นแต่มีอันตราย.

หมวดที่ ๕

- ๔๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อันภิกษุผู้ควรอัปทานพึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสที่มีภิกษุเป็นสมานสังวาส ทั้งนี้ ที่รู้ว่าอาจจะไปถึงในวันนี้เทียว.
- ๔๕. พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่ถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ เป็นสมานสังวาส ...
- ๔๖. พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาส หรือถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ เป็นสมานสังวาส ...
- ๔๗. พึงออกจากถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสที่มีภิกษุ เป็นสมานสังวาส ...
- ๔๘. พึงออกจากถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่ถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ เป็นสมานสังวาส ...
- ๔๙. พึงออกจากถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาส หรือถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ เป็นสมานสังวาส ...
- ๕๐. พึงออกจากอาวาส หรือถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสที่มีภิกษุ เป็นสมานสังวาส ...
- ๕๑. พึงออกจากอาวาส หรือถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่ถิ่นมิใช่อาวาสที่มีภิกษุ เป็นสมานสังวาส

๕๒. ฟังออกจากอวาส หรือถิ่นมิใช่อวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อวาส หรือถิ่นมิใช่อวาสที่มีภิกษุเป็นสมานสังวาส ทั้งนี้ ที่รู้ว่าอาจ จะไปถึงในวันนั้นเทียว.

หมวดที่ ๖

[๓๗๓]

๕๓. ดูภิกษุทั้งหลาย อันภิกษุผู้ควรอัปทานไม่พึงอยู่ในที่มุ่งอันเดียวกัน ในอวาสกับปกติตตะภิกษุ
๕๔. ไม่พึงอยู่ในที่มุ่งอันเดียวกันในถิ่นมิใช่อวาส
๕๕. ไม่พึงอยู่ในที่มุ่งอันเดียวกัน ในอวาสก็ดี ในถิ่นมิใช่อวาสก็ดี กับปกติตตะภิกษุ
๕๖. เห็นปกติตตะภิกษุแล้ว ฟังลุกจากอาสนะ
๕๗. ฟังนิมนต์ปกติตตะภิกษุให้นั่ง
๕๘. ไม่พียงนั่งในอาสนะเดียวกันกับปกติตตะภิกษุ
๕๙. เมื่อปกติตตะภิกษุนั่ง ณ อาสนะต่ำ ไม่พียงนั่ง ณ อาสนะสูง
๖๐. เมื่อปกติตตะภิกษุนั่ง ณ พื้นดิน ไม่พียงนั่ง ณ อาสนะ
๖๑. ไม่พึงจงกรมในที่จงกรมเดียวกันกับปกติตตะภิกษุ
๖๒. เมื่อปกติตตะภิกษุจงกรมอยู่ในที่จงกรมต่ำ ไม่พึงจงกรมในที่จงกรมสูง
๖๓. เมื่อปกติตตะภิกษุจงกรม ณ พื้นดิน ไม่พึงจงกรมในที่จงกรม.

หมวดที่ ๗

[๓๗๔]

๖๔. ดูภิกษุทั้งหลาย อันภิกษุผู้ควรอัปทานไม่พึงอยู่ในที่มุ่งอัน เดียวกันในอวาส กับภิกษุผู้อยู่ปริวาส
๖๕. ไม่พึงอยู่ในที่มุ่งอันเดียวกันในถิ่นมิใช่อวาส กับภิกษุผู้อยู่ปริวาส
๖๖. ไม่พึงอยู่ในที่มุ่งอันเดียวกันในอวาสก็ดี ในถิ่นมิใช่อวาสก็ดี กับภิกษุผู้อยู่ปริวาส
๖๗. ไม่พียงนั่ง ณ อาสนะเดียวกันกับภิกษุผู้อยู่ปริวาส
๖๘. ไม่พึงอยู่ในที่มุ่งอันเดียวกันในอวาส กับภิกษุผู้ควรชักเข้าหา อาบัติเดิม

๖๙. ไม่พึงอยู่ในที่มุ่งอันเดียวกันในถิ่นมิใช่อาวาส ...
๗๐. ไม่พึงอยู่ในที่มุ่งอันเดียวกันในอาวาสก็ดี ในถิ่นมิใช่อาวาสก็ดี ...
๗๑. ไม่พึงนั่ง ณ อาสนะเดียวกัน กับภิกษุผู้ควรชักเข้าหาอาบัติเดิม
๗๒. ไม่พึงอยู่ในที่มุ่งอันเดียวกันในอาวาส กับภิกษุผู้ควรมานัต
๗๓. ไม่พึงอยู่ในที่มุ่งอันเดียวกันในถิ่นมิใช่อาวาส ...
๗๔. ไม่พึงอยู่ในที่มุ่งอันเดียวกันในอาวาสก็ดี ในถิ่นมิใช่อาวาสก็ดี ...
๗๕. ไม่พึงนั่ง ณ อาสนะเดียวกัน กับภิกษุผู้ควรมานัต
๗๖. ไม่พึงอยู่ในที่มุ่งอันเดียวกันในอาวาส กับภิกษุผู้ประพุดิมานัต
๗๗. ไม่พึงอยู่ในที่มุ่งอันเดียวกันในถิ่นมิใช่อาวาส ...
๗๘. ไม่พึงอยู่ในที่มุ่งอันเดียวกันในอาวาสก็ดี ในถิ่นมิใช่อาวาสก็ดี ...
๗๙. ไม่พึงนั่ง ณ อาสนะเดียวกัน กับภิกษุผู้ประพุดิมานัต
๘๐. ไม่พึงอยู่ในที่มุ่งอันเดียวกันในอาวาส กับภิกษุผู้ควรอัปทานที่
แก่พรรษากว่า
๘๑. ไม่พึงอยู่ในที่มุ่งอันเดียวกันในถิ่นมิใช่อาวาส ...
๘๒. ไม่พึงอยู่ในที่มุ่งอันเดียวกันในอาวาสก็ดี ในถิ่นมิใช่อาวาสก็ดี ...
๘๓. ไม่พึงนั่ง ณ อาสนะเดียวกัน กับภิกษุผู้ควรอัปทานที่แก่พรรษากว่า
๘๔. เมื่อเธอนั่งอาสนะต่ำ ไม่พึงนั่ง ณ อาสนะสูง
๘๕. เมื่อเธอนั่ง ณ พื้นดิน ไม่พึงนั่ง ณ อาสนะ
๘๖. ไม่พึงจงกรมในที่จงกรมเดียวกัน
๘๗. เมื่อเธอจงกรมในที่จงกรมต่ำ ไม่พึงจงกรมในที่จงกรมสูง
๘๘. เมื่อเธอจงกรมอยู่ ณ พื้นดิน ไม่พึงจงกรมในที่จงกรม.
[๓๗๕]
๘๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าสงฆ์มีภิกษุผู้ควรอัปทานเป็นที่ ๔ พึงให้
ปริวาสพึงชักเข้าหาอาบัติเดิม พึงให้มานัต สงฆ์ ๒๐ รูป ทั้ง
ภิกษุผู้ควรอัปทานนั้นพึงอัปทาน การกระทำดังนั้นใช้ไม่ได้
และไม่ควรทำ.

อัปทานารหัตถ์ จบ

ปริวาสสิกขันธ์กะ จบ.

ชั้นที่ ๓ สมุจจยชั้นธกะ

หมวดว่าด้วย การรวบรวมเรื่องการออกจากอาบัติสังฆาทิเสส

หัวข้อประจำชั้นธกะ^๓

[๕๘๔]

อาบัติไม่ได้ปิดบังไว้ ปิดบังไว้วันหนึ่ง ปิดบังไว้ ๒ วัน ๓ วัน ๔ วัน ๕ วัน ปักข์หนึ่ง สิบวันเป็นต้น หลายเดือน มหาสุทธันตปริวาส เพื่ออาบัติทั้งหลาย

ภิกษุสี่ก อาบัติมีประมาณ ภิกษุ ๒ รูป มีความสำคัญในอาบัตินั้น ๒ รูป มีความสงสัย มีความเห็นว่าเจือกัน มีความเห็นว่าเจือและไม่เจือกัน มีความเห็นในกองอาบัติไม่ล้วนเทียว และมีความเห็นว่าล้วนเช่นนั้น เหมือนกัน รูปหนึ่งปิดบัง รูปหนึ่งไม่ปิดบัง หลีกไป

วิกลจริต กำลังแสดงปาติโมกข์ ความหมดจด และไม่หมดจด ในการชักเข้าหาอาบัติเดิม ๑๘ อย่าง

นี้เป็นนิพนธ์ ของพวกอาจารย์ผู้อยู่ในมหาวิหาร ผู้จำแนกบทผู้ยังชาวเกาะตามพินฉินให้เลื่อมใส แต่งไว้ เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสังฆธรรม

หัวข้อประจำชั้นธกะ จบ.

๓. ในเล่มนี้ไม่ได้แสดงเนื้อหาของสมุจจยชั้นธกะไว้ เนื่องจากมีระบุไว้ว่า เป็นคำแต่งใหม่

ขั้นที่ ๔ : สมถขันธกะ หมวดว่าด้วยวิธีระงับอธิกรณ์

ทรงห้ามทำกรรมลับหลัง

[๕๘๕]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย การกระทำของโมฆบุรุษเหล่านั้น ไม่เหมาะ ไม่สม ไม่ควร มิใช่กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ โฉนโมฆบุรุษเหล่านั้นจึงได้ กระทำกรรม คือ ตัชฌนียกรรมบ้าง นิสกกรรมบ้าง ปัพพาชนียกรรมบ้าง ปฏิสารณียกรรมบ้าง อุกเขปนียกรรมบ้าง แก่ภิกษุทั้งหลายผู้อยู่ลับหลังแล้ว ...

๓๒๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย กรรม คือ ตัชฌนียกรรมกัฏฐิ นิสกกรรมกัฏฐิ ปัพพาชนียกรรมกัฏฐิ ปฏิสารณียกรรมกัฏฐิ อุกเขปนียกรรมกัฏฐิ อันภิกษุไม่พึงทำแก่ภิกษุทั้งหลายผู้อยู่ลับหลัง ภิกษุใดทำ ต้องอาบัติทุกกฏ.

ทรงอนุญาตภิกษุผู้แต่งตั้งเสนาสนะ

[๕๙๒]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าเช่นนั้น สงฆ์จึงสมมติทัฬหฬลบุตรให้เป็นผู้แต่งตั้งเสนาสนะ และแจกอาหาร

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แล สงฆ์พึงสมมติอย่างนี้ เบื้องต้นพึงขอให้ทัฬหฬลบุตร ครั้นแล้ว ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติทุติยกรรมวาจา ว่าดังนี้

• กรรมวาจาสมมติ

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ถ้าความพร้อมพรั่ง ของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงสมมติท่านพระทัฬหฬลบุตร ให้เป็นผู้แต่งตั้งเสนาสนะและแจกอาหาร **นี่เป็นญัตติ**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สงฆ์สมมติท่านพระทัฬหฬลบุตร ให้เป็นผู้แต่งตั้งเสนาสนะและแจกอาหาร การสมมติท่านพระทัฬหฬลบุตร ให้เป็นผู้แต่งตั้งเสนาสนะและแจกอาหาร ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ท่านพระทัฬหฬลบุตร อันสงฆ์สมมติให้เป็นผู้แต่งตั้งเสนาสนะ และแจกอาหารแล้ว ชอบแก่สงฆ์ เหตุนี้จึงนั่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ ด้วยอย่างนี้.

การให้สติวินัย

[๕๙๖]

... นางรับคำของภิกษุทั้งสอง แล้วเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาค ถวายบังคมแล้ว ได้ยืนอยู่ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง กราบทูลว่า พระพุทธเจ้าข้า กรรมนี้ไม่แนบเนียน ไม่สมควร ทิศที่ไม่มีภัย ไม่มีภัยไร ไม่มีอันตราย บัดนี้กลับมามีภัย มีภัยไร มีอันตราย ณ สถานที่ไม่มีลม บัดนี้ กลับมามีลมแรงขึ้น หม่อมฉันถูกพระคุณเจ้าทัฬหฬลบุตร ประทุษร้าย คล้ายน้ำถูกไฟเผา พระพุทธเจ้าข้า.

[๕๙๗]

พระผู้มีพระภาครับสั่งให้ประชุมภิกษุสงฆ์ ... ทรงสอบถามว่า

ดูกรทัฬหฬะ เธอยังระลึกได้หรือว่า เป็นผู้ทำกรรมตามที่ภิกษุณีนี้กล่าวหา

พระองค์ยอมทรงทราบ ว่า ข้าพระพุทธเจ้าเป็นอย่างไร พระพุทธเจ้าข้า

แม้ครั้งที่สอง พระผู้มีพระภาคตรัสถาม ...

แม้ครั้งที่สาม พระผู้มีพระภาคตรัสถามท่านพระทัฬหฬลบุตรว่า

ดูกรทัฬหฬะ เธอยังระลึกได้หรือว่า เป็นผู้ทำกรรมตามที่ภิกษุณีนี้กล่าวหา

พระองค์ยอมทรงทราบ ว่า ข้าพระพุทธเจ้าเป็นอย่างไร พระพุทธเจ้าข้า

ดูกรทัฬหฬะ บัณฑิตยอมไม่กล่าวแก้คำกล่าวหาเช่นนี้ ถ้าเธอก็จงบอก ว่าทำ ถ้าไม่ได้ทำ ก็จงบอกว่าไม่ได้ทำ

พระพุทธเจ้าข้า ตั้งแต่ข้าพระพุทธเจ้าเกิดมาแล้ว แม้โดยความฝัน ก็ยังไม่รู้จัก เสพเมถุนธรรม จะกล่าวไยถึงเมื่อตื่นอยู่เล่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล พวกเธอจงให้ภิกษุณีเมตติยาสิกเสีย และจงสอบสวนภิกษุเหล่านี้

ลำดับนั้น ภิกษุทั้งหลายให้ภิกษุณีเมตติยาสิกแล้ว จึงพระเมตติยะและพระภุมมชกะ ได้แถลงเรื่องนี้แก่ภิกษุทั้งหลายว่า ท่านทั้งหลาย ขอพวกท่านอย่าให้ภิกษุณีเมตติยา สิกเสียเลย นางไม่ผิดอะไร พวกผมแค้นเคือง ไม่พอใจ มีความประสงค์จะให้ท่าน พระทัฬหฬลบุตรเคลื่อนจากพรหมจรรย์ จึงได้ให้นางใส่ค้ำ

ภิกษุทั้งหลายถามว่า ก็พวกคุณเฝ้าท้าวพระทัพพมัลลบุตร ด้วยศีลวิบัติ อันหา มูลมิได้หรือ

ภิกษุทั้งสองนั้นรับว่า อย่างนั้น ขอรับ

บรรดาภิกษุที่เป็นผู้มักน้อย ... ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน ... ทรงสอบถาม ... ตีเตียน ... รับสั่งว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ข้าว่า ภิกษุเมตตियะและภิกษุภุมมชกะเฝ้าทัพพมัลลบุตร ด้วยศีลวิบัติอันไม่มีมูล จริงหรือ

จริง พระพุทธเจ้าข้า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนั้นแล สงฆ์จึงให้สติวินัยแก่ทัพพมัลลบุตร ผู้ถึงความไพบูลย์แห่งสติแล้ว

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แล สงฆ์พึงให้อย่างนี้ ทัพพมัลลบุตรนั้น พึงเข้าไป หาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า ไหว้เท้าภิกษุผู้แก่กว่า นั่งกระหย่ง ประคองอัญชลี แล้วกล่าวคำขอ ว่าดังนี้

• คำขอสติวินัย

ท่านเจ้าข้า ภิกษุเมตตियะและภิกษุภุมมชกะนี้ เฝ้าข้าพเจ้าด้วยศีลวิบัติ อันไม่มีมูล ข้าพเจ้านั้นถึงความไพบูลย์แห่งสติแล้ว ขอสติวินัยกะสงฆ์ พึงขอแม้ครั้งที่สอง ...

พึงขอแม้ครั้งที่สาม ท่านเจ้าข้า ภิกษุเมตตियะและภิกษุภุมมชกะนี้ เฝ้าข้าพเจ้าด้วยศีลวิบัติ อันไม่มีมูล ข้าพเจ้านั้นถึงความไพบูลย์แห่งสติแล้ว ขอสติวินัยกะสงฆ์ แม้ครั้งที่สาม.

[๕๙๘]

ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบ ด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจา ว่าดังนี้

• กรรมวาจาให้สติวินัย

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุเมตตियะและภิกษุภุมมชกะนี้ เฝ้าท้าวพระทัพพมัลลบุตร ด้วยศีลวิบัติอันไม่มีมูล ท่านพระทัพพมัลลบุตร เป็นผู้ถึงความไพบูลย์แห่งสติแล้ว ขอสติวินัยกะสงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่ง

ของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงให้สติวินัย แก่ท่านพระทัฬหฬลบุตรผู้ถึงความ
ไพบูลย์แห่งสติแล้ว **นี้เป็นญัตติ**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุเมตติยะและภิกษุภุมมชกะนี้
ใจของท่านพระทัฬหฬลบุตร ด้วยศีลวิบัติ อันไม่มีมูล ท่านพระทัฬหฬลบุตร
เป็นผู้ถึงความไพบูลย์แห่งสติแล้ว ขอสติวินัยกะสงฆ์ สงฆ์ให้สติวินัยแก่
ท่านพระทัฬหฬลบุตร ผู้ถึงความไพบูลย์แห่งสติแล้ว การให้สติวินัยแก่
ท่านพระทัฬหฬลบุตร ผู้ถึงความไพบูลย์แห่งสติแล้ว ชอบแก่ท่านผู้ใด
ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ แม้ครั้งที่สอง ...

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ แม้ครั้งที่สาม ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟัง
ข้าพเจ้า ภิกษุเมตติยะและภิกษุภุมมชกะนี้ ใจของท่านพระทัฬหฬลบุตร
ด้วยศีลวิบัติ อันไม่มีมูล ท่านพระทัฬหฬลบุตรเป็นผู้ถึงความไพบูลย์
แห่งสติแล้ว ขอสติวินัยกะสงฆ์ สงฆ์ให้สติวินัยแก่ท่านพระทัฬหฬลบุตร
ผู้ถึงความไพบูลย์แห่งสติแล้ว การให้สติวินัยแก่ท่านพระทัฬหฬลบุตร ผู้ถึง
ความไพบูลย์แห่งสติแล้ว ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบ
แก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

สติวินัย อันสงฆ์ให้แล้วแก่ท่านพระทัฬหฬลบุตร ผู้ถึงความ
ไพบูลย์แห่งสติแล้ว ชอบแก่สงฆ์ เหตุนี้จึงมี ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้
ด้วยอย่างนี้.

การให้สติวินัยที่เป็นธรรมมี ๕ อย่าง

[๕๙๙]

๓๒๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย การให้สติวินัยที่เป็นธรรมมี ๕ อย่างนี้ คือ

๑. ภิกษุเป็นผู้หมดจด ไม่ต้องอาบัติ
๒. ผู้อื่นใจเธอ
๓. เธอขอ
๔. สงฆ์ให้สติวินัยแก่เธอ
๕. สงฆ์พร้อมเพรียงกันโดยธรรมให้

การให้อมพหุวินัย

[๖๐๐]

โดยสมัยนั้นแล พระคัคคะวิกลจริต มีจิตแปรปรวน ประพฤติละเมิดกิจอันไม่ควรแก่สมณะเป็นอันมาก ทั้งที่กล่าวด้วยวาจาและพยายามทำด้วยกาย ภิกษุทั้งหลาย ใจทพระคัคคะด้วยอาบัติที่เรอวิกลจริต มีจิตแปรปรวน ประพฤติละเมิดต้องแล้วว่า ท่านต้องอาบัติแล้ว จงระลึกอาบัติเห็นปานนี้ เรอกล่าวอย่างนี้ว่า ท่านทั้งหลาย ผมวิกลจริต มีจิตแปรปรวนเสียแล้ว ผมนั้นวิกลจริต มีจิตแปรปรวน ได้ประพฤติกิจอันไม่ควรแก่สมณะเป็นอันมาก ทั้งที่กล่าวด้วยวาจา และพยายามทำด้วยกาย ผมระลึกอาบัตินั้นไม่ได้ ผมหลง ได้ทำสิ่งนี้แล้ว ภิกษุทั้งหลายผู้อื่นเรอกล่าวอยู่แม้ อย่างนั้น ก็ยังใจเธออยู่ตามเดิมว่า ท่านต้องอาบัติแล้ว จงระลึกอาบัติเห็นปานนี้

บรรดาภิกษุที่เป็นผู้มักน้อย ... ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนา ... ทรงสอบถาม ... ทรงตีเตียน ... รับสั่งว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล สงฆ์จึงให้อมพหุวินัยแก่ภิกษุคัคคะ ผู้หายวิกลจริตแล้ว

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แล สงฆ์พึงให้อย่างนี้ คัคคะภิกษุหนึ่งพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า ไหว้เท้าภิกษุผู้แก่กว่า นั่งกระหย่งประคองอัญชลี แล้วกล่าวคำขอ ว่าดังนี้

• คำขออมพหุวินัย

ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้าวิกลจริต มีจิตแปรปรวนเสียแล้ว ข้าพเจ้านั้น วิกลจริต มีจิตแปรปรวน ได้ประพฤติกิจอันไม่ควรแก่สมณะเป็นอันมาก ทั้งที่กล่าวด้วยวาจาและพยายามทำด้วยกาย ภิกษุทั้งหลาย ใจข้าพเจ้า ด้วยอาบัติที่ข้าพเจ้าวิกลจริต มีจิตแปรปรวน ประพฤติละเมิด ต้องแล้วว่า ท่านต้องอาบัติแล้ว จงระลึกอาบัติเห็นปานนี้ ข้าพเจ้ากล่าว กะภิกษุเหล่านั้นอย่างนี้ว่า ท่านทั้งหลาย ผมวิกลจริต มีจิตแปรปรวน เสียแล้ว ผมนั้นวิกลจริต มีจิตแปรปรวน ได้ประพฤติกิจอันไม่ควรแก่สมณะเป็นอันมาก ทั้งที่กล่าวด้วยวาจาและพยายามทำด้วยกาย ผมระลึกอาบัตินั้นไม่ได้ ผมหลง ได้ทำสิ่งนี้แล้ว ภิกษุทั้งหลายผู้อื่นข้าพเจ้า กล่าวอยู่แม้ อย่างนั้นก็ยังใจข้าพเจ้าอยู่ตามเดิมว่า ท่านต้องอาบัติแล้ว

จงระลึกอาบัติเห็นปานนี้ ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้านั้น หายวิกลจริตแล้ว
ขออุมุพหุวินัยกะสงฆ์

ฟังขอแม่ครั้งที่สอง ...

ฟังขอแม่ครั้งที่สาม ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้าวิกลจริต มีจิตแปรปรวน
เสียแล้ว ข้าพเจ้านั้นวิกลจริต มีจิตแปรปรวน ได้ประพฤติละเมิดกิจอันไม่
ควรแก่สมณะเป็นอันมาก ทั้งที่กล่าวด้วยวาจาและพยายามทำด้วยกาย ภิคุ
ทั้หลายใจทศข้าพเจ้าด้วย อาบัติที่ข้าพเจ้าวิกลจริต มีจิตแปรปรวน
ประพฤติละเมิดต้องแล้วว่า ท่านต้องอาบัติแล้ว จงระลึกอาบัติเห็นปานนี้
ข้าพเจ้ากล่าวกะภิคุเหล่านั้นอย่างนี้ว่า ท่านทั้งหลาย ผมวิกลจริต มีจิต
แปรปรวนเสียแล้ว ผมนั้นวิกลจริต มีจิตแปรปรวน ได้ประพฤติละเมิดกิจ
อันไม่ควรแก่สมณะเป็นอันมาก ทั้งที่กล่าวด้วยวาจาและพยายามทำด้วย
กาย ผมระลึกอาบัตินั้นไม่ได้ ผมหลงได้ทำสิ่งนี้แล้ว ภิคุทั้หลายผู้
อันข้าพเจ้ากล่าวอยู่เมื่อนั้น ก็ยังใจข้าพเจ้าอยู่ตามเดิมว่า ท่านต้อง
อาบัติแล้ว จงระลึกอาบัติเห็นปานนี้ ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้านั้นหายวิกลจริต
แล้ว ขออุมุพหุวินัยกะสงฆ์ แม่ครั้งที่สาม.

[๖๐๑]

ภิคุผู้ฉลาด ผู้สามารถ ฟังประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติ
จตุตถกรรมวาจา ว่าดังนี้

• กรรมวาจาให้อุมุพหุวินัย

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า คัคคะภิคุนี้วิกลจริต มีจิต
แปรปรวน เธอวิกลจริต มีจิตแปรปรวน ได้ประพฤติละเมิดกิจอันไม่ควร
แก่สมณะเป็นอันมาก ทั้งที่กล่าวด้วยวาจาและพยายามทำด้วยกาย ภิคุ
ทั้หลายใจทศคัคคะภิคุด้วยอาบัติที่เธอวิกลจริต มีจิตแปรปรวน ประพฤ
ติละเมิดต้องแล้วว่า ท่านต้องอาบัติแล้ว จงระลึกอาบัติเห็นปานนี้ เธอ
กล่าวอย่างนี้ว่า ท่านทั้งหลาย ผมวิกลจริต มีจิตแปรปรวนเสียแล้ว ผม
นั้นวิกลจริต มีจิตแปรปรวน ได้ประพฤติละเมิดกิจอันไม่ควรแก่สมณะเป็นอัน
มาก ทั้งที่กล่าวด้วยวาจาและพยายามทำด้วยกาย ผมระลึกอาบัตินั้นไม่ได้

ผมหลง ได้ทำสิ่งนี้แล้ว ภิกษุทั้งหลายผู้อันเธอกล่าวอยู่ แม้อย่างนั้น ก็ยัง
 ใจเธออยู่ตามเดิมว่า ท่านต้องอาบัติแล้ว จงระลึก อาบัติเห็นปานนี้ เธอ
 หายวิกลจริตแล้ว ขออมุพหวินัยกะสงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่
 แล้ว สงฆ์พึงให้อมุพหวินัยแก่คัคคะภิกษุผู้หายวิกลจริตแล้ว **นี้เป็นญัตติ**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงพึงข้าพเจ้า คัคคะภิกษุนี้วิกลจริต มีจิต
 แปรปรวน เธอวิกลจริต มีจิตแปรปรวน ได้ประพฤติละเมิดกิจอันไม่ควร
 แก่สมณะเป็นอันมาก ทั้งที่กล่าวด้วยวาจา และพยายามทำด้วยกาย ภิกษุ
 ทั้งหลายใจทักคะภิกษุด้วยอาบัติที่เธอวิกลจริต มีจิตแปรปรวน ประพฤติ
 ละเมิดต้องแล้วว่า ท่านต้องอาบัติแล้ว จงระลึกอาบัติเห็นปานนี้ เธอ
 กล่าวอย่างนี้ว่า ท่านทั้งหลาย ผมวิกลจริต มีจิตแปรปรวนเสียแล้ว ผมนั้น
 วิกลจริต มีจิตแปรปรวน ได้ประพฤติละเมิดกิจอันไม่ควรแก่สมณะเป็นอัน
 มาก ทั้งที่กล่าวด้วยวาจาและพยายามทำด้วยกาย ผมระลึกอาบัตินั้นไม่ได้
 ผมหลง ได้ทำสิ่งนี้แล้ว ภิกษุทั้งหลายผู้อันเธอกล่าวอยู่ แม้อย่างนั้น ก็ยัง
 ใจเธออยู่ตามเดิมว่า ท่านต้องอาบัติแล้ว จงระลึก อาบัติเห็นปานนี้ เธอ
 หายวิกลจริตแล้วขออมุพหวินัยกะสงฆ์ สงฆ์ให้อมุพหวินัยแก่คัคคะภิกษุผู้
 หายวิกลจริตแล้ว การให้อมุพหวินัยแก่คัคคะภิกษุผู้หายวิกลจริตแล้ว ชอบ
 แก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ แม้ครั้งที่สอง ...

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ แม้ครั้งที่สาม ...

อมุพหวินัย อันสงฆ์ให้แล้วแก่คัคคะภิกษุ ผู้หายวิกลจริตแล้ว ชอบ
 แก่สงฆ์ เหตุนั้นจึงนี้ ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

ให้อมุพหวินัยไม่เป็นธรรม ๓ หมวด

[๖๐๒]

๓๒๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย การให้อมุพหวินัยไม่เป็นธรรม ๓ หมวด เป็น
 ธรรม ๓ หมวดนี้

การให้อมุพหวินัย ไม่เป็นธรรม ๓ หมวด เป็นไฉน

หมวดที่ ๑

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ต้องอาบัติ สงฆ์หรือภิกษุ ๒-๓ รูป หรือภิกษุรูปเดียว โจทเธอว่า ท่านต้องอาบัติแล้ว จงระลึกอบัติ เห็นปานนี้ เธอกำลังระลึก กล่าวอย่างนี้ว่า คุณ ผมต้องอาบัติแล้ว แต่ ระลึกอบัติเห็นปานนี้ไม่ได้ สงฆ์ให้อุมพหวินัยแก่เธอ **การให้อุมพหวินัย ไม่เป็นธรรม.**

หมวดที่ ๒

[๖๐๓]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในธรรมวินัยนี้ต้องอาบัติ สงฆ์หรือ ภิกษุ ๒-๓ รูป หรือภิกษุรูปเดียว โจทเธอว่า ท่านต้องอาบัติแล้ว จงระลึก อาบัติเห็นปานนี้ เธอระลึกได้จึงกล่าวอย่างนี้ว่า คุณ ผมระลึกได้เหมือน ความฝัน สงฆ์ให้อุมพหวินัยแก่เธอ **การให้อุมพหวินัยไม่เป็นธรรม.**

หมวดที่ ๓

[๖๐๔]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในธรรมวินัยนี้ต้องอาบัติ สงฆ์หรือภิกษุ ๒-๓ รูป หรือภิกษุรูปเดียว โจทเธอว่า ท่านต้องอาบัติแล้ว จงระลึกอบัติ เห็นปานนี้ เธอหายวิกลจริตแล้ว แต่ยังทำเป็นวิกลจริตว่า ผมก็ทำอย่าง นี้ ท่านทั้งหลายก็ทำอย่างนี้ สิ่งนี้ควรแก่ผม สิ่งนี้ควรแก่ท่านทั้งหลาย สงฆ์ให้อุมพหวินัยแก่เธอ **การให้อุมพหวินัยไม่เป็นธรรม.**

ให้อุมพหวินัยเป็นธรรม ๓ หมวด

[๖๐๕]

การให้อุมพหวินัยเป็นธรรม ๓ หมวด เป็นไฉน

หมวดที่ ๑

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในธรรมวินัยนี้ วิกลจริต มีจิตแปรปรวน ได้ประพฤติดะเมิดกิจอันไม่ควรแก่สมณะเป็นอันมาก ทั้งที่กล่าวด้วยวาจา และพยายามทำด้วยกาย สงฆ์ หรือภิกษุ ๒-๓ รูป หรือภิกษุรูปเดียว โจท เธอว่า ท่านต้องอาบัติแล้ว จงระลึกอบัติเห็นปานนี้ เธอระลึกไม่ได้จึง

กล่าวอย่างนี้ว่า คุณ ผมต้องอาบัติแล้วแต่ระลึกอาบัติเห็นปานนี้ไม่ได้
สงฆ์ให้อมุพหวินัยแก่เธอ การให้อมุพหวินัยเป็นธรรม.

หมวดที่ ๒

[๖๐๖]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในธรรมวินัยนี้ วิกลจริต มีจิตแปรปรวน
ได้ประพฤติกิเลสเมตติกิจอันไม่ควรแก่สมณะเป็นอันมาก ทั้งที่กล่าวด้วยวาจา
และพยายามทำด้วยกาย สงฆ์หรือภิกษุ ๒-๓ รูป หรือภิกษุรูปเดียว ใจท
เธอว่า ท่านต้องอาบัติแล้ว จงระลึกอาบัติเห็นปานนี้ เธอระลึกไม่ได้จึง
กล่าวอย่างนี้ว่า คุณ ผมระลึกได้ คล้ายความฝัน สงฆ์ให้อมุพหวินัยแก่เธอ
การให้อมุพหวินัยเป็นธรรม.

หมวดที่ ๓

[๖๐๗]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในธรรมวินัยนี้ วิกลจริต มีจิตแปรปรวน
ได้ประพฤติกิเลสเมตติกิจอันไม่ควรแก่สมณะเป็นอันมาก ทั้งที่กล่าวด้วยวาจา
และพยายามทำด้วยกาย สงฆ์หรือภิกษุ ๒-๓ รูป หรือภิกษุรูปเดียว ใจท
เธอว่า ท่านต้องอาบัติแล้ว จงระลึกอาบัติเห็นปานนี้ เธอวิกลจริต ทำ
อาการวิกลจริตว่า ผมก็ทำอย่างนี้ แม้ท่านทั้งหลายก็ทำอย่างนี้ สิ่งนี้ควร
แม้แก่ผมสิ่งนี้ควรแม้แก่ท่านทั้งหลาย สงฆ์ให้อมุพหวินัยแก่เธอ การให้
อมุพหวินัยเป็นธรรม

ทำกรรมไม่ตามปฏิญาณ

[๖๐๘]

สมัยนั้นแล พระฉัพพัคคีย์ทำกรรม คือ ตัชชเนยยกรรมบ้าง นียสกรรมบ้าง ปฏิสารเนย-
กรรมบ้าง อุกเขปนียกรรมบ้าง แก่ภิกษุทั้งหลาย ไม่ตามปฏิญาณ บรรดาภิกษุที่เป็น
ผู้มักน้อย ... ต่างก็เฟื่องโทษ ตีเตียน ... ทรงสอบ ... ทรงตีเตียน ... รับสั่งว่า

๓๒๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย กรรมคือ ตัชชเนยยกรรมก็ดี นียสกรรมก็ดี
ปีพพาชนียกรรมก็ดี ปฏิสารเนยยกรรมก็ดี อุกเขปนียกรรมก็ดี
อันภิกษุไม่พึงทำแก่ภิกษุทั้งหลาย ไม่ตามปฏิญาณ รูปใดทำ
ต้องอาบัติทุกกฏ.

ทำตามปฏิญาณไม่เป็นธรรม

[๖๐๙]

๓๓๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย การทำตามปฏิญาณที่ไม่เป็นธรรมอย่างนี้
ที่เป็นธรรมอย่างนี้

การทำตามปฏิญาณไม่เป็นธรรมอย่างไร

ภิกษุต้องอาบัติปาราชิก สงฆ์หรือภิกษุ ๒-๓ รูป หรือภิกษุรูปเดียว
ใจทเธอว่า ท่านต้องอาบัติปาราชิก เธอกล่าวอย่างนี้ว่า คุณ ผมมิได้ต้อง
อาบัติปาราชิก ผมต้องอาบัติสังฆาติเสส สงฆ์ปรับเธอด้วยอาบัติสังฆาติเสส
การปรับอย่างนี้ **ชื่อว่า ทำตามปฏิญาณไม่เป็นธรรม**

ภิกษุต้องอาบัติปาราชิก สงฆ์หรือภิกษุ ๒-๓ รูป หรือภิกษุรูปเดียว
ใจทเธอว่า ท่านต้องอาบัติปาราชิก เธอกล่าวอย่างนี้ว่า คุณ ผมมิได้ต้อง
อาบัติปาราชิก ผมต้องอาบัติตุลัจฉัย สงฆ์ปรับเธอด้วยอาบัติตุลัจฉัย
การปรับอย่างนี้ **ชื่อว่า ทำตามปฏิญาณไม่เป็นธรรม**

ภิกษุต้องอาบัติปาราชิก สงฆ์หรือภิกษุ ๒-๓ รูป หรือภิกษุรูปเดียว
ใจทเธอว่า ท่านต้องอาบัติปาราชิก เธอกล่าวอย่างนี้ว่า คุณ ผมมิได้ต้อง
อาบัติปาราชิก ผมต้องอาบัติปาจิตติย สงฆ์ปรับเธอด้วยอาบัติปาจิตติย
การปรับอย่างนี้ **ชื่อว่า ทำตามปฏิญาณไม่เป็นธรรม**

ภิกษุต้องอาบัติปาราชิก สงฆ์หรือภิกษุ ๒-๓ รูป หรือภิกษุรูปเดียว
ใจทเธอว่า ท่านต้องอาบัติปาราชิก เธอกล่าวอย่างนี้ว่า คุณ ผมมิได้ต้องอาบัติ
ปาราชิก ผมต้องอาบัติปาฏิเทสนีเย สงฆ์ปรับเธอด้วยอาบัติปาฏิเทสนีเย
การปรับอย่างนี้ **ชื่อว่า ทำตามปฏิญาณไม่เป็นธรรม**

ภิกษุต้องอาบัติปาราชิก สงฆ์หรือภิกษุ ๒-๓ รูป หรือภิกษุรูปเดียว
ใจทเธอว่า ท่านต้องอาบัติปาราชิก เธอกล่าวอย่างนี้ว่า คุณ ผมมิได้ต้อง
อาบัติปาราชิก ผมต้องอาบัติทุกกฏ สงฆ์ปรับเธอด้วยอาบัติทุกกฏ การ
ปรับอย่างนี้ **ชื่อว่า ทำตามปฏิญาณไม่เป็นธรรม**

ภิกษุต้องอาบัติปาราชิก สงฆ์หรือภิกษุ ๒-๓ รูป หรือภิกษุรูปเดียว
ใจทเธอว่า ท่านต้องอาบัติปาราชิก เธอกล่าวอย่างนี้ว่า คุณ ผมมิได้ต้อง

อาบัติปาราชิก ผมต้องอาบัติทุพภิกขโทษ สงฆ์ปรับเธอด้วยอาบัติทุพภิกขโทษ
การปรับอย่างนี้ **ชื่อว่า ทำตามปฏิญาณไม่เป็นธรรม**

ภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสส ...

ภิกษุต้องอาบัติตุลลัจฉัย ...

ภิกษุต้องอาบัติปาจิตตีย์ ...

ภิกษุต้องอาบัติปาฏิเทสนียะ ...

ภิกษุต้องอาบัติทุกกฏ ...

ภิกษุต้องอาบัติทุพภิกขโทษ สงฆ์หรือภิกษุ ๒-๓ รูป หรือภิกษุรูปเดียว
โงทเธอว่า ท่านต้องอาบัติทุพภิกขโทษ เธอกล่าวอย่างนี้ว่า คุณผมมิได้ต้อง
อาบัติทุพภิกขโทษ ผมต้องอาบัติปาราชิก สงฆ์ปรับเธอด้วยอาบัติปาราชิก
การปรับอย่างนี้ **ชื่อว่า ทำตามปฏิญาณไม่เป็นธรรม**

ภิกษุต้องอาบัติทุพภิกขโทษ สงฆ์หรือภิกษุ ๒-๓ รูป หรือภิกษุรูปเดียว
โงทเธอว่า ท่านต้องอาบัติทุพภิกขโทษ เธอกล่าวอย่างนี้ว่า คุณ ผมมิได้ต้อง
อาบัติทุพภิกขโทษ ผมต้องอาบัติสังฆาทิเสส สงฆ์ปรับเธอด้วยอาบัติสังฆาทิเสส
การปรับอย่างนี้ **ชื่อว่า ทำตามปฏิญาณไม่เป็นธรรม**

ภิกษุต้องอาบัติทุพภิกขโทษ สงฆ์หรือภิกษุ ๒-๓ รูป หรือภิกษุรูปเดียว
โงทเธอว่า ท่านต้องอาบัติทุพภิกขโทษ เธอกล่าวอย่างนี้ว่า คุณ ผมมิได้ต้อง
อาบัติทุพภิกขโทษ ผมต้องอาบัติตุลลัจฉัย สงฆ์ปรับเธอด้วยอาบัติตุลลัจฉัย
การปรับอย่างนี้ **ชื่อว่า ทำตามปฏิญาณไม่เป็นธรรม**

ภิกษุต้องอาบัติทุพภิกขโทษ สงฆ์หรือภิกษุ ๒-๓ รูป หรือภิกษุรูปเดียว
โงทเธอว่า ท่านต้องอาบัติทุพภิกขโทษ เธอกล่าวอย่างนี้ว่า คุณ ผมมิได้ต้อง
อาบัติทุพภิกขโทษ ผมต้องอาบัติปาจิตตีย์ สงฆ์ปรับเธอด้วยอาบัติปาจิตตีย์
การปรับอย่างนี้ **ชื่อว่า ทำตามปฏิญาณไม่เป็นธรรม**

ภิกษุต้องอาบัติทุพภิกขโทษ สงฆ์หรือภิกษุ ๒-๓ รูป หรือภิกษุรูปเดียว
โงทเธอว่า ท่านต้องอาบัติทุพภิกขโทษ เธอกล่าวอย่างนี้ว่า คุณ ผมมิได้ต้อง
อาบัติทุพภิกขโทษ ผมต้องอาบัติปาฏิเทสนียะ สงฆ์ปรับเธอด้วยอาบัติ
ปาฏิเทสนียะ การปรับอย่างนี้ **ชื่อว่า ทำตามปฏิญาณไม่เป็นธรรม**

ภิกษุต้องอาบัติทุพภาสิต สงฆ์ หรือภิกษุ ๒-๓ รูป หรือภิกษุรูปเดียว
ใจทเธอว่า ท่านต้องอาบัติทุพภาสิต เธอกล่าวอย่างนี้ว่า คุณ ผมมิได้ต้อง
อาบัติ ทุพภาสิต ผมต้องอาบัติทุกกฏ สงฆ์ปรับเธอด้วยอาบัติทุกกฏ การ
ปรับอย่างนี้ **ชื่อว่า ทำตามปฏิญาณไม่เป็นธรรม**

ดูกรภิกษุทั้งหลาย อย่างนี้แล ทำตามปฏิญาณไม่เป็นธรรม.

ทำตามปฏิญาณเป็นธรรม

[๖๑๐]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย การทำตามปฏิญาณเป็นธรรมอย่างไร

ภิกษุต้องอาบัติปาราชิก สงฆ์ หรือภิกษุ ๒-๓ รูป หรือภิกษุรูปเดียว
ใจทเธอว่า ท่านต้องอาบัติปาราชิก เธอกล่าวอย่างนี้ว่า ถูกละ คุณ ผม
ต้องอาบัติปาราชิก สงฆ์ปรับเธอด้วยอาบัติปาราชิก การปรับอย่างนี้
ชื่อว่า ทำตามปฏิญาณเป็นธรรม

ภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสส ...

ภิกษุต้องอาบัติถุลลัจจัย ...

ภิกษุต้องอาบัติปาจิตตีย์ ...

ภิกษุต้องอาบัติปาฏิเทสนียะ ...

ภิกษุต้องอาบัติทุกกฏ ...

ภิกษุต้องอาบัติทุพภาสิต สงฆ์ หรือภิกษุ ๒-๓ รูป หรือภิกษุรูป
เดียว ใจทเธอว่า ท่านต้องอาบัติทุพภาสิต เธอกล่าวอย่างนี้ว่า ถูกละคุณ
ผมต้องอาบัติทุพภาสิต สงฆ์ปรับเธอด้วยอาบัติทุพภาสิต การปรับอย่างนี้
ชื่อว่า ทำตามปฏิญาณเป็นธรรม

ดูกรภิกษุทั้งหลาย อย่างนี้แล ทำตามปฏิญาณเป็นธรรม.

ระงับอธิกรณ์ด้วยเยภยยสิกขา

[๖๑๑]

สมัยนั้นแล ภิกษุทั้งหลายก่อความบาดหมาง ก่อความทะเลาะ ถึงความวิวาทกัน
ในท่ามกลางสงฆ์ กล่าวทิ่มแทงกันและกันด้วยหอกคือปากอยู่ ไม่อาจเพื่อระงับ
อธิกรณ์นั้นได้ ... ตรัสว่า

๓๓๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ระงับอธิกรณ์เห็นปานนี้ด้วย
 เภษุยยติกา พึงสมมติภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ ให้เป็นผู้ให้
 จับฉลาก คือ

๑. ไม่ถึงความลำเอียงเพราะความชอบพอ
๒. ไม่ถึงความลำเอียงเพราะความเกลียดชัง
๓. ไม่ถึงความลำเอียงเพราะความมมงาย
๔. ไม่ถึงความลำเอียงเพราะความกลัว
๕. รู้จักฉลากที่จับแล้วและยังไม่จับ

๓๓๒. ก็แล สงฆ์พึงสมมติอย่างนี้ พึงขอร้องภิกษุก่อน ครั้นแล้วภิกษุผู้ฉลาด
 ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติทุติยกรรมวาจา ว่าดังนี้

• กรรมวาจาสมมติ

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่
 แล้ว สงฆ์พึงสมมติภิกษุมีชื่อนี้ให้เป็นผู้ให้จับฉลาก **นี้เป็นญัตติ**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สงฆ์สมมติภิกษุมีชื่อนี้ให้เป็นผู้
 ให้จับฉลาก การสมมติภิกษุมีชื่อนี้ให้เป็นผู้ให้จับฉลาก ชอบแก่ท่านผู้ใด
 ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ภิกษุมีชื่อนี้อันสงฆ์สมมติแล้วให้เป็นผู้ให้จับฉลาก ชอบแก่สงฆ์
 เหตุนั้นจึงนั่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ ด้วยอย่างนี้.

การจับฉลากไม่เป็นธรรม ๑๐ อย่าง

[๖๑๒]

๓๓๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย การจับฉลากไม่เป็นธรรม ๑๐ อย่าง เป็นธรรม
 ๑๐ อย่าง เหล่านี้ การจับฉลากไม่เป็นธรรม ๑๐ อย่าง เป็นไฉน คือ

๑. อธิกรณ์เป็นเรื่องเล็กน้อย
๒. ไม่ลู่กลามาไปไกล
๓. ภิกษุพวกนั้นระลึกไม่ได้เอง และพวกอื่นก็ให้ระลึกไม่ได้

๔. รู้ว่า อธรรมวาทีมากกว่า
๕. รู้ว่า ไฉน อธรรมวาทีพึงมีมากกว่า
๖. รู้ว่า สงฆ์จักแตกต่างกัน
๗. รู้ว่า ไฉน สงฆ์พึงแตกต่างกัน
๘. อธรรมวาทีภิกษุจับโดยไม่เป็นธรรม
๙. อธรรมวาทีภิกษุจับเป็นพวก ๆ
๑๐. ไม่จับตามความเห็น

การจับฉลากเป็นธรรม ๑๐ อย่าง

[๖๑๓]

๓๓๔. การจับฉลากเป็นธรรม ๑๐ อย่าง เป็นไฉน คือ

๑. อธิกรณไม่ไช่เรื่องเล็ก
๒. ลุกลามไปไกล
๓. ภิกษุพวกนั้นระลึกได้ และพวกอื่นก็ให้ระลึกได้
๔. รู้ว่า ธรรมวาทีมากกว่า
๕. รู้ว่า ไฉนธรรมวาทีพึงมีมากกว่า
๖. รู้ว่า สงฆ์จักไม่แตกต่างกัน
๗. รู้ว่า ไฉนสงฆ์ไม่พึงแตกต่างกัน
๘. ธรรมวาทีภิกษุจับโดยธรรม
๙. ธรรมวาทีภิกษุพร้อมเพรียงกันจับ
๑๐. จับตามความเห็น

สงฆ์ทำตัสสปาปิยสิกการม

[๖๑๔]

สมัยนั้นแล พระอุปัชฌาย์ชักถามถึงอาบัติ ในท่ามกลางสงฆ์ ปฏิเสธแล้ว
 ปฏิญาณ ปฏิญาณแล้วปฏิเสธ ให้การกลับไปกลัดมา กล่าวเท็จทั้งรู้ อยู่ บรรดาภิกษุ
 ที่เป็นผู้น้อย ... ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน ... ทรงสอบถาม ... ทรงตีเตียน ... รับสั่งว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล สงฆ์จึงทำตัสสปายัสติกการกรรม แก่ภิกษุอุปัวาฬ ก็แล สงฆ์พึงทำอย่างนี้ พึงใจภิกษุอุปัวาฬก่อน ครั้นแล้ว พึงให้เธอ ให้การ แล้วพึงปรจบาบัติ ครั้นแล้วภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถพึง ประกาศให้สงฆ์ทราบ ด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจา ว่าดังนี้

• **กรรมวาจาทำตัสสปายัสติกการกรรม**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุอุปัวาฬนี้ถูกชกถามถึงอาบัติ ในท่ามกลางสงฆ์ ปฏิเสธแล้วปฏิญาณ ปฏิญาณแล้วปฏิเสธ ให้การกลับไป กลับมา กล่าวเท็จทั้งรู้ที่อยู่ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึง ทำตัสสปายัสติกการกรรมแก่ภิกษุอุปัวาฬ **นี้เป็นญัตติ**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุอุปัวาฬนี้ถูกชกถามถึงอาบัติ ในท่ามกลางสงฆ์ปฏิเสธแล้วปฏิญาณ ปฏิญาณแล้วปฏิเสธ ให้การกลับไป กลับมา กล่าวเท็จทั้งรู้ที่อยู่ สงฆ์ทำตัสสปายัสติกการกรรมแก่ภิกษุอุปัวาฬ การทำตัสสปายัสติกการกรรมแก่ภิกษุอุปัวาฬ ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้น พึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ แม้ครั้งที่สอง ...

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ แม้ครั้งที่สาม ...

ตัสสปายัสติกการกรรมอันสงฆ์ทำแล้วแก่ภิกษุอุปัวาฬ ชอบแก่สงฆ์ เหตุนี้จึงนึ่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ ด้วยอย่างนี้.

ตัสสปายัสติกการกรรมเป็นธรรม ๕ อย่าง

[๖๑๕]

๓๓๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย การทำตัสสปายัสติกการกรรมเป็นธรรม ๕ อย่างนี้ คือ

๑. ภิกษุเป็นผู้ไม่สะอาด
๒. เป็นอสังฆิ
๓. เป็นผู้ถูกโทษ
๔. สงฆ์ทำตัสสปายัสติกการกรรมแก่เธอ
๕. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำโดยธรรม

ลักษณะกรรมไม่เป็นธรรม ๑๒ หมวด

• หมวดที่ ๑

[๖๑๖]

๓๓๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ตัสมสปาปิยสิกขากรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เป็นกรรมไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี คือ

๑. ทำลับหลัง
๒. ไม่สอบถามก่อนแล้วทำ
๓. ทำไม่ตามปฎิญาณ

• หมวดที่ ๒

๓๓๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ตัสมสปาปิยสิกขากรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี คือ

๑. ทำเพราะไม่ต้องอาบัติ
๒. ทำเพราะอาบัติมิใช่เป็นเทศนาคามินี
๓. ทำเพราะอาบัติที่แสดงแล้ว

• หมวดที่ ๓

๓๓๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ตัสมสปาปิยสิกขากรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี คือ

๑. ไม่ใจทกก่อนแล้วทำ
๒. ไม่ให้จำเลยให้การก่อนแล้วทำ
๓. ไม่ปรับอาบัติแล้วทำ

• หมวดที่ ๔

๓๓๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ตัสมสปาปิยสิกขากรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี คือ

๑. ทำลับหลัง
๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
๓. สงฆ์เป็นพรรคทำ

• หมวดที่ ๕

๓๔๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ตัสสปาปิยสิกขากรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓
 แม้อื่นอีก เป็นกรรม**ไม่เป็นธรรม** **ไม่เป็นวินัย** และ**ระงับแล้วไม่ดี** คือ

๑. ไม่สอบถามก่อนแล้วทำ
๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
๓. สงฆ์เป็นวรรคทำ

• หมวดที่ ๖

๓๔๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ตัสสปาปิยสิกขากรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓
 แม้อื่นอีก เป็นกรรม**ไม่เป็นธรรม** **ไม่เป็นวินัย** และ**ระงับแล้วไม่ดี** คือ

๑. ทำไม่ตามปฏิญาณ
๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
๓. สงฆ์เป็นวรรคทำ

• หมวดที่ ๗

๓๔๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ตัสสปาปิยสิกขากรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓
 แม้อื่นอีก เป็นกรรม**ไม่เป็นธรรม** **ไม่เป็นวินัย** และ**ระงับแล้วไม่ดี** คือ

๑. ทำเพราะไม่ต้องอาบัติ
๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
๓. สงฆ์เป็นวรรคทำ

• หมวดที่ ๘

๓๔๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ตัสสปาปิยสิกขากรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓
 แม้อื่นอีก เป็นกรรม**ไม่เป็นธรรม** **ไม่เป็นวินัย** และ**ระงับแล้วไม่ดี** คือ

๑. ทำเพราะอาบัติมิใช่เป็นเทศนาคามินี
๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
๓. สงฆ์เป็นวรรคทำ

• หมวดที่ ๙

๓๔๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ตัสมสปาปียติกากรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓
แม้อื่นอีก เป็นกรรมไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี คือ

๑. ทำเพราะอาบัติที่แสดงแล้ว
๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
๓. สงฆ์เป็นวรรคทำ

• หมวดที่ ๑๐

๓๔๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ตัสมสปาปียติกากรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓
แม้อื่นอีก เป็นกรรมไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี คือ

๑. ไม่ใจทกก่อนแล้วทำ
๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
๓. สงฆ์เป็นวรรคทำ

• หมวดที่ ๑๑

๓๔๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ตัสมสปาปียติกากรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓
แม้อื่นอีก เป็นกรรมไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี คือ

๑. ไม่ให้จำเลยให้การก่อนแล้วทำ
๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
๓. สงฆ์เป็นวรรคทำ

• หมวดที่ ๑๒

๓๔๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ตัสมสปาปียติกากรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓
แม้อื่นอีก เป็นกรรมไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี คือ

๑. ไม่ปรับอาบัติก่อนแล้วทำ
๒. ทำโดยไม่เป็นธรรม
๓. สงฆ์เป็นวรรคทำ

ลักษณะกรรมเป็นธรรม ๑๒ หมวด

• หมวดที่ ๑

[๖๑๗]

๓๔๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ตัสสปาปิยสิกากรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. ทำต่อหน้า
๒. สอบถามก่อนแล้วทำ
๓. ทำตามปฏิญาณ

• หมวดที่ ๒

๓๔๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ตัสสปาปิยสิกากรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. ทำเพราะต้องอาบัติ
๒. ทำเพราะอาบัติเป็นเทศนาคามินี
๓. ทำเพราะอาบัตียังมิได้แสดง

• หมวดที่ ๓

๓๕๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ตัสสปาปิยสิกากรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. โจทก่อนแล้วทำ
๒. ให้จำเลยให้การก่อนแล้วทำ
๓. ปรับอาบัติแล้วทำ

• หมวดที่ ๔

๓๕๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ตัสสปาปิยสิกากรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. ทำต่อหน้า
๒. ทำโดยธรรม
๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

• หมวดที่ ๕

๓๕๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ตัสสปาปิยสิกขากรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓
แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. สอบถามก่อนแล้วทำ
๒. ทำโดยธรรม
๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

• หมวดที่ ๖

๓๕๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ตัสสปาปิยสิกขากรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓
แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. ทำตามปฏิญาณ
๒. ทำโดยธรรม
๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

• หมวดที่ ๗

๓๕๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ตัสสปาปิยสิกขากรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓
แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. ทำเพราะต้องอาบัติ
๒. ทำโดยธรรม
๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

• หมวดที่ ๘

๓๕๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ตัสสปาปิยสิกขากรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓
แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. ทำเพราะอาบัติเป็นเทศนาคามินี
๒. ทำโดยธรรม
๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

• หมวดที่ ๙

๓๕๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ตัสสปายปิยสิกากรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓
 แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. ทำเพราะอาบัติยังมีได้แสดง
๒. ทำโดยธรรม
๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

• หมวดที่ ๑๐

๓๕๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ตัสสปายปิยสิกากรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓
 แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. ใจท่อนแล้วทำ
๒. ทำโดยธรรม
๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

• หมวดที่ ๑๑

๓๕๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ตัสสปายปิยสิกากรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓
 แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. ให้จำเลยให้การก่อนแล้วทำ
๒. ทำโดยธรรม
๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

• หมวดที่ ๑๒

๓๕๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ตัสสปายปิยสิกากรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓
 แม้อื่นอีก เป็นกรรมเป็นธรรม เป็นวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. ปรับอาบัติก่อนแล้วทำ
๒. ทำโดยธรรม
๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำ

ข้อที่สงฆ์จำนง ๖ หมวด

• หมวดที่ ๑

[๖๑๘]

๓๖๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๓ เมื่อสงฆ์จำนง พึงทำ
ตัสสปาปิยสิกขากรรม คือ

๑. เป็นผู้ก่อความบาดหมาง ก่อการทะเลาะ ก่อการวิวาท
ทำความอื้อฉาว ก่ออธิกรณ์ในสงฆ์
๒. เป็นพาล ไม่ฉลาด มีอาบัติมาก มีมรรยาทไม่สมควร
๓. เป็นผู้คลุกคลีกับคฤหัสถ์ด้วยการคลุกคลีอันไม่สมควร

• หมวดที่ ๒

[๖๑๙]

๓๖๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เมื่อสงฆ์
จำนง พึงทำตัสสปาปิยสิกขากรรม คือ

๑. เป็นผู้มีศีลวิบัติ ในอธิศีล
๒. เป็นผู้มีอาจารย์วิบัติ ในอรรถยาจารย์
๓. เป็นผู้มีทิฏฐิวิบัติ ในอติทิฏฐิ

• หมวดที่ ๓

[๖๒๐]

๓๖๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เมื่อสงฆ์
จำนง พึงทำตัสสปาปิยสิกขากรรม คือ

๑. กล่าวติเตียนพระพุทธเจ้า
๒. กล่าวติเตียนพระธรรม
๓. กล่าวติเตียนพระสงฆ์

• หมวดที่ ๔

[๖๒๑]

๓๖๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อสงฆ์จำนง พึงทำตัสสปาปิยสิกขากรรม
แก่ภิกษุ ๓ รูป คือ

๑. รูปหนึ่งเป็นผู้ก่อความบาดหมาง ก่อการทะเลาะ ก่อการวิวาท ทำความอื้อฉาว ก่ออธิกรณ์ในสงฆ์
๒. รูปหนึ่งเป็นพาล ไม่ฉลาด มีอาบัติมาก มีมรรยาทไม่สมควร
๓. รูปหนึ่งคลุกคลีกับคฤหัสถ์ด้วยการคลุกคลีอันไม่สมควร

• **หมวดที่ ๕**

[๖๒๒]

- ๓๖๔.** ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อสงฆ์จำนง พึงทำตัสสปาปิยสิกการกรรม แก่ภิกษุ ๓ รูป แม้อื่นอีก คือ
๑. รูปหนึ่งเป็นผู้มีศีลวิบัติ ในอธิศีล
 ๒. รูปหนึ่งเป็นผู้มีอาจารย์วิบัติ ในอธยาจารย์
 ๓. รูปหนึ่งเป็นผู้มีปฏิญญาวิบัติ ในอติปฏิญญา

• **หมวดที่ ๖**

[๖๒๓]

- ๓๖๕.** ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อสงฆ์จำนง พึงทำตัสสปาปิยสิกการกรรม แก่ภิกษุ ๓ รูป แม้อื่นอีก คือ
๑. รูปหนึ่งกล่าวติเตียนพระพุทธรเจ้า
 ๒. รูปหนึ่งกล่าวติเตียนพระธรรม
 ๓. รูปหนึ่งกล่าวติเตียนพระสงฆ์

วัตร ๑๘ ข้อ

[๖๒๔]

- ๓๖๖.** ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุที่ถูกสงฆ์ทำตัสสปาปิยสิกการกรรมแล้วนั้น ต้องประพฤติชอบ
- ๓๖๗.** วิธีประพฤติชอบในตัสสปาปิยสิกการกรรมนั้น ดังต่อไปนี้
๑. ไม่พึงให้อุปสมบท
 ๒. ไม่พึงให้นินสัย
 ๓. ไม่พึงให้สามเณรอุปัฏฐาก

๔. ไม่พึงรับสมมติเป็นผู้สั่งสอนภิกษุณี
๕. แม้ได้รับสมมติไว้แล้ว ก็ไม่พึงสั่งสอนภิกษุณี
๖. สงฆ์ทำทัตถสปปาปิยสิกขากรรมเพราะอาบัติใด ไม่พึงต้องอาบัตินั้น
๗. ไม่พึงต้องอาบัตินั้นอันเช่นกัน
๘. ไม่พึงต้องอาบัตินั้นเลวทรามกว่านั้น
๙. ไม่พึงติกรรม
๑๐. ไม่พึงติภิกษุทั้งหลายผู้ทำกรรม
๑๑. ไม่พึงห้ามอุโบสถแก่ปกัตตตะภิกษุ
๑๒. ไม่พึงห้ามปวารณาแก่ปกัตตตะภิกษุ
๑๓. ไม่พึงทำการไต่สวน
๑๔. ไม่พึงเริ่มอนุวาทาทิกรณ์
๑๕. ไม่พึงให้ภิกษุอื่นทำโอกาส
๑๖. ไม่พึงโจทภิกษุอื่น
๑๗. ไม่พึงให้ภิกษุอื่นให้การ
๑๘. ไม่พึงช่วยภิกษุกับภิกษุให้สู้กันในอธิกรณ์

พุทธานุญาติให้ระงับอธิกรณ์ด้วยติณวัตถารกะ

[๖๒๖]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็พวกภิกษุในธรรมวินัยนี้ เกิดความบาดหมาง เกิดความทะเลาะ ถึงความวิวาทอยู่ ได้ประพฤติดะเมตกิจอันไม่ควรแก่สมณะเป็นอันมาก ทั้งที่กล่าวด้วยวาจา และพยายามทำด้วยกาย ถ้าพวกเขาในหมู่นั้นคิดอย่างนี้ว่า พวกเราเกิดความบาดหมาง เกิดความทะเลาะ ถึงความวิวาทอยู่ ได้ประพฤติดะเมตกิจอันไม่ควรแก่สมณะเป็นอันมาก ทั้งที่กล่าวด้วยวาจา และพยายามทำด้วยกาย ถ้าพวกเราจักปรับกันด้วยอาบัติเหล่านี้ บางทีอธิกรณ์นั้นจะพึงเป็นไปเพื่อความรุนแรง เพื่อความร้ายกาจ เพื่อความแตกกันก็ได้

๓๖๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ระงับอธิกรณ์เห็นปานนั้น ด้วยติณวัตถารกะ.

วิธีระงับ

[๖๒๗]

๓๖๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แล สงฆ์พึงระงับอย่างนี้

ภิกษุทุก ๆ รูปพึงประชุมในที่แห่งเดียวกัน ครั้นแล้ว ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

• ญัตติกรรมวาจาระงับอธิกรณ์ด้วยติณวัตถารกะ

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า พวกเราเกิดความบาดหมาง เกิดความทะเลาะ ถึงความวิวาทอยู่ได้ประพฤติกิเลสเมตติกิเลสอันไม่ควรแก่สมณะ เป็นอันมาก ทั้งที่กล่าวด้วยวาจา และพยายามทำด้วยกาย ถ้าพวกเราจักให้ปรับกันด้วยอาบัติเหล่านี้ บางที่อธิกรณ์นั้นจะพึงเป็นไป เพื่อความรุนแรง เพื่อความร้ายกาจ เพื่อความแตกกันก็ได้ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงระงับอธิกรณ์นี้ด้วยติณวัตถารกะ เว้นอาบัติที่มีโทษหนัก เว้นอาบัติเนื่องด้วยคฤหัสถ์

บรรดาภิกษุฝ่ายเดียวกัน ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้ฝ่ายของตนทราบด้วยคณะญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

• คณะญัตติกรรมวาจา

ขอท่านทั้งหลายจงฟังข้าพเจ้า พวกเรา เกิดความบาดหมาง เกิดความทะเลาะ ถึงความวิวาทอยู่ได้ประพฤติกิเลสเมตติกิเลสอันไม่ควรแก่สมณะ เป็นอันมาก ทั้งที่กล่าวด้วยวาจา และพยายามทำด้วยกาย ถ้าพวกเราจักปรับกันด้วยอาบัติเหล่านี้ บางที่อธิกรณ์นั้นจะพึงเป็นไป เพื่อความรุนแรง เพื่อความร้ายกาจ เพื่อความแตกกันก็ได้ ถ้าความพร้อมพรั่งของท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว ข้าพเจ้าพึงแสดงอาบัติของท่านทั้งหลาย และอาบัติของตนในท่ามกลางสงฆ์ด้วยติณวัตถารกะ เว้นอาบัติที่มีโทษหนัก เว้นอาบัติเนื่องด้วยคฤหัสถ์ เพื่อประโยชน์แก่ท่านทั้งหลาย และเพื่อประโยชน์แก่ตน.

[๖๒๘]

ลำดับนั้น บรรดาภิกษุฝ่ายเดียวกันอีกพวกหนึ่ง ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้ฝ่ายของตนทราบด้วยคณะญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

• คณะญาติกรรมวาจา

ขอท่านทั้งหลายจงฟังข้าพเจ้า พวกเรา เกิดความบาดหมาง เกิดความทะเลาะ ถึงความวิวาทอยู่ ได้ประพฤดิละเมิดกิจอันไม่ควรแก่สมณะ เป็นอันมาก ทั้งที่กล่าวด้วยวาจา และพยายามทำด้วยกาย ถ้าพวกเราจักปรับกันด้วยอาบัติเหล่านี้ บางทีอิทธิภณนั้นจะพึงเป็นไป เพื่อความรุนแรง เพื่อความร้ายกาจ เพื่อความแตกกันก็ได้ ถ้าความพร้อมพรั่งของท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว ข้าพเจ้าพึงแสดงอาบัติของท่านทั้งหลาย และอาบัติของตนในท่ามกลางสงฆ์ด้วยติณวัตถารกะ เว้นอาบัติที่มีโทษหนัก เว้นอาบัติเนื่องด้วยคฤหัสถ์ เพื่อประโยชน์แก่ท่านทั้งหลาย และเพื่อประโยชน์แก่ตน.

[๖๒๙]

บรรดาภิกษุฝ่ายเดียวกัน ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญาติทุติยกรรมวาจา ว่าดังนี้

• ญาติทุติยกรรมวาจา

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า พวกเราเกิดความบาดหมาง เกิดความทะเลาะ ถึงความวิวาทอยู่ ได้ประพฤดิละเมิดกิจอันไม่ควรแก่สมณะเป็นอันมาก ทั้งที่กล่าวด้วยวาจา และพยายามทำด้วยกาย ถ้าพวกเราจักปรับกันด้วยอาบัติเหล่านี้ บางทีอิทธิภณนั้นจะพึงเป็นไป เพื่อความรุนแรง เพื่อความร้ายกาจ เพื่อความแตกกันก็ได้ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว ข้าพเจ้าพึงแสดงอาบัติของท่านเหล่านี้และอาบัติของตน ในท่ามกลางสงฆ์ด้วยติณวัตถารกะ เว้นอาบัติที่มีโทษหนัก เว้นอาบัติเนื่องด้วยคฤหัสถ์ เพื่อประโยชน์แก่ท่านเหล่านี้ และเพื่อประโยชน์แก่ตน **นี้เป็นญาติ**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า พวกเราเกิดความบาดหมาง เกิดความทะเลาะ ถึงความวิวาทอยู่ ได้ประพฤดิละเมิดกิจอันไม่ควรแก่สมณะเป็นอันมาก ทั้งที่กล่าวด้วยวาจา และพยายามทำด้วยกาย ถ้าพวกเราจักปรับกันด้วยอาบัติเหล่านี้ บางทีอิทธิภณนั้นจะพึงเป็นไป เพื่อความรุนแรง เพื่อความร้ายกาจ เพื่อความแตกกันก็ได้ ข้าพเจ้าแสดงอาบัติ

ของท่านเหล่านี้ และอาบัติของตน ในท่ามกลางสงฆ์ด้วยติณวัตถารกะ เว้นอาบัติที่มีโทษหนัก เว้นอาบัติเนื่องด้วยคฤหัสถ์ เพื่อประโยชน์แก่ท่านเหล่านี้ และเพื่อประโยชน์แก่ตน

การแสดงอาบัติเหล่านี้ของพวกเรา ในท่ามกลางสงฆ์ด้วยติณวัตถารกะ เว้นอาบัติที่มีโทษหนัก เว้นอาบัติเนื่องด้วยคฤหัสถ์ ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

อาบัติเหล่านี้ของพวกเราเว้นอาบัติที่มีโทษหนัก เว้นอาบัติเนื่องด้วยคฤหัสถ์ ข้าพเจ้าแสดงแล้วในท่ามกลางสงฆ์ด้วยติณวัตถารกะ ชอบแก่สงฆ์ เหตุอันจึงนี้ ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ ด้วยอย่างนี้.

[๖๓๐]

ลำดับนั้น บรรดาภิกษุฝ่ายเดียวกันอีกพวกหนึ่ง ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติทุติยกรรมวาจา ว่าดังนี้

ญัตติทุติยกรรมวาจา

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า พวกเราเกิดความบาดหมาง เกิดความทะเลาะ ถึงความวิวาทอยู่ ได้ประพฤดิละเมิดกิจอันไม่ควรแก่สมณะเป็นอันมาก ทั้งที่กล่าวด้วยวาจาและพยายามทำด้วยกาย ถ้าพวกเราจักปรับกันด้วยอาบัติเหล่านี้ บางทีอิทธิภณนั้นจะพึงเป็นไปเพื่อความรุนแรง เพื่อความร้ายกาจ เพื่อความแตกกันก็ได้ ถ้าความพร้อมพรังของสงฆ์ถึงที่แล้ว ข้าพเจ้าพึงแสดงอาบัติของท่านเหล่านี้ และอาบัติของตน ในท่ามกลางสงฆ์ด้วยติณวัตถารกะ เว้นอาบัติที่มีโทษหนัก เว้นอาบัติเนื่องด้วยคฤหัสถ์ เพื่อประโยชน์แก่ท่านเหล่านี้และเพื่อประโยชน์แก่ตน **นี่เป็นญัตติ**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า พวกเราเกิดความบาดหมาง เกิดความทะเลาะ ถึงความวิวาทอยู่ ได้ประพฤดิละเมิดกิจอันไม่ควรแก่สมณะเป็นอันมาก ทั้งที่กล่าวด้วยวาจา และพยายามทำด้วยกาย ถ้าพวกเราจักปรับกันด้วยอาบัติเหล่านี้ บางทีอิทธิภณนั้นจะพึงเป็นไปเพื่อความรุนแรง เพื่อความร้ายกาจ เพื่อความแตกกันก็ได้ ข้าพเจ้าแสดงอาบัติ

ของท่านเหล่านี้ และอาบัติของตนในท่ามกลางสงฆ์ด้วยติณวัตถารกะ
เว้นอาบัติที่มีโทษหนัก เว้นอาบัติเนื่องด้วยคฤหัสถ์ เพื่อประโยชน์แก่ท่าน
เหล่านี้ และเพื่อประโยชน์แก่ตน

การแสดงอาบัติเหล่านี้ของพวกเราในท่ามกลางสงฆ์ด้วย
ติณวัตถารกะ เว้นอาบัติที่มีโทษหนัก เว้นอาบัติเนื่องด้วยคฤหัสถ์ ชอบ
แก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

อาบัติเหล่านี้ของพวกเรา เว้นอาบัติที่มีโทษหนัก เว้นอาบัติ
เนื่องด้วยคฤหัสถ์ ข้าพเจ้าแสดงแล้วในท่ามกลางสงฆ์ด้วยติณวัตถารกะ
ชอบแก่สงฆ์ เหตุนี้จึงนั่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ ด้วยอย่างนี้.

[๖๓๑]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แล ด้วยอาการอย่างนี้ ภิกษุเหล่านั้นเป็นผู้
ออกแล้วจากอาบัติเหล่านั้น เว้นอาบัติที่มีโทษหนัก เว้นอาบัติเนื่องด้วย
คฤหัสถ์ เว้นผู้แสดงความเห็นแย้ง เว้นผู้ไม่ได้อยู่ในที่นั้น.

อธิกรณ์

[๖๓๒]

โดยสมัยนั้นแล พวกภิกษุวิวาทกับพวกภิกษุณีบ้าง พวกภิกษุณีวิวาทกับพวกภิกษุ
บ้าง ฝ่ายพระจันนะเข้าแทรกแซงพวกภิกษุณี แล้ววิวาทกับพวกภิกษุ ให้ถือฝ่าย
ภิกษุณี บรรดาภิกษุที่เป็นผู้มักน้อย ... ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน ... ทรงสอบถาม ...
รับสั่งว่า

๓๗๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อธิกรณ์ ๔ นี้ คือ วิวาทาธิกรณ์ อนุวาทาธิกรณ์
อาปัตตาธิกรณ์ กิจจาธิกรณ์.

อธิกรณ์ ๔ อย่าง

๑. วิวาทาธิกรณ์

[๖๓๓]

ในอธิกรณ์ ๔ อย่างนั้น วิวาทาธิกรณ์ เป็นไฉน ดูกรภิกษุทั้งหลาย
ก็ภิกษุทั้งหลายในธรรมวินัยนี้ ย่อมวิวาทกันว่า

๑. นี่เป็นธรรม นี่ไม่เป็นธรรม
๒. นี่เป็นวินัย นี่ไม่เป็นวินัย
๓. นี่พระตถาคตเจ้าตรัสภาษิตไว้ นี่พระตถาคตเจ้าไม่ได้ตรัสภาษิตไว้
๔. นี่พระตถาคตเจ้าทรงประพจน์มา นี่พระตถาคตเจ้าไม่ได้ทรงประพจน์มา
๕. นี่พระตถาคตเจ้าทรงบัญญัติไว้ นี่พระตถาคตเจ้าไม่ได้ทรงบัญญัติไว้
๖. นี่เป็นอาบัติ นี่ไม่เป็นอาบัติ
๗. นี่เป็นอาบัติเบา นี่เป็นอาบัติหนัก
๘. นี่เป็นอาบัติมีส่วนเหลือ นี่เป็นอาบัติหาส่วนเหลือมิได้
๙. นี่เป็นอาบัติชั่วหยาบ นี่เป็นอาบัติไม่ชั่วหยาบ

ความบาดหมาง ความทะเลาะ ความแก่งแย่ง ความทู่มึงเถียง ความกล่าวต่างกัน ความกล่าวประการอื่น การพูดเพื่อความกลัดกลุ้มใจ ความหมายมั่นในเรื่องนั้นอันใด นี้เรียกว่า วิวาทาธิกรณ์.

๒. อนุวาทาธิกรณ์

[๖๓๔]

ในอธิกรณ์ ๔ อย่างนั้น อนุวาทาธิกรณ์ เป็นไฉน ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุทั้งหลายในธรรมวินัยนี้ ย่อมโจทภิกษุด้วยศีลวิบัติ อาจรวินัย วิภววิบัติ หรืออาชีวิวิบัติ การโจท การกล่าวหา การฟ้องร้อง การประท้วง ความเป็นผู้คล้อยตาม การทำความอุตสาหะโจท การตามเพิ่มกำลังให้ ในเรื่องนั้นอันใด นี้เรียกว่า อนุวาทาธิกรณ์.

๓. อาปัตตาธิกรณ์

[๖๓๕]

ในอธิกรณ์ ๔ อย่างนั้น อาปัตตาธิกรณ์ เป็นไฉน **อาบัติทั้ง ๕ กอง ชื่ออาปัตตาธิกรณ์ อาบัติทั้ง ๗ กอง ชื่ออาปัตตาธิกรณ์** นี้เรียกว่า อาปัตตาธิกรณ์.

๔. กิจจาธิกรณ์

[๖๓๖]

ในอธิกรณ์ ๔ อย่างนั้น กิจจาธิกรณ์ เป็นไฉน ความเป็นหน้าที่ ความเป็นกรณีแห่งสงฆ์อันใด คือ อปโลกนกรรม ญัตติกรรม ญัตติทุติยกรรม ญัตติจตุตถกรรม นี้เรียกว่า กิจจาธิกรณ์.

มูลแห่งวิวาทาธิกรณ์

[๖๓๗]

อะไรเป็นมูลแห่งวิวาทาธิกรณ์ รากแห่งการเถียงกัน ๖ อย่าง เป็นมูลแห่งวิวาทาธิกรณ์ รากแห่งอกุศลทั้ง ๓ เป็นมูลแห่งวิวาทาธิกรณ์ รากแห่งกุศลทั้ง ๓ เป็นมูลแห่งวิวาทาธิกรณ์

รากแห่งการเถียงกัน ๖ อย่าง เป็นมูลแห่งวิวาทาธิกรณ์ เป็นไฉน ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้มักโกรธ เป็นผู้ถือโกรธ ภิกษุที่มักโกรธถือโกรธนั้น ย่อมไม่มีความเคารพยำเกรงในพระศาสดา ในพระธรรม ในพระสงฆ์อยู่ ย่อมไม่ทำให้บริบูรณ์แม้ในสิกขา ภิกษุที่ไม่มีความเคารพยำเกรงในพระศาสดา ในพระธรรม ในพระสงฆ์ แม้ในสิกขา ก็ไม่ทำให้บริบูรณ์นั้น ย่อมยังวิวาทให้เกิดในสงฆ์ การวิวาทย่อมเป็นไปเพื่อความไม่เกื้อกูลแก่ชนมาก เพื่อไม่เป็นสุขแก่ชนมาก เพื่อความพินาศแก่ชนมาก เพื่อความไม่เกื้อกูล เพื่อทุกข์แก่เทพยดาและมนุษย์

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าพวกเขาได้เห็นรากแห่งการเถียงกันเห็นปานนี้ ทั้งภายในและภายนอกได้ พวกเขาในบริษัทนั้น พึงพยายามละรากแห่งการเถียงกันอันลามกนั้นแหละเสีย ถ้าพวกเขาไม่ได้เห็นรากแห่งการเถียงกันเห็นปานนี้ ทั้งภายในและภายนอก พวกเขาในบริษัทนั้นพึงปฏิบัติเพื่อความยืดยาวไป แห่งรากแห่งการเถียงกันอันลามกนั้นแหละ ความละรากแห่งการเถียงกันอันลามกนั้น ย่อมมีด้วยอย่างนี้ ความยืดเยื้อแห่งรากแห่งการเถียงกันอันลามกนั้น ย่อมมีต่อไปด้วยอย่างนี้.

[๖๓๘]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ข้ออื่นยังมีอีก ภิกษุเป็นผู้ลบหลู่ตีเสมอท่าน ...
ภิกษุเป็นผู้มีปรกตอิสสา ตระหนี่ ...

ภิกษุเป็นผู้อวดดี เจ้ามาया ...

ภิกษุเป็นผู้มีความปรารถนาลามก มีความเห็นผิด ...

ภิกษุเป็นผู้ถือแต่ความเห็นของตน ถืออย่างแน่นแฟ้น ปลอดภัยาก
 ภิกษุผู้ถือแต่ความเห็นของตน ถืออย่างแน่นแฟ้น ปลอดภัยากนั้น ย่อม
 ไม่มีความเคารพยำเกรงในพระศาสดา ในพระธรรม ในพระสงฆ์อยู่ ย่อม
 ไม่ทำให้บริบูรณ์แม้ในสิกขา ภิกษุผู้ไม่มีความเคารพยำเกรงในพระศาสดา
 ในพระธรรม ในพระสงฆ์อยู่ แม้ในสิกขาก็ไม่ทำให้บริบูรณ์นั้น ย่อมยัง
 วิวาทให้เกิดในสงฆ์ การวิวาทย่อมเป็นไปเพื่อความไม่เกื้อกูลแก่ชนมาก
 เพื่อไม่เป็นสุขแก่ชนมาก เพื่อความพินาศแก่ชนมาก เพื่อความไม่เกื้อกูล
 เพื่อทุกข์แก่เทพยดาและมนุษย์

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าพวกเขาแลเห็นรากแห่งการเถียงกันเห็น
 ปานนี้ ทั้งภายในและภายนอกได้ พวกเขาในบริษัทนั้น พึงพยายามละราก
 แห่งการเถียงกันอันลามกนั้นแหละเสีย ถ้าพวกเขาไม่แลเห็นรากแห่งการ
 เถียงกันเห็นปานนี้ ทั้งภายในและภายนอก พวกเขาในบริษัทนั้น พึงปฏิบัติ
 เพื่อความยึดเชื้อแห่งรากแห่งการเถียงกันอันลามกนั้น ย่อมมีด้วยอย่างนี้
 ความยึดเชื้อแห่งรากแห่งการเถียงกันอันลามกนั้น ย่อมมีต่อไปด้วยอย่างนี้
 รากแห่งการวิวาท ๖ อย่างนี้ เป็นมูลแห่งวิวาทาธิกรณ์.

• **อกุศลมูล ๓**

[๒๓๙]

รากแห่งอกุศล ๓ เป็นมูลแห่งวิวาทาธิกรณ์ เป็นไฉน

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุทั้งหลายในธรรมวินัยนี้ มีจิตโลภวิวาทกัน
 มีจิตโกรธวิวาทกัน มีจิตหลงวิวาทกันว่า

๑. นี่เป็นธรรม นี่ไม่เป็นธรรม
๒. นี่เป็นวินัย นี่ไม่เป็นวินัย
๓. นี้พระตถาคตเจ้าตรัสภาษิตไว้ นี้พระตถาคตเจ้าไม่ได้ตรัส
 ภาษิตไว้

๔. นี้พระตถาคตเจ้าทรงประพาศติมา นี้พระตถาคตเจ้าไม่ได้ทรงประพาศติมา

๕. นี้พระตถาคตเจ้าทรงบัญญัติไว้ นี้พระตถาคตเจ้าไม่ได้ทรงบัญญัติไว้

๖. นี้เป็นอาบัติ นี้ไม่เป็นอาบัติ

๗. นี้เป็นอาบัติเบา นี้เป็นอาบัติหนัก

๘. นี้เป็นอาบัติมีส่วนเหลือ นี้เป็นอาบัติหาส่วนเหลือมิได้

๙. นี้เป็นอาบัติชั่วหยาบ นี้เป็นอาบัติไม่ชั่วหยาบ
รากแห่งกุศล ๓ อย่างนี้ เป็นมูลแห่งวิวาทาธิกรณ์.

• กุศลมูล ๓

[๖๔๐]

๓๗๑. รากแห่งกุศล ๓ เป็นมูลแห่งวิวาทาธิกรณ์ เป็นไฉน

ดูรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุทั้งหลายในธรรมวินัยนี้ มีจิตไม่โลภวิวาทกัน มีจิตไม่โกรธวิวาทกัน มีจิตไม่หลงวิวาทกันว่า

๑. นี้เป็นธรรม นี้ไม่เป็นธรรม ...

๙. นี้เป็นอาบัติชั่วหยาบ นี้เป็นอาบัติไม่ชั่วหยาบ

รากแห่งกุศล ๓ อย่างนี้ เป็นมูลแห่งวิวาทาธิกรณ์.

มูลแห่งอนุวาทาธิกรณ์

[๖๔๑]

อะไรเป็นมูลแห่งอนุวาทาธิกรณ์ รากแห่งการโจท ๖ อย่าง เป็นมูลแห่งอนุวาทาธิกรณ์ รากแห่งอกุศลทั้ง ๓ เป็นมูลแห่งอนุวาทาธิกรณ์ รากแห่งกุศลทั้ง ๓ เป็นมูลแห่งอนุวาทาธิกรณ์ แม้กายก็เป็นมูลแห่งอนุวาทาธิกรณ์ แม้วาจาก็เป็นมูลแห่งอนุวาทาธิกรณ์.

[๖๔๒]

รากแห่งการโจท ๖ อย่าง เป็นมูลแห่งอนุวาทาธิกรณ์ เป็นไฉน

ดูรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้มักโกรธ ถือโกรธ ภิกษุที่มักโกรธ ถือโกรธนั้น ย่อมไม่มีความเคารพ ยำเกรงในพระศาสดา

ในพระธรรม ในพระสงฆ์อยู่ ย่อมไม่ทำให้บริบูรณ์แม้ในสิกขา ภิกษุที่ไม่
 เคารพยำเกรงในพระศาสดา ในพระธรรม ในพระสงฆ์อยู่ แม้ในสิกขา
 ก็ไม่ทำให้บริบูรณ์นั้น ย่อมยังการโจทก์ให้เกิดในสงฆ์ การโจทก์ย่อมเป็นไป
 เพื่อความไม่เกื้อกูลแก่ชนมาก เพื่อไม่เป็นสุขแก่ชนมาก เพื่อความพินาศ
 แก่ชนมาก เพื่อความไม่เกื้อกูล เพื่อทุกข์แก่เทพยดาและมนุษย์

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าพวกเขาเล็งเห็นรากแห่งการโจทก์เห็น
 ปานนี้ ทั้งภายในและภายนอกได้ พวกเขาในบริษัทนั้น พึงพยายามละ
 รากแห่งการโจทก์อันลามกนั้นแหละเสีย ถ้าพวกเขาไม่เล็งเห็นรากแห่ง
 การโจทก์เห็นปานนี้ ทั้งภายในและภายนอก พวกเขาในบริษัทนั้นพึง
 ปฏิบัติเพื่อความยึดเชื้อแห่งรากแห่งการโจทก์อันลามกนั้นแหละ ความ
 ละรากแห่งการโจทก์อันลามกนั้น ย่อมมีตัวอย่างนี้ การยึดเชื้อแห่งราก
 แห่งการโจทก์อันลามกนั้น ย่อมมีต่อไปด้วยอย่างนี้.

[๖๔๓]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ข้ออื่นยังมีอีก ภิกษุเป็นผู้ลบลู่ดีเสมอท่าน ...

ภิกษุเป็นผู้มีปรกติอิสสา ตระหนี่ ...

ภิกษุเป็นผู้อวดดี เจ้ามาया ...

ภิกษุเป็นผู้มีความปรารถนาลามก มีความเห็นผิด ...

ภิกษุเป็นผู้ถือแต่ความเห็นของตน ถืออย่างแน่นแฟ้น ปลดได้ยาก
 ภิกษุที่ถือแต่ความเห็นของตน ถืออย่างแน่นแฟ้น ปลดได้ยากนั้น ย่อมไม่มี
 ความเคารพยำเกรงในพระศาสดา ในพระธรรม ในพระสงฆ์อยู่ ย่อมไม่ทำให้
 บริบูรณ์แม้ในสิกขา ภิกษุที่ไม่มีความเคารพยำเกรงในพระศาสดา ในพระธรรม
 ในพระสงฆ์อยู่ แม้ในสิกขา ก็ไม่ทำให้บริบูรณ์นั้น ย่อมยังการโจทก์ให้
 เกิดในสงฆ์ การโจทก์ย่อมเป็นไปเพื่อความไม่เกื้อกูลแก่ชนมาก เพื่อ
 ไม่เป็นสุขแก่ชนมากเพื่อความพินาศแก่ชนมาก เพื่อความไม่เกื้อกูล เพื่อ
 ทุกข์แก่เทพยดาและมนุษย์ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าพวกเขาเล็งเห็นรากแห่ง
 การโจทก์เห็นปานนี้ ทั้งภายในและภายนอกได้ พวกเขาในบริษัทนั้น
 พึงพยายามและรากแห่งการโจทก์อันลามกนั้นแหละเสีย ถ้าพวกเขา
 ไม่เล็งเห็นรากแห่งการโจทก์เห็นปานนี้ ทั้งภายในและภายนอก พวกเขา
 ในบริษัทนั้น พึงปฏิบัติเพื่อความยึดเชื้อแห่งรากแห่งการโจทก์อันลามก

นั้นแหละ ความละรากแห่งการใจทักอันลามกนั้นย่อมมีด้วยอย่างนี้ ความยึดเยื่อแห่งรากแห่งการใจทักอันลามกนั้น ย่อมมีต่อไปด้วยอย่างนี้ รากแห่งการใจทัก ๖ อย่างนี้ เป็นมูลแห่งอนุวาทาธิกรณ์.

• **อกุศลมูล ๓**

[๖๔๔]

อกุศลมูล ๓ อย่าง เป็นมูลแห่งอนุวาทาธิกรณ์เป็นไฉน

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุทั้งหลายในธรรมวินัยนี้ ย่อมมีจิตโลภใจทัก ย่อมมีจิตโกรธใจทัก ย่อมมีจิตหลงใจทักภิกษุ ด้วยศีลวิบัติ อาจารย์วิบัติ ติฎฐิวิบัติ หรืออาชีวิวิบัติ อกุศลมูล ๓ อย่างนี้ เป็นมูลแห่งอนุวาทาธิกรณ์.

• **กุศลมูล ๓**

[๖๔๕]

กุศลมูล ๓ อย่าง เป็นมูลแห่งอนุวาทาธิกรณ์ เป็นไฉน

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุทั้งหลายในธรรมวินัยนี้ ย่อมมีจิตไม่โลภใจทัก ย่อมมีจิตไม่โกรธใจทัก ย่อมมีจิตไม่หลงใจทักภิกษุ ด้วยศีลวิบัติ อาจารย์วิบัติ ติฎฐิวิบัติ หรือ อาชีวิวิบัติ กุศลมูล ๓ อย่างนี้ เป็นมูลแห่งอนุวาทาธิกรณ์.

[๖๔๖]

อนึ่ง **กาย** เป็นมูลแห่งอนุวาทาธิกรณ์เป็นไฉน ภิกษุบางรูปในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้มิมีผิวพรรณนาร้างเกียจ ไม่น่าดู มีรูปร่างเล็ก มีอาพาธมากเป็นคนบอด ง่อย กระจอก หรืออัมพาต ภิกษุทั้งหลายย่อมใจทักภิกษุนั้น ด้วยกายใด กายนี้ เป็นมูลแห่งอนุวาทาธิกรณ์.

[๖๔๗]

อนึ่ง **วาจา** เป็นมูลแห่งอนุวาทาธิกรณ์ เป็นไฉน ภิกษุบางรูปในธรรมวินัยนี้ เป็นคนพูดไม่ดี พูดไม่ชัด พูดระราน ภิกษุทั้งหลายย่อมใจทักภิกษุนั้น ด้วยวาจาใด วาจานี้ เป็นมูลแห่งอนุวาทาธิกรณ์.

มูลแห่งอาบัติตาธิกรณ์

[๖๔๘]

อะไรเป็นมูลแห่งอาบัติตาธิกรณ์สมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ อย่าง เป็นมูลแห่งอาบัติตาธิกรณ์ คือ

๑. อาบัติเกิดทางกาย ไม่ใช่ทางวาจา ไม่ใช่ทางจิต ก็มี
 ๒. อาบัติเกิดทางวาจา ไม่ใช่ทางกาย ไม่ใช่ทางจิต ก็มี
 ๓. อาบัติเกิดทางกายกับวาจา ไม่ใช่ทางจิต ก็มี
 ๔. อาบัติเกิดทางกายกับจิต ไม่ใช่ทางวาจา ก็มี
 ๕. อาบัติเกิดทางวาจากับจิต ไม่ใช่ทางกาย ก็มี
 ๖. อาบัติเกิดทางกาย วาจา และจิต ก็มี
- สมมุติฐานแห่งอาบัติ ๖ อย่างนี้ เป็นมูลแห่งอาปัตตตาทิกรณ.

มูลแห่งกิจจาทิกรณ

[๖๔๙]

อะไรเป็นมูลแห่งกิจจาทิกรณสงฆ์เป็นมูลอันหนึ่งแห่งกิจจาทิกรณ.

อติกรณเป็นกุศล อกุศล และอัปยากฤต

[๖๕๐]

วิวาทาทิกรณเป็นกุศล อกุศล อัปยากฤต วิวาทาทิกรณเป็นกุศลก็มี เป็นอกุศลก็มี เป็นอัปยากฤตก็มี.

[๖๕๑]

บรรดาวิวาทาทิกรณนั้น วิวาทาทิกรณเป็นอกุศล เป็นไฉน
 ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุทั้งหลายในธรรมวินัยนี้ มีจิตเป็นอกุศล
 วิวาทกันว่า

๑. นี่เป็นธรรม นี่ไม่เป็นธรรม ...

๙. นี่เป็นอาบัติชั่วหยาบ นี่เป็นอาบัติไม่ชั่วหยาบ

ความบาดหมาง ความทะเลาะ ความแก่งแย่ง ความทู่เมียง การ
 กล่าวต่างกัน การกล่าวโดยประการอื่น การพูดเพ้อความกลัดกลุ้มใจ
 ความหมายมั่นในเรื่องนั้น อันใด นี้เรียกว่า วิวาทาทิกรณเป็นอกุศล.

[๖๕๒]

บรรดาวิวาทาทิกรณนั้น วิวาทาทิกรณเป็นกุศล เป็นไฉน
 ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุทั้งหลายในธรรมวินัยนี้ มีจิตเป็นกุศล
 วิวาทกันว่า

๑. นี่เป็นธรรม นี่ไม่เป็นธรรม ...

๙. นี่เป็นอาบัติชั่วหยาบ นี่เป็นอาบัติไม่ชั่วหยาบ

ความบาดหมาง ความทะเลาะ ความแก่งแย่ง ความทู่เมียง การกล่าวต่างกัน การกล่าวโดยประการอื่น การพูดเพื่อความกัลลัดกลุ่มใจ ความหมายมั่นในเรื่องนั้นอันใด นี้เรียกว่า วิวาทาธิกรณ์เป็นกุศล.

[๖๕๓]

บรรดาวิวาทาธิกรณ์นั้น วิวาทาธิกรณ์เป็นอัพยาगतเป็นไฉน

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุทั้งหลายในธรรมวินัยนี้ มีจิตเป็นอัพยาगत วิวาทกันว่า

๑. นี่เป็นธรรม นี่ไม่เป็นธรรม ...

๙. นี่เป็นอาบัติชั่วหยาบ นี่เป็นอาบัติไม่ชั่วหยาบ

ความบาดหมาง ความทะเลาะ ความแก่งแย่ง ความทู่เมียง การกล่าวต่างกัน การกล่าวโดยประการอื่น การพูดเพื่อความกัลลัดกลุ่มใจ ความหมายมั่นในเรื่องนั้น อันใด นี้เรียกว่า วิวาทาธิกรณ์เป็นอัพยาगत.

[๖๕๔]

อนุวาทาธิกรณ์ เป็นกุศล อกุศล อัพยาगत อนุวาทาธิกรณ์เป็นกุศลก็มี อกุศลก็มี อัพยาगतก็มี.

[๖๕๕]

บรรดาอนุวาทาธิกรณ์นั้น อนุวาทาธิกรณ์ที่เป็นอกุศล เป็นไฉน

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุทั้งหลายในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้มิจิตเป็นอกุศล ย่อมใจภิกษุ ด้วยศีลวิบัติ อาจารย์วิบัติ ภิฎฐิวิบัติ หรืออาชีวิวิบัติ การโจท การกล่าวหา การฟ้องร้อง การประท้วงความเป็นผู้คล้อยตาม การทำความอูดสาหะโจท การตามเพิ่มกำลังให้ ในเรื่องนั้น อันใดนี้เรียกว่า อนุวาทาธิกรณ์เป็นอกุศล.

[๖๕๖]

บรรดาอนุวาทาธิกรณ์นั้น อนุวาทาธิกรณ์ที่เป็นกุศล เป็นไฉน

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุทั้งหลายในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้มิจิตเป็นกุศล ย่อมใจภิกษุด้วยศีลวิบัติ อาจารย์วิบัติ ภิฎฐิวิบัติ หรืออาชีวิวิบัติ การโจท การกล่าวหา การฟ้องร้อง การประท้วง ความเป็นผู้คล้อยตาม

การทำความอดุทธสาหะใจท การตามเพิ่มกำลังให้ในเรื้องนั้น อันใด นี้เรียกว่า
อนุวาทาธิกรณเป็นกุศล.

[๖๕๗]

บรรดาอนุวาทาธิกรณนั้น อนุวาทาธิกรณที่เป็นอัพยากถุด เป็นไฉน
ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุทั้งหลายในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้มึจิตเป็น
อัพยากถุด ย่อมใจทภิกษุด้วย ศีลวิบัติ อาจารย์วิบัติ ฎิฎฐิวิบัติ หรืออาชีวิวิบัติ
การใจท การกล่าวหา การฟ้องร้อง การประท้วง ความเป็นผู้คล้อยตาม
การทำความอดุทธสาหะใจท การตามเพิ่มกำลังให้ ในเรื้องนั้น อันใดนี้เรียกว่า
อนุวาทาธิกรณเป็นอัพยากถุด.

[๖๕๘]

อาปัตตธาธิกรณเป็นอกุศล อัพยากถุด อาปัตตธาธิกรณเป็นอกุศล
ก็มี อัพยากถุดก็มี อาปัตตธาธิกรณเป็นกุศลไม่มี.

[๖๕๙]

บรรดาอาปัตตธาธิกรณนั้น อาปัตตธาธิกรณที่เป็นอกุศล เป็นไฉน
ภิกษุรู้้อยู่ เข้าใจอยู่ จงใจ ฝ่าฝืน ละเมิดอาบัติ ใด นี้เรียกว่า
อาปัตตธาธิกรณเป็นอกุศล

บรรดาอาปัตตธาธิกรณนั้น อาปัตตธาธิกรณที่เป็นอัพยากถุด เป็นไฉน
ภิกษุไม่รู้ ไม่เข้าใจ ไม่จงใจ ไม่ฝ่าฝืน ละเมิดอาบัติ ใด นี้เรียกว่า
อาปัตตธาธิกรณเป็นอัพยากถุด.

[๖๖๐]

กัจจาธิกรณเป็นกุศล อกุศล อัพยากถุด กัจจาธิกรณเป็นกุศลก็มี
อกุศลก็มี อัพยากถุดก็มี.

[๖๖๑]

บรรดากัจจาธิกรณนั้น กัจจาธิกรณที่เป็นอกุศล เป็นไฉน
สงฆ์มึจิตเป็นอกุศล ทำกรรมอันใด คือ **อปโลกนกรรม ญัตติกรรม**
ญัตติทุติยกรรม ญัตติจตุตถกรรม นี้เรียกว่า กัจจาธิกรณเป็นอกุศล.

[๖๖๒]

บรรดากัจจาธิกรณนั้น กัจจาธิกรณที่เป็นกุศล เป็นไฉน

สงฆ์มีจิตเป็นกุศล ทำกรรมอันใด คือ อปโลกนกรรม ญัตติกรรม ญัตติหุติยกรรม ญัตติจตุตถกรรม นี้เรียกว่า กิจจาธิกรณ์เป็นกุศล.
[๖๖๓]

บรรดา กิจจาธิกรณ์นั้น กิจจาธิกรณ์ที่เป็นอัปยากฤต เป็นไฉน
สงฆ์มีจิตเป็นอัปยากฤต ทำกรรมอันใด คือ อปโลกนกรรม ญัตติกรรม ญัตติหุติยกรรม ญัตติจตุตถกรรม นี้เรียกว่า กิจจาธิกรณ์เป็นอัปยากฤต.

วิวาหาธิกรณ์

[๖๖๔]

วิวาห เป็นวิวาหาธิกรณ์ วิวาหไม่เป็นอธิกรณ์ อธิกรณ์ไม่เป็นวิวาห เป็นอธิกรณ์ด้วยเป็นวิวาหด้วย วิวาหเป็นวิวาหาธิกรณ์ก็มี วิวาหไม่เป็นอธิกรณ์ก็มี อธิกรณ์ไม่เป็นวิวาหก็มี เป็นอธิกรณ์ด้วยเป็นวิวาหด้วยก็มี.

[๖๖๕]

บรรดาวิวาहनั้น วิวาหที่เป็นวิวาหาธิกรณ์ เป็นไฉน

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุทั้งหลายในธรรมวินัยนี้ ย่อมวิวาหากันว่า

๑. นี้เป็นธรรม นี้ไม่เป็นธรรม ...

๙. นี้เป็นอาบัติชั่วหยาบ นี้เป็นอาบัติไม่ชั่วหยาบ

ความบาดหมาง ความทะเลาะ ความแก่งแย่ง ความทุ่มเถียง ความกล่าวต่างกัน ความกล่าวโดยประการอื่น การพูดเพื่อความกลดกข์ใจ ความหมายมั่นในเรื่องนั้น อันใด นี้ชื่อว่า วิวาหเป็นวิวาหาธิกรณ์

บรรดาวิวาहनั้น วิวาหไม่เป็นอธิกรณ์ เป็นไฉน

มารดาวิวาหกับบุตรบ้าง บุตรวิวาหกับมารดาบ้าง บิดาวิวาหกับบุตรบ้าง บุตรวิวาหกับบิดาบ้าง พี่ชายวิวาหกับน้องชายบ้าง พี่ชายวิวาหกับน้องหญิงบ้าง น้องหญิงวิวาหกับพี่ชายบ้าง สหายวิวาหกับสหายบ้าง นี้ชื่อว่า วิวาหไม่เป็นอธิกรณ์

บรรดาวิวาहनั้น อธิกรณ์ไม่เป็นวิวาห เป็นไฉน

อนุวาหาธิกรณ์ อาปิตตาธิกรณ์ กิจจาธิกรณ์ นี้ชื่อว่า อธิกรณ์ไม่เป็นวิวาห

บรรดาวิวาทนัน อธิกรณ์ เป็นอธิกรณ์ด้วยวิวาทด้วย เป็นไฉน
วิวาทาทิกรณ์ เป็นอธิกรณ์ด้วย เป็นวิวาทด้วย.

อนุวาทาทิกรณ์

[๖๖๖]

การโจทเป็นอนุวาทาทิกรณ์ การโจทไม่เป็นอธิกรณ์ อธิกรณ์ไม่
เป็นการโจท เป็นอธิกรณ์ด้วยเป็นการโจทด้วย การโจทเป็นอนุวาทาทิกรณ์
ก็มีการโจทไม่เป็นอธิกรณ์ก็มี อธิกรณ์ไม่เป็นการโจทก็มี เป็นอธิกรณ์ด้วย
เป็นการโจทด้วยก็มี.

[๖๖๗]

บรรดาการโจทนั้น การโจทที่เป็นอนุวาทาทิกรณ์ เป็นไฉน
คฤกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุทั้งหลายในธรรมวินัยนี้ ย่อมโจทภิกษุด้วย
ศีลวิบัติ อาจารวิบัติ ทัมฺหวิบัติ หรืออาชีวิวิบัติ การโจท การกล่าวหา การ
ฟ้องร้อง การประท้วง ความเป็นผู้คล้อยตาม การทำความอุตสาหะโจท
การตามเพิ่มกำลังให้ในเรื่องนั้น อันใด นี้ชื่อว่า การโจทเป็นอนุวาทาทิกรณ์

บรรดาการโจทนั้น การโจทที่ไม่เป็นอธิกรณ์ เป็นไฉน

มารดากล่าวหาบุตรบ้าง บุตรกล่าวหามารดาบ้าง บิดากล่าวหา
บุตรบ้าง บุตรกล่าวหาบิดาบ้าง พี่ชายกล่าวหาน้องชายบ้าง พี่ชายกล่าว
หาน้องหญิงบ้าง น้องหญิงกล่าวหาพี่ชายบ้าง สหายกล่าวหาสหายบ้าง
นี้ชื่อว่า การโจทไม่เป็นอธิกรณ์

บรรดาอธิกรณ์นั้น อธิกรณ์ที่ไม่เป็นการโจท เป็นไฉน

อาบัติตาทิกรณ์ กิจจาทิกรณ์ วิวาทาทิกรณ์ นี้ชื่อว่า อธิกรณ์ไม่
เป็นการโจท

บรรดาอธิกรณ์นั้น อธิกรณ์ที่เป็นอธิกรณ์ด้วย เป็นการโจทด้วย
เป็นไฉน

อนุวาทาทิกรณ์ เป็นอธิกรณ์ด้วย เป็นการโจทด้วย.

อาบัติตาทิกรณ

[๖๖๘]

อาบัติเป็นอาบัติตาทิกรณ อาบัติไม่เป็นอติกรณ อติกรณไม่เป็นอาบัติ เป็นอติกรณด้วย เป็นอาบัติด้วย อาบัติเป็นอาบัติตาทิกรณก็มี อาบัติไม่เป็นอติกรณก็มี อติกรณไม่เป็นอาบัติก็มี เป็นอติกรณด้วยเป็นอาบัติด้วยก็มี.

[๖๖๙]

บรรดาอติกรณนั้น อาบัติเป็นอาบัติตาทิกรณ เป็นไฉน

อาบัติ ๕ กองเป็นอาบัติตาทิกรณบ้าง อาบัติ ๗ กอง เป็นอาบัติตาทิกรณบ้าง นี้ชื่อว่า อาบัติเป็นอาบัติตาทิกรณ

บรรดาอติกรณนั้น อาบัติที่ไม่เป็นอติกรณ เป็นไฉน

โสทาบติ สมาบติ นี้ชื่อว่า อาบัติไม่เป็นอติกรณ

บรรดาอติกรณนั้น อติกรณที่ไม่เป็นอาบัติ เป็นไฉน

กิจจาทิกรณ วิวาทาทิกรณ อนุวาทาทิกรณ นี้ชื่อว่าอติกรณไม่เป็นอาบัติ

บรรดาอติกรณนั้น อติกรณที่เป็นอติกรณด้วย เป็นอาบัติด้วย เป็นไฉน อาบัติตาทิกรณ เป็นอติกรณด้วย เป็นอาบัติด้วย.

กิจจาทิกรณ

[๖๗๐]

กิจเป็นกิจจาทิกรณ กิจไม่เป็นอติกรณ อติกรณไม่เป็นกิจ เป็นอติกรณด้วย เป็นกิจด้วย กิจเป็นกิจจาทิกรณก็มี กิจไม่เป็นอติกรณก็มี อติกรณไม่เป็นกิจก็มี เป็นอติกรณด้วย เป็นกิจด้วยก็มี.

[๖๗๑]

บรรดาอติกรณนั้น กิจเป็นกิจจาทิกรณ เป็นไฉน

ความเป็นหน้าที่ ความเป็นกรณียะแห่งสงฆ์อันใด คือ อปโลกนกรรม ญัตติกรรม ญัตติทุตยกรรม ญัตติจตุตถกรรม นี้ชื่อว่า กิจเป็นกิจจาทิกรณ

บรรดาอติกรณนั้น กิจไม่เป็นอติกรณ เป็นไฉน

กิจที่จะต้องทำแก่พระอาจารย์ กิจที่จะต้องทำแก่พระอุปัชฌายะ
กิจที่จะต้องทำแก่ภิกษุผู้เสมออุปัชฌายะ กิจที่จะต้องทำแก่ภิกษุผู้เสมอ
พระอาจารย์ นี้ชื่อว่า กิจไม่เป็นอภิกขันธ์

บรรดาอภิกขันธ์นั้น อภิกขันธ์ไม่เป็นกิจ เป็นไฉน

วิวาทาธิกรณ์ อนุวาทาธิกรณ์ อาปัตตาธิกรณ์ นี้ชื่อว่า อภิกขันธ์ไม่เป็นกิจ
บรรดาอภิกขันธ์นั้น อภิกขันธ์ที่เป็นอภิกขันธ์ด้วย เป็นกิจด้วย เป็นไฉน
กิจจาธิกรณ์ เป็นอภิกขันธ์ด้วย เป็นกิจด้วย.

วิวาทาธิกรณ์ระงับด้วยสมณะ ๒ อย่าง

[๖๗๒]

วิวาทาธิกรณ์ย่อมระงับด้วยสมณะเท่าไร

วิวาทาธิกรณ์ ย่อมระงับด้วยสมณะ ๒ คือ สัมมุขาวินัย ๑
เยภุยยสิกขา ๑ บางทีวิวาทาธิกรณ์ไม่อาศัยสมณะอย่างหนึ่ง คือ
เยภุยยสิกขา ฟังระงับด้วยสมณะอย่างเดียว คือสัมมุขาวินัย บางทีฟังตกลง
กันได้ สมจริงดังที่ตรัสไว้ว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุทั้งหลายในธรรมวินัยนี้ ย่อมวิวาทกันว่า

๑. นี่เป็นธรรม นี่ไม่เป็นธรรม
๒. นี่เป็นวินัย นี่ไม่เป็นวินัย
๓. นี่พระตถาคตเจ้าตรัสภาษิตไว้ นี่พระตถาคตเจ้าไม่ได้ตรัส
ภาษิตไว้
๔. นี่พระตถาคตเจ้าทรงประพุดติมา นี่พระตถาคตเจ้าไม่ได้
ทรงประพุดติมา
๕. นี่พระตถาคตเจ้าทรงบัญญัติไว้ นี่พระตถาคตเจ้าไม่ได้ทรง
บัญญัติไว้
๖. นี่เป็นอาบัติ นี่ไม่เป็นอาบัติ
๗. นี่เป็นอาบัติเบา นี่เป็นอาบัติหนัก
๘. นี่เป็นอาบัติมีส่วนเหลือ นี่เป็นอาบัติไม่มีส่วนเหลือ
๙. นี่เป็นอาบัติชั่วหยาบ นี่เป็นอาบัติไม่ชั่วหยาบ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย หากภิกษุพวกนั้นสามารถระงับอภิรถ์นั้นได้ นี้เรียกว่า อภิรถ์ระงับแล้ว ระงับด้วยอะไร ด้วยสัมมุขาวินัย ในสัมมุขาวินัยนั้น มีอะไรบ้าง มีความพร้อมหน้าสงฆ์ ความพร้อมหน้าธรรม ความพร้อมหน้าวินัย ความพร้อมหน้าบุคคล

ก็ความพร้อมหน้าสงฆ์ ในสัมมุขาวินัยนั้นอย่างไร คือ ภิกษุผู้เข้ากรรมมีจำนวนเท่าไร ภิกษุเหล่านั้นมาประชุมกัน นำฉันทะของผู้ควรฉันทะมา ผู้อยู่พร้อมหน้ากันไม่คัดค้าน นี่ชื่อว่า ความพร้อมหน้าสงฆ์ในสัมมุขาวินัยนั้น

ก็ความพร้อมหน้าธรรม ความพร้อมหน้าวินัย ในสัมมุขาวินัยนั้นอย่างไร คือ อภิรถ์นั้นระงับโดยธรรม โดยวินัย และโดยสัตตฤทธานิโด นี่ชื่อว่า ความพร้อมหน้าธรรม ความพร้อมหน้าวินัย ในสัมมุขาวินัยนั้น

ก็ความพร้อมหน้าบุคคลในสัมมุขาวินัยนั้นอย่างไร คือ โจทก์และจำเลยทั้งสอง เป็นคู่ต่อสู้ในคดีอยู่พร้อมหน้ากัน นี่ชื่อว่า ความพร้อมหน้าบุคคลในสัมมุขาวินัยนั้น

ดูกรภิกษุทั้งหลาย หากอภิรถ์ระงับอย่างนี้ ผู้ทำหรือพิน เป็นปาจิตติยที่หรือพิน ผู้ให้ฉันทะติเตียน เป็นปาจิตติยที่ติเตียน

[๖๗๓]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าภิกษุเหล่านั้นไม่สามารถระงับอภิรถ์นั้น ในอวาสน์นั้นได้ พวกเธอพึงไปสู่อวาสน์ที่มีภิกษุมากกว่า หากพวกเธอกำลังไปสู่อวาสน์นั้น สามารถระงับอภิรถ์ได้ในระหว่างทาง นี้เรียกว่า อภิรถ์ระงับแล้ว ระงับด้วยอะไร ด้วยสัมมุขาวินัย ในสัมมุขาวินัยนั้น มีอะไรบ้าง มีความพร้อมหน้าสงฆ์ ความพร้อมหน้าธรรม ความพร้อมหน้าวินัย ความพร้อมหน้าบุคคล

ก็ความพร้อมหน้าสงฆ์ ในสัมมุขาวินัยนั้นอย่างไร คือ ภิกษุผู้เข้ากรรมมีจำนวนเท่าไร ภิกษุเหล่านั้นมาประชุมกัน นำฉันทะของผู้ควรฉันทะมา ผู้อยู่พร้อมหน้ากันไม่คัดค้าน นี่ชื่อว่า ความพร้อมหน้าสงฆ์ในสัมมุขาวินัยนั้น

ก็ความพร้อมหน้าธรรม ความพร้อมหน้าวินัย ในสัมมุขาวิสัยนั้น
อย่างไร คือ อธิกรณ์นั้นระงับโดยธรรม โดยวินัย และโดยสัตตฤศาสน์ใด
นี้ชื่อว่า ความพร้อมหน้าธรรม ความพร้อมหน้าวินัย ในสัมมุขาวิสัยนั้น

ก็ความพร้อมหน้าบุคคล ในสัมมุขาวิสัยนั้นอย่างไร คือใจทักและ
จำเลยทั้งสอง เป็นคู่ต่อสู้ในคดีอยู่พร้อมหน้ากัน นี้ชื่อว่า ความพร้อมหน้า
บุคคล ในสัมมุขาวิสัยนั้น

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าอธิกรณ์ระงับอย่างนี้ ผู้ทำเรื่องที่เป็นปาจิตติย
หรือพิน ผู้ให้ฉันทะติเตียน เป็นปาจิตติยที่ติเตียน.

[๖๗๔]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าภิกษุเหล่านั้นกำลังไปสู่อาวาสนั้น ไม่สามารถ
ระงับอธิกรณ์นั้นในระหว่างทางได้ พวกเขาไปถึงอาวาสนั้นแล้ว ฟังกล่าว
กะภิกษุเจ้าถิ่นว่า ท่านทั้งหลาย อธิกรณ์นี้เกิดแล้วอย่างนี้ บังเกิดแล้วอย่าง
นี้ ขอโอกาสท่านทั้งหลายจงระงับอธิกรณ์นี้โดยธรรม โดยวินัย และโดย
สัตตฤศาสน์ ตามวิถีทางที่อธิกรณ์นี้จะพึงระงับด้วยดี

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าพวกภิกษุเจ้าถิ่นเป็นผู้แก่กว่า พวกภิกษุ
อาคันตุกะอ่อนกว่า พวกเขาฟังกล่าวกะภิกษุอาคันตุกะว่า ท่านทั้งหลาย ขอ
นิมนต์ท่านทั้งหลายจงรวมอยู่ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่งสักครู่หนึ่ง ตลอดเวลา
ที่พวกผมจะปรึกษากัน แต่ถ้าพวกภิกษุเจ้าถิ่นเป็นผู้อ่อนกว่า พวกภิกษุ
อาคันตุกะแก่กว่า พวกเขาฟังกล่าวกะภิกษุอาคันตุกะว่า ท่านทั้งหลาย ถ้า
เช่นนั้นขอท่านทั้งหลายจงอยู่ ณ ที่นี้สักครู่หนึ่งจนกว่าพวกผมจะปรึกษากัน

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าพวกภิกษุเจ้าถิ่นกำลังปรึกษา คิดกันอย่างนี้ว่า
พวกเราไม่สามารถระงับอธิกรณ์นี้โดยธรรม โดยวินัย และโดยสัตตฤศาสน์
พวกเขาไม่พึงรับอธิกรณ์นั้นไว้ แต่ถ้ากำลังปรึกษา คิดกันอย่างนี้ว่า พวกเรา
สามารถระงับอธิกรณ์นี้ได้โดยธรรม โดยวินัย และโดยสัตตฤศาสน์ พวกเขา
ฟังกล่าวกะพวกภิกษุอาคันตุกะว่า ท่านทั้งหลาย ถ้าพวกท่านจักแจ้ง
อธิกรณ์นี้ตามที่เกิดแล้ว ตามที่อุบัติแล้วแก่พวกเรา เหมือนอย่างพวกเรา
จักระงับอธิกรณ์นี้โดยธรรม โดยวินัย และโดยสัตตฤศาสน์ฉันใด อธิกรณ์นี้
จักระงับด้วยดีฉันนั้น อย่างนี้พวกเราจึงจักรับอธิกรณ์นี้ หากพวกท่านจัก

ไม่แจ้งอภิกขณ์นี้ตามที่เกิดแล้ว ตามที่อุบัติแล้วแก่พวกเรา เหมือนอย่าง พวกเราจักระงับอภิกขณ์นี้ โดยธรรม โดยวินัย และโดยสัตตฤศาสน์ ฉันใด อภิกขณ์นี้จักไม่ระงับด้วยดี ฉันนั้น พวกเราจักไม่รับอภิกขณ์นี้

ดูกรภิกษุทั้งหลาย พวกภิกษุเจ้าถิ่นพึงรอบคอบอย่างนี้แล้วรับอภิกขณ์ นั้นไว้ พวกภิกษุอาคันตุกะนั้น พึงกล่าวกะพวกภิกษุเจ้าถิ่นว่า พวกผมจัก แจ้งอภิกขณ์นี้ ตามที่เกิดแล้ว ตามที่อุบัติแล้ว แก่ท่านทั้งหลาย ถ้าท่าน สามารถระงับอภิกขณ์นี้ โดยธรรม โดยวินัย และโดยสัตตฤศาสน์ ระหว่าง เวลาเท่านี้ได้ อภิกขณ์จักระงับด้วยดีเช่นว่านั้น อย่างนี้ พวกผมจักมอบ อภิกขณ์แก่ท่านทั้งหลาย หากท่านทั้งหลาย ไม่สามารถระงับอภิกขณ์นี้ โดยธรรม โดยวินัย และโดยสัตตฤศาสน์ระหว่างเวลาเท่านี้ได้ อภิกขณ์จัก ไม่ระงับด้วยดีเช่นว่านั้น พวกผมจักไม่มอบอภิกขณ์นี้แก่ท่านทั้งหลาย พวกผม นี้แหละจักเป็นเจ้าของอภิกขณ์นี้

ดูกรภิกษุทั้งหลาย พวกภิกษุอาคันตุกะพึงรอบคอบอย่างนี้ แล้วจึงมอบ อภิกขณ์นั้นแก่พวกภิกษุเจ้าถิ่น

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าภิกษุเหล่านั้นสามารถระงับอภิกขณ์นั้นได้ นี้เรียกว่าอภิกขณ์ระงับดีแล้ว ระงับด้วยอะไร ด้วยสัมมุขาวินัย ในสัมมุขาวินัยนั้น มีอะไรบ้าง มีความพร้อมหน้าสงฆ์ ความพร้อมหน้าธรรม ความพร้อม หน้าวินัย ความพร้อมหน้าบุคคล ...

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าอภิกขณ์ระงับแล้วอย่างนี้ ผู้ทำหรือพิน เป็นปาจิตติย ที่หรือพิน ผู้ให้ฉันทะติเตียน เป็นปาจิตติยที่ติเตียน.

อุพพาหิกวีตี

[๖๗๕]

๓๗๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าเมื่อภิกษุเหล่านั้นวินิจฉัยอภิกขณ์นั้นอยู่มี เสี่ยงแข็งแข็งเกิดขึ้นและไม่ทราบความแห่งถ้อยคำที่กล่าวแล้วนั้น **เราอนุญาต**ให้ระงับอภิกขณ์เห็นปานนี้ด้วยอุพพาหิกวีตี ภิกษุผู้ ประกอบด้วยองค์คุณ ๑๐ ประการ สงฆ์พึงสมมติด้วยอุพพาหิกวีตี.

• **องค์คุณ ๑๐ ประการ**

๑.เป็นผู้มีศีล สำรวมในปาติโมกข์สังวร ถึงพร้อมด้วยอาจารย์ และโคจร มีปรกติเห็นภัยในโทษมีประมาณเล็กน้อย สมาทานศึกษาอยู่ในสิกขาบททั้งหลาย

๒.เป็นพหูสูต ทรงสุตะ สัมสมสุตะ ธรรมเหล่านั้นใด ไพเราะในเบื้องต้น ท่ามกลาง และที่สุด ย่อมสรรเสริญพรหมจรรย์อันบริสุทธิ์บริบูรณ์สิ้นเชิง พร้อมทั้งอรรถพร้อมทั้งพยัญชนะ ธรรมทั้งหลายเห็นปานนี้ ย่อมเป็นอันเธอสดับมาก ทรงไว้ สัมสมด้วยวาจา เข้าไปฟังด้วยใจ แหวงตลอดดีแล้วด้วยวิภูษิตี

๓.จำปาติโมกข์ทั้งสองได้ดีโดยพิสดาร จำแนกดี สวดดี วินิจฉัยถูกต้องโดยสูตร โดยอนุพยัญชนะ

๔.เป็นผู้ตั้งมั่นในพระวินัย ไม่คลอนแคลน

๕.เป็นผู้อาจชี้แจงให้คู่ต่อสู้ในอธิกรณ์ยินยอม เข้าใจ ฟังเห็น เลื่อมใส

๖.เป็นผู้ฉลาดเพื่อยังอธิกรณ์อันเกิดขึ้นให้ระงับ

๗.รู้อธิกรณ์

๘.รู้เหตุเกิดอธิกรณ์

๙.รู้ความระงับแห่งอธิกรณ์

๑๐.รู้ทางระงับอธิกรณ์

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้สมมติภิกษุผู้ประกอบด้วย องค์คุณ ๑๐ นี้ ด้วยอุพพาหิกวิธี.

[๖๗๖]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แล สงฆ์พึงสมมติอย่างนี้ พึงขอร้องภิกษุก่อน ครั้นแล้ว ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติทุติยกรรมวาจา ว่าดังนี้

• **กรรมวาจาสมมติ**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า เมื่อพวกเราวินิจฉัยอธิกรณ์นี้อยู่ มีเสียงแข็งแข็งเกิดขึ้น และไม่ทราบอรรถแห่งถ้อยคำที่กล่าวแล้วนั้น ถ้าความ

พร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงสมมติภิกษุมีชื่อนี้ด้วย มีชื่อนี้ด้วย เพื่อระงับอธิกรณ์นี้ ด้วยอุพพาหิกวิธี นี้เป็นญัตติ

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า เมื่อพวกเราวินิจฉัยอธิกรณ์นี้อยู่ มีเสียงแข็งแย้งเกิดขึ้น และไม่ทราบความแห่งถ้อยคำที่กล่าวแล้วนั้น สงฆ์สมมติภิกษุมีชื่อนี้ด้วย มีชื่อนี้ด้วย เพื่อระงับอธิกรณ์นี้ ด้วยอุพพาหิกวิธี การสมมติภิกษุมีชื่อนี้ด้วย มีชื่อนี้ด้วย เพื่อระงับอธิกรณ์นี้ ด้วยอุพพาหิกวิธี ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ภิกษุมีชื่อนี้ด้วย มีชื่อนี้ด้วย อันสงฆ์สมมติแล้ว เพื่อระงับอธิกรณ์นี้ ด้วยอุพพาหิกวิธี ชอบแก่สงฆ์ เหตุนี้จึงนิ่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ ด้วยอย่างนี้

[๖๗๗]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าภิกษุเหล่านั้นสามารถระงับอธิกรณ์นั้นด้วยอุพพาหิกวิธีนี้เรียกว่า อธิกรณ์ระงับแล้ว ระงับด้วยอะไร ด้วยสัมมุขาวินัย ในสัมมุขาวินัยนั้นมีอะไรบ้าง มีความพร้อมหน้าธรรม ความพร้อมหน้าวินัย ความพร้อมหน้าบุคคล ...

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าอธิกรณ์ระงับแล้วอย่างนี้ ผู้ทำหรือพิน เป็นปาจิตตีย์ ที่หรือพิน.

[๖๗๘]

๓๗๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าเมื่อภิกษุเหล่านั้นวินิจฉัยอธิกรณ์นั้นอยู่ในบริษัทนั้นพึงมีภิกษุธรรมกถิก เธอจำสูตรไม่ได้เลย จำวิภังค์แห่งสูตรก็ไม่ได้ เธอไม่ได้สังเกตใจความ ย่อมค้ำใจความตามเค้าพยัญชนะ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้ภิกษุเหล่านั้นทราบด้วยคณะญัตติว่าดังนี้

• กรรมวาจาคณะญัตติ

ขอท่านทั้งหลายจงฟังข้าพเจ้า ภิกษุมีชื่อนี้รูปนี้ เป็นธรรมกถิก เธอจำสูตรไม่ได้เลย จำวิภังค์แห่งสูตรก็ไม่ได้ เธอไม่ได้สังเกตใจความ ย่อมค้ำใจความตามเค้าพยัญชนะ ถ้าความพร้อมพรั่งของท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว พวกเราพึงขับภิกษุมีชื่อนี้ให้ออกไป แล้วที่เหลือพึงระงับอธิกรณ์นี้

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าภิกษุเหล่านั้นขับภิกษุนั้นออกไปแล้ว สามารถ
ระงับอธิกรณ์นั้นได้ นี้เรียกว่า อธิกรณ์ระงับแล้ว ระงับด้วยอะไร ด้วย
สัมมุขาวินัย ในสัมมุขาวินัยนั้นมีอะไรบ้าง มีความพร้อมหน้าธรรม ความ
พร้อมหน้าวินัย ความพร้อมหน้าบุคคล ...

ดูกรภิกษุทั้งหลาย หากอธิกรณ์ระงับแล้วอย่างนี้ ผู้ทำเรื่องนั้น เป็น
ปาจิตตีย์ ที่เรื่องนั้น.

[๖๗๙]

๓๗๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าเมื่อภิกษุเหล่านั้นวินิจฉัยข้อยธิกรณ์นั้นอยู่ใน
บริษัทนั้นพึงมีภิกษุธรรมกถิก เธอจำสูตรได้ แต่จำวิภังค์แห่งสูตรไม่ได้
เลย เธอไม่สังเกตใจความ ย่อมค้ำใจความตามเค้าพยานุชนะ ภิกษุ
ผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้ภิกษุเหล่านั้นทราบด้วยคณะญาติ
ว่าดังนี้

• **กรรมวาจาคณะญาติ**

ขอท่านทั้งหลายจงฟังข้าพเจ้า ภิกษุผู้มีชื่อนี้รูปนี้ เป็นธรรมกถิกเธอ
จำสูตรได้ แต่จำวิภังค์แห่งสูตรไม่ได้เลย เธอไม่สังเกตใจความย่อมค้ำ
ใจความตามเค้าพยานุชนะ ถ้าความพร้อมพรั่งของท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว
พวกเราพึงขับภิกษุผู้มีชื่อนี้ให้ออกไป แล้วที่เหลือพึงระงับอธิกรณ์นี้

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าภิกษุเหล่านั้นขับภิกษุนั้นออกไปแล้ว สามารถ
ระงับอธิกรณ์นั้นได้ นี้เรียกว่า อธิกรณ์ระงับแล้ว ระงับด้วยอะไร ด้วย
สัมมุขาวินัย ในสัมมุขาวินัยนั้นมีอะไรบ้าง มีความพร้อมหน้าธรรม ความ
พร้อมหน้าวินัย ความพร้อมหน้าบุคคล ...

ดูกรภิกษุทั้งหลาย หากอธิกรณ์ระงับแล้วอย่างนี้ ผู้ทำเรื่องนั้น เป็น
ปาจิตตีย์ ที่เรื่องนั้น.

[๖๘๐]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าภิกษุเหล่านั้นไม่สามารถระงับอธิกรณ์นั้น
ด้วยอุพพาหิกวิธี พวกเธอพึงมอบอธิกรณ์นั้นแก่สงฆ์ว่า ท่านเจ้าข้า พวก
ข้าพเจ้าไม่สามารถระงับอธิกรณ์นี้ด้วยอุพพาหิกวิธี ขอสงฆ์นั้นแหละ
จงระงับอธิกรณ์นี้

๓๗๕. คุณกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาต ให้ระงับอธิกรณ์เห็นปานนี้ด้วย
เยภุยยติกา ฟังสมมติภิกษุ ผู้ประกอบด้วยองค์คุณ ๕ ให้เป็นผู้ให้
จับสลาก คือ

๑. ไม่ถึงความลำเอียงเพราะความชอบพอ
๒. ไม่ถึงความลำเอียงเพราะความเกลียดชัง
๓. ไม่ถึงความลำเอียงเพราะความมกมาย
๔. ไม่ถึงความลำเอียงเพราะความกลัว
๕. ฟังรู้จักสลากที่จับแล้วและยังไม่จับ

๓๗๖. ก็แล สงฆ์ฟังสมมติอย่างนี้ ฟังขอร้องภิกษุก่อน ครั้นแล้วภิกษุผู้ฉลาด
ผู้สามารถ ฟังประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติทุติยกรรมวาจา ว่าดังนี้

• กรรมวาจาสมมติ

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว
สงฆ์ฟังสมมติภิกษุมีชื่อนี้ ให้เป็นผู้ให้จับสลาก **นี่เป็นญัตติ**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สงฆ์สมมติภิกษุมีชื่อนี้ ให้เป็น
ผู้ให้จับสลาก การสมมติภิกษุมีชื่อนี้ ให้เป็นผู้ให้จับสลาก ชอบแก่ท่านผู้ใด
ท่านผู้นั้นฟังเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นฟังพูด

ภิกษุมีชื่อนี้อันสงฆ์สมมติแล้ว ให้เป็นผู้ให้จับสลาก ชอบแก่สงฆ์
เหตุอันจึงนิ่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้

ภิกษุผู้ให้จับสลากนั้น ฟังให้ภิกษุทั้งหลายจับสลาก ภิกษุพวกกรรมวาจา
มากกว่า ย่อมกล่าวฉันใด ฟังระงับอธิกรณ์นั้น ฉะนั้น นี้เรียกว่า อธิกรณ์ระงับ
แล้ว ระงับด้วยอะไร ด้วยสัมมุขาวินัย และเยภุยยติกา ในสัมมุขาวินัยนั้น
มีอะไรบ้าง มีความพร้อมหน้าสงฆ์ ความพร้อมหน้าธรรม ความพร้อมหน้า
วินัย ความพร้อมหน้าบุคคล

ก็ความพร้อมหน้าสงฆ์ ในสัมมุขาวินัยนั้นอย่างไร คือ ภิกษุผู้เข้ากรรม
มีจำนวนเท่าไร ภิกษุเหล่านั้นมาประชุมกัน นำฉันทะของผู้ควรฉันทะมา
ผู้อยู่พร้อมหน้ากันไม่คัดค้าน นี้ชื่อว่าความพร้อมหน้าสงฆ์ ในสัมมุขาวินัยนั้น

ก็ความพร้อมหน้าธรรม ความพร้อมหน้าวินัย ในสัมมุขาวิสัยนั้น
อย่างไร คือ อภิภรณ์นั้นระงับโดยธรรม โดยวินัย และโดยสัตตฤๅษณ์ ไต่
นี้ชื่อว่า ความพร้อมหน้าธรรม ความพร้อมหน้าวินัย ในสัมมุขาวิสัยนั้น

ก็ความพร้อมหน้าบุคคล ในสัมมุขาวิสัยนั้นอย่างไร คือใจทักและ
จำเลยทั้งสอง เป็นคู่ต่อสู้ในคดีอยู่พร้อมหน้ากัน นี้ชื่อว่าความพร้อมหน้า
บุคคล ในสัมมุขาวิสัยนั้น

ก็ในเมฆุยลิกานันมีอะไรบ้าง มีกิริยา ความกระทำ ความเข้าไป
ความเข้าไปเฉพาะ ความรับรอง ความไม่คัดค้านกรรมในเมฆุยลิกานัน
นี้มีในเมฆุยลิกานัน

ดูกรภิกษุทั้งหลาย หากอภิภรณ์ระงับอย่างนี้ ผู้ทำหรือพินเป็น
ปาจิตติยที่หรือพิน ผู้ให้ฉันทะติเตียน เป็นปาจิตติย ที่ติเตียน.

วิธีจับสลาก ๓ วิธี

[๖๘๑]

โดยสมัยนั้นแล อภิภรณ์เกิดแล้วอย่างนี้ อุบัติแล้วอย่างนี้ ในพระนครสาวตติ จึง
ภิกษุเหล่านั้นไม่พอใจด้วยการระงับอภิภรณ์ของสงฆ์ ในพระนครสาวตติ ได้ทราบ
ข่าวว่า ในอวาสโน้น มีพระเถระอยู่หลายรูป เป็นผู้คงแก่เรียน ชำนาญในคัมภีร์
ทรงธรรม ทรงวินัย ทรงมาติกา ฉลาด เจียบแหลม มีปัญญา เป็นลัทธิ มีความรังเกียจ
ใคร่ต่อสิกขา หากพระเถระเหล่านั้น พึงระงับอภิภรณ์นี้ โดยธรรม โดยวินัย และโดย
สัตตฤๅษณ์ อย่างนี้อภิภรณ์นี้พึงระงับด้วยดี จึงไปสู่อวาสโน้น แล้วเรียนกะพระเถระ
พวกนั้นว่า ท่านเจ้าข้า อภิภรณ์นี้เกิดแล้วอย่างนี้ อุบัติแล้วอย่างนี้ ขอโอกาสขอรับ
ขอพระเถระทั้งหลายจงระงับอภิภรณ์นี้ โดยธรรม โดยวินัย และโดยสัตตฤๅษณ์ ตาม
วิถีทางที่อภิภรณ์นี้พึงระงับด้วยดี

จึงพระเถระพวกนั้นช่วยระงับอภิภรณ์นั้นแล้ว เหมือนอย่างที่สงฆ์ในพระนคร
สาวตติระงับแล้ว ตามวิธีที่ระงับด้วยดีแล้วฉะนั้น ครั้นนั้น ภิกษุผู้ไม่ยินดี ไม่พอใจ
ด้วยการระงับอภิภรณ์ของสงฆ์ ในพระนครสาวตตินั้น ไม่พอใจด้วยการระงับอภิภรณ์
ของพระเถระมารูป ได้ทราบข่าวว่า ในอวาสโน้น มีพระเถระอยู่ ๓ รูป ... มีพระ
เถระอยู่ ๒ รูป ... มีพระเถระอยู่รูปเดียว เป็นผู้คงแก่เรียน ชำนาญในคัมภีร์ ทรงธรรม
ทรงวินัย ทรงมาติกา ฉลาด เจียบแหลม มีปัญญา เป็นลัทธิ มีความรังเกียจ ใคร่ต่อ
สิกขา หากพระเถระนั้นพึงระงับอภิภรณ์นี้โดยธรรมโดยวินัย และโดยสัตตฤๅษณ์
อย่างนี้ อภิภรณ์นี้พึงระงับด้วยดี จึงไปสู่อวาสโน้น แล้วเรียนกะพระเถระนั้นว่า

ท่านขอรับ อภิกขณ์นี้เกิดแล้วอย่างนี้ อุบัติแล้วอย่างนี้ ขอโอกาสขอรับ ขอพระเถระ
จงระงับอภิกขณ์นี้ โดยธรรม โดยวินัย และโดยสัตตกุศลาสน์ ตามวิถีทางที่อภิกขณ์นี้จะ
พึงระงับด้วยดี

จึงพระเถระนั้นช่วยระงับอภิกขณ์นั้นแล้ว เหมือนอย่างที่ตั้งขมิ้นในพระนครสาวตถิ
ระงับแล้ว เหมือนอย่างที่ว่าพระเถระมากรูประงับแล้ว เหมือนอย่างที่ว่าพระเถระ ๓ รูป
ระงับแล้ว และเหมือนอย่างที่ว่าพระเถระ ๒ รูประงับแล้ว ตามวิธีที่ระงับด้วยดีแล้ว ฉะนั้น

ครั้งนั้น ภิกษุผู้ที่ไม่พอใจด้วยการระงับอภิกขณ์ของสงฆ์ในพระนครสาวตถิ ไม่
พอใจด้วยการระงับอภิกขณ์ของพระเถระมากรูป ไม่พอใจด้วยการระงับอภิกขณ์ของ
พระเถระ ๓ รูป ไม่พอใจด้วยการระงับอภิกขณ์ของพระเถระ ๒ รูป ไม่พอใจด้วยการ
ระงับอภิกขณ์ของพระเถระรูปเดียว ... ตรัสว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย อภิกขณ์ที่พิจารณาแล้วนั้นเป็นอันสงบระงับดีแล้ว.

๓๗๗.ดูกรภิกษุทั้งหลาย เรานุญาตวิธีจับสลาก ๓ อย่าง คือ ปกปิด ๑
กระชิบบอก ๑ เปิดเผย ๑ ตามความยินยอมของภิกษุพวกนั้น

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็วิธีจับสลากปกปิด เป็นไฉน

ภิกษุผู้ให้จับสลากนั้น พึงทำสลากให้มีสี และไม่มีสี แล้วเข้าไปหา
ภิกษุทีละรูป ๆ แล้วแนะนำอย่างนี้ว่า นี่สลากของผู้กล่าวอย่างนี้ นี่สลาก
ของผู้กล่าวอย่างนี้ ท่านจงจับสลากที่ชอบใจ เมื่อภิกษุนั้นจับแล้ว พึง
แนะนำว่า ท่านอย่าแสดงแก่ใคร ๆ ถ้ารู้ว่าธรรมวาทีมากกว่า พึงบอก
ว่า สลากจับไม่ดี แล้วให้จับใหม่ ถ้ารู้ว่าธรรมวาทีมากกว่า พึงประกาศ
ว่า สลากจับดีแล้ว

ดูกรภิกษุทั้งหลาย วิธีจับสลากปกปิดเป็นอย่างไรนี้แหละ.

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็วิธีจับสลากกระชิบบอก เป็นไฉน

ภิกษุผู้ให้จับสลากนั้น พึงกระชิบบอกที่ใกล้หูของภิกษุแต่ละรูป ๆ
ว่า นี่สลากของผู้กล่าวอย่างนี้ นี่สลากของผู้กล่าวอย่างนี้ ท่านจงจับสลาก
ที่ชอบใจ เมื่อภิกษุนั้นจับแล้ว พึงแนะนำว่า ท่านอย่าบอกแก่ใคร ๆ ถ้ารู้ว่า
ธรรมวาทีมากกว่า พึงบอกว่า สลากจับไม่ดี แล้วให้จับใหม่ ถ้ารู้ว่าธรรมวาที
มากกว่า พึงประกาศว่า สลากจับดีแล้ว

ดูกรภิกษุทั้งหลาย วิธีจับสลากกระชิบบอกเป็นอย่างไรนี้แหละ.

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็วิธีจับสลากเปิดเผย เป็นไฉน

ถ้ารู้ว่าธรรมวาที่มากกว่า ฟังให้จับสลากเปิดเผย อย่างแจ่มแจ้ง วิธีจับสลากเปิดเผยเป็นอย่างไรแหละ.

ดูกรภิกษุทั้งหลาย วิธีจับสลาก ๓ อย่างนี้แล.

อนุวาทาธิกรณ์ระงับด้วยสมณะ ๔ อย่าง

[๖๘๒]

อนุวาทาธิกรณ์ย่อมระงับด้วยสมณะเท่าไร

อนุวาทาธิกรณ์ย่อมระงับด้วยสมณะ ๔ คือ สัมมุขาวินัย ๑ สติวินัย ๑ อมูพหวินัย ๑ ตัสสปาปิยสิกา ๑.

[๖๘๓]

บางที่อนุวาทาธิกรณ์ไม่อาศัยสมณะ ๒ อย่าง คือ อมูพหวินัย ๑ ตัสสปาปิยสิกา ๑ ระงับด้วยสมณะ ๒ อย่าง คือ สัมมุขาวินัย ๑ สติวินัย ๑ บางที่ฟังตกลงกันได้ สมจริงดังที่ตรัสไว้ว่า

๓๗๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุทั้งหลายในธรรมวินัยนี้ โจทภิกษุด้วยศีลวิบัติอันไม่มีมูล สงฆ์พึงให้สติวินัยแก่ภิกษุนั้น ผู้ถึงความไพบูลย์แห่งสติอยู่แล้ว ก็แล สงฆ์พึงให้สติวินัยอย่างนี้

วิธีให้สติวินัย

ภิกษุนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอูตราสงค์เฉวียงบ่า ไหว้เท้าภิกษุผู้แก้กว่า นั่งกระหย่ง ประคองอัญชลิ แล้วกล่าวคำขอว่าดังนี้

• คำขอสติวินัย

ท่านเจ้าข้า ภิกษุทั้งหลายย่อมโจทข้าพเจ้าด้วยศีลวิบัติ อันไม่มีมูล ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้านั้นถึงความไพบูลย์แห่งสติแล้ว ขอสติวินัยกะสงฆ์ พึงขอแม้ครั้งที่สอง พึงขอแม้ครั้งที่สาม.

[๖๘๔]

ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติ จตุตถกรรมวาจา ว่าดังนี้

• กรรมวาจาให้สติวินัย

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุทั้งหลายย่อมโสมนัสใจภิกษุมิชื่อนี้ ด้วยศีลวิบัติอันไม่มีมูล เธอถึงความไพบูลย์แห่งสติแล้ว ขอสติวินัยกะสงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงให้สติวินัยแก่ภิกษุมิชื่อนี้ ผู้ถึงความไพบูลย์แห่งสติแล้ว **นี้เป็นญัตติ**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุทั้งหลายย่อมโสมนัสใจภิกษุมิชื่อนี้ ด้วยศีลวิบัติอันไม่มีมูล เธอถึงความไพบูลย์แห่งสติแล้ว ขอสติวินัยกะสงฆ์ สงฆ์ให้สติวินัยแก่ภิกษุมิชื่อนี้ ผู้ถึงความไพบูลย์แห่งสติแล้ว

การให้สติวินัยแก่ภิกษุมิชื่อนี้ ผู้ถึงความไพบูลย์แห่งสติแล้ว ขอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ขอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ แม้ครั้งที่สอง ...

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ แม้ครั้งที่สาม ...

สติวินัยอันสงฆ์ ให้แล้วแก่ภิกษุมิชื่อนี้ ผู้ถึงความไพบูลย์แห่งสติแล้ว ขอบแก่สงฆ์ เหตุนี้จึงนั่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้

ดูกรภิกษุทั้งหลาย นี้เรียกว่า อธิกรณ์ระงับแล้ว ระงับด้วยอะไร ด้วยสัมมุขาวินัยกับสติวินัย ในสัมมุขาวินัยนั้นมีอะไรบ้าง มีความพร้อมหน้าสงฆ์ ความพร้อมหน้าธรรม ความพร้อมหน้าวินัย ความพร้อมหน้าบุคคล ...

ก็ความพร้อมหน้าบุคคลในสัมมุขาวินัยนั้นอย่างไร คือ ใจกัณฑ์และจำเลยทั้งสองเป็นคู่ต่อสู้ในคดีอยู่พร้อมหน้ากัน นี้ชื่อว่า ความพร้อมหน้าบุคคล ในสัมมุขาวินัยนั้น

ในสติวินัยนั้นมีอะไรบ้าง มีกิริยา ความกระทำ ความเข้าไป ความเข้าไปเฉพาะ ความรับรอง ความไม่คัดค้านกรรม คือสติวินัยอันใด นี้มีในสติวินัยนั้น

ดูกรภิกษุทั้งหลาย หากอธิกรณ์ระงับแล้วอย่างนี้ ผู้ทำเรื่องเป็น ปาจิตตีย์ ที่เรื่อง ผู้ให้ฉันทะติเตียน เป็นปาจิตตีย์ ที่ติเตียน.

[๖๔๕]

บางที่อนุวาทาธิกรณ์ไม่เอาศยสมถะ ๒ อย่าง คือ สติวินัย ๑ ตัสสปาปิยติกา ๑ พึงระงับด้วยสมถะ ๒ อย่าง คือ สัมมุขาวินัย ๑ อุมพหวินัย ๑ บางที่พึงตกลงกันได้ สมจริงดังที่ตรัสไว้ว่า

๓๗๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในธรรมวินัยนี้ วิกลจริต มีจิตแปรปรวน ได้ประพฤติละเมิดกิจอันไม่ควรแก่สมณะเป็นอันมาก ทั้งที่กล่าวด้วยวาจา และพยายามทำด้วยกาย ภิกษุทั้งหลายย่อมโศกเศร้าด้วยอาบัติที่เรอวิกลจริต มีจิตแปรปรวน ประพฤติละเมิดต้องแล้วว่า ท่านต้องอาบัติแล้ว จงระลึกอาบัติเห็นปานนี้ เรอกล่าวอย่างนี้ว่า ท่านทั้งหลาย ผมวิกลจริต มีจิตแปรปรวน ได้ประพฤติละเมิดกิจอันไม่ควรแก่สมณะเป็นอันมาก ทั้งที่กล่าวด้วยวาจา และพยายามทำด้วยกาย ผมระลึกอาบัตินั้นไม่ได้ ผมหลงได้ทำสิ่งนี้แล้ว ภิกษุทั้งหลายผู้อันเรอกล่าวอยู่แม้อย่างนั้น ก็ยังโศกเศร้าอยู่ตามเดิมว่า ท่านต้องอาบัติแล้ว จงระลึกอาบัติเห็นปานนี้

ดูกรภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงให้อมุพหวินัยแก่ภิกษุนั้น ผู้หายหลงแล้ว ก็แล สงฆ์พึงให้อมุพหวินัยอย่างนี้ ภิกษุนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์ เฉวียงบ่า ไหว้ทำภิกษุผู้แก่กว่า นั่งกระหย่ง ประคองอัญชลี แล้วกล่าวคำขอว่าดังนี้

• คำขออมุพหวินัย

ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้าวิกลจริต มีจิตแปรปรวน ได้ประพฤติละเมิดกิจอันไม่ควรแก่สมณะเป็นอันมาก ทั้งที่กล่าวด้วยวาจา และพยายามทำด้วยกาย ภิกษุทั้งหลายโศกเศร้าด้วยอาบัติที่ข้าพเจ้า ด้วยอาบัติที่ข้าพเจ้าวิกลจริต มีจิตแปรปรวน ประพฤติละเมิดต้องแล้วว่า ท่านต้องอาบัติแล้ว จงระลึกอาบัติเห็นปานนี้ ข้าพเจ้ากล่าวจะภิกษุพวกนั้นอย่างนี้ว่า ท่านทั้งหลาย ข้าพเจ้าวิกลจริต มีจิตแปรปรวน ได้ประพฤติละเมิดกิจอันไม่ควรแก่สมณะเป็นอันมาก ทั้งที่กล่าวด้วยวาจา และพยายามทำด้วยกาย ข้าพเจ้าระลึกอาบัตินั้นไม่ได้ ข้าพเจ้าหลงได้ทำสิ่งนี้แล้ว ภิกษุทั้งหลายผู้อันข้าพเจ้ากล่าวอยู่แม้อย่างนั้น ก็ยังโศกเศร้าอยู่ตามเดิมว่า ท่านต้องอาบัติแล้ว จงระลึกอาบัติเห็นปานนี้ ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้านั้นหายหลงแล้ว ขออมุพหวินัยกะสงฆ์

พึงขอแม้ครั้งที่สอง พึงขอแม้ครั้งที่สาม.

[๖๘๖]

ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจา ว่าดังนี้

• **กรรมวาจาให้อมุพหวินัย**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุมีชื่อนี้รูปนี้ วิกลจริต มีจิตแปรปรวน ได้ประพฤติละเมิดกิจอันไม่ควรแก่สมณะเป็นอันมาก ทั้งที่กล่าวด้วยวาจา และพยายามทำด้วยกาย ภิกษุทั้งหลายใจเธอด้วยอาบัติที่เธอวิกลจริต มีจิตแปรปรวน ได้ประพฤติละเมิดต้องแล้ว ว่า ท่านต้องอาบัติแล้ว จงระลึกอบัติเห็นปานนี้ เธอกล่าวอย่างนี้ว่า ท่านทั้งหลาย ผมวิกลจริต มีจิตแปรปรวน ได้ประพฤติละเมิดกิจอันไม่ควรแก่สมณะเป็นอันมาก ทั้งที่กล่าวด้วยวาจา และพยายามทำด้วยกาย ผมระลึกอบัตินั้นไม่ได้ ผมหลงได้ทำสิ่งนี้แล้ว ภิกษุทั้งหลายผู้อันเธอกล่าวอยู่แม้อย่างนั้น ก็ยังใจเธออยู่ตามเดิมว่า ท่านต้องอาบัติแล้ว จงระลึกอบัติเห็นปานนี้ เธอหายหลงแล้ว ขออมุพหวินัยกะสงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงให้อมุพหวินัยแก่ภิกษุมีชื่อนี้ ผู้หายหลงแล้ว **นี่เป็นญัตติ**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุมีชื่อนี้รูปนี้ วิกลจริตมีจิตแปรปรวน ได้ประพฤติละเมิดกิจอันไม่ควรแก่สมณะเป็นอันมาก ทั้งที่กล่าวด้วยวาจา และพยายามทำด้วยกาย ภิกษุทั้งหลายใจเธอด้วยอาบัติที่เธอวิกลจริต มีจิตแปรปรวนประพฤติละเมิดต้องแล้ว ว่า ท่านต้องอาบัติแล้ว จงระลึกอบัติเห็นปานนี้ เธอกล่าวอย่างนี้ว่า ท่านทั้งหลาย ผมวิกลจริต มีจิตแปรปรวน ได้ประพฤติละเมิดกิจอันไม่ควรแก่สมณะเป็นอันมาก ทั้งที่กล่าวด้วยวาจา และพยายามทำด้วยกาย ผมระลึกอบัตินั้นไม่ได้ ผมหลงได้ทำสิ่งนี้แล้ว ภิกษุทั้งหลายผู้อันเธอกล่าวอยู่แม้อย่างนั้น ก็ยังใจเธออยู่ตามเดิมว่า ท่านต้องอาบัติแล้ว จงระลึกอบัติเห็นปานนี้ เธอหายหลงแล้ว ขออมุพหวินัยกะสงฆ์ สงฆ์ให้อมุพหวินัยแก่ภิกษุมีชื่อนี้ ผู้หายหลงแล้ว ขอแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ แม้ครั้งที่สอง ...

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ แม้ครั้งที่สาม ...

อุมุพหุวินัยอันสงฆ์ให้แล้ว แก่ภิกษุผู้มีชื่อนี้ ผู้หายหลงแล้วชอบแก่สงฆ์ เหตุอันหนึ่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ ด้วยอย่างนี้

ดูกรภิกษุทั้งหลาย นี้เรียกว่าอธิกรณ์ระงับแล้ว ระงับด้วยอะไร ด้วยสัมมุขาวินัยกับอุมุพหุวินัย ในสัมมุขาวินัยนั้นมีอะไรบ้าง มีความพร้อมหน้าสงฆ์ ความพร้อมหน้าธรรม ความพร้อมหน้าวินัย ความพร้อมหน้าบุคคล ...

ในอุมุพหุวินัยนั้น มีอะไรบ้าง มีกิริยา ความกระทำ ความเข้าไป ความเข้าไปเฉพาะ ความรับรอง ความไม่คัดค้านกรรม คือ อุมุพหุวินัยอันใดนี้มีในอุมุพหุวินัยนั้น

ดูกรภิกษุทั้งหลาย หากอธิกรณ์ระงับแล้วอย่างนี้ ผู้ทำรื้อฟื้น เป็นปาจิตติย ที่รื้อฟื้น ผู้ให้ฉันทะติเตียน เป็น ปาจิตติย ที่ติเตียน.

[๖๘๗]

บางที อนุวาทาธิกรณ์ไม่อาศัยสมณะ ๒ อย่าง คือ สติวินัย ๑ อุมุพหุวินัย ๑ พึงระงับด้วยอสมณะ ๒ อย่าง คือ สัมมุขาวินัย ๑ ตสสปาปิยสิกา ๑ บางทีพึงตกลงกันได้ สมจริงดังที่ตรัสไว้ว่า

๓๘๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในธรรมวินัยนี้ โจทภิกษุด้วยครุกาบัติน ท่ามกลางสงฆ์ว่า ท่านต้องครุกาบัติน คือ อาบัติปาราชิก หรืออาบัติที่ใกล้ปาราชิกแล้ว จงระลึกอาบัติเห็นปานนี้

ภิกษุจำเลยนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า คุณ ผมระลึกไม่ได้เลย ว่า ต้องครุกาบัตินเห็นปานนี้ คือ อาบัติปาราชิก หรืออาบัติใกล้ปาราชิก

ภิกษุผู้โจทก์นั้น ย่อมคาดคั้นภิกษุจำเลยนั้นนั้นผู้เปลื้องตนอยู่ว่า เอาเถิด ท่านจงรู้ด้วยดี ถ้าท่านระลึกได้ว่าต้องครุกาบัตินเห็นปานนี้คือ อาบัติปาราชิก หรืออาบัติที่ใกล้ปาราชิก

ภิกษุจำเลยนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า คุณ ผมระลึกไม่ได้ว่า ต้องครุกาบัตินเห็นปานนี้ คือ อาบัติปาราชิก หรืออาบัติใกล้ปาราชิก แต่ระลึกได้ว่า ต้องอาบัติแม้เล็กน้อยเห็นปานนี้

ภิกษุผู้ใจทักนั้น ย่อมคาดคั้นภิกษุจำเลยนั้นนั่นผู้เปลื้องตนอยู่ว่า
เอาเถิดท่านจงรู้ด้วยดี ถ้าท่านระลึกได้ว่า ต้องครุกาบตีเห็นปานนี้ คือ
อาบัติปาราชิก หรืออาบัติที่ใกล้ปาราชิก

ภิกษุจำเลยนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า คุณ ผมต้องอาบัติเล็กน้อยชื่อนี้
ผมไม่ถูกถาม ก็ปฏิญาณ ผมต้องครุกาบตีเห็นปานนี้ คือ อาบัติปาราชิก
หรืออาบัติที่ใกล้ปาราชิก ผมถูกถามแล้วจักไม่ปฏิญาณหรือ

ภิกษุผู้ใจทักนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า คุณ ก็ท่านต้องอาบัติแม่เล็กน้อย
ชื่อนี้ ท่านไม่ถูกถามแล้วจักไม่ปฏิญาณ ก็ท่านต้องครุกาบตีเห็นปานนี้ คือ
อาบัติปาราชิก หรืออาบัติที่ใกล้ปาราชิก ท่านไม่ถูกถามแล้วจักปฏิญาณ
หรือ เอาเถิด ท่านจงรู้ด้วยดี ถ้าท่านระลึกได้ว่า ต้องครุกาบตีเห็นปานนี้
คือ อาบัติปาราชิก หรืออาบัติที่ใกล้ปาราชิก

ภิกษุจำเลยนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า คุณ ผมระลึกได้ว่า ต้องครุกาบตี
เห็นปานนี้ คือ อาบัติปาราชิก หรืออาบัติที่ใกล้ปาราชิก คำนั้นผมพูดเล่น
คำนั้นผมพูดพล่อยไป ผมระลึกไม่ได้ว่า ต้องครุกาบตีเห็นปานนี้ คือ อาบัติ
ปาราชิก หรืออาบัติที่ใกล้ปาราชิก

ดูกรภิกษุทั้งหลาย **สงฆ์พึงทำตัสสปาปิยสิกการม**นั้นแก่ภิกษุนั้นแล.

วิธีทำตัสสปาปิยสิกการม

[๖๘๘]

๓๘๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แล สงฆ์พึงทำตัสสปาปิยสิกการมอย่างนี้
ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติจตุตถ-
การมวาจา ว่าดังนี้

• การมวาจาทำตัสสปาปิยสิกการม

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุมีชื่อนี้รูปนี้ ถูกซักถามถึง
ครุกาบตีในท่ามกลางสงฆ์ ปฏิเสธแล้วปฏิญาณ ปฏิญาณแล้วปฏิเสธ
ให้การกลับไปกลับมา กล่าวเท็จทั้งที่รู้ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่
แล้ว สงฆ์พึงทำตัสสปาปิยสิกการมแก่ภิกษุมีชื่อนี้ **นี้เป็นญัตติ**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุมีชื่อนี้รูปนี้ ถูกชักถามถึง
 ครูกาบตีในท่ามกลางสงฆ์ ปฏิเสธแล้วปฏิญาณ ปฏิญาณแล้วปฏิเสธ
 ให้การกลับไปกลับมา กล่าวเท็จทั้งที่รู้สงฆ์ทำตัสสปาปิยสิกการกรรมแก่
 ภิกษุมีชื่อนี้

การทำตัสสปาปิยสิกการกรรมแก่ภิกษุมีชื่อนี้ ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้น
 พึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ แม่ครั้งที่สอง ...

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ แม่ครั้งที่สาม ...

ตัสสปาปิยสิกการกรรม อันสงฆ์ทำแล้วแก่ภิกษุมีชื่อนี้ ชอบแก่สงฆ์
 เหตุนั้นจึงนี้ ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ ด้วยอย่างนี้

ดูกรภิกษุทั้งหลาย นี้เรียกว่าอธิกรณ์ระงับแล้ว ระงับด้วยอะไร ด้วย
 สัมมุขาวินัย กับตัสสปาปิยสิกการ ในสัมมุขาวินัยนั้นมีอะไรบ้าง มีความ
 พร้อมหน้าสงฆ์ ความพร้อมหน้าธรรม ความพร้อมวินัย ความพร้อมหน้า
 บุคคล ...

ในตัสสปาปิยสิกการนั้นมีอะไรบ้าง มีกิริยา ความกระทำ ความเข้าไป
 ความเข้าไปเฉพาะความรับรอง ความไม่คัดค้านกรรม คือ ตัสสปาปิยสิกการ
 อันใด นี้มีในตัสสปาปิยสิกการนั้น

ดูกรภิกษุทั้งหลาย หากอธิกรณ์ระงับแล้วอย่างนี้ ผู้ทำหรือพินเป็น
 ปาจิตตีย์ ที่หรือพิน ผู้ให้ฉันทะติเตียน เป็นปาจิตตีย์ ที่ติเตียน.

อาบัติตติการณระงับด้วยสมถะ ๓ อย่าง

[๖๘๙]

อาบัติตติการณ ระงับด้วยสมถะเท่าไร อาบัติตติการณระงับด้วยสมถะ ๓ อย่าง
 คือ สัมมุขาวินัย ๑ ปฏิญาณตกรณะ ๑ ตินวัตถการกะ ๑.

[๖๙๐]

บางที อาบัติตติการณ ไม่อาศัยสมถะอย่างหนึ่ง คือ ตินวัตถการกะ พึงระงับด้วย
 สมถะ ๒ อย่าง คือ สัมมุขาวินัย ๑ ปฏิญาณตกรณะ ๑ บางทีพึงตกลงกันได้
 สมจริงดังที่ตรัสไว้ว่า

๓๘๒. ดุกริกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ต้องลหุกาบัติแล้วเธอ พึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า นั่งกระหย่ง ประคองอัญชลี แล้วกล่าวอย่างนี้ว่า คุณ ผมต้องอาบัติชื่อนี้ ผมแสดงคืนอาบัตินั้น

ภิกษุผู้รับนั้นพึงกล่าวว่า คุณเห็นหรือ

ภิกษุผู้แสดงนั้นพึงกล่าวว่า ขอรับ ผมเห็น

ภิกษุผู้รับนั้นพึงกล่าวว่า คุณพึงสำรวมต่อไป

ดุกริกษุทั้งหลาย นี้เรียกว่าอภิกิรณระงับแล้ว ระงับด้วยอะไร ด้วย สัมมุขานินัยกับปฏิญญาตกรณะ ในสัมมุขานินัยมีอะไรบ้าง มีความพร้อมหน้า ธรรม ความพร้อมหน้าวินัย ความพร้อมหน้าบุคคล ...

ก็ความพร้อมหน้าบุคคล ในสัมมุขานินัยนั้นอย่างไร คือ ผู้แสดง กับผู้รับแสดง ทั้งสองอยู่พร้อมหน้ากัน นี้ชื่อว่า ความพร้อมหน้าบุคคล ในสัมมุขานินัยนั้น

ในปฏิญญาตกรณะนั้น มีอะไรบ้าง มีกิริยา ความกระทำ ความเข้าไป ความเข้าไปเฉพาะความรับรอง ความไม่คัดค้านกรรม คือ ปฏิญญาตกรณะ อันใด นี้มีในปฏิญญาตกรณะนั้น

ดุกริกษุทั้งหลาย หากอภิกิรณระงับแล้วอย่างนี้ ผู้รับหรือพิน เป็น ปาจิตตีย์ ที่หรือพิน หากได้การแสดงนั้นอย่างนี้ นั้นเป็นความดี หากไม่ได้ ภิกษุนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุมารูปด้วยกัน ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า ไหว้ทำ ภิกษุผู้แก่กว่า นั่งกระหย่ง ประคองอัญชลี แล้วกล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้าต้องอาบัติชื่อนี้ ข้าพเจ้าแสดงคืนอาบัตินั้น

ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้ภิกษุพวกนั้นทราบด้วยคณะ ญัตติว่า ขอท่านทั้งหลายจงฟังข้าพเจ้า ภิกษุมีชื่อนี้รูปนี้ ระลึก เปิดเผย ทำให้ตื่น แสดงอาบัติ ถ้าความพร้อมพรั่งของท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว ข้าพเจ้าขอรับอาบัติของภิกษุมีชื่อนี้ แล้วกล่าวว่า เธอเห็นหรือ

ภิกษุผู้แสดงพึงกล่าวว่า ขอรับ ผมเห็น

ภิกษุผู้รับพึงกล่าวว่า คุณพึงสำรวมต่อไป

ดูกรภิกษุทั้งหลาย นี้เรียกว่าอธิกรณ์ระงับแล้ว ระงับด้วยอะไร ด้วยสัมมุขาวินัยกับปฏิญญาตกรณะ ในสัมมุขาวินัยนั้น มีอะไรบ้าง มีความพร้อมหน้าธรรม ความพร้อมหน้าวินัย ความพร้อมหน้าบุคคล ...

ก็ความพร้อมหน้าบุคคล ในสัมมุขาวินัยนั้นอย่างไร คือ ผู้แสดงกับผู้รับแสดง ทั้งสองอยู่พร้อมหน้ากัน นี้ชื่อว่า ความพร้อมหน้าบุคคลในสัมมุขาวินัยนั้น ในปฏิญญาตกรณะนั้น มีอะไรบ้าง มีกิริยา ความกระทำ ความเข้าไป ความเข้าไปเฉพาะ ความรับรอง ความไม่คัดค้านกรรมคือปฏิญญาตกรณะอันใด นี้มีในปฏิญญาตกรณะนั้น

ดูกรภิกษุทั้งหลาย หากอธิกรณ์ระงับแล้วอย่างนี้ ผู้รับรื้อฟื้น เป็นปาจิตตีย์ ที่รื้อฟื้น หากได้การแสดงนั้นอย่างนี้ นั่นเป็นความดี หากไม่ได้ภิกษุนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า ไหว้เท้าภิกษุผู้แก้กวางนังกระหย่ง ประคองอัญชลิ แล้วกล่าวอย่างนี้ว่า ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้าต้องอาบัติชื่อนี้ ข้าพเจ้าแสดงคืนอาบัตินั้น

ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติกรรมว่า ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุมีชื่อนี้รูปนี้ ระลึก เปิดเผย ทำให้ตื่นแสดงอาบัติ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว ข้าพเจ้าพึงรับอาบัติของภิกษุมีชื่อนี้ แล้วพึงกล่าวว่า เธอเห็นหรือ

ภิกษุผู้แสดงพึงกล่าวว่า ขอรับ ผมเห็น

ภิกษุผู้รับพึงกล่าวว่า คุณพึงสำรวจต่อไป

ดูกรภิกษุทั้งหลาย นี้เรียกว่าอธิกรณ์ระงับแล้ว ระงับด้วยอะไร ด้วยสัมมุขาวินัยกับปฏิญญาตกรณะ ในสัมมุขาวินัยนั้น มีอะไรบ้าง มีความพร้อมหน้าสงฆ์ ความพร้อมหน้าธรรม ความพร้อมหน้าวินัย ความพร้อมหน้าบุคคล ...

ดูกรภิกษุทั้งหลาย หากอธิกรณ์ระงับแล้วอย่างนี้ ผู้รับรื้อฟื้น เป็นปาจิตตีย์ ที่รื้อฟื้น ผู้ให้ฉันทะติเตียน เป็นปาจิตตีย์ ที่ติเตียน.

[๖๙๑]

บางที่อาบัติตาทิกรณ์ไม่อาศัยสมณะอย่างหนึ่ง คือ ปฏิญญาตกรณะพึงระงับด้วยสมณะ ๒ อย่าง คือ สัมมุขาวินัย ๑ ดิณวัตถถารกะ ๑ บางที่พึงตกลงกันได้ สมจริงดังที่ตรัสไว้ว่า

๓๘๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็พวกภิกษุในธรรมวินัยนี้ เกิดความบาดหมาง เกิดความทะเลาะ ถึงความวิวาทอยู่ ได้ประพฤติละเมิดกิจอันไม่ควรแก่สมณะเป็นอันมาก ทั้งที่กล่าวด้วยวาจา และพยายามทำด้วยกาย ถ้าพวกภิกษุในหมู่นั้นคิดอย่างนี้ว่า พวกเราเกิดความบาดหมาง เกิดความทะเลาะ ถึงความวิวาทอยู่ ได้ประพฤติละเมิด กิจอันไม่ควรแก่สมณะเป็นอันมาก ทั้งที่กล่าวด้วยวาจา และพยายามทำด้วยกาย ถ้าพวกเราจักปรับกันด้วยอาบัติเหล่านี้ บางทีอิทธิภณนั้นจะพึงเป็นไปเพื่อความรุนแรง เพื่อความร้ายกาจ เพื่อความแตกกันได้

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ระงับอิทธิภณ เห็นปานนี้ ด้วยติณวัตตการกะ

วิธีระงับ

๓๘๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แล สงฆ์พึงระงับอิทธิภณอย่างนี้

ภิกษุทุก ๆ รูป พึงประชุมในที่แห่งเดียวกัน ครั้นแล้วภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

• ญัตติกรรมวาจา

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า พวกเราเกิดความบาดหมาง เกิดความทะเลาะ ถึงความวิวาทอยู่ ได้ประพฤติละเมิดกิจอันไม่ควรแก่สมณะเป็นอันมาก ทั้งที่กล่าวด้วยวาจา และพยายามทำด้วยกาย ถ้าพวกเราจักปรับกันด้วยอาบัติเหล่านี้ บางทีอิทธิภณนั้นจะพึงเป็นไป เพื่อความรุนแรง เพื่อความร้ายกาจ เพื่อความแตกกันได้ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงระงับอิทธิภณนี้ ด้วยติณวัตตการกะเว้นอาบัติที่มีโทษหนัก เว้นอาบัติที่เนื่องด้วยคฤหัสถ์

บรรดาภิกษุฝ่ายเดียวกัน ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้ฝ่ายของตนทราบ ด้วยคณะญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

- **คณะผู้ตีกรรมาจา**

ขอท่านทั้งหลายจงฟังข้าพเจ้า พวกเราเกิดความบาดหมาง เกิดความทะเลาะ ถึงความวิวาทอยู่ได้ประพฤติละเมิดกิจอันไม่ควรแก่สมณะเป็นอันมาก ทั้งที่กล่าวด้วยวาจา และพยายามทำด้วยกาย ถ้าพวกเราจักปรับกันด้วยอาบัติเหล่านี้ บางทีอิภรณ์นั้นจะพึงเป็นไป เพื่อความรุนแรง เพื่อความร้ายกาจ เพื่อความแตกกันก็ได้ ถ้าความพร้อมพรั่งของท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว ข้าพเจ้าพึงแสดงอาบัติของท่านทั้งหลาย และอาบัติของตนในท่ามกลางสงฆ์ด้วยติณวัตถารกะ เว้นอาบัติที่มีโทษหนัก เว้นอาบัติที่เนื่องด้วยคฤหัสถ์ เพื่อประโยชน์แก่ท่านทั้งหลาย และเพื่อประโยชน์แก่ตน.

[๖๙๒]

ลำดับนั้น บรรดาภิกษุฝ่ายเดียวกันอีกพวกหนึ่ง ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้ฝ่ายของตนทราบ ด้วยคณะผู้ตีกรรมาจา ว่าดังนี้

- **คณะผู้ตีกรรมาจา**

ขอท่านทั้งหลายจงฟังข้าพเจ้า พวกเราเกิดความบาดหมาง เกิดความทะเลาะ ถึงความวิวาทอยู่ได้ประพฤติละเมิดกิจอันไม่ควรแก่สมณะเป็นอันมาก ทั้งที่กล่าวด้วยวาจา และพยายามทำด้วยกาย ถ้าพวกเราจักปรับกันด้วยอาบัติเหล่านี้ บางทีอิภรณ์นั้นจะพึงเป็นไป เพื่อความรุนแรง เพื่อความร้ายกาจ เพื่อความแตกกันก็ได้ ถ้าความพร้อมพรั่งของท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว ข้าพเจ้าพึงแสดงอาบัติของท่านทั้งหลาย และอาบัติของตนในท่ามกลางสงฆ์ด้วยติณวัตถารกะ เว้นอาบัติที่มีโทษหนัก เว้นอาบัติที่เนื่องด้วยคฤหัสถ์ เพื่อประโยชน์แก่ท่านทั้งหลาย และเพื่อประโยชน์แก่ตน.

[๖๙๓]

บรรดาภิกษุฝ่ายเดียวกัน ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบ ด้วยผู้ตีกรรมาจา ว่าดังนี้

• ญัตติทุติยกรรมวาจา

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า พวกเราเกิดความบาดหมาง เกิดความวิวาทอยู่ได้ประพตติละเมียดกิจอันไม่ควรแก่สมณะเป็นอันมาก ทั้งที่กล่าวด้วยวาจา และพยายามทำด้วยกาย ถ้าพวกเราจักปรับกันด้วยอาบัติเหล่านี้ บางทีอภิภรณ์นั้นจะพึงเป็นไป เพื่อความรุนแรง เพื่อความร้ายกาจ เพื่อความแตกกันได้ ถ้าความพร้อมพรึงของสงฆ์ถึงที่แล้ว ข้าพเจ้าพึงแสดงอาบัติของท่านเหล่านี้ และอาบัติของตนในท่ามกลางสงฆ์ ด้วยติณวัตถารกะ เว้นอาบัติที่มีโทษหนัก เว้นอาบัติที่เนื่องด้วยคฤหัสถ์ เพื่อประโยชน์แก่ท่านเหล่านี้ แลเพื่อประโยชน์แก่ตน **นี่เป็นญัตติ**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า พวกเราเกิดความบาดหมาง เกิดความทะเลาะ ถึงความวิวาทอยู่ได้ประพตติละเมียดกิจอันไม่ควรแก่สมณะเป็นอันมาก ทั้งที่กล่าวด้วยวาจา และพยายามทำด้วยกาย ถ้าพวกเราจักปรับกันด้วยอาบัติเหล่านี้ บางทีอภิภรณ์นั้นจะพึงเป็นไป เพื่อความรุนแรง เพื่อความร้ายกาจ เพื่อความแตกกันได้ ข้าพเจ้าแสดง อาบัติของท่านเหล่านี้ และอาบัติของตนในท่ามกลางสงฆ์ ด้วยติณวัตถารกะ เว้นอาบัติที่มีโทษหนัก เว้นอาบัติที่เนื่องด้วยคฤหัสถ์ เพื่อประโยชน์แก่ท่านเหล่านี้ แลเพื่อประโยชน์แก่ตน

การแสดงอาบัติเหล่านี้ ของพวกเราในท่ามกลางสงฆ์ ด้วยติณวัตถารกะ เว้นอาบัติที่มีโทษหนัก เว้นอาบัติที่เนื่องด้วยคฤหัสถ์ ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

อาบัติเหล่านี้ของพวกเรา เว้นอาบัติที่มีโทษหนัก เว้นอาบัติที่เนื่องด้วยคฤหัสถ์ ข้าพเจ้าแสดงแล้วในท่ามกลางสงฆ์ ด้วยติณวัตถารกะ ชอบแก่สงฆ์ เหตุนี้จึงนิ่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้

ลำดับนั้น บรรดาภิกษุฝ่ายเดียวกัน ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้ สงฆ์ทราบด้วยญัตติทุติยกรรมวาจา ว่าดังนี้

• ญัตติทุติยกรรมวาจา

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า พวกเราเกิดความบาดหมาง ...
ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ ด้วยอย่างนี้

ดูกรภิกษุทั้งหลาย นี้เรียกว่าอภิภรณัระงับแล้ว ระงับด้วยอะไร ด้วย
สัมมุขาวินัยกับติณวัตถารกะในสัมมุขาวินัยนั้นมีอะไรบ้าง มีความพร้อมหน้า
สงฆ์ ความพร้อมหน้าธรรม ความพร้อมหน้าวินัย ความพร้อมหน้าบุคคล

ก็ความพร้อมหน้าสงฆ์ในสัมมุขาวินัยนั้นอย่างไร ภิกษุผู้เข้ากรรม
มีจำนวนเท่าไร พวกเธอมาประชุมกัน นำฉันทะของผู้ควรฉันทะมา ผู้อยู่
พร้อมหน้ากันไม่คัดค้าน นี่ชื่อว่าความพร้อมหน้าสงฆ์ในสัมมุขาวินัยนั้น

ก็ความพร้อมหน้าธรรม ความพร้อมหน้าวินัย ในสัมมุขาวินัยนั้น
อย่างไร อภิภรณัระงับโดยธรรม โดยวินัย และโดยสัตตฤศาสน์ใด นี่ชื่อว่า
ความพร้อมหน้าธรรม ความพร้อมหน้าวินัย ในสัมมุขาวินัยนั้น

ก็ความพร้อมหน้าบุคคลในสัมมุขาวินัยนั้นอย่างไร ผู้แสดง และ
ผู้รับแสดง ทั้งสองอยู่พร้อมหน้ากัน นี่ชื่อว่าความพร้อมหน้าบุคคล

ในติณวัตถารกะนั้น มีอะไรบ้าง มีกิริยา ความกระทำ ความเข้าไป
ความเข้าไปเฉพาะความรับรอง ความไม่คัดค้านกรรม คือ ติณวัตถารกะ
อันใด นี้มีในติณวัตถารกะนั้น

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าอภิภรณัระงับแล้วอย่างนี้ ผู้รับรื้อฟื้น เป็น
ปาจิตติย ที่รื้อฟื้น ผู้ให้ฉันทะติเตียน เป็นปาจิตติย ที่ติเตียน.

กิจจาธิภรณัระงับด้วยสมณะอย่างเดียว

[๖๙๔]

๓๘๕. กิจจาธิภรณัระงับด้วยสมณะเท่าไร กิจจาธิภรณัระงับด้วยสมณะ
อย่างเดียว คือสัมมุขาวินัย.

สมถขันธกะ จบ

ยอดแห่งความเพียร

-บาลี ทุก. อ. ๒๐/๖๓/๒๔๘.

ภิกษุทั้งหลาย ความเพียรที่เป็นหลักเป็นประธาน สองประการเหล่านี้ เป็นสิ่งที่ทำได้ยากในโลก สองประการอะไรบ้างเล่า สองประการ คือ

ฝ่ายคฤหัสถ์ผู้ครองเรือน ต้องใช้ความเพียร เพื่อให้ได้เครื่องนุ่งห่ม อาหาร ที่อยู่อาศัย และยาแก้ไข นี้อย่างหนึ่ง.

ฝ่ายบรรพชิต ผู้ออกบวชจากเรือนไม่เกี่ยวข้องกับเรือน ต้องใช้ ความเพียร เพื่อละอุปนิสัยทั้งหมด นี้อย่างหนึ่ง.

ภิกษุทั้งหลาย ความเพียรที่เป็นหลักเป็นประธาน สองประการ เหล่านี้แหละ เป็นสิ่งที่ทำได้ยากในโลก.

ภิกษุทั้งหลาย บรรดาความเพียรที่เป็นหลักเป็นประธาน สองประการเหล่านี้ **ความเพียรเพื่อละอุปนิสัยทั้งหมด จัดเป็นยอด แห่งความเพียร.**

ภิกษุทั้งหลาย เพราะฉะนั้นในเรื่องนี้ พวกเธอทั้งหลาย พึง สำเหนียกใจไว้ว่า **“เราทั้งหลาย จักตั้งความเพียร ที่เป็นหลักเป็น ประธาน เพื่อละอุปนิสัยทั้งหมด”** ดังนี้.

ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอทั้งหลาย พึงสำเหนียกใจไว้อย่างนี้แล.

คัมภีร์ จุลวรรค ภาค ๒
(วินัยปิฎก เล่มที่ ๗)

จุลวรรค ภาค ๒ : แบ่งเป็น ๘ ชั้น
มี ๖๒๗ ศึกษาบท

ชั้นที่ ๑ : ขุททกวัตถุชั้นธกะ

วัตรในการอาบน้ำ

[๑]

๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุอาบน้ำ ไม่พึงสีกายที่ต้นไม้ รูปใดสีกาย
ต้องอาบัติทุกกฏ.

[๒]

๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุอาบน้ำ ไม่พึงสีกายที่เสา รูปใดสีกาย
ต้องอาบัติทุกกฏ.

[๓]

๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุอาบน้ำ ไม่พึงสีกายที่ฝา รูปใดสีกาย
ต้องอาบัติทุกกฏ.

[๔]

๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุอาบน้ำ ไม่พึงอาบในสถานที่อันไม่สมควร
รูปใดอาบ ต้องอาบัติทุกกฏ.

[๕]

๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงอาบน้ำถูดด้วยมือที่ทำด้วยไม้
รูปใดอาบ ต้องอาบัติทุกกฏ.

[๖]

๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงอาบน้ำถูดด้วยก้อนจรรยาหินสีตั้ง
พลอยแดง รูปใดอาบ ต้องอาบัติทุกกฏ.

[๗]

๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงผลัดกันถูด รูปใดให้ทำ ต้องอาบัติ
ทุกกฏ.

[๘]

๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงอาบน้ำถูดด้วยไม้บังเวียนที่จักเป็น
พื้นมังกร รูปใดอาบ ต้องอาบัติทุกกฏ.

[๙]

๙. ผู้กรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตไม้บังเวียนที่มีได้จักเป็นพันมั่งกร
แก่ภิกษุอาพาธ.

[๑๐]

สมัยต่อมา ภิกษุรูปหนึ่งทุพพลภาพเพราะชรา เมื่ออาบน้ำ ไม่สามารถจะถูกาย
ตนได้ ... ตรัสว่า

๑๐. ผู้กรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตเกลียวผ้า.

[๑๑]

๑๑. ผู้กรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตการถูหลังด้วยมือ.

• เรื่องเครื่องประดับต่างชนิด

[๑๒]

๑๒. ผู้กรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงทรงเครื่องประดับหู ไม่พึงทรงสังวาล
ไม่พึงทรงสร้อยคอ ไม่พึงทรงเครื่องประดับเอว ไม่พึงทรงวลัย
ไม่พึงทรงสร้อยตาบ ไม่พึงทรงเครื่องประดับข้อมือ ไม่พึงทรงแหวน
ประดับนิ้วมือ รูปใดทรง ต้องอาบัติทุกกฏ.

ทรงห้ามไว้ผมยาว เสยผม และหวีผม

[๑๓]

๑๓. ผู้กรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงไว้ผมยาว รูปใดไว้ ต้องอาบัติทุกกฏ.

๑๔. ผู้ก่อนภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ไว้ผมได้สองเดือน หรือยาว
สององคุลี.

[๑๔]

๑๕. ผู้กรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงเสยผมด้วยแปรง ไม่พึงเสยผมด้วยหวี
ไม่พึงเสยผมด้วยนิ้วมือต่างหวี ไม่พึงเสยผมด้วยน้ำมันผสมกับขี้ผึ้ง
ไม่พึงเสยผมด้วยน้ำมันผสมกับน้ำ รูปใดเสย ต้องอาบัติทุกกฏ.

ทรงห้ามส่องดูเงาหน้า

[๑๕]

๑๖. ผู้กรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงดูเงาหน้าในแว่นหรือในภาชนะน้ำ
รูปใดดู ต้องอาบัติทุกกฏ.

[๑๖]

๑๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ดูเงาหน้าที่แว่นหรือที่ภาชนะน้ำได้ เพราะเหตุอาพาธ.

ทรงห้ามทาหน้า เป็นต้น

[๑๗]

๑๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงทาหน้า ไม่พึงถูหน้า ไม่พึงผัดหน้า ไม่พึงเจิมหน้าด้วยมโนศิลา ไม่พึงย้อมตัว ไม่พึงย้อมหน้า ไม่พึงย้อมทั้งตัวและหน้า รูปใดทำ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

[๑๘]

๑๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ทาหน้าได้ เพราะเหตุอาพาธ.

[๑๙]

๒๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงไปดูการฟ้อนรำ การขับร้อง หรือการประโคมดนตรี รูปใดไป **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

ทรงห้ามสวดพระธรรมด้วยทำนองยาว

[๒๐]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุสวดพระธรรมด้วยทำนองยาวคล้ายเพลงขับ มีโทษ ๕ ประการนี้ คือ

๑. ตนยินตีในเสียงนั้น
๒. คนอื่นก็ยินตีในเสียงนั้น
๓. ชาวบ้านติเตียน
๔. สมาริของผู้พอใจการทำเสียงย้อมเสียไป
๕. ภิกษุชั้นหลังจะถือเป็นเยี่ยงอย่าง

ดูกรภิกษุทั้งหลาย โทษ ๕ ประการนี้แล ของภิกษุผู้สวดพระธรรมด้วยทำนองยาวคล้ายเพลงขับ.

๒๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงสวดพระธรรมด้วยทำนองยาวคล้ายเพลงขับ รูปใดสวด **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

ทรงอนุญาตการสวดสรภัญญะ

[๒๑]

สมัยต่อมา ภิกษุทั้งหลายรังเกียจในการสวดสรภัญญะ ... ตรัสว่า

๒๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้สวดเป็น ทำนองสรภัญญะได้.

ทรงห้ามผ้าขนสัตว์ มีขนข้างนอก

[๒๒]

๒๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงห่มผ้าขนสัตว์ มีขนข้างนอก รูปใดห่ม
ต้องอาบัติทุกกฏ.

ทรงห้ามฉันทมะม่วง

[๒๓]

๒๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงฉันทผลมะม่วง รูปใดฉันท
ทุกกฏ.

[๒๔]

๒๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย พวกเขาจงรับประเคนฉันทเกิด เราอนุญาต
ผลมะม่วงเป็นขึ้นๆ.

สมณกัปปะ ๕ อย่าง

[๒๕]

๒๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย พวกเขาจงรับประเคน ฉันทเกิด เราอนุญาต
ให้ฉันทผลไม้มโดยสมณกัปปะ ๕ อย่าง คือ

๑. ผลไม้ที่ลนด้วยไฟ
๒. ผลไม้ที่กรีดด้วยศัสตรา
๓. ผลไม้ที่จิกด้วยเล็บ
๔. ผลไม้ที่ไม่มีเมล็ด
๕. ผลไม้ที่ปล้นเมล็ดออกแล้ว

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ฉันทผลไม้มโดยสมณกัปปะ ๕ อย่างนี้.

ทรงอนุญาตการเจริญเมตตา

[๒๖]

๒๗. ดูกิริยาทั้งหลาย เราอนุญาตให้แม่เมตตาจิตไปสู่ตระกูลพญา
ทั้ง ๔ นี้ เพื่อคุ้มครองตน เพื่อรักษาตน เพื่อป้องกันตน ก็แล
พึงทำการแผ่อย่างนี้

บทเจริญเมตตา

[๒๗]

เรากับพญาตระกูลวิรูปักษะ จงมีเมตตาต่อกัน
เรากับพญาตระกูลเอราปถะ จงมีเมตตาต่อกัน
เรากับพญาตระกูลฉัพยาปุตตะ จงมีเมตตาต่อกัน
เรากับพญาตระกูลกัณหาโคตมกะ จงมีเมตตาต่อกัน
เรากับฝูงสัตว์ที่ไม่มีเท้า จงมีเมตตาต่อกัน
เรากับฝูงสัตว์ ๒ เท้า จงมีเมตตาต่อกัน
เรากับฝูงสัตว์ ๔ เท้า จงมีเมตตาต่อกัน
เรากับฝูงสัตว์มีเท้ามาก จงมีเมตตาต่อกัน
สัตว์ไม่มีเท้า อย่าได้เบียดเบียนเรา
สัตว์ ๒ เท้า อย่าได้เบียดเบียนเรา
สัตว์ ๔ เท้า อย่าได้เบียดเบียนเรา
สัตว์มีเท้ามาก อย่าได้เบียดเบียนเรา
แลสัตว์ที่เกิดแล้วยังมีชีวิตทั้งมวลทุกหมู่เหล่า
จงประสพความเจริญ
อย่าได้พบเห็นสิ่งลามกสักน้อยหนึ่งเลย
พระพุทธเจ้ามีพระคุณหาประมาณมิได้
พระธรรมมีพระคุณหาประมาณมิได้
พระสงฆ์มีพระคุณหาประมาณมิได้
แต่สัตว์สี่อกคลานทั้งหลาย คือ งู แมลงปอง ตะขาบ
แมลงมุม ตั๊กแตน หนู มีคุณพอประมาณ
ความรักษาอันเราทำแล้ว ความป้องกันอันเราทำแล้ว

ขอฝูงสัตว์ทั้งหลาย จงถอยกลับไปเกิด
เรานัน ขอมันสการแด่พระผู้มีพระภาค
ขอมันสการแด่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้ง ๗ พระองค์.

ทรงห้ามตัดองค์กำเนิด

[๒๘]

๒๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย โมฆบุรุษนั้น เมื่อสิ่งที่จะพึงตัดอย่างอื่นยังมี
ไหลไปตัดเสียอีกอย่าง ภิกษุไม่พึงตัดองค์กำเนิดของตน รูปใดตัด
ต้องอาบัติถุลลัจจัย.

ทรงห้ามใช้บาตรไม้

[๒๙]

...การทวาทะ การกระทำของเธอนั้น ไม่เหมาะ ไม่สม ไม่ควร ไม่ใช่
กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ ไฉน เธอจึงได้แสดงอิทธิปาฏิหาริย์ ซึ่ง
เป็นธรรมอันยอดเยี่ยมของมนุษย์ แก่พวกคฤหัสถ์ เพราะเหตุแห่งบาตรไม้
ซึ่งเป็นดุจซากศพแล้ว มาดูคามแสดงของลับ เพราะเหตุแห่งทรัพย์ซึ่งเป็น
ดุจซากศพแม้ฉันใด เธอก็นั้นนั้นเหมือนกัน ได้แสดงอิทธิปาฏิหาริย์ ซึ่ง
เป็นธรรมอันยอดเยี่ยมของมนุษย์ แก่พวกคฤหัสถ์ เพราะเหตุแห่งบาตรไม้
ซึ่งเป็นดุจซากศพ การกระทำของเธอนั้นไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของ
ชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส ...

๒๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงแสดงอิทธิปาฏิหาริย์ ซึ่งเป็นธรรมอัน
ยอดเยี่ยมของมนุษย์ แก่พวกคฤหัสถ์ รูปใดแสดง ต้องอาบัติทุกกฏ.

๓๐. อนึ่ง ภิกษุไม่พึงใช้บาตรไม้ รูปใดใช้ ต้องอาบัติทุกกฏ.

ข้อห้ามและอนุญาตเกี่ยวกับบาตร

[๓๑]

๓๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงใช้บาตรทองคำ ไม่พึงใช้บาตรเงิน
ไม่พึงใช้บาตรแก้วมณี ไม่พึงใช้บาตรแก้วไพฑูรย์ ไม่พึงใช้บาตร

แก้วผลึก ไม่พึงใช้บาตรทองสัมฤทธิ์ ไม่พึงใช้บาตรกระจก ไม่พึงใช้บาตรดีบุก ไม่พึงใช้บาตรตะกั่ว ไม่พึงใช้บาตรทองแดง รูปใดใช้ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๓๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตบาตร ๒ ชนิด** คือ บาตรเหล็ก ๑ บาตรดิน ๑.

[๓๕]

สมัยต่อมา ก้นบาตรสีก ตรัสว่า

๓๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตบังเวียนรองบาตร.**

[๓๖]

๓๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงใช้บังเวียนรองบาตรชนิดต่าง ๆ (คือ ชนิดทำด้วยทอง ชนิดทำด้วยเงิน) รูปใดใช้ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๓๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตบังเวียนรองบาตร ๒ ชนิด** คือ ทำด้วยดีบุก ๑ ทำด้วยตะกั่ว ๑.

บังเวียนรองบาตรหนา ไม่กระทบกับบาตร ... ตรัสว่า

๓๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้กึ่ง.**

บังเวียนรองบาตรที่กึ่งแล้วยังเป็นคลื่น ... ตรัสว่า

๓๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้จักเป็นพนมังกร.**

[๓๗]

๓๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงใช้บังเวียนรองบาตร อันวิจิตร ที่จ้างเขา ทำให้มีลวดลายเป็นรูปภาพ รูปใดใช้ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๓๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้ใช้บังเวียนรองบาตรอย่างธรรมดา.**

[๓๘]

๔๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย บาตรที่ยังมีน้ำ ภิกษุไม่พึงเก็บงำ รูปใดเก็บงำ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๔๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ผึ่งแล้วจึงเก็บงำบาตร.

[๓๙]

๔๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย บาตรที่ยังมีน้ำ ภิกษุไม่พึงผึ่งไว้ รูปใดผึ่งไว้ ต้องอาบัติทุกกฏ.

๔๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ทำให้หมدنน้ำเสียก่อนผึ่ง แล้วจึงเก็บงำบาตร.

[๔๐]

๔๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงวางบาตรไว้ในที่ร้อน รูปใดวางไว้ ต้องอาบัติทุกกฏ.

๔๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ผึ่งไว้ในที่ร้อนครู่เดียว แล้วจึงเก็บงำบาตร.

[๔๑]

สมัยต่อมา บาตรเป็นอันมาก ไม่มีเชิงรอง ภิกษุทั้งหลายวาง เก็บไว้ในที่แจ้งบาตร ถูกลมหัวด้วนพัดกลิ้งตกแตก ... ตรัสว่า

๔๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตเชิงรองบาตร.

[๔๒]

สมัยต่อมา ภิกษุทั้งหลายวางบาตรไว้ริมกระดานเลียบ บาตรกลิ้ง ตกแตก ... ตรัสว่า

๔๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงวางบาตรไว้ริมกระดานเลียบ รูปใดวางไว้ ต้องอาบัติทุกกฏ.

[๔๓]

สมัยต่อมา ภิกษุทั้งหลายวางบาตรไว้ริมกระดานเลียบเล็ก ๆ นอกฝา บาตรกลิ้ง ตกแตก ... ตรัสว่า

๔๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงวางบาตรไว้ ริมกระดานเลียบเล็ก ๆ นอกฝา รูปใดวางไว้ ต้องอาบัติทุกกฏ.

[๔๔]

สมัยต่อมา ภิกษุทั้งหลายคว่ำบาตรไว้ที่พื้นดิน ขอบบาตรสึก ... ตรัสว่า

๔๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ใช้เท้ารอง.

หญ้าที่รองถูกปลวกกัด ... ตรัสว่า

๕๐. คุณรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ใช้ที่นอนผ้ารอง.

ที่นอนผ้าถูกปลวกกัด ... ตรัสว่า

๕๑. คุณรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตแทนเก็บบาตร.

บาตรตกจากแทนเก็บ บาตรแตก ... ตรัสว่า

๕๒. คุณรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ใช้หม้อเก็บบาตร.

บาตรครูดสีกับหม้อเก็บบาตร ... ตรัสว่า

๕๓. คุณรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ใช้ถุงบาตร.^๑

สายโยกไม่มี ... ตรัสว่า

๕๔. คุณรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตสายโยกเป็นด้ายถัก.

[๔๕]

๕๕. คุณรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงแขวนบาตรไว้ รูปใดแขวนไว้
ต้องอาบัติทุกกฏ.

[๔๖]

๕๖. คุณรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงเก็บบาตรไว้ บนเตียง รูปใดเก็บ
ต้องอาบัติทุกกฏ.

[๔๗]

๕๗. คุณรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงเก็บบาตรไว้บนตั่ง รูปใดเก็บ
ต้องอาบัติทุกกฏ.

[๔๘]

๕๘. คุณรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงวางบาตรไว้บนตัก รูปใดวาง
ต้องอาบัติทุกกฏ.

[๔๙]

๕๙. คุณรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงเก็บบาตรไว้บนกลด รูปใดเก็บไว้
ต้องอาบัติทุกกฏ.

๑. คำว่า "ถุงบาตร" พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณ พ.ศ. ๒๕๓๕ ใช้ว่า
"ถลกบาตร" -ผู้รวบรวม

[๕๐]

๖๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุถือบาตรอยู่ ไม่พึงผลักบานประตูเข้าไป
รูปใดผลัก **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

[๕๑]

๖๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงใช้กระโหลกน้ำเต้าเที่ยวบิณฑบาต
รูปใดใช้ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

[๕๒]

๖๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงใช้กระเบื้องหม้อเที่ยวบิณฑบาต
รูปใดใช้ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

[๕๓]

๖๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงใช้บาตรกระโหลกผี รูปใดใช้
ต้องอาบัติทุกกฏ.

๖๔. อนึ่ง ภิกษุไม่พึงใช้ของบังสกุลทุกอย่าง รูปใดใช้ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

[๕๔]

๖๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงใช้บาตรรับเศษ อาหาร ก้าง หรือ
น้ำบ้วนปาก รูปใดใช้ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๖๖. เราอนุญาตให้ใช้กระโดน.

ข้อห้ามและอนุญาตเกี่ยวกับจีวร

[๕๕]

สมัยต่อมา ภิกษุทั้งหลายใช้มือฉีกผ้าแล้วเย็บเป็นจีวร จีวรมีแนวไม่เสมอกัน ... *ตรัสว่า*

๖๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ใช้มีดมีผ้าพัน.

[๕๖]

สมัยต่อมา มีดมีด้ามบังเกิดแก่สงฆ์ ... *ตรัสว่า*

๖๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ใช้มีดมีด้าม.

[๕๗]

๖๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงใช้ด้ามมีดชนิดต่าง ๆ (คือ ชนิดทำด้วยทอง ชนิดทำด้วยเงิน) รูปใดใช้ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**
๗๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้ใช้ด้ามมีดที่ทำด้วยกระดูก งา เขา ไม้้อ ไม้ไผ่ ไม้ธรรมดา ครั่ง เมล็ดผลไม้ โลหะ และกระดองสังข์.**

[๕๘]

สมัยต่อมา ภิกษุทั้งหลายใช้ขนไก่บ้าง ไม้กัลดบ้าง เย็บจีวร จีวรเย็บแล้วไม่ดี ... *ตรัสว่า*

๗๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้ใช้เข็ม.**

เข็มขึ้น สนิม ... ตรัสว่า

๗๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้ใช้กล่องเข็ม.**

แม้ในกล่องเข็ม ก็ยังขึ้นสนิม ... ตรัสว่า

๗๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้รอยด้วยแปรงข้าวหมาก.**

แม้ในแปรงข้าวหมาก เข็มก็ยังขึ้นสนิม ... ตรัสว่า

๗๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้รอยด้วยแปรงเจือขมิ้นผง.**

แม้ในแปรงเจือขมิ้นผงเข็มก็ยังขึ้นสนิมได้ ... ตรัสว่า

๗๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้ใช้ฝู่นหิน**

แม้ในฝู่นหินเข็มก็ยังขึ้นสนิม ... ตรัสว่า

๗๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้ทาด้วยขี้ผึ้ง.**

ฝู่นหินแตก ... ตรัสว่า

๗๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้ใช้ผ้ามัดขี้ผึ้งพอกฝู่นหิน.**

ข้ออนุญาตเกี่ยวกับไม้สะดึง

[๕๙]

สมัยต่อมา ภิกษุทั้งหลายตอกหลักลงในที่นั้น ๆ ผูกซึ่งเย็บจีวร จีวรเสียมุม ... *ตรัสว่า*

๗๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตไม้สะดึง เชือกผูกไม้สะดึง ให้ผูกลงในที่นั้น ๆ เย็บจีวรได้.**

๗๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงซึ่งไม้สะดึง ในที่ไม่เสมอ รูปใดซึ่ง
ต้องอาบัติทุกกฏ.

ภิกษุทั้งหลายซึ่งไม้สะดึงบนพื้นดิน ไม้สะดึงเป็นฝุ่น ... ตรัสว่า

๘๐. ดูกร ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ใช้เท้ารอง.

ขอบไม้สะดึงชำรุด ... ตรัสว่า

๘๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ดามขอบเหมือนผ้าอ누วต.

ไม้สะดึงไม่พอ ... ตรัสว่า

๘๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตไม้สะดึงเล็ก ไม่ประกบ ซี่ไม้สำหรับ
สอดเข้าในระหว่างจักรสองชั้น เชือกรัดสะดึงในกับสะดึงนอก
ด้ายผูกจักรลงกับสะดึงใน ครั้นชิงแล้วจึงเย็บจักร.

ด้ายเกียนภายในไม่เสมอ ... ตรัสว่า

๘๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ทำหมาย.

เส้นด้ายคด ... ตรัสว่า

๘๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตเส้นด้าย ดิบบรรทัด.

[๖๐]

๘๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุมิเท้าเป็นไม้พึงเหยียบไม้สะดึง รูปใดเหยียบ
ต้องอาบัติทุกกฏ.

[๖๑]

๘๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุมิเท้าเปือกไม้พึงเหยียบไม้สะดึง รูปใดเหยียบ
ต้องอาบัติทุกกฏ.

[๖๒]

๘๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุสวมรองเท้าไม้พึงเหยียบไม้สะดึง รูปใดเหยียบ
ต้องอาบัติทุกกฏ.

[๖๓]

สมัยต่อมา ภิกษุทั้งหลายเย็บจักร รับเข็มด้วยนิ้วมือ นิ้วมือก็เจ็บ ... ตรัสว่า

๘๘. ดุกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ใช้ปลอกสวมนิ้วมือ.

[๖๔]

๘๙. ดุกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงใช้ปลอกสวมนิ้วมือชนิดต่าง ๆ (คือ ชนิดทำด้วยทอง ชนิดทำด้วยเงิน) รูปใดใช้ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๙๐. ดุกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ใช้ปลอกสวมนิ้วมือที่ทำด้วย กระจุก งา เขา ไม้้ออ ไม้ไผ่ ไม้ธรรมดา ครั่ง เมล็ดผลไม้ โลหะ และกระดองสังข์.

[๖๕]

สมัยต่อมา เข็มบ้าง มีดบ้าง ปลอกสวมนิ้วมือบ้าง หายไป ... *ตรัสว่า*

๙๑. ดุกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตกล่องเก็บเครื่องเย็บผ้า.

ภิกษุทั้งหลายม้วพะวงอยู่แต่ในกล่องเก็บเครื่องเย็บผ้า ... *ตรัสว่า*

๙๒. ดุกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาต ถูเก็บปลอกนิ้วมือ.

สายโยกไม่มี ...

๙๓. ดุกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตสายโยกเป็นด้ายถัก.

ข้ออนุญาตเกี่ยวกับโรงสะตึง เป็นต้น

[๖๖]

สมัยต่อมา ภิกษุทั้งหลายเย็บจีวรอยู่ในที่แจ้ง ลำบากด้วยความหนาวบ้าง ความ ร้อนบ้าง ... *ตรัสว่า*

๙๔. ดุกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตโรงสะตึง ประรำสะตึง.

โรงสะตึงมีพื้นที่ต่ำ น้ำท่วม ... *ตรัสว่า*

๙๕. ดุกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ถมพื้นที่ให้สูง.

ดินที่ถมพังทะลาย ... *ตรัสว่า*

๙๖. ดุกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ก่อมูลดินที่ถม ๓ อย่าง คือ ก่อด้วยอิฐ ๑ ก่อด้วยศิลา ๑ ก่อด้วยไม้ ๑.

ภิกษุทั้งหลายขึ้นลงลำบาก ... ตรัสว่า

๔๗. ดูกร ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตบันได ๓ อย่าง คือ บันไดอิฐ ๑
บันไดหิน ๑ บันไดไม้ ๑.

ภิกษุทั้งหลายขึ้นลงพลัดตก ... ตรัสว่า

๔๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตราว สำหรับยึด.

[๖๗]

สมัยต่อมา ผงหญ้าที่มุงร่วงลงในโรงเสด็จ ... ตรัสว่า

๔๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้รื้อลง แล้วฉาบด้วยดิน ทั้งข้างนอก
ข้างใน ให้มีสีขาว สีดำ สีเหลือง จำหลักเป็นพวงดอกไม้ เครือไม้
พุ่มมังกระ ดอกจอกห้ากลีบ ราวจิวระ สายระเดียงจิวระได้.

[๖๘]

สมัยต่อมา ภิกษุทั้งหลายเย็บจีวรเสร็จแล้ว ละทิ้งไม้สะดึงไว้ใน ที่นั้นเองแล้วหลีก
ไป หนูบ้าง ปลวกบ้าง กัดกิน ... ตรัสว่า

๑๐๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ม้วนไม้สะดึงเก็บไว้.

ไม้สะดึงหัก ... ตรัสว่า

๑๐๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้สอดท่อนไม้ม้วนไม้สะดึงเข้าไป.

ไม้สะดึงคลี่ออก ... ตรัสว่า

๑๐๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตเชือกผูก.

[๖๙]

สมัยต่อมา ภิกษุทั้งหลายยกไม้สะดึงเก็บไว้ที่ฝาบ้าง ที่เสาบ้างแล้วหลีกไป
ไม้สะดึงพลัดตกเสียหาย ... ตรัสว่า

๑๐๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้แขวนไว้ที่เดือยข้างฝา หรือ
ที่ไม้ฉากทนต์^๑.

[๗๐]

ครั้งนั้น ภิกษุทั้งหลายใช้บาตรบรรจุเข็มบ้าง มีดบ้าง เครื่องยาบ้าง เดินทางไป ...

๑๐๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตถุงเก็บเครื่องยา.

๑. ไม้ที่ทำเป็นรูปง่าข้าง - ผู้รวบรวม

สายโยกไม่มี ... ตรัสว่า

๑๐๕. ดุกริกษุทั้งหลาย เราอนุญาตสายโยกเป็นด้ายถัก.

[๗๑]

สมัยต่อมา ภิกษุรูปหนึ่ง ใช้ประคตเอวผูกกรองเท้าเข้าไปบิณฑบาตในบ้าน อุบาสกผู้หนึ่งกราบภิกษุรูปนั้น ศีรษะกระทบรองเท้า ภิกษุนั้นช่วยใจครั้นเธอกลับไปถึงวัดแล้วแจ้งเรื่องนั้นแก่ภิกษุทั้งหลาย ... ตรัสว่า

๑๐๖. ดุกริกษุทั้งหลาย เราอนุญาตถุงเก็บรองเท้า.

สายโยกไม่มี ... ตรัสว่า

๑๐๗. ดุกริกษุทั้งหลาย เราอนุญาตสายโยกเป็นด้ายถัก.

ข้ออนุญาตเกี่ยวกับผ้ากรองน้ำ

[๗๒]

สมัยต่อมา น้ำในระหว่างทางเป็นอกับปิยะ ผ้าสำหรับกรองน้ำไม่มี ... ตรัสว่า

๑๐๘. ดุกริกษุทั้งหลาย เราอนุญาตผ้ากรองน้ำ.

ท่อนผ้าไม่พอ ... ตรัสว่า

๑๐๙. ดุกริกษุทั้งหลาย เราอนุญาตผ้ากรองทำรูปคล้ายช้อน.

ผ้าไม่พอ ... ตรัสว่า

๑๑๐. ดุกริกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ใช้กระบอกกรองน้ำ.

[๗๔]

๑๑๑. ดุกริกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้เดินทางเมื่อถูกเขาอ้อนวอนขอผ้ากรองน้ำ จะไม่พึงให้ไม่ควร รูปใดไม่ให้ต้องอาบัติทุกกฏ.

๑๑๒. อนึ่ง ภิกษุไม่มีผ้ากรองน้ำ อย่าเดินทางไกล รูปใดเดินทางต้องอาบัติทุกกฏ.

๑๑๓. ถ้าผ้ากรองน้ำ หรือกระบอกกรองน้ำไม่มี แม้มุมผ้าสังฆาฏิ ก็พึงอธิฐานว่า เราจักกรองน้ำด้วยมุมผ้าสังฆาฏินี้ตีม ดั่งนี้.

[๗๖]

สมัยนั้น ภิกษุทั้งหลายทำนวรรรมอยู่ ผ้ำกรองน้ำไม่พอกัน ... ตรัสว่า

๑๑๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตผ้ำกรองน้ำมีขอบ.

ผ้ำกรองน้ำมีขอบไม่พอใช้ ... ตรัสว่า

๑๑๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ลาดผ้าลงบนน้ำ.

[๗๗]

สมัยนั้น ภิกษุทั้งหลายถูกยุงรบกวน ... ตรัสว่า

๑๑๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตมุ้ง.

ข้ออนุญาตเกี่ยวกับที่จกรมและเรือนไฟ

[๗๘]

๑๑๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตที่จกรมและเรือนไฟ.

[๘๐]

๑๑๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ทำที่จกรม ให้เรียบ.

[๘๑]

สมัยต่อมา ที่จกรมมีพื้นที่ต่ำ น้ำท่วม ... ตรัสว่า

๑๑๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ทำที่จกรมให้สูง.

๑๒๐. ... ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาต ให้ก่อมูลดินที่ถม ๓ ชนิด คือ ก่อด้วยอิฐ ๑ ก่อด้วยหิน ๑ ก่อด้วยไม้ ๑.

๑๒๑. ... ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตบันได ๓ ชนิด คือ บันไดอิฐ ๑ บันไดหิน ๑ บันไดไม้ ๑.

ภิกษุทั้งหลายขึ้นลงพลัดตก ... ตรัสว่า

๑๒๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตราวสำหรับปีด.

[๘๒]

สมัยนั้น ภิกษุทั้งหลายจกรมอยู่ในที่จกรม พลัดตกลงมา ... ตรัสว่า

๑๒๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตรั้วรอบที่จกรม.

[๘๓]

สมัยต่อมา ภิษุทั้งหลายจงกรมอยู่กลางแจ้ง ลำบากด้วย หนาวบ้าง ร้อนบ้าง ... ตรัสว่า

๑๒๔. ดูกรภิษุทั้งหลาย เราอนุญาตโรงจงกรม.

ผงหญ้าที่มุงหล่นเกลื่อนในโรงจงกรม ... ตรัสว่า

๑๒๕. ดูกรภิษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้รื้อลง แล้วฉาบด้วยดินทั้งข้างนอกข้างใน ทำให้มีสีขาว สีดำ สีเหลือง จำหลักเป็นพวงดอกไม้ เครือไม้ ฟันมั่งกรดอกจอกหักกลีบ ราวจิวร สายระเดียงจิวร.

[๘๔]

สมัยนั้น เรือนไฟมีพื้นต่ำไป น้ำท่วมได้ ... ตรัสว่า

๑๒๖. ดูกรภิษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ถมพื้นให้สูง.

พื้นที่ถมพังลงมา ... ตรัสว่า

๑๒๗. ดูกรภิษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ก่อมูลดินที่ถม ๓ ชนิด คือ ก่อด้วยอิฐ ๑ ก่อด้วยหิน ๑ ก่อด้วยไม้ ๑.

ภิษุทั้งหลายขึ้นลงลำบาก ... ตรัสว่า

๑๒๘. ดูกรภิษุทั้งหลาย เราอนุญาตบันได ๓ ชนิด คือ บันไดอิฐ ๑ บันไดหิน ๑ บันไดไม้ ๑.

ภิษุทั้งหลายขึ้นลงพลัดตกลงมา ... ตรัสว่า

๑๒๙. ดูกรภิษุทั้งหลาย เราอนุญาตราวสำหรับยึด.

เรือนไฟไม่มี บานประตู ... ตรัสว่า

๑๓๐. ดูกรภิษุทั้งหลาย เราอนุญาตบานประตู กรอบเข็ดหน้า ครก รองเต็อยประตู ห่วงข้างบน สายยู ไม้หัวลิงกลอน ลิ่ม ช่องดาน ช่องสำหรับชักเชือก เชือกสำหรับชัก.

เชิงฝาเรือนไฟชำรุด ... ตรัสว่า

๑๓๑. ดูกรภิษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ก่อให้ต่ำ.

เรือนไฟไม่มีปล่องควัน ... ตรัสว่า

๑๓๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตปล่องควัน.

[๘๕]

สมัยต่อมา ภิกษุทั้งหลายทำที่ตั้งเตาไฟไว้กลางเรือนไฟขนาดเล็ก ไม่มีอุปจาร ...

๑๓๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ทำที่ตั้งเตาไฟไว้ส่วนข้างหนึ่ง เฉพาะเรือนไฟขนาดเล็ก เรือนไฟขนาดกว้าง ตั้งไว้ตรงกลางได้.

ไฟในเรือนไฟลวกหน้า ... ตรัสว่า

๑๓๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตดินสำหรับทาหน้า.

ภิกษุทั้งหลายละลายดินด้วยมือ ... ตรัสว่า

๑๓๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตราง สำหรับละลายดิน.

ดินมีกลิ่นเหม็น ... ตรัสว่า

๑๓๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ อบกลิ่น.

[๘๖]

สมัยต่อมา ไฟในเรือนไฟลนกาย ... ตรัสว่า

๑๓๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ตักน้ำมาไว้มาก ๆ.

ภิกษุทั้งหลายใช้ถาดบ้าง บาตรบ้าง ตักน้ำ ... ตรัสว่า

๑๓๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตที่ขังน้ำ ขันตักน้ำ.

เรือนไฟที่มุงด้วยหญ้า ไหม้เกรียม ... ตรัสว่า

๑๓๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้รื้อลงฉาดดินทั้งข้างบนข้างล่าง.

เรือนไฟเป็นตม ... ตรัสว่า

๑๔๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ปูเครื่องลาด ๓ อย่าง คือ เครื่องลาดอิฐ ๑ เครื่องลาดหิน ๑ เครื่องลาดไม้ ๑.

เรือนไฟ ก็ยังเป็นตมอยู่นั่นเอง ... ตรัสว่า

๑๔๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ชำระล้าง.

น้ำขัง ... ตรัสว่า

๑๔๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตที่ระบายน้ำ.

[๘๗]

สมัยต่อมา ภิกษุทั้งหลายนั่งบนพื้นดินในเรือนไฟ เนื้อตัวคัน ... ตรัสว่า

๑๔๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตตั้งในเรือนไฟ.

[๘๘]

สมัยต่อมา เรือนไฟยังไม่มีเครื่องล้อม ... ตรัสว่า

๑๔๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ล้อมรั้ว ๓ อย่าง คือ รั้วอิฐ ๑ รั้วหิน ๑ รั้วไม้ ๑.

ขุมไม่มี ... ตรัสว่า

๑๔๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตขุม.

ขุมดำไป น้ำท่วมได้ ... ตรัสว่า

๑๔๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ทำพื้นที่ให้สูง.

พื้นที่ก่อกอง ... ตรัสว่า

๑๔๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ก่อมูลดิน ๓ อย่าง คือ ก่อด้วยอิฐ ๑ ก่อด้วยหิน ๑ ก่อด้วยไม้ ๑.

ภิกษุทั้งหลายขึ้นลงลำบาก ... ตรัสว่า

๑๔๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตบันได ๓ อย่าง คือ บันไดอิฐ ๑ บันไดหิน ๑ บันไดไม้ ๑.

ภิกษุทั้งหลายขึ้นลงพลัดตกลงมา ... ตรัสว่า

๑๔๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตราวสำหรับยึด.

ขุมยังไม่มีประตู ... ตรัสว่า

๑๕๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตบานประตู กรอบเข็ดหน้า ครก รองรับเดือยบานประตู ห่วงข้างบน สายยู ไม้หัวลิง กลอน ลิ่ม ช้องดาล ช้องเชือกชัก เชือกชัก.

[๘๙]

สมัยต่อมา ผงหญ้าหล่นเคลื่อนขุ่น ... ตรัสว่า

๑๕๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้รื้อลง ฉาบดินทั้งข้างบนข้างล่าง ทำให้มีสีขาว สีดำ สีเหลือง จำหลักเป็นพวงดอกไม้ เครือไม้ ฟันมั่งกร ดอกจอกห้ากลีบ.

บริเวณเป็นตม ... ตรัสว่า

๑๕๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้โรยกรวดแร่.

กรวดแร่ยังไม่เต็ม ... ตรัสว่า

๑๕๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้วางศิลาเรียบ.

น้ำขัง ... ตรัสว่า

๑๕๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตที่อธิบายน้ำ.

ทรงห้ามการเปลือยกาย

[๙๐]

๑๕๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุเปลือยกายไม่พึงให้ภิกษุเปลือยกาย ภิกษุเปลือยกายไม่พึงให้ ภิกษุเปลือยกายไม่พึงให้ภิกษุเปลือยกาย ให้อัตน ภิกษุเปลือยกายไม่พึงให้ภิกษุไม่เปลือยกายให้อัตน ไม่พึงเปลือยกายทำบริกรรมแก่ภิกษุเปลือยกาย ไม่พึงใช้ภิกษุเปลือยกายทำบริกรรม ไม่พึงเปลือยกายให้ของแก่ภิกษุเปลือยกาย ไม่พึงเปลือยกายรับพระเคน ไม่พึงเปลือยกายเคี้ยวของ ไม่พึงเปลือยกายฉันอาหาร ไม่พึงเปลือยกายลิ้มรส ไม่พึงเปลือยกายดื่มรูปใดดื่ม ต้องอาบัติทุกกฏ.

ข้ออนุญาตเกี่ยวกับศาลาเรือนไฟและบ่อน้ำ

[๙๑]

สมัยนั้น ภิกษุทั้งหลายวางจิวรไว้บนพื้นดินในเรือนไฟจิวรเป็นอนุ ... ตรัสว่า

๑๕๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตราวจิวร สายระเตียงจิวรในเรือนไฟ.

ครั้งฝนตก จีวรถูกฝนเปียก ... ตรัสว่า

๑๕๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตศาลาใกล้เรือนไฟ.

ศาลาใกล้เรือนไฟมีพื้นต่ำ น้ำท่วม ... ตรัสว่า

๑๕๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาต ให้ถมให้สูง.

ดินที่ถมพังลง ... ตรัสว่า

๑๕๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ก่อมูลดิน.

ภิกษุทั้งหลายขึ้นลงลำบาก ... ขึ้นลงพลัดตก ... ตรัสว่า

๑๖๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตราวสำหรับยึด.

[๑๖๒]

สมัยต่อมา พงหญ้าบนศาลาเรือนไฟตกเกลื่อน ... ตรัสว่า

๑๖๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้รื้อลงฉาบดินทั้งข้างบนข้างล่าง.

๑๖๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตราวจีวร สายระเดียงจีวร.

[๑๖๓]

สมัยนั้น ภิกษุทั้งหลายรังเกียจที่จะอุทลั้งทั้งในเรือนไฟ ทั้งในน้ำ ... ตรัสว่า

๑๖๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาต เครื่องกำบัง ๓ ชนิด คือ เรือนไฟ ๑
น้ำ ๑ ผ้า ๑.

[๑๖๔]

สมัยต่อมา น้ำในเรือนไฟไม่มี ... ตรัสว่า

๑๖๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตบ่อน้ำ.

ขอบบ่อน้ำ ทรวดพัง ...

๑๖๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ก่อมูลดิน ๓ อย่าง คือ
ก่อด้วยอิฐ ๑ ก่อด้วยหิน ๑ ก่อด้วยไม้ ๑.

บ่อน้ำต่ำไป น้ำท่วมได้ ... ตรัสว่า

๑๖๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ถมให้สูง.

ดินที่ถมพังทะลาย ... ภิกษุทั้งหลายขึ้นลงลำบาก ... ขึ้นลงพลัดตก ... ตรัสว่า

๑๖๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตราวสำหรับยึด.

[๙๕]

สมัยนั้น ภิกษุทั้งหลายใช้เถาวัลย์บ้าง ประคดเอวบ้าง ผูกภาชนะตักน้ำ ... ตรัสว่า

๑๖๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตเชือกสำหรับบ่อน้ำ.

มือจับ ... ตรัสว่า

๑๖๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตคันโพงคล้ายคันชั่ง ระหัดชัก ระหัดถีบ.

ภาชนะแตกเสียมาก ... ตรัสว่า

๑๗๐. ดูกรภิกษุทั้งหลายเราอนุญาต ถังน้ำ ๓ อย่าง คือ ถังน้ำโลหะ ๑ ถังน้ำไม้ ๑ ถังน้ำหนัง ๑.

[๙๖]

สมัยต่อมา ภิกษุทั้งหลายตักน้ำในที่แจ้ง ลำบาก ด้วยหนาวบ้าง ร้อนบ้าง ... ตรัสว่า

๑๗๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตศาลาสำหรับบ่อน้ำ.

ผงหญ้าที่ศาลาบ่อน้ำหล่นเกลื่อน ... ตรัสว่า

๑๗๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้หรือลงฉาบด้วยดินทั้งข้างบน ข้างล่าง ทำให้มีสีขาว สีดำ สีเหลือง จำหลักเป็นพวงดอกไม้ เครือไม้ ฟันมังกร ดอกจอกหักกลีบราวจิวร สายระเดียงจิวร.

[๙๗]

สมัยนั้น บ่อน้ำยังไม่มีฝาปิด ผงหญ้าบ้าง ฝุ่นบ้าง ตกลง ... ตรัสว่า

๑๗๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตฝาปิด.

[๙๘]

สมัยต่อมา ภาชนะสำหรับขังน้ำยังไม่มี ... ตรัสว่า

๑๗๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตรางน้ำ อ่างน้ำ.

[๙๙]

สมัยนั้น ภิกษุทั้งหลายสงวนน้ำในที่นั้น ๆ ในอาราม อารามเป็นตม ... ตรัสว่า

๑๗๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตล่ำรางระบายน้ำ.

ล่ำราง โลงโถง ภิกษุทั้งหลายอายุที่จะสงวนน้ำ ... ตรัสว่า

๑๗๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้กั้นกำแพง ๓ ชนิด คือกำแพง อิฐ ๑ กำแพงหิน ๑ กำแพงไม้ ๑

ลำรางระบายน้ำเป็นตม ... ตรัสว่า

๑๗๗. ดุกริกษุทั้งหลาย เราอนุญาตเครื่องลาด ๓ ชนิด คือ อิฐ ๑ หิน ๑ ไม้ ๑.

น้ำขัง ... ตรัสว่า

๑๗๘. ดุกริกษุทั้งหลาย เราอนุญาตท่อระบายน้ำ.

[๑๐๐]

สมัยนั้น ริกษุทั้งหลายมีเนื้อตัวตกหนว ... ตรัสว่า

๑๗๙. ดุกริกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้เอาผ้าชุบน้ำเช็ดตัว.

ข้ออนุญาตเกี่ยวกับสระน้ำ

[๑๐๑]

สมัยนั้น อุบาสกผู้หนึ่งใคร่จะสร้างสระน้ำถวายสงฆ์ ... ตรัสว่า

๑๘๐. ดุกริกษุทั้งหลาย เราอนุญาตสระน้ำ.

ขอบสระน้ำชำรุด ... ตรัสว่า

๑๘๑. ดุกริกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ก่อขอบสระ ๓ อย่าง คือ ก่อด้วยอิฐ ๑ ก่อด้วยหิน ๑ ก่อด้วยไม้ ๑.

ริกษุทั้งหลาย ขึ้นลงลำบาก ... ตรัสว่า

๑๘๒. ดุกริกษุทั้งหลาย เราอนุญาตบันได ๓ อย่าง คือ บันไดอิฐ ๑ บันไดหิน ๑ บันไดไม้ ๑.

ริกษุทั้งหลาย ขึ้นลงพลัดตก ... ตรัสว่า

๑๘๓. ดุกริกษุทั้งหลาย เราอนุญาตราวสำหรับยึด.

น้ำในสระเป็นน้ำเก่า ... ตรัสว่า

๑๘๔. ดุกริกษุทั้งหลาย เราอนุญาตรางน้ำ ท่อระบายน้ำ.

[๑๐๒]

๑๘๕. ดุกริกษุทั้งหลาย เราอนุญาตเรือนไฟมีบันลม.

[๑๐๓]

๑๘๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงอยู่ปราศจากผ้าสีทนะถึง ๔ เดือน รูปใดอยู่ปราศ.

ทรงห้ามนอนบนที่นอนดอกไม้

[๑๐๔]

๑๘๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงนอนที่นอนอันเคลื่อนด้วยดอกไม้ รูปใดนอน ต้องอาบัติทุกกฏ.

ทรงอนุญาตรับของหอม

[๑๐๕]

สมัยนั้น ชาวบ้านถือของหอมบ้าง ดอกไม้บ้างไปวัด ภิกษุทั้งหลายรังเกียจไม่รับ ประเคน ... ตรัสว่า

๑๘๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้รับของหอม แล้วเจิมไว้ที่ บานประตูหน้าต่าง ให้รับดอกไม้แล้ววางไว้ในส่วนข้างหนึ่งในวิหาร.

[๑๐๖]

สมัยนั้น สันถัดชนเจียมหล่อบังเกิดแก่สงฆ์ ... ตรัสว่า

๑๘๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตสันถัดชนเจียมหล่อ.

ครั้งนั้น ภิกษุทั้งหลายคิดกันว่า สันถัดชนเจียมหล่อจะต้อง อธิษฐานหรือวิกัปปี้ ... ตรัสว่า

๑๙๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย สันถัดชนเจียมที่หล่อ ไม่ต้องอธิษฐาน ไม่ต้อง วิกัปปี้.

[๑๐๗]

๑๙๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงฉันอาหารบนเตียง รูปใดฉัน ต้องอาบัติทุกกฏ.

[๑๐๘]

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งอาพาธ เวลาฉันจึงหัน เธอไม่สามารถจะทรงบาตรไว้ด้วยมือได้ ... ตรัสว่า

๑๙๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตโตก.

ทรงห้ามฉันในภษณะเดียวกัน เป็นต้น

[๑๐๙]

๑๙๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงฉันร่วมภษณะเดียวกัน...
๑๙๔. ...ไม่พึงดื่มร่วมขันใบเดียวกัน...
๑๙๕. ...ไม่พึงนอนร่วมเตียงเดียวกัน...
๑๙๖. ...ไม่พึงนอนร่วมเครื่องลาดเดียวกัน...
๑๙๗. ...ไม่พึงนอนร่วมผ้าห่มผืนเดียวกัน...
๑๙๘. ...ไม่พึงนอนร่วมเครื่องลาดและผ้าห่มผืนเดียวกัน รูปใดนอน
ต้องอาบัติทุกกฏ.

ทรงอนุญาตการคว่ำบาตร

[๑๑๑]

ดูกรทัฬหะ เธอยังระลึกได้หรือว่าเป็นผู้ทำกรรมตามที่เจ้าวัชระลิจฉวีนี้
กล่าวหา.

พระองค์ย่อมทรงทราบว่า ข้าพระพุทธเจ้าเป็นอย่างไร พระพุทธเจ้าข้า.

แม้ครั้งที่สอง พระผู้มีพระภาค ...

แม้ครั้งที่สาม พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามท่านพระทัฬหะว่า

ดูกรทัฬหะ เธอยังระลึกได้หรือว่าเป็นผู้ทำกรรมตามที่เจ้าวัชระลิจฉวีนี้
กล่าวหา.

พระองค์ย่อมทรงทราบว่า ข้าพระพุทธเจ้าเป็นอย่างไร พระพุทธเจ้าข้า

ดูกรทัฬหะ บัณฑิตย่อมไม่กล่าวแก้คำกล่าวหาอย่างนี้ ถ้าเธอทำ
จงบอกว่าเป็น ถ้าไม่ได้ทำ จงบอกว่าเป็นไม่ได้ทำ.

ตั้งแต่ข้าพระพุทธเจ้าเกิดมาแล้ว แม้โดยความฝัน ก็ยังไม่รู้จักเสพเมถุนธรรมจะ
กล่าวไยถึงเมื่อตื่นอยู่เล่า พระพุทธเจ้าข้า.

[๑๑๒]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าเช่นนั้น **สงฆ์จงคว่ำบาตรเจ้าวัชระลิจฉวี** คือ
อย่าให้คบกับสงฆ์.

องค์แห่งการคว่ำบาตร

[๑๑๓]

๑๙๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงคว่ำบาตรแก่อุบาสกผู้ประกอบด้วยองค์ ๘ คือ

๑. ขวนขวายเพื่อมิใช่ลามกแห่งภิกษุทั้งหลาย
๒. ขวนขวายเพื่อมิใช่ประโยชน์แห่งภิกษุทั้งหลาย
๓. ขวนขวายเพื่ออยู่ไม่ได้แห่งภิกษุทั้งหลาย
๔. ด่าว่าเปรียบเปรยภิกษุทั้งหลาย
๕. ยุยงภิกษุทั้งหลายให้แตกกัน
๖. กล่าวติเตียนพระพุทธเจ้า
๗. กล่าวติเตียนพระธรรม
๘. กล่าวติเตียนพระสงฆ์

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้คว่ำบาตรแก่อุบาสกผู้ประกอบด้วยองค์ ๘ นี้.

[๑๑๔]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แล สงฆ์พึงคว่ำบาตรอย่างนี้
ภิกษุผู้ฉลาดผู้สามารถพึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติทุติยกรรม-
วาจา ว่าดังนี้

• กรรมวาจาคว่าบาตร

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า เจ้าวัชฌะลิจจวี โจทท่านพระทัฬหฬัลลบุตรด้วยศีลวิบัติอันไม่มีมูล ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงคว่ำบาตรแก่เจ้าวัชฌะลิจจวี คือ อย่าให้คบกับสงฆ์ **นี้เป็นญัตติ.**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า เจ้าวัชฌะลิจจวี โจทท่านพระทัฬหฬัลลบุตรด้วยศีลวิบัติอันไม่มีมูล สงฆ์คว่ำบาตรแก่เจ้าวัชฌะลิจจวี คือ ไม่ให้คบกับสงฆ์ การคว่ำบาตรแก่เจ้าวัชฌะลิจจวี คือ ไม่ให้คบกับสงฆ์ ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด.

บาตรอันสงฆ์คว่ำแล้วแก่เจ้าวัชฌะลิจจวี คือ ไม่ให้คบกับสงฆ์ ชอบแก่สงฆ์ เหตุนี้จึงนั่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

[๑๑๕]

ครั้นเวลาเช้า ท่านพระอานนทศรองอันตรวาสกแล้วถือบาตรจีวร เข้าไปยังนิเวศน์ของเจ้าวัชฌะลิจฉวี ครั้นแล้วได้กล่าวคำนี้กะเจ้าวัชฌะลิจฉวีว่า ท่านวัชฌะลิจฉวีสงฆ์ว่าบาตรแก่ท่านแล้ว ท่านคบกับสงฆ์ไม่ได้ พอเจ้าวัชฌะลิจฉวี ทราบข่าวว่าสงฆ์ว่าบาตรแก่เราแล้ว เราคบกับสงฆ์ไม่ได้แล้ว ก็สลบล้มลง ณ ที่นั่นเอง

ขณะนั้น มิตรอำมาตย์ญาติสาโลหิต ของเจ้าวัชฌะลิจฉวี ได้กล่าวคำนี้กะเจ้าวัชฌะลิจฉวีว่า ไม่ควร ท่านวัชฌะลิจฉวี อย่าเศร้าโศก อย่าคร่ำครวญไปนักเลย พวกเราก็ให้พระผู้มีพระภาคและภิกษุสงฆ์ล้อมใส่

จึงเจ้าวัชฌะลิจฉวีพร้อมด้วย บุตรภรรยา พร้อมด้วยมิตรอำมาตย์ พร้อมด้วยญาติสาโลหิต มีผ้าเปียก มีผมเปียก เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาค ชบศรีษะลงแทบพระบาทของพระผู้มีพระภาค แล้วกราบทูลว่า พระพุทธเจ้าข้า โทษได้มาถึงหม่อมฉันแล้ว ตามความโง่ ตามความเขลา ตามอกุศล ขอพระองค์ทรงพระกรุณาธิปไตยของหม่อมฉันที่ได้ใจทพระคุณเจ้าทัฬหฬลลบุตร ด้วยศีลวิบัติอันไม่มีมูล โดยความเป็นโทษเพื่อความสำรวมต่อไปเถิด พระพุทธเจ้าข้า

เชิญเถิด เจ้าวัชฌะ โทษได้มาถึงท่านแล้ว ตามความโง่ ตามความเขลา ตามอกุศล ท่านได้เห็นโทษที่ได้ใจทัฬหฬลลบุตร ด้วยศีลวิบัติอันไม่มีมูล โดยความเป็นโทษ แล้วทำคืนตามธรรม เราขอรับโทษนั้นของท่าน การที่ท่านเห็นโทษ โดยความเป็นโทษ แล้วทำคืนตามธรรม ถึงความสำรวมต่อไปนี้เป็นความเจริญในอริยวินัย.

[๑๑๖]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าเช่นนั้นสงฆ์จึงหมายบาตร แก่เจ้าวัชฌะลิจฉวี คือ ทำให้คบกับสงฆ์ได้.

องค์แห่งการหมายบาตร

๒๐๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงหมายบาตรแก่อุบาสก ผู้ประกอบด้วยองค์ ๘ คือ

๑. ไม่ชวนชวายเป็นผู้มีศีลบกแห่งภิกษุทั้งหลาย
๒. ไม่ชวนชวายเป็นประโยชน์แห่งภิกษุทั้งหลาย
๓. ไม่ชวนชวายเป็นอยู่ไม่ได้แห่งภิกษุทั้งหลาย

๔. ไม่ต่ำกว่าเปรียบเทียบภิกษุทั้งหลาย
๕. ไม่ยุยงภิกษุทั้งหลายให้แตกร้างกัน
๖. ไม่กล่าวติเตียนพระพุทเจ้า
๗. ไม่กล่าวติเตียนพระธรรม
๘. ไม่กล่าวติเตียนพระสงฆ์

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้หยาบาตร แก่อุบาสก ผู้ประกอบด้วย องค์ ๘ นี้.

[๑๑๗]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แล สงฆ์พึงหยาบาตรอย่างไร
เจ้าวัชณะลิจฉวีนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าเฉวียงบา กราบเท้าภิกษุ
ทั้งหลาย นั่งกระหย่งประ คองอัญชลี แล้วกล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า สงฆ์คว่าบาตรแก่ข้าพเจ้าแล้ว ข้าพเจ้าคบกับสงฆ์ไม่ได้
ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้านั้นประพฤติชอบ หายเยอหยิ่ง ประพฤติแก้ตัว ได้ขอ
การหยาบาตรกะสงฆ์

พึงขอแม้ครั้งที่สอง พึงขอแม้ครั้งที่สาม.

[๑๑๘]

ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติทุติย-
กรรมวาจา ว่าดังนี้

• กรรมวาจาหยาบาตร

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สงฆ์คว่าบาตรแก่เจ้าวัชณะลิจฉวี
แล้ว คือไม่ให้คบกับสงฆ์ เธอประพฤติชอบ หายเยอหยิ่ง ประพฤติแก้ตัว
ได้ขอการหยาบาตรกะสงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์
พึงหยาบาตรแก่เจ้าวัชณะลิจฉวี คือ ทำให้คบกับสงฆ์ได้ **นี้เป็นญัตติ**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สงฆ์คว่าบาตรแก่เจ้าวัชณะลิจ
ฉวีแล้ว คือไม่ให้คบกับสงฆ์ เธอประพฤติชอบ หายเยอหยิ่ง ประพฤติ
แก้ตัว ได้ขอการหยาบาตรกะสงฆ์ สงฆ์หยาบาตรแก่เจ้าวัชณะลิจฉวี
คือ ทำให้คบกับสงฆ์ได้ การหยาบาตรแก่เจ้าวัชณะลิจฉวี คือ ทำให้คบ
กับสงฆ์ได้ ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด
ท่านผู้นั้นพึงพูด

บาทรอันสงฆ์หมายแล้วแก่เจ้าวัฑฒะลิจฉวี คือ ทำให้คบกับสงฆ์ได้
ชอบแก่สงฆ์เหตุนี้จึงนี้ ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

ทรงห้ามเหยียบแผ่นดิน

[๑๒๓]

๒๐๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงเหยียบพื้นผ้าที่ปูไว้ รูปใดเหยียบ
ต้องอาบัติทุกกฏ.

[๑๒๔]

๒๐๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย คฤหัสถ์ต้องการมงคล เรานุญาตให้ผู้ที่ถูก
คฤหัสถ์ขอร้องให้เหยียบเพื่อความเป็นมงคล เหยียบพื้นผ้าได้.

[๑๒๕]

๒๐๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เรานุญาตให้เหยียบผ้าสำหรับเช็ดเท้าที่ล้างแล้ว.

[๑๒๗]

๒๐๔. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย เรานุญาตหม้อน้ำ และ ไม้กวาด.

๒๐๕. ภิกษุไม่พึงใช้ปุมไม้สำหรับเช็ดเท้า รูปใดใช้ ต้องอาบัติทุกกฏ.

๒๐๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เรานุญาตที่เช็ดเท้า ๓ ชนิด คือ หินกรวด ๑
กระเบื้อง ๑ หินฟองน้ำในทะเล ๑.

ข้ออนุญาตเกี่ยวกับพัด

[๑๒๙]

๒๐๗. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย เรานุญาตพัดโบก และพัดใบตาล.

[๑๓๐]

๒๐๘. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย เรานุญาตไม้ปัดยุง

๒๐๙. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงใช้แฉ้จามรี รูปใดใช้ ต้องอาบัติ
ทุกกฏ.

๒๑๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เรานุญาตพัด ๓ ชนิด คือ พัดทำด้วยปอ ๑
พัด ทำด้วยแฝก ๑ พัดทำด้วยขนปีกขนหางนกยูง ๑.

ข้ออนุญาตเกี่ยวกับร่วม

[๑๓๑]

๒๑๑. ...คุณกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตร่วม.

[๑๓๒]

๒๑๒. คุณกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงกันร่วม รูปใดกัน ต้องอาบัติทุกกฏ.

[๑๓๓]

๒๑๓. ...คุณกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตกันร่วมแก่ภิกษุอาพาธ.

[๑๓๔]

๒๑๔. คุณกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุแม้ไม่อาพาธกันร่วมในวัด หรือในอุปัฏฐการของวัดได้.

ข้ออนุญาตเกี่ยวกับไม้เท้า

[๑๓๕]

๒๑๕. คุณกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงถือไม้เท้ากับสาแหรก รูปใดถือ ต้องอาบัติทุกกฏ.

[๑๓๖]

๒๑๖. ...คุณกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้สมมติไม้เท้าแก่ภิกษุอาพาธ.

[๑๓๗]

๒๑๗. คุณกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลสงฆ์พึงให้สมมติไม้เท้าอย่างนี้

ภิกษุอาพาธนั้น พึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า ไหว้เท้า ภิกษุผู้แก่กว่า นั่งกระหย่งประคองอัญชลี แล้วกล่าวคำขออย่างนี้ ว่าดังนี้
ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้าอาพาธ ไม่ใช่ไม้เท้าไม่สามารถไปไหนได้ ท่านเจ้าข้า
ข้าพเจ้านั้นขอทันทสมมติ กะสงฆ์

พึงขอแม้ครั้งที่สอง พึงขอแม้ครั้งที่สาม.

[๑๓๘]

ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ ฟังประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติทุติย-
กรรมวาจา ว่าดังนี้

กรรมวาจาให้ทัณฑสมมติ

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุผู้มีชื่อนี้รูปนี้อาพาธ ไม่ใช่
ไม่เท่าไม่สามารถจะไปไหนได้ เธอขอทัณฑสมมติกะสงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่ง
ของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงให้ทัณฑสมมติแก่ภิกษุผู้มีชื่อนี้ **นี่เป็นญัตติ**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุผู้มีชื่อนี้รูปนี้อาพาธ ไม่ใช่
ไม่เท่าไม่สามารถจะไปไหนได้ เธอขอทัณฑสมมติกะสงฆ์ สงฆ์ให้ทัณฑสมมติ
แก่ภิกษุผู้มีชื่อนี้ การให้ทัณฑสมมติแก่ภิกษุผู้มีชื่อนี้ ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้น
พึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ทัณฑสมมติ อันสงฆ์ให้แล้วแก่ภิกษุผู้มีชื่อนี้ ชอบแก่สงฆ์ เหตุนี้จึงนึ่ง
ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

[๑๓๙]

๒๑๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้สมมติสาแหวกแก่ภิกษุอาพาธ.**

[๑๔๐]

๒๑๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แล สงฆ์พึงให้สมมติอย่างนี้.

ภิกษุอาพาธนั้น พึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุดรสาธงค์เฉวียงบ่า ไหว้เท้า
ภิกษุผู้แก่กว่า นั่งกระหย่ง ประคองอัญชลี แล้วกล่าวคำขออย่างนี้ ว่าดังนี้:

คำขอลสิกาสมมติ

ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้าอาพาธ ไม่มีสาแหวกไม่สามารถจะนำบาตรไปได้
ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้านั้นขอลสิกาสมมติกะสงฆ์

พึงขอแม้ครั้งที่สอง พึงขอแม้ครั้งที่สาม.

[๑๔๑]

ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ ฟังประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติทุติย-
กรรมวาจา ว่าดังนี้

• กรรมวาจาให้ลสิกกาสมมติ

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุมีชื่อนี้รูปนี้อาพาธ ไม่ใช่สาแหกรก ไม่สามารถจะนำบาตรไปได้ เธอขอลสิกกาสมมติกะสงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงให้ลสิกกาสมมติแก่ภิกษุมีชื่อนี้ **นี่เป็นญัตติ**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุมีชื่อนี้รูปนี้อาพาธ ไม่ใช่สาแหกรก ไม่สามารถจะนำบาตรไปได้ เธอขอลสิกกาสมมติกะสงฆ์ สงฆ์ให้ลสิกกาสมมติแก่ภิกษุมีชื่อนี้ การให้ลสิกกาสมมติแก่ภิกษุมีชื่อนี้ ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ลสิกกาสมมติ อันสงฆ์ให้แล้วแก่ภิกษุมีชื่อนี้ ชอบแก่สงฆ์ เหตุนี้จึงนั่งข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

[๑๔๒]

๒๒๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้สมมติไม้เท้าและสาแหกรกแก่ภิกษุอาพาธ.**

๒๒๑. ก็แล สงฆ์พึงให้สมมติอย่างนี้.

ภิกษุอาพาธนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า ไหว้เท้า ภิกษุผู้แก่กว่า นั่งกระหย่งประคองอัญชลี แล้วกล่าวคำขออย่างนี้ ว่าดังนี้

คำขอตถลสิกกาสมมติ

ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้าอาพาธ ไม่ใช่ไม้เท้าไม่สามารถจะไปไหนได้ และ ไม่ใช่สาแหกรกไม่สามารถจะนำบาตรไปได้ ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้านั้นขอตถลสิกกาสมมติกะสงฆ์

พึงขอแม้ครั้งที่สอง พึงขอแม้ครั้งที่สาม.

[๑๔๓]

ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติทุติยกรรมวาจา ว่าดังนี้

• **กรรมวาจาให้ทัณฑสิกาสम्मติ**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุผู้มีชื่อนี้รูปนี้อาพาธ ไม่ใช่ไม้เท้า ไม่สามารถจะเดินไปไหนได้ และไม่ใช้สาแหรกไม่สามารถจะนำบาตรไปได้ เธอขอทัณฑสิกาสम्मติกะสงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงให้ทัณฑสิกาสम्मติแก่ภิกษุผู้มีชื่อนี้ **นี่เป็นญัตติ**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุผู้มีชื่อนี้รูปนี้อาพาธ ไม่ใช่ไม้เท้า ไม่สามารถเดินไปไหนได้ และไม่ใช้สาแหรกไม่สามารถจะนำบาตรไปได้ เธอขอทัณฑสิกาสम्मติกะสงฆ์ สงฆ์ให้ทัณฑสิกาสम्मติแก่ภิกษุผู้มีชื่อนี้ การให้ทัณฑสิกาสम्मติแก่ภิกษุผู้มีชื่อนี้ ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ทัณฑสิกาสम्मติ อันสงฆ์ให้แล้วแก่ภิกษุผู้มีชื่อนี้ ชอบแก่สงฆ์เหตุนี้ จึ่งนี้ ข้าพเจ้าทรงความนี้ได้ด้วยอย่างนี้.

ข้ออนุญาตเกี่ยวกับการอ้วกและการเก็บอาหาร

[๑๔๔]

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งเป็นโรคเรอ เธอเรออ้วกแล้วกลืนเข้าไป ภิกษุทั้งหลาย เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า ภิกษุนี้ฉันอาหารในเวลาวิกาล ... ตรัสว่า
ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุรูปนี้จุติมาจากกำเนิดโคไม่นาน

๒๒๒. เราอนุญาตอาหารที่อ้วกแก่ภิกษุผู้มักอ้วก แต่ออกมานอกปาก แล้วไม่พึงกลืนเข้าไป รูปใดกลืนเข้าไป พึงปรับตามธรรม.

[๑๔๕]

๒๒๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย สิ่งใดทหายกถวายตกหล่น เราอนุญาตให้เก็บสิ่งนั้น จินเองได้ ข้อนั้นเพราะเหตุไร เพราะของนั้นทหายกบริจาคแล้ว.

ข้ออนุญาตเกี่ยวกับการไว้เล็บและตัดเล็บ

[๑๔๖]

๒๒๔. ดุกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงไว้เล็บยาว รูปใดไว้ ต้องอาบัติทุกกฏ.

[๑๔๗]

๒๒๕. ดุกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตมิได้ตัดเล็บ

๒๒๖. ...ดุกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ตัดเล็บเสมอเนื้อ.

ข้ออนุญาตเกี่ยวกับการขัดเล็บ

[๑๔๘]

๒๒๗. ดุกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงวานกันให้ขัดเล็บทั้ง ๒๐ นิ้ว รูปใดให้ขัด ต้องอาบัติทุกกฏ.

๒๒๘. ดุกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้แคะขี้เล็บได้.

ข้ออนุญาตเกี่ยวกับมิดโกน

[๑๔๙]

๒๒๙. ดุกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตมิดโกน หินลับมิดโกน ฝักมิดโกน ผ้าพันมิดโกน เครื่องมิดโกนทุกอย่าง.

ข้ออนุญาตเกี่ยวกับแต่งหนวด

[๑๕๐]

๒๓๐. ดุกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงตัดหนวด ไม่พึงปล่อยหนวดไว้ให้ยาว ไม่พึงไว้เครา ไม่พึงแต่งหนวดเป็นสี่เหลี่ยม ไม่พึงขมวดกลุ่มขนหน้าอก ไม่พึงไว้กลุ่มขนท้อง ไม่พึงไว้หนวดเป็นเขี้ยวโง้ง ไม่พึงโกนขนในที่แคบ รูปใดโกน ต้องอาบัติทุกกฏ.

ทรงอนุญาตการโกนขนในที่แคบ

[๑๕๑]

๒๓๑. ดูกุรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้โกนขนในที่แคบได้ เพราะเหตุอาพาธ.

[๑๕๒]

๒๓๒. ดูกุรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงให้ตัดผมด้วยกรรไกร รูปใดให้ตัด ต้องอาบัติทุกกฏ.

[๑๕๓]

๒๓๓. ดูกุรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ตัดผมด้วยกรรไกรได้ เพราะเหตุอาพาธ.

ทรงห้ามไว้ชนจมูกยาว

[๑๕๔]

๒๓๔. ดูกุรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงไว้ชนจมูกยาว รูปใดไว้ ต้องอาบัติทุกกฏ.

[๑๕๕]

๒๓๕. ...ดูกุรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตแหนบ.

[๑๕๖]

๒๓๖. ดูกุรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงให้ถอนผมหงอก รูปใดให้ถอน ต้องอาบัติทุกกฏ.

[๑๕๗]

๒๓๗. ...ดูกุรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตไม้แคะหู.

[๑๕๘]

๒๓๘. ดูกุรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงใช้ไม้แคะหูชนิดต่าง ๆ (คือ ทำด้วยทอง ทำด้วยเงิน) รูปใดใช้ ต้องอาบัติทุกกฏ

๒๓๙. เราอนุญาตไม้แคะหูที่ทำด้วยกระดูก งา เขา ไม้้อ ไม้เฒ่า ไม้จริง ยางไม้ เมล็ดผลไม้ โลหะ กระดองสังข์.

ทรงห้ามสั่งสมเครื่องโลหะเครื่องสัมฤทธิ์

[๑๕๙]

๒๔๐. ดุกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงสั่งสมเครื่องโลหะ เครื่องทองสัมฤทธิ์ รูปใดสั่งสม **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

[๑๖๐]

๒๔๑. ...ดุกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาต**กล่องยาตา ไม้ปายยาตา ไม้แคหุ เพียงห่อรวมกันไว้.

[๑๖๑]

๒๔๒. ดุกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงนั่งรัดเข่าด้วยผ้าสังฆาฏิ รูปใดนั่ง **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

[๑๖๒]

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งอาพาธ เธอเว้นผ้ารัดเข่าเสียไม่สบาย ... ตรัสว่า

๒๔๓. ดุกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาต**ผ้ารัดเข่า

ภิกษุทั้งหลายสงสัยว่า เราจะพึงรู้ได้อย่างไรว่าเป็นผ้ารัดเข่า ... ตรัสว่า

๒๔๔. ดุกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาต**ไม้ตะดิงที่แผ่ด้วยพื้ม ด้ายพัน ไม้สลักทอ และเครื่องหูกทุกอย่าง.

ข้ออนุญาตเกี่ยวกับประคตเอว

[๑๖๓]

๒๔๕. ดุกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่มีรัดประคตไม่พึงเข้าบ้าน รูปใดเข้าบ้าน **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๒๔๖. **เราอนุญาต**ผ้ารัดประคต.

[๑๖๔]

๒๔๗. ดุกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงใช้ประคตต่าง ๆ คือประคตถักเชือก หลายเส้น ประคตถักเป็นศิระชะงูน้ำ ประคตกลมคล้ายเกลียวเชือก ประคตคล้ายสังวาล รูปใดใช้ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๒๔๘. ดุกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาต**ประคต ๒ ชนิด คือประคต แผ่นผ้า ๑ ประคตกลมดั่งไส้สุกร ๑.

ชายผ้าประคดเก่า ... ตรัสว่า

๒๔๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เรานุญาตให้ถักกลมคล้ายเกลียวเชือก ให้ถักคล้ายสังวาลได้.

ปลายประคดเก่า ... ตรัสว่า

๒๕๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เรานุญาตเย็บทบเข้ามาถักเป็นห่วง.

ที่สุดห่วงประคดเก่า ... ตรัสว่า

๒๕๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เรานุญาตลูกถวิล.

ข้ออนุญาตเกี่ยวกับลูกถวิล

[๑๖๕]

๒๕๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงใช้ลูกถวิลชนิดต่าง ๆ (คือ ทำด้วยทองคำ ด้วยเงิน) รูปใดใช้ ต้องอาบัติทุกกฏ.

๒๕๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เรานุญาตลูกถวิล ทำด้วยกระดูก งา เขา ไม้ อ้อ ไม้ไผ่ ไม้จริง ยางไม้ เมล็ดผลไม้ โลหะ กระดองสังข์ เส้นด้าย.

ทรงอนุญาตลูกดุมและรังดุม

[๑๖๖]

๒๕๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เรานุญาตลูกดุมและรังดุม.

[๑๖๗]

๒๕๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงใช้ลูกดุมชนิดต่าง ๆ (คือ ทำด้วยทองคำ ด้วยเงิน) รูปใดใช้ ต้องอาบัติทุกกฏ.

๒๕๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เรานุญาตลูกดุม ทำด้วยกระดูก งา เขา ไม้ อ้อ ไม้ไผ่ ไม้จริง ยางไม้ เมล็ดผลไม้ โลหะ กระดองสังข์ เส้นด้าย.

[๑๖๘]

สมัยนั้น ภิกษุทั้งหลายเย็บตรึงลูกดุมบ้าง รังดุมบ้าง ลงที่จีวร จีวรชำระุด ... ตรัสว่า

๒๕๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เรานุญาตแผ่นผ้ารองลูกดุม แผ่นผ้ารองรังดุม.

ภิกษุทั้งหลายเย็บตรึงแผ่นผ้ารองลูกดุม แผ่นผ้ารองรังดุม ลงที่ชายจีวร มุมผ้าเปิด ... ตรัสว่า

๒๕๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เรานุญาตให้ติดแผ่นผ้ารองลูกดุม แผ่นผ้ารองรังดุมที่ชายผ้าลึกเข้าไป ๗-๘ องคุลี.

ทรงห้ามนุ่งผ้าอย่างคฤหัสถ์

[๑๖๙]

๒๕๙. ดุกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงนุ่งผ้าอย่างคฤหัสถ์คือ นุ่งห้อยชายเหมือนวงช้าง นุ่งปล่อยชายคล้ายหางปลา นุ่งปล่อยชายเป็นสี่แฉก นุ่งห้อยชายคล้ายกำนดาล นุ่งยกกليبตั้งร้อย รูปใดนุ่งต้องอาบัติทุกกฏ.

[๑๗๐]

๒๖๐. ดุกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงห่มผ้าอย่างคฤหัสถ์ รูปใดห่มต้องอาบัติทุกกฏ.

[๑๗๑]

๒๖๑. ดุกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงนุ่งผ้าเหน็บชายกระเบน รูปใดนุ่งต้องอาบัติทุกกฏ.

[๑๗๒]

๒๖๒. ดุกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงหาบของสองข้าง รูปใดหาบต้องอาบัติทุกกฏ

๒๖๓. ดุกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้คอน หาม เทิน แบก กระเดียด หิ้ว.

ทรงอนุญาตไม้ชำระฟัน

[๑๗๓]

ดุกรภิกษุทั้งหลาย การไม่เคี้ยวไม้ชำระฟันมีโทษ ๕ ประการนี้ คือ

๑. นัยน์ตาไม่แจ่มใส
๒. ปากมีกลิ่นเหม็น
๓. ลิ่นรับรสอาหารไม่บริสุทธิ์
๔. ดีและเสมหะหุ้มห่ออาหาร
๕. ไม่ชอบฉันอาหาร

ไม่เคี้ยวไม้ชำระฟันมีโทษ ๕ ประการนี้แล.

ดุกรภิกษุทั้งหลาย การเคี้ยวไม้ชำระฟันมีอนิสงส์ ๕ ประการนี้ คือ

๑. นัยน์ตาแจ่มใส
๒. ปากไม่มีกลิ่นเหม็น

๓. ลิ่นร้บรสอาหารบริสุทธิ์
๔. ดีและเสมหะไม่หุ้มห่ออาหาร
๕. ซอบฉ้นอาหาร

การเคี้ยวไม้ชำระฟัน มีอานิสงส์ ๕ ประการนี้แล.

๒๖๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตไม้ชำระฟัน.
[๑๗๔]

๒๖๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงเคี้ยวไม้ชำระฟันยาว รูปใดเคี้ยว
ต้องอาบัติทุกกฏ.

๒๖๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตไม้ชำระฟันยาว ๘ นิ้วเป็นอย่างยิ่ง
และไม่พึงตีสามแฉกรด้วยไม้สั้น รูปใดตี ต้องอาบัติทุกกฏ.
[๑๗๕]

๒๖๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงเคี้ยวไม้ชำระฟันสั้นเกินไป รูปใดเคี้ยว
ต้องอาบัติทุกกฏ.

๒๖๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตไม้ชำระฟันขนาด ๔ องคุลี เป็นอย่างต่ำ.

ทรงห้ามเผาองหญ้า

[๑๗๖]

๒๖๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงเผาองหญ้า รูปใดเผา ต้องอาบัติ
ทุกกฏ.

[๑๗๗]

๒๗๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตไว้เมื่อไฟป่าไหม้มาถึง ให้จุดไฟรับ
เพื่อป้องกัน.

ทรงห้ามขึ้นต้นไม้

[๑๗๘]

๒๗๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงขึ้นต้นไม้ รูปใดขึ้น ต้องอาบัติทุกกฏ.
[๑๗๙]

๒๗๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อมีกิจจำเป็น เราอนุญาตให้ขึ้นต้นไม้สูงช่วยบุรุษ
ในคราวมีอันตราย ขึ้นได้ตามประสงค์.

ทรงห้ามยกพุทธวจนะขึ้นโดยฉันทะ

[๑๘๐]

๒๗๓. ดูกรรณิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงยกพุทธวจนะขึ้นโดยภาษาสันสกฤต^๑ รูปใดยกขึ้น **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๒๗๔. ดูกรรณิกษุทั้งหลาย เรاونุญาตให้เล่าเรียนพุทธวจนะตามภาษาเดิม.

ทรงห้ามเรียนคัมภีร์โลกายตะ

[๑๘๑]

ดูกรรณิกษุทั้งหลาย ผู้ที่เห็นคัมภีร์โลกายตะว่ามีสาระ จะพึงถึงความเจริญอกงามไพบูลย์ในธรรมวินัยนี้หรือ

อันผู้ที่เห็นธรรมวินัยนี้ว่ามีสาระ จะพึงเล่าเรียนคัมภีร์โลกายตะหรือไม่อย่างนั้น พระพุทธเจ้าข้า.

๒๗๕. ดูกรรณิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงเรียนคัมภีร์โลกายตะ รูปใดเรียน **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

[๑๘๒]

๒๗๖. ดูกรรณิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงสอนคัมภีร์โลกายตะ รูปใดสอน **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

ทรงห้ามเรียนดิรัจฉานวิชา

[๑๘๓]

๒๗๗. ดูกรรณิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงเรียนดิรัจฉานวิชา รูปใดเรียน **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

[๑๘๔]

๒๗๘. ดูกรรณิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงสอนดิรัจฉานวิชา รูปใดสอน **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๑. บาลีใช้ว่า “น ภิกษเว พุทธวจนํ ฉนฺทโส อโรเปตพฺพํ” สารานุกรมพระพุทธศาสนา ประมวลจากพระนิพนธ์สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, พ.ศ. ๒๕๓๙ แปลว่า “ภิกษุทั้งหลาย ท่านทั้งหลายไม่พึงยกพุทธวจนะขึ้นตามฉันทะ” –*ผู้รวบรวม*

การให้พรเมื่อมีผู้จาม

[๑๘๕]

สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าอันบริษัทหมู่ใหญ่แวดล้อมแล้ว กำลังทรงแสดงธรรม ได้ทรงจามขึ้น ภิกษุทั้งหลายได้ถวายพระพรอย่างอึงมี่ว่า ขอพระผู้มีพระภาคจงทรงพระชนมายุ ขอพระสุคตจงทรงพระชนมายุเถิด พระพุทธเจ้าข้า ธรรมกถาได้พักในระหว่างเพราะเสียงนั้น จึงพระผู้มีพระภาค รับสั่งถามภิกษุทั้งหลายว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย บุคคลที่ถูกเขาให้พรว่าขอจงเจริญชนมายุในเวลาจามจะพึงเป็น หรือพึงตายเพราะเหตุที่ให้พรนั้นหรือ

ไม่อย่างนั้น พระพุทธเจ้าข้า.

๒๗๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงกล่าวคำให้พรว่า ขอจงมีชนมายุในเวลาที่เขาจาม รูปใดให้พร **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

[๑๘๖]

๒๘๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ชาวบ้านมีความต้องการด้วยสิ่งเป็นมงคล **เราอนุญาตให้ภิกษุผู้ที่เขาให้พรว่า จงเจริญชนมายุ** ดังนี้ ให้พรตอบแก่ชาวบ้านว่า ขอท่านจงเจริญชนมายุยืนนาน.

ทรงห้ามฉันกระเทียม

[๑๘๗]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ทำไมหนอ ภิกษุนั้นจึงนั่ง ณ ที่สุดส่วนข้างหนึ่ง

ภิกษุนั้นฉันกระเทียม พระพุทธเจ้าข้า แลเธอคิดว่า ภิกษุทั้งหลายอย่ารบกวนจึงนั่ง ณ ที่สุดส่วนข้างหนึ่ง

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุฉันของใดแล้ว จะพึงเป็นผู้เหินห่างจากธรรมกถาเห็นปานนี้ ภิกษุควรฉันของนั้นหรือ

ไม่ควรฉัน พระพุทธเจ้าข้า.

๒๘๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงฉันกระเทียม รูปใดฉัน **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

[๑๘๘]

๒๘๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้ฉันกระเทียมได้** เพราะเหตุอาพาธ.

ทรงอนุญาตหม้อปัสสาวะ

[๑๘๙]

สมัยนั้น ภิกษุทั้งหลายถ่ายปัสสาวะลงในที่นั้น ๆ ในอาราม อารามสกปรก ... ตรัสว่า

๒๘๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ถ่ายปัสสาวะในที่ควรส่วนข้างหนึ่ง.

๒๘๔. ... ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตหม้อปัสสาวะ.

๒๘๕. ... ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตเขียงรองเท้าถ่ายปัสสาวะ.

เขียงรองเท้าถ่ายปัสสาวะเปิดเผย ภิกษุทั้งหลายละอายที่จะถ่ายปัสสาวะ ...

๒๘๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ล้อมเครื่องล้อม ๓ ชนิด คือ เครื่องล้อมอิฐ เครื่องล้อมหิน ฝาไม้.

หม้อปัสสาวะไม่มีฝาปิด มีกลิ่นเหม็น ...

๒๘๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตฝาปิด.

ทรงอนุญาตหลุมถ่ายอุจจาระ

[๑๙๐]

สมัยนั้น ภิกษุทั้งหลายถ่ายอุจจาระลงในที่นั้น ๆ ในอาราม อารามสกปรก ... ตรัสว่า

๒๘๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ถ่ายอุจจาระในที่ควรส่วนข้างหนึ่ง.

อารามมีกลิ่นเหม็น ... ตรัสว่า

๒๘๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตหลุมถ่ายอุจจาระ.

ขอบปากหลุมพัง ... ตรัสว่า

๒๙๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ก่อกรู ๓ อย่าง คือ ก่อด้วยอิฐ ก่อด้วยศิลา ก่อด้วยไม้.

หลุมอุจจาระมีพื้นตื้นน้ำท่วมได้ ... ตรัสว่า

๒๙๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ถมพื้นให้สูง.

ดินที่ถมพื้นพัง ... ตรัสว่า

๒๙๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ก่อกรู ๓ อย่าง คือ ก่อด้วยอิฐ ก่อด้วยศิลา ก่อด้วยไม้.

ภิกษุทั้งหลายขึ้นลงลำบาก ... ตรัสว่า

๒๙๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตบันได ๓ อย่าง คือ บันไดอิฐ บันไดหิน บันไดไม้.

ภิกษุทั้งหลาย ชี้นลงพลัดตกลงมา ... ตรัสว่า

๒๙๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตราวสำหรับยึด.

ภิกษุทั้งหลายนั่งถ่ายอุจจาระที่ริมหลุมพลัดตกลงไป ... ตรัสว่า

๒๙๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ลาดพื้นแล้วเจาะช่องถ่าย
อุจจาระตรงกลาง.

ภิกษุทั้งหลายนั่งถ่ายอุจจาระลำบาก ... ตรัสว่า

๒๙๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตเขียงรองเท้าถ่ายอุจจาระ.

ภิกษุทั้งหลายถ่ายปัสสาวะออกไปข้างนอก ... ตรัสว่า

๒๙๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตวางรองปัสสาวะ.

ไม้ชำระไม่มี ... ตรัสว่า

๒๙๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตไม้ชำระ.

ตะกร้ารองรับไม้ชำระ ไม่มี ... ตรัสว่า

๒๙๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตตะกร้ารองรับไม้ชำระ.

หลุมอุจจาระ ไม่ได้ปิดมิดลิ้นเหม็น ... ตรัสว่า

๓๐๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตฝาปิด.

ทรงอนุญาตวัจจุกฎี

[๑๙๑]

สมัยนั้น ภิกษุทั้งหลายถ่ายอุจจาระในที่แจ้ง ลำบากด้วยร้อนบ้าง หนาวบ้าง ... ตรัสว่า

๓๐๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตวัจจุกฎี.

วัจจุกฎีไม่มีบานประตู ... ตรัสว่า

๓๐๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตบานประตู กรอบเข็ดหน้า ครกรับ
เดือยบานประตู ห่วงข้างบน สายยู ไม้หัวลิง กลอน ลิ่ม ช่องดาล
ช่องเชือกชัก เชือกชัก.

ผงหญ้าที่มุงวัจจุกฎีตกลงเกลื่อน ... ตรัสว่า

๓๐๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้รื้อลงฉาบดินทั้งข้างบนข้างล่าง
ทำให้มีสีขาว สีดำ สีเหลือง จำหลักเป็นพวงดอกไม้ เครือไม้
พินมังกกร ดอกจอกห้ากลีบ ราวจิวร สายระเดียจิวร.

[๑๙๒]

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งชราทุพพลภาพ ถ่ายอุจจาระแล้วลุกขึ้นล้มลง ... ตรัสว่า

๓๐๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตเชือกห้อยสำหรับเหนี่ยว.

[๑๙๓]

สมัยนั้น วัจจกฏิไม่ได้ล้อม ... ตรัสว่า

๓๐๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ล้อมเครื่องล้อม ๓ อย่าง คือ อิฐ ศิลา ไม้.

[๑๙๔]

ชุ่มประตูไม่มี ... ตรัสว่า

๓๐๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตชุ่มประตู.

ชุ่มประตูมีพื้นต่ำ ... ตรัสว่า

๓๐๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตถมพื้นให้สูง.

ดินที่ถมพัง ... ตรัสว่า

๓๐๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ก่อกรู ๓ อย่าง คือ ก่อด้วยอิฐ ก่อด้วยศิลา ก่อด้วยไม้.

ภิกษุทั้งหลาย ขึ้นลงลำบาก ... ตรัสว่า

๓๐๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตบันได ๓ อย่าง คือ บันไดอิฐ บันไดหิน บันไดไม้.

ภิกษุทั้งหลาย ขึ้นลงพลัดตกลงมา ... ตรัสว่า

๓๑๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตราวสำหรับยึด.

บานชุ่มประตูไม่มี ... ตรัสว่า

๓๑๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตชุ่มประตู กรอบเข็ดหน้า ครอบวง เตี้ยประตู ห่วงข้างบน สายยู ไม้หัวลิง กลอน ลิ่ม ช่องดาล ช่อง เชือกชัก เชือกชัก.

ผงหญ้าที่มุงบนชุ่มประตูหล่นเกลื่อน ... ตรัสว่า

๓๑๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้รื้อลง ฉาบด้วยดินทั้งข้างบน ข้างล่าง ทำให้มีสีขาว สีดำ สีเหลือง จำหลักเป็นพวงดอกไม้ เครือไม้ ฟันมังกร ดอกจอกหักลิบ.

บริเวณอื่น ... ตรัสว่า

๓๑๓. คุณกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้โรยกรวดแร่.

กรวดแร่ไม่เต็ม ... ตรัสว่า

๓๑๔. คุณกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้วางศิลาเรียบ.

น้ำขัง ... ตรัสว่า

๓๑๕. คุณกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตที่อธิบายน้ำ.

หม้ออุจจาระไม่มี ... ตรัสว่า

๓๑๖. คุณกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตหม้ออุจจาระ.

กระบอกตักน้ำชำระอุจจาระไม่มี ... ตรัสว่า

๓๑๗. คุณกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตกระบอกตักน้ำชำระอุจจาระ.

ภิกษุทั้งหลายนั่งถ่ายลำบาก ... ตรัสว่า

๓๑๘. คุณกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตเขียงไม้สำหรับนั่งถ่าย.

เขียงไม้สำหรับนั่งถ่ายอยู่เปิดเผย ภิกษุทั้งหลายละอายที่จะถ่าย ... ตรัสว่า

๓๑๙. คุณกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ล้อมเครื่องล้อม ๓ ชนิด คือ
อิฐ ศิลา ไม้.

หม้ออุจจาระไม่ได้ปิด ผงหญ้าและขี้ฝุ่นตกลง ... ตรัสว่า

๓๒๐. คุณกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตฝาปิด.

ประพทติอนาจารต่างๆ

[๑๙๕]

สมัยนั้น พระฉัพพัคคีย์ประพทติอนาจารเห็นปานดังนี้ คือ ปลุกต้นไม้ดอกเอง บ้าง ไซ้ให้ผู้อื่นปลุกบ้าง รดน้ำเองบ้าง ไซ้ให้ผู้อื่นรดบ้าง เก็บดอกไม้เองบ้าง ไซ้ให้ผู้อื่นเก็บบ้าง ร้อยกรองดอกไม้เองบ้าง ไซ้ให้ผู้อื่นร้อยกรองบ้าง ทำมาลัยต่อกันเองบ้าง ไซ้ให้ผู้อื่นทำบ้าง ทำมาลัยเรียงกันเองบ้าง ไซ้ให้ผู้อื่นทำบ้าง ทำดอกไม้ช่อเองบ้าง ไซ้ให้ผู้อื่นทำบ้าง ทำดอกไม้พุ่มเองบ้าง ไซ้ให้ผู้อื่นทำบ้าง ทำดอกไม้เทริดเองบ้าง ไซ้ให้ผู้อื่นทำบ้าง ทำดอกไม้พวงเองบ้าง ไซ้ให้ผู้อื่นทำบ้าง ทำดอกไม้ตาข่ายประดับเองบ้าง ไซ้ให้ผู้อื่นทำบ้าง ภิกษุพวกนั้นนำไปเองบ้าง ไซ้ให้ผู้อื่นนำไปบ้าง ซึ่งมาลัยต่อกัน นำไปเองบ้าง ไซ้ให้ผู้อื่นนำไปบ้าง ซึ่งมาลัยเรียงกัน นำไปเองบ้าง ไซ้ให้ผู้อื่นนำไปบ้าง ซึ่งดอกไม้ช่อ นำไปเองบ้าง ไซ้ให้ผู้อื่นนำไปบ้าง ซึ่งดอกไม้พุ่ม นำไปเองบ้าง ไซ้ให้ผู้อื่นนำไปบ้าง ซึ่งดอกไม้เทริด นำไปเองบ้าง ไซ้ให้

ผู้อื่นนำไปบ้าง ซึ่งดอกไม้พวง นำไปเองบ้าง ให้อื่นนำไปบ้าง ซึ่งดอกไม้ตาข่าย
ประดับอก เพื่อกุลสตรี เพื่อกุลธิดา เพื่อกุมารีแห่งสกุล เพื่อบุรุษแห่งสกุล เพื่อกุลทาสี

ภิกษุพวกนั้นฉันอาหารในภาชนะเดียวกันบ้าง ดื่มน้ำในขันเดียวกันบ้าง นั่งบน
อาสนะเดียวกันบ้าง นอนบนเตียงเดียวกันบ้าง นอนร่วมเครื่องลาดเดียวกันบ้าง
นอนคลุมผ้าห่มผืนเดียวกันบ้าง นอนร่วมเครื่องลาดและคลุมผ้าห่มร่วมกันบ้าง กับ
กุลสตรี กุลธิดา กุมารีแห่งสกุล บุรุษแห่งสกุล กุลทาสี

ฉันอาหารในเวลาวิกาลบ้าง ดื่มน้ำเมาบ้าง ทัดทรงดอกไม้ของหอมและเครื่อง
ลูบไล้บ้าง ฟ้อนรำ บ้าง ขับร้องบ้าง ประค่อมบ้าง เดินรำบ้าง ฟ้อนรำกับหญิงฟ้อนรำ
บ้าง ขับร้องกับหญิงฟ้อนรำบ้าง ประค่อมกับหญิง ฟ้อนรำบ้าง เดินรำกับหญิงฟ้อนรำ
บ้าง ... ฟ้อนรำกับหญิงเดินรำบ้าง ขับร้องกับหญิงเดินรำบ้าง ประค่อมกับหญิง
เดินรำบ้าง เดินรำกับหญิงเดินรำบ้าง เล่นหมากรุกแถวละแปดตาบ้าง เล่นหมากรุก
แถวละสิบตาบ้าง เล่นหมากเก็บบ้าง เล่นชิงนางบ้าง เล่นหมากไหวบ้าง เล่นโยน
ห่วงบ้าง เล่นไม้หึ่งบ้าง เล่นฟาดให้เป็นรูปต่างๆ บ้าง เล่นตะกาบ้าง เล่นเป่าใบไม้
บ้าง เล่นไถน้อยๆ บ้าง เล่นหกคะเมนบ้าง เล่นไม้กั้งหันบ้าง เล่นดวงทรายด้วยใบไม้
บ้าง เล่นรถน้อยๆ บ้าง เล่นรถน้อยบ้าง เล่นเขียนทายบ้าง เล่นทายใจบ้าง เล่น
เสียนคนพิการบ้าง หัดขี่ช้างบ้าง หัดขี่ม้าบ้าง หัดขี่รถบ้าง หัดยิงธนูบ้าง หัดเพลง
อาวุธบ้าง วิ่งผลัดช้างบ้าง วิ่งผลัดม้าบ้าง วิ่งผลัดรถบ้าง วิ่งขับกันบ้าง วิ่งเปี้ยวกัน
บ้าง ผิวปากบ้าง ปรบมือบ้าง ปล้ำกันบ้าง ชกมวย กันบ้าง

ปลูลาดผ้าสังฆาฏิ ณ กลางสถานที่เดินรำ แล้วพุดกับหญิงฟ้อนรำอย่างนี้ว่า
น้องหญิง เธอจงฟ้อนรำ ณ ที่นี้ ดังนี้บ้าง ให้การคำนับบ้าง ประพฤติอนาจารมีอย่าง
ต่างๆ บ้าง ... ตรัสว่า

๓๒๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงประพฤตินาจารมีอย่างต่างๆ รูปใด
ประพฤติ พึงปรับอาบัติตามธรรม.

ทรงอนุญาตเครื่องโลหะ เป็นต้น

[๑๙๖]

- ๓๒๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตเครื่องโลหะทุกชนิด เว้นเครื่องประหาร.
- ๓๒๓. อนุญาตเครื่องมือทุกชนิด เว้นเก้าอี้อนนมีแคร์ บัลลังก์ บาตรไม้
และเชิงไม้.
- ๓๒๔. อนุญาตเครื่องดินทุกชนิด เว้น เครื่องเซ็ดเท้าและภูมิจึงที่ทำด้วยดินเผา.

ขุททกวัตตฤกษ์นธกะ จบ

ขั้นที่ ๒ : เสนาสนะชั้นถะ

ราชคหเศรษฐฐิติถวายวิหาร

[๑๙๙]

สมัยนั้น ราชคหเศรษฐฐิติได้ไปสวนแต่เช้าตรู่ ได้แลเห็นภิกษุเหล่านั้นเดินออกจากที่อยู่นั้น ๆ คือ ป่า โคนไม้ ภูเขา ซอกเขา ถ้าเขา ป่าช้า ป่าชุก ที่แจ้ง ลอมฟาง แต่เช้าตรู่ มีอาการเดินไปข้างหน้า ถอยกลับ แลเหลียว คู้แขน เหยียดแขน หน้าเลื่อมใส มีจักษุทอดลง สมบูรณ์ด้วยอิริยาบถ

ครั้นแล้วก็มีจิตเลื่อมใส จึงเข้าไปหาภิกษุเหล่านั้น เรียนถามว่า ท่านเจ้าข้า หากข้าพเจ้าสร้างวิหารถวาย พระคุณเจ้าจะอยู่ในวิหารของข้าพเจ้าหรือไม่

ภิกษุเหล่านั้นตอบว่า ดูกรคหบดี พระผู้มีพระภาคยังมีได้ทรงอนุญาตวิหาร

เศรษฐฐิติกล่าวว่า ท่านเจ้าข้า ถ้าเช่นนั้น พระคุณเจ้าจงทูลถามพระผู้มีพระภาค แล้วแจ้งแก่ข้าพเจ้า

ภิกษุเหล่านั้นรับคำของราชคหเศรษฐฐิติ แล้วเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาค ถวายบังคม นั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง แล้วทูลถามว่า พระพุทธเจ้าข้า ราชคหเศรษฐฐิติประสงค์จะสร้างวิหารถวาย ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายจะพึงปฏิบัติอย่างไร พระพุทธเจ้าข้า.

ทรงอนุญาตเสนาสนะ ๕ ชนิด

[๒๐๐]

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคทรงทำธรรมิกถา ในเพราะเหตุเป็น คำมูลนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

๓๒๕. ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตเสนาสนะ ๕ ชนิด คือ วิหาร ๑ เรือนมุงแถบเดียว ๑ เรือนชั้น ๑ เรือนโล้น ๑ ถ้ำ ๑.

ทรงอนุญาตบานประตู

[๒๐๑]

ชาวบ้านได้ทราบข่าวว่า พระผู้มีพระภาคทรงอนุญาตวิหารแล้ว จึงช่วยกันสร้างวิหารถวายโดยเคารพ วิหารเหล่านั้นยังไม่มีบานประตู งู แมลงป่องและตะขาบเข้าอาศัย ... ตรัสว่า

๓๒๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตบานประตู.

ภิกษุทั้งหลายเจาะช่องฝา ผูกบานประตูด้วยเถววัลย์บ้าง เชือกบ้าง หนูละและปลวกกัด
เชือกที่ผูกไว้ถูกกัดขาด บานประตูล้มลงมา ... ตรัสว่า

๓๒๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตกรอบเช็ดหน้า ครกรับเดือยประตู
หุ้งข้างบน.

บานประตูปิดไม่สนิท ... ตรัสว่า

๓๒๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาต ช่องเชือกชักเชือกสำหรับชัก.

บานประตูปิดไม่อยู่ ... ตรัสว่า

๓๒๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตสายยู ไม้หัวลิง ลืม กลอน.

ทรงอนุญาตลูกดาด

[๒๐๕]

สมัยนั้น ภิกษุทั้งหลายไม่สามารถปิดบานประตูได้ ... ตรัสว่า

๓๓๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตช่องลูกดาด ลูกดาดมี ๓ ชนิด
คือ ลูกดาดโลหะ ๑ ลูกดาดไม้ ๑ ลูกดาดเขา ๑.

ภิกษุทั้งหลายไขลูกดาดเข้าไป วิหารยังคู้มไม่ได้ ... ตรัสว่า

๓๓๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตลิ้มยนต์.

[๒๐๖]

สมัยนั้น วิหารมุงด้วยหญ้า ถึงฤดูหนาวก็หนาว ถึงฤดูร้อนก็ร้อน ... ตรัสว่า

๓๓๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้รื้อลงแล้วฉาบด้วยดินทั้ง
ข้างนอกข้างใน.

ทรงอนุญาตบานหน้าต่าง

[๒๐๗]

สมัยนั้น วิหารยังไม่มีหน้าต่าง ไม่เป็นประโยชน์แก่นัยนตา ออกลิ้นเหม็นไว้ ... ตรัสว่า

๓๓๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตหน้าต่าง ๓ ชนิด คือ หน้าต่าง
มีซุกชี ๑ หน้าต่างมีข่าย ๑ หน้าต่างมีซีกวง ๑.

ที่ชอกหน้าต่าง กระแตและค่างควาเข้าไปได้ ... ตรัสว่า

๓๓๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตผ้าผืนเล็กสำหรับหน้าต่าง.

ที่ริมผ้าผืนเล็ก กระแตและค่างควายังเข้าไปได้ ... ตรัสว่า

๓๓๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตบานหน้าต่าง มู่ลี่หน้าต่าง.

ทรงอนุญาตเครื่องลาด

[๒๐๘]

สมัยนั้น ภิกษุทั้งหลายนอนบนพื้นดิน เนื้อตัวและจีวรเปดเปื้อนด้วยฝุ่น ... ตรัสว่า

๓๓๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ลาดด้วยหญ้า.

หญ้าที่ลาดถูกหนูบ้าง ปลวกบ้างกัด ... ตรัสว่า

๓๓๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตแผ่นกระดานคล้ายตั้ง.

เหมือนนอนบนแผ่นกระดานคล้ายตั้ง เนื้อตัวไม่สบาย ... ตรัสว่า

๓๓๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตเตียงถักหรือสาน.

ทรงอนุญาตเตียงและตั้งชนิดต่าง ๆ

[๒๐๙]

สมัยนั้น เติงมีแม่แคว่สอดเข้าในเท้า ซึ่งทอดทิ้งอยู่ในป่าช้า บังเกิดแก่งสงฆ์ ... ตรัสว่า

๓๓๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตเตียงมีแม่แคว่สอดเข้าในเท้า.

ตั้งมีแม่แคว่สอดเข้าในเท้า บังเกิดแล้ว ... ตรัสว่า

๓๔๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตตั้งมีแม่แคว่สอดเข้าในเท้า.

[๒๑๐]

สมัยนั้น เติงมีแม่แคว่ติดกับเท้า ซึ่งทอดทิ้งอยู่ในป่าช้า ... ตรัสว่า

๓๔๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตเตียงมีแม่แคว่ติดกับเท้า.

ตั้งมีแม่แคว่ติดกับเท้าบังเกิดแล้ว ... ตรัสว่า

๓๔๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตตั้งมีแม่แคว่ติดกับเท้า.

[๒๑๑]

สมัยนั้น เตียมมีเท้าด้งกำมปู ซึ่งทอดทิ้งอยู่ในป่าช้า ... ตรัสว่า

๓๔๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตเตียมมีเท้าด้งกำมปู.

ตั้งมีเท้าด้งกำมปูบังเกิดแล้ว ... ตรัสว่า

๓๔๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตตั้งมีเท้าด้งกำมปู.

[๒๑๒]

สมัยนั้น เตียมมีเท้าจคแม่แคว่ ซึ่งทอดทิ้งอยู่ในป่าช้า ... ตรัสว่า

๓๔๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตเตียมมีเท้าจคแม่แคว่.

ตั้งมีเท้าจคแม่แคว่บังเกิดแล้ว ... ตรัสว่า

๓๔๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตตั้งมีเท้าจคแม่แคว่.

ทรงอนุญาตม้าชนิดต่าง ๆ

[๒๑๓]

สมัยนั้น ม้าสี่เหลี่ยมบังเกิดแก่สงฆ์ ... ตรัสว่า

๓๔๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตม้าสี่เหลี่ยม.

๓๔๘. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตม้าสี่เหลี่ยมชนิดสูง.

๓๔๙. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตม้าสี่เหลี่ยมมีพนักสามด้าน.

๓๕๐. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตม้าสี่เหลี่ยมมีพนักสามด้านชนิดสูง.

๓๕๑. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตตั้งหวาย.

๓๕๒. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตตั้งหุ้มด้วยผ้า.

๓๕๓. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตตั้งขาทราย.

๓๕๔. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตตั้งกำมมะขามป้อม.

๓๕๕. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตแผ่นกระดาน.

๓๕๖. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตแก้ผ้า.

๓๕๗. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตตั้งฟาง.

ทรงห้ามนอนบนเตียงสูง

[๒๑๔]

๓๕๘. ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงนอนบนเตียงสูง รูปใดนอน
ต้องอาบัติทุกกฏ.

ทรงอนุญาตเขียงรองเท้าเตียง

[๒๑๕]

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งนอนบนเตียงต่ำ ถูกงูกัด ... ตรัสว่า

๓๕๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตเขียงรองเท้าเตียง.

[๒๑๖]

๓๖๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงใช้เขียงรองเท้าเตียงสูง รูปใดใช้
ต้องอาบัติทุกกฏ.

๓๖๑. ดูกรภิกษุทั้งหลายเราอนุญาตเขียงรองเท้าเตียงสูง ๘ นิ้ว เป็นอย่างยิ่ง.

ทรงอนุญาตด้าย

[๒๑๗]

สมัยนั้น ด้ายบังเกิดแก่สงฆ์ ... ตรัสว่า

๓๖๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตด้ายไว้ถักเตียง.

ตัวเตียงกินด้ายมาก ... ตรัสว่า

๓๖๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้เจาะตัวเตียงแล้วถักเป็นตาหมากรุก.

๓๖๔. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ทำเป็นผ้ารองพื้น.

๓๖๕. ...ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้สานอกทำเป็นหมอน นุ่นมี
๓ ชนิด คือ นุ่นต้นไม้ ๑ นุ่นเถาวัลย์ ๑ นุ่นหญ้า ๑.

ทรงอนุญาตหมอน

[๒๑๘]

๓๖๖. ดุกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงใช้หมอนยาวกึ่งกาย รูปได้ใช้
ต้องอาบัติทุกกฏ.
๓๖๗. เราอนุญาต ให้ทำหมอนพอดีกับศีรษะ.

ทรงอนุญาตฟูก ๕ ชนิด

[๒๑๙]

๓๖๘. ดุกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตฟูก ๕ ชนิด คือ ฟูกขนสัตว์ ฟูกผ้า
ฟูกเปลือกไม้ ฟูกหญ้า ฟูกใบไม้.
- [๒๒๐]
- สมัยนั้น ผ้าอันเป็นบริวารของเสนาสนะบังเกิดแก่สงฆ์ ... ตรัสว่า
๓๖๙. ดุกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้หุ้มฟูก.

ทรงอนุญาตเตียงหุ้มฟูก

[๒๒๑]

- สมัยนั้น ภิกษุทั้งหลายปูฟูกเตียงลงบนตั่ง ปูฟูกตั่งลงบนเตียง ฟูกทั้งหลาย
ขาดทำลาย ... ตรัสว่า
๓๗๐. ดุกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตเตียงหุ้มฟูก ตั่งหุ้มฟูก.
ภิกษุทั้งหลายปูลงไปไม่ได้ ใช้ฝารองล่าง ฟูกย่อยลงข้างล่าง ... ตรัสว่า
๓๗๑. ดุกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ใช้ ฝารองปูแล้วหุ้มฟูก.
ใจรักเล็กผ้าหุ้มไป ... ตรัสว่า
๓๗๒. ดุกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้จัดไว้.
ใจรักยังลักไป ... ตรัสว่า
๓๗๓. ดุกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ทำรอยไว้.

ถึงอย่างนั้นก็ยังลักไป ... ตรัสว่า

๓๗๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้พิมพ์รอยนิ้วมือไว้.

[๒๒๒]

๓๗๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตสีขาว สีดำ ทำปริกรรมด้วยสีเหลือง
ในวิหาร.

[๒๒๓]

สมัยนั้น ฝ่าหยาบ สีขาวไม่จับ ... ตรัสว่า

๓๗๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ใช้ดินปนแกลบ แล้วกวาดด้วย
เกรียง สีขาวจะได้จับ.

สีขาวยังไม่ติด ... ตรัสว่า

๓๗๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ใช้ดินละเอียด แล้วกวาดด้วย
เกรียงให้สีขาวจับ.

สีขาวยังไม่จับ ... ตรัสว่า

๓๗๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ใช้ยางไม้ แป้งเปียก.

ทรงอนุญาตดินปนแกลบ

[๒๒๔]

สมัยนั้น ฝ่าหยาบสีเหลืองไม่จับ ... ตรัสว่า

๓๗๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ใช้ดินปนแกลบ แล้วกวาดด้วย
เกรียงให้สีเหลืองจับ.

สีเหลืองไม่ติด ... ตรัสว่า

๓๘๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ใช้ดินปนรำ แล้วกวาดด้วยเกรียง
ให้สีเหลืองจับ.

สีเหลืองก็ยังไม่ติด ... ตรัสว่า

๓๘๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ใช้แป้งเมล็ดพรรณผักกาด ขี้ผึ้งเหลว.

ครั้นหนาเกินไป ... ตรัสว่า

๓๘๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้เด็ดออกด้วยท่อนผ้า.

[๒๒๕]

สมัยนั้น พื้นดินหยาบไป สีด้าไม่จับ ... ตรัสว่า

๓๘๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ใช้ดินปนแกลบ แล้วกวาดด้วย
เกรียง สีด้าจะได้จับ

สีด้าก็ยังไม่จับ ... ตรัสว่า

๓๘๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ใช้ขางไม้ น้ำฟาด.

ทรงอนุญาตภาพดอกไม้เป็นต้น

[๒๒๖]

สมัยนั้น พระฉัพพัคคีย์ให้ช่างเขียนภาพสตรีบุรุษไว้ในวิหาร ... ตรัสว่า

๓๘๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงให้เขียนภาพสตรีบุรุษ รูปใดให้เขียน
ต้องอาบัติทุกกฏ.

๓๘๖. เราอนุญาตภาพดอกไม้ ภาพเครื่องเถา ฟันมังกร ดอกจอกห้ากลีบ.

เรื่องวิหารมีพื้นที่ต่ำ

[๒๒๗]

สมัยนั้น วิหารมีพื้นที่ต่ำ น้ำท่วมได้ ... ตรัสว่า

๓๘๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ถมพื้นที่ให้สูง.

ดินที่ถมพัง ... ตรัสว่า

๓๘๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตก่อกรู ๓ อย่าง คือ ก่อด้วยอิฐ ศิลา ไม้.

ภิกษุทั้งหลายขึ้นลงลำบาก ... ตรัสว่า

๓๘๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตบันได ๓ อย่าง คือ บันไดอิฐ ศิลา ไม้.

ภิกษุทั้งหลายขึ้นลงพลัดตก... ตรัสว่า

๓๙๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตราวสำหรับยึด.

เรื่องวิหารมีพื้นโล่งโถง

[๒๒๘]

สมัยนั้น วิหารมีพื้นโล่งโถง ภิกษุทั้งหลายละอายุที่จะนอน ... ตรัสว่า

๓๙๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตผ้าม่าน.

ภิกษุทั้งหลายเลิกผ้าม่านมองดูกัน ... ตรัสว่า

๓๙๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตฝากิ่งหนึ่ง.

คนมองดูข้างบนจากฝากิ่งหนึ่งได้ ... ตรัสว่า

๓๙๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตห้อง ๓ ชนิด คือ ห้องสี่เหลี่ยมจัตุรัส ๑ ห้องยาว ๑ ห้องคล้ายตึกโถง ๑.

ทรงอนุญาตทำห้องในวิหารเล็ก

[๒๒๙]

สมัยนั้น วิหารเล็ก ภิกษุทั้งหลายกันห้องไว้ตรงกลาง อุบัติไม่มี ... ตรัสว่า

๓๙๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ทำห้องไว้ส่วนข้างหนึ่งในวิหารเล็ก แต่ในวิหารใหญ่ ทำไว้ตรงกลางได้.

[๒๓๐]

สมัยนั้น เชิงฝาวิหารเก่า ... ตรัสว่า

๓๙๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตกรอบเชิงฝา.

ฝาวิหารถูกฝนสาด ... ตรัสว่า

๓๙๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตแผงกันสาด ดินปนเข้ากับขี้วัว.

[๒๓๑]

สมัยนั้น งูตกจากหลังคามงูหญ้าถูกคอกบิภษุรูปหนึ่ง เธอกลัว ร้องไวยวาย ... ตรัสว่า
๓๙๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตเพดาน.

ทรงอนุญาตไม้สำหรับแขวน

[๒๓๒]

สมัยนั้น ภิกษุทั้งหลายแขวนถุงไว้ที่เท้าเตียงบ้าง ที่เท้าตั้งบ้าง หนูและปลวกกัดกิน ... ตรัสว่า

๓๙๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตไม้เดือยติดฝา ไม้ฉากทนต์.

ทรงอนุญาตราวไม้เก็บจีวร

[๒๓๓]

สมัยนั้น ภิกษุทั้งหลายเก็บจีวรไว้บนเตียงบ้าง บนตั้งบ้าง จีวรขาด ... ตรัสว่า

๓๙๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตราวจีวร สายระเดียง ในวิหาร.

[๒๓๔]

สมัยนั้น วิหารยังไม่มียะเบียง หาที่พักอาศัยมิได้ ... ตรัสว่า

๔๐๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตระเบียง เฉลียงลับแล หน้ามุข มีหลังคา.

ระเบียงโล่งโถง ภิกษุทั้งหลายละอายที่จะนอน ... ตรัสว่า

๔๐๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตกันสาดเลื่อนฝาค้า.

ทรงอนุญาตหอนั้น

[๒๓๕]

สมัยนั้น ภิกษุทั้งหลายฉันอาหารในที่แจ้ง ลำบากด้วยหนาวบ้าง ร้อนบ้าง ... ตรัสว่า

๔๐๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตหอนั้น.

หอนั้นมีพื้นที่ต่ำ น้ำท่วมได้ ... ตรัสว่า

๔๐๓. ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตหอนั้นให้ถมพื้นที่ให้สูง.

ดินที่ถมพัง ... ตรัสว่า

๔๐๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ก่อกรุดินที่ถม ๓ ชนิด คือ อีฐู ศีลา ไม้.

ภิกษุทั้งหลายขึ้นลงลำบาก ... ตรัสว่า

๔๐๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตบันได ๓ ชนิด คือ บันไดอีฐู ศีลา ไม้.

ภิกษุทั้งหลายขึ้นลงพลัดตก ... ตรัสว่า

๔๐๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตราวสำหรับยึด.

พวงห้อยที่มุงหอดชั้นตกลงเคลื่อน ... ตรัสว่า

๔๐๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้รื้อลงแล้วฉาบโบกดินทั้งข้างบน
ข้างล่างให้มีสีขาว สีดำ สีเหลือง มีลวดลายดอกไม้ เครื่องเถา
พินมั่งกร ดอกจอกห้ากลีบ ราวจิวร สายระเดียง.

[๒๓๖]

สมัยนั้น ภิกษุทั้งหลายบุจิวรลงบนพื้นดินกลางแจ้ง จิวรเปื้อนฝุ่น ... ตรัสว่า

๔๐๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตราวจิวร สายระเดียง.

ไว้กลางแจ้ง ... น้ำฉันทกแดดเผา ... ตรัสว่า

๔๐๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตโรงน้ำฉันท ประรำน้ำฉันท.

โรงน้ำฉันทมีพื้นต่ำ น้ำท่วมได้ ... ตรัสว่า

๔๑๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ถม พื้นให้สูง.

ดินที่ถมพัง ... ตรัสว่า

๔๑๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ก่อกรู ๓ ชนิด คือ ก่อด้วยอีฐู
ก่อด้วยศิลา กรูด้วยไม้.

ภิกษุทั้งหลายขึ้นลงลำบาก ... ตรัสว่า

๔๑๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตบันได ๓ ชนิด คือ บันไดอีฐู ศีลา ไม้.

ภิกษุทั้งหลายขึ้นลงพลัดตก ... ตรัสว่า

๔๑๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตราวสำหรับยึด.

ผงหญ้าที่มุ่งโรงน้ำฉันทกเกลื่อน ... ตรัสว่า

๔๑๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้รื้อลง ฉาบด้วยดินทั้งข้างบน
ข้างล่างให้มีสีขาว สีดำ สีเหลือง มีลายดอกไม้ เครือเถา ฟันมังกร
ดอกจอกหักกลีบ ราวจีวร สายระเดียง.

ภาชนะตักน้ำฉันทยังไม่มี ... ตรัสว่า

๔๑๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตสังข์ตักน้ำดื่ม ชันตักน้ำดื่ม.

[๒๓๗]

สมัยนั้น วิหารยังไม่มีเครื่องล้อม ... ตรัสว่า

๔๑๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ล้อมด้วยเครื่องล้อม ๓ อย่าง
คือ อิฐ ศิลานไม้.

ชุ้มประตูยังไม่มี ... ตรัสว่า

๔๑๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตชุ้มประตู.

ชุ้มประตูมีพื้นต่ำไป น้ำท่วมได้ ... ตรัสว่า

๔๑๘. ดูกรภิกษุทั้งหลายเราอนุญาตให้ถมให้สูง.

ชุ้มประตูไม่มีบาน ... ตรัสว่า

๔๑๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตบานประตู กรอบเข็ดหน้า ครก
รองรับเดือยประตู ห่วงข้างบน สายยูไม้หัวลิง ลิ่ม กลอนช่องดาล
ช่องเชือกชัก เชือกชัก.

ผงหญ้าที่มุ่งชุ้มประตูตกลื่น ... ตรัสว่า

๔๒๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้รื้อลง ฉาบทั้งข้างบนข้างล่างให้มี
สีขาว สีดำ สีเหลือง มีลายดอกไม้ เครือเถา ฟันมังกร ดอกจอกหักกลีบ.

ทรงอนุญาตทอระบายน้ำ

[๒๓๘]

สมัยนั้น บริเวณเป็นตม ... ตรัสว่า

๔๒๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้โรยกรวดแร่.

กรวดแร่ไม่เต็ม ... ตรัสว่า

๔๒๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ปูศิลาเรียบ.

น้ำขัง ... ตรัสว่า

๔๒๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตต่อระบายน้ำ.

ทรงอนุญาตโรงไฟ

[๒๓๙]

สมัยนั้น ภิกษุทั้งหลายยกอกองไฟไว้ในที่นั้น ๆ ทั่วบริเวณ บริเวณสกปรก ... ตรัสว่า

๔๒๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ทำโรงไฟไว้ในที่ควรส่วนข้างหนึ่ง.

โรงไฟมีพื้นที่ต้ำน้ำท่วมได้ ... ตรัสว่า

๔๒๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ถมให้สูง.

ดินที่ถมทั้ง ... ตรัสว่า

๔๒๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ก่อกร ๓ ชนิด คือ อีสู ศิลา ไม้.

ภิกษุทั้งหลายขึ้นลงลำบาก ... ตรัสว่า

๔๒๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตบันได ๓ ชนิด คือ บันไดอีสู ศิลา ไม้.

ภิกษุทั้งหลายขึ้นลงพลัดตก ... ตรัสว่า

๔๒๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตราวสำหรับยึด.

โรงไฟไม่มีบานประตู ... ตรัสว่า

๔๒๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตบานประตู กรอบเข็ดหน้า ครกรับ
เดือยประตู ห่วงข้างบน สายยู ไม้หัวลิง ลิ่ม กลอนช่องดาล ช่อง
เชือกชัก เชือกชัก.

ผงหญ้าที่มุงโรงไฟหล่นเกลื่อน ... ตรัสว่า

๔๓๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้หรือลง ฉาบทั้งข้างบนทั้งข้างล่าง
ให้มีสีขาว สีดำ สีเหลือง มีลายดอกไม้ เครือเถา ฟันมังกร ดอกจอก
ห้ากลีบ ราวจิวร สายระเดียง.

ทรงอนุญาตรั้วล้อมอาราม

อารามไม่มีเครื่องล้อม แพะบ้าง ปศุสัตว์บ้าง เบียดเบียนสิ่งที่ปลูกไว้ ... ตรัสว่า

๔๓๑. ดูกรรณิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ล้อมรั้ว ๓ อย่าง คือ รั้วไม้ไผ่ รั้วหนาม คู.

ขุมประตู่ไม่มี แพะบ้าง ปศุสัตว์บ้าง ยังรบกวนสิ่งที่ปลูกไว้ตามเดิม ... ตรัสว่า

๔๓๒. ดูกรรณิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตขุมประตู่ เครื่องไม้คร่าว บานประตูคู่ เสากระเนียด กลอนเหล็ก.

ผงหญ้าที่มุงขุมหล่นเกลื่อน ... ตรัสว่า

๔๓๓. ดูกรรณิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้รื้อลง แล้วฉาบทั้งข้างบนข้างล่างให้มี สีขาว สีดำ สีเหลือง มีลายดอกไม้ เครือเถา ฟันมังกร ดอกจอกหักกลีบ.

อารามเป็นตม ... ตรัสว่า

๔๓๔. ดูกรรณิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้โรยหินแร่.

หินแร่ไม่พอ ... ตรัสว่า

๔๓๕. ดูกรรณิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ปูหินเรียบ.

น้ำขัง ... ตรัสว่า

๔๓๖. ดูกรรณิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตต่อระบายน้ำ.

[๒๔๐]

๔๓๗. ดูกรรณิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตเครื่องมุง ๕ ชนิด คือ กระเบื้อง ๑ หิน ๑ ปูนขาว ๑ หญ้า ๑ ใบไม้ ๑.

เรื่องช่างขุนเข็ญใจ

[๒๕๙]

ขณะนั้น ช่างขุนเข็ญใจคนหนึ่ง คิดว่าที่อันน้อยนี้จักไม่มีเหลือ โดยที่คนเหล่านี้ ตั้งใจช่วยกันทำการก่อสร้าง ไฉนเราพึงช่วยทำการก่อสร้างบ้าง จึงช่างขุนเข็ญใจนั้น ขยำโคลนก่ออิฐตั้งฝากำแพงขึ้นเอง เขาไม่เข้าใจก่อ ฝากำแพงคด ได้ฟังลง แม้ครั้ง

ที่สอง ... แม้ครั้งที่สาม ช่างขุนเชษฐาใจนั้นลงมือขยำโคลน ก่ออิฐตั้งกำแพงเอง เขาไม่เข้าใจก่อ ฝากำแพงคด ได้พังลง เขาจึงเพ่งโทษ ดิเตียน โพนทะนาว่า พระสมณะเชื้อสายพระศากยบุตรเหล่านี้ บอกสอนแต่เฉพาะพวกที่ถวายเป็นบิณฑบาตเสนาสนะ และภคัสถบริวารอันเป็นปัจจัยของภิกษุอาพาธ และอำนวยการก่อสร้างแก่เขาเหล่านั้น ส่วนเราเป็นคนเชษฐาใจ ไม่มีใครบอกสอนหรืออำนวยการ ก่อสร้างแก่เรา ... รับสั่งว่า

๔๓๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้อำนวยการก่อสร้าง.

๔๓๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้อำนวยการก่อสร้าง ต้องชวนขวายเป็นทำไฉนหนอ วิหารจึงจะสำเร็จได้เร็ว ต้องข้อมสิ่งทีหักพัง.

๔๔๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แล สงฆ์พึงให้ดังนี้.

พึงขอร้องภิกษุก่อน ครั้น แล้วภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติทุติยกรรมวาจา ว่าดังนี้

• กรรมวาจาให้นวกรรม

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงให้วิหารของคหบดีผู้มีชื่อนี้ เป็นนวกรรมของภิกษุมิชื่อนี้ **นี่เป็นญัตติ.**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สงฆ์ให้วิหารของคหบดี ผู้มีชื่อนี้ เป็นนวกรรมของภิกษุมิชื่อนี้ การให้วิหารของคหบดีผู้มีชื่อนี้ เป็นนวกรรมของภิกษุมิชื่อนี้ ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด.

วิหารของคหบดีผู้มีชื่อนี้ สงฆ์ให้เป็นนวกรรมของภิกษุมิชื่อนี้แล้ว ชอบแก่สงฆ์ เหตุนี้จึงนึ่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

ทรงอนุญาตการกราบไว้ตามลำดับ

[๒๖๐]

๔๔๑. ดุกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตการกราบไว้ การลูกรับ การทำ
อัญชลีกรรม การทำสามิจักรกรรม อาสนะที่เลิศ น้ำอันเลิศ บิณฑบาต
อันเลิศ ตามลำดับผู้แก้กว่า.
๔๔๒. อนึ่ง ภิกษุไม่ควรเกิดขึ้นเสนาสนะของสงฆ์ตามลำดับผู้แก้กว่า
รูปใดเกิดขึ้น ต้องอาบัติทุกกฏ.

บุคคลที่ไม่ควรไหว้ ๑๐ จำพวก

[๒๖๔]

๔๔๓. ดุกรภิกษุทั้งหลาย บุคคล ๑๐ จำพวกนี้ อันภิกษุไม่ควรไหว้ คือ
๑. อันภิกษุผู้อุปสมบทก่อนไม่ควรไหว้ภิกษุผู้อุปสมบทภายหลัง
 ๒. ไม่ควรไหว้อุปสัมบัน
 ๓. ไม่ควรไหว้ภิกษุนานาสังวาสผู้แก้กว่า แต่ไม่ใช่ธรรมวาที
 ๔. ไม่ควรไหว้มาตุคาม
 ๕. ไม่ควรไหว้บัณฑิต
 ๖. ไม่ควรไหว้ภิกษุผู้อยู่ปริวาส
 ๗. ไม่ควรไหว้ ภิกษุผู้ควรชักเข้าหาอาบัติเดิม
 ๘. ไม่ควรไหว้ภิกษุผู้ควรมานัต
 ๙. ไม่ควรไหว้ภิกษุผู้ประพจน์มานัต
 ๑๐. ไม่ควรไหว้ภิกษุผู้ควรอัพมาน
- บุคคล ๑๐ จำพวก นี้แล อันภิกษุไม่ควรไหว้.

บุคคลที่ควรไหว้ ๓ จำพวก

๔๔๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย บุคคล ๓ จำพวกนี้ ภิกษุควรไหว้ คือ

๑. ภิกษุผู้อุปสมบทภายหลัง ควรไหว้ภิกษุผู้อุปสมบทก่อน
 ๒. ควรไหว้ภิกษุนานาสังวาสผู้แก่กว่า แต่เป็นธรรมวาที
 ๓. ควรไหว้ตถาคตผู้อรหันต์ตรัสรู้เองโดยชอบในโลกร ทั้งเทวโลก มารโลก พรหมโลก ในหมู่สัตว์ พร้อมทั้งสมณพราหมณ์ เทวดาและมนุษย์
- บุคคล ๓ จำพวกนี้แล ภิกษุควรไหว้.

ทรงห้ามเกียดกันเสนาสนะของสงฆ์

[๒๖๕]

สมัยนั้น ชาวบ้านตกแต่งมณฑป จัดแจงเครื่องลาดแผ้วถางสถานที่ไว้เฉพาะสงฆ์ ภิกษุอันเตวาลิกของพระเจ้าพศคิยกกล่าววว่า พระผู้มีพระภาคทรงอนุญาตเสนาสนะตามลำดับผู้แก่กว่าเฉพาะของสงฆ์เท่านั้น ของเหล่านั้นเขาไม่ได้ทำเจาะจงไว้ จึงรีบไปก่อนภิกษุสงฆ์มีพระพุทธรูปเจ้าเป็นประมุข จอมณฑป จองเครื่องลาด จองสถานที่ไว้ว่า นี้สำหรับอุปัชฌาย์ของพวกเรา นี้สำหรับอาจารย์ของพวกเรา นี้สำหรับพวกเรา ครั้นท่านพระสารีบุตรไปลำหลัง ภิกษุสงฆ์มีพระพุทธรูปเจ้าเป็นประมุข เมื่อภิกษุเหล่านั้น จอมณฑป จองเครื่องลาด จองสถานที่หมดแล้ว หาที่ว่างไม่ได้ จึงนั่งอยู่ ณ โคนไม้แห่งหนึ่ง ... รับสั่งว่า

๔๔๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย แม้ของที่เขาทำเจาะจง ภิกษุก็ไม่พึงเกียดกันตามลำดับผู้แก่กว่า รูปใดเกียดกัน ต้องอาบัติทุกกฏ.

[๒๖๗]

สมัยนั้น ชาวบ้านตกแต่งที่นอนสูงที่นอนใหญ่ไว้ในโรงอาหาร ณ ละแวกบ้าน คือ เก้าอี้นอนเตียงใหญ่ ผ้าโกเชาว์ขนยาว เครื่องลาดที่ทำด้วยขนแกะ วิจิตรด้วยลวดลาย เครื่องลาดที่ทำด้วยขนแกะสีขาว เครื่องลาดที่มีต้นฐานเป็นช่อดอกไม้ เครื่องลาดที่ยัดนุ่น เครื่องลาดพรมขนแกะวิจิตรด้วยรูปสัตว์ร้าย มีสีหะและเสือบเป็นต้น เครื่องลาดขนแกะมีขนตั้ง เครื่องลาดขนแกะมีขนข้างเดียว เครื่องลาดทองและเงินแกมใหม่ เครื่องลาดไหมขลิบทองและเงิน เครื่องลาดขนแกะจุนางพื่อน ๑๖ คน เครื่องลาดหลังช้าง เครื่องลาดหลังม้า เครื่องลาดในรถ เครื่องลาดที่ทำด้วยหนังสัตว์ ชื่ออินชินะอันมีขนอ่อนนุ่ม เครื่องลาดอย่างดีทำด้วยหนังชะมด เครื่องลาดมีเพดาน เครื่องลาดมีหมอนข้าง ... ตรัสว่า

๔๔๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตเครื่องลาดที่เป็นคิหิวิกัฏ เว้นเครื่องลาด ๓ ชนิด คือ เก้าอี้นอน เตียงใหญ่ เครื่องลาดที่ยัดหนุนนอกนั้นนั่งทับได้ แต่จะนอนทับไม่ได้.

[๒๖๘]

สมัยนั้น ชาวบ้านตกแต่งเตียงบ้าง ตั่งบ้าง ที่ยัดหนุนไว้ในโรงอาหาร ณ ละแวกบ้าน ... ตรัสว่า

๔๔๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้นั่งทับเตียงตั้งที่เป็นคิหิวิกัฏได้ แต่จะนอนทับไม่ได้.

ทรงห้ามไม่ให้ภิกษุกำลังฉันค้างอยู่ลุกขึ้น

[๒๗๒]

๔๔๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึง ให้ภิกษุผู้นั่งในลำดับลุกขึ้นทั้งที่ยังฉันอาหารค้างอยู่ รูปใดให้ลุกขึ้น **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๔๔๙. ถ้าให้ลุกขึ้นยอมเป็นอันห้ามภักตร์ด้วยพึงกล่าวว่าท่านจงไปหาน้ำมา ถ้าได้ อย่างนี้นั้นเป็นการดี ถ้าไม่ได้ พึงกลืนเมล็ดข้าวให้เรียบร้อยแล้ว จึงให้อาสนะแก่ภิกษุผู้แก่กว่า.

๔๕๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง เรากล่าว มิได้หมายความว่า ภิกษุพึงหวงกันอาสนะแก่ภิกษุผู้แก่กว่าโดยปริยายไร ๆ รูปใดหวงกัน **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

ทรงห้ามไล่ภิกษุอาพาธให้ลุกขึ้น

[๒๗๓]

๔๕๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงไล่ภิกษุอาพาธให้ลุกขึ้น รูปใดไล่ให้ลุกขึ้น **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

[๒๗๔]

สมัยนั้น พระฉัพพัคคีย์พูดว่า พวกผมอาพาธ ลุกไม่ขึ้น แล้วยึดเอาที่นอนดี ๆ ไว้ ... ตรัสว่า

๔๕๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ที่นอนเหมาะสมแก่ภิกษุอาพาธ.

[๒๗๕]

สมัยนั้น พระฉัพพัคคีย์อาพาธเล็กน้อย ก็หวงกันเสนาสนะไว้ ... ตรัสว่า

๔๕๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุมีอาพาธเล็กน้อย ไม่พึงหวงกันเสนาสนะไว้
รูปใดหวงกัน ต้องอาบัติทุกกฏ.

ทรงอนุญาตภิกษุผู้ควรได้รับสมมติเป็นผู้ให้ถือเสนาสนะ

[๒๗๖]

๔๕๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงโกรธ ชัดเคื่อง จุดคร่าภิกษุทั้งหลาย
ออกจากวิหารของสงฆ์ รูปใดจุดคร่า พึงปรับตามธรรม.

๔๕๕. เราอนุญาตให้ ภิกษุถือเสนาสนะ.

ภิกษุผู้ควรได้รับสมมติเป็นผู้ให้ถือเสนาสนะ

[๒๗๗]

๔๕๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้สมมติภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕
เป็นผู้ให้ถือเสนาสนะ คือ

๑. ไม่ถึงความลำเอียงเพราะความชอบพอ
๒. ไม่ถึงความลำเอียงเพราะความเกลียดชัง
๓. ไม่ถึงความลำเอียงเพราะความมุงมาย
๔. ไม่ถึงความลำเอียงเพราะความกลัว และ
๕. รู้เสนาสนะที่ให้ถือแล้วและยังไม่ให้ถือ.

วิธีสมมติ

[๒๗๘]

๔๕๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลสงฆ์พึงสมมติอย่างนี้.

พึงขอร้องภิกษุก่อน ครั้นแล้ว ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศ
ให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติทุติยกรรมวาจา ว่าดังนี้

• กรรมวาจาสมมติ

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงสมมติภิกษุมีชื่อนี้เป็นผู้ให้ถือเสนาสนะ **นี่เป็นญัตติ**.

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สงฆ์สมมติภิกษุมีชื่อนี้ เป็นผู้ให้ถือเสนาสนะ การสมมติภิกษุมีชื่อนี้เป็นผู้ให้ถือเสนาสนะ ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด.

ภิกษุมีชื่อนี้ สงฆ์สมมติให้เป็นผู้ถือเสนาสนะแล้ว ชอบแก่สงฆ์ เหตุนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ ด้วยอย่างนี้.

[๒๗๙]

ต่อมา ภิกษุทั้งหลายผู้ให้ถือเสนาสนะหรือกันว่า เราจะพึงให้ถือเสนาสนะอย่างไรหนอ ... ตรัสว่า

๔๕๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้นับภิกษุก่อน ครั้นแล้วนับที่นอน ครั้นแล้ว จึงให้ถือตามจำนวนที่นอน.

เมื่อให้ถือตามจำนวนที่นอน ที่นอนเหลือมาก ... ตรัสว่า

๔๕๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ถือตามจำนวนวิหาร.

เมื่อให้ถือตามจำนวนวิหาร วิหารก็ยังเหลือเป็นอันมาก ... ตรัสว่า

๔๖๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ถือตามจำนวนบริเวณ.

เมื่อให้ถือตามจำนวนบริเวณ บริเวณก็ยังเหลืออีกมาก ... ตรัสว่า

๔๖๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ส่วนซ้ำอีก เมื่อให้ถือส่วนซ้ำอีกแล้ว ภิกษุรูปอื่นมา ไม่ปรารถนาก็อย่าพึงให้.

[๒๘๐]

๔๖๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงให้ภิกษุผู้อยู่นอกสีมาถือเสนาสนะ รูปใดให้ถือ **ต้องอาบัติทุกกฏ**.

[๒๘๑]

๔๖๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุถือเสนาสนะแล้ว ไม่พึงหวงกันไว้ตลอดทุกเวลา รูปใดหวงกันไว้ **ต้องอาบัติทุกกฏ**.

๔๖๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้หวงกันไว้ได้ตลอดพรรษา ๓ เดือน หวงกันไว้ตลอดฤดูกาลไม่ได้.

การให้ถือเสนาสนะ ๓ อย่าง

[๒๘๒]

ต่อมา ภิกษุทั้งหลายหรือกันว่า การให้ถือเสนาสนะมีกี่อย่างหนอ ... ตรัสว่า

๔๖๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย การให้ถือเสนาสนะมี ๓ อย่างนี้ คือ

๑. ให้ถือเมื่อวันเข้าปุริมพรรษา
๒. ให้ถือเมื่อวันเข้าพรรษาหลัง
๓. ให้ถือในระหว่างพ้นจากนั้น

การให้ถือเมื่อวันเข้าปุริมพรรษาพึงให้ถือในวันแรม ๑ ค่ำเดือนอาสาฬหะ การให้ถือในวันเข้าพรรษาหลัง พึงให้ถือเมื่อเดือนอาสาฬหะล่วงแล้ว ๑ เดือน การให้ถือในระหว่างพ้นจากนั้น พึงให้ถือในวันต่อจากวันปวารณา คือแรม ๑ ค่ำ เพื่ออยู่จำพรรษาต่อไป.

การให้ถือเสนาสนะมี ๓ อย่างนี้แล.

ทรงห้ามหวงกันเสนาสนะไว้ ๒ แห่ง

[๒๘๓]

๔๖๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุรูปเดียวไม่พึงหวงกันเสนาสนะไว้สองแห่ง รูปใดหวงกัน ต้องอาบัติทุกกฏ.

ทรงอนุญาตการสอนวินัย

[๒๘๔]

๔๖๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุผนวกะผู้สอนนั่งบนอาสนะเสมอกันหรือสูงกว่าได้ด้วยความเคารพธรรม ให้ภิกษุเถระผู้เรียนนั่งบนอาสนะเสมอกันหรือต่ำกว่าได้ ด้วยความเคารพธรรม.

[๒๘๕]

๔๖๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุผู้มีอาสนะเสมอกัน นั่งรวมกันได้.

[๒๘๖]

๔๖๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุระหว่าง ๓ พรรษา นั่งรวมกันได้.

[๒๘๗]

สมัยนั้น ภิกษุหลายรูปมีอาสนะเสมอกันนั่งร่วมเตียงเดียวกัน ทำเตียงหัก นั่งร่วมเตียงเดียวกัน ทำเตียงหัก ... ตรัสว่า

๔๗๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตเตียงละ ๓ รูป ตั้งละ ๓ รูป.

แม้ภิกษุ ๓ รูปนั่งลงบนเตียง ก็ทำเตียงหัก นั่งลงบนเตียง ก็ทำเตียงหัก ... ตรัสว่า

๔๗๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาต เตียงละ ๒ รูป ตั้งละ ๒ รูป.

[๒๘๘]

สมัยนั้น ภิกษุทั้งหลายนั่งลงบนอาสนะยาวร่วมกับภิกษุผู้มีอาสนะไม่เสมอกันก็รังเกียจ ... ตรัสว่า

๔๗๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้หนึ่งบนอาสนะยาวร่วมกับภิกษุที่มีอาสนะไม่เสมอกันได้ เว้นบ้นเกาะกั มาตุคาม อุภโตพยัญชนก.

[๒๘๙]

๔๗๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตอาสนะยาวที่สุดมีกำหนดนั่งได้ ๓ รูป.

[๒๙๐]

๔๗๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาต การใช้สอยปราสาททุกอย่าง.

[๒๙๑]

สมัยนั้น สมเด็จพระอัยยิกาของพระเจ้าปเสนทิโกศลทิวงคต เพราะพระนางทิวงคต เครื่องอภิปิยภัณฑ์เป็นอันมากบังเกิดแก่สงฆ์ คือ เก้าอินนอน เตียงใหญ่ ผ้าโกเชาว์ขนยาว เครื่องลาดที่ทำด้วยขนแกะวิจิตรด้วยลวดลาย เครื่องลาดที่ทำด้วยขนแกะสีขาว เครื่องลาดที่มีต้นฐานเป็นช่อดอกไม้ เครื่องลาดที่ยัดนุ่น เครื่องลาดขนแกะวิจิตรด้วยรูปสัตว์ร้ายมีสีหะและเสือเป็นต้น เครื่องลาดขนแกะมีขนตั้ง เครื่องลาดขนแกะมีขนข้างเดียว เครื่องลาดทองและเงินแกมใหม่ เครื่องลาดใหม่ขลิบทองและเงิน เครื่องลาดขนแกะจุนางพื่อน ๑๖ คน เครื่องลาดหลังช้าง เครื่องลาดหลังม้า เครื่องลาดในรถ เครื่องลาดที่ทำด้วยหนังสัตว์ชื่ออินชินะอันมีขนอ่อนนุ่ม เครื่องลาดอย่างดีที่ทำด้วยหนังชะมด เครื่องลาดมีเพดาน เครื่องลาด มีหมอนข้าง ... ตรัสว่า

๔๗๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ตัดเท้าเก้าอันนอนแล้วใช้สอยได้
เตียงใหญ่ทำลายรูปสัตว์ร้ายเสียแล้วใช้สอยได้ ฟูกที่ยัดนุ่นหรือแล้ว
ทำเป็นหมอน นอกนั้นทำเป็นเครื่องลาดพื้น.

ของที่ไม่ควรแจก ๕ หมวด

[๒๙๒]

๔๗๖. ดูกรภิกษุทั้งหลายของที่ไม่ควรแจกจ่าย ๕ หมวดนี้ อันภิกษุไม่ควร
แจกจ่ายให้ไป แม้สงฆ์คณะหรือบุคคล แจกจ่ายไปแล้วก็ไม่เป็นอัน
แจกจ่าย รูปใดแจกจ่าย **ต้องอาบัติตุลลัจจัย.**

ของไม่ควรแจกจ่าย ๕ หมวด อะไรบ้าง คือ

๑. อาราม พื้นที่อาราม นี้เป็นของที่ไม่ควรแจกจ่ายหมวดที่ ๑
สงฆ์ก็ดี คณะก็ดี บุคคลก็ดี ไม่ควรแจกจ่ายให้ไป แม้แจกจ่ายไป
แล้ว ก็ไม่เป็นอันแจกจ่าย รูปใดแจกจ่าย **ต้องอาบัติตุลลัจจัย.**
๒. วิหาร พื้นที่วิหาร นี้เป็นของที่ไม่ควรแจกจ่ายหมวดที่ ๒
สงฆ์ก็ดี คณะก็ดี บุคคลก็ดี ไม่ควรแจกจ่ายให้ไป แม้แจกจ่าย
ไปแล้ว ก็ไม่เป็นอันแจกจ่าย รูปใดแจกจ่าย **ต้องอาบัติตุลลัจจัย.**
๓. เตียง ตั่ง ฟูก หมอน นี้เป็นของที่ไม่ควรแจกจ่ายหมวดที่ ๓
สงฆ์ก็ดี คณะก็ดี บุคคลก็ดี ไม่ควรแจกจ่ายให้ไป แม้แจกจ่าย
ไปแล้ว ก็ไม่เป็นอันแจกจ่าย รูปใดแจกจ่าย **ต้องอาบัติตุลลัจจัย.**
๔. หม้อโลหะ อ่างโลหะ กระจ่างโลหะ กระจะโลหะ มีด ขวาน ฝั้ง
จอบ สว่าน นี้เป็นของที่ไม่ควรแจกจ่าย หมวดที่ ๔ สงฆ์ก็ดี
คณะก็ดี บุคคลก็ดี ไม่ควรแจกจ่ายให้ไป แม้แจกจ่ายไปแล้ว
ก็ไม่เป็นอันแจกจ่าย รูปใดแจกจ่าย **ต้องอาบัติตุลลัจจัย.**
๕. เถาว์วัลย์ ไม้ไผ่ หญ้าปล้อง หญ้ามุงกระต่าย หญ้าสามัญ ดิน
เครื่องไม้ เครื่องดิน นี้เป็นของที่ไม่ควรแจกจ่าย หมวดที่ ๕
สงฆ์ก็ดี คณะก็ดี บุคคลก็ดี ไม่ควรแจกจ่ายให้ไป แม้แจกจ่าย
ไปแล้ว ก็ไม่เป็นอันแจกจ่าย รูปใดแจกจ่าย **ต้องอาบัติตุลลัจจัย.**

คู่มือกฎหมายทั้งหลาย ของที่ไม่ควรแจกจ่ายมี ๕ หมวดนี้แล สงฆ์ก็ดี
คณกะก็ดี บุคคลก็ดี ไม่ควรแจกจ่ายให้ไป แม้แจกจ่ายไปแล้วก็ไม่เป็นอันแจกจ่าย
รูปใดแจกจ่าย **ต้องอาบัติอุลลัจจัย.**

ของที่ไม่ควรแบ่ง ๕ หมวด

[๒๔๓]

๔๗๗.คู่มือกฎหมายทั้งหลายของที่ไม่ควรแบ่งมี ๕ หมวดนี้ สงฆ์ก็ดี คณกะก็ดี
บุคคลก็ดี ไม่ควรแบ่ง แม้แบ่งไปแล้วก็ไม่เป็นอันแบ่ง รูปใดแบ่ง
ต้องอาบัติอุลลัจจัย.

ของไม่ควรแบ่ง ๕ หมวด อะไรบ้าง คือ

๑. อาราม พื้นที่อาราม นี้เป็นของไม่ควรแบ่งหมวดที่ ๑ สงฆ์ก็ดี
คณกะก็ดี บุคคลก็ดี ไม่ควรแบ่ง แม้แบ่งแล้วก็ไม่เป็นอันแบ่ง
รูปใดแบ่ง **ต้องอาบัติอุลลัจจัย.**
๒. วิหาร พื้นที่วิหาร นี้เป็นของไม่ควรแบ่งหมวดที่ ๒ สงฆ์ก็ดี
คณกะก็ดี บุคคลก็ดี ไม่ควรแบ่ง แม้แบ่งแล้วก็ไม่เป็นอันแบ่ง
รูปใดแบ่ง **ต้องอาบัติอุลลัจจัย.**
๓. เตียง ตั่ง ฟูก หมอน นี้เป็นของไม่ควรแบ่งหมวดที่ ๓ สงฆ์ก็ดี
คณกะก็ดี บุคคลก็ดีไม่ควรแบ่ง แม้แบ่งแล้วก็ไม่เป็นอันแบ่ง
รูปใดแบ่ง **ต้องอาบัติอุลลัจจัย.**
๔. หม้อโลหะ อ่างโลหะ กระจ่างโลหะ กระจทะโลหะ มีด ขวาน ฝู้ง
จอบ สว่าน นี้เป็นของไม่ควรแบ่งหมวดที่ ๔ สงฆ์ก็ดี คณกะก็ดี
บุคคลก็ดี ไม่ควรแบ่งแม้แบ่งแล้วก็ไม่เป็นอันแบ่ง รูปใดแบ่ง
ต้องอาบัติอุลลัจจัย.
๕. เถาวัลย์ ไม้ไผ่ หญ้าปล้อง หญ้ามุงกระต่าย หญ้าสามัญ ดิน
เครื่องไม้ เครื่องดิน นี้เป็นของไม่ควรแบ่งหมวดที่ ๕ สงฆ์ก็ดี
คณกะก็ดี บุคคลก็ดี ไม่ควรแบ่ง แม้แบ่งแล้วก็ไม่เป็นอันแบ่ง
รูปใดแบ่ง **ต้องอาบัติอุลลัจจัย.**

คู่มือปฏิรูประบบราชการ ของที่ไม่ควรแบ่ง ๕ หมวดนี้แล สงฆ์ก็ดี คณะก็ดี บุคคลก็ดี ไม่ควรแบ่ง แม้แบ่งแล้วก็ไม่เป็นอันแบ่ง รูปใดแบ่ง **ต้องอาบัติ ถุลลัจจัย**.

ข้ออนุญาตเกี่ยวกับการให้นวรรรม

[๒๙๕]

๔๗๘. คู่มือปฏิรูประบบราชการ ภาษุไม่พึงให้นวรรรม ด้วยเหตุเพียงวางกัอนดิน รูปใดให้นวรรรม **ต้องอาบัติทุกกฏ**.

๔๗๙. ... ภาษุไม่พึงให้นวรรรม ด้วยเหตุเพียงฉาบทาฝา ...

๔๘๐. ... ภาษุไม่พึงให้นวรรรม ด้วยเหตุเพียงตั้งประตู ...

๔๘๑. ... ภาษุไม่พึงให้นวรรรม ด้วยเหตุเพียงติดสายยู ...

๔๘๒. ... ภาษุไม่พึงให้นวรรรม ด้วยเหตุเพียงติดกรอบขีดหน้า ...

๔๘๓. ... ภาษุไม่พึงให้นวรรรม ด้วยเหตุเพียงทาสีขาว ...

๔๘๔. ... ภาษุไม่พึงให้นวรรรม ด้วยเหตุเพียงทาสีดำ ...

๔๘๕. ... ภาษุไม่พึงให้นวรรรม ด้วยเหตุเพียงทาสีเหลือง ...

๔๘๖. ... ภาษุไม่พึงให้นวรรรม ด้วยเหตุเพียงมุงหลังคา ...

๔๘๗. ... ภาษุไม่พึงให้นวรรรม ด้วยเหตุเพียงผูกมัดหลังคา ...

๔๘๘. ... ภาษุไม่พึงให้นวรรรม ด้วยเหตุเพียงปิดบังที่อาศัยแห่งนกพิราบ ...

๔๘๙. ... ภาษุไม่พึงให้นวรรรม ด้วยเหตุเพียงปฏิสังขรณ์สิ่งชำรุดผุพัง ...

๔๙๐. ... ภาษุไม่พึงให้นวรรรม ด้วยเหตุเพียงขัดถู ...

๔๙๑. ... ภาษุไม่พึงให้นวรรรม ๒๐ ปี ...

๔๙๒. ... ภาษุไม่พึงให้นวรรรม ๓๐ ปี ...

๔๙๓. ... ภาษุไม่พึงให้นวรรรม ตลอดชีวิต ...

๔๙๔. คูกรมิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงให้นวกรรมวิหารที่สร้างเสร็จแล้วยังอยู่ในเวลาแห่งศวัน รูปใดให้นวกรรม **ต้องอาบัติทุกกฏ.**
๔๙๕. คูกรมิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้นวกรรมวิหารที่ยังไม่ได้ทำ หรือที่ทำค้างไว้ เฉพาะวิหารเล็ก ให้ตรวจดูงานแล้วให้นวกรรม ๕-๖ ปี เรือนมุงแถบเดียว ให้ตรวจดูงานแล้ว ให้นวกรรม ๗-๘ ปี วิหารใหญ่หรือปราสาทให้ตรวจดูงานแล้ว ให้นวกรรม ๑๐-๑๒ ปี.

ให้นวกรรมวิหารทั้งหลาย

[๒๙๖]

๔๙๖. คูกรมิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงให้นวกรรมวิหารทั้งหลาย รูปใดให้ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

[๒๙๗]

๔๙๗. คูกรมิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงให้นวกรรม ๒ ครั้งแก่วิหาร ๑ หลักรูปใดให้ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

[๒๙๘]

๔๙๘. คูกรมิกษุทั้งหลาย ภิกษุถือเอานวกรรมแล้ว ไม่พึงให้ภิกษุรูปอื่นอยู่รูปใดให้อยู่ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

[๒๙๙]

๔๙๙. คูกรมิกษุทั้งหลาย ภิกษุถือเอานวกรรมแล้ว ไม่พึงเกียดกันเสนาสนะของสงฆ์ รูปใดเกียดกัน **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๕๐๐. คูกรมิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ถือที่นอนอย่างดีแห่งหนึ่ง.

[๓๐๐]

๕๐๑. คูกรมิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงให้นวกรรมแก่วิหารที่ตั้งอยู่นอกสีมา รูปใดให้ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

[๓๐๑]

๕๐๒. คูกรมิกษุทั้งหลาย ภิกษุถือเอานวกรรมแล้ว ไม่พึงเกียดกันตลอดกาลทั้งปวง รูปใดเกียดกัน **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๕๐๓. คูกรมิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้เกียดกันเฉพาะ ๓ เดือนฤดูฝนไม่ให้เกียดกันตลอดฤดูกาล.

ข้ออนุญาตเกี่ยวกับนวรรกรรม

[๓๐๓]

๕๐๔. ดุกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ถือเอานวรรกรรมแล้ว หลีกไป
สงฆ์พึงมอบให้แก่ภิกษุรูปอื่นด้วยสั่งว่า **อย่าให้ของสงฆ์เสียหาย.**

๕๐๕. ดุกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ถือเอานวรรกรรมแล้วสึก
ถึงมรณภาพ ปฏิญาณเป็นสามเณร ปฏิญาณเป็นผู้บวชลาสิกขา
ปฏิญาณเป็นผู้ต้องอันติมวัตถุ ปฏิญาณเป็นผู้วิกลจริต ปฏิญาณ
เป็นผู้มีจิตฟุ้งซ่าน ปฏิญาณเป็นผู้กระตบกระสายเพราะเวทนา
ปฏิญาณเป็นผู้ถูกยกกวัตรฐานไม่เห็นอาบัติ ปฏิญาณเป็นผู้ถูกยก
กวัตรฐานไม่กระทำคืนอาบัติ ปฏิญาณเป็นผู้ถูกยกกวัตรฐานไม่สละ
คืนที่ฐิอันลามก ปฏิญาณเป็นบัณฑิตทะเลาะกั ปฏิญาณเป็นผู้ลักเพศ
ปฏิญาณเป็นผู้เข้ารีตเดียรถีย์ ปฏิญาณเป็นสัตว์ดิรัจฉาน ปฏิญาณ
เป็นผู้ฆ่ามารดา ปฏิญาณเป็นผู้ฆ่าบิดา ปฏิญาณเป็นผู้ฆ่าพระ
อรหันต์ ปฏิญาณเป็นผู้ประทุษร้ายภิกษุณี ปฏิญาณเป็นผู้ทำลาย
สงฆ์ ปฏิญาณเป็นผู้ทำโลหิตุปบาท ปฏิญาณเป็นอุกโตพัยัญชนก
สงฆ์พึงมอบให้แก่ภิกษุรูปอื่นด้วยสั่งว่า **อย่าให้ของสงฆ์เสียหาย.**

[๓๐๔]

๕๐๖. ดุกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ถือเอานวรรกรรมแล้ว
หลีกไปในเมื่อยังทำไม่เสร็จ **สงฆ์พึงมอบให้แก่ภิกษุรูปอื่นด้วย
สั่งว่า อย่าให้ของสงฆ์เสียหาย.**

[๓๐๕]

๕๐๗. ดุกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ถือเอานวรรกรรมแล้วสึก
ในเมื่อทำยังไม่เสร็จ ... ถึงมรณภาพ ปฏิญาณเป็นอุกโตพัยัญชนก
สงฆ์พึงมอบให้แก่ภิกษุรูปอื่นด้วยสั่งว่า **อย่าให้ของสงฆ์เสียหาย.**

๕๐๘. ดุกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ถือเอานวรรกรรมแล้ว
หลีกไปในเมื่อทำเสร็จแล้ว **นวรรกรรมนั้นตกเป็นของภิกษุนั้นเอง.**

[๓๐๖]

๕๐๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ถือเอานวกรรมแล้ว พอทำเสร็จแล้วก็สึก ถึงมรณภาพ ปฏิญาณเป็นสามเณร ปฏิญาณเป็นผู้บอกลาสิกขา ปฏิญาณเป็นผู้ต้องอันติมวัตตุ **สงฆ์เป็นเจ้าของ.**

[๓๐๗]

๕๑๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ถือเอานวกรรมแล้ว พอทำเสร็จ ก็ปฏิญาณเป็นผู้วิกลจริต ปฏิญาณเป็นผู้มีจิตฟุ้งซ่าน ปฏิญาณเป็นผู้กระสับกระส่ายเพราะเวทนา ปฏิญาณเป็นผู้ถูกยกวัตรฐานไม่เห็นอาบัติ ปฏิญาณเป็นผู้ถูกยกวัตรฐานไม่กระทำคืนอาบัติ ปฏิญาณเป็นผู้ถูกยกวัตรฐานไม่สละคืนทิวสินอันลามก **นวกรรมนั้นตกเป็นของภิกษุนั้นเอง.**

[๓๐๘]

๕๑๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ถือเอานวกรรมแล้ว พอทำเสร็จ ก็ปฏิญาณเป็นบัณฑิต เก่ง ปฏิญาณเป็นผู้ลักเพศ ปฏิญาณเป็นผู้เข้ารีตเดิยธเถย ปฏิญาณเป็นสัตว์ดิรัจฉาน ปฏิญาณเป็นผู้ฆ่ามารดา ปฏิญาณ เป็นผู้ฆ่าบิดา ปฏิญาณเป็นผู้ฆ่าพระอรหันต์ ปฏิญาณเป็นผู้ประทุษร้ายภิกษุณี ปฏิญาณเป็นผู้ทำลายสงฆ์ ปฏิญาณเป็นผู้ทำโลหิตุปบาท ปฏิญาณเป็นอุกโตพยัญชนก **สงฆ์เป็นเจ้าของ แล.**

ทรงห้ามเครื่องใช้ในวิหารร่วมกัน

[๓๐๙]

สมัยนั้น ภิกษุทั้งหลายใช้สอยเสนาสนะอันเป็นเครื่องใช้ สำหรับวิหารของอุบาสกคนหนึ่ง ในวิหารหลังอื่น ... รับสั่งว่า

๕๑๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เครื่องใช้ในวิหารแห่งหนึ่ง ภิกษุไม่พึงเอาไปใช้ในวิหารอีกแห่งหนึ่ง รูปใดใช้ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

ทรงอนุญาตให้ขอเยี่ยมเสนาสนะ

[๓๑๐]

สมัยนั้น ภิกษุทั้งหลายรังเกียจที่จะรักษาโรงอุโบสถบ้าง ที่นั่งประชุมบ้าง จึงนั่งบนพื้นดิน ทั้งร่างกาย ทั้งจิต ย่อมเปราะเปื้อนด้วยฝุ่น ... รับสั่งว่า

๕๑๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้นำไปใช้ฐานเป็นของขอเยี่ยม.

ทรงอนุญาตให้เก็บเสนาสนะไปรักษา

[๓๑๑]

สมัยนั้น มหาวีรของสงฆ์ขำระดู ภิกษุทั้งหลายรังเกียจไม่นำเสนาสนะออกไป ... รับสั่งว่า

๕๑๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้นำไปเพื่อเก็บรักษาไว้ได้.

ทรงอนุญาตให้แลกเปลี่ยน

[๓๑๒]

สมัยนั้น ผ้ากัมพลมีราคาแพง เป็นบริวารสำหรับเสนาสนะเกิดขึ้นแก่สงฆ์ ... รับสั่งว่า

๕๑๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้แลกเปลี่ยนเพื่อประโยชน์แก่ผาติกรรมได้.

[๓๑๓]

สมัยนั้น ผ้ามีราคาแพง เป็นบริวารสำหรับเสนาสนะเกิดขึ้นแก่สงฆ์ ... รับสั่งว่า

๕๑๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้แลกเปลี่ยนเพื่อประโยชน์แก่ผาติกรรมได้.

ทรงอนุญาตผ้าเช็ดเท้า

[๓๑๔]

สมัยนั้น หนั่งหมีบ้งเกิดแก่สงฆ์ ... รับสั่งว่า

๕๑๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ทำเป็นผ้าเช็ดเท้า.

[๓๑๕]

สมัยต่อมา เครื่องขีดเท้ารูปวงล้อบังเกิดแก่สงฆ์ รับสั่งว่า

๕๑๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ทำเป็นผ้าขีดเท้า.

[๓๑๖]

สมัยต่อมา ผ้าท่อนน้อยบังเกิดแก่สงฆ์ ... รับสั่งว่า

๕๑๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ทำเป็นผ้าขีดเท้า.

มีเท้าเปื้อนห้ามเหยียบเสนาสนะ

[๓๑๗]

๕๒๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงเหยียบเสนาสนะด้วยเท้าที่ยังมีได้ล้างรูปใดเหยียบ ต้องอาบัติทุกกฏ.

มีเท้าเปื้อกห้ามเหยียบเสนาสนะ

[๓๑๘]

๕๒๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงเหยียบเสนาสนะด้วยเท้าที่ยังเปื้อกรูปใดเหยียบ ต้องอาบัติทุกกฏ.

ทรงห้ามสวมรองเท้าเหยียบเสนาสนะ

[๓๑๙]

๕๒๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุสวมรองเท้าไม่พึงเหยียบเสนาสนะ รูปใดเหยียบ ต้องอาบัติทุกกฏ.

ทรงห้ามถมเขพะบนพื้นที่ขัดถู

[๓๒๐]

๕๒๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงถมเขพะบนพื้นที่ขัดถูแล้ว รูปใดถม ต้องอาบัติทุกกฏ.

๕๒๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตกระโถน.

ทรงอนุญาตผ้าพันเท้าเตี้ยงตั้ง

[๓๒๑]

สมัยนั้น ทั้งเท้าเตี้ยง ทั้งเท้าตั้ง ย่อมครูดพื้นที่ยัดดูแล้ว ... รับสั่งว่า

๕๒๕. ดูกุรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ใช้ผ้าพัน.

[๓๒๒]

๕๒๖. ดูกุรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงพึงฝ่าที่ยัดดูแล้ว รูปใดพึง ต้องอาบัติทุกกฏ.

๕๒๗. ดูกุรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตพนักอิง.

พนักอิงส่วนล่างครูดพื้น และส่วนบนครูดฝ่า ... รับสั่งว่า

๕๒๘. ดูกุรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ใช้ผ้าพันทั้งข้างล่างและข้างบน.

ทรงอนุญาตให้ปูลาดนอน

[๓๒๓]

สมัยนั้น ภิกษุทั้งหลายล้างเท้าแล้วย่อมรังเกียจที่จะนอน ... รับสั่งว่า

๕๒๙. ดูกุรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ปูลาดก่อนแล้วนอน.

ทรงอนุญาตภัตร

[๓๒๕]

๕๓๐. ดูกุรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตสังฆภัตร อุทเทศภัตร นิมนตณภัตร
สลากภัตร ปักชิกภัตร อุโปสถิกภัตร ปาฏิปติกภัตร.

ทรงอนุญาตให้สมมติภัตตฺเทศก์

[๓๒๖]

สมัยนั้น พระฉัพพัคคีย์รับภัตตอาหารดี ๆ ไว้สำหรับพวกตน ให้ภัตตอาหารเลว ๆ
แก่ภิกษุทั้งหลาย ... รับสั่งว่า

๕๓๑. ดูกุรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้สมมติภิกษุที่ประกอบด้วย องค์ ๕
เป็นภัตตฺเทศก์ คือ

๑. ไม่ถึงความลำเอียงเพราะความชอบพอ
๒. ไม่ถึงความลำเอียงเพราะความเกลียดชัง
๓. ไม่ถึงความลำเอียงเพราะความมงมาย
๔. ไม่ถึงความลำเอียงเพราะความกลัว
๕. รู้จักภัตตรที่แจกแล้วและยังมีได้แจก.

วิธีสมมติ

[๓๒๗]

๕๓๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แล สงฆ์พึงสมมติอย่างนี้

พึงขอร้องภิกษุก่อน ครั้นแล้วภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติทุติยกรรมวาจา ว่าดังนี้

• กรรมวาจาสมมติ

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงสมมติภิกษุมีชื่อนี้เป็นภัตตฺเทศก์ **นี่เป็นญัตติ**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สงฆ์สมมติภิกษุมีชื่อนี้เป็นภัตตฺเทศก์ การสมมติภิกษุมีชื่อนี้เป็นภัตตฺเทศก์ ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ภิกษุมีชื่อนี้ สงฆ์สมมติเป็นภัตตฺเทศก์แล้ว ชอบแก่สงฆ์ เหตุนี้จึงนึ่งข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ ด้วยอย่างนี้.

วิธีแจกภัตตร

[๓๒๘]

ครั้นนั้น พระภัตตฺเทศก์มีความสงสัยว่า จะพึงแจกภัตตรอย่างไรหนอ ... รับสั่งว่า

๕๓๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้เขียนชื่อลงในสลากหรือแผ่นผ้ารวมเข้าไว้ แล้วจึงแจกภัตตร.

ทรงอนุญาตสมมติภิกษุเป็นผู้แต่งตั้งเสนาสนะเป็นต้น

[๓๒๙]

สมัยนั้น สงฆ์ไม่มีภิกษุผู้แต่งตั้งเสนาสนะ ... ไม่มีภิกษุผู้รักษาเรือนคถิง ... ไม่มีภิกษุผู้รับจีวร ... ไม่มีภิกษุผู้แจกข้าวยาคุ ... ไม่มีภิกษุผู้แจกผลไม้ ... ไม่มีภิกษุผู้แจกของเคี้ยว ของเคี้ยวที่ยังมิได้แจกยอมเสีย ... รับสั่งว่า

๕๓๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้สมมติภิกษุที่ประกอบด้วยองค์ ๕ เป็นผู้แจกของเคี้ยว คือ

๑. ไม่ถึงความลำเอียงเพราะความชอบพอ
๒. ไม่ถึงความลำเอียงเพราะความเกลียดชัง
๓. ไม่ถึงความลำเอียงเพราะความมกมาย
๔. ไม่ถึงความลำเอียงเพราะความกลัว
๕. รู้จักของเคี้ยวที่แจกแล้วและยังมิได้แจก.

วิธีสมมติ

[๓๓๐]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แล สงฆ์พึงสมมติอย่างนี้ พึงขอร้องภิกษุก่อน ครั้นแล้วภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติทุติยกรรมวาจา ว่าดังนี้

• กรรมวาจาสมมติ

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงสมมติภิกษุมีชื่อนี้เป็นผู้แจกของเคี้ยว **นี้เป็นญัตติ.**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สงฆ์สมมติภิกษุมีชื่อนี้เป็นผู้แจกของเคี้ยว การสมมติภิกษุมีชื่อนี้เป็นผู้แจกของของเคี้ยวชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด.

ภิกษุมีชื่อนี้ สงฆ์สมมติเป็นผู้แจกของเคี้ยวแล้ว ชอบแก่สงฆ์ เหตุนี้จึงนึ่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

(ในกรณีของภิกษุผู้แต่งตั้งเสนาสนะ, ภิกษุผู้รักษาเรือนคถิง, ภิกษุผู้รับจีวร, ภิกษุผู้แจกข้าวยาคุ และภิกษุผู้แจกผลไม้ นักวินัยธรพึงเทียบเคียงจากภิกษุผู้แจกของเคี้ยว)

สมมติภิกษุเป็นผู้แจกของเล็กน้อย

[๓๓๑]

๕๓๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้สมมติภิกษุที่ประกอบด้วยองค์ ๕ เป็นผู้แจกของเล็กน้อย คือ

๑. ไม่ถึงความลำเอียงเพราะความชอบพอ
๒. ไม่ถึงความลำเอียงเพราะความเกลียดชัง
๓. ไม่ถึงความลำเอียงเพราะความมมงาย
๔. ไม่ถึงความลำเอียงเพราะความกลัว
๕. รู้จักของที่แจกแล้วและมีได้แจก.

วิธีสมมติ

[๓๓๒]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แล สงฆ์พึงสมมติอย่างนี้
พึงขอร้องภิกษุก่อน ครั้นแล้วภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศ
ให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติทุติยกรรมวาจา ว่าดังนี้

• กรรมวาจาสมมติ

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว
สงฆ์พึงสมมติภิกษุมีชื่อนี้เป็นผู้แจกของเล็กน้อย **นี่เป็นญัตติ.**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สงฆ์สมมติภิกษุมีชื่อนี้เป็นผู้แจก
ของเล็กน้อย การสมมติภิกษุมีชื่อนี้เป็นผู้แจกของเล็กน้อยชอบแก่ท่านผู้ใด
ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด.

ภิกษุมีชื่อนี้ สงฆ์สมมติเป็นผู้แจกของเล็กน้อยแล้ว ชอบแก่สงฆ์
เหตุนี้จึงนิ่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ ด้วยอย่างนี้.

ของเล็กน้อยที่ควรแจก

[๓๓๓]

อันภิกษุผู้แจกของเล็กน้อยนั้น เข้มเล่มหนึ่งก็ควรให้ มิटकก็ควรให้ รongเท้าก็ควรให้ ประคดเอวก็ควรให้ สายโยกบาตรก็ควรให้ ผ้ากรองน้ำ ก็ควรให้ ธมกรกก็ควรให้ ผ้ากุสึก็ควรให้ ผ้าอัทธมกุสึก็ควรให้ ผ้ามณฑลก็ควรให้ ผ้าอัทธมมณฑลก็ควรให้ ผ้าอนุวาทก็ควรให้ ผ้าน่านสะกัตก็ควรให้ ถ้ำเนยใส น้ำมัน น้ำผึ้ง หรือน้ำอ้อยของสงฆ์มีอยู่ ควรให้ลิ้มได้คราวเดียว ถ้ำต้องการอีก ก็ควรให้อีก ถ้ำต้องการแม่้อีก ก็ควรให้อีก.

ทรงอนุญาตให้สมมติภิกษุเป็นผู้แจกผ้าเป็นต้น

[๓๓๔]

สมัยนั้น สงฆ์ไม่มีภิกษุผู้แจกผ้า ... ไม่มีภิกษุผู้แจกบาตร ... ไม่มีภิกษุผู้ใช้คนวัด ... ไม่มีภิกษุใช้สามเณร สามเณรทั้งหลายอันภิกษุไม่ใช้ ย่อมไม่ทำงาน ... รับสั่งว่า

๕๓๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้สมมติภิกษุที่ประกอบด้วยองค์ ๕ เป็นผู้ใช้สามเณร คือ

๑. ไม่ถึงความลำเอียงเพราะความชอบพอ
๒. ไม่ถึงความลำเอียงเพราะความเกลียดชัง
๓. ไม่ถึงความลำเอียงเพราะความมมงาย
๔. ไม่ถึงความลำเอียงเพราะความกลัว
๕. รู้จักการงานที่ใช้แล้วและยังมีได้ใช้.

วิธีสมมติ

[๓๓๕]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แล สงฆ์พึงสมมติอย่างนี้ พึงขอรับรองภิกษุก่อน ครั้นแล้วภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติทุติย-กรรมวาจา ว่าดังนี้

• **กรรมวาจาสมมติ**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว
สงฆ์พึงสมมติภิกษุมีชื่อนี้เป็นผู้ใช้สามเณร **นี้เป็นญัตติ**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สงฆ์สมมติภิกษุมีชื่อนี้เป็นผู้ใช้
สามเณร การสมมติภิกษุมีชื่อนี้เป็นผู้ใช้สามเณร ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้น
พึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ภิกษุมีชื่อนี้ สงฆ์สมมติเป็นผู้ใช้สามเณรแล้ว ชอบแก่สงฆ์ เหตุนั้น
จึงนี้ ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

(ในกรณีของภิกษุผู้ภิกษุผู้แจกผ้า, ภิกษุผู้แจกบาตร และภิกษุผู้ใช้คนวัด
นักวินัยธรพึงเทียบเคียงจากภิกษุผู้ใช้สามเณร)

เสนาสนะชั้นธกะ จบ

ชั้นที่ ๓ : สังคมภพชั้นตก

พระเทวทัตทูลขอปกครองสงฆ์

[๓๖๑]

ก็โดยสมัยนั้นแล พระผู้มีพระภาคอันบริษัทหมู่ใหญ่ แวดล้อมแล้ว ประทับนั่งแสดงธรรมแก่บริษัทพร้อมทั้งพระราชชาครังนั้น พระเทวทัตลุกจาก อาสนะ ห่มผ้าเฉียงปานั่งกระหย่งประคองอัญชลีไปทางพระผู้มีพระภาคแล้ว กราบทูลว่า พระพุทธเจ้าข้า บัดนี้ พระผู้มีพระภาคทรงพระชราแล้ว เป็นผู้เฒ่า แก่หง่อมแล้ว ล่วงกาลผ่านวัยไปแล้ว บัดนี้ ขอพระองค์จงทรงชวนชวายน้อย ประกอบปฏิญฺฐธรรมสุขวิหารอยู่เถิด ขอจงมอบภิกษุสงฆ์แก่ข้าพระพุทธเจ้า ข้าพระพุทธเจ้าจักปกครองภิกษุสงฆ์

อย่าเลย เทวทัต เธออย่าพอใจที่จะปกครอง ภิกษุสงฆ์เลย

แม้ครั้งที่สอง ...

แม้ครั้งที่สาม พระเทวทัตก็ได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคว่า พระพุทธเจ้าข้า บัดนี้ พระผู้มีพระภาคทรงพระชราแล้ว เป็นผู้เฒ่า แก่หง่อมแล้ว ล่วงกาลผ่านวัยไปแล้ว บัดนี้ ขอพระผู้มีพระภาคจงทรงชวนชวายน้อย ประกอบปฏิญฺฐธรรมสุขวิหารอยู่เถิด ขอจงมอบภิกษุสงฆ์แก่ข้าพระพุทธเจ้า ข้าพระพุทธเจ้าจักปกครองภิกษุสงฆ์

ดูกรเทวทัต แม้แต่สารีบุตรและโมคคัลลานะ เรายังไม่มอบภิกษุสงฆ์ให้ ไฉน จะพึงมอบให้เธอผู้เช่นทรากศพ ผู้บริโศภปัจฉัย เช่น ก้อนเขพะเล่า

ที่นั่น พระเทวทัตคิดว่า พระผู้มีพระภาคทรงรุกรานเรากลางบริษัทพร้อมด้วยพระราชชาครังว่าบริโศภปัจฉัยดุจก้อนเขพะ ทรงยกย่องแต่พระสารีบุตรและพระโมคคัลลานะ ดังนี้ จึงโกรธ น้อยใจ ถวายบังคมพระผู้มีพระภาค ทำประทักษิณแล้วกลับไป

ปกาสณียกรรม

[๓๖๒]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล สงฆ์จึงลงปกาสณียกรรมในกรุงราชคฤห์แก่เทวทัตว่า ปกติของพระเทวทัตก่อนเป็นอย่างหนึ่ง เดียวนี้เป็นอีกอย่างหนึ่ง พระเทวทัตทำอย่างใดด้วยกาย วาจา ไม่พึงเห็นว่าเป็นพระพุทฺธ พระธรรม หรือพระสงฆ์เป็นอย่างนั้น พึงเห็นเฉพาะตัวพระเทวทัตเอง.

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แล สงฆ์พึงทำอย่างนี้

ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติทุติยกรรม - วาจา ว่าดังนี้

• **กรรมวาจาทำปกาสนียกรรม**

ท่านเจ้าข้า ขอพระสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงทำปกาสนียกรรมในกรุงราชคฤห์แก่พระเทวทัตว่า ปกติของพระเทวทัตก่อนเป็นอย่างหนึ่ง เดียวนี้เป็นอีกอย่างหนึ่ง พระเทวทัตทำอย่างใดด้วยกาย วาจา ไม่พึงเห็นว่า พระพุทฺธ พระธรรม หรือพระสงฆ์เป็นอย่างนั้น พึงเห็นเฉพาะตัวเทวทัตเอง **นี้เป็นญัตติ.**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สงฆ์ทำปกาสนียกรรมในกรุงราชคฤห์แก่พระเทวทัตว่า ปกติของพระเทวทัตก่อนเป็นอย่างหนึ่ง เดียวนี้เป็นอีกอย่างหนึ่ง พระเทวทัตทำอย่างใดด้วยกาย วาจา ไม่พึงเห็นว่า พระพุทฺธ พระธรรม หรือพระสงฆ์เป็นอย่างนั้น พึงเห็นเฉพาะตัวพระเทวทัตเอง การทำปกาสนียกรรมในกรุงราชคฤห์แก่พระเทวทัตว่า ปกติของพระเทวทัตก่อนเป็นอย่างหนึ่ง เดียวนี้เป็นอีกอย่างหนึ่ง พระเทวทัตทำอย่างใดด้วยกาย วาจา ไม่พึงเห็นว่า พระพุทฺธ พระธรรม หรือพระสงฆ์เป็นอย่างนั้น พึงเห็นเฉพาะตัวพระเทวทัตเอง ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ปกาสนียกรรมในกรุงราชคฤห์ อันสงฆ์กระทำแล้วแก่พระเทวทัตว่า ปกติของพระเทวทัตก่อนเป็นอย่างหนึ่ง เดียวนี้เป็นอีก อย่างหนึ่ง พระเทวทัตทำอย่างใดด้วยกาย วาจา ไม่พึงเห็นว่า พระพุทฺธ พระธรรม หรือพระสงฆ์เป็นอย่างนั้น พึงเห็นเฉพาะตัวพระเทวทัตเอง ชอบแก่สงฆ์ เหตุนี้จึงนิ่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้

[๓๖๓]

ดูกรสารีบุตร ถ้ากระนั้นเธอจงประกาศเทวทัตในกรุงราชคฤห์

เมื่อก่อนข้าพระพุทธเจ้ากล่าวชมพระเทวทัต ในกรุงราชคฤห์ว่า โคธิบุตรมีฤทธิ์มาก โคธิบุตรมีอนุภาพมาก ข้าพระพุทธเจ้าจะประกาศพระเทวทัตในกรุงราชคฤห์อย่างไร พระพุทธเจ้าข้า

ดูกรสารีบุตร เธอกล่าวชมเทวทัตในกรุงราชคฤห์แล้ว เเท่าที่เป็นจริงว่า โคธิบุตรมีฤทธิ์มาก โคธิบุตรมีอนุภาพมาก

อย่างนั้น พระพุทธเจ้าข้า.

ดูกรสารีบุตร เธอจงประกาศเทวทัตในกรุงราชคฤห์เท่าที่เป็นจริง เหมือนอย่างนั้นแล

[๓๖๔]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล สงฆ์จึงสมมติสารีบุตรเพื่อประกาศเทวทัตในกรุงราชคฤห์ว่า ปกติของพระเทวทัตก่อนเป็นอย่างหนึ่ง เดียวนี้เป็นอีกอย่างหนึ่ง พระเทวทัตทำอย่างไรได้ด้วยกาย วาจา ไม่พึงเห็นว่าเป็นพระพุทฺธ พระธรรม หรือพระสงฆ์เป็นอย่างนั้น พึงเห็นเฉพาะตัวเทวทัตเอง.

วิธีสมมติ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แล สงฆ์พึงสมมติอย่างนี้

พึงขอร้องสารีบุตรก่อน ครั้นแล้วภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศ ให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติทุติยกรรมวาจา ว่าดังนี้

• กรรมวาจาสมมติ

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงสมมติท่านพระสารีบุตรเพื่อประกาศพระเทวทัตในกรุงราชคฤห์ว่า ปกติของพระเทวทัต ก่อนเป็นอย่างหนึ่ง เดียวนี้เป็น อีกอย่างหนึ่ง พระเทวทัตทำอย่างไรได้ด้วยกาย วาจา ไม่พึงเห็นว่าเป็นพระพุทฺธ พระธรรม หรือพระสงฆ์เป็นอย่างนั้น พึงเห็นเฉพาะตัวพระเทวทัตเอง **นี้เป็นญัตติ.**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สงฆ์สมมติท่านพระสารีบุตรเพื่อประกาศพระเทวทัตในกรุงราชคฤห์ว่า ปกติของพระเทวทัตก่อนเป็นอย่างหนึ่ง เดียวนี้เป็นอีกอย่างหนึ่ง พระเทวทัตทำอย่างไรได้ด้วยกาย วาจา ไม่พึงเห็นว่าเป็นพระพุทฺธ พระธรรม หรือพระสงฆ์เป็นอย่างนั้น พึงเห็นเฉพาะตัวพระเทวทัตเอง การสมมติท่านพระสารีบุตรเพื่อประกาศพระเทวทัตในกรุงราชคฤห์ว่า ปกติของพระเทวทัตก่อนเป็นอย่างหนึ่ง เดียวนี้เป็นอีกอย่างหนึ่ง พระเทวทัตทำอย่างไรได้ด้วยกาย วาจา ไม่พึงเห็นว่าเป็นพระพุทฺธ พระธรรม หรือพระสงฆ์เป็นอย่างนั้น พึงเห็นเฉพาะตัวพระเทวทัตเอง ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ท่านพระสารีบุตรอันสงฆ์สมมติแล้ว เพื่อประกาศพระเทวทัต ในกรุงราชคฤห์ว่า ปกติของพระเทวทัตก่อนเป็นอย่างหนึ่ง เดียวนี้เป็นอีก อย่างหนึ่ง พระเทวทัตทำอย่างใดด้วยกาย วาจา ไม่พียงเห็นว่า พระพุทธ พระธรรม หรือพระสงฆ์เป็นอย่างนั้น พียงเห็นเฉพาะตัวพระเทวทัตเอง ชอบแก่สงฆ์ เหตุนี้จึงนิ่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้..

[๓๖๕]

ก็ท่านพระสารีบุตรได้รับสมมติแล้ว จึงเข้าไปสู่กรุงราชคฤห์ พร้อมกับภิกษุมารูป แล้วได้ประกาศพระเทวทัตในกรุงราชคฤห์ว่า ปกติของพระเทวทัต ก่อนเป็นอย่างหนึ่ง เดียวนี้เป็นอีกอย่างหนึ่ง พระเทวทัตทำอย่างใดด้วยกาย วาจา ไม่พียงเห็นว่า พระพุทธ พระธรรม หรือพระสงฆ์เป็นอย่างนั้น พียงเห็นเฉพาะตัวพระเทวทัตเอง

ประชาชนในกรุงราชคฤห์นั้นพวกที่ไม่มีศรัทธา ไม่เลื่อมใส ไร้ปัญญา ต่างกล่าว อย่างนี้ว่า พระสมณะเชื้อสายพระศากยบุตรเหล่านี้ เป็นคนริษยา ย่อมเกียดกันลาก ลักการะของพระเทวทัต ส่วนประชาชนพวกที่มีศรัทธา เลื่อมใส เป็นบัณฑิต มี ปัญญาดี กล่าว อย่างนี้ว่า เรื่องนี้คงจักไม่ใช่เรื่องเล็กน้อย เพราะพระผู้มีพระภาค รับสั่งให้ประกาศพระเทวทัตในกรุงราชคฤห์.

[๓๖๖]

สมัยต่อมา พระเทวทัตเลื่อมลากลักการะแล้ว พร้อมทั้งบริษัทได้เที่ยวขอในสกุล ทั้งหลายมาฉัน ประชาชนทั้งหลายต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า ไฉนพระสมณะ เชื้อสายพระศากยบุตร จึงเที่ยวขอในสกุลทั้งหลายมาฉันแล้ว ของที่ปรุงเสร็จแล้วใคร จะไม่พอใจ ของที่ดีใครจะไม่พอใจ ... ครั้นแล้วทรงทำกรรมมีภการับสั่งกะ ภิกษุทั้งหลายว่า

๕๓๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติโทษนะสำหรับ ๓ คนในสกุลแก่ภิกษุทั้งหลาย อาศัยอำนาจประโยชน์ ๓ ประการ คือ เพื่อข่มบุคคลผู้เก้อยาก ๑ เพื่ออยู่ผาสุกของภิกษุผู้มีศีล เป็นที่รัก ๑ เพื่ออนุเคราะห์สกุลด้วยหวังว่า ภิกษุทั้งหลายที่มีความปรารถนาลามกอย่าอาศัยฝึกฝายทำลายสงฆ์ ๑ ในการฉัน เป็นหมู่ พึงปรับอาบัติตามธรรม.

เรื่องวัตถุ ๕ ประการ

[๓๖๗]

ครั้งนั้น พระเทวทัตพร้อมกับบริษัทเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาค ถวายบังคมแล้ว นั่งอยู่ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง เมื่อนั่งเรียบร้อยแล้วได้กราบทูล พระผู้มีพระภาคว่า

พระพุทธเจ้าข้าพระผู้มีพระภาคตรัสคุณแห่งความเป็นผู้มักน้อย ความสันโดษ ความ
ขัดเกลา ความกำจัด อากาโรที่น่าเลื่อมใส ความไม่สังสม การปรารภความเพียรโดย
อเนกปริยาย พระพุทธเจ้าข้า วัตถุประสงค์ ๕ ประการนี้ ย่อมเป็นไปเพื่อความเป็นผู้มักน้อย
ความเป็นผู้สันโดษ ความขัดเกลา ความกำจัด อากาโรที่น่าเลื่อมใส ความไม่สังสม
การปรารภความเพียร โดยอเนกปริยาย ข้าพระพุทธเจ้าขอประทานพระวโรกาส
ภิกษุทั้งหลายพึงถือการอยู่ป่าเป็นวัตรตลอดชีวิต รูปใดอาศัยบ้านอยู่ รูปนั้นพึงต้องโทษ
ภิกษุทั้งหลายพึงถือเที่ยวบิณฑบาตเป็นวัตรตลอดชีวิต รูปใดยินดีกัจฉินิมิต্ত รูปนั้น
พึงต้องโทษ ภิกษุทั้งหลายพึงถือผ้าบังสุกุลเป็นวัตรตลอดชีวิต รูปใดยินดีคหบดีจิวร
รูปนั้นพึงต้องโทษ ภิกษุทั้งหลายพึงถือการอยู่โคนไม้เป็นวัตรตลอดชีวิต รูปใด
เข้าอาศัยที่มุงที่บัง รูปนั้นพึงต้องโทษ ภิกษุทั้งหลายไม่พึงฉันทปลาและเนื้อตลอดชีวิต
รูปใดฉันทปลาและเนื้อ รูปนั้นพึงต้องโทษ

อย่าเลย เทวทัต ภิกษุใดปรารภนา ภิกษุนั้น จงถือการอยู่ป่าเป็นวัตร
รูปใดปรารภนา จงอยู่ในบ้าน รูปใดปรารภนา จงถือเที่ยวบิณฑบาตเป็นวัตร
รูปใดปรารภนา จงยินดีกัจฉินิมิต্ত รูปใดปรารภนา จงถือผ้าบังสุกุลเป็นวัตร
รูปใดปรารภนา จงยินดีคหบดีจิวร.

๕๓๘. เรานุญาตโคนไม้เป็นเสนาสนะ ๘ เดือน.

**๕๓๙. เรานุญาตปลาและเนื้อที่บริสุทธิโดยส่วนสาม คือ ไม่ได้เห็น
ไม่ได้ยิน ไม่รังเกียจ.**

ครั้งนั้น พระเทวทัตคิดว่า พระผู้มีพระภาคไม่ทรงอนุญาตวัตถุประสงค์ ๕ ประการนี้
จึงว่าเรงดีใจพร้อมกับบริษัทจากอาสนะ ถวายบังคมพระผู้มีพระภาค ทำประทักษิณ
แล้วกลับไป.

พระเทวทัตโฆษณาวัตถุประสงค์ ๕ ประการ

[๓๘๕]

ต่อมา พระเทวทัตพร้อมกับบริษัทเข้าไปสู่กรุงราชคฤห์แล้ว ประกาศให้ประชาชน
เข้าใจวัตถุประสงค์ ๕ ประการว่า ท่านทั้งหลาย พวกอาตมาเข้าไปเฝ้าพระสมณโคดมทูลขอ
วัตถุประสงค์ ๕ ประการว่า พระพุทธเจ้าข้า พระผู้มีพระภาคตรัสคุณ แห่งความเป็นผู้มักน้อย
... การปรารภความเพียร โดยอเนกปริยาย พระพุทธเจ้าข้า วัตถุประสงค์ ๕ ประการนี้
ย่อมเป็นไปเพื่อความเป็นผู้มักน้อย ... การปรารภความเพียร โดยอเนกปริยาย
ข้าพระพุทธเจ้าขอประทานพระวโรกาส ภิกษุทั้งหลายพึงถืออยู่ป่าเป็นวัตรตลอดชีวิต
รูปใดอาศัยบ้านอยู่ รูปนั้นพึงต้องโทษ ... ภิกษุทั้งหลาย ไม่พึงฉันทปลาและเนื้อตลอดชีวิต

รูปปั้นฉันทะและเนื้อ รูปปั้นพืงต้องโทษ วัตถุ & ประการนี้พระสมณโคดมไม่ทรงอนุญาต แต่พวกอาตมา สมาทานประพฤติดตามวัตถุ & ประการนี้.

[๓๘๖]

บรรดาประชาชนเหล่านั้น พวกที่ไม่มีศรัทธา ไม่เลื่อมใส ไร้ปัญญา กล่าวอย่างนี้ว่า พระสมณะเชื้อสายพระศากยบุตรเหล่านี้ เป็นผู้กำจัด มีความประพฤติขัดเถลา ส่วนพระสมณโคดมประพฤติดีมกมาก ย่อมคิดเพื่อความมกมาก ส่วนพวกที่มีศรัทธา เลื่อมใส เป็นผู้ฉลาด มีปัญญา ย่อมเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า ไฉนพระเทวทัต จึงได้พยายามเพื่อทำลายสงฆ์ เพื่อทำลายจักรเกล้า ...

พระเทวทัตหาพรรคพวก

[๓๘๗]

ครั้งนั้น ถึงวันอุโบสถ พระเทวทัตลุกจากอาสนะ ประกาศให้ภิกษุทั้งหลาย จับสลากว่า ท่านทั้งหลาย พวกเราเข้าไปเฝ้าพระสมณโคดมแล้วทูลขอวัตถุ & ประการว่า พระพุทธเจ้าข้า พระผู้มีพระภาคตรัสคุณแห่งความเป็นผู้มกน้อย ... การปรารภความเพียรโดยอเนกปริยาย วัตถุ & ประการนี้ ย่อมเป็น ไปเพื่อความเป็นผู้มกน้อย ... การปรารภความเพียรโดยอเนกปริยาย ข้าพระพุทธเจ้า ขอประทานพระวโรกาส ภิกษุทั้งหลายพึงถืออยู่ป่าเป็นวัตรตลอดชีวิต รูปใดอาศัยบ้านอยู่ รูปนั้นพืงต้องโทษ ... ภิกษุทั้งหลายไม่พืงฉันทะและเนื้อตลอดชีวิต รูปใดพืงฉันทะและเนื้อ รูปนั้นพืงต้องโทษ วัตถุ & ประการนี้ พระสมณโคดม ไม่ทรงอนุญาต แต่พวกเรานั้นย่อมสมาทาน ประพฤติดตามวัตถุ & ประการนี้ วัตถุ & ประการนี้ ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นจงจับสลาก

[๓๘๘]

สมัยนั้น พระวัชชีบุตรชาวเมืองเวสาลี ประมาณ ๕๐๐ รูป เป็น พระบวชใหม่ และรู้พระธรรมวินัยน้อย พวกเขาจับสลากด้วยเข้าใจว่า นี้ธรรม นี้วินัย นี้สัตตุดศาสน์ ลำดับนั้นพระเทวทัตทำลายสงฆ์แล้ว พาภิกษุประมาณ ๕๐๐ รูป หลีกไปทางคยาสิสะประเทศ

[๓๘๙]

พระพุทธเจ้าข้า พระเทวทัตทำลายสงฆ์แล้ว พาภิกษุประมาณ ๕๐๐ รูปหลีกไปทางคยาสิสะประเทศ

ดูกรสารีบุตร โมคคัลลานะ พวกเขาจักมีความการุญในภิกษุใหม่ เหล่านี้มีไซ้หรือ พวกเขาจงรีบไป ภิกษุเหล่านั้นกำลังจะถึงความย่อยยับ.

พระอัครสาวกปาภิกษุ ๕๐๐ กลับ

[๓๙๓]

สมัยนั้น พระเทวทัตอันบริษัทหมู่ใหญ่แวดล้อมแล้ว นั่งแสดงธรรมอยู่ เธอได้เห็น พระสารีบุตรและพระโมคคัลลานะ มาแต่ไกล จึงเตือนภิกษุทั้งหลายว่า ดูภิกษุทั้งหลาย เห็นไหม ธรรมเรากล่าวดีแล้ว พระสารีบุตร โมคคัลลานะอัครสาวกของพระสมณโคดม พวกนี้มาสู่สำนักเรา ต้องขอบใจธรรมของเรา เมื่อพระเทวทัตกล่าวอย่างนี้แล้ว พระโกกาลิกะ ได้กล่าวกะพระเทวทัตว่า ท่านเทวทัต ท่านอย่าไว้วางใจ พระสารีบุตรและพระโมคคัลลานะ เพราะเธอทั้งสองมีความปรารถนาลามกลุ่อาจแก่ความปรารถนาลามก พระเทวทัตกล่าวว่า อย่าเลยคุณ ท่านทั้งสองมาดี เพราะขอบใจธรรมของเรา

ลำดับนั้น ท่านพระเทวทัตนิมนต์ท่านพระสารีบุตรด้วยอาสนะกึ่งหนึ่งว่า มาเถิด ท่านสารีบุตร นิมนต์นั่งบนอาสนะนี้ ท่านพระสารีบุตรห้ามว่า อย่าเลยท่าน แล้วถืออาสนะแห่งหนึ่งนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง แม้ท่านพระมหาโมคคัลลานะ ก็ถืออาสนะแห่งหนึ่งนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ลำดับนั้น พระเทวทัตแสดงธรรมกถาให้ภิกษุทั้งหลาย เห็นแจ้ง สมทาน อาจหาญ ร่ำเรียงหลายราตรี แล้วเชื้อเชิญ ท่านพระสารีบุตรว่า ท่านสารีบุตร ภิกษุสงฆ์ปราศจากถิ่นมิถนะแล้ว ธรรมกถาของภิกษุทั้งหลายจงแจ่มแจ้งกะท่าน เราเมื่อยหลังจักเอน ท่านพระสารีบุตรรับคำพระเทวทัตแล้ว ลำดับนั้น พระเทวทัตปูผ้าสังฆาฏิ ๔ ชั้น แล้วจำวัตรโดยข้างเบื้องขวา เธอเห็นดเห็น้อยหมด สติสัมปชัญญะ ครู่เดียวเท่านั้นก็กลับไป.

[๓๙๔]

ครั้งนั้น ท่านพระสารีบุตรกล่าวสอน พร่ำสอนภิกษุทั้งหลายด้วยธรรมิกถาอันเป็นอนุศาสนีเจ็ดด้วยอาเทศนาปาฏิหาริย์ ท่านพระมหาโมคคัลลานะกล่าวสอน พร่ำสอนภิกษุทั้งหลายด้วยธรรมิกถาอันเป็นอนุศาสนีเจ็ดด้วยอิทธิปาฏิหาริย์ ขณะเมื่อภิกษุเหล่านั้นอันท่านพระสารีบุตรกล่าวสอนอยู่ พร่ำสอนอยู่ด้วยอนุศาสนีเจ็ดด้วยอาเทศนาปาฏิหาริย์ และอันท่านพระมหาโมคคัลลานะกล่าวสอนอยู่ พร่ำสอนอยู่ด้วยอนุศาสนีเจ็ดด้วยอิทธิปาฏิหาริย์ ดวงตาเห็นธรรมที่ปราศจากธุลี ปราศจากมลทินได้เกิดขึ้นว่า สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นทั้งหมดมีความดับเป็นธรรมดา ที่นั่น ท่านพระสารีบุตรเรียกภิกษุทั้งหลายมาว่า ท่านทั้งหลาย เราจักไปเฝ้าพระผู้มีพระภาค ผู้ใดขอบใจธรรมของพระผู้มีพระภาคนั้น ผู้นั้นจงมา

ครั้งนั้น พระสารีบุตรและพระโมคคัลลานะ ปาภิกษุ ๕๐๐ รูปนั้นเข้าไปทางพระเวฬุวัน

ครั้งนั้น พระโกกาลิกะปลุกพระเทวทัตให้ลุกขึ้นด้วยคำว่าท่านเทวทัต ลุก ขึ้นเถิด พระสารีบุตร พระโมคคัลลานะปาภิกษุเหล่านั้นไปแล้ว เราบอกท่านแล้วมิใช่หรือว่า

อย่าไว้วางใจพระสารีบุตรและพระโมคคัลลานะ เพราะเธอทั้งสองมีความปรารถนา
ลามก ถึงอำนาจความปรารถนาลามก

ครั้งนั้น โลกิธร้อนได้พุ่งออกจากปากพระเทวทัต ในที่นั่นเอง.

[๓๙๕]

ครั้งนั้น พระสารีบุตรพระโมคคัลลานะเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาค ถวายบังคม นั่ง
ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง เมื่อท่านพระสารีบุตรนั่งเรียบร้อยแล้ว ได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคว่า
พระพุทธเจ้าข้า ขอประทานพระวโรกาส ภิกษุทั้งหลาย ผู้ประพฤติดามกิกษุ
ผู้ทำลาย ฟังอุปสมบทใหม่

อย่าเลย สารีบุตร เธออย่าพอใจการอุปสมบทใหม่ของพวกภิกษุ
ผู้ประพฤติดามกิกษุผู้ทำลายเลย ดูกรสารีบุตร ถ้าเช่นนั้น เธอจงให้พวก
ภิกษุผู้ประพฤติดามกิกษุผู้ทำลายแสดงอาบัติถูกล้างใจ.

องค์แห่งทูต

[๓๙๘]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๘ ควรทำหน้าที่ทูต
องค์ ๘ เป็นไฉน คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้

๑. รับฟัง
๒. ให้ผู้อื่นฟัง
๓. กำหนด
๔. ทรงจำ
๕. เข้าใจความ
๖. ให้ผู้อื่นเข้าใจความ
๗. ฉลาดต่อประโยชน์และมีใช้ประโยชน์
๘. ไม่ก่อความทะเลาะ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๘ นี้แล ควรทำหน้าที่ทูต.

[๔๐๐]

ภิกษุใด เข้าไปสู่บริษัทที่พูดคำหยาบก็ไม่สะทกสะท้านไม่ยังคำพูด
ให้เสีย ไม่ปกปิดข่าวสาส์นพูดจนหมดความสงสัย และถูกถามก็ไม่โกรธ
ภิกษุผู้เช่นนั้นแล ย่อมควรทำหน้าที่ทูต.

พระเทวทัตจักเกิดในอบาย

[๔๐๑]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เทวทัตมีจิตอัน**อสังฆกรรม ๘ ประการ**ครอบงำ ย่ำยีแล้ว จักเกิดในอบาย ตกนรกชั่วคราวกับช่วยเหลือไม่ได้ อสังฆกรรม ๘ ประการ เป็นไฉน คือ

๑. เทวทัตมีจิตอันลามกครอบงำ ย่ำยีแล้ว จักเกิดในอบายตกนรก ตั้งอยู่ตลอดกับช่วยเหลือไม่ได้

๒. เทวทัตมีจิตอันความเสื่อมลามกครอบงำ ย่ำยีแล้ว ...

๓. เทวทัตมีจิตอันยศครอบงำ ย่ำยีแล้ว ...

๔. เทวทัตมีจิตอันความเสื่อมยศครอบงำ ย่ำยีแล้ว ...

๕. เทวทัตมีจิตอันสักการะครอบงำ ย่ำยีแล้ว ...

๖. เทวทัตมีจิตอันความเสื่อมสักการะครอบงำ ย่ำยีแล้ว ...

๗. เทวทัตมีจิตอันความปรารถนาลามกครอบงำ ย่ำยีแล้ว ...

๘. เทวทัตมีจิตอันความเป็นมิตรชั่วครอบงำ ย่ำยีแล้วจักเกิดในอบาย ตกนรก ตั้งอยู่ตลอดกับช่วยเหลือไม่ได้

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เทวทัตมีจิตอัน**อสังฆกรรม ๘ ประการ**นี้แล ครอบงำ ย่ำยีแล้ว จักเกิดในอบาย ตกนรก ตั้งอยู่ตลอดกับช่วยเหลือไม่ได้

ดีละ ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุพึงครอบงำ ย่ำยี ลามกที่เกิดขึ้นแล้วอยู่

... ความเสื่อมลามกที่เกิดขึ้นแล้วอยู่

... ยศที่เกิดขึ้นแล้วอยู่

... ความเสื่อมยศที่เกิดขึ้นแล้วอยู่

... สักการะที่เกิดขึ้นแล้วอยู่

... ความเสื่อมสักการะที่เกิดขึ้นแล้วอยู่

... ความปรารถนาลามกที่เกิดขึ้นแล้วอยู่

ภิกษุพึงครอบงำ ย่ำยี ความเป็นมิตรชั่วที่เกิดขึ้นแล้วอยู่

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุอาศัยอำนาจประโยชน์อะไร จึงครอบงำ ย่ำยี ลามกที่เกิดขึ้นแล้วอยู่

- ... ความเสื่อมลามกที่เกิดขึ้นแล้วอยู่
- ... ยศที่เกิดขึ้นแล้วอยู่
- ... ความเสื่อมยศที่เกิดขึ้นแล้วอยู่
- ... สักการะที่เกิดขึ้นแล้วอยู่
- ... ความเสื่อมสักการะที่เกิดขึ้นแล้วอยู่
- ... ความปรารถนาลามกที่เกิดขึ้นแล้วอยู่
- ภิกษุครอบงำ ย่ำยี ความเป็นมิตรชั่วที่เกิดขึ้นแล้วอยู่

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็เมื่อภิกษุนั้นไม่ครอบงำลามกที่เกิดขึ้นแล้วอยู่ อาสวะทั้งหลาย ที่ทำความคับแค้นและรุ่มร้อนพึงเกิดขึ้น เมื่อครอบงำ ย่ำยี ลามกที่เกิดขึ้นแล้วอยู่ อาสวะเหล่านั้นที่ทำความคับแค้นและรุ่มร้อน ย่อมไม่มีแก่เธอ ด้วยอาการอย่างนี้

- ก็เมื่อเธอไม่ครอบงำความเสื่อมลามกที่เกิดขึ้นแล้วอยู่ ...
- ... ยศที่เกิดขึ้นแล้วอยู่ ...
- ... ความเสื่อมยศที่เกิดขึ้นแล้วอยู่ ...
- ... สักการะที่เกิดขึ้นแล้วอยู่ ...
- ... ความเสื่อมสักการะที่เกิดขึ้นแล้วอยู่ ...
- ... ความปรารถนาลามกที่เกิดขึ้นแล้วอยู่ ...

เมื่อเธอไม่ครอบงำความมีมิตรชั่วที่เกิดขึ้นแล้วอยู่ อาสวะทั้งหลาย ที่ทำความคับแค้นและรุ่มร้อน พึงเกิดขึ้น เมื่อครอบงำ ย่ำยี ความมีมิตรชั่วที่เกิดขึ้นแล้วอยู่ อาสวะเหล่านั้นที่ทำความคับแค้นและรุ่มร้อน ย่อมไม่มีแก่เธอ ด้วยอาการอย่างนี้

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุอาศัยอำนาจประโยชน์นี้แล พึงครอบงำ ย่ำยี ลามกที่เกิดขึ้นแล้วอยู่

- ... ความเสื่อมลามกที่เกิดขึ้นแล้วอยู่ ...
- ... ยศที่เกิดขึ้นแล้วอยู่ ...
- ... ความเสื่อมยศที่เกิดขึ้นแล้วอยู่ ...
- ... สักการะที่เกิดขึ้นแล้วอยู่ ...
- ... ความเสื่อมสักการะที่เกิดขึ้นแล้วอยู่ ...

... ความปรารถนาลามกที่เกิดขึ้นแล้วอยู่ ...
พึงครอบงำ ย่ำยี ความมีมิตรชั่วที่เกิดขึ้นแล้วอยู่

เพราะเหตุนั้นแล ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอพึงศึกษาว่า พวกเราจักครอบงำ
ย่ำยีลามกที่เกิดขึ้นแล้วอยู่

... ความเสื่อมลามกที่เกิดขึ้นแล้วอยู่

... ยศที่เกิดขึ้นแล้วอยู่

... ความเสื่อมยศที่เกิดขึ้นแล้วอยู่

... สักการะที่เกิดขึ้นแล้วอยู่

... ความเสื่อมสักการะที่เกิดขึ้นแล้วอยู่

... ความปรารถนาลามกที่เกิดขึ้นแล้วอยู่

พวกเราจักครอบงำ ย่ำยี ความมีมิตรชั่วที่เกิดขึ้นแล้วอยู่

ดูกรภิกษุทั้งหลาย พวกเธอพึงศึกษาอย่างนี้แล.

[๔๐๒]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เทวทัตมีจิตอัน**อสังกรรม ๓ ประการ** ครอบงำ
ย่ำยี จักเกิดในอบาย ตกนรก ตั้งอยู่ตลอดกัป ช่วยเหลือไม่ได้สังกรรม
๓ ประการ เป็นไฉน คือ

๑. ความปรารถนาลามก

๒. ความมีมิตรชั่ว

๓. พอบรรลุคุณวิเศษเพียงขั้นต่ำ ก็เลิกเสียในระหว่าง

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เทวทัตมีจิตอัน**อสังกรรม ๓ ประการ**นี้แล ครอบงำ
ย่ำยี จักเกิดในอบาย ตกนรก ตั้งอยู่ตลอดกัป ช่วยเหลือไม่ได้.

สังฆราชา

[๔๐๔]

พระพุทธรเจ้าข้า พระองค์ตรัสว่า สังฆราชา สังฆราชา ดังนี้ ด้วยเหตุเพียงเท่าไรเป็น
สังฆราชา แต่ไม่เป็นสังฆเภท ด้วยเหตุเพียงเท่าไร เป็นทั้งสังฆราชา และสังฆเภท

ดูกรอุบาลี ฝ่ายหนึ่งมีภิกษุหนึ่งรูป ฝ่ายหนึ่งมี ๒ รูป รูปที่ ๔ ประกาศ
ให้จับสลากว่า นีธรรม นีวินัย นีสัตถุศาสน์ ท่านทั้งหลายจงจับสลากัน
จงชอบใจสลากนี้. ดูกรอุบาลี แม้ด้วยเหตุอย่างนี้ เป็น**สังฆราชา**
แต่ไม่เป็น**สังฆเภท**.

ดูกรอุบาลี ฝ่ายหนึ่งมีภิกษุ ๒ รูป ฝ่ายหนึ่งก็มี ๒ รูป รูปที่ ๕ ประกาศให้จับสลากว่า นีรธรรม นีวินัย นิสัตตฤคสาสน์ ท่านทั้งหลายจงจับสลากนี้ จงชอบใจสลากนี้. ดูกรอุบาลี แม้ด้วยเหตุอย่างนี้ก็เป็นสังฆราชา แต่ไม่เป็นสังฆเภท.

ดูกรอุบาลี ฝ่ายหนึ่งมีภิกษุ ๒ รูป ฝ่ายหนึ่งมี ๓ รูป รูปที่ ๖ ประกาศให้จับสลากว่า นีรธรรม นีวินัย นิสัตตฤคสาสน์ ท่านทั้งหลายจงจับสลากนี้ จงชอบใจสลากนี้. ดูกรอุบาลี แม้ด้วยเหตุอย่างนี้ ก็เป็นสังฆราชา แต่ไม่เป็นสังฆเภท.

ดูกรอุบาลี ฝ่ายหนึ่งมีภิกษุ ๓ รูป ฝ่ายหนึ่งก็มี ๓ รูป รูปที่ ๗ ประกาศให้จับสลากว่า นีรธรรม นีวินัย นิสัตตฤคสาสน์ ท่านทั้งหลายจงจับสลากนี้ จงชอบใจสลากนี้. ดูกรอุบาลี แม้ด้วยเหตุอย่างนี้ ก็เป็นสังฆราชา แต่ไม่เป็นสังฆเภท.

ดูกรอุบาลี ฝ่ายหนึ่งมีภิกษุ ๓ รูป ฝ่ายหนึ่งก็มี ๓ รูป รูปที่ ๗ ประกาศให้จับสลากว่า นีรธรรม นีวินัย นิสัตตฤคสาสน์ ท่านทั้งหลายจงจับสลากนี้ จงชอบใจสลากนี้. ดูกรอุบาลี แม้ด้วยเหตุอย่างนี้ ก็เป็นสังฆราชา แต่ไม่เป็นสังฆเภท.

ดูกรอุบาลี ฝ่ายหนึ่งมีภิกษุ ๓ รูป ฝ่ายหนึ่งมี ๔ รูป รูปที่ ๘ ประกาศให้จับสลากว่า นีรธรรม นีวินัย นิสัตตฤคสาสน์ ท่านทั้งหลายจงจับสลากนี้ จงชอบใจสลากนี้. ดูกรอุบาลี แม้ด้วยเหตุอย่างนี้ ก็เป็นสังฆราชา แต่ไม่เป็นสังฆเภท.

ดูกรอุบาลี ฝ่ายหนึ่งมีภิกษุ ๔ รูป ฝ่ายหนึ่งมี ๔ รูป รูปที่ ๙ ประกาศให้จับสลากว่า นีรธรรม นีวินัย นิสัตตฤคสาสน์ ท่านทั้งหลายจงจับสลากนี้ จงชอบใจสลากนี้. ดูกรอุบาลี แม้ด้วยเหตุอย่างนี้แล เป็นทั้งสังฆราชา และสังฆเภท.

ดูกรอุบาลี ภิกษุ ๙ รูป หรือเกินกว่า ๙ รูป เป็นทั้งสังฆราชา และสังฆเภท.

ดูกรอุบาลี ภิกษุณีทำลายสงฆ์ยอมไม่ได้ แต่พยายามเพื่อจะทำลายได้. ลิกขมานา ก็ทำลายสงฆ์ไม่ได้ ...

สามเณร ก็ทำลายสงฆ์ไม่ได้ ...

สามเณรี ก็ทำลายสงฆ์ไม่ได้ ...

อุบาสก ก็ทำลายสงฆ์ไม่ได้ ...

อุบาสิกา ก็ทำลายสงฆ์ไม่ได้ แต่พยายามเพื่อจะทำลายได้

ดูกรอุบาสี ภิกษุปกตัตตะ มีสังวาสเสมอกัน อยู่ในสีมาเดียวกัน
ย่อมทำลายสงฆ์ได้.

สังฆเภท

[๔๐๕]

พระพุทธเจ้าข้า พระองค์ตรัสว่า สังฆเภท สังฆเภท ดังนี้ ด้วยเหตุเพียงเท่าไร
สงฆ์จึงแตก

ดูกรอุบาสี ภิกษุทั้งหลายในธรรมวินัยนี้

๑. ย่อมแสดงอธรรมว่า เป็นธรรม
๒. ย่อมแสดงธรรมว่า เป็นอธรรม
๓. ย่อมแสดงสิ่งไม่เป็นวินัยว่า เป็นวินัย
๔. ย่อมแสดงวินัยว่า ไม่เป็นวินัย
๕. ย่อมแสดงคำอันตถาคตมิได้ตรัสภาสิตไว้ว่า เป็นคำอันตถาคต
ตรัส ภาสิตไว้
๖. ย่อมแสดงคำอันตถาคตตรัสภาสิตไว้ว่า เป็นคำอันตถาคต
มิได้ตรัส ภาสิตไว้
๗. ย่อมแสดงกรรมอันตถาคตมิได้ประพฤติมาว่า เป็นกรรมอัน
ตถาคต ประพฤติมา
๘. ย่อมแสดงกรรมอันตถาคตประพฤติมาว่า เป็นกรรมอันตถาคต
มิได้ประพฤติมา
๙. ย่อมแสดงสิ่งที่ตถาคตมิได้บัญญัติไว้ว่า เป็นสิ่งที่ตถาคตบัญญัติไว้
๑๐. ย่อมแสดงสิ่งที่ตถาคตบัญญัติไว้ว่า เป็นสิ่งที่ตถาคตมิได้บัญญัติไว้
๑๑. ย่อมแสดงอนาบัติว่า เป็นอาบัติ
๑๒. ย่อมแสดงอาบัติว่า เป็นอนาบัติ
๑๓. ย่อมแสดงอาบัติเบาว่า เป็นอาบัติหนัก

๑๔. ย่อมแสดงอาบัติหนักว่า เป็นอาบัติเบา

๑๕. ย่อมแสดงอาบัติมีส่วนเหลือว่า เป็นอาบัติหาส่วนเหลือมิได้

๑๖. ย่อมแสดงอาบัติหาส่วนเหลือมิได้ว่า เป็นอาบัติมีส่วนเหลือ

๑๗. ย่อมแสดงอาบัติชั่วหยาบว่า เป็นอาบัติไม่ชั่วหยาบ

๑๘. ย่อมแสดงอาบัติไม่ชั่วหยาบว่า เป็นอาบัติชั่วหยาบ

พวกเขา่อมประกาศให้แตกแยกกัน **ด้วยวัตถุ ๑๘ ประการนี้**
 ย่อมแยกทำอุโบสถ แยกทำปวารณา แยกทำสังฆกรรม

ดูกรอุบาลี **ด้วยเหตุเพียงเท่านี้แล สงฆ์เป็นอันแตกกันแล้ว.**

สังฆสามัคคี

[๔๐๖]

พระพุทธเจ้าข้า พระองค์ตรัสว่า **สังฆสามัคคี สังฆสามัคคี** ดังนี้ **ด้วยเหตุเพียงเท่าไร**
สงฆ์จึงพร้อมเพรียงกัน

ดูกรอุบาลี ภิกษุทั้งหลายในธรรมวินัยนี้

๑. ย่อมแสดงสิ่งที่ไม่เป็นธรรมว่า ไม่เป็นธรรม

๒. ย่อมแสดงสิ่งที่เป็นธรรมว่า เป็นธรรม

๓. ย่อมแสดงสิ่งที่มีไฉวินัยว่า มีไฉวินัย

๔. ย่อมแสดงสิ่งที่เป็นวินัยว่า เป็นวินัย

๕. ย่อมแสดงคำอันตถาคตมิได้ตรัสภาษิตไว้ว่า เป็นคำอันตถาคต
 มิได้ ตรัสภาษิตไว้

๖. ย่อมแสดงคำอันตถาคต ตรัสภาษิตไว้ว่า เป็นคำอันตถาคตตรัส
 ภาษิตไว้

๗. ย่อมแสดงกรรมอันตถาคตมิได้ประพฤติมาว่า เป็นกรรมอัน
 ตถาคต มิได้ประพฤติมา

๘. ย่อมแสดงกรรมอันตถาคตประพฤติมาแล้วว่า เป็นกรรมอัน
 ตถาคต ประพฤติมาแล้ว

๙. ย่อมแสดงสิ่งที่ตถาคต มิได้บัญญัติไว้ว่า เป็นสิ่งที่ตถาคตมิได้
 บัญญัติไว้

๑๐. ย่อมแสดงสิ่งที่ตถาคตบัญญัติไว้ว่า เป็นสิ่งที่ตถาคตบัญญัติไว้
๑๑. ย่อมแสดงอนาปัตติว่า เป็นอนาปัตติ
๑๒. ย่อมแสดงอาบัติว่า เป็นอาบัติ
๑๓. ย่อมแสดงอาบัติเบาว่า เป็นอาบัติเบา
๑๔. ย่อมแสดงอาบัติหนักว่า เป็นอาบัติหนัก
๑๕. ย่อมแสดงอาบัติมีส่วนเหลือว่า เป็นอาบัติมีส่วนเหลือ
๑๖. ย่อมแสดงอาบัติหาส่วนเหลือมิได้ว่า เป็นอาบัติหาส่วนเหลือมิได้
๑๗. ย่อมแสดงอาบัติชั่วหยาบว่า เป็นอาบัติชั่วหยาบ
๑๘. ย่อมแสดงอาบัติไม่ชั่วหยาบว่า เป็นอาบัติไม่ชั่วหยาบ

พวกเขาย่อมไม่ประกาศให้แตกแยกกันด้วยวัตถุ ๑๘ ประการนี้
 ย่อมไม่แยกทำอุโบสถ ย่อมไม่แยกทำปวารณา ย่อมไม่แยกทำสังฆกรรม
 ดุจรูปาดี ด้วยเหตุเพียงเท่านี้แล สงฆ์เป็นอันพร้อมเพรียงกัน.

[๔๐๗]

พระพุทธเจ้าข้า ก็ภิกษุเหล่านั้นทำลายสงฆ์พร้อมเพรียงกันแล้ว จะได้รับผลอย่างไร
 ดุจรูปาดี ภิกษุทำลายสงฆ์พร้อมเพรียงกันแล้ว ย่อมได้รับผลชั่วร้าย
 ตั้งอยู่ชั่วกัป ย่อมไหม้ในนรกตลอดกัป.

[๔๐๘]

ภิกษุทำลายสงฆ์ ต้องเกิดในอบาย ตกนรก อยู่ชั่วกัป ภิกษุผู้ยินดีใน
 การแตกพวก ไม่ตั้งอยู่ในธรรม ย่อมเสื่อมจากธรรมอันเกษมจากโยคะ
 ภิกษุทำลายสงฆ์พร้อมเพรียงกันแล้ว ย่อมไหม้ในนรกตลอดกัป.

[๔๐๙]

พระพุทธเจ้าข้า ก็ภิกษุสมานสงฆ์ที่ แตกกันแล้วให้พร้อมเพรียงกัน จะได้รับผลอย่างไร
 ดุจรูปาดี ภิกษุสมานสงฆ์ที่แตกกันแล้วให้ พร้อมเพรียงกัน ย่อมได้
 บุญอันประเสริฐ ย่อมบรรเทิงในสรวงสวรรค์ตลอดกัป.

[๔๑๐]

ความพร้อมเพรียงของหมู่ เป็นเหตุแห่งสุข และการ สนับสนุนผู้พร้อมเพรียงกัน
 ก็เป็นเหตุแห่งสุข ภิกษุผู้ยินดีในความพร้อมเพรียงตั้งอยู่ในธรรม ย่อมไม่เสื่อมจาก
 ธรรมอันเกษมจากโยคะ ภิกษุสมานสงฆ์ให้พร้อมเพรียงกันแล้ว ย่อมบรรเทิงใน
 สรวงสวรรค์ตลอดกัป.

ผู้ทำลายสงฆ์ต้องเกิดในอบาย

[๔๑๑]

มีหรือ พระพุทธเจ้าข้า ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์ต้องเกิดในอบาย ตกนรก อยู่ชั่วนับช่วยเหลือไม่ได้

มี อุบาสิกา ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์ ต้องเกิดในอบาย ตกนรก อยู่ชั่วนับช่วยเหลือไม่ได้

และมีหรือ พระพุทธเจ้าข้า ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์ ไม่ต้องเกิดในอบาย ไม่ตกนรก อยู่ชั่วนับพอช่วยเหลือได้

มี อุบาสิกา ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์ ไม่ต้องเกิดในอบาย ไม่ตกนรกอยู่ชั่วนับพอช่วยเหลือได้

พระพุทธเจ้าข้า ก็ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์ ต้องเกิดในอบาย ตกนรกอยู่ชั่วนับช่วยเหลือไม่ได้ เป็นไฉน

ดูกรอุบาสิกา ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อมแสดงธรรมว่าเป็นธรรม มีความเห็นในธรรมนั้นว่าเป็นธรรม มีความเห็นในความแตกต่างกันว่าเป็นธรรม อำพรางความเห็น อำพรางความถูกต้อง อำพรางความชอบใจ อำพรางความจริง ย่อมประกาศให้จับสลากว่า นี้ธรรม นี้วินัย นี้สัตตสุตสนัน ทานทั้งหลายจงจับสลากนี้ จงชอบใจสลากนี้. ดูกรอุบาสิกา ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์ แม้นี้แล ต้องเกิดในอบาย ตกนรกอยู่ชั่วนับ ช่วยเหลือไม่ได้

อนึ่ง อุบาสิกา ภิกษุยอมแสดงธรรมว่าเป็นธรรม มีความเห็นในธรรมนั้นว่าเป็นธรรม มีความเห็นในความแตกต่างกันว่าเป็นธรรม อำพรางความเห็น อำพรางความถูกต้อง อำพรางความชอบใจ อำพรางความจริง ย่อมประกาศให้จับสลากว่า นี้ธรรม นี้วินัย นี้สัตตสุตสนัน ทานทั้งหลายจงจับสลากนี้ จงชอบใจสลากนี้. ดูกรอุบาสิกา ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์นี้แล ต้องเกิดในอบาย ตกนรก อยู่ชั่วนับ ช่วยเหลือไม่ได้

อนึ่ง อุบาสิกา ภิกษุยอมแสดงธรรมว่าเป็นธรรม มีความเห็นในธรรมนั้นว่าเป็นธรรม มีความสงสัยในความแตกต่างกัน อำพรางความเห็น อำพรางความถูกต้อง อำพรางความชอบใจ อำพรางความจริง ย่อมประกาศให้จับสลากว่า นี้ธรรม นี้วินัย นี้สัตตสุตสนัน ทานทั้งหลายจงจับสลากนี้ จงชอบใจสลากนี้. ดูกรอุบาสิกา ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์แม้นี้แล ต้องเกิดในอบาย ตกนรกอยู่ชั่วนับ ช่วยเหลือไม่ได้

อนึ่ง อุบาสี ภิกษุยอมแสดงธรรมว่าเป็นธรรม มีความเห็นในธรรมนั้น
ว่าเป็นธรรม มีความเห็นในการแตกต่างกันว่าเป็นธรรม ...

... มีความเห็นในธรรมนั้นว่าเป็นธรรม มีความสงสัยในความแตกต่างกัน ...

... มีความสงสัยในธรรมนั้น มีความเห็นในการแตกต่างกันว่าเป็น ธรรม ...

... มีความสงสัยในธรรมนั้น มีความเห็นในการแตกต่างกันว่าเป็นธรรม ...

... มีความสงสัยในธรรมนั้น มีความสงสัยในความแตกต่างกัน อำพราง
ความเห็น อำพรางความถูกต้อง อำพรางความชอบใจ อำพรางความจริง
ยอมประกาศให้จับสลากว่า นี้ธรรม นี้วินัย นี้สัตตคุณานี้ ท่านทั้งหลาย
จงจับสลากนี้ จงชอบใจสลากนี้. ดูกรอุบาสี ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์แบบนี้แล
ต้องเกิดในอบาย ตกนรกอยู่ชั่วกัป ช่วยเหลือไม่ได้

อนึ่ง อุบาสี ภิกษุยอมแสดงธรรมว่าเป็นธรรม ... ย่อมแสดงสิ่งมิใช่
วินัยว่าเป็นวินัย ย่อมแสดงวินัยว่ามีวินัย ย่อมแสดงคำอันตถาคต
มิได้ตรัสภาษิตไว้ ว่าเป็นคำอันตถาคตตรัสภาษิตไว้ ย่อมแสดงคำอัน
ตถาคตตรัสภาษิตไว้ ว่าเป็นคำอันตถาคตมิได้ตรัสภาษิตไว้ ย่อมแสดง
กรรมอันตถาคตมิได้ประพุดติมาว่า เป็นกรรมอันตถาคตประพุดติมาแล้ว
ย่อมแสดงกรรมอันตถาคตประพุดติมาแล้ว ว่าเป็นกรรมอันตถาคตมิได้
ประพุดติมาแล้ว ย่อมแสดงสิ่งที่ตถาคตมิได้บัญญัติไว้ ว่าเป็นสิ่งที่ตถาคต
บัญญัติไว้ ย่อมแสดงสิ่งที่ตถาคตบัญญัติไว้ ว่าเป็นสิ่งที่ตถาคตมิได้บัญญัติ
ไว้ ย่อมแสดงอนาบัติว่าเป็นอาบัติ ย่อมแสดงอาบัติว่าเป็นอนาบัติ ย่อม
แสดงอาบัติเบาว่าเป็นอาบัติหนัก ย่อมแสดงอาบัติหนักว่าเป็นอาบัติเบา
ย่อมแสดงอาบัติมีส่วนเหลือว่าเป็นอาบัติหาส่วนเหลือมิได้ ย่อมแสดง
อาบัติหาส่วนเหลือมิได้ว่าเป็นอาบัติมีส่วนเหลือ ย่อมแสดงอาบัติชั่วหยาบ
ว่าเป็นอาบัติไม่ชั่วหยาบ ย่อมแสดงอาบัติไม่ชั่วหยาบว่าเป็นอาบัติชั่วหยาบ
มีความเห็นในธรรมนั้นว่าเป็นธรรม มีความเห็นในการแตกต่างกันว่าเป็น
ธรรม มีความเห็นในธรรมนั้นว่าเป็นธรรม มีความเห็นในการแตกต่างกัน
ว่าเป็นธรรม มีความเห็นในธรรมนั้นว่าเป็นธรรม มีความสงสัยในความ
แตกต่างกัน มีความเห็นในธรรมนั้นว่าเป็นธรรม มีความเห็นในการแตกต่างกัน

ว่าเป็นอธรรม มีความเห็นในธรรมนั้นว่าเป็นธรรม มีความสงสัยในความ
 แยกกัน มีความสงสัยในธรรมนั้น มีความเห็นในความแยกกันว่าเป็น
 อธรรม มีความสงสัยในธรรมนั้น มีความเห็นในความแยกกันว่าเป็นธรรม
 มีความสงสัยในธรรมนั้น มีความสงสัยในความแยกกัน อำพรางความเห็น
 อำพรางความถูกใจ อำพรางความชอบใจ อำพรางความจริง ย่อมประกาศ
 ให้จับสลากว่า นี้ธรรมนี้วินัย นี้สัตตฤศาสน์ ท่านทั้งหลายจงจับสลากนี้
 จงชอบใจสลากนี้. ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์แม่นี้แล ต้องเกิดในอบาย
 ตกนรกอยู่ชั่ววัฏป์ ช่วยเหลือไม่ได้

ผู้ทำลายสงฆ์ไม่ต้องเกิดในอบาย

[๔๑๒]

...ดูกรอุบาลี ภิกษุในธรรมวินัยนี้ย่อมแสดงอธรรมว่าเป็นธรรม มีความ
 เห็นในอธรรมนั้นว่าเป็นธรรม มีความเห็นในความแยกกันว่าเป็นธรรม
 ไม่อำพรางความเห็น ไม่อำพรางความถูกใจ ไม่อำพรางความชอบใจ
 ไม่อำพรางความจริง ย่อมประกาศให้จับสลากว่า นี้ธรรม นี้วินัย นี้สัตตฤศาสน์
 ท่านทั้งหลายจงจับสลากนี้ จงชอบใจสลากนี้. ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้ทำลาย
 สงฆ์แม่นี้แล ไม่ต้องเกิดในอบาย ไม่ตกนรกอยู่ชั่ววัฏป์ พอช่วยเหลือได้

อนึ่ง อุบาลี ภิกษุยอมแสดงธรรมว่าเป็นอธรรม ... ย่อมแสดงอาบัติ
 ชั่วหยาบว่าเป็นอาบัติไม่ชั่วหยาบ มีความเห็นในธรรมนั้นว่าเป็นธรรม
 มีความเห็นในความแยกกันว่าเป็นธรรม ไม่อำพรางความเห็น ไม่อำพราง
 ความถูกใจ ไม่อำพรางความชอบใจ ไม่อำพรางความจริง ย่อมประกาศ
 ให้จับสลากว่า นี้ธรรม นี้วินัย นี้สัตตฤศาสน์ ท่านทั้งหลาย จงจับสลากนี้
 จงชอบใจสลากนี้. ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์แม่นี้แล ไม่ต้องเกิด
 ในอบาย ไม่ตกนรกอยู่ชั่ววัฏป์ พอช่วยเหลือได้.

สังฆเภทขันธกะ จบ

ชั้นที่ ๔ : วัตตขันธกะ

[๔๑๔]

๕๔๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนั้นแล เราจักบัญญัติวัตรแก่ภิกษุ
อาคันตุกะทั้งหลาย โดยประการที่ภิกษุอาคันตุกะทั้งหลาย
จะพึงประพฤติเรียบร้อย.

อาคันตุกวัตร

[๔๑๕]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุอาคันตุกะคิดว่า จักเข้าไปสู่อารามเดี๋ยวนี้
พึงถอดรองเท้า เคาะแล้วถือไปต่ำ ๆ ลดร่ม เปิดศีรษะ ลดจีวรบนศีรษะลง
ไว้ที่ป่า ไม่ต้องรีบร้อน พึงเข้าไปสู่อารามตามปกติ

เมื่อเข้าไปสู่อารามพึงสังเกตว่า ภิกษุเจ้าถิ่นประชุมกันที่ไหน
ภิกษุเจ้าถิ่นประชุมกันที่ใด คือ ที่โรงฉัน มณฑป หรือโคนไม้ พึงไปที่นั้น
วางบาตรไว้ที่แห่งหนึ่ง วางจีวรไว้ที่แห่งหนึ่ง พึงถืออาสนะที่สมควรนั่ง

พึงถามถึงน้ำฉัน พึงถามถึงน้ำใช้ว่า ไหนน้ำฉัน ไหนน้ำใช้
ถ้าต้องการน้ำฉัน พึงตักน้ำฉันหาดื่ม

ถ้าต้องการน้ำใช้ พึงตักน้ำใช้มาล้างเท้า เมื่อล้างเท้าพึงรดน้ำด้วย
มือข้างหนึ่ง พึงล้างเท้าด้วยมือข้างหนึ่ง รดน้ำด้วยมือใดไม่พึงล้างเท้า
ด้วยมือนั้น

พึงถามถึงผ้าเช็ดรองเท้าแล้วจึงเช็ดรองเท้า เมื่อจะเช็ดรองเท้าพึง
ใช้ผ้าแห้งเช็ดก่อน ใช้ผ้าเปียกเช็ดทีหลัง พึงซักผ้าเช็ดรองเท้าปิดแล้วผึ่ง
ไว้ที่ควรแห่งหนึ่ง

ถ้าภิกษุเจ้าถิ่นแก่พรรษากว่าพึงอภิวาท ถ้าอ่อนพรรษากว่าพึงให้
เธออภิวาท

ฟังถามถึงเสนาสนะว่า เสนาสนะไหนถึงแก่ฉม ฟังถามถึงเสนาสนะที่มีภิกษุอยู่ หรือที่ไม่มีภิกษุอยู่ ฟังถามถึงโคจรคาม ฟังถามถึงอโคจรคาม ฟังถามถึงสกุลทั้งหลายที่ได้รับสมมติว่าเป็นเสกขะ ฟังถามถึงที่ถ่ายอุจจาระ ฟังถามถึงที่ถ่ายปัสสาวะ ฟังถามถึงน้ำฉัน ฟังถามถึงน้ำใช้ ฟังถามถึงไม้เท้า ฟังถามถึงกติกาสงฆ์ที่ตั้งไว้ว่า ควรเข้าเวลาเท่าไร ควรออกเวลาเท่าไร

ถ้าวิหารไม่มีภิกษุอยู่ ฟังเคาะประตูรออยู่สักครู่หนึ่งแล้วถอดลิ้มผลึกบานประตู ยืนอยู่ข้างนอกแลดูให้ทั่ว ถ้าวิหารรกหรือเตียงซ้อนอยู่บนเตียง หรือตั้งซ้อนอยู่บนตั่ง เสนาสนะมีละอองจับอยู่เบื่องบน ถ้าอุตสาหะอยู่ ฟังชำระเสีย

เมื่อจะชำระวิหาร ฟังชนเครื่องลาดพื้นออกไปวางไว้ที่ควรแห่งหนึ่ง ก่อน ฟังชนเชียงรองเท้าเตียงออกไปวางไว้ที่ควรแห่งหนึ่ง ฟังชนฟูกและหมอนออกไปวางไว้ที่ควรแห่งหนึ่ง ฟังชนผ้านิตินะและผ้าปูนอนออกไปวางไว้ที่ควรแห่งหนึ่ง เตียง ตั่ง อันภิกษุฟังยกต่ำ ๆ ทำให้เรียบร้อย อย่าให้ครูดสีกระทบบานและกรอบประตู ชนไปวางไว้ที่ควรแห่งหนึ่ง กระโถนฟิงชนออกไปวางไว้ที่ควรแห่งหนึ่ง พนักอิงฟิงชนออกไปวางไว้ที่ควรแห่งหนึ่ง

ถ้าในวิหารมีหยากเยื่อ ฟิงกวาดแต่เพดานลงมาก่อน ฟิงเช็ด กรอบหน้าต่าง ประตูและมุมห้อง ถ้าฝาทาน้ำมันขึ้นรา ฟิงเอาผ้าชุบน้ำบิดแล้วเช็ด ถ้าพื้นทาสีดำขึ้นรา ฟิงเอาผ้าชุบน้ำบิดแล้วเช็ด ถ้าพื้นไม้ได้ทา ฟิงเอาน้ำพรมแล้วกวาด ด้วยคิดว่าอย่าให้ฝุ่นกลบวิหาร ฟิงเก็บกวาดหยากเยื่อไปทิ้งเสีย ณ ที่ควรแห่งหนึ่ง

เครื่องลาดพื้น ฟิงผึ่งแดดชำระเคาะปิด แล้วชนกลับไปปูไว้ตามเดิม เชียงรองเท้าเตียงฟิงผึ่งแดด ชัด เช็ดแล้วชนกลับตั่งไว้ตามเดิม เตียง ตั่ง ฟิงผึ่งแดด ชัดสี เคาะ ยกต่ำ ๆ ทำให้ดี อย่าให้ครูดสีกระทบบานและกรอบประตูชนกลับตั่งไว้ตามเดิม ฟูกและหมอนตากแห้งแล้ว เคาะปิดให้สะอาด ชนกลับวางไว้ตามเดิม ผ้าปูนั่งและผ้าปูนอนตากแห้งแล้ว สลัดให้สะอาด ชนกลับปูไว้ตามเดิม กระโถน พนักอิง ตากแล้ว ฟิงเช็ด ชนกลับไปตั่งไว้ตามเดิม

พึงเก็บบาตร จีวร เมื่อเก็บบาตรพึงเอามือข้างหนึ่งจับบาตร เอามือข้างหนึ่งลูบคลำได้เตียงหรือได้ตั้ง แล้วเก็บบาตรแต่อย่าเก็บบาตรบนพื้นที่ปราศจากเครื่องรอง เมื่อเก็บจีวร พึงเอามือข้างหนึ่งถือจีวร เอามือข้างหนึ่งลูบราวจีวรหรือสายระเดียง พึงทำชายไว้ข้างนอก ขนดไว้ข้างใน เก็บจีวร

ถ้ามีลมเจือด้วยผงคลีพัดมาทางทิศตะวันออก พึงปิดหน้าต่างด้านตะวันออก ถ้ามีลมเจือด้วยผงคลีพัดมาทางทิศตะวันตก พึงปิดหน้าต่างด้านตะวันตก ถ้ามีลมเจือด้วยผงคลีพัดมาทางทิศเหนือ พึงปิดหน้าต่างด้านเหนือ ถ้ามีลมเจือด้วยผงคลีพัดมาทางทิศใต้ พึงปิดหน้าต่างด้านใต้

ถ้าฤดูหนาว กลางวันพึงเปิดหน้าต่าง กลางคืนพึงปิด ถ้าฤดูร้อน กลางวันพึงปิดหน้าต่าง กลางคืนพึงเปิด

ถ้าบริเวณชุ่มน้ำ โรงฉัน โรงไฟ วัจจุฎฐกริก พึงปิดกวาดเสีย ถ้าน้ำฉันน้ำใช้ไม่มี พึงจัดตั้งไว้ ถ้าน้ำในหม้อชำระไม่มี พึงตักน้ำมาไว้ในหม้อชำระ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย นี้แล เป็นวัตรของภิกษุอาคันตุกะทั้งหลายซึ่งภิกษุอาคันตุกะทั้งหลายพึงประพฤติเรียบร้อย.

อาวาสีกวัตร

[๔๑๖]

๕๔๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนั้นแล **เราจักบัญญัติวัตรแก่ภิกษุเจ้าถิ่นทั้งหลาย** โดยประการที่ภิกษุเจ้าถิ่นทั้งหลายจะพึงประพฤติเรียบร้อย.

[๔๑๗]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุเจ้าถิ่นเห็นภิกษุอาคันตุกะผู้แก่กว่าแล้ว พึงปูอาสนะ พึงตั้งน้ำล้างเท้า ตั้งรองเท้า กระเบื้องเช็ดเท้า พึงลูกรับบาตรจีวร พึงถามด้วยน้ำฉัน พึงถามด้วยน้ำใช้ ถ้าอุตุสภาวะ พึงเช็ดรองเท้า เมื่อจะเช็ดรองเท้า พึงใช้ผ้าแห้งเช็ดก่อน ใช้ผ้าเปียกเช็ดทีหลัง พึงซักผ้าเช็ดรองเท้าบิดแล้วผึ่งไว้ ณ ที่ควรแห่งหนึ่ง

พึงอภิวัตภิกษุอาคันตุกะผู้แก่กว่า พึงจัดเสนาสนะถวายเป็นเสนาสนะนั้นถึงแก่ท่าน พึงบอกเสนาสนะที่มีภิกษุอยู่ หรือไม่มีภิกษุอยู่

ฟังบอกโคจรคาม ฟังบอกอจรคาม ฟังบอกสกุลที่เป็นเสกชะสมมติ ฟังบอกที่ถ่ายอุจจาระ ฟังบอกที่ถ่ายปัสสาวะ ฟังบอกน้ำฉัน ฟังบอกน้ำใช้ ฟังบอกไม้เท้า ฟังบอกกติกาสงฆ์ที่ตั้งไว้ว่า เวลานี้ควรเข้า เวลานี้ควรออก

ถ้าภิกษุอาคันตุกะอ่อนพรรษากว่า ฟังนึ่งบอกว่า ท่านจงวางบาตร ที่นั่น จงวางจีวรที่นั่น จงนึ่งอาสนะนี้ ฟังบอกน้ำฉัน ฟังบอกน้ำใช้ ฟังบอก ผ้าเช็ดรองเท้า ฟังแนะนำภิกษุอาคันตุกะให้อภิวัต ฟังบอกเสนาสนะว่า เสนาสนะนั้นถึงแก่ท่าน ฟังบอกเสนาสนะที่มีภิกษุอยู่ หรือไม่มีภิกษุอยู่ ฟังบอกโคจรคาม ฟังบอกอจรคาม ฟังบอกสกุลที่เป็นเสกชะสมมติ ฟังบอกที่ถ่ายอุจจาระ ฟังบอกที่ถ่ายปัสสาวะ ฟังบอกน้ำฉัน ฟังบอกน้ำใช้ ฟังบอกไม้เท้า ฟังบอกกติกาสงฆ์ที่ตั้งไว้ว่า เวลานี้ควรเข้า เวลานี้ควรออก

ดูกรภิกษุทั้งหลาย นี้แล เป็นวัตรของภิกษุเจ้าถิ่นทั้งหลายซึ่งภิกษุเจ้าถิ่นทั้งหลายพึงประพฤติเรียบร้อย.

คัมภีร์วัตร

[๔๑๘]

๕๔๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติวัตรแก่ภิกษุผู้เตรียมจะไป โดยประการที่ภิกษุผู้เตรียมจะไปพึงประพฤติเรียบร้อย.

[๔๑๙]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้เตรียมจะไปพึงเก็บเครื่องไม้ เครื่องดิน ปิดประตูหน้าต่าง มอบหมายเสนาสนะ ถ้าภิกษุไม่มี ฟังมอบหมายสามเณร ถ้าสามเณรไม่มี ฟังมอบหมายคนวัด ถ้าคนวัดไม่มี ฟังมอบหมายอุบาสก ถ้าไม่มีภิกษุสามเณรคนวัดหรืออุบาสก ฟังยกเตียงขึ้นวางไว้บนคิลา ๔ แผ่น แล้วพึงยกเตียงซ้อนเตียง ยกตั้งซ้อนตั้ง แล้วกองเครื่องเสนาสนะไว้ข้างบน เก็บเครื่องไม้ เครื่องดิน ปิดประตูหน้าต่าง แล้วจึงหลีกไป

ถ้าวิหารฝนรั่ว ถ้าอุตุสาหะอยู่ ฟังมุง หรือฟังทำความชวนชาวยว่า จะมุงวิหารได้อย่างไร ถ้าได้ตามความชวนชาวยอย่างนี้ นั่นเป็นความดี ถ้าไม่ได้ ที่ได้ฝนไม่รั่ว ฟังยกเตียงขึ้นวางบนคิลา ๔ แผ่น ในที่นั้น แล้วพึง

ยกเตียงซ้อนเตียง ยกตั้งซ้อนตั้ง แล้วกองเครื่องเสนาสนะไว้ข้างบน เก็บ
เครื่องไม้ เครื่องดิน ปิดประตูหน้าต่างแล้วจึงหนีไป

ถ้าวิหารฝนรั่วทุกแห่ง ถ้าอุตสาหะอยู่ พึงขนเครื่องเสนาสนะเข้าบ้าน
หรือพึงทำความชวนขวายว่าจะขนเครื่องเสนาสนะเข้าบ้านอย่างไร
ถ้าได้ตามความชวนขวายอย่างนี้ นั่นเป็นความดี ถ้าไม่ได้ พึงยกเตียงขึ้น
วางบนก้อนศิลา ๔ แผ่น ในที่แจ้ง แล้วพียงยกเตียงซ้อนเตียง ยกตั้งซ้อนตั้ง
กองเครื่องเสนาสนะไว้ข้างบนเก็บเครื่องไม้ เครื่องดิน แล้วคลุมด้วยหญ้าหรือ
ใบไม้ แล้วจึงหนีไปด้วยคิดว่าอย่างไรเสีย ส่วนของเตียงตั้งคงเหลืออยู่บ้าง
ดูกรภิกษุทั้งหลาย นี่แล เป็นวัตรของภิกษุผู้เตรียมจะไป ซึ่งภิกษุ
ผู้เตรียมจะไปพึงประพฤติเรียบร้อย.

ภัตตานุโมทนา

[๔๒๐]

๕๔๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้อนุโมทนาในโรงฉัน.

[๔๒๑]

ครั้งนั้น ภิกษุทั้งหลายคิดว่า ใครหนอพึงอนุโมทนาในโรงฉัน ... ตรัสว่า

๕๔๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุผู้เถระอนุโมทนาในโรงฉัน.

[๔๒๒]

สมัยนั้น ประชาชนหมู่หนึ่งถวายภัตรแก่พระสงฆ์ ท่านพระสารีบุตรเป็นสังฆเถระ
ภิกษุทั้งหลายคิดว่า พระผู้มีพระภาคทรงอนุญาตให้ภิกษุผู้เถระอนุโมทนาในโรงฉัน
จึงเหลือท่านพระสารีบุตรไว้รูปเดียว แล้วพากันกลับไป ... ตรัสว่า

๕๔๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุเถระานุเถระ ๔-๕ รูปรออยู่
ในโรงฉัน.

[๔๒๓]

สมัยต่อมา พระเถระรูปหนึ่งปวดอุจจาระรออยู่ในโรงฉัน เขอกลิ้งอุจจาระอยู่จน
สลบล้มลง ... ตรัสว่า

๕๔๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อมีกรณียกิจ เราอนุญาตให้บอกลาภิกษุผู้หนึ่ง
อยู่ในลำดับ แล้วไปได้.

ภัตตัคควัตร

[๔๒๔]

๕๔๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนั้นแล เราจักบัญญัติวัตรในโรงฉัน แก่ภิกษุทั้งหลายโดยประการที่ภิกษุทั้งหลายพึงประพฤติเรียบร้อย ในโรงฉัน.

[๔๒๕]

ถ้าภัตตทุเทศกับอกภัตตกาลในอาราม ภิกษุเมื่อปกปิดมณฑล ๓ พึ่งนุ่งให้เป็นปริมณฑล คาดประคดเอว ห่มผ้าซ้อน ๒ ชั้น กัดลูกดุม ล้างบาตรแล้วถือเข้าบ้านโดยเรียบร้อย ไม่ต้องริบร้อน ไม่พึงเดินแข่งไป ข้างหน้าพระเถระทั้งหลาย

พึงปกปิดกายด้วยดีไปในละแวกบ้าน พึ่งสำรวจด้วยดีไปในละแวกบ้าน พึ่งมีตาทอดลงไปในละแวกบ้าน อย่าเวิกผ้าไปในละแวกบ้าน อย่าหัวเราะลั่นไปในละแวกบ้าน พึ่งมีเสียงน้อยไปในละแวกบ้าน อย่าโยกกายไปในละแวกบ้าน อย่าไกวแขนไปในละแวกบ้าน อย่าโคลงศีรษะไปในละแวกบ้าน อย่าค้ำกายไปในละแวกบ้าน อย่าคลุมศีรษะไปในละแวกบ้าน อย่าเดินกระโห่งไปในละแวกบ้าน

พึงปกปิดกายด้วยดีนั่งในละแวกบ้าน พึ่งสำรวจด้วยดีนั่งในละแวกบ้าน พึ่งมีตาทอดลงนั่งในละแวกบ้าน อย่าเวิกผ้านั่งในละแวกบ้าน อย่าหัวเราะลั่นนั่งในละแวกบ้าน พึ่งมีเสียงน้อยนั่งในละแวกบ้าน อย่าโยกกายนั่งในละแวกบ้าน อย่าไกวแขนนั่งในละแวกบ้าน อย่าโคลงศีรษะนั่งในละแวกบ้าน อย่าค้ำกายนั่งในละแวกบ้าน อย่าคลุมศีรษะนั่งในละแวกบ้าน อย่างนั่งรัดเข่าในละแวกบ้าน อย่างนั่งเบียดเสียดพระเถระ อย่าเกียดกัน ภิกษุใหม่ด้วยอาสนะ อย่างนั่งทับสังฆาฏิในละแวกบ้าน

เมื่อเขาถวายน้ำ พึ่งใช้มือทั้งสองประคองบาตรรับน้ำ พึ่งล้างบาตร ถือต่ำๆ ให้ดี อย่าให้ครูดสี ถ้ากระโถนมี พึ่งค่อยๆ เทน้ำลงในกระโถน ด้วยคิดว่า กระโถนอย่าเลอะเทอะด้วยน้ำ ภิกษุใกล้เคียงอย่าถูกน้ำกระเซ็น ผ้าสังฆาฏิอย่าถูกน้ำกระเซ็น ถ้ากระโถนไม่มี พึ่งค่อยๆ เทน้ำลงที่พื้นดิน ด้วยคิดว่า ภิกษุใกล้เคียงอย่าถูกน้ำกระเซ็น ผ้าสังฆาฏิอย่าถูกน้ำกระเซ็น

เมื่อเขาถวายข้าวสุก ฟิ่งใช้มือทั้งสองประคองบาตรรับข้าวสุก ฟิ่งเว้นเนื้อที่ไว้สำหรับแกง ถ้ามีเนยใส น้ำมัน หรือแกงอ่อม พระเถระควรบอก ว่า จงจัดถวายภิกษุทั้งหลายเท่า ๆ กันทุกรูป ฟิ่งรับบิณฑบาต โดยเคารพ ฟิ่งมีความสำคัญในบาตรรับบิณฑบาต ฟิ่งรับบิณฑบาตพอสมควรกับแกง ฟิ่งรับบิณฑบาตพอสมควรขอบปากบาตร

พระเถระไม่ฟิ่งฉันทก่อนจนกว่าข้าวสุกจะทั่วถึงภิกษุทุกรูป ฟิ่งฉันทบิณฑบาตโดยเคารพ ฟิ่งมีความสำคัญในบาตรฉันทบิณฑบาต ฟิ่งฉันทบิณฑบาตตามลำดับ ฟิ่งฉันทบิณฑบาตไม่ฟิ่งฉันทบิณฑบาตขยุ้มแต่ยอดลงไป ไม่ฟิ่งกลบแกงหรือกับข้าวด้วยข้าวสุกเพราะอยากได้มาก ไม่อาพาธ ไม่ฟิ่งขอแกงหรือข้าวสุกเพื่อประโยชน์แก่ตนมาฉันท ไม่ฟิ่งแลดูบาตรของภิกษุเหล่าอื่น ด้วยหมายจะยกโทษ ไม่ฟิ่งทำคำข้าวให้ใหญ่ฉันท ฟิ่งทำคำข้าวให้กลมกล่อม เมื่อคำข้าวยังไม่ถึงปาก ไม่ฟิ่งอ้าปาก กำลังฉันทไม่ฟิ่งสอดมือทั้งหมดเข้าในปาก ปากยังมีคำข้าวไม่ฟิ่งพูด ไม่ฟิ่งฉันทเดาะคำข้าว ไม่ฟิ่งฉันทกัดคำข้าว ไม่ฟิ่งฉันททำกะฟุ้งแก้มให้ตุ่ย ไม่ฟิ่งฉันทสลัดมือ ไม่ฟิ่งฉันททำเมล็ดข้าวตก ไม่ฟิ่งฉันทแลบลิ้น ไม่ฟิ่งฉันททำเสียงดังจ๊ับ ๆ ไม่ฟิ่งฉันททำเสียงซู้ด ๆ ไม่ฟิ่งฉันทเลียมือ ไม่ฟิ่งฉันทขอดบาตร ไม่ฟิ่งฉันทเลียริมฝีปาก ไม่ฟิ่งรับไอน้ำด้วยมือเป็อนอามิส

พระเถระไม่ฟิ่งรับน้ำก่อนจนกว่าภิกษุทั้งหมดฉันทเสร็จ เมื่อเขาถวายน้ำฟิ่งใช้มือทั้งสองประคองบาตรรับน้ำ ฟิ่งค่อย ๆ ล้างบาตรถือต่ำ ๆ ให้ดี อย่าให้ครูดสี ถ้ากระโถนมี ฟิ่งค่อย ๆ เทน้ำลงในกระโถน ด้วยคิดว่า กระโถนอย่าเลอะเทอะด้วยน้ำ ภิกษุใกล้เคียงอย่าถูกน้ำกระเซ็น ผ้าสังฆาฏิอย่าถูกน้ำกระเซ็น ถ้ากระโถนไม่มี ฟิ่งค่อย ๆ เทน้ำลงบนพื้นดิน ด้วยคิดว่า ภิกษุใกล้เคียงอย่าถูกน้ำกระเซ็น ผ้าสังฆาฏิอย่าถูกน้ำกระเซ็น ไม่ฟิ่งเทน้ำล้างบาตรมีเมล็ดข้าวในชะแวกบ้าน

เมื่อกลับภิกษุใหม่ฟิ่งกลับก่อน พระเถระฟิ่งกลับทีหลัง ฟิ่งปกปิดกายด้วยดีไปในชะแวกบ้าน ฟิ่งสำรวจมด้วยดีไปในชะแวกบ้าน ฟิ่งมีตาทอดลงไป ในชะแวกบ้าน ไม่ฟิ่งเวกผ้าไปในชะแวกบ้าน ไม่ฟิ่งหัวเราะฉันทไปในชะแวกบ้าน ฟิ่งมีเสียงน้อยไปในชะแวกบ้าน ไม่ฟิ่งโยกกายไปในชะแวกบ้าน

ไม่ฟังไกวแขนไปในละแวกบ้าน ไม่ฟังโคลงศรชะไปในละแวกบ้าน ไม่ฟัง
ค้ำกายไปในละแวกบ้าน ไม่ฟังคลุมศรชะไปในละแวกบ้าน ไม่ฟังเดิน
กระหย่งไปในละแวกบ้าน

ดูกรภิกษุทั้งหลาย นี้แล วัตรในโรงฉันของภิกษุทั้งหลาย ซึ่งภิกษุ
ทั้งหลายพึงประพฤติเรียบร้อยในโรงฉัน.

ปิณฑจาริกวัตร

[๔๒๖]

๕๔๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติวัตรแก่ภิกษุ
ผู้เที่ยวบิณฑบาตเป็นวัตร โดยประการที่ภิกษุผู้เที่ยวบิณฑบาต
เป็นวัตร พึงประพฤติเรียบร้อย.

[๔๒๗]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้เที่ยวบิณฑบาตเป็นวัตร คิดว่า จักเข้าบ้าน
ในบัดนี้ เมื่อปกปิดมณฑลสาม ฟังนุ่งให้เป็นปริมณฑล คาดประคดเอว
ห่มผ้าซ้อน ๒ ชั้น กัดตลุกดุม ล้างบาตรแล้วถือเข้าบ้านโดยเรียบร้อย
ไม่ต้องรีบร้อน ฟังปกปิดกายด้วยดีไปในละแวกบ้าน ฟังสำรวจด้วยดีไป
ในละแวกบ้าน ฟังมีตาทอดลงไปในละแวกบ้าน อย่าเวิกผ้าไปในละแวก
บ้าน อย่าหัวเราะลั่นไปในละแวกบ้าน ฟังมีเสียงน้อยไปในละแวกบ้าน
อย่าโยกกายไปในละแวกบ้าน อย่าไกวแขนไปในละแวกบ้าน อย่าโคลง
ศรชะไปในละแวกบ้าน อย่าค้ำกายไปในละแวกบ้าน อย่าคลุมศรชะไป
ในละแวกบ้าน อย่าเดินกระหย่งไปในละแวกบ้าน

เมื่อเข้านิเวศน์พึงกำหนดว่า จักเข้าทางนี้ จักออกทางนี้ อย่า
รีบร้อนเข้าไป อย่ารีบร้อนออกเร็วนัก อย่ายืนไกลนัก อย่ายืนใกล้นัก
อย่ายืนนานนัก อย่ากลับเร็วนัก ฟังยืนกำหนดว่า เขาประสงค์จะถวาย
ภิกษาหรือไม่ประสงค์จะถวาย

ถ้าเขาพักการงานลุกจากที่นั่งจับทัพพีหรือจับภาชนะหรือตั้งไว้
ฟังยืนด้วยคิดว่า เขาประสงค์จะถวาย เมื่อเขาถวายภิกษา ฟังแหวก
ผ้าซ้อนด้วยมือซ้าย ฟังน้อมบาตรเข้าไปด้วยมือขวา แล้วฟังใช้มือทั้งสอง

ประกอบบาตรรับภิกษา และไม่พึงมองดูหน้าผู้ถวายภิกษา พึงกำหนดว่า เขาประสงค์จะถวายแก่หรือไม่ประสงค์จะถวาย ถ้าเขาจับทัพพีจับภาชนะ หรือตั้งไว้ พึงยืนอยู่ด้วยคิดว่า เขาประสงค์จะถวาย

เมื่อเขาถวายภิกษาแล้ว พึงคลุมบาตรด้วยผ้าซ้อน แล้วกลับโดย เรียบร้อย ไม่ต้องรีบร้อน พึงปกปิดกายด้วยดีไปในละแวกบ้าน พึงสำรวจม ด้วยดีไปในละแวกบ้าน พึงมีตาทอดลงไปในละแวกบ้าน ไม่พึงเวิกผ้าไปใน ละแวกบ้าน ไม่พึงหัวเราะลั่นไปในละแวกบ้าน พึงมีเสียงน้อยไปในละแวก บ้าน ไม่พึงโยกกายไปในละแวกบ้าน ไม่พึงไกวแขนไปในละแวกบ้าน ไม่พึงโคลงศีรษะไปในละแวกบ้าน ไม่พึงค้ำกายไปในละแวกบ้าน ไม่พึง คลุมศีรษะไปในละแวกบ้าน ไม่พึงเดินกระหย่งไปในละแวกบ้าน

ภิกษุใดกลับบิณฑบาตจากบ้านก่อน ภิกษุนั้นพึงปูลาสนะไว้ พึง จัดตั้งน้ำล้างเท้า ตั้งรองเท้า กระจเบื้องเช็ดเท้า พึงล้างภาชนะรองของฉัน ตั้งไว้ พึงตั้งน้ำฉันน้ำใช้ไว้ ภิกษุใดกลับบิณฑบาตจากบ้านทีหลัง ถ้าอาหาร ที่ฉันแล้วยังเหลืออยู่ ถ้าจានงก็พึงฉัน ถ้าไม่จานงก็พึงเททิ้งในที่ปราศจาก ของเขี้ยวสด หรือพึงเทลงในน้ำที่ไม่มีตัวสัตว์ ภิกษุนั้นพึงรื้อขนอาสนะ เก็บน้ำล้างเท้า ตั้งรองเท้า กระจเบื้องเช็ดเท้า พึงล้างภาชนะรองของฉัน เก็บไว้ พึงเก็บน้ำฉันน้ำใช้ พึงกวาดโรงฉัน

ภิกษุใดเห็นหม้อน้ำฉัน หม้อน้ำใช้ หรือหม้อน้ำชำระว่างเปล่า ภิกษุนั้น พึงจัดหาไปตั้งไว้ ถ้าเป็นการสุคติวิสัย พึงกวักมือเรียกเพื่อนมาให้ช่วยกัน จัดตั้งไว้ แต่ไม่พึงเปล่งวาจาเพราะช้อนั้นเป็นเหตุ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย นี้แล เป็นวัตรของภิกษุผู้เที่ยวบิณฑบาตเป็นวัตร ซึ่งภิกษุผู้เที่ยวบิณฑบาตเป็นวัตร พึงประพฤติเรียบร้อย.

อรัญญกวัตร

[๔๒๘]

๕๔๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติวัตรแก่ พวกภิกษุผู้อยู่ป่าเป็นวัตร โดยประการที่ภิกษุผู้อยู่ป่าเป็นวัตร พึงประพฤติเรียบร้อย.

[๔๒๙]

คุณครูทั้งหลาย ฝึกผู้อยู่ป่าเป็นวัตร ฟังลุกขึ้นแต่เช้าตรู่ ฟังสวม
ถุงบาตรคล้องบา พาดจีวรบนไหล่ สวมรองเท้า เก็บเครื่องไม้ เครื่องดิน
ปิดประตูหน้าต่าง แล้วออกจากเสนาสนะ กำหนดรู้ว่าจักเข้าบ้านเดี๋ยวนี้
ฟังถอดรองเท้าเคาะต่า ๆ แล้วใส่ถุงคล้องบา เมื่อปกปิดมณฑลสาม
ฟังนั่งให้เป็นปริมณฑล คาคประคคเอน ห่มผ้าซ้อน ๒ ชั้น กัดลูกดุม
ล้างบาตรแล้วถือเข้าบ้านโดยเรียบร้อย ไม่ต้องรีบร้อน ฟังปกปิดกายด้วยดี
ไปในละแวกบ้าน ฟังสำรวจด้วยดีไปในละแวกบ้าน ... อย่าเดินกระหย่ง
ไปในละแวกบ้าน

เมื่อเข้าสู่ในเวศน์ฟังกำหนดว่า จักเข้าทางนี้ จักออกทางนี้ อย่า
รีบร้อนเข้าไป อย่ารีบร้อนออกมา อย่ายืนไกลนัก อย่ายืนใกล้นัก อย่า
ยืนนานนัก อย่ากลับเร็วนัก ยืนอยู่ฟังกำหนดว่า เขาประสงค์จะถวาย
ภิกษาหรือไม่ประสงค์จะถวาย

ถ้าเขาพักการงาน ลุกจากที่นั่ง จับทัพพี จับภาชนะหรือตั้งไว้
ฟังยืนอยู่ด้วยคิดว่า เขาประสงค์จะถวาย เมื่อเขาถวายภิกษา ฟังแหวก
ผ้าซ้อนด้วยมือซ้าย ฟังน้อมบาตรเข้าไปด้วยมือขวา ฟังใช้มือทั้งสอง
ประคองบาตรรับภิกษา และไม่ฟังมองดูหน้าผู้ถวายภิกษา ฟังกำหนดว่า
เขาประสงค์จะถวายแกงหรือไม่ประสงค์จะถวาย ถ้าเขาจับทัพพี จับ
ภาชนะหรือตั้งไว้ ฟังยืนอยู่ด้วยคิดว่าเขาประสงค์จะถวาย

เมื่อเขาถวายภิกษาแล้ว ฟังคลุมบาตรด้วยผ้าซ้อนแล้วกลับโดย
เรียบร้อย ไม่ต้องรีบร้อน ฟังปกปิดกายด้วยดีไปในละแวกบ้าน ... ไม่ฟัง
เดินกระหย่งไปในละแวกบ้าน ออกจากบ้านแล้ว เข้าถุงบาตรคล้องบา
พับจีวรวางบนศิระชะ สวมรองเท้าเดินไป

คุณครูทั้งหลาย ฝึกผู้อยู่ป่าเป็นวัตร ฟังตั้งน้ำฉัน ฟังตั้งน้ำใช้
ฟังติดไฟไว้ ฟังเตรียมไม้สีไฟไว้ ฟังเตรียมไม้เท้าไว้ ฟังเรียนทางนักษัตร
ทั้งสิ้น หรือบางส่วนไว้ ฟังเป็นผู้ฉลาดในทิศ

คุณครูทั้งหลาย นี้แล เป็นวัตรของฝึกผู้อยู่ป่าเป็นวัตร ซึ่งฝึก
ผู้อยู่ป่าเป็นวัตร ฟังประพฤติเรียบร้อย.

เสนาสนวัตร

[๔๓๐]

๕๕๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติเสนาสนวัตร แก่ภิกษุทั้งหลาย โดยประการที่ภิกษุทั้งหลายพึงประพฤติ เรียกร้อยในเสนาสนะ.

[๔๓๑]

ภิกษุอยู่ในวิหารใด ถ้าวิหารนั้นรก ถ้าอุตสาหะอยู่พึงชำระ เมื่อจะชำระวิหาร พึงชนบาตร จีวร ออกไปวางไว้ที่ควรแห่งหนึ่งก่อน พึงชนผ้าปูนั่ง ผ้าปูนอน ออกวางไว้ที่ควรแห่งหนึ่ง พึงชนฟูก หมอน ออกไปวางไว้ที่ควรแห่งหนึ่ง เพียงพียงยกต่ำ ๆ ขนออกไปให้ดีอย่าให้ครูดสี กระทบ กระแทกบานและกรอบประตู แล้วตั้งไว้ที่ควรแห่งหนึ่ง ตั้งพียงยกต่ำ ๆ ขนออกไปให้ดี อย่าให้ครูดสีกระทบกระแทกบานและกรอบประตู แล้ว ตั้งไว้ที่ควรแห่งหนึ่ง เชียงรองเท้าเพียงพียงขนออกไปวางไว้ที่ควรแห่งหนึ่ง กระโถนพียงขนออกไปวางไว้ที่ควรแห่งหนึ่ง พนักอิงพียงขนออกไปวางไว้ที่ควรแห่งหนึ่ง เครื่องลาดพื้นพียงกำหนดที่ปูไว้เดิม แล้วขนออกไปวางไว้ที่ควรแห่งหนึ่ง

ถ้าในวิหารมีหยากไย่พียงกวาดแต่เพดานลงมาก่อน พึงเช็ดกรอบ หน้าต่าง ประตูและมุมห้อง ถ้าฝาทาน้ำมันชั้นราพียงเอาผ้าชุบน้ำบิดแล้ว เช็ด ถ้าพื้นทาสีดำชั้นราพียงเอาผ้าชุบน้ำบิดแล้วเช็ด ถ้าพื้นไม่ได้ทำพียงเอา น้ำพรมแล้วกวาด ด้วยคิดว่า อย่าให้ฝุ่นกลบวิหาร พึงกวาดหยากเยื่อ ไปทิ้งเสีย ณ ที่ควรแห่งหนึ่ง

ไม่พียงเคาะเสนาสนะในที่ใกล้ภิกษุ ไม่พียงเคาะเสนาสนะในที่ใกล้ วิหาร ไม่พียงเคาะเสนาสนะในที่ใกล้น้ำฉัน ไม่พียงเคาะเสนาสนะในที่ใกล้ น้ำใช้ ไม่พียงเคาะเสนาสนะบนที่สูงเหนือลม พึงเคาะเสนาสนะในที่ได้ลม เครื่องลาดพื้นพียงผึ่งแดดในที่ควรแห่งหนึ่ง ชำระ เคาะ ปิด แล้วขนกลับไป ปูไว้ตามเดิม

เขียงรองเท้า เตียง ฟิงผึ่งแดดไว้ในที่ควรแห่งหนึ่ง เช็ดแล้วชนกลับ
ตั้งไว้ตามเดิม เตียง ตั้ง ฟิงผึ่งแดดไว้ในที่ควรแห่งหนึ่ง ชัดสี เคาะ ยกต่ำ ๆ
ทำให้ดือย่ำให้ครูดสีกระทบบานและกรอบประตู ชนกลับตั้งไว้ตามเดิม

ฟูกและหมอนฟิงตากไว้ในที่ควรแห่งหนึ่ง เคาะ ปิดให้สะอาดแล้ว
ชนกลับตั้งไว้ตามเดิม ผ้าปูนั่งและผ้าปูนอนฟิงตากไว้ในที่ควรแห่งหนึ่ง
สลัดให้สะอาดแล้วชนไปปูไว้ตามเดิม กระจอน พนักอิง ฟิงตากไว้ในที่ควร
แห่งหนึ่ง เช็ดแล้วชนไปตั้งไว้ตามเดิม

ฟิงเก็บบาตร จีวร เมื่อเก็บบาตร ฟิงเอามือข้างหนึ่งจับบาตร เอา
มือข้างหนึ่งลูบคลำได้เตียงหรือได้ตั้งแล้วเก็บบาตร แต่อย่าเก็บบาตร
บนพื้นที่ปราศจากเครื่องรอง เมื่อจะเก็บจีวร ฟิงเอามือข้างหนึ่งถือจีวร
เอามือข้างหนึ่งลูบราวจีวรหรือสายระเดียง ฟิงทำชายไว้ข้างนอกชนดไว้
ข้างในเก็บจีวร

ถ้ามีลมเจือด้วยฝนคลีพัดมาทางทิศตะวันออก ฟิงปิดหน้าต่างด้าน
ตะวันออก ถ้ามีลมเจือด้วยฝนคลีพัดมาทางทิศ ตะวันตก ฟิงปิดหน้าต่าง
ด้านตะวันตก ถ้ามีลมเจือด้วยฝนคลีพัดมาทางทิศเหนือ ฟิงปิดหน้าต่าง
ด้านเหนือ ถ้ามีลมเจือด้วยฝนคลีพัดมาทางทิศใต้ ฟิงปิดหน้าต่างด้านใต้

ถ้าฤดูหนาว กลางวันฟิงเปิดหน้าต่าง กลางคืนฟิงปิด ถ้าฤดูร้อน
กลางวันฟิงปิดหน้าต่าง กลางคืนฟิงเปิด

ถ้าบริเวณชุ่มน้ำ โรงฉัน โรงไฟ วัจจุกูกริก ฟิงปิดกวาดเสีย ถ้าน้ำฉัน
น้ำใช้ไม่มีฟิงจัดตั้ง ไว้ ถ้าน้ำในหม้อชำระไม่มีฟิงตักน้ำมาไว้ในหม้อชำระ

ถ้าอยู่ในวิหารหลังเดียวกับภิกษุผู้แก่กว่ายังไม่อาปุจจา ภิกษุผู้แก่กว่า
ไม่ฟิงให้อุเทศ ไม่ฟิงให้บริปูจจา ไม่ฟิงทำการสาธยาย ไม่ฟิงแสดงธรรม
ไม่ฟิงตามประทีป ไม่ฟิงดับประทีป ไม่ฟิงเปิดหน้าต่าง ไม่ฟิงปิดหน้าต่าง

ถ้าเดินจงกรมในที่จงกรมเดียวกับภิกษุผู้แก่กว่า ฟิงเดินคล้อยตาม
ภิกษุผู้แก่กว่า และไม่ฟิงกระทบกระทั่งภิกษุผู้แก่กว่าด้วยชายผ้าสังฆาฏิ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย นี้แล เป็นเสนาสนวัตรของภิกษุทั้งหลาย ซึ่ง
ภิกษุทั้งหลายฟิงประพฤติเรียบร้อยในเสนาสนะ.

ชั้นตาสวรรค์

[๔๓๒]

๕๕๑. ดูกษัตริย์ทั้งหลาย กษัตริย์อันพระเถระในเรือนไฟห้ามอยู่ ไม่พึงอาศัยความไม่เอื้อเพื่อใส่พื้นมาก ติดไฟ รูปใดติดไฟ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๕๕๒. อนึ่ง กษัตริย์ไม่พึงปิดประตูแล้วนั่งขวางประตู รูปใดนั่ง **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๕๕๓. ดูกษัตริย์ทั้งหลาย เพราะเหตุนั้นแล **เราจักบัญญัติวัตรในเรือนไฟแก่กษัตริย์ทั้งหลาย** โดยประการที่กษัตริย์ทั้งหลายพึงประพฤติเรียบร้อยในเรือนไฟ.

[๔๓๓]

กษัตริย์ได้ไปสู่เรือนไฟก่อน ถ้ามีเถ้ามาก พึงเทเถ้าทิ้งเสีย ถ้าเรือนไฟรกพึงกวาดเสีย ถ้าชานภายนอกรกพึงกวาดเสีย ถ้าบริเวณซุ้มประตู ศาลา เรือนไฟรกพึงกวาดเสีย พึงบดจุมไว้ พึงแช่ดินเหนียว พึงตักน้ำไว้ในรางน้ำ

เมื่อจะเข้าไปสู่เรือนไฟพึงเอาดินเหนียวทาหน้า ปิดทั้งข้างหน้าข้างหลัง แล้วจึงเข้าไปสู่เรือนไฟ ไม่พึงนั่งเบียดเสียดพระเถระ ไม่พึงเกียดกันอาสนะ กษัตริย์ใหม่ ถ้าอุตสาหะอยู่พึงทำบริกรรมแก่พระเถระในเรือนไฟ

เมื่อออกจากเรือนไฟ พึงถือตั้งสำหรับเรือนไฟแล้วปิดทั้งข้างหน้าข้างหลัง ออกจากเรือนไฟ ถ้าอุตสาหะอยู่ พึงทำบริกรรมแก่พระเถระ แม้ในน้ำ ไม่พึงอาบน้ำข้างหน้าพระเถระ แม้เหนือน้ำก็ไม่พึงอาบ อาบแล้วเมื่อจะขึ้น พึงให้ทางแก่พระเถระผู้จะลง

กษัตริย์ได้ออกจากเรือนไฟภายหลัง ถ้าเรือนไฟเปราะจะเป็นพียงล้างให้สะอาด พึงล้างรางแช่ดินเก็บตั้งสำหรับเรือนไฟ ดับไฟ ปิดประตู แล้วจึงหลีกไป

ดูกษัตริย์ทั้งหลาย นี้แล เป็นวัตรในเรือนไฟของกษัตริย์ทั้งหลาย ซึ่งกษัตริย์ทั้งหลายพึงประพฤติเรียบร้อยในเรือนไฟ.

วิัจจกฏีวิัตร

[๔๓๔]

๕๕๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุถ่ายอุจจาระแล้ว เมื่อน้ำมีอยู่ จะไม่ชำระ
ไม่ได้ รูปใดไม่ชำระ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

[๔๓๕]

สมัยนั้น ภิกษุทั้งหลาย ถ่ายอุจจาระในวิัจจกฏีตามลำดับผู้แก่กว่า นวกะภิกษุทั้งหลาย
มาถึงก่อน ปวดอุจจาระก็ต้องรอ พวกเขาถลันอุจจาระจนสลบล้มลง ... ตรัสว่า

๕๕๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงถ่ายอุจจาระในวิัจจกฏี ตามลำดับ
ผู้แก่กว่า รูปใดถ่าย **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๕๕๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ถ่ายอุจจาระตามลำดับของผู้มาถึง.

[๔๓๖]

๕๕๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนั้นแล เราจักบัญญัติวิัจจกฏีวิัตรแก่
ภิกษุทั้งหลาย โดยประการที่ภิกษุทั้งหลายพึงประพฤดิเรียบร้อย
ในวิัจจกฏี.

[๔๓๗]

ภิกษุใดไปวิัจจกฏี ภิกษุนั้นยืนอยู่ข้างนอก พึงกระแอมขึ้น แม้ภิกษุ
ผู้นั่งอยู่ข้างในก็พึงกระแอมรับ

พึงพาดจิวรไว้บนราวจิวรหรือบนสายระเดียง แล้วเข้าวิัจจกฏี ทำให้
เรียบร้อย ไม่ต้องรีบร้อน ไม่พึงเข้าไปเร็วนัก ไม่พึงเวิกผ้าเข้าไป ยืนบน
เชิงถ่ายอุจจาระแล้วจึงค่อยเวิกผ้า

ไม่พึงถอนหายใจใหญ่พลางถ่ายอุจจาระ ไม่พึงเคี้ยวไม้ชำระฟัน
พลางถ่ายอุจจาระ ไม่พึงถ่ายอุจจาระนอกรางอุจจาระ ไม่พึงถ่ายปัสสาวะ
นอกรางปัสสาวะ ไม่พึงบ้วนขะพะลงในรางปัสสาวะ ไม่พึงชำระด้วยไม้หยาบ
ไม่พึงทิ้งไม้ชำระลงในช่องถ่ายอุจจาระ

ยืนบนเชิงถ่ายแล้วพึงปิดผ้า ไม่พึงออกมาเร็วนัก ไม่พึงเวิกผ้าออกมา
ยืนบนเชิงชำระแล้วพึงเวิกผ้า ไม่พึงชำระให้มีเสียงดังจะปุจะปู ไม่พึง
เหลือน้ำไว้ในกระบอกชำระ ยืนบนเชิงชำระแล้วพึงปิดผ้า

ถ้าวัจจกฏีอันภิกษุถ่ายไว้เลอะเทอะต้องล้างเสีย ถ้าตะกร้าใส่ไม้
ชำระเต็ม ฟิงเทไม้ชำระ ถ้าวัจจกฏีรูกฟิงกวาดวัจจกฏี ถ้าชานภายนอก
บริเวณซุ้มประตูรูก ฟิงกวาดเสีย ถ้าน้ำในหม้อชำระไม่มี จึงตักน้ำมาไว้
ในหม้อชำระ

คูภิกษุทั้งหลาย นี้แล เป็นวัจจกฏีวิัตรของภิกษุทั้งหลาย ซึ่งภิกษุ
ทั้งหลายพึงประพติเรียบร้อยในวัจจกฏี.

อุปัชฌายะวัตร^๑

[๔๓๘]

คูภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติอุปัชฌายะวัตร
แก่สังฆวิหาริกทั้งหลาย โดยประการที่สังฆวิหาริกทั้งหลาย พึงประพติ
เรียบร้อยในอุปัชฌายะ.

[๔๓๙]

คูภิกษุทั้งหลาย สังฆวิหาริกพึงประพติชอบในอุปัชฌายะ
วิธีประพติชอบในอุปัชฌายะนั้น ดังต่อไปนี้

สังฆวิหาริกพึงลุกขึ้นแต่เช้าตรู่ ถอดรองเท้า ห่มผ้าเจวียงป่า แล้ว
ถวายน้ชำระฟัน ถวายน้ล้างหน้า ปูอาสนะไว้ ถ้ายาคูมิพียงล้างภาชนะ
แล้วน้อมยาคูเข้าไป เมื่ออุปัชฌายะดื่มยาคูแล้ว พึงถวายน้ รับประทานมา
ถือด่า ๆ ล้างให้เรียบร้อย อย่าให้กระทบแล้วเก็บไว้ เมื่ออุปัชฌายะลุกแล้ว
พึงเก็บอาสนะ ถ้าที่นั้นรูกฟิงกวาดที่นั้นเสีย

ถ้าอุปัชฌายะประสงค์จะเข้าบ้าน พึงถวายน้ล้างมือ พึงรับผ้าห่มแล้ว
พึงถวายน้ประคดเอว พึงซ้อนผ้าห่มสองชั้นถวายน้ พึงล้างบาตรแล้ว ถวายน้
พร้อมทั้งน้

ถ้าอุปัชฌายะปรารภนาให้เป็นปัจฉาสมณะ พึงปกปิดกายให้มี
มณฑลสาม นุ่งให้เป็นปริณทล คาดประคดเอว ซ้อนผ้าห่มสองชั้นห่มคลุม
กัลลुकุดุม ล้างบาตรแล้วถือไป เป็นปัจฉาสมณะของอุปัชฌายะ ไม่พึง
เดินให้ห่างนักให้ชิดนัก พึงรับวัตถุที่เนื่องในบาตร

๑. อุปัชฌายะวัตร ในส่วนนี้ไม่ได้นับข้อ เนื่องจากได้นับไปแล้วในหน้า ๑๗๑ -ผู้รวบรวม

เมื่ออุปชฌายะกำลังพูด ไม่ฟังพูดสอดขึ้นในระหว่างๆ เมื่ออุปชฌายะกล่าวถ้อยคำใกล้ต่ออาบัติ ฟังห้ามเสีย

เมื่อกลับฟังกลับมาก่อน แล้วปุ้อาสนะไว้ ฟังวางนาล้างเท้า ตั้งรองเท้า กระเบื้องเช็ดเท้าไว้ใกล้ๆ

ฟังรับบาตร จีวร ฟังถวายผ้านุ่งผัด ฟังรับผ้านุ่งมา ถ้าจีวรชุ่มเหงื่อ ฟังผึ่งแดดสักครู่หนึ่ง แต่อย่าผึ่งทิ้งไว้ที่แดดฟิงพับจีวร เมื่อจะพับจีวรฟิงพับจีวรให้เหลือมมุมกัน ๔ นิ้ว ด้วยตั้งใจมิให้มีรอยพับตรงกลาง ฟิงสอดประคดเอวไว้ในขนาดจีวร

ถ้าบิณฑบาตมี และอุปชฌายะประสงค์จะฉัน ฟิงถวายน้ำแล้วน้อมบิณฑบาตเข้าไป ฟิงถามอุปชฌายะถึงน้ำฉัน

เมื่ออุปชฌายะฉันแล้ว ฟิงถวายน้ำ รับบาตรมา ถือต๋าๆ ล้างให้เรียบร้อยอย่าให้กระทบ ล้างเช็ดให้หมดน้ำแล้วฟิงผึ่งไว้ที่แดดสักครู่หนึ่ง แต่อย่าผึ่งทิ้งไว้ที่แดด

ฟิงเก็บบาตร จีวร เมื่อเก็บบาตร ฟิงเอามือข้างหนึ่งจับบาตร เอามือข้างหนึ่งลูบคลำได้เตียงหรือได้ตั้ง แล้วเก็บบาตร แต่อย่าเก็บบาตรไว้บนพื้นที่ปราศจากเครื่องรอง เมื่อเก็บจีวรฟิงเอามือข้างหนึ่งถือจีวร เอามือข้างหนึ่งลูบราวจีวรหรือสายระเตียง แล้วทำชายจีวรไว้ข้างนอกขนดไว้ข้างในแล้วเก็บจีวร

เมื่ออุปชฌายะลุกขึ้นแล้ว ฟิงเก็บอาสนะ เก็บน้ำ ล้างเท้า ตั้งรองเท้า กระเบื้องเช็ดเท้า ถ้าที่นั้นรก ฟิงกวาดที่นั้นเสีย

ถ้าอุปชฌายะใครจะสร้งน้ำ ฟิงจัดน้ำสร้งถวาย ถ้าต้องการน้ำเย็น ฟิงจัดน้ำเย็นถวาย ถ้าต้องการน้ำร้อนฟิงจัดน้ำร้อนถวาย

ถ้าอุปชฌายะใครจะเข้าเรือน ไฟ ฟิงบดจุน แห่ดิน ถือกตั้งสำหรับเรือนไฟแล้วเดินตามหลังอุปชฌายะไป ถวายตั้งสำหรับเรือนไฟ แล้วรับจีวรมาวางไว้ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ฟิงถวายจุน ถวายดิน ถ้าอุตุสหะอยู่ ฟิงเข้าเรือนไฟ เมื่อเข้าเรือนไฟฟิงเอาดินทาหน้าปิดทั้งข้างหน้าทั้งข้างหลัง แล้วเข้าเรือนไฟ อย่างนั่งเบียดมิทกษุผู้เถระ อย่าเกียดกันอาสนะมิทกษุใหม่ ฟิงทำบริกรรมแก่อุปชฌายะในเรือนไฟ

เมื่อออกจากเรือนไฟ ฟิงถือตั้งสำหรับเรือนไฟ แล้วปิดทั้งข้างหน้า ทั้งข้างหลังออกจากเรือนไฟ ฟิงทำบริกรรมอุปัชฌายะแม่ในน้ำ

อาบเสร็จแล้วฟิงขึ้นมาก่อนทำตัวของตนให้แห้งน้ำ นุ่งผ้าแล้วฟิง เช็ดน้ำจากตัวของอุปัชฌายะฟิงถวายนุ่ง ผ้าสังฆาฏิ ถือตั้ง สำหรับ เรือนไฟมาก่อน แล้วปูอาสนะไว้ ฟิงวางน้ำล้างเท้า ตั้งรองเท้า กระเบื้อง เช็ดเท้าไว้ใกล้ ๆ ฟิงถามอุปัชฌายะด้วยน้ำดื่ม

ถ้าประสงค์จะเรียนบาลีฟิงขอให้อุปัชฌายะแสดงบาลีขึ้น ถ้า ประสงค์จะสอบถามอรรถกถาฟิงสอบถาม^๑

อุปัชฌายะอยู่ในวิหารแห่งใด ถ้าวิหารแห่งนั้นรก ถ้าอุตสาหะอยู่ ฟิงปิดกวาดเสีย เมื่อปิดกวาดวิหาร ฟิงขนบาตร จีวรออกก่อนแล้ววางไว้ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ฟิงขนผ้าปูนั่ง และผ้าปูนอน พูก หมอน ออกวางไว้ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง เตียง ตั้ง สัทธิวิหาริกฟิงยกต่ำ ๆ ทำให้ดี อย่าให้ครูดสี กระทบกระแทกบานและกรอบประตู ตั้งไว้ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง เขียง รองเท้าเตียง กระโถน พนักอิง ฟิงขนออกไปตั้งไว้ ณ ที่ควรส่วน ข้างหนึ่ง เครื่องปูพื้นฟิงสังเกตที่ปูไว้เดิมแล้วขนออกไปวางไว้ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง

ถ้าในวิหารมีหยากเยื่อ ฟิงกวาดแต่เพดานลงมาก่อน กรอบหน้าต่าง และมุมห้องฟิงเช็ดเสีย ถ้าฝาเขาทำบริกรรมด้วยน้ำมันหรือพื้นเขาทาสีดำ ขึ้นรา ฟิงเอาผ้าชุบน้ำบิดแล้วเช็ดเสีย ถ้าพื้นเขามีได้ทำฟิงเอาน้ำประพรม แล้วเช็ดเสีย ด้วยคิดว่าอย่าให้ฝุ่นกลบวิหารดังนี้ ฟิงกวาดหยากเยื่อทิ้งเสีย ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง เครื่องปูพื้นฟิงผึ่งแดด ชำระ เคาะ ปิด แล้วขนกลับ ปูไว้ดังเดิม เขียงรองเท้าเตียงฟิงผึ่งแดด ปิด เช็ด แล้วขนกลับไปไว้ที่เดิม เตียง ตั้ง ฟิงผึ่งแดดขัดสี เคาะยกต่ำ ๆ ทำให้ดี อย่าให้ครูดสี กระทบ กระแทกบานและกรอบประตู ขนกลับตั้งไว้ตามเดิม พูก หมอน ผ้าปูนั่ง ผ้าปูนอน กระโถน พนักอิง ฟิงผึ่งแดด ชำระล้าง เคาะ ปิดเสีย แล้วขนกลับ ตั้งไว้ตามเดิม

๑. ในย่อหน้านี้ บาลีมีว่า “สเจ อุทฺทิสสาเปตฺทกาโม โหติ อุทฺทิสสาเปตฺทไฟฺโ สเจ ปริปุจฺจิตฺตกาโม โหติ ปริปุจฺจิตฺทไฟฺ” ซึ่งในพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาฯ พ.ศ. ๒๕๓๕ แปลว่า “ถ้าอุปัชฌาย์ ต้องการจะให้เรียน ฟิงเรียน ถ้าอุปัชฌาย์ต้องการจะให้สอบถาม ฟิงสอบถาม” -ผู้รวบรวม

ฟังเก็บบาตร จีวร เมื่อเก็บบาตร ฟังเอามือข้างหนึ่งจับบาตร เอามือข้างหนึ่งลูบค้ำใต้เตียงหรือใต้ตั่งแล้วเก็บบาตร แต่อย่าเก็บบาตรบนพื้นที่ปราศจากเครื่องรอง เมื่อเก็บจีวรฟังเอามือข้างหนึ่งถือจีวร เอามือข้างหนึ่งลูบราวจีวรหรือสายระเดียง แล้วทำชายไว้ข้างนอก ขนดไว้ข้างในเก็บจีวร

ถ้าลมเจือด้วยฝนคิลิพัดมาแต่ทิศตะวันออก ฟังปิดหน้าต่างด้านตะวันออก ถ้าลมเจือฝนคิลิพัดมาแต่ทิศตะวันตก ฟังปิดหน้าต่างด้านตะวันตก ถ้าลมเจือฝนคิลิพัดมาแต่ทิศเหนือ ฟังปิดหน้าต่างด้านเหนือ ถ้าลมเจือฝนคิลิพัดมาแต่ทิศใต้ ฟังปิดหน้าต่างด้านใต้

ถ้าฤดูหนาวฟังเปิดหน้าต่างกลางวัน กลางคืนฟังปิดเสีย ถ้าฤดูร้อนกลางวันฟังปิด กลางคืนฟังเปิด

ถ้าบริเวณชุ่มน้ำ โรงฉัน โรงไฟ วัจจุฎฐริก ฟังปิดกวาดเสีย ถ้าน้ำฉันน้ำใช้ไม่มี ฟังจัดตั้งไว้ ถ้าน้ำในหม้อชำระไม่มี ฟังตักมาไว้ในหม้อชำระ

ถ้าความกระสันบังเกิดขึ้นแก่อุปัชฌายะ สัทธิวาริกฟังช่วยระงับหรือฟังวานภิกษุอื่นให้ช่วยระงับ หรือฟังแสดงธรรมกถาแก่อุปัชฌายะนั้น

ถ้าความรำคาญบังเกิดแก่อุปัชฌายะ สัทธิวาริกฟังช่วยบรรเทาหรือฟังวานภิกษุอื่นให้ช่วยบรรเทา หรือฟังแสดงธรรมกถาแก่อุปัชฌายะ

ถ้าทิลิบังเกิดแก่อุปัชฌายะ สัทธิวาริกฟังให้สละเสียหรือฟังวานภิกษุอื่นให้ช่วยหรือฟังแสดงธรรมกถาแก่อุปัชฌายะนั้น

ถ้าอุปัชฌายะต้องอาบัติหนักควรแก่ปริวาส สัทธิวาริกฟังทำความชวนชวายเป็นด้วยอุบายอย่างไรหนอ สงฆ์ฟังให้ปริวาสแก่อุปัชฌายะ

ถ้าอุปัชฌายะผู้ควรแก่การชักเข้าหาอาบัติเดิม สัทธิวาริกฟังทำความชวนชวายเป็น ด้วยอุบายอย่างไรหนอ สงฆ์ฟังชักอุปัชฌายะเข้าหาอาบัติเดิม

ถ้าอุปัชฌายะผู้ควรแก่मानด์ สัทธิวาริกฟังทำความชวนชวายเป็นด้วยอุบายอย่างไรหนอสงฆ์ฟังให้มานด์แก่อุปัชฌายะ

ถ้าอุปัชฌายะควรอัพภาน สัทธิวาริกฟังทำความชวนชวายเป็นด้วยอุบายอย่างไรหนอ สงฆ์ฟังอัพภานอุปัชฌายะ

ถ้าสงฆ์ใคร่กระทำกรรมแก่อุปัชฌายะ คือตชชนียกรรม นียสกรรม ปัพพาทชนียกรรม ปฏิสารถนียกรรม หรืออุกเขปนียกรรม สัทธิวาริก

พึงทำความขวนขวายว่า ด้วยอุบายอย่างไรหนอ สงฆ์ไม่พึงทำกรรม
แก่อุปัชฌายะ หรือสงฆ์พึงน้อมไปเพื่อกรรมเบา หรืออุปัชฌายะนั้นถูกสงฆ์
ลงตักขณียกรรม นิสกรรม ปิพพาทนียกรรม ปฏิสารถนียกรรม หรือ
อุกเขปนียกรรมแล้ว สัทธิวีหาริก พึงทำความขวนขวายว่า ด้วยอุบาย
อย่างไรหนอ อุปัชฌายะพึงประพฤติชอบ หายเยอหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้
สงฆ์พึงระงับกรรมนั้นเสีย

ถ้าจิวรของอุปัชฌายะจะต้องซັก สัทธิวีหาริกพึงซັก หรือพึงทำความ
ขวนขวายว่า ด้วยอุบายอย่างไรหนอใคร ๆ พึงซັกจิวรของอุปัชฌายะ

ถ้าจิวรของอุปัชฌายะจะต้องทำ สัทธิวีหาริกพึงทำ หรือพึงทำความ
ขวนขวายว่า ด้วยอุบายอย่างไรหนอ ใคร ๆ พึงทำจิวรของอุปัชฌายะ

ถ้าน้ำย้อมของอุปัชฌายะจะต้องต้ม สัทธิวีหาริกพึงต้มเอง หรือ
พึงทำความขวนขวายว่า ด้วยอุบายอย่างไรหนอ ใคร ๆ พึงต้มน้ำย้อมของ
อุปัชฌายะ

ถ้าจิวรของอุปัชฌายะจะต้องย้อม สัทธิวีหาริกพึงย้อม หรือพึง
ทำความขวนขวายว่า ด้วยอุบายอย่างไรหนอ ใคร ๆ พึงย้อมจิวรของ
อุปัชฌายะ เมื่อย้อมจิวร พึงย้อมพลิกกลับไปกลับมาให้ดี เมื่อหยาดน้ำ
ย้อมยังหยดไม่ขาดสาย อย่าหลีกไปเสีย

สัทธิวีหาริกไม่บอกอุปัชฌายะก่อน อย่าให้บาตรแก่ภิกษุบางรูป
อย่ารับบาตร อย่าให้จิวร อย่ารับจิวร อย่าให้บริขาร อย่ารับบริขารของ
ภิกษุบางรูป อย่าปลงผมให้แก่ภิกษุบางรูป อย่าให้ภิกษุบางรูปปลงผมให้
อย่าทำบิณฑบาตแก่ภิกษุบางรูป อย่าให้ภิกษุบางรูปทำบิณฑบาตให้ อย่า
ทำความขวนขวายแก่ภิกษุบางรูป อย่าสั่งให้ภิกษุบางรูปทำความขวนขวาย
อย่าเป็นปัจฉาสมณะของภิกษุบางรูป อย่าพาภิกษุบางรูปไปเป็นปัจฉาสมณะ
อย่านำบิณฑบาตไปให้แก่ภิกษุบางรูป อย่าให้ภิกษุบางรูปนำบิณฑบาตมาให้
ไม่บอกลาอุปัชฌายะก่อน อย่าเข้าบ้าน อย่าไปป่าช้า อย่าหลีกไปสู่ทิศ

ถ้าอุปัชฌายะอาพาธ พึงพยาบาลจนตลอดชีวิต หรือจนกว่าจะหาย

ดูกรภิกษุทั้งหลาย นี้แล เป็นอุปัชฌายะวัตรของสัทธิวีหาริกทั้งหลาย
ซึ่งสัทธิวีหาริกพึงประพฤติชอบในพระอุปัชฌายะ.

สัททวิhariกวัตร^๑

[๔๔๐]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุที่นั่นแล เราจักบัญญัติสัททวิhariกวัตร
แก่อุปัชฌายะทั้งหลาย โดยประการที่อุปัชฌายะทั้งหลายพึงประพฤติ
ชอบในสัททวิhariก.

[๔๔๑]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุปัชฌายะพึงประพฤติชอบในสัททวิhariก วิธี
ประพฤติชอบในสัททวิhariกนั้น ดังต่อไปนี้

ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุปัชฌายะพึงสงเคราะห์ อนุเคราะห์สัททวิhariก
ด้วย อุเทศ ปริพุจฉา โอวาท อนุศาสนี ถ้าอุปัชฌายะมีบาตร สัททวิhariก
ไม่มี อุปัชฌายะพึงให้แก่สัททวิhariก หรือพึงทำความชวนชวายเป็น ด้วย
อุบายอย่างไรหนอ บาตรพึงบังเกิดแก่สัททวิhariก ถ้าอุปัชฌายะมีจีวร
สัททวิhariกไม่มี อุปัชฌายะพึงให้แก่สัททวิhariก หรือพึงทำความชวนชวายเป็น
ด้วยอุบายอย่างไรหนอ จีวรพึงบังเกิดแก่สัททวิhariก ถ้าอุปัชฌายะมี
บริขาร สัททวิhariกไม่มี อุปัชฌายะพึงให้แก่สัททวิhariก หรือพึงทำความ
ชวนชวายเป็น ด้วยอุบายอย่างไรหนอ บริขารพึงบังเกิดแก่สัททวิhariก

ถ้าสัททวิhariกอาพาธ อุปัชฌายะพึงลุกแต่เช้าตรู่แล้วให้ไม้ชำระฟัน
ให้น้ำล้างหน้า ปูอาสนะ ถ้ายาคุมีพึงล้างภาชนะเสียก่อน แล้วนำยาคุ
เข้าไปให้ เมื่อสัททวิhariกดื่มยาคุแล้ว พึงให้น้ำ รับประทานมา ถือต่า ๆ ล้าง
ให้เรียบร้อย อย่าให้กระทบแล้วเก็บไว้

เมื่อสัททวิhariกลุกแล้ว พึงเก็บอาสนะ ถ้าที่นั้นรก พึงกวาดที่นั้น
เสีย ถ้าสัททวิhariกประสงค์จะเข้าบ้าน พึงให้ผ้าปูนั่ง พึงรับผ้าปูนั่งผลัดมา
พึงให้ประคดเอว พึงซ้อนผ้าห่ม ๒ ชั้นให้ พึงล้างบาตรให้พร้อมทั้งน้ำ พึง
ปูอาสนะไว้ด้วยคิดว่า เพียงเวลาเท่านั้น สัททวิhariกจักกลับมา พึงวางน้ำ
ล้างเท้า ตั้งรองเท้ากระเบื้องเซ็ดเท้าไว้ใกล้ ๆ พึงลูกรับบาตรจีวร พึงให้
ผ้าปูนั่งผลัด พึงรับผ้าปูนั่งมา ถ้าจีวรชุ่มเหงื่อพึงผึ่งที่แดดสักครู่หนึ่ง แต่อย่าผึ่ง
ทิ้งไว้ที่แดด พึงพับจีวร เมื่อพับจีวรพึงพับให้เหลี่ยมมุมกัน ๔ นิ้ว ด้วยตั้งใจ

๑. สัททวิhariกวัตร ในส่วนนี้ไม่ได้นับข้อ เนื่องจากได้นับไปแล้วในหน้า ๑๗๖-ผู้รวบรวม

มิให้มีรอยพับตรงกลาง ฟิงสอดประกอคเอาไว้ในชนิดจีวร ถ้าบิณฑบาตมี และสัททวิหาก็ประสงค์จะฉั้น ฟิงให้น้ำแล้วนำบิณฑบาตเข้าไป ฟิงถาม สัททวิหาก็ถึงน้ำฉั้น

เมื่อสัททวิหาก็ฉั้นแล้ว ฟิงให้น้ำ รับบาตรมา ถือดำ ๆ ล้างให้ตี อย่ำให้ครูดสี เช็ดให้หมดน้ำ ฟิงไว้ที่แดดสักครู่หนึ่ง แต่อย่าฟิงทิ้งไว้ที่แดด ฟิงเก็บบาตร จีวร เมื่อเก็บบาตร ฟิงเอามือข้างหนึ่งจับบาตร เอามือ ข้างหนึ่งลูบคลำได้เตียง หรือได้ตั้งแล้วเก็บบาตร แต่อย่าเก็บบาตรไว้บน พื้นที่ปราศจากเครื่องรอง เมื่อเก็บจีวรฟิงเอามือข้างหนึ่งถือจีวร เอามือ ข้างหนึ่งลูบราวจีวร หรือสายระเตียง แล้วทำชายไว้ข้างนอก ชนิดไว้ข้างใน แล้วเก็บ เมื่อสัททวิหาก็ลูกลแล้ว ฟิงเก็บอาสนะ น้ำล้างเท้า ตั้งรองเท้า กระเบื้องเช็ดเท้า ถ้าที่นั่นรกฟิงกวาดที่นั่นเสีย

ถ้าสัททวิหาก็ใคร่จะสร้งน้ำ ฟิงจัดน้ำสร้งให้ ถ้าต้องการน้ำเย็นฟิง จัดน้ำเย็นให้ ถ้าต้องการน้ำร้อนฟิงจัดน้ำร้อนให้ ถ้าสัททวิหาก็ใคร่เข้า เรือนไฟ ฟิงบดจุน แห่ดิน ถือกตั้งสำหรับเรือนไฟไปให้ แล้วรับจีวรมาวาง ไว้ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ฟิงให้จุน ให้ดิน ถ้าอุตสาหะอยู่ฟิงเข้าเรือนไฟ เมื่อเข้าเรือนไฟฟิงเอาดินทาหน้า ปิดทั้งข้างหน้าทั้งข้างหลัง แล้วเข้า เรือนไฟ อย่ำนั่งเบียดภิกษุผู้เฒ่าอย่าเกียดกันอาสนะภิกษุใหม่ ฟิงทำ บริกรรมแก้สัททวิหาก็ในเรือนไฟ เมื่อเข้าเรือนไฟ เมื่อออกจากเรือนไฟ ฟิงถือตั้งสำหรับเรือนไฟแล้วปิดทั้งข้างหน้าและข้างหลังออกจากเรือนไฟ ฟิงทำบริกรรมแก้สัททวิหาก็ในน้ำ อาบเสร็จแล้วฟิงขึ้นมาก่อนทำตัว ของตนให้แห้งน้ำ นุ่งผ้า แล้วฟิงเช็ดน้ำจากตัวสัททวิหาก็ ฟิงให้ฟ้านุ่ง ผ้า สังกาฎี ถือกตั้งสำหรับเรือนไฟมาก่อน แล้วปูอาสนะไว้ จัดตั้งน้ำล้างเท้า ตั้งรองเท้า กระเบื้องเช็ดเท้าไว้ใกล้ ๆ ฟิงถามสัททวิหาก็ด้วยน้ำฉั้น

สัททวิหาก็อยู่ในวิหารแห่งใด ถ้าวิหารแห่งนั้นรก ถ้าอุปัชฌายะ อุตสาหะอยู่ ฟิงปิดกวาดให้สะอาด เมื่อปิดกวาดวิหาร ฟิงขนบาตร จีวร ออกก่อน แล้ว วางไว้ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ... ถ้ำน้ำในหม้อชำระไม่มี ฟิงตักมาไว้ในหม้อชำระ

ถ้าความกระสันบังเกิดแก่สัตถิวหาริก อุปัชฌายะพึงระงับ หรือ พึงวานภิกษุอื่นให้ช่วยระงับ หรือพึงแสดงธรรมกถาแก่สัตถิวหาริกนั้น ถ้าความรำคาญบังเกิดแก่สัตถิวหาริก อุปัชฌายะพึงบรรเทา หรือ พึงวานภิกษุอื่นให้ช่วยบรรเทา หรือพึงแสดงธรรมกถาแก่สัตถิวหาริกนั้น ถ้า ทุจริตบังเกิดแก่สัตถิวหาริก อุปัชฌายะพึงให้สละเสีย หรือพึงวานภิกษุอื่น ให้ช่วย หรือพึงแสดงธรรมกถาแก่สัตถิวหาริกนั้น

ถ้าสัตถิวหาริกต้องอาบัติหนัก ควรแก่ปริวาส อุปัชฌายะพึงทำ ความชวนชวายเป็น ด้วยอุบายอย่างไรหนอ สงฆ์พึงให้ปริวาสแก่สัตถิวหาริก ถ้าสัตถิวหาริก ควรแก่การชักเข้าหาอาบัติเดิม อุปัชฌายะพึงทำความ ชวนชวายเป็น ด้วยอุบายอย่างไรหนอ สงฆ์พึงชักสัตถิวหาริกเข้าหาอาบัติเดิม ถ้าสัตถิวหาริกควรแก่ฆานัต อุปัชฌายะพึงทำความชวนชวายเป็น ด้วยอุบาย ใดหนอ สงฆ์พึงให้ฆานัตแก่สัตถิวหาริก ถ้าสัตถิวหาริกควรอัฏฐาน อุปัชฌายะพึงทำความชวนชวายเป็น ด้วยอุบายอย่างไรหนอ สงฆ์พึง อัฏฐานสัตถิวหาริก ถ้าสงฆ์ใคร่จะทำกรรมแก่สัตถิวหาริก คือ ตชชนิยกรรม นิยสกรรม ปัพพาทนิยกรรม ปฏิสารณิยกรรม หรือ อุกเขปนนิยกรรม อุปัชฌายะพึงทำความชวนชวายเป็น ด้วยอุบายอย่างไรหนอ สงฆ์ไม่พึง ทำกรรมแก่สัตถิวหาริก หรือสงฆ์พึงน้อมไปเพื่อกรรมเบา หรือสัตถิวหาริก นั้นถูกสงฆ์ลงตชชนิยกรรม นิยสกรรม ปัพพาทนิยกรรม ปฏิสารณิยกรรม หรือ อุกเขปนนิยกรรมแล้ว อุปัชฌายะ พึงทำความชวนชวายเป็น ด้วยอุบาย ใดหนอ สัตถิวหาริกพึงประพฤติชอบ หายเยอหยิ่ง ประพฤติแก้ตัวได้ สงฆ์พึงระงับกรรมนั้นเสีย

ถ้าจิวรของสัตถิวหาริกจะต้องชัก อุปัชฌายะพึงสั่งว่า ท่านพึงชัก อยู่นี้ หรือพึงทำความชวนชวายเป็น ด้วยอุบายอย่างไรหนอ ใคร ๆ พึงชัก จิวรของสัตถิวหาริก ถ้าจิวรของสัตถิวหาริกจะต้องทำ อุปัชฌายะพึงสั่งว่า ท่านพึงทำอยู่นี้ หรือพึงทำความชวนชวายเป็น ด้วยอุบายอย่างไรหนอ ใคร ๆ พึงทำจิวรของสัตถิวหาริก ถ้าน้ำย้อมของสัตถิวหาริกจะต้องต้ม อุปัชฌายะพึงสั่งว่าท่านพึงต้มอยู่นี้ หรือพึงทำความชวนชวายเป็น ด้วยอุบาย ใดหนอ ใคร ๆ พึงต้มน้ำย้อมของสัตถิวหาริก ถ้าจิวรของสัตถิวหาริก

จะต้องยอม อุปัชฌายะพึงสั่งว่า ท่านพึงยอมอย่างนี้ หรือ พึงทำความ
ขวนขวายว่า ด้วยอุบายอย่างไรหนอ ใคร ๆ พึง ย่อมจิ๋วของสัตถิวิหาริก
เมื่อยอมจิ๋ว พึงยอมพลิกกลับไปกลับมาให้ดี เมื่อหยาดน้ำยอมยังหยด
ไม่ขาดสาย ไม่พึงหลีกไปเสีย

ถ้าสัตถิวิหาริกอาพาธ พึงพยาบาลจนตลอดชีวิต หรือจนกว่าจะหาย
ดูกรภิกษุทั้งหลาย นี้แล เป็นสัตถิวิหาริกวัตรของอุปัชฌายะทั้งหลาย
ซึ่งอุปัชฌายะทั้งหลายพึงประพฤตินอบในสัตถิวิหาริก.

อาจารย์วัตร^๑

[๔๔๒]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติ**อาจารย์วัตรแก่
ภิกษุอันเตवासิกทั้งหลาย** โดยประการที่ภิกษุอันเตवासิกทั้งหลายพึง
ประพฤตินอบในอาจารย์.

[๔๔๓]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย **อันเตवासิกพึงประพฤตินอบในอาจารย์ วิธี
ประพฤตินอบในอาจารย์นั้น** ดังต่อไปนี้

อันเตवासิกพึงลุกแต่เช้าตรู่ ถอดรองเท้า ห่มผ้าเฉวียงบ่าแล้ว ถวาย
ไม้ชำระฟัน ถวายน้ำล้างหน้า ปูอาสนะไว้ ถ้ายาคูมี พึงล้างภาชนะเสียก่อน
แล้วน้อมมาคู้เข้าไป เมื่ออาจารย์ดื่มยาแล้ว พึงถวายน้ำ รับประทานมา
ถือต่ำ ๆ ล้างให้เรียบร้อยอย่าให้กระทบแล้วเก็บไว้ เมื่ออาจารย์ลุกแล้ว
พึงเก็บอาสนะ ถ้าที่นั้นรก พึงกวาดที่นั้นเสีย

ถ้าอาจารย์ประสงค์จะเข้าบ้าน พึงถวายผ้านุ่ง พึงรับผ้านุ่งผลัดมา
พึงถวายประคดเอว พึงซ้อนผ้าห่มสองชั้นถวาย พึงล้างบาตรแล้วถวาย
พร้อมทั้งน้ำ

ถ้าอาจารย์ปรารถนาจะให้เป็นปัจฉาสมณะ พึงปกปิดกายให้มี
มณฑลสาม นุ่งให้เป็นปริมณฑลคาดประคดเอว ซ้อนผ้าห่ม ๒ ชั้น
ห่มคลุม กัดลูกดุม ล้างบาตรแล้วถือไปเป็นปัจฉาสมณะของอาจารย์
ไม่พึงเดินให้ห่างนักให้ชิดนัก พึงรับวัตถุที่เนื่องในบาตร

๑. อาจารย์วัตร ในส่วนนี้ไม่ได้นับข้อ เนื่องจากได้นับไปแล้วในหน้า ๑๙๐-ผู้รวบรวม

เมื่ออาจารย์กำลังพูด ไม่ฟังพูดสอดขึ้นในระหว่าง ๆ อาจารย์กล่าว ถ้อยคำใกล้ต่ออาบัติ ฟังห้ามเสีย เมื่อกลับ ฟังกลับมาก่อน แล้วปุ้อสนะไว้ ฟังวางน้ำล้างเท้า ตั้งรองเท้า กระเบื้องเซ็ดเท้าไว้ใกล้ ๆ ฟังถูรับบาตร จีวร ฟังถวายผ้านุ่งผัด ฟังรับผ้านุ่งมา ถ้าจีวรชุ่มเหงื่อ ฟังผึ่งแดดสักครู่หนึ่ง แต่อย่าผึ่งทิ้งไว้ที่แดด ฟังพับจีวร เมื่อจะพับจีวรฟังกพับให้เหลื่อมมุมกัน สี่นิ้ว ด้วยตั้งใจมิให้มีรอยพับตรงกลาง ฟังสอดประคดเอวไว้ในขนาดจีวร

ถ้าบิณฑบาตมี และอาจารย์ประสงค์จะฉัน ฟังถวายน้ำ แล้วน้อม บิณฑบาตเข้าไป ฟังถามอาจารย์ถึงน้ำฉัน เมื่ออาจารย์ฉันแล้ว ฟังถวายน้ำ รับบาตรมา ถือด่ำ ๆ ล้างให้เรียบร้อย อย่าให้กระทบ ล้างเซ็ดให้หมดน้ำ แล้วฟังกผึ่งไว้ที่แดดสักครู่หนึ่ง แต่อย่าผึ่งทิ้งไว้ที่แดด ฟังกเก็บบาตร จีวร เมื่อเก็บบาตรฟังกเอามือข้างหนึ่งจับบาตร เอามือข้างหนึ่งลูบคลำได้เดียว หรือได้ตั้งแล้วเก็บบาตร แต่อย่าเก็บบาตรไว้บนพื้นที่ปราศจากเครื่องรอง เมื่อเก็บจีวรฟังกเอามือข้างหนึ่งถือจีวร เอามือข้างหนึ่งลูบราวจีวรหรือสาย ระเบียบ แล้วทำชายไว้ข้างนอก ขนาดไว้ข้างใน แล้วเก็บเถิด เมื่ออาจารย์ ลูกแล้ว ฟังกเก็บอาสนะ เก็บน้ำล้างเท้า ตั้งรองเท้า กระเบื้องเซ็ดเท้า ถ้า ที่นั้นรก ฟังกวาดที่นั้นเสีย

ถ้าอาจารย์ใครจะสร้งน้ำ ฟังกจัดน้ำสร้งถวาย ถ้าต้องการน้ำเย็น ฟังกจัดน้ำเย็นถวาย ถ้าต้องการน้ำร้อน ฟังกจัดน้ำร้อนถวาย ถ้าอาจารย์ใคร จะเข้าเรือนไฟ ฟังกบดจุน แห่ดิน ถือกตั้งสำหรับเรือนไฟแล้วเดินตามหลัง อาจารย์ไป ถวายตั้งสำหรับเรือนไฟแล้วรับจีวรมาวางไว้ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ฟังกถวายจุน ถวายดิน ถ้าอุตสาหะอยู่ ฟังกเข้าเรือนไฟ เมื่อเข้า เรือนไฟ ฟังกเอาดินทาหน้า ปกปิดทั้งข้างหน้าทั้งข้างหลัง แล้วเข้าเรือนไฟ อย่างนั่งเบียดภิกษุผู้เถระ อย่าเกียดกันอาสนะภิกษุใหม่ ฟังกทำบริกรรมแก่ อาจารย์ในเรือนไฟ เมื่อออกจากเรือนไฟ ฟังกถือตั้งสำหรับเรือนไฟ แล้ว ปกปิดทั้งข้างหน้าทั้งข้างหลังออกจากเรือนไฟ ฟังกทำบริกรรมแก่อาจารย์ แม้ในน้ำ อาบเสร็จแล้วฟังกขึ้นมาก่อน ทำตัวของตนให้แห้งน้ำ นุ่งผ้าแล้ว ฟังกเซ็ดน้ำจากตัวของอาจารย์ ฟังกถวายผ้านุ่ง ผ้าสังฆาฏิ ถือกตั้งสำหรับ เรือนไฟมาก่อนแล้วปุ้อสนะไว้ ฟังกวางน้ำล้างเท้า ตั้งรองเท้า กระเบื้อง เซ็ดเท้าไว้ใกล้ ๆ ฟังกถามอาจารย์ด้วยน้ำดื่ม

ถ้าประสงค์จะเรียนบาลี ฟังขอให้อาจารย์แสดงบาลีขึ้น ถ้าประสงค์จะสอบถามอรรถกถาฟังสอบถาม^๑

อาจารย์อยู่ในวิหารแห่งใด ถ้าวิหารแห่งนั้นรก ถ้าอุตุสาหะอยู่ ฟังปิดกวาดเสีย เมื่อปิดกวาดวิหาร ฟังชนบาตร จีวร ออกก่อนแล้ววางไว้ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ฟังชนผ้าปูนั่งและผ้าปูนอน ชนฟูก หมอน ออกวางไว้ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง เตียง ตั่ง อันเตวาลิกฟังยกต่ำๆ ทำให้เรียบร้อย อย่าให้ครูดสีกระทบกระแทกบานและกรอบประตู ตั่งไว้ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง เขียงรองเท้าเตียง กระโถน พนักอิง ฟังชนออกไปวางไว้ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง เครื่องปูพื้นฟังสังเกตที่ปูไว้เดิม แล้วชนออกวางไว้ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง

ถ้าในวิหารมีหยากเยื่อฟังกวาดแต่เพดานลงมาก่อน กรอบหน้าต่าง และมุมห้องฟังเช็ดเสีย ถ้าฝาเขาทำบริกรรมด้วยน้ำมัน หรือพื้นทาสีดำขึ้นราฟังเอาผ้าชุบน้ำบิดเช็ดเสีย ถ้าพื้นเขามิได้ทำ ฟังเอาน้ำประพรมแล้วเช็ดเสีย ระวังอย่าให้ฝุ่นฟุ้ง ฟังกวาดหยากเยื่อทิ้งเสีย ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง เครื่องปูพื้นฟังผึ่งแดดชำระเคาะปัด แล้วชนกลับไปปูไว้ตามเดิม เขียงรองเท้าเตียง ฟังผึ่งแดดขัด เช็ด แล้วชนกลับไปตั่งไว้ ณ ที่เดิม เตียง ตั่ง ฟังผึ่งแดดขัดสี เคาะ ยกต่ำๆทำให้ดี อย่าให้ครูดสี กระทบกระแทกบานและกรอบประตู ชนกลับจัดตั่งไว้ตามเดิม ฟูก หมอน ผ้าปูนั่ง ผ้าปูนอน กระโถน พนักอิง ฟังผึ่งแดด ชำระ ล้าง ตบ ปัดเสีย แล้วชนกลับตั่งไว้ตามเดิม

ฟังเก็บบาตร จีวร เมื่อจะเก็บบาตรฟังเอามือข้างหนึ่งจับบาตร เอามือข้างหนึ่งลูบคลำได้เตียงหรือได้ตั่งแล้วเก็บบาตร แต่อย่าเก็บบาตรบนพื้นที่ปราศจากเครื่องรอง เมื่อเก็บจีวรฟังเอามือข้างหนึ่งถือจีวร เอามือข้างหนึ่งลูบราวจีวรหรือสายระเดียง แล้วทำชายไว้ข้างนอก ชนดไว้ข้างใน เก็บจีวรเถิด

๑. ในย่อหน้านี้ บาลีมีว่า “สจ อุกุทิสาเปตกาโม โหติ อุกุทิสาเปตพโพ สจ ปริปุจฺจิตฺตกาโม โหติ ปริปุจฺจิตพโพ ฯ” ซึ่งในพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาฯ พ.ศ.๒๕๓๕ แปลว่า “ถ้าอาจารย์ต้องการจะให้เรียน ฟังเรียน ถ้าอาจารย์ต้องการจะให้สอบถามอรรถ ฟังสอบถาม” —ผู้รวบรวม

ถ้าลมเจ็ดยกด้วยผงคลีพัดมาแต่ทิศตะวันออก ฟังปิดหน้าต่างด้านตะวันออก ถ้าพัดมาแต่ทิศตะวันตก ฟังปิดหน้าต่างด้านตะวันตก ถ้าพัดมาแต่ทิศเหนือ ฟังปิดหน้าต่างด้านเหนือ ถ้าพัดมาแต่ทิศใต้ ฟังปิดหน้าต่างด้านใต้

ถ้าฤดูหนาวฟังเปิดหน้าต่างกลางวันกลางคืนฟังปิดเสีย ถ้าฤดูร้อนกลางวันฟังปิดกลางคืนฟังเปิด

ถ้าบริเวณ ชุ่มน้ำ โรงฉน์ โรงไฟ วัจจุกฎีกรก ฟังปิดกวาดเสีย ถ้าน้ำฉน์ น้ำใช้ไม่มี ฟังจัดตั้งไว้ ถ้าน้ำในหม้อชำระไม่มีฟังตั้งมาไว้ในหม้อชำระ

ถ้าความกระสันบังเกิดแก่อาจารย์ อันเตวาลิกฟังช่วยระงับ หรือฟังวานภิกษุอื่นให้ช่วยระงับ หรือฟังทำกรรมกถาแก่อาจารย์นั้น ถ้าความรำคาญบังเกิดแก่อาจารย์ อันเตวาลิกฟังช่วยบรรเทา หรือฟังวานภิกษุอื่นให้ช่วยบรรเทา หรือฟังทำกรรมกถาแก่อาจารย์นั้น ถ้าทิฐิบังเกิดแก่อาจารย์ อันเตวาลิกฟังให้สละเสีย หรือฟังวานภิกษุอื่นให้ช่วย หรือฟังทำกรรมกถาแก่อาจารย์นั้น

ถ้าอาจารย์ต้องอาบัติหนัก ควรแก่ปริวาส อันเตวาลิกฟังทำความชวนชวายเป็น ด้วยอุบายอย่างไรหนอ สงฆ์ฟังให้ปริวาสแก่อาจารย์ ถ้าอาจารย์ควรแก่การชกเข้าหาอาบัติเดิม อันเตวาลิกฟังทำความชวนชวายเป็น ด้วยอุบายอย่างไรหนอ สงฆ์ฟังชกอาจารย์เข้าในอาบัติเดิม

ถ้าอาจารย์ควรแก่มานัต อันเตวาลิกฟังทำความชวนชวายเป็น ด้วยอุบายอย่างไรหนอ สงฆ์ฟังให้มานัตแก่อาจารย์ ถ้าอาจารย์ควรอัพภาน อันเตวาลิกฟังทำความชวนชวายเป็น ด้วยอุบายอย่างไรหนอ สงฆ์ฟังอัพภานอาจารย์

ถ้าสงฆ์ใครจะทำกรรมแก่อาจารย์ คือ ตัชชนียกรรม นียสกรรม บัปปาชนียกรรม ปฏิสธารนียกรรม หรืออุกเขปนียกรรม อันเตวาลิกฟังทำความชวนชวายเป็น ด้วยอุบายอย่างไรหนอ สงฆ์ไม่ฟังทำกรรมแก่

อาจารย์ หรือสงฆ์พึงน้อมไปเพื่อกรรมเบา หรืออาจารย์นั้นถูกสงฆ์ลง ตัชชณียกรรม นียสกรรม ปัพพาชณียกรรม ปฏิสารณียกรรม หรือ อุคเขปนียกรรมแล้ว อันเตวาลิกพึงทำความชวนชวายว่า ด้วยอุบาย อย่างไรหนอ อาจารย์พึงประพตฺติชอบหายเยอหฺยิงประพตฺติแก้ตัวได้ สงฆ์พึงระงับกรรมนั้นเสีย

ถ้าจิวรของอาจารย์จะต้องซัก อันเตวาลิกพึงซัก หรือพึงทำความ ชวนชวายว่า ด้วยอุบายอย่างไรหนอ ใคร ๆ พึงซักจิวรของอาจารย์ ถ้าจิวร ของอาจารย์จะต้องทำ อันเตวาลิกพึงทำ หรือพึงทำความชวนชวายว่า ด้วยอุบายอย่างไรหนอ ใคร ๆ พึงทำจิวรของอาจารย์ ถ้าน้ำย้อมของ อาจารย์จะต้องต้ม อันเตวาลิกพึงต้มเอง หรือพึงทำความชวนชวายว่า ด้วยอุบายอย่างไรหนอ ใคร ๆ พึงต้มน้ำย้อมของอาจารย์ ถ้าจิวรของ อาจารย์จะต้องย้อม อันเตวาลิกพึงย้อม หรือพึงทำความชวนชวายว่า ด้วยอุบายอย่างไรหนอ ใคร ๆ พึงย้อมจิวรของอาจารย์ เมื่อย้อมจิวร พึง ย้อมพลิกกลับไปกลับมาให้ดี เมื่อหยาดน้ำย้อมยังหยดไม่ขาดสายอย่า พึงหลีกไปเสีย

อันเตวาลิกไม่บอกอาจารย์ก่อน อย่าให้บาตรแก่ภิกษุบางรูป อย่า รับบาตร อย่าให้จิวร อย่ารับจิวร อย่าให้บริวาร อย่ารับบริวารของภิกษุ บางรูป อย่าปลงผมให้แก่ภิกษุบางรูป อย่าให้ภิกษุบางรูปปลงผมให้ อย่า ทำปริกรรมแก่ภิกษุบางรูป อย่าให้ภิกษุบางรูปทำปริกรรมให้ อย่าทำความ ชวนชวายแก่ภิกษุบางรูป อย่าให้ภิกษุบางรูปทำความชวนชวาย อย่าเป็น ปัจฉาสมณะของภิกษุบางรูป อย่าพาภิกษุบางรูปไปเป็นปัจฉาสมณะ อย่า นำบิณฑบาตไปให้แก่ภิกษุบางรูป อย่าให้ภิกษุบางรูปนำบิณฑบาตมาให้

อันเตวาลิกไม่บอกลาอาจารย์ก่อน อย่าเข้าบ้าน อย่าไปป่าช้า อย่าหลีกไปสู่ทิศ

ถ้าอาจารย์อาพาธ พึงพยาบาลจนตลอดชีวิตหรือจนกว่าจะหาย คูกรภิกษุทั้งหลาย นี้แล เป็นอาจารย์วัตรของอันเตวาลิกทั้งหลาย ซึ่งอันเตวาลิกทั้งหลาย พึงประพตฺติชอบในอาจารย์.

อันเตवासีกวัตร^๑

[๔๔๔]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนั้นแล เราจักบัญญัติอันเตवासีกวัตร แก่อาจารย์ทั้งหลาย โดยประการที่อาจารย์ทั้งหลายพึงประพฤตินอบใน อันเตवासีก.

[๔๔๕]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย อาจารย์พึงประพฤตินอบในอันเตवासีก วิธี ประพฤตินอบในอันเตवासีกนั้น ดังต่อไปนี้

ดูกรภิกษุทั้งหลาย อาจารย์พึงสงเคราะห์ อนุเคราะห์ อันเตवासีก ด้วยอุเทศ ปริပ္พจนา โอวาท อนุศาสนี ถ้าอาจารย์มีบาตรอันเตवासีก ไม่มี อาจารย์พึงให้แก่อันเตवासีก หรือพึงทำความชวนชวายเป็น ด้วยอุบาย อย่างไรหนอ บาตรพึงบังเกิดแก่อันเตवासีก ถ้าอาจารย์มีจีวรอันเตवासีก ไม่มี อาจารย์พึงให้แก่อันเตवासีก หรือพึงทำความชวนชวายเป็น ด้วยอุบาย อย่างไรหนอ จีวรพึงบังเกิดแก่อันเตवासีก ถ้าอาจารย์มีบริขาร อันเตवासีก ไม่มี อาจารย์พึงให้แก่อันเตवासีก หรือพึงทำความชวนชวายเป็น ด้วยอุบาย อย่างไรหนอ บริขารพึงบังเกิดแก่อันเตवासีก

ถ้าอันเตवासีกอาพาธ อาจารย์พึงลูกลงแต่เข้าตู่แล้วให้ไม้ชำระฟัน ให้นำล้างหน้า ปูอาสนะ ถ้ายาคูมี พึงล้างภาชนะเสียก่อนแล้วนำยาคู เข้าไปให้ เมื่ออันเตवासีกดื่มยาแล้ว พึงให้น้ำ รับประทานมา ถือต่ำ ๆ ล้างให้เรียบร้อย อย่าให้กระทบแล้วเก็บไว้ เมื่ออันเตवासีกลุกแล้ว พึงเก็บ อาสนะ ถ้าที่นั้นรกพึงกวาดที่นั้นเสีย ถ้าอันเตवासีกประสงค์จะเข้าบ้าน พึง ให้ผ้าぬ่ง พึงรับผ้าぬ่งผลัดมา พึงให้ประคดเอว พึงซ้อนผ้าห่มสองชั้นให้ พึงล้างบาตรให้พร้อมทั้งน้ำ พึงปูอาสนะไว้ ด้วยเข้าใจว่าเพียงเวลาเท่านั้น อันเตवासีกจักกลับมา พึงวางน้ำล้างเท้า ตั้งรองเท้ากระบืออง เช็ดเท้า ไว้ใกล้ ๆ พึงลูกรับบาตร จีวร พึงให้ผ้าぬ่งผลัด พึงรับผ้าぬ่งมา ถ้าจีวรชุ่ม เหงื่อ พึงผึ่งที่แดดสักครู่หนึ่ง แต่อย่าผึ่งทิ้งไว้ที่แดด พึงพับจีวร เมื่อพับ จีวรพึงพับให้เหลื่อมมุมกัน ๔ นิ้ว ด้วยตั้งใจมิให้มีรอยพับตรงกลาง พึง สอดประคดเอวไว้ในขนดจีวร

๑. อันเตवासีกวัตร ในส่วนนี้ไม่ได้นับชื่อ เนื่องจากได้นับไปแล้วในหน้า ๑๙๕-ผู้รวบรวม

ถ้าบิณฑบาตมีและอันเตวาสิกก็ประสงค์จะฉัน ฟึ่งให้น้ำแล้วนำบิณฑบาตเข้าไป ฟึ่งตามอันเตวาสิกถึงน้ำฉัน เมื่ออันเตวาสิกฉันแล้ว ฟึ่งให้น้ำรับบาตรมา ถือต๋า ๆ ล้างให้ต้อย่าให้ครูดสี เช็ดให้หมดน้ำ ผึ่งไว้ที่แดดสักครู่หนึ่ง แต่อย่าผึ่งทิ้งไว้ที่แดด ฟึ่งเก็บบาตร จีวร เมื่อเก็บบาตร ... เมื่อเก็บจีวร ... ทำชายจีวรไว้ข้างนอก ขนาดไว้ข้างในแล้วเก็บ เมื่ออันเตวาสิกลูกแล้ว ฟึ่งเก็บอาสนะ น้ำล้างเท้า ตั่งรองเท้า กระจเบื้องเช็ดเท้า ถ้ำที่นั้นรก ฟึ่งกวาดที่นั้นเสีย

ถ้าอันเตวาสิกใครจะสงวนน้ำ ฟึ่งจัดน้ำสงวนให้ ถ้าต้องการน้ำเย็น ฟึ่งจัดน้ำเย็นให้ ถ้าต้องการน้ำร้อน ฟึ่งจัดน้ำร้อนให้ ถ้าอันเตวาสิกใครจะเข้าเรือนไฟ ฟึ่งบดจุน แห่ดิน ถือตั่งสำหรับเรือนไฟไปให้ แล้วรับจีวรไปวางไว้ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ฟึ่งให้จุน ให้ดิน ถ้าอุตสาหะอยู่ฟึ่งเข้าไปสู่เรือนไฟ เมื่อเข้าไปสู่เรือนไฟ ฟึ่งเอาดินทาหน้าปกปิดทั้งข้างหน้าทั้งข้างหลังแล้ว เข้าไปสู่เรือนไฟ อย่างนั่งเบียดภิกษุผู้เถระ อย่าเกียดกันอาสนะภิกษุใหม่ ฟึ่งทำบริกรรมแก่อันเตวาสิกในเรือนไฟ เมื่อออกจากเรือนไฟฟึ่งถือตั่งสำหรับเรือนไฟ แล้วปกปิดทั้งข้างหน้าทั้งข้างหลังออกจากเรือนไฟ ฟึ่งทำบริกรรมแก่อันเตวาสิกแม่น้ำน้ำ อาบเสร็จแล้วฟึ่งขึ้นมาก่อนทำตัวของตนให้หมดน้ำ นุ่งผ้าแล้วฟึ่งเช็ดน้ำจากตัวของอันเตวาสิก ฟึ่งให้ผ้านุ่ง ผ้าสังฆาฏิ ถือตั่งสำหรับเรือนไฟมาก่อน แล้วปูอาสนะไว้ จัดตั่งน้ำล้างเท้า ตั่งรองเท้า กระจเบื้องเช็ดเท้าไว้ใกล้ ๆ ฟึ่งตามอันเตวาสิกด้วยน้ำฉัน อันเตวาสิกอยู่ในวิหารแห่งใด ถ้ำวิหารแห่งนั้นรก ถ้าอุตสาหะอยู่ฟึ่งปิดกวาดให้สะอาด เมื่อปิดกวาดวิหาร ฟึ่งขนบาตร จีวร ออกก่อนแล้ววางไว้ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ... ถ้าน้ำในหม้อชำระไม่มีฟึ่งตักมาไว้ในหม้อชำระ

ถ้าความกระสันบังเกิดขึ้นแก่อันเตวาสิก อาจารย์ฟึ่งช่วยระงับ หรือ ฟึ่งวานภิกษุอื่นให้ช่วยระงับ หรือฟึ่งแสดงธรรมกถาแก่อันเตวาสิกนั้น ถ้าความรำคาญบังเกิดแก่อันเตวาสิก อาจารย์ฟึ่งบรรเทา หรือฟึ่งวานภิกษุอื่นให้ช่วยบรรเทา หรือฟึ่งแสดงธรรมกถาแก่อันเตวาสิกนั้น ถ้าทีฐิบังเกิดแก่อันเตวาสิก อาจารย์ฟึ่งให้สละเสีย หรือฟึ่งวานภิกษุอื่นให้ช่วย หรือฟึ่งแสดงธรรมกถาแก่อันเตวาสิกนั้น

ถ้าอันเตวาลิกต้องอาบัติหนักควรแก่ปริวาส อาจารย์พึงทำความ
 ขวนขวายว่า ด้วยอุบายอย่างไรหนอ สงฆ์พึงให้ปริวาสแก่อันเตวาลิก
 ถ้าอันเตวาลิกควรแก่การชักเข้าหาอาบัติเดิม อาจารย์พึงทำความขวนขวาย
 ว่า ด้วยอุบายอะไรหนอ สงฆ์พึงชักอันเตวาลิกเข้าหาอาบัติเดิม ถ้าอันเตวาลิก
 ควรมานัต อาจารย์พึงทำความขวนขวายว่า ด้วยอุบายอย่างไรหนอ สงฆ์
 พึงให้มานัตแก่อันเตวาลิก ถ้าอันเตวาลิกควรอัปทาน อาจารย์พึงทำความ
 ขวนขวายว่า ด้วยอุบายอย่างไรหนอ สงฆ์พึงอัปทานอันเตวาลิก ถ้าสงฆ์
 ใครจะทำการแก่อันเตวาลิก คือ ตัชฌนียกรรม นิสกกรรม ปัพพาทนียกรรม
 ปฏิสารณียกรรม หรือ อุกเขปนียกรรม อาจารย์พึงทำความขวนขวายว่า
 ด้วยอุบายอย่างไรหนอ สงฆ์ไม่พึงทำการแก่อันเตวาลิก หรือสงฆ์พึงน้อม
 ไปเพื่อกกรรมเบา หรือว่าอันเตวาลิกนั้นถูกสงฆ์ลงตัชฌนียกรรม นิสกกรรม
 ปัพพาทนียกรรม ปฏิสารณียกรรม หรืออุกเขปนียกรรมแล้ว อาจารย์พึง
 ทำความขวนขวายว่า ด้วยอุบายอย่างไรหนอ อันเตวาลิกพึงประพฤติชอบ
 หายเยอหยิ่งประพฤติแก้ตัวได้ สงฆ์พึงระงับกรรมนั้นเสีย

ถ้าจิวรของอันเตวาลิกจะต้องซัก อาจารย์พึงสั่งว่า ท่านพึงซักอย่างนี้
 หรือพึงทำความขวนขวายว่า ด้วยอุบายอย่างไรหนอ ใคร ๆ พึงซักจิวร
 ของอันเตวาลิก ถ้าน้ำย้อมของอันเตวาลิกจะต้องต้ม อาจารย์พึงสั่งว่า
 ท่านพึงต้มอย่างนี้ หรือพึงทำความขวนขวายว่า ด้วยอุบายอย่างไรหนอ
 ใคร ๆ พึงต้มน้ำย้อมของอันเตวาลิก ถ้าจิวรของอันเตวาลิกจะต้องย้อม
 อาจารย์พึงสั่งว่าท่านพึงย้อมอย่างนี้ หรือพึงทำความขวนขวายว่า ด้วย
 อุบายอย่างไรหนอ ใคร ๆ พึงย้อมจิวรของอันเตวาลิก เมื่อย้อมจิวรพึง
 ย้อมพลิกกลับไปกลับมาให้ดี และเมื่อหยาดน้ำย้อมยังหยดไม่ขาดสาย
 ไม่พึงหลีกไปเสีย

ถ้าอันเตวาลิกอาพาธ พึงพยาบาลจนตลอดชีวิต หรือจนกว่าจะหาย

ดูกรภิกษุทั้งหลาย นี้แล เป็นอันเตวาลิกวัตรของอาจารย์ทั้งหลาย
 ซึ่งอาจารย์ทั้งหลายพึงประพฤติชอบในอันเตวาลิก.

วัตตขันธกะ จบ

ชั้นที่ ๕ : ปาติโมกข์อุปนะชั้นถกะ

เรื่องพระอานนทเถระ

[๔๔๗]

โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า ประทับอยู่ที่ปราสาทของมิกครมารดาในบุพพาราม เขตพระนครสาวัตถี ครั้งนั้น เป็นวันอุโบสถ ๑๕ ค่ำ พระผู้มีพระภาคมีภิกษุสงฆ์แวดล้อมประทับนั่งอยู่ จึงท่านพระอานนท์เมื่อลวงเข้ราตรีปฐมยามผ่านไปแล้ว ลุกจากอาสนะ ห่มผ้าเฉวียงบ่า ประคองอัญชลีไปทางพระผู้มีพระภาค แล้วกราบทูลว่า พระพุทธเจ้าข้า ลวงเข้ราตรีปฐมยามผ่านไปแล้ว ภิกษุสงฆ์นั่งอยู่นานแล้ว ขอพระผู้มีพระภาคทรงแสดงพระปาติโมกข์แก่ภิกษุทั้งหลาย พระพุทธเจ้าข้า

เมื่อพระอานนท์กราบทูลอย่างนี้แล้ว พระผู้มีพระภาคทรงนั่งเสียด

แม้ครั้งที่สอง ท่านพระอานนท์ เมื่อลวงเข้ราตรีมัชฌิมยามผ่านไปแล้ว ลุกจากอาสนะ ห่มผ้าเฉวียงบ่า ประคองอัญชลีไปทางพระผู้มีพระภาค แล้วกราบทูลว่า พระพุทธเจ้าข้า ลวงเข้ราตรีมัชฌิมยามผ่านไปแล้ว ภิกษุสงฆ์นั่งอยู่นานแล้ว ขอพระผู้มีพระภาคทรงแสดงพระปาติโมกข์แก่ภิกษุทั้งหลาย พระพุทธเจ้าข้า

แม้ครั้งที่สอง ... พระผู้มีพระภาคก็ทรงนั่งเสียด

แม้ครั้งที่สาม ท่านพระอานนท์ เมื่อลวงเข้ราตรีปัจฉิมยามผ่านไปแล้วอรุณขึ้นราตรีสว่างแล้ว จึงลุกจากอาสนะ ห่มผ้าเฉวียงบ่า ประคองอัญชลีไปทางพระผู้มีพระภาค แล้วกราบทูลว่า พระพุทธเจ้าข้า ลวงเข้ราตรีปัจฉิมยามผ่านไปแล้ว อรุณขึ้นราตรีสว่างแล้ว ภิกษุสงฆ์นั่งอยู่นานแล้ว ขอพระผู้มีพระภาคทรงแสดงพระปาติโมกข์แก่ภิกษุทั้งหลาย พระพุทธเจ้าข้า

ดูกรอานนท์ บริษัทไม่บริสุทธฺิ.

[๔๔๘]

ครั้งนั้น ท่านพระมหาโมคคัลลานะคิดว่า พระผู้มีพระภาคตรัสอย่างนี้ว่า ดูกรอานนท์ บริษัทไม่บริสุทธฺิ ทรงหมายถึงบุคคลไหนขอ ที่นั้น ท่านพระมหาโมคคัลลานะมนตรีกำหนดจิตภิกษุสงฆ์ทั้งหมด ด้วยจิต ได้เห็นบุคคลผู้ศีล มีธรรมลามก มีความประพฤติไม่สะอาด น่ารังเกียจ ปิดบังการกระทำไม่ไช่สมณะปฏิญาณว่า เป็นสมณะมีไช้พรหมจารี ปฏิญาณว่าเป็นพรหมจารี เน่าภายใน ไช้กุ่มด้วยกิเลส ผู้เศร้าหมองนั้น นั่งอยู่ ณ ท่ามกลางภิกษุสงฆ์ ครั้นแล้ว จึงเข้าไปหาบุคคลนั้นได้กล่าวไว้ว่า ลุกขึ้นเถิดท่านพระผู้มีพระภาคทอดพระเนตรเห็นท่านแล้ว ท่านไม่มีสังวาสกับภิกษุทั้งหลาย แม้ท่านพระมหาโมคคัลลานะกล่าวอย่างนี้แล้ว บุคคลนั้นก็ยังนั่งเสียด

แม้ครั้งที่สอง ท่านพระมหาโมคคัลลานะได้กล่าวกะบุคคลนั้นว่า ลูกขึ้น เกิดท่านพระผู้มีพระภาคทอดพระเนตรเห็นท่านแล้ว ท่านไม่มีสังวาสกับภิกษุทั้งหลาย

แม้ครั้งที่สอง บุคคลนั้นก็ยังไม่เสียดีย

แม้ครั้งที่สาม ท่านพระมหาโมคคัลลานะได้กล่าวกะบุคคลนั้นว่า ลูกขึ้น เกิดท่านพระผู้มีพระภาคทอดพระเนตรเห็นท่านแล้ว ท่านไม่มีสังวาสกับภิกษุทั้งหลาย

แม้ครั้งที่สาม บุคคลนั้นก็ยังไม่เสียดีย

ครั้งนั้น ท่านพระมหาโมคคัลลานะจับบุคคลนั้นที่แขนให้ออกไปนอกชุ้มประตูใส่กลอนแล้ว เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคกราบทูลว่า พระพุทธเจ้าข้า บุคคลนั้นเข้าพระองค์ให้ออกไปแล้วบริษัทบริสุทธ์แล้ว ขอพระผู้มีพระภาคทรงแสดงพระปาติโมกข์แก่ภิกษุทั้งหลายเถิด พระพุทธเจ้าข้า

นำอัครรรย โมคคัลลานะ ไม่เคยมีโมคคัลลานะ ถึงกับต้องจับแขนโมชบุรุษนั้นจึงมาได้.

ความอัครรรยไม่เคยมีในธรรมวินัย ๘ ประการ

[๔๕๗]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ความอัครรรยไม่เคยมีในธรรมวินัยนี้ มี ๘ อย่างเหมือนกันแล ที่พวกภิกษุพบเห็นแล้วพากันชื่นชมในธรรมวินัยนี้ ๘ อย่าง เป็นไฉน

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เปรียบเหมือนมหาสมุทรลุ่มลิกลาดลงไปโดยลำดับ มีใช้ลิกมาแต่เดิมเลย ลิกขาตามลำดับ กิริยาตามลำดับ ปฏิปาทตามลำดับ ในธรรมวินัยนี้ก็เหมือนกัน มีใช้แทงตลอดอรรถผลมาแต่เดิมเลย ข้อที่ลิกขาตามลำดับ กิริยาตามลำดับ ปฏิปาทตามลำดับ ในธรรมวินัยนี้ มีใช้แทงตลอดอรรถผลมาแต่เดิมเลย นี้เป็นความอัครรรยไม่เคยมีในธรรมวินัยนี้ เป็นข้อที่ ๑ ที่ภิกษุทั้งหลายพบเห็นแล้ว พากันชื่นชมในธรรมวินัยนี้.

[๔๕๘]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เปรียบเหมือนมหาสมุทรตั้งอยู่ตามธรรมดาไม่ผันฝั่งสาวกทั้งหลายของเราก็กเหมือนกัน ไม่ล่วงละเมิดลิกขาบทที่เราบัญญัติแล้วแก่สาวกทั้งหลาย แม้เพราะเหตุแห่งชีวิต ข้อที่สาวกทั้งหลายของเรา ไม่ล่วงละเมิดลิกขาบทที่เราบัญญัติแล้วแก่สาวกทั้งหลาย แม้เพราะเหตุ

แห่งชีวิต แม่นี่ ก็เป็นความอัศจรรย์ไม่เคยมีในธรรมวินัยนี้ เป็นข้อที่ ๒ ที่ภิกษุทั้งหลายพบเห็นแล้ว พวกกันชื่นชมในธรรมวินัยนี้.

[๔๕๙]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เปรียบเหมือนมหาสมุทรไม่ร่วมกับซากศพที่ตายแล้ว ซากศพที่ตายแล้วใดมีอยู่ในมหาสมุทร มหาสมุทรย่อมนำซากศพที่ตาย แล้วนั้นไปสู่ฝั่ง ชัดขึ้นบกโดยพลัน บุคคลนั้นใดเป็นผู้ทาศิล มีธรรมลามก มีความประพฤติไม่สะอาด น่ารังเกียจ ปิดบังการกระทำ มิใช่สมณะปฏิญาณ ว่าเป็นสมณะ มิใช่พรหมจรรย์ปฏิญาณว่าเป็นพรหมจรรย์ เน่าภายใน โสภกุ่มด้วยกิเลสผู้เฝ้าหามอง ก็เหมือนกัน สงฆ์ย่อมไม่ร่วมกับบุคคลนั้น ย่อม ประชุมกันยกเธอเสียโดยพลัน ถึงแม้เธอนั่งในท่ามกลางภิกษุสงฆ์ก็จริง ถึง อย่างนั้น เธอชื่อว่าไกลจากสงฆ์ และสงฆ์ก็ไกลจากเธอ ข้อที่บุคคลนั้นใด เป็นผู้ทาศิล มีธรรมลามก มีความประพฤติไม่ สะอาด น่ารังเกียจ ปิดบัง การกระทำ มิใช่สมณะ ปฏิญาณว่าเป็นสมณะ มิใช่พรหมจรรย์ปฏิญาณ ว่า เป็นพรหมจรรย์ เน่าภายใน โสภกุ่มด้วยกิเลส ผู้เฝ้าหามอง สงฆ์ย่อมไม่ร่วม กับบุคคลนั้น ย่อมประชุมกันยกเธอเสียโดยพลัน ถึงแม้เธอนั่งในท่ามกลาง ภิกษุสงฆ์ก็จริง ถึงอย่างนั้นเธอชื่อว่าไกลจากสงฆ์ และสงฆ์ก็ไกลจากเธอ แม่นี่ก็เป็นความอัศจรรย์ไม่เคยมีในธรรมวินัยนี้ เป็นข้อที่ ๓ ที่ภิกษุ ทั้งหลายพบเห็นแล้วพวกกันชื่นชมในธรรมวินัยนี้.

[๔๖๐]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เปรียบเหมือนแม่น้ำใหญ่บางสาย คือ แม่น้ำคงคา ยมนา อจิรวดี สรรภู มหิ ไหลถึงมหาสมุทรแล้วย่อมละนามและโคตรเดิม เสีย ถึงซึ่งอันนับว่ามหาสมุทรทีเดียว วรรณะ ๔ เหล่านี้ คือ กษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์ ศูทร ก็เหมือนกัน ออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิต ใน ธรรมวินัยที่ตถาคตประกาศแล้ว ย่อมละชื่อและตระกูลเดิมเสีย ถึงซึ่งอัน นับว่า สมณะเชื้อสายพระศากยบุตรทีเดียว ข้อที่วรรณะ ๔ เหล่านี้ คือ กษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์ ศูทร ออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิต ในธรรม วินัยที่ตถาคตประกาศแล้ว ย่อมละชื่อและตระกูล เดิมเสีย ถึงซึ่งอันนับ ว่าสมณะเชื้อสายพระศากยบุตรทีเดียว แม่นี่ก็เป็นความอัศจรรย์ไม่เคย มีในธรรมวินัยนี้ เป็นข้อที่ ๔ ที่ภิกษุทั้งหลายพบเห็นแล้ว พวกกันชื่นชม ในธรรมวินัยนี้.

[๔๖๑]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เปรียบเหมือนแม่น้ำบางสายในโลกที่ไหลไป ย่อมไปรวมยังมหาสมุทร และสายฝนยังตกลงมาจากอากาศ ความพร้อมหรือความเต็มของมหาสมุทรย่อมไม่ปรากฏเพราะเหตุนั้น ภิกษุจำนวนมากก็เหมือนกัน ถ้าแม้ยังปรินิพพานด้วยอนุปาติเสสนิพพานธาตุ ความพร้อมหรือความเต็มของนิพพานธาตุย่อมไม่ปรากฏ เพราะเหตุนี้ข้อที่ภิกษุจำนวนมาก ถ้าแม้ยังปรินิพพานด้วยอนุปาติเสสนิพพานธาตุ ความพร้อมหรือความเต็มของนิพพานธาตุย่อมไม่ปรากฏ เพราะเหตุนี้ แม่นี่ก็เป็นความอัศจรรย์ไม่เคยมีในธรรมวินัยนี้ เป็นข้อที่ ๕ ที่ภิกษุทั้งหลายพบเห็นแล้ว พวกกันชื่นชมในธรรมวินัยนี้.

[๔๖๒]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เปรียบเหมือนมหาสมุทรมีรสเค็มรสเดียว ธรรมวินัยนี้ก็เหมือนกัน มีวิมุตติรส รสเดียว ข้อที่ธรรมวินัยนี้มีวิมุตติรส รสเดียว แม่นี่ก็เป็นความอัศจรรย์ไม่เคยมีในธรรมวินัยนี้ เป็นข้อที่ ๖ ที่ภิกษุทั้งหลายพบเห็นแล้ว พวกกันชื่นชมในธรรมวินัยนี้.

[๔๖๓]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เปรียบเหมือนมหาสมุทรมีรัตนะมาก มีรัตนะมิใช่ชนิดเดียว รัตนะในมหาสมุทรนั้นเหล่านี้ คือ แก้วมุกดา แก้วมณี แก้วไพฑูรย์ สังข์ ศิลา แก้วประพาฬ เงิน ทอง ทับทิม มรกต ธรรมวินัยนี้ก็เหมือนกัน มีรัตนะมาก มีรัตนะมิใช่อย่างเดียว รัตนะในธรรมวินัยนั้นเหล่านี้ คือ สติปัญญา ๔ สัมมัปปธาน ๔ อธิบาฬ ๔ อินทรีย์ ๕ พละ ๕ โพชฌงค์ ๗ อริยมรรคมีองค์ ๘ ข้อที่ธรรมวินัยนี้มีรัตนะมาก มีรัตนะมิใช่อย่างเดียว รัตนะในธรรมวินัยนั้นเหล่านี้ คือ สติปัญญา ๔ ... อริยมรรคมีองค์ ๘ แม่นี่ก็เป็น ความอัศจรรย์ไม่เคยมีในธรรมวินัยนี้เป็นข้อที่ ๗ ที่ภิกษุทั้งหลายพบเห็นแล้ว พวกกันชื่นชมในธรรมวินัยนี้.

[๔๖๔]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เปรียบเหมือนมหาสมุทรเป็นที่อยู่อาศัยของ สัตว์ใหญ่ๆ สัตว์ใหญ่ๆ ในมหาสมุทรนั้นเหล่านี้ คือ ปลาตมิ ... อสุร นาค คนธรรพ์ มีอยู่ในมหาสมุทรมีลำตัวตั้งร้อยโยชน์ก็มี สองร้อยโยชน์ก็มี

สามร้อยโยชน์ก็มี สี่ร้อยโยชน์ก็มี ห้าร้อยโยชน์ก็มี ธรรมวินัยนี้ก็เหมือนกัน เป็นที่อยู่อาศัยของคนใหญ่ ๆ คนใหญ่ ๆ ในธรรมวินัยนั้นเหล่านี้ คือ โสดาบัน ผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งโสดาปัตติผล สกิทาคามี ผู้ปฏิบัติเพื่อ ทำให้แจ้งซึ่งสกิทาคามีผล อนาคามี ผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอนาคามีผล อรหันต์ ผู้ปฏิบัติเพื่อความ เป็น อรหันต์ ข้อที่ธรรมวินัยนี้เป็นที่อยู่อาศัย ของคนใหญ่ ๆ คนใหญ่ ๆ ในธรรมวินัยนั้นเหล่านี้ คือ โสดาบัน ... ผู้ปฏิบัติ เพื่อความเป็นอรหันต์ แม่นี่ก็เป็นความอัศจรรย์ ไม่เคยมี ในธรรมวินัยนี้ เป็นข้อที่ ๘ ที่ภิกษุทั้งหลายพบเห็นแล้วพากันชื่นชมในธรรมวินัยนี้

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ความอัศจรรย์ไม่เคยมีในธรรมวินัยนี้ ๘ ประการนี้แล ที่ภิกษุทั้งหลายพบเห็นแล้วพากันชื่นชมในธรรมวินัยนี้.

[๔๖๕]

สิ่งที่ปิดไว้ ย่อมรื้อได้ สิ่งที่เปิด ย่อมไม่รื้อ เพราะฉะนั้น
จึงเปิดสิ่งที่ปิด เช่นนี้ สิ่งที่เปิดนั้นจักไม่รื้อ.

[๔๖๖]

๕๕๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ตั้งแต่บัดนี้ไป เราจักไม่ทำอุโบสถ จักไม่แสดง ปาติโมกข์ ตั้งแต่บัดนี้ไปพวกเธอพึงทำอุโบสถ พึงสวดปาติโมกข์.

๕๕๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ข้อที่ตถาคตจะพึงทำอุโบสถ แสดงปาติโมกข์ใน บริษัทผู้ไม่บริสุทธ์ นั้นไม่ใช่ฐานะ ไม่ใช่โอกาส.

๕๖๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย อันภิกษุผู้มีอาบัติ ไม่พึงฟังปาติโมกข์ รูปใดพึง ต้องอาบัติทุกกฏ.

๕๖๑. เรاونุญาตให้งดปาติโมกข์แก่ภิกษุผู้มีอาบัติติดตัวฟังปาติโมกข์

วิธีงดปาติโมกข์

๕๖๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลพึงดออย่างนี้ เมื่อถึงวันอุโบสถ ๑๔ หรือ ๑๕ คำ เมื่อบุคคลนั้นอยู่พร้อมหน้าสงฆ์ พึงประกาศในท่ามกลาง สงฆ์ว่า

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า บุคคลมีชื่อนี้ มีอาบัติติดตัว ข้าพเจ้า งดปาติโมกข์แก่เธอ เมื่อเธออยู่พร้อมหน้าสงฆ์ ไม่พึงสวด ปาติโมกข์ ดังนี้ ปาติโมกข์เป็นอันงดแล้ว.

[๔๖๗]

๕๖๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงงดปาติโมกข์แก่ภิกษุทั้งหลายที่
บริสุทธิ์ ไม่มีอาบัติในเพราะเรื่องอันไม่สมควร ในเพราะเหตุอัน
ไม่สมควร รูปใดงด **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

การงดปาติโมกข์ไม่เป็นธรรมและเป็นธรรม

[๔๖๘]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย

การงดปาติโมกข์ ไม่เป็นธรรม มีมूल ๑ เป็นธรรม มีมूल ๑
การงดปาติโมกข์ ไม่เป็นธรรม มีมूल ๒ เป็นธรรม มีมूल ๒
การงดปาติโมกข์ ไม่เป็นธรรม มีมूल ๓ เป็นธรรม มีมूल ๓
การงดปาติโมกข์ ไม่เป็นธรรม มีมूल ๔ เป็นธรรม มีมूल ๔
การงดปาติโมกข์ ไม่เป็นธรรม มีมूल ๕ เป็นธรรม มีมूल ๕
การงดปาติโมกข์ ไม่เป็นธรรม มีมूल ๖ เป็นธรรม มีมूल ๖
การงดปาติโมกข์ ไม่เป็นธรรม มีมूल ๗ เป็นธรรม มีมूल ๗
การงดปาติโมกข์ ไม่เป็นธรรม มีมूल ๘ เป็นธรรม มีมूल ๘
การงดปาติโมกข์ ไม่เป็นธรรม มีมूल ๙ เป็นธรรม มีมूल ๙
การงดปาติโมกข์ ไม่เป็นธรรม มีมूल ๑๐ เป็นธรรม มีมूल ๑๐.

[๔๖๙]

การงดปาติโมกข์ ไม่เป็นธรรม มีมूल ๑ เป็นไฉน
ภิกษุงดวันปาติโมกข์ เพราะศีลวิบัติอื่นไม่มีมूल
นี้การงดปาติโมกข์ ไม่เป็นธรรม มีมूल ๑.

[๔๗๐]

การงดปาติโมกข์ เป็นธรรม มีมूल ๑ เป็นไฉน
ภิกษุงดปาติโมกข์เพราะศีลวิบัติมีมूल
นี้การงดปาติโมกข์ เป็นธรรม มีมूल ๑.

[๔๗๑]

การงดปาติโมกข์ ไม่เป็นธรรม มีมूल ๒ เป็นไฉน ภิกษุงดปาติโมกข์
๑. เพราะศีลวิบัติไม่มีมूल ๒. เพราะอาจารย์วิบัติไม่มีมूल
นี้การงดปาติโมกข์ ไม่เป็นธรรม มีมूल ๒.

[๔๗๒]

การงดปาติโมกข์ เป็นธรรม มีมูล ๒ เป็นไฉน ภิกษุงดปาติโมกข์

๑. เพราะศีลวิบัติมีมูล
๒. เพราะอาจารย์วิบัติมีมูล

นี้การงดปาติโมกข์ เป็นธรรม มีมูล ๒.

[๔๗๓]

การงดปาติโมกข์ ไม่เป็นธรรม มีมูล ๓ เป็นไฉน ภิกษุงดปาติโมกข์

๑. เพราะศีลวิบัติไม่มีมูล
๒. เพราะอาจารย์วิบัติไม่มีมูล

๓. เพราะทิสฺฐิวิบัติไม่มีมูล

นี้การงดปาติโมกข์ ไม่เป็นธรรม มีมูล ๓.

[๔๗๔]

การงดปาติโมกข์ เป็นธรรม มีมูล ๓ เป็นไฉน ภิกษุงดปาติโมกข์

๑. เพราะศีลวิบัติมีมูล
๒. เพราะอาจารย์วิบัติมีมูล

๓. เพราะทิสฺฐิวิบัติมีมูล

นี้การงดปาติโมกข์ เป็นธรรม มีมูล ๓.

[๔๗๕]

การงดปาติโมกข์ ไม่เป็นธรรม มีมูล ๔ เป็นไฉน ภิกษุงดปาติโมกข์

๑. เพราะศีลวิบัติไม่มีมูล
๒. เพราะอาจารย์วิบัติไม่มีมูล

๓. เพราะทิสฺฐิวิบัติไม่มีมูล
๔. เพราะอาชีวีวิบัติไม่มีมูล

นี้การงดปาติโมกข์ ไม่เป็นธรรม มีมูล ๔.

[๔๗๖]

การงดปาติโมกข์ เป็นธรรม มีมูล ๔ เป็นไฉน ภิกษุงดปาติโมกข์

๑. เพราะศีลวิบัติมีมูล
๒. เพราะอาจารย์วิบัติมีมูล

๓. เพราะทิสฺฐิวิบัติมีมูล
๔. เพราะอาชีวีวิบัติมีมูล

นี้การงดปาติโมกข์เป็นธรรม มีมูล ๔.

[๔๗๗]

การงดปาติโมกข์ ไม่เป็นธรรม มีมูล ๕ เป็นไฉน ภิกษุงดปาติโมกข์

๑. เพราะปาราชิกไม่มีมูล
๒. เพราะสังฆาทิเสสไม่มีมูล

๓. เพราะปาจิตตีย์ไม่มีมูล
๔. เพราะปาฏิเทสนิยะไม่มีมูล

๕. เพราะทุกกฏไม่มีมูล

นี้การงดปาติโมกข์ ไม่เป็นธรรม มีมูล ๕.

[๔๗๘]

การงดปาติโมกข์ เป็นธรรม มีมูล ๕ เป็นไฉน ภิกษุงดปาติโมกข์

๑. เพราะปาราชิกมีมูล
๒. เพราะสังฆาทิเสสมีมูล
๓. เพราะปาจิตติยมีมูล
๔. เพราะปาฏิเทสนียะมีมูล
๕. เพราะทุกกภูมีมูล

นี้การงดปาติโมกข์ มีมูล ๕.

[๔๗๙]

การงดปาติโมกข์ ไม่เป็นธรรม มีมูล ๖ เป็นไฉน ภิกษุงดปาติโมกข์

๑. เพราะศีลวิบัติไม่มีมูล ที่ภิกษุมิได้ทำ
๒. เพราะศีลวิบัติไม่มีมูล ที่ภิกษุทำ
๓. เพราะอาจารย์วิบัติไม่มีมูล ที่ภิกษุมิได้ทำ
๔. เพราะอาจารย์วิบัติไม่มีมูล ที่ภิกษุทำ
๕. เพราะทิสฺฐิวิบัติไม่มีมูล ที่ภิกษุมิได้ทำ
๖. เพราะทิสฺฐิวิบัติไม่มีมูล ที่ภิกษุทำ

นี้การงดปาติโมกข์ ไม่เป็นธรรม มีมูล ๖.

[๔๘๐]

การงดปาติโมกข์ เป็นธรรม มีมูล ๖ เป็นไฉน ภิกษุงดปาติโมกข์

๑. เพราะศีลวิบัติมีมูล ที่ภิกษุมิได้ทำ
๒. เพราะศีลวิบัติมีมูล ที่ภิกษุทำ
๓. เพราะอาจารย์วิบัติมีมูล ที่ภิกษุมิได้ทำ
๔. เพราะอาจารย์วิบัติมีมูล ที่ภิกษุทำ
๕. เพราะทิสฺฐิวิบัติมีมูล ที่ภิกษุมิได้ทำ
๖. เพราะทิสฺฐิวิบัติมีมูล ที่ภิกษุทำ

นี้การงดปาติโมกข์ เป็นธรรม มีมูล ๖.

[๔๘๑]

การงดปาติโมกข์ ไม่เป็นธรรม มีมูล ๗ เป็นไฉน ภิกษุงดปาติโมกข์

๑. เพราะปาราชิกไม่มีมูล
๒. เพราะสังฆาทิเสสไม่มีมูล
๓. เพราะถุลลัจจัยไม่มีมูล
๔. เพราะปาจิตติยไม่มีมูล

๕. เพราะปาฏิเทสนียะไม่มีมูล๖. เพราะทุกกฏไม่มีมูล

๗. เพราะทพภาสิตไม่มีมูล

นี้การงดปาติโมกข์ ไม่เป็นธรรม มีมูล ๗.

[๔๘๒]

การงดปาติโมกข์ เป็นธรรม มีมูล ๗ เป็นไฉน ภิกษุงดปาติโมกข์

๑. เพราะปาราชิกมีมูล๒. เพราะสังฆาทิเสสมีมูล

๓. เพราะถุลลัจจัยมีมูล๔. เพราะปาจิตติยมีมูล

๕. เพราะปาฏิเทสนียะมีมูล๖. เพราะทุกกฏมีมูล

๗. เพราะทพภาสิตมีมูล

นี้การงดปาติโมกข์ เป็นธรรม มีมูล ๗.

[๔๘๓]

การงดปาติโมกข์ ไม่เป็นธรรม มีมูล ๘ เป็นไฉน ภิกษุงดปาติโมกข์

๑. เพราะศีลวิบัติไม่มีมูล ที่ภิกษุมิได้ทำ

๒. เพราะศีลวิบัติไม่มีมูล ที่ภิกษุทำ

๓. เพราะอาจารย์วิบัติไม่มีมูล ที่ภิกษุมิได้ทำ

๔. เพราะอาจารย์วิบัติไม่มีมูล ที่ภิกษุทำ

๕. เพราะทิสฺฐิวิบัติไม่มีมูล ที่ภิกษุมิได้ทำ

๖. เพราะทิสฺฐิวิบัติไม่มีมูล ที่ภิกษุทำ

๗. เพราะอาชีวีวิบัติไม่มีมูล ที่ภิกษุมิได้ทำ

๘. เพราะอาชีวีวิบัติไม่มีมูล ที่ภิกษุทำ

นี้การงดปาติโมกข์ ไม่เป็นธรรม มีมูล ๘.

[๔๘๔]

การงดปาติโมกข์ เป็นธรรม มีมูล ๘ เป็นไฉน ภิกษุงดปาติโมกข์

๑. เพราะศีลวิบัติมีมูล ที่ภิกษุมิได้ทำ

๒. เพราะศีลวิบัติมีมูล ที่ภิกษุทำ

๓. เพราะอาจารย์วิบัติมีมูล ที่ภิกษุมิได้ทำ

๔. เพราะอาจารย์วิบัติมีมูล ที่ภิกษุทำ

๕. เพราะทิสฺฐิวิบัติมีมูล ที่ภิกษุมิได้ทำ

- ๖. เพราะทิสฺสูวิบัติมีมฺูล ที่ภิกษุทำ
 - ๗. เพราะอาชีวีวิบัติมีมฺูล ที่ภิกษุมิได้ทำ
 - ๘. เพราะอาชีวีวิบัติมีมฺูล ที่ภิกษุทำ
- นี้การงดปาติโมกข์ เป็นธรรม มีมฺูล ๘.

[๔๘๕]

การงดปาติโมกข์ ไม่เป็นธรรม มีมฺูล ๙ เป็นไฉน ภิกษุงดปาติโมกข์

- ๑. เพราะศีลวิบัติไม่มีมฺูล ที่ภิกษุมิได้ทำ
 - ๒. เพราะศีลวิบัติไม่มีมฺูล ที่ภิกษุทำ
 - ๓. เพราะศีลวิบัติไม่มีมฺูล ทั้งที่ภิกษุทำและมีได้ทำ
 - ๔. เพราะอาจารย์วิบัติไม่มีมฺูล ที่ภิกษุมิได้ทำ
 - ๕. เพราะอาจารย์วิบัติไม่มีมฺูล ที่ภิกษุทำ
 - ๖. เพราะอาจารย์วิบัติไม่มีมฺูล ทั้งที่ภิกษุทำและมีได้ทำ
 - ๗. เพราะทิสฺสูวิบัติไม่มีมฺูล ที่ภิกษุมิได้ทำ
 - ๘. เพราะทิสฺสูวิบัติไม่มีมฺูล ที่ภิกษุทำ
 - ๙. เพราะทิสฺสูวิบัติไม่มีมฺูล ทั้งที่ภิกษุทำและมีได้ทำ
- นี้การงดปาติโมกข์ ไม่เป็นธรรม มีมฺูล ๙.

[๔๘๖]

การงดปาติโมกข์ เป็นธรรม มีมฺูล ๙ เป็นไฉน ภิกษุงดปาติโมกข์

- ๑. เพราะศีลวิบัติมีมฺูล ที่ภิกษุมิได้ทำ
 - ๒. เพราะศีลวิบัติมีมฺูล ที่ภิกษุทำ
 - ๓. เพราะศีลวิบัติมีมฺูล ทั้งที่ภิกษุทำและมีได้ทำ
 - ๔. เพราะอาจารย์วิบัติมีมฺูล ที่ภิกษุมิได้ทำ
 - ๕. เพราะอาจารย์วิบัติมีมฺูล ที่ภิกษุทำ
 - ๖. เพราะอาจารย์วิบัติมีมฺูล ทั้งที่ภิกษุทำและมีได้ทำ
 - ๗. เพราะทิสฺสูวิบัติมีมฺูล ที่ภิกษุมิได้ทำ
 - ๘. เพราะทิสฺสูวิบัติมีมฺูล ที่ภิกษุทำ
 - ๙. เพราะทิสฺสูวิบัติมีมฺูล ทั้งที่ภิกษุทำและมีได้ทำ
- นี้การงดปาติโมกข์ เป็นธรรม มีมฺูล ๙.

[๔๘๗]

การงดปาติโมกข์ ไม่เป็นธรรม มีมูล ๑๐ เป็นไฉน

๑. ภิกษุผู้ต้องอาบัติปาราชิก ไม่ได้นั่งอยู่ในบริษัทนั้น
๒. กถาปรารภผู้ต้องอาบัติปาราชิกมิได้ค้างอยู่
๓. ภิกษุผู้บอกลาสิกขาไม่ได้นั่งอยู่ในบริษัทนั้น
๔. กถาปรารภภิกษุผู้บอกลาสิกขามิได้ค้างอยู่
๕. ภิกษุร่วมสามัคคีที่เป็นธรรม
๖. ไม่ค้ำสามัคคีที่เป็นธรรม
๗. กถาปรารภการค้ำสามัคคีที่เป็นธรรมมิได้ค้างอยู่
๘. ไม่มีภิกษุที่มีผู้ได้เห็น ได้ยิน และรังเกียจด้วยศีลวิบัติ
๙. ไม่มีภิกษุที่มีผู้ได้เห็น ได้ยิน และรังเกียจด้วยอาจารย์วิบัติ
๑๐. ไม่มีภิกษุที่มีผู้ได้เห็น ได้ยิน และรังเกียจด้วยพิธีวิบัติ

นี้การงดปาติโมกข์ ไม่เป็นธรรม มีมูล ๑๐.

[๔๘๘]

การงดปาติโมกข์ เป็นธรรม มีมูล ๑๐ เป็นไฉน

๑. ภิกษุผู้ต้องอาบัติปาราชิกนั่งอยู่ในบริษัทนั้น
๒. กถาปรารภภิกษุผู้ต้องอาบัติปาราชิกค้างอยู่
๓. ภิกษุผู้บอกลาสิกขานั่งอยู่ในบริษัทนั้น
๔. กถาปรารภภิกษุผู้บอกลาสิกขาค้างอยู่
๕. ภิกษุไม่ร่วมสามัคคีที่เป็นธรรม
๖. ค้ำสามัคคีที่เป็นธรรม
๗. กถาปรารภการค้ำสามัคคีที่เป็นธรรมค้างอยู่
๘. มีภิกษุที่มีผู้ได้เห็น ได้ยิน และรังเกียจด้วยศีลวิบัติ
๙. มีภิกษุที่มีผู้ได้เห็น ได้ยิน และรังเกียจด้วยอาจารย์วิบัติ
๑๐. มีภิกษุที่มีผู้ได้เห็น ได้ยิน และรังเกียจด้วยพิธีวิบัติ

นี้การงดปาติโมกข์ มีมูล ๑๐.

[๔๘๙]

อย่างไร **ภิกษุผู้ต้องอาบัติปาราชิก** ชื่อนี้ว่า **นังอยู่ในบริษัทนั้น**

ดูกรภิกษุทั้งหลายในธรรมวินัยนี้ การต้องอาบัติปาราชิกย่อมมีด้วยอาการ ด้วยเพศ ด้วยนิमितเหล่านี้ใด ภิกษุเห็นภิกษุต้องอาบัติปาราชิกด้วยอาการ ด้วยเพศ ด้วยนิमितเหล่านั้น ก็ภิกษุไม่เคยเห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติปาราชิกเลย แต่ภิกษุอื่นบอกแก่ภิกษุว่า ท่าน ภิกษุมีชื่อนี้ต้องอาบัติปาราชิก ก็ภิกษุไม่เคยเห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติปาราชิกเลย แม้ภิกษุอื่นก็มีได้บอกแก่ภิกษุว่า ท่าน ภิกษุมีชื่อนี้ต้องอาบัติปาราชิก แต่ภิกษุนั้นแหละบอกแก่ภิกษุว่า ท่าน ผมต้องอาบัติปาราชิก

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุหวังอยู่ ครั้งถึงวันอุโบสถ ๑๔ ค่ำ หรือ ๑๕ ค่ำ เมื่อบุคคลนั้นอยู่พร้อมหน้าสงฆ์ ฟังประกาศในท่ามกลางสงฆ์ ด้วยได้เห็น ด้วยได้ยิน ด้วยรังเกียจนั้นว่า

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า บุคคลมีชื่อนี้ต้องอาบัติปาราชิก ข้าพเจ้างดปาติโมกข์แก่เธอ เมื่อเธอยังอยู่พร้อมหน้า สงฆ์ไม่พึงงดปาติโมกข์ ดังนี้ การงดปาติโมกข์ เป็นธรรม.

[๔๙๐]

เมื่องดปาติโมกข์แก่ภิกษุแล้ว บริษัทเล็กประชุมเพราะอันตรราย ๑๐ อย่างใดอย่างหนึ่ง คือ

๑. อันตรรายแต่พระราชา	๒. อันตรรายแต่ใจ
๓. อันตรรายแต่ไฟ	๔. อันตรรายแต่น้ำ
๕. อันตรรายแต่มนุษย์	๖. อันตรรายแต่อมมนุษย์
๗. อันตรรายแต่สัตว์ร้าย	๘. อันตรรายแต่สัตว์เลื้อยคลาน
๙. อันตรรายต่อชีวิต	๑๐. อันตรรายต่อพรหมจรรย์

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุหวังอยู่ เมื่อบุคคลนั้นอยู่พร้อมหน้าสงฆ์ในอาวาสนั้น หรือในอาวาสอื่น ฟังประกาศในท่ามกลางสงฆ์ว่า

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า กถาปรารภอภัตติปาราชิกของบุคคล มีชื่อนี้ยังค้างอยู่เรื่องนั้นยังมีได้วินิจฉัย ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงวินิจฉัยเรื่องนั้น ถ้าได้การวินิจฉัยนั้นอย่างนี้ นั่นเป็นการดี ถ้าไม่ได้ ครั้นถึงวันอุโบสถ ๑๔ ค่ำ หรือ ๑๕ ค่ำ เมื่อบุคคลนั้นอยู่พร้อมหน้าสงฆ์ พึงประกาศในท่ามกลางสงฆ์ว่า

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า กถาปรารภอภัตติปาราชิกของบุคคล มีชื่อนี้ยังค้างอยู่ เรื่องนั้นยังมีได้วินิจฉัย ข้าพเจ้างดปาติโมกข์แก่เธอ เมื่อเธอยังอยู่พร้อมหน้าสงฆ์ ไม่พึงสวดปาติโมกข์ ดังนี้ การงดปาติโมกข์ เป็นกรรม

[๔๙๑]

อย่างไร **ภิกษุผู้บอกลาสิกขา** **ชื่อนั่งอยู่ในบริษัทนั้น**

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในธรรมวินัยนี้ บอกลาสิกขาด้วยอาการ ด้วยเพศ ด้วยนิमितเหล่านี้ใด ภิกษุเห็นภิกษุบอกลาสิกขาด้วยอาการ ด้วยเพศ ด้วยนิमितเหล่านั้น ก็ภิกษุไม่เคยเห็นภิกษุผู้บอกลาสิกขาเลย แต่ภิกษุบอกแก่ภิกษุว่า ท่าน ภิกษุมีชื่อนี้บอกลาสิกขา ก็ภิกษุไม่เคยเห็นภิกษุผู้บอกลาสิกขาเลย แม้ภิกษุอื่นก็ไม่เคยบอกแก่ภิกษุว่า ท่าน ภิกษุรูปนี้บอกลาสิกขา แต่ภิกษุนั้นแหละบอกแก่ภิกษุว่า ท่าน ผมบอกลาสิกขาแล้ว

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุห้วงอยู่ ครั้นถึงวันอุโบสถ ๑๔ ค่ำ หรือ ๑๕ ค่ำ เมื่อบุคคลนั้นอยู่พร้อมหน้าสงฆ์ พึงประกาศในท่ามกลางสงฆ์ ด้วยได้เห็นด้วยได้ยิน ด้วยรังเกียจนั้นว่า

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า บุคคลมีชื่อนี้ บอกลาสิกขาแล้ว ข้าพเจ้างดปาติโมกข์แก่เธอ เมื่อเธอยังอยู่พร้อมหน้าสงฆ์ ไม่พึงสวดปาติโมกข์ ดังนี้ การงดปาติโมกข์ เป็นกรรม.

[๔๙๒]

เมื่องดปาติโมกข์แก่ภิกษุแล้ว บริษัทเล็กประชุมเพราะอันตราย ๑๐ อย่างใด อย่างหนึ่ง คือ อันตรายแต่พระราชา ... อันตรายต่อพรหมจรรย์ ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุห้วงอยู่เมื่อบุคคลนั้นอยู่พร้อมหน้าสงฆ์ใน อาวาส นั้น หรือในอาวาสอื่น พึงประกาศในท่ามกลางสงฆ์ว่า

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า กถาปรารภการบอกลาสิกขา ของบุคคลมีชื่อนี้ยังคงอยู่ เรื่องนั้นยังไม่ได้วินิจฉัย ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงวินิจฉัยเรื่องนั้น ถ้าได้การวินิจฉัยนั้นอย่างนี้ นั่นเป็นการดี ถ้าไม่ได้ ครั้นถึงวันอุโบสถ ๑๔ ค่ำ หรือ ๑๕ ค่ำ เมื่อบุคคลนั้นอยู่พร้อมหน้าสงฆ์ พึงประกาศในที่ท่ามกลางสงฆ์ว่า

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า กถาปรารภการบอกลาสิกขาของบุคคลมีชื่อนี้ยังคงอยู่ เรื่องนั้นยังมิได้วินิจฉัย ข้าพเจ้างดปาติโมกข์แก่เธอ เมื่อเธอยังอยู่พร้อมหน้าสงฆ์ ไม่พึงสวดปาติโมกข์ ดังนี้ การงดปาติโมกข์เป็นธรรม.

[๔๙๓]

อย่างไร **ภิกษุชื่อว่าไม่ร่วมสามัคคีที่เป็นธรรม**

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ในธรรมวินัยนี้การไม่ร่วมสามัคคีที่เป็นธรรม ย่อมมีด้วยอาการ ด้วยเพศ ด้วยนิมิตเหล่านี้ใด ภิกษุเห็นภิกษุไม่ร่วมสามัคคีที่เป็นธรรม ด้วยอาการ ด้วยเพศด้วยนิมิตเหล่านั้น ก็ภิกษุไม่เคยเห็นภิกษุผู้ไม่ร่วมสามัคคีที่เป็นธรรมเลย แต่ภิกษุอื่นบอกแก่ภิกษุว่า ท่าน ภิกษุมีชื่อนี้ไม่ร่วมสามัคคีที่เป็นธรรม ก็ภิกษุไม่เคยเห็นภิกษุผู้ไม่ร่วมสามัคคีที่เป็นธรรมเลย แม้ภิกษุอื่นก็ได้บอกแก่ภิกษุว่า ท่าน ภิกษุมีชื่อนี้ไม่ร่วมสามัคคีที่เป็นธรรม แต่ภิกษุนั้นแหละบอกแก่ภิกษุว่า ท่าน ผมไม่ร่วมสามัคคีที่เป็นธรรม

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุหวังอยู่ ครั้นถึงวันอุโบสถ ๑๔ ค่ำ หรือ ๑๕ ค่ำ เมื่อบุคคลนั้นอยู่พร้อมหน้าสงฆ์ พึงประกาศในที่ท่ามกลางสงฆ์ ด้วยได้เห็นด้วยได้ยิน ด้วยรังเกียจนั้นว่า

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า บุคคลมีชื่อนี้ไม่ร่วมสามัคคีที่เป็นธรรม ข้าพเจ้างดปาติโมกข์แก่เธอ เมื่อเธออยู่พร้อมหน้าสงฆ์ ไม่พึงสวดปาติโมกข์ ดังนี้ การงดปาติโมกข์ เป็นธรรม.

[๔๙๔]

อย่างไร **ภิกษุชื่อว่าค่านสามัคคีที่เป็นธรรม**

ดูกรภิกษุทั้งหลายในธรรมวินัยนี้ การค่านสามัคคีที่เป็นธรรมย่อมมีด้วยอาการ ด้วยเพศ ด้วย นิมิตเหล่านี้ใด ภิกษุเห็นภิกษุผู้ค่านสามัคคีที่เป็นธรรม ด้วยอาการ ด้วยเพศ ด้วยนิมิตเหล่านั้น ก็ภิกษุไม่เคยเห็นภิกษุผู้ค่านสามัคคีที่เป็นธรรมเลย แต่ภิกษุอื่นบอกแก่ภิกษุว่า ท่าน ภิกษุมีชื่อนี้ค่านสามัคคีที่เป็นธรรม ภิกษุมิได้เห็นภิกษุผู้ค่านสามัคคีที่เป็นธรรมเลย แม้ภิกษุอื่นก็ได้บอกแก่ภิกษุว่า ท่าน ภิกษุมีชื่อนี้ค่านสามัคคีที่เป็นธรรม แต่ภิกษุนั้นแหละบอกแก่ภิกษุว่า ท่าน ผมค่านสามัคคีที่เป็นธรรม

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุห้วงอยู่ ครั้นถึงวันอุโบสถ ๑๔ ค่ำ หรือ ๑๕ ค่ำ เมื่อบุคคลนั้นอยู่พร้อมหน้าสงฆ์ ฟังประกาศในท่ามกลางสงฆ์ ด้วยได้เห็นด้วยได้ยิน ด้วยรงเกียจนั้นว่า

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า บุคคลมีชื่อนี้ค่านสามัคคีที่เป็นธรรม ข้าพเจ้างดปาติโมกข์แก่เธอ เมื่อเธออยู่พร้อมหน้าสงฆ์ ไม่ฟังสวดปาติโมกข์ ดังนี้ การงดปาติโมกข์ เป็นธรรม.

[๔๙๕]

เมื่องดปาติโมกข์แล้ว บริษัทเล็กประชุม เพราะอันตรราย ๑๐ อย่างใดอย่างหนึ่ง คือ อันตรรายแต่พระราชา ... อันตรรายต่อพรหมจรรย์

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุห้วงอยู่ เมื่อบุคคลนั้นอยู่พร้อมหน้าสงฆ์ ในอาวาสนั้น หรือในอาวาสอื่น ฟังประกาศในท่ามกลางสงฆ์ว่า

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า กถาปรารภการค่านสามัคคีที่เป็นธรรมของบุคคลมีชื่อนี้ยังค้างอยู่ เรื่องนั้นยังมิได้วินิจฉัย ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงวินิจฉัยเรื่องนั้น ถ้าได้การวินิจฉัยนั้นอย่างนี้ นั่นเป็นการดี ถ้าไม่ได้ ครั้นถึงวันอุโบสถ ๑๔ ค่ำ หรือ ๑๕ ค่ำ เมื่อบุคคลนั้นอยู่พร้อมหน้าสงฆ์ ฟังประกาศในท่ามกลางสงฆ์ว่า

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า กถาปรารภการค่านสามัคคีที่เป็นธรรมของบุคคลมีชื่อนี้ยังค้างอยู่ เรื่องนั้นยังมิได้วินิจฉัย ข้าพเจ้างดปาติโมกข์แก่เธอ เมื่อเธออยู่พร้อมหน้าสงฆ์ ไม่ฟังสวดปาติโมกข์ ดังนี้ การงดปาติโมกข์ เป็นธรรม.

[๔๙๖]

อย่างไร ฤษัษุซ็อว่ามึผู้ไ้เห็น ไ้ยึน แลลรงเก็ยจ ดัวยศึลวึบตั

ดูกรฤษัษุซ็อหัลลย กัฤษัษุซ็อในธรรมวึนยนี้ มึผู้ไ้เห็น ไ้ยึน แลลรงเก็ยจ ดัวยศึลวึบตั ดัวยอการ ดัวยเพศ ดัวยนึมิตเหล้าโด ฤษัษุซ็อเห็นฤษัษุซ็อมึผู้ไ้เห็น ไ้ยึน แลลรงเก็ยจ ดัวยศึลวึบตั ดัวยอการ ดัวยเพศ ดัวยนึมิตเหล้านััน กัฤษัษุซ็อไมเคยเห็นฤษัษุซ็อมึผู้ไ้เห็น ไ้ยึน แลลรงเก็ยจ ดัวยศึลวึบตัลย แตฤษัษุซ็ออื่นบอแกฤษัษุซ็อว่า ท่าน ฤษัษุซ็อมึซ็อนี้ มึผู้ไ้เห็น ไ้ยึน แลลรงเก็ยจ ดัวยศึลวึบตั กัฤษัษุซ็อไมเคยเห็นฤษัษุซ็อมึผู้ไ้เห็น ไ้ยึน แลล รงเก็ยจดัวยศึลวึบตัลย แมฤษัษุซ็ออื่นกัมิไ้บอแกฤษัษุซ็อว่า ท่าน ฤษัษุซ็อมึซ็อนี้ มึผู้ไ้เห็น ไ้ยึน แลลรงเก็ยจ ดัวยศึลวึบตั แตฤษัษุซ็อนัันหลลบอแกฤษัษุซ็อว่า ท่าน มมมึผู้ไ้เห็น ไ้ยึน แลลรงเก็ยจ ดัวยศึลวึบตั

ดูกรฤษัษุซ็อหัลลย ฤษัษุซ็อหวังออยู่ ครั้งถึงวันอุบสธ ๑๔ ค่ำ หรือ ๑๕ ค่ำ เมื่อบุคคณัันอยู่พร้อมหน้าสงษั พึงประกาคไนท่ามกลางสงษั ดัวยไ้เห็น ดัวยไ้ยึน ดัวยรงเก็ยจ นัันว่า

ท่านเจ้าข่า ขอสงษัจงฟังข่าพะเจ้า บุคคณัมีซ็อนี้มึผู้ไ้เห็น ไ้ยึน แลลรงเก็ยจ ดัวยศึลวึบตั ข่าพะจ้งดปาติโมกษัแกเธอ เมื่เธออยู่พร้อมหน้าสงษั ไม้พึงสวดปาติโมกษั ดั้งนี้ การงดปาติโมกษั เปันธรรม.

[๔๙๗]

ออย่างไร ฤษัษุซ็อว่ามึผู้ไ้เห็น ไ้ยึน แลลรงเก็ยจ ดัวยอการวึบตั

ดูกรฤษัษุซ็อหัลลย กัฤษัษุซ็อในธรรมวึนยนี้ มึผู้ไ้เห็น ไ้ยึน แลลรงเก็ยจ ดัวยอการวึบตั ดัวยอการ ดัวยเพศ ดัวยนึมิตเหล้าโด ฤษัษุซ็อเห็น ฤษัษุซ็อมึผู้ไ้เห็น ไ้ยึน แลลรงเก็ยจ ดัวยอการวึบตั ดัวยอการ ดัวยเพศ ดัวยนึมิตเหล้านััน กัฤษัษุซ็อไมเคยเห็นฤษัษุซ็อมึผู้ไ้เห็น ไ้ยึน แลลรงเก็ยจดัวยอการวึบตั แตฤษัษุซ็ออื่นบอแกฤษัษุซ็อว่า ท่าน ฤษัษุซ็อมึซ็อนี้มึผู้ไ้เห็น ไ้ยึน แลลรงเก็ยจ ดัวยอการวึบตั กัฤษัษุซ็อไมเคยเห็นฤษัษุซ็อมึผู้ไ้เห็น ไ้ยึน แลลรงเก็ยจ ดัวยอการวึบตัลย แมฤษัษุซ็ออื่นกัมิไ้บอแกฤษัษุซ็อว่า ท่าน ฤษัษุ

มีชื่อนี้ มีผู้ได้เห็น ได้ยิน และรังเกียจ ด้วยอาจารย์วิบัติ แต่ภิกษุนั้นแหละ
บอกแก่ภิกษุว่า ท่าน ผมมีผู้ได้เห็น ได้ยิน และรังเกียจ ด้วยอาจารย์วิบัติ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุห้วงอยู่ ครั้นถึงวันอุโบสถ ๑๔ ค่ำ หรือ ๑๕ ค่ำ
เมื่อบุคคลนั้นอยู่พร้อมหน้าสงฆ์ ฟังประกาศในท่ามกลางสงฆ์ด้วยได้เห็น
ได้ยินและรังเกียจ ว่า

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า บุคคลมีชื่อนี้ มีผู้ได้เห็น ได้ยิน และ
รังเกียจด้วยอาจารย์วิบัติ ข้าพเจ้างดปาติโมกข์แก่เธอ เมื่อเธออยู่พร้อมหน้า
สงฆ์ ไม่ฟังสวดปาติโมกข์ ดังนี้ การงดปาติโมกข์ เป็นธรรม.

[๔๙๘]

อย่างไร ภิกษุชื่อว่า มีผู้ได้เห็น ได้ยิน และรังเกียจ ด้วยทิสฺฐิวิบัติ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในธรรมวินัยนี้มีผู้ได้เห็น ได้ยิน และรังเกียจ
ด้วยทิสฺฐิวิบัติ ด้วยอาการ ด้วยเพศ ด้วยนิมิตเหล่าใด ภิกษุเห็นภิกษุที่มี
ผู้ได้เห็น ได้ยิน และรังเกียจด้วยทิสฺฐิวิบัติ ด้วยอาการ ด้วยเพศ ด้วยนิมิต
เหล่านั้น ก็ภิกษุไม่เคยเห็นภิกษุที่มีผู้ได้เห็น ได้ยิน และรังเกียจ ด้วยทิสฺฐิวิบัติ
แต่ภิกษุอื่นบอกแก่ภิกษุว่า ท่าน ภิกษุมีชื่อนี้ มีผู้ได้เห็น ได้ยิน และรังเกียจ
ด้วยทิสฺฐิวิบัติ ก็ภิกษุไม่เคยเห็นภิกษุที่มีผู้ได้เห็น ได้ยิน และรังเกียจด้วย
ทิสฺฐิวิบัติเลย แม้ภิกษุอื่น ก็ไม่ได้บอกแก่ภิกษุว่า ท่าน ภิกษุนี้มีชื่อมีผู้ได้เห็น
ได้ยิน และรังเกียจด้วยทิสฺฐิวิบัติ แต่ภิกษุนั้นแหละบอกแก่ภิกษุว่า ท่าน ผม
มีผู้ได้เห็น ได้ยิน และรังเกียจด้วยทิสฺฐิวิบัติ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุห้วงอยู่ ครั้นถึงวันอุโบสถ ๑๔ ค่ำ หรือ ๑๕ ค่ำ
เมื่อบุคคลนั้นอยู่พร้อมหน้าสงฆ์ ฟังประกาศในท่ามกลางสงฆ์ ด้วยได้เห็น
ด้วยได้ยิน ด้วยรังเกียจนั้นว่า

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า บุคคลมีชื่อนี้ มีผู้ได้เห็น ได้ยิน และ
รังเกียจด้วยทิสฺฐิวิบัติ ข้าพเจ้างดปาติโมกข์แก่เธอ เมื่อเธออยู่พร้อมหน้า
สงฆ์ ไม่ฟังสวดปาติโมกข์ ดังนี้ การงดปาติโมกข์ เป็นธรรม

การงดปาติโมกข์เป็นธรรม ๑๐ ประการ นี้แล.

พระอุบาลีทูลถามอภิกขณ์

[๔๙๙]

พระพุทธเจ้าข้า ภิกษุผู้ปรารภนาจะรับ อภิกขณ์ที่ตนรับ ฟังรับอภิกขณ์ที่ประกอบ
ด้วยองค์เท่าไร

๕๖๔. ดูกุอุบาลี ภิกษุผู้ปรารภนาจะรับอภิกขณ์ ฟังรับอภิกขณ์ประกอบ
ด้วยองค์ ๕ คือ

๑. ภิกษุผู้ปรารภนาจะรับอภิกขณ์ ฟังพิจารณาอย่างนี้ว่า เรา
ปรารภนา จะรับอภิกขณ์นี้เป็นกาลสมควรหรือไม่ที่จะรับ ถ้าภิกษุ
พิจารณาอยู่ รู้อย่างนี้ว่า เป็นกาลไม่สมควรที่จะรับอภิกขณ์ นี้หาใช่
เป็นกาลสมควรไม่ อภิกขณ์นั้น ภิกษุไม่ฟังรับ

๒. ก็ถ้าภิกษุพิจารณาอยู่ รู้อย่างนี้ว่า นี่เป็นกาลควรที่จะรับ
อภิกขณ์ นี้หาใช่กาลไม่สมควรไม่ ภิกษุนั้นฟังพิจารณาต่อไปว่า ที่
เราปรารภนาจะรับอภิกขณ์นี้ อภิกขณ์นี้เป็นเรื่องจริงหรือไม่ ถ้าภิกษุ
พิจารณาอยู่ รู้อย่างนี้ว่า อภิกขณ์นี้ เป็นเรื่องไม่จริง หาใช่เป็นเรื่อง
จริงไม่ อภิกขณ์นั้นภิกษุไม่ฟังรับ

๓. ก็ถ้าภิกษุพิจารณาอยู่ รู้อย่างนี้ว่า อภิกขณ์นี้เป็นเรื่องจริง หา
ใช่เป็น เรื่องไม่จริงไม่ ภิกษุนั้นฟังพิจารณาต่อไปว่า เราปรารภนา
จะรับอภิกขณ์นี้ อภิกขณ์นี้ประกอบด้วยประโยชน์หรือไม่ ถ้าภิกษุ
พิจารณาอยู่ รู้อย่างนี้ว่า อภิกขณ์นี้ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ หาใช่
ประกอบด้วยประโยชน์ไม่ ภิกษุไม่ฟังรับ

๔. ก็ถ้าภิกษุพิจารณาอยู่ รู้อย่างนี้ว่า อภิกขณ์นี้ประกอบด้วย
ประโยชน์ หาใช่ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ไม่ ภิกษุนั้นฟังพิจารณา
ต่อไปว่า เมื่อเรารับอภิกขณ์นี้ไว้ จักได้ภิกษุผู้เคยเห็นกันเคยคบกัน
เป็นฝ่ายโดยธรรมโดยวินัยหรือไม่ ถ้าภิกษุพิจารณาอยู่ รู้อย่างนี้ว่า
เมื่อเรารับอภิกขณ์นี้ไว้ จักไม่ได้ภิกษุผู้เคยเห็นกันเคยคบกัน เป็น
ฝ่ายโดยธรรมโดยวินัย อภิกขณ์นั้น ภิกษุไม่ฟังรับ

๕. ก็ถ้าภิกษุพิจารณาอยู่ รู้อย่างนี้ว่า เมื่อเรารับอภิกขณ์นี้ไว้
จักได้ภิกษุผู้เคยเห็นกันเคยคบกัน เป็นฝ่ายโดยธรรมโดยวินัย ภิกษุนั้น
ฟังพิจารณาต่อไปว่า เมื่อเรารับอภิกขณ์นี้ไว้ ความบาดหมาง ความ

ทะเลาะ ความแค้นแค้น ความวิวาท ความแตกแห่งสงฆ์ ความ
ร้าวรานแห่งสงฆ์ ความถือต่างแห่งสงฆ์ การกระทำต่างแห่งสงฆ์
ซึ่งมีการนั้นเป็นเหตุ จักมีแก่สงฆ์หรือไม่ ถ้าภิกษุพิจารณาอยู่
รู้อย่างนี้ว่า เมื่อเรารับอธิกรณ์นี้ไว้ ความบาดหมาง ความทะเลาะ
ความแค้นแค้น ความวิวาท ความแตกแห่งสงฆ์ ความร้าวรานแห่งสงฆ์
อธิกรณ์นั้นภิกษุไม่พึงรับ

ก็ถ้าภิกษุพิจารณาอยู่ รู้อย่างนี้ว่า เมื่อเรารับอธิกรณ์นี้ไว้ ความ
บาดหมาง ความทะเลาะ ความแค้นแค้น ความวิวาท ความแตกแห่ง
สงฆ์ ความร้าวรานแห่งสงฆ์ ความถือต่างแห่งสงฆ์ การกระทำต่าง
แห่งสงฆ์ ซึ่งมีการนั้นเป็นเหตุ จักไม่มีแก่สงฆ์ อธิกรณ์นั้นภิกษุพึงรับ

อุบาสิ อธิกรณ์ที่ประกอบด้วยองค์ ๕ อย่างนี้แล ภิกษุรับไว้
จักไม่ทำ ความเดือดร้อนแม่ในภายหลังแล.

ทูลถามการโจท

[๕๐๐]

ภิกษุผู้โจทก์ प्रारธนาจะโจทผู้อื่น พึงพิจารณาธรรมเท่าไรในตน แล้วโจทผู้อื่น
พระพุทธรเจ้าข้า

๕๖๕. ดูกรอุบาสิ ภิกษุผู้โจทก์ प्रारธนาจะโจทผู้อื่น พึงพิจารณาธรรม ๕
ประการในตน แล้วโจทผู้อื่น

ดูกรอุบาสิ ภิกษุผู้โจทก์ प्रारธนาจะโจทผู้อื่น พึงพิจารณาอย่างนี้ว่า
เรามีความประพฤติทางกายบริสุทธิ์ หรือหนอ เราประกอบด้วย
ความประพฤติทางกายบริสุทธิ์ ไม่มีช่อ่ง ไม่มีตำหนิ ธรรมนี้มีแก่
เราหรือไม่ ถ้าภิกษุไม่ใช่เป็นผู้มีความประพฤติทางกายบริสุทธิ์
ประกอบด้วยความประพฤติทางกายบริสุทธิ์ ไม่มีช่อ่ง ไม่มีตำหนิ
เธอย่อมมีผู้กล่าวว่า เชิญท่านจงศึกษาความประพฤติทางกายเสีย
ก่อน เธอย่อมจะมีผู้กล่าวดังนี้.

[๕๐๑]

ดูกรอุบาสิ อนึ่ง ภิกษุผู้โจทก์ प्रारธนาจะโจทผู้อื่น พึงพิจารณา
อย่างนี้ว่า เรามีความประพฤติทางวาจาบริสุทธิ์หรือหนอ เราประกอบ

ด้วยความประพฤติทางวาจาบริสุทธิ์ไม่มีช่อง ไม่มีตำหนิ ธรรมนี้มี
แก่เราหรือไม่ ถ้าภิกษุไม่ใช่เป็นผู้มีความประพฤติทางวาจาบริสุทธิ์
ประกอบด้วยความประพฤติทางวาจาบริสุทธิ์ ไม่มีช่อง ไม่มีตำหนิ
เธอย่อมจะมีผู้กล่าวว่า เชิญท่านจงศึกษาความประพฤติทางวาจา
เสียก่อน เธอ่อมจะมีผู้กล่าวดังนี้.

[๕๐๒]

ดูกรอุบาลี อนึ่ง ภิกษุผู้ใจทก่ ปรารถนาจะใจผู้อื่น ฟังพิจารณา
อย่างนี้ว่า จิตของเรามีเมตตาปรากฏ ไม่อาฆาตในสพรหมจรรย์
ทั้งหลายหรือหนอ ธรรมนี้มีแก่เราหรือไม่ ถ้าภิกษุไม่ใช่เป็นผู้มี
เมตตาจิตปรากฏ ไม่อาฆาตในสพรหมจรรย์ทั้งหลาย เธอ่อมจะมี
ผู้กล่าวว่า เชิญท่านเข้าไปตั้งเมตตาจิตในสพรหมจรรย์ทั้งหลาย
เธอ่อมจะมีผู้กล่าวดังนี้.

[๕๐๓]

ดูกรอุบาลี อนึ่ง ภิกษุผู้ใจทก่ ปรารถนาจะใจผู้อื่น ฟังพิจารณา
อย่างนี้ว่า เราเป็นพหูสูต ทรงสุตะ เป็นที่สังสมสุตะหรือหนอ ธรรม
เหล่านั้นใด ไพเราะในเบื้องต้น ไพเราะในท่ามกลาง ไพเราะในที่สุด
ประกาศพรหมจรรย์ พร้อมทั้งอรรถทั้งพยัญชนะบริสุทธิ์บริบูรณ์สิ้นเชิง
ธรรมเห็นปานนั้นเป็นธรรมอันเราสดับมาก ทรงไว้คล่องปาก ขึ้นใจ
แห่งตลอดดีแล้วด้วยปัญญา ธรรมนี้มีแก่เราหรือไม่ ถ้าภิกษุไม่ใช่
เป็นพหูสูต ทรงสุตะ เป็นที่สังสมสุตะ ธรรมเหล่านั้นใด ไพเราะใน
เบื้องต้น ไพเราะในท่ามกลาง ไพเราะในที่สุดประกาศพรหมจรรย์
 พร้อมทั้งอรรถทั้งพยัญชนะ บริสุทธิ์บริบูรณ์สิ้นเชิง ธรรมเห็นปานนั้น
ไม่เป็นธรรมอันเราสดับมาก ทรงไว้คล่องปาก ขึ้นใจ แห่งตลอด
ดีแล้วด้วยปัญญา เธอ่อมจะมีผู้กล่าวว่า เชิญท่านจงเล่าเรียน
ปริยัติเสียก่อน เธอ่อมจะมีผู้กล่าวดังนี้.

[๕๐๔]

ดูกรอุบาลี อนึ่ง ภิกษุผู้ใจทก่ ปรารถนาจะใจผู้อื่น ฟังพิจารณา
อย่างนี้ว่า เราจำปาติโมกข์ทั้งสองได้ดี โดยพิสดาร สวดไพเราะ

คล้องแคล้ว วินิจฉัยถูกต้องโดยสุตตะ โดยอนุพยัญชนะหรือหนอ
ธรรมนี้มีแก่เราหรือไม่ ถ้าภิกษุไม่ใช่ผู้จำปาติโมกข์ทั้งสองได้ดี
โดยพิสดาร สวดไพเราะ คล้องแคล้ว วินิจฉัยถูกต้องโดยสุตตะ
โดยอนุพยัญชนะ เธอถูกถามว่า ท่าน ก็พระผู้มีพระภาคตรัส
ลิกขาบทนี้ที่ไหน จะตอบไม่ได้ เธอยอมจะมีผู้กล่าวว่า เชิญท่าน
เล่าเรียนวินัยเสียก่อน เธอยอมจะมีผู้กล่าวดังนี้

ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้ใจทักปรารภนาจะใจผู้อื่น ฟังพิจารณาธรรม
& ประการนี้ในตน แล้วฟังใจผู้อื่น.

[๕๐๕]

พระพุทธเจ้าข้า ภิกษุผู้ใจทักปรารภนาจะใจผู้อื่น ฟังตั้งธรรมเท่าไรไว้ในตน
แล้วใจผู้อื่น

๕๖๖. ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้ใจทักปรารภนาจะใจผู้อื่น ฟังตั้งธรรม & ประการ
ไว้ในตน แล้วใจผู้อื่น คือ

๑. เราจักกล่าวโดยกาลอันควร จักไม่กล่าวโดยกาลอันไม่ควร
๒. จักกล่าวด้วยคำจริง จักไม่กล่าวด้วยคำอันไม่เป็นจริง
๓. จักกล่าวด้วยคำสุภาพ จักไม่กล่าวด้วยคำหยาบ
๔. จักกล่าวด้วยคำประกอบด้วยประโยชน์ จักไม่กล่าวด้วย
คำไร้ประโยชน์
๕. จักมีเมตตาจิตกล่าว จักไม่มุ่งร้ายกล่าว

ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้ใจทัก ปรารภนาจะใจผู้อื่น ฟังตั้งธรรม
& ประการนี้ ไว้ในตน แล้วใจผู้อื่น.

ผู้ใจทักโดยไม่เป็นธรรมต้องเดือดร้อน

[๕๐๖]

ภิกษุผู้ใจทักโดยไม่เป็นธรรม ฟังถึงความเดือดร้อนด้วยอาการเท่าไร พระพุทธเจ้า
ข้า

๕๖๗. ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้ใจทักโดยไม่เป็นธรรม ฟังถึงความเดือดร้อนด้วย
อาการ & คือ

- ๑. ท่านโง่โดยกาลไม่ควร โง่โดยกาลอันควร ท่านต้องเดือดร้อน
- ๒. ท่านโง่ด้วยเรื่องไม่จริง โง่โดยด้วยเรื่องจริง ท่านต้องเดือดร้อน
- ๓. ท่านโง่ด้วยคำหยาบ โง่โดยด้วยคำสุภาพ ท่านต้องเดือดร้อน
- ๔. ท่านโง่ด้วยเรื่องไม่ประกอบด้วยประโยชน์ โง่โดยด้วยเรื่องประกอบด้วยประโยชน์ ท่านต้องเดือดร้อน

๕. ท่านมุ่งร้ายโง่ มิใช่มีเมตตาจิตโง่ ท่านต้องเดือดร้อน
 ดูกรอุบลี ภิกษุผู้โง่โดยไม่เป็นธรรม ฟังถึงความเดือดร้อนด้วย
 อាកาร ๕ นี้ ชื่อนั้นเพราะเหตุไร เพราะภิกษุแม่อื่น ไม่ฟังสำคัญ
 เรื่องที่โง่ด้วยคำเท็จ.

ผู้โง่โดยไม่เป็นธรรมไม่ต้องเดือดร้อน

[๕๐๗]

ก็ภิกษุผู้โง่โดยไม่เป็นธรรม ไม่ต้องเดือดร้อนด้วยอาการเท่าไร พระพุทธเจ้าข้า

๕๖๘. ดูกรอุบลี ภิกษุผู้โง่โดยไม่เป็นธรรม ไม่ต้องเดือดร้อนด้วย
 อาการ ๕ คือ

- ๑. ท่านถูกโง่โดยกาลไม่ควร ไม่ถูกโง่โดยกาลอันควร ท่านไม่ต้องเดือดร้อน
- ๒. ท่านถูกโง่ด้วยเรื่องไม่จริง ไม่ได้ถูกโง่ด้วยเรื่องจริง ท่านไม่ต้องเดือดร้อน
- ๓. ท่านถูกโง่ด้วยคำหยาบ ไม่ถูกโง่ด้วยคำสุภาพ ท่านไม่ต้องเดือดร้อน
- ๔. ท่านถูกโง่ด้วยเรื่องไม่ประกอบด้วยประโยชน์ ไม่ได้ถูกโง่ด้วยเรื่องประกอบด้วยประโยชน์ ท่านไม่ต้องเดือดร้อน
- ๕. ท่านถูกโง่ด้วยมุ่งร้าย ไม่ถูกโง่ด้วยเมตตาจิต ท่านไม่ต้องเดือดร้อน

ดูกรอุบลี ภิกษุผู้โง่โดยไม่เป็นธรรม ไม่ต้องเดือดร้อนด้วย
 อาการทั้ง ๕ นี้.

ผู้ใจทักโดยเป็นธรรมไม่ต้องเดือดร้อน

[๕๐๘]

ภิกษุผู้ใจทักโดยเป็นธรรม ฟังถึงความไม่เดือดร้อน ด้วยอาการเท่าไร พระพุทธเจ้าข้า

๕๖๙. ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้ใจทักโดยเป็นธรรม ฟังถึงความไม่เดือดร้อนด้วยอาการ ๕ คือ

๑. ท่านใจทักโดยกาลอันควร ไม่ใช่ใจทักโดยกาลอันไม่ควร ท่านไม่ต้องเดือดร้อน

๒. ท่านใจทักด้วยเรื่องจริง ไม่ใช่ใจทักด้วยเรื่องไม่เป็นจริง ท่านไม่ต้องเดือดร้อน

๓. ท่านใจทักด้วยคำสุภาพ ไม่ใช่ใจทักด้วยคำหยาบ ท่านไม่ต้องเดือดร้อน

๔. ท่านใจทักด้วยเรื่องประกอบด้วยประโยชน์ ไม่ใช่ใจทักด้วยเรื่องไม่ประกอบด้วยประโยชน์ ท่านไม่ต้องเดือดร้อน

๕. ท่านมีเมตตาจิตใจทัก ไม่ใช่มุ่งร้ายใจทัก ท่านไม่ต้องเดือดร้อน
ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้ใจทักโดยเป็นธรรม ฟังถึงความไม่เดือดร้อนด้วยอาการ ๕ นี้ ข้อนั้นเป็นเพราะเหตุไร เพราะภิกษุแม้อื่นก็ฟังสำคัญว่าควรใจทักด้วยเรื่องจริง.

ผู้ถูกใจทักโดยธรรมต้องเดือดร้อน

[๕๐๙]

ภิกษุผู้ถูกใจทักโดยธรรม ฟังถึงความเดือดร้อนด้วยอาการเท่าไร พระพุทธเจ้าข้า

๕๗๐. ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้ถูกใจทักโดยธรรม ฟังถึงความเดือดร้อนด้วยอาการ ๕ คือ

๑. ท่านถูกใจทักโดยกาลอันควร ไม่ใช่ถูกใจทักโดยกาลอันไม่ควร ท่านต้องเดือดร้อน

๒. ท่านถูกใจทักด้วยเรื่องจริง ไม่ใช่ถูกใจทักด้วยเรื่องไม่เป็นจริง ท่านต้องเดือดร้อน

๓. ท่านถูกใจด้วยคำสุภาพ ไม่ใช่ถูกใจด้วยคำหยาบ ท่านต้องเดือดร้อน

๔. ท่านถูกใจด้วยเรื่องประกอบด้วยประโยชน์ ไม่ใช่ถูกใจด้วยเรื่องไม่ประกอบด้วยประโยชน์ ท่านต้องเดือดร้อน

๕. ท่านถูกใจด้วยเมตตาจิต ไม่ใช่ถูกใจด้วยมุ่งร้าย ท่านต้องเดือดร้อน

ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้ถูกใจโดยธรรม ฟังถึงความเดือดร้อนด้วยอาการ ๕ นี้แล.

ธรรมสำหรับผู้ใจทัก ๕ ประการ

[๕๑๐]

ภิกษุผู้ใจทักปรารถนาจะใจผู้อื่น ฟังมนสิการธรรมเท่าไรไว้ในตน แล้วใจผู้อื่น พระพุทธเจ้าข้า

๕๗๑. ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้ใจทักปรารถนาจะใจผู้อื่น ฟังมนสิการธรรม ๕ อย่างไว้ในตน แล้วใจผู้อื่น คือ

๑. ความการุญ
๒. ความหวังประโยชน์
๓. ความเอ็นดู
๔. ความออกจากอาบัติ
๕. ความทำวินัยเป็นเบื้องหน้า

ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้ใจทักปรารถนาจะใจผู้อื่น ฟังมนสิการธรรม ๕ อย่าง นี้ไว้ในตนแล้วใจผู้อื่น.

ผู้ถูกใจทักพึงตั้งอยู่ในธรรม ๒ ประการ

[๕๑๑]

ก็ภิกษุผู้ถูกใจทัก พึงตั้งอยู่ในธรรมเท่าไร พระพุทธเจ้าข้า

๕๗๒. ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้ถูกใจทัก พึงตั้งอยู่ในธรรม ๒ ประการ คือ

๑. ความจริง
๒. ความไม่ขุ่นเคือง

ปาติโมกขรูปนักษัตรกะ

ชั้นที่ ๖ : ภิกขุณีชั้นธกะ

เรื่องพระนางมหาปชาบดีโคตมี

[๕๑๓]

ขอประทานวโรกาสพระพุทธเจ้าข้า ขอสตรีพึงได้ออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิตในพระธรรมวินัยที่พระตถาคตประกาศแล้ว

อย่าเลย โคตมี เธออย่าชอบใจ การที่สตรีออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิต ในธรรมวินัยที่ตถาคตประกาศแล้วเลย

แม้ครั้งที่สอง ...

แม้ครั้งที่สาม พระนางมหาปชาบดีโคตมี ได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคว่า ขอประทานวโรกาสพระพุทธเจ้าข้า ขอสตรีพึงได้ออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิตในพระธรรมวินัยที่พระตถาคตประกาศแล้ว

อย่าเลย โคตมี เธออย่าชอบใจการที่สตรีออกจากเรือน บวชเป็นบรรพชิตในธรรมวินัยที่ตถาคตประกาศแล้วเลย

ครั้งนั้น พระนางมหาปชาบดีโคตมี ทรงน้อยพระทัย ว่าพระผู้มีพระภาคไม่ทรงอนุญาตให้สตรีออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิตในพระธรรมวินัยที่พระตถาคตประกาศแล้ว มีทุกข์ เสียพระทัย มีพระพักตร์นองด้วยน้ำพระเนตร ทรงกันแสง พลงถวายบังคมพระผู้มีพระภาคทำประทักษิณ เสด็จกลับไป

[๕๑๔]

ครั้งนั้น พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ในกรุงกบิลพัสดุ์ ตามพระพุทธาภิรมย์ แล้วเสด็จหลีกจาริกทางพระนครเวสาลี เสด็จจาริกโดยลำดับ ถึงพระนครเวสาลี ข้าว่าพระองค์ประทับอยู่ที่กุฎาคารสาลาปามหาวัน เขต พระนครเวสาลีนั้น

ครั้งนั้น พระนางมหาปชาบดีโคตมีให้ปลงพระเกศา ทรงพระภูษาย้อมผาด พร้อมด้วยนางสาวกนิยามากด้วยกัน เสด็จหลีกไปทางพระนครเวสาลี เสด็จถึงเมืองเวสาลี กุฎาคารสาลาปามหาวัน โดยลำดับ เวลานั้นพระนางมีพระบาททั้งสองพอง มีพระวรกายเกลือกกลัดด้วยธุลี มีทุกข์ เสียพระทัย มีพระพักตร์นองด้วยน้ำพระเนตร ได้ประทับยืนกันแสงอยู่ที่ชุ้มพระทวารภายนอก

ท่านพระอานนที่ได้เห็นพระนางมหาปชาบดีโคตมี มีพระบาททั้งสองพอง มีพระวรกายเกลือกกลัดด้วยธุลี มีทุกข์ เสียพระทัย มีพระพักตร์นองด้วยน้ำพระเนตร ประทับยืนกันแสงอยู่ที่ชุ้มพระทวารภายนอก ครั้นแล้วได้ถามว่า ดูกรโคตมี เพราะเหตุไร

พระนางจึงมีพระบาททั้งสองพอง มีพระวรกายเกลือกกิ้วด้วยอุลลี มีทูกษ์ เสียพระทัย มีพระพักตร์ชุ่มด้วยน้ำพระเนตร ประทับยืนกันแสงอยู่ที่ซุ้มพระทวารภายนอก

พระนางตอบว่า พระอานนท์เจ้าข้า เพราะพระผู้มีพระภาคไม่ทรงอนุญาตให้สตรีออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิต ในพระธรรมวินัยที่พระตถาคตประกาศแล้ว...

[๕๑๕]

ครั้งนั้น ท่านพระอานนท์เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาค ถวายบังคม นั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง แล้วกราบทูลว่า พระพุทธเจ้าข้า พระนางมหาปชาบดี โคตมีนั้น มีพระบาททั้ง ๒ พอง มีพระวรกายเกลือกกิ้วด้วยอุลลี มีทูกษ์ เสียพระทัย มีพระพักตร์นองด้วยน้ำพระเนตร ประทับยืนกันแสงอยู่ที่ซุ้มพระทวารภายนอก ด้วยนัยพระทัยว่า พระผู้มีพระภาคไม่ทรงอนุญาตให้สตรีออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิตในพระธรรมวินัยที่พระตถาคตประกาศแล้ว ขอประทานวโรกาสขอสตรีพึงได้การออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิต ในพระธรรมวินัยที่พระตถาคตประกาศแล้ว พระพุทธเจ้าข้า

อย่าเลย อานนท์ เธออย่าชอบใจ การที่สตรีออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิต ในธรรมวินัยที่ตถาคตประกาศแล้วเลย

แม้ครั้งที่สอง ...

แม้ครั้งที่สาม ท่านพระอานนท์ได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคว่า ขอประทานวโรกาสขอสตรีพึงได้การออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิต ในพระธรรมวินัยที่พระตถาคตประกาศแล้ว พระพุทธเจ้าข้า

อย่าเลย อานนท์ เธออย่าชอบใจการที่สตรีออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิต ในธรรมวินัยที่ตถาคตประกาศแล้วเลย

พระพุทธเจ้าข้า สตรีออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิตในพระธรรมวินัยที่พระตถาคตประกาศแล้ว ควรหรือไม่เพื่อทำให้แจ้งแม้ซึ่งโสดาปัตติผล สกิทาคามีผล อนาคามีผล หรืออรหัตตผล

ดูกรอานนท์ สตรีออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิต ในธรรมวินัยที่ตถาคตประกาศแล้ว ควรเพื่อทำให้แจ้งแม้ซึ่งโสดาปัตติผล สกิทาคามีผล อนาคามีผล หรืออรหัตตผล

พระพุทธเจ้าข้า ถ้าสตรีออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิต ในพระธรรมวินัยที่พระตถาคตประกาศแล้ว ควรเพื่อทำให้แจ้งแม้ซึ่งโสดาปัตติผล สกิทาคามีผล อนาคามีผล อรหัตตผล ได้พระพุทธเจ้าข้า พระนางมหาปชาบดีโคตมี พระมาตุจฉาของพระผู้มีพระภาค ทรงมีอุปการะมาก ทรงประคับประคองเลี้ยงดู ทรงถวายชีรธารา เมื่อพระชนนีสวรรคตได้ให้พระผู้มีพระภาคเสวยชีรธารา ขอประทานวโรกาส ขอสตรีพึงได้การออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิต ในพระธรรมวินัยที่พระตถาคตประกาศแล้ว พระพุทธเจ้าข้า.

ครุธรรม ๘ ประการ

[๕๑๖]

ดูกรอานนท์ ถ้าพระนางมหาปชาบดีโคตมี ยอมรับ ครุธรรม ๘ ประการ
ข้อนั้นแหละ จงเป็นอุปสัมปทาของพระนาง คือ

๑. ภิกษุณีอุปสมบทแล้ว ๑๐๐ ปี ต้องกราบไหว้ ลูกรับ ทำอัญชลีกรรม
สามิจิกรรมแก่ภิกษุที่อุปสมบทในวันนั้น ธรรมแม้นี้ ภิกษุณีต้องสักการะ
เคารพ นับถือ บูชา ไม่ละเมิดตลอดชีวิต

๒. ภิกษุณีไม่พึงอยู่จำพรรษาในอาวาสที่ไม่มีภิกษุ ธรรมแม้นี้ ภิกษุณี
ต้องสักการะ เคารพ นับถือ บูชา ไม่ละเมิดตลอดชีวิต

๓. ภิกษุณีต้องห้วงธรรม ๒ ประการ คือ ทามวันอุโบสถ ๑ เข้าไปฟัง
คำสั่งสอน ๑ จากภิกษุสงฆ์ทุกกึ่งเดือน ธรรมแม้นี้ ภิกษุณีต้องสักการะ
เคารพ นับถือ บูชา ไม่ละเมิดตลอดชีวิต

๔. ภิกษุณีอยู่จำพรรษาแล้ว ต้องปวารณาในสงฆ์สองฝ่าย โดยสถาน
ทั้ง ๓ คือ โดยได้เห็น โดยได้ยิน หรือโดยบังเกียจ ธรรมแม้นี้ ภิกษุณีต้อง
สักการะ เคารพ นับถือ บูชา ไม่ละเมิดตลอดชีวิต

๕. ภิกษุณีต้องธรรมที่หนักแล้ว ต้องประพุดตักขมานัตในสงฆ์ ๒ ฝ่าย
ธรรมแม้นี้ ภิกษุณีต้องสักการะ เคารพ นับถือ บูชา ไม่ละเมิดตลอดชีวิต

๖. ภิกษุณีต้องแสวงหาอุปสัมปทาในสงฆ์ ๒ ฝ่าย เพื่อสิกขมานาผู้มี
สิกขาอันศึกษาแล้วในธรรม ๖ ประการ ครบ ๒ ปีแล้ว ธรรมแม้นี้ ภิกษุณี
ต้องสักการะ เคารพ นับถือ บูชา ไม่ละเมิดตลอดชีวิต

๗. ภิกษุณีไม่พึงด่า บริภาษภิกษุ โดยปริยายอย่างใดอย่างหนึ่ง ธรรม
แม้นี้ ภิกษุณีต้องสักการะ เคารพ นับถือ บูชา ไม่ละเมิดตลอดชีวิต

๘. ตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป ปิดทางไม่ให้ภิกษุณีทั้งหลายสอนภิกษุ เปิดทาง
ให้ภิกษุทั้งหลายสอนภิกษุณี ธรรมแม้นี้ ภิกษุณีต้องสักการะ เคารพ นับถือ
บูชา ไม่ละเมิดตลอดชีวิต

ดูกรอานนท์ ก็ถ้าพระนางมหาปชาบดีโคตมี ยอมรับครุธรรม ๘ ประการนี้
ข้อนั้นแหละจงเป็นอุปสัมปทาของพระนาง.

[๕๑๗]

ครั้งนั้น ท่านพระอานนท์เรียนครุธรรม ๘ ประการ ในสำนักพระผู้มีพระภาค แล้วเข้าไปหาพระนางมหาปชาบดีโคตมี ชี้แจงว่า พระนางโคตมี ถ้าพระนางยอมรับ ครุธรรม ๘ ประการ ชื่อนั้นแหละจักเป็นอุปลัมปทาของพระนาง

... ข้าแต่ท่านพระอานนท์ ดิฉันยอมรับ ครุธรรม ๘ ประการนี้ ไม่ละเมิดตลอดชีวิต เปรียบเหมือนหญิงสาว หรือชายหนุ่ม ที่ชอบแต่งกาย อาบน้ำสระเกล้าแล้ว ได้พวงอุบล พวงมะลิ หรือพวงลำดวนแล้ว ฟังประคองรับด้วยมือทั้งสอง ตั้งไว้เหนือเศียรเกล้าฉะนั้น.

เหตุให้พรหมจรรย์ไม่ตั้งอยู่นาน

[๕๑๘]

ครั้งนั้น ท่านพระอานนท์เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาค ถวายบังคม นั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง แล้วได้กราบทูลว่า พระพุทธเจ้าข้า พระนางมหาปชาบดีโคตมี ยอมรับ ครุธรรม ๘ ประการแล้ว พระมาตุจฉาของพระผู้มีพระภาค อุปลัมปทาแล้ว

ดูกรอานนท์ ก็ถ้าสตรีจักไม่ได้ออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิตในธรรมวินัย ที่ตลาคตประกาศแล้ว พรหมจรรย์จักตั้งอยู่ได้นาน สัทธรรมจะพึงตั้งอยู่ได้ตลอดพันปี ก็เพราะสตรีออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิต ในธรรมวินัย ที่ตลาคตประกาศแล้ว บัดนี้ พรหมจรรย์จักไม่ตั้งอยู่ได้นาน สัทธรรมจักตั้งอยู่ได้เพียง ๕๐๐ ปีเท่านั้น

ดูกรอานนท์ สตรีได้ออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิตในธรรมวินัยใด ธรรมวินัยนั้นเป็นพรหมจรรย์ไม่ตั้งอยู่ได้นาน เปรียบเหมือนตระกูลเหล่าใด เหล่าหนึ่งที่มีหญิงมาก มีชายน้อย ตระกูลเหล่านั้นถูกพวกโจรผู้ลักทรัพย์ ก่่าจัดได้ง่าย

อีกประการหนึ่ง เปรียบเหมือนหนอนขยอกที่ลงในนาข้าวสาสีที่ สมบูรณ์ นาข้าวสาสีนั้นไม่ตั้งอยู่ได้นาน

อีกประการหนึ่ง เปรียบเหมือนเพลิงที่ลงในไร่อ้อยที่สมบูรณ์ ไร่อ้อยนั้นไม่ตั้งอยู่ได้นาน

ดูกรอานนท์ บุรุษกันทำนบแห่งสระใหญ่ไว้ก่อน เพื่อไม่ให้น้ำไหลไป แม้ฉนใด เราบัญญัติครุธรรม ๘ ประการแก่ภิกษุณี เพื่อไม่ให้ภิกษุณีละเมิด ตลอดชีวิต ฉนนันเหมือนกัน.

ทรงอนุญาตให้อุปสมบทภิกษุณี

[๕๑๙]

ครั้งนั้น พระมหากษัตริย์โคตมิเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาค ถวายบังคม ได้ยืน ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง แล้วกราบทูลว่า พระพุทธเจ้าข้า หม่อมฉัน จะปฏิบัติในนางสากิยานี พวกนี้อย่างไร ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคทรงชี้แจงให้พระนางมหากษัตริย์โคตมิ เห็นแจ้ง สมทาน อาจหาญ ร่ำเริง ด้วยธรรมิกถาแล้ว ที่นั้นพระนางมหากษัตริย์โคตมิ ผู้อันพระผู้มีพระภาคได้ทรงชี้แจงให้เห็นแจ้ง สมทาน อาจหาญ ร่ำเริง ด้วยธรรมิกถา แล้ว จึงถวายบังคมพระผู้มีพระภาคทำประทักษิณกลับไป

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคทรงทำธรรมิกถาในเพราะเหตุเป็นคำมูลนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

๕๗๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุทั้งหลายอุปสมบทภิกษุณี.

[๕๒๐]

ครั้งนั้นภิกษุณีเหล่านั้นได้กล่าวกะพระมหากษัตริย์โคตมิว่า พระแม่เจ้ายังไม่ได้อุปสมบท แต่พวกดิฉันอุปสมบทแล้ว เพราะพระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติไว้อย่างนี้ว่า ภิกษุทั้งหลายพึงให้อุปสมบทภิกษุณี ลำดับนั้น พระมหากษัตริย์โคตมิเข้าไปหาท่านพระอานนท์ อภิวัตแล้วได้ยืน ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง แล้วกล่าวว่า ท่านพระอานนท์ ภิกษุณีเหล่านั้นพูดกะดิฉันอย่างนี้ว่า พระแม่เจ้ายังไม่ได้อุปสมบท แต่พวกดิฉันอุปสมบทแล้ว เพราะพระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติไว้อย่างนี้ว่า ภิกษุทั้งหลายพึงให้อุปสมบทภิกษุณี

ครั้งนั้น ท่านพระอานนท์ เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาค ถวายบังคม นั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง แล้วกราบทูลว่า พระพุทธเจ้าข้า พระมหากษัตริย์โคตมิ กล่าวอย่างนี้ว่า ท่านพระอานนท์ ภิกษุณีพวกนี้พูด กะดิฉันอย่างนี้ว่า พระแม่เจ้ายังไม่ได้อุปสมบท แต่พวกดิฉันอุปสมบทแล้ว เพราะพระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติไว้อย่างนี้ว่า ภิกษุทั้งหลายพึงให้อุปสมบทภิกษุณี พระผู้มีพระภาคตรัสว่า

ดูกรอานนท์ พระมหากษัตริย์โคตมิ รับครุธรรม ๘ ประการแล้วในกาลใด พระนางชื่อว่าอุปสมบทแล้วในกาลนั้นทีเดียว.

ทรงห้ามภิกษุทำอัญชลี สามิจิกรรม แก่มาตุคาม

[๕๒๑]

ครั้งนั้น พระมหากษัตริย์โคตมิ เข้าไปหาท่านพระอานนท์ อภิวัต ได้ยืน ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง แล้วกล่าวว่า ท่านพระอานนท์ ดิฉันจะทูลขอพรอย่างหนึ่งกะพระผู้มี-

พระภาคว่า ขอประทานพระวโรกาสพระพุทธเจ้า ขอพระผู้มีพระภาค พึงทรงอนุญาต การกราบไหว้ การลูกรับ การทำอัญชลีกกรรม สามิจิกรรม แก่ภิกษุและภิกษุณี ตามลำดับผู้แก่ ... ตรัสว่า

ดูกรอานนท์ ข้อที่ตถาคตจะอนุญาตการกราบไหว้ การลูกรับ การทำอัญชลีกกรรม สามิจิกรรม แก่มาตุคามนั้น มีในฐานะ มีโชโอกาส เพราะพวกอัญชฌเดียรติย์ที่มีธรรมอันกล่าวไม่ดีแล้วเหล่านี้ ยังไม่กระทำการกราบไหว้ การลูกรับ อัญชลีกกรรม สามิจิกรรม แก่มาตุคาม ก็ไฉนเล่า ตถาคตจักอนุญาตการกราบไหว้ การลูกรับ อัญชลีกกรรม สามิจิกรรมแก่มาตุคาม **๕๗๔.** ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงทำการกราบไหว้ การลูกรับ อัญชลีกกรรม สามิจิกรรมแก่มาตุคาม รูปใดทำ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

สิกขาบทของภิกษุณี

[๕๒๒]

พระพุทธเจ้าข้า สิกขาบทของภิกษุณีเหล่านั้นใด ที่ทั่วถึงภิกษุ พวกหม่อมฉันจะปฏิบัติในสิกขาบทเหล่านั้นอย่างไร พระพุทธเจ้าข้า.

ดูกรโคตมี สิกขาบทของภิกษุณีเหล่านั้นใด ที่ทั่วถึงภิกษุ พวกเธอจงศึกษาในสิกขาบทเหล่านั้น ดูภิกษุทั้งหลายศึกษาอยู่ ฉะนั้น

พระพุทธเจ้าข้า ก็สิกขาบทของภิกษุณีเหล่านั้นใด ที่ไม่ทั่วถึงภิกษุ พวกหม่อมฉันจะปฏิบัติในสิกขาบทเหล่านั้นอย่างไร พระพุทธเจ้าข้า

ดูกรโคตมี สิกขาบทของภิกษุณีเหล่านั้นใด ที่ไม่ทั่วถึงภิกษุ พวกเธอจงศึกษาในสิกขาบทเหล่านั้น ตามที่เราบัญญัติไว้แล้ว.

ลักษณะวินิจฉัยพระธรรมวินัย

[๕๒๓]

ขอประทานพระวโรกาส พระพุทธเจ้าข้า ขอพระผู้มีพระภาคโปรดแสดงธรรมโดยย่อ ที่หม่อมฉันฟังธรรมของพระผู้มีพระภาคแล้ว เป็นผู้เดียวจะฟังหลักออกไม่ประมาท มีความเพียร มีตนส่งไปอยู่

ดูกรโคตมี เธอพึงรู้ธรรมเหล่าใดว่า ธรรมเหล่านี้เป็นไปเพื่อความกำหนด ไม่ใช่เพื่อคลายความกำหนด เป็นไปเพื่อความประกอบ ไม่ใช่เพื่อ

ความพราก เป็นไปเพื่อความสะสม ไม่ใช่เพื่อความไม่สะสม เป็นไปเพื่อความมกมาก ไม่ใช่เพื่อความมกน้อย เป็นไปเพื่อความไม่สันโดษ ไม่ใช่เพื่อความสันโดษ เป็นไปเพื่อความคลุกคลีด้วยหมู่ ไม่ใช่เพื่อความสงัด เป็นไปเพื่อความเกียจคร้าน ไม่ใช่เพื่อปรารภความเพียร เป็นไปเพื่อความเลี้ยงยาก ไม่ใช่เพื่อความเลี้ยงง่าย. ดูกรโคตมี เธอพึงทรงจำธรรมเหล่านั้นไว้โดยส่วนเดียวว่า นั่นไม่ใช่ธรรม นั่นไม่ใช่วินัย นั่นไม่ใช่สัตตคุณาสน์

ดูกรโคตมี อนึ่ง เธอพึงรู้ธรรมเหล่านี้ได้ว่า ธรรมเหล่านี้เป็นไปเพื่อความคลายกำหนด ไม่ใช่เพื่อมีความกำหนด เป็นไปเพื่อความพราก ไม่ใช่เพื่อความประกอบ เป็นไปเพื่อความไม่สะสม ไม่ใช่เพื่อความสะสม เป็นไปเพื่อความมกน้อย ไม่ใช่เพื่อความมกมาก เป็นไปเพื่อความสันโดษ ไม่ใช่เพื่อความไม่สันโดษ เป็นไปเพื่อความสงัด ไม่ใช่เพื่อความคลุกคลีด้วยหมู่ เป็นไปเพื่อปรารภความเพียร ไม่ใช่เพื่อความเกียจคร้าน เป็นไปเพื่อความเลี้ยงง่าย ไม่ใช่เพื่อความเลี้ยงยาก. ดูกรโคตมี เธอพึงทรงจำธรรมเหล่านั้นไว้โดยส่วนเดียวว่า นั่นเป็นธรรม นั่นเป็นวินัย นั่นเป็นสัตตคุณาสน์.

ทรงอนุญาตให้ภิกษุณีแสดงปาติโมกข์

[๕๒๔]

สมัยนั้น ภิกษุทั้งหลายไม่แสดงปาติโมกข์แก่ภิกษุณี ... ตรัสว่า

๕๒๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้แสดงปาติโมกข์แก่ภิกษุณีทั้งหลาย

ลำดับนั้น ภิกษุทั้งหลายคิดว่า ใครหนอ ควรแสดงปาติโมกข์แก่ภิกษุณีทั้งหลาย ... ตรัสว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุแสดงปาติโมกข์แก่ภิกษุณีทั้งหลาย.

[๕๒๕]

สมัยนั้น ภิกษุทั้งหลายเข้าไปถึงสำนักภิกษุณี แล้วแสดงปาติโมกข์แก่ภิกษุณีทั้งหลาย ประชาชน เฟงโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า ภิกษุณีเหล่านี้เป็นเมียของภิกษุพวกนี้ ภิกษุณีเหล่านี้เป็นชู้ของภิกษุพวกนี้ บัดนี้ ภิกษุเหล่านี้จักอภิรมย์กับภิกษุณีเหล่านี้ ภิกษุทั้งหลาย ได้ยินพวกนั้น เฟงโทษ ตีเตียนโพนทะนาอยู่ ... ตรัสว่า

๕๗๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงแสดงปาติโมกข์แก่ภิกษุณี รูปใดแสดง
ต้องอาบัติทุกกฏ.

เราอนุญาตให้ภิกษุณีแสดงปาติโมกข์แก่ภิกษุณีด้วยกัน

ภิกษุณีทั้งหลายไม่รู้ว่าจะพึงแสดงปาติโมกข์อย่างนี้ ... ตรัสว่า

๕๗๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้ภิกษุบอกภิกษุณีทั้งหลายว่า**
พวกเธอพึงแสดงปาติโมกข์อย่างนี้.

ทรงอนุญาตให้รับอาบัติ

[๕๒๖]

...ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุณีจะไม่ทำคืนอาบัติไม่ได้ รูปใดไม่ทำคืน
ต้องอาบัติทุกกฏ.

๕๗๘....ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้ภิกษุบอกภิกษุณีทั้งหลายว่า**
พวกเธอ พึงทำคืนอาบัติอย่างนี้.

...ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้ภิกษุรับอาบัติของภิกษุณีทั้ง**
หลาย.

ทรงอนุญาตให้บอกวิธีรับอาบัติ

[๕๒๗]

สมัยนั้น ภิกษุณีทั้งหลายพบภิกษุที่ถนบกิติ ที่ตรอกกิติ ที่ทางสามแพร่งกิติ วา
บาตรไว้ที่พื้น ห่มผ้าเฉวียงบ่า นั่งกระหย่งประคองอัญชลี ทำคืนอาบัติ ชาวบ้านเพ่ง
โทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า ภิกษุณีเหล่านี้เป็นเมียของ ภิกษุพวกนี้ ภิกษุณีเหล่านี้เป็น
ขู้ของภิกษุพวกนี้ ภิกษุณีเหล่านี้ล่วงเกินในราตรีบัดนี้มาขอขมา ... ตรัสว่า

๕๗๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงรับอาบัติของภิกษุณีทั้งหลาย รูปใดรับ
ต้องอาบัติทุกกฏ.

เราอนุญาตให้ภิกษุณีรับอาบัติของภิกษุณีด้วยกัน.

๕๘๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้ภิกษุบอกภิกษุณีทั้งหลายว่า**
ท่านทั้งหลายพึงรับอาบัติอย่างนี้.

ทรงอนุญาตให้ทำกรรม

[๕๒๘]

สมัยนั้น ภิกษุทั้งหลายไม่ทำกรรมแก่ภิกษุณีทั้งหลาย ... ตรัสว่า

๕๘๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ทำกรรมแก่ภิกษุณีทั้งหลาย.

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุทำกรรมแก่ภิกษุณีทั้งหลาย.

[๕๒๙]

สมัยนั้น ภิกษุทั้งหลายที่ถูกทำกรรมแล้ว พบภิกษุที่ถนนก็ดี ที่ตรอกก็ดี ที่ทางสามแพร่งก็ดี วางบาตรไว้ที่พื้น ห่มผ้าเฉวียงบ่า นั่งกระหย่ง ประคองอัญชลี ให้ภิกษุอดโทษพลางตั้งใจว่าจะไม่ทำอย่างนั้นอีก ชาวบ้านเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า ภิกษุณีเหล่านี้เป็นเมียของภิกษุพวกนี้ ภิกษุณีเหล่านี้เป็นผู้ของภิกษุพวกนี้ ภิกษุณีเหล่านี้ล่วงเกินในราตรี บัดนี้มาขอขมา ... ตรัสว่า

๕๘๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงทำกรรมแก่ภิกษุณีทั้งหลาย รูปใดทำต้องอาบัติทุกกฏ.

เราอนุญาตให้ภิกษุณีทำกรรมแก่ภิกษุณีด้วยกัน.

ภิกษุณีทั้งหลายไม่รู้ว่าจะพึงทำกรรมแม้อย่างนี้ ... ตรัสว่า

๕๘๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุบอกภิกษุณีทั้งหลายว่า พวกเธอพึงทำกรรมอย่างนี้.

[๕๓๐]

สมัยนั้น ภิกษุณีทั้งหลายเกิดความบาดหมาง เกิดความทะเลาะ ถึงวิวาทกัน ทิ่มแทงกันและกันด้วยหอกคือปากในท่ามกลางสงฆ์อยู่ ไม่อาจระงับอธิกรณ์นั้นได้ ... ตรัสว่า

๕๘๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุระงับอธิกรณ์ของภิกษุณีทั้งหลาย.

[๕๓๑]

สมัยนั้น ภิกษุทั้งหลายระงับอธิกรณ์ของภิกษุณีทั้งหลาย ก็เมื่อภิกษุวินิจฉัยอธิกรณ์นั้นอยู่ ปรากฏว่า ภิกษุณีทั้งหลายเข้ากรรมบ้าง ต้องอาบัติบ้าง ภิกษุณีทั้งหลายกล่าวอย่างนี้ว่า ดีแล้ว ท่านเจ้าข้า ขอพระคุณเจ้าจงทำกรรมแก่ภิกษุณีทั้งหลาย ขอพระคุณเจ้าจงรับอาบัติของภิกษุณีทั้งหลาย เพราะพระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติไว้ อย่างนี้ว่า ภิกษุพึงระงับอธิกรณ์ของภิกษุณีทั้งหลาย ... ตรัสว่า

๕๘๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาต**ให้ภิกษุยกกรรมของพวกภิกษุณีมอบให้แก่พวกภิกษุณี เพื่อให้พวกภิกษุณีทำกรรมแก่พวกภิกษุณี เพื่อให้ภิกษุยกอาบัติของพวกภิกษุณีมอบให้แก่พวกภิกษุณี เพื่อให้พวกภิกษุณีรับอาบัติของพวกภิกษุณี.

[๕๓๒]

สมัยนั้น ภิกษุณีอันเตวาสินีของภิกษุณีอุบลวรรณา ติดตามพระผู้มีพระภาคเรียนวินัย อยู่ ๗ ปี เหนามีสติพื้นเพื่อน วินัยที่เรียนไว้ เรียนไว้ ก็เลอะเลือน นางได้ทราบข่าวว่า พระผู้มีพระภาคประสงค์จะเสด็จจรุงสาวตถิ จึงคิดว่าเราติดตามพระผู้มีพระภาคเรียนวินัย อยู่ ๗ ปี เหนานั้นมีสติพื้นเพื่อน วินัยที่เรียนไว้ เรียนไว้ เลอะเลือน ก็การที่มาตุคาม จะติดตามพระศาสดาไปตลอดชีวิตทำได้ยาก เราจะพึงปฏิบัติอย่างไรหนอ ... ตรัสว่า

๕๘๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาต**ให้ภิกษุสอนวินัยแก่พวกภิกษุณี.

[๕๓๓]

๕๘๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงใช้น้ำโคลนรดนางภิกษุณี รูปใดรด **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๕๘๘. **เราอนุญาต**ให้ลงทัณฑ์กรรมแก่ภิกษุนั้น.

ภิกษุทั้งหลายคิดว่า พวกเราจะพึงลงทัณฑ์กรรมอย่างไร ... ตรัสว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย **ภิกษุณีสงฆ์**พึงทำภิกษุนั้นให้เป็นผู้ไม่ควรไหว้.

ทรงห้ามภิกษุแสดงอวัยวะอวดภิกษุณี

[๕๓๔]

๕๘๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงเปิดกายอวดภิกษุณี ไม่พึงเปิดขาอวดภิกษุณี ไม่พึงเปิดองค์กำเนิดอวดภิกษุณี ไม่พึงพูดเกี่ยวกับภิกษุณี ไม่พึงชักจูงบุรุษให้สมสู่กับภิกษุณี รูปใดชักจูง **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

๕๙๐. **เราอนุญาต**ให้ลงทัณฑ์กรรมแก่ภิกษุนั้น.

ภิกษุทั้งหลายคิดว่า พวกเราพึงลงทัณฑ์กรรมอย่างไรหนอ ... ตรัสว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุณีสงฆ์ พึงทำภิกษุนั้นให้เป็นผู้ไม่ควรไหว้.

[๕๓๕]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุณีไม่พึงใช้น้ำโคลนรดภิกษุ รูปใดรด
ต้องอาบัติทุกกฏ.

๕๙๑. เรاونุญาตให้ลงทัณฑ์กรรมแก่ภิกษุณีนั้น.

ภิกษุทั้งหลายคิดว่า พวกเราพึงลงทัณฑ์กรรมอย่างไร ... ตรัสว่า

๕๙๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เรاونุญาตให้ทำการห้ามปราม.

เมื่อภิกษุห้ามปรามแล้ว ภิกษุณีทั้งหลายไม่เชื่อฟัง ... ตรัสว่า

๕๙๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เรاونุญาตให้งดโอวาท.

ทรงห้ามภิกษุณีแสดงอวัยวะอวดภิกษุ

[๕๓๖]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุณีไม่พึงเปิดกายอวดภิกษุ ไม่พึงเปิดถันอวด
ภิกษุ ไม่พึงเปิดขาอวดภิกษุ ไม่พึงเปิดองค์กำเนิดอวดภิกษุ
ไม่พึงพุดเกี่ยวภิกษุ ไม่พึงชักจูงสตรีให้สมสู่กับภิกษุ รูปใดชักจูง
ต้องอาบัติทุกกฏ.

๕๙๔. เรاونุญาตให้ลงทัณฑ์กรรมแก่ภิกษุณีนั้น

ภิกษุทั้งหลายคิดว่า พวกเราพึงลงทัณฑ์กรรมอย่างไรหนอ ... ตรัสว่า

๕๙๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เรاونุญาตให้ทำการห้ามปราม.

เมื่อภิกษุทำการห้ามปรามแล้วภิกษุณีทั้งหลายไม่เชื่อฟัง ... ตรัสว่า

๕๙๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เรاونุญาตให้งดโอวาท.

[๕๓๗]

ครั้งนั้น ภิกษุทั้งหลายคิดว่า การทำอุโบสถร่วมกับภิกษุณีที่ถูกงดโอวาทแล้ว
ควรหรือไม่ควรหนอ ... ตรัสว่า

๕๙๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงทำอุโบสถร่วมกับภิกษุณีที่ถูกงด
โอวาทแล้วจนกว่าอธิกรณ์นั้นจะระงับ.

การให้โอวาทและงดโอวาทภิกษุณี

[๕๓๘]

สมัยนั้น ท่านพระอุทายังงดโอวาทแล้วหลีกไปสู่จาริก ภิกษุณีทั้งหลายเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า ไฉน พระคุณเจ้าอุทายังงดโอวาทแล้วจึงได้ หลีกไปสู่จาริกเสียเล่า ... **ตรัสว่า**
๕๓๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุงดโอวาทแล้วไม่พึงหลีกไปสู่จาริก รูปใด หลีกไป **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

[๕๓๙]

สมัยนั้น ภิกษุผู้เขลา ไม่ฉลาด งดโอวาท ... **ตรัสว่า**
๕๓๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุเขลา ไม่ฉลาด ไม่พึงงดโอวาท รูปใดงด **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

[๕๔๐]

สมัยนั้น ภิกษุทั้งหลายงดโอวาทในเพราะเรื่องไม่สมควร ในเพราะเหตุไม่สมควร ... **ตรัสว่า**

๖๐๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงงดโอวาท ในเพราะเรื่องไม่สมควร ในเพราะเหตุไม่สมควร รูปใดงด **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

[๕๔๑]

สมัยนั้น ภิกษุทั้งหลายงดโอวาทแล้ว ไม่ให้คำวินิจฉัย ... **ตรัสว่า**
๖๐๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุงดโอวาทแล้วจะไม่ให้คำวินิจฉัยไม่ได้ รูปใดไม่ให้ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

[๕๔๒]

สมัยนั้น ภิกษุณีทั้งหลายไม่ไปรับโอวาท ... **ตรัสว่า**

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุณีจะไม่ไปรับโอวาทไม่ได้ รูปใดไม่ไป **พึงปรับตามธรรม.**

[๕๔๓]

สมัยนั้น ภิกษุณีสงฆ์พากันไปรับโอวาททั้งหมด ชาวบ้าน เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า ภิกษุณีเหล่านี้เป็นเมียของภิกษุพวกนี้ ภิกษุณีเหล่านี้ เป็นคู่ของภิกษุพวกนี้ บัดนี้ภิกษุเหล่านี้จักขึ้นชมกับภิกษุณีเหล่านี้ ... **ตรัสว่า**

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุณีสงฆ์ไม่พึงไปรับโอวาททั้งหมด ถ้าไป **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

เราอนุญาตให้ภิกษุณี ๔-๕ รูป ไปรับโอวาท.

[๕๔๔]

สมัยนั้น ภิกษุณี ๔-๕ รูป ไปรับโอวาท ชาวบ้านเพ่งโทษ ตีเตียน โปนทะนาวว่า ภิกษุณีเหล่านี้เป็นเมียของภิกษุพวกนี้ ภิกษุณีเหล่านี้เป็นฐู ของภิกษุพวกนี้ บัดนี้ ภิกษุพวกนี้จักขึ้นชมกับภิกษุณีเหล่านี้ ... ตรัสว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุณีไม่พึงไปรับโอวาท ถึง ๔-๕ รูป ถ้าไป ต้องอาบัติทุกกฏ.

เราอนุญาตให้ภิกษุณี ๒-๓ รูป ไปรับโอวาท

วิธีรับโอวาท

ภิกษุณีเหล่านั้น พึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าเฉวียงบ่า ไหว้เท้า นั่งกระหย่ง ประคองอัญชลี แล้วกล่าวอย่างนี้ว่า

ข้าแต่พระคุณเจ้า ภิกษุณีสงฆ์ไหว้เท้าภิกษุสงฆ์และขอเข้ารับ โอวาท นัยว่าภิกษุณีสงฆ์จงได้เข้ารับโอวาท

ภิกษุณีนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุผู้แสดงปาติโมกข์ แล้วกล่าวอย่างนี้ว่า ท่านเจ้าข้า ภิกษุณีสงฆ์ไหว้เท้าภิกษุสงฆ์ และขอเข้ารับโอวาท นัยว่า ภิกษุณีสงฆ์จงได้เข้ารับโอวาท

ภิกษุผู้แสดงปาติโมกข์พึงถามว่า ภิกษุบางรูปที่สงฆ์สมมติให้ เป็นผู้สอนภิกษุณีมีอยู่หรือ ถ้ามีภิกษุบางรูปที่สงฆ์สมมติให้เป็นผู้สอนภิกษุณี อันภิกษุผู้แสดงปาติโมกข์พึงกล่าวว่า ภิกษุมีชื่อนี้ สงฆ์สมมติให้เป็นผู้สอนภิกษุณี ภิกษุณีสงฆ์จึงเข้าไปหาเธอ ถ้าไม่มี ภิกษุบางรูปที่สงฆ์สมมติให้เป็นผู้สอนภิกษุณี ภิกษุผู้แสดงปาติโมกข์ พึงถามว่า ท่านรูปใดอาจสอนภิกษุณีได้ ถ้าภิกษุบางรูปอาจสอน ภิกษุณีได้ และภิกษุผู้แสดงปาติโมกข์นั้นเป็นผู้ประกอบด้วยองค์ ๘ อันภิกษุผู้แสดง ปาติโมกข์นั้นพึงสมมติแล้วแจ้งให้ทราบ ว่า ภิกษุมีชื่อนี้สงฆ์สมมติ ให้เป็นผู้สอนภิกษุณี ภิกษุณีสงฆ์จึงเข้าไปหาเธอ ถ้าไม่มีใครๆ อาจ สอนภิกษุณีได้ ภิกษุผู้แสดงปาติโมกข์พึงกล่าวว่า ไม่มีภิกษุรูปใด ที่สงฆ์สมมติให้เป็นผู้สอนภิกษุณี ภิกษุณีสงฆ์จึงยังอาการอันน่า เลื่อมใสให้ถึงพร้อมเกิด.

[๕๔๕]

สมัยนั้น ภิกษุทั้งหลายไม่รับให้โอวาท ... ตรัสว่า

๖๐๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุจะไม่รับให้โอวาทไม่ได้ รูปใดไม่รับ
ต้องอาบัติทุกกฏ.

[๕๔๖]

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งเป็นผู้เขลา ภิกษุณีทั้งหลายเข้าไปหาเธอแล้วกล่าวว่า
พระคุณเจ้าข้า ขอท่านจงรับให้โอวาท ภิกษุณีนั้นบอกว่า น้องหญิงฉันเป็นผู้เขลา จะ
รับให้โอวาทได้อย่างไร ภิกษุณีทั้งหลายกล่าวว่า ขอท่านจงรับให้โอวาทเถิดเจ้าข้า
เพราะพระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติไว้อย่างนี้ว่า ภิกษุทั้งหลายพึงรับให้โอวาทแก่
ภิกษุณีทั้งหลาย ... ตรัสว่า

๖๐๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เว้นภิกษุเขลาเสีย เรานุญาตให้ภิกษุทั้งหลาย
นอกนั้นรับให้โอวาท.

[๕๔๗]

สมัยต่อมา ภิกษุรูปหนึ่งอาพาธ ภิกษุณีทั้งหลายเข้าไปหาเธอ แล้วกล่าวว่า
พระคุณเจ้าข้า ขอท่านจงรับให้โอวาท ภิกษุณีนั้นกล่าวว่า ดูกรน้องหญิง ฉันอาพาธ
จะรับให้โอวาทได้อย่างไร ภิกษุณีทั้งหลายกล่าวว่า ขอท่านจงรับให้โอวาทเถิดเจ้าข้า
เพราะพระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติไว้อย่างนี้ว่า เว้นภิกษุเขลาเสีย ภิกษุนอกนั้นต้อง
รับให้โอวาท ... ตรัสว่า

๖๐๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เว้นภิกษุเขลา เว้นภิกษุอาพาธ เรานุญาตให้
ภิกษุนอกนั้นรับให้โอวาท.

[๕๔๘]

สมัยต่อมา ภิกษุรูปหนึ่งเตรียมจะไป ภิกษุณีทั้งหลายเข้าไปหาเธอ แล้วกล่าวว่า
พระคุณเจ้าข้า ขอท่านจงรับให้โอวาท ภิกษุณีนั้นกล่าวว่า ดูกรน้องหญิง ฉันเตรียมจะไป
จะรับให้โอวาทได้อย่างไร ภิกษุณีทั้งหลายกล่าวว่าขอท่านจงรับให้โอวาทเถิดเจ้าข้า
เพราะพระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติไว้อย่างนี้ว่า เว้นภิกษุเขลา เว้นภิกษุอาพาธ ภิกษุ
นอกนั้นต้องรับให้โอวาท ... ตรัสว่า

๖๐๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เว้นภิกษุเขลา เว้นภิกษุอาพาธ เว้นภิกษุเตรียม
จะไป เรานุญาตให้ภิกษุนอกนั้นรับให้โอวาท.

[๕๔๙]

สมัยต่อมา ภิกษุรูปหนึ่งอยู่ในป่า ภิกษุณีทั้งหลายได้เข้าไปหาเธอแล้วกล่าวว่า พระคุณเจ้าข้า ขอท่านจงรับให้โอวาท ภิกษุณีนั่งกล่าวว่า ดูกร น้องหญิง ฉันอยู่ในป่า จะรับให้โอวาทได้อย่างไร ภิกษุณีทั้งหลายกล่าวว่า ขอ ท่านจงรับให้โอวาทเถิดเจ้าข้า เพราะพระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติไว้อย่างนี้ว่า เว้นภิกษุเหล่า เว้นภิกษุอาพาธ เว้นภิกษุเตรียมจะไป ภิกษุณอนั้นต้องรับให้โอวาท ... ตรัสว่า

๖๐๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุผู้ถืออยู่ป่ารับให้โอวาท และทำการนัดหมายว่า เราจักกลับในที่นั้น.

[๕๕๐]

สมัยต่อมา ภิกษุทั้งหลายรับให้โอวาทแล้ว ไม่บอกภิกษุผู้แสดงปาติโมกข์ ... ตรัสว่า

๖๐๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุจะไม่บอกการให้โอวาทไม่ได้ รูปใดไม่บอก **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

[๕๕๑]

สมัยต่อมา ภิกษุทั้งหลายรับให้โอวาทแล้วไม่กลับมาบอก ... ตรัสว่า

๖๐๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุจะไม่กลับมาบอกการให้โอวาทไม่ได้ รูปใดไม่กลับมาบอก **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

[๕๕๒]

สมัยต่อมา ภิกษุณีทั้งหลายไม่ไปสู่ที่นัดหมาย ... ตรัสว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุณีจะไม่ไปที่นัดหมายไม่ได้ รูปใดไม่ไป **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

[๕๕๓]

สมัยต่อมา ภิกษุณีทั้งหลายใช้ผ้ากายพันธน์ยาว รัตสีข้างด้วยผ้าเหล่านั้น ... ตรัสว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุณีไม่พึงใช้ผ้ากายพันธน์ยาว รูปใดใช้ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

เราอนุญาตผ้ากายพันธน์ที่รัดได้รอบเดียวแก่ภิกษุณี แต่อย่ารัดสีข้างด้วยผ้าสั้น รูปใดรัด ต้องอาบัติทุกกฏ.

ทรงห้ามภิกษุณีรััดสีข้าง

[๕๕๔]

สมัยต่อมา ภิกษุณีทั้งหลายรััดสีข้างด้วยแผ่นไม้สาน ด้วยแผ่นหนัง ด้วยแผ่นผ้าขาว ด้วยช่องผ้า ด้วยเกลียวผ้า ด้วยผ้าฝืนน้อย ด้วยช่องผ้าฝืนน้อย ด้วยเกลียวผ้าฝืนน้อย ด้วยช่องถักด้วยด้าย ด้วยเกลียวด้าย ... ตรัสว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุณีไม่พึงรััดสีข้างด้วยแผ่นไม้สาน ด้วยแผ่นหนัง ด้วยแผ่นผ้าขาว ด้วยช่องผ้า ด้วยเกลียวผ้า ด้วยผ้าฝืนน้อย ด้วยช่องผ้าฝืนน้อย ด้วยเกลียวผ้าฝืนน้อย ด้วยช่องถักด้วยด้าย ด้วยเกลียวด้าย รูปใดรััด **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

ทรงห้ามภิกษุณีนวดอวัยวะด้วยไม้

[๕๕๕]

สมัยต่อมา ภิกษุณีทั้งหลายให้สีตะโพกด้วยกระดูกแข้งโค ให้นวดตะโพก มือ หลังมือ เท้า หลังเท้า ขาอ่อน หน้า ริมฝีปาก ด้วยไม้มีสัณฐานดุจคางโค ... ตรัสว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุณีไม่พึงให้สีตะโพกด้วยกระดูกแข้งโค ไม่พึงให้นวดตะโพก ไม่พึงให้นวดมือ ไม่พึงให้นวดหลังมือ ไม่พึงให้นวดเท้า ไม่พึงให้นวดหลังเท้า ไม่พึงให้นวดขาอ่อน ไม่พึงให้นวดหน้า ไม่พึงให้นวดริมฝีปาก ด้วยไม้มีสัณฐานดุจหางโค รูปใดให้นวด **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

ทรงห้ามภิกษุณีแต่งทาหน้า

[๕๕๖]

สมัยต่อมา ภิกษุณีฉัพทคดียทาหน้า ภูหน้า ผัดหน้า เจิมหน้า ด้วยมโนศิลา ย้อมตัว ย้อมหน้า ย้อมทั้งตัวทั้งหน้า ... ตรัสว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุณีไม่พึงทาหน้า ไม่พึงภูหน้า ไม่พึงผัดหน้า ไม่พึงเจิมหน้าด้วยมโนศิลา ไม่พึงย้อมตัว ไม่พึงย้อมหน้า ไม่พึงย้อมทั้งตัวทั้งหน้า รูปใดทำ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

[๕๕๗]

สมัยนั้น ภิกษุณีฉัพพัคคีย์แต่มีหน้า ทาแก้ม เยี่ยมหน้าต่าง ยืนแอบประตุให้ผู้อื่น
ทำการฟ้อนรำ ตั้งสำนักหญิงแพศยา ตั้งร้านขายสุรา ขายเนื้อ ออกร้านขายของ
เบ็ดเตล็ด ประกอบการหากำไร ประกอบการค้าขาย ใช้ทาสให้บ่ารุง ใช้ทาสีให้บ่ารุง
ใช้กรรมกรชายให้บ่ารุง ใช้กรรมกรหญิงให้บ่ารุง ใช้สัตว์เดียรัจฉานให้บ่ารุง ชาย
ของสดและของสุก ใช้สันถัดชนเจียมหล่อ ... ตรัสว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุณีไม่พึงแต่มีหน้า ไม่พึงทาแก้ม ไม่พึงเยี่ยม
หน้าต่าง ไม่พึงยืนแอบประตุ ไม่พึงให้ผู้อื่นทำการฟ้อนรำ ไม่พึงตั้งสำนัก
หญิงแพศยา ไม่พึงตั้งร้านขายสุรา ไม่พึงออกร้านขายของเบ็ดเตล็ด
ไม่พึงประกอบการหากำไร ไม่พึงประกอบการค้าขาย ไม่พึงใช้ทาสให้บ่ารุง
ไม่พึงใช้ทาสีให้บ่ารุง ไม่พึงใช้กรรมกรชายให้บ่ารุง ไม่พึงใช้กรรมกรหญิง
ให้บ่ารุง ไม่พึงใช้สัตว์เดียรัจฉานให้บ่ารุง ไม่พึงขายของสดและของสุก
ไม่พึงใช้สันถัดชนเจียมหล่อ รูปใดใช้ ต้องอาบัติทุกกฏ.

สี่จิวรต้องห้าม

[๕๕๘]

สมัยนั้น ภิกษุณีฉัพพัคคีย์ใช้จิวรสีครามล้วน ใช้จิวรสีเหลืองล้วน ใช้จิวรสีแดงล้วน
ใช้จิวรสีบานเย็นล้วน ใช้จิวรสีดำล้วน ใช้จิวรสีแสดล้วน ใช้จิวรสีชมพูล้วน ใช้จิวรไม่
ตัดชาย ใช้จิวรมีชายยาว ใช้จิวรมีชายเป็นลายดอกไม้ ใช้จิวรมีชายเป็นลายผลไม้
สวมเสื้อ สวมหมวก ... ตรัสว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุณีไม่พึงใช้จิวรสีครามล้วน ไม่พึงใช้จิวร
สีเหลืองล้วน ไม่พึงใช้จิวรสีแดงล้วน ไม่พึงใช้จิวรสีบานเย็นล้วน ไม่พึงใช้
จิวรสีดำล้วน ไม่พึงใช้จิวรสีแสดล้วน ไม่พึงใช้จิวรสีชมพูล้วน ไม่พึงใช้จิวร
ไม่ตัดชาย ไม่พึงใช้จิวรมีชายยาว ไม่พึงใช้จิวรมีชายเป็นลายดอกไม้
ไม่พึงใช้จิวรมีชายเป็นลายผลไม้ ไม่พึงสวมเสื้อ ไม่พึงสวมหมวก รูปใดใช้
ต้องอาบัติทุกกฏ.

หลักพิจารณา เพื่อแบ่งบริวารของผู้มรณภาพ

[๕๕๙]

สมัยนั้น ภิกษุณีรูปหนึ่ง เมื่อจะถึงมรณภาพ พูดอย่างนี้ว่า เมื่อฉันล่วงไปแล้ว บริวารของฉันจงเป็นของสงฆ์ บรรดาสหธรรมิกเหล่านั้น ภิกษุ และภิกษุณีทั้งหลาย ได้เถียงกันว่าบริวารเป็นของเรา บริวารเป็นของเรา ... ตรัสว่า

๖๐๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าภิกษุณีเมื่อจะถึงมรณภาพพูดอย่างนี้ว่า เมื่อฉันล่วงไปแล้ว บริวารของฉันจงเป็นของสงฆ์ ภิกษุสงฆ์ไม่เป็นใหญ่ในบริวารนั้น บริวารนั้นเป็นของภิกษุณีสงฆ์ฝ่ายเดียว

๖๑๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าสิกขมานา ...

๖๑๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าสามเณรี เมื่อจะถึงมรณภาพพูดอย่างนี้ว่า เมื่อฉันล่วงไปแล้ว บริวารของฉันจงเป็นของสงฆ์ ภิกษุสงฆ์ไม่เป็นใหญ่ในบริวารนั้น บริวารนั้นเป็นของภิกษุณีสงฆ์ฝ่ายเดียว

๖๑๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าภิกษุเมื่อจะถึงมรณภาพพูดอย่างนี้ว่า เมื่อฉันล่วงไปแล้ว บริวารของฉันจงเป็นของสงฆ์ ภิกษุณีสงฆ์ไม่เป็นใหญ่ในบริวารนั้น บริวารนั้นเป็นของภิกษุณีสงฆ์ฝ่ายเดียว

๖๑๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าสามเณร ...

๖๑๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าอุบาสก ...

๖๑๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าอุบาสิกา ...

๖๑๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าใครคนอื่นเมื่อจะตายพูดอย่างนี้ว่า เมื่อฉันล่วงไปแล้ว บริวารของฉันจงเป็นของสงฆ์ ภิกษุณีสงฆ์ไม่เป็นใหญ่ในบริวารนั้น บริวารนั้นเป็นของภิกษุสงฆ์ฝ่ายเดียว.

ทรงห้ามภิกษุณีประหารภิกษุ

[๕๖๐]

สมัยนั้น หญิงคนหนึ่งเป็นภรรยาของนักมวยมาก่อน บวชในสำนักภิกษุณี นางเห็นภิกษุทุพพลภาพที่ถนน แล้วให้ประหารด้วยไหลให้เขาไป ภิกษุทั้งหลายเพ่งโทษติเตียน โพนทะนาว่า ไฉนภิกษุณีจึงได้ให้ประหารแก่ภิกษุเล่า ... ตรัสว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุณีไม่พึงดันภิกษุ รูปใดดัน **ต้องอาบัติทุกกฏ.**
เราอนุญาตให้ภิกษุณีเห็นภิกษุแล้ว หลีกทางให้แต่ไกลเทียว.

ทรงห้ามภิกษุณินำทารกไปด้วยบาตร

[๕๖๑]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุณีไม่พื้งนำทารกไปด้วยบาตร รูปใดนำไป **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

เราอนุญาตให้ภิกษุณีพบภิกษุแล้วนำบาตรออกแสดง.

ทรงให้ภิกษุณีแสดงก้นบาตรเมื่อพบภิกษุ

[๕๖๒]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุณีพบภิกษุแล้ว ไม่พื้งพลิกกลับแสดง **ก้นบาตร รูปใดแสดง ต้องอาบัติทุกกฏ.**

เราอนุญาตให้ภิกษุณีพบภิกษุแล้ว หายบาตรแสดง และอำมิสใด **มีในบาตร พื้งนิมนต์ภิกษุด้วยอำมิสนั้น.**

ทรงห้ามภิกษุณีเพ่งดูนิมิตบุรุษ

[๕๖๓]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุณีไม่พื้งเพ่งดูนิมิตบุรุษ รูปใดเพ่งดู **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

เรื่องการให้อามิส

[๕๖๔]

๖๑๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พื้งให้อามิสที่เขากวายนแก่ตน เพื่อ **ประโยชน์ บริโภคแก่ผู้อื่น รูปใดให้ ต้องอาบัติทุกกฏ.**

[๕๖๕]

สมัยนั้น อามิสของภิกษุทั้งหลายมีมาก ... *ตรัสว่า*

๖๑๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตเพื่อให้แก่สงฆ์.

อามิสมีมากเหลือเพื่อ ... *ตรัสว่า*

๖๑๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตเพื่อให้เป็นส่วนบุคคล.

[๕๖๖]

สมัยนั้น อามิสที่ภิกษุทำการสังสมไ้วมีมาก ... *ตรัสว่า*

๖๒๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุยังภิกษุณีให้รับอามิสที่เป็น
สันนิษของภิกษุแล้วฉันได้.

[๕๖๗]

สมัยนั้น ประชาชนถวายอามิสแก่ภิกษุณีทั้งหลาย ภิกษุณีทั้งหลายถวายแก่ภิกษุ
คนทั้งหลายเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า ไฉน ภิกษุณีทั้งหลายจึงถวายอามิสที่เขา
ถวายแก่ตนเพื่อประโยชน์บริโภคแก่ผู้อื่น ก็พวกเราไม่รู้จักให้ทานหรือ ... *ตรัสว่า*

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุณีไม่พึงให้อามิสที่เขาถวายแก่ตนเพื่อ
ประโยชน์บริโภคแก่ผู้อื่น รูปใดให้ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

[๕๖๘]

สมัยนั้น อามิสของภิกษุทั้งหลายมีมาก ... *ตรัสว่า*

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ถวายแก่สงฆ์

อามิสมีมากเหลือเพื่อ ... *ตรัสว่า*

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตเพื่อให้แม้เป็นส่วนบุคคล.

[๕๖๙]

สมัยนั้น อามิสที่ภิกษุณีทำการสังสมมีมาก... *ตรัสว่า*

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุณียังภิกษุให้รับอามิสที่เป็น
สันนิษของภิกษุณีแล้วฉันได้.

ทรงอนุญาตเสนาสนะอาศัยชั่วคราว

[๕๗๐]

สมัยนั้น เสนาสนะของภิกษุทั้งหลายมีมาก เสนาสนะของพวกภิกษุณีไม่มี ภิกษุณี
ทั้งหลายส่งทูตไปในสำนักภิกษุทั้งหลายว่า ดิละเจ้าข้า ขอพระคุณเจ้าทั้งหลายจงให้
เสนาสนะแก่พวกดิฉันอาศัยชั่วคราว ... *ตรัสว่า*

๖๒๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตเพื่อให้เสนาสนะแก่ภิกษุณีทั้งหลาย อาศัยชั่วคราว.

ทรงอนุญาตผ้าสำหรับนุ่งในที่พักของภิกษุณี

[๕๗๑]

สมัยนั้น ภิกษุณีทั้งหลายมีระดู ขึ้นนั่งบ้าง ขึ้นนอนบ้าง บนเตียงที่ปู บนดั่งที่ปู เสนาสนะเป็นโลหิต ... ตรัสว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุณีไม่พึงขึ้นนั่ง ไม่พึงขึ้นนอน บนเตียงที่ปู บนดั่งที่ปู รูปใดขึ้นนั่ง หรือขึ้นนอน ต้องอาบัติทุกกฏ เราอนุญาตผ้าในที่พัก.

ผ้าในที่พักเป็นโลหิต ... ตรัสว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตผ้าซับใน.

ผ้าซับในหลุด ... ตรัสว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ใช้เชือกผูก แล้วผูกไว้ที่ขาอ่อน.

เชือกขาด ... ตรัสว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตเชือกพั้นผูกสะเอว.

[๕๗๒]

สมัยนั้น ภิกษุณีฉันทักคีย์ใช้เชือกผูกสะเอวตลอดกาล ... ตรัสว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุณีไม่พึงใช้เชือกผูกสะเอวตลอดกาล รูปใดใช้ ต้องอาบัติทุกกฏ เราอนุญาตเชือกผูกสะเอว เมื่อมีระดู.

อันตรายกกรรมของภิกษุณี

[๕๗๓]

สมัยนั้น ภิกษุณีทั้งหลายที่อุปสมบทแล้วปรากฏว่าไม่มีนิมิตบ้าง มีสักแต่ว่านิมิตบ้าง ไม่มีโลหิตบ้าง มีโลหิตเสมอบ้าง มีผ้าซับในเสมอบ้าง มีน้ำ มูตรระกะปริบะปรอยบ้าง มีเดือยบ้าง เป็นหญิงบัณเฑาะก์บ้าง เป็นหญิงคล้ายชายบ้าง เป็นหญิงมีมรรคระคนกันบ้าง เป็นหญิง ๒ เพศบ้าง ... ตรัสว่า

๖๒๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ห้ามอันตรายกกรรม ๒๔ ประการ แก่ภิกษุณีผู้จะอุปสมบท.

วิถีตามอันตรายิกกรรม

๖๒๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แล พึงถามอย่างนี้

เธอมีไข้ผู้ไม่มีนิมิต หรือ มีไข้ผู้มีสักแต่ว่านิมิต หรือ มีไข้ผู้ไม่มีโลหิต หรือ มีไข้ผู้มีโลหิตเสมอ หรือ มีไข้ผู้มีผ้าซับในเสมอ หรือ มีไข้ผู้มีน้ำมูตรระกระปริบกระปាយ หรือ มีไข้ผู้มีเดือย หรือ มีไข้เป็นหญิงบั้นเฑาะก์ หรือ มีไข้เป็นหญิงคล้ายชาย หรือ มีไข้ผู้เป็นหญิงมีมรรคระคนกัน หรือ มีไข้เป็นหญิง ๒ เพศ หรือ อาพาธเหมือนอย่างนี้ ของเธอมีหรือ คือ โรคเรื้อน ฝี โรคกลาก โรคมอกร่อ ลมบ้าหมู เธอเป็นมนุษย์ หรือ เป็นหญิง หรือ เป็นไทย หรือ ไม่มีหนีสิน หรือ ไม่เป็นราชภักฏ หรือ มารดาบิดาสามี อนุญาติแล้ว หรือ มีอายุครบ ๒๐ ปีแล้ว หรือ บาดร จีวรของเธอครบแล้ว หรือ เธอ ชื่ออะไร ประวัติของเธอ ชื่ออะไร.

[๕๗๔]

สมัยนั้น ภิกษุถามอันตรายิกกรรมของภิกษุณี หญิงผู้อุปสมบทาเปกขะย่อมกระดาก เก้อเขิน ไม่อาจตอบได้ ... ตรัสว่า

๖๒๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้นางอุปสมบทาเปกขะอุปสมบทในสงฆ์ฝ่ายเดียว บริสุทธีในภิกษุณีสงฆ์ แล้วอุปสมบทในภิกษุสงฆ์.

[๕๗๕]

สมัยนั้น ภิกษุณีทั้งหลายถามอันตรายิกกรรมกะนางอุปสมบทาเปกขะผู้ยังไม่ได้สอนซ้อม นางอุปสมบทาเปกขะย่อมกระดาก เก้อเขิน ไม่อาจตอบได้ ... ตรัสว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้สอนซ้อมก่อนแล้วถามอันตรายิกกรรมต่อภายหลัง.

ภิกษุณีทั้งหลายสอนซ้อมในท่ามกลางสงฆ์นั่นเอง นางอุปสมบทาเปกขะยังกระดาก เก้อเขิน ไม่อาจตอบได้เหมือนอย่างนั้น ... ตรัสว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้สอนซ้อม ณ สถานที่ควรส่วนข้างหนึ่ง แล้วถามอันตรายิกกรรมในท่ามกลางสงฆ์.

วิธีสอนซ่อม

คุณครูอภิษุทั้งหลาย ก็แค่ ฟังสอนซ่อมอย่างนี้ ฟังให้ถืออุปชฌายะก่อน ครั้นแล้วฟังบอก บาทรวจิรวว่า

นี่บาทรวของเธอ นี่ผ้าสังฆาฏิ นี่ผ้าอุตราสงค์ นี่ผ้าอังตราวาสก
นี่ ผ้ารัดอก นี่ ผ้าอาบน้ำ เธอจงไปยืนอยู่ ณ โอกาสโน้น

ภิกษุณีผู้เขลา ไม่ฉลาด สอนซ่อม นางอุปสัมปทาเปกขะผู้ถูกสอน ซ่อมไม่ได้
ยอมกระดาก เก้อเขิน ไม่อาจตอบได้ ... ตรัสว่า

คุณครูอภิษุทั้งหลาย ภิกษุณีผู้เขลา ไม่ฉลาด ไม่ฟังสอนซ่อม รูปใด
สอนซ่อม **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

ภิกษุณีมิได้รับสมมติสอนซ่อม ... ตรัสว่า

คุณครูอภิษุทั้งหลาย ภิกษุณีมิได้รับสมมติไม่ฟังสอนซ่อม รูปใดสอน
ซ่อม **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

เราอนุญาตให้ภิกษุณีผู้ได้รับสมมติแล้วสอนซ่อม.

คุณครูอภิษุทั้งหลาย ก็แค่ฟังสมมติอย่างนี้ ตนเองฟังสมมติดตน หรือ
ผู้อื่นฟังสมมติผู้อื่น.

วิธีสมมติดตน

[๕๗๖]

ก็ตนเองฟังสมมติดตน อย่างไร

ภิกษุณีผู้ฉลาด ผู้สามารถ ฟังประกาศให้สงฆ์ทราบด้วย
ญัตติกกรรมวาจา ว่าดังนี้

• ญัตติกกรรมวาจาสมมติดตน

แม่เจ้า เจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังดิฉัน นางชื่อนี้ เป็นอุปสัมปทาเปกขะ
ของแม่เจ้าชื่อนี้ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว ดิฉันฟังสอนซ่อม
นางชื่อนี้

อย่างนี้ชื่อว่าตนเองสมมติดตน.

วิธีสมมติผู้อื่น

[๕๗๗]

ก็ผู้อื่นฟังสมมติผู้อื่น อย่างไร

ภิกษุณีผู้ฉลาด ผู้สามารถ ฟังประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

• ญัตติกรรมวาจาสมมติผู้อื่น

แม่เจ้า เจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังดิฉัน นางชื่อนี้เป็นอุปสัมปทาเปกขะของแม่เจ้าชื่อนี้ ถ้าความพร้อมพรุ่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว ภิกษุณีชื่อนี้ฟังสอนซ่อมนางชื่อนี้

อย่างนี้ชื่อว่าผู้อื่นสมมติผู้อื่น.

• คำสอนซ่อม

[๕๗๘]

ภิกษุณีผู้ได้รับสมมติแล้วนั้น ฟังเข้าไปหานางอุปสัมปทาเปกขะแล้วกล่าวอย่างนี้ว่า

นางชื่อนี้ เธอจงฟังนะ นี่เป็นกาลสัตย์ กาลจริงของเธอ เมื่อถูกถามในท่ามกลางสงฆ์ถึงสิ่งอันเกิดแล้วมีอยู่ฟังบอกว่ามี ไม่มีฟังบอกว่าไม่มี เธออย่ากระดาก เธออย่าเก้อเขิน ภิกษุณีทั้งหลายจักถามเธอ อย่างนี้

เธอมีใช่ผู้ไม่มีนิมิต หรือ มีใช่ผู้มีสักแต่วานิมิต หรือ มีใช่ผู้ไม่มี

โลหิต หรือ มีใช่ผู้มีโลหิตเสมอ หรือ มีใช่ผู้มีผ้าซับในเสมอ หรือ

มีใช่ผู้มีน้ำมูตรระกระปริบระปรอย หรือ มีใช่ผู้มีเดือยหรือ มีใช่

เป็นหญิงบัณฑิตเกะกั หรือ มีใช่เป็นหญิงคล้ายชาย หรือ มีใช่เป็น

หญิงมีมรรคระคนกัน หรือ มีใช่เป็นหญิง ๒ เพศ หรือ อาพาธ

เหมือนอย่างนี้ ของเธอ มีหรือ คือ โรคเรื้อน ฝี โรคกลาก โรค

มองคร้อ ลมบ้าหมู เธอเป็นมนุษย์ หรือ เป็นหญิง หรือ เป็น

ไทย หรือ ไม่มีหนิสิน หรือ ไม่เป็นราชภักฎ หรือ มารดาบิดา

สามี อนุญาติแล้ว หรือ มีอายุครบ ๒๐ ปีแล้ว หรือ มีบาตรจีวร

ครบแล้ว หรือ เธอ ชื่ออะไร ประวัติของเธอ ชื่ออะไร

ภิกษุณีผู้สอนซ่อม กับนางอุปสัมปทาเปกขะมาพร้อมกัน ... ตรัสว่า

ไม่ฟังมาพร้อมกัน ภิกษุณีผู้สอนซ่อมฟังมาก่อน แล้วประกาศให้
สงฆ์ทราบด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

• **ญัตติกรรมวาจา**

แม่เจ้า เจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังดิฉัน นางชื่อนี้เป็นอุปัชฌายาเปกษะ
ของแม่เจ้าชื่อนี้ นางอันดิฉันสอนซ่อมแล้วถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์
ถึงที่แล้ว นางชื่อนี้ฟังมา

ภิกษุณีนั้นฟังกล่าวว่า เธอจงมา ฟังให้นางอุปัชฌายาเปกษะ
ห่มผ้าเจวียงป่า ให้ไหว้ทำภิกษุณีทั้งหลาย ให้นั่งกระหย่งประคองอัญชลี
ขออุปสมบท ว่าดังนี้

• **คำขออุปสมบท**

แม่เจ้า เจ้าข้า ดิฉันขออุปสมบทต่อสงฆ์ ขอสงฆ์โปรดเอ็นดูยก
ดิฉันขึ้น เกิดเจ้าข้า

แม่เจ้า เจ้าข้า ดิฉันขออุปสมบทกะสงฆ์ เป็นครั้งที่สอง ขอสงฆ์
โปรดเอ็นดูยกดิฉันขึ้นเกิด เจ้าข้า

แม่เจ้า เจ้าข้า ดิฉันขออุปสมบทกะสงฆ์ เป็นครั้งที่สาม ขอสงฆ์
โปรดเอ็นดูยกดิฉันขึ้นเกิด เจ้าข้า

ภิกษุณีผู้ฉลาด ผู้สามารถ ฟังประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติกรรมวาจา
ว่าดังนี้

• **ญัตติกรรมวาจา**

แม่เจ้า เจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังดิฉัน นางมีชื่อนี้ผู้นี้เป็นอุปัชฌายาเปกษะ
ของแม่เจ้าชื่อนี้ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้วดิฉันพึงถามอันตรา-
ยิกกรรมกะนางชื่อนี้

• **คำถามอันตรายิกกรรม**

แนะนำนางชื่อนี้ เธอจงฟังนะ นี่เป็นกาลสัตย์ กาลจริงของเธอ ฉันทถาม
ถึงสิ่งที่เกิดแล้วมีอยู่ เธอฟังบอกว่ามี ไม่มีเธอฟังบอกว่าไม่มี

เธอมีไข้ผู้ไม่มีนิमित หรือ มีไข้ผู้มีสักแต่ว่านิमित หรือ ... เธอ
ชื่ออะไร ปวัตตินีของเธอ ชื่ออะไร

ภิกษุณีผู้ฉลาด ผู้สามารถ ฟังประกาศให้สงฆ์ทราบ ด้วยอุตตฺติ-
จตุตถกรรมวาจา ว่าดังนี้

• **อุตตฺติจตุตถกรรมวาจา**

แม่เจ้า เจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังดิฉัน นางมีชื่อนี้ผู้นี้ เป็นอุปสัมปทาเปกษะ
ของแม่เจ้าชื่อนี้ บริสุทธิ์แล้วจากอันตรายิกกรรมทั้งหลาย บาตรจีวรของ
เธอครบแล้ว นางชื่อนี้ขออุปสมบทกะสงฆ์ มีแม่เจ้าชื่อนี้เป็นปวัตตินิ ถ้า
ความพร้อมพรังของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์ฟังให้นางชื่อนี้อุปสมบท มีแม่เจ้า
ชื่อนี้เป็นปวัตตินิ **นี่เป็นอุตตฺติ.**

แม่เจ้า เจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังดิฉัน นางมีชื่อนี้ผู้นี้ เป็นอุปสัมปทาเปกษะ
ของแม่เจ้าชื่อนี้ บริสุทธิ์แล้วจากอันตรายิกกรรมทั้งหลาย บาตรจีวรของ
เธอครบแล้ว นางชื่อนี้ขออุปสมบทกะสงฆ์ มีแม่เจ้าชื่อนี้เป็นปวัตตินิ สงฆ์
ให้นางชื่อนี้อุปสมบท มีแม่เจ้าชื่อนี้เป็นปวัตตินิ การอุปสมบทของนาง
ชื่อนี้ มีแม่เจ้าชื่อนี้เป็นปวัตตินิ ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง
ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด.

ดิฉันกล่าวความนี้ แม้ครั้งที่สอง ...

ดิฉันกล่าวความนี้ แม้ครั้งที่สาม แม่เจ้า เจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังดิฉัน
นางมีชื่อนี้ผู้นี้ เป็นอุปสัมปทาเปกษะของแม่เจ้าชื่อนี้ บริสุทธิ์แล้วจาก
อันตรายิกกรรมทั้งหลาย บาตรจีวรของเธอครบแล้ว นางชื่อนี้ขออุปสมบท
กะสงฆ์ มีแม่เจ้าชื่อนี้เป็นปวัตตินิ สงฆ์ให้นางชื่อนี้อุปสมบท มีแม่เจ้าชื่อนี้
เป็นปวัตตินิ การอุปสมบทนางชื่อนี้ มีแม่เจ้าชื่อนี้เป็นปวัตตินิ ชอบแก่
ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด.

นางชื่อนี้อันสงฆ์อุปสมบทแล้ว มีแม่เจ้าชื่อนี้เป็นปวัตตินิชอบแก่
สงฆ์ เหตุนั้นจึงนี้ ดิฉันทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

[๕๗๙]

ขณะนั้นเอง ภิกษุณีทั้งหลาย ฟังพานางเข้าไปหาภิกษุสงฆ์ ให้
ห่มผ้าเฉวียงบ่า ให้ไหว้ทำภิกษุทั้งหลาย ให้นั่งกระหย่ง ประคองอัญชติ
ขออุปสมบท ว่าดังนี้

• คำขออุปสมบท

พระคุณเจ้าข้า ดิฉันชื่อนี้ เป็นอุปสัมปทาเปกขะ ของแม่เจ้าชื่อนี้ อุปสมบทแล้วในสงฆ์ฝ่ายเดียว บริสุทธ์แล้วในภิกษุณีสงฆ์ ดิฉันขออุปสมบท กะสงฆ์ ขอสงฆ์โปรดเอ็นดู ยกดิฉันขึ้นเถิด เจ้าข้า

พระคุณเจ้าข้า ดิฉันชื่อนี้ เป็นอุปสัมปทาเปกขะ ของแม่เจ้าชื่อนี้ อุปสมบทแล้วในสงฆ์ฝ่ายเดียว บริสุทธ์แล้วในภิกษุณีสงฆ์ ดิฉันขออุปสมบท กะสงฆ์ แม่ครั้งที่สอง ขอสงฆ์โปรดเอ็นดู ยกดิฉันขึ้นเถิด เจ้าข้า

พระคุณเจ้าข้า ดิฉันชื่อนี้ เป็นอุปสัมปทาเปกขะ ของแม่เจ้าชื่อนี้ อุปสมบทแล้วในสงฆ์ฝ่ายเดียว บริสุทธ์แล้วในภิกษุณีสงฆ์ ดิฉันขออุปสมบท กะสงฆ์ แม่ครั้งที่สาม ขอสงฆ์โปรดเอ็นดู ยกดิฉันขึ้นเถิด เจ้าข้า.

[๕๘๐]

ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ ฟังประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติจตุตถ-
กรรมวาจาว่าดังนี้

• ญัตติจตุตถกรรมวาจา

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า นางมีชื่อนี้ผู้นี้ เป็นอุปสัมปทาเปกขะ ของแม่เจ้าชื่อนี้ อุปสมบทแล้วในสงฆ์ฝ่ายเดียว บริสุทธ์แล้วในภิกษุณีสงฆ์ นางชื่อนี้ขออุปสมบทกะสงฆ์ มีแม่เจ้าชื่อนี้เป็นปวัตตินี ถ้าความพร้อมพรั่ง ของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงให้นางชื่อนี้อุปสมบท มีแม่เจ้าชื่อนี้เป็นปวัตตินี นี้เป็นญัตติ.

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า นางมีชื่อนี้ผู้นี้ เป็นอุปสัมปทาเปกขะ ของแม่เจ้าชื่อนี้ อุปสมบทแล้วในสงฆ์ฝ่ายเดียว บริสุทธ์แล้วในภิกษุณีสงฆ์ นางชื่อนี้ขออุปสมบทกะสงฆ์ มีแม่เจ้าชื่อนี้เป็นปวัตตินี สงฆ์ให้นางชื่อนี้ อุปสมบท มีแม่เจ้าชื่อนี้เป็นปวัตตินี การอุปสมบทของนางชื่อนี้ มีแม่เจ้าชื่อนี้เป็นปวัตตินี ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพุด.

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ แม่ครั้งที่สอง ...

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ แม้ครั้งที่สาม ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟัง ข้าพเจ้า นางมีชื่อนี้ผู้นี้ เป็นอุปสัมปทาเปกขะของแม่เจ้าชื่อนี้ อุปสมบทแล้วในสงฆ์ฝ่ายเดียว บริสุทธิแล้วในภิกษุณีสงฆ์ นางชื่อนี้ขออุปสมบทกะสงฆ์ มีแม่เจ้าชื่อนี้เป็นปวัตตินี สงฆ์ให้นางชื่อนี้อุปสมบท มีแม่เจ้าชื่อนี้เป็นปวัตตินี การอุปสมบทของนางชื่อนี้ มีแม่เจ้าชื่อนี้เป็นปวัตตินี ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด.

นางชื่อนี้อันสงฆ์อุปสมบทแล้ว มีแม่เจ้าชื่อนี้เป็นปวัตตินี ชอบแก่สงฆ์ เหตุนี้จึงนี้ ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

วัดเงาแดดเป็นต้น

[๕๘๑]

ทันใดนั้นพึงวัดเงาแดด พึ่งบอกประมาณแห่งฤดู พึ่งบอกส่วนแห่งวัน พึ่งบอกข้อเบ็ดเสร็จ พึ่งสั่งภิกษุณีทั้งหลายว่า พวกเธอจงบอกนิตย ๓ อกรณียกิจ ๘ แก่ภิกษุณีนี้.

[๕๘๒]

โดยสมัยนั้นแล ภิกษุณีทั้งหลายยึดถืออาสนะในโรงภัตตาคาร ยับยั้งอยู่ตลอดกาล ... ตรัสว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตภิกษุณี ๘ รูป ตามลำดับพรรษา ภิกษุณีนอกนั้นตามลำดับที่มา.

[๕๘๓]

โดยสมัยนั้นแล ภิกษุณีทั้งหลายปรึกษากันว่า พระผู้มีพระภาคทรงอนุญาตภิกษุณี ๘ รูปตามลำดับพรรษา ภิกษุณีนอกนั้นตามลำดับที่มา ในที่ ทุกแห่ง ภิกษุณี ๘ รูป เท่านั้นห้ามตามลำดับพรรษา นอกนั้นตามลำดับที่มา ... ตรัสว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในโรงภัตตาคารเราอนุญาตภิกษุณี ๖ รูป ตามลำดับพรรษา นอกนั้นตามลำดับที่มา ในที่อื่นไม่พึงห้ามตามลำดับพรรษา รูปใดห้าม ต้องอาบัติทุกกฏ.

ทรงอนุญาตการพิจารณาของภิกษุณี

[๕๘๔]

โดยสมัยนั้นแล ภิกษุณีทั้งหลายไม่พิจารณา ... ตรัสว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุณีจะไม่พิจารณาไม่ได้ รูปใดไม่พิจารณา
พึงปรับตามธรรม.

• พิจารณาด้วยตนเอง

[๕๘๕]

โดยสมัยนั้นแล ภิกษุณีพิจารณาด้วยตนเอง ไม่พิจารณาต่อสงฆ์ ... ตรัสว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุณีพิจารณาด้วยตนเอง ไม่พิจารณาต่อสงฆ์
ไม่ได้ รูปใดไม่พิจารณา พึงปรับตามธรรม.

• พิจารณาพร้อมกันกับภิกษุ

[๕๘๖]

โดยสมัยนั้นแล ภิกษุณีทั้งหลายพิจารณาพร้อมกันกับภิกษุทั้งหลาย ได้ทำความ
ไกลาหล ... ตรัสว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุณีไม่พึงพิจารณาพร้อมกันกับภิกษุทั้งหลาย
รูปใดพิจารณา ต้องอาบัติทุกกฏ.

• พิจารณาก่อนภัต

[๕๘๗]

โดยสมัยนั้นแล ภิกษุณีทั้งหลายพิจารณาในกาลก่อนภัต ยังกาลให้ล่วงไป ... ตรัสว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุณีพิจารณาในกาลหลังภัต.

ภิกษุณีทั้งหลายแม้พิจารณาในกาลหลังภัต เวลาพลบค่ำลง ... ตรัสว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุณีพิจารณาต่อภิกษุณีสงฆ์
ในวันนี้ แล้วพิจารณาต่อภิกษุสงฆ์ในวันรุ่งขึ้น.

• ปวารณาทั้งหมด

[๕๘๘]

โดยสมัยนั้นแล ภิกษุณีสงฆ์ทั้งหมดปวารณาอยู่ ได้ทำความไกลลาห ... ตรัสว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้สมมติภิกษุณีผู้ฉลาด ผู้สามารถ รูปหนึ่งให้ปวารณาต่อสงฆ์แทนภิกษุณีสงฆ์.

วิธีสมมติ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แล พึงสมมติอย่างนี้ พึงขอร้องภิกษุณีก่อน ครั้นแล้ว ภิกษุณีผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

• ญัตติกรรมวาจา

แม่เจ้า เจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังดิฉัน ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงสมมติภิกษุณีชื่อนี้ ให้ปวารณาต่อภิกษุสงฆ์แทนภิกษุณีสงฆ์ นี้เป็นญัตติ.

แม่เจ้า เจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังดิฉัน สงฆ์สมมติภิกษุณีชื่อนี้ ให้ปวารณาต่อภิกษุสงฆ์ แทนภิกษุณีสงฆ์ การสมมติภิกษุณีชื่อนี้ให้ปวารณาต่อภิกษุสงฆ์แทนภิกษุณีสงฆ์ชอบแก่แม่เจ้าผู้ใด แม่เจ้าผู้หนึ่งพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่แม่เจ้าผู้ใด แม่เจ้าผู้หนึ่งพึงพูด.

ภิกษุณีชื่อนี้ สงฆ์สมมติแล้วให้ปวารณาต่อภิกษุสงฆ์ แทนภิกษุณีสงฆ์ ชอบแก่สงฆ์ เหตุนี้จึงมี ดิฉันทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

[๕๘๙]

ภิกษุณีผู้ได้รับสมมติแล้วนั้น พึงพาภิกษุณีสงฆ์เข้าไปหาภิกษุสงฆ์ ห่มผ้าเฉียงบ่า ไหว้เท้าภิกษุทั้งหลาย นั่งกระหย่งประคองอัญชลีแล้ว กล่าวอย่างนี้ ว่าดังนี้

• คำปวารณา

พระคุณเจ้า เจ้าข้า ภิกษุณีสงฆ์ปวารณาต่อภิกษุสงฆ์ ด้วยได้เห็นก็ดี ด้วยได้ฟังก็ดี ด้วยรังเกียจก็ดี ขอภิกษุสงฆ์จงอาศัยความกรุณาว่ากล่าวภิกษุณีสงฆ์ ภิกษุณีสงฆ์เห็นอยู่จักทำคิน.

พระคุณเจ้า เจ้าข้า แม้ครั้งที่สอง ...

พระคุณเจ้า เจ้าข้า แม้ครั้งที่สาม ภิกษุณีสงฆ์ปวารณาต่อภิกษุสงฆ์ ด้วยได้เห็นก็ดี ด้วยได้ฟังก็ดี ด้วยรังเกียจก็ดี ขอภิกษุสงฆ์จงอาศัยความกรุณาว่ากล่าวภิกษุณีสงฆ์ ภิกษุณีสงฆ์เห็นอยู่จักทำคิน.

ทรงอนุญาตการงดอุโบสถ เป็นต้น

[๕๙๐]

โดยสมัยนั้นแล ภิกษุณีทั้งหลายงดอุโบสถ งดปวารณา ทำการได้ส่วน เริ่มอนุวาทาธิกรณ์ ให้ทำโอกาส โจท สืบพยานแก่ภิกษุทั้งหลาย ... ตรัสว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุณีไม่พึงงดอุโบสถแก่ภิกษุ แม้ดกก็ไม่เป็นอันงด ภิกษุณีผู้งด **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

ภิกษุณีไม่พึงงดปวารณาแก่ภิกษุ แม้ดกก็ไม่เป็นอันงด ภิกษุณีผู้งด **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

ภิกษุณีไม่พึงทำการสืบสวนภิกษุ แม้ทำก็ไม่เป็นอันทำ ภิกษุณีผู้ทำ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

ภิกษุณีไม่พึงเริ่มอนุวาทาธิกรณ์แก่ภิกษุ แม้เริ่มก็ไม่เป็นอันเริ่ม ภิกษุณีผู้เริ่ม **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

ภิกษุณีไม่พึงให้ภิกษุทำโอกาส แม้ให้ทำก็ไม่เป็นอันให้ทำ ภิกษุณีผู้ให้ทำ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

ภิกษุณีไม่พึงโจทภิกษุ แม้โจทก็ไม่เป็นอันโจท ภิกษุณีผู้โจท **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

ภิกษุณีไม่พึงสืบพยานภิกษุ แม้สืบก็ไม่เป็นอันสืบ ภิกษุณีผู้สืบพยาน **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

[๕๙๑]

โดยสมัยนั้นแล ภิกษุทั้งหลายงดอุโบสถ งดปวารณา ทำการสืบทอด เริ่ม
อนุวาทาภิกรรม ให้ทำโอกาส ใจ สืบทอดแก่ภิกษุณีทั้งหลาย ... ตรัสว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุงดอุโบสถแก่ภิกษุณี แม้งด
แล้วเป็นอันงดด้วยดี ภิกษุผู้งด**ไม่ต้องอาบัติ** ให้งดปวารณาแก่
ภิกษุณี แม้งดแล้วเป็นอันงดด้วยดี ภิกษุผู้งด **ไม่ต้องอาบัติ**.

ให้ทำการสืบทอดภิกษุณี แม้ทำแล้วเป็นอันทำด้วยดี ภิกษุผู้ทำ
ไม่ต้องอาบัติ.

ให้เริ่มอนุวาทาภิกรรม แม้เริ่มแล้วเป็นอันเริ่มด้วยดี ภิกษุผู้เริ่ม
ไม่ต้องอาบัติ.

ให้ภิกษุณีทำโอกาส แม้ให้ทำแล้วเป็นอันให้ทำด้วยดี ภิกษุผู้ให้ทำ
ไม่ต้องอาบัติ.

ให้ใจภิกษุณี แม้ใจแล้วเป็นอันใจทด้วยดี ภิกษุผู้ใจทัก **ไม่ต้อง**
อาบัติ ให้สืบทอดแก่ภิกษุณี แม้สืบแล้วเป็นอันสืบด้วยดี ภิกษุ
ผู้ให้สืบ **ไม่ต้องอาบัติ**.

ข้ออนุญาตการไปด้วยยาน

[๕๙๒]

โดยสมัยนั้นแล ภิกษุณีฉัพพัคคีย์ชียานที่เทียมด้วยโคตัวเมีย มีบุรุษเป็นสารถีบ้าง
เทียมด้วยโคตัวผู้ มีสตรีเป็นสารถีบ้าง ประชาชนแห่งโทษ ตีเตียน โปนทะนาวา ...
เหมือนชายหนุ่มหญิงสาวไปเล่นน้ำในแม่น้ำคงคา และ แม่น้ำมही ... ตรัสว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุณีไม่พึงไปด้วยยาน รูปใดไป **พึงปรับ**
ตามธรรม.

[๕๙๓]

สมัยนั้น ภิกษุณีรูปหนึ่งอาพาธ ไม่อาจไปด้วยเท้าได้ ... ตรัสว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุณีผู้อาพาธไปด้วยยานได้.

ลำดับนั้น ภิกษุทั้งหลายคิดว่า ยานนั้นเทียมด้วยโคตัวเมียหรือเทียมด้วยโคตัวผู้ ... ตรัสว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตยานที่เทียมด้วยโคตัวเมีย ยานที่เทียมด้วยโคตัวผู้ และยานที่ลากด้วยมือ.

[๕๙๔]

สมัยต่อมา ความไม่สบายอย่างแรงกล้าได้มีแก่ภิกษุณีสรูปหนึ่งเพราะความกระเทือนแห่งยาน ... ตรัสว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตคานหามมีตั่งนั่งเปลผ้าที่เขาผูกติดกับไม้คาน.

ทรงอนุญาตการอุปสมบทด้วยทูต

[๕๙๕]

โดยสมัยนั้นแล หญิงแพศยาชื่ออัทธมาสี บวชในสำนักภิกษุณี ก็นางปรารถนาจะไปเมืองสาวัตถีด้วยตั้งใจว่า จักอุปสมบทในสำนักพระผู้มีพระภาค พวกนักเลงได้ทราบข่าวว่าหญิงแพศยาชื่ออัทธมาสี ปรารถนาจะไปเมืองสาวัตถีจึงแอบข่มอยู่ใกล้หนทาง นางได้ทราบข่าวว่า พวกนักเลงแอบข่มอยู่ใกล้หนทาง จึงส่งทูตไปในสำนักพระผู้มีพระภาคว่า หม่อมฉันปรารถนาจะอุปสมบท หม่อมฉันจะพึงปฏิบัติอย่างไร

ครั้งนั้น พระผู้มีพระภาคทรงทำกรรมิกถา ในเพราะเหตุเป็นค้ำมูลนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

๖๒๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุณีอุปสมบท แม้โดยทูต.

ภิกษุทั้งหลายให้ภิกษุณีอุปสมบท โดยภิกษุเป็นทูต ... ตรัสว่า

๖๒๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงให้ภิกษุณีอุปสมบทโดยภิกษุเป็นทูต รูปใดให้อุปสมบท **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

ภิกษุทั้งหลายให้ภิกษุณีอุปสมบทโดยสิกขมานาเป็นทูต ...

ให้ภิกษุณีอุปสมบทโดยสามเณรเป็นทูต ...

ให้ภิกษุณีอุปสมบทโดยสามเณรีเป็นทูต ...

ให้ภิกษุณีอุปสมบทโดยภิกษุณีผู้เขลา ไม่ฉลาดเป็นทูต ... ตรัสว่า

๖๒๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงให้ภิกษุณีอุปสมบทโดยภิกษุณีผู้เขลา ไม่ฉลาดเป็นทูต รูปใดให้อุปสมบท **ต้องอาบัติทุกกฏ**

คุณภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุณีอุปสมบทโดยภิกษุณีผู้ฉลาด ผู้สามารถเป็นเหตุ

ภิกษุณีผู้เป็นเหตุนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์แล้วห่มผ้าเจวียงป่า ไหว้ทำภิกษุทั้งหลาย นั่งกระหย่งประคองอัญชลีกว่าอย่างนี้ ว่าดังนี้

พระคุณเจ้า เจ้าข้า นางชื่อนี้ เป็นอุปสัมปทาเปกษะของแม่เจ้าชื่อนี้ อุปสมบทแล้วในสงฆ์ฝ่ายเดียว บริสุทธ์แล้วในภิกษุณีสงฆ์ นางมาไม่ได้ เพราะอันตรายบางอย่าง นางชื่อนี้ขออุปสมบทกะสงฆ์ ขอสงฆ์โปรดเอ็นดูยกนางขึ้นเถิด เจ้าข้า

พระคุณเจ้า เจ้าข้า นางชื่อนี้ เป็นอุปสัมปทาเปกษะของแม่เจ้าชื่อนี้ อุปสมบทแล้วในสงฆ์ฝ่ายเดียว บริสุทธ์แล้วในภิกษุณีสงฆ์ นางมาไม่ได้ เพราะอันตรายบางอย่าง แม่ครั้งที่สอง นางชื่อนี้ขออุปสมบทกะสงฆ์ ขอสงฆ์โปรดเอ็นดูยกนางขึ้นเถิด เจ้าข้า

พระคุณเจ้า เจ้าข้า นางชื่อนี้ เป็นอุปสัมปทาเปกษะของแม่เจ้าชื่อนี้ อุปสมบทแล้วในสงฆ์ฝ่ายเดียว บริสุทธ์แล้วในภิกษุณีสงฆ์ นางมาไม่ได้ เพราะอันตรายบางอย่าง แม่ครั้งที่สาม นางชื่อนี้ขออุปสมบทกะสงฆ์ ขอสงฆ์โปรดเอ็นดูยกนางขึ้นเถิด เจ้าข้า.

• **ญัตติจตุตถกรรมวาจาให้อุปสมบทด้วยเหตุ**

[๕๙๖]

ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจา ว่าดังนี้

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า นางชื่อนี้เป็นอุปสัมปทาเปกษะของแม่เจ้าชื่อนี้ อุปสมบทแล้วในสงฆ์ฝ่ายเดียว บริสุทธ์แล้วในภิกษุณีสงฆ์ นางมาไม่ได้เพราะอันตรายบางอย่าง นางชื่อนี้ขออุปสมบทกะสงฆ์ มีแม่เจ้าชื่อนี้เป็นปวัตตินิ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงให้นางชื่อนี้อุปสมบท มีแม่เจ้าชื่อนี้เป็นปวัตตินิ **นี่เป็นญัตติ.**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า นางชื่อนี้เป็นอุปสัมปทาเปกษะของแม่เจ้าชื่อนี้ อุปสมบทแล้วในสงฆ์ฝ่ายเดียว บริสุทธ์แล้วในภิกษุณีสงฆ์ นางมาไม่ได้เพราะอันตรายบางอย่าง นางชื่อนี้ขออุปสมบทกะสงฆ์ มีแม่เจ้าชื่อนี้เป็นปวัตตินิ สงฆ์ให้นางชื่อนี้อุปสมบท มีแม่เจ้าชื่อนี้เป็นปวัตตินิ การ

อุปสมบทของนางชื่อนี้ มีแม่เจ้าชื่อนี้เป็นปวัตตินี ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้น
พึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด.

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ แม้ครั้งที่สอง ...

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ แม้ครั้งที่สาม ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า
นางชื่อนี้เป็นอุปสมบทาเปกขะของแม่เจ้าชื่อนี้ อุปสมบทแล้วในสงฆ์ฝ่ายเดียว
บริสุทธิ์แล้วในภิกษุณีสงฆ์ นางมาไม่ได้เพราะอันตรายบางอย่าง นางชื่อนี้
ขออุปสมบทกะสงฆ์ มีแม่เจ้าชื่อนี้เป็นปวัตตินี สงฆ์ให้นางชื่อนี้อุปสมบท
มีแม่เจ้าชื่อนี้เป็นปวัตตินี การอุปสมบทของนางชื่อนี้ มีแม่เจ้าชื่อนี้เป็น
ปวัตตินี ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่าน
ผู้นั้นพึงพูด

นางชื่อนี้ อันสงฆ์อุปสมบทแล้ว มีแม่เจ้าชื่อนี้เป็นปวัตตินี ชอบแก่
สงฆ์ เหตุอันจึงนี้ ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้

ทันใดนั้น พึงวัดเงาแดด พึงบอกประมาณแห่งฤดู พึงบอกส่วนแห่งวัน
พึงบอกข้อเบ็ดเสร็จ พึงสั่งภิกษุณีทั้งหลายว่า พวกเธอจงบอกนิตย ๓
อกรณียกิจ ๘ แก่ภิกษุณีนั้น.

ข้ออนุญาตในการอยู่ป่า

[๕๙๗]

สมัยนั้น ภิกษุณีทั้งหลายอยู่ในป่า พวกนักเลงประทุษร้าย ... ตรัสว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุณีไม่พึงอยู่ในป่า รูปใดอยู่ **ต้องอาบัติทุกกฏ.**

[๕๙๘]

สมัยนั้นแล อุบาสกคนหนึ่งถวายโรงเก็บของแก่ภิกษุณีสงฆ์ ... ตรัสว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตโรงเก็บของ.

โรงเก็บของไม่พอ ... ตรัสว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตที่อยู่.

ที่อยู่ไม่พอ ... ตรัสว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตนวกกรรม.

นวรรรมไม่พอ ... ตรัสว่า

คุณครูทั้งหลาย เราอนุญาตให้ทำแม่เป็นส่วนบุคคล.

ทรงอนุญาตสมมติภิกษุณีเป็นเพื่อน

[๕๙๙]

สมัยนั้น หญิงคนหนึ่งตั้งครรภ์แล้วบวชในสำนักภิกษุณี เมื่อนางบวชแล้วเด็กจึงคลอด ครั้นนั้น นางคิดว่า เราจะพึงปฏิบัติในเด็กชายนี้อย่างไรหนอ ... ตรัสว่า

คุณครูทั้งหลาย เราอนุญาตให้เลี้ยงดู จนกว่าเด็กนั้นจะรู้เดียงสา

นางคิดว่าเราจะอยู่แต่ตามลำพังไม่ได้ และภิกษุณีอื่นจะอยู่ร่วมกับเด็กชายอื่นก็ไม่ได้ เราจะพึงปฏิบัติอย่างไรหนอ ... ตรัสว่า

คุณครูทั้งหลาย เราอนุญาตให้สมมติภิกษุณีรูปหนึ่ง ให้เป็นเพื่อนของภิกษุณีนั้น

วิธีสมมติ

คุณครูทั้งหลาย ก็แล พึงสมมติอย่างนี้ พึงขอร้องภิกษุณีก่อน ครั้นแล้ว ภิกษุณีผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติทุติยกรรมวาจา ว่าดังนี้

• กรรมวาจาให้สมมติ

แม่เจ้า เจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังดิฉัน ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงสมมติภิกษุณีชื่อนี้ ให้เป็นเพื่อนของภิกษุณีชื่อนี้ **นี้เป็นญัตติ.**

แม่เจ้า เจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังดิฉัน สงฆ์สมมติภิกษุณีชื่อนี้ ให้เป็นเพื่อนของภิกษุณีชื่อนี้ การสมมติภิกษุณีชื่อนี้ ให้เป็นเพื่อนของภิกษุณีชื่อนี้ ขอบแก่แม่เจ้าผู้ใด แม่เจ้าผู้หนึ่งพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ขอบแก่แม่เจ้าผู้ใด แม่เจ้าผู้หนึ่งพึงพูด

สงฆ์สมมติภิกษุณีชื่อนี้ ให้เป็นเพื่อนของภิกษุณีชื่อนี้แล้ว ขอบแก่สงฆ์ เหตุนี้จึงหนึ่ง ดิฉันทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้

ครั้งนั้น ภิกษุณีเพื่อนของนางคิดว่า เราจะพึงปฏิบัติในเด็กชายนี้อย่างไรหนอ ... ตรัสว่า

คุณครูทั้งหลาย **เราอนุญาต**ให้ปฏิบัติในเด็กชายนั้นเหมือนปฏิบัติในบุรุษอื่น เว้นการนอนร่วมเรือนเดียวกัน.

[๖๐๐]

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งต้องอาบัติหนัก แล้วกำลังประพาศติมานัต นางคิดว่าเราอยู่แต่ลำพังผู้เดียว และภิกษุอื่นน่าจะอยู่ร่วมกับเราก็ไม่ได้ เราพึงปฏิบัติอย่างไรหนอ ... ตรัสว่า

คุณครูทั้งหลาย **เราอนุญาต**ให้สมมติภิกษุรูปหนึ่งให้เป็นเพื่อนของภิกษุผู้นั้น.

วิธีสมมติ

คุณครูทั้งหลาย ก็แล พึงสมมติอย่างนี้ พึงขอร้องภิกษุณีก่อน ครั้นแล้วภิกษุณีผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติพุทฺธิยกรรมวาจาว่าดังนี้

• กรรมวาจาให้สมมติ

แม่เจ้า เจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังดิฉัน ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงสมมติภิกษุณีชื่อนี้ ให้เป็นเพื่อนของภิกษุณีชื่อนี้ **นี้เป็นญัตติ.**

แม่เจ้า เจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังดิฉัน สงฆ์สมมติภิกษุณีชื่อนี้ให้เป็นเพื่อนของภิกษุณีชื่อนี้ การสมมติภิกษุณีชื่อนี้ให้เป็นเพื่อนของ ภิกษุณีชื่อนี้ ชอบแก่แม่เจ้าผู้ใดแม่เจ้าผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่แม่เจ้าผู้ใดแม่เจ้าผู้นั้นพึงพูด

สงฆ์สมมติภิกษุณีชื่อนี้ ให้เป็นเพื่อนของภิกษุณีชื่อนี้แล้ว ชอบแก่สงฆ์เหตุฉะนั้นจึงนิ่ง ดิฉันทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

เรื่องภิกษุณีไม่บอกลาสิกขา

[๖๐๑]

สมัยนั้น ภิกษุณีรูปหนึ่งไม่ได้บอกลาสิกขาสึกไปแล้ว นางกลับมาขออุปสมบทจะภิกษุณีทั้งหลายอีก ... ตรัสว่า

คุณครูทั้งหลาย ภิกษุณีไม่ต้องบอกลาสิกขา นางสึกแล้วเมื่อใดไม่เป็นภิกษุณีเมื่อนั้น.

เรื่องภิกษุณีเข้ารีตเดียรฉัตร

[๖๐๒]

สมัยนั้น ภิกษุณีรูปหนึ่งครองผ้ากาสาละ ไปเข้ารีตเดียรฉัตร นางกลับมาขออุปสมบทกะภิกษุณีทั้งหลายอีก ... ตรัสว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุณีรูปใด ครองผ้ากาสาละไปเข้ารีตเดียรฉัตร นางนั้นมาแล้วไม่พึงให้อุปสมบท.

[๖๐๓]

สมัยนั้น ภิกษุณีทั้งหลายรังเกียจ ไม่ยินดีการอภิเวท การปลงผม การตัดเล็บ การรักษาแผล จากบุรุษทั้งหลาย ... ตรัสว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ยินดี.

ทรงห้ามภิกษุณีนั่งขัดสมาธิ

[๖๐๔]

สมัยนั้น ภิกษุณีทั้งหลายนั่งขัดสมาธิ ยินดีสัมผัสชนเท้า ... ตรัสว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุณีไม่พึงนั่งขัดสมาธิ รูปใดนั่ง ต้องอาบัติทุกกฏ.

[๖๐๕]

สมัยนั้น ภิกษุณีรูปหนึ่งอาพาธ นางเว้นขัดสมาธิไม่สบาย ... ตรัสว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุณีนั่งพับเพียบได้.

ข้อนุญาตในการถ่ายอุจจาระ

[๖๐๖]

สมัยนั้น ภิกษุณีทั้งหลายถ่ายอุจจาระในวัจจกฏี ภิกษุณีฉัพพัคคีย์ยังครรรภีให้ตกในวัจจกฏีนั้นเอง ... ตรัสว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุณีไม่พึงถ่ายอุจจาระในวัจจกฏี รูปใดถ่าย ต้องอาบัติทุกกฏ.

เราอนุญาตให้ถ่ายอุจจาระในที่ซึ่งเปิดข้างล่างปิดข้างบน.

ข้ออนุญาตในการอาบน้ำ

[๖๐๗]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุณีไม่พึงอาบน้ำด้วยจุน รูปใดอาบ **ต้องอาบตีทุกกฏ**

เราอนุญาต รำ ดินเหนียว.

[๖๐๘]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุณีไม่พึงอาบน้ำด้วยดินเหนียวที่อบกลิ่น รูปใดอาบ **ต้องอาบตีทุกกฏ**

เราอนุญาตดินเหนียวธรรมดา.

[๖๐๙]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุณีไม่พึงอาบน้ำในเรือไฟฟ้า รูปใดอาบ **ต้องอาบตีทุกกฏ.**

[๖๑๐]

สมัยนั้น ภิกษุณีทั้งหลายอาบน้ำทวนกระแส ยินดีสัมผัสแห่งสายน้ำ ... ตรัสว่า
ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุณีไม่พึงอาบน้ำทวนกระแส รูปใดอาบ **ต้องอาบตีทุกกฏ.**

[๖๑๑]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุณีไม่พึงอาบน้ำในที่มิใช่ท่าอาบน้ำ รูปใดอาบ **ต้องอาบตีทุกกฏ.**

[๖๑๒]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุณีไม่พึงอาบน้ำที่ทำสำหรับชายอาบ รูปใดอาบ **ต้องอาบตีทุกกฏ**

เราอนุญาตให้อาบน้ำ ที่ทำสำหรับหญิงอาบ.

ภิกษุณีชั้นธกะ จบ

คัมภีร์ ปริวาร
(วินัยปิฎก เล่มที่ ๘)

คาถาส่งท้าย^๑

[๑๓๖๖]

ก็พระวินัยธร ผู้เรื่องนาม มีปัญญามาก ทรงสุดะ มีวิจารณ์ญาณสอบสวน
แนวทางของท่านบูรพาจารย์ในที่นั้น ๆ แล้วคิดเขียนข้อพิสดารและสังเขปนี้ไว้
ในสายกลาง ตามแนวทางที่วางไว้ ซึ่งจะนำความสะดวกมาให้แก่เหล่าศิษย์.
คัมภีร์นี้เรียกว่าปริวาร มีทุกเรื่องพร้อมทั้งลักษณะ มีอรรถโดยอรรถในศัพท์ธรรม มี
ธรรมโดยธรรมในบัญญัติ ห้อมล้อมพระศาสนาจุสาครล้อมรอบชมพูทวีป ฉะนั้น.

พระวินัยธรเมื่อไม่รู้คัมภีร์ปริวาร ไฉนจะวินิจฉัยโดยธรรมได้. ความเคลือบแคลง
ของพระวินัยธรใดที่เกิดในวิบัติ วัตถุ บัญญัติ อนุบัญญัติ บุคคล เอกโตบัญญัติ
อุกโตบัญญัติ โลกวัชชะ และปณัตติวัชชะ ย่อมขาดสิ้น ไปด้วยคัมภีร์ปริวาร.
พระเจ้าจักรพรรดิ ส่ง่างามในกองทัพใหญ่ฉันได ไกรสรส่ง่างามในท่ามกลางฝูงมฤค
ฉันได พระอาทิตย์แผ่สว่างด้วยรัศมี ย่อมส่ง่างามฉันได พระจันทร์ส่ง่างามในหมู่
ดาราฉันได พระพรหมส่ง่างาม ในหมู่พรหมฉันได ท่านผู้นำส่ง่างามในท่ามกลางหมู่
ชนฉันได พระสัตถธรรมวินัยย่อมงามส่ง่าด้วยคัมภีร์ปริวาร ฉันนั้นแล.

๑. ในเล่มนี้ไม่ได้แสดงเนื้อหาของคัมภีร์ปริวาร (วินัยปิฎก เล่มที่ ๘) ไว้ เนื่องจากมีระบุไว้ว่า
เป็นคำแต่งใหม่

อริยวินัย
ที่มาในพระไตรปิฎกเล่มอื่นๆ

• ภิคุผู้สมาทานธุดงค์*

-บาลี ปญจก. อ. ๒๒/๒๔๕-๒๔๖/๑๘๑-๑๙๐.

[๑๘๑]

๑. ดูกรภิคุทั้งหลาย ภิคุผู้ถืออยู่ป่าเป็นวัตร & จำพวกนี้ & จำพวก เป็นไฉน คือ

- ๑. ภิคุผู้ถืออยู่ป่าเป็นวัตรเพราะโง่เขลา เพราะหลงงมงาย
- ๒. มีความปรารถนาลามก ถูกความอยากครอบงำ จึงถืออยู่ ป่าเป็นวัตร
- ๓. ถืออยู่ป่าเป็นวัตรเพราะเป็นบ้า เพราะจิตฟุ้งซ่าน
- ๔. ถืออยู่ป่าเป็นวัตรเพราะรู้ว่าเป็นวัตรอันพระพุทธรเจ้าและ สาวกแห่งพระพุทธรเจ้าทั้งหลายสรรเสริญ
- ๕. ถืออยู่ป่าเป็นวัตรเพราะอาศัยความเป็นผู้มีความปรารถนา น้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความสงัด ความเป็นผู้มี ความต้องการด้วยข้อปฏิบัติอันงามเช่นนี้

ดูกรภิคุทั้งหลาย ภิคุผู้ถืออยู่ป่าเป็นวัตร & จำพวกนี้แล ดูกรภิคุ ทั้งหลาย บรรดาภิคุผู้ถืออยู่ป่าเป็นวัตร & จำพวกนี้ ภิคุผู้ถืออยู่ป่า เป็นวัตร เพราะอาศัยความเป็นผู้มีความปรารถนาล้างน้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความสงัด ความเป็นผู้มีความต้องการด้วยข้อปฏิบัติ อันงามเช่นนี้ เป็นผู้เลิศ ประเสริฐ เป็นประธาน สูงสุดและดีกว่าภิคุ ผู้ถืออยู่ป่าเป็นวัตร & จำพวกนี้ เปรียบเหมือนนมสดเกิดจากโค นมส้มเกิด จากนมสด เนยข้นเกิดจากนมส้ม เนยใสเกิดจากเนยข้น หัวเนยใสเกิดจาก เนยใส หัวเนยใสชาวโลกย่อมกล่าวว่าเป็นยอดในจำพวกโครส & เหล่านั้น ฉนใด บรรดาภิคุผู้ถืออยู่ป่าเป็นวัตร & จำพวกนี้ ภิคุผู้ถืออยู่ป่าเป็น วัตรเพราะอาศัยความเป็นผู้มีความปรารถนาล้างน้อย ความสันโดษ ความ ขัดเกลา ความสงัด ความเป็นผู้มีความต้องการด้วยข้อปฏิบัติอันงามเช่นนี้ เป็นเลิศ ประเสริฐ เป็นประธาน สูงสุด และดีกว่าภิคุผู้ถืออยู่ป่าเป็นวัตร & จำพวกนี้ ฉนนันเหมือนกัน.

๑. มีที่ทรงตรัสไว้โดยนัยอื่นอีกอย่างน้อย ๗ พระสูตร ซึ่งรวมแล้วมี ๑๓ ข้อ -ผู้รวบรวม

๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ถือทรงผ้าบังสุกุลเป็นวัตร ๕ จำพวกนี้ ...
๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ถืออยู่โคนไม้เป็นวัตร ๕ จำพวกนี้ ...
๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ถืออยู่ป่าช้าเป็นวัตร ๕ จำพวกนี้ ...
๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ถืออยู่ในที่แจ้งเป็นวัตร ๕ จำพวกนี้ ...
๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ถือการนั่งเป็นวัตร ๕ จำพวกนี้ ...
๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ถืออยู่ในเสนาสนะตามที่ท่านจัดให้อย่างไร เป็นวัตร ๕ จำพวกนี้ ...
๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ถือการนั่งฉ้น ณ อาสนะเดียวเป็นวัตร ๕ จำพวกนี้ ...
๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ถือห้ามภักอันนำมาถวาย เมื่อภายหลัง เป็นวัตร ๕ จำพวกนี้ ...
๑๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ถือฉ้นเฉพาะในบาตรเป็นวัตร ๕ จำพวกนี้ ๕ จำพวกเป็นไฉน คือ

๑. ภิกษุเป็นผู้ถือฉ้นเฉพาะในบาตรเป็นวัตร เพราะโง่เขลา เพราะหลงมกมาย
 ๒. มีความปรารถนาลามก ถูกความอยากครอบงำ จึงเป็นผู้ถือฉ้นเฉพาะในบาตรเป็นวัตร
 ๓. เป็นผู้ถือฉ้นเฉพาะในบาตรเป็นวัตรเพราะเป็นบ้าเพราะจิตฟุ้งซ่าน
 ๔. เป็นผู้ถือฉ้นเฉพาะในบาตรเป็นวัตร เพราะรู้ว่าเป็นวัตรอันพระพุทธรเจ้าและสาวกแห่งพระพุทธรเจ้าทั้งหลายสรรเสริญ
 ๕. เป็นผู้ถือฉ้นเฉพาะในบาตรเป็นวัตร เพราะอาศัยความเป็นผู้มีความปรารถนาลมก ความสันโดษ ความขัดเกลา ความสงัด ความเป็นผู้มีความต้องการด้วยข้อปฏิบัติอันงามเช่นนี้
- ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ถือฉ้นเฉพาะในบาตรเป็นวัตร ๕ จำพวกนี้แล.

ดูกรภิกษุทั้งหลาย บรรดาภิกษุผู้ถือฉันทเฉพาะในบาตรเป็นวัตร & จำพวกนี้ ภิกษุผู้ถือฉันทเฉพาะในบาตรเป็นวัตร เพราะอาศัยความเป็นผู้มีความปรารถนาน้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความสงัด ความเป็นผู้มีความต้องการด้วยข้อปฏิบัติอันงามเช่นนี้เป็นผู้เลิศ ประเสริฐ เป็นประธาน สูงสุด และดีกว่าภิกษุผู้ถือฉันทเฉพาะในบาตรเป็นวัตร & จำพวกนี้ เปรียบเหมือนนมสดเกิดจากโค นมส้มเกิดจากนมสด เนยข้นเกิดจากนมส้ม เนยใสเกิดจากเนยข้น หัวเนยใสเกิดจากเนยใส หัวเนยใส ชาวโลกยกย่องมกล่าวว่าเป็นเลิศในจำพวกโครส & เหล่านั้นฉันใด. ดูกรภิกษุทั้งหลาย บรรดาภิกษุผู้ถือฉันทเฉพาะในบาตรเป็นวัตร & จำพวกนี้ ภิกษุผู้ถือฉันทเฉพาะในบาตรเป็นวัตร เพราะอาศัยความเป็นผู้มีความปรารถนาน้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความสงัด ความเป็นผู้มีความต้องการด้วยข้อปฏิบัติอันงามเช่นนี้เป็นผู้เลิศ ประเสริฐ เป็นประธาน สูงสุด และดีกว่าภิกษุผู้ถือฉันทเฉพาะในบาตรเป็นวัตร & จำพวกนี้ ฉันทนั้นเหมือนกัน.

• **ศีลที่เป็นกุศล มีอะไรเป็นผล มีอะไรเป็นอานิสงส์**

-บาลี ทสก. อ. ๒๔/๑/๑.

ดูกรอานนท์ **ศีลที่เป็นกุศล** มีอวิปปฏิสาร (ความไม่ร้อนใจ) เป็นผล มีอวิปปฏิสารเป็นอานิสงส์

... **อวิปปฏิสาร** มีปราโมทย์เป็นผล มีปราโมทย์เป็นอานิสงส์

... **ปราโมทย์** มีปีติเป็นผล มีปีติเป็นอานิสงส์

... **ปีติ** มีปัสสัทธา (ความสงบรำงับ) เป็นผล มีปัสสัทธาเป็นอานิสงส์

... **ปัสสัทธา** มีสุขเป็นผล มีสุขเป็นอานิสงส์

... **สุข** มีสมาธิเป็นผล มีสมาธิเป็นอานิสงส์

... **สมาธิ** มียถาภูตญาณทัสสนะ (ญาณเครื่องรู้เห็นตามที่เป็นจริง) เป็นผล มียถาภูตญาณทัสสนะเป็นอานิสงส์

... **ยถาภูตญาณทัสสนะ** มีนิพพิทา (ความเบื่อหน่าย) วิราคะ (ความคลายกำหนัด) เป็นผล มีนิพพิทาวิราคะเป็นอานิสงส์

... นิพพิทาวีราคะ มีวิมุตติญาณทัสสนะเป็นผล มีวิมุตติญาณทัสสนะเป็นอานิสงส์.

ดูกรอานนท์ ศิลที่เป็นกุศล ย่อมถึงอรหัตโดยลำดับ ด้วยประการดังนี้แล.

- ถ้าภิกษุเป็นอยู่โดยชอบ โลกจะไม่ว่างจากพระอรหันต์

-บาลี มหา. ที. ๑๐/๑๗๒/๑๓๘.

ดูกรสุภทัช ในธรรมวินัยใด ไม่มีอริยมรรคประกอบด้วยองค์ ๘ ในธรรมวินัยนั้น ไม่มีสมณะที่ ๑ สมณะที่ ๒ สมณะที่ ๓ หรือสมณะที่ ๔ ในธรรมวินัยใด มีอริยมรรคประกอบด้วยองค์ ๘ ในธรรมวินัยนั้น มีสมณะที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๓ หรือที่ ๔.

ดูกรสุภทัช ในธรรมวินัยนี้ มีอริยมรรคประกอบด้วยองค์ ๘ ในธรรมวินัยนี้เท่านั้น มีสมณะที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๓ หรือที่ ๔ ลัทธิอื่น ๆ ว่างจากสมณะผู้รู้ทั่วถึง ก็ถ้าภิกษุเหล่านี้พึงอยู่โดยชอบ โลกจะไม่พึงว่างจากพระอรหันต์ทั้งหลาย.

- พระธรรมวินัยนั้น จักเป็นศาสดาของพวกเขา

-บาลี มหา. ที. ๑๐/๑๗๘/๑๔๑.

...ดูกรอานนท์ บางทีพวกเขาจะพึงมีความคิดอย่างนี้ว่า ปาพจน์มีพระศาสดาล่วงแล้ว พระศาสดาของพวกเขาไม่มี ก็ข้อนี้ พวกเขาไม่เห็นอย่างนั้น ธรรมและวินัยอันใด เราแสดงแล้ว บัญญัติแล้วแก่พวกเขา ธรรมและวินัยอันนั้น จักเป็นศาสดาของพวกเขา โดยกาลล่วงไปแห่งเรา.

ดูกรอานนท์ บัดนี้ พวกภิกษุยังเรียกกันและกันด้วยวาตะว่า อาวุโส จันใด โดยกาลล่วงไปแห่งเรา ไม่ควรเรียกกันจันนั้น ภิกษุผู้แก่กว่า พึงเรียกภิกษุผู้อ่อนกว่า โดยชื่อหรือโคตร หรือโดยวาตะว่า อาวุโส แต่ภิกษุผู้อ่อนกว่าพึงเรียกภิกษุผู้แก่กว่าว่า ภันเต หรืออายัสมา

ดูกรอานนท์ โดยล่วงไปแห่งเราสงฆ์จำนงอยู่ ก็จงถอนลิกขาบทเล็กน้อยเสียบ้างได้ โดยล่วงไป แห่งเรา พึงลงพรหมทัณฑ์แก่จันนภิกษุ.

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ก็พรหมทัณฑ์เป็นไฉน.

ดูกรอานนท์ ฉันทนิกษุพึงพูดได้ตามที่ตนปรารถนา นิกษุทั้งหลายไม่
พึงว่า ไม่พึงกล่าว ไม่พึง สั่งสอน.

ดูกรนิกษุทั้งหลาย ความสงสัยเคลือบแคลงในพระพุทฺธ พระธรรม พระ
สงฆ์ ในมรรค หรือในข้อปฏิบัติ จะพึงมีบ้างแก่นิกษุ แม้รูปหนึ่ง พวกเขา
จงถามเถิด อย่าได้มีความร้อนใจภายหลังว่า พระศาสดาอยู่เฉพาะหน้า
เราแล้ว ยังมีอาจุฑถถามพระผู้มีพระภาคในที่เฉพาะพระพักตร์.

เมื่อพระผู้มีพระภาคตรัสอย่างนี้แล้ว นิกษุเหล่านั้นพากันนิ่ง แม้ครั้งที่สอง ... แม้
ครั้งที่สาม พระผู้มีพระภาครับสั่งแก่นิกษุทั้งหลายว่า.

ดูกรนิกษุทั้งหลาย ความสงสัยเคลือบแคลงในพระพุทฺธ พระธรรม พระ
สงฆ์ ในมรรค หรือในข้อปฏิบัติจะพึงมีบ้างแก่นิกษุแม้รูปหนึ่ง พวกเขา
จงถามเถิด อย่าได้มีความร้อนใจในภายหลังว่า พระศาสดาอยู่เฉพาะหน้าเรา
แล้ว เรายังมีอาจุฑถถามพระผู้มีพระภาคในที่เฉพาะพระพักตร์.

แม้ครั้งที่สามนิกษุเหล่านั้น ก็พากันนิ่ง ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาครับสั่งแก่นิกษุ
ทั้งหลายว่า.

ดูกรนิกษุทั้งหลายบางที่พวกเขาไม่ถาม แม้เพราะความเคารพในพระ
ศาสดา แม้นิกษุผู้เป็นสหายก็จงบอกแก่นิกษุผู้สหายเถิด.

เมื่อพระผู้มีพระภาคตรัสอย่างนี้แล้ว นิกษุพวกนั้น พากันนิ่ง ลำดับนั้น ท่านพระ
อานนท์ได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ นำอัศจรรย์ไม่เคย
มีมาแล้ว ข้าพระองค์เลื่อมใส ในนิกษุสงฆ์อย่างนี้ว่า ความสงสัยเคลือบแคลงใน
พระพุทฺธ พระธรรม พระสงฆ์ ในมรรค หรือใน ข้อปฏิบัติ มิได้มีแก่นิกษุแม้รูปหนึ่ง
ในนิกษุสงฆ์นี้ พระผู้มีพระภาคตรัสว่า

ดูกรอานนท์ เธอพูดเพราะความเลื่อมใสตถาคตหยั่งรู้ในข้อนี้เหมือน
กันว่า ความสงสัยเคลือบแคลงในพระพุทฺธ พระธรรม พระสงฆ์ ในมรรค
หรือในข้อปฏิบัติ มิได้มีแก่นิกษุแม้รูปหนึ่ง ในนิกษุสงฆ์นี้ บรรดานิกษุ ๕๐๐
รูปนี้ นิกษุรูปที่ต่ำที่สุด ก็เป็นโสดาบัน มีอันไม่ตกต่ำเป็นธรรมดา เป็นผู้
เที่ยงมีอันจะตรัสรู้ในภายหลัง

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาครับสั่งแก่นิกษุทั้งหลายว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย บัดนี้ เราขอเตือนพวกเขาว่า **สังขารทั้งหลายมีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา พวกเขาจงยังความไม่ประมาทให้ถึงพร้อมเถิด** นี่เป็นพระปัจฉิมวาจาของพระตถาคต.

- **ผู้มีธรรมเป็นที่พึ่ง**

-บาลี มหาวาร. ส. ๑๙/๒๑๖/๗๔๐.

ดูกรอานนท์ ก็ภิกษุพวกใดพวกหนึ่ง ในบัดนี้ก็ดี ในกาลที่เราล่วงไปก็ดี **จักเป็นผู้มีตนเป็นเกาะ มีตนเป็นที่พึ่ง ไม่มีสิ่งอื่นเป็นที่พึ่ง คือ มีธรรมเป็นเกาะ มีธรรมเป็นที่พึ่ง ไม่มีสิ่งอื่นเป็นที่พึ่งอยู่** พวกภิกษุเหล่านั้นนี่นี้เป็นผู้ใคร่ต่อการศึกษา จักเป็นผู้เลิศ.

- **อริยวงศ์ ๔ อย่าง**

-บาลี ปา. ที. ๑๑/๒๓๖/๒๓๗.

๑. ดูกรผู้มีอายุทั้งหลาย ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้ **ย่อมเป็นผู้สันโดษด้วยจิวรตามมีตามได้** และมีปรกติกาล่าสรรเสริญความสันโดษด้วยจิวรตามมีตามได้และย่อมไม่ถึงการแสวงหาที่ไม่ควร ไม่เหมาะ เพราะเหตุแห่งจิวรและไม่ได้จิวรก็ไม่เดือดร้อน และได้จิวรแล้วก็ไม่เกี่ยวเกาะ ไม่หมกมุ่น ไม่ติดแน่น มีปรกติเห็นโทษ มีปัญญาเป็นเครื่องสลัดออก บริโภคอยู่กับทั้งไม่ยกตน ไม่ข่มผู้อื่น ด้วยความสันโดษด้วยจิวรตามมีตามได้นั้น ก็ภิกษุใดเป็นผู้ขยัน ไม่เกียจคร้าน มีสัมปชัญญะ มีสติมั่น ในสันโดษด้วยจิวรนั้น. ดูกรผู้มีอายุทั้งหลาย ภิกษุนี้แลเรียกว่า ผู้ตั้งอยู่ในอริยวงศ์ของเก่าอันยอดเยี่ยม.

๒. ดูกรผู้มีอายุทั้งหลาย **ข้ออื่นยังมีอีก** ภิกษุยอมเป็นผู้สันโดษด้วย **บิณฑบาตตามมีตามได้** และมีปรกติกาล่าสรรเสริญ ความสันโดษด้วยบิณฑบาตตามมีตามได้ และย่อมไม่ถึงการแสวงหาที่ไม่ควร ไม่เหมาะ เพราะเหตุแห่งบิณฑบาต และไม่ได้บิณฑบาตก็ไม่เดือดร้อน และได้บิณฑบาตแล้วก็ไม่เกี่ยวเกาะ ไม่หมกมุ่น ไม่ติดแน่น มีปรกติเห็นโทษ มีปัญญาเป็นเครื่องสลัดออกบริโภคอยู่กับทั้งไม่ยกตน ไม่ข่มผู้อื่นด้วยความ

สันโดษด้วยบิณฑบาตตามมีตามได้นั้น ก็ภิกษุใดเป็นผู้ขยัน ไม่เกียจคร้าน มีสัมปชัญญะ มีสติมั่นในสันโดษด้วยบิณฑบาตนั้น. ผู้มีอายุทั้งหลาย ภิกษุนี้แล เรียกว่า ผู้ตั้งอยู่ในอริยวงศ์ของเกาอันหยอดเยี่ยม.

๓. ดูกรผู้มีอายุทั้งหลาย ข้ออื่นยังมีอีก ภิกษุยอมเป็นผู้สันโดษด้วยเสนาสนะตามมีตามได้ และมีปรกติกกล่าวสรรเสริญความสันโดษด้วยเสนาสนะตามมีตามได้ และยอมไม่ถึงการแสวงหาที่ไม่ควร ไม่เหมาะ เพราะเหตุแห่งเสนาสนะ และไม่ได้เสนาสนะก็ไม่เดือดร้อน และได้เสนาสนะแล้วก็ไม่เกียวกะ ไม่หมกมุ่น ไม่ติดแน่น มีปรกติเห็นโทษ มีปัญญาเป็นเครื่องสลัดออกบริโภคอยู่ กับทั้งไม่ยกตน ไม่ชมผู้อื่นด้วยความสันโดษด้วยบิณฑบาตตามมีตามได้นั้น ก็ภิกษุใดเป็นผู้ขยัน ไม่เกียจคร้าน มีสัมปชัญญะ มีสติมั่นในสันโดษด้วยเสนาสนะนั้น. ผู้มีอายุทั้งหลาย ภิกษุนี้แล เรียกว่า ผู้ตั้งอยู่ในอริยวงศ์ของเกาอันหยอดเยี่ยม.

๔. ดูกรผู้มีอายุทั้งหลาย ข้ออื่นยังมีอีก ภิกษุยอมเป็นผู้มีปหานะเป็นที่มา ยินดีแล้วในปหานะ ย่อมเป็นผู้มีภาวนาเป็นที่มา ยินดีแล้วในภาวนา กับทั้งไม่ยกตน ไม่ชมผู้อื่น เพราะความเป็นผู้มีปหานะเป็นที่มา ยินดี เพราะความยินดีในปหานะ เพราะความเป็นผู้มีภาวนาเป็นที่มา ยินดี เพราะความยินดีในภาวนานั้น ก็ภิกษุใดเป็นผู้ขยัน ไม่เกียจคร้าน มีสัมปชัญญะ มีสติมั่นในปหานะและภาวนานั้น. ผู้มีอายุทั้งหลาย ภิกษุนี้แล เรียกว่า ผู้ตั้งอยู่ในอริยวงศ์ของเกาอันหยอดเยี่ยม.

• ทรงชักชวนฉันอาหารวันละหนเดียว

-บาลี มุ. ม. ๑๒/๒๕๑/๒๖๕.

ดูกรภิกษุทั้งหลาย สมัยหนึ่ง พวกภิกษุได้ทำจิตของเราให้ยินดีเป็นอันมาก เราขอเตือนภิกษุทั้งหลายไว้ในที่นี้ว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราฉันอาหารที่อาสนะแห่งเดียว เมื่อเราฉันอาหารที่อาสนะแห่งเดียวอยู่แล รู้สึกว่ามีอาหารน้อย มีความลำบากกายน้อย มีความเบากาย มีกำลัง และอยู่อย่างผาสุก

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถึงพวกเธอก็จงฉันอาหารที่อาสนะแห่งเดียวเถิด แม้พวกเธอฉันอาหารที่อาสนะแห่งเดียวกัน ก็จะมีสติว่ามีอาพาธน้อย มีความลำบากกายน้อย มีความเบากายมีกำลัง และอยู่อย่างผาสุก.

• **อะไรที่ชื่อว่าความขาด ทะลุ ต่าง พร้อยแห่งพรหมจรรย์**

-บาลี สุตตค.อ. ๒๓/๕๕/๔๗.

๑. ดูกรพรหมณ์ ถูกแล้ว สมณะหรือพรหมณ์บางคนในโลกนี้ ปฏิญาณว่าเป็นพรหมจรรย์โดยชอบ ไม่ร่วมความเป็นคู่ ๆ กับมาตุคาม แต่ยังมีนิติการขัดสี ฐุบได้ ให้อาบน้ำ และนวดพื้นของมาตุคาม พอใจ ชอบใจ ถึงความปลื้มใจ ด้วยการบำเรอนั้น แม้ข้อนี้ก็ชื่อว่าขาด ทะลุ ต่าง พร้อยแห่งพรหมจรรย์. ดูกรพรหมณ์ ผู้นี้เรากล่าวว่า ประพฤติพรหมจรรย์ไม่บริสุทธิ์ ประกอบด้วยเมถุนสังโยค ไม่พ้นจากชาติ ชรามรณะ โสกะ ปริเทวะ ทุกข์ โทมนัสและอุปายาส เรากล่าวว่า ไม่หลุดพ้นไปจากกองทุกข์ได้.

๒. ดูกรพรหมณ์ อีกประการหนึ่ง สมณะหรือพรหมณ์บางคนในโลกนี้ ปฏิญาณตนว่าเป็นพรหมจรรย์โดยชอบ ไม่ร่วมความเป็นคู่ ๆ กับมาตุคาม และไม่ยินดีการขัดสี ฐุบได้ ให้อาบน้ำและการนวดพื้นของมาตุคาม แต่ยังมีกระชิกกระชี่ เล่นหัว สัพยอกกับมาตุคาม พอใจ ชอบใจถึงความปลื้มใจ ด้วยการเสสรวลนั้น...

๓. ...แต่เพิ่งดู จ้องดูจักขุแห่งมาตุคามด้วยจักขุของตน พอใจ ชอบใจ ถึงความปลื้มใจด้วยการเล็งแลนั้น...

๔. ...แต่ได้ฟังเสียงมาตุคามหัวเราะอยู่ที่ใด ชับร้องอยู่ที่ใด ร้องให้อยู่ที่ใด ข้างนอกฝาที่ใด ข้างนอกกำแพงที่ใด พอใจ ชอบใจ ถึงความปลื้มใจด้วยเสียงนั้น...

๕. ...แต่ตามนึกถึงการหัวเราะ พุดเล่นหัว กับมาตุคามในกาลก่อน พอใจ ชอบใจ ถึงความปลื้มใจด้วยอาการนั้น...

๖. ...แต่ได้เห็นคฤหบดีที่ดี บุตรแห่งคฤหบดีที่ดี ผู้เอิบอิมพร้อมพร้อม ด้วยกามคุณ ๕ บำเรอตนอยู่ พอใจ ชอบใจ ถึงความปลื้มใจด้วยการบำเรอนั้น...

๗. ...แต่ประพฤติพรหมจรรย์ **ตั้งปรารถนาเพื่อเป็นเทพเจ้าหรือเทพองค์ใดองค์หนึ่ง**ว่า เราจักได้เป็นเทพเจ้าหรือเทพองค์ใดองค์หนึ่งด้วยศีล พรต ตบะ หรือพรหมจรรย์นี้ พอใจ ชอบใจถึงความปลื้มใจ ด้วยความปรารถนานั้น แม้ข้อนี้ก็ชื่อว่าขาด ทะลุ ต่าง พร้อยแห่งพรหมจรรย์. ดูกรพราหมณ์ ผู้นี้เรากล่าวว่า ประพฤติพรหมจรรย์ไม่บริสุทธิ์ประกอบด้วยเมถุนสังโยค ไม่พ้นไปจากชาติ ชรา มรณะ โสกะ ปริเทวะ ทุกข์โทมนัส และอุปายาส เรากล่าวว่า ไม่หลุดพ้นไปจากกองทุกข์ได้.

• พระเจ้าปเสนทิโกศลพรรณาคณพระภิกษุในธรรมวินัยนี้

-บาลี ม. ม. ๑๓/๕๐๙, ๕๑๑/๕๖๓, ๕๖๕.

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อีกประการหนึ่ง พระราชาก็ยังวิวาทกับพระราชา แม้กษัตริย์ก็ยังวิวาทกับกษัตริย์ แม้พราหมณ์ก็ยังวิวาทกับพราหมณ์ แม้คฤหบดีก็ยังวิวาทกับคฤหบดี แม้มารดาก็ยังวิวาทกับบุตร แม้บุตรก็ยังวิวาทกับมารดา แม้บิดาก็ยังวิวาทกับบุตร แม้บุตรก็ยังวิวาทกับบิดา แม้พี่น้องชายก็ยังวิวาทกับพี่น้องหญิง แม้พี่น้องหญิงก็ยังวิวาทกับพี่น้องชาย แม้สหายก็ยังวิวาทกับสหาย ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ แต่หม่อมฉันได้เห็นภิกษุทั้งหลายในธรรมวินัยนี้ สมัคสมานกัน ชื่นชมกัน ไม่วิวาทกัน เข้ากันได้ สนิทเหมือนน้ำกับน้ำมัน มองดูกันและกัน ด้วยจักษุอันเปี่ยมด้วยความรักอยู่. ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ เมื่อหม่อมฉันไม่เคยเห็นบริษัทอื่นที่สมัคสมานกันอย่างนี้ นอกจากธรรมวินัยนี้ ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ แม้ข้อนี้ ก็เป็นความเลื่อมใสในธรรมในพระผู้มีพระภาคของหม่อมฉัน.

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อีกประการหนึ่ง หม่อมฉันเป็นขัตติยราช ได้มูรธาภิเษกแล้ว ย่อมสามารถจะให้หมาคนที่ควรฆ่าได้ จะให้บริบคนที่ควรบริบก็ได้ จะให้เนรเทศคนที่ควรเนรเทศก็ได้. เมื่อหม่อมฉันนั่งอยู่ในที่วิनिจฉัยความ ก็ยังมีคนทั้งหลายพูดสอดขึ้นในระหว่าง ๆ หม่อมฉันจะห้ามว่า ดูกรท่านผู้เจริญทั้งหลาย เมื่อเรานั่งอยู่ในที่วินิจฉัยความ ท่านทั้งหลาย อย่าพูดสอดขึ้นในระหว่าง จงรอคอยให้สุดถ้อยคำของเราเสียก่อน ดังนี้ ก็ไม่ได้ คนทั้งหลายก็ยังพูดสอดขึ้นในระหว่างถ้อยคำของหม่อมฉัน.

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ แต่หม่อมฉันได้เห็นภิกษุทั้งหลายในธรรมวินัยนี้ ในสมัยใด พระผู้มีพระภาคทรงแสดงธรรมแก่บริษัทหลายร้อย ในบริษัทนั้น

สาวกทั้งหลายของพระผู้มีพระภาคไม่มีเสียงจามหรือไอเลย. ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ เรื่องเคยมีมาแล้ว พระผู้มีพระภาคทรงแสดงธรรมแก่บริษัทหลายร้อย ในบริษัทนั้น สาวกของพระผู้มีพระภาครูปหนึ่งได้ไอขึ้น. เพื่อนพรหมจรรย์รูปหนึ่ง ได้เอาเข้ากะตุ้นเธอรูปนั้น ด้วยความประสงค์จะให้เธอรู้สึกตัวว่า ท่านจงเงยบเสียง อย่าได้ทำเสียงดังไป พระผู้มีพระภาคผู้เป็นศาสดาของเราทั้งหลายกำลังทรงแสดงธรรมอยู่. หม่อมฉันเกิดความคิดขึ้นว่า น่าอัศจรรย์หนอ ไม่เคยมีมา ได้ยินว่าบริษัทจักเป็นอันพระผู้มีพระภาคทรงฝึกดีแล้วอย่างนี้ โดยไม่ต้องใช้อาชาญา โดยไม่ต้องใช้ศาสตร์. ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ หม่อมฉันไม่เคยได้เห็นบริษัทอื่นที่ฝึกได้ดีอย่างนี้ นอกจากธรรมวินัยนี้. แม้ข้อนี้ ก็เป็นความเลื่อมใสในธรรมในพระผู้มีพระภาคของหม่อมฉัน.

• มองดูกันและกันด้วยสายตาแห่งความรักอยู่ ได้อย่างไร

-บาลี ม. ๑๒/๓๔๗-๓๔๘/๓๖๒-๓๖๓.

ดูกรอนุรุทธ นันทิยะ และกิมิละ พวกเธอพอจะอดทนได้ละหรือ พอจะยังชีวิตให้เป็นไปได้หรือ พวกเธอไม่ลำบากด้วยบิณฑบาตหรือ.

ข้าแต่พระผู้มีพระภาค พวกข้าพระองค์พอจะอดทนได้ พอจะยังมีชีวิตให้เป็นไปได้ พวกข้าพระองค์ไม่ลำบากด้วยบิณฑบาต.

ก็พวกเรา ยังพร้อมเพรียงกัน ขึ้นบานต่อกัน ไม่วิวาทกัน ยังเป็นเหมือนน้ำนมกับน้ำ แลดูกันและกันด้วยจักษุอันเป็นที่รักอยู่หรือ.

เป็นอย่างนั้น พระพุทธเจ้าข้า.

ก็พวกเราเป็นอย่างนั้นได้ เพราะเหตุอย่างไร.

พระพุทธเจ้าข้า ขอประทานพระวโรกาส ข้าพระองค์มีความดำริอย่างนี้ว่า เป็นลาภของเราหนอ เราได้ดีแล้วหนอ ที่ได้อยู่ร่วมกับเพื่อนพรหมจรรย์เห็นปานนี้ ข้าพระองค์เข้าไปตั้งกายกรรมประกอบด้วยเมตตาในท่านผู้มีอายุเหล่านี้ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง เข้าไปตั้งวจีกรรมประกอบด้วยเมตตาในท่านผู้มีอายุเหล่านี้ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง เข้าไปตั้งมโนกรรมประกอบด้วยเมตตาในท่านผู้มีอายุเหล่านี้ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง ข้าพระองค์มีความดำริอย่างนี้ว่า ไฉนหนอเราพึงเก็บจิตของตนเสียแล้ว ประพฤติตามอำนาจจิตของท่านผู้มีอายุเหล่านี้ แล้วข้าพระองค์ก็เก็บจิต

ของตนเสีย ประพฤติอยู่ตามอำนาจจิตของท่านผู้มีอายุเหล่านี้ กาย
ของพวกเขาชำระองค์ต่างกันจริงแล แต่ว่าจิตดูเหมือนเป็นอันเดียวกัน...

ดีละ ดีละ อนุรุธ ...

ภิกษุสงฆ์อยู่ด้วยอาการอย่างไร จึงชื่อว่าอยู่เป็นผาสุก

-บาลี ปญจก. อ. ๒๒/๑๕๐/๑๐๖.

ดูกรอานนท์ ภิกษุเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยศีลด้วยตนเอง ไม่ติเตียนผู้อื่น
ในเพราะอริศีล เป็นผู้ใส่ใจตนเอง ไม่ใส่ใจผู้อื่น เป็นผู้ไม่มีชื่อเสียง
ย่อมไม่สะดุ้งเพราะความไม่มีชื่อเสียงนั้น เป็นผู้ได้ตามความปรารถนา
ได้โดยไม่ยาก ไม่ลำบาก ซึ่งฉานสีอันมีในจิตยัง เป็นเครื่องอยู่สบาย
ในปัจจุบัน และย่อมกระทำให้แจ้งซึ่งเจโตวิมุตติ ปัญญาวิมุตติ อันหา
อาสวะมิได้ เพราะอาสวะทั้งหลายสิ้นไป ด้วยปัญญาอันยิ่งเองใน
ปัจจุบัน เข้าถึงอยู่ด้วยเหตุเพียงเท่านั้นแล ภิกษุสงฆ์พึงอยู่เป็นผาสุก.

ดูกรอานนท์ อนึ่ง เราย่อมกล่าวได้ว่า **ธรรมเครื่องอยู่เป็นผาสุก**
อย่างอื่น ที่ดีกว่าหรือประณีตกว่า**ธรรมเครื่องอยู่เป็นผาสุก**เช่นนี้
ย่อมไม่มี.

• ทรงพอพระทัยความสามัคคีเป็นอย่างยิ่ง

-บาลี ติก. อ. ๒๐/๒๘๔/๕๖๔.

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในทิศใด ภิกษุทั้งหลาย เกิดบาดหมางกัน เกิด
ทะเลาะวิวาทกัน ทิ่มแทงกันและกันด้วยหอกคือปากอยู่ ทิศเช่นนี้
ย่อมไม่ผาสุกแก่เราแม้แต่คิดในใจ จะกล่าวไปไยถึงการไปเล่า ในเรื่องนี้
เราสันนิษฐานได้ว่า ท่านผู้มีอายุเหล่านั้นละทิ้งธรรม ๓ ประการเสียแล้ว
ได้ทำให้มากซึ่งธรรม ๓ ประการเป็นแน่ ได้ละธรรม ๓ ประการเหล่านี้
ได้ละธรรม ๓ ประการเหล่านี้ คือ เนกขัมมวิตก (ความตรึกในอันหลีกเลี่ยง
ออกจากกาม) ๑ อัปยาปาทวิตก (ความตรึกในอันไม่พยายาบท) ๑
อวิหิงสวิตก (ความตรึกในอันไม่เบียดเบียน) ๑. ได้ทำให้มากซึ่งธรรม
๓ ประการเหล่านี้ ได้ทำให้มากซึ่งธรรม ๓ ประการนี้ คือ กามวิตก

(ความตริกลงในกาม) ๑ พยาบาทวิตก (ความตริกลงไปในทางพยาบาท) ๑
วิหิงสาวิตก (ความตริกลงไปในทางเบียดเบียน) ๑.

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในทิสฺสิดิ ภิกษุทั้งหลาย เกิดบาดหมางกัน
เกิดทะเลาะวิวาท ทิ่มแทงกันและกันด้วยหอกคือปากอยู่ ทิสฺสึเชนนี้
ย่อมไม่เป็นผาสูกแก่เรา แม้แต่คิดในใจ จะป่วยกล่าวไปไยถึงการไป
ในเรื่องนี้เราสันนิษฐานได้ว่า ท่านผู้มีอายุเหล่านั้น ได้ละทิ้งธรรม
๓ ประการนี้เสียแล้ว ได้ทำให้มากซึ่งธรรม ๓ ประการนี้เป็นแน่.

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในทิสฺสิดิ ภิกษุทั้งหลายเป็นผู้สามัคคิกัน ประองตอง
กัน ไม่วิวาทกัน เป็นเหมือนน้ำนมกับน้ำ ต่างมองดูกันและกันด้วย
นัยน์ตาอันแสดงความรักอยู่ ทิสฺสึเชนนี้ย่อมผาสูกแก่เราแม้แต่จะไป
จะป่วยกล่าวไปไยถึงการคิดในใจเล่า ในเรื่องนี้เราสันนิษฐานได้ว่า
ท่านผู้มีอายุเหล่านั้น ได้ละธรรม ๓ ประการเสียได้แล้ว ได้ทำให้
มากซึ่งธรรม ๓ ประการเป็นแน่. ได้ละธรรม ๓ ประการเหล่านี้
ได้ละธรรม ๓ ประการเหล่านี้ คือ กามวิตก ๑ พยาบาทวิตก ๑
วิหิงสาวิตก ๑. ได้ทำให้มากซึ่งธรรม ๓ ประการเหล่านี้. ได้ทำให้มาก
ซึ่งธรรม ๓ ประการเหล่านี้ คือ เนกขัมมวิตก ๑ อัพยาบาทวิตก ๑
อวิหิงสาวิตก ๑.

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในทิสฺสิดิ ภิกษุทั้งหลายเป็นผู้สามัคคิกัน ประองตอง
กัน ไม่วิวาทกัน เป็นเหมือนน้ำนมกับน้ำ ต่างมองดูกันและกันด้วย
นัยน์ตาอันแสดงความรักอยู่ ทิสฺสึเชนนี้ย่อมผาสูกแก่เราแม้แต่จะไป
จะป่วยกล่าวไปไยถึงการคิดในใจเล่า ในเรื่องนี้เราสันนิษฐานได้ว่าท่าน
ผู้มีอายุเหล่านั้น ได้ละธรรม ๓ ประการนี้ได้เสียแล้ว ได้ทำให้มากซึ่ง
ธรรม ๓ ประการนี้เป็นแน่.

• ทรงประณามภิกษุที่ทะเลาะวิวาทกัน

-บาลี อุปริ. ม. ๑๔/๒๙๕-๒๙๖/๔๓๙-๔๔๓.

ดูกรภิกษุทั้งหลาย อย่าเลย อย่าขัดใจ อย่าทะเลาะ อย่าแก่งแย่ง
อย่าวิวาทกันเลย (ดังนี้ถึง ๒, ๓ ครั้ง).

เมื่อพระผู้มีพระภาคตรัสแล้วอย่างนี้ ภิกษุรูปหนึ่งได้ทูลพระผู้มีพระภาค
ดังนี้ว่า

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ขอพระผู้มีพระภาคผู้เป็นเจ้าของธรรม ทรงยับยั้งก่อน
ขอได้โปรดทรงเป็นผู้ชวนชวนน้อย ทรงประกอบเนื่อง ๆ แต่สุขวิหารธรรมในปัจจุบัน
อยู่เกิด พวกข้าพระองค์ยังจักปรากฏอยู่ด้วยการขัดใจ ทะเลาะแก่งแย่งวิวาทกันเช่นนี้.

ครั้งนั้นแล พระผู้มีพระภาคทรงนั่งสงบ ทรงบาตร จีวรเสด็จเข้าไป
บิณฑบาตยังพระนครโกสัมพีในเวลาเช้า ครั้นเสด็จกลับจากบิณฑบาต
ภายหลังเวลาพระกระยาหารแล้ว ทรงเก็บเสนาสนะ กำลังประทับยืนอยู่
นั้นแหละ ได้ตรัสพระคาถาดังนี้ว่า

ภิกษุมีเสียงดังเสมอกัน ไม่มีใคร ๆ สำคัญตัวว่าเป็นพาล เมื่อสงฆ์แตกกัน
ต่างก็มีได้สำคัญตัวกันเองให้ยิ่ง พวกที่เป็นบัณฑิต ก็พากันหลงลืม มีปากพูด
ก็มีแต่คำพูดเป็นอารมณ์ พูดไป เท้าที่ปรารถนาแสดงฝีปาก ไม่รู้เหตุที่ตน
นำไป ก็ชนเหล่าใดผูกโกรธเขาว่า คนโน้นได้ด่าเรา คนโน้นได้ประหารเรา
คนโน้นได้ชนะเรา คนโน้นได้ลักของของเรา เวระของชนเหล่านั้น ย่อมไม่สงบ
ส่วนชนเหล่าใดไม่ผูกโกรธเขาว่า คนโน้นได้ด่าเรา คนโน้นได้ประหารเรา
คนโน้นได้ชนะเรา คนโน้นได้ลักของของเรา เวระของชนเหล่านั้น ย่อมเข้าไป
สงบได้ เวระในโลกนี้ ย่อมไม่ระงับได้ด้วยเวระเลย ในกาลไหน ๆ แต่จะระงับได้
ด้วยไม่มีเวระกัน นี่เป็นธรรมตามีมาเก่าแก่ ก็คนพวกอื่นย่อมไม่รู้สึกรู้ว่า
พวกเราจะย่อยยับในที่นี้

แต่ชนเหล่าใดในที่นั้น รู้สึกความมาดร้ายกัน ย่อมสงบแต่ชนเหล่านั้นได้
คนพวกอื่นตัดกระตุกกัน ผลาญชีวิตกัน ลักโค ม้า ทรัพยากัน แม้ชิงแว่นแคว้น
กัน ยังมีคืนดีกันได้ เหตุไรพวกเธอจึงไม่มีเล่า ถ้าบุคคลได้สหายที่มีปัญญา
รักษาตัวร่วมทางจร เป็นนักปราชญ์มีปรกติให้สำเร็จประโยชน์อยู่ คุ่ม
อันตรายทั้งปวงได้ ฟิงขึ้นชม มีสติเที่ยวไปกับสหายนั้นเกิด ถ้าไม่ได้สหาย
ที่มีปัญญารักษาตัวร่วมทางจร เป็นนักปราชญ์ มีปรกติให้สำเร็จประโยชน์อยู่
ฟิงเป็นผู้ผู้เดียวเที่ยวไป เหมือนพระราชชาติที่ทรงสละราชสมบัติ และเหมือน
ช้างมาตังคะในป่า ฉะนั้น การเที่ยวไปคนเดียวประเสริฐกว่า เพราะไม่มี
ความเป็นสหายกันในคนพาล ฟิงเป็นผู้ผู้เดียวเที่ยวไป และไม่ฟิงทำบาป
เหมือนช้างมาตังคะมีความชวนชวนน้อยในป่า ฉะนั้น.

• มูลเหตุแห่งความวิวาทและวิธีระงับ

-บาลี อุปริ. ม. ๑๔/๕๑-๕๒/๕๔-๕๕.

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ มีได้แล ที่บุคคลทั้งหลายผู้อาศัยพระผู้มีพระภาคอยู่นั้น พอสมัยพระผู้มีพระภาคล่วงลับไป จะพังก่อวิวาทให้เกิดในสงฆ์ได้ เพราะเหตุอาชีวะอันยิ่ง หรือปาติโมกข์อันยิ่ง ความวิวาทนั้นมีแต่เพื่อไม่ให้ก่อกุลแก่ชนมาก ไม่ใช่สุขของชนมาก ไม่ใช่ประโยชน์ของชนมาก เพื่อไม่ให้ก่อกุล เพื่อความทุกข์แก่เทวดาและมนุษย์.

ดูกรอานนท์ ความวิวาทที่เกิดเพราะเหตุอาชีวะอันยิ่ง หรือปาติโมกข์อันยิ่ง นั้นเล็กน้อย ส่วนความวิวาทอันเกิดในสงฆ์ ที่เกิดเพราะเหตุมรรคหรือปฏิบัติ ความวิวาทนั้นมีแต่เพื่อไม่ให้ก่อกุลแก่ชนมาก ไม่ใช่สุขของชนมาก ไม่ใช่ประโยชน์ของชนมาก เพื่อไม่ให้ก่อกุล เพื่อความทุกข์แก่เทวดาและมนุษย์.

ดูกรอานนท์ มูลเหตุแห่งความวิวาทนี้มี ๖ อย่าง. ๖ อย่างเป็นไฉน.

ดูกรอานนท์

๑. ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้มักโกรธ มีความผูกโกรธ ภิกษุที่เป็นผู้มักโกรธ มีความผูกโกรธนั้น ย่อมไม่มีความเคารพ ไม่มีความยำเกรง แม้ในพระศาสดา แม้ในพระธรรม แม้ในพระสงฆ์อยู่ ทั้งไม่เป็นผู้ทำให้บริบูรณ์ในสิกขา ภิกษุที่ไม่มีความเคารพ ไม่มีความยำเกรง แม้ในพระศาสดา แม้ในพระธรรม แม้ในพระสงฆ์อยู่ ทั้งไม่เป็นผู้ทำให้บริบูรณ์ในสิกขานั้น ย่อมก่อความวิวาทให้เกิดในสงฆ์ ซึ่งเป็นความวิวาทมิเพื่อไม่ให้ก่อกุลแก่ชนมาก ไม่ใช่สุขของชนมาก ไม่ใช่ประโยชน์ของชนมาก เพื่อไม่ให้ก่อกุล เพื่อความทุกข์แก่เทวดาและมนุษย์. ดูกรอานนท์ ถ้าหากพวกเขาพิจารณาเห็นมูลเหตุแห่งความวิวาทเช่นนี้ ในภายในหรือในภายนอก พวกเขาพึงพยายามละมูลเหตุแห่งความวิวาทอันลามกนั้นเสียในที่นั้น ถ้าหากพวกเขาพิจารณาไม่เห็นมูลเหตุแห่งความวิวาทเช่นนี้ในภายในหรือในภายนอก พวกเขาพึงปฏิบัติไม่ให้มูลเหตุแห่งความวิวาทอันลามกนั้นแล ลุกลามต่อไปในที่นั้น การละมูลเหตุแห่งความวิวาท

อันลามกนี้ ย่อมมีได้ด้วยอาการเช่นนี้ ความไม่ลุกกลามต่อไปของ
มูลเหตุแห่งความวิเวทอันลามกนี้ ย่อมมีได้ด้วยอาการเช่นนี้.

ดูกรอานนท์ ประการอื่นยังมีอีก

๒. ภิกษุเป็นผู้มีความลบหลู่ มีความตีเสมอ...

๓. ภิกษุเป็นผู้มีความวิหิงสา มีความตระหนี่...

๔. ภิกษุเป็นผู้ใ้อวด เป็นผู้มีมาया...

๕. ภิกษุเป็นผู้มีความปรารณาลามก มีความเห็นผิด...

๖. ภิกษุเป็นผู้มีความเห็นเอาเอง มีความเชื่อถือผิดเพี้ยน มีความถือมั่น
สละคืนได้ยาก ภิกษุที่เป็นผู้มีความเห็นเอาเอง มีความเชื่อถือผิดเพี้ยน
มีความถือมั่น สละคืนได้ยากนั้น ย่อมไม่มีความเคารพ ไม่มีความ
ยำเกรง แม้ในพระศาสดา แม้ในพระธรรม แม้ในพระสงฆ์อยู่
ทั้งไม่เป็นผู้ทำให้บริบูรณ์ในสิกขา ภิกษุที่ไม่มีความเคารพ ไม่มี
ความยำเกรง แม้ในพระศาสดา แม้ในพระธรรม แม้ในพระสงฆ์อยู่
ทั้งไม่เป็นผู้ทำให้บริบูรณ์ในสิกขานั้น ย่อมก่อความวิเวทให้เกิด
ในสงฆ์ ซึ่งเป็นความวิเวท มิเพื่อไม่เกื้อกูลแก่ชนมาก ไม่ใช่สุขของ
ชนมาก ไม่ใช่ประโยชน์ของชนมาก เพื่อไม่เกื้อกูล เพื่อความทุกข์
แก่เทวดาและมนุษย์. ดูกรอานนท์ ถ้าพวกเขาพิจารณาเห็น
มูลเหตุแห่งความวิเวทเช่นนี้ในภายในหรือในภายนอก พวกเขา
พึงพยายามละมูลเหตุแห่งความวิเวทอันลามกนั้นเสียในที่นั้น
ถ้าพวกเขาพิจารณาไม่เห็นมูลเหตุแห่งความวิเวทเช่นนี้ในภายใน
หรือในภายนอก พวกเขาพึงปฏิบัติไม่ให้มูลเหตุแห่งความวิเวท
อันลามกนั้นแลลุกกลามต่อไปในที่นั้น การละมูลเหตุแห่งความวิเวท
อันลามกนี้ ย่อมมีได้ด้วยอาการเช่นนี้ ความไม่ลุกกลามต่อไปของ
มูลเหตุแห่งความวิเวทอันลามกนี้ ย่อมมีได้ด้วยอาการเช่นนี้.

ดูกรอานนท์ เหล่านี้แล มูลเหตุแห่งความวิเวท ๖ อย่าง.

• ความกลัวต่ออาบัติ ๔ ประการ และ พรหมจรรย์นี้มีอะไรเป็น
อานิสงส์ เป็นยอด เป็นแก่น เป็นอธิปไตย

-บาลี จตุกก. อ. ๒๑/๓๒๔/๒๔๓.

ดูกรอานนท์ ภิกษุผู้ลามก เล็งเห็นอำนาจประโยชน์ ๔ ประการนี้
ย่อมยินดีด้วยการทำลายสงฆ์ อำนาจประโยชน์ ๔ ประการเป็นไฉน

ดูกรอานนท์ ภิกษุผู้ลามกในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้ทุศีล มีบาปกรรม มีความ
ประพฤติไม่สะอาด น่ารังเกียจ มีการงานอันปกปิด มีโทษสมณะปฏิญาณ
ว่าเป็นสมณะ ไม่ประพฤติพรหมจรรย์ปฏิญาณว่าประพฤติพรหมจรรย์
เป็นคนเนาใน ชุ่มด้วยกิเลส รุงรัง ด้วยโทษ เธอปริวิตกอย่างนี้ว่า ถ้าภิกษุ
ทั้งหลายจักรู้เราว่า เป็นคนทุศีล มีบาปกรรม ... รุงรังด้วยโทษ จักเป็น
ผู้พร้อมเพรียงกันนาสนะเราเสีย แต่ภิกษุผู้เป็นพรรคพวกจักไม่นาสนะเรา
ดูกรอานนท์ ภิกษุผู้ลามก เล็งเห็นอำนาจประโยชน์ที่ ๑ นี้ ย่อมยินดีด้วย
การทำลายสงฆ์.

อีกประการหนึ่ง ภิกษุผู้ลามก มีความเห็นผิด ประกอบด้วยอันทคาหิกทิสฺสี
เธอปริวิตกอย่างนี้ว่า ถ้าภิกษุทั้งหลายจักรู้เราว่ามีความเห็นผิด ประกอบ
ด้วยอันทคาหิกทิสฺสี จักเป็นผู้พร้อมเพรียงกันนาสนะเราเสีย แต่ภิกษุผู้เป็น
พรรคพวก จักไม่นาสนะเรา ดูกรอานนท์ ภิกษุผู้ลามก เล็งเห็นอำนาจ
ประโยชน์ข้อที่ ๒ นี้ ย่อมยินดีด้วยการทำลายสงฆ์.

อีกประการหนึ่ง ภิกษุผู้ลามก มีอาชีพผิด เลี้ยงชีวิตด้วยมิจฉาชีพ
เธอย่อมปริวิตกอย่างนี้ว่า ถ้าภิกษุทั้งหลายจักรู้เราว่ามีอาชีพผิด เลี้ยง
ชีวิตด้วยมิจฉาชีพ จักเป็นผู้พร้อมเพรียงกันนาสนะเราเสีย แต่ภิกษุเป็น
พรรคพวกจักไม่นาสนะเรา ดูกรอานนท์ ภิกษุผู้ลามก เล็งเห็นอำนาจ
ประโยชน์ข้อที่ ๓ นี้ ย่อมยินดีด้วยการทำลายสงฆ์.

อีกประการหนึ่ง ภิกษุผู้ลามก ปรรถนาลาม สักการะและความยกย่อง
เธอปริวิตกอย่างนี้ว่า ถ้าภิกษุทั้งหลายจักรู้เราว่าปรรถนาลาม สักการะ
และความยกย่อง จักพร้อมเพรียงกัน ไม่สักการะเคารพนับถือบูชาเรา
แต่ภิกษุผู้เป็นพรรคพวกจักสักการะเคารพนับถือบูชาเรา ดูกรอานนท์ ภิกษุ
ผู้ลามก เล็งเห็นอำนาจประโยชน์ข้อที่ ๔ นี้ ย่อมยินดีด้วยการทำลายสงฆ์.

ดูกรอานนท์ ภิกษุผู้ลามกเล็งเห็นอำนาจประโยชน์ ๔ ประการนี้แล
ย่อมยินดีด้วยการทำลายสงฆ์.

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ความกลัวต่ออาบัติ ๔ ประการนี้ ๔ ประการเป็นไฉน

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เปรียบเหมือนราชบุรุษจับโจรผู้ประพฤติหยาบช้ำ
ได้แล้ว แสดงแก่พระราชา ด้วยกราบทูลว่า ขอเดชะ ผู้นี้เป็นผู้ประพฤติ
หยาบช้ำต่อพระองค์ ขอพระองค์จงทรงลงอาญาแก่เขา พระราชาจึงตรัส
อย่างนี้ว่า ท่านผู้เจริญท่านทั้งหลายจงไป จมมัดบุรุษนี้เอาแขนไพล่หลัง
ให้มันคงด้วยเชือกอันเหนียว โกงนผมแล้วนำตระเวนไปตามถนนและ
ตรอกด้วยบัณเฑาะว์มีเสียงหยาบ ออกทางประตูด้านใต้ แล้วจงตัดศีรษะ
ทางด้านใต้แห่งนคร พวกราชบุรุษนั้นเอาแขนไพล่หลังให้มันคงด้วยเชือก
อันเหนียวแล้วโกงนผม นำตระเวนไปตามถนนและตรอกด้วยบัณเฑาะว์
มีเสียงหยาบ แล้วนำออกทางประตูด้านใต้ ตัดศีรษะเสียทางด้านใต้แห่ง
นคร ในที่นั้น มีบุรุษผู้นอนอยู่ ณ ที่ส่วนหนึ่ง กล่าวอย่างนี้ว่าท่านผู้เจริญ
บุรุษนี้กระทำความอันหยาบช้ำน่าติเตียนถึงถูกตัดศีรษะ ราชบุรุษทั้งหลาย
จึงจับมัดแขนไพล่หลังให้มันคงด้วยเชือกอันเหนียว โกงนศีรษะด้วยมีดโกง
นำตระเวนไปตามถนนและตรอก ด้วยบัณเฑาะว์มีเสียงหยาบ แล้วนำ
ออกทางประตูด้านใต้ ตัดศีรษะทางด้านใต้แห่งนคร เขาไม่ควรทำความ
อันหยาบช้ำเห็นปานนี้จนถูกตัดศีรษะเลยหนอ ดังนี้ แม้ฉันใด ดูกรภิกษุ
ทั้งหลาย ฉะนั้นเหมือนกัน ภิกษุหรือภิกษุณีบางรูป เข้าไปตั้งสัญญา
คือความกลัวอันแรงกล้าอย่างนั้นไว้ในธรรม คือ ปาราชิกทั้งหลาย
ข้อนั้นเป็นอันหวังได้ว่า ผู้ที่ยังไม่ต้องธรรม คือ ปาราชิกจักไม่ต้อง หรือ
ผู้ที่ต้องแล้วจักกระทำคืนตามธรรม.

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เปรียบเหมือนบุรุษนุ่งผ้าดำ สยายผมห้อยสากไว้
ที่คอ เข้าไปหาหม่อมหาชนแล้วพึงกล่าวอย่างนี้ว่า ท่านผู้เจริญทั้งหลาย
ข้าพเจ้าได้ทำความลามก น่าติเตียน ควรแก่การห้อยสาก ท่านทั้งหลาย
พอใจให้ข้าพเจ้ากระทำให้ใด ข้าพเจ้าจะกระทำสิ่งนั้น ในที่นั้น มีบุรุษ
ผู้นอนอยู่ ณ ที่ส่วนหนึ่งกล่าวอย่างนี้ว่า ท่านผู้เจริญทั้งหลาย บุรุษนี้ได้กระทำ
กรรมอันลามก น่าติเตียน ควรแก่การห้อยสาก เขา นุ่งผ้าดำ สยายผม ห้อย
สากไว้ที่คอ เข้าไปหาหม่อมหาชนแล้วกล่าวอย่างนี้ว่า ท่านผู้เจริญทั้งหลาย

ข้าพเจ้ากระทำความอันลามก น่าติเตียน ควรแก่การห้อยสาก ท่านทั้งหลาย พอใจให้ข้าพเจ้ากระทำสิ่งใด ข้าพเจ้าจะกระทำสิ่งนั้น ดังนี้ เขาไม่ควร กระทำความอันเป็นบาป น่าติเตียน ควรแก่การห้อยสากเห็นปานนั้นเลย นอก แม้ฉันใด ดูกรภิกษุทั้งหลาย ฉะนั้นเหมือนกัน ภิกษุหรือภิกษุณีบางรูป เข้าไปตั้งสัตถุญาคือความกลัวอันแรงกล้าอย่างนั้นไว้ในธรรม คือ **สังฆาทิเสสทั้งหลาย** ข้อนี้เป็นอันหวังได้ว่า ผู้ที่ยังไม่ต้องธรรม คือ สังฆาทิเสสจักไม่ต้อง หรือผู้ที่ต้องแล้วจักกระทำคืนตามธรรม.

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เปรียบเหมือนบุรุษนุ่งผ้าดำ สยายผมห้อยห่อขี้เถ้า ไว้ที่คอ เข้าไปหาหมุ่มหาชน แล้วพึงกล่าวอย่างนี้ว่า ท่านผู้เจริญทั้งหลาย ข้าพเจ้าได้กระทำความอันลามก น่าติเตียน ควรแก่การห้อยห่อขี้เถ้า ท่านทั้งหลายพอใจจะให้ข้าพเจ้ากระทำสิ่งใด ข้าพเจ้าจะกระทำสิ่งนั้น ในที่นั้นมีบุรุษยืนอยู่ ณ ที่ส่วนหนึ่งกล่าวอย่างนี้ว่า ท่านผู้เจริญทั้งหลาย บุรุษนี้ได้กระทำความอันลามก น่าติเตียน ควรแก่การห้อยห่อขี้เถ้า เขา นุ่งผ้าดำ สยายผม ห้อยห่อขี้เถ้า เข้าไปหาหมุ่มหาชน แล้วกล่าวอย่างนี้ว่า ท่านผู้เจริญทั้งหลาย ข้าพเจ้าได้กระทำความอันลามก น่าติเตียน ควรแก่การห้อยห่อขี้เถ้า ท่านทั้งหลายพอใจจะให้ข้าพเจ้าทำสิ่งใด ข้าพเจ้าจะทำสิ่งนั้น เขาไม่ควรกระทำความอันลามก ควรแก่การห้อยห่อขี้เถ้าเห็นปานนี้เลย นอก แม้ฉันใด ดูกรภิกษุทั้งหลาย ฉะนั้นเหมือนกัน ภิกษุหรือภิกษุณีบางรูป เข้าไปตั้งสัตถุญาคือความกลัวอันแรงกล้าอย่างนั้นไว้ในธรรม คือ **ปาจิตตีย์ทั้งหลาย** ข้อนี้เป็นอันหวังได้ว่า ผู้ที่ยังไม่ต้องธรรม คือ ปาจิตตีย์ จักไม่ต้อง หรือผู้ที่ต้องแล้วจักกระทำคืนตามธรรม.

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เปรียบเหมือนบุรุษนุ่งผ้าดำ สยายผมเข้าไปหาหมุ่มหาชน แล้วพึงกล่าวอย่างนี้ว่า ท่านผู้เจริญทั้งหลาย ข้าพเจ้าได้กระทำความอันลามก น่าติเตียน ควรตำหนิ ท่านทั้งหลายพอใจให้ข้าพเจ้ากระทำสิ่งใด ข้าพเจ้าจะกระทำสิ่งนั้น ณ ที่นั้น มีบุรุษยืนอยู่ ณ ที่ส่วนหนึ่ง กล่าวอย่างนี้ว่า ท่านผู้เจริญทั้งหลาย บุรุษผู้นี้ได้กระทำความอันลามก น่าติเตียน ควรตำหนิ เขา นุ่งผ้าดำ สยายผม เข้าไปหาหมุ่มหาชนแล้วกล่าวอย่างนี้ว่า ท่านผู้เจริญทั้งหลาย ข้าพเจ้าได้กระทำความอันลามก น่าติเตียน ควรตำหนิ ท่านทั้งหลายพอใจให้ข้าพเจ้ากระทำสิ่งใด ข้าพเจ้าจะกระทำสิ่งนั้น

เขาไม่ควรกระทำกรรมอันลามก น่าตึยยนควรตำหนิ เห็นปานนั้น แม้นั้นใด
ดูกรภิกษุทั้งหลาย ฉะนั้นเหมือนกัน ภิกษุหรือภิกษุณีบางรูป เข้าไปตั้ง
สัญญาคือ ความกลัวอันแรงกล้าอย่างนั้นไว้ในธรรม คือ ปาฏิเทสนียะ
ทั้งหลาย ข้อนั้นพึงหวังได้ว่า ผู้ที่ยังไม่ต้องธรรม คือ ปาฏิเทสนียะจักไม่ต้อง
ผู้ที่ต้องแล้วจักกระทำคืนตามธรรม ดูกรภิกษุทั้งหลาย ความกลัวต่ออาบัติ
๔ ประการนี้แล.

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราย่อมอยู่ประพตติพรหมจรรย์นี้ อันมีสิกขาเป็น
อานิสงส์ มีปัญญาเป็นยอด มีวิมุตติเป็นแก่น มีสติเป็นอธิปไตย

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็**พรหมจรรย์มีสิกขาเป็นอานิสงส์**อย่างไร **สิกขา**
คือ อภิสมาจาร (อภิสมาจาริกา สิกขา) เราบัญญัติแก่สาวกทั้งหลายใน
ธรรมวินัยนี้ **เพื่อความเลื่อมใสของผู้ที่ยังไม่เลื่อมใส เพื่อความเลื่อมใส**
ยิ่งขึ้นของผู้ที่เลื่อมใสแล้ว สิกขา คือ อภิสมาจาร เราบัญญัติแล้วแก่
สาวกเพื่อความเลื่อมใสของผู้ที่ยังไม่เลื่อมใสเพื่อความเลื่อมใสยิ่งขึ้นของ
ผู้ที่เลื่อมใสแล้ว ด้วยประการใด ๆ สาวกนั้นเป็นผู้มีปรกติไม่ทำสิกขานั้น
ให้ขาด ไม่ให้ทะลุ ไม่ให้ต่าง ไม่ให้พร้อย ย่อมสมาทานศึกษาอยู่ใน
สิกขาบททั้งหลาย ด้วยประการนั้น ๆ อีกประการหนึ่ง **สิกขาอันเป็น**
เบื้องต้นแห่งพรหมจรรย์ (อาทิพรหมจริยกา สิกขา) เราบัญญัติแก่สาวก
ทั้งหลาย เพื่อความสิ้นทุกข์โดยชอบ โดยประการทั้งปวง สิกขาอันเป็น
เบื้องต้นแห่งพรหมจรรย์ เราบัญญัติแก่สาวกทั้งหลาย **เพื่อความสิ้นทุกข์**
โดยชอบโดยประการทั้งปวง ด้วยประการใด ๆ สาวกนั้นเป็นผู้มีปรกติ
ไม่ทำสิกขานั้นให้ขาดไม่ให้ทะลุ ไม่ให้ต่าง ไม่ให้พร้อย สมาทานศึกษาอยู่
ในสิกขาบททั้งหลายด้วยประการนั้น ๆ ดูกรภิกษุทั้งหลาย พรหมจรรย์
มีสิกขาเป็นอานิสงส์อย่างนี้แล.

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็**พรหมจรรย์มีปัญญาเป็นยอด**อย่างไร **ธรรมทั้งหลาย**
เราแสดงแล้วแก่สาวกทั้งหลายในธรรมวินัยนี้ **เพื่อความสิ้นทุกข์โดยชอบ**
โดยประการทั้งปวง ธรรมทั้งหลายเราแสดงแล้วแก่สาวกทั้งหลาย เพื่อความ
สิ้นทุกข์โดยชอบ โดยประการทั้งปวง ด้วยประการใด ๆ **ธรรมทั้งหมดนั้น**
อันสาวกพิจารณาด้วยปัญญา ด้วยประการนั้น ๆ ดูกรภิกษุทั้งหลาย
พรหมจรรย์มีปัญญาเป็นยอดอย่างนี้แล.

คุณภิกษุทั้งหลาย ก็พรหมจรรย์มีวิมุตติเป็นแก่นอย่างไร ธรรมทั้งหลาย เราแสดงแก่สาวกทั้งหลายในธรรมวินัยนี้ เพื่อความสิ้นทุกข์โดยชอบ โดยประการ ทั้งปวง ธรรมทั้งหลายเราแสดงแก่สาวกทั้งหลาย เพื่อความสิ้นทุกข์โดยชอบโดยประการทั้งปวง ด้วยประการใด ๆ ธรรมทั้งหมดนั้น เป็นธรรมอันวิมุตติถูกต้องแล้ว คุณภิกษุทั้งหลาย พรหมจรรย์มีวิมุตติเป็นแก่นอย่างนี้แล.

คุณภิกษุทั้งหลาย ก็พรหมจรรย์มีสติเป็นอธิปไตยอย่างไร สติอันภิกษุตั้งไว้ดีแล้วในภายในที่เดียวว่า เราจักบำเพ็ญอภิสมาจาริกสิกขาที่ยังไม่บริบูรณ์ให้บริบูรณ์ หรือว่า จักอนุเคราะห์อภิสมาจาริกสิกขาอันบริบูรณ์แล้วไว้ ด้วยปัญญาในฐานะนั้น ๆ ดังนี้บ้าง สติอันภิกษุตั้งไว้ดีแล้วในภายในที่เดียวว่า เราจักบำเพ็ญสิกขาอันเป็นเบื้องต้นแห่งพรหมจรรย์ที่ยังไม่บริบูรณ์ให้บริบูรณ์ หรือว่าจักอนุเคราะห์สิกขาอันเป็นเบื้องต้นแห่งพรหมจรรย์ที่บริบูรณ์แล้วไว้ ด้วยปัญญาในฐานะนั้น ๆ ดังนี้บ้าง สติอันภิกษุตั้งไว้ดีแล้วในภายในที่เดียวว่า เราจักพิจารณาธรรมที่เราไม่ได้พิจารณาแล้วด้วยปัญญาในฐานะนั้น ๆ หรือว่า จักอนุเคราะห์ธรรมที่เราพิจารณาแล้วได้ด้วยปัญญาในฐานะนั้น ๆ ดังนี้บ้าง สติอันภิกษุตั้งไว้ดีแล้วในภายในที่เดียวว่า เราจักถูกต้องธรรมที่เราไม่ได้ถูกต้องด้วยวิมุตติ หรือว่า จักอนุเคราะห์ธรรมที่เราถูกต้องแล้วด้วยปัญญาในฐานะนั้น ๆ ดังนี้บ้าง คุณภิกษุทั้งหลาย พรหมจรรย์มีสติเป็นอธิปไตยอย่างนี้แล.

คุณภิกษุทั้งหลาย ที่เรากล่าวว่า เราอยู่ ประพฤติพรหมจรรย์ อันมีสิกขาเป็นอันนิสงส์ มีปัญญาเป็นยอด มีวิมุตติเป็นแก่น มีสติเป็นอธิปไตย ดังนี้ เราอาศัยข้อนี้กล่าวแล้ว.

• อธิกรณ์ ๔ อธิกรณสมณะ ๗

-บาลี อุปริ. ม. ๑๔/๕๓-๕๘/๕๗-๖๔.

คุณอาณนฺท์ อธิกรณ์นี้มี ๔ อย่าง. ๔ อย่างเป็นไฉน คือ วิวาหาธิกรณ์ อนุวาหาธิกรณ์ อาปัตตาธิกรณ์ กิจจาธิกรณ์. คุณอาณนฺท์ เหล่านี้แล อธิกรณ์ ๔ อย่าง.

ดูกรอานนท์ ก็อภิรณฺ์สมณะนี้มี ๗ อย่างแล คือ เพ็ระรับอภิรณฺ์อันเกิดแล้ว ๆ สงฆ์พึงใช้สัมมุขาวินัย สติวินัย อมฺุพหวินัย ปฏฺิณฺุญฺาตกรณะเยภฺุยยสิกขา ตัสมฺปาปยสิกขา ตินวตฺตการกะ.

ดูกรอานนท์ ก็สัมมุขาวินัยเป็นอย่างไร คือ พวกภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อมวิวาทกัน ว่าเป็นธรรมหรือมิใช่ธรรม ว่าเป็นวินัยหรือมิใช่วินัย. ดูกรอานนท์ ภิกษุเหล่านั้นทั้งหมดแล พึงพร้อมเพรียงกันประชุมพิจารณาแบบแผนธรรม ครั้นพิจารณาแล้ว พึงให้อภิรณฺ์นั้นระงับโดยอาการที่เรื่องลงกันได้ ในแบบแผนธรรมนั้น. ดูกรอานนท์ อย่างนี้แล เป็นสัมมุขาวินัย ก็แหละความระงับอภิรณฺ์บางอย่างในธรรมวินัยนี้ ย่อมมีได้ด้วยสัมมุขาวินัยอย่างนี้.

ดูกรอานนท์ ก็เยภฺุยยสิกขาเป็นอย่างไร คือ ภิกษุเหล่านั้นไม่อาจระงับอภิรณฺ์นั้นในอาวาสนั้นได้ พึงพากันไปยังอาวาสที่มีภิกษุมากกว่า ภิกษุทั้งหมดพึงพร้อมเพรียงกันประชุมในอาวาสนั้น ครั้นแล้วพึงพิจารณาแบบแผนธรรมครั้นพิจารณาแล้ว พึงให้อภิรณฺ์นั้นระงับโดยอาการที่เรื่องลงกันได้ ในแบบแผนธรรมนั้น. ดูกรอานนท์ อย่างนี้แล เป็นเยภฺุยยสิกขา ก็แหละ ความระงับอภิรณฺ์บางอย่างในธรรมวินัยนี้ ย่อมมีได้ด้วยเยภฺุยยสิกขาอย่างนี้.

ดูกรอานนท์ ก็สติวินัยเป็นอย่างไร คือ พวกภิกษุในธรรมวินัยนี้ โจทภิกษุด้วยอาบัติหนักเห็นปานนี้ คือ ปาราชิก หรือใกล้เคียงปาราชิกว่า ท่านผู้มีอายุระลึกได้หรือไม่ว่าท่านต้องอาบัติหนักเห็นปานนี้ คือปาราชิกหรือใกล้เคียงปาราชิกแล้ว ภิกษุนั้นตอบอย่างนี้ว่า ท่านผู้มีอายุทั้งหลาย ข้าพเจ้าระลึกไม่ได้โดยว่า ข้าพเจ้าต้องอาบัติหนักเห็นปานนี้ คือ ปาราชิกหรือใกล้เคียงปาราชิก เมื่อเป็นเช่นนี้ สงฆ์ต้องให้อภิรณฺ์แก่ภิกษุนั้นแล. ดูกรอานนท์ อย่างนี้แล เป็นสติวินัย ก็แหละความระงับอภิรณฺ์บางอย่างในธรรมวินัยนี้ ย่อมมีได้ด้วย สติวินัยอย่างนี้.

ดูกรอานนท์ ก็อมฺุพหวินัยเป็นอย่างไร คือ พวกภิกษุในธรรมวินัยนี้ โจทภิกษุด้วยอาบัติหนักเห็นปานนี้ คือ ปาราชิกหรือใกล้เคียงปาราชิกว่า ท่านผู้มีอายุจงระลึกดูเถิดว่าท่านต้องอาบัติหนักเห็นปานนี้ คือ ปาราชิก

หรือใกล้เคียงปราชาชิกแล้ว ภิกษุนั้นก็ตอบอย่างนี้ว่า ท่านผู้มีอายุทั้งหลาย ข้าพเจ้าระลึกไม่ได้เลยว่า ข้าพเจ้าต้องอาบัติหนักเห็นปานนี้ คือ ปราชาชิกหรือใกล้เคียงปราชาชิก ภิกษุผู้ใจนั้นปลอบโยนเธอผู้กำลังทำลายอยู่ดังนี้ว่า เออเออะ ท่านผู้มีอายุ จงรู้ตัวให้ดีเถิด เพื่อจะระลึกได้ว่าต้องอาบัติหนักเห็นปานนี้ คือ ปราชาชิกหรือใกล้เคียงปราชาชิกแล้ว ภิกษุนั้นก็กล่าวอย่างนี้ว่า ท่านผู้มีอายุทั้งหลาย ข้าพเจ้าถึงความเป็นบ้า ใจฟุ้งซ่านแล้ว กรรมอันไม่สมควรแก่สมณะเป็นอันมาก ข้าพเจ้าผู้เป็นบ้าได้ประพฤติล่วง และได้พูดละเมิดไป ข้าพเจ้าระลึกมันไม่ได้ว่าข้าพเจ้าผู้หลงทำกรรมนี้ไปแล้ว เมื่อเป็นเช่นนี้ สงฆ์ต้องให้อมุพหวินัยแก่ภิกษุนั้นแล. ดูกรอานนท์ อย่างนี้แล เป็นอมุพหวินัย ก็แหละความระงับอธิกรณ์บางอย่างในธรรมวินัยนี้ ย่อมมิได้ด้วยอมุพหวินัย อย่างนี้.

ดูกรอานนท์ ก็ปฏิญญาตกรณะเป็นอย่างไร คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ถูกใจหรือไม่ถูกใจก็ก็ตาม ย่อมระลึกและเปิดเผยอาบัติได้ เธอพึงเข้าไปหาภิกษุผู้แก่กว่า ห่มจีวรเฉวียงป่าข้างหนึ่ง แล้วไหว้เท้านั่งกระหย่งประคองอัญชลี กล่าวแก่ภิกษุนั้นอย่างนี้ว่า ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ข้าพเจ้าต้องอาบัติชื่อนี้แล้ว ขอแสดงคืนอาบัตินั้น ภิกษุผู้แก่กว่านั้นกล่าวอย่างนี้ว่าท่านเห็นหรือ เธอตอบว่า ข้าพเจ้าเห็น ภิกษุผู้แก่กว่านั้นกล่าวว่า ท่านพึงถึงความสำรวมต่อไปเถิด เธอกล่าวว่า ข้าพเจ้าจักถึงความสำรวม. ดูกรอานนท์ อย่างนี้แล เป็นปฏิญญาตกรณะ ก็แหละ ความระงับอธิกรณ์บางอย่างในธรรมวินัยนี้ ย่อมมิได้ด้วยปฏิญญาตกรณะ อย่างนี้.

ดูกรอานนท์ ก็ตัสสปาปิยสิกขาเป็นอย่างไร คือ พวกภิกษุในธรรมวินัยนี้ ใจภิกษุด้วยอาบัตินหนักเห็นปานนี้ คือ ปราชาชิกหรือใกล้เคียงปราชาชิก ว่า ท่านผู้มีอายุระลึกได้หรือไม่ว่า ท่านต้องอาบัตินหนักเห็นปานนี้ คือ ปราชาชิกหรือใกล้เคียงปราชาชิกแล้ว ภิกษุนั้นก็ตอบอย่างนี้ว่า ท่านผู้มีอายุทั้งหลาย ข้าพเจ้าระลึกไม่ได้เลยว่า ข้าพเจ้าต้องอาบัตินหนักเห็นปานนี้ คือ ปราชาชิกหรือใกล้เคียงปราชาชิก ภิกษุผู้ใจนั้นปลอบโยนเธอผู้กำลังทำลายอยู่ดังนี้ว่า เออเออะ ท่านผู้มีอายุจงรู้ตัวให้ดีเถิด เพื่อจะระลึกได้ว่าต้องอาบัตินหนักเห็นปานนี้ คือ ปราชาชิกหรือใกล้เคียงปราชาชิกแล้ว ภิกษุนั้นก็กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านผู้มีอายุทั้งหลายข้าพเจ้าระลึกไม่ได้เลยว่า ข้าพเจ้าต้องอาบัติหนัก เห็นปานนี้ คือ ปาราชิกหรือใกล้เคียงปาราชิก แต่ข้าพเจ้าระลึกได้ว่า ข้าพเจ้าต้องอาบัติชื่อนี้เพียงเล็กน้อย ภิกษุผู้ใจทก้นั้นปลอมโยนเธอผู้กำลัง ทำลายอยู่นี้ว่า เธอเถอะ ท่านผู้มีอายุจงรู้ตัวให้ดีเถิด เมื่อจะระลึกได้ว่า ต้องอาบัติหนักเห็นปานนี้ คือ ปาราชิกหรือใกล้เคียงปาราชิกแล้ว ภิกษุนั้น กล่าวอย่างนี้ว่า ท่านผู้มีอายุทั้งหลาย อันที่จริง ข้าพเจ้าต้องอาบัติชื่อนี้ เพียงเล็กน้อยไม่ถูกใครถามยังรับ ไฉนข้าพเจ้าต้องอาบัติหนักเห็นปานนี้ คือ ปาราชิกหรือใกล้เคียงปาราชิกแล้ว ถูกถาม จักไม่รับเล่า ภิกษุผู้ใจทก้นั้น กล่าวอย่างนี้ว่า ท่านผู้มีอายุก็ท่านต้องอาบัติชื่อนี้เพียงเล็กน้อยไม่ถูกถามยังไม่รับ ไฉนท่านต้องอาบัติหนักเห็นปานนี้ คือ ปาราชิกหรือใกล้เคียงปาราชิกแล้ว ไม่ถูกถามจักรับเล่า เธอเถอะท่านผู้มีอายุ จงรู้ตัวให้ ดีเถิด เมื่อจะระลึกได้ว่าต้องอาบัติหนักเห็นปานนี้ คือ ปาราชิกหรือใกล้ เคียงปาราชิกแล้ว ภิกษุนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า ท่านผู้มีอายุทั้งหลาย ข้าพเจ้า กำลังระลึกได้แล ข้าพเจ้าต้องอาบัติหนักเห็นปานนี้ คือ ปาราชิกหรือใกล้ เคียงปาราชิกแล้ว คำที่ว่า ข้าพเจ้าระลึกไม่ได้ว่า ข้าพเจ้าต้องอาบัติหนัก เห็นปานนี้ คือปาราชิกหรือใกล้เคียง ปาราชิกนี้ ข้าพเจ้าพูดพลั้งพูดพลาดไป ดูกรอานนท์ อย่างนี้แลเป็น ตัสสปาปิยสิกา ก็แหละ ความระงับอธิกรณ์ บางอย่างในธรรมวินัยนี้ ย่อมมีได้ด้วย ตัสสปาปิยสิกา อย่างนี้

ดูกรอานนท์ ก็คิดว่าตถาคตจะเป็นอย่างไร คือ พวกภิกษุในธรรมวินัยนี้ เกิดขัดใจทะเลาะวิวาทกันอยู่ ได้ประพฤตล่วงและได้พูดละเมิดกรรมอัน ไม่สมควรแก่สมณะเป็นอันมาก ภิกษุเหล่านั้นทั้งหมด พึงพร้อมเพรียง กันประชุม ครั้นแล้วภิกษุผู้ฉลาดในบรรดาภิกษุที่เป็นฝ่ายเดียวกัน พึงลุก จากอาสนะ ห่มจีวร เฉวียงป่าข้างหนึ่ง ประนมอัญชลี ประกาศให้สงฆ์ทราบ ว่า ข้าแต่สงฆ์ผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า เราทั้งหลายในที่นี่ เกิดขัดใจ ทะเลาะวิวาทกันอยู่ ได้ประพฤตล่วง และได้พูดละเมิดกรรมอันไม่สมควร แก่สมณะเป็นอันมาก ถ้าสงฆ์มีความพร้อมพร้อมถึงที่แล้ว ข้าพเจ้าพึงแสดง อาบัติของท่านผู้มีอายุเหล่านี้และของตน ยกเว้นอาบัติที่มีโทษหยาบ และอาบัติที่พัวพันกับคฤหัสถ์ ด้วยวินัยเพียงดังว่ากลับไปไว้ด้วยหญ้า

ในท่ามกลางสงฆ์ เพื่อประโยชน์แก่ท่านผู้มีอายุเหล่านี้และแก่ตน ต่อนั้น ภิกษุผู้ฉลาดในบรรดาภิกษุที่เป็นฝ่ายเดียวกันอีกฝ่ายหนึ่ง พึงลุกจากอาสนะ ห่มจีวรเจวียงบ่าข้างหนึ่ง ประนมอัญชลี ประกาศให้สงฆ์ทราบทั่ว ข้าแต่สงฆ์ผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า เราทั้งหลายในที่นี้ เกิดขัดใจทะเลาะวิวาทกันอยู่ ได้ประพฤติด่าง และได้พูดละเมิดกรรมอันไม่สมควรแก่สมณะเป็นอันมาก ถ้าสงฆ์มีความพร้อมพร้อมถึงที่แล้ว ข้าพเจ้าพึงแสดงอาบัติของท่านผู้มีอายุเหล่านี้และของตน ยกเว้นอาบัติที่มีโทษหยาบและอาบัติที่พัวพันกับคฤหัสถ์ ด้วยวินัยเพียงดังว่ากลบไว้ด้วยหญ้า ในท่ามกลางสงฆ์ เพื่อประโยชน์แก่ท่านผู้มีอายุเหล่านี้และแก่ตน. ดูกรอานนท์ อย่างนี้แล เป็นติณวัตตารกะ ก็แหละความระงับอธิกรณ์ บางอย่างในธรรมวินัยนี้ ย่อมมีได้ด้วยติณวัตตารกะอย่างนี้.

• **ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึงกัน (สาราณียธรรม) นัยที่ ๑**

-บาลี อุปริ. ม. ๑๔/๕๘/๖๕.

ดูกรอานนท์ ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึงกัน เป็นเหตุก่อความรัก ก่อความเคารพ เป็นไปเพื่อสงเคราะห์กัน เพื่อไม่วิวาทกัน เพื่อความพร้อมเพรียงกัน เพื่อเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันนี้มี ๖ อย่าง. ๖ อย่าง เป็นใน.

๑. ดูกรอานนท์ ภิกษุในธรรมวินัยนี้ มี**กายกรรมประกอบด้วยเมตตา** ปรากฏในเพื่อนร่วมประพฤติพรหมจรรย์ ทั้งในที่แจ้ง ทั้งในที่ลับ นี้คือธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึงกัน เป็นเหตุก่อความรัก ก่อความเคารพเป็นไปเพื่อ สงเคราะห์กัน เพื่อไม่วิวาทกัน เพื่อ ความพร้อมเพรียงกัน เพื่อเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ประการหนึ่ง.

๒. ดูกรอานนท์ ประการอื่นยังมีอีก ภิกษุมี**วจีกรรมประกอบด้วยเมตตา** ปรากฏในเพื่อนร่วมประพฤติพรหมจรรย์ ทั้งในที่แจ้ง ทั้งในที่ลับ นี้ก็ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึงกัน เป็นเหตุก่อความรัก ก่อความเคารพ เป็นไปเพื่อสงเคราะห์กัน เพื่อไม่วิวาทกัน เพื่อ ความพร้อมเพรียงกัน เพื่อเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน.

๓. ดูกรอานนท์ ประการอื่นยังมีอีก ภิกษุมีมโนกรรมประกอบด้วย เมตตา ปรากฏในเพื่อนร่วมพรหมจรรย์ ทั้งในที่แจ้ง ทั้งในที่ลับ นี้ก็ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึงกัน เป็นเหตุก่อความรัก ก่อความเคารพ เป็นไปเพื่อสงเคราะห์กัน เพื่อไม่วิวาทกัน เพื่อ ความพร้อมเพรียงกัน เพื่อเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน.
๔. ดูกรอานนท์ ประการอื่นยังมีอีก ภิกษุมีลาภใดๆ เกิดโดยธรรม ได้แล้วโดยธรรม ที่สุดแม้เพียงอาหารติดบาตร เป็นผู้ไม่แบ่งกัน เอาลาภเห็นปานนั้น ไว้บริโภคนแต่เฉพาะผู้เดียว ย่อมเป็นผู้บริโภค เฉลี่ยทั่วไปกับเพื่อน ร่วมประพฤติพรหมจรรย์ผู้มีศีล นี้ก็ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึงกัน เป็นเหตุก่อความรัก ก่อความเคารพ เป็นไปเพื่อสงเคราะห์กัน เพื่อไม่วิวาทกัน เพื่อความพร้อมเพรียงกัน เพื่อเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน.
๕. ดูกรอานนท์ ประการอื่นยังมีอีก ภิกษุถึงความเป็นผู้เสมอกันโดยศีล ในศีลทั้งหลาย ที่ไม่ขาด ไม่ทะลุ ไม่ต่าง ไม่พร้อย เป็นไทอัน วิญญูชนสรรเสริญ อันค้นหาและทวิภูฏิมิไม่ต้อง เป็นไปพร้อม เพื่อสมาธิ เห็นปานนั้น กับเพื่อนร่วมประพฤติพรหมจรรย์อยู่ ทั้ง ในที่แจ้ง ทั้งในที่ลับ นี้ก็ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึงกัน เป็น เหตุก่อความรัก ก่อความเคารพ เป็นไปเพื่อสงเคราะห์กัน เพื่อไม่ วิวาทกัน เพื่อความพร้อมเพรียงกัน เพื่อเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน.
๖. ดูกรอานนท์ ประการอื่นๆ ยังมีอีก ภิกษุถึงความเป็นผู้เสมอกัน โดยทวิภูฏิมิ ในทวิภูฏิมิที่เป็นของพระอริยะ อันนำออก ชักนำผู้กระทำ ตามเพื่อความสันทุกข์โดยชอบ เห็นปานนั้น กับเพื่อนร่วมประพฤติ พรหมจรรย์อยู่ทั้งในที่แจ้ง ทั้งในที่ลับ นี้ก็ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความ ระลึกถึงกัน เป็นเหตุก่อความรัก ก่อความเคารพ เป็นไปเพื่อ สงเคราะห์ เพื่อไม่วิวาทกัน เพื่อความพร้อมเพรียงกัน เพื่อเป็น อันหนึ่งอันเดียวกัน.

ดูกรอานนท์ นี้แล ธรรม ๖ อย่าง เป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึงกัน เป็นเหตุก่อความรัก ก่อความเคารพ เป็นไปเพื่อสงเคราะห์กัน เพื่อ ไม่วิวาทกัน เพื่อความพร้อมเพรียงกัน เพื่อเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน.

• **ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึงกัน (สาราณียธรรม) นัยที่ ๒**

-ปาถิมุ. ม. ๑๒/๕๘๑/๕๔๒.

ภิกษุทั้งหลาย! ธรรม ๖ ประการนี้ เป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน เป็นเหตุก่อความรัก ก่อความเคารพ เป็นไปเพื่อความสงเคราะห์กัน เพื่อไม่วิวาทกัน เพื่อความพร้อมเพรียงกัน เพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ธรรม ๖ ประการนั้น เป็นอย่างไร คือ

๑. ภิกษุทั้งหลาย! ภิกษุมีกายกรรมประกอบด้วยเมตตา ปราภฏ ในเพื่อนร่วมประพตติพรหมจรรย์ ทั้งในที่แจ้ง ทั้งในที่ลับ ธรรมแม้นี้เป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน เป็นเหตุก่อความรัก ก่อความเคารพ เป็นไปเพื่อความสงเคราะห์กัน เพื่อไม่วิวาทกัน เพื่อความพร้อมเพรียงกัน เพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน.
๒. ภิกษุทั้งหลาย! อีกประการหนึ่ง ภิกษุมีวจีกรรมประกอบด้วยเมตตา ปราภฏ ในเพื่อนร่วมประพตติพรหมจรรย์ ทั้งในที่แจ้ง ทั้งในที่ลับ ธรรมแม้นี้เป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน เป็นเหตุก่อความรัก ก่อความเคารพ เป็นไปเพื่อความสงเคราะห์กัน เพื่อไม่วิวาทกัน เพื่อความพร้อมเพรียงกัน เพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน.
๓. ภิกษุทั้งหลาย! อีกประการหนึ่ง ภิกษุมีมโนกรรมประกอบด้วยเมตตา ปราภฏ ในเพื่อนร่วมประพตติพรหมจรรย์ ทั้งในที่แจ้ง ทั้งในที่ลับ ธรรมแม้นี้เป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน เป็นเหตุก่อความรัก ก่อความเคารพ เป็นไปเพื่อความสงเคราะห์กัน เพื่อไม่วิวาทกัน เพื่อความพร้อมเพรียงกัน เพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน.
๔. ภิกษุทั้งหลาย! อีกประการหนึ่ง ภิกษุมีลาภใดๆ เกิดโดยธรรม ได้แล้วโดยธรรม ที่สุดแม้เพียงอาหารติดบาตร ก็บริโภคนโดยไม่เกียตกันไว้เพื่อตน ย่อมเป็นผู้บริโภคนเจสียทั่วไปกับเพื่อนร่วมประพตติพรหมจรรย์ผู้มีศีล ธรรมแม้นี้เป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน เป็นเหตุก่อความรัก ก่อความเคารพ เป็นไปเพื่อความสงเคราะห์กัน เพื่อไม่วิวาทกัน เพื่อความพร้อมเพรียงกัน เพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน.

๕. ภิกษุทั้งหลาย! อีกประการหนึ่ง ภิกษุเป็นผู้มีศีลที่ไม่ขาด ไม่ทะลุ ไม่ต่าง ไม่พร้อย เป็นไท อันผู้รู้สรรเสริญ ไม่ถูกทักขณิครอบงำ เป็นไปพร้อมเพื่อสมาธิ และถึงความเป็นผู้มีศีลเสมอกันในศีลเช่นนั้นกับเพื่อนร่วมประพชาติพรหมจรรย์ทั้งหลาย ทั้งในที่แจ้ง ทั้งในที่ลับ ธรรมแม้นี้เป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน เป็นเหตุก่อความรัก ก่อความเคารพ เป็นไปเพื่อความสงเคราะห์กัน เพื่อไม่วิวาทกัน เพื่อความพร้อมเพรียงกัน เพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน.

๖. ภิกษุทั้งหลาย! อีกประการหนึ่ง ภิกษุเป็นผู้มีทิวฐิอันเป็นอริยะ (ทิวฐิ อริยา) อันเป็นเครื่องนำออก (นิชยานิก) นำไปเพื่อความสิ้นทุกข์โดยชอบแก่ผู้กระทำตาม และถึงความเป็นผู้มีทิวฐิเสมอกันในทิวฐิเช่นนั้นกับเพื่อนร่วมประพชาติพรหมจรรย์ ทั้งในที่แจ้ง ทั้งในที่ลับ ธรรมแม้นี้เป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน เป็นเหตุก่อความรัก ก่อความเคารพ เป็นไปเพื่อความสงเคราะห์กัน เพื่อไม่วิวาทกัน เพื่อความพร้อมเพรียงกัน เพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน.

ภิกษุทั้งหลาย! ธรรม ๖ ประการเหล่านี้แล เป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน เป็นเหตุก่อความรัก ก่อความเคารพ เป็นไปเพื่อความสงเคราะห์กัน เพื่อไม่วิวาทกัน เพื่อความพร้อมเพรียงกัน เพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน.

ภิกษุทั้งหลาย! ทิวฐิอันเป็นอริยะ (ทิวฐิ อริยา) อันเป็นเครื่องนำออก นำไปเพื่อความสิ้นทุกข์โดยชอบแก่ผู้กระทำตาม เป็นยอดยึดคุมธรรม ๖ ประการเหล่านี้ ที่เป็นเหตุให้ระลึกถึงกันได้.

ภิกษุทั้งหลาย! เปรียบเหมือนยอดเป็นที่สูงสุดเป็นที่ยึดคุมของ เรือนยอด ฉนใด ทิวฐิอันเป็นอริยะ อันเป็นเครื่องนำออก นำไปเพื่อความสิ้นทุกข์โดยชอบแก่ผู้กระทำตาม ก็ฉนนั้นเหมือนกัน เป็นยอดยึดคุมธรรม ๖ ประการเหล่านี้ ที่เป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน.

ภิกษุทั้งหลาย! ก็ทิวฐิอันเป็นอริยะ อันเป็นเครื่องนำออก นำไปเพื่อความสิ้นทุกข์โดยชอบแก่ผู้กระทำตาม เป็นอย่างไร.

ภิกษุทั้งหลาย! ภิกษุในธรรมวินัยนี้ไปแล้วสู่ป่า สู่โคนไม้ หรือสู่เรือนว่างก็ตาม ย่อมพิจารณาเห็นดังนี้ว่า เราเป็นผู้มีจิตถูกเครื่องครอบงำใดครอบงำแล้ว (ปริยฺยสุจฺจเนน ปริยฺยสุจิตฺตจิตฺโต) ไม่พึงรู้เห็นตามความเป็นจริง เครื่องครอบงำนั้นที่เรายังละไม่ได้ในภายใน มีอยู่หรือไม่หนอ.

ภิกษุทั้งหลาย! ถ้าภิกษุผู้มีจิตอันกามราคะครอบงำ หรือมีจิตอันพยาบาทครอบงำ หรือมีจิตอันถิ่นมิถะครอบงำ หรือมีจิตอันอุทธัจจกุกกฺขจะครอบงำ หรือมีจิตอันวิจิกิจฉาครอบงำ ก็ชื่อว่าเป็นผู้มีจิตถูกเครื่องครอบงำครอบงำแล้ว.

ถ้าภิกษุเป็นผู้ชวนชวายนในการคิดเรื่องโลกนี้ หรือเป็นผู้ชวนชวายนในการคิดเรื่องโลกอื่น ก็ชื่อว่าเป็นผู้มีจิตถูกเครื่องครอบงำครอบงำแล้ว.

ถ้าภิกษุเกิดซัดใจ ทะเลาะ วิวาท ทิ่มแทงกันและกันด้วยหอกคือปากอ้อย ก็ชื่อว่าเป็นผู้มีจิตถูกเครื่องครอบงำครอบงำแล้ว.

ภิกษุนั้น ย่อมรู้ชัดต่ออย่างนี้ว่า เราเป็นผู้มีจิตถูกเครื่องครอบงำใดครอบงำแล้ว ไม่พึงรู้เห็นตามความเป็นจริง เครื่องครอบงำนั้นที่เรายังละไม่ได้ในภายใน มิได้มีเลย จิตของเราตั้งไว้ดีแล้ว เพื่อความตรัสรู้สัจจะทั้งหลาย นี้คือญาณที่ ๑ อันเป็นอริยะ เป็นโลกุตระไม่ทั่วไปกับพวกปุถุชน อันภิกษุนั้นบรรลุแล้ว.

ภิกษุทั้งหลาย! อีกข้อหนึ่ง อริยสาวกย่อมพิจารณาเห็นดังนี้ว่า เราเสพให้ทั่วถึง ทำให้เจริญ ทำให้มากซึ่งทิวฏฐินี้ ย่อมได้ความสงบเฉพาะตน ย่อมได้ความดับเฉพาะตนหรือหนอ อริยสาวกนั้นย่อมรู้ชัดต่ออย่างนี้ว่า เราเสพให้ทั่วถึง ทำให้เจริญ ทำให้มากซึ่งทิวฏฐินี้ ย่อมได้ความสงบเฉพาะตน ย่อมได้ความดับเฉพาะตน นี้คือญาณที่ ๒ อันเป็นอริยะ เป็นโลกุตระไม่ทั่วไปกับพวกปุถุชน อันอริยสาวกนั้นบรรลุแล้ว.

ภิกษุทั้งหลาย! อีกข้อหนึ่ง อริยสาวกย่อมพิจารณาเห็นดังนี้ว่า เราเป็นผู้ประกอบด้วยทิวฏฐิเช่นใด สมณะหรือพราหมณ์อื่นนอกธรรมวินัยนี้ ที่เป็นผู้ประกอบด้วยทิวฏฐิเช่นนั้น มีอยู่หรือไม่หนอ อริยสาวกนั้นย่อมรู้ชัดต่ออย่างนี้ว่า เราเป็นผู้ประกอบด้วยทิวฏฐิเช่นใด สมณะหรือพราหมณ์อื่น

นอกธรรมวินัยนี้ ที่เป็นผู้ประกอบด้วยทิวฐิ เช่นนั้นมิได้มี นี่คือนิยามที่ ๓ อันเป็นอริยะ เป็นโลกุตระ ไม่ทั่วไปกับพวกปุถุชน อันอริยสาวกนั้นบรรลุแล้ว.

ภิกษุทั้งหลาย! อีกข้อหนึ่ง อริยสาวกย่อมพิจารณาเห็นดังนี้ว่า บุคคลผู้ถึงพร้อมด้วยทิวฐิ เป็นผู้ประกอบด้วยธรรมตาเช่นใด ถึงเราก็เป็นผู้ประกอบด้วยธรรมตาเช่นนั้น. ภิกษุทั้งหลาย! ก็บุคคลผู้ถึงพร้อมด้วยทิวฐิ เป็นผู้ประกอบด้วยธรรมตาเป็นอย่างไร. ภิกษุทั้งหลาย! บุคคลผู้ถึงพร้อมด้วยทิวฐิมีธรรมตาดังนี้ คือ ความออกจากอาบัติเช่นใดย่อมปรากฏ อริยสาวกย่อมต้องอาบัติเช่นนั้นบ้างโดยแท้ แต่ถึงอย่างนั้น อริยสาวกนั้นจะริบแสดงเปิดเผย ทำให้ตื่น ซึ่งอาบัตินั้น ในสำนักพระศาสดาหรือเพื่อนร่วมประพชาติพรหมจรรย์ที่เป็นวิญญูชนทั้งหลาย ครั้นแสดงเปิดเผย ทำให้ตื่นแล้ว ก็ถึงความสำรวมต่อไป เปรียบเหมือนเด็กอ่อนที่นอนหงาย ถูกถ่านไฟด้วยมือหรือด้วยเท้าเข้าแล้ว ก็จะชักหนีเร็วพลัน ฉะนั้น อริยสาวกนั้นย่อมรู้ชัดอย่างนี้ว่า บุคคลผู้ถึงพร้อมด้วยทิวฐิ เป็นผู้ประกอบด้วยธรรมตาเช่นใด ถึงเราก็เป็นผู้ประกอบด้วยธรรมตาเช่นนั้น นี่คือนิยามที่ ๔ อันเป็นอริยะ เป็นโลกุตระ ไม่ทั่วไปกับพวกปุถุชน อันอริยสาวกนั้นบรรลุแล้ว.

ภิกษุทั้งหลาย! อีกข้อหนึ่ง อริยสาวกย่อมพิจารณาเห็นดังนี้ว่า บุคคลผู้ถึงพร้อมด้วยทิวฐิ เป็นผู้ประกอบด้วยธรรมตาเช่นใด ถึงเราก็เป็นผู้ประกอบด้วยธรรมตาเช่นนั้น. ภิกษุทั้งหลาย! ก็บุคคลผู้ถึงพร้อมด้วยทิวฐิ เป็นผู้ประกอบด้วยธรรมตาเป็นอย่างไร. ภิกษุทั้งหลาย! บุคคลผู้ถึงพร้อมด้วยทิวฐิมีธรรมตาดังนี้ คือ อริยสาวกย่อมถึงความขวนขวายในกิจใหญ่่น้อยที่ควรทำของเพื่อนร่วมประพชาติพรหมจรรย์โดยแท้ แต่ถึงอย่างนั้น ความปรารถนาอย่างแรงกล้าในอธิศีลสิกขา อธิจิตตสิกขา และอธิปัญญาสิกขา ของอริยสาวกนั้นก็ยังมีอยู่ เปรียบเหมือนแม่โคลูกอ่อน ย่อมเล็ดมหญ้ากินไปด้วย ชำเลียงดูลูกไปด้วย ฉะนั้น อริยสาวกนั้นย่อมรู้ชัดอย่างนี้ว่า บุคคลผู้ถึงพร้อมด้วยทิวฐิ เป็นผู้ประกอบด้วยธรรมตาเช่นใด ถึงเราก็เป็นผู้ประกอบด้วยธรรมตาเช่นนั้น นี่คือนิยามที่ ๕

ญาณที่ ๕ อันเป็นอริยะ เป็นโลกุตระ ไม่ทั่วไปกับพวกปุถุชน อันอริยสาวกนั้นบรรลุแล้ว.

ภิกษุทั้งหลาย! อีกข้อหนึ่ง อริยสาวกย่อมพิจารณาเห็นดังนี้ว่า บุคคลผู้ถึงพร้อมด้วยทิวฐิ เป็นผู้ประกอบด้วยผละเช่นใด ถึงเราก็ก**เป็นผู้ประกอบด้วยผละ**เช่นนั้น. ภิกษุทั้งหลาย! ก็บุคคลผู้ถึงพร้อมด้วยทิวฐิ เป็นผู้ประกอบด้วยผละเป็นอย่างไร. ภิกษุทั้งหลาย! ผละของบุคคลผู้ถึงพร้อมด้วยทิวฐิเป็นดังนี้ คือ อริยสาวกนั้น **เมื่อธรรมวินัยที่ตถาคตประกาศแล้ว อันบัณฑิตแสดงอยู่ ย่อมทำให้เกิดประโยชน์ ย่อมทำให้ในใจ ย่อมกำหนดด้วยจิตทั้งปวง ย่อมเจียสโตลงฟังธรรม** อริยสาวกนั้น ย่อมรู้ชัดอย่างนี้ว่าบุคคลผู้ถึงพร้อมด้วยทิวฐิ เป็นผู้ประกอบด้วยผละเช่นใด ถึงเราก็ก**เป็นผู้ประกอบด้วยผละ**เช่นนั้น **นี่คือญาณที่ ๖** อันเป็นอริยะ เป็นโลกุตระ ไม่ทั่วไปกับพวกปุถุชน อันอริยสาวกนั้นบรรลุแล้ว.

ภิกษุทั้งหลาย! อีกข้อหนึ่ง อริยสาวกย่อมพิจารณาเห็นดังนี้ว่า บุคคลผู้ถึงพร้อมด้วยทิวฐิ เป็นผู้ประกอบด้วยผละเช่นใด ถึงเราก็ก**เป็นผู้ประกอบด้วยผละ**เช่นนั้น. ภิกษุทั้งหลาย! ก็บุคคลผู้ถึงพร้อมด้วยทิวฐิ เป็นผู้ประกอบด้วยผละเป็นอย่างไร. ภิกษุทั้งหลาย! ผละของบุคคลผู้ถึงพร้อมด้วยทิวฐิเป็นดังนี้ คือ อริยสาวกนั้น **เมื่อธรรมวินัยที่ตถาคตประกาศแล้ว อันบัณฑิตแสดงอยู่ ย่อมได้ความรู้ธรรม ย่อมได้ความรู้ธรรม ย่อมได้ปราโมทย์อันประกอบด้วยธรรม** อริยสาวกนั้นย่อมรู้ชัดอย่างนี้ว่า บุคคลผู้ถึงพร้อมด้วยทิวฐิ เป็นผู้ประกอบด้วยผละเช่นใด ถึงเราก็ก**เป็นผู้ประกอบด้วยผละ**เช่นนั้น **นี่คือญาณที่ ๗** อันเป็นอริยะ เป็นโลกุตระ ไม่ทั่วไปกับพวกปุถุชน อันอริยสาวกนั้นบรรลุแล้ว.

ภิกษุทั้งหลาย! ธรรมดาอันอริยสาวกผู้ประกอบด้วยองค์ ๗ ประการอย่างนี้ ตรวจดูดีแล้ว ด้วยการทำให้แจ้งซึ่งโสดาปัตติผล. ภิกษุทั้งหลาย! อริยสาวกผู้ประกอบด้วยองค์ ๗ ประการนี้แล **ย่อมเป็นผู้เปรียบพร้อมด้วยโสดาปัตติผล** ดังนี้แล.

• อปรีหานิยธรรม (การเป็นอยู่ที่ไม่เสื่อม) แบบที่ ๑

-บาลี สุตตก. อ. ๒๓/๒๑-๒๓/๒๑.

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็อปรีหานิยธรรม ๗ ประการเป็นไฉน.

๑. ภิกษุทั้งหลายหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ เพียงใด พึงหวังความเจริญได้แน่นอน ไม่พึงหวังความเสื่อมเลย เพียงนั้น.
๒. ภิกษุทั้งหลายเมื่อประชุมก็พร้อมเพรียงกันประชุม เมื่อเลิกประชุมก็พร้อมเพรียงกันเลิก จักพร้อมเพรียงช่วยกันทำกิจที่สงฆ์พึงทำ ...
๓. ภิกษุทั้งหลายจักไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่ได้บัญญัติ จักไม่เพิกถอนสิ่งที่ยังบัญญัติแล้ว จักประพฤตินั้นในสิกขาบทตามที่บัญญัติไว้แล้ว ...
๔. ภิกษุทั้งหลายยังสักการะ เคารพ นับถือ บูชา ท่านผู้เป็นเถระ เป็น รัตตัญญู บวชมานาน เป็นสังฆบิดร เป็นสังฆปริณายก และจักสำคัญถ้อยคำของท่านเหล่านั้นว่า เป็นถ้อยคำอันตนพึงเชื่อฟัง ...
๕. ภิกษุทั้งหลายไม่ตกอยู่ในอำนาจตัณหาที่เกิดขึ้นแล้ว อันเป็นเหตุให้เกิดในภพต่อไป ...
๖. ภิกษุทั้งหลายจักพอใจอยู่ในเสนาสนะป่าเพียงใด ...
๗. ภิกษุทั้งหลายจักเข้าไปตั้งความระลึกถึงเฉพาะตนได้ว่า ไฉนหนอ เพื่อนพรหมจรรย์ผู้มีศีลเป็นที่รักที่ยังไม่มา ขอจงมา และที่มาแล้ว พึงอยู่เป็นสุข เพียงใด พึงหวังความเจริญได้แน่นอน ไม่พึงหวังความเสื่อมเลย เพียงนั้น.

ดูกรภิกษุทั้งหลาย อปรีหานิยธรรม ๗ ประการนี้ จักตั้งอยู่ในภิกษุทั้งหลาย และภิกษุทั้งหลายจักปรากฏในอปรีหานิยธรรม ๗ ประการนี้ เพียงใด ภิกษุทั้งหลายพึงหวังความเจริญได้แน่นอน ไม่พึงหวังความเสื่อมเลยเพียงนั้น.

• อปรีหานิยธรรม (การเป็นอยู่ที่ไม่เสื่อม) แบบที่ ๒

-บาลี สุตตค. อ. ๒๓/๒๓/๒๒.

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็อปรีหานิยธรรม ๗ ประการเป็นไฉน.

๑. ภิกษุทั้งหลายจักไม่ยินดีการงานจักไม่ชวนขวยความยินดีการงานเพียงใด ภิกษุทั้งหลายก็พึงหวังความเจริญได้แน่นอน ไม่พึงหวังความเสื่อมเลย เพียงนั้น.
๒. ภิกษุทั้งหลายจักไม่ยินดีการคุย ...
๓. ภิกษุทั้งหลายจักไม่ยินดีความหลับ ...
๔. ภิกษุทั้งหลายจักไม่ยินดีการคลุกคลีด้วยหมู่คณะ ...
๕. ภิกษุทั้งหลายจักไม่เป็นผู้มีความปรารถนาลามก จักไม่ตกอยู่ในอำนาจแห่งความปรารถนาลามก ...
๖. ภิกษุทั้งหลายจักไม่คบมิตรชั่ว จักไม่มีสหายชั่ว จักไม่มีเพื่อนชั่ว ...
๗. ภิกษุทั้งหลายจักไม่ถึงความท้อถอยเสียในระหว่างที่บรรลुकุณวิเศษเพียงเล็กน้อย เพียงใด ภิกษุทั้งหลายก็พึงหวังความเจริญได้แน่นอน ไม่พึงหวังความเสื่อมเลย เพียงนั้น.

ดูกรภิกษุทั้งหลาย อปรีหานิยธรรม ๗ ประการนี้ จักตั้งอยู่ในภิกษุทั้งหลาย และภิกษุทั้งหลายจักปรากฏอยู่ในอปรีหานิยธรรม ๗ ประการนี้ เพียงใด ภิกษุทั้งหลายก็พึงหวังความเจริญได้แน่นอน ไม่พึงหวังความเสื่อมเลย เพียงนั้น.

• หลักใหญ่สำหรับอ้างเพื่อสอบสวนเทียบเคียงพระธรรมวินัย

-บาลี มหา. ที. ๑๐/๑๔๖/๑๖.

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราจักแสดง มหาประเทศ ๔ เหล่านี้ พวกเธอจงฟังจงใส่ใจให้ดี เราจักกล่าว.

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้พึงกล่าวอย่างนี้ว่า อาวุโส **ขันธ์** ข้าพเจ้าได้ฟังมา ได้รับมาเฉพาะพระพักตร์พระผู้มีพระภาคว่า นี่เป็นธรรม นี่เป็นวินัย นี่เป็นคำสั่งสอนของพระศาสดา ดังนี้ พวกเธอไม่พึงชื่นชม

ไม่ฟังคัดค้านคำกล่าวของภิกษุหนึ่ง ครั้นแล้ว ฟังเรียนบทและพยัญชนะเหล่านั้น ให้ดี แล้วสอบสวนในพระสูตร เทียบเคียงในพระวินัย ถ้าเมื่อสอบสวนในพระสูตร เทียบเคียงในพระวินัย ลงในพระสูตรไม่ได้ ลงในพระวินัยไม่ได้ ฟังถึงความตกลงในข้อนี้ว่า นี้มิใช่คำสั่งสอนของพระผู้มีพระภาคแน่นอน และภิกษุนี้จำมาผิดแล้ว ดังนั้น พวกเธอพึงทิ้งคำกล่าวนั้นเสีย. ถ้าเมื่อสอบสวนในพระสูตร เทียบเคียงในพระวินัย ลงในพระสูตรได้ เทียบเคียงในพระวินัยได้ ฟังถึงความตกลงในข้อนี้ว่า นี้เป็นคำของพระผู้มีพระภาคแน่นอน และภิกษุนี้จำมาถูกต้องแล้ว. ดูกรภิกษุทั้งหลาย พวกเธอพึงทรงจำมหาประเทศข้อที่หนึ่งไว้.

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ฟังกล่าวอย่างนี้ว่า **สงฆ์พร้อมทั้งพระเถระ พร้อมทั้งปาโมกข์ อยู่ในอาวาสนั้น ข้าพเจ้าได้ฟังมา ได้รับมาเฉพาะหน้าสงฆ์** นั้นว่า นี้เป็นธรรม นี้เป็นวินัย นี้เป็นคำสั่งสอนของพระศาสดา ดังนี้ พวกเธอไม่ฟังชื่นชม ไม่ฟังคัดค้านคำกล่าวของภิกษุหนึ่ง ครั้นแล้ว ฟังเรียนบทและพยัญชนะเหล่านั้นให้ดี แล้วสอบสวนในพระสูตร เทียบเคียง ในพระวินัย ถ้าเมื่อสอบสวนในพระสูตร เทียบเคียงในพระวินัย ลงในพระสูตรไม่ได้ ลงในพระวินัยไม่ได้ ฟังถึงความตกลงในข้อนี้ว่า นี้มิใช่คำสั่งสอนของพระผู้มีพระภาคแน่นอน และภิกษุสงฆ์นั้นจำมาผิดแล้ว ดังนั้น พวกเธอพึงทิ้งคำกล่าวนั้นเสีย ถ้าเมื่อสอบสวนในพระสูตร เทียบเคียงในพระวินัย ลงในพระสูตรได้ เทียบเคียงในพระวินัยได้ ฟังถึงความตกลงในข้อนี้ว่า นี้เป็นคำสั่งสอนของพระผู้มีพระภาคแน่นอน และภิกษุสงฆ์นั้นจำมาถูกต้องแล้ว. ดูกรภิกษุทั้งหลาย พวกเธอพึงทรงจำมหาประเทศข้อที่สองไว้.

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ฟังกล่าวอย่างนี้ว่า **ภิกษุผู้เป็นเถระมากรูป อยู่ในอาวาสนั้น เป็นพหูสูต มีอาคมอันมาถึงแล้ว เป็นผู้ทรงธรรม ทรงวินัย ทรงมัตติกา ข้าพเจ้าได้ฟังมา ได้รับมาเฉพาะหน้าพระเถระเหล่านั้น** ว่า นี้เป็นธรรม นี้เป็นวินัย นี้เป็นคำสั่งสอนของพระศาสดา ดังนี้ พวกเธอไม่ฟังชื่นชม ไม่ฟังคัดค้านคำกล่าวของภิกษุหนึ่ง ครั้นแล้ว ฟังเรียนบทและพยัญชนะเหล่านั้นให้ดี แล้วสอบสวนในพระสูตร เทียบเคียงในพระวินัย ถ้าเมื่อสอบสวนในพระสูตร เทียบเคียงในพระวินัย

ลงในพระสูตรไม่ได้ ลงในพระวินัยไม่ได้ ฟังถึงความตกลงในข้อนี้ว่า นี้มิใช่คำสั่งสอนของพระผู้มีพระภาคแน่นอน และพระเถระเหล่านั้นจำมาผิดแล้ว ดังนั้น พวกเขาฟังทั้งคำกล่าวนั้นเสีย ถ้าเมื่อสอบสวนในพระสูตร เทียบเคียงในพระวินัย ลงในพระสูตรได้ เทียบเคียงในพระวินัยได้ ฟังถึงความตกลงในข้อนี้ว่า นี้เป็นคำของพระผู้มีพระภาคแน่นอน และพระเถระเหล่านั้นจำมาถูกต้องแล้ว. **ดูกรภิกษุทั้งหลาย พวกเขาฟังทรงจำมหาประเทศข้อที่สามนี้ไว้.**

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ฟังกล่าวอย่างนี้ว่า **ภิกษุผู้เป็นเถระอยู่ในอาวาสโน้น เป็นพหูสูต มีอาคมอันมาถึงแล้ว เป็นผู้ทรงธรรมทรงวินัย ทรงมาติกา ข้าพเจ้าได้ฟังมา ได้รับมาเฉพาะหน้าพระเถระนั้น** นี่เป็นธรรม นี่เป็นวินัย นี่เป็นคำสั่งสอนของพระศาสดา ดังนี้ พวกเขาไม่ฟังชื่นชม ไม่ฟังคัดค้านคำกล่าวของภิกษุนั้น ครั้นแล้ว ฟังเรียนบทและพยัญชนะเหล่านั้นให้ดี แล้วสอบสวนในพระสูตร เทียบเคียงในพระวินัย ถ้าเมื่อสอบสวนในพระสูตร เทียบเคียงในพระวินัย ลงในพระสูตรไม่ได้ ลงในพระวินัยไม่ได้ ฟังถึงความตกลงในข้อนี้ว่า นี้มิใช่คำสั่งสอนของพระผู้มีพระภาคแน่นอน และพระเถระนั้นจำมาผิดแล้ว ดังนั้นพวกเขาฟังทั้งคำกล่าวนั้นเสีย ถ้าเมื่อสอบสวนในพระสูตร เทียบเคียงในพระวินัย ลงในพระสูตรได้ เทียบเคียงในพระวินัยได้ ฟังถึงความตกลงในข้อนี้ว่า นี้เป็นคำของพระผู้มีพระภาคแน่นอน และพระเถระนั้นจำมาถูกต้องแล้ว. **ดูกรภิกษุทั้งหลาย พวกเขาฟังทรงจำมหาประเทศข้อที่สี่นี้ไว้.**

ดูกรภิกษุทั้งหลาย พวกเขาฟังทรงจำมหาประเทศทั้ง ๔ เหล่านี้ไว้ ฉะนี้แล.

- **ทรงเตือนให้สามัคคี มีสติ ปัญญาเมื่ออยู่ร่วมกัน**

-บาลี อฎฎก. อ. ๒๓/๑๗๐/๑๐๐.

เพราะการอยู่ร่วมกัน ฟังรู้ได้ว่า ผู้นี้มีความปรารถนาลามก มักโกรธ มักปลงหัวดีดื้อ ดีเสมอ ริษยา ตระหนี่ ใจอวด บางคนในท่ามกลางประชุมชน พุดไพเราะดังพระสมณะ พุดปิดบังความชั่วที่ตัวทำ มีความเห็นลามก ไม่เอื้อเพื่อ พุดเลอะเลือน พุดเท็จ เธอทั้งหลายทราบบุคคลนั้นว่าเป็น

อย่างไรแล้ว จงพร้อมใจกันทั้งหมด ชับบุคคลนั้นเสีย จงกำจัดบุคคลที่เป็นดัง
หยากเหี่ยว จงถอนบุคคลที่เสียในอกเสีย แต่นั่น จงนำคนกลับ ผู้มิใช่
สมณะ แต่ยังมีว่าเป็นสมณะอกเสีย เธอทั้งหลาย เมื่อต้องอยู่ร่วมกับ
คนดีและคนไม่ดี ครั้นกำจัดคนที่มีความปรารถนาลามก มีอาชวาระและ
โคจรลามกออกแล้ว จงเป็นผู้มีสติ แต่นั่น เธอทั้งหลายเป็นผู้พร้อมเพรียง
กัน เป็นผู้ที่มีปัญญารักษาดน จักกระทำที่สุดทุกข์ได้.

• หลักการเลือกสถานที่และบุคคลที่ควรเสพไม่ควรเสพ

-ปาที สู. ม. ๑๒/๒๑๒-๒๑๕/๒๓๕-๒๓๘.

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้ ย่อมเข้าไปอาศัยป่าชฎ
แห่งใดแห่งหนึ่งอยู่ เมื่อเธอเข้าไปอาศัยป่าชฎนั้นอยู่ สติที่ยังไม่ปรากฏ
ก็ไม่ปรากฏ จิตที่ยังไม่ตั้งมั่นก็ไม่ตั้งมั่น อาสวะที่ยังไม่สิ้นไปก็ไม่ถึงความ
สิ้นไป และภิกษุนั้นไม่ได้บรรลुธรรมอันปลอดโปร่งจากโยคะอย่างสูงที่ยัง
ไม่บรรลुด้วย ส่วนปัจจัยเครื่องอุดหนุนชีวิต คือ จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ
และคิลานปัจจัยเภสัชบริขารเหล่าใด ที่บรรพชิตจำต้องนำมาบริโภค
ปัจจัยเหล่านั้น ย่อมเกิดขึ้นได้โดยยาก. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุนั้นพึง
พิจารณาเห็นดังนี้ว่า เราเข้ามาอาศัยป่าชฎนี้อยู่ เมื่อเราเข้ามาอาศัยป่าชฎ
นี้อยู่ สติที่ยังไม่ปรากฏก็ไม่ปรากฏ จิตที่ยังไม่ตั้งมั่นก็ไม่ตั้งมั่น อาสวะ
ที่ยังไม่สิ้นไปก็ไม่ถึงความสิ้นไป และเราไม่ได้บรรลุธรรมอันปลอดโปร่ง
จากโยคะอย่างสูงที่ยังไม่บรรลुด้วย ส่วนปัจจัยเครื่องอุดหนุนชีวิต คือ
จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และคิลานปัจจัยเภสัชบริขารเหล่าใด ที่บรรพชิต
จำต้องนำมาบริโภค ปัจจัยเหล่านั้นย่อมเกิดขึ้นได้โดยยาก. ดูกรภิกษุ
ทั้งหลาย ภิกษุนั้นควรหลีกเลี่ยงไปเสียจากป่าชฎนั้น ในเวลากลางคืนหรือใน
เวลากลางวันก็ตาม ไม่ควรอยู่.

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้ เข้าไปอาศัยป่าชฎแห่งใด
แห่งหนึ่งอยู่ เมื่อเธอเข้าไปอาศัยป่าชฎนั้นอยู่ สติที่ยังไม่ปรากฏก็ไม่ปรากฏ
จิตที่ยังไม่ตั้งมั่นก็ไม่ตั้งมั่น อาสวะที่ยังไม่สิ้นไปก็ไม่ถึงความสิ้นไป และ
ภิกษุนั้นไม่ได้บรรลุธรรมอันปลอดโปร่งจากโยคะ อย่างสูงที่ยังไม่บรรลุด้วย

ส่วนปัจจัยเครื่องอุดหนุนชีวิต คือ จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และคิลานปัจจัย
เภสัชบริวารเหล่าใด ที่บรรพชิตจำเป็นต้องนำมาบริโภค ปัจจัยเหล่านั้น
ย่อมเกิดขึ้นโดยไม่ยาก. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุหนึ่งพึงพิจารณาเห็นดังนี้
ว่า เราเข้ามาอาศัยป่าชฎนี้อยู่ เมื่อเราเข้ามาอาศัยป่าชฎนี้อยู่ สติที่ยังไม่
ปรากฏก็ไม่ปรากฏจิตที่ยังไม่ตั้งมั่นก็ไม่ตั้งมั่น อาสวะที่ยังไม่สิ้นไปก็ไม่ถึง
ความสิ้นไป และเราไม่ได้บรรลุธรรมอันปลอดโปร่งจากโยคะอย่างสูงที่ยัง
ไม่บรรลุด้วย ส่วนปัจจัยเครื่องอุดหนุนชีวิต คือ จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ
และคิลานปัจจัยเภสัชบริวารเหล่าใด ที่บรรพชิตจำต้องนำมาบริโภค ปัจจัย
เหล่านั้น ย่อมเกิดขึ้นได้โดยไม่ยาก แต่ที่เราไม่ได้ออกจากเรือนบวชเป็น
บรรพชิต เพราะเหตุแห่งจีวร เพราะเหตุแห่งบิณฑบาต เพราะเหตุแห่ง
เสนาสนะ เพราะเหตุแห่งคิลานปัจจัยเภสัชบริวาร ก็ครั้งเป็นเช่นนั้น เมื่อ
เราเข้ามาอาศัยป่าชฎนี้อยู่ สติที่ยังไม่ปรากฏ ก็ไม่ปรากฏ จิตที่ยังไม่ตั้งมั่น
ก็ไม่ตั้งมั่น อาสวะที่ยังไม่สิ้นไปก็ไม่ถึงความสิ้นไป และเราไม่ได้บรรลุธรรม
อันปลอดโปร่งจากโยคะอย่างสูงที่ยังไม่บรรลุด้วย. ดูกรภิกษุทั้งหลาย
ภิกษุหนึ่งแม้รู้แล้วควรหลีกเลี่ยงจากป่าชฎนั้น ไม่ควรอยู่.

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้ เข้าไปอาศัยป่าชฎแห่งใด
แห่งหนึ่งอยู่ เมื่อเธอเข้าไปอาศัยป่าชฎนั้นอยู่ สติที่ยังไม่ปรากฏก็ปรากฏ
จิตที่ยังไม่ตั้งมั่นก็ตั้งมั่น อาสวะที่ยังไม่สิ้นไปก็ถึงความสิ้นไป และภิกษุหนึ่ง
ย่อมได้บรรลุธรรมอันปลอดโปร่งจากโยคะอย่างสูงที่ยังไม่บรรลุด้วย ส่วน
ปัจจัยเครื่องอุดหนุนชีวิต คือ จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และคิลานปัจจัย
เภสัชบริวารเหล่าใด ที่บรรพชิตจำต้องนำมาบริโภค ปัจจัยเหล่านั้น ย่อม
เกิดขึ้นได้โดยยาก. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุหนึ่งพึงพิจารณาเห็นดังนี้ว่า
เราเข้ามาอาศัยป่าชฎนี้อยู่ เมื่อเราเข้ามาอาศัยป่าชฎนี้อยู่ สติที่ยังไม่
ปรากฏก็ปรากฏ จิตที่ยังไม่ตั้งมั่นก็ตั้งมั่น อาสวะที่ยังไม่สิ้นไปก็ถึงความ
สิ้นไป และเราย่อมได้บรรลุธรรมอันปลอดโปร่งจากโยคะอย่างสูงที่ยังไม่
บรรลุด้วย ส่วนปัจจัยเครื่องอุดหนุนชีวิต คือ จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ
และคิลานปัจจัยเภสัชบริวารเหล่าใด ที่บรรพชิตจำต้องนำมาบริโภค ปัจจัย
เหล่านั้น ย่อมเกิดขึ้นได้โดยยาก แต่ที่เราไม่ได้ออกจากเรือนบวชเป็น

บรรพชิต เพราะเหตุแห่งจีวร เพราะเหตุแห่งบิณฑบาต เพราะเหตุแห่งเสนาสนะ เพราะเหตุแห่งคิลานปัจจัยเภสัชบริขาร ก็ครั้งเป็นเช่นนั้น เมื่อเราเข้ามาอาศัยป่าชฎนี้อยู่ สติที่ยังไม่ปรากฏก็ปรากฏ จิตที่ยังไม่ตั้งมั่นก็ตั้งมั่น อาสวะที่ยังไม่สิ้นไปก็ถึงความสิ้นไป และเราย่อมได้บรรลุธรรมอันปลอดภัยไปรงจากโยคะอย่างสูงที่ยังไม่บรรลุด้วย. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุเหล่านั้นแม้รู้แล้ว ก็ควรอยู่ในป่าชฎนั้น ไม่ควรหลีกไปเสีย.

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้ เข้าไปอาศัยป่าชฎแห่งใดแห่งหนึ่งอยู่ เมื่อเธอเข้าไปอาศัยป่าชฎนั้นอยู่ สติที่ยังไม่ปรากฏก็ปรากฏ จิตที่ยังไม่ตั้งมั่นก็ตั้งมั่น อาสวะที่ยังไม่สิ้นไปก็ถึงความสิ้นไป และภิกษุนั้นได้บรรลุธรรมอันปลอดภัยไปรงจากโยคะอย่างสูงที่ยังไม่บรรลุด้วย ส่วนปัจจัยเครื่องอุดหนุนชีวิต คือ จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และคิลานปัจจัยเภสัชบริขาร เหล่าใดที่บรรพชิตจำต้องนำมาบริโภค ปัจจัยเหล่านั้น ย่อมเกิดขึ้นได้โดยไม่ยาก. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุเหล่านั้นพึงพิจารณาเห็นดั่งนี้ว่า เราเข้ามาอาศัยป่าชฎนี้อยู่ เมื่อเราเข้ามาอาศัยป่าชฎนี้อยู่ สติที่ยังไม่ปรากฏก็ปรากฏ จิตที่ยังไม่ตั้งมั่นก็ตั้งมั่น อาสวะที่ยังไม่สิ้นไปก็ถึงความสิ้นไป และเราย่อมได้บรรลุความปลอดภัยไปรงจากโยคะอย่างสูงที่ยังไม่บรรลุด้วย ส่วนปัจจัยเครื่องอุดหนุนชีวิต คือ จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และคิลานปัจจัยเภสัชบริขารเหล่าใด ที่บรรพชิตจำต้องนำมาบริโภคปัจจัยเหล่านั้น ย่อมเกิดขึ้นได้โดยไม่ยาก. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุเหล่านั้นควรอยู่ในป่าชฎนั้น จนตลอดชีวิต ไม่ควรหลีกไปเสีย.

• เพียรแต่พอดี

-บาลี ญก. อ. ๒๒/๔๑๙/๓๒๖.

ดูกรโสณะ ฉะนั้นเหมือนกันแล ความเพียรที่ปรารภมากเกินไป ย่อมเป็นไปเพื่อความฟุ้งซ่าน ความเพียรที่หย่อนเกินไป ย่อมเป็นไปเพื่อความเกียจคร้าน.

ดูกรโสณะ เพราะเหตุนั้นแหละ เธอจงตั้งความเพียรให้สม่ำเสมอ จงตั้งอินทรีย์ให้สม่ำเสมอ และจงถืออนิमितในความสม่ำเสมอ.

• แต่ก็ไม่ให้เนิ่นช้า

-บาลี อฎฺฐก. อ. ๒๓/๒๓๓-๒๓๔/๑๒๐.

ดีแล้ว ๆ อนุรุธระถุกะ ที่เธอตรีกมหาปริสวิตก ว่า

๑. ธรรมะนี้ เป็นธรรมของบุคคลผู้มีความปรารถนาน้อย มิใช่ของบุคคลผู้มีความปรารถนามาก.
 ๒. ธรรมะนี้ ของบุคคลผู้สันโดษ มิใช่ของบุคคลผู้ไม่สันโดษ.
 ๓. ธรรมะนี้ ของบุคคลผู้สัจด์ มิใช่ของบุคคลผู้ยินดีในการคลุกคลีด้วยหมู่คณะ.
 ๔. ธรรมะนี้ ของบุคคลผู้ปรารถนาความเพียร มิใช่ของบุคคลผู้เกียจคร้าน.
 ๕. ธรรมะนี้ ของบุคคลผู้มีสติตั้งมั่น มิใช่ของบุคคลผู้มีสติหลงลืม.
 ๖. ธรรมะนี้ ของบุคคลผู้มีจิตมั่นคง มิใช่ของบุคคลผู้มีจิตไม่มั่นคง.
 ๗. ธรรมะนี้ ของบุคคลผู้มีปัญญา มิใช่ของบุคคลผู้มีปัญญาทราวม.
- อนุรุธะ ถ้าอย่างนั้น เธอจงตรีกมหาปริสวิตกข้อที่ ๘ นี้ว่า
๘. ธรรมนี้ เป็นธรรมของบุคคลผู้ชอบใจในธรรมที่ไม่ทำให้เนิ่นช้า ผู้ยินดีในธรรมที่ไม่ทำให้เนิ่นช้า มิใช่ของบุคคลผู้ชอบใจในธรรมที่ทำให้เนิ่นช้า ผู้ยินดีในธรรมที่ทำให้เนิ่นช้า.

• ภิขุเพียรตลอดเวลาอย่างไร

-บาลี จตฺก. อ. ๒๑/๑๗/๑๑.

ภิขุทั้งหลาย ถ้าแม้กามวิตก พยาบาทวิตก หรือวิหิงสาวิตก เกิดขึ้น แก่ภิขุผู้เดินอยู่ (ผู้ยืนอยู่ ผู้นั่งอยู่ นอนตื่นอยู่) และภิขุไม่ยินดี ละบรรเทา กระทำให้พินาศซึ่งวิตกนั้น ให้ถึงความไม่มี

ภิขุแม้เดินอยู่ (ยืนอยู่ นั่งอยู่ นอนตื่นอยู่) เป็นอย่างนี้ เราเรียกว่า ผู้มีความเพียร มีโอดตปปะ มีความเพียรอันปรารถแล้วเป็นนิจันันดร มีใจเด็ดเดี่ยว.

• อานิสงส์สำหรับผู้ทำศีลให้สมบูรณ์

-บาลี ม. ๑๒/๕๘-๖๓/๗๓-๙๐.

คุณภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงเป็นมีศีลอันสมบูรณ์ มีปาติโมกข์อันสมบูรณ์ อยู่เถิด จงเป็นผู้มีส่วนร่วมด้วยความสมบูรณ์ในปาติโมกข์ ถึงพร้อมด้วยอาจารย์และโคจรอยู่เถิด จงเป็นผู้มีปกติเห็นภัยในโทษทั้งหลาย มีประมาณน้อย สมาทานศึกษาในสิกขาบททั้งหลายเถิด.

คุณภิกษุทั้งหลาย ถ้าภิกษุจะพึงหวังว่า ขอเราพึงเป็นที่รัก เป็นที่ชบชใจ เป็นที่เคารพ และเป็นผู้ควรยกย่องของเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลายเถิด ดังนี้ ภิกษุนั้น พึงกระทำให้บริบูรณ์ในศีล หมั่นประกอบกรรมเครื่องระงับจิตของตน ไม่ทำฉานให้เหินห่าง ประกอบด้วยวิปัสสนา พอกพูนบุญญาคาร.

คุณภิกษุทั้งหลาย ถ้าภิกษุจะพึงหวังว่า ขอเราพึงได้จีวร บิณฑบาต เสนาสนะและคิลานปัจจัยเภสัชบริวารเถิด ดังนี้ ...

คุณภิกษุทั้งหลาย ถ้าภิกษุจะพึงหวังว่า เราบริโภคจีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และคิลานปัจจัยเภสัชบริวารของเทวดาหรือมนุษย์เหล่าใด สักการะเหล่านั้น ของเทวดาและมนุษย์เหล่านั้นพึงมีผลใหญ่ มีอานิสงส์ใหญ่เถิด ดังนี้ ...

คุณภิกษุทั้งหลาย ถ้าภิกษุจะพึงหวังว่า ญาติและสาโลहितของเราเหล่าใด ล่วงลับทำกาละไปแล้ว มีจิตเลื่อมใส ระลึกถึงอยู่ ความระลึกถึงด้วยจิตอันเลื่อมใส ของญาติและสาโลहितเหล่านั้น พึงมีผลใหญ่ มีอานิสงส์ใหญ่เถิด ดังนี้ ...

คุณภิกษุทั้งหลาย ถ้าภิกษุจะพึงหวังว่า เราพึงเป็นผู้ข่มความไม่ยินดี และความยินดีได้ อนึ่ง ความไม่ยินดีอย่าพึงครอบงำเราได้เลย เราพึงครอบงำอย่ายี่ ความไม่ยินดีอันเกิดขึ้นแล้วได้อยู่เถิด ดังนี้ ...

คุณภิกษุทั้งหลาย ถ้าภิกษุพึงหวังว่า เราพึงเป็นผู้ข่มความกลัวและความขลาดได้ อนึ่ง ความกลัวและความขลาด อย่าพึงครอบงำเราได้เลย เราพึงครอบงำ อย่ายี่ ความกลัวและความขลาดที่เกิดขึ้นแล้วได้อยู่เถิด ดังนี้ ...

คุณภิกษุทั้งหลาย ถ้าภิกษุจะพึงหวังว่า เราพึงเป็นผู้ได้มานทั้งสิ้น อันเกิดขึ้นเพราะจิตยัง เป็นกรรมเครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม ตามความปรารถนาพึงได้ไม่ยาก ไม่ลำบากเถิด ดังนี้ ...

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าภิกษุจะพึงหวังว่า เราพึงถูกต้องด้วยกายซึ่งวิโมกข์อันก้าวล่วงรูปาวจรฉานแล้ว เป็นธรรมไม่มีรูป สงบระงับอยู่เกิด ...

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าภิกษุจะพึงหวังว่า เราพึงเป็นโสดาบันเพราะความสิ้นไปแห่งสังโยชน์สาม พึงเป็นผู้มีอันไม่ตกต่ำเป็นธรรมดา เป็นผู้เที่ยงมีอันตรัสรู้เป็นเบื้องหน้าเกิด ดังนี้ ...

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าภิกษุจะพึงหวังว่า เราพึงเป็นพระสกทาคามี เพราะความสิ้นไปแห่งสังโยชน์สาม (และ) เพราะราคะ โทสะ โมหะ เป็นสภาพเบาบาง พึงมาสู่โลกนี้เพียงครั้งเดียว แล้วพึงทำที่สุดทุกข์ได้เกิด ดังนี้ ...

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าภิกษุจะพึงหวังว่า เราพึงเป็นอุปปาติกสัตว์ เพราะความสิ้นไปแห่งโอรัมภาคียสังโยชน์ห้า พึงปรินิพพานในพรหมโลกนั้นมีอันไม่กลับมาจากโลกนั้นเป็นธรรมดาเกิด ดังนี้ ...

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าภิกษุจะพึงหวังว่า เราพึงบรรลุอิทธิวิธีหลายประการ ... ดังนี้ ...

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าภิกษุจะพึงหวังว่า เราพึงกำหนดรู้ใจของสัตว์อื่นของบุคคลอื่นด้วยใจ ... ดังนี้ ...

ภิกษุทั้งหลาย ! ถ้าภิกษุหากจำนงว่า “เราใคร่ครวญแล้ว พึงรู้จักของสัตว์เหล่าอื่น ของบุคคลเหล่าอื่น ด้วยจิตของตน...” ดังนี้ก็ดี ...

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าภิกษุจะพึงหวังว่า เราพึงระลึกชาติก่อนได้เป็นอันมาก ... ดังนี้ ...

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าภิกษุจะพึงหวังว่า เราพึงเห็นหมู่สัตว์ที่กำลังจุติกำลังอุปบัติแล้ว ประณีต มีผิวพรรณดี มีผิวพรรณทราม ได้ดี ตกยาก ด้วยทิพยจักขุอันบริสุทธิ์ ล่วงจักขุของมนุษย์ ... ดังนี้ ...

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าภิกษุจะพึงหวังว่า เราพึงทำให้แจ้งซึ่งเจโตวิมุตติ ปัญญาวิมุตติอันหาอาสวะมิได้ เพราะอาสวะทั้งหลายสิ้นไป ด้วยปัญญาอันยิ่งเอง ในปัจจุบันเข้าถึงอยู่เกิด ดังนี้ ภิกษุนั้นพึงเป็นผู้กระทำให้บริบูรณ์ในศีล หมั่นประกอบธรรมเครื่องระงับจิตของตนไม่ทำผานให้เห็นห่างประกอบด้วยวิปัสสนา พอกพูนสุญญาคาร.

คำใด ที่เรากล่าวแล้วว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงเป็นผู้มีศีลอันถึงพร้อม มีปาติโมกข์อันถึงพร้อมแล้วอยู่เถิด เธอทั้งหลายจงเป็นผู้สำรวมด้วยความสำรวมในปาติโมกข์ ถึงพร้อมด้วยมรรยาทและโคจรอยู่เถิด เธอทั้งหลายจงเป็นผู้มีปกติเห็นภัยในโทษเพียงเล็กน้อย สมทานศึกษาในสิกขาบททั้งหลายเถิด ดังนี้. คำนั้น อันเราอาศัยอำนาจประโยชน์นี้ จึงได้กล่าวแล้ว ฉะนี้แล.

• ตายนะคาถา

-บาลี สคาถ. ส. ๑๕/๖๘/๒๔๐.

ท่านจงพยายามตัดกระแสตัณหา จงบรรเทากรรมเสียเถิด พราหมณ์ มุนีไม่ละ काम ย่อมไม่เข้าถึงความที่จิตแน่วแน่ได้ ถ้าบุคคลจะพึงทำความเพียร พึงทำความเพียรนั้นจริง ๆ พึงบากบั่นทำความเพียรนั้นให้มั่น เพราะว่าการบรรพชาที่ปฏิบัติย่อหย่อน ยิ่งเรียรายโทษดุจธูลี.

ความชั่ว ไม่ทำเสียเลยประเสริฐกว่า ความชั่วย่อมเผาผลาญในภายหลัง กรรมใดทำแล้วไม่เดือดร้อนในภายหลัง กรรมนั้นเป็นความดี ทำแล้วประเสริฐกว่า หน้ำคาค่าอันบุคคลจับไม่ดี ย่อมบาดมีอนั้นเอง ฉันใดความเป็นสมณะ อันบุคคลปฏิบัติไม่ดี ย่อมจุดเข้าไปเพื่อเกิดในนรก ฉันนั้น.

กรรมอันย่อหย่อนอย่างใดอย่างหนึ่ง วัตรอันใดที่เศร้าหมอง และพรหมจรรย์ที่น่ารังเกียจ ทั้งสามอย่างนั้น ไม่มีผลมาก.

ธรรมทายาท

-บาลี ม. ม. ๑๒/๒๑/๒๑

“ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอทั้งหลายจงพากันเป็นธรรมทายาท (คือรับมรดกธรรม) ของเราเถิด, อย่าได้เป็นอามิสทายาท (คือรับมรดก สิ่งของ) เลย.ความเป็นห่วงของเรา ในเธอทั้งหลายมีอยู่ว่า ทำอย่างไรเสีย สวาททั้งหลายของเรา พึงเป็นธรรมทายาทเถิดอย่าได้เป็นอามิสทายาทเลย”.

ภาคผนวก

วิธีถือนิสสัย, วิธีเสียดละของ, ปลงอาบัติ,

กรรมวาจาสมมติเจ้าหน้าที่ทำการสงฆ์,

วิธีมอบฉันทะบริสุทธิ์, ภิกขุปาติโมกข์,

ปวารณา, กฐิน ฯลฯ

ส่วนปิดท้ายภาคผนวก

หมายเหตุ

- วิธีพิณฑุ, วิธีอธิษฐานบิหาร, คำขอขมาโทษ ฯลฯ ที่ยังไม่พบในพุทธวจน ได้ถูกรวบรวมไว้ในส่วนปิดท้ายภาคผนวก

วิธีถือนิสัย

วิธีถือนิสัยอุปัชฌาย์

สังฆวิหาริกนั้น พึงห่มผ้าอุตตราสงค์เฉวียงบ่า ไหว้เท้านั่งกระโหยง ประคองอัญชลี แล้วกล่าวคำอย่างนี้ ๓ หน้าว่า

“อุปัชฌายโ เม ภันเต โหหิ.”

“ท่านเจ้าข้า ขอท่านจงเป็นอุปัชฌายะของข้าพเจ้า “

อุปัชฌาย์รับว่า **“สาธุ ตีละ, ละหุ เบาใจละ, โอปายิกัง ชอบแก่อุบายละ, ประฏิรูปัง สมควรละ, ปาสาทิเกนะ สัมปาเทหิ** จงยังความปฏิบัติให้ถึงพร้อมด้วยอาการอันน่าเลื่อมใสเถิด” ดังนี้ก็ได้ รับผิดชอบต่อร่างกาย รับผิดชอบต่อวาจา รับผิดชอบต่อทั้งกายและวาจาก็ได้ เป็นอันว่าอันเตวาสิกถืออาจารย์แล้ว, ไม่รับผิดชอบต่อร่างกาย ไม่รับผิดชอบต่อวาจา ไม่รับผิดชอบต่อทั้งกายและวาจา ไม่เป็นอันว่าอันเตวาสิกถืออาจารย์แล้ว.

(ถ้าท่านรับสังฆวิหาริก พึงกล่าวรับว่า **“สาธุ ภันเต.”**)

วิธีถือนิสัยอาจารย์

อันเตวาสิกนั้น พึงห่มผ้าอุตตราสงค์เฉวียงบ่า ไหว้เท้านั่งกระโหยง ประคองอัญชลี แล้วกล่าวอย่างนี้ ๓ หน้าว่า

“อาจะริโย เม ภันเต โหหิ, อายัสัมมะโต นิสสาเย วัจฉามิ.”

“ท่านเจ้าข้า ขอท่านจงเป็นอาจารย์ของข้าพเจ้าข้าพเจ้าจักอาศัยท่านอยู่”

(ลำดับต่อจากนี้ เหมือนกับวิธีถือนิสัยพระอุปัชฌาย์ทุกอย่าง)

คำเสียดสละของเป็นนิสัคคีย์

จิวรรค สิกขาบทที่ ๑ (เกี่ยวกับการเก็บจิวรเกินจำเป็นไว้เกิน ๑๐ วัน)

พึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตตราสงค์เฉวียงบ่า นั่งกระโหยง ประนมมือกล่าวอย่างนี้ว่า

**“อิทัง เม ภันเต (อาวุโส) จีวะรัง ทะสาหาคิกันตัง นิสัคคิยัง
อิมานัง आयัสมะโต นิสัสซชามิ.”**

“ท่านเจ้าข้า จีวรผืนนี้ของข้าพเจ้าล่อง ๑๐ วัน เป็นของจำจะเสียดล
ข้าพเจ้าสละจีวรผืนนี้แก่ท่าน.”

ถ้าสละตั้งแต่ ๒ ผืนขึ้นไป ฟังว่ารวมกัน ดังนี้

**“อิมานิ เม ภันเต (อาวุโส) จีวะรานิ ทะสาหาคิกันตานิ
นิสัคคิยานิ อิมานานัง आयัสมะโต นิสัสซชามิ.”**

“ท่านเจ้าข้า จีวรเหล่านี้ของข้าพเจ้าล่อง ๑๐ วัน เป็นของจำจะเสียดล
ข้าพเจ้าสละจีวรเหล่านี้แก่ท่าน.”

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้รับเสียดลนั้นพึงรับอาบัติ ฟังคิน
จีวรที่เสียดลให้ด้วยคำว่า

คำคินจีวร

จีวรผืนเดียว ฟังว่า **“อิมัง จีวะรัง आयัสมะโต ทम्मิ.”**

จีวรหลายผืน ฟังว่า **“อิมานิ จีวะรานิ आयัสมะโต ทम्मิ.”**

จีวรวรรค สิกขาบทที่ ๒ (เกี่ยวกับอยู่ปราศจากไตรจีวร แม้ราตรีหนึ่ง)
พึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตตราสงค์เฉวียงบ่า นั่งกระโหียง
ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

**“อิทัง เม ภันเต (อาวุโส) จีวะรัง รัตติวิปปะวุดถัง อัญญัตถะ
ภิกขุสัมมะติยา นิสัคคิยัง อิมานัง आयัสมะโต นิสัสซชามิ.”**

“ท่านเจ้าข้า จีวรผืนนี้ของข้าพเจ้า อยู่ปราศจากแล้วล่องราตรีเป็นของ
จำจะเสียดล เว้นแต่ภิกษุได้รับสมมติ ข้าพเจ้าสละจีวรผืนนี้แก่ท่าน.”

ถ้าสละ ๒ ผืน ฟังว่า **“ทะวิจีวะรัง”**

ถ้าสละ ๓ ผืน ฟังว่า **“ติจีวะรัง”**

ครั้นสละแล้ว พึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้รับเสียดลนั้นพึงรับอาบัติ ฟังคิน
จีวรที่เสียดลให้อย่างสิกขาบทที่ ๑

จิวรรค สิกขาบทที่ ๓ (เกี่ยวกับเก็บอากาลจิวร ไว้เกินกำหนด)

“อิหัง เม ภันเต (อาวุโส) จิวะรัง อะกาละจิวะรัง มาสาติกกันตัง
นิสสัคคิยัง อิมายัง आयัสมะโต นิสสัชชามิ.”

“อากาลจิวรผืนนี้ของข้าพเจ้าล่วงเดือนหนึ่ง จำจะสละ ข้าพเจ้าสละจิวร
ผืนนี้แก่ท่าน.”

จิวรรค สิกขาบทที่ ๖ (เกี่ยวกับขอจิวรต่อคฤหัสถ์ ที่ไม่ใช่ญาติ)

“อิหัง เม ภันเต (อาวุโส) จิวะรัง อัญญาตะกัง คะหะปะติกัง อัญญัตระ
สะมะยา วิญญาปิตัง นิสสัคคิยัง อิมายัง आयัสมะโต นิสสัชชามิ.”

“จิวรผืนนี้ของข้าพเจ้า ขอต่อเจ้าเรือนผู้มีไม่ใช่ญาติ นอกจากสมัยเป็น
ของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจิวรผืนนี้แก่ท่าน.”

จิวรรค สิกขาบทที่ ๗ (เกี่ยวกับจิวรฉิบหายไปแล้วรับจิวรเกินกำหนด)

“อิหัง เม ภันเต (อาวุโส) จิวะรัง อัญญาตะกัง คะหะปะติกัง ตะหุตตะริง
วิญญาปิตัง นิสสัคคิยัง อิมายัง आयัสมะโต นิสสัชชามิ.”

“ท่านเจ้าข้า จิวรผืนนี้ของข้าพเจ้า ขอแล้วเกินกำหนดต่อเจ้าเรือนผู้มีใช่
ญาติ เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจิวรผืนนี้แก่ท่าน.”

จิวรรค สิกขาบทที่ ๘ (เกี่ยวกับพูดให้เขาซื้อจิวรที่ดีกว่าเขากำหนด)

“อิหัง เม ภันเต (อาวุโส) จิวะรัง ปุพเพ อัมปะวาริโต อัญญาตะกัง
คะหะปะติกัง อุปะสังกะมิตฺวา จิวะเร วิกัปปัง อาปินนัง นิสสัคคิยัง
อิมายัง आयัสมะโต นิสสัชชามิ.”

“ท่านเจ้าข้า จิวรผืนนี้ของข้าพเจ้า เขาไม่ได้พิจารณาไว้ก่อน ข้าพเจ้า
เข้าไปหาเจ้าเรือนผู้มีไม่ใช่ญาติ ถึงการกำหนดในจิวร เป็นของจำจะสละ
ข้าพเจ้าสละจิวรผืนนี้แก่ท่าน.”

จิวรรค สิกขาบทที่ ๑๐ (เกี่ยวกับทวงจิวรจากผู้รับฝากผู้อื่นเกิน
๓ กำหนด)

“อิหัง เม ภันเต (อาวุโส) จิวะรัง อะติเรกะติกขัตตุง โจทะนายะ

อะติเรกะฉักขัตตุง ฐาเนนะ อะภินิปภาติตัง นิสัสัคคิยัง อิมาทัง
อายุสัสมะโต นิสัสัชชามิ.”

“ท่านเจ้าข้า จีวรผืนนี้ของข้าพเจ้า ให้สำเร็จด้วยทองเกิน ๓ ครั้ง
ด้วยเงินเกิน ๖ ครั้ง เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจีวรผืนนี้แก่ท่าน.”

โกสิยวรรค สิกขาบทที่ ๘ (เกี่ยวกับรับเงินหรือทอง)

“อะหัง ภันเต (อาวุโส) รูปียัง ปะฏิคคะเหสีง, อิหัง เม นิสัสัคคิยัง
อิมาทัง สังฆัสสะ นิสัสัชชามิ.”

“ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้ารับรูปียะไว้แล้ว ของนี้ของข้าพเจ้า เป็นของจำจะ
สละ ข้าพเจ้าสละรูปียะนี้แก่สงฆ์.”

โกสิยวรรค สิกขาบทที่ ๙ (เกี่ยวกับทำการซื้อขายด้วยรูปียะ)

“อะหัง ภันเต (อาวุโส) นานัปปะการะกัง รูปียะสังโฆหารัง
สมาปัสซิง, อิหัง เม นิสัสัคคิยัง, อิมาทัง สังฆัสสะ นิสัสัชชามิ.”

“ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้าถึงการซื้อขาย ด้วยรูปียะมีประการต่าง ๆ ของสิ่งนี้
ของข้าพเจ้าเป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละของสิ่งนี้แก่สงฆ์.”

โกสิยวรรค สิกขาบทที่ ๑๐ (เกี่ยวกับทำการซื้อขาย โดยใช้ของแลกเปลี่ยน)

“อะหัง ภันเต (อาวุโส) นานัปปะการะกัง กะยะวิกะยัง สมะปัสซิง,
อิหัง เม นิสัสัคคิยัง, อิมาทัง อายุสัสมะโต นิสัสัชชามิ.”

“ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้าได้ถึงการแลกเปลี่ยนมีประการต่าง ๆ ของสิ่งนี้ของ
ข้าพเจ้าเป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละของสิ่งนี้แก่ท่าน.”

ปัตตวรรค สิกขาบทที่ ๑ (เกี่ยวกับบาตรที่เกิน ๑ ลูกไว้เกิน ๑๐ วัน)

“อะยัง เม ภันเต (อาวุโส) ปัตโต ทะสาหาคิกันโต นิสัสัคคิโย,
อิมาทัง อายุสัสมะโต นิสัสัชชามิ.”

“ท่านเจ้าข้า บาตรใบนี้ของข้าพเจ้ายาว ๑๐ วัน เป็นของจำจะเสียสละ
ข้าพเจ้าสละบาตรใบนี้แก่ท่าน”

คำคืนบาตร

“อิมัง ปัตตัง आयัสัมมะโต ทัมมิ”

“ข้าพเจ้าให้บาตรใบนี้แก่ท่าน”

ปัตตวรรค สิกขาบทที่ ๒ (เกี่ยวกับบาตรรั้วไม่เกิน ๕ แห่ง ขอบาตรใหม่)

“อะยัง เม ภันเต (อาวุโส) ปัตโต อุนะปัญจะพันระเนนะ ปัตเตนะ เจตาปีโต นิสัคคิโย, อิมายัง สังฆัสสะ นิสัสซามิ.”

“ท่านเจ้าข้า บาตรใบนี้ของข้าพเจ้า ให้จ่ายมาแล้ว เป็นของจำจะสละ เพราะเป็นบาตรมีแผลหย่อนห้ำ ข้าพเจ้าสละบาตรใบนี้แก่สงฆ์.”

ปัตตวรรค สิกขาบทที่ ๓ (เกี่ยวกับเก็บเกศ ๕ ไว้เกิน ๗ วัน)

“อิทัง เม ภันเต (อาวุโส) เกสซชัง สัตตาทาทิกกัณตัง นิสัคคิยัง, อิมายัง आयัสัมมะโต นิสัสซามิ.”

“ท่านเจ้าข้า เกศชนี้ของข้าพเจ้าล่วง ๗ วัน เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละเกศชนี้แก่ท่าน.”

คำคืนเกศช

“อิมัง เกสซชัง आयัสัมมะโต ทัมมิ”

“ข้าพเจ้าให้เกศชนี้แก่ท่าน”

ปัตตวรรค สิกขาบทที่ ๔ (เกี่ยวกับแสวงหาและทำผ้าอาบน้ำฝนก่อนเวลา)

“อิทัง เม ภันเต (อาวุโส) วัสสิกะสาฎิกะจีวะรัง อะติเรกะมาเส เสเส คิมหาเน ปะริยัญญัง อะติเรกัฑณะมาเส เสเส คิมหาเน กัตตวา นิวัตถัง นิสัคคิยัง อิมายัง आयัสัมมะโต นิสัสซามิ.”

“ท่านเจ้าข้า จีวรคือผ้าอาบน้ำฝนผืนนี้ของข้าพเจ้า แสวงหาได้มาในฤดูร้อน ซึ่งยังเหลือเกินกว่า ๑ เดือน ทำนุงในฤดูร้อน ซึ่งยังเหลืออยู่เกินกว่า กึ่งเดือน เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจีวรคือผ้าอาบน้ำฝนนี้แก่ท่าน.”

ปัตตวรรค สิกขาบทที่ ๕ (เกี่ยวกับให้จีวรแก่ภิกษุอื่นแล้วชิงคืน)

“อิทัง เม ภันเต (อาวุโส) จีวะรัง ภิกขุสสะ สามัง ทัตตวา อัจฉินนัง นิสัคคิยัง อิมายัง आयัสัมมะโต นิสัสซามิ.”

“ท่านเจ้าข้า จีวรผืนนี้ของข้าพเจ้า ให้แก่ภิกษุเอง แล้วชิงเอามาเป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจีวรผืนนี้แก่ท่าน.”

ปิดตวรรค สิกขาบทที่ ๖ (เกี่ยวกับขอถ่ายมาเองแล้ว ให้ช่างทอเป็นจีวร)

“อิทัง เม ภันเต (อาวุโส) จีวะรัง สามัง สุตตัง วิญญาเปตฺวา ตันตะวาเยหิ วายาปีตัง นิสสัคคิยังฺ อิมาทัง आयัสฺมะโต นิสสัชชามิ.”

“ท่านเจ้าข้า จีวรผืนนี้ของข้าพเจ้า ขอถ่ายมาเองแล้ว ยังช่างทอให้ทอเป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจีวรผืนนี้แก่ท่าน.”

ปิดตวรรค สิกขาบทที่ ๗ (เกี่ยวกับให้ช่างทอดีกว่าผู้ที่จะถวายกำหนด)

“อิทัง เม ภันเต (อาวุโส) จีวะรัง ปุพเพ อปฺปะวาริตอ อัญญาตะกัสมะคะหะปะตักัสสะ ตันตะวาเย อูปะสังกะमितฺวา จีวะเร วิกัปปัง อาปันนัง นิสสัคคิยังฺ อิมาทัง आयัสฺมะโต นิสสัชชามิ.”

“ท่านเจ้าข้า จีวรผืนนี้ของข้าพเจ้า เขาไม่ได้ปวารณาไว้ก่อน ข้าพเจ้าเข้าไปหาช่างทอของเจ้าเรือน ผู้ไม่ใช่ญาติ ถึงความกำหนดในจีวร เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจีวรผืนนี้แก่ท่าน.”

ปิดตวรรค สิกขาบทที่ ๘ (เกี่ยวกับเก็บผ้าจํานำพรรษาไว้เกินจีวรกาล)

“อิทัง เม ภันเต (อาวุโส) อัจเจกะจีวะรัง จีวะระกาละสะมะยังฺ อะติกกามิตัง นิสสัคคิยังฺ อิมาทัง आयัสฺมะโต นิสสัชชามิ.”

“ท่านเจ้าข้า ผ้าอัจเจกจีวรผืนนี้ของข้าพเจ้า เก็บไว้ล่วงเลยสมัยจีวรกาล เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละผ้าอัจเจกจีวรผืนนี้แก่ท่าน.”

ปิดตวรรค สิกขาบทที่ ๙ (เกี่ยวกับอยู่ป่ามีภิกษุเก็บจีวรในบ้านเกิน ๖ คีณ)

“อิทัง เม ภันเต (อาวุโส) จีวะรัง อะติเรกะจาริตตัง วิปปะวุดถัง อัญญัตฺระ ภิกขุสมฺมะตียา นิสสัคคิยังฺ อิมาทัง आयัสฺมะโต นิสสัชชามิ.”

“ท่านเจ้าข้า จีวรผืนนี้ของข้าพเจ้า อยู่ปราศแล้วเกิน ๖ ราตรี เป็นของจำจะสละ เว้นไว้แต่ภิกษุได้สมมติ ข้าพเจ้าสละจีวรผืนนี้แก่ท่าน.”

ปิดตวรรค ลิกขาบทที่ ๑๐ (เกี่ยวกับน้อมลาภที่เขาจะถวายสงฆ์มาเพื่อตน)

“อิทัง เม ภันเต (อาวุโส) ชานัง สังฆิกัง ลากัง ประริณะตัง อัดตะโน
ประริณามิตัง นิสสัคคิยัง อิมาทัง อายัสัมมะโต นิสสัชชามิ.”

“ท่านเจ้าข้า ลาภนี้เขาน้อมไปเป็นของถวายสงฆ์ ข้าพเจ้ารู้้อยู่ น้อมมา
เพื่อตน เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละลาภนี้แก่ท่าน.”

สมณกัมปะ

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ฉันผลไม้โดยสมณกัมปะ ๕ อย่าง คือ

๑. ผลไม้ที่ลนด้วยไฟ
๒. ผลไม้ที่กรีดด้วยศัสตรา
๓. ผลไม้ที่จิกด้วยเล็บ
๔. ผลไม้ที่ไม่มีเมล็ด
๕. ผลไม้ที่ปล้นเมล็ดออกแล้ว”

กรรมวาจาสมมติเจ้าหน้าที่ทำการสงฆ์

ทรงบัญญัติว่า ในเบื้องต้นต้องขอร้องภิกษุ จากนั้นภิกษุ ผู้ฉลาด
สามารถจึงสวดประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติทุติยกรรมวาจา ตามแต่ละ
หน้าที่ดังนี้

• กรรมวาจาสมมติเจ้าหน้าที่แจกจีวร

สุณาทู เม ภันเต สังโฆ, ยะที สังฆัสสะ ปัตตะกัลลัง, สังโฆ อิตถันนามัง
ภิกขุ จีวะระภาชะกัง สัมมันเนยยะ, เอสา ญัตติ.

สุณาทู เม ภันเต สังโฆ, สังโฆ อิตถันนามัง ภิกขุ จีวะระภาชะกัง
สัมมันนะติ, ยัสสา ยัสสัมมะโต ชะมะติ อิตถันนามัสสะ ภิกขุโน
จีวะระภาชะกัสสะ สัมมะติ, โส ตุณ्हัสสะ ยัสสะ นกชะมะติ โส ภาเสยยะ.

สัมมะโต สังเขนะ อิตถันนาโม ภิกขุ จีวะระภาชะโก ชะมะติ สังฆัสสะ,
ตัสมา ตุณ्हี, เอวะเมตัง ธาระยามิ.

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว ขอสงฆ์จงสมมติภิกษุมีชื่ออย่างนี้ไว้เป็นผู้แจกจีวร **นี้เป็นญัตติ**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สงฆ์สมมติภิกษุมีชื่อนี้เป็นผู้แจกจีวร การสมมติภิกษุมีชื่ออย่างนี้เป็นผู้แจกจีวร ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่งไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ภิกษุมีชื่อนี้ สงฆ์สมมติไว้เป็นผู้แจกจีวรแล้ว การสมมติชอบแก่สงฆ์ เหตุอันจึงนี้ ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

หมายเหตุ

- ถ้าภิกษุผู้รับสมมติชื่อว่า “อาสะโก” พึงเปลี่ยนคำว่า อิตถันนามัง เป็น อาสะกัง, อิตถันนามัสสะ เป็น อาสะภัสสะ, คำว่า อิตถันนาโม เป็น อาสะโก.

- ถ้าผู้สวดอ่อนกว่าผู้รับสมมติ พึงเปลี่ยนคำว่า ภิกขุ เป็น อายัสมันตัง อาสะกัง, ภิกขุโน เป็น อายัสมะโต อาสะภัสสะ, ภิกขุ เป็น อายัสมา อาสะโก.

- การสมมติเจ้าหน้าที่แบบอื่น ๆ พึงเปลี่ยนแต่คำว่า จีวะระภาชะกัง, จีวะระภาชะภัสสะ, จีวะระภาชะโก. เป็นคำต่าง ๆ ตามลำดับดังนี้

ผู้รับจีวร เป็น จีวะระปะฎิคคาหะกัง, จีวะระปะฎิคคาหะภัสสะ, จีวะระปะฎิคคาหะโก

ผู้เก็บจีวร เปลี่ยนเป็น จีวะระนิทาหะกัง, จีวะระนิทาหะภัสสะ, จีวะระนิทาหะโก

• กรรมาจาสมมติเจ้าหน้าที่รับจีวร แจกจีวร เก็บจีวร

สุณาทู เม ภันเต สังโฆ, ยะที สังฆัสสะ ปัตตะกัลลัง, สังโฆ **อิตถันนามัง** ภิกขุ จีวะระปะฎิคคาหะภักญะ จีวะระนิทาหะภักญะ จีวะระภาชะภักญะ สัมมันเนยยะ, เอสา ญัตติ.

สุณาทู เม ภันเต สังโฆ, **อิตถันนามัง** ภิกขุ จีวะระปะฎิคคาหะภักญะ จีวะระนิทาหะภักญะ จีวะระภาชะภักญะ สัมมันนะติ, ยัสสา ยัสมะโต ชะมะติ **อิตถันนามัสสะ** ภิกขุโน จีวะระปะฎิคคาหะภัสสะ จะ

จีวะระนิทาหะกัถสะ จะ จีวะระภาชะกัถสะ จะ สัมมะติ, โส ตุณ्हัถสะ ยัถสะ นักชะมะติ โส ภาเสยยะ.

สัมมะโต สังฆะนะ **อิตถันนาโม** ภิกขุ จีวะระปะฏิกคาหะโก จะ จีวะระนิทาหะโก จะ จีวะระภาชะโก. ชะมะติ สังฆัสสะ, ตัสส์มา ตุณ्हี, เอวะเมตัง ฐาระยามิ.

ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว ขอสงฆ์ จงสมมติภิกษุมิชื่ออย่างนี้ไว้เป็นผู้รับจีวร ผู้เก็บจีวร ผู้แจกจีวร **นี่เป็นญัตติ**

ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สงฆ์สมมติภิกษุมิชื่ออย่างนี้ไว้เป็นผู้รับจีวร ผู้เก็บจีวร ผู้แจกจีวร การสมมติภิกษุมิชื่ออย่างนี้เป็นผู้รับจีวร ผู้เก็บจีวร ผู้แจกจีวร ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ภิกษุมิชื่ออย่างนี้ สงฆ์สมมติไว้เป็นผู้รับจีวร ผู้เก็บจีวร ผู้แจกจีวรแล้ว การสมมติชอบแก่สงฆ์ เหตุนี้จึงนึ่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

• **กรรมวาจาสมมติภัตตฺเทศก์**

สุณาตุ เม ภันเต สังโฆ, ยะทิ สังฆัสสะ ปัตตะกัลลัง, สังโฆ **อิตถันนามัง** ภิกขุภ ภัตตฺเทศะกัง สัมมันเนยยะ, เอสา ญัตติ.

สุณาตุ เม ภันเต สังโฆ, สังโฆ **อิตถันนามัง** ภิกขุภ ภัตตฺเทศะกัง สัมมันนะติ, ยัสสายัสมมะโต ชะมะติ **อิตถันนามัสสะ** ภิกขุโน ภัตตฺเทศะกัถสะ สัมมะติ, โส ตุณ्हัถสะ ยัถสะ นักชะมะติ โส ภาเสยยะ.

สัมมะโต สังฆะนะ **อิตถันนาโม** ภิกขุ ภัตตฺเทศะโก ชะมะติ สังฆัสสะ, ตัสส์มา ตุณ्हี, เอวะเมตัง ฐาระยามิ.

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว ขอสงฆ์จงสมมติภิกษุมิชื่ออย่างนี้ เป็นภัตตฺเทศก์ **นี่เป็นญัตติ**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สงฆ์สมมติภิกษุมิชื่ออย่างนี้เป็น ภัตตฺเทศก์ การสมมติภิกษุมิชื่ออย่างนี้เป็นภัตตฺเทศก์ ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ภิกษุมีชื่ออย่างนี้ สงฆ์สมมติเป็นภัตตฤเทสก์แล้ว การสมมติชอบแก่สงฆ์ เหตุนี้จึงนิ่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

• **กรรมวาจาสมมติภณฑาคาริก**

สุณาคฺคฺ เม ภันเต สังฆโม, ยะทิ สังฆัสสละ ปัตตะกัลลัง, สังฆโม **อิตถันนามัง** ภิกขุ ภณฑาคาริกัง สัมมันนเวยยะ, เอเสา ญัตติ.

สุณาคฺคฺ เม ภันเต สังฆโม, สังฆโม **อิตถันนามัง** ภิกขุ ภณฑาคาริกัง

สัมมันนะติ, ยัสสายัสสมะโต ขะมะติ **อิตถันนามัสสละ** ภิกขุโน ภณฑาคาริกัสสละ สัมมะติ, โส ตุณ्हัสสละ ยัสสละ นักขะมะติ โส ภาเสยยะ.

สัมมะโต สังฆะนะ **อิตถันนาโม** ภิกขุ ภณฑาคาริกโก ขะมะติ สังฆัสสละ, ตัสมา ตุณ्हี, เอวะเมตัง ธาระยามิ.

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้วสงฆ์พึงสมมติภิกษุมีชื่ออย่างนี้ ให้เป็นเจ้าหน้าที่รักษาเรือนคณฺเฑนี้**เป็นญัตติ**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สงฆ์สมมติภิกษุมีชื่ออย่างนี้ให้เป็นเจ้าหน้าที่รักษาเรือนคณฺเฑ การสมมติภิกษุมีชื่ออย่างนี้ ให้เป็นเจ้าหน้าที่รักษาเรือนคณฺเฑชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

สงฆ์สมมติภิกษุมีชื่ออย่างนี้ ให้เป็นเจ้าหน้าที่รักษาเรือนคณฺเฑแล้ว ชอบแก่สงฆ์ เหตุนี้จึงนิ่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

• **กรรมวาจาสมมติเรือนคณฺเฑ**

สุณาคฺคฺ เม ภันเต สังฆโม, ยะทิ สังฆัสสละ ปัตตะกัลลัง, สังฆโม **อิตถันนามัง** วิหารัง ภณฑาคารัง สัมมันนเวยยะ เอเสา ญัตติ.

สุณาคฺคฺ เม ภันเต สังฆโม, สังฆโม **อิตถันนามัง** วิหารัง ภณฑาคารัง สัมมันนะติ, ยัสสายัสสมะโต ขะมะติ **อิตถันนามัสสละ** วิหารัสสละ ภณฑาคารัสสละ สัมมะติ, โส ตุณ्हัสสละ ยัสสละ นักขะมะติ โส ภาเสยยะ.

สัมมะโต สังฆะนะ **อิตถันนาโม** วิหาโร ภณฑาคารโ ขะมะติ สังฆัสสละ, ตัสมา ตุณ्हี, เอวะเมตัง ธาระยามิ.

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว ขอสงฆ์จงสมมติวิหารมีชื่ออย่างนี้ ให้เป็นเรือนคถลิง **นี่เป็นญัตติ**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สงฆ์สมมติวิหารมีชื่ออย่างนี้ ให้เป็นเรือนคถลิง การสมมติวิหารมีชื่ออย่างนี้ ให้เป็นเรือนคถลิง ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

สงฆ์สมมติวิหารมีชื่ออย่างนี้ ให้เป็นเรือนคถลิงแล้ว ชอบแก่สงฆ์ เหตุนี้จึงนิ่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

• **กรรมวาจาสมมติเจ้าหน้าที่ผู้แจกให้ภิกษุถือเสนาสนะ**

สุภนาตุ เม ภันเต สังโฆ, ยะที สังฆ์สสะ ปัตตะกัลลัง, สังโฆ **อิตถันนามัง** ภิกขุ เสนาสนะนะคาหาปะกัง สัมมันเนยยะ, เอสา ญัตติ.

สุภนาตุ เม ภันเต สังโฆ, สังโฆ **อิตถันนามัง** ภิกขุ เสนาสนะนะคาหาปะกัง สัมมันนะติ, ยัสสายัสสะมะโต ชะมะติ อิตถันนามัสสะ ภิกขุโน เสนาสนะนะคาหาปะกัสสะ สัมมะติ, โส ตุณ्हัสสะ ยัสสะ นักชะมะติ โส ภาเสยยะ.

สัมมะโต สังเฆนะ **อิตถันนาโม** ภิกขุ เสนาสนะนะคาหาปะโก ชะมะติ สังฆ์สสะ, ตัสมา ตุณ्हี, เอวะเมตัง ธาระยามิ.

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว ขอสงฆ์จงสมมติภิกษุมิชื่อนี้ เป็นผู้แจกให้ภิกษุถือเสนาสนะ **นี่เป็นญัตติ**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สงฆ์สมมติภิกษุมิชื่อนี้ ให้เป็นผู้แจกให้ภิกษุถือเสนาสนะ การสมมติภิกษุมิชื่อนี้ เป็นผู้แจกให้ภิกษุถือเสนาสนะ ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ภิกษุมิชื่อนี้ สงฆ์สมมติเป็นผู้ให้ถือเสนาสนะแล้ว ชอบแก่สงฆ์ เหตุนี้จึงนิ่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

• กรรมวาจาให้นวกรรม

สุณาคฺค เม ภันเต สังโฆ, ยะที สังฆัสสะ ปัตตะกัลลัง, สังโฆ
อิตถันนามัสสะ คะหะปะติโน วิหารัง อิตถันนามัสสะ ภิกขุโน นะวะกัมมัง
ทะเทยยะ, เอสา ญัตติ.

สุณาคฺค เม ภันเต สังโฆ, สังโฆ อิตถันนามัสสะ คะหะปะติโน วิหารัง
อิตถันนามัสสะ ภิกขุโน นะวะกัมมัง เทติ, ยัสสา ยัสสะมะโต ชะมะติ
อิตถันนามัสสะ คะหะปะติโน วิหารัสสะ อิตถันนามัสสะ ภิกขุโน
นะวะกัมมัสสะ ทานัง, โส ตุน्हัสสะ ยัสสะ นักะชะมะติ โส ภาเสยยะ.

ทินโน สังเขนะ อิตถันนามัสสะ คะหะปะติโน วิหาโร อิตถันนามัสสะ
ภิกขุโน นะวะกัมมัง ชะมะติ สังฆัสสะ, ตัสมา ตุน्हี, เอวะเมตัง ธาระยามิ.

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ถ้าความพร้อมพรุ่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว
ขอสงฆ์จงให้วิหารของคหบดีผู้มีชื่อนี้ เป็นนวกรรมของภิกษุมิชื่อนี้
นี่เป็นญัตติ

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สงฆ์ให้วิหารของคหบดีผู้มีชื่อนี้เป็น
นวกรรมของภิกษุมิชื่อนี้ การให้วิหารของคหบดีผู้มีชื่อนี้ เป็นนวกรรมของ
ภิกษุมิชื่อนี้ ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด
ท่านผู้นั้นพึงพูด

วิหารของคหบดีผู้มีชื่อนี้ สงฆ์ให้เป็นนวกรรมของภิกษุมิชื่อนี้แล้วชอบ
แก่สงฆ์ เหตุนี้จึงนิ่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

(คำว่า อิตถันนามัสสะ คะหะปะติโน พึงเปลี่ยนตามชื่อผู้สร้าง ดังนี้
เช่น สุทัตตัสสะ คะหะปะติโน, วิสาขายะ อุปาสิกายะ, สีหัสสะ กุมารัสสะ)

• กรรมวาจาสมมติกัปปิยภูมิ

ดูก่อนอานนท์ ถ้าเช่นนั้น สงฆ์จงสมมติวิหารที่ตั้งอยู่สุดเขตวัดให้เป็น
สถานที่เก็บของกัปปิยะ แล้วให้เก็บไว้ในสถานที่ที่สงฆ์จำนงหมาย คือ
วิหาร เรือนมุงแถบเดียว เรือนชั้น เรือนโล้น หรือถ้าก็ได้.

• วิธีสมมติกับปิยภูมิ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลสงฆ์พึงสมมติอย่างนี้

ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ จึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติทุติยกรรมวาจา ว่าดังนี้

• กรรมวาจาสมมติกับปิยภูมิ

สุณาคู เม ภันเต สังฆโม, ยะที สังฆ์สสะ ปัตตะกัลลัง, สังฆโม **อิตถันนามัง** วิหารัง กัปปิยะภูมิัง สัมมันแนยยะ เอเสา ญัตติ.

สุณาคู เม ภันเต สังฆโม, สังฆโม **อิตถันนามัง** วิหารัง กัปปิยะภูมิัง สัมมันนะติ, ยัสสายัสสะโต ชะมะติ **อิตถันนามัสสะ** วิหารัสสะ กัปปิยะภูมิยา สัมมะติ, โส ตุณ्हัสสะ ยัสสะ นกชะมะติ โส ภาเสยยะ.

สัมมะโต สังฆেনะ **อิตถันนาโม** วิหาโร กัปปิยะภูมิ ชะมะติ สังฆ์สสะ, ตัสส์มา ตุณ्हี, เอวะเมตัง ธาระยามิ.

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงสมมติวิหารมีชื่อนี้ ให้เป็นกัปปิยภูมิ **นี้เป็นญัตติ**

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สงฆ์สมมติวิหารมีชื่อนี้ ให้เป็นกัปปิยภูมิ การสมมติวิหารมีชื่อนี้ให้เป็นกัปปิยภูมิ ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

วิหารมีชื่อนี้ สงฆ์สมมติให้เป็นกัปปิยภูมิแล้ว ชอบแก่สงฆ์ เหตุนั้นจึงนึ่งข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

วิธีแสดงอาบัติ

แสดงอาบัตีก่อนทำอุโบสถ

ภิกษุรูปหนึ่งต้องอาบัติในวันอุโบสถ. เธอได้มีความปริวิตกในขณะนั้นว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติไว้ว่า ภิกษุมีอาบัติติดตัว ไม่พึงทำอุโบสถ ดังนี้ ก็เราเป็นผู้ต้องอาบัติแล้ว จะพึงปฏิบัติอย่างไรหนอ จึงบอกเรื่องนั้นแก่ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุทั้งหลาย กราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาค.

พระผู้มีพระภาครับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในศาสนานี้ต้องอาบัติในวันอุโบสถ. ภิกษุนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า นั่งกระโหย่ง ประคองอัญชลี แล้วกล่าวอย่างนี้ว่า

“อะหัง อาวุโส อิตถันนามัง อาปัตตติง (แทนด้วยชื่อประเภทของอาบัติ) อาปโนเน ตัง ปะฏิเทเสมิ แนะเธอ ผมต้องอาบัติมีชื่อนี้ ผมแสดงคืนอาบัตินั้น.

ภิกษุผู้รับฟังถามว่า “ปัสสะสิ ท่านเห็นหรือ”

ภิกษุผู้แสดงฟังตอบว่า “อามะ ปัสสามิ ครับ ผมเห็น.”

ภิกษุผู้รับฟังบอกว่า “อายะติง สังวะเรยยาสิ ท่านพึงสำรวมต่อไป”

สงฆ์ในอาบัติ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในศาสนานี้มีความสงฆ์ในอาบัติ ในวันอุโบสถ. ภิกษุนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า นั่งกระโหย่ง ประคองอัญชลีแล้ว กล่าวอย่างนี้ว่า

“อะหัง อาวุโส อิตถันนามายะ อาปัตตติยา (แทนด้วยชื่อประเภทของอาบัติ) เวมะติโก ยะทา นิพเพมะติโก ภาวิสสามิ ตะทา ตัง อาปัตตติง ปะฏิกะริสสามิ แนะเธอ ผมมีความสงฆ์ในอาบัติมีชื่อนี้ จักหมดสงฆ์เมื่อใดจักทำคืนอาบัตินั้นเมื่อนั้น”

ครั้นแล้วพึงทำอุโบสถ ฟังปาติโมกข์ แต่ไม่พึงทำอันตรายแก่อุโบสถ เพราะข้อที่สงฆ์นั้นเป็นปัจฉัย.

ประเภทของอุโบสถ

- ถ้ามีภิกษุ ๔ รูปขึ้นไป ให้ยกปาติโมกข์ขึ้นแสดง
- ปาริสุทฺธิอุโบสถ ภิกษุ ๓ รูป

ภิกษุผู้ฉลาด ฟังประกาศให้ภิกษุเหล่านั้นทราบ ด้วยญัตติกรรมวาจาว่าดังนี้

“สุถันตฺtu เม ภันเต อายัสฺมันตา อชฺชูปฺปะโส ปิณฺณะระโส, ยะทายัสฺมันตานัง ปิตตะกัลลัง, มะยัง อัญญะมัญญัง ปะริสุทฺธิอุโปสะถัง กะเรยยามะ.

ท่านทั้งหลายเจ้าข้า ขอจงฟังข้าพเจ้า อุโบสถวันนี้ที่ ๑๕ ถ้าความพร้อมพรั่งของท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว เราทั้งหลายพึงทำปาริสุทธิอุโบสถกันเถิด.”

(ถ้าผู้สวดแก่กว่า พึงว่า อาวุโส แทน ภันเต)

(ถ้า ๑๔ คำ พึงเปลี่ยน ปณณะระโส เป็น จาคุททะโส)

ภิกษุผู้เถระ พึงห่มผ้าอุตตราสงค์เฉวียงบ่า นั่งกระโหย่ง ประคองอัญชลี แล้วบอกความบริสุทธิของตน ต่อภิกษุเหล่านั้นอย่างนี้ว่า

“ปาริสุทธิโธ อะหัง อาวุโส, ปาริสุทธิโธติ มัง ธาเรถะ.

ฉันบริสุทธิแล้วเธอ ขอเธอจำฉันว่า ผู้บริสุทธิแล้ว” (๓ หน)

ภิกษุผู้นวกะ พึงห่มผ้าอุตตราสงค์เฉวียงบ่า นั่งกระโหย่ง ประคองอัญชลี แล้วบอกความบริสุทธิของตน ต่อภิกษุเหล่านั้น ดังนี้

“ปาริสุทธิโธ อะหัง ภันเต, ปาริสุทธิโธติ มัง ธาเรถะ.

ผมบริสุทธิแล้วขอรับ ขอท่านทั้งหลายจำผมว่า ผู้บริสุทธิแล้ว” (๓ หน)

• ปาริสุทธิอุโปสถภิกษุ ๒ รูป

ภิกษุผู้เถระ พึงห่มผ้าอุตตราสงค์เฉวียงบ่า นั่งกระโหย่ง ประคองอัญชลี แล้วบอกความบริสุทธิของตน ต่อภิกษุผู้นวกะอย่างนี้ว่า

“ปาริสุทธิโธ อะหัง อาวุโส, ปาริสุทธิโธติ มัง ธาเรหิ.

ฉันบริสุทธิแล้วเธอ ขอเธอจำฉันว่า ผู้บริสุทธิแล้ว” (๓ หน)

ภิกษุผู้นวกะ พึงห่มผ้าอุตตราสงค์เฉวียงบ่า นั่งกระโหย่ง ประคองอัญชลี แล้วบอกความบริสุทธิของตน ต่อภิกษุผู้เถระอย่างนี้ว่า

“ปาริสุทธิโธ อะหัง ภันเต, ปาริสุทธิโธติ มัง ธาเรถะ.

ผมบริสุทธิแล้วขอรับ ขอท่านจำผมว่า ผู้บริสุทธิแล้ว” (๓ หน)

• อธิษฐานอุโปสถ

ภิกษุนั้น พึงกวาดสถานที่เป็นที่ไปมา แห่งภิกษุทั้งหลาย คือจะเป็นโรงฉัน มณฑป หรือโคนไม้ก็ตาม แล้วตั้งน้ำฉัน น้ำใช้ ปูอาสนะ ตามประทีปไว้

แล้วนั่งรออยู่ ถ้าภิกษุเหล่าอื่นมา ฟังทำอุโบสถ ร่วมกับพวกเธอ ถ้าไม่มีมา ฟังอธิษฐานว่า

“อ้อชะ เม อุโปสะโก

วันนี้เป็นวันอุโบสถของเรา” (๓ หน)

ถ้าไม่อธิษฐาน ต้องอาบัติทุกกฏ.

ปาติโมกข์เทศ ๕

-บาลี มหา. วิ. ๔/๓๓๘/๒๔๑.

การสวดปาติโมกข์มี ๕ วิธี ดังนี้

๑. ภิกษุสวดนิทานจบแล้ว ฟังสวดอุทเทสที่เหลือด้วยสุตบถ
 ๒. ภิกษุสวดนิทาน สวดปาราชิก ๔ จบแล้ว ฟังสวดอุทเทสที่เหลือด้วยสุตบถ
 ๓. ภิกษุสวดนิทาน สวดปาราชิก ๔ สวดสังฆาติเสส ๑๓ จบแล้ว ฟังสวดอุทเทสที่เหลือด้วยสุตบถ
 ๔. ภิกษุสวดนิทาน สวดปาราชิก ๔ สวดสังฆาติเสส ๑๓ สวดอนิยต ๒ จบแล้ว ฟังสวดอุทเทสที่เหลือด้วยสุตบถ
 ๕. ภิกษุสวดโดยพิสดารหมด
- “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เมื่อไม่มีอันตราย ภิกษุไม่ฟังสวดปาติโมกข์ย่อรูปใดสวดต้องอาบัติทุกกฏ ภิกษุทั้งหลายเมื่อมีอันตรายเราอนุญาตให้ยกปาติโมกข์ ขึ้นแสดงโดยย่อ”

อันตรายในเรื่องเหล่านี้คือ

๑. อันตรายแต่พระราชา	๒. อันตรายแต่ใจ
๓. อันตรายแต่ไฟ	๔. อันตรายแต่น้ำ
๕. อันตรายแต่มนุษย์	๖. อันตรายแต่อมมนุษย์
๗. อันตรายแต่สัตว์ร้าย	๘. อันตรายแต่สัตว์เลื้อยคลาน
๙. อันตรายต่อชีวิต	๑๐. อันตรายต่อพรหมจรรย์

วิธีมอบปาริสุทธิ และมอบฉันทะ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุอาพาธมอบปาริสุทธิ.

• วิธีมอบปาริสุทธิ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แล พึงมอบปาริสุทธิ อย่างนี้

ภิกษุผู้อาพาธ พึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตุตราสงค์เฉวียงบ่า
นั่งกระโหียง ประคองอัญชลีแล้ว กล่าวคำมอบปาริสุทธิอย่างนี้ว่า

“ปาริสุทธิง ทัมมิ, ปาริสุทธิง เม หาระ, ปาริสุทธิง เม อารโจะหิ”

“ข้าพเจ้าขอมอบปาริสุทธิ ขอท่านจงนำปาริสุทธิของข้าพเจ้าไป
ขอท่านจงบอกปาริสุทธิของข้าพเจ้า”

ภิกษุรับด้วยกาย รับด้วยวาจา รับด้วยทั้งกายและวาจาก็ได้ เป็นอัน
ภิกษุอาพาธมอบปาริสุทธิแล้ว. ไม่รับด้วยกาย ไม่รับด้วยวาจา ไม่รับด้วย
ทั้งกายและวาจา ไม่เป็นอันภิกษุอาพาธมอบปาริสุทธิ.

ถ้าได้ภิกษุเช่นนั้นอย่างนี้ นั่นเป็นการดี ถ้าไม่ได้ ภิกษุทั้งหลายพึงใช้
เตียงหรือตั่ง ห้ามภิกษุอาพาธนั้นมาในท่ามกลางสงฆ์ แล้วทำอุโบสถ.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ถ้าพวกภิกษุผู้พยาบาลใช้คิดอย่างนี้ว่า ถ้าพวกเรา
จักย้ายภิกษุอาพาธอาพาธจักกำเริบหนัก หรือมิฉะนั้นก็จักถึงมรณภาพ
ดังนี้ ไม่พึงย้ายภิกษุอาพาธ สงฆ์พึงไปทำอุโบสถในสำนักภิกษุอาพาธนั้น
แต่สงฆ์เป็นวรรค ไม่พึงทำอุโบสถเลย ถ้าชินทำ ต้องอาบัติทุกกฏ.

• วิธีมอบฉันทะ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แล พึงมอบฉันทะ อย่างนี้:-

ภิกษุอาพาธ พึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตุตราสงค์เฉวียงบ่า
นั่งกระโหียง ประคองอัญชลี แล้วกล่าวคำมอบฉันทะอย่างนี้ว่า

“ฉันทัง ทัมมิ, ฉันทัง เม หาระ, ฉันทัง เม อารโจะหิ.”

“ข้าพเจ้ามอบฉันทะ ขอท่านจงนำฉันทะของข้าพเจ้าไป ขอท่าน
จงบอก ฉันทะของข้าพเจ้า”.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ในวันอุโบสถ เราอนุญาตให้ภิกษุผู้มอบ ปาฏิสุทธิมอบฉันท์ด้วย เพื่อสงฆ์จะมีกรรมกิจ.

ตัวอย่างคำที่ภิกษุผู้นำฉันท์และปาฏิสุทธิของภิกษุอาพาธบอกแก่สงฆ์

“อาสะโก ภันเต ภิกขุ คิลานो मय्हं चन्तवुज्जे पाटिसुत्थिण्णजे अथात्ति, ตัสสะ चन्तो जे पाटिसुत्थि जे मया आहणा, สาธุ ภันเต สังโฆ ธาเรตุ.”

“ท่านเจ้าข้า อาสภิกษุอาพาธ ได้มอบฉันท์และปาฏิสุทธิแก่ผม ผมนำฉันท์และปาฏิสุทธิ ของเธอมาแล้ว ขอสงฆ์จงทราบ.”

วิธีงดปาติโมกข์แก่ภิกษุ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย วันอุโบสถ ๑๔ คำ หรือ ๑๕ คำ เมื่อบุคคลนั้นอยู่พร้อมหน้าสงฆ์ ฟังประกาศในท่ามกลางสงฆ์ว่า

สุณาทุ เม ภันเต สังโฆ อิตถันนาโม ปุคคะโล สาปตติโก ตัสสะ ปาฏิโมกขัง สุระเปมิ นะ ตัสสมิง สัมมุชชีภูเต ปาฏิโมกขัง อุททิสิตัพพันติ สุระปีตัง โหติ ปาฏิโมกขัง.

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า บุคคลมีชื่อนี้ มีอาบัติติดตัว ข้าพเจ้างดปาติโมกข์แก่เธอ เมื่อเธออยู่พร้อมหน้าสงฆ์ ไม่พึงสวดปาติโมกข์ ดังนี้ ปาติโมกข์เป็นอันงดแล้ว.

• การงดปาติโมกข์เพราะศีลวิบัติ

สุณาทุ เม ภันเต สังโฆ อิตถันนาโม ปุคคะโล สีละวิปตติยาทิฏฐะ-สุตะปะริสังกิโต โหติ ตัสสะ ปาฏิโมกขัง สุระเปมิ นะ ตัสสมิง สัมมุชชีภูเต ปาฏิโมกขัง อุททิสิตัพพันติ ธัมมิกัง ปาฏิโมกขังสุระปะนัง.

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า บุคคลมีชื่อนี้ มีผู้ได้เห็น ได้ยิน และรังเกียจ ด้วยศีลวิบัติ ข้าพเจ้างดปาติโมกข์แก่เธอ เมื่อเธออยู่พร้อมหน้าสงฆ์ไม่พึงสวดปาติโมกข์ ดังนี้ การงดปาติโมกข์เป็นธรรม.

• การงดปาติโมกข์เพราะอาจารย์บิบัติ

สุณนาคู เม ภันเต สังโฆ อิตถันนาโม ปุคคะโล อจจาเรวปีตติยาทิฏฐะ-
สุตะปะริสังกิตโต โหติ ตัสสะ ปาฏิโมกขัง ฐะเปมิ นะ ตัสมิถ สัมมุขีญเเต
ปาฏิโมกขัง อุททิสิตัพพันติ ธัมมิกัง ปาฏิโมกขัญญะปะนัง.

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า บุคคลมีชื่อนี้ มีผู้ได้เห็น ได้ยิน
และรังเกียจ ด้วยอาจารย์บิบัติ ข้าพเจ้างดปาติโมกข์แก่เธอ เมื่อเธอ
อยู่พร้อมหน้าสงฆ์ไม่พึงงดปาติโมกข์ ดังนี้ การงดปาติโมกข์เป็นธรรม.

• การงดปาติโมกข์เพราะทิฏฐิวิบัติ

สุณนาคู เม ภันเต สังโฆ อิตถันนาโม ปุคคะโล ทิฏฐิวิปตติยาทิฏฐะ-
สุตะปะริสังกิตโต โหติ ตัสสะ ปาฏิโมกขัง ฐะเปมิ นะ ตัสมิถ สัมมุขีญเเต
ปาฏิโมกขัง อุททิสิตัพพันติ ธัมมิกัง ปาฏิโมกขัญญะปะนัง.

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า บุคคลมีชื่อนี้ มีผู้ได้เห็น ได้ยิน
และรังเกียจ ด้วยทิฏฐิวิบัติ ข้าพเจ้างดปาติโมกข์แก่เธอ เมื่อเธออยู่พร้อมหน้า
สงฆ์ไม่พึงงดปาติโมกข์ ดังนี้ การงดปาติโมกข์เป็นธรรม.

ข้อสังเกต มีพุทธวจนตรัสว่า “เมื่องดปาติโมกข์แล้ว บริษัทเล็กประชุม
เพราะอันตรราย ๑๐ อย่างใดอย่างหนึ่ง คือ ๑. อันตรรายแต่พระราชา
๒. ...” แสดงว่ามีการเลิกประชุมสงฆ์เพราะอันตรราย ๑๐ ได้ (ดูหน้า ๒๗๓,
๑๐๕๙ ประกอบ)

วิธีการทำเมื่อสงฆ์ต้องสภาคาบัติ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็ในอวาสแห่งหนึ่ง เมื่อถึงวันอุโบสถ สงฆ์ทั้งหมด
ในศาสนานี้ต้องสภาคาบัติ ภิกษุเหล่านั้นพึงส่งภิกษุรูปหนึ่ง ไปสู่อวาส
ใกล้เคียงพอจะกลับมาทันในวันนั้น ด้วยสั่งว่า “อาวุโส เธอจงไปทำคิน
อาบัตินั้น แล้วมาพวกเราจักทำคินอาบัติในสำนักเธอ ถ้าได้ภิกษุเช่นนั้น
อย่างนี้ นั่นเป็นการดี ถ้าไม่ได้ภิกษุผู้ฉลาดพึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วย
ญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

- **ญัตติกรรมวาจาสงฆ์ต้องสภาคาบัตติ**

“สุณาทู เม ภันเต สังโฆ อะยัง สัพพะสังโฆ สะภาคัง อาปัตติง อาปันโน ยะทา อัญญัง ภิกขุสงฺหัง อะนาปัตติกัง ปัสสิสสะติ ตะทา ตัสสะ สันติเก ตัง อาปัตติง ปะฏิกะริสสะติ

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สงฆ์ทั้งหมดนี้ต้องสภาคาบัตติ เห็นภิกษุรูปอื่นผู้บริสุทธิ ไม่มีอาบัติเมื่อใด จักทำคืนอาบัตินั้นในสำนักเธอเมื่อนั้น”

ครั้นแล้วพึงทำอุโบสถ สวดปาติโมกข์ แต่ไม่พึงทำอันตรายแก่อุโบสถ เพราะข้อที่ต้องสภาคาบัตินั้น เป็นปัจจัย.

- **สงฆ์ทั้งหมดมีความสงสัยในสภาคาบัตติ**

ภิกษุผู้ฉลาด พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

“สุณาทู เม ภันเต สังโฆ อะยัง สัพพะสังโฆ สะภาคาเย อาปัตติยา เวมะติโก ยะทา นิพเพมะติโก ภาวิสสะติ ตะทา ตัง อาปัตติง ปะฏิกะริสสะติ

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สงฆ์ทั้งหมดนี้มีความสงสัยในสภาคาบัตติ หมดความสงสัยเมื่อใด จักทำคืนอาบัตินั้นเมื่อนั้น”

ครั้นแล้วพึงทำอุโบสถ สวดปาติโมกข์ แต่ไม่พึงทำอันตรายแก่อุโบสถ เพราะข้อที่มี ความสงสัยนั้นเป็นปัจจัย.

ภิกขุปาติโมกข์

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ (๓ จบ)

สุณาทู เม ภันเต สังโฆ. ยะทิ สังฆัสสะ ปัตตะกัลลัง, สังโฆ อุโปสะถัง กะเรยยะ, ปาติโมกขัง อุทิสะยยะ.

กิง สังฆัสสะ ปุพพะกิจัจัง, ปาริสุทธิง อายัสมันโต อาโรเจณะ, ปาติโมกขัง อุททิสิตถามิ. ตัง สัพพะวะ สันตา สารุทัง สุโณมะ มะนะสิกะโรมะ. ยัสสะ สียา อาปัตติ, โส อาวิกะเรยยะ, อะสันติยา อาปัตติยา ตุณ्हี ภาเวตัพพัง. ตุณ्हี ภาเวนะ โข ปะนายัสมันเต ปะริสุทธาติ เวทิสถามิ. ยะถา โข ปะนะ ปัจเจกะปฏฐัสสะ เวยยากะระถัง โหติ, เอวะเมวัง เอวะรูปายะ ปะริสายะ ยาวะตะติยัง อะนุสสาวิตัง โหติ. โย ปะนะ ภิกขุ ยาวะตะติยัง อะนุสสาวิยะมาเน สะระมาโน สันติง อาปัตติง นาวิกะเรยยะ, สัมปะชานะมุสสาวาทัสสะ โหติ, สัมปะชานะมุสสาวาโท โข ปะนายัสมันโต อันตะรายิโก ธัมโม วุตโต ภะคะวะตา; ตัสมา สะระมานะนะ ภิกขุณา อาปันเนนะ วิสุทธาเปกเขนะ สันติ อาปัตติ อาวิกาตัพพา. อาวิกะตา หิสสะ ผาสุ โหติ.

นิทานัง นิฎฐิตัง.

ตัตถิเม จัตตาโร ปาราชิกา ธัมมา อุทเทสัง อาคัจฉันติ.

๑. โย ปะนะ ภิกขุ ภิกขุณัง ลิกขาสาชีวะสะมาปันโน ลิกขัง อัจฉัจจายะ ทุพพัลลียัง อะนาวิกัตถวา เมถุนัง ธัมมัง ปะฏิเสเวยยะ อันตะมะโส ตีรัจฉานะคะตายะปี, ปาราชิกो โหติ อะสังวาโส.

๒. โย ปะนะ ภิกขุ คามา วา อะรัญญา วา อะทินนัง เถยยะสังขาตัง อาทิสะยยะ, ยะถารูปะ อะทินนาทานะ ราชาโน จีรัง คะเหตฺถวา หะเนยฺยุง วา พันธะยฺยุง วา ปัพพาเซยฺยุง วา “ใจโรสิ พาโลสิ มุฬฺโหสิ เถโนสิตี; ตะถารูปัง ภิกขุ อะทินนัง อาทิสะมาโน, อะยัมปิ ปาราชิกो โหติ อะสังวาโส.

๓. โย ปะนะ ภิกขุ สัจฉิจจะ มะนุสสะวิคคะหัง ชีวีตา โวโรเปยยะ, สัตถหาระกัง วาสสะ ปะริเยเสยยะ, มะระณะวณณัง วา สังวณณเยยยะ, มะระณายะ วา สะมาทปะเปยยะ “อัมโภ ปุริสสะ กิง ตยหิมินา ปาปะเกนะ ทุขชีวีเตนะ, มะตันเต ชีวีตา เสยโยติ; อิติ จิตตะมะโน จิตตะสังกัปปโป อะเนกะปะริยาเยนะ มะระณะวณณัง วา สังวณณเยยยะ, มะระณายะ วา สะมาทปะเปยยะ; อะยัมปิ ปาราชิโก โหติ อะสังวาโส.

๔. โย ปะนะ ภิกขุ อะนะภิกขานัง อุตตะริมะนุสสะธัมมัง อัตตูปะนายนิกัง อะละมะริยะญาณะทัสสะนัง สะมุทาจะเรยยะ “อิตติ ชานามิ อิติ ปัสสามิติ; ตะโต อะปะเรนะ สะมะเยนะ สะมะนุคคาคิยะมาโน วา อะสะมะนุคคาคิยะมาโน วา อาปันโน วิสุททาเปกโข เอวัง วะเทยยะ “อะชานะเมวัง อาวุโส อะวะจัง ‘ชานามิ’ อะปัสสัง ‘ปัสสามิ’ ตัจจัง มุสา วิละปินติ, อัญญัตระ อะธิมานา; อะยัมปิ ปาราชิโก โหติ อะสังวาโส.

อุททิสฺฐา โข อายัสฺมันโต จิตฺตาริ ปาราชิกา ธมฺมา, เยสัง ภิกขุ อัญญะตะรัง วา อัญญะตะรัง วา อาปชชิตฺตวา นะ ละภะติ ภิกขุหิ สัทธิงสังวาสัง, ยะถา ปุเร; ตะถา ปัจฉา; ปาราชิโก โหติ อะสังวาโส.

ตตถายัสฺมันเต ปุจฉามิ: กัจจิตถะ ปะริสุททา

ทุตติยัมปิ ปุจฉามิ: กัจจิตถะ ปะริสุททา

ตะติยัมปิ ปุจฉามิ: กัจจิตถะ ปะริสุททา

ปะริสุทเทตถายัสฺมันโต; ตัสฺมา ตุณฺหิ, เอวะเมตัง ธาระยามิ.

ปาราชิกุทเทโส นิฏฐิติโต.

อิเม โข ปะนายัสฺมันโต เตระสะ สังฆาทิเสสา ธมฺมา อุทเทสัง อากัจฉันติ.

๑. สัจฉะเตนิกา สุกกะวิสฺฐสิ, อัญญัตระ สุปันนตา สังฆาทิเสโส.

๒. โย ปะนะ ภิกขุ โอตินโณ วิปะริณะเตนะ จิตเตนะ มาตุคามาเนนะ สัทธิง กายะสังสัคคัง สะมาปชชเยยยะ, หัตถะคากัง วา เวณิกากัง วา อัญญะตะรัสสะ วา อัญญะตะรัสสะ วา อังคัสสะ ปะรามะสะนัง, สังฆาทิเสโส.

๓. โย ปะนะ ภิกขุ โฉติณโณ วิปะริณะเตนะ จิตเตนะ มาตุคามัง
ทฎุสูลลาหิ วาจาหิ โอบาเสยยะ, ยะถาตัง ยฺวา ยฺวะตัง เมถุนุปะสัณฺฑิตาหิ;
สังฆาทิเสโส.

๔. โย ปะนะ ภิกขุ โฉติณโณ วิปะริณะเตนะ จิตเตนะ มาตุคามัสสะ
สันติเก อัตตะกามะปะริจะริยาเย วัฒนัง ภาเสยยะ “เอตะทักคัง ภะคินิ
ปะริจะريانัง, ยา มาทิสัง สีละวันตัง กัลยาณะธัมมัง พรัหมะจาริง
เอเตนะ ธัมเมนะ ปะริจะเรยยาติ เมถุนุปะสัณฺฑิตะนะ, สังฆาทิเสโส.

๕. โย ปะนะ ภิกขุ สัณฺจะริตตัง สะมาปชเชยยะ อิตถิยา วา
ปุริสะมะตัง ปุริสัสสะ วา อิตถิมะตัง ชายัตตะเน วา ชารัตตะเน วา
อันตะมะโส ตัง ขะณิกายะปิ, สังฆาทิเสโส.

๖. สัณฺญาจิกายะ ปะนะ ภิกขุณา กุฎฺฐิง การะยะมานะนะ สัสสามิกัง
อัตตุทเทสัง ปะมาณิกา กาเรตัพพา; ตัตริทัง ปะมาณัง: ทีชะโส
ทะวาทะสะ วิทถิโย สุกะตะวิทถิยา, ติริยัง สัตตันตะรา. ภิกขุ อะภินัตัพพา
วัตถุเทสะนายะ; เตหิ ภิกขุหิ วัตถุ เทเสตัพพัง อะนารัมภัง สะปะริกะมะนัง.
สารัมภะ เจ ภิกขุ วัตถุสัมิง อะปะริกะมะเน สัณฺญาจิกายะ กุฎฺฐิง การะยะ,
ภิกขุ วา อะนะภินะยยะ วัตถุเทสะนายะ, ปะมาณัง วา อะตักกาเมยยะ,
สังฆาทิเสโส.

๗. มะหัลละกัมปะนะ ภิกขุณา วิหารัง การะยะมานะนะ สัสสามิกัง
อัตตุทเทสัง ภิกขุ อะภินัตัพพา วัตถุเทสะนายะ; เตหิ ภิกขุหิ วัตถุ
เทเสตัพพัง อะนารัมภัง สะปะริกะมะนัง. สารัมภะ เจ ภิกขุ วัตถุสัมิง
อะปะริกะมะเน มะหัลละกัม วิหารัง การะยะ, ภิกขุ วา อะนะภินะยยะ
วัตถุเทสะนายะ, สังฆาทิเสโส.

๘. โย ปะนะ ภิกขุ ภิกขุง ทฎุสฺสึ โทโส อับปะตีโต อะมุละเกนะ
ปาราชิเกนะ ธัมเมนะ อะนุทังเสยยะ “อับเปวะ นามะ นัง อิมัมหา
พรัหมะจะริยา จาเวยยันติ. ตะโต อะปะเรนะ สะมะเยนะ
สะมะนุคคาหิยะมาโน วา อะสะมะนุคคาหิยะมาโน วา, อะมุละกัณฺเฐวะ
ตัง อะธิกะระณัง โหติ, ภิกขุ จะ โทสัง ปะติฎฐาติ, สังฆาทิเสโส.

๙. โย ปะนะ ภิขุ ภิขุง ทูฏฐู ไทโส อั้งปะตีโต อัญญะภาคิยัสสะ อะธิกะระณัสสะ ภิญฺจิ เทสัง เลสะมัตตัง อุปาทาเย ปาราซิเกนะ รัมเมนะ อะนุทังเสยยะ “อั้งเปวะ นามะ นัง อิมัมหา พั้งหะมะจะรียา จาเวยันติ. ตะโต อะปะเรนะ สะมะเยนะ สะมะนุคคาหิยะมาโน วา อะสะมะนุคคาหิยะมาโน วา, อัญญะภาคิยัญเจะระ ตัง อะธิกะระณัง โหติ, โกจิ เทโส เลสะมัตโต อุปาทินโน ภิขุ จะ ไทสัง ปะติฏฐาติ, สังฆาติเสโส.

๑๐. โย ปะนะ ภิขุ สะมัคคัสสะ สังฆัสสะ เกทาเย ปะรั๊กกะเมยยะ เกทาเยนะสังวัตตะนัง วา อะธิกะระณัง สะมาทาเย ปัคคัยหะ ติวสุยยะ. โส ภิขุ ภิขุหิ เอวะมัสสะ วะจะนีโย “มา อายัสมา สะมัคคัสสะ สังฆัสสะ เกทาเย ปะรั๊กกะมิ, เกทาเยนะสังวัตตะนัง วา อะธิกะระณัง สะมาทาเย ปัคคัยหะ อัญฐาติ; สะเมตายัสมา สังฆะนะ, สะมัคโค หิ สังโฆ สัมโมทะมาโน อะวิวะทะมาโน เอกุทเทโส ผาสสุ วิหะระตีติ. เอวัญจะ โส ภิขุ ภิขุหิ วุจจะมาโน ตะเถวะ ปัคคัณเหยยะ, โส ภิขุ ภิขุหิ ยาวะตะตียัง สะมะนุภาสิตัพพะ ตัสสะ ปะฏินิสัสคคายะ; ยาวะตะตียัญเจะ สะมะนุภาสิยะมาโน ตัง ปะฏินิสัสชเชยยะ, อิจเจตัง กุสะลัง; โน เจ ปะฏินิสัสชเชยยะ, สังฆาติเสโส.

๑๑. ตัสเสวะ โข ปะนะ ภิขุสสะ ภิขุ โหนติ อะนุวัตตะกา วัคคะวาทะกา, เอกุ วา เท้ว วา ตะโย วา, เต เอวัง วะเทยฺยง, “มา อายัสมันโต เอตัง ภิขุง ภิญฺจิ อะวะจตุถะ รัมมะวาที เจโส ภิขุ, วินะยะวาที เจโส ภิขุ, อัมหากัญเจโส ภิขุ, ฉันท์ญะจะ รุจิญจะ อาทาเย ไวะหะระติ, ชานาติ โน ภาสะติ, อัมหากัมเปตัง ชะมะตีติ. เต ภิขุ ภิขุหิ เอวะมัสสุ วะจะนียา “มา อายัสมันโต เอวัง อะวะจตุถะ, นะ เจโส ภิขุ รัมมะวาที, นะ เจโส ภิขุ วินะยะวาที, มา อายัสมันตานัมปิ สังฆะเกโท รุจิตตะ, สะเมตายัสมันตานัง สังฆะนะ, สะมัคโค หิ สังโฆ สัมโมทะมาโน อะวิวะทะมาโน เอกุทเทโส ผาสสุ วิหะระตีติ. เอวัญจะ เต ภิขุ ภิขุหิ วุจจะมานา ตะเถวะ ปัคคัณเหยฺยง. เต ภิขุ ภิขุหิ ยาวะตะตียัง สะมะนุภาสิตัพพา ตัสสะ ปะฏินิสัสคคายะ; ยาวะตะตียัญเจะ สะมะนุภาสิยะมาโน ตัง ปะฏินิสัสชเชยฺยง อิจเจตัง กุสะลัง, โน เจ ปะฏินิสัสชเชยฺยง; สังฆาติเสโส.

๑๒. ภิกขุ ปะเนวะ ทุพพะจะชาติโก โหติ, อุทเทสสะปะริยาปันเนสุ
ลิกขาปะเทสุ ภิกขุหิ สะหะธัมมิกัง วุจจะมาโน อัตตานิัง อะวะจะนียัง
กะโรติ “มา มัง อายัสส์มันโต กิญจิจิ อะวะจตุตตะ กัลลียาณัง วา ปาปะกัง วา,
อะหัมปายัสส์มันเต นะ กิญจิจิ วัคขามิ กัลลียาณัง วา ปาปะกัง วา,
วิระมะถายัสส์มันโต มะมะ วะจะนายาติ, โส ภิกขุ ภิกขุหิ เอวะมัสสะ
วะจะนีโย “มา อายัสส์มา อัตตานิัง อะวะจะนียัง อะกาสิ, วะจะนีเยเมวะ
อายัสส์มา อัตตานิัง กะโรตุ, อายัสส์มาปิ ภิกขุ วะเทตุ สะหะธัมเมนะ, ภิกขุปิ
อายัสส์มันตัง วัคขันติ สะหะธัมเมนะ, เอวัง สังวัตตมา หิ ตัสสะ ภาคะวะโต
ปะริสา, ยะทิทัง อัญญะมัญญะวะจะเนนะ อัญญะมัญญะวุจฺจสาปะเนนาติ.
เอวัญจะ โส ภิกขุ ภิกขุหิ วุจจะมาโน ตะเถวะ ปัคคัณ्हะเยยะ, โส ภิกขุ ภิกขุหิ
ยาวะตะติยัง สะมะนุภาสิตัพโพ ตัสสะ ปะฏินิสสัคคายะ, ยาวะตะติยังญะ
สะมะนุภาสิยะมาโน ตัง ปะฏินิสสัคคายะ. อิจเจตัง กุสะลัง, โน เจ
ปะฏินิสสัคคายะ, สังฆาทิเสโส.

๑๓. ภิกขุ ปะเนวะ อัญญะตะระวัง คามัง วา นิคะมัง วา อุนนิสสาเย
วิหะระติ กุละทุสะโก ปาปะสะมาจาโร, ตัสสะ โข ปาปะกา สะมาจารา
ทิสสันติ เจวะ สุขยันติ จะ, กุลานิ จะ เตนะ ทุฏฐานิ ทิสสันติ เจวะ
สุขยันติ จะ. โส ภิกขุ ภิกขุหิ เอวะมัสสะ วะจะนีโย “อายัสส์มา โข กุละทุสะโก
ปาปะสะมาจาโร, อายัสส์มะโต โข ปาปะกา สะมาจารา ทิสสันติ
เจวะ สุขยันติ จะ. กุลานิ จายัสส์มะตา ทุฏฐานิ ทิสสันติ เจวะ สุขยันติ จะ;
ปักกะมะตายัสส์มา อิมัมहा आवसा, อะลันเต อิธะ วาเสนาติ. เอวัญจะ โส
ภิกขุ ภิกขุหิ วุจจะมาโน เต ภิกขุ เอวัง วะเทยยะ “ฉันทะคามิโน จะ ภิกขุ:
โทสะคามิโน จะ ภิกขุ, โมหะคามิโน จะ ภิกขุ, ภายะคามิโน จะ ภิกขุ,
ตาทิลิกายะ อापตติยา เอกัจจัง ปัพพาเซนติ, เอกัจจัง นะ ปัพพาเซนตติ.
โส ภิกขุ ภิกขุหิ เอวะมัสสะ วะจะนีโย “มา อายัสส์มา เอวัง อะวะจะ,
นะ จะ ภิกขุ ฉันทะคามิโน, นะ จะ ภิกขุ โทสะคามิโน, นะ จะ ภิกขุ
โมหะคามิโน, นะ จะ ภิกขุ ภายะคามิโน, อายัสส์มา โข กุละทุสะโก
ปาปะสะมาจาโร, อายัสส์มะโต โข ปาปะกา สะมาจารา ทิสสันติ เจวะ
สุขยันติ จะ, กุลานิ จายัสส์มะตา ทุฏฐานิ ทิสสันติ เจวะ สุขยันติ จะ,

ปังกะมะต้ายส์มา อิม്മหา อาวาสา, อะลันเต อิชะ วาเสนาติ. เอวัญจะ
โส ภิกขุ ภิกขุหิ วุจจะมาโน ตะเถวะ ปัคคัณเหยยะ, โส ภิกขุ ภิกขุหิ
ยาวะตะตี้ยัง สะมะนุภาสิตัพโพ ตัสสะ ปะฏิณิสัสคคาเย; ยาวะตะตี้ยัญเจ
สะมะนุภาสิยะมาโน ตัง ปะฏิณิสัสชเชยยะ, อิจเจตัง กุสะลัง; โน เจ
ปะฏิณิสัสชเชยยะ, สังฆาทิเสโส.

อุททิสฺฐา โข อายัสฺมันโต เตระสะ สังฆาทิเสสา รัมมา: นระ
ปะฐะมาปตติกา, จัตตาโร ยาวะตะตियะกา; เยสัง ภิกขุ อัญญะตะรัง วา
อัญญะตะรัง วา อาปชชิตฺวา ยาวะติหัง ชานัง ปะฏิจจาเทติ; ตาวะติหัง
เตนะ ภิกขุณา อะกามา ปะริวัตถัพพัง, ปะริวัตถะปะริวาเสนะ ภิกขุณา
อุตตะรัง ฉารัตตัง ภิกขุมาเนตตายะ ปะฏิปชชิตัพพัง, จินณะมานโต
ภิกขุ, ยตตะ สียา วิสะติคะโน ภิกขุสังโฆ, ตตตะ โส ภิกขุ อัพภะตัพโพ;
เอเณะปี เจ อูโน วิสะติคะโน ภิกขุสังโฆ, ตัง ภิกขุ อัพภะยยะ, โส จะ
ภิกขุ อะนัปปิโต, เต จะ ภิกขุ คารยฺหะ: อะยัง ตตตะ สามีจิ.

ตตถายัสฺมันเต	ปุจจามิ:	กัจจิตตะ	ปะริสุทธา
หุตยัมปิ	ปุจจามิ:	กัจจิตตะ	ปะริสุทธา
ตะตยัมปิ	ปุจจามิ:	กัจจิตตะ	ปะริสุทธา

ปะริสุทธะตถายัสฺมันโต, ตัสฺมา ตุณฺหิ, เอวะเมตัง ธาระยามิ.

สังฆาทิเสสุทเทโส นิฏฐีโต.

อิมะ โข ปะนายัสฺมันโต เทว อะนियะตา รัมมา อุทเทสัง อาคัจฉันติ.

๑. โย ปะนะ ภิกขุ มาตุคาเมนะ สัทธัง เอกะ อิกายะ ระโห
ปะฏิจฉันเน อาสะเน อะลังกัมมะนิเย นิสฺซชัง กัปปะเย; ตะเมนัง
สัทธะเยวะจะสา อุปาสิกา ทิสฺวา ตินณัง รัมมานัง อัญญะตะเรนะ
วะเทยยะ ปาราชิเกนะ วา สังฆาทิเสเสนะ วา ปาจิตติเยนะ วา,
นิสฺซชัง ภิกขุ ปะฏิชานะมาโน ตินณัง รัมมานัง อัญญะตะเรนะ
กาเรตัพโพ ปาราชิเกนะ วา สังฆาทิเสเสนะ วา ปาจิตติเยนะ วา;
เยนะ วา สาทิสฺสวะจะสา อุปาสิกา วะเทยยะ, เตนะ โส ภิกขุ
กาเรตัพโพ; อะยัง รัมโม อะนियะโต.

๒. นะ เหวะ โข ปะนะ ปะฏิจันนัง อาสะนัง โหติ
 นาลังกัมมะนิยงฺ, อะลัญจะโขโหติ มาตุคามัง ทุกุสุลลาหิ วาจาหิ โภภาสิตุง;
 โย ปะนะ ภิกขุ ตะถารูเป อาสะเน มาตุคาเมนะ สัทธิง เอโก เอกายะ
 ระโห นิสฺสชงฺ กัปปะเยยะ; ตะเมนัง สัทธะเยยะวะจะสา อุปาสิกา ทิสฺวา
 ทฺวินนัง รัมมานัง อัญญะตะเรนะ วะเทยยะ สังฆาทีเสเสนะ วา
 ปาจิตติเยนะ วา, นิสฺสชงฺ ภิกขุ ปะฏิขานะมาโน ทฺวินนัง รัมมานัง
 อัญญะตะเรนะ การัตฺตไฟะ สังฆาทีเสเสนะ วา ปาจิตติเยนะ วา, เยนะ
 วา สา สัทธะเยยะวะจะสา อุปาสิกา วะเทยยะ, เตนะ โส ภิกขุ การัตฺตไฟะ;
 อะยัมปิ รัมโม อะนิยะโต.

อุททิสฺสา โข อายัสฺมันโต เทโว อะนิยะตา รัมมา.

ตตถายัสฺมันเต ปุจฉามิ: กัจจิตถะ ปะริสุทฺธา

ทุตยัมปิ ปุจฉามิ: กัจจิตถะ ปะริสุทฺธา

ตะตยัมปิ ปุจฉามิ: กัจจิตถะ ปะริสุทฺธา

ปะริสุทฺเธตถายัสฺมันโต, ตัสมา ตุณฺหิ, เอวะเมตัง ธาระยามิ.

อะนิยะตฺตเทโส นิฏฺฐิตะ.

อิเม โข ปะนายัสฺมันโต ดิงสะ นิสฺสัคคิยา ปาจิตติยา รัมมา อุทเทสัง
 อาคัจฉันติ.

๑. นิฏฺฐิตะจีวะรสฺมิง ภิกขุณา อุภะตัสฺมิง กะฐิเณ, ทะสาหะปะระมัง
 อะติเรกะจีวะรัง ธาเรตฺตพัง, ตัง อะติกกามะยะโต, นิสฺสัคคิยงฺ ปาจิตติยงฺ.

๒. นิฏฺฐิตะจีวะรสฺมิง ภิกขุณา อุภะตัสฺมิง กะฐิเณ, เอกะวัตตัมปิ เจ
 ภิกขุ ติจิวะเรนะ วิปะวะเสยยะ, อัญญัตฺระ ภิกขุสฺมมะติยา, นิสฺสัคคิยงฺ
 ปาจิตติยงฺ.

๓. นิฏฺฐิตะจีวะรสฺมิง ภิกขุณา อุภะตัสฺมิง กะฐิเณ, ภิกขุโน ปะเนวะ
 อะกาละจีวะรัง อุปฺปชเชยยะ, อากังขะมาเนนะ ภิกขุณา ปะฏิกคะหัตฺตพัง,
 ปะฏิกคะหัตฺตวา ชิปปะเมวะ การัตฺตพัง; โน จัสสะ ปารีปุริ,
 มาสะปะระมันเตนะ ภิกขุณา ตัง จิวะรัง นิกขิปิตฺตพัง อุณฺสสะ ปารีปุริยา

สะตียา ปัจจาสาเย, ตะโต เจ อุตตะริง นิกขิเปยยะ สะตียาปิ ปัจจาสาเย,
นิสสัคคิยัง ปาจิตตियัง.

๕. โย ปะนะ ภิกขุ อัญญาติกายะ ภิกขุณิยา ปุราณะจีวะรัง
โรธาเปยยะ วา รัชชาเปยยะ วา อาโกฎาเปยยะ วา, นิสสัคคิยัง ปาจิตตियัง.

๕. โย ปะนะ ภิกขุ อัญญาติกายะ ภิกขุณิยา หัตตะโต จีวะรัง
ปะฏิกคัณเหยยะ อัญญัตตะระ ปาริวัญญะกา, นิสสัคคิยัง ปาจิตตियัง.

๖. โย ปะนะ ภิกขุ อัญญาตะกัง คะหะปะตัง วา คะหะปะตานัง วา
จีวะรัง วิญญาเปยยะ อัญญัตตะระ สะมะยา, นิสสัคคิยัง ปาจิตตियัง. ตตถายัง
สะมะโย: อัจฉินนะจีวะโร วา โหติ ภิกขุ นัญจะจีวะโร วา, อะยัง ตตถะ
สะมะโย.

๗. ตัญเจ อัญญาตะโก คะหะปะติ วา คะหะปะตานี วา พะนุหิ จีวะเรหิ
อะภัทฏัสมปะวาเรยยะ, สันตะรุตตะระปะระมันเตนะ ภิกขุณา ตะโต
จีวะรัง สาทิตัพพัง, ตะโต เจ อุตตะริง สาทิเยยยะ, นิสสัคคิยัง ปาจิตตियัง.

๘. ภิกขุขุ ปะเนวะ อุกทิสสะ อัญญาตะกัถสะ คะหะปะติสสะ วา
กะหะปะตานิยา วา จีวะระเจตาปะนัง อุกกะขะฎัง โหติ. “อิมินา
จีวะระเจตาปะเนนะ จีวะรัง เจตาเปตฺวา อิตถันนามัง ภิกขุขุ จีวะเรนะ
อัจฉาเทสสามิตติ, ตตฺตระ เจโส ภิกขุ ปุพเพ อัมปะวาริตโต อุมะสังกะมิตฺวา
จีวะเร วิกัปปัง อาปัชเชยยะ “สาธุ วะตะ มัง อายัสฺมา อิมินา
จีวะระเจตาปะเนนะ เอวะรูปัง วา เอวะรูปัง วา จีวะรัง เจตาเปตฺวา
อัจฉาเทหิตติ กัลยาณะกัมมยะตัง อุมะทายะ, นิสสัคคิยัง ปาจิตตियัง.

๙. ภิกขุขุ ปะเนวะ อุกทิสสะ อุกินนัง อัญญาตะกานัง คะหะปะตีนัง วา
กะหะปะตานินัง วา ปัจเจกะจีวะระเจตาปะนา อุกกะขะฎา โหนติ “อิเมหิ
มะยัง ปัจเจกะจีวะระเจตาปะเนหิ ปัจเจกะจีวะรานิ เจตาเปตฺวา
อิตถันนามัง ภิกขุขุ จีวะเรหิ อัจฉาเทสสามาติ, ตตฺตระ เจ โส ภิกขุ ปุพเพ
อัมปะวาริตโต อุมะสังกะมิตฺวา จีวะเร วิกัปปัง อาปัชเชยยะ “สาธุ วะตะ มัง
 आयัสฺมันโต อิมะหิ ปัจเจกะจีวะระเจตาปะเนหิ เอวะรูปัง วา เอวะรูปัง วา
จีวะรัง เจตาเปตฺวา อัจฉาเทถะ อุกโถวะ สันตา เอเกนาติ กัลยาณะกัมมยะตัง
อุมะทายะ, นิสสัคคิยัง ปาจิตตियัง.

๑๐. ภิกขุ ปะเนวะ อุททิสสะ ราชา วา ราเชโกโคโค วา พราหฺมะเณ
 วา คหะปะติโก วา ทูเตนะ จีวะระเจตาปะนัง ปะหิณฺเณยยะ “อิมิณา
 จีวะระเจตาปะเนนะ จีวะรัง เจตาเปตฺวา อิตถันนามัง ภิกขุ จีวะเรน
 อัจฉาเทหิตฺติ; โส เจ ทูโต ตัง ภิกขุ อูปะสังกะมิตฺวา เอวัง วัชเทยยะ “อิทัง
 โข ภันเต อายัสฺมันตัง อุททิสสะ จีวะระเจตาปะนัง อากะตัง, ปะฏิคคัณหาตุ
 อายัสฺมา จีวะระเจตาปะนันติ, เตนะ ภิกขุณา โส ทูโต เอวะมัสสะ วัชเณนีโย
 “นะ โข มะยัง อากุโส จีวะระเจตาปะนัง ปะฏิคคัณหามะ, จีวะรัญฺจะ โข
 มะยัง ปะฏิคคัณหามะ กาเลนะ กัปปิยฺนติ; โส เจ ทูโต ตัง ภิกขุ เอวัง
 วัชเทยยะ “อตฺถิ ปะนายัสฺมะโต โกจิ เวยยาวัจจะกะโรติ, จีวะรัตติเกนะ
 ภิกขเว ภิกขุณา เวยยาวัจจะกะโร นิตฺทิสิตฺทโพ อารามิโก วา อูปาสะโก
 วา “เอโส โข อากุโส ภิกขุณัง เวยยาวัจจะกะโรติ; โส เจ ทูโต ตัง
 เวยยาวัจจะกะรัง สัณฺญาเปตฺวา ตัง ภิกขุ อูปะสังกะมิตฺวา เอวัง วัชเทยยะ
 “ยัง โข ภันเต อายัสฺมา เวยยาวัจจะกะรัง นิตฺทิสฺสิ, สัณฺญตฺโต โส มะยา;
 อูปะสังกะมะตุ อายัสฺมา กาเลนะ จีวะเรน ตัง อัจฉาเทสสะตฺติ,
 จีวะรัตติเกนะ ภิกขเว ภิกขุณา เวยยาวัจจะกะโร อูปะสังกะมิตฺวา
 ทิวิตตักขัตตุง โจเทตฺทโพ สาระตฺทโพ “อตฺถิ เม อากุโส
 จีวะเรนาติ; ทิวิตตักขัตตุง โจทะยะมาโน สาระยะมาโน ตัง จีวะรัง
 อะภินิปปาเทยยะ, อิจเจตัง กุสะลัง; โน เจ อะภินิปปาเทยยะ, จะตฺกขัตตุง
 ปัญจักขัตตุง ฉักขัตตูปะระมัง ตฺถึหิฏฺเฐนะ อุททิสสะ สฺฐาตฺทพฺัง;
 จะตฺกขัตตุง ปัญจักขัตตุง ฉักขัตตูปะระมัง ตฺถึหิฏฺเฐโต อุททิสสะ
 ติฏฐะมาโน ตัง จีวะรัง อะภินิปปาเทยยะ, อิจเจตัง กุสะลัง; โน เจ
 อะภินิปปาเทยยะ, ตะโต เจ อุตตะริง วายะมะมาโน ตัง จีวะรัง
 อะภินิปปาเทยยะ, นิสสัคคิยัง ปาจิตติยัง; โน เจ อะภินิปปาเทยยะ,
 ยะตฺสสะ จีวะระเจตาปะนัง อากะตัง, ตตฺถะ สามัง วา คันตฺทพฺัง, ทูโต วา
 ปาเหตฺทโพ “ยัง โข ตุมเห อายัสฺมันโต ภิกขุ อุททิสสะ จีวะระเจตาปะนัง
 ปะหิณฺเต, นะ ตันตฺสสะ ภิกขุโน กิณฺณิ อตถัง อะนุโกติ, ยุณฺชนตฺายัสฺมันโต
 สะกัง, มาโว สะกัง วินัสฺสีติ: อะยัง ตตฺถะ สามีจิ.

จีวะระวัคโค ปะฐะโม.

๑๑. โย ปะนะ ภิกขุ โกลิยะมิสสะกัง สันถะตัง การาเปยยะ, นิสัสัคคิยัง ปาจิตติยัง.

๑๒. โย ปะนะ ภิกขุ สุทธะกาพะกานัง เอพะกะโลมานัง สันถะตัง การาเปยยะ, นิสัสัคคิยัง ปาจิตติยัง.

๑๓. นะวัมปะนะ ภิกขุณา สันถะตัง การะยะมาเนนะ เท้ว ภาคาสุทธะกาพะกานัง เอพะกะโลมานัง อาทาทัพพา, ตะตติยัง โอทาทานัง, จะตุตถัง โคจะรียานัง; อะนาทา เจ ภิกขุ เท้ว ภาคะ สุทธะกาพะกานัง เอพะกะโลมานัง ตะตติยัง โอทาทานัง จะตุตถัง โคจะรียานัง นะวัง สันถะตัง การาเปยยะ, นิสัสัคคิยัง ปาจิตติยัง.

๑๔. นะวัมปะนะ ภิกขุณา สันถะตัง การาเปตฺวา จัพพัสสานิ ฐาเรตฺพัง. โอรณะ เจ ฉินนัง วัสสานัง ตัง สันถะตัง วิสัสซเชตฺวา วา อะวิสัสซเชตฺวา วา อัญญัง นะวัง สันถะตัง การาเปยยะ อัญญุตฺระ ภิกขุสम्मะติยา, นิสัสัคคิยัง ปาจิตติยัง.

๑๕. นิสีทะนะสันถะตัมปะนะ ภิกขุณา การะยะมาเนนะ ปุราณะสันถะตัสสะ สามันตา สุคะตะวิทฺถิ อาทาทัพพา ทุพพัณณะกะระณายะ, อะนาทา เจ ภิกขุ ปุราณะสันถะตัสสะ สามันตา สุคะตะวิทฺถิง นะวัง นิสีทะนะสันถะตัง การาเปยยะ, นิสัสัคคิยัง ปาจิตติยัง.

๑๖. ภิกขุโน ปะเนวะ อัทธานะมคคะปะฏิปันนัสสะ เอพะกะโลมานิ อูปปิซเซยฺยง, อากังขะมาเนนะ ภิกขุณา ปะฏิคคะเหตฺพพานิ, ปะฏิคคะเหตฺวา ติโยชะนะปะระมัง สะหัตถา หาเรตฺพพานิ, อะสันเต หาระเก, ตะโต เจ อุตตะริง หะเรยยะ อะสันเตปิ หาระเก, นิสัสัคคิยัง ปาจิตติยัง.

๑๗. โย ปะนะ ภิกขุ อัญญาติกายะ ภิกขุเนีย เอพะกะโลมานิ โธวาเปยยะ วา รัชชาเปยยะ วา วิชะฎาเปยยะ วา, นิสัสัคคิยัง ปาจิตติยัง.

๑๘. โย ปะนะ ภิกขุ ชาตะรุปะระชะตัง อุกคฺถนเฮยยะ วา อุกคฺถนาเปยยะ วา อูปะนิกขิตตัง วา สาทิเฮยยะ, นิสัสัคคิยัง ปาจิตติยัง.

๑๙. โย ปะนะ ภิกขุ นานูปะการะกัง รูปิยะสังโฆหารัง สะมาปฺซเซยยะ, นิสัสัคคิยัง ปาจิตติยัง.

๒๐. โย ปะนะ ภิกขุ นานัปปะการะกัง กะยะวิกะยัง สะมาปัชเชยยะ, นิสัสัคคิยัง ปาจิตติยัง.

โกสิยะวัคโค ทุติโย.

๒๑. ทะสาหะปะระมัง อะติเรกะปัตโต ธาเรตัพโพ, ตัง อะติกกามะยะโต, นิสัสัคคิยัง ปาจิตติยัง.

๒๒. โย ปะนะ ภิกขุ อุนะปัญจะพันธะเนนะ ปัตเตนะ อัญญัง นะวัง ปัตตัง เจตาเปยยะ, นิสัสัคคิยัง ปาจิตติยัง. เตนะ ภิกขุณา โส ปัตโต ภิกขุประริสาเย นิสัสัคคิยัง; โย จะ ตัสสา ภิกขุประริสาเย ปัตตะประริยังโต, โส จะ ตัสสะ ภิกขุโน ปะทาตัพโพ “อะยังเต ภิกขุ ปัตโต, ยาวะ เกทะนาเย ธาเรตัพโพติ: อะยัง ตัตถะ สามิจี.

๒๓. ยานิ โข ปะนะ ตานิ คิลานันถิ ภิกขุณัง ปะฏิสาเยนิยานิ เกสัชชานิ, เสยยะถิยัง; สปัปี นะวะนีตัง เตลัง มะธู ผาณิตัง, ตานิ ปะฏิกคะเหตฺวา สัตตาหะปะระมัง สันนิการะกัง ปะริภุญชิตัพพานิ, ตัง อะติกกามะยะโต นิสัสัคคิยัง ปาจิตติยัง.

๒๔. “มาโส เสโส คิมหานั้นติ ภิกขุณา วัสสิกะสาฎิกะจีวะรัง ปะริเยลิตัพพัง, “อัสสะมาโส เสโส คิมหานั้นติ กัตฺวา นิวาเสตัพพัง; “โอเรนะ เจ มาโส เสโส คิมหานั้นติ วัสสิกะสาฎิกะจีวะรัง ปะริเยเสยยะ. “โอเรณฺทมะมาโส เสโส คิมหานั้นติ กัตฺวา นิวาเสยยะ; นิสัสัคคิยัง ปาจิตติยัง.

๒๕. โย ปะนะ ภิกขุ ภิกขุสสะ สามัง จีวะรัง ทัตฺวา กุปีโต อะนัตตะมะโน อัจฉินทเยยยะ วา อัจฉินทาเปยยะ วา, นิสัสัคคิยัง ปาจิตติยัง.

๒๖. โย ปะนะ ภิกขุ สามัง สุตตัง วิญญาเปตฺวา ตันตะวาเยหิ จีวะรัง วายาเปยยะ, นิสัสัคคิยัง ปาจิตติยัง.

๒๗. ภิกขุณ ปะเนวะ อุกทิสสะ อัญญาตะโก คะหะปะติ วา คะหะปะตานี วา ตันตะวาเยหิ จีวะรัง วายาเปยยะ, ตัตฺวะ เจ โส ภิกขุ ปุพเพ อัมปะวาริโต ตันตะวาเย อุกปะสังกะมิตฺวา จีวะเร วิกัปปัง อาปัชเชยยะ “อิทัง โข อาวุโส

จีวะรัง มัง อุททิสสะ วียะติ, อายะตัญจะ กะโรถะ, วิตถะตัญจะ อับปีตัญจะ
สุวิตัญจะ สุปะวาโยตัญจะ สุวิเลกขิตัญจะ สุวิตัจฉิตัญจะ กะโรถะ;
อับเปวะนามะ มะยัมปิ อายัสส์มันตานัง กิณฺณจิมัตตัง อะนุปะทักขะยยามาติ,
เอวัญจะ โส ภิกขุ วัตถวา กิณฺณจิมัตตัง อะนุปะทักขะยยะ อันตะมะโส
ปิณฑะปาตะมัตตัมปิ, นิสัสคคิยัง ปาจิตตियัง.

๒๘. ทะสาหานาคะตัง กัตติกะเตมาสิปฺนณะมัง, ภิกขุโน ปะเนวะ
อัจเจกะจีวะรัง อุปปักขะยยะ, อัจเจกััง มัญญะมาเนนะ ภิกขุณา
ปะฎิกคะเหตัพพัง ปะฎิกคะเหตฺวา ยาวะจีวะระกาละสะมะยัง
นิกขิปิตัพพัง, ตะโต เจ อุตตะริง นิชิเปยยะ, นิสัสคคิยัง ปาจิตตियัง.

๒๙. อุปะวัสสัง โข ปะนะ กัตติกะปฺนณะมัง, ยานิ โข ปะนะ ตานิ
อาโรญญะกานิ เสนาสะนานิ สาสังกะสัมมะตานิ สัปปะฏิยะยานิ,
ตะถารุเปสุ ภิกขุ เสนาสะเนสุ วิหะรันโต อากังขะมาโน ติณฺณัง จีวะรานัง
อัญญะตะรัง จีวะรัง อันตะระฆะเร นิกขิปะยยะ, สिया จะ ตัสสะ ภิกขุโน
โกจิทเวะ ปัจจะโย เตนะ จีวะเรนะ วิปะวะสายะ, จารัตตะปะระมันเตนะ
ภิกขุณา เตนะ จีวะเรนะ วิปะวะสีตัพพัง, ตะโต เจ อุตตะริง
วิปะวะเสยยะ อัญญัตระ ภิกขุสัมมะติยา, นิสัสคคิยัง ปาจิตตियัง.

๓๐. โย ปะนะ ภิกขุ ชานัง สังฆิกัง ลาภัง ปะริณะตัง อัตตะโน
ปะริณาเมยยะ, นิสัสคคิยัง ปาจิตตियัง.

ปัตตะวัคโค ตะติโย.

อุททิสฺฐา โข อายัสส์มันโต ดิงสะ นิสัสคคิยา ปาจิตติยา ธัมมา.
ตตถายัสส์มันเต ปุจณามิ: กัจจิตถะ ปะริสุทฺธา
หุติยัมปิ ปุจณามิ: กัจจิตถะ ปะริสุทฺธา
ตะติยัมปิ ปุจณามิ: กัจจิตถะ ปะริสุทฺธา
ปะริสุทฺเธตถายัสส์มันโต, ตัสส์มา ตุณฺ्हี, เอวะเมตัง ธาระยามิ.

นิสัสคคิยา ปาจิตติยา ธัมมา นิฏฐิตา.

อิเม โข ปะนายัสส์มันโต เทวณะวูติ ปาจิตติยา รัมมา อุตเทสัง
อาคัจฉันติ.

๑. สัมปะชานะมุสสาวาทะ ปาจิตติยัง.

๒. โอมะสะวาทะ ปาจิตติยัง.

๓. ภิกขุเปสุญญะ ปาจิตติยัง.

๔. โย ปะนะ ภิกขุ อะนุปะสัมปันนัง ปะทะโส รัมมัง วาเจยยะ,
ปาจิตติยัง.

๕. โย ปะนะ ภิกขุ อะนุปะสัมปันเนนะ อุตตะริทวิรัตตะติรัตตัง
สะหะเสยยัง กัปปะยยะ, ปาจิตติยัง.

๖. โย ปะนะ ภิกขุ มาตุคามะนะ สะหะเสยยัง กัปปะยยะ, ปาจิตติยัง.

๗. โย ปะนะ ภิกขุ มาตุคามัสสะ อุตตะริตปิฏจะวาจาหิ รัมมัง
เทเสยยะ อัญญัตถะ วิญญา ปุริสะวิกคะเหนะ, ปาจิตติยัง.

๘. โย ปะนะ ภิกขุ อะนุปะสัมปันนัสสะ อุตตะริมะนุสสะรัมมัง
อาโรเจยยะ, ภูตัสสมิง ปาจิตติยัง.

๙. โย ปะนะ ภิกขุ ภิกขุสสะ ทุฏฐุลลัง อาปัตติง อะนุปะสัมปันนัสสะ
อาโรเจยยะ, อัญญัตถะ ภิกขุสัมมะติยา, ปาจิตติยัง.

๑๐. โย ปะนะ ภิกขุ ปะฐะเวิง ขะณะยยะ วา ขะณาเปยยะ วา,
ปาจิตติยัง.

มุสสาวาทะวัคโค ปะฐะโม.

๑๑. ภูตะคามะปาตัพพะตายะ ปาจิตติยัง.

๑๒. อัญญาเวททะเก วิหะสะเก ปาจิตติยัง.

๑๓. อุกขมาปะนะเก ขิยะนะเก ปาจิตติยัง.

๑๔. โย ปะนะ ภิกขุ สังฆิกัง มัญจัง วา ปุฐัง วา ภิสิง วา โภจจัง วา
อัสโธกาเส สันถะริตถะวา วา สันถะราเปตถะวา วา, ตัง ปักกะมันโต เนวะ
อุททะเรยยะ นะ อุททะราเปยยะ อะนาปุจจัง วา คัจเจยยะ, ปาจิตติยัง.

๑๕. โย ปะนะ ภิกขุ สังฆิกะวิหาเรเสยยัง สันถะริตถะวา วา สันถะราเปตถะวา
วา, ตัง ปักกะมันโต เนวะ อุททะเรยยะ นะ อุททะราเปยยะ อะนาปุจจัง
วา คัจเจยยะ, ปาจิตติยัง.

๑๖. โย ปะนะ ภิกขุ สังฆิกะ วิหาระ ชานัง ปุพพุปะคะตัง ภิกขุ
อะนุปะชัชชะ เสยยัง กัปปะเยยะ “ยัสสะ สัมพาโธ ภาะวิสสะติ, โส
ปังกะมิสสะตีติ; เอตะทเวะ ปัจจะยัง กะริตฺวา อะนัญญัง, ปาจิตตียัง.

๑๗. โย ปะนะ ภิกขุ ภิกขุ กุปีโต อะนัตตะมะโน สังฆิกา วิหารา
นิกกัฑฒะเยยะ วา นิกกัฑฒาเปยะ วา, ปาจิตตียัง.

๑๘. โย ปะนะ ภิกขุ สังฆิกะ วิหาระ อูปะริเวหาสะกุฎิยา อาหัจจะปาทะกัง
มัญจัน วา ปูจัน วา อะภินิสึเทยะ วา อะภินิปะชเชยะ วา, ปาจิตตียัง.

๑๙. มะหัลลกะมปะนะ ภิกขุนา วิหารัง การะยะมาเนนะ ยาวะ
ทังวาระโกสะ อัคคะลัฏฐะปะนายะ อาโลกะสันธิปะริกัมมาเย
ทังวัตติจจะทะนัสสะ ปะริยายัง อัมปะหะริเต สฺฐิตะนะ อะธิฏฐาตัพพัง,
ตะโต เจ อุตตะริง อัมปะหะริเตปี สฺฐิตะนะ อะธิฏฐะเหยะ, ปาจิตตียัง.

๒๐. โย ปะนะ ภิกขุ ชานัง สัมปาณะกัง อูทะกัง ตินัง วา มัตติกัง
วา สิญญะเยยะ วา สิญญาเปยะ วา, ปาจิตตียัง.

ภูตะคามะวัคโค ทูติโย.

๒๑. โย ปะนะ ภิกขุ อะสัมมะโต ภิกขุณิโย โไอวะเทยะ, ปาจิตตียัง.

๒๒. สัมมะโตปี เจ ภิกขุ อัตถังคะเต สุริเย ภิกขุณิโย โไอวะเทยะ,
ปาจิตตียัง.

๒๓. โย ปะนะ ภิกขุ ภิกขุณุปัสสะยัง อูปะสังกะมิตฺวา ภิกขุณิโย
โไอวะเทยะ, อัญญัตฺระ สะมะยา, ปาจิตตียัง. ตัตถายัง สะมะโย; คิลานา
โหติ ภิกขุณี, อะยัง ตัตถะ สะมะโย.

๒๔. โย ปะนะ ภิกขุ เอวัง วะเทยะ “อามิสะเหตุ ภิกขุ ภิกขุณิโย
โไอวะทนต์ติ, ปาจิตตียัง.

๒๕. โย ปะนะ ภิกขุ อัญญาติกายะ ภิกขุณิยา จีวะรัง ทะเทยะ
อัญญัตฺระ ปาริวฏฺฐะกา, ปาจิตตียัง.

๒๖. โย ปะนะ ภิกขุ อัญญาติกายะ ภิกขุณิยา จีวะรัง สัพพะเยยะ วา
สิพพาเปยะ วา, ปาจิตตียัง.

๒๗. โย ปะนะ ภิกขุ ภิกขุनिया สัทธิง สังวิธายะ เอกัทธานะมัคคัง
ปะฏิปัชเชยยะ อันตะมะโส คามันตะรัมปิ อัญญุตฺระ สะมะยา, ปาจิตติยัง.
ตตถายัง สะมะโย: สัตถะคะมะนีโย โหติ มัคโค สาสังกะสัมมะโต
สัปปะฏิภาโย, อะยัง ตตถะ สะมะโย.

๒๘. โย ปะนะ ภิกขุ ภิกขุनिया สัทธิง สังวิธายะ เอกัง นาวัง อะภิวุหะยยะ
อุททะคามินิง วา อะโรคามินิง วา อัญญุตฺระ ติริยันตะระณายะ, ปาจิตติยัง.

๒๙. โย ปะนะ ภิกขุ ชานัง ภิกขุณีปะริปาจิตัง ปิณฑะปาตัง ภูญเชย
ยะอัญญุตฺระ ปุพเพ คิหิสะมารัมภา, ปาจิตติยัง.

๓๐. โย ปะนะ ภิกขุ ภิกขุनिया สัทธิง เอกโก เอกายะ ระโห นิสัชชัง
กัปปะยยะ, ปาจิตติยัง.

โถวาทะวัคโค ตะติโย.

๓๑. อะคิลานะเนะ ภิกขุณา เอกโก อวาระสะณะปิณฑโท ภูญชิตัพโพ; ตะโต
เจ อุตตะริง ภูญเชยยะ, ปาจิตติยัง.

๓๒. คะณะโภชะเน อัญญุตฺระ สะมะยา ปาจิตติยัง. ตตถายัง
สะมะโย: คิลานะสะมะโย จีวะระทานะสะมะโย จีวะระการะสะมะโย
อัทธานะคะมะนะสะมะโย นาวาภิวุหะนะสะมะโย มะหาสะมะโย
สะมะณะภัตตะสะมะโย, อะยัง ตตถะ สะมะโย.

๓๓. ปะรัมปะระโภชะเน อัญญุตฺระ สะมะยา ปาจิตติยัง. ตตถายัง
สะมะโย คิลานะสะมะโย จีวะระทานะสะมะโย จีวะระการะสะมะโย;
อะยัง ตตถะ สะมะโย.

๓๔. ภิกขุง ปะเนวะ กุลัง อูปะคะตัง ปุเวหิ วา มันเถหิ วา
อะภัทฏุมปะวาเรยยะ, อากังขะมาเนนะ ภิกขุณา ทวีตติปัตตะปุรา
ปะฏิคคะเหตัพพา; ตะโต เจ อุตตะริง ปะฏิคคัณเหยยะ, ปาจิตติยัง.
ทวีตติปัตตะปุเร ปะฏิคคะเหตฺวา ตะโต นีหะริตฺวา ภิกขุหิ สัทธิง
สังวิระชิตัพพัง, อะยัง ตตถะ สามีจิ.

๓๕. โย ปะนะ ภิกขุ ภูตตาวี ปะวาริโต อะนะติริตตัง ชาทะเนียง วา
โภชะเนียง วา ชาเทยยะ วา ภูญเชยยะ วา, ปาจิตติยัง.

๓๖. โย ปะนะ ภิภขุ ภิภขุง ภูตตาวัง ปะวาริตัง อะนะติริตเตนะ
ชาทะนีเณะ วา โภชะนีเณะ วา อะภิหังกุสมปะวาเรยยะ “หันทะ ภิภขุ
ชาทะ วา ภูญชะ วาติ ชานัง อาสาทะนาเปกโข, ภูตตัสสัง ปาจิตตियัง.

๓๗. โย ปะนะ ภิภขุ วิกาเล ชาทะนียัง วา โภชะนียัง วา ชาเทยยะ วา
ภูญเชยยะ วา, ปาจิตตियัง.

๓๘. โย ปะนะ ภิภขุ สันนิกิการะกัง ชาทะนียัง วา โภชะนียัง วา
ชาเทยยะ วา ภูญเชยยะ วา, ปาจิตตियัง.

๓๙. ยานิโข ปะนะ ตานิ ปะณีตะโภชะนานิ, เสยยะถิทัง; สัปปีนะวะนีตั้ง
เตลัง มะธู ฝาดนัง มังโณ มังสัง ชีรัง ทะริ, โย ปะนะ ภิภขุ เอะวะรูปานิ
ปะณีตะโภชะนานิ อะคิลานอ อัตตะโน อัตถายะ วิญญาเปตฺวา ภูญเชยยะ,
ปาจิตตियัง.

๔๐. โย ปะนะ ภิภขุ อะทินนัง มุชะทฺวารัง อาหารัง อาหะเรยยะ
อัญญัตฺระ อุทะกะทันทะโปณา, ปาจิตตियัง.

โภชะนะวัคโค จะตฺตโก.

๔๑. โย ปะนะ ภิภขุ อะเจละกัสสะ วา ปะริพพาชะกัสสะ วา
ปะริพพาชิกายะ วา สะหัตถา ชาทะนียัง วา โภชะนียัง วา ทะเทยยะ,
ปาจิตตियัง.

๔๒. โย ปะนะ ภิภขุ ภิภขุง เอะวัง วะเทยยะ “เอหาวุโส คามัง วา นิคะมัง
วา ปินชายะ ปะวิสิสสามาติ. ตัสสะ ทาเปตฺวา วา อะทาเปตฺวา วา
อุยโยเชยยะ “คัจฉาวุโส, นะ เม ตะยา สัททิง กะถา วา นิสฺชชา วา ฝาสู
โหติ, เอกะกัสสะ เม กะถา วา นิสฺชชา วา ฝาสู โหติติ, เอตะทเวะ ปัจจะยัง
กะริตฺวา อะนัญญัง, ปาจิตตियัง.

๔๓. โย ปะนะ ภิภขุ สะโภชะเน ภูเล อะนุปะชฺชชะ นิสฺชชัง กัปปะยยะ,
ปาจิตตियัง.

๔๔. โย ปะนะ ภิภขุ มาตุคาเมนะ สัททิง ะโห ปะฏิจันเน อาสะเน
นิสฺชชัง กัปปะยยะ, ปาจิตตियัง.

๔๕. โย ปะนะ ภิภขุ มาตุคาเมนะ สัททิง เอโก เอกายะ ะโห นิสฺชชัง
กัปปะยยะ, ปาจิตตियัง.

๔๖. โย ปะนะ ภิกขุ นิมันติโต สะภัตโต สะมาโน, สันตัง ภิกขุง อะนาปุจจา ปุเรภัตตัง วา ปัจฉาภัตตัง วา กุเลสุ จาริตตัง อาปัชเชยยะ อัญญุตฺตฺระ สะมะยา, ปาจิตตियัง. ตตถายัง สะมะโย: จีวะระทานะสะมะโย จีวะระการะสะมะโย, อะยัง ตตถะ สะมะโย.

๔๗. อะคิลาเนนะ ภิกขุณา จาตุมาสะปัจจะยะปะวะระณา สาทิตัพพา อัญญุตฺตฺระ ปุณะปะวาระณายะ, อัญญุตฺตฺระ นิจจะปะวาระณายะ, ตะโต เจ อุตตะริง สาทียะยะ, ปาจิตตियัง.

๔๘. โย ปะนะ ภิกขุ อุกยุตตัง เสนัง ทัสสะนายะ คัจฉะยะ อัญญุตฺตฺระ ตะถารูปะปัจจะยา, ปาจิตตियัง.

๔๙. สียา จะ ตัสสะ ภิกขุโน โภจิวะปะปัจจะโย เสนัง คะมะนายะ, ทวีรัตตะติวัตตัง เตนะ ภิกขุณา เสนายะ วะสิตัพพัง. ตะโต เจ อุตตะริง วะเสยยะ, ปาจิตตियัง.

๕๐. ทวีรัตตะติวัตตัญญะ ภิกขุ เสนายะ วะสะมาโน อุกโยธิกัง วา พะลัคคัง วา เสนาพฺยัญหัง วา อะนีกะทัสสะนัง วา คัจฉะยะ, ปาจิตตियัง.
อะเจละกะวัคโค ปญฺจะโม.

๕๑. สุราเมระยะปาเน ปาจิตตियัง.

๕๒. อังคฺลปิปะโตทะเก ปาจิตตियัง.

๕๓. อุกทะเก ทัสสะธัมเม ปาจิตตियัง.

๕๔. อะนาทะริเย ปาจิตตियัง.

๕๕. โย ปะเน ภิกขุ ภิกขุง ภิงสาเปยยะ, ปาจิตตियัง.

๕๖. โย ปะนะ ภิกขุ อะคิลาโน วิสีวะนาเปกโข โชติง สะมาทะเหยยะ วา สะมาทะหาเปยยะ วา อัญญุตฺตฺระ ตะถารูปะปัจจะยา, ปาจิตตियัง.

๕๗. โย ปะนะ ภิกขุ โอรันทอะมาสัง นะหาเยยยะ อัญญุตฺตฺระ สะมะยา, ปาจิตตियัง. ตตถายัง สะมะโย: ทิชฺชโธ มาโส เสโส คิมหานันติ วัสสานันตสะปะฐะโม มาโส อิจเจเต อิทฺธะเตยยะมาสา อุดนหะสะมะโย ประวิพาหะสะมะโย คิลานะสะมะโย กัมมะสะมะโย อัทธานะคะมะนะสะมะโย วาตะภูมฺมิสะมะโย. อะยัง ตตถะ สะมะโย.

๕๘. นะวัมปะนะ ภิกขุณา จีวะระลาภานะ ตินณัง ทุพฺพัตถณะกะระณานัง
อัญญะตะรัง ทุพฺพัตถณะกะระณัง อาทาตัพพัง นีลัง วา กัททะมัง วา
กาฬะสามัง วา, อะนาทา เจ ภิกขุ ตินณัง ทุพฺพัตถณะกะระณานัง
อัญญะตะรัง ทุพฺพัตถณะกะระณัง นะวัง จีวะรัง ปรีกฺขุเชยยะ, ปาจิตตियัง.

๕๙. โย ปะนะ ภิกขุ ภิกขุสสะ วา ภิกขุनिया วา สิกขะมานายะ วา
สามะเณรฺสสะ วา สามะเณรียา วา สามัง จีวะรัง วิกัปปเปตฺติวา
อะปัจจุทธาระกัง ปะริกฺขุเชยยะ, ปาจิตตियัง.

๖๐. โย ปะนะ ภิกขุ ภิกขุสสะ ปัตตัง วา จีวะรัง วา นิสีทะนัง วา สฺสูจิมะรัง
วา กายะพันธะนัง วา อะปะนิเอยยะ วา อะปะนิธาเปยยะ วา อันตะมะโส
หัสสาเปกโขปิ, ปาจิตตियัง.

สุราปานะวัคโค ฉฺฉูโฐ.

๖๑. โย ปะนะ ภิกขุ สฺถูจิจจะ ปาถัง ชีวิตา โวโรเปยยะ, ปาจิตตियัง.

๖๒. โย ปะนะ ภิกขุ ชานัง สัปปาณะกัง อุทะกัง ปะริกฺขุเชยยะ,
ปาจิตตियัง.

๖๓. โย ปะนะ ภิกขุ ชานัง ยะถาธัมมัง นีหะตาทิกะระณัง ปุณะกัมมายะ
อุกโกฏเวยยะ, ปาจิตตियัง.

๖๔. โย ปะนะ ภิกขุ ภิกขุสสะ ชานัง ทฺฏฺฐุลลัง อาปัตตัง ปะฏิจฺฉาเทยยะ,
ปาจิตตियัง.

๖๕. โย ปะนะ ภิกขุ ชานัง อุนะวีสะติวฺสสัง ปุคคะลัง อุปะสัปปาเทยยะ,
โส จะ ปุคคะโล อะนุปะสัปปันโน, เต จะ ภิกขุ คารยฺหา, อิทัง ตัสฺมิม
ปาจิตตियัง.

๖๖. โย ปะนะ ภิกขุ ชานัง เถยยะสัตเถนะ สัทธิง สังวิธายะ
เอกัทธานะมคฺคัง ปะฏิปฺชเชยยะ อันตะมะโส คามันตะรัมปิ, ปาจิตตियัง.

๖๗. โย ปะนะ ภิกขุ มาตุคาเมนะ สัทธิง สังวิธายะ เอกัทธานะมคฺคัง
ปะฏิปฺชเชยยะ อันตะมะโส คามันตะรัมปิ, ปาจิตตियัง.

๖๘. โย ปะนะ ภิกขุ เอวัง ะเทยยะ “ตะถาหัง ะคะวะตา ธัมมัง เทสิตัง
อาชานามิ; ยะถา เยเม อันตะรายิกา ธัมมา วุตตา ะคะวะตา, เต

ปะฏิเสวระโต นาลัง อันตะรายายาติ, โส ภิกขุ ภิกขุหิ เหวะมัสสะ วะจะนีโย
“มา อายัสสิมา เอวัง อะวะจะ, มา ะคะวันตัง อัปภาจิกขิ; นะ หิ สาธุ
ะคะวะโต อัปภักขานัง, นะ หิ ะคะวา เอวัง ะเทยยะ;
อะเนกะปะริยาเยนะ อากุโส อันตะรายิกา รัมมา วุตตา ะคะวะตา
อะลัญจะ ปะนะ เต ปะฏิเสวระโต อันตะรายายาติ เอวัญจะ โส ภิกขุ
ภิกขุหิ วุจะมาโน ตะเถวะ ปัคคัณเหยยะ, โส ภิกขุ ภิกขุหิ ยาวะตะตียัง
สะมะนุภาสิตัพโพ ตัสสะ ปะฏินิสัสคคายะ; ยาวะตะตียัญเ
สะมะนุภาสิยะมาโน ตัง ปะฏินิสัสชเชยยะ, อิจเจตัง กุสะลัง, โน เจ
ปะฏินิสัสชเชยยะ, ปาจิตตียัง.

๖๙. โย ปะนะ ภิกขุ ชานัง ตะถาวาทีนา ภิกขุณา อะกะฎาณูรัมเมนะ ตัง
ทิฏฐัง อัปปะฏินิสัสสุญเจะ สัทธัง สัมภุญเชยยะ วา สังวะเสยยะ วา
สะหะ วา เสยยัง กัปปะยยะ, ปาจิตตียัง.

๗๐. สะมะณุทเทโสปี เจ เอวัง ะเทยยะ “ตะถาหัง ะคะวะตา รัมมัง
เทสิตัง อาชานามิ; ยะถา เยเม อันตะรายิกา รัมมา วุตตา ะคะวะตา,
เต ปะฏิเสวระโต นาลัง อันตะรายายาติ, โส สะมะณุทเทโส ภิกขุหิ เหวะมัสสะ
วะจะนีโย “มา อากุโส สะมะณุทเทสะ เอวัง อะวะจะ, มา ะคะวันตัง
อัปภาจิกขิ, นะ หิ สาธุ ะคะวะโต อัปภักขานัง, นะ หิ ะคะวา เอวัง
ะเทยยะ. อะเนกะปะริยาเยนะ อากุโส สะมะณุทเทสะ อันตะรายิกา
รัมมา วุตตา ะคะวะตา, อะลัญจะ ปะนะ เต ปะฏิเสวระโต อันตะรายายาติ;
เอวัญจะ โส สะมะณุทเทโส ภิกขุหิ วุจะมาโน ตะเถวะ ปัคคัณเหยยะ, โส
สะมะณุทเทโส ภิกขุหิ เหวะมัสสะ วะจะนีโย “อัชชะตักเค เต อากุโส
สะมะณุทเทสะ นะ เจวะ โส ะคะวา สัตถา อะปะทิสิตัพโพ; ยัมปิ จัญญเ
สะมะณุทเทสะ ละภันติ ภิกขุหิ สัทธัง ทวีรุตตะติริตตัง สะหะเสยยัง, สามี
เต นัตถิ; จะระ ปิเร วินัสสาติ. โย ปะนะ ภิกขุ ชานัง ตะถานาสิตัง
สะมะณุทเทสัง อูปะลาเปยยะ วา อูปะฐฐาเปยยะ วา สัมภุญเชยยะ วา
สะหะ วา เสยยัง กัปปะยยะ, ปาจิตตียัง.

สัปปาณะวัคโค สัตตะโม.

๗๑. โย ปะนะ ภิกขุ ภิกขุหิ สะหะธัมมิกัง วุจจะมาโน เอวัง วะเทยยะ ‘นะ ตาวาหัง อาวุโส เอตัสส์มิง ลิกขาปะเท ลิกขิสสามิ, ยาวะ นัญญัง ภิกขุง พัยตตัง วินะยะระวัง ปะริปุจฉามิติ, ปาจิตตियัง. ลิกขะมาเนนะ ภิกขะเว ภิกขุณา อัญญาตัพพัง ปะริปุจฉิตัพพัง ปะริปัญหิตัพพัง, อะยัง ตัตตะ สามีจี.

๗๒. โย ปะนะ ภิกขุ ปาฏิโมกเข อุตทิสสะมาเน เอวัง วะเทยยะ “กิมปะนิเมหิ ขุททานุขุททะเกหิ ลิกขาปะเทหิ อุตทิวสุหิ, ยาวะเทวะ กุกกุจายะ วิหะสาเย วิเลขาเย สังวัตตันตีติ, ลิกขาปะทะวิวัณณะนะเก ปาจิตตियัง.

๗๓. โย ปะนะ ภิกขุ อันวัทธะมาสัง ปาฏิโมกเข อุตทิสสะมาเน เอวัง วะเทยยะ “อิทาเนวะ โข อะหัง อาชานามิ ‘อะยัมปิ กิระ ธัมโม สุตตาอะโต สุตตะปะริยาปันโน อันวัทธะมาสัง อุตเทสัง อาคัจจะตีติ; ตัญเจะ ภิกขุง อัญญะ ภิกขุ ชาเนยยุง “นินนนะปุพพัง อิมินา ภิกขุณา ทวัตติกขัตตุง ปาฏิโมกเข อุตทิสสะมาเน โก ปะนะ วาโท ภิปโยติ, นะ จะ ตัสสะ ภิกขุโน อัญญาณะเกนะ มุตติ อตติ, ยัญจะ ตัตตะ อาปัตติง อาปันโน, ตัญจะ ยะถาธัมโม การัตัพโพ; อุตตะริญจัสสะ โมโห อาโรเปตัพโพ “ตัสสะ เต อาวุโส อะลาภา, ตัสสะ เต ทูลลัทธัง; ยัง ตะวัง ปาฏิโมกเข อุตทิสสะมาเน นะ สากุกัง อัญญิกัตวา มะนะสิกะโรสีติ; อิหัง ตัสส์มิง โมหะนะเก ปาจิตตियัง.

๗๔. โย ปะนะ ภิกขุ ภิกขุสสะ กุปีโต อะนัตตะมะโน ปะหารัง ทะเทยยะ, ปาจิตตियัง.

๗๕. โย ปะนะ ภิกขุ ภิกขุสสะ กุปีโต อะนัตตะมะโน ตะละสัตตักัง อุกคิเรยยะ, ปาจิตตियัง.

๗๖. โย ปะนะ ภิกขุ ภิกขุง อะมุละเกนะ สังฆาทีเสเสนะ อะนุทังเสยยะ, ปาจิตตियัง.

๗๗. โย ปะนะ ภิกขุ ภิกขุสสะ สัญจิจจะ กุกกุจัจจ อุปะทะเหยยะ “อิติสสะ มุหุตตัมปิ อะผาสุ ะวิสสะตีติ เอตะเทวะ ปัจจะยัง กะริตฺวา อะนัญญัง, ปาจิตตियัง.

๗๘. โย ปะนะ ภิกขุ ภิกขุณัง ภัณฑะนะชาตานัง กะละหะชาตานัง วิวาทาปันนานัง อุปัสสูติง ติวสุหะเย “ยัง อิมะ ะณิสสันติ, ตัง โสธสามีติ เอตะเทวะ ปัจจะยัง กะริตฺวา อะนัญญัง, ปาจิตตियัง.

๗๙. โย ปะนะ ภิภขุ รัมมิگانัง กัมมานัง ฉันทัง ทัตถวา ปัจฉา
ชียยะนะรัมมัง อาปัชเชยยะ, ปาจิตตियัง.

๘๐. โย ปะนะ ภิภขุ สัมเม วินิจจะยะกาถายะ วัตตะมานายะ ฉันทัง
อะทัตถวา อฏฐายาสะนา ปักกะเมยยะ, ปาจิตตियัง.

๘๑. โย ปะนะ ภิภขุ สัมคเคนะ สัมเมนะ จีวะรัง ทัตถวา ปัจฉา
ชียยะนะรัมมัง อาปัชเชยยะ “ยะถาสันนุตัง ภิภขุ สัมมิกัง ลากัง
ปะริณาเมนตีติ, ปาจิตตियัง.

๘๒. โย ปะนะ ภิภขุ ชานัง สัมมิกัง ลากัง ปะริณะตัง ปุคคะลัสสะ
ปะริณาเมยยะ, ปาจิตตियัง.

สะหะรัมมิกะวัคโค อฏฐะโม.

๘๓. โย ปะนะ ภิภขุ รัญโญ ชัตตยัสสะ มุทธาภิสิตตัสสะ
อะนิกขันตะราชะเก อะนิกคะตะระตะนะเก ปุพเพ อัปปะติสังวิทิตโต
อินทะซีลัง อะตีกกาเมยยะ, ปาจิตตियัง.

๘๔. โย ปะนะ ภิภขุ ระตะนัง วา ระตะนะสัมมะตัง วา อัญญัตตระ
อัชฌารามา วา อัชฌาวะสะถา วา อุกคัณเหยยะ วา อุกคัณหาเปยยะ วา,
ปาจิตตियัง. ระตะนัง วา ปะนะ ภิภขุนา ระตะนะสัมมะตัง วา อัชฌารามา
วา อัชฌาวะสะเถ วา อุกคะหัตถวา วา อุกคัณหาเปตฺถวา วา นิกขิปิตฺถพัง
“ยัสสะ ภาวิสสะติ โส หาริสสะตีติ: อะยัง ตตถะ สามีจิ.

๘๕. โย ปะนะ ภิภขุ สันตัง ภิภขุ อนะนาปุจฉา วิกาเล คามัง ปะวิเสยยะ,
อัญญัตตระ ตะถารูปา อัจจายิกา กะระณียา, ปาจิตตियัง.

๘๖. โย ปะนะ ภิภขุ อฏฐิมะยัง วา ทันตะมะยัง วา วิสาณะมะยัง วา
สุจิมะรัง การาเปยยะ, เกทะนะกัง ปาจิตตियัง.

๘๗. นะวัมปะนะ ภิภขุนา มัญจิง วา ปีลึง วา การะยะมาเนนะ
อฏฐังคฺลปะปาทะกัง กาทะตฺถพัง สุกะตังคฺลเณะ อัญญัตตระ เหมฐิมายะ
อะภูณียา, ตัง อะตีกกามะยะโต เฑทะนะกัง ปาจิตตियัง.

๘๘. โย ปะนะ ภิภขุ มัญจิง วา ปีลึง วา ตูโลนัทถัง การาเปยยะ,
อุททาละนะกัง ปาจิตตियัง.

๘๙. นิสีทะนัมปะนะ ภิกขุณา การะยะมาเนนะ ปะมาณิกัง กาเรตัพพัง; ตัตฺตริทัง ปะมาณัง: ทีชมะโส เทว วิทตฺติโย สุคะตะวิทตฺติยา, ติริยัง ทิยฺชตฺตัง, ทะสะ วิทตฺติ, ตัง อะติกกามะยะโต เจทะนะกัง ปาจิตตियัง.

๙๐. กัณฑุปะฏิจฉาทิง ปะนะ ภิกขุณา การะยะมาเนนะ ปะมาณิกา กาเรตัพพา; ตัตฺตริทัง ปะมาณัง: ทีชมะโส จะตฺสโส วิทตฺติโย สุคะตะวิทตฺติยา ติริยัง เทว วิทตฺติโย, ตัง อะติกกามะยะโต เจทะนะกัง ปาจิตตियัง.

๙๑. วัสสิกะสาฎิกัง ปะนะ ภิกขุณา การะยะมาเนนะ ปะมาณิกา กาเรตัพพา; ตัตฺตริทัง ปะมาณัง: ทีชมะโส ฉะ วิทตฺติโย สุคะตะวิทตฺติยา ติริยัง อฺชตมะเตยยา, ตัง อะติกกามะยะโต เจทะนะกัง ปาจิตตियัง.

๙๒. โย ปะนะ ภิกขุ สุคะตะจีวะรฺปะปะมาณัง จีวะรัง การาเปยยะ อะติเรกัง วา, เจทะนะกัง ปาจิตตियัง. ตัตฺตริทัง สุคะตฺสสะ สุคะตะจีวะรฺปะ- ปะมาณัง: ทีชมะโส นะวะ วิทตฺติโย สุคะตะวิทตฺติยา ติริยัง ฉะ วิทตฺติโย, อี ทัง สุคะตฺสสะ สุคะตะจีวะรฺปะปะมาณัง.

ระตะนะวัคโค นะวะโม.

อุททิสฺฐา โข อายัสฺมันโต เทวนะวุติ ปาจิตตिया รัมมา.

ตตถายัสฺมันเต ปุจฉามิ: กัจจิตถะ ปะริสุทธา

ทุดิยฺมปี ปุจฉามิ: กัจจิตถะ ปะริสุทธา

ตะตฺติยฺมปี ปุจฉามิ: กัจจิตถะ ปะริสุทธา

ปะริสุทเธตถายัสฺมันโต, ตัสฺมา ตุณฺหิ, เอวะเมตัง ธาระยามิ.

ปาจิตตिया นิฏฐิตา.

อิมะ โข ปะนายัสฺมันโต จตฺตาโร ปาฎิเทสะเนยา รัมมา อุทเทสัง อาคัจฉันติ.

๑. โย ปะนะ ภิกขุ อัญญาติกายะ ภิกขุเนีย อันตะระชะวัง ปะวิฏฐายะ หัตถะโต ขาทะเนยฺง วา โภชะเนยฺง วา สะหัตถา ปะฎิกคะเหตฺวา ขาทะเยยะ วา ภูญฺชเยยะ วา, ปะฏิเทเสตัพพัง เตนะ ภิกขุณา “คารฺยฺหัง อาวุโส รัมมัง อาปะชชิง อะสฺปายัง ปาฎิเทสะเนยฺง, ตัง ปะฏิเทเสมีติ.

๒. ภิกขุ ปะเนวะ กุเลสุ นิมนติตา ภุญชันติ, ตัตฺระ เจ ภิกขุณี
ไวสาสะมานะรูปา สฺฐิตา โหติ “อิระ สุปัง เทละ, อิระ โอิทะนัง เทถาติ, เตหิ
ภิกขุหิ सा ภิกขुणी อะปะสาเทत्तัพพา “อะปะสั๊กกะ ตาวะ ภาคินิ, ยาวะ
ภิกขุ ภุญชันตีติ: เอกัสสะปี เจ ภิกขุโน นัปปะภิกขาเสยยะ ตัง ภิกขุणि
อะปะสาเทตฺตง “อะปะสั๊กกะ ตาวะ ภาคินิ, ยาวะ ภิกขุ ภุญชันตีติ,
ปะภฺวิเทเสตฺตัพพัง เตหิ ภิกขุหิ “คารฺยัหัง อาวุโส รัมมัง อาปัชชิมหา
อะสัปปายัง ปาภฺวิเทสะนียัง, ตัง ปะภฺวิเทเสมาติ.

๓. ยานิ โข ปะนะ ตานิ เสกขะสัम्मะตานิ กุลานิ, โย ปะนะ ภิกขุ
ตะถารุเปสุ เสกขะสัम्मะเตสุ กุเลสุ ปุพเพ อะนิมนตितอ อะคิลานो
ขาทะนียัง วา โภชะนียัง วา สะหัตถา ปะภฺวิคคะเหตฺตวา ขาเทยยะ วา
ภุญเชยยะ วา, ปะภฺวิเทเสตฺตัพพัง เตนะ ภิกขุณา “คารฺยัหัง อาวุโส รัมมัง
อาปัชชัง อะสัปปายัง ปาภฺวิเทสะนียัง, ตัง ปะภฺวิเทเสมีติ.

๔. ยานิ โข ปะนะ ตานิ อารฺญญะกานิ เสนาสะนานิ สาตฺตงกะสัम्मะตานิ
สัปปะภฺวิภะยานิ, โย ปะนะ ภิกขุ ตะถารุเปสุ เสนาสะเนสุ วิหะรันโต
ปุพเพ อัสสัปปะภฺวิสังวิหิตัง ขาทะนียัง วา โภชะนียัง วา อัสสมารามะ สะหัตถา
ปะภฺวิคคะเหตฺตวา อะคิลานो ขาเทยยะ วา ภุญเชยยะ วา, ปะภฺวิเทเสตฺตัพพัง
เตนะ ภิกขุณา “คารฺยัหัง อาวุโส รัมมัง อาปัชชัง อะสัปปายัง ปาภฺวิเทสะนียัง,
ตัง ปะภฺวิเทเสมีติ.

อุททิฏฐฺวา โข อายัสส์มันโต จัตตาโร ปาภฺวิเทสะนียา รัมมา.

ตัตถายัสส์มันเต ปุจฉามิ: กัจจิตถะ ปะริสุทฺธา

หุติยัมปิ ปุจฉามิ: กัจจิตถะ ปะริสุทฺธา

ตะติยัมปิ ปุจฉามิ: กัจจิตถะ ปะริสุทฺธา

ปะริสุทฺเธตถายัสส์มันโต, ตัสส์มา ตฺถุณ्हี, เอวะเมตัง ธาระยามิ.

ปาภฺวิเทสะนียา นิฏฐิตา.

อิเม โข ปะนายัสมันโต (ปัญญาจะสัจตตะติ) เสขิยา ธัมมา อุกทเทสัง
อาคัจฉันติ.

๑. “ปะริมัตตะลัง นิวาเสสสามีติ ลิกขา กะระณียา.
๒. “ปะริมัตตะลัง ปารุปีสสามีติ ลิกขา กะระณียา.
๓. “สุปะฏิฉันโน อันตะระชะเร คะมิสสามีติ ลิกขา กะระณียา.
๔. “สุปะฏิฉันโน อันตะระชะเร นิสีทิสสามีติ ลิกขา กะระณียา.
๕. “สุสังวุโต อันตะระชะเร คะมิสสามีติ ลิกขา กะระณียา.
๖. “สุสังวุโต อันตะระชะเร นิสีทิสสามีติ ลิกขา กะระณียา.
๗. “โอกขิตตะจักขุ อันตะระชะเร คะมิสสามีติ ลิกขา กะระณียา.
๘. “โอกขิตตะจักขุ อันตะระชะเร นิสีทิสสามีติ ลิกขา กะระณียา.
๙. “นะ อุกขิตตะกายะ อันตะระชะเร คะมิสสามีติ ลิกขา กะระณียา.
๑๐. “นะ อุกขิตตะกายะ อันตะระชะเร นิสีทิสสามีติ ลิกขา กะระณียา.
๑๑. “นะ อุกซัคคฆิกายะ อันตะระชะเร คะมิสสามีติ ลิกขา กะระณียา.
๑๒. “นะ อุกซัคคฆิกายะ อันตะระชะเร นิสีทิสสามีติ ลิกขา กะระณียา.
๑๓. “อัปปะสัทโท อันตะระชะเร คะมิสสามีติ ลิกขา กะระณียา.
๑๔. “อัปปะสัทโท อันตะระชะเร นิสีทิสสามีติ ลิกขา กะระณียา.
๑๕. “นะ กายัปปะจาละกัง อันตะระชะเร คะมิสสามีติ ลิกขา กะระณียา.
๑๖. “นะ กายัปปะจาละกัง อันตะระชะเร นิสีทิสสามีติ ลิกขา กะระณียา.
๑๗. “นะ พาหุปปะจาละกัง อันตะระชะเร คะมิสสามีติ ลิกขา กะระณียา.
๑๘. “นะ พาหุปปะจาละกัง อันตะระชะเร นิสีทิสสามีติ ลิกขา กะระณียา.
๑๙. “นะ สีตัพปะจาละกัง อันตะระชะเร คะมิสสามีติ ลิกขา กะระณียา.
๒๐. “นะ สีตัพปะจาละกัง อันตะระชะเร นิสีทิสสามีติ ลิกขา กะระณียา.
๒๑. “นะ ชัมภะกะโต อันตะระชะเร คะมิสสามีติ ลิกขา กะระณียา.
๒๒. “นะ ชัมภะกะโต อันตะระชะเร นิสีทิสสามีติ ลิกขา กะระณียา.
๒๓. “นะ โอคุณฐิตโต อันตะระชะเร คะมิสสามีติ ลิกขา กะระณียา.
๒๔. “นะ โอคุณฐิตโต อันตะระชะเร นิสีทิสสามีติ ลิกขา กะระณียา.
๒๕. “นะ อุกกุฎฎิกายะ อันตะระชะเร คะมิสสามีติ ลิกขา กะระณียา.
๒๖. “นะ ปัลลัตถิกายะ อันตะระชะเร นิสีทิสสามีติ ลิกขา กะระณียา.

ฉัพพีสะติ สารูปปา.

๑. “สั๊กักจัจจ ปิณฑะปาตัง ปะภูคคะหเสสสามีติ สิกขา กะระณียา.
๒. “ปัตตะสัถฺตัญญี ปิณฑะปาตัง ปะภูคคะหเสสสามีติ สิกขา กะระณียา.
๓. “สะมะสุปะกัง ปิณฑะปาตัง ปะภูคคะหเสสสามีติ สิกขา กะระณียา.
๔. “สะมะตติตักัง ปิณฑะปาตัง ปะภูคคะหเสสสามีติ สิกขา กะระณียา.
๕. “สั๊กักจัจจ ปิณฑะปาตัง ภูญชิสสามีติ สิกขา กะระณียา.
๖. “ปัตตะสัถฺตัญญี ปิณฑะปาตัง ภูญชิสสามีติ สิกขา กะระณียา.
๗. “สะปะทานัง ปิณฑะปาตัง ภูญชิสสามีติ สิกขา กะระณียา.
๘. “สะมะสุปะกัง ปิณฑะปาตัง ภูญชิสสามีติ สิกขา กะระณียา.
๙. “นะ ญปะโต โอมัททิต์วา ปิณฑะปาตัง ภูญชิสสามีติ สิกขา กะระณียา.

๑๐. “นะ สุปัง วา พัยญชะนัง วา โอิทะเนนะ ปะภูจฉาเทสสามิ ภิโยกัมัยะตัง อุปาทายาติ สิกขา กะระณียา.

๑๑. “นะ สุปัง วา โอิทะนัง วา อะคิลานอ อัตตะโน อัตถายะ วิญญาเปตฺตวา ภูญชิสสามีติ สิกขา กะระณียา.

๑๒. “นะ อุขณานะสัถฺตัญญี ปะเรสัง ปัตตัง โอลเกสสามีติ สิกขา กะระณียา.

๑๓. “นาติมะหันตัง กะวะหัง กะริสสามีติ สิกขา กะระณียา.

๑๔. “ปะริมณฑะลัง อาโลปัง กะริสสามีติ สิกขา กะระณียา.

๑๕. “นะ อะนาหะญู กะวะเพ มุขะทวารัง วิวะริสสามีติ สิกขา กะระณียา.

๑๖. “นะ ภูญชะมาโน สัพพัง หัตถัง มุขะ ปักขิปิสสามีติ สิกขา กะระณียา.

๑๗. “นะ สะกะวะเพนะ มุขะนะ พัยยาหะริสสามีติ สิกขา กะระณียา.

๑๘. “นะ ปิณฑทุกเขปะกัง ภูญชิสสามีติ สิกขา กะระณียา.

๑๙. “นะ กะวะฬาวัจเจทะกัง ภูญชิสสามีติ สิกขา กะระณียา.

๒๐. “นะ อะวะคัณฑะการะกัง ภูญชิสสามีติ สิกขา กะระณียา.

๒๑. “นะ หัตถะนิทฐนะกัง ภูญชิสสามีติ สิกขา กะระณียา.

๒๒. “นะ สิตถาวะการะกัง ภูญชิสสามีติ สิกขา กะระณียา.

๒๓. “นะ ชิวหานิจจาระกัง ภูญชิสสามีติ สิกขา กะระณียา.

๒๔. “นะ จะปะจุปะการะกัง ภูญชิสสามีติ สิกขา กะระณียา.

๒๕. “นะ สุรุสุรุการะกัง ภูญชิสสามีติ สิกขา กะระณียา.

๒๖. “นะ หัตถะนิลเลหะกัง ภูณฺชิสสามีติ สิกขา กะระณียา.

๒๗. ”นะ ปัตตะนิลเลหะกัง ภูณฺชิสสามีติ สิกขา กะระณียา.

๒๘. “นะ โอบุสฺสะนิลเลหะกัง ภูณฺชิสสามีติ สิกขา กะระณียา.

๒๙. “นะ สามิเสนะ หัตถะเนนะ ปาณียะถาละกัง ปะฏิคคะหะสามีติ สิกขา กะระณียา.

๓๐. “นะ สะสิตถะกัง ปัตตะโธระนัง อัมมัตระฆะเร จัฑฑะสามีติ สิกขา กะระณียา.

สะมะติงสะ โภชะนะปะฏิสังยุตตา.

๑. “นะ จัตตะปาณิสสะ อะคิลานัสสะ รัมมัง เทลิสสามีติ สิกขา กะระณียา.

๒. “นะ ทัททะปาณิสสะ อะคิลานัสสะ รัมมัง เทลิสสามีติ สิกขา กะระณียา.

๓. “นะ สัตตะปาณิสสะ อะคิลานัสสะ รัมมัง เทลิสสามีติ สิกขา กะระณียา.

๔. “นะ อาวุธะปาณิสสะ อะคิลานัสสะ รัมมัง เทลิสสามีติ สิกขา กะระณียา.

๕. “นะ ปาทุการูฬัสสะ อะคิลานัสสะ รัมมัง เทลิสสามีติ สิกขา กะระณียา.

๖. “นะ อุปาหะนารูฬัสสะ อะคิลานัสสะ รัมมัง เทลิสสามีติ สิกขา กะระณียา.

๗. “นะ ยานะคะตัสสะ อะคิลานัสสะ รัมมัง เทลิสสามีติ สิกขา กะระณียา.

๘. “นะ สะยะนะคะตัสสะ อะคิลานัสสะ รัมมัง เทลิสสามีติ สิกขา กะระณียา.

๙. “นะ ปัลลัตติกาเยะ นิสินนัสสะ อะคิลานัสสะ รัมมัง เทลิสสามีติ สิกขา กะระณียา.

๑๐. “นะ เวฏฐิตะสีตัสสะ อะคิลานัสสะ รัมมัง เทลิสสามีติ สิกขา กะระณียา.

๑๑. “นะ ไอคฺคุณฐิตะสีลัสสะ อะคิลานัสสะ รัมมัง เทลิสสามีติ สิกขา
กะระณียา.

๑๒. “นะ ฉะมายัง นิสีทิตฺวา อาสะเน นิสินนัสสะ อะคิลานัสสะ
รัมมัง เทลิสสามีติ สิกขา กะระณียา.

๑๓. “นะ นีเจ อาสะเน นิสีทิตฺวา อุจเจ อาสะเน นิสินนัสสะ
อะคิลานัสสะ รัมมัง เทลิสสามีติ สิกขา กะระณียา.

๑๔. “นะ ฐิตโต นิสินนัสสะ อะคิลานัสสะ รัมมัง เทลิสสามีติ สิกขา
กะระณียา.

๑๕. “นะ ปัจฉะโต คัจฉันโต ปุระโต คัจฉันตัสสะ อะคิลานัสสะ รัมมัง
เทลิสสามีติ สิกขา กะระณียา.

๑๖. “นะ อูปปะเถนะ คัจฉันโต ปะเถนะ คัจฉันตัสสะ อะคิลานัสสะ
รัมมัง เทลิสสามีติ สิกขา กะระณียา.

โสฬะสะ รัมมะเทสะนาปะฐิสฺยังยุตตา.

๑. “นะ ฐิตโต อะคิลานอ อุจจาร์วัง วา ปัสสาวัง วา กะริสสามีติ สิกขา
กะระณียา.

๒. “นะ หาริตโต อะคิลานอ อุจจาร์วัง วา ปัสสาวัง วา เขฬัง วา กะริสสามีติ
สิกขา กะระณียา.

๓. “นะ อุกะเถ อะคิลานอ อุจจาร์วัง วา ปัสสาวัง วา เขฬัง วา กะริสสามีติ
สิกขา กะระณียา.

ตะโย ปะกิตถณะกา.

อุททิกฺกุฐา โข อายัสฺมันโต (ปัญจะสัตตะติ) เสขิยา รัมมา.

ตัตถายัสฺมันเต ปุจฉามิ: กัจจิตถะ ประริสุทธา

ทุดิยัมปิ ปุจฉามิ. กัจจิตถะ ประริสุทธา

ตะติยัมปิ ปุจฉามิ. กัจจิตถะ ประริสุทธา

ประริสุทเธตถายัสฺมันโต, ตัสฺมา ตุณฺหิ, เอวะเมตัง ธาระยามิ.

เสขิยา นิฏฐิตา.

อิเม โข ปะนายัสสัมมันโต สัตตาทิกระณะระมะเถธา ธัมมา อุกุเทสัง
อาคัจฉันติ.

อุปปันนูปันนानัง อะธิกระณานัง ระมะถายะ วุปะระมาเย
สัมมุขาวินะโย ทาตัพโพ, ระติวินะโย ทาตัพโพ, อะมุพฺพะะวินะโย
ทาตัพโพ, ปะฏิญญาตะกะระณัง, เยภุยะสิกา, ตัสสะ ปาปิยะสิกา,
ติณะวัตถาระโกติ.

อุททิสฺสา โข อายัสสัมมันโต สัตตาทิกระณะระมะเถธา ธัมมา.
ตัตถายัสสัมมันเต ปุจฺฉามิ: กัจจิตถะ ปะริสุทฺธา
ทุติยัมปิ ปุจฺฉามิ: กัจจิตถะ ปะริสุทฺธา
ตะติยัมปิ ปุจฺฉามิ: กัจจิตถะ ปะริสุทฺธา
ปะริสุทฺเธตถายัสสัมมันโต, ตัสมา ตุณฺหิ, เอวะเมตัง ธาระยามิ.
สัตตาทิกระณะระมะเถธา นิฏฺฐิตา.

อุททิสฺสจฺัง โข อายัสสัมมันโต นิทานัง.
อุททิสฺสา จัตตาโร ปาราชิกา ธัมมา.
อุททิสฺสา เตระสะ สังฆาทิเสสา ธัมมา.
อุททิสฺสา เทว อะนियะตา ธัมมา.
อุททิสฺสา ติงสะ นิสสัคคิยา ปาจิตติยา ธัมมา.
อุททิสฺสา เทวนะวูติ ปาจิตติยา ธัมมา.
อุททิสฺสา จัตตาโร ปาฏิเทสะเนียา ธัมมา.
อุททิสฺสา (ปัญจะสัตตตะติ) เสขิยา ธัมมา.
อุททิสฺสา สัตตาทิกระณะระมะเถธา ธัมมา.

เอตตะกันตัสสะ ภาคะวะโต สุตตะคะตัง สุตตะปะริยาปันนัง
อํนัวัทฒะมาสัง อุกุเทสัง อาคัจฉะติ.

ตัตถะ สัพเพหะวะ ระมคฺเคหิ สัมโมทะมานะหิ อะวิวะทะมานะหิ
สิกขิตัพพันติ.

ภิกขุปาฏิโมกขัง นิฏฺฐิตัง.

ปวารณา

• สังฆปวารณา (มีภิกษุตั้งแต่ ๕ รูปขึ้นไป ฟังตั้งญัตติ ดังนี้ว่า)^๑

“สุตฺวาตุ เม ภันเต สังโฆ, อชฺชะ ปะวาระณา ยะเทิ สังฆัสสะ ปัตตะกัลลัง, สังโฆ ปะวาเรยยะ.”

“ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า วันนี้เป็นวันปวารณา ถ้าความพร้องพร้อมของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงปวารณา.”

ภิกษุผู้เถระพึงห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า นั่งกระโหย่ง ประคองอัญชติ แล้วกล่าวปวารณาอย่างนี้ ว่าดังนี้

สังฆัง อาวุโส ปะวาเรมิ ทิฏฺฐะเน วา สุเตนะ วา ประริสังกายะ วา, วะทันตุ มัง आयัสส์มันโต อะนุกัมปัง อุปาทายะ, ปัสสันโต ประภิกกะริสสามิ.

ทุติยัมปิ อาวุโส สังฆัง ปะวาเรมิ ทิฏฺฐะเน วา สุเตนะ วา ประริสังกายะ วา, วะทันตุ มัง आयัสส์มันโต อะนุกัมปัง อุปาทายะ, ปัสสันโต ประภิกกะริสสามิ.

ตะติยัมปิ อาวุโส สังฆัง ปะวาเรมิ ทิฏฺฐะเน วา สุเตนะ วา ประริสังกายะ วา, วะทันตุ มัง आयัสส์มันโต อะนุกัมปัง อุปาทายะ, ปัสสันโต ประภิกกะริสสามิ.

ภิกษุผู้นวกะพึงห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า นั่งกระโหย่ง ประคองอัญชติ แล้วกล่าวปวารณา (เช่นเดียวกัน โดยเปลี่ยนคำว่า อาวุโส เป็น ภันเต)

• คณะปวารณา (มีภิกษุ ๔ รูป หรือ ๓ รูป)

ภิกษุ ๔ รูป ฟังตั้งญัตติ ดังนี้ว่า

สุถันตุ เม आयัสส์มันโต, อชฺชะ ปะวาระณา ยะทายัสส์มันตานัง ปัตตะกัลลัง, มะยัง อัญญะมัญญัง ปะวาเรยยามะ.

(ถ้ามีภิกษุ ๓ รูป ให้เปลี่ยนคำว่า आयัสส์มันโต เป็น आयัสส์มันตา)

๑. คำบาลีที่ใช้เหล่านี้ นำมาจาก คัมภีร์มหาวรรค ภาค ๑ พระไตรปิฎกบาลีสยามรัฐ เล่ม ๔ ข้อ ๒๒๕ หน้า ๓๑๒ -ผู้รวบรวม

ภิกษุผู้เฒ่าพึงห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า นั่งกระโหียง ประคองอัญชติ แล้วกล่าวปวารณาอย่างนี้ ว่าดังนี้

อะหัง อาวุโส อายัสส์มันเต ปะวาเรมิ ทิฏฐูเนนะ วา สุขเตนะ วา ... ฯลฯ ... ปะฏิกักระริสสามิ,

ทุดิยัมปิ อาวุโส อายัสส์มันเต ... ปะฏิกักระริสสามิ,

ตะติยัมปิ อาวุโส อายัสส์มันเต ... ปะฏิกักระริสสามิ

ภิกษุผู้นวกะพึงห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า นั่งกระโหียง ประคองอัญชติ แล้วกล่าวปวารณา (เช่นเดียวกัน โดยเปลี่ยนคำว่า อาวุโส เป็น ภันเต)

• คณะปวารณา (มีภิกษุ ๒ รูป)

คู่ก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุทั้งสองพึงปวารณาอย่างนี้:-

ภิกษุผู้เฒ่าพึงห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า นั่งกระโหียง ประคองอัญชติ แล้วกล่าวคำปวารณาต่อภิกษุผู้นวกะอย่างนี้ ว่าดังนี้:-

อะหัง อาวุโส อายัสส์มันตัง ... ฯลฯ ... ปะฏิกักระริสสามิ,

ทุดิยัมปิ อาวุโส อายัสส์มันตัง ... ฯลฯ ... ปะฏิกักระริสสามิ,

ตะติยัมปิ อาวุโส อายัสส์มันตัง ... ฯลฯ ... ปะฏิกักระริสสามิ,

ภิกษุผู้นวกะพึงห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า นั่งกระโหียง ประคองอัญชติ แล้วกล่าวคำปวารณาต่อภิกษุผู้เฒ่า (เช่นกัน โดยเปลี่ยนคำว่า อาวุโส เป็น ภันเต)

• อธิษฐานปวารณา (มีภิกษุรูปเดียว)

คู่ก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็ในอาวาสแห่งหนึ่ง ถึงวันปวารณา มีภิกษุในศาสนาผู้อยู่รูปเดียว. ภิกษุนั้นพึงกวาดสถานที่เป็นที่ไปมาแห่งภิกษุทั้งหลาย คือจะเป็นโรงฉัน มณฑปหรือโคนต้นไม้ ก็ตาม แล้วจัดตั้งน้ำฉัน น้ำใช้ไว้ ปุ้อาสนะ ตามประทีป แล้วนั่งรออยู่. หากมีภิกษุเหล่าอื่นมาพึงปวารณาพร้อมกับพวกเขาหากไม่มีมาพึง อธิษฐานว่า

“อัสสะ เม ปะวาระณา. ปวารณาของเราวันนี้”

หากไม่อธิษฐาน ต้องอาบัติทุกกฏ.

กรรมวาจาจากฉฐิน

• คำอุปโลกน์ภฐิน

อุปโลกน์ ๑

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ผ้าทั้งหลายเหล่านี้ เกิดขึ้นแล้วแก่สงฆ์
ผู้อยู่จำพรรษาถ้วนไตรมาส ในเขตสีมาวัด(ระบุชื่อ).....

ข้าพเจ้าขอเป็นตัวแทนของคณะสงฆ์ เพื่อจัดแบ่งผ้าที่ได้รับมา
จากคหบดีผู้มีจิตศรัทธา แสดงเจตนาถวายผ้ากฐิน ที่ได้พร้อมเพรียงกัน
นำมาถวายนั้น มอบให้แก่ภิกษุผู้มีจีวรเก่าคร่ำคร่า และเป็นผู้มีศีล
อันเป็นที่รัก ของเพื่อนผู้ประพฤติพรหมจรรย์ด้วยกัน เพื่อยังผ้านี้
ให้สำเร็จประโยชน์ในการที่จะตัด เย็บ ย้อม เป็นจีวรในกาลต่อไป

หากคณะสงฆ์ พิจารณาเห็นสมควรมอบผ้าเหล่านี้ให้แก่ภิกษุใด
ของจงยินยอมอนุญาตให้แก่ภิกษุรูปนั้น

(หยุดรออุปโลกน์รูปที่ ๒)

อุปโลกน์ ๒

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า คณะสงฆ์ได้พิจารณาแล้ว เห็นสมควร
ว่า ภิกษุ(ระบุชื่อ)..... เป็นผู้เหมาะสม ที่จะได้รับมอบผ้ากฐิน
ทั้งหลายเหล่านี้

การให้ผ้ากฐินทั้งหลายเหล่านี้แก่ภิกษุ(ระบุชื่อ).....
ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้น
พึงพูด

(หยุดสักกระยะหนึ่ง)

ผ้ากฐินทั้งหลายเหล่านี้ สงฆ์ให้แล้วแก่ภิกษุ(ระบุชื่อ).....
เพื่อตัด เย็บ ย้อม เป็นจีวร ชอบแก่สงฆ์ เพราะเหตุนี้จึงนึ่ง ข้าพเจ้า
ทรงความนี้ไว้ ด้วยอย่างนี้.

ภิกขุรูปหนึ่งกล่าว: สังฆกรรมในการอุปโลกน์กฐิน ได้สำเร็จแล้วโดยธรรม ขอคณะสงฆ์ได้อนุโมทนาขึ้นพร้อมกันเทอญ.

(จบแล้วให้คณะสงฆ์สาธุขึ้นโดยพร้อมเพรียงกัน)

• **แบบกรรมวาจาสดให้ผ้ากฐิน**

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ.

สุณาดู เม ภันเต สังฆโม, อิทัง สังฆัสสะ กะฐินะทุสสัง อุปันนัง, ยะทิ สังฆัสสะ ปัตตะกัลลัง, สังฆโม อิมัง กะฐินะทุสสัง อายัสมะโต อิตถันนามัสสะ ทะเทยยะ, กะฐินัง อัตถะริตุง, เอสา ญัตติ.

สุณาดู เม ภันเต สังฆโม, อิทัง สังฆัสสะ กะฐินะทุสสัง อุปันนัง, สังฆโม อิมัง กะฐินะทุสสัง อายัสมะโต อิตถันนามัสสะ เทติ, กะฐินัง อัตถะริตุง, ยัสสา ยัสมะโต ชะมะติ, อิมัสสะ กะฐินะทุสสะ, อายัสมะโต อิตถันนามัสสะ ทานัง, กะฐินัง อัตถะริตุง, โส ตุณ्हัสสะ, ยัสสะ นกชะมะติ, โส ภาเสยยะ.

ทินนัง อิทัง สังฆนะ, กะฐินะทุสสัง อายัสมะโต อิตถันนามัสสะ กะฐินัง อัตถะริตุง, ชะมะติ สังฆัสสะ, ตัสมา ตุณ्हี, เอวะเมตัง ธาระยามิ.

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ผ้ากฐินผืนนี้เกิดขึ้นแล้วแก่สงฆ์ ถ้าความพรั่งพร้อมของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงให้ผ้ากฐินผืนนี้แก่ภิกษุผู้มีชื่อนี้ เพื่อกรรณกฐิน นี้เป็นญัตติ.

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ผ้ากฐินผืนนี้เกิดขึ้นแล้วแก่สงฆ์ สงฆ์ให้ผ้ากฐินผืนนี้ แก่ภิกษุผู้มีชื่อนี้ เพื่อกรรณกฐินการให้ผ้ากฐินผืนนี้ แก่ภิกษุผู้มีชื่อนี้ เพื่อกรรณกฐิน ย่อมชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด ผ้ากฐินผืนนี้ สงฆ์ให้แล้วแก่ภิกษุผู้มีชื่อนี้เพื่อกรรณกฐินย่อมชอบแก่สงฆ์ เหตุนี้จึงนั่งอยู่ ข้าพเจ้า ทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

(คำว่า อิตถันนามัสสะ ใช้เปลี่ยนตามชื่อของภิกษุผู้รับผ้ากฐิน เช่น
ชั้นดิรัหมิ เปลี่ยนเป็น ชั้นดิรัหมัสสะ ถ้าภิกษุนั้นอ่อนกว่าผู้สวด ต้องตัด
อายุสี่มะโต ออกเสีย แล้วเติม ภิกษุโน ต่อท้ายคำ อิตถันนามัสสะ เช่น
อายุสี่มะโต อิตถันนามัสสะ เปลี่ยนเป็น อิตถันนามัสสะ ภิกษุโน)

ส่วนปิดท้ายภาคผนวก^๑

๑. เป็นส่วนที่ผู้จัดทำยังไม่พบวิธีการที่เป็นพุทธวจน -ผู้รวบรวม

วิธีพินทุและอธิษฐานบริหาร

วิธีพินทุ

-บาลี มหา. วิ. ๕/๓๖๘-๙/๔๑๐

ในอรรถกถาว่า การทำให้จิรวรที่ได้มาใหม่เสียหรือมีตำหนิดด้วยสีเขียว สีส้ม หรือสีดำคล้ำ มักทำจุดเป็นวงกลมอย่างใหญ่เท่าแวงตานกยูง อย่างเล็กเท่าหลังตัวเรือด ที่มุมจิรวรพร้อมกับการกล่าวคำว่า “อิมัง พินทุกัปปิง กะโรมิ”.

คำอธิษฐานบริหาร

คำอธิษฐานบริหารสิ่งเดียว ในหัตถบาส ว่า ๓ หน

ชนิดบริหาร	คำอธิษฐาน
บาตร	อิมัง ปัตตัง อะธิฏฐามิ.
สังฆาฏิ	อิมัง สังฆาฏิง อะธิฏฐามิ.
อุตตราสงค์ (จีวร)	อิมัง อุตตะราสังคัง อะธิฏฐามิ.
อันตรวาสก (สบง)	อิมัง อันตะระวาสะกัง อะธิฏฐามิ.
นีสีทนะ (ผ้าปูนั่ง)	อิมัง นีสีทนะง อะธิฏฐามิ.
ผ้าอาบน้ำฝน	อิมัง วัสสิกะสาฎิกัง อะธิฏฐามิ.
ผ้าปิดผี	อิมัง กัณฑุปะภูจฉาทิง อะธิฏฐามิ.
ผ้าปูนอน	อิมัง ปัจจัตถะระณัง อะธิฏฐามิ.
ผ้าเช็ดหน้า เช็ดปาก	อิมัง มุขะปะญณะนะใจลัง อะธิฏฐามิ.
ผ้าบริหาร	อิมัง ประริขาระใจลัง อะธิฏฐามิ.

คำอธิษฐานบริหารหลายสิ่ง ในหัตถบาส ว่า ๓ หน

ชนิดบริหาร	คำอธิษฐาน
ผ้าปูนอน	อิมานิ ปัจจัตถะระณานิ อะธิฏฐามิ.
ผ้าเช็ดหน้า เช็ดปาก	อิมานิ มุขะปะญณะนะใจลานิ อะธิฏฐามิ.
ผ้าบริหาร	อิมานิ ประริขาระใจลานิ อะธิฏฐามิ.

คำถอนอธิษฐานบริวาร

คำถอนอธิษฐานนั้น ฟังว่าทุกอย่างเหมือนกับการอธิษฐาน แต่จะเปลี่ยนเฉพาะคำว่า **อะธิษฐานามิ** เป็น **ปัจจุทธรรมิ**

คำวิกัปบริวาร

(วิธีการวิกัปและถอนวิกัปนี้ มีอธิบายไว้ในสิกขาบทวิมังค์ สุรปาณวรรค สิกขาบทที่ ๙ หน้า ๑๔๔)

คำวิกัป ต่อหน้าผู้รับ ในหัตถบาธ ว่าดังนี้ (๓ หน)

จีวรผืนเดียว	อิมัง จีวะรัง ตฺยหัง วิกัปเปมิ.
จีวรหลายผืน	อิมานิ จีวะรานิ ตฺยหัง วิกัปเปมิ.
บาตรใบเดียว	อิมัง ปัตตัง ตฺยหัง วิกัปเปมิ.
บาตรหลายใบ	อิมานิ ปัตตานิ ตฺยหัง วิกัปเปมิ.

คำถอนวิกัป

ผู้ถอนแก่พรหมกว่า ในหัตถบาธ ว่าดังนี้ (๓ หน)

จีวรผืนเดียว	อิมัง จีวะรัง มัยหัง สันตะกัง ปริกฺกฺขะ วา วิสัชเชหิ วา ยะถาปัจจะยัง วา กะโรหิ.
จีวรหลายผืน	อิมานิ จีวะรานิ มัยหัง สันตะกานิ ปริกฺกฺขะ วา วิสัชเชหิ วา ยะถาปัจจะยัง วา กะโรหิ.
บาตรใบเดียว	อิมัง ปัตตัง มัยหัง สันตะกัง ปริกฺกฺขะ วา วิสัชเชหิ วา ยะถาปัจจะยัง วา กะโรหิ.
บาตรหลายใบ	อิมานิ ปัตตานิ มัยหัง สันตะกานิ ปริกฺกฺขะ วา วิสัชเชหิ วา ยะถาปัจจะยัง วา กะโรหิ.

(ผู้ถอนอ่อนพรหมกว่า ในหัตถบาธ ให้เปลี่ยน **กะโรหิ** เป็น **กะโรถะ**)

คำอธิษฐานเข้าพรรษา

อิမ်สิมิง อาวาเส อิมัง เตมาสัง วัสสัง อูเปมิ.

คำขอขมาโทษ

• พิธีขมาหลายคน

ผู้ขอ เถเร ปะมาเทนะ ทะวารัตตะเยนะ กะตัง,
สัพพัง อะปะราธัง ขะมะตุ โน ภัันเต. (๓ นน)
ผู้รับ อะหัง ขะมามิ ตุมเหหิปี เม ขะมิตัพพัง.
ผู้ขอ ขะมามะ ภัันเต.

• พิธีขมาคนเดียว

ผู้ขอ เถเร ปะมาเทนะ ทะวารัตตะเยนะ กะตัง,
สัพพัง อะปะราธัง ขะมะถะ เม ภัันเต. (๓ นน)
ผู้รับ อะหัง ขะมามิ ตะยาปี เม ขะมิตัพพัง.
ผู้ขอ ขะมามิ ภัันเต.

• คำตอบรับผู้มาขอขมา (ที่เป็นพุทธวจน)

-บาลี จุลล. วิ. ๗/๑๘๐/๓๖๙.

“ยะโต จะ โข ตะวัง อาวุโส อัจจะยัง อัจจะยะโต ทิสฺวา ยะถาธัมมัง
ปะฎิกะโรติ ตันเต มะยัง ปะฎิคคัณหามะ วุทธิ เหสา อาวุโส อะริยัสสะ
วินะเย โย อัจจะยัง อัจจะยะโต ทิสฺวา ยะถาธัมมัง ปะฎิกะโรติ อายะติง
สังวะรัง อาปัสสะติ.”

เมื่อใดท่านเห็นโทษ โดยความเป็นโทษ แล้วทำคืนตามธรรม เมื่อนั้น
เรารับโทษนั้นของท่าน เพราะผู้ใดเห็นโทษโดยความเป็นโทษ แล้วทำคืน
ตามธรรม ถึงความสำรวมต่อไป ชั่วนั้น เป็นความเจริญในอริยวินัย.

• คำสัตตาทะกะระณียะ

“สัตตาทะกะระณียัง กิจจัง เม อตฺถิ ตัสมา มะยา คันตัพพัง อิมัสฺมิง สัตตาทัพพกันตะเร นีวัตติสสามิ.”

• คำกรานกฐิน

- ผ้าสังฆาฏิ อิมายะ สังฆาฎิยากะฐินัง อตฺถะรามิ.
- ผ้าอุตตราสงค์ อิมินา อุตฺตราสังฆะเนะ กะฐินัง อตฺถะรามิ.
- ผ้าอังตราวาสก อิมินา อังตราวะสะเณะะ กะฐินัง อตฺถะรามิ.

• คำอนุโมทนากฐิน

อันภิกษุผู้กรานกฐินนั้น พึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตตราสงค์เฉวียงบ่า ประคองอัญชลี กล่าวอย่างนี้ว่า

“อตฺถะตัง อาวุโส (ภันเต) สังฆัสสะ กะฐินัง, รัมมิโก กะฐินัตถาโร, อะนุโมทะถะ. ท่านเจ้าข้า กฐินของสงฆ์กรานแล้ว การกรานกฐินเป็นธรรม ขอท่านทั้งหลาย อนุโมทนาเถิด.”

ภิกษุผู้อนุโมทนาเหล่านั้น พึงห่มผ้าอุตตราสงค์เฉวียงบ่า ประคองอัญชลี กล่าวอย่างนี้ ว่า

“อตฺถะตัง ภันเต (อาวุโส) สังฆัสสะ กะฐินัง, รัมมิโก กะฐินัตถาโร, อะนุโมทามะ. ผู้มีอายุ กฐินของสงฆ์กรานแล้ว การกรานกฐินเป็นธรรม เราทั้งหลาย อนุโมทนา.”

ผู้ซุ่มทรัพย์

-บาลี อปริ. ม. ๑๔/๒๔๕/๓๕๖., สฬายตนวคค ส. ๑๘/๔๔๑/๖๗๔., ฐ. พุ. ๒๕/๒๕/๑๖.

อานนท์ เราไม่พยายามทำกะพวกเธออย่างทะนุถนอม เหมือนพวกช่างหม้อทำแก้ม้อที่ยังเปียกยังดิบอยู่

อานนท์ เราจักขนาบแล้ว ขนาบอีก ไม่มีหยุด

อานนท์ เราจักชี้โทษแล้ว ชี้โทษอีก ไม่มีหยุด ผู้ใดมีมรรคผลเป็นแก่นสาร ผู้นั้นจักทนอยู่ได้.

คนเรา ควรมองผู้มีปัญญาใดๆ ที่คอยชี้โทษ คอยกล่าวคำขนาบอยู่เสมอไป ว่าคนนั้นแหละ คือ ผู้ซุ่มทรัพย์ ควรคบบัณฑิตที่เป็นเช่นนั้น เมื่อคบหากับบัณฑิตชนิดนั้นอยู่ ย่อมมีแต่ดีทำเดียว ไม่มีเลวเลย.

ภิกษุทั้งหลาย กิจอันใดที่ศาสดาผู้เอ็นดูแสวงหาประโยชน์เกื้อกูลอาศัยความเอ็นดูแล้ว จะพึงทำแก่สาวกทั้งหลาย กิจอันนั้น เราได้ทำแล้วแก่พวกเธอทั้งหลาย.

ภิกษุทั้งหลาย นั้นโคนไม้ทั้งหลาย นั้นเรือนว่างทั้งหลาย.

ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอทั้งหลายจงเพียรเผากิเลส อย่าได้ประมาท พวกเธอทั้งหลาย อย่าได้เป็นผู้ที่ต้องร้อนใจ ในภายหลังเลย.

นี่แล เป็นวาจาเครื่องพร่ำสอนพวกเธอทั้งหลายของเรา.

ภาคพิเศษ

เพื่อช่วยในการศึกษาค้นคว้านำมาปฏิบัติ

● ส่วนสรุปหลักเกณฑ์วิธีการระงับอิทธิรณ์

แผนผังที่ ๑ สรุปวิธีการทางสงฆ์เพื่อจัดการอิทธิรณ์

แผนผังที่ ๒ วิธีการลงโทษ ที่เกิดเพราะเหตุอาชิวะหรือปาติโมกข์

แผนผังที่ ๓ วิธีการลงโทษ ที่เกิดเพราะเหตุมรรคหรือปฏิปทา

ตารางที่ ๑ อธิบายอิทธิรณ์ ๔ และอิทธิรณสมณะ ๗

ตารางที่ ๒ การนับจำนวนสิกขาบทปาติโมกข์ในแต่ละนิกาย จากพระไตรปิฎก

ตารางที่ ๓ เปรียบเทียบอายุนรก จากพระไตรปิฎกของประเทศต่างๆ

ตารางที่ ๔.๑ - ๔.๓ เปรียบเทียบลำดับชั้นนรก จากพระไตรปิฎกของประเทศต่างๆ
(ให้ดูเปรียบเทียบในบาลีของแต่ละประเทศ ทั้ง ๓ ตารางพร้อมๆ กัน คือ ๔.๑ / ๔.๒ / ๔.๓)

ไม่ได้ทรงประพฤติพรหมจรรย์เพื่อให้นับถือ

-บาลี จตุกก. อ. ๒๑/๓๓/๒๕.

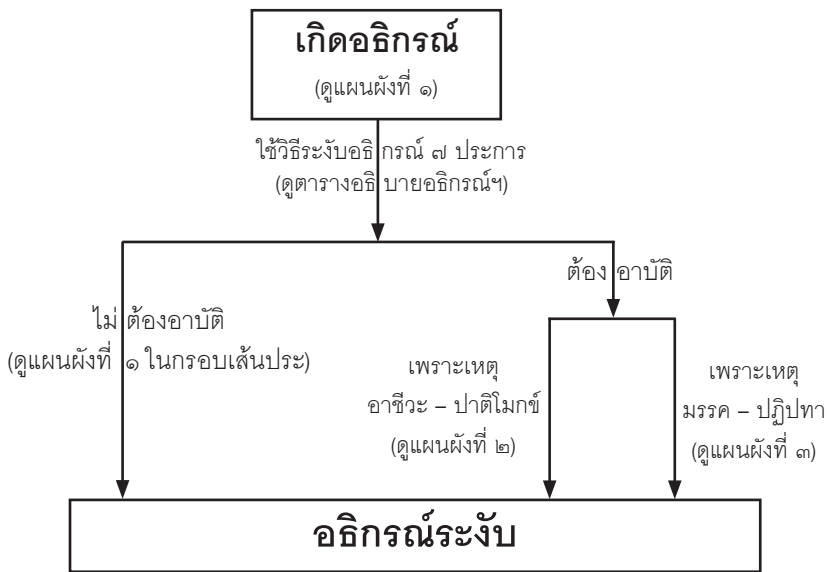
ภิกษุทั้งหลาย พรหมจรรย์นี้เราประพฤติ มิใช่เพื่อหลอกลวงคนให้นับถือ มิใช่เพื่อเรียกคนมาเป็นบริวาร มิใช่เพื่ออานิสงส์เป็นลาภสักการะ และเสวยสรรเสริญ มิใช่เพื่ออานิสงส์จะได้เป็นเจ้าลัทธิ หรือเพื่อค้ำลัทธิอื่นใดให้ล้มลงไป และมีใช่เพื่ออโหสิหาชนเข้าใจว่า เราได้เป็นผู้วิเศษอย่างนั้นอย่างนี้ ก็หามิได้.

ภิกษุทั้งหลาย ที่แท้ พรหมจรรย์นี้ เราประพฤติเพื่อสำรวจ เพื่อละเพื่อคลายกำหนด เพื่อดับสนิทซึ่งทุกข์ แล.

ส่วนสรุปหลักเกณฑ์วิธีการระงับอธิกรณ์

เพื่อให้ผู้ศึกษามองเห็นภาพโดยรวมของระบบอธิกรณ์ทั้งหมด คือ ตั้งแต่การเกิดอธิกรณ์ จนถึงอธิกรณ์ระงับ อย่างย่อ ๆ (ซึ่งเป็นภาพโดยรวมของแผนผังที่ ๑, ๒, และ ๓ นั้นเอง) สามารถที่จะบรรยายออกเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพรวมโดยย่อ ของ อธิกรณ์และการระงับอธิกรณ์

ข้อสังเกต จากพระพุทธานุญาตใน สามคามสูตร (ดูหน้า ๑๐๑๕) มีการแบ่งเหตุความวิเวกเป็น ๒ ส่วน ซึ่งจะระงับโดยไม่ต้องอาบัติและต้องอาบัติ ในการต้องอาบัติจึงสามารถจัดกลุ่มได้จากเหตุตามเรื่องที่เกิดขึ้น ๒ ส่วนนี้ คือ ๑.เรื่องที่เกิดเพราะเหตุ **อาชีวะอันยิ่งหรือปาติโมกข์อันยิ่ง** และ ๒.เรื่องอันเกิดในสงฆ์ที่เกิดเพราะเหตุ **มรรคหรือปฏิปทา**

สรุปกรรมวาจาในกิจของสงฆ์ที่ทรงบัญญัติไว้ ที่มีในพระไตรปิฎก

อปโลกนกรรม*

๑.เมื่อจะปลงศพผู้จะบวช ๒.ประกาศให้จับฉลาก ๓.ประกาศเรื่องปกาสนนियกรรม ๔.ประกาศงดปาติโมกข์แก่ภิกษุที่ได้เห็น ได้ยิน ได้รั้งเกียจว่าปาราชิก หรืออาบัติปาราชิกยังมิได้วินิจฉัย, แต่ผู้บอกลาสิกขา หรือปาราชิกการลาสิกขายังค้างอยู่, แต่ผู้ไม่ร่วมสามัคคีที่เป็นธรรม, ผู้ปาราชิกการค้ำสามัคคีที่เป็นธรรมที่ยังมิได้วินิจฉัย, แต่ผู้ที่มีผู้เห็น ได้ยิน ได้รั้งเกียจด้วยศีลวิบัติ ... ทุฏฐวิบัติ

ญัตติกรรม

๑.ญัตติคืนของที่เป็นนิสัคคีย์ที่ได้สละแก่สงฆ์หรือแก่คณะ ๒.สมมติเป็นผู้ซ่อม (ผู้จะอุปสมบท) ๓.สมมติเป็นผู้ถามอันตรายิกกรรม ๔.สมมติเป็นผู้ถามหรือตอบพระวินัยในท่ามกลางสงฆ์ ๕.ญัตติทำปาริสุทธิอุโบสถ (ภิกษุ ๓ รูป) ๖.ญัตติสงฆ์ต้องสมาคَابติ หรือสงฆ์สยสมาคَابติในวันอุโบสถ ๗.ญัตติสังฆปวารณา ๘.ญัตติคณะปวารณา ๙.ญัตติสงฆ์ต้องสมาคَابติ หรือสงฆ์สยสมาคَابติในวันปวารณา ๑๐.ญัตติเพื่อปวารณา ๒ หน... หนเดียว... มีพรราชาเท่ากับปวารณาพร้อมกัน ๑๑.ญัตติระงับอธิกรณ์ด้วยติณวัตถการะ ๑๒.ถอนภิกษุออกจากคณะผู้ระงับอธิกรณ์ด้วยอุพพาหิกวิธี ๑๓.สมมติภิกษุณีให้ปวารณาต่อภิกษุสงฆ์แทนภิกษุณีสงฆ์

ญัตติทุติยกรรม

๑.สมมติภิกษุไปแทนสงฆ์เพื่อตรวจดูพื้นที่ (สร้างกุฏิ, วิหาร เจเพาะตน) ๒.สงฆ์แสดงที่สร้างกุฏิ, วิหาร เจเพาะตน ๓.สมมติภิกษุผู้แต่งตั้งเสนาสนะและแจกอาหาร ๔.สมมติเพื่อไม่เป็นการอยู่ปราศจากไตรจีวร (แก่ภิกษุอาพาธ) ๕.สมมติสันถัต (แก่ภิกษุผู้อาพาธ) ๖.สมมติภิกษุผู้ตั้งรูปะ ๗.สงฆ์ยกอัญญาทากรรมแก่ผู้ทอดกลบเกลื่อนให้สงฆ์ลำบาก ๘.สงฆ์ยกวิเสสกกรรมแก่ผู้หนึ่ง ทำให้สงฆ์ลำบาก ๙.สงฆ์ส่งโมหาโรปนกรรมแก่ผู้เมื่อสวดปาติโมกข์อยู่ หาทำในใจให้สำเร็จประโยชน์ ๑๐.สงฆ์ให้เสกสมมติแก่ตระกูลที่เจริญด้วยศรัทธา แต่หย่อนด้วยโรคสมบัติ ๑๑.ภิกษุณีสงฆ์สิกขาสมมติให้สิกขามา ๑๒.สงฆ์ให้ติตถยปริวาส ๑๓.สมมติสมานสังวาสสมา ๑๔.สมมติโรงอุโบสถ ๑๕.ถอนโรงอุโบสถ ๑๖.สมมติติจิรวราวิปवास ๑๗.ถอนสมานสังวาสสมา ๑๘.สมมติอุมมัตตแก่ภิกษุ (ผู้กมลจริตที่ระลึกอุโบสถได้บ้างไม่ได้บ้าง) ๑๙.เลื่อนปวารณา ๒๐.สมมติกบปิยภูมิ ๒๑.ให้ผ้ากฐินแก่ภิกษุเพื่อกรานกฐิน ๒๒.เคาะกฐิน ๒๓.สมมติเรือนคัลง ๒๔.สมมติภิกษุให้เป็นเจ้าหน้าที่รับจีวร, เก็บจีวร, แจกจีวร ๒๕.ให้ไตรจีวรและบาตรของภิกษุสามเณรผู้มรณภาพแก่ภิกษุสามเณรผู้พยาบาล ๒๖.ให้ภิกษุเป็นอนุทูตแก่ภิกษุเพื่อขอขมาคฤหัสถ์ ๒๗.สมมติภิกษุให้เป็นผู้จับฉลาก ๒๘.ญัตติแทนสงฆ์เพื่อระงับอธิกรณ์ด้วยติณวัตถการะ ๒๙.ประกาศทำสังฆสามัคคีอุโบสถ ๓๐.ญัตติแทนสงฆ์เพื่อระงับอธิกรณ์ด้วยอุพพาหิกวิธี ๓๑.สงฆ์คว่ำบาตรแก่คฤหัสถ์ ๓๒.สงฆ์หยายบาตร ๓๓.ทัณฑสมมติ (ให้ผู้อาพาธใช้ไม้เท้า) ๓๔.สิกขาสมมติ (ให้ผู้อาพาธใช้สาหรือ) ๓๕.ทัณฑสิกขาสมมติ (ให้ผู้อาพาธใช้ไม้เท้าและสาหรือ) ๓๖.ให้นวกกรรม (ดูแลการก่อสร้าง) ๓๗.สมมติภิกษุเป็นผู้ให้ถือเสนาสนะ, ภัตตเทศก์, แต่งตั้งเสนาสนะ, ผู้รักษาเรือนคัลง, แจกข้าวยา, ผลไม้, ของเคี้ยว, ของเล็ก ๆ น้อย ๆ, ผู้ใช้สามเณร ๓๘.สมมติภิกษุณีให้เป็นเพื่อนภิกษุณี (ดูแลทารกชาย) ๓๙.ทำปกาสนนियกรรม และสมมติภิกษุเพื่อประกาศปกาสนนियกรรม

ญัตติจตุตถกรรม

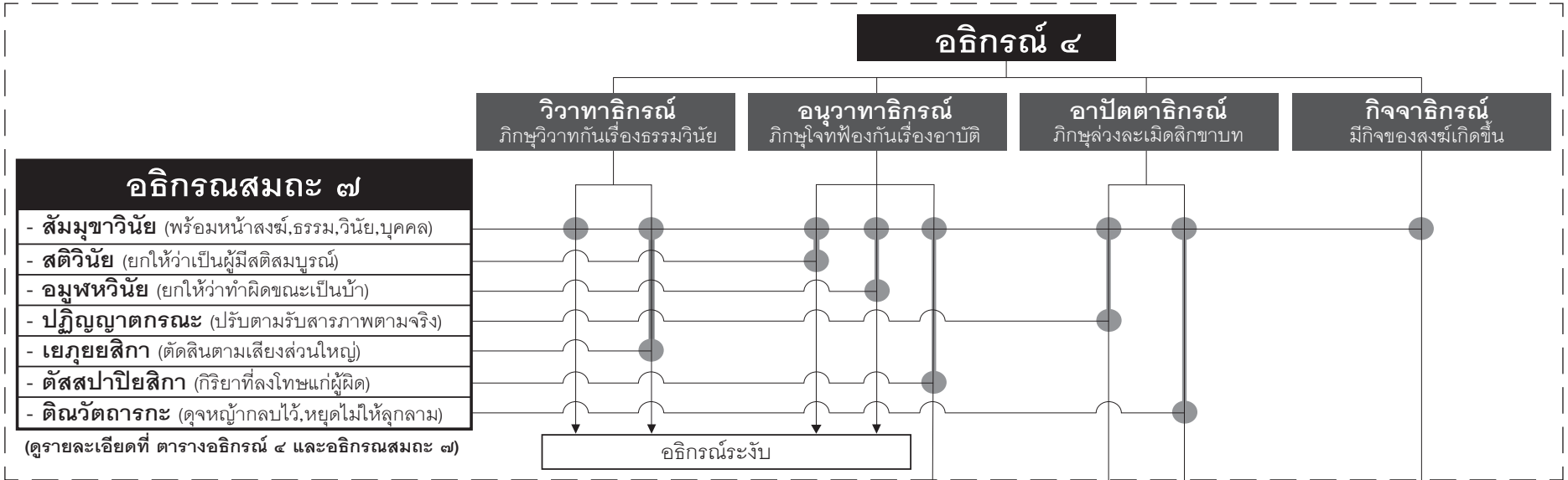
๑.สวดคณนาภาน์ (เพื่อให้ภิกษุสละกรรมนั้นเสีย) ๒.ทำและระงับปัพพาทนियกรรม ๓.สมมติภิกษุให้เป็นผู้กล่าวสอนภิกษุณี ๔.ให้อุปสมบท ๕.ทำและระงับตชชนियกรรม ๖.ทำและระงับนियสกรรม ๗.ทำและระงับปฏิสารนियกรรม ๘.สงและระงับอุกเขปนियกรรม ๙.ให้ปริวาส ๑๐.ให้มานัต ๑๑.ให้อัพทาน ๑๒.ให้มูลายปฏิกัสสนา ๑๓.ให้สติวินัย ๑๔.ให้อุมุพหวินัย ๑๕.ทำตสปปापยลิกา ๑๖.ให้อุปสมบทภิกษุณี ๑๗.ให้อุปสมบทภิกษุณีด้วยทูต

๑. ข้อสังเกต อปโลกนกรรม ตรัสให้ประกาศในท่ามกลางสงฆ์ว่า “ขอสงฆ์จงฟัง...” ไม่มีคำว่า “ถ้าความพร้อมพร้องของสงฆ์ถึงพร้อมแล้ว สงฆ์จง...” บางกรณีมิใช่ในอุโบสถด้วย เช่น ประกาศงดปาติโมกข์แก่ภิกษุ ส่วนญัตติกรรมนั้น ตรัสชัดว่า เป็นญัตติกรรมและใช้คำว่า “...ขอสงฆ์จงฟัง ถ้าความพร้อมพร้องของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์จง...” และทำในที่ประชุมสงฆ์.

แผนผังที่ ๑

สรุปวิธีการทางสงฆ์เพื่อจัดการอภิรณ ๔ ตามที่ทรงบัญญัติไว้

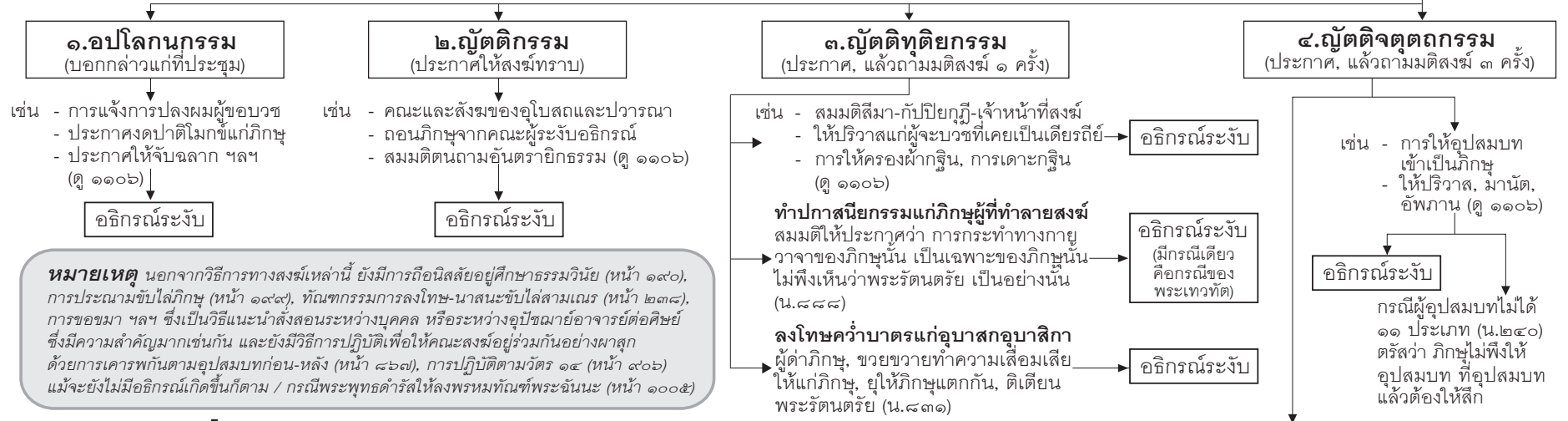
(อภิรณ ๔ คือ เรื่องที่เกิดขึ้นมีแล้วสงฆ์ต้องจัดตั้งทำ ๔ ประเภท, อภิรณสมณะ ๗ คือ วิธีระงับอภิรณ ๗ ประการ)

แผนผังที่ ๒

วิธีการลงโทษเพื่อแก้ไขปฏิญญัตติกรรมของภิกษุซึ่งผิดตามธรรมที่เกิดขึ้น
เพราะเหตุอาชีวะอันยิ่งหรือปาติโมกข์อันยิ่ง
 (มีผลกระทบน้อยเพราะตรัสว่า ...ความวิจาทที่เกิดเพราะเหตุอาชีวะอันยิ่งหรือปาติโมกข์อันยิ่ง นั้นเล็กน้อย... ดูหน้า ๑๐๑๕)

อภิรณระงับ

แผนผังที่ ๓

วิธีการลงโทษเพื่อแก้ไขปฏิญญัตติกรรมของภิกษุซึ่งผิดตามธรรมอันเกิดในสงฆ์ที่เกิดเพราะเหตุมรรคหรือปฏิบัติ
 (มีผลกระทบมากเพราะตรัสว่า ...ไม่เก้อกุล...ไม่ใ้สุข...ไม่ใ้ประโยชน์ของมหาชนเป็นอันมาก... ดูหน้า ๑๐๑๕)

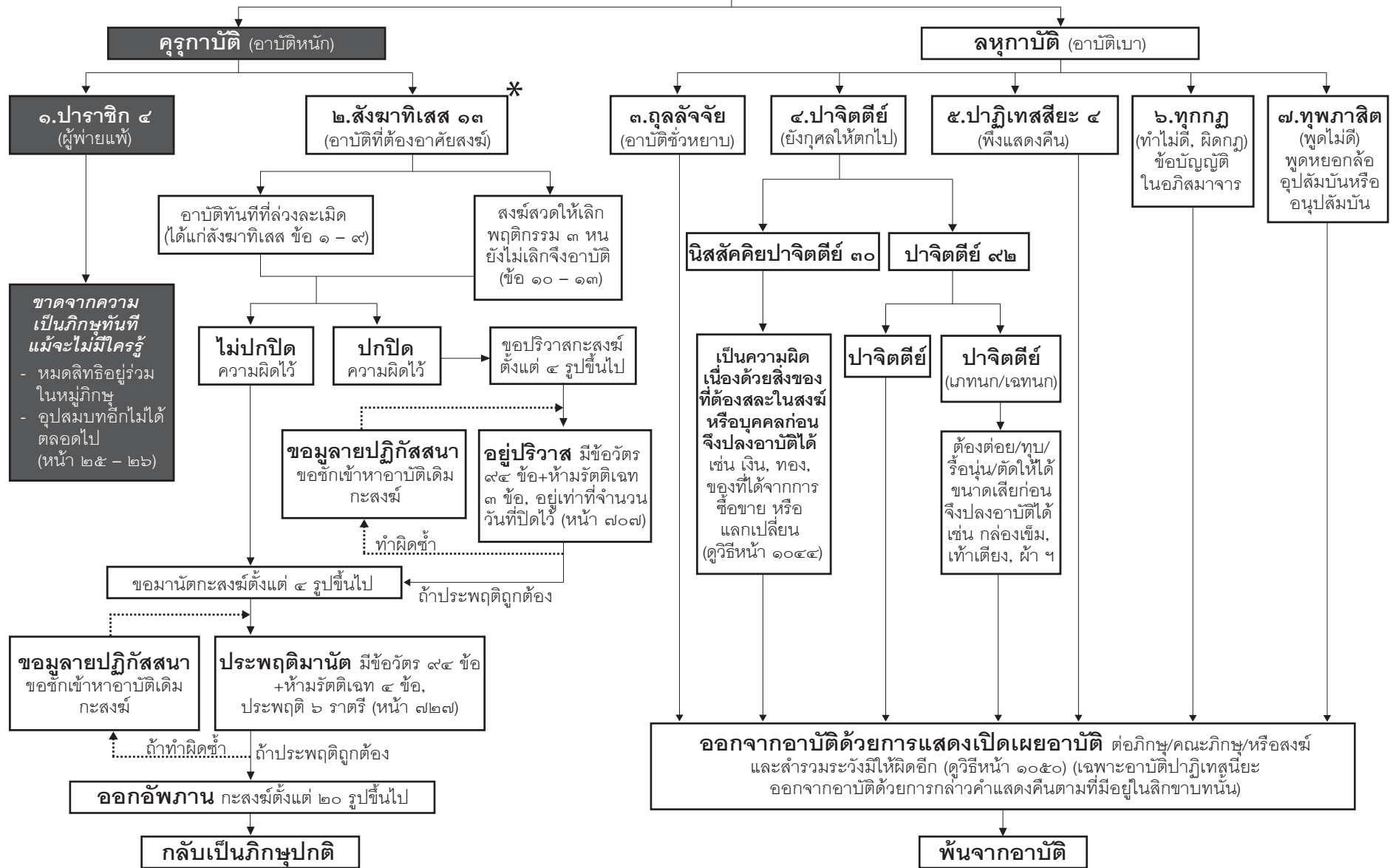
อภิรณระงับ

แผนผังที่ ๒

วิธีการลงโทษเพื่อแก้ไขพฤติกรรมของภิกษุซึ่งผิดตามธรรม ที่เกิดเพราะเหตุอาชีวะอันยิ่งหรือปาติโมกข์อันยิ่ง

(มีผลกระทบน้อยเพราะตรัสว่า ...ความวิวาทที่เกิดเพราะเหตุอาชีวะอันยิ่งหรือปาติโมกข์อันยิ่ง นั้นเล็กน้อย... ดูหน้า ๑๑๑๕)

ภิกษุล่วงละเมิดสิกขาบท (อาบัติ)

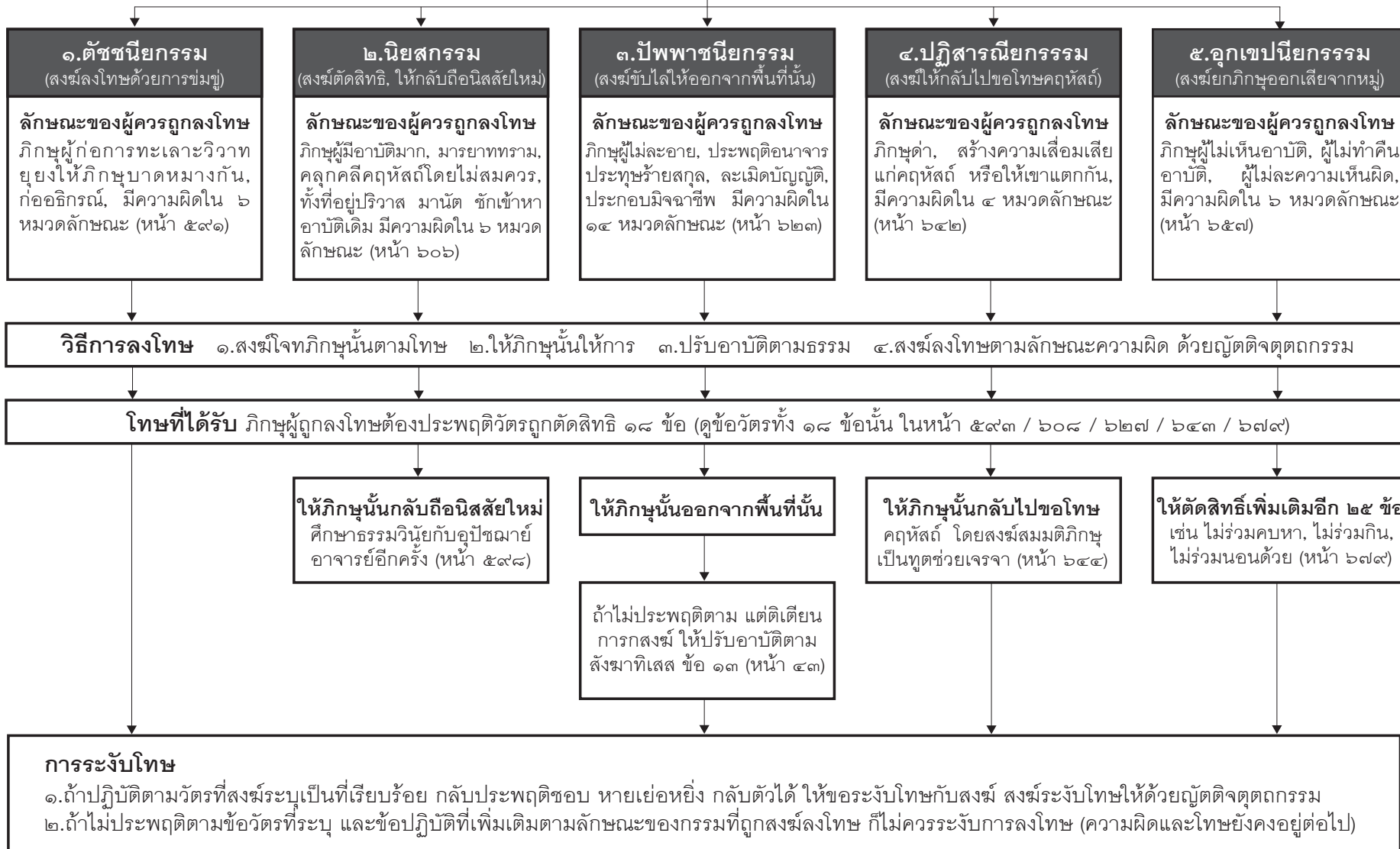
หมายเหตุ * แถบสีดำและสีขาว อ้างอิงจากพระสูตรที่ตรัสเกี่ยวกับทวิฏฐิอริยา ในสาราณียกรรม ๖ (หน้า ๑๐๒๗)

แผนผังที่ ๓

วิธีการลงโทษเพื่อแก้ไขปฏิญญาพฤติกรรมของภิกษุซึ่งผิดตามธรรม ที่เกิดขึ้นเพราะมรรคหรือปฏิบัติ

(มีผลกระทบมากเพราะตรัสว่า ...ไม่เก้อกุล...ไม่ใช่สุข...ไม่ใช่ประโยชน์ของมหาชนเป็นอันมาก... ดูหน้า ๑๐๑๕)

ภิกษุมีปฏิญญา พฤติกรรมที่ไม่สมควร

ข้อสังเกต

- พระเสยยสกะ ถูกลงโทษสงฆ์สามเณร ซึ่งเป็นการลงโทษตามอาบัติก่อน ภายหลังจึงลงโทษนิยสกรรม (ดูหน้า ๕๙๘)
- ภิกษุพวกพระอัสสชิและพระปุณฺณพสุกะ ถูกลงโทษปัพพาชเนียรกรรมก่อน ภายหลังจึงถูกลงโทษสงฆ์สามเณร ซึ่งเป็นการลงโทษตามอาบัติ (ดูหน้า ๔๑, ๖๑๔)

ตารางที่ ๑

อธิบายอธิกรณ์ ๔ และอธิกรณ์สมณะ ๗ (ดูแผนผังที่ ๑ ประกอบ)

ประเภทของอธิกรณ์ ๔ วิธีระงับอธิกรณ์ ๗	วิวาหาอธิกรณ์	อนุวาหาอธิกรณ์	อาบัติดาอธิกรณ์	กิจจาอธิกรณ์
	เดียวกันว่าเป็นธรรมวินัย, คำตรัส, พุทธจริยา, บัญญัติ, อาบัติเบา-หนัก-มีส่วนเหลือ หรือไม่ใช้	การโจทก์ฟ้องกันด้วย ศีลวิบัติ, อาจารย์วิบัติ, ทุกฎวิบัติ หรืออาชีวิวิบัติ	การต้องอาบัติ การปรับอาบัติ และการแก้ไขตนให้พ้นจากอาบัติ ทั้ง ๗ กอง	เป็นกิจของสงฆ์ที่ต้องทำ มี อปโลกนกรรม, ญัตติกรรม, ญัตติทุติยกรรม, ญัตติจตุตถกรรม
สัมมุขาวินัย ระงับในทีพร้อมต่อหน้า คือ ๑.พร้อมหน้าสงฆ์ ๒.พร้อมหน้าธรรม ๓.พร้อมหน้าวินัย ๔.พร้อมหน้าบุคคล คือ ทั้งโจทก์และจำเลย	๑.ให้ระงับด้วยสัมมุขาวินัย คือประชุมพร้อมหน้า ๒.ถ้าไม่ได้ให้ไปอาวาสที่มีภิกษุมากกว่าเพื่อให้ช่วยระงับ ๓.ถ้าขณะวินิจฉัยมีเสียงไม่สงบให้ใช้อุพพาทิกวิธี คือสงฆ์ตั้งภิกษุเป็นคณะ (ผู้มีองค์คุณ ๑๐) มอบเรื่องให้ปวินิจฉัย (หน้า ๗๘๔)	ทรงให้ใช้สัมมุขาวินัยร่วมกับสติวินัย, สัมมุขาวินัยร่วมกับอมุพพาทินัย หรือสัมมุขาวินัยร่วมกับตัสสปาปิยลิกา ตามควรแก่กรณี ดังนี้ :-	ทรงให้ใช้สัมมุขาวินัยร่วมกับ ปฏิญญาตกรณะ หรือให้ใช้สัมมุขาวินัยร่วมกับ ตินวัตตารกะ ตามควรแก่กรณี ดังนี้ :-	ระงับด้วยประการเดียว คือด้วยสัมมุขาวินัย ด้วยความพร้อมหน้าสงฆ์, ธรรม, วินัย และพร้อมหน้าบุคคล เช่น ให้อุปสมบท, อุโบสถ, ปวารณา, ให้ผ้ากฐิน, ให้ปริวาส, ให้มานัต, ให้อัพภาน ฯลฯ (ดูรายละเอียดในแผนผังที่ ๓)
สติวินัย ยกให้ว่าเป็นผู้มีสติสมบูรณ์ โดยมีเงื่อนไข คือ ๑.ผู้ถูกโจทก์เป็นผู้บริสุทธิ์ ๒.มีผู้กล่าวฟ้องเธอ ๓.เธอขอสติวินัย ๔.สงฆ์ให้สติวินัยแก่เธอ ๕.สงฆ์พร้อมเพรียงกันให้โดยธรรม		ก.ทรงให้ใช้สัมมุขาวินัยร่วมกับสติวินัย ในกรณีที่ถูกโจทก์เป็นผู้มีสติสมบูรณ์ (คือเป็นพระอรหันต์) และครบตามเงื่อนไขของสติวินัย โดยให้สงฆ์สวดประกาศให้สติวินัยแก่เธอ		
อมุพพาทินัย ยกให้ว่าทำผิดขณะเป็นบ้า ให้ขอมุพพาทินัยกับสงฆ์, สงฆ์สวดประกาศให้อมุพพาทินัย, มีลักษณะที่ไม่เป็นธรรม คือ ทำผิดขณะรู้ตัว หรือไม่เป็นบ้า แต่แก้ตัวว่าไม่รู้, ว่ารู้สึกเหมือนฝัน, แก้ตัวอ้างว่าเป็นบ้า		ข.กรณีที่ทำเลยเป็นผู้ทำผิดขณะที่เป็นบ้า เมื่อหายบ้าแล้วมีผู้โจทก์ ทรงให้ใช้สัมมุขาวินัยร่วมกับอมุพพาทินัย โดยให้ผู้นั้นขอมุพพาทินัยกับสงฆ์, สงฆ์ให้อมุพพาทินัย ด้วยญัตติจตุตถกรรม		
ปฏิญญาตกรณะ ปรับโทษตามการรับสารภาพที่ได้กระทำลงไปจริง มีลักษณะที่ไม่เป็นธรรม คือ สารภาพไม่ตรงตามที่ทำจริง			ก.ให้ใช้สัมมุขาวินัยร่วมกับปฏิญญาตกรณะ คือ ปรับโทษตามรับสารภาพที่ได้ทำจริง เช่น อยู่ปริวาส, ประพฤติมานัต, แสดงอาบัติ (แผนผังที่ ๒)	
เยภยยลิกา ตัดสินตามเสียงส่วนใหญ่โดยสงฆ์ สมมติภิกษุผู้นับคะแนน มีองค์ ๕ คือ ไม่ลำเอียง เพราะรัก,เกลียด, หลง, กลัว, รู้ว่าอย่างไรนับแล้ว, มีลักษณะไม่เป็นธรรม หน้า ๗๕๒	๔.ถ้ายังระงับไม่ได้ ให้ระงับด้วยเยภยยลิกา คือ นับคะแนนเสียงส่วนมาก โดยสงฆ์ประกาศสมมติภิกษุผู้จับนับคะแนน, ตรัสวิธีลงคะแนน ๓ คือ ๑.ปักปิด, ๒.กระซิบบอก, ๓.เปิดเผย			
ตัสสปาปิยลิกา กิริยาที่ลงโทษแก่ผู้ผิด มีองค์ ๕ คือ ๑.เป็นผู้ไม่บริสุทธิ์ ๒.เป็นผู้ไม่ละอาย ๓.มีผู้โจทก์ฟ้อง ๔.สงฆ์ทำตัสสปาปิยลิกาแก่เธอ ๕.สงฆ์พร้อมกันลงโทษโดยธรรม		ค.ถ้าจำเลยที่ปฏิเสธแล้วรับ รับแล้วปฏิเสธ ให้การกลับกลอก กล่าวเท็จทั้งที่รู้ ให้ใช้สัมมุขาวินัยร่วมกับตัสสปาปิยลิกา ลงโทษให้ประพฤติวัตร ๑๘ ข้อ (หน้า ๗๖๓)		
ตินวัตตารกะ ดูงูเห่ากลับไว้, หยุตไม่ให้ลูกถาม ถ้าวิวาทกันต่อไปจะลูกถามเลวร้าย แยกแยกกัน ให้ขอมติสงฆ์ เพื่อออกจากอาบัติด้วยกันทั้งสองฝ่าย โดยเว้นอาบัติหยาบ, เว้นอาบัติที่เนื่องกับคฤหัสถ์, เว้นผู้ที่มีความเห็นแย้ง, เว้นผู้ที่ไม่ได้ประชุมอยู่ในที่นั้น			ข.กรณีภิกษุ ๒ ฝ่ายวิวาทกัน ต่างก็ประพฤติไม่สมควรเป็นอันมาก ถ้าปรับกันและกันด้วยอาบัตินั้น เรื่องจะรุนแรงร้ายกาจ และแตกกันได้ จึงทรงให้ใช้สัมมุขาวินัยร่วมกับตินวัตตารกะ โดยให้ภิกษุรูปหนึ่งของแต่ละฝ่ายที่เสนอญัตติ เป็นผู้แสดงอาบัติแทน	

ตารางที่ ๒

การนับจำนวนสิกขาบทปาติโมกข์ในแต่ละนิกาย จากพระไตรปิฎก

Bhikkhu Pātimokkha ภิกขุปาติโมกข์	Pali (ภาษาบาลี)		Chinese (ภาษาจีน)								Sanskrit (ภาษาสันสกฤต)					Tibet (ภาษาทิเบต)
	Theravāda* เถรวาท*	จากพุทธวจนในพระสูตร -บาลี จตุกก. อ. ๒๑/๓๒๖/๒๔๔.. อุปวิ. ม. ๑๔/๕๓/๕๗.	Mahāsaṅghika* มหาสังฆิกะ*	Mahīśāsaka มหิศาสกะ	Dharmaguptaka (1) ธรรมคุปตกะ (๑)	Dharmaguptaka (2) ธรรมคุปตกะ (๒)	Sarvāstivāda (1) สรวาสติวาท (๑)	Sarvāstivāda (2) สรวาสติวาท (๒)	Mūlasarvāstivāda มูลสรวาสติวาท	Kāśyāpiya กาศยปิยะ	Mahāsaṅghika* มหาสังฆิกะ*	Lokuttaravāda โลกุตตรวาท	Sarvāstivāda (Turfan 1) สรวาสติวาท	Sarvāstivāda (Finot) สรวาสติวาท	Mūlasarvāstivāda (Gilgit 3) มูลสรวาสติวาท	Mūlasarvāstivāda มูลสรวาสติวาท
ปาราชิก	๔	ปาราชิก (๔)	๔	๔	๔	๔	๔	๔	๔	๔	๔	๔	๔	๔	๔	๔
สังฆาทิเสส	๑๓	สังฆาทิเสส (๑๓)	๑๓	๑๓	๑๓	๑๓	๑๓	๑๓	๑๓	๑๓	๑๓	๑๓	๑๓	๑๓	๑๓	๑๓
อนียต	๒	-	๒	๒	๒	๒	๒	๒	๒	๒	๒	๒	๒	๒	๒	๒
นิสสัคคิย- ปาจิตตีย์	๓๐	นิสสัคคิยปาจิตตีย์ (๓๐)	๓๐	๓๐	๓๐	๓๐	๓๐	๓๐	๓๐	๓๐	๓๐	๓๐	๓๐	๓๐	๓๐	๓๐
ปาจิตตีย์	๙๒	ปาจิตตีย์ (๙๒)	๙๒	๙๑	๙๐	๙๐	๙๐	๙๐	๙๐	๙๐	๙๒	๙๒	๙๐	๙๐	๙๐	๙๐
ปาฏิเทสนียะ	๔	ปาฏิเทสนียะ (๔)	๔	๔	๔	๔	๔	๔	๔	๔	๔	๔	๔	๔	๔	๔
อธิกรณสมณะ	๗	อธิกรณสมณะ (๗)	๗	๗	๗	๗	๗	๗	๗	๗	๗	๗	๗	๗	๗	๗
รวม	๑๕๒	๑๕๐	๑๕๒	๑๕๑	๑๕๐	๑๕๐	๑๕๐	๑๕๐	๑๕๐	๑๕๐	๑๕๒	๑๕๒	๑๕๐	๑๔๙	๑๕๐	๑๕๐
เสขิยะ	๗๕	-	๖๖	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๑๓	๑๐๗	๑๑๓	๙๖	๖๗	๖๗	๑๑๓	๑๑๓	๑๐๘	๑๐๘
รวม	๒๒๗	๑๕๐	๒๑๘	๒๕๑	๒๕๐	๒๕๐	๒๖๓	๒๕๗	๒๖๓	๒๔๖	๒๑๙	๒๑๙	๒๖๓	๒๖๒	๒๕๘	๒๕๘

หมายเหตุ * : นิกายของพุทธศาสนาที่แยกกันตั้งแต่หลังสังคายนาครั้งที่ ๒ (หลังพระพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้วประมาณ ๑๐๐ ปี ประมวลเหตุภิกขุกลุ่มวัชชีบุตร)

ภายหลังต่อมาก็ได้มีการแตกนิกายย่อย ๆ ออกไปอีกราว ๑๘ นิกาย

ที่มา : <https://suttacentral.net>

จุดประสงค์ของพรหมจรรย์

-บาลี ม. ๑๒/๓๗๓/๓๕๒., อุปวิ. ม. ๑๔/๒๗๑/๔๐๓.

อัคคิเวสณะ ถ้าภิกษุผู้เถระ หรือภิกษุปุณกลาง หรือภิกษุใหม่ที่ยังไม่เป็นชีณาสพ ทำกาละลงไป ก็ย่อมถึงซึ่งการนับว่าตายแล้ว ทำกาละแล้วทั้งที่ยังฝึกไม่เสร็จ ดูกดิ่งข้างแก่ หรือปุณกลาง หรือหนุ่ม ของพระราชาที่ยังฝึกไม่ได้ตายลง ก็ถึงซึ่งการนับว่า ตายแล้ว ทั้งที่ยังฝึกไม่เสร็จ ฉันใดก็ฉันนั้น.

อัคคิเวสณะ ถ้าภิกษุผู้เถระ หรือภิกษุปุณกลาง หรือภิกษุใหม่ก็ตาม เป็นชีณาสพแล้ว ทำกาละ ลงไป ก็ย่อมถึงซึ่งการนับว่าตายแล้ว ทำกาละแล้วอย่างเสร็จสิ้นการฝึกแล้ว ดูกดิ่งข้างแก่ หรือปุณกลาง หรือหนุ่มก็ตาม ของพระราชา ที่เขาฝึกดีแล้วตายลง ก็ถึงซึ่งการนับว่า ตายไปอย่างได้รับการฝึกสำเร็จแล้ว ฉันใดก็ฉันนั้นเหมือนกัน.

ภิกษุทั้งหลาย พรหมจรรย์นี้ มิใช่มีลาภสักการะและเสียงสรรเสริญ เป็นอันสงฆ์ พรหมจรรย์นี้ มิใช่มีความถึงพร้อมแห่งศีลเป็นอันสงฆ์ พรหมจรรย์นี้ มิใช่มีความถึงพร้อมแห่งสมาธิเป็นอันสงฆ์ พรหมจรรย์นี้ มิใช่มีความถึงพร้อมแห่งญาณทัสสนะเป็นอันสงฆ์.

ภิกษุทั้งหลาย ก็เจโตวิมุตติอันไม่กำเริบ อันใดมีอยู่ พรหมจรรย์นี้มีเจโตวิมุตตินั้นแหละเป็นประโยชน์ที่มุ่งหมาย มีเจโตวิมุตตินั้นแหละเป็นแก่นสาร มีเจโตวิมุตติ นั้นแหละเป็นผลสุดท้ายของพรหมจรรย์ แล.

ผู้ทำสมคำปฏิญาณว่า “สมณะ”

-บาลี ม. ๑๒/๔๙๖/๔๕๙.

ภิกษุทั้งหลาย มหาชนเขารู้จักเธอทั้งหลายว่า “สมณะ สมณะ” ดังนี้. ถึงเธอทั้งหลายแล้ว เมื่อถูกเขาถามว่า ท่านทั้งหลาย เป็นอะไร พวกเธอทั้งหลายก็ปฏิญาณตัวเองว่า “เราเป็นสมณะ” ดังนี้

ภิกษุทั้งหลาย เมื่อเธอทั้งหลาย มีชื่อว่า สมณะ และปฏิญาณตัวเองว่าเป็นสมณะ อยู่อย่างนี้แล้ว พวกเธอทั้งหลาย จะต้องสำเหนียกใจว่า “ธรรมเหล่าใด อันจะทำให้เราเป็นสมณะและเป็นพราหมณ์ (คือเป็นอรหันต์ ผู้ลดยบุญบาปเสียแล้ว) เราจะประพฤติถือเอาด้วยดี ซึ่งธรรมเหล่านั้น ด้วยอาการปฏิบัติของเราอย่างนี้ สมัญญาว่าสมณะของพวกเราก็จักเป็นจริง และคำปฏิญาณว่าสมณะของพวกเราก็จักสมจริง

อนึ่งเล่า เราบริโภคน้ำใช้สอย จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และคิลานปัจจัยเภสัชบริขารของทายกเหล่าใด. การบำเพ็ญทานของทายกเหล่านั้น ก็จักมีผลใหญ่ มีอันสงฆ์ใหญ่ และการบรรพชาของเราเอง ก็จักไม่เป็นหมันเปล่าแต่จักมีผลมีกำไรแก่เราโดยแท้” ดังนี้.

ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอทั้งหลาย พึงสำเหนียกใจไว้อย่างนี้ แล.

เหตุปัจจัยอันเป็นที่มาของตารางเปรียบเทียบอายุนรก และลำดับชั้นของนรก จากพระไตรปิฎกของประเทศต่างๆ

๑. เมื่อพบความขัดแย้งไม่สอดคล้องกันในพระสูตร (พุทธวจน) โดยบาลี
เช่น

๑.๑. อุปมาอายุของนรก ที่เปรียบเทียบเหมือนการหยิบเมล็ดงาออกจาก
เกวียนของชาวโกศลที่บรรทุंगा ๒๐ ขารี **ทุกๆ ๑๐๐ ปี (เล่ม ๑๕)**
หรือ ทุกๆ ๑๐๐,๐๐๐ ปี (เล่ม ๒๔) หรือ ทุกๆ ๑๐๐ ปี ๑,๐๐๐ ปี
๑๐๐,๐๐๐ ปี (เล่ม ๒๕) หยิบเมล็ดงาออกจากเกวียนนั้น
หนึ่งเมล็ด ...

๑.๒. ลำดับชั้นของนรกที่สลับกันในชั้นที่กล่าวว่า อญฺเฐ และ อหหะ
ซึ่งมีการสลับกันในบางพระสูตร ตามที่ยกมาเปรียบเทียบให้
เห็นในตาราง

๒. จึงมีการเปรียบเทียบกับบาลีของประเทศต่างๆ ทั่วโลกเท่าที่มี
หลักฐานอยู่ เพื่อต้องการทราบว่า มีบาลีที่เป็นพุทธวจนของประเทศใด
บ้างที่มีเนื้อหาตรงกัน สอดรับกัน โดยไม่มีความขัดแย้งกันในบทพญฺชนะ

๓. ใช้หลักที่พระศาสดาประกาศไว้ว่าคำของพระองค์จะต้องสอดคล้อง
ไม่ขัดแย้งกัน (-บาลี อิติวุ. ขุ. ๒๕/๓๒๑/๒๙๓)

๔. ใช้หลักมหาประเทศ ๔ (จตุตถาโร มหาประเทศ) คือ ตรววจนในธรรมะ
และวินัยที่พระองค์ ตรัสไว้ดีแล้ว บริสุทธิ บริบูรณ์สิ้นเชิง (-บาลี มหา. ที.
๑๐/๑๔๔/๑๑๓-๑๑๖)

๕. ทำเป็นตารางเทียบเคียงพระไตรปิฎกจากประเทศต่างๆ โดยบาลี
เพื่อให้เห็นชัดเจนในส่วนความเหมือนและความแตกต่างในบทพญฺชนะ
ที่เหมือนและแตกต่างกัน (ในส่วนของภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เพิ่ม
ตารางคำแปลของพระไตรปิฎกแต่ละฉบับให้เห็นไว้ด้วย เพื่อเป็นกรณี
ศึกษาและให้เห็นในความถูกต้องสอดคล้องกัน ไม่ขัดแย้ง และความเป็น
เอกาลิโกของตถาคตภาษิต) ดังตารางต่อไปนี้

- ตารางที่ ๓ เปรียบเทียบอายุนรก จากพระไตรปิฎกของประเทศต่างๆ
- ตารางที่ ๔.๑ - ๔.๓ เปรียบเทียบลำดับชั้นนรก จากพระไตรปิฎก
ของประเทศต่างๆ

ก้อนข้าวที่ลูกเป็นไฟ

-บาลี สุตตป. อ. ๒๓/๑๓๓/๖๙.

ภิกษุทั้งหลาย เราจักบอก เราจักอธิบายแก่พวกเธอทั้งหลาย ให้เข้าใจ การที่ถูกบุรุษมีกำลังแข็งแรง เอาขอเหล็ก อันร้อนเป็นเปลวไฟ ลูกโพลงมีแสงโชติช่วง กระชากปากให้เปิด แล้วโยนก้อนเหล็กแดง อันร้อนแรงลูกโพลงมีแสงโชติช่วง เข้าไปในปาก มันไหม้ริมฝีปาก ไหม้ปาก ไหม้ลิ้น ไหม้คอไหม้ท้อง ไหม้ลำไส้ใหญ่ของเขา พาลำไส้เล็กออกมาโดย ทวารเบื้องต่ำ นั่นต่างหากเป็นการดี สำหรับคนซึ่งเป็นคนทุศีล มีความ เป็นอยู่ลามก ไม่สะอาดมีความประพฤติชนิดที่ตนเองนึกแล้วก็กินแห่ง ตัวเอง มีการกระทำที่ต้องปกปิดซ่อนเร้น ไม่ใช่สมณะก็ปฏิญญาว่าเป็น สมณะ ไม่ใช่คนประพฤติพรหมจรรย์ ก็ปฏิญญาว่าประพฤติพรหมจรรย์ เป็นคนเนาใน เปี้ยกแฉะ มีสัญชาติหมักหมม เหมือนบ่อที่เทขยะมูลฝอย. ขึ้นันเพราะเหตุไร

ภิกษุทั้งหลาย เพราะว่า การที่เขาจะต้องตายหรือได้รับทุกข์ เจียนตายเนื่องจากเหตุที่เขาถูกบุรุษมีกำลังแข็งแรง เอาขอเหล็ก อันร้อน เป็นเปลวไฟลูกโพลงมีแสงโชติช่วง กระชากปากให้เปิด แล้วโยนก้อน เหล็กแดงอันร้อนแรง ลูกโพลงมีแสงโชติช่วง เข้าไปในปาก หาได้เป็นเหตุ ให้เขาต้องเกิดใน อบาย ทுகติ วินิบาต นรก ภายหลังแต่ความตาย เพราะ การทำลายร่างกายไม่ ส่วนการที่เขาเป็นคนทุศีล มีความเป็นอยู่ลามก ไม่สะอาด มีความประพฤติ ชนิดที่ตนเองนึกแล้วก็กินแห่งตัวเอง มีการ กระทำที่ต้องปกปิดซ่อนเร้น ไม่ใช่สมณะก็ปฏิญญาว่าเป็นสมณะ ไม่ใช่ คนประพฤติพรหมจรรย์ก็ปฏิญญาว่าประพฤติพรหมจรรย์ เป็นคนเนาใน เปี้ยกแฉะ มีสัญชาติหมักหมม เหมือนบ่อที่เทขยะมูลฝอย. แล้วยัง (มีความคิดที่จะ) บริโภคก้อนข้าว ที่พวกกษัตริย์มหาศาล หรือพราหมณ์ มหาศาล หรือคฤหบดีมหาศาล ถวายด้วยศรัทธานั้น ย่อมเป็นไปเพื่อ ความทุกข์ ไม่เกื้อกูลแก่เขา ตลอดกาลนาน ภายหลังแต่ความตาย เพราะการทำลายร่างกาย เขาย่อมเข้าถึง อบาย ทுகติ วินิบาต นรก.

ตารางที่ ๓

เปรียบเทียบอายุนรก จากพระไตรปิฎกของประเทศต่าง ๆ (ให้ดูจากบาลีเป็นหลักเปรียบเทียบ)

พระไตรปิฎก เล่มที่ ๑๕ สังยุตตนิกาย สคาถวรรค									
	ฉบับหลวง (ไทย) (หน้า ๑๘๕)	มหามงกุฎ (ไทย) (หน้า ๑๗๐)	มหาจุฬาร (ไทย) (หน้า ๒๕๐)	เฉลิมพระเกียรติ ๒๕๔๔ (ไทย) (หน้า ๒๕๗)		Pali-Text ไม่ได้แปลไว้	Wisdom Pub (Eng) (page 246)		
	โดยล่องเรือร้อยปี ๆ ต่อหนึ่งเมล็ด	โดยล่องเรือร้อยปี ๆ ต่อเมล็ดหนึ่ง ๆ	ล่องไปแล้ว ๑๐๐,๐๐๐ ปี...	ทุก ๆ ๑๐๐ ปี...			At the end of every hundred years...		
ร.ศ. ๑๑๒ (บาลี) (หน้า ๒๐๔)	สยามรัฐ (บาลี) (หน้า ๒๒๒)		มหาจุฬาร (บาลี) (หน้า ๑๘๒)	เฉลิมพระเกียรติ ๒๕๔๔ (บาลี) (หน้า ๒๑๖)	อักษรขอม (บาลี) (หน้า ๒๒๗)			Roman Script (พม่า) (page 153)	Roman Script (Vipassna Research) (page 94)
วิสต์สตัลล์ วิสต์สตัลล์	วสุสสตสุส วสุสสตสุส		วสุสสตสุส วสุสสตสุส	วสุสสตสุส วสุสสตสุส	វស្សសតស្ស វស្សសតស្ស			vassasatassa vassasatassa	vassasatassa vassasatassa

พระไตรปิฎก เล่มที่ ๒๔ อังคุตตรนิกาย ทสก-เอกาทสกนิบาต									
	ฉบับหลวง (ไทย) (หน้า ๑๔๔)	มหามงกุฎ (ไทย) (หน้า ๒๘๑)	มหาจุฬาร (ไทย) (หน้า ๒๐๓)	เฉลิมพระเกียรติ ๒๕๔๔ (ไทย) (หน้า ๒๒๗)		Pali-Text (Eng) (page 116)	Wisdom Pub (Eng) (page 1454)		
	เมื่อล่องไปแสนปี...	เมื่อล่องไปแสนปี...	ล่องไปแล้ว ๑๐๐,๐๐๐ ปี...	ทุก ๆ ๑๐๐ ปี...		at the end of every century...	At the end of every hundred years...		
ร.ศ. ๑๑๒ (บาลี) (หน้า ๑๕๔)	สยามรัฐ (บาลี) (หน้า ๑๘๔)		มหาจุฬาร (บาลี) (หน้า ๑๑๓)	เฉลิมพระเกียรติ ๒๕๔๔ (บาลี) (หน้า ๑๔๗)	อักษรขอม (บาลี) (หน้า ๑๗๖)			Roman Script (พม่า) (page 395)	Roman Script (Vipassna Research) (page 76)
วิสต์สตัลล์วิสต์สตัลล์	วสุสสตลหสุสสุส		วสุสสตลหสุสสุส	วสุสสตลหสุสสุส	វស្សសតស ហ ស្សស្ស			vassasatassa vassasatassa	vassasatassa vassasatassa

พระไตรปิฎก เล่มที่ ๒๕ ขุททกนิกาย ขุททกปาฐ-ธรรมบท-อุทาน-อติวุตตกะ-สุตตนินบาต									
	ฉบับหลวง (ไทย) (หน้า ๑๔๔)	มหามงกุฎ (ไทย) (หน้า ๖๐๑)	มหาจุฬาร (ไทย) (หน้า ๖๕๔)	เฉลิมพระเกียรติ ๒๕๔๔ (ไทย) (หน้า ๖๕๕)		Pali-Text (Eng) (page 75)	Wisdom Pub		
	เมื่อล่องไปได้ ร้อยปี พันปี แสนปี...	เมื่อล่องไปได้ ร้อยปี พันปี แสนปี...	ล่องไปแล้ว ๑๐๐,๐๐๐ ปี...	ทุก ๆ ๑๐๐ ปี...		at the end of every century...	ไม่ได้แปลไว้		
ร.ศ. ๑๑๒ (บาลี) (หน้า ๓๗๕)	สยามรัฐ (บาลี) (หน้า ๔๖๐)		มหาจุฬาร (บาลี) (หน้า ๔๖๓)	เฉลิมพระเกียรติ ๒๕๔๔ (บาลี) (หน้า ๔๙๓)	อักษรขอม (บาลี) (หน้า ๒๑๖)			Roman Script (พม่า) (page 381)	Roman Script (Vipassna Research) (page 54)
วิสต์สตัลล์ วิสต์สตัลล์วิสต์สตัลล์ วิสต์สตัลล์วิสต์สตัลล์	วสุสสตสุส วสุสสตสุสสุส วสุสสตลหสุสสุส		วสุสสตสุส วสุสสตสุสสุส วสุสสตลหสุสสุส	วสุสสตสุส วสุสสตสุส	វស្សសតស្ស វស្សសហស្សស្ស វស្សសតស ហស្សស្ស			vassasatassa vassasatassa	vassasatassa vassasatassa

หมายเหตุ : ๑. ช่องสีเทาคืออายุของนรกที่มีความขัดแย้งกันทางบาลี จากพระไตรปิฎกของประเทศต่าง ๆ ที่นำมาเทียบเคียงให้เป็นข้อสังเกต ยกเว้นช่องสีด้าที่เป็น Roman Script ของพม่า และ Vipassna Research Institute (อินเดีย) ไม่มีความขัดแย้งกันโดยบทพยัญชนะ

๒. วสุสสตสุส หมายถึง ร้อยปี, วสุสสตสุสสุส หมายถึง พันปี, วสุสสตลหสุสสุส หมายถึง แสนปี

ตารางที่ ๔.๑

เปรียบเทียบลำดับชื่อนรก จากพระไตรปิฎกของประเทศต่างๆ [ให้ดูจากบาลีเป็นหลักเปรียบเทียบ]
(ให้ดูเปรียบเทียบในบาลีของแต่ละประเทศ ทั้ง ๓ ตารางพร้อมๆ กัน คือ ๔.๑ / ๔.๒ / ๔.๓)

จากพระไตรปิฎก เล่มที่ ๑๕ สังยุตตนิกาย สคาถวรรค

	ฉบับหลวง (ไทย) (หน้า ๑๘๕)	มหามกุฏฯ (ไทย) (หน้า ๑๗๐)	มหาจุฬาฯ (ไทย) (หน้า ๒๕๑)	เฉลิมพระเกียรติ ๒๕๔๔ (ไทย) (หน้า ๒๕๗)		Wisdom Pub (Eng) (page 246)		
	อัพพุทนรก นิริัพพุทนรก อพพนรก	อัพพุทนรก นิริัพพุทนรก อพพนรก	อัพพุทนรก นิริัพพุทนรก อพัพพนรก	อัพพุทนรก นิริัพพุทนรก อพพนรก		Abbuda hell Nirabbuda hell Ababa hell		
	อฏฏนรก อहनรก	อฏฏนรก อहनรก	อุहनรก อฏฏนรก	อฏฏนรก อहनรก	Pali-Text ไม่ได้แปลไว้	Aṭṭa hell Ahaha hell		
	กุ่มุทนรก โสคนธิกนรก อุปปลกนรก ปุนฑริกนรก ปทุมนรก	กุ่มุทนรก โสคนธิกนรก อุปปลกนรก ปุนฑริกนรก ปทุมนรก	กุ่มุทนรก โสคนธิกนรก อุปปลกนรก ปุนฑริกนรก ปทุมนรก	กุ่มุทนรก โสคนธิกนรก อุปลกนรก ปุนฑริกนรก ปทุมนรก		Kumuda hell Sogandhika hell Uppala hell Puṇḍarīka hell Paduma hell		
ร.ศ. ๑๑๒ (บาลี) (หน้า ๒๐๔)	สยามรัฐ (บาลี) (หน้า ๒๒๒)		มหาจุฬาฯ (บาลี) (หน้า ๑๘๒)	เฉลิมพระเกียรติ ๒๕๔๔ (บาลี) (หน้า ๒๑๗)	อักษรขอม (บาลี) (หน้า ๒๒๗)		Roman Script (พม่า) (page 153)	Roman Script (Vipassna Research) (page 94)
อัพพุโท นิริโย นิริัพพุโท นิริโย อพโพ นิริโย	อพพุโท นิริโย นิริัพพุโท นิริโย อพโพ นิริโย		อพพุโท นิริโย นิริัพพุโท นิริโย อพโพ นิริโย	อพพุโท นิริโย นิริัพพุโท นิริโย อพโพ นิริโย	អុប្បុតោ និរិយោ និរិប្បុតោ និរិយោ អប្បោ និរិយោ		Abbudo nirayo Nirabbuda nirayo Ababo nirayo	abbudo nirayo nirabbuda nirayo ababo nirayo
อฏฏนโร นิริโย อหโหนโร นิริโย	อฏฏนโร นิริโย อหโหนโร นิริโย		อฏฏนโร นิริโย อหโหนโร นิริโย	อฏฏนโร นิริโย อหโหนโร นิริโย	អត្តោ និរិយោ អហោ និរិយោ		Aṭṭo nirayo Ahaho nirayo	aṭṭo nirayo ahaho nirayo
กุ่มุโท นิริโย โสคนธิโก นิริโย อุปปลโก นิริโย ปุนฑริกโก นิริโย ปทุมโม นิริโย	กุ่มุโท นิริโย โสคนธิโก นิริโย อุปปลโก นิริโย ปุนฑริกโก นิริโย ปทุมโม นิริโย		กุ่มุโท นิริโย โสคนธิโก นิริโย อุปปลโก นิริโย ปุนฑริกโก นิริโย ปทุมโม นิริโย	กุ่มุโท นิริโย โสคนธิโก นิริโย อุปปลโก นิริโย ปุนฑริกโก นิริโย ปทุมโม นิริโย	កុម្មុតោ និរិយោ សោកន្តិកោ និរិយោ ឧប្បលកោ និរិយោ បុណ្ណរិកោ និរិយោ បតុមោ និរិយោ		Kumudo nirayo Sogandhiko nirayo Uppala nirayo Puṇḍariko nirayo Padumo nirayo	kumudo nirayo sogandhiko nirayo uppala nirayo puṇḍariko nirayo padumo nirayo

หมายเหตุ : แถบสีเทาที่เน้นให้เห็น คือ ลำดับชั้นของนรกที่มีความขัดแย้งกันทางบาลี จากพระไตรปิฎกของประเทศต่างๆ ที่นำมาเทียบเคียงให้เป็นข้อสังเกต
ยกเว้น Roman Script ของพม่า ที่ไม่มีความขัดแย้งกันโดยบทพยัญชนะ

ตารางที่ ๔.๒

เปรียบเทียบลำดับชื่อนรก จากพระไตรปิฎกของประเทศต่างๆ [ให้ดูจากบาลีเป็นหลักเปรียบเทียบ]
 (ให้ดูเปรียบเทียบในบาลีของแต่ละประเทศ ทั้ง ๓ ตารางพร้อมๆ กัน คือ ๔.๑ / ๔.๒ / ๔.๓)

จากพระไตรปิฎก เล่มที่ ๒๔ อังคตตริภิกขุ ทสก-เอกาทสกนิบาต

	ฉบับหลวง (ไทย) (หน้า ๑๔๙)	มหามกุฏฯ (ไทย) (หน้า ๒๘๑)	มหาจุฬาฯ (ไทย) (หน้า ๒๐๓)	เฉลิมพระเกียรติ ๒๕๔๙ (ไทย) (หน้า ๒๒๗)		Pali-Text (Eng) (page 116)	Wisdom Pub (Eng) (page 1455)		
	อัฟพุทะ	อัฟพุทะ	อัฟพุทนรก	อัฟพุทนรก		Abbuda Purgatory	abbuda hell		
	นิรัฟพุทะ	นิรัฟพุทะ	นิรัฟพุทนรก	นิรัฟพุทนรก		Nirabbuda Purgatory	nirabbuda hell		
	อพัฟพะ	อพัฟพะ	อพัฟพนรก	อพัฟพนรก		Ababa Purgatory	ababa hell		
	อหหะ	อหหะ	อุหนนรก	อหนนรก		Ahaha Purgatory	ahaha hell		
	อฏฏะ	อฏฏะ	อฏฏนรก	อฏฏนรก		Aṭṭa Purgatory	aṭṭa hell		
	กุมุทะ	กุมุทะ	กุมุทนรก	กุมุทนรก		Kumuda Purgatory	water-lily hell		
	โสคันธิกะ	โสคันธิกะ	โสคันธิกนรก	โสคันธิกนรก		Sogandhika Purgatory	sweet-fragrance hell		
	อุปปละ	อุปปละ	อุปปลนรก	อุปลนรก		Uppalaka Purgatory	blue-lotus hell		
	ปุณฺฑริกะ	ปุณฺฑริกะ	ปุณฺฑริกนรก	ปุณฺฑริกนรก		Puṇḍarīka Purgatory	white-lotus hell		
	ปทุมะ	ปทุมะ	ปทุมนรก	ปทุมนรก		Pduma Purgatory	red-lotus hell		
ร.ศ. ๑๑๒ (บาลี) (หน้า ๑๕๔)	สยามรัฐ (บาลี) (หน้า ๑๕๔)		มหาจุฬาฯ (บาลี) (หน้า ๑๑๓)	เฉลิมพระเกียรติ ๒๕๔๙ (บาลี) (หน้า ๑๙๔)	อักษรขอม (บาลี) (หน้า ๓๗๖)			Roman Script (พม่า) (page 396)	Roman Script (Vipassna Research) (page 76)
อัฟพุโท นริโย	อพพุโท นริโย		อพพุโท นริโย	อพพุโท นริโย	អុតុតោ និរយោ			Abbudo nirayo	abbudo nirayo
นิรัฟพุโท นริโย	นิรัฟพุโท นริโย		นิรัฟพุโท นริโย	นิรัฟพุโท นริโย	និរុតុតោ និរយោ			Nirabbudo nirayo	nirabbudo nirayo
อพัฟโฟ นริโย	อพพุโฟ นริโย		อพพุโฟ นริโย	อพพุโฟ นริโย	អបាហោ និរយោ			Ababo nirayo	ababo nirayo
อหโห นริโย	อหโห นริโย		อหโห นริโย	อหโห นริโย	អហោហោ និរយោ			Aṭṭo nirayo	aṭṭo nirayo
อฏฏโห นริโย	อฏฏโห นริโย		อฏฏโห นริโย	อฏฏโห นริโย	អតុតោ និរយោ			Ahaho nirayo	ahaho nirayo
กุมุโท นริโย	กุมุโท นริโย		กุมุโท นริโย	กุมุโท นริโย	កុមុតោ និរយោ			Kumudo nirayo	kumudo nirayo
โสคันฺธิโก นริโย	โสคนฺธิโก นริโย		โสคนฺธิโก นริโย	โสคนฺธิโก นริโย	សោកន្ទុតោ និរយោ			Sogandhiko nirayo	sogandhiko nirayo
อุปปโล นริโย	อุปปโล นริโย		อุปปโล นริโย	อุปปโล นริโย	ឧប្បលោ និរយោ			Uppalako nirayo	uppalako nirayo
ปุณฺฑริกโก นริโย	ปุณฺฑริกโก นริโย		ปุณฺฑริกโก นริโย	ปุณฺฑริกโก นริโย	ពុណ្ណរិកោ និរយោ			Puṇḍarīko nirayo	puṇḍarīko nirayo
ปทุมโ นริโย	ปทุมโ นริโย		ปทุมโ นริโย	ปทุมโ นริโย	បតុតោ និរយោ			Padumo nirayo	padumo nirayo

หมายเหตุ : แถบสีเทาที่เน้นให้เห็น คือ ลำดับชั้นของนรกที่มีความขัดแย้งกันทางบาลี จากพระไตรปิฎกของประเทศต่างๆ ที่นำมาเทียบเคียงให้เป็นข้อสังเกต
 ยกเว้น Roman Script ของพม่า ที่ไม่มีความขัดแย้งกันโดยบทพยัญชนะ

ตารางที่ ๔.๓

เปรียบเทียบลำดับชื่อนรก จากพระไตรปิฎกของประเทศต่างๆ [ให้ดูจากบาลีเป็นหลักเปรียบเทียบ]
 (ให้ดูเปรียบเทียบในบาลีของแต่ละประเทศ ทั้ง ๓ ตารางพร้อมๆ กัน คือ ๔.๑ / ๔.๒ / ๔.๓)

จากพระไตรปิฎก เล่มที่ ๒๕ ขุททกนิกาย ขุททกปาฐ-ธรรมบท-อุทาน-อิติวุตตกะ-สุตตนิบาต

	ฉบับหลวง (ไทย) (หน้า ๓๔๔)	มหามงกุฎ (ไทย) (หน้า ๖๐๑)	มหาจุฬาฯ (ไทย) (หน้า ๖๕๔)	เฉลิมพระเกียรติ ๒๕๔๙ (ไทย) (หน้า ๖๕๕)		Pali-Text (Eng) (page 76)			
	อัพพุทนรก นิรัพพุทนรก อัพพนรก	อัพพุทนรก นิรัพพุทนรก อัพพนรก	อัพพุทนรก นิรัพพุทนรก อพพนรก	อัพพุทนรก นิรัพพุทนรก อัพพนรก		Abbuda hell Nirabbuda hell Ababa hell			
	อหนรก อฏฏนรก	อหนรก อฏฏนรก	อหนรก อฏฏนรก	อหนรก อฏฏนรก		Ahaha hell Aṭṭa hell	Wisdom Pub ไม่ได้แปลไว้		
	กุมุทนรก โสคันธิกนรก อุปลกนรก ปุนฑริกนรก ปทุมนรก	กุมุทนรก โสคันธิกนรก อุปลกนรก ปุนฑริกนรก ปทุมนรก	กุมุทนรก โสคันธิกนรก อุปลกนรก ปุนฑริกนรก ปทุมนรก	กุมุทนรก โสคันธิกนรก อุปลกนรก ปุนฑริกนรก ปทุมนรก		Kumuda hell Sogandhika hell Uppalaka hell Puṇḍarīka hell Paduma hell			
ร.ศ. ๑๑๒ (บาลี) (หน้า ๓๗๕)	สยามรัฐ (บาลี) (หน้า ๔๖๑)		มหาจุฬาฯ (บาลี) (หน้า ๔๖๔)	เฉลิมพระเกียรติ ๒๕๔๙ (บาลี) (หน้า ๔๙๓)	อักษรขอม (บาลี) (หน้า ๒๑๖)			Roman Script (พม่า) (page 381)	Roman Script (Vipassna Research) (page 54)
อัพพุโท นริโย นิรัพพุโท นริโย อพโพ นริโย	อพพุโท นริโย นิรัพพุโท นริโย อพโพ นริโย		อพพุโท นริโย นิรัพพุโท นริโย อพโพ นริโย	อพพุโท นริโย นิรัพพุโท นริโย อพโพ นริโย	អុប្បុតោ និរិយោ និរុប្បុតោ និរិយោ អប្បោ និរិយោ			Abbudo nirayo Nirabbudo nirayo Ababo nirayo	abbudo nirayo nirabbudo nirayo ababo nirayo
อหโห นริโย อฏฏโห นริโย	อหโห นริโย อฏฏโห นริโย		อหโห นริโย อฏฏโห นริโย	อหโห นริโย อฏฏโห นริโย	អហោ និរិយោ អត្តោ និរិយោ			Aṭṭo nirayo Ahaho nirayo	ahaho nirayo aṭṭo nirayo
กุมุโท นริโย โสคันธิโก นริโย อุปปลโก นริโย ปุนฑริโก นริโย ปทุมโม นริโย	กุมุโท นริโย โสคันธิโก นริโย อุปปลโก นริโย ปุนฑริโก นริโย ปทุมโม นริโย		กุมุโท นริโย โสคันธิโก นริโย อุปปลโก นริโย ปุนฑริโก นริโย ปทุมโม นริโย	กุมุโท นริโย โสคันธิโก นริโย อุปปลโก นริโย ปุนฑริโก นริโย ปทุมโม นริโย	កុម្មុតោ និរិយោ សោកន្តិកោ និរិយោ ឧប្បលកោ និរិយោ បុណ្ណរិកោ និរិយោ បតុំ អា និរិយោ			Kumudo nirayo Sogandhiko nirayo Uppalako nirayo Puṇḍarīko nirayo Padumo nirayo	kumudo nirayo sogandhiko nirayo uppalako nirayo puṇḍariko nirayo padumo nirayo

หมายเหตุ : แถบสีเทาที่เน้นให้เห็น คือ ลำดับชั้นของนรกที่มีความขัดแย้งกันทางบาลี จากพระไตรปิฎกของประเทศต่างๆ ที่นำมาเทียบเคียงให้เป็นข้อสังเกต
 ยกเว้น Roman Script ของพม่า ที่ไม่มีความขัดแย้งกันโดยบทพยัญชนะ

สำหรับรายละเอียดกิจกรรมต่าง ๆ
ภายใต้เครือข่ายพุทธวจนโดยพุทธวจนสถาบัน
ค้นหาข้อมูลได้จาก

www.buddhakos.org หรือ www.watnapp.com

ผู้ที่สนใจรับสื่อธรรมที่เป็นพุทธวจน เพื่อไปใช้ศึกษาส่วนตัว
หรือหากมีความจำนงที่จะรับไปแจกเป็นธรรมทานในจำนวนหลายสิบชุด
ขอความกรุณาแจ้งความจำนงได้ที่

มูลนิธิพุทธโฆษณ์

ประสานงานและเผยแพร่ : เลขที่ ๒๕/๓ หมู่ที่ ๗

ถนนเลียบคลอง ๑๐ ฝั่งตะวันออก

ตำบลบึงทองหลาง อำเภอท่าลูงกา จังหวัดปทุมธานี ๑๒๑๕๐

โทรศัพท์ ๐๘ ๒๒๒๒ ๕๗๕๐-๕๕, ๐๘ ๕๐๕๘ ๖๘๘๘, ๐๘ ๑๕๑๓ ๑๖๑๑

โทรสาร ๐ ๒๑๕๕ ๐๕๒๕-๖

เว็บไซต์ : www.buddhakos.org อีเมลล์ : buddhakos@hotmail.com

สนับสนุนการเผยแพร่พุทธวจนได้ที่

ชื่อบัญชี “มูลนิธิพุทธโฆษณ์” ธนาคารไทยพาณิชย์ สาขา คลอง ๑๐ (ธัญบุรี)

ประเภท บัญชีออมทรัพย์ เลขที่บัญชี ๓๑๘-๒-๔๗๔๖๑-๐

๑๐

พระสูตรของความสำเร็จ ที่ชาวพุทธต้องศึกษา แต่คำสอนจากพระพุทธเจ้า เท่านั้น

ผ่านมา ๒,๕๐๐ กว่าปี

คำสอนทางพระพุทธศาสนาเกิดความหลากหลายมากขึ้น
มีสำนักต่างๆ มากมาย ซึ่งแต่ละหมู่คณะก็มีความเห็นของตน
หามาตรฐานไม่ได้ แม้จะกล่าวในเรื่องเดียวกัน
ทั้งนี้ไม่ใช่เพราะคำสอนของพระพุทธเจ้าไม่สมบูรณ์
แล้วเราควรเชื่อและปฏิบัติตามใคร?

ลองพิจารณาคำตอบต่างๆ ได้จาก ๑๐ พระสูตร
ซึ่งพระตถาคตทรงเตือนเอาไว้

แล้วตรัสบอกวิธีป้องกันและแก้ไขเหตุเสื่อมแห่งธรรมเหล่านี้.

ขอเชิญมาตอบตัวเองกันเถอะว่า ถึงเวลาแล้วหรือยัง?

ที่พุทธบริษัทจะมีมาตรฐานเพียงหนึ่งเดียว คือ “พุทธวจน” ธรรมวินัย
จากองค์พระสังฆบิดรอันวิญญูชนพึงปฏิบัติและรู้ตามได้เฉพาะตน ดังนี้.

๑. พระองค์ทรงสามารถกำหนดสมาธิ เมื่อจะพูด ทุกถ้อยคำจึงไม่ผิดพลาด

-บาลี ม. ม. ๑๒/๔๕๘/๔๓๐.

อัคคีเวสนะ! เรานั้นหรือ จำเดิมแต่เริ่มแสดง กระทั่งคำสุดท้ายแห่ง
การกล่าวเรื่องนั้นๆ ย่อมตั้งไว้ซึ่งจิตในสมาธินิมิตอันเป็นภายในโดยแท้
ให้จิตดำรงอยู่ ให้จิตตั้งมั่นอยู่ กระทำให้มีจิตเป็นเอก ดังเช่นที่คนทั้งหลาย
เคยได้ยินว่าเรากระทำอยู่เป็นประจำ ดังนี้.

๒. แต่ละคำพูดเป็นอภาลิโก คือ ถูกต้องตรงจริงไม่จำกัดกาลเวลา

-บาลี ม. ม. ๑๒/๔๘๕/๔๕๑.

ภิกษุทั้งหลาย! พวกเธอทั้งหลายเป็นผู้ที่เรานำไปแล้วด้วยธรรมนี้ อันเป็นธรรมที่บุคคลจะพึงเห็นได้ด้วยตนเอง (สนทวิญญิโก) เป็นธรรมให้ผลไม่จำกัดกาล (อภาลิโก) เป็นธรรมที่ควรเรียกกันมาตุ (เอหิปสสิโก) ควรน้อมเข้ามาใส่ตัว (โอปนยิโก) อันวิญญูชนจะพึงรู้ได้เฉพาะตน (ปัจจุตตัม เวทิตัพโพ วิญญูติ).

๓. คำพูดที่พูดมาทั้งหมดนับแต่วันตรัสรู้ขึ้น สอดรับไม่ขัดแย้งกัน

-บาลี อิติวุ. ขุ. ๒๕/๓๒๑/๒๕๓.

ภิกษุทั้งหลาย! นับตั้งแต่ราตรี ที่ตถาคตได้ตรัสรู้้อนุดตรสัมมาสัมโพธิญาณ จนกระทั่งถึงราตรีที่ตถาคตปรินิพพานด้วยอนุภาทิสเสนินิพพานธาตุ ตลอดเวลาระหว่างนั้น ตถาคตได้กล่าวสอน พร่ำสอน แสดงออก ซึ่งถ้อยคำใด ถ้อยคำเหล่านั้นทั้งหมด ย่อมเข้ากันได้โดยประการเดียวทั้งสิ้น ไม่แย้งกันเป็นประการอื่นเลย.

๔. ทรงบอกเหตุแห่งความอันตรายของคำสอนเปรียบด้วยกลองศึก

-บาลี นิทาน. ส. ๑๖/๓๑๑/๖๗๒-๓.

ภิกษุทั้งหลาย! เรื่องนี้เคยมีมาแล้ว กลองศึกของกษัตริย์พวกทสราหะ เรียกว่า อานกะ มีอยู่ เมื่อกลองอานกะนี้ มีแผลแตกหรือลี พวกกษัตริย์ทสราหะได้หาเนื้อไม้อื่นทำเป็นลิ้ม เสริมลงในรอยแตกของกลองนั้น (ทุกคราวไป). ภิกษุทั้งหลาย! เมื่อเชื่อมปะเข้าหลายครั้งหลายคราวเช่นนั้น นานเข้าก็ถึงสมัยหนึ่ง ซึ่งเนื้อไม้เดิมของตัวกลองหมดสิ้นไป เหลืออยู่แต่เนื้อไม้ที่ทำเสริมเข้าใหม่เท่านั้น.

ภิกษุทั้งหลาย! ฉันทิดก็ฉันทันั้น ในกาลยียดยาวฝ่ายอนาคต จักมีภิกษุทั้งหลาย สุตตันตะเหล่าใด ที่เป็นคำของตถาคต เป็นข้อความลึก มีความหมายซึ่งเป็นชั้นโลกุตตระ ว่าเฉพาะด้วยเรื่องสุญญตา เมื่อมีผู้นำสุตตันตะเหล่านั้น

มากล่าวอยู่ เธอจักไม่ฟังด้วยดี จักไม่เงี้ยวฟัง จักไม่ตั้งจิตเพื่อจะรู้ทั่วถึง และจักไม่สำคัญว่าเป็นสิ่งที่ตนควรศึกษาเล่าเรียน ส่วนสุดตันตะเหล่าใดที่ นักวิแต่่งขึ้นใหม่ เป็นคำร่อยกรองประเภทกาพย์กลอน มีอักษรสละสลวย มีพยัญชนะอันวิจิตร เป็นเรื่องนอกแนว เป็นคำกล่าวของสาวก เมื่อมีผู้นำ สุดตันตะที่นักวิแต่่งขึ้นใหม่เหล่านั้นมากล่าวอยู่ เธอจักฟังด้วยดี จักเงี้ยวฟัง จักตั้งจิต เพื่อจะรู้ทั่วถึง และจักสำคัญว่าเป็นสิ่งที่ตนควรศึกษาเล่าเรียนไป.

ภิกษุทั้งหลาย! ความอันตรธานของสุดตันตะเหล่านั้น ที่เป็นคำของ ตถาคต เป็นข้อความลึก มีความหมายซึ่ง เป็นชั้นโลกุตตระ ว่าเฉพาะด้วย เรื่องสุญญตา จักมีได้ด้วยอาการอย่างนี้ แล.

๕. ทรงกำชับให้ศึกษาปฏิบัติเฉพาะจากคำของพระองค์เท่านั้น อย่าฟังคนอื่น

-บาลี ทฎ. ยี. ๒๐/๔๑-๔๒/๒๕๒.

ภิกษุทั้งหลาย! พวกภิกษุบริษัทในกรณีนี้ สุดตันตะเหล่าใด ที่นักวิแต่่งขึ้นใหม่ เป็นคำร่อยกรองประเภทกาพย์กลอน มีอักษรสละสลวย มีพยัญชนะอันวิจิตร เป็นเรื่องนอกแนว เป็นคำกล่าวของสาวก เมื่อมีผู้นำ สุดตันตะเหล่านั้นมากล่าวอยู่ เธอจักไม่ฟังด้วยดี ไม่เงี้ยวฟัง ไม่ตั้งจิตเพื่อจะรู้ทั่วถึง และจักไม่สำคัญว่าเป็นสิ่งที่ตนควรศึกษาเล่าเรียน.

ภิกษุทั้งหลาย! ส่วนสุดตันตะเหล่าใด ที่เป็นคำของตถาคต เป็นข้อความลึก มีความหมายซึ่ง เป็นชั้นโลกุตตระ ว่าเฉพาะด้วยเรื่องสุญญตา เมื่อมีผู้นำสุดตันตะเหล่านั้นมากล่าวอยู่ เธอย่อมฟังด้วยดี ย่อมเงี้ยวฟัง ย่อมตั้งจิตเพื่อจะรู้ทั่วถึง และย่อมสำคัญว่าเป็นสิ่งที่ตนควรศึกษาเล่าเรียน จึงพากันเล่าเรียน ไต่ถาม ทวนถามแก่กันและกันอยู่ว่า “ข้อนี้เป็นอย่างไร มีความหมายที่นัย” ดังนี้ ด้วยการทำดังนี้ เธอย่อมเปิดธรรมที่ถูกปิดไว้ได้ ธรรมที่ยังไม่ปรากฏ เธอก็ทำให้ปรากฏได้ ความสงสัยในธรรมหลายประการ ที่น่าสงสัย เธอก็บรรเทาลงได้.

ภิกษุทั้งหลาย! บริษัทชื่อ อุกกาจิตวินิตา ปรีสา โน ปฏิปุจฉาวินิตา เป็นอย่างไรเล่า?

ภิกษุทั้งหลาย! ในกรณีนี้คือ ภิกษุทั้งหลายในบริษัทใด เมื่อสุดต้นตะ ทั้งหลาย อันเป็นตถาคตภชาติ (ตถาคตภาสิตา) อันลิกซิ่ง (คัมภีรา) มี อรรถอันลิกซิ่ง (คัมภีรตถตา) เป็นโลกุตตระ (โลกุตตรา) ประกอบด้วย เรื่องสุญญาตา (สุญญาตปฏิสยุตตา) อันบุคคลนำมากล่าวอยู่ ก็ไม่ฟังด้วยดี ไม่เงี่ยหูฟัง ไม่เข้าไปตั้งจิตเพื่อจะรู้ทั่วถึง และไม่สำคัญว่าเป็นสิ่งที่ตนควร ศึกษาเล่าเรียน.

ส่วนสุดต้นตะเหล่าใด ที่กวีแต่งขึ้นใหม่ เป็นคำร้อยกรองประเภท กาพย์กลอน มีอักษรสละสลวย มีพยัญชนะอันวิจิตร เป็นเรื่องนอกแนว เป็นคำกล่าวของสาวก เมื่อมีผู้นำสุดต้นตะเหล่านี้มากล่าวอยู่

พวกเขาอมฟังด้วยดี เงี่ยหูฟัง ตั้งจิตเพื่อจะรู้ทั่วถึง และสำคัญไป ว่าเป็นสิ่งที่ตนควรศึกษาเล่าเรียน พวกเขาเล่าเรียนธรรมอันกวีแต่งใหม่ นั้นแล้ว ก็ไม่สอบถามซึ่งกันและกัน ไม่ทำให้เปิดเผยแจ่มแจ้งออกมาว่า ข้อนี้พยัญชนะเป็นอย่างไร อรรถเป็นอย่างไร ดังนี้ เธอเหล่านั้น เปิดเผย สิ่งที่ยังไม่เปิดเผยไม่ได้ ไม่หมายของที่คว่าอยู่ให้หงายขึ้นได้ ไม่บรรเทา ความสงสัยในธรรมทั้งหลายอันเป็นที่ตั้งแห่งความสงสัยมีอย่างต่างๆ ได้. ภิกษุทั้งหลาย! นี้เราเรียกว่า อุกกาจิตวินิตา ปรีสา โน ปฏิปุจฉาวินิตา.

ภิกษุทั้งหลาย! บริษัทชื่อ ปฏิปุจฉาวินิตา ปรีสา โน อุกกาจิตวินิตา เป็นอย่างไรเล่า?

ภิกษุทั้งหลาย! ในกรณีนี้คือ ภิกษุทั้งหลายในบริษัทใด เมื่อสุดต้นตะ ทั้งหลาย ที่กวีแต่งขึ้นใหม่ เป็นคำร้อยกรองประเภทกาพย์กลอน มีอักษร สละสลวย มีพยัญชนะอันวิจิตร เป็นเรื่องนอกแนว เป็นคำกล่าวของสาวก อันบุคคลนำมากล่าวอยู่ ก็ไม่ฟังด้วยดี ไม่เงี่ยหูฟัง ไม่เข้าไปตั้งจิตเพื่อจะ รู้ทั่วถึง และไม่สำคัญว่าเป็นสิ่งที่ตนควรศึกษาเล่าเรียน ส่วน สุดต้นตะ เหล่าใด อันเป็นตถาคตภชาติ อันลิกซิ่ง มีอรรถอันลิกซิ่ง เป็นโลกุตตระ ประกอบด้วยเรื่องสุญญาตา เมื่อมีผู้นำสุดต้นตะเหล่านี้ มากล่าวอยู่ พวก

เธอย่อมฟังด้วยดี ย่อมเงี่ยหูฟัง ย่อมเข้าไปตั้งจิตเพื่อจะรู้ทั่วถึง และย่อมสำคัญว่าเป็นสิ่งที่ควรศึกษาเล่าเรียน พวกเธอเล่าเรียนธรรมที่เป็นตถาคตภาษิตนั้นแล้ว ก็สอบถามซึ่งกันและกัน ทำให้เปิดเผยแจ่มแจ้งออกมาว่า ข้อนี้พยัญชนะเป็นอย่างไร อรรถจะเป็นอย่างไร ดังนี้ เธอเหล่านั้นเปิดเผยสิ่งที่ยังไม่เปิดเผยได้ หงายของที่คว่ำอยู่ให้หงายขึ้นได้ บรรเทาความสงสัยในธรรมทั้งหลายอันเป็นที่ตั้งแห่งความสงสัยมีอย่างต่างๆ ได้ ภิคุชทั้งหลาย! นี้เราเรียกว่า ปฏิปุจฉาวินิตา ปริสา โน อุกกาจิตวินิตา.

ภิคุชทั้งหลาย! เหล่านี้แลบริษัท ๒ จำพวกนั้น. ภิคุชทั้งหลาย! บริษัทที่เกิดในบรรดาบริษัททั้งสองพวกนั้น คือ บริษัทปฏิปุจฉาวินิตา ปริสา โน อุกกาจิตวินิตา (บริษัทที่อาศัยการสอบสวนทบทวนกันเอาเองเป็นเครื่องนำไป ไม่อาศัยความเชื่อจากบุคคลภายนอกเป็นเครื่องนำไป) แล.

๖. ทรงห้ามบัญญัติเพิ่มหรือตัดทอนสิ่งที่บัญญัติไว้

-บาลี มท. ที. ๑๐/๙๐/๗๐.

ภิคุชทั้งหลาย! ภิคุชทั้งหลาย จักไม่บัญญัติสิ่งที่ไม่เคยบัญญัติ จักไม่เพิกถอนสิ่งที่บัญญัติไว้แล้ว จักสมทานศึกษาในสิกขาบทที่บัญญัติไว้แล้วอย่างเคร่งครัด อยู่เพียงใด ความเจริญก็เป็นสิ่งที่ภิคุชทั้งหลายหวังได้ ไม่มีเสื่อมเลย อยู่เพียงนั้น.

๗. สำนึกเสมอว่าตนเองเป็นเพียงผู้เดินตามพระองค์เท่านั้น ถึงแม้จะเป็นอรหันต์ผู้เลิศทางปัญญาก็ตาม

-บาลี ขนธ. ส. ๑๗/๘๒/๑๒๖.

ภิคุชทั้งหลาย! ตถาคตผู้อรหันตสัมมาสัมพุทธะ ได้ทำมรรคที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น ได้ทำมรรคที่ยังไม่มีใครรู้ให้มีคนรู้ ได้ทำมรรคที่ยังไม่มีใครกล่าวให้เป็นมรรคที่กล่าวกันแล้ว ตถาคตเป็นผู้รู้มรรค (มคฺคณฺญ) เป็นผู้รู้แจ้งมรรค (มคฺควิฑู) เป็นผู้ฉลาดในมรรค (มคฺคโกวิท). ภิคุชทั้งหลาย! ส่วนสาวกทั้งหลายในกาลนี้ เป็นผู้เดินตามมรรค (มคฺคานุคฺคา) เป็นผู้ตามมาในภายหลัง.

ภิกษุทั้งหลาย! นี้แล เป็นความผิดแผกแตกต่างกัน เป็นความมุ่งหมาย ที่แตกต่างกัน เป็นเครื่องกระทำให้แตกต่างกัน ระหว่างตถาคตผู้อรหันต- สัมมาสัมพุทธะ กับภิกษุผู้ปัญญาวิมุตติ.

๘. ครัสแล้วทำให้ทรงจำบทพยัญชนะและคำอธิบายอย่างถูกต้อง พร้อมขียนถ่ายทอดบอกสอนกันต่อไป

-บาลี จตุกก. อี. ๒๑/๑๔๗/๑๖๐.

ภิกษุทั้งหลาย! พวกภิกษุในธรรมวินัยนี้ เล่าเรียนสูตรอันถึงกัน มาถูก ด้วยบทพยัญชนะที่ใช้กันถูก ความหมายแห่งบทพยัญชนะที่ใช้กัน ก็ถูก ย่อมมีนัยอันถูกต้องเช่นนั้น. ภิกษุทั้งหลาย! นี้เป็น มูลกรณีทีหนึ่ง ซึ่งทำให้พระสัทธรรมตั้งอยู่ได้ไม่เลอะเลือนจนเสื่อมสูญไป...

ภิกษุทั้งหลาย! พวกภิกษุเหล่าใด เป็นพหูสูต คล่องแคล่ว ในหลัก พระพุทธวจน ทรงธรรม ทรงวินัย ทรงมาติกา (แม่บท) พวกภิกษุเหล่านั้น เอาใจใส่ บอกสอน เนื้อความแห่งสูตรทั้งหลายแก่คนอื่น ๆ เมื่อท่านเหล่านั้น ล่วงลับไป สูตรทั้งหลาย ก็ไม่ขาดผู้เป็นมูลราก (อาจารย์) มีที่อาศัยสืบกันไป. ภิกษุทั้งหลาย! นี้เป็น มูลกรณีทีสาม ซึ่งทำให้พระสัทธรรมตั้งอยู่ได้ ไม่เลอะเลือนจนเสื่อมสูญไป...

*** ในที่นี้ยกมา ๒ นัย จาก ๔ นัย ของมูลเหตุสี่ประการ ที่ทำให้พระสัทธรรมตั้งอยู่ได้ ไม่เลอะเลือนจนเสื่อมสูญไป

๙. ทรงบอกวิธีแก้ไขความผิดเพี้ยนในคำสอน

-บาลี มท. ที. ๑๐/๑๔๔/๑๑๓-๖.

๑. (หากมี) ภิกษุในธรรมวินัยนี้กล่าวอย่างนี้ว่า ผู้มีอายุ! ข้าพเจ้า ได้สดับรับมาเฉพาะพระพักตร์พระผู้มีพระภาคว่า "นี้เป็นธรรม นี้เป็นวินัย นี้เป็นคำสอนของพระศาสดา"...

๒. (หากมี) ภิกษุในธรรมวินัยนี้กล่าวอย่างนี้ว่า ในอาวาสชื่อโน้นมี สงฆ์อยู่พร้อมด้วยพระเถระ พร้อมด้วยปาโมกข์ ข้าพเจ้าได้สดับมาเฉพาะ หน้าสงฆ์นั้นว่า "นี้เป็นธรรม นี้เป็นวินัย นี้เป็นคำสอนของพระศาสดา"...

๓. (หากมี) ภิกษุในธรรมวินัยนี้กล่าวอย่างนี้ว่า ในอวาสขี้อِنَّนี้มี ภิกษุผู้เป็นเถระอยู่จำนวนมาก เป็นพหูสูต เรียนคัมภีร์ ทรงธรรม ทรงวินัย ทรงมาติกา ข้าพเจ้าได้สดับมาเฉพาะหน้าพระเถระเหล่านั้นว่า “นี่เป็นธรรม นี้เป็นวินัย นี่เป็นคำสอนของพระศาสดา”...

๔. (หากมี) ภิกษุในธรรมวินัยนี้กล่าวอย่างนี้ว่า ในอวาสขี้อِنَّนี้มี ภิกษุผู้เป็นเถระอยู่รูปหนึ่ง เป็นพหูสูต เรียนคัมภีร์ ทรงธรรม ทรงวินัย ทรงมาติกา ข้าพเจ้าได้สดับมาเฉพาะหน้าพระเถระรูปนั้นว่า “นี่เป็นธรรม นี้เป็นวินัย นี่เป็นคำสอนของพระศาสดา”...

เธอทั้งหลายยังไม่ฟังชื่นชม ยังไม่ฟังคัดค้านคำกล่าวของผู้นั้น ฟังเรียน บทและพยัญชนะเหล่านั้นให้ดี แล้วฟังสอบสวนลงในพระสูตร เทียบเคียง ดูในวินัย

ถ้าบทและพยัญชนะเหล่านั้น สอบลงในสูตรก็ไม่ได้ เทียบเข้าใน วินัยก็ไม่ได้ ฟังลงสันนิษฐานว่า “นี่มิใช่พระดำรัสของพระผู้มีพระภาค พระองค์นั้นแน่นอน และภิกษุนี้รับมาผิด” เธอทั้งหลาย ฟังทั้งคำนั้นเสีย

ถ้าบทและพยัญชนะเหล่านั้น สอบลงในสูตรก็ได้ เทียบเข้าในวินัย ก็ได้ ฟังลงสันนิษฐานว่า “นี่เป็นพระดำรัส ของพระผู้มีพระภาคพระองค์นั้นแน่นอน และภิกษุนี้รับมาด้วยดี” เธอทั้งหลาย ฟังจำมหาปเทศ... นี้ไว้.

๑๐. ทรงตรัสแก่พระอานนท์

ให้ใช้ธรรมวินัยที่ตรัสไว้เป็นศาสดาแทนต่อไป

-บาลี มหา. ที. ๑๐/๑๗๔/๑๔๑.

-บาลี ม. ม. ๑๓/๔๒๓/๔๖๓.

-บาลี มหาวาร. ส. ๑๔/๒๑๓/๗๔๐.

อานนท์! ความคิดอาจมีแก่พวกเธออย่างนี้ว่า ‘ธรรมวินัยของ พวกเรามีพระศาสดาล่วงลับไปเสียแล้ว พวกเราไม่มีพระศาสดา’ ดังนี้. อานนท์! พวกเธออย่าคิดอย่างนั้น. อานนท์! ธรรมก็ดี วินัยก็ดี ที่เรา แสดงแล้ว บัญญัติแล้ว แก่พวกเธอทั้งหลาย ธรรมวินัยนั้น จักเป็น ศาสดาของพวกเธอทั้งหลาย โดยกาลล่วงไปแห่งเรา.

อานนท์! ในกาลบัดนี้ก็ดี ในกาลล่วงไปแห่งเราก็คดี ใครก็ตาม จักต้องมิตนเป็นประทีป มิตนเป็นสรณะ ไม่เอาสิ่งอื่นเป็นสรณะ มีธรรมเป็นประทีป มีธรรมเป็นสรณะ ไม่เอาสิ่งอื่นเป็นสรณะ เป็นอยู่. อานนท์! ภิกษุพวกใด เป็นผู้ใคร่ในสิกขา ภิกษุพวกนั้น จักเป็นผู้อยู่ในสถานะอันเลิศที่สุดแล.

อานนท์! ความขาดสูญแห่งกัลยาณวัตรนี้ มีในยุคแห่งบุรุษใด บุรุษนั้นชื่อว่า เป็นบุรุษคนสุดท้ายแห่งบุรุษทั้งหลาย... เราขอกล่าวย้ำกะเธอว่า... เธอทั้งหลายอย่าเป็นบุรุษคนสุดท้ายของเราเลย.

เธอทั้งหลายอย่าเป็น
บุรุษคนสุดท้าย
ของเราเลย

-บาลี ม. ๑๗/๔๒๗/๔๖๐.

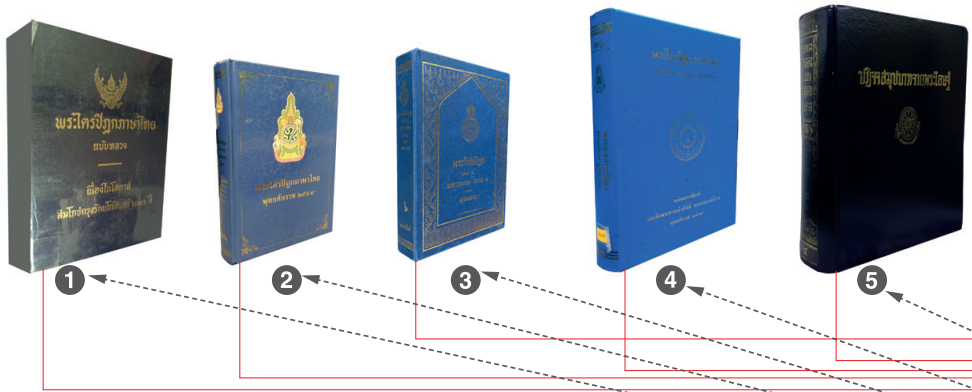
พระไตรปิฎก ฉบับหลวง ภาษาไทย 80 เล่ม พ.ศ. 2500

พระไตรปิฎก ฉบับมหาเถรสมาคม ภาษาไทย 45 เล่ม พ.ศ. 2549

พระไตรปิฎก ฉบับมหามกุฏ-ราชวิทยาลัย 91 เล่ม พ.ศ. 2525

พระไตรปิฎก ฉบับมหาจุฬาลงกรณ-ราชวิทยาลัย 45 เล่ม พ.ศ. 2535

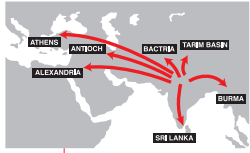
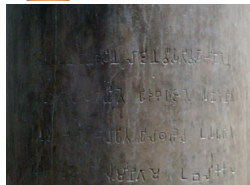
งานแปล พระไตรปิฎก ชุดจากพระโอสถ 5 เล่ม โดยพุทธทาสภิกขุ พ.ศ. 2521

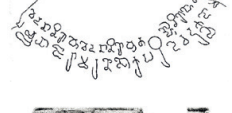
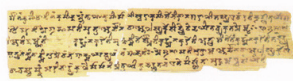
ลำดับการสืบทอดพุทธวจน

เสาหินอโศก (อินเดีย) พ.ศ. 234

จารึกไบลาน (อัฟกานิสถาน) พ.ศ. 1000

ศิลาจารึก (ประเทศไทย) พ.ศ. 1200 - 1400

พ.ศ. 1

พ.ศ. 234

พ.ศ. 500

พ.ศ. 1000

พ.ศ. 1200

พ.ศ. 1400

พ.ศ. 1500

พุทธวจน-ปิฎก-ธรรม

พ.ศ. 2553

พ.ศ. 2555

พุทธวจนปิฎก
33 เล่ม

4
3
2
1

5

พระไตรปิฎก
ฉบับ ร.ศ.๑๑๒
สมัยรัชกาลที่ ๕
พ.ศ. 2436
+
พระไตรปิฎก
ฉบับสยามรัฐ
ภาษาบาลี
อักษรสยาม
พ.ศ. 2468

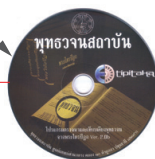
คัมภีร์โบราณ
อักษรขอม
สมัยรัชกาลที่ ๑
พ.ศ. 2331

พุทธวจน APP

E-TIPITAKA APP

พระไตรปิฎก Digital

พ.ศ. 2000

พ.ศ. 2331

พ.ศ. 2436

พ.ศ. 2500

พ.ศ. 2555

พ.ศ. 3000

รักษาพรหมจรรย์ด้วยน้ำตา

-บาลี ปญจก. อ. ๒๒/๔/๕.

ภิกษุทั้งหลาย บรรพชิตรูปใด จะเป็นภิกษุหรือภิกษุณีก็ตาม แม้จะ
ทุกข์กายทุกข์ใจ ถึงน้ำตานองหน้า ร้องไห้อยู่ ก็ยังผู้ประพฤติพรหมจรรย์
ให้บริสุทธิ์บริบูรณ์อยู่ได้ก็มี ข้อที่น่าสรรเสริญเธอให้เหมาะสมแก่ธรรม
ที่เธอมีในบัดนี้ มีอยู่ห้าอย่าง ห้าอย่างอะไรบ้างเล่า ห้าอย่างคือ

- (๑) ธรรมที่ชื่อว่า **ศรัทธา** ในกุศลธรรมทั้งหลาย ก็ได้มีแล้วแก่เธอ.
- (๒) ธรรมที่ชื่อว่า **hiri** ในกุศลธรรมทั้งหลาย ก็ได้มีแล้วแก่เธอ.
- (๓) ธรรมที่ชื่อว่า **โอตตปปะ** ในกุศลธรรมทั้งหลาย ก็ได้มีแล้วแก่เธอ.
- (๔) ธรรมที่ชื่อว่า **วิริยะ** ในกุศลธรรมทั้งหลาย ก็ได้มีแล้วแก่เธอ.
- (๕) ธรรมที่ชื่อว่า **ปัญญา** ในกุศลธรรมทั้งหลาย ก็ได้มีแล้วแก่เธอ.

ภิกษุทั้งหลาย บรรพชิตรูปใด จะเป็นภิกษุหรือภิกษุณีก็ตาม แม้จะ
ทุกข์กาย ทุกข์ใจ ถึงน้ำตานองหน้า ร้องไห้อยู่ ก็ยังผู้ประพฤติพรหมจรรย์
ให้บริสุทธิ์บริบูรณ์อยู่ได้ก็มี ข้อที่น่าสรรเสริญเธอให้เหมาะสมแก่ธรรม
ที่เธอมีในบัดนี้ห้าอย่างเหล่านี้แล.

อานนท์ ! ในกาลบัดนี้ก็ดี
ในกาลล่วงไปแห่งเราก็ดี
ใครก็ตาม

**จักต้องมีตนเป็นที่ป มีตนเป็นสรณะ ไม่เอาสิ่งอื่นเป็นสรณะ
มีธรรมเป็นที่ป มีธรรมเป็นสรณะ ไม่เอาสิ่งอื่นเป็นสรณะ
เป็นอยู่**

อานนท์ ! ภิกษุพวกใด เป็นผู้ใคร่ในสิกขา
ภิกษุพวกนั้น จักเป็นผู้อยู่ในสถานะอันเลิศที่สุด แล.

-บาลี มหาวาร. ส. ๑๙/๒๑๗/๗๔๐.

ภิกษุทั้งหลาย !
บัดนี้ เราจักเตือนพวกเธอทั้งหลายว่า

**สังฆารทั้งหลาย มีความเชื่อมไปเป็นธรรมดา
พวกเธอทั้งหลาย
จงให้ถึงพร้อมด้วยความไม่ประมาทเถิด.**

นี่เป็นพระวาจาที่มีในครั้งสุดท้าย ของพระตถาคตเจ้า.

-บาลี มหา. ที. ๑๐/๑๘๐/๑๔๓.

